

Diasporlarımızın fəaliyyəti

2011-ci il

- **Səbri Təbrizi, Qulamrza.** Heydər Əliyev: Azərbaycanı özlərinin tarixi Vətəni hesab edən insanlar sarsılmaz birlik nümayiş etdirməlidirlər // Xalq qəzeti.-2011.-1 yanvar.- № 1.-S.5.
- **Uğurlu siyasət milli həmrəyliymizi daha da möhkəmləndirir** // Azərbaycan.-2011.-6 yanvar.-№ 2.-S.1.
- **Bədəlov, Əliqismət.** 2010-cu il Azərbaycan diasporu üçün uğurlu olmuşdur // Xalq qəzeti.-2011.-6 yanvar.-№ 2.-S.3.
- **Günay.** Hyustonda Azərbaycan mədəniyyətini təbliğ edən diaspor təşkilatı // Paritet.-2011.-6-7 yanvar.-№ 1.-S.9.
- **Dünyada 370-dən artıq diaspor təşkilatı fəaliyyət göstərir** // Paritet.-2011.-6-7 yanvar.-№ 1.-S.8.
- **Əsədova, G.** İsveçdə azərbaycanlı qadınların müstəqil təşkilatı yaradılacaq // Paritet.-2011.-8-10 yanvar.-№ 2.-S.9.
- **Bədəlov, Əliqismət.** Prezident İlham ƏLİYEV: Mən əminəm ki, müstəqil Azərbaycanın gələcəyini qoruyub saxlaya bilən gənc nəsil yetişir // Xalq qəzeti.-2011.-9 yanvar.-№ 5.-S.3.
- **Əsədova, Günay.** Ötən il NAYO uğurlu olub // Paritet.-2011.-12-14 yanvar.-№ 4.-S.8-9.
- **Rzayev, Rza.** Bizim bir vətənimiz var - Azərbaycan! // Ədalət.-2011.-13 yanvar.-№ 6.-S.6.
- **Göyüş, Babək.** Camal Mehmetxanoğlu: “Mən bu millətin dəlisiyəm” // Üç nöqtə.-2011.-15 yanvar.-№ 485.-S.7.
- **Hüseynzadə, Fuad .** Diasporumuzun mətbuatda apardığı istiqlal mübarizəsi // Paritet.-2011.-15-17 yanvar.-№ 5.-S.9.
- **Süleyman.** Əsas məqsəd deportasiya və soyqırım ilə bağlı əsl həqiqətləri dünya ictimaiyyətinə yaymaq // Olaylar.-2011.-18 yanvar.-№ 6.-S.4.
- **Hüseynzadə, Fuad .** “Bir diaspor-media mərkəzi yaradılsa, böyük işlər görmək olar” // Paritet.-2011.-18-19 yanvar.-№ 6.-S.8.
- **Hüseynzadə, Fuad .** “Diasporumuz yaşadığı cəmiyyətin bir parçasına çevrilməklə təsir imkanları qazana bilər” // Paritet.-2011.-22-24 yanvar.-№ 8.-S.11.
- **Sultanova, P.** “Norveçdə Azərbaycan haqqında müəyyən fikir formalaşıdır bilmişik” // 525-ci qəzet.-2011.-25 yanvar.-№ 13.-S.5.
- **Azəri, Nadir.** Dünya azərbaycanlılarının birliyinin və həmrəyliyinin əsasını azərbaycançılıq ideyası təşkil edir // Yeni Azərbaycan.-2011.-25 yanvar.-№ 13.-S.5.
- **Sarıyeva, İradə.** Azərbaycançılıq ideologiyasına xidmət etməyən sənət adamları da var // Bakı Xəbər.-2011.-26 yanvar.-№ 14.-S.15.
- **Əliyeva, Günay.** Türkiyədə yaşayan azərbaycanlıların I Qurultayı keçiriləcək // Paritet.-2011.-27-28 yanvar.-№ 10.-S.8.

- **İdrisoğlu, Ağalar.** “Dünya Azərbaycanlıları” // Azad Azərbaycan.-2011.-18 yanvar.-№ 7.-S.5, 28 yanvar.-№ 12.-S.6.
- **Əliyev, Şəmsəddin.** Milli ideologiya və demokratiya bir-birini tamamlayır // Bakı Xəbər.-2011.-28-30 yanvar.-№ 16.-S.12.
- **Cəfərov, Telman.** Avrasiyaçılıq və azərbaycançılıq: təmas nöqtələri və yaxınlaşma perspektivləri // 525-ci qəzet.-2011.-29 yanvar.-№ 17.-S.7.
- **Abdulla, Müşfiq.** Türkiyədəki azərbaycanlılar qurultay keçirəcək // Mərkəz.-2011.-7 fevral.-№ 22.-S.4.
- **ABŞ-dakı diasporumuz yeni sistemə keçib** // Palitra.-2011.-8 fevral.-№ 13.-S.8.
- **Əmircanov, Paşa.** Milli həmrəyliyimiz - ən kəsərli silahımız // Xalq qəzeti.-2011.-8 fevral.-№ 29.-S.5.
- **Məhərrəmov, Təranə.** Azərbaycanı dünyada yaşadanlar // Kəspi.-2011.-10 fevral.-№ 25.-S.9.
- **Əli.** Türkiyə azərbaycanlıları qurultaya hazırlanırlar // Həftə içi.-2011.-11 fevral.-№ 26.-S.1.
- **Nərimanlı, Asif.** Diaspor fəaliyyətimizdə ədəbiyyatın yeri // Paritet.-2011.-12-14 fevral.-№ 17.-S.10.
- **Nigar.** Avropa Azərbaycanlıları Konqresi Xocalı faciəsinə həsr olunmuş konfrans keçirəcək // Palitra.-2011.-18 fevral.-№ 18.-S.7.
- **Alim.** Əskişəhərdə azərbaycanlılar təşkilatlaşır // Olaylar.-2011.-19-21 fevral.-№ 29.-S.4.
- **İsmayilbəyli, Süleyman.** “Qarşımızda çox böyük vəzifələr dayanır” // Olaylar.-2011.-25 fevral.-№ 33.-S.4.
- **Hüseynzadə, F.** Diasporumuz “Xocalı harayı” edir // Paritet.-2011.-26-28 fevral.-№ 23.-S.5
- **Ordahallı, Vidadi.** Dünya azərbaycanlılarının üçüncü qurultayı bir neçə səbəbdən tarixi hadisə olacaq // Bakı Xəbər.-2011.-3 mart.-№ 40.-S.11.
- **Eyvazov, Atif.** Azərbaycan diasporu: təşəkkülü, formalaşması və fəaliyyəti // Kəspi.-2011.-3 mart.-№ 40.-S.6.
- **Nərimanlı, Asif.** Almaniya universitetlərində Azərbaycanın tədris-mədəniyyət mərkəzləri yaratmağı düşünürük // Paritet.-2011.-3-4 mart.-№ 25.-S.10.
- **Hüseynli, Emil.** Azərbaycan dünya azərbaycanlılarının Vətənidir // Kəspi.-2011.-4 mart.-№ 41.-S.6.
- **"Diaspor təşkilatlarına vətənsəvər, səmimi insanlar rəhbərlik etməlidir"** // Xalq Cəbhəsi.-2011.-5 mart.-№ 42.-S.4.
- **Əliyev, Əsgər.** Benilüks Azərbaycanlıları Konqresinin dünya azərbaycanlılarına müraciəti // Azərbaycan.-2011.-8 mart.-№ 53.-S.2.
- **Hüseynzadə, Fuad .** “Danimarkada ölkəmizi tanımaq üçün hələ çox işlər görmək lazımdır” // Paritet.-2011.-10-11 mart.-№ 28.-S.10-11.
- **Turqut.** "Apreldə Türkiyədə Azərbaycan türklərinin I Qurultayı keçiriləcək" // Xalq Cəbhəsi.-2011.-11 mart.-№ 45.-S.4.
- **Nərimanlı, Asif.** “Elmi diaspor”donor axtarışında // Paritet.-2011.-12-14 mart.-№ 29.-S.10.

- **Turqut.** Azərbaycan diasporundan BMT baş katibinə müraciət // Xalq Cəbhəsi.-2011.-15 mart.-№ 47.-S.4.
- **Tağıyev, Məhəmməd.** Azərbaycan diasporu fəaliyyətini genişləndirib // Paritet.-2011.-15-16 mart.-№ 30.-S.10.
- **Sultanova, P.** “Məqsədimiz Yeni Zelandiyada yaşayan azərilər arasında birliyə nail olmaqdır” // 525-ci qəzet.-2010.-18 mart.-№ 50.-S.4.
- **«Diasporamızın formalaşması Heydər Əliyevin adıyla bağlıdır»** // Üç nöqtə.-2011.-9 aprel.-№ 538.-S.6.
- **Hüseynzadə, Fuad .** “Diasporumuz gənc deyil...” // Paritet.-2011.-9-11 aprel.-№ 38.-S.10.
- **Nərimanlı, Asif.** DAK-ın 30 ölkədə nümayəndəliyi fəaliyyət göstərir // Paritet.-2011.-12-13 aprel.-№ 39.-S.10.
- **Hüseynov, Ədalət.** Həştərxanda dahi Heydər Əliyevə böyük ehtiramın möhtəşəm ünvanı // Azərbaycan.-2011.-15 aprel.-№ 79.-S.5.
- **Şahinoğlu, Aqşin.** Azərbaycanlıların həmrəyliyi ideyası ictimai təşəbbüslərdən və arzulardan əməli işə çevrilib, dövlət siyasətinin mühüm istiqamətlərindən biri səviyyəsinə qaldırılıb // Yeni Azərbaycan.-2011.-20 aprel.-№ 68.-S.6.
- **Nilufər.** Soydaşlarımızın təşkilatlanmasında diaspor fəaliyyəti // Ədalət.-2011.-21 aprel.-№ 69.-S.3.
- **Fuad.** Diaspor dünyada çox böyük güc olaraq qəbul olunur // Paritet.-2011.-28-29 aprel.-№ 46.-S.6.
- **Eltürk, Elnur.** "Böyük Britaniyada güclü Azərbaycan diasporu fəaliyyət göstərir" // Təzadlar.-2011.-28-30 aprel.-77/78.-S.5.
- **Sultan, Rüfət.** Xaricdəki iş adamlarımız "Azərbaycançılıq" ideologiyasının mühüm daşıyıcılarıdır // Bakı Xəbər.-2011.-29 aprel-1 may.-№ 74.-S.15.
- **Cəfərov, Nizami.** Azərbaycan xalqının tarixi... Ümummilli idealları...Və azərbaycançılıq ideologiyası // Xalq qəzeti.-2011.-4 may.-№ 95.-S.3.
- **Hüseynzadə, Fuad .** Kanada-Azərbaycan Mədəniyyət Dərnəyi yaradılacaq // Paritet.-2011.-7-11 may.-№ 50.-S.10.
- **Nərimanlı, Asif.** Nazim İbrahimov: “Türk dövlətlərinin diaspor təşkilatlarının erməni təbliğatına qarşı birgə mübarizəyə qoşulması Prezident İlham Əliyevin siyasətinin əsas istiqamətlərindəndir” // Paritet.-2011.-12-13 may.-№ 51.-S.9.
- **Hüseynzadə, Fuad .** Diasporumuzun sosial-ictimai və iqtisadi problemləri elmi cəhətdən tədqiq edilir // Paritet.-2011.-14-16 may.-№ 52.-S.10.
- **Cəbrayılov, Rafael.** Heydər Əliyev və azərbaycançılıq ideologiyası // Azərbaycan.-2011.-17 may.-№ 105.-S.6.
- **İsmayılbəyli, Süleyman.** Dünya Azərbaycanlılarının üçüncü qurultayı... // Olaylar.-2011.-19 may.-№ 80.-S.4.
- **Fuad.** Diasporumuzun sevinci // Paritet.-2011.-19-20 may.-№ 54.-S.8.

- **Abdullayev, Zakir.** Xəzər Eminov: "Təşkilatların çoxluğu Azərbaycan həuddlarının dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasına kömək edir // Azad Azərbaycan.-2011.-24 may.-№ 72.-S.6.
- **Hüseynzadə, Fuad .** Diasporologiya-tarix elmində yeni istiqamətdir // Paritet.-2011.-24-25 may.-№ 56.-S.11.
- **Mehparə.** «Xaricdə yaşayan hər bir azərbaycanlı Azərbaycan mədəniyyətini təmsil edir» // Mədəniyyət.-2011.-25 may.-№ 37.-S.13.
- **Mehdiyev, Ramiz.** Müasir Azərbaycan milli ideyanın təcəssümü kimi // Xalq qəzeti.-2011.-26 may.-№ 113.-S.5-8.
- **Azərbaycanlılar və türklər kampaniya keçirir** // Ədalət.-2011.-27 may.-№ 94.-S.4.
- **Azərbaycan diasporundan mafiya ilə bağlı çağırış** // 525-ci qəzet.-2011.-2 iyun.-№ 97.-S.1, 3.
- **Tağıyev, Məhəmməd .** 28 May-Respublika günü bütün dünyada qeyd olunub // Paritet.-2011.-2-3 iyun.-№ 59.-S.10-11.
- **Nərimanlı, Asif.** "Hər bir soydaşımız ümummilli məsələlərdə həmrəylik göstərir" // Paritet.-2011.-4-6 iyun.-№ 60.-S.10.
- **Hüseynzadə, Fuad .** "Diasporumuzun nəbzi xalqın nəbzi ilə bir vurur" // Paritet.-2011.-9-10 iyun.-№ 62.-S.10.
- **Hüseynzadə, Fuad .** Diasporumuz sosial şəbəkələrdən düzgün bəhrələnmə bilirmi? // Paritet.-2011.-21-22 iyun.-№ 66.-S.10.
- **Nərimanlı, Asif.** Diaspor siyasətində yeni nəfəs // Paritet.-2011.-23-24 iyun.-№ 67.-S.8-9.
- **Güclü Azərbaycan diasporu dövlətimizin maraqlarının həmin ölkələrdə təminatçısıdır** // Yeni Azərbaycan.-2011.-29 iyun.-№ 114.-S.6.
- **Cəfərli, Real.** Vətənə doğru // Xalq Cəbhəsi.-2011.-30 iyun.-№ 115.-S.4.
- **Sultanova, P.** Dünya Azərbaycanlılarının 3-cü Qurultayı diaspora hərəkətində yeni mərhələ açacaq // 525-ci qəzet.-2011.-2 iyul.-№ 117.-S.7.
- **Tağıyev, Məhəmməd.** Qurultaya qatılacaq qonaqların siyahısı açıqlanıb // Paritet.-2011.-2-4 iyul.-№ 70.-S.11.
- **Zülfüqaroğlu, Əli.** Azərbaycanın qüdrətli dövlətə çevrilməsi diaspor quruculuğuna müsbət təsir edir // Həftə içi.-2011.-2-4 iyul.-№ 117.-S.12.
- **Quliyev, İlham.** Dünya azərbaycanlıları Bakıya toplaşır // Kaspi.-2011.-5 iyul.-№ 115.-S.5.
- **İsmayılbəyli, Süleyman.** Dünya Azərbaycanlılarının üçüncü qurultayı // Olaylar.-2011.-5 iyul.-№ 110.-S.4.
- **Azərbaycan ziyalıları diaspor quruculuğu prosesinə daha fəal qoşulmağa başlamışlar** // AzərTAc.-2011.-5 iyul.
- **Dr. Suver, Akkan.** Dünya azərbaycanlılarının birliyi: həmrəylik ideyasından dövlət siyasətinə // Azərbaycan.-2011.-5 iyul.-№ 143.-S.10.
- **Bədəlov, Əliqismət.** Bizim hamımızın bir Vətəni var - Azərbaycan // Xalq qəzeti.-2011.-5 iyul.-№ 143.-S.5.

- **Dünyanın heç bir şəhəri qısa müddətdə Bakı qədər dəyişməmişdir** // AzərTAc.-2011.-5 iyul.
- **Dünya azərbaycanlılarının III qurultayının iştirakçıları ümummilli lider Heydər Əliyevin məzarını və Şəhidlər xiyabanını ziyarət etmişlər** // AzərTAc.- 2011.-5 iyul.
- **Turqut.** "Azərbaycan türklüyün mərkəzidir" // Xalq Cəbhəsi.-2011.-5 iyul.-№ 118.-S.4.
- **Sultanova, P.** "ABŞ-dakı Azərbaycan təşkilatları daha fəal olmalıdır" // 525-ci qəzet.-2011.-5 iyul.-№ 118.-S.3.
- **Tağıyev, Məhəmməd.** Azəri diasporunun gücünü düşmənlərimiz etiraf etməyə məcbur olublar // Paritet.-2011.-5-6 iyul.-№ 71.-S.10.
- **Diaspor nümayəndələrinin dövlət və hökumət rəsmiləri ilə görüşündə qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər müzakirə olunmuşdur** // AzərTAc.- 2011.-6 iyul.
- **Mixail Qusman: Dünya azərbaycanlılarının III qurultayı Azərbaycanın gələcək inkişafı üçün çox böyük əhəmiyyət daşıyır** // AzərTAc.- 2011.-6 iyul.
- **Azərbaycanda Dünya azərbaycanlılarının qurultaylarının keçirilməsi artıq gözəl ənənəyə çevrilmişdir** // AzərTAc.- 2011.-6 iyul.
- **Sevinirəm ki, öz Vətənimdə, doğma Azərbaycanımdayam** // AzərTAc.- 2011.-6 iyul.
- **Azərbaycan diasporunun inkişafındakı xidmətlərinə görə təltif olunmuş bir qrup şəxsə mükafatlar təqdim edilmişdir** // Xalq qəzeti.-2011.-7 iyul.-№ 145.-S.2.
- **Səid.** Azərbaycanın təbliğində mühüm addım // Xalq Cəbhəsi.-2011.-7 iyul.-№ 120.-S.8.
- **Mirzəbəyli, İttifaq.** Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı Heydər Əliyev siyasi dühasının növbəti zəfəri oldu // Xalq qəzeti.-2011.-7 iyul.-№ 145.-S.4.
- **Cəlilova, İradə.** "Azərbaycan Türkiyədə yetərinə tanınmır" // Ekspress.-2011.-7 iyul.-№ 119.-S.12.
- **Sultanova, P.** "Azərbaycan diasporunun siyasi fəaliyyətlə geniş məşğul olması günümüzün tələbidir" // 525-ci qəzet.-2011.-7 iyul.-№ 120.-S.3.
- **Hüseynova, Nigar.** Aleksandr Sakovski: Dünya Azərbaycanlılarının III qurultayı çox geniş tədbirdir // AzərTAc.-2011.- 8 iyul.
- **Loğmanoğlu, Səlim.** Dünya azərbaycanlılarının III qurultayı diaspora tarixində mühüm hadisə oldu // Yeni Azərbaycan.-2011.-8 iyul.-№ 121.-S.5.
- **Əmircanov, Paşa.** Dünya azərbaycanlılarının bütün fəaliyyəti Qarabağın azadlığa qovuşmasına istiqamətlənməlidir // Xalq qəzeti.-2011.-8 iyul.-№ 146.-S.8.
- **Bədəlov, Əliqismət.** Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi getdikcə möhkəmlənir // Xalq qəzeti.-2011.-8 iyul.-№ 146.-S.8.
- **Mirzəbəyli, İttifaq.** Qurultay iştirakçıları Azərbaycanın möhtəşəm uğurlarını təqdir edirlər // Xalq qəzeti.-2011.-8 iyul.-№ 146.-S.8.

- **Məmmədli, Hülya., Mayramlı, Nardar., Mələndərli, Nurlan.** Azərbaycan diasporunun inkişafındayeni mərhələ // Yeni Azərbaycan.-2011.-9 iyul, 12 iyul.-№ 122, 123.-S.4, 6.
- **Dünya azərbaycanlılarının III qurultayının iştirakçıları Suraxanıda olmuşlar** // AzərTAc.- 2011.-9 iyul.
- **Mirzəbəyli, İttifaq.** Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayının sənədləri azərbaycançılıq ideologiyasının möhtəşəm perspektivindən xəbər verir // Xalq qəzeti.-2011.-9 iyul.-№ 146.-S.4..
- **Dünya azərbaycanlılarının III qurultayı diaspor fəaliyyətlərində yeni mərhələ açmışdır** // AzərTAc.-2011.-9 iyul.
- **Bayramov, Rasim.** Yeni yüksəliş dövrü başlanır // Azərbaycan.-2011.-9 iyul.-№ 147.-S.4.
- **Azərbaycanın xarici ölkələrdəki səfirlikləri ilə diaspor təşkilatları arasındakı əlaqələr daha da möhkəmlənəcəkdir** // AzərTAc.- 2011.-9 iyul.
- **Biz hamımız fəxr edirik ki, azərbaycanlıyıq** // Azərbaycan.-2011.-10 iyul.-№ 148.-S.1.
- **Rəsmiyyə Rzalı.** Növbəti qurultaya daha açıq alınla gələcəyik // Azərbaycan.-2011.-10 iyul.-№ 148.-S.3.
- **Bayramov, Rasim .** Azərbaycan diasporu dünyanın bir sıra ölkələrinin siyasi həyatına təsir edəcək qüvvəyə çevrilmişdir // Azərbaycan.-2011.-10 iyul.-№ 148.-S.3.
- **Əmircanov, Paşa.** Azərbaycan bütün dünya azərbaycanlılarının Vətənidir // Xalq qəzeti.-2011.-12 iyul.-№ 149.-S.3.
- **Bədəlov, Əliqismət.** Dünya azərbaycanlıları bir amal uğrunda mübarizə aparmalıdırlar // Xalq qəzeti.-2011.-12 iyul.-№ 149.-S.3.
- **Hüseynzadə, Fuad .** Altı fərqli ölkədən gələn “Azərbaycanın səsi” // Paritet.-2011.-12.-13 iyul.-№ 74.-S.10-11.
- **Bayramov, Oqtay.** Sinan OĞAN: Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin məni "Tərəqqi" medalı ilə təltif etməsi böyük qürur mənbəyi olmuşdur // Xalq qəzeti.-2011.-13 iyul.-№ 150.-S.7.
- **Abdullayev, Məsaim.** Danışır qurultay iştirakçıları // Xalq qəzeti.-2011.-13 iyul.-№ 150.-S.7.
- **Piriyev, Qüdrət.** Ana dili qürbətdə bir Vətəndir // Xalq qəzeti.-2011.-14 iyul.-№ 151.-S.6.
- **Əliyev, Rauf.** Dünya azərbaycanlıları bir məqsəd ətrafında sıx birləşiblər // Xalq qəzeti.-2011.-14 iyul.-№ 151.-S.6.
- **Yusifovlu, Qabil.** Azərbaycan Prezidentinin qurultayda irəli sürdüyü vəzifələri var qüvvəmizlə yerinə yetirəcəyik // Xalq qəzeti.-2011.-15 iyul.-№ 152.-S.7.
- **Cəlilova, İradə.** Diaspor quruculuğu, lobbicilik və dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi // Palitra.-2011.-15 iyul.-№ 74.-S.11.
- **Hacıyev, E.** Qüdrətli, inkişaf etmiş müstəqil Azərbaycan 50 milyon həmvətənimizin əsl istinad yeridir // Azərbaycan.-2011.-17 iyul.-№ 154.-S.3.
- **Tağıyev, Məhəmməd.** “ABŞ-nın bütün şəhərlərinin icra strukturları ilə yüksək səviyyədə əlaqələr yaradılır” // Paritet.-2011.-19-20 iyul.-№ 77.-S.10.

- **Niyazov, Xalid.** İlhan Aküzüm: "Türkiyə 80 milyon Azərbaycan sevdalısının vətənidir" // Azərbaycan.-2011.-27 iyul.-№ 162.-S.6.
- **Əliyev, Rauf.** Azərbaycan diasporu lobbiciliyə doğru inamla addımlayır // Xalq qəzeti. - 2011. – 28 iyul. - № 163. - S. 5.
- **Cəlilova, İradə.** "Diaspor təşkilatlarının üzərinə böyük məsuliyyət düşür" // Ekspress.-2011.-28 iyul.-№ 134.-S.12.
- **Həmidoğlu, Qəzənfər .** Qürbətdə kimliyimizi necə qorumalı? // Ekspress.-2011.-29 iyul.-№ 135.-S.12.
- **Cəlilova, İradə.** "Belçikada Azərbaycan lobbisi yoxdur" // Ekspress.-2011.-30 iyul-1 avqust.-№ 136.-S.16.
- **Tağbəyli, Vüsal.** Ümumrusiya Azərbaycanlıları Konqresi işləyə bilmir // Həftə içi.-2011.-2 avqust.-№ 138.-S.2.
- **Abdullayeva, Nigar.** "Qazaxıstanda güclü diasporumuz formalaşmış" // Palitra.-2011.-3 avqust.-№ 79.-S.5.
- **Cəlilova, İradə.** "Azərbaycan diasporu Danimarkada öz sözünü deyib" // Ekspress.-2011.-6-8 avqust.-№ 141.-S.16.
- **Cəlilova, İradə.** "Diaspor təşkilatları arasında bir qısqançlıq var" // Ekspress.-2011.-10 avqust.-№ 143.-S.12.
- **Nərimanlı, Asif.** Çexiyada çox güclü Azərbaycan diasporu formalaşmış // Paritet.-2011.-16-17 avqust.-№ 86.-S.10.
- **Cəlilova, İradə.** "İsveçdə Azərbaycanı tanıtdırmağa ehtiyac yoxdur" // Ekspress.-2011.-20-22 avqust.-№ 151.-S.16.
- **Tağıyev, Baba.** Dünya azərbaycanlılarının üçüncü qurultayına qədərki dövrə daha bir baxış // Bakı xəbər. - 2011. – 22 avqust. - № 148. - S. 7.
- **Kərimova, Vüsalə.** Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı: Güclü Azərbaycan üçün güclü diaspor // GEOSTRATEGİYA.-2011.-№5.-14-17.
- **Əliyev, Rauf.** Azərbaycan dövlətinin xarici siyasətdəki uğurları diasporun səmərəli fəaliyyətinə böyük təsir göstərir // Xalq qəzeti.-2011.-25-26 avqust.-№ 187-188.-S.3.
- **Hüseynzadə, Fuad .** "DAK birlik və bütövlük qurultayına gedir" // Paritet.-2011.-27 avqust.-№ 91.-S.6.
- **Babaoğlu, Hikmət.** Müstəqil Azərbaycan dövlətinin əsas ideyası azərbaycançılıqdır // Yeni Azərbaycan.-2011.-9 sentyabr.-№ 164.-S.4.
- **Hüseynzadə, Fuad .** Əgər bir millətiksə, "Türkiyə-Azərbaycan" diasporu olaraq söylənməlidir" // Paritet.-2011.-13-14 sentyabr.-№ 96.-S.10-11.
- **Qaraqızı, Ulduzə.** "İsveçdə Azərbaycana simpatiya artıb" // Ekspress.-2011.-21 sentyabr.-№ 170.-S.12.
- **Eldarqızı, N.** "Sank-Peterburqun azərbaycanlı icması" ictimai təşkilatı yaradılıb // Paritet.-2011.-27-28 sentyabr.-№ 102.-S.10.
- **Aslan, Aqil.** "ABŞ-dakı cəmiyyətlərimiz bir araya gəlməlidir" // Ekspress.-2011.-27 sentyabr.-№ 174.-S.12.

- **Piriyev, Qüdrət.** Azərbaycan diasporunun təşəkkül və təşkilatlanma tarixi əsaslı şəkildə öyrənilir // Xalq qəzeti.-2011.-28 sentyabr.-№ 213.-S.6.
- **Hüseynzadə, Fuad .** Türk və azəri diasporları böyük gücə çevrilib // Paritet.-2011.-29-30 sentyabr.-№ 103.-S.12.
- **Camal, A.** "Diaspor işi ürək istəyir" // Ekspres.-2011.-30 sentyabr.-№ 177.-S.12.
- **Nərimanlı, Asif.** Azərbaycanlı ziyalıların diaspor işində rolu böyükdür // Paritet.-2011.-4-5 oktyabr.-№ 105.-S.10.
- **Mirzəzadə, Reyhan.** Mehriban Əliyevanın bu ideologiyaya nümunəvi xidməti onu mənəvi dəyərlərimizin fəal təmsilçisi kimi sevir // Azad Azərbaycan.-2011.-5 oktyabr.-№ 143.-S.3.
- **Əliyev, İbrahim.** Milli ideologiya və azərbaycançılıq məfkurəsi // GEOSTRATEGIYA.- 2011.-№ 5.-S.7-13.
- **DAK-ın İdarə Heyəti Bakıda toplaşdı** // Üç nöqtə.-2011.-7 oktyabr.-№ 657.-S.4.
- **Tağıyev, Məhəmməd.** Fransada Azərbaycanı niyə yetərinə tanımır? // Paritet.-2011.-8-10 oktyabr.-№ 107.-S.10.
- **Nigar.** "Litvada Azərbaycan mədəniyyətini təbliğ edirik" // Paritet.-2011.-11-12 oktyabr.-№108.-S.9.
- **Nərimanlı, Asif .** "Dünya azərbaycanlılarının birləşdirilməsi üçün "Virtual Azərbaycan" yaradılmalıdır" // Paritet.-2011.-15-17 oktyabr.-№ 110.-S.10.
- **Tağıyev, Məhəmməd.** Diasporumuz dövlət müstəqilliyini təmtəraqla qeyd edir // Paritet.-2011.-18-19 oktyabr.-№ 111.-S.10.
- **Muradova, Nərmin.** "Azərbaycan həqiqətini tanıtdırmağı özümüzə borc bilirik" // Paritet.-2011.-29-31 oktyabr.-№ 116.-S.10.
- **Hüseynzadə, Fuad .** QAZAXISTANIN bütün dövlət strukturlarında azərbaycanlılar təmsil olunurlar // Paritet.-2011.-3-4 noyabr.-№ 118.-S.10.
- **Hüseynzadə, Fuad .** QAZAXISTAN azərbaycanlıları Azərbaycanla intensiv əlaqə saxlayırlar // Paritet.-2011.-5 noyabr.-№119.-S.10.
- **Aslan, Aqil.** "ABŞ-da Azərbaycan haqqında təsəvvürlər genişlənilib" // Ekspres.-2011.-11 noyabr.-№ 204.-S.12.
- **"Özümüzü Azərbaycan diasporunun parçası sayırıq"** // Ekspres.-2011.-12-14 noyabr.-№ 205.-S.16.
- **Hüseynzadə, Fuad .** "Diaspor üçün mədəniyyət böyük birləşdirici qüvvədir" // Paritet.-2011.-19-21 noyabr.-№ 122.-S.14.
- **Hüseynzadə, Fuad .** "Azəri diasporu Özbəkistanda intensiv işlər görür" // Paritet.-2011.-24-25 noyabr.-№ 124.-S.10.
- **Hacızadə, Asya.** Moskvada Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin III qurultayı keçirilmişdir // Xalq qəzeti.-2011.-26 noyabr.-№ 261.-S.3.
- **Azərbaycanlıları birləşdirən dəyərlər: "Fəxr edirəm ki, azərbaycanlıyam!"** // Zaman.-2011.-29-30 noyabr.-№ 143.-S.8.

- **Tağıyev, Məhəmməd.** Diasporumuzun keçdiyi yola baxış // Paritet.-2011.-29-30 noyabr.-№ 126.-S.10.
- **Mirzəbəyli, İttifaq.** Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin III qurultayı ölkəmizin diaspor siyasətinin uğurlarının təntənəsi idi // Xalq qəzeti.-2011.-29 noyabr.-№ 263.-S.3.
- **Qurbanlı, Mübariz.** Heydər Əliyev və Azərbaycanın milli ideologiyası // Xalq qəzeti.-2011.-3 dekabr.- № 267.-S.3.
- **Naxçıvanlı, Aqiyə.** Milli ideya: Xalqın sərvəti və səmərəli inkişafın qarantı // Xalq qəzeti.-2011.-6 dekabr.-№ 269.-S.3.
- **Nərimanlı, Asif.** “Qərbi Avropa Azərbaycan diasporunun ən fəal və ardıcıl fəaliyyət göstərdiyi bölgələrdən biridir” // Paritet.-2011.-6-7, 8-9 dekabr.-№ 129, 130.-S.5.
- **Tağıyev, Məhəmməd.** Azərbaycan diasporunu bu günə gətirən uzun yol // Paritet.-2011.-8-9 dekabr.-№ 130.-S.10.
- **Azadi, Sevinc.** Azərbaycançılıq – bizi birləşdirən dəyər // İki sahil.-2011.-9 dekabr.-№ 226.-S.13.
- **Ələddinqızı, Nəzakət.** Heydər Əliyev azərbaycançılıq kimi dərin fəlsəfi konsepsiyanın müəllifidir // Səs.-2011.-9 dekabr.-№ 226.-S.2.
- **Xəlilov, Səlahəddin.** Heydər Əliyev və müasir mərhələdə milli ideyanın təməl prinsipləri // Xalq qəzeti.-2011.-13 dekabr.- № 275.-S.3-4.
- **Ələkbərova, Nigar.** Milli ideya: keçmişdən bu günə kimi // Xalq qəzeti.-2011.-15 dekabr.-№ 277.-S.5.
- **Diasporumuzun güclənməsi diplomatlarımızdan da asılıdır”** // Ekspress.-2011.-16 dekabr.-№229.-S.12.
- **Cəlaloğlu, A.** “Hər bir azərbaycanlının bir Vətəni var-Azərbaycan” // Paritet.-2011.-15-16 dekabr.-№ 133.-S.4.
- **Əlisa, Süleyman.** Azərbaycanlıları birləşdirən dəyərlər: "Fəxr edirəm ki, Azərbaycanlıyam!" // Ədalət.-2011.-16 dekabr.-№ 229.-S.6.
- **Zülfüqaroğlu, Əli.** Azərbaycançılıq ideologiyası milli həmrəyliyin təməl prinsipi kimi // Həftə içi.-2011.-16 dekabr.-№ 229.-S.4.
- **Ağayev, İlkin.** Azərbaycançılıq ideologiyası milli həmrəyliyin təməl prinsipi kimi // Paritet.-2011.-17 dekabr.-№ 134.-S.10.
- **Əliyeva, Yeganə.** Güclənən Azərbaycan bizim qürur mənbəyimizdir // İki sahil.-2011.-17 dekabr.-№ 232.-S.8-9.
- **Əliyev, Əsgər .** Benilüks Azərbaycanlıları Konqresinin III qurultayı keçirilmişdir // Azərbaycan.-2011.-20 dekabr.-№ 281.-S.7.
- **Azərbaycan diasporu qısa müddət ərzində böyük inkişaf yolu keçib** // Yeni Azərbaycan.-2011.-23 dekabr.-№ 236.-S.5.
- **Sultanov, Əlimərdan.** Moskvada Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü qeyd edilib // Palitra.-2011.-27 dekabr.-№ 137.-S.11.

- **Hüseynzadə, Fuad.** Dünya azərbaycanlıları üçün tarixi zərurətdən doğan gün // Paritet.-2011.-27-28 dekabr.-№138.-S.4.
- **Ələkbərov, Arif.** Milli həmrəyliyin etibarlı təminatçısı // Azərbaycan.-2011.-29 dekabr.-№ 289.-S.9.
- **Cəbraylov, Rafael.** Milli birliyin rəmzi // Azərbaycan.-2011.-30 dekabr.-№ 290.-S.8.
- **Azərbaycan bütün dünya azərbaycanlılarının Vətənidir** // İki sahil.-2011.-30 dekabr.-№ 241.-S.18.
- **Feyziyev, Cavanşir.** Həmrəylik salnaməsinin XXI əsr səhifəsi // Xalq qəzeti.-2011.-31 dekabr.-№ 291.-S.7.
- **Şahidov, Əhməd.** Azərbaycan diasporunun gənc fədakarları // Mərkəz.-2011.-31 dekabr.-№242.-S.4-5.
- **Ələkbərov, Faiq.** Millət, milli ideya, milli ideologiyanın mahiyyəti barədə // AMEA.Elmi əsərlər.Fəlsəfə, Sosiologiya və Hüquq institutu.-2011.-№1(16).-S.44-51.
- **Nuriyeva, Kəmalə.** Müstəqil Azərbaycanın dövlətçilik ideologiyası - azərbaycançılıq və türk birliyi konsepsiyası // AMEA. Elmi əsərlər. Fəlsəfə, Sosiologiya və Hüquq institutu.-2011.-№1(16).-S.104-107.
- **Nazim İbrahimov: “Diasporumuzda ciddi keyfiyyət dəyişikliyi var”** // Mərkəz.-2011.-31 dekabr.-№ 242.-S.6-7.

Heydər Əliyev: Azərbaycanı özlərinin tarixi Vətəni hesab edən insanlar sarsılmaz birlik nümayiş etdirməlidirlər

Qulamrza Səbri Təbrizi,

Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin sədri,

Böyük Britaniyanın Edinburq Universitetinin professoru

Vətəndən kənarında yaşayan soydaşlarımızın ürəkləri gərək daim Azərbaycanın nəbzi ilə bir vursun. Harada yaşamasından, vəziyyətinin ağır və çətinliyindən asılı olmayaraq, gərək hər kəs öz Ana Vətəni haqqında düşünsün. Azərbaycanlılar artıq bilirlər və daha çox bilməlidirlər ki, indi bizim, nəhayət müstəqil dövlətimiz - Azərbaycan Respublikamız var. Bu, müqəddəs Azərbaycan torpağıdır, deməli, harada olursan ol, hansı ölkədə yaşayırsan yaşa, ancaq Azərbaycan haqqında, Azərbaycanın müstəqilliyi, ərazi bütövlüyü haqqında, Azərbaycan xalqının bu günü və gələcəyi haqqında düşünməlisən...

Bütün dünya azərbaycanlılarının ümummilli lideri, müstəqil Azərbaycan Respublikasının xilaskarı və banisi Heydər Əliyev 16 il bundan əvvəl - 1994-cü il fevralın 23-də Londonun "Hilton" otelində bu fikirləri söyləyərkən, tam səmimi deyirəm, fərəhdən gözlərim yaşardı. Böyük Britaniyaya rəsmi səfəri çərçivəsində ulu öndər həmin gün vaxt tapıb Londonda yaşayanlarla görüş keçirirdi. Həmin görüşdə Heydər Əliyev bizimlə çox səmimi söhbət etdi və əslində, xaricdə yaşayan azərbaycanlılar aparılacaq işin, dövlət siyasətinin ilk konturlarını nəzərimizə çatdırdı və dəyərli tövsiyələrini verdi. Bu barədə bir qədər sonra...

Əvvəlcədən qeyd etmək istəyirəm ki, zəmanəmizin siyasət nəhəngi və təcrübəli dövlət xadimi olan Heydər Əlirza oğlu xalqın iradəsi və təkidi ilə hakimiyyətə qayıtdığı ilk gündən bəyan etdi ki, müstəqil Azərbaycan Respublikası müxtəlif səbəblər üzündən dünyanın ayrı-ayrı ölkələrində yaşayan bütün azərbaycanlıların Vətənidir. Odur ki, həm Vətəndə, həm də qürbətdə yaşayan bütün soydaşlarımızın həmrəyliyinə nail olmaq lazımdır. Elə Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Gününün təsis olunması da bu müqəddəs amala xidmət edir. Təsadüfi deyil ki, ulu öndər dünyanın hansı ölkəsinə rəsmi, dövlət və işgüzar səfərlərə gedirdisə, ilk növbədə həmin məmləkətdə yaşayan soydaşlarımızla görüşməyə çalışır, fikir mübadiləsi aparır, onları bir-biri ilə və Vətənlə əlaqələrini gücləndirməyə səsləyirdi.

Ümummilli lider 1994-cü il yanvarın 9-da xaricdə yaşayan soydaşlarımızın bir qrupunu Bakıda qəbul edərkən xüsusi olaraq vurğuladı ki, ölkənin ağır vaxtında prezident seçiləndə, prezident kürsüsünə qalxanda da, and içəndə də mən tək-cə Azərbaycanın ərazisində olan azərbaycanlılara yox, bütün dünyada yaşayan azərbaycanlılara müraciət etdim. Bildirdim ki, respublikanın bu ağır dövründə hər bir azərbaycanlı, damarlarında azərbaycanlı qanı olan hər bir insan gərək bu gününə yansın, münasibətini bildirsin, kömək etsin. Çünki azərbaycanlının Azərbaycanından başqa Vətəni yoxdur. Almaniyada yaşaya bilərsiniz, həm də çox firavan yaşaya bilərsiniz. Fransada, Amerikada da yaşaya bilərsiniz, varınız da, dövlətiniz də olar. Amma o ölkələr sizin Vətəniniz ola bilməz... Hər bir millətin, hər bir insanın ana torpağı onun Vətənidir. Azərbaycanlıların da Vətəni

Azərbaycandır... İndi şükürlər olsun ki, Azərbaycan müstəqil bir dövlətdir. Nə Rusiyanın, nə Sovetlər Birliyinin, nə də başqa bir dövlətin tərkibində deyil. Hər bir azərbaycanlı da buraya ata ocağı kimi baxmalıdır.

Heydər Əliyev əlavə etdi ki, bu yaxınlarda mən Prezident Fransua Mitteranın dəvəti ilə Fransaya səfərə getmişdim... Fransaya gedəndə xahiş etdim ki, orada yaşayan azərbaycanlılar toplaşsın və onlarla görüşüm. Hava limanından birbaşa öz iqamətgahıma gəldim və Fransada ilk görüşüm orada yaşayan azərbaycanlılarla oldu. Az adam toplaşmışdı. Bu o demək deyil ki, Fransada azərbaycanlılar az yaşayır. Xeyr, çox yaşayır. Amma, sizin dediyiniz kimi, pərakəndə, dağınıqdırlar, bir-biri ilə əlaqələri azdır, birləşməyiblər, bəziləri hələ də, öz vətənlərini tanımır, öz vətənləri olduğunu dərk etmirlər.

Fransadakı soydaşlarımızdan fərqli olaraq İngiltərədə yaşayan azərbaycanlıların mütəşəkkil şəkildə bir yere toplaşaraq ulu öndərin ziyarətinə gəlməsi onu son dərəcə məmnun etdi. Öz çıxışında bunu xüsusi qeyd etdi ki, sizin təşəbbüsünüzlə olan bu görüşə görə çox sevindim. Birincisi ona görə ki, başqa ölkələrdə, Avropada olan azərbaycanlılarla görüşmək mənim üçün çox mühüm hadisədir. İkincisi də düşündüm ki, azərbaycanlılar bir yere yığılıb, demək, bir-biri ilə əlaqə saxlayıb görüşə bilirlər.

Ümummilli lider çıxışında belə bir etiraf da etdi: "Xalqımızın çox gözəl xüsusiyyətləri, ənənələri var, qədim tarixi var. Ancaq qüsurlu cəhətləri də var. O da bundan ibarətdir ki, bir-birimizlə möhkəm əlaqə saxlaya bilmirik. İnciməsəniz deyə bilərəm ki, düşdüyünüz mühitdə bəziləri əriyib başqalarına qarışır, öz milli mənliliyini saxlaya bilmirlər. Bu, bizim nöqsan cəhətimizdir. Hesab edirəm ki, indi Azərbaycan müstəqil dövlət olandan sonra, digər ölkələrdə yaşayan azərbaycanlılar Azərbaycan kimi bir Ana Vətəni olduğunu dərk edəndən sonra bu çatışmazlıq, bu nöqsan da aradan götürülə bilər... Mən bugünkü görüş münasibətilə sizi təbrik edirəm və hamınıza bir-birinizlə daha sıx əlaqələr saxlamağı, bir-birinizlə mehriban olmağı, yaxın olmağı, bir-birinizə dayaq olmağı arzulayıram".

Ulu öndər dərin məzmunlu, proqram xarakterli çıxışında müstəqilliyin ilk mərhələsində rəhbərliyin sərəştəsizliyi nəticəsində Azərbaycandakı mövcud durumun acınacaqlı olması barədə ətraflı məlumat verdi. Bildirdi ki, Azərbaycan sosial-iqtisadi böhran içərisindədir, son illərdə iqtisadiyyat dağılmışdır. Vaxtilə yaradılmış böyük sənaye, kənd təsərrüfatı potensialı bərhad vəziyyətə düşmüşdür, elm, təhsil ocaqlarının çoxu pis gündədir. Sosial sahə çox ağır vəziyyətdədir. Ermənistanın Azərbaycana qarşı silahlı təcavüzü nəticəsində Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ vilayətindən savayı, 7 rayonu - torpaqlarımızın 20 faizi işğal olunmuşdur. Bu rayonlardan bir milyondan artıq vətəndaşımız qaçqın düşmüş, ev-əşiyini, var-dövlətini, el-obasını itirmişdir.

Heydər Əliyev Azərbaycandakı o vaxtkı real mənzərəni gözlərimiz önündə canlandırandan sonra bizim nə cür ağır hisslər keçirdiyimizi duyaraq, əlavə etdi ki, o, gələcəyə ümidlə, nikbinliklə baxır. Arxayın ola bilərsiniz, sizin qarşınızda bunu tam cəsarətlə deyirəm: Prezident kimi mən xalqımızın bütün imkanlarını hərəkətə gətirərək, Azərbaycan Respublikasının müdafiə qüdrətini möhkəmləndirməyə çalışıram və çalışacağam. Azərbaycan öz torpaqlarını uğurla qoruyacaqdır. Hər birimiz Vətən yolunda, dövlətimizin yolunda, müstəqil Azərbaycanın yolunda şəhid olmağa hazırıq və heç kim bizi bu yoldan döndərə bilməyəcəkdir... Azərbaycan xalqı aciz xalq deyil, onun qəhrəmanlıqla dolu keçmişi var... Əsrlər boyu başına gəlmiş bəlalardan hamısından xalqımız öz gücü, cəsarəti, qəhrəmanlığı sayəsində çıxmışdır və indi də çıxacaqdır.

Ümummilli lider xarici dövlətlərdə Azərbaycan diasporunun yaradılması, formalaşması məsələsinin vacibliyinə diqqətimizi yönəldərək qarşımızda konkret vəzifələr qoydu: "Azərbaycandan kənarında yaşayan həmvətənlərimizin vəzifəsi Azərbaycana kömək etməkdən ibarətdir. Yenə də deyirəm, kimin nə imkanı varsa, kimin əlindən nə gəlsə, onu da etməlidir. Xüsusən Azərbaycanın indiki vəziyyətini dünya ictimaiyyətinə, Avropa ölkələrinə, dövlət dairələrinə, informasiya orqanlarına doğru-düzgün çatdırmağa çalışmaq lazımdır. Belə hesab edirəm ki, xaricdə Azərbaycan diasporu formalaşır, o, gündən-günə inkişaf edəcək və Azərbaycana, öz Vətəninə köməyini heç kəs əsirgəməyəcəkdir. Ümidvar olduğumu bildirmək istəyirəm ki, siz burada, İngiltərədə yaşayan azərbaycanlılar da, haradan gəlməyindən asılı olmayaraq, daha sıx birləşəcək, bir-birinizlə, Azərbaycanla əlaqə saxlayacaqsınız, ona əlinizdən gələn köməyi əsirgəməyəcəksiniz".

Heydər Əliyev təqribən dörd ildən sonra - 1998-ci ilin iyul ayında Böyük Britaniyaya növbəti səfəri zamanı da orada yaşayan soydaşlarımızla yenə görüşdü. Lakin bu dəfə tamamilə başqa mənzərə idi. Onun tapşırıq və tövsiyələrinə əməl edərək, biz orada diaspor fəaliyyətini gücləndirmiş, bir sıra uğurlara imza atmışdıq. Bu barədə ulu öndərə məlumat verəndə o, çox məmnun qaldı.

Yeri gəlmişkən deyim ki, hər iki görüşdə ümummilli liderin hüzurunda Böyük Britaniyada yaşayan azərbaycanlılar adından çıxış etmək səadəti mənə nəsib oldu.

Ulu öndərin birinci görüşdəki tarixi çıxışından sonra mən söz alaraq bildirdim ki, Azərbaycanın bu ağır günündə, müstəqilliyinin ikinci dəfə itirilməsi təhlükəsinin yarandığı bir vaxtda Sizin kimi dünya səviyyəli siyasətçinin xalqın tələbi ilə dövləti idarə etməyə razılıq verməsi xarici ölkələrdə yaşayan bütün soydaşlarımızın ürəyincə olmuşdur. Biz artıq hiss edirik ki, Vətənimizi üzləşdiyi böhrandan çıxarmağa qadir, hər cür xəta-bəladan qurtarmağı bacaran, dünya siyasətinə dərin bələd olan ağıllı, təcrübəli liderimiz var. Biz xalqımızın yaman günündə belə bir çətin missiyanı üzərinizə götürdüyünüzə görə Sizə öz minnətdarlığımızı bildiririk. Və bəyan edirik ki, biz həmişə Sizin yanınızdayıq. Sizin bu tarixi çıxışınız, tövsiyələriniz diaspor fəaliyyətimizdə bizim proqramımız olacaqdır. Doğma Vətənimiz üçün nə lazımdırsa, onu etməyə hazırıq. Qarabağın işğal olunması xalqımızın tarixinə qara ləkədir. Biz öz torpaqlarımızı geri qaytaracağıq. Mən özüm də silah götürüb müqəddəs torpaqlarımız uğrunda müharibəyə getməyə həmişə hazırım.

Həmin tarixi görüşdən xeyli vaxt keçir. Bu müddətdə Azərbaycan ulu öndər Heydər Əliyevin, 2003-cü ildən sonra isə onun siyasi kursunu yaradıcı surətdə davam etdirən Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında möhtəşəm uğurlara imza atmışdır.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin gərgin zəhməti, zəngin dövlətçilik təcrübəsi və yenilməz iradəsi nəticəsində ölkədə siyasi proseslər normal məcraya düşdü, Azərbaycanda siyasi sabitlik tam şəkildə bərqərar oldu, güclü iqtisadi inkişaf üçün etibarlı baza yarandı. Son illərdə Azərbaycan iqtisadi artım baxımından birinci yərə çıxdı, bir neçə il dalbadal dünyada iqtisadi artım sürətinə görə lider dövlət oldu. Ölkəmiz indi də qabaqcıllar sırasındadır.

Bu inkişaf xaricdə yaşayan soydaşlarımızın fəallığında, Azərbaycan diasporunun fəaliyyətində də özünü göstərdi. Bu sahədə fəallığın artmasına daha bir güclü təkan 2001-ci il noyabrın 9-10-da ümummilli liderimizin təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının I qurultayının keçirilməsi oldu. Həmin möhtəşəm

tədbirdə dünyanın 36 ölkəsindən seçilmiş 1105 nümayəndə, habelə 906 qonaq iştirak edirdi. Heydər Əliyev həm noyabrın 9-da qurultayda, həm də noyabrın 10-da "Gülüstan" sarayında qurultay nümayəndələrinin şərafinə verilən ziyafətdə son dərəcə əhatəli nitq söylədi. Bu çıxışlarda Azərbaycan diasporlarının, ayrılıqda hər bir azərbaycanlının sonrakı fəaliyyət proqramlarının konturları öz əksini tapmışdı.

"Həmişə fəxr etmişəm, bu gün də fəxr edirəm ki, mən azərbaycanlıyam". - Dahi şəxsiyyətin bu fikri böyük qürur hissi ilə səsləndirməsi bütün salonu ayağa qaldırdı. Mən elə o vaxt əmin oldum ki, rəhbərin bu alovlu çıxışı hələ qəflət yuxusunda olan dünya azərbaycanlılarını silkələdi, özünü, mənsub olduğu xalqın böyüklüyünü, şərəfli keçmişini duymağa, başa düşməyə sövq etdi.

Həmin qurultayda qəbul edilən qətnamə Azərbaycan diasporu üçün istiqamətverici sənəd oldu. Qurultayda xüsusi olaraq vurğulandı ki, müstəqil Azərbaycan Respublikası bütün dünya azərbaycanlıları üçün cazibə mərkəzidir. Harada yaşamasından asılı olmayaraq, hər bir azərbaycanlı bilməlidir ki, onun arxasında Azərbaycan dövləti durur. Azərbaycanı özlərinin tarixi Vətəni hesab edən insanlar milli dövlətçilik ideyaları ətrafında birləşməli, sarsılmaz birlik nümayiş etdirməlidirlər.

Bu da xüsusi qeyd olundu ki, müstəqil Azərbaycan dövlətinin əsas ideyası azərbaycançılıqdır. Hər bir azərbaycanlı öz milli mənsubiyyətinə görə qürur hissi keçirməlidir. Biz azərbaycançılığı, milli-mənəvi dəyərləri, adət-ənənələri yaratmalıyıq.

Ümummillî lider öz nitqində ana dilimizin qorunub inkişaf etdirilməsi zərurəti üzərində daha geniş dayandı. O dedi: "Arzu edirik ki, hansı qitədə, hansı ölkədə yaşamasından asılı olmayaraq, hər bir azərbaycanlı o ölkənin dilini də mənimsəsin, o ölkənin adət-ənənələrindən də istifadə etsin, o ölkənin şəraitinə uyğunlaşsın. Amma Azərbaycan dilini yaşatsın və inkişaf etdirdirsin. Xalqları dil qədər, milli-mənəvi ənənələr qədər, dəyərlər qədər birləşdirən başqa bir vasitə yoxdur. Biz bu vasitədən daim istifadə etməliyik. Xüsusən, başqa ölkələrdə yaşayan azərbaycanlılar. Ona görə də mən arzu edərdim ki, hər bir ölkədə Azərbaycaq icmasında azərbaycanlılar həmrəy olsunlar, bir-birinin dərdinə yansınlar və bizim milli dəyərlərimizi birlikdə gözləsinlər, milli bayramlarımızı qeyd etsinlər... Azərbaycan dilini yeni nəslə, uşaqlara çatdırmaq üçün müəyyən tədris imkanları yaratsınlar.

Birinci qurultayda məhz ulu öndərimizin təşəbbüsü ilə Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurası (DAƏŞ) yaradıldı. Bu gün də fəxr edirəm ki, ümummillî liderimiz həmin forumda mənim namizədliyimi "mənim dostum Qulamrza Səbri Təbrizi" kimi, DAƏŞ sədrinin birinci müavini vəzifəsinə təklif etdi. Mənim üçün həyatda bundan böyük və qiymətli mükafat olmayıb.

Onu da qeyd edim ki, xaricdə yaşayan soydaşlarımızın fəallığının artmasında, diasporlarımız arasında əlaqələrin yaradılmasında və onların fəaliyyətinin bir məcraya yönəldilməsində DAƏŞ-in çox mühüm rolu olmuşdur. Dünyanın bir sıra ölkələrində, o cümlədən İngiltərədə, ABŞ-da, Norveçdə... Azərbaycan dilini öyrənən məktəblər, dərnlər, kurslar təşkil etdik və oraya yüzlərlə dərs vəsaiti, bədii və tarixi əsərlər göndərdik. Azərbaycanın mədəni irsinin qorunması ilə bağlı müxtəlif tədbirlər, konfrans, seminar və simpoziumlar keçirdik.

Digər tərəfdən, Azərbaycanın qarşılaşdığı Dağlıq Qarabağ problemi ilə bağlı, habelə xalqımıza qarşı törədilmiş haqsızlıqlar - 20 Yanvar faciəsi, Xocalı soyqırımı, soydaşlarımızın Qərbi Azərbaycandan deportasiyası, güneyli bacı və qardaşlarımızın hüquqlarının pozulması və s. barədə əsl həqiqətləri dünyaya çatdırmağa

çalışmışıq. Bundan başqa, Azərbaycanın geniş iqtisadi potensialını, təbiətini, turizmin inkişafı üçün gözəl imkanlarını təbliğ etməklə doğma Vətənimizə həm də xarici sərmayədarları cəlb etməyə səy göstərmişik.

Şəxsən mən, ömrünün 50 ildən çoxunu mühacirətdə keçirmiş və həyatını Azərbaycan diasporunun yaranmasına və inkişafına sərf etmiş bir azərbaycanlı kimi, çox sevinirəm ki, ulu öndərimiz Heydər Əliyevin siyasi kursu möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Dövlət başçımız diasporlarla işin təşkilini, bu sahədə daha səmərəli yollar axtarılmasını daim diqqət mərkəzində saxlayır.

Dünya Azərbaycanlılarının ikinci qurultayı məhz Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə keçirildi. Həmin qurultayda çıxış edən cənab İlham Əliyev xaricdə yaşayan soydaşlarımızın fəallığının artdığını, ayrı-ayrı ölkələrdə fəaliyyət göstərən diasporların işindəki uğurları qeyd etməklə yanaşı, əsas diqqəti qarşıda duran vəzifələrə yönəltdi. Qeyd etdi ki, xaricdə yaşayan soydaşlarımız daha da güclənməlidirlər, təşkilatlanma prosesi daha sürətlə getməlidir. Onlar yaşadıkları ölkələrin siyasi dairələrinə, siyasi təsisatlarına daha fəal inteqrasiya etməlidirlər. Eyni zamanda biznes aləmində yüksək mövqe qazanmaq üçün bütün imkanlardan istifadə etmək lazımdır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin bu sahədə çox böyük xidmətlərindən biri də bu oldu ki, 2007-ci ilin mart ayında Bakıda Dünya Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumunu təşkil etdi. Həmin forumda Azərbaycan Prezidenti öz nitqində bildirdi ki, biz bu tədbiri Türkiyə-Azərbaycan diaspor forumu kimi nəzərdə tutmuşduq. Fəqət bu gün 48 ölkənin nümayəndəsi Azərbaycandadır və geniş mənada, bu gün beynəlxalq birlik Azərbaycandadır, bizim ətrafımızdadır. Bu, bizi daha da zənginləşdirir.

Prezident İlham Əliyev öz nitqində dedi: "Bugünkü forumun ən böyük önəmi və deyə bilərəm ki, tarixi nailiyyəti ondadır ki, artıq biz öz fəaliyyətimizi birləşdiririk. Əminəm ki, bu gündən sonra türk və Azərbaycan diaspor təşkilatları vahid orqanizm kimi çalışacaqlar. Bütün işlərdə öz fəaliyyətini əlaqələndirəcək, bizimlə, dövlətlərlə məsləhətləşmələr aparacaqlar...

Bizi narahat edən problemlər də var. İlk növbədə, bir daha demək istəyirəm ki, bizə - Türkiyəyə, Azərbaycana qarşı çox mütəşəkkil, böyük maliyyə imkanlarına malik olan dünya erməni diasporu, erməni lobbisi işləyir.

Bəlkə də yeganə ölkələrlik ki, bizim əleyhimizə dünyanın istənilən yerində güclü təbliğat maşını, yenə də deyirəm, böhtan, yalan və tarixi təhrif edərək, bizi ləkəmələk istəyən qüvvə işləyir.

Bir tərəfdən, bu problem, digər tərəfdən, Azərbaycanın işğal olunmuş torpaqları, Türkiyəyə qarşı əsassız ittihamlar, qondarma "soyqırımı"nın tanıtılması cəhdləri - bütün bunlar bizim xalqlarımıza qarşı yönəldilən əməllərdir. Xocalı soyqırımını törədən vəhşilər bizi soyqırımında ittiham edirlər və bəzi hallarda onların yalan təbliğatı uğurlar gətirir. Bir çox hallarda xarici ölkələrin onlar tərəfindən pulla, rüşvətlə ələ alınmış riyakar siyasətçiləri onların səsinə səs verirlər. Bu, ədalətsizliyin zirvəsidir. Bu, mənəviyyatsızlığın zirvəsidir. Biz buna qarşı mübarizə aparmalıyıq, aparmalıyıq və aparmalıyıq! Türk diplomatlarını qətlə yetirən, onlara qarşı terror aktları törədən erməni terorist təşkilatları nədənsə qınaq obyektinə çevrilmişdir. Onların məkrli hərəkətləri nədənsə, qınaq obyektinə çevrilmişdir. Avropa ölkələrində həbs olunmuş erməni terrorçuları bir müddətdən sonra azadlığa buraxılırlar. Bəs orada qətlə yetirilən bizim soydaşlarımız insan deyilmir? Biz bu ikili standartlara nə qədər göz yummalıyıq? Biz bununla nə qədər barışmalıyıq? Biz görürük ki, bəzi hallarda ədalət prinsipi tamamilə aradan

qaldırılır. Biz bunun qarşısına nəyi çıxarmalıyıq? Ancaq göz gücümüzü, başqa amil yoxdur! Biz güclənməliyik, hərtərəfli - hərbi, iqtisadi, siyasi cəhətdən, bütün cəhətlərdən və birgə fəaliyyət göstərməliyik!"

Bu gün dünyada fikir Azərbaycanın xeyrinə dəyişir. Daha ermənilərin hay-küyü, yalanı, timsahsayağı göz yaşları, yaltaqcasına onun-bunun əlini-ayağını yalamaları keçmir. Bizlərdə belələri barədə deyərlər ki, "daha onların hənasının rəngi gedib". İndi Avropada vay-şivənə, qara-qışqırığa yox, təmkinli, məntiqi çıxışlara, konkret faktlara söykənən ağıllı təbliğata inanırlar. Ermənilər yüz ilə yaxındır ki, dəridən-qabıqdan çıxırlar ki, qondarma "erməni soyqırımı"nı dünyaya sırısnlar. Hələ ki, bir şey alınmır, Heç alınmayacaq da. Dünya artıq "başibəlali, fağır millət" qiyafəsinə girmiş ermənilərin canavar xislətinə, yırtıcı təbiətinə bələddir.

Deməli, Azərbaycan dövlətinin xarici siyasəti, dünya azərbaycanlılarının və diasporlarımızın fəaliyyəti düzgün istiqamətdədir.

Bu əziz bayramda bütün soydaşlarımızı Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü münasibətilə təbrik edir, onlara xoşbəxtlik, firavan həyat, ailə səadəti arzulayır və fikrimi ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin Dünya azərbaycanlılarının I qurultayındakı son sözləri ilə bitirmək istəyirəm: "Qoy, çaylarımız qurumasın! Qoy ağaclarımız kəsilməsin! Qoy çırağımız sönməsin!" Amin!

Xalq qəzeti.-2011.-1 yanvar.- № 1.-S.5.

Uğurlu siyasət milli həmrəyliymizi daha da möhkəmləndirir

Müharibələr, torpaqlarımızın bölünməsi və siyasi proseslər nəticəsində tarixin müxtəlif mərhələlərində soydaşlarımızın bir qismi doğma torpaqlarından dünyanın müxtəlif ölkələrinə səpələniblər. Amma məhrumiyyətlərə, məruz qaldıqları haqsızlıqlara baxmayaraq, soydaşlarımız heç vaxt öz mənləklərini, milliliyini itirməmiş, azərbaycanlı adını hər yerdə uca tutmuşlar.

1920-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin bolşeviklər tərəfindən işğalı, ötən əsrin otuzuncu illərində qırmızı imperiyanın repressiyaları, siyasi təqibləri bir çox azərbaycanlının doğma vətənidən mühacirət etməsi ilə nəticələnib. Təbii ki, soydaşlarımızın bir qismi işləmək, təhsil almaq məqsədilə də doğma yurdu tərk edərək başqa ölkələrdə qərar tutublar.

Azərbaycanın uzun illər sovet imperiyası əsarətində olması xaricdə yaşayan azərbaycanlıların vətənlə əlaqələrini məhdudlaşdırmışdı. Keçmiş sovet dövlətinin sərt qadağaları buna heç bir vəchlə icazə vermirdi. Yalnız Azərbaycan dövlət müstəqilliyini əldə etdikdən sonra dünyaya səpələnmiş soydaşlarımızın tarixi vətənlə əlaqələrinə imkan yarandı. Bundan sonra dünya azərbaycanlılarının müstəqil Azərbaycan uğrunda vahid ideologiya ətrafında birləşmələri, yaşadıkları ölkələrdə Azərbaycanı tanıtmaları, Ermənistanın ölkəmizə hərbi təcavüzünün genişləndiyi bir vaxtda əsil həqiqətləri dünya ictimaiyyətinə çatdırmaları və diaspor quruculuğu xüsusi aktualıq kəsb etməyə başladı.

İlk dəfə olaraq bu məsələyə xüsusi həssaslıqla yanaşan isə xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev oldu. Məhz Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisi "Dünya azərbaycanlılarının həmrəylik və birlik günü haqqında" 1991-ci il 16 dekabr tarixli qərarı ilə dekabrın 31-ni Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü elan etdi. 19 il əvvəl ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə elan edilmiş milli-mənəvi birliyə çağırış olan bu gün ümumxalq mənafelemizin həyata keçirilməsi mənasında soydaşlarımızın vahid ideya ətrafında sıx birləşməsi, ümumi milli diasporun formalaşması və lobbı fəaliyyətinin inkişafı prosesinin başlanğıcını qoydu. Lakin 1991-1993-cü illərdə hakimiyyətdə olan dairələrin diaspor quruculuğuna maraq göstərməmələri azərbaycanlıların yeni və güclü cəmiyyətlərinin yaradılmasına, soydaşlarımızın vətənlə əlaqələrinin genişlənməsinə, azərbaycançılıq ideyasının inkişaf etdirilməsinə, dünyaya səpələnmiş azərbaycanlıların həmrəyliyinə əldə olunmasına imkan vermədi.

1993-cü ildə Heydər Əliyevin xalqın yekdil arzusu ilə hakimiyyətə qayıdışı ölkədə davamlı sabitlik və iqtisadi tərəqqinin əsasını qoymaqla yanaşı, cəmiyyətdə dövlətçilik təfəkkürünün formalaşmasını təmin etdi, milli birliyi təmin etdi. Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışı eyni zamanda ölkədə və dünyada azərbaycançılıq anlayışının milli təfəkkür tərzinə çevrilməsində mühüm rol oynadı. Ümummilli lider azərbaycançılığın ideoloji prinsiplərinin və əsaslarının formalaşmasını təmin etdi, qısa vaxt ərzində dünya azərbaycanlıları arasında milli dövlətçilik düşüncəsinin formalaşmasına xidmət edən ictimai münasibətlər sistemi yaratdı.

Elə buna görə də ən yeni tarixdə Azərbaycanın inkişafı, xarici dövlətlər sırasında öz mövqeyini qoruyub saxlaya bilməsi ilə bərabər dünya azərbaycanlılarının milli həmrəyliyinə əldə olunması ümummilli lider Heydər

Əliyevin siyasi kursunun uğuru kimi qiymətləndirilir. Ulu öndər dünya azərbaycanlılarının müstəqil dövlətimiz və vahid məqsəd ətrafında birləşdirilməsi ideyasının müəllifidir.

Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışından sonra Azərbaycan dünyanın ayrı-ayrı ölkələrində məskunlaşmış soydaşlarımız üçün milli iftixar, mənəvi dayaq və güvənc yeri oldu. Məhz Azərbaycandan kənar yaşayan soydaşlarımıza ana vətənimizi unutmamağı tövsiyə edən Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə dünyanın bütün ölkələrində yaşayan azərbaycanlıların, Azərbaycan icmalarının nümayəndələri ilk dəfə olaraq 2001-ci il noyabrın 9-10-da vətənimizə - Bakı şəhərinə toplaşaraq özlərinin I qurultayını keçirdilər. Bu qurultayın keçirilməsi milli idealların, azərbaycançılıq ideyalarının gerçəkləşməsi yolunda mühüm addım idi.

I qurultaydakı çıxışı zamanı Heydər Əliyev azərbaycançılığın nə qədər önəmli olduğunu, bu ideyanı daşıyanların daha aktiv fəaliyyət göstərmələrinin vacibliyini, Azərbaycanın haqq səsinin dünyaya çatdırılmasının nə qədər lazım olduğunu bir daha vurğulamışdı: "Bizim hamımızı birləşdirən, həmrəy edən azərbaycançılıq ideyasıdır, azərbaycançılıqdır. Azərbaycan dövlət müstəqilliyini əldə edəndən sonra azərbaycançılıq aparıcı ideya kimi həm Azərbaycanda, həm də bütün dünyada yaşayan azərbaycanlılar üçün əsas ideya olubdur. Biz həmişə bu ideya ətrafında birləşməliyik. Azərbaycançılıq öz milli mənsubiyyətini qoruyub saxlamaq, milli-mənəvi dəyərlərini qoruyub saxlamaq, eyni zamanda onların ümumbəşəri dəyərlərlə sintezindən, inteqrasiyasından bəhrələnmək və hər bir insanın inkişafının təmin olunması deməkdir".

Qurultaydan sonra xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı dövlət siyasətinin həyata keçirilməsi üçün Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsi (indiki Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi) yaradıldı, Milli Məclis "Xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı dövlət siyasəti haqqında" qanun qəbul etdi. Komitənin yaradılması və müvafiq qanunun qəbulu dünya azərbaycanlılarının milli birliyi və təşkilatlanması prosesini daha da sürətləndirdi, soydaşlarımızın öz tarixi vətəni ilə əlaqələrinin genişləndirilməsini təmin etdi, ölkəmizin tarixi və müasir həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasına stimül verdi.

Bu gün Heydər Əliyev yolunu davam etdirən Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Respublikası Cənubi Qafqaz bölgəsinin lider dövlətinə və bütün dünya azərbaycanlılarının qürur yerinə çevrilib. Azərbaycan dünyada analoqu olmayan bir sürətlə inkişaf edir. Cəmiyyət və dövlət həyatının bütün sahələri müasir dünya standartları əsasında qurulur. Getdikcə artan imkanlarımız xalqımızın maraqlarını və tələbatını daha dolğun ödəməyə kömək göstərir.

Fərəhli haldır ki, əsası ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş milli həmrəylik və azərbaycançılıq amalının şüurlarda və qəlblərdə möhkəm yer tutmasına yönəlmiş uzaqgörən dövlət siyasətini inamla davam etdirən Prezident İlham Əliyevin ötən 7 ildə bu sahədə həyata keçirdiyi fəaliyyət ardıcıl və sistemli səciyyə daşıyır. Müxtəlif illərdə Azərbaycanın xarici ölkələrdəki diplomatik korpusunun nümayəndələri ilə keçirdiyi görüşlərdə cənab İlham Əliyev diaspor quruculuğu işini xarici siyasət sahəsində prioritet istiqamətlərdən biri kimi qiymətləndirib. Dövlət başçısının sərəncamı ilə 2006-cı il martın 16-da Bakı şəhərində Dünya Azərbaycanlılarının II qurultayının keçirilməsi də diaspor quruculuğu işinə yeni təkan verməklə yanaşı, ötən 7 ilin ən əlamətdar hadisələrindən biri kimi yadda qalıb. Hər il Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü münasibətilə xalqımıza ünvanladığı təbriklərdə dövlətimizin başçısı diaspor təşkilatlarının fəaliyyətindən söz açmaqla bərabər,

soydaşlarımıza ən xoş arzularını çatdırır. Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü və Yeni il münasibətilə Azərbaycan xalqına təbrikində Prezident İlham Əliyev deyib: "Mən dünyada yaşayan bütün soydaşlarımızı bu bayram münasibətilə ürəkdən təbrik etmək istəyirəm. Onlar bilməlidirlər və bilirlər ki, onların arxasında güclü, qüdrətli, müasir, azad Azərbaycan dövləti dayanır. Azərbaycan onların dayağıdır, onların arxasıdır. Onlar da yaşadıkları ölkələrdə Azərbaycanı təmsil edirlər və ölkəmizin maraqlarının təmin edilməsinə gündəlik fəaliyyətləri ilə öz töhfələrini verirlər. Dünyada yaşayan bütün azərbaycanlılar bilirlər ki, Azərbaycan dövləti daim onlarla bərabərdir, onların fəaliyyətini izləyir, onların qayğıları ilə yaşayır. Dünyada mövcud olan Azərbaycan diaspor təşkilatları da öz səmərəli fəaliyyətləri ilə bizim gücümüzü artırır".

Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi ümummilli lider Heydər Əliyevin ən böyük arzularından biri idi. Son 7 ildə xalqımız azərbaycançılıq ideyası və Prezident İlham Əliyevin ətrafında sıx birləşməklə ulu öndərin ideyalarına sadiqliyini nümayiş etdirib. Fərəhli haldır ki, Heydər Əliyev yolunun davam etdirilməsi, Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi uğurlu daxili və xarici siyasət nəticəsində ölkəmizin qüdrətlənməsi dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyini daha da gücləndirir və əzəmətli edir. Bunu dekabrın 31-də Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü münasibətilə keçirdikləri tədbirlər də təsdiqləyir.

Azərbaycan.-2011.-6 yanvar.-№ 2.-S.1.

2010-cu il Azərbaycan diasporu üçün uğurlu olmuşdur

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yeritdiyi diaspor siyasəti 2010-cu ildə də uğurlu olmuşdur. Yola saldıığımız il ərzində xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlıların təşkilatlanması, cəmiyyətə inteqrasiyası, soydaşlarımızın ictimai-siyasi həyatda iştirak səviyyəsinin artırılması, tarixi Vətənlə əlaqələrinin genişləndirilməsi, habelə diaspor təşkilatları arasında səmimi əməkdaşlıq münasibətlərinin yaradılması istiqamətində bir sıra tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Əliqismət Bədəlov

Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsindən verilən məlumata görə bu il ərzində xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlıların təşkilatlanması istiqamətində bir sıra mühüm tədbirlər həyata keçirilmişdir. 2010-cu il aprelin 4-də Ankarada Türkiyə Azərbaycan Dərnəkləri Federasiyasının qurultayı keçirilmişdir. Qurultayda təşkilatın ötən dövrdəki fəaliyyəti ilə bağlı hesabatlar dinlənilmiş, qarşıda duran vəzifələr müəyyənləşdirilmişdir. Qurultayda təşkilatın rəhbər orqanlarına seçkilər keçirilmişdir. İyunun 5-də isə Stokholmda 15 Azərbaycan diaspor təşkilatının iştirakı ilə İsveç Azərbaycanlıları Konqresinin təsis qurultayı keçirilmişdir. Bu qurumu yaratmaqda məqsəd Azərbaycan həqiqətlərini, tarixini, mədəniyyətini yerli ictimaiyyətə çatdırmaq, Azərbaycan icmaları, cəmiyyətləri arasında əlaqələri inkişaf etdirmək, onların imkanlarını və güclərini səfərbər etmək, bu qurumların fəaliyyətini koordinasiya etmək, mövcud problemləri birlikdə çözməkdir. Oktyabr ayında keçirilən Qazaxıstan Azərbaycanlıları Assosiasiyasının birinci qurultayında da quruma üzv olan vilayət, şəhər, rayon təşkilatları sədrlərinin və təftiş komissiyası rəhbərlərinin hesabatları dinlənilmiş, görülmüş işlər və qarşıda duran vəzifələr ətrafında fikir mübadiləsi aparılmış, assosiasiya rəhbərliyinə seçkilər keçirilmişdir. 2010-cu il dekabr ayının 4-5-də Almanyanın Bonn şəhərində Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin (DAK) XI Qurultayı keçirilmişdir. Qurultayda Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin hesabatı dinlənilmiş və gələcək iş planı müəyyən olunmuş, DAK-ın rəhbərliyinə seçkilər keçirilmiş və qətnamə qəbul olunmuşdur.

Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatlarının təbliğat sahəsində fəaliyyətinin daha da gücləndirilməsi, Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü ilə bağlı beynəlxalq aləmin məlumatlandırılması və bu faktın dünya dövlətlərinin parlamentlərinin, siyasi dairələrinin müzakirəsinə çıxarılması dövlət komitəsinin diqqət yetirdiyi əsas məsələlərdən olmuşdur. Bu il ərzində "20 Yanvar" faciəsinin 20-ci ildönümü, Xocalı soyqırımının 18-ci ildönümü, 31 Mart azərbaycanlıların soyqırımını günü ilə əlaqədar İsveç, İsveçrə, Finlandiya, Norveç, Niderland Krallığı, Böyük Britaniya, Belçika, Latviya, Litva, Estoniya, Rusiya Federasiyası, Ukrayna, Belarus, Bolqarıstan, Türkiyə, Özbəkistan, Qırğızıstan, Qazaxıstan, Gürcüstan, ABŞ, Kanada, Yaponiya, Yeni Zelandiya, Avstraliya, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Misir, Cənubi Koreya, Almaniya, Fransa, Çexiya, Macarıstan, Rumıniya və digər ölkələrdə müxtəlif tədbirlər təşkil edilmişdir. Ölkəmizin taleyüklü problemlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması sahəsində mühüm işlər görən Heydər

Əliyev Fondu Xocalı soyqırımının 18-ci ildönümü ilə əlaqədar xarici ölkələrdəki Azərbaycan icma və birliklərini müvafiq məlumatlar və sənədlərlə təmin etmişdir.

İslam Konfransı Təşkilatının (İKT) üzvü olan Dialoq və Əməkdaşlıq Uğrunda İslam Konfransı Gənclər Forumunun Mədəniyyətlərarası Dialoq üzrə Baş Koordinatoru Leyla Əliyevanın təşəbbüsü ilə 2008-ci ilin may ayında elan edilmiş "Xocalıya Ədalət" (Custice for Khodcaly) beynəlxalq məlumat və təşviqat kampaniyası çərçivəsində 2010-cu il ərzində dünyanın bir çox ölkələrində etiraz aksiyaları, elmi-praktik konfranslar və digər tədbirlər həyata keçirilmişdir. Kampaniyada Azərbaycan diaspor təşkilatları da fəal iştirak edir.

Avropa Azərbaycan Cəmiyyəti (AAC) Böyük Britaniyanın Baş naziri Qordon Braunun rəsmi internet saytında Böyük Britaniya vətəndaşlarının da imzalamağa çağırıldığı müraciətdə Xocalı qətliamının qınanılmasına çağırışla çıxışı da yola saldıığımız ilə təsadüf edir. Müraciətdə həmçinin Ermənistan hökumətindən BMT Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsinə uyğun olaraq suveren Azərbaycan ərazisindən öz ordusunu çıxartmaq tələb edilmişdir. Avropa Azərbaycan Cəmiyyətinin təşəbbüsü ilə Böyük Britaniyanın parlamentlərinin klubu olan Erkən Gün Hərəkatı da (EGH) Xocalı faciəsi ilə bağlı müzakirələr aparmışdır. Təşkilat Böyük Britaniya hökumətini Xocalı soyqırımını tanımağa, yeni beynəlxalq sülh söylərinə başlamağa çağırmışdır. Müraciəti Böyük Britaniya parlamentinin və Erkən Gün

Hərəkatının üzvü olan 32 parlamentari imzalamışdır.

Bundan başqa, 2010-cu il fevralın 2-də Çexiyanın Lidise İcra Hakimiyyəti Lidise qəsəbəsində yeni salınan küçələrin birinə Xocalı adının verilməsi barədə qərar qəbul etmişdir.

Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi, habelə regiondakı digər münaqişələr barədə həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması prioritet vəzifə kimi qarşıya qoyulmuşdu. Ötən illərdə olduğu kimi, 2010-cu ildə də bu zəruri vəzifə layiqincə yerinə yetirilmişdir.

Ermənistan prezidenti Serj Sarkisyanın iyunun 21-23-də Almaniyaya rəsmi səfəri çərçivəsində Konrad Adenauer Fondunda "Cənubi Qafqazda təhlükəsizlik və inkişaf haqqında: Ermənistanın bu proseslərdə rolu" mövzusunda məruzə ilə çıxışına etiraz olaraq Azərbaycan diasporu piket təşkil etmişdir. 2010-cu ildə İsveç parlamentində qondarma erməni soyqırımının tanınmasına dair qətnamənin qəbulu ilə əlaqədar bu ölkədə yaşayan Azərbaycan və türk icmalarının nümayəndələri Stokholm şəhərinin mərkəzi meydanında etiraz aksiyası keçirmişlər. Tədbirdə ermənilərin törətdikləri cinayətlər, Dağlıq Qarabağ probleminin Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll olunması, o cümlədən Xocalı soyqırımının tanınması ilə bağlı şüarlar səsləndirilmişdir.

Azərbaycan diaspor təşkilatları ölkəmizin qədim mədəniyyətini, zəngin irsini uğurla təbliğ edir, xalqımızın zəngin mədəniyyətini tanıtmaq məqsədilə müxtəlif tədbirlər keçirir, Türk dünyasının lideri, ulu öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 87-ci ildönümü ilə əlaqədar dünyanın müxtəlif ölkələrində Azərbaycan diaspor təşkilatları tərəfindən elmi-praktik konfranslar, simpoziumlar, sərgilər təşkil edilmiş, filmlər nümayiş etdirilmiş, yubiley mərasimləri keçirilmişdir. Respublika Günü ilə əlaqədar Azərbaycan diaspor təşkilatlarının fəaliyyət göstərdiyi bütün ölkələrdə bayram tədbirləri, elmi-praktik konfranslar, konsert proqramları təşkil olunmuşdur. Bu

tədbirlərdə diplomatlar, ictimaiyyət nümayəndələri, kütləvi informasiya vasitələrinin təmsilçiləri də fəal iştirak etmişlər.

Bu il dahi bəstəkar, Azərbaycan professional musiqisinin banisi, görkəmli ictimai xadim, musiqişünas, alim və pedaqoq Üzeyir Hacıbəyovun anadan olmasının 125 illik yubileyi də xarici ölkələrdəki soydaşlarımızın diqqətindən kənar qalmamış, Şərqdə operanın banisi kimi onun özünün və əsərlərinin dünyada daha da geniş tanınması məqsədilə bir sıra tədbirlər təşkil edilmişdir.

2010-cu ildə Niderland Krallığının Rotterdam şəhərində fəaliyyət göstərən Benilüks Azərbaycanlıları Konqresinin (BAK) fəxri sədri Sahil Qasımovun təşəbbüsü ilə qurumun sifarişi əsasında ölkənin Rabitə Nazirliyi rəsmi olaraq üzərində Heydər Əliyev Fondunun embleminin təsvir olunduğu poçt markalarını dövriyyəyə buraxmışdır. Qeyd edək ki, Azərbaycanla bağlı həqiqətləri Avropada yaymaqda xüsusi rolu olan Heydər Əliyev Fondu ilə BAK arasında sıx əməkdaşlıq mövcuddur. Bu əməkdaşlıq fondun Hollandiyada yaşayan azərbaycanlı uşaqların ana dilində təhsil alması məqsədilə Amsterdam və Rotterdam şəhərlərində açılmış həftəsonu məktəblərini dərslik və dərs ləvazimatları ilə təmin etməsindən, onlara hərtərəfli qayğı göstərməsindən başlayıb.

İl ərzində Azərbaycan icmalarının məqsədyönlü fəaliyyəti ölkəmizin beynəlxalq aləmdə əlaqələrinin daha da möhkəmləndirilməsində önəmli rol oynamışdır.

İstanbulda Türk-Asiya Strateji Araşdırmalar Mərkəzinin (TASAM) təşkilatçılığı, Türkiyə Cümhuriyyətinin Başbakanlığı və Azərbaycan Respublikası Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin dəstəyi ilə "Türk Şurası, türk diasporu və sosial-iqtisadi əməkdaşlıq" mövzusunda Dünya Türk Forumu keçirilmişdir. 60 ölkədən türk dünyası və diaspor nümayəndələrinin iştirak etdiyi Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin nümayəndə heyəti, Azərbaycanın millət vəkili, alimləri və bir neçə ictimai təşkilatın rəhbəri, həmçinin fəal diaspor təşkilatlarımızın rəhbərləri qatılmışlar. Forumda qəbul olunmuş yekun qətnaməyə görə, Azərbaycan, türk, ingilis, özbək, qırğız, türkmən dil və ləhcələrində ortaq internet portalının yaradılması nəzərdə tutulmuşdur.

İl ərzində azərbaycanlıların hüquq və azadlıqlarının və ictimai-siyasi fəallığın artırılması işinə də xüsusi önəm verilmişdir. 2010-cu ildə azərbaycanlı alim Natiq Atakişiyev Meksikanın inkişafına töhfə vermiş şəxsiyyətlərin sırasına daxil edilmişdir. Belə ki, Meksikanın Milli Miqrasiya İnstitutunun dərc etdiyi "Dünyanın bizə hədiyyə etdiyi 200 meksikalı" adlı kitabda azərbaycanlı fizik, 1994-cü ildən Meksikada yaşayan və çalışan Latin Amerikası Azərbaycanlıları Assosiasiyasının sədri Natiq Atakişiyevin həyatı və mühacirət tarixçəsi barədə də məlumat əksini tapmışdır. Xatırladaq ki, Natiq Atakişiyevin rəhbərlik etdiyi Latin Amerikası Azərbaycanlıları Assosiasiyası 2008-ci ilin sonunda fəaliyyətə başlamışdır.

Moldova Azərbaycanlıları Konqresinin sədri Vüqar Novruzov millətlərarası dostluq münasibətlərinin möhkəmləndirilməsi, inkişafı və milli mədəniyyətlərin qarşılıqlı zənginləşməsi işində, həmçinin məhsuldar təşkilati və ictimai fəaliyyətinə görə Moldova Respublikasının Dövlət mükafatı olan "Gloria Muncii" ordeni ilə təltif edilmişdir.

Hyustonda Azərbaycan mədəniyyətini təbliğ edən diaspor təşkilatı

İsmayıl Əhmədov: "Əsasən milli musiqimizi və təsviri sənətimizi amerikalılara təqdim edirik"

Günay

Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü ilə bağlı beynəlxalq aləmin məlumatlandırılması, zəngin kökləri olan mədəni dəyərlərimizin ölkədən kənar da təbliği istiqamətində bir sıra xarici dövlətlərdə fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatlarımız tərəfindən silsilə layihələr həyata keçirilir. Belə ki, fəaliyyətində Azərbaycan mədəniyyətinin müxtəlif sahələrinin təbliğini əsas götürən diaspor təşkilatlarından biri də hazırda Hyustonda mövcud olan Azərbaycan Amerika Mədəniyyət Mərkəzidir (AAMM). Bizdə Azərbaycanda qonaq olan AAMM-nin sədri İsmayıl Əhmədovla həmsöhbət olub, rəhbəri olduğu təşkilat və reallaşdırdıqları layihələr haqqında ətraflı məlumat əldə etdik. O, ilk olaraq AAMM-nin yaranma zərurəti haqqında danışdı:

- Biz 2009-cu il 10 mart tarixində Amerika Birləşmiş Ştatlarında yaşayan ümum azərbaycanlıların təşəbbüsü ilə Azərbaycan Amerika Mədəniyyət Mərkəzini yaratdıq. Cəmiyyətimizin əsas fəaliyyət istiqaməti Azərbaycanın qədim, zəngin, rəngarəng incəsənətinin müxtəlif növlərini, mədəniyyətimizin tarixini, amerikalılara və ümumilikdə əcnəbilərə çatdırmaqdır.

Qeyd edim ki, təşkilatımız yarandığı gündən bu günədək biz əsasən Azərbaycan mədəniyyətinin yer aldığı bir-birindən fərqli və maraqlı mədəni layihələr, bayram proqramları həyata keçirməyə nail olmuşuq. Eyni zamanda bir sıra beynəlxalq festivallarda da sənət nümunələrimizi layiqincə təbliğ etmişik. Bu cür tədbirləri keçirməkdə əsas məqsədimiz milli mədəniyyətimizin gözəlliyini, bənzərsizliyini xaricdə layiqincə təmsil edərək, geniş əcnəbi auditoriyasına çatdırmaqdır.

İ. Əhmədov bildirdi ki, Hyustonada Azərbaycan mədəniyyətinin əsas tərkib hissələrindən olan təsviri sənətimizi -əl işlərini, milli musiqimizin müxtəlif növlərini böyük festivallarda və konsert proqramlarında layiqincə təmsil etməyə çalışırlar:" Bir məlumatı da qeyd edim ki, bizim Hyustonda fəaliyyətinin genişliyi və çoxşaxəliyi ilə fərqlənən Hyuston- Bakı Qardaş Şəhərlər Assosiasiyası ilə də əlaqələrimiz vardır. Hyustonda fəaliyyət göstərən iki Azərbaycan diaspor təşkilatı olaraq iki-üç dəfə birgə layihələr həyata keçirmişik. Çox maraqlı və gözəl tədbirlərimiz reallaşmış. Gələcəkdə də bu iş birliyimizi davam etdirəcəyik. Bu cür layihələrdə artıq diaspor təşkilatlarımızın həmrəy və birgə olduğunu əyani olaraq göstərir".

AAMM-nin fondunda Azərbaycan mədəniyyətinə aid əyani vəsaitlərin yəni, kitabların və başqa çap məhsullarının toplandığını deyən həmsöhbətim qeyd etdi ki, sözügedən kitabların əksəriyyəti ingilis dilindədir:" Qeyd edim ki, Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi tərəfindən bizə Azərbaycanla bağlı yetərincə kitablar, CD, broşürlər və s. verirlər. Hər dəfə Bakı səfərindən sonra Hyustona qayıtdıqda özümə çoxlu kitablar və digər əyani vəsaitlər aparmağa çalışıram. Təəssüf hissi ilə qeyd edim ki, ancaq kitablarımızın sayı bir o qədər də çox deyildir. Arzu edərdik ki, Azərbaycan mədəniyyəti ilə əlaqədar mədəniyyətə aid kiçik kitabların, bukletlərin, broşürlərin

sayı gələcəkdə çox olsun. Azərbaycan mədəniyyəti ilə bağlı olan materialların ingilis dilində nəşr edilməsi daha yaxşı olardı. Çünki ingilis dili artıq beynəlxalq dil olduğundan bu dildə nəşr edilən materiallar əcnəbiləri daha çox özünə cəlb edər və maraq yaradar. Məsələn, biz bu il Hyustonda festival keçirdik . Bu festival Hyustonun mərkəzində göydələnlərin arasında reallaşdı. Sözügedən festivala müxtəlif ölkələrdən 35 mindən çox insan gəlmişdi. Biz bu festivalda onlara özümüzün hazırlamış olduğumuz Azərbaycanla və milli mədəniyyətimiz ilə bağlı kitabçaları payladıq”.

“Çox təəssüflər olsun ki, təşkilatımızın müəyyən bir yerdən planlı maddi dəstəyi yoxdur. Təşkil etdiyimiz proqram və layihələrə ətrafımızda olan azərbaycanlı könüllülər tərəfindən dəstək verilir. Amma Azərbaycan diasporasının gücünə inanaraq söyləyə bilərəm ki, dövlətimiz bizə bundan sonra dəstək olacaq”- deyən İ. Əhmədov bildirdi ki, maddi bazaları güclü olarsa daha da böyük proqramlar reallaşdırmaq imkanları olar: ” Məlumat üçün bildirim ki, bizim yaşadığımız şəhərdə 300-ə yaxın azərbaycanlı var. Sevindirici haldır ki, artıq bunların bir qismi ilə əlaqəmiz artıq qurulub və inkişafdadır. Biz onların hər işində iştirak etməyə çalışırıq və keçirdiyimiz tədbirlərimizə də dəvət edirik”.

AAMM-nın www.aacalliance.com saytı fəaliyyət göstərir

“Azərbaycan mədəniyyətini təbliğ etməklə yanaşı milli bayramlarımızı, Azərbaycan tarixinə qanlı hərflərlə yazılmış faciəvi günlərinə aid tədbirlər təşkil edirik”-deyən diaspor rəhbəri bildirdi ki, tədbirə dəvət etdikləri və görüşdükləri dövlət nümayəndələrinə bu mövzular haqqında ətraflı məlumat verirlər. Onun sözlərinə görə bu cür tədbirləri gələcəkdə daha geniş şəkildə keçirəcəklər: ”Təşkilatımızın elektron saytı - www.aacalliance.com. Bu saytda da təşkilatımız, həmçinin keçirdiyimiz proqram və layihələr haqqında məlumatlar yer alıb. Sayt imkan verir ki, gerçəkləşdirdiyimiz tədbirlər haqqında məlumatları virtual olaraq geniş ictimaiyyətə çatdıraq”.

Onun sözlərinə görə, bu gün Azərbaycan diasporasının nəinki Amerika Birləşmiş Ştatlarında bütün dünyada görmüş olduğu işlər çox ürəkaçan və sevindiricidir:” Azərbaycan diasporunun fəaliyyətinin bu gün məqsədyönlü, həmrəy olması ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin diaspor işinə göstərmiş olduğu xüsusi qayğısının və diqqətinin nəticəsidir. Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin də ABŞ-da fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatlarına dəstəyi, orda təşkilatlarımızın sürətlə inkişaf etməsinə təkan verir: ” Hyustonda bir sıra azəri təşkilatlarının nümayəndəliyi var. Hyuston və Bakı arasında qardaşlaşmanın əsası 1976-cı ildə qoyulub. Texas ştatında azərbaycanlıların və türklərin çoxlu sayda təşkilat və cəmiyyətləri var. Onlar biri-birilərinin tədbirlərində iştirak edirlər, birgə mərasimlər keçirirlər. Bizimdə nəinki Hyustonda ABŞ-da mövcud olan başqa ölkələrin diaspora təşkilatları ilə əlaqələrimiz vardır.Bunlardan Qazağıstan, Özbəkistan,Türkmənistan, Yaponiya, Türkiyə və digər ölkələrin diaspora təşkilatları ilə sıx ünsiyyətimiz var. Ümumiyyətə türkdilli ölkələrin diaspor təşkilatları ilə əlaqələrimizin olması bizə ayrı bir güc verməkdədir. Bundan sonrada daha sıx birləşsək və həmrəy olsaq bizim səsımız daha geniş yayılacaqdır, bizi daha yaxşı eşidəcək və problemlərimizə həssaslıqla yanaşacaqlar.

Mən çox istəyirəm ki, Hyustonda dünyaya göz açmış övladlarımız milli ruhda böyüsunlər. Bu bizim üçün çox vacibdir. Bu istiqamətdə də çalışmalıyıq”.

“ABŞ-da yeni bir mədəniyyət mərkəzi yaratmaq istəyirik”

Bakıya bu dəfə ki səfərinin yeni layihələrin icrası ilə bağlı olduğunu deyən İ. Əhmədov bildirdi ki, Diaspor Komitəsinə layihələri haqqında məlumat verib: ”Biz Azərbaycan Amerika Mədəniyyət Mərkəzi olaraq məqsədimiz ABŞ-da yeni bir mədəniyyət mərkəzini yaratmaqdır. Bu da Texas ştatında və yaxın 6 ştatda azərbaycanlıları ümum proqramlarda bir yerə toplamağa imkan verəcəkdir. Mən bu layihə haqqında DİDK məlumat verdim. Sadəcə ora qayıdan kimi bu layihəni DİDK-nin sədri hörmətli Nazim İbrahimova göndərəcəyəm. İnanıram ki, bu məsələ öz həllini müsbət istiqamətdə tapacaqdır. Diaspora İş üzrə Dövlət Komitəsi ilə əlaqələrimiz yeni qurulmaqdadır. Əminəm ki, bu əlaqələrimiz gələcəkdə daha da sıx olacaq və bir sıra uğurlu layihələr həyata keçirəcəyik. Ümid edirəm ki, dövlətimiz bu işlərdə bizə hər cür köməklik göstərəcəkdir”.

Hazırda Azərbaycanın Hyustonda neft ölkəsi kimi daha çox tanındığını deyən həmsöhbətim qeyd etdi ki, neftlə bağlı olaraq Hyustonla -Azərbaycan arasında əlaqə var: ” Ancaq küçədə kiməsə yanaşb soruşsanız əlbəttə, Azərbaycanı tanımayacaqlar. Biz onun üzərində işləyirik ki, Azərbaycanı daha geniş ictimaiyyətə təqdim edək. Hansıki, bizim Azərbaycandan gəlib, Hyustonda təhsil alan tələbələrimizin də üzərində böyük bir diplomatik iş var. Yəni onlar ali təhsil almaqla yanaşı, Azərbaycanın təbliği ilə də məşğul olmalıdırlar. Mən Hyustonda yaşayan azərbaycanlı kimi, çalışıram ki, imkan daxilində tez-tez orda təhsil alan azərbaycanlı tələbələrlə görüşüm. Və onları Azərbaycanın təbliği ilə bağlı bir sıra işlər görmək üçün təlimatlandırım. Tələbələr də çalışırlar ki, bu istiqamətdə bir sıra işlər görsünlər. Hyuston və Texas çox böyükdür və mümkün deyil ki, orda yaşayan əhəlinin hamısı Azərbaycanı tanıсын. Ancaq keçirdiyimiz tədbirlər sahəsində çalışacağıq ki, Azərbaycanı orda geniş bir əcnəbi auditoriyası tanıсын”.

Paritet.-2011.-6-7 yanvar.-№.1.-S.9.

Dünyada 370-dən artıq diaspor təşkilatı fəaliyyət göstərir

Nazim İbrahimov: Artıq Azərbaycan diasporu yeni və keyfiyyətli iş mərhələsinə qədəm qoyub

Diaspor təşkilatlarımız yeni metodlardan istifadə edərək Azərbaycanın problemlərini dünya ictimaiyyətinə çatdırmağa çalışır. Başladığımız hücumçu informasiya müharibəsində diaspor təşkilatlarının əməyini yüksək qiymətləndiririk". Bunu jurnalistlərə açıqlamasında Azərbaycanın Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov deyib.

N. İbrahimov bildirib ki, dünyada 370-dən artıq Azərbaycan diaspor təşkilatı fəaliyyət göstərir: "Onların hər biri bu və ya digər formada vətənləri və xaricdə yaşayan azərbaycanlıların problemlərinin həlli üçün iş görürlər. Ola bilər ki, bunların hamısı mətbuat səhifələrinə çıxarılmır. Bütün hadisələri sadalamaq mümkün deyil. Məsələn, Moskvada baş verən hadisələrlə bağlı komitənin əməkdaşları bu şəhərə səfər etdilər, diaspor təşkilatlarının birgə yığıncağı da keçirildi, Rusiya Azərbaycanlıları Konqresinin İdarə Heyətinin toplantısı oldu və azərbaycanlılara qarşı yönəlmiş mənfi addımların qarşısını almaq üçün müəyyən profilaktik tədbirlər həyata keçirildi. Artıq bizi narahat edə biləcək hal yoxdur".

Komitə sədri Gürcüstandakı azərbaycanlıların vəziyyətinə də toxunub: "Orta məktəblərdə azərbaycanlılar üçün dövlət hesabına gürcü dili kursları açılıb. Əvvəllər Gürcüstan ali məktəblərinə 17-20 nəfər azərbaycanlı abituriyent daxil olurdusa, bu il 540 nəfər azərbaycanlı Gürcüstan universitetlərinə daxil olub. 20 azərbaycanlı isə Şimali Kiprin Yaxın Doğu Universitetinə dövlət hesabına oxumağa göndərilib. Həmin uşaqlar Gürcüstana qayıdıb dövlət orqanlarında işləyəcək".

Paritet.-2011.-6-7 yanvar.-№.1.-S.8.

İsveçdə azərbaycanlı qadınların müstəqil təşkilatı yaradılacaq

“Azərbaycanı İsveçdə layiqincə təmsil etməyə çalışırıq”

G. Əsədova

Bu gün dövlətimiz tərəfindən xaricdəki diaspor təşkilatlarımızın daha məqsədli, həmrəy, geniş formada fəaliyyət göstərməsi üçün bir sıra layihələr həyata keçirilir. Bu tədbirlərin nəticəsidir ki, artıq xaricdə Azərbaycanın təşkilatlanmış bir diasporası formalaşmış və ölkəmizin tanınması üçün geniş təbliğat işləri həyata keçirirlər. Hazırda öz fəaliyyəti ilə seçilən belə təşkilatlardan biri Azərbaycan-İsveç Federasiyasıdır-AİF.

Federasiyanın rəhbəri Səttar Sevgin “Paritet”-ə açıqlamasında ilk olaraq qeyd etdi ki, İsveçdə yaşamaq o qədər də asan deyil: “İqlim şəraiti fərqlidir, müqayisə etdikdə bəzi imkanlar da var. Amma buna baxmayaraq orada iş həyatı çox ciddidir. Azərbaycanlıların sayı getdikcə çoxalır və yeni gələn azərbaycanlılar federasiya ilə əlaqəyə girirlər. Federasiya onlara vəziyyətlə bağlı məlumat verir, lazımi istiqamətlərə yönəldir. Fəaliyyətimizlə bağlı olaraq məlumat veririk ki, bu da onlara müsbət təsir bağışlayır. Biz İsveçə gedərkən orada bu imkanlar yox idi, amma indi var. İsveçdə xaricilər üçün tərəcəmə imkanı var. Bəzən dili hələ öyrənməyənlər bizə müraciət edirlər və onlara kömək edirik. İsveçdə bir neçə il qabaq səfirliyimiz açıldı və onlarla da əlaqəmiz var. Səfirlik tərəfindən bir sıra mədəni tədbirlər təşkil olunub və biz də iştirak etmişik”.

S. Sevgin xatırladı ki, 1998-ci ildə Azərbaycan-İsveç Federasiyası fəaliyyətə başlayıb: “O zaman İsveçdəki azərbaycanlıların əksəriyyəti cənubi azərbaycanlılar idi, Bakıdan gələnlər az idi. Artıq 12 ildir federasiya fəaliyyət göstərir ki, bu, müxtəlif dərnəklərin birliyi. Fəaliyyətimiz dövründə daha çox Azərbaycan dilini, mədəniyyətini qoruyub saxlamaq üçün səylər göstərir, milli bayramlarımızı qeyd edirik. Qarabağ məsələsi bizim fəaliyyətimizdə xüsusi yer tutur. 20 Yanvar faciəsi ilə bağlı hər il tədbir keçiririk. Eləcə də Xocalı faciəsi ilə əlaqədar bir neçə dəfə məktub hazırlayıb İsveç parlamentinə göndərmişik. Ermənilər tərəfindən Azərbaycanın işğal olunan torpaqlarının geri qaytarılması, BMT-nin qəbul etdiyi qərarların həyata keçirilməsi ilə bağlı bizim davamlı görüşlərimiz, etiraz mitinqlərimiz olub”.

“Stokholmda bir radio verilişi yayımlayırıq”

Federasiyanın fəaliyyəti dərnəklərin fəaliyyəti ilə bağlıdır deyən diaspor rəhbəri bildirdi ki, dərnəklər nə qədər fəal olsalar, federasiya da o qədər güclü olar: “Federasiya dövlət qeydiyyatından keçmiş rəsmi bir təşkilatdır. Stokholmda bir radio verilişi yayımlayırıq. Dərnəklərimizdən biri bu verilişi Azərbaycan dilində həftədə 3 gün ərzində bir neçə saat müddətində təqdim edir. Digər şəhər Yutuqorda indiyədək radio verilişimiz olub, ancaq bu verilişləri daha da gücləndirmək üçün planımızda var ki, gələcəkdə yayım vaxtını artırmaq. Xaricdə bunlar bizim öz vəsaitimizlə hazırlanan verilişlərdir. İsveç təşkilatlarından cüzi miqdarda kömək alırıq”.

“Bu gün federasiyamız İsveçdəki cəmiyyətlərimizi öz ətrafında cəmləşdirə bilib”

O, İsveçdə fəaliyyət göstərən bir sıra diaspor təşkilatları ilə əlaqələrini olduğunu dedi: “Ötən il sentyabrın 19-da İsveçdə parlament seçkiləri vardı və ilk dəfə olaraq türklərlə birgə fəaliyyətimiz oldu. Birbaşa olaraq hansı partiya və niyə səs verdiyimizi göstərdik. Bu da konkret olaraq türk məsələsi, Qarabağla bağlı problem idi. Çünki türkləri “soyqırım”da ittiham edən partiyalara biz “yox” dedik. Sosial-demokratların rəhbəri ilə bizim görüşümüz oldu. Xocalı hadisəsini xatırlatdıq ki, bu hərəkət soyqırımdır, bizim insanlara qarşı bu faciəni törədənlər ermənilər olub. Bu gün ermənilərin işğal etdiyi ərazilərdə bir nəfər də olsun azərbaycanlı yoxdur. Amma hazırda Qarabağda, Cənubi Azərbaycanda, Türkiyədə ermənilər yaşayır və hətta kilsələri belə fəaliyyət göstərir. Bildirdik ki, siz Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü rəsmi olaraq tanırmısınız, xəritədə bizim torpaqlar bəllidir. Ancaq buna baxmayaraq siz buna münasibət bildirmirsiniz, BMT 4 dəfə etirazını bildirərək ermənilərin oradan çıxmasını tələb etsə də, Avropa tərəfdən elə göstərilir ki, ermənilər işğalçıdırlar, amma əməldə addım atılmır. Qarabağla bağlı İsveçin Xarici İşlər Nazirliyi ilə əlaqədəyik. Ümid edirik ki, bizim fəaliyyətimiz gələcəkdə də öz təsirini göstərəcək. Mənim fikrimcə, Azərbaycanı tam istədiyimiz kimi olmasa da, İsveçdə layiqincə təmsil edə bilmişik. Başqa ölkələrdə diasporumuz müxtəlif təşkilatlar şəklində olsa da, federasiya şəklində birləşə bilməyiblər. İsveç dərnəklər dünyasıdır. Gələcək fəaliyyətimizi daha da gücləndirmək istəyirik. İsveçdə fəaliyyətdə olan dərnəklərdən biri də Leyla Kiyaninin rəhbərliyi ilə “Xəzər” dərnəyidir ki, o da bizim federasiyanın üzvüdür. Bundan başqa orda digər yeni bir təşkilat yaranıb ki, ümid edirik bu təşkilat da özünü qoruyub saxlaya bilsin, paralel fəaliyyətimiz olsun. Bu gün federasiya cəmiyyətlərin 90 faizini öz ətrafında cəmləşdirə bilib”.

Həmsöhbətim bildirdi ki, İsveç kiçik bir ölkə olsa da, dünya siyasətində böyük bir rolu var:” İsveç Xarici İşlər Nazirliyi, İsveçin Azərbaycandakı səfiri ilə görüşdə onlardan soruşuram ki, Azərbaycandakı vəziyyət İsveçdə olsa, yaxud Azərbaycan Ermənistanın torpağını işğal etsəydi, nə edərdiniz? Onlar əsasən biz tərəfdən atılmış bir addım kimi müharibə olmamasını, sülhü dəstəkləyirlər. Biz sülhsevər insanlarıq, amma eyni zamanda torpaqlarımızın işğaldan azad olunmasını istəyirik. Bizim təşkilat siyasi fəaliyyətlə məşğul olmur, ictimai məsələlərlə məşğul olmalıdır. Ancaq bu məsələlər normal insan haqlarıdır”.

“İsveçdə ermənilərin sayı az olduğu üçün o qədər də gücləri yoxdur”

“Hazırda İsveçdə yaşayan ermənilərin sayı az olduğu üçün o qədər də gücləri yoxdur. Onlar da diaspor olaraq fəaliyyət göstərsələr də, bizim səviyyədə olmur”-deyən müsahibimin sözlərinə görə, yalnız ermənilərin Amerikadan yönəldilən bir diasporu fəallıq göstərməyə çalışır:” Mən düşünürəm ki, biz yeni, son zamanlar orada məskunlaşmış diasporuq. Amma bizdən sonra gələn ikinci nəsil daha güclü işləyə biləcək. Oraya yeni gedənlər indi orda dili öyrənir, məişət problemləri və s. Amma orada böyüyən uşaqlar həm dili yaxşı bilirlər, həm də

parlament nümayəndələri ilə əlaqəyə girmələri, parlamentə yol tapma şansları daha da çox olur. Bu zaman onların sözü daha da keçərli olacaq. Burdan gedən soydaşlarımız hələ yeni təşkilatlanırlar”.

“DİDK-nin yaranması bizim üçün sevindirici bir hadisə idi”

Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi ilə fəaliyyətə başladığı dövrdən əlaqələrinin olduğunu deyən federasiya rəhbəri söylədi ki, DİDK-nin yaranması onlar üçün sevindirici bir hadisədir:”Ümumiyyətlə, xaricdə yaşayanlara sahib çıxan, fərq qoymayan bir ölkə, dövlət, təşkilat oldu. Dövlət səviyyəsində bir təşkilat olan DİDK-lə əlaqələrimizi indi daha da sıxlaşdırmaq istəyirik. Əməli, konkret olaraq əməkdaşlıq aparmağın tərəfdarıyıq. Budəfəki səfərim çərçivəsində komitə sədri Nazim İbrahimovla görüşdük və yeni layihələrimizlə bağlı məlumatı çatdırdım. Gələcək üçün planlarımız var. Bu əsasən Azərbaycan İnformasiya Mərkəzinin, yaxud Azərbaycan Evinin yaradılmasıdır ki, çox vacib işlərdən biridir. Gənclərimizi təşkilatlandırmaq, qadınların müstəqil təşkilatını yaratmaq nəzərdə tutulub. Əgər biz Azərbaycan İnformasiya Mərkəzini yarada bilsək, orada bir çox işlər görmək olar. Mərkəz olaraq həm azərbaycanlıların oraya toplaşması, həmçinin bizim fəaliyyətimizi oradan yönəltmək işimizi daha da sadələşdirər. O da çox maraqla qarşılandı, yaxşı bir iş kimi dəyərləndirildilər. Hətta komitənin istəyini nəzərə alaraq İnformasiya Mərkəzinin yaranması ilə bağlı layihə yazıb verdim və bizim orada görəcəyimiz iş üçün dəstək olarsa, fəaliyyətimiz daha güclü olar” . “Orada dərnəklər özləri bazar günləri ana dilində “həftəsonu” məktəbləri təşkil ediblər” deyən S. Sevgin dedi ki, orada uşaqlara kompyuter, dil, tarixlə bağlı kömək etmək olar:” Uzun zaman Azərbaycanla sıx əlaqədə olub buradan müəllim gətirmək imkanı ola bilər. Birlikdə bu işi görmək lazımdır. Oradakı yeni nəslin Azərbaycanla bağlarını gücləndirmək məqsədilə onlar üçün 10 günlük ziyarət təşkil etmək olar. Lazımdır ki, burada onları təşkilatlandırılar, həm vətəni ziyarət edələr, həm də daha yaxından tanıyalar. Çünki onlar gələcəkdə xaricdə daha çox effektiv işləyəcək güclərdir”.

Sonda isə həmsöhbətim hər dəfə səfərində Azərbaycanın ümumi mənzərəsində müsbətə doğru dəyişikliyin olduğunu dedi və bildirdi ki, Azərbaycanın günü-gündən çiçəklənməsi İsveçdə yaşayan bütün soydaşlarımızı sevindirir və qürur hissi yaradır.

Paritet.-2011.-8-10 yanvar.-№.2.-S.9.

Prezident İlham ƏLİYEV: Mən əminəm ki, müstəqil Azərbaycanın gələcəyini qoruyub saxlaya bilən gənc nəsil yetişir

Dünya Azərbaycanlı Gəncləri Birliyinin təsis edilməsi gələcəyimizin etibarlı əllərdə olmasından xəbər verir

Əliqismət Bədəlov

Ümummillə lider Heydər Əliyevin ikinci dəfə siyasi hakimiyyətə gəlişindən sonra müstəqil Azərbaycanı gələcəkdə də yaşadacaq və möhkəmləndirəcək gənc nəslin formalaşması istiqamətində mühüm əhəmiyyətli tədbirlərin həyata keçirilməsi prioritet vəzifə kimi qarşıya qoyuldu. Bununla əlaqədar bir sıra fərman və sərəncamlar imzalandı. Ulu öndər deyirdi: "Mənim üçün ən əziz nemət Azərbaycanın uşaqlarıdır, gəncləridir. Çünki Azərbaycan Prezidenti kimi mən bu gün haqqında yox, Azərbaycanın böyük gələcəyi haqqında düşünürəm. Azərbaycanın gələcəyi də Azərbaycanın gənclərindən və uşaqlarından asılıdır".

Gənclərlə işi daha səmərəli təşkil etmək, onların problemləri ilə yaxından tanış olmaq, gənclərin ictimai-siyasi həyatda daha fəal iştirakının təmin edilməsi məqsədi ilə Prezident Heydər Əliyevin fərmanı ilə respublikada Gənclər və İdman Nazirliyi yaradıldı. Bir müddət sonra isə "Gənclər siyasəti haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul edildi.

Azərbaycan gəncliyinə güvənən, inanan və böyük əhəmiyyət verən ulu öndərin təşəbbüsü ilə 1996-cı il fevralın 2-də Bakıda Azərbaycan Gənclərinin Birinci Forumu keçirildi. Forumun əhəmiyyətini nəzərə alan dövlət başçısı Heydər Əliyev 1997-ci ildə sərəncam imzalayaraq forumun keçirildiyi günü - 2 fevralı Azərbaycan Gənclər Günü elan etdi.

Ümummillə lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü və rəhbərliyi altında reallaşan dövlət quruculuğu strategiyasının əsas istiqamətlərindən biri də məhz gənclər siyasəti olub. Mənəvi cəhətdən saf, geniş dünyagörüşünə malik, fiziki cəhətdən sağlam, intellektual səviyyəli, milli dəyərlərə sadıq, vətənpərvər gənc nəslin tərbiyə edilməsi - milli gənclər siyasətimizin əsas vəzifəsi kimi qarşıya qoyulub. Ümummillə lider Heydər Əliyevin siyasi xəttini uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında gənclərin inkişafına istiqamətlənmiş normativ-hüquqi baza daha da təkmilləşdirilmiş, mühüm əhəmiyyət kəsb edən dövlət proqramları icra edilmişdir. Son 5 il ərzində gənclər təşkilatlarının 350-dən artıq layihəsinin dəstəklənməsi üçün dövlət büdcəsindən vəsait ayrılmışdır. Azərbaycan gəncləri 30-a yaxın nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlarda təmsil olunur, bir neçə beynəlxalq gənclər platformalarının yaradılması təşəbbüsü ilə çıxış edirlər. İslam Konfransı Təşkilatının Gənclər Forumu, GUAM ölkələri Gənclər Forumu və digərləri belə beynəlxalq qurumlardandır.

Dünya Azərbaycanlı Gəncləri Birliyinin təsis edilməsi ideyasının gerçəkləşdirilməsinə başlanılması və artıq bununla əlaqədar təşəbbüs qrupunun yaradılması Azərbaycan gəncliyinin beynəlxalq aləmdə növbəti

uğurudur. Ötən ilin son günlərində Almanyanın Frankfurt şəhərində Dünya Azərbaycanlı Gənclərin I Konqresinin keçirilməsi də gənclərimizin böyük uğuru kimi dəyərləndirilir.

Konqresi Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi və Gənclər və İdman Nazirliyi birgə təşkil edib. Tədbir Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təsdiq etdiyi "Azərbaycan Gəncliyi Dövlət Proqramı"na uyğun olaraq keçirilib.

Dünya Azərbaycanlı Gənclərinin I Konqresinin məqsədi xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlı gənclərin diaspor quruculuğu işinə cəlb olunması, ictimai-siyasi fəallığının artırılması, Vətənlə əlaqələrinin möhkəmləndirilməsidir. Bu toplantıda xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlı gənclərin diaspor quruculuğu işinə cəlb olunması, ictimai-siyasi fəallığının artırılması, milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması və mədəni irsimizin təbliğində, habelə Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında gənclərin daha fəal iştirakı ilə bağlı bir sıra məsələlər müzakirə olunub. Qeyd etdiyimiz kimi, Azərbaycan gəncliyi daim ölkədə gedən ictimai-siyasi proseslərin aparıcı qüvvəsi olub, respublikamızın inkişafında mühüm rol oynayıb. Təsədüf deyil ki, ulu öndər Heydər Əliyev gənclərə hər zaman xüsusi diqqət və qayğı ilə yanaşmış, yüksək intellektual səviyyəyə, müasir dünyagörüşünə malik gənc nəslin yetişməsinə xüsusi önəm verib. 1970-ci illərdə ümummilli liderin təşəbbüsü ilə SSRİ-nin 50-dən artıq böyük şəhərlərinin 170-dən çox ali təhsil müəssisəsində 15 mindən artıq azərbaycanlı gənc ali təhsil alıb. Bu gün Azərbaycan diasporunun ən fəal üzvlərini elə həmin o gənclər təşkil edir. Ulu öndərin layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyev bu siyasətə sadıq qalaraq, gəncliyə həmişə böyük diqqət və qayğı ilə yanaşır. Dövlət başçısının imzaladığı "Azərbaycan Gəncliyi Dövlət Proqramı (2005-2009-cu illər)", "2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xaricdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı", habelə gənclərin təhsil səviyyəsinin yüksəldilməsi, sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması sahəsində imzaladığı digər sənədlər bunun parlaq sübutudur.

Xarici ölkələrdə təhsil alan və yaşayan azərbaycanlı gənclər təhsil aldıkları ölkələrdə müxtəlif dərnəklər və ictimai birliklər yaradır, Vətənimizin problemləri barədə dünya ictimaiyyətində obyektiv təsəvvürlərin formalaşdırılması prosesində fəal iştirak edirlər. Azərbaycan diaspor təşkilatlarının 40-dan çoxunu məhz gənclər təsis edib. Xaricdə yaşayan azərbaycanlı gənclərin təşkilatlanması və diaspor quruculuğu işinə qoşulması prosesi bu gün də davam edir. 2009-cu ilin aprelində Moskvada Rusiyanın Azərbaycanlı Gənclər Təşkilatının (RAGT) təsis edilməsi Azərbaycan diasporunun və xaricdə yaşayan azərbaycanlı gənclərin həyatında mühüm bir hadisə olub. Heydər Əliyev Fondunun Rusiya nümayəndəliyinin rəhbəri Leyla xanım Əliyevanın sədrliyi ilə bu təşkilat qısa müddət ərzində Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, gənclərin milli diaspor quruculuğu işinə cəlb olunması istiqamətində çox önəmli addımlar atıb. Hazırda xarici ölkələrdə təhsil alan azərbaycanlı gənclərin milli maraqlarımızın müdafiəsi, xalqımızın tarixi və müasir həyatı ilə bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, zəngin mədəni irsimizin təbliği sahəsində uğurlu layihələr həyata keçirməsi yüksək qiymətə layiqdir. Dünyanın müxtəlif regionlarında - Avropada, Amerikada, Asiyada, MDB məkanında fəaliyyət göstərən azərbaycanlı gənclər təşkilatları Azərbaycan həqiqətləri, Ermənistanın işğalçılıq siyasəti, törətdiyi vandal aktları, Xocalı soyqırımını barədə yaşadıkları ölkələrin ictimaiyyətinin, beynəlxalq təşkilatların, müxtəlif ölkələrin parlament və hökumət üzvlərinin, kütləvi informasiya vasitələrinin məlumatlandırılması məqsədilə müxtəlif kampaniyalar təşkil edir, elmi-praktiki konfranslar, etiraz aksiyaları keçirir. Müasir

informasiya texnologiyalarının imkanlarından istifadə edərək Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nəticələri haqqında əsl həqiqətləri bu barədə məhdud informasiyaya malik dövlət və siyasət adamlarına, jurnalistlərə, eləcə də sadə vətəndaşlara çatdırmağa çalışırlar. Xaricdə yaşayan və təhsil alan azərbaycanlı gənclər xalqımızın zəngin mədəni irsinin ən fəal təbliğatçılarıdır. Ötən müddətdə azərbaycanlı gənclər müxtəlif ölkələrdə Azərbaycan mədəniyyətinin tanıtılması məqsədilə onlarla layihə həyata keçirib, tədbirlər təşkil ediblər. Fransa, Almaniya, Böyük Britaniya, İtaliya, ABŞ, Kanada, Rusiya Federasiyası, Yaponiya, Misir, Koreya və digər ölkələrdə azərbaycanlı gənclər təşkilatlarının təşkil etdiyi bu tədbirlər Azərbaycan mədəniyyətini, xalqımızı və ölkəmizi tanımaq üçün təsirli bir vasitə olduğunu və gənclərimizin bu vasitədən kifayət qədər uğurla faydalandığını təsdiqləyir. Bu, həm də o deməkdir ki, müasir Azərbaycan gəncləri hansı ölkədə yaşamasından və hansı sahədə təhsil almasından asılı olmayaraq, öz xalqının tarixi, mədəniyyəti, onun milli maraqlarının sərhədləri barədə çox dəqiq və aydın təsəvvürə malikdir. Bu mühüm amil ölkəmizin gələcəyi və bu gələcəyin sahibləri olan gənclərimiz haqqında nikbin düşünməyimizə əsas verir. Görünür, elə buna görə də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Azərbaycan gəncliyinə böyük etimad bəslədiyini ifadə edərək deyib: "Mən əminəm ki, Azərbaycanın gələcəyi etibarlı əllərdədir. Çünki bizim bugünkü gəncliyimiz sağlam düşüncəli gənclərdir, vətənpərvər gənclərdir, xalqını, millətini sevən gənclərdir. Mən əminəm ki, müstəqil Azərbaycanın gələcəyini qoruyub saxlaya bilən gənc nəsillər yetişir".

Xaricdə yaşayan azərbaycanlı gənclərin cəmiyyətə daha sıx inteqrasiyası, ictimai-siyasi fəallığının artırılması, müxtəlif ölkələrin dövlət orqanları, parlament və hökumət üzvləri, kütləvi informasiya vasitələri ilə əlaqələrin möhkəmləndirilməsi, nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığın qurulması, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması sahəsində daha ciddi nəticələrin əldə olunması və digər sahələrdə görüləsi işlər çoxdur. Lakin gəncliyin bugünkü ruhu, proseslərə baxışı, intellektual potensialı deməyə əsas verir ki, gənc soydaşlarımız bu vəzifələrin öhdəsindən uğurla gələcəklər. Dünya Azərbaycanlı Gənclərin I Konqresi də əslində bu inamın və etimadın bir təzahürü idi. Rusiyanın Azərbaycanlı Gənclər Təşkilatının sədri Leyla Əliyevanın Dünya Azərbaycanlı Gənclərinin I Konqresinə müraciəti böyük ruh yüksəkliyi ilə qarşılanıb. Müraciətdə deyilir: "Əziz dostlar! Bu gün siz mühüm bir hadisənin - Dünya Azərbaycanlı Gəncləri I Konqresinin iştirakçılarısınız. Bu forumun əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, ilk dəfə olaraq Avropa, Amerika, dünyanın fərqli qitələrində və ölkələrində, Vətənin hüduqlarından uzaqlarda yaşayan gənc həmvətənlərimiz mənəvi birliyi daha dolğun hiss edə biləcəklər. Ümumi məqsədlərə nail olmaq əzmi ilə çalışan insanlarla tanış olmaq imkanı əldə edəcəklər. Yaşadığımız yerdən asılı olmayaraq bizim hamımızı ümumi Vətənimiz Azərbaycana olan məhəbbət birləşdirir.

Frankfurtda keçirilən Dünya Azərbaycanlı Gənclərinin I Konqresi həmvətənlərimiz arasında yalnız dostluq və işgüzar əlaqələrin yaranması üçün gözəl meydan deyil, həmçinin Vətənlə əlaqələrin möhkəmlənməsi, gənc insanların ictimai-siyasi fəallığının güclənməsi üçün unikal, nadir bir imkandır. Bundan əlavə, konqres dünya miqyasında fəaliyyət göstərən Azərbaycan diasporu daxilində əlaqələrin formalaşması və güclənməsi üçün yeni qüvvələrin cəlb edilməsinə şərait yaradır. Azərbaycan dövlətinin bu məsələyə böyük önəm verməsi bizim üçün vacib dəstəkdir. Bu bir daha bizim doğru yolda olduğumuzu və bu yolla uğurla irəlilədiyimizi sübut edir.

Rusiyanın Azərbaycanlı Gənclər Təşkilatı rəsmi olaraq iki ilə yaxındır ki, fəaliyyət göstərir və bu müddət ərzində gənc həmvətənlərimizin təşəbbüslərinin geniş mənada dəstəklənməsinə çalışmışdır. Bu təşkilat ötən dövrdə öz hərtərəfli fəaliyyət coğrafiyasını xeyli genişləndirmişdir. İndi bizim bölmələrimiz Rusiya Federasiyasının demək olar ki, bütün regionlarında yaradılıb. Tədbirlərimizin hamısı gənclərimizin birliyinə istiqamətlənib, biz onların təhsil almasına kömək edir, sağlam həyat tərzinin geniş yayılması, mədəni və tarixi dəyərlərimizə diqqətin artırılması, gənclərimizin ana dilimizi, ədəbiyyatımızı və milli ənənələrimizi öyrənmək istəyini dəstəkləyirik. Bunların hamısı olduqca vacibdir.

Dünyanın bir sıra ölkəsini təmsil edən yüzlərlə gəncin konqresdə iştirakı Azərbaycan gənclərinin həmyaşıdları ilə ünsiyyətdə olmasının vacibliyini bir daha sübut edir. Əminəm ki, toplantı iştirakçılarının hamısı istedadlı, kamil, parlaq və yaradıcı insanlardır. Sizin hamınız keyfiyyətli ali təhsil almaq üçün dünyanın nüfuzlu ali məktəblərində çalışır, qarşınıza ciddi məqsəd qoyaraq, ona nail olmaqdan çəkinmirsiniz. Bu isə o deməkdir ki, siz Azərbaycanın gələcəyinin inam və dayaqısınız. Sizin gələcəyiniz isə - ölkəmizin gələcəyidir.

Əminəm ki, iştirakçısı olduğumuz gənclər konqresi çərçivəsində Azərbaycan Gənclərinin Dünya Birliyinin yaradılması bizim gənclər diasporunun möhkəmlənməsi yolunda növbəti və çox vacib addım olacaqdır. Qarşıda isə bizi bu yolda mühüm vəzifələr gözləyir.

Sizə yeni-yeni uğurlar Konqresin işinə isə müvəffəqiyyətlər arzu edirəm!"

Mötəbər tədbirdə Azərbaycanın dövlət və hökumət nümayəndələrinin iştirakı və çıxışı gənclərimizi daha da ruhlandırmışdır. Prezident Administrasiyasının ictimai-siyasi məsələlər şöbəsinin müdiri Əli Həsənov çıxış edərək Azərbaycan dövlətinin gənclər siyasəti barədə geniş məlumat verib. O bildirib ki, dünyanın bütün xalqları və dövlətləri hər zaman gənclərlə bağlı xüsusi siyasət yürüdüb. "Gənclərin qayğısına qalmayan dövlətin gələcəyi yoxdur" - fikrini səsləndirən Əli Həsənov deyib ki, hər bir dövlətin əsas missiyalarından biri gələcəyin etibar ediləcəyi, estafetin ötürüləcəyi nəsil hazırlamaqdır. Diaspor siyasətimizin əsas istiqamətlərindən biri dünyada yaşayan azərbaycanlı gənclərlə iş, ölkəmizdə gənclərlə səmərəli və əlaqələndirilmiş fəaliyyətin qurulması, təhsil siyasətimizin əsas hissəsi isə yeni, sağlam, güvənilən, müasir düşüncəli, intellektli, yüksək səviyyəli təhsili olan gənclərin yetişdirilməsidir. Gənclər siyasəti hər bir dövlətin onurğa sütununu təşkil edir".

Azərbaycanda gənclər siyasətinin tarixinə diqqəti cəlb edən Prezident Administrasiyasının rəsmisi xatırladı ki, ulu öndər Heydər Əliyevin 1993-cü ildə hakimiyyətə qayıdışının ilk yaddaqalan addımlarından biri məhz 1994-cü ildə Gənclər və İdman Nazirliyinin yaradılması olub. Cəmiyyətin siyasi həyatının tam iflasa uğradığı bir zamanda atdığı bu addımla, məhz gənclər siyasətindən başlamaqla ümummilli liderimiz bu günləri düşünürdü, gənclərin gələcəyini və bununla da dövlətimizin sabahını fikirləşirdi. Ulu öndər gənclər siyasətini düzgün və uğurlu formalaşdırmaqla dövlətin təməlini sağlam qoyub. O, həm Azərbaycanda, həm də ölkəmizdən kənarında yaşayan və təhsil alan gənclərin qarşısında duran əsas vəzifələr barədə də danışdı. Ə. Həsənov gənclərə müraciətlə deyib ki, qarşınızda duran ən mühüm vəzifələrdən biri həm milli, həm də bəşəri dəyərlərə yiyələnmək, mükəmməl təhsil almaq, müasir dəyərləri mənimsəmək, amma heç bir zaman milli köklərimizi unutmaq deyil. Sizin gücünüz, sizin intellektiniz Vətənin, dövlətin, millətin gücü və intellektidir. Prezident İlham Əliyevin yürütdüyü siyasətin əsas vəzifələrindən biri də məhz sağlam və təhsilli gənclik yetişdirməkdir. Amma harada

yaşamağınızdan asılı olmayaraq Vətənimizi, dilimizi, milli dəyər və adətlərimizi unutmayın. Yaşadığınız ölkədə xalqımızı və dövlətimizi necə təmsil etsəniz, hər kəs də bizi məhz bunun əsasında tanıya, sevə, hörmət edə bilər və dəstək verir. O, dünya virtual məkanındakı ünsiyyət imkanlarından Azərbaycan həqiqətlərinin geniş təbliği məqsədilə səmərəli bəhrələnməyin, həmçinin bu virtual məkandan dünya azərbaycanlı gənclərinin ünsiyyət imkanlarını genişləndirmək üçün istifadə olunmasının vacibliyini də qeyd edib.

Prezident Administrasiyasının şöbə müdiri Dağlıq Qarabağ münaqişəsi və onun Azərbaycan dövlətinə, xalqına vurduğu ciddi zərbə barədə də gənclərə məlumat verib və bildirib ki, gənclərimizin qarşısında duran məsələlərdən biri də milli varlığımızı erməni qəsbkarlarından qorumaq, ermənilərin yalan və uydurmalarla dolu təbliğatının qarşısında dayana bilməkdir. Ə. Həsənov çıxışını bu fikirlərlə yekunlaşdırıb: "Siz yaşadığınız ölkələrdə elə bir önəmli faktora, gücə çevrilməlisiniz ki, sizinlə hesablaşsınlar. Yaşadığınız və təhsil aldığınız dövlətlərin ictimai-siyasi mühitinə, cəmiyyətinə nə dərəcədə inteqrasiya etsəniz, nə dərəcədə söz sahibinə çevrilsəniz, bunun Azərbaycan dövlətinin haqq səsinin dünyaya yaymaqda böyük əhəmiyyəti olar. Bu istiqamətdə hər bir ölkədə fəaliyyət göstərən türk diasporu ilə birlikdə hərəkət etməlisiniz. Bir-birinizin qarşılıqlı problemlərini birgə həll etməyə çalışmalısınız. Və eyni zamanda dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan azərbaycanlı gənclər olaraq bir-birinizi yaxşı tanımalısınız, çünki bir-birinizi tanımadan dünyada Azərbaycanı tanıma bilməyəcəksiniz. Ona görə də bu tədbirin verdiyi ünsiyyət imkanından yaxşı faydalanmaq lazımdır".

Dünya Azərbaycanlı Gəncləri I Konqresinin iştirakçılarına da bəlli oldu ki, Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzü nəticəsində 30 mindən çox azərbaycanlı qətlə yetirilib. Azərbaycanın ərazilərinin 20 faizi işğal olunub, bir milyona yaxın soydaşımız doğma yurd-yuvalarından, ata-baba ocaqlarından didərgin salınaraq, qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətinə düşmüş, 50 mindən çox insan yaralanmış və əlil olmuşdur. Ermənilərin yaşayış məntəqələrini, təhsil, səhiyyə müəssisələrini, tarixi-mədəni abidələri, qəbiristanlıqları, məscidləri viran qoymaları faktı barədə məlumat alan gənclər qəzəblərini güclə boğublar.

Gənclik böyük qüvvədir, müstəqil dövlətimizin gələcəyinin təminatçısıdır. Dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan və təhsil alan gənclərimizin ünsiyyət qurmaları, doğma Vətənimiz - Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün təmin olunması, müstəqilliyimizin qorunub saxlanılması yolunda birgə mübarizəsi qarşısında heç bir qüvvə davam gətirə bilməz. Dünya Azərbaycanlı Gəncləri Birliyinin yaradılması bu mənada çox böyük əhəmiyyətə malikdir.

Xalq qəzeti.-2011.-9 yanvar.-№ 5.-S.3.

Ötən il NAYO uğurlu olub

Ramil Əliyev: "2010-cu ildə 28 böyük layihə həyata keçirməklə yenidən göstərdik ki, NAYO Norveçdə Azərbaycanı və azərbaycanlıları layiqincə təmsil və təbliğ edir"

Günay Əsədova

Bu gün Azərbaycanın gələcəyi olan sağlam, intellektli, müstəqil düşüncəli gənclərimiz bir sıra xarici ölkələrdə nüfuzlu ali təhsil ocaqlarında təhsil alırlar və orda müxtəlif sahələrdə çalışırlar. Bu gənclərimiz arasında yaşadıkları ölkələrdə fəal diaspor fəaliyyəti ilə məşğul olaraq Azərbaycanın ümumi mənzərəsi və müasir dövrdəki inkişafı haqqında yaşadıkları ölkələrdə məlumat verirlər. Belə ki, ətrafında azərbaycanlı və əcnəbi gəncləri birləşdirən, fəaliyyətində azərbaycançılıq ideyasını əsas götürərək yarandığı ildən bu istiqamətdə intensiv layihələr gerçəkləşdirən diaspor təşkilatlarından biri də Norveç Azərbaycanlıları Gənclər Təşkilatıdır (NAYO). 2010-cu ildə ümumilikdə 50 layihə gerçəkləşdirən NAYO-nun sədri Ramil Əliyevdən gördükləri işlər haqqında ətraflı məlumat əldə etmək üçün suallarımızı ona ünvanladığımızı.

-Ötən il sizin təşəbbüsünüzlə Norveçdə Azərbaycan mədəni irsinin təbliği istiqamətində silsilə tədbirlər keçirilib. Bu barədə məlumat verməyiniz maraqlı olardı.

- Artıq NAYO beş ildir ki, Norveçdə aktiv surətdə Azərbaycan reallıqlarını, tarixini, mədəniyyətini, eyni zamanda azərbaycanlıları təmsil və təbliğ edir. Deyə bilərik ki, artıq bir diaspor təşkilatı olaraq norveçlilərdə Azərbaycan haqqında müəyyən fikir formalaşdırma bilmişik. Təbii ki, biz bütün Norveçə diqqət edə bilmərik, ancaq orda olan böyük əlaqələrimizi, şəbəkələrimizi, tədbirlərdə iştirak edən insanları nəzərdə tutaraq yuxarıdakı fikri qeyd etdim. Yeni müstəqillik qazanmış Azərbaycan norveçlilər üçün tamamilə işlənməmiş bir mövzu idi. Amma təcrübə onu göstərdi ki, norveçlilər Azərbaycan mədəniyyətinə, tarixinə maraqlıdır. Və ölkəmizdə gedən proseslərə həssaslıqla yanaşırlar. Bildiyiniz kimi, Norveçin böyük neft şirkəti olan "Statoil" Azərbaycana böyük investisiyalar qoyur. Norveçlilər milli şirkətlərinin Azərbaycanda gördüyü işlərlə çox maraqlanırlar. Bu gün Azərbaycan muğamının, xalçasının, aşıq sənətinin YUNESKO-nun qeyri-maddi mədəni irs siyahısına daxil olması mədəniyyətimiz üçün böyük bir uğurdur. Bu mədəni nümunələrimizin də Avropada-Norveçdə təbliği istiqamətində bir sıra layihələr həyata keçirmişik. Bu tədbirlərimizdə Azərbaycanın gənc və istedadlı musiqiçiləri olan Ehtiram Hüseynov, Gülay Qədirova, Elməddin İbrahimov və başqa bir sıra ifaçılar muğamımızı Norveçdə layiqincə ifa ediblər. Eyni zamanda biz qədim tarixi olan aşıq sənətimizin təbliği istiqamətində də keçirdiyimiz tədbirdə Norveçdə təhsil alan, Azərbaycan əsilli Əhməd Mirzəyev sazla aşıq musiqimizi çox gözəl ifa edib. İsveçdə yaşayan istedadlı ozan Araz Elməsin də bu yaxınlarda konsertini təşkil etdik. Tədbirlərimizdə hər zaman dünya şöhrətli xalçalarımızın kiçik maketlərini sərgiləyirik, bu da iştirakçılar tərəfindən maraqla qarşılanır. Keçirdiyimiz mədəni layihələrin iki əsas məqsədi var: biri norveçlilərə Azərbaycan mədəniyyətini

təqdim etmək, ikincisi isə orda dünyaya göz açan uşaqlarımıza və gənclərimizə Azərbaycanın zəngin mədəni irsi haqqında məlumat vermək.

- Ötən il Estoniyada fəaliyyət göstərən “Rauf Avşar adına Kukla Teatrı” ilə birgə layihəniz olub. Norveçdə onların çıxışı necə qarşılandı?

-NAYO olaraq biz Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi ilə sıx əməkdaşlıq edirik.Məhz komitənin təşkil etdiyi layihələrin birində Estoniyada fəaliyyət göstərən Azərbaycan kukla teatrının rəhbəri Rauf Avşarla tanış olduq və qərara gəldik ki, birlikdə layihə həyata keçirək. Bu tədbirin də gerçəkləşməsi iki Azərbaycan diaspor təşkilatının əməkdaşlığı idi. Estoniyadakı kukla teatrı Norveçdə uşaq bağçasındakı uşaqlar üçün, Oslo Universitetində təhsil alan beynəlxalq tələbələr və orda yaşayan azərbaycanlı uşaqlar üçün üç fərqli proqramla çıxış ediblər. Bu proqramlar çox maraqla qarşılandı.

- Fəaliyyət göstərdiyiniz beş ildə nələr əldə etmişiniz?

- Əvvələn qeyd edim ki, ötən il NAYO üçün uğurlu olub. Belə ki, ümumilikdə NAYO ötən il 50 layihə həyata keçirib. Bu da onu bir daha sübut edir ki, NAYO Norveçdə öz işinin öhdəsindən layiqincə gəlir. NAYO olaraq ötən beş ildə biz Norveçin ən fəal gəncləri kimi, eyni zamanda Azərbaycanın Avropada olan ən fəal gənclər təşkilatı olaraq özümüzü sübut etmişik. Bundan başqa Norveçdə azərbaycanlıların birləşdirilməsi, onların təşkilatlanması və bir araya gətirilməsi istiqamətində bir sıra işlər görmüşük. Azərbaycanın rəsmi qurumlarının Norveçdə keçirdiyi tədbirlərin reallaşmasındada onlara dəstək oluruq.

-Bu yaxınlarda Frankfurtda ilk dəfə olaraq Dünya Azərbaycanlı Gənclərinin I Konqresi keçirilib, siz də orda iştirak etmişiniz. Gənc diaspor rəhbəri kimi bu konqresin əhəmiyyətini necə dəyərləndirirsiniz?

- Bu, həqiqətən də, Azərbaycan gəncliyinin uğuru idi. Belə bir toplantının Avropanın mərkəzində keçirilməsi, eyni zamanda Azərbaycanda, dünyada və Avropada fəal olan gənclər təşkilatlarının birgə toplanması və əlaqələrin qurulması baxımından da çox uğurlu bir layihə idi. Toplantının digər əhəmiyyəti də onda idi ki, Avropanın əsas ölkələrində fəaliyyət göstərən Azərbaycan səfirlərinin və gənclərlə işləyən başqa aidiyyəti qurumların rəhbərləri də orda toplaşmışdı. Bu ideyanın həyata keçirilməsi Azərbaycan diasporunun və gəncliyinin dünyada inkişafına təkan verəcək. NAYO olaraq bu tədbirə qatılmağımızdan çox məmnun idim. Bu toplantıda mən “Gənclər təşkilatının vətəndaş cəmiyyətinin qurulmasında rolu” mövzusunda məruzə ilə çıxış etdim. Eyni zamanda Azərbaycanda fəaliyyət göstərən gənclər təşkilatlarının bir neçəsinin rəhbərləri ilə maraqlı söhbətlərimiz oldu. Biz düşünürük ki, bu toplantının nəticəsi olaraq Azərbaycandakı gənclər təşkilatları ilə layihələr həyata keçirəcəyik. İstəyirik ki, Norveçin gənc liderlərini, gənclər təşkilatlarının rəhbərlərini, parlament və media nümayəndələrinin gənc üzvlərini Azərbaycana dəvət edək. Eyni zamanda bu tərkibdə Azərbaycan nümayəndə heyətini də Norveçə dəvət edək və bununla da iki ölkə gəncləri arasında qarşılıqlı əlaqə yaradaq.

Sözügədən konqresdə “Virtual Azərbaycan” məktəbinin təqdimatı oldu. Mən bir diaspor təşkilatının rəhbəri kimi, bu məktəbin açılmasını 2010-cu ilin əsas hadisəsi adlandırırdım. Bu, çox vacib bir layihədir, çünki orda Azərbaycan dili, tarixi, ədəbiyyatı, coğrafiyası bölmələri çox zövqlə işlənib və dəyərli materiallar yerləşdirilib. Düşünürəm ki, bu layihə tam istifadəyə verildikdə biz bir diaspor təşkilatı kimi bütün tədbirlərimizdə və “Bazar günü” məktəblərində tətbiq edəcəyik.

- Milli mətbəximizin Norveçdə təbliği istiqamətində hansısa işlər həyata keçirirsinizmi?

- Azərbaycan milli mətbəxi öz zənginliyi və gözəlliyi ilə hər zaman diqqət mərkəzində olub. Amma bizim təşkilat sırf lobbı və diaspor təşkilatı olduğu üçün Azərbaycanı bir növ akademik səviyyədə təbliğ edir. Bu səbəbdən də milli mətbəximizin təbliği bizim prioritet iş planımıza daxil deyil. Amma gələcəkdə təşkilatımızın nəzdində bir qrup yaratmaq istərdik ki, onlar ancaq mətbəximizin təbliği ilə məşğul olsunlar. 2011-ci ildə biz daha böyük layihələr həyata keçirmək haqqında düşünürük. Belə ki, iki ölkə gəncləri arasında əməkdaşlığa dəstək, Norveçdəki azərbaycanlı icması ilə iş və oradakı dövlət təşkilatları ilə birgə layihələr gerçəkləşdirməyi düşünürük. Fəaliyyət göstərdiyimiz bu beş il ərzində əsas hədəflərimizə nail olmuşuq. NAYO bu illər ərzində Oslo Universiteti, Norveçin Biznes Menecment İnstitutu və Beynəlxalq Əlaqələr İnstitutu, Norveçin Xarici İşlər Nazirliyi, Gənclər Konsulluğu, Mədəniyyət Nazirliyi, Oslo və Drammen şəhərlərinin meriyası ilə əlaqələri və əməkdaşlığı olub. Bundan başqa Norveçin 4 ayrı-ayrı şəhərində müxtəlif layihələr həyata keçirmişik və həmin şəhərlərdə yaşayan azərbaycanlıların təşkilatlandırılması istiqamətində bir sıra işlər icra etmişik. Həmçinin Azərbaycanda DİDK ilə gözəl əlaqələrimiz, Heydər Əliyev Fondu ilə əməkdaşlığımız, Azərbaycan Mədəniyyət və Turizm, Gənclər və İdman nazirlikləri ilə gördüyümüz işlər, eləcə də Azərbaycanın İsveçdəki Səfirliyi ilə əlaqələrimiz onu göstərir ki, bu beş il ərzində həm Norveçdə, həm Azərbaycanda təşkilatımızın maraq və məqsədlərini həyata keçirmək üçün müxtəlif akademik layihələr həyata keçirmişik.

Qeyd edim ki, bu beş illik fəaliyyətimizi özündə əks etdirən hesabat xarakterli bir jurnal nəşr etmək istəyirik. Ümid edirik ki, bu hesabatı Azərbaycandakı NAYO sevərlərə çatdıracağıq. Yəni hər iki ölkədə bu beşillik fəaliyyətimizi əks etdirən jurnalı geniş auditoriyaya təqdim edəcəyik.

- DİDK ilə əlaqələriniz necədir?

- NAYO yarandığı gündən DİDK ilə əlaqələri həmişə sıx, mehriban və peşəkar münasibətlərimiz olub. Keçirdikləri tədbirlərə hər zaman dəvət olunuruq və iştirak edirik. Komitə keçirdiyimiz tədbirlər üçün əyani materialların verilməsində çox böyük köməklik edir. Belə ki, komitədən bizə Azərbaycanla bağlı materiallar, broşürlər və s. materiallar verirlər. Ümumiyyətlə, komitə ilə olan əlaqələrimizi yüksək qiymətləndirərim və düşünürəm ki, bu cür sıx əlaqələrimiz Norveçdəki Azərbaycan diasporunun daha da inkişaf etməsinə öz müsbət təsirini göstərəcək.

- Norveçdə “Azərbaycan evi” açmaq planınız gerçəkləşdimi?

- Bu layihənin gerçəkləşməsi həm Azərbaycan, həm Norveçdə yaşayan azərbaycanlılar üçün, Norveç və Azərbaycan əməkdaşlığı və əlaqələri üçün mühüm bir iş olacaq. Təəssüflər olsun ki, 2010-cu ildə biz bu layihəni həyata keçirə bilmədik. Bunun da həm obyektiv, həm də subyektiv səbəbləri var. Beş il NAYO üçün elə də böyük tarix deyil. Amma bu qısa zamanda struktur quruculuğunda, əməkdaşlığın genişlənməsində, təcrübə toplanmasında uğurlarımız olub.

Ona görə də ötən ili sırf Norveç hökuməti, ordakı təşkilatlar ilə şəbəkəmizin genişlənməsinə və əlaqələrimizin güclənməsinə sərf etdik. Bu cür müsbət işgüzar əlaqələrimizin qurulması bu il “Azərbaycan evi”nin açılmasına dəstək olacaq. 2010-cu ildə Norveçdə Azərbaycan dili məktəbini yaratdıq.

Bu Norveçdə yaşayan azərbaycanlıların Azərbaycan dilini öyrənməsi üçün uğurlu bir layihədir. Bu kimi layihələr növbəti illərdə də davam edəcək.

-Hər bir xarici ölkədə fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatı həmin ölkənin ictimai həyatına qatılmalıdır.

Norveçdə yaşayan azərbaycanlılarda orda daha çox hansı sahələrdə təmsil olunurlar?

- Norveç neft ölkəsi olduğundan orda yaşayan azərbaycanlıların əksəriyyəti neft sahəsində çalışırlar. Norveçdə yaşayan həmyerlilərimiz arasında öz sahəsində kifayət qədər nüfuzlu mövqeyə sahib olanlarda var. NAYO fəaliyyət göstərdiyi ölkənin ictimai həyatında təmsil olunmaq baxımından çox aktivdir. Məhz 2010-cu ildə NAYO-nun böyük uğurları olub. Norveç hökuməti tərəfindən xüsusi diqqətlə qəbul olunmağa başladıq. Oslonun meri cənab Fabian Stangen may ayında NAYO və təşkilatımızın timsalında orda yaşayan 40-a yaxın azərbaycanlı ilə rəsmi görüş keçirdi. Bu onu göstərdi ki, diaspor təşkilatı kimi Norveçin ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak edirik. Biz Oslo meri ilə görüşümüzə təşkilatımızın həyata keçirdiyi layihələrdən danışdıq. Eyni zamanda NAYO-nun üzvlərindən biri Norveçdə 13 aktiv gəncdən biri seçilərək ABŞ -da təhsil almağa getdi. Həmçinin NAYO-nun sədri kimi mən də 2009-cu ilin aktiv və akademik gənci seçilərək Norveçli Avropanın Gənc Liderləri Proqramında təmsil etmişəm. ABŞ Dövlət Departamenti tərəfindən həyata keçirilən bu layihə Avropanın 24 aktiv və akademik gənci qatılmışdı. Mən çox sevindim ki, belə bir layihədə Norveçli azərbaycanlı gənc təmsil edib. Bu da azərbaycanlıların Norveçin ictimai- siyasi həyatına inteqrasiyasında mühüm rol oynayaraq, Norveç təmsil etmək səviyyəsində olan uğurlardır.

-Bu gün dövlətimiz tərəfindən xaricdəki diaspor təşkilatlarının inkişaf etməsi üçün bir sıra mühüm işlər görülür. Diaspor təşkilatlarının bugünkü fəaliyyəti sizi qane edirmi?

- Diasporumuz bu gün yüksək səviyyədə təşkilatlanma səviyyəsindədir. Müxtəlif istiqamətlər üzrə fəaliyyət göstərən təşkilatlarımızı qiymətləndirmək çətin olardı. Norveç təcrübəsindən danışaraq onu deyə bilərəm ki, NAYO -nun Norveçin müxtəlif şəhərlərində şöbələri açılıb və biz onlara dəstək göstəririk. Xaricdə müəyyən müddətdə fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatı öz təcrübəsini yeni yaranmaqda olan diaspor təşkilatı ilə bölüşməlidir. Məsələn, Norveçdə fəaliyyət göstərən Norveç-Azərbaycan Assosiasiyasının qurulmasında və inkişafında NAYO-nun böyük rolu oldu. Yəni NAYO Norveçdə azərbaycanlıların görüş nöqtəsidir.

Qeyd edim ki, təşkilatımız Norveçdə fəaliyyət göstərən bir sıra xarici ölkələrin təşkilatları ilə əməkdaşlıq edir. Belə ki, NAYO-nun Norveçdəki ABŞ, Türkiyə səfirlikləri ilə əlaqələri çox yaxşıdır. Bundan əlavə orda fəaliyyət göstərən Norveç təşkilatları və türk icmaları ilə də əməkdaşlığımız var. Bir-birimizin təşkil etdiyi tədbirlərdə iştirak edirik. Beynəlxalq Tələbələr Təşkilatı və Beynəlxalq Yay Məktəbi ilə də iş birliyimiz mövcuddur.

Diasporumuzun Norveçdə inkişaf etməsinə və oradakı digər diaspor təşkilatları ilə əlaqələrimizin qurulmasında maraqlılıq və bu istiqamətdə əlimizdən gələni edirik.

Məlumat üçün bildirim ki, bu ilin fevral-mart aylarında da layihələrimiz olacaq. Diaspor təşkilatı olaraq hər il "Xocalı soyqırımı"nın anım gününü qeyd edirik. Ermənilər tərəfindən həyata keçirilmiş bu faciəni, vəhşiliyi Avropaya-Norveçin rəsmi dairələrinə və ümumilikdə ictimaiyyətə təqdim etmək üçün tədbirlər keçiririk. Bu ilin fevral ayında da bu soyqırımla bağlı sərgi nümayiş etdirəcəyik.

Martın əvvəllərində də gözəl bir layihəmiz reallaşdıracayıq. Norveçin qeyri-hökumət təşkilatlarından, parlamentindən, Oslo meriyasından, tələbə təşkilatlarından ibarət 10 nəfərlik nümayəndə heyəti Azərbaycana gələcək. Və bu tədbir çərçivəsində seminar təşkil edəcəyik, Azərbaycandakı gənclər təşkilatları ilə görüşümüz olacaq, Azərbaycanın uğurları və Qarabağ münaqişəsi haqqında onlara məlumat verəcəyik. Hazırda bu layihənin ilkin mərhələsindəyik.

Mart ayında daha bir tədbirimiz olacaq. Norveçdə Novruz bayramını təntənəli olaraq keçirməyi qərara almışıq. Bu layihəmizdə istərdik ki, Azərbaycanın görkəmli mədəniyyət nümayəndələri iştirak etsin. Əminəm ki, biz buna nail olacağıq.

- Bildiyimizə görə, NAYO-nun elektron saytı üzərində son hazırlıq işləri aparılır. Nə vaxt saytı istifadəyə verməyi düşünürsünüz?

- NAYO-nun saytının yenidən qurulması istiqamətindən artıq bir ilə yaxındır ki, işləyirik. Bu çox böyük bir layihədir. Çünki biz Azərbaycan, Norveç və ingilis dillərində Skandinaviyada və Avropada informasiya boşluğunu doldurmaq üçün çox geniş mövzuları əhatə edəcək bir internet səhifəsi qurmaq üzrəyik. Eyni zamanda bu internet səhifəsinin xaricdə yaşayan, təhsil alan və diaspora işlərində fəallıq göstərən azərbaycanlılar üçün də yararlı olacağını düşünürəm. Ona görə ki, saytımızda yerləşdiriləcək materialların xaricdə tədbir keçirən insanlar üçün praktik olaraq informasiyaları asanlıqla əldə etmək baxımından yararlı mənbə olacağına inanıram. Bu saytın hazırlanmasında bizə Norveçdən və Azərbaycandan jurnalistlər köməklik edir. Yenilənmiş internet səhifəmizi iki auditoriya - Norveç və onun təmsalında Skandinaviya xalqlarının, eyni zamanda azərbaycanlıların düşüncəsi və başa düşəcəyi yanaşma ilə hazırlamışıq. Onu da qeyd edim ki, ingilis dilində olan bölmə qlobal yanaşma ilə olacaq. Hazırda da sayt üzərində intensiv olaraq işləyirik. Ancaq konkret olaraq hansı tarixdə istifadəyə veriləcəyini deyə bilmərəm. Çünki istəyirik ki, hədəflərimizə çatandan sonra internet saytını istifadəyə verək, yəqin ki, Novruz bayramına qədər təqdim edəcəyik.

Bir sözlə, NAYO (www.nayo.no) internet saytı Norveç və Azərbaycan, həmçinin keçirdiklərimiz layihə və tədbirlər haqqında məlumat əldə etmək üçün yaxşı bir məlumat mərkəzi olacaq.

Məlumat üçün bildirək ki, Norveç Azərbaycanlıları Gənclər Təşkilatı(NAYO) 2006-cı ildə Norveçin paytaxtı Oslo şəhərində yaradılıb. Beş nəfərdən ibarət idarə heyəti olan NAYO dünyəvi, sivil, qeyri-siyasi, qeyri-dini və gəlir əldə etmək məqsədi olmayan bir təşkilatdır. NAYO-da həm norveçli, həm də azərbaycanlı gənclər təmsil olunur. NAYO-nun əsas məqsədi Norveçdə yaşayan azərbaycanlıların Norveç ictimaiyyətinə inteqrasiya olmasında yardımçı olmaq, onları təşkilatlandırmaq, hüquqlarını müdafiə etmək və sosial problemlərinin həlli istiqamətində işlər görməkdir. Eyni zamanda Norveçdə Azərbaycan xalqının mədəniyyətini, tarixini, problemlərini və nailiyyətlərini çatdırmaqla yanaşı, iki ölkə arasında dostluq əlaqələrini möhkəmləndirmək, iqtisadi, elmi və mədəni əlaqələrin inkişafına dəstək verməklə dostluq və əməkdaşlıq körpüsü rolunu oynamaqdır. Norveçdə Azərbaycanla bağlı bir çox tədbirlər həyata keçirməklə bərabər təşkilat bu gün də öz dəst-xəttini qoruyub saxlaya bilib. Belə ki, NAYO Azərbaycanı xaricdə akademik səviyyədə, yüksək anlamda təmsil edir. Azərbaycana aid elmi iş yazan əcnəbilərə, layihələr qurmaq istəyən təşkilatlara Azərbaycanla bağlı informasiya verir. Hazırda Norveç Azərbaycanlıları Gənclər Təşkilatının 4 şöbəsi var. Belə ki, NAYO -Bergen, NAYO-

Stavanger, NAYO-Trondheim və Norveç Azərbaycanlı Tələbələr Təşkilatı(NASO)şöbələri təsis olunub. Bundan başqa NAYO-nun nəzdində gənclər, qadınlar və idman qrupları da mövcuddur.

Paritet.-2011.-12-14 yanvar.-№.4.-S.8-9.

Bizim bir vətənimiz var - Azərbaycan!

Rza Rzayev

r.rza@box.az

İctimaiyyətimiz arasında belə bir süni yaradılmış ənənə var. Küçədə, tədbirdə, televiziya verilişlərində biri özünü təqdim edəndə, doğulduğu bölgənin adını çəkəndə, fikrini sona çatdırmamış digəri o tərəfdən qayıdır ki, Azərbaycanı bölgələrə bölməyin, biz hamımız azərbaycanlıyıq. Bu fikri söyləməklə biz azərbaycanlı olduğumuzu görəsən, inkar etmiş olmurduq? Biz naxçıvanlı, qarabağlı, irəvanlı, lənkəranlı, ağıdamlı, gəncəli, tovuzlu, zaqatalalı, qusarlı olmasaq azərbaycanlı ola bilərikmi? Olarıqsa necə?

Xəritədə Azərbaycana baxın. Azərbaycan ümumi regionun, ümumi bölgənin, ümumi coğrafi ərazinin adıdır. Azərbaycan dövlət adıdır, vətən adıdır. Bu vətən, dövlət adı kiçik torpaq, daş dənələrindən, kənddən, qəsəbədən, şəhərdən, regiondan, ərazidən, bölgədən ibarətdir. Və biz niyə bölgələrimizin adını çəkməməliyik? Çəkmə kimi də ağızımızdan vurmaldırlar ki, biz hamımız azərbaycanlıyıq.

Niyə? Bu insanlara sual edirəm, mənə Azərbaycanı göstərin. Göstərə bilməyəcəklər, göstərəndə də Naxçıvanı, Bakını, Şəkini, Tovuzu, Qazaxı və s. göstərəcəklər. Deməli, Azərbaycan bu bölgələrdən ibarətdir.

Biz Azərbaycan və azərbaycanlı deyəndə nə başa düşməliyik? Fəlsəfə elmində universalıya, ideya anlayışları vardır. Azərbaycan sözü də ideyadır, universalıyadır. Universalıya termini ümumi anlayışları, yəni xassələri (qəhvəyi, dəyirmi) və növləri (insan, at və s.) ifadə edir. Biz bütün adları, bölgələri sadalamaq əvəzinə, ümumi addan, ideyadan, universalıyadan, yəni Azərbaycan və azərbaycanlı sözündən istifadə edirik.

Fəlsəfədə buna hissə və bütövün qarşılıqlı əlaqəsində deyirlər. Yəni söz cümlənin bir hissəsi olduğu kimi, cümlə abzasın bir hissəsi olduğu kimi, fərd də bütövün - ailənin, qonşunun, cəmiyyətin bir hissəsidir. Naxçıvan, Qarabağ Azərbaycanın bir hissəsi olduğu kimi, naxçıvanlı da, qarabağlı da azərbaycanlı kimliyinin bir hissəsidir.

Biz cümləni anlamaq üçün, sözləri anlamalıyıq, amma biz sözlərin mənasını düzgün başa düşmək üçün həmçinin cümləni başa düşməliyik. Biz naxçıvanlı, qarabağlı və s. sözünü düzgün başa düşmək üçün azərbaycanlı, azərbaycanlı sözünü düzgün başa düşmək üçün isə naxçıvanlı, qarabağlı sözünü düzgün başa düşməli və dərk etməliyik. Azərbaycan hissələrin, bölgələrin, regionların ümumi adı, azərbaycanlı isə bu hissələrdə, bölgələrdə, regionlarda yaşayan insanların ümumi kimliyidir.

Bəzi fərdlər, şəxslər haralısən sualını, sözünü niyə düzgün anlamır, dərk etmir? Bunun səbəbi haralısən kəlməsinin, sözünün təhrif olunmasıdır, düzgün dərk edilməməsidir. Haralısən kəlməsi indoktrinasiya edilib. İndoktrinasiya termini altında o başa düşülür ki, insan xarici təsir altında müəyyən nöqtəyi-nəzəri həqiqət olaraq qəbul edir. Haralısən kəlməsi ilə azərbaycanlı kəlməsinin arasındakı ziddiyyətdə, bizim əsaslandırmaq istədiyimizlə, bizim əsaslandırma bildiyimizin arasındakı ziddiyyət yatır.

Haralısən kəlməsinin təhrif olunması ona gətirib çıxarıb ki, vətən kəlməsi də təhrif olunub. Düşmənin əsas məqsədi bizim təfəkkürümüzdə vətən kəlməsini təhrif etməkdir.

Bu gün didərginlərimizdən, qaçqınlarımızdan (necə də çətindir bu kəlmələri yazmaq) səfirlər, beynəlxalq təşkilatların nümayəndələri soruşanda ki, sizə burada bundan da yaxşı şərait yaradılsa, itirilmiş torpaqlarınıza, kəndlərinizə qayıtmaq istəyerdinizmi? Suala bax! Qaçqın - əlbəttə ki, biz vətənimizə qayıtmaq istəyirik, vətənimizdə ölmək istəyirik. Vətən deyəndə -itirilmiş torpaqlarımız, kəndlərimiz, şəhərlərimiz, doğulduğumuz bölgə nəzərdə tutulur. Qaçqın bu cavabı verərkən vətənidədir, lakin doğulduğu bölgədə, bundan öncə yaşadığı regionda deyil.

Haralı kəlməsini söyləməməklə, düzgün başa düşməməklə vətən, bölgə anlayışlarını eyniləşdirmişik. Düşməni istədiyinə çatıb. Doğulduğumuz bölgəni, yəni hissəni bizə vətənə, ümumiyyə çevirib, anladıb. Şüurumuza yeridiblər ki, tək doğulduğumuz, yaşadığımız bölgə vətəndir.

Haralısan kəlməsini işlətməmək təfəkkürünü bizdə imperiya yaradıb. Çünki birdən haralısan kəlməsini işlədərsən, vətənin coğrafiyasını tanıyarsan. Biz haralısan kəlməsini deməklə vətəni hissələrə bölmürük, hissəni, bölgəni bütövləşdiririk, bizim edirik. Bir neçə bölgə, hissə birləşəndə yeni ad, anlam yaranır. Bu yeni ad, vətən adıdır. Biz çəkinmədən haralı olduğumuzu, doğulduğumuz bölgənin adını deməliyik.

Qarabağda bütün bölgələrin insanları döyüşübdür, şəhid olubdur. Amma 1991-1993-cü illərdə, müharibə dövründə belə bir deyim var idi: Qarabağda mən niyə döyüşməliyəm, qarabağlı döyüşsün, mənim vətənim deyil ki?! Bu təfəkkürü, düşüncəni imperiya daha çox böyük şəhərlərdə yaratmışdı. İnsanlarımıza təbliğ etmişdilər ki, yalnız doğulduğunuz, yaşadığınız yer, bölgə sənə vətənidir. Bakıda, Sumqayıtda, Zaqatalada, Qusarda doğulmusan, Qarabağdan sənə nə?! İmperiya məqsədlərini həyata keçirtmək üçün insanlarımızı vətən kəlməsini, öz (imperiya) dilində anlatmışdı. Bölgələrimizin adını bizə unutturmağa çalışırdılar. Biz bölgələrimizin adını unutduqca, düşməni torpaqlarımızı özəlləşdirirdi. İrəvanı, Dərbəndi, Təbrizi, Borçalını, Kərkükü.

Gəlin bir-birimizdən haralısan soruşmaqla Tanrının cızdığı vətən sərhədlərini tanıyaq, Təbrizi, Borçalını, Dərbəndi, Kərkükü, Qarsı. Keçmişdə bizim olan vətən hissələrini bu gün bizim olmasa da, haralı kəlməsi ilə ən azı bizim edək. Gəlin biz haralı olduğumuzu unutmayaq, sərhədlərimizi unutmayaq. Gəlin vətən hissələrinin, vətən bölgələrinin adını çəkməklə vətənimizin sərhədlərini tanıyaq, böyüklüyünü dərk edək, görək. Axı bizim vətən sərhədləri kosmosda, göydə, səmada daha böyükdür. Bir vaxtlar torpaqda da böyük idi. Keçmişdə bizə bu sərhədləri tanıdıblar, göstəriblər. Yerdə birləşə, bütövləşə bilmiriksə, göydə, kosmosda birləşək, bütövləşək. Tanrı göydə bizim yanımdadır, bizim tərəfimizdədir, yəni haqqın tərəfindədir.

Biz bu gün daha çox qarabağlı, təbrizli, borçalılı, dərbəndli, kərküklü, irəvanlı olmalıyıq ki, azərbaycanlı olaq. Onlarsız olamırıq və ola da bilmərik. Həmin bölgələr vətən adlı canlı bədənin itirilmiş orqanlarıdır, başıdır, beynidir, qoludur, gözüdür və s.

Əslən olduğumuz bölgələr, babalarımızın, atalarımızın doğulduğu bölgələrdir. Gəlin bir-birimizdən haralısan soruşmaqla - naxçıvanlıyam, qarabağlıyam deməklə həm azərbaycanlı olduğumuzu, həm də bu bölgələrin Azərbaycanın olduğunu bir daha təsdiq edək. Haralısan kəlməsindən qorxmayaq. Qorxduqca bölgələrimizi itiririk. Biz həqiqi azərbaycanlı o vaxt olacağıq ki, itirdiyimiz bölgələri qaytaraq, bütöv olaq. Azərbaycan başqaları üçün tək dövlət adıdır, bizim üçünsə həm də vətən adıdır.

Doğulduğumuz bölgə, vətən səmasını ilk dəfə gördüyümüz, vətən torpağına ilk dəfə ayaq basdığımız, vətən kəlməsini ilk dəfə eşitdiyimiz məkandır. Vətən ilk dəfə doğulduğumuz yerdən, məkandan başlayır. Biz o hissəni necə dərk ediriksə, seviriksə, vətənimizi də o cür dərk edirik, sevirik.

Su gəminin altında olanda onu üzdürür, içinə dolanda batırır. Hər bir söz düzgün ifadə olunmalı, doğru dərk edilməlidir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev regionlara səfəri çərçivəsində Naxçıvanda olarkən, əslən naxçıvanlı olduğunu və bununla fəxr etdiyini söylədi. Cənab prezident bununla cəmiyyətə mesaj verdi - bölgə, region anlayışını düzgün dərk etmək, düzgün anlamaq lazımdır. Gəlin bizlər də haralı kəlməsini işlədək, adiləşdirək. Başımız üzərində qılınc kimi saxlamayaq. Haralı kəlməsindən özümüzlə potensial düşmən düzəltməyək. Azərbaycanlı bizim soyadıdır! Adlarımızı söyləyək!

Bəzi siyasi partiyalar və mətbuat orqanları öz məqsədlərini həyata keçirmək üçün bu çirkin üsuldan istifadə edirlər. Mən deməyim naxçıvanlıyam, qarabağlıyam və s. Düşmən desin? Kimlərdi bunu istəyənlər? Biz haralı olduğumuzu söyləyəndə - naxçıvanlıyam, qarabağlıyam deyəndə, niyə azərbaycanlı olduğumuzu başa düşməyək? Niyə bir daha biz azərbaycanlıyıq deyək?

Bir-birimizə yeri gəldi-gəlmədi həm "biz hamımız azərbaycanlıyıq", həm də qarabağlıyam, naxçıvanlıyam deməməliyik. Məgər bilmirik azərbaycanlıyıq? Tanıya bilmirik bir-birimizi, özümüzü? Çox vaxt da, pis mənada işlədirik "biz azərbaycanlıyıq daa...". Ümumi insan psixologiyasına aid olan mənfilikləri tək özümüzlə aid edirik, guya təkə yaltaq, satqın bizdə var!

Gəlin doğulduğumuz bölgələrin adı ilə bir-birimizə böhtan atmayaq, bir-birimizi şantaj etməyək! Azərbaycanlı olmaq haralısan kəlməsindən, sözündən başlayır. Biz haralı olduğumuzu unudduqca Azərbaycan kiçilib, balacalaşır.

Qanun insana nəyi etməli, nəyi etməməli olduğunu müəyyənləşdirir. Gəlin biz də məişət qanunlarımızla yaşayaq. Məişət qanunları ilə formalaşan insan dövlət qanunlarını daha yaxşı dərk edir. Məişət qanunu insanı formalaşdırır, dövlət qanunu isə insanlar, dövlətlər, cəmiyyətlər arasında münasibətləri müəyyən edir. Məişət qanunları dövlət qanunlarının mənbəyidir. Gəlin məişət qanunlarımızla yaşayaq, dövlət qanunlarımızla münasibət quraq. Bu gün güclü dövlətlərin meydana çıxması, dövlət qanunları ilə məişət qanunlarının sintezi ilə mümkündür.

Məişət qanunları yazılı yox, kodlarla ötürülür, yaddaşa daşınır. Bəlkə bizim ailə sistemimizi məişət qanunları işləməsin deyə dağıdırlar. Məişət qanunları ailədə təbliğ edilməli, yaşadılmalıdır. Uşaq ikən insanlarımızı laylalarla, milli adətlərimizlə, dini qanunlarımızla formalaşdırmalıyıq. Uşaq hələ dərk etmir, qulağına pıçıldamaq lazımdır. Necə ki, düşmən pıçıldayır "türk sənin düşmənidir". Adamın bu sözü eşidən qulağı kəsməyi gəlir. Bir çox dövlətlərdə uşaqlar, gənclər kilsədə formalaşır, məscidlərdə formalaşır, hətta dövlət siyasəti də. Artıq uşaq dərk etməyə başlayanda bilir ki, pis nədir, yaxşı nədir, düşmən kimdir, dost kimdir. Nə düşmən, nə dost heç vaxt dəyişmir, millətlər üçün də. Uşaq ailədən cəmiyyətə hazır gəlməlidir.

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev türk dövlətlərinin təhsil nazirlərindən soruşmuşdu - bizim "Şahnamə"miz nə vaxt yazılacaq? Həmin tədbirdə türkiyəli təhsil naziri ümummilli liderimizin bununla nəyə işarə etdiyini anladığını bildirmişdi. Nə oldu bəs?

Nə vaxt yazılacaq azərbaycançılıq ideologiyasının əsasları? Vaxtımız çoxdu hələ? Yaşadığımız regionun - Şərqi bu ideologiyaya ehtiyacı var. Gəlin dünyanı ehtiyacsız qoymayaq. Biz həmişə dünyanı fikirləşmişik axı. Axı biz özümüzdən çox başqasını düşünürük. Gəlin dünyanı tanıyaq. Biz başqalarını tanımayınca özümüzü tanımayacağıq. Biz dəyişməliyik, keçmişə dəyişmək üçün yox, keçmişə qayıtmaq üçün. Axı bizim keçmişimiz, tariximiz, sərhədlərimiz böyükdür. Biz özümüzdə qayıdanda daha böyük oluruq.

Bizim bir Vətənimiz var - Azərbaycan! Bizim alt qatımız türk, üst qatımız azərbaycanlıdır. Azərbaycançılıq türkçülüyn müasir formasıdır, yəni yeni türk düşüncəsidir. Yeni Türk kimliyidir. Necə ki ingilislər amerikalı oldular, yeni İngilis düşüncəsi yaratdılar, dünyanı fəth etdilər. Bu gün də amerikalılar məişətlərində İngilis olduqlarını təbliğ edirlər, yaşadırlar.

Bu gün Azərbaycançılıq fəlsəfəsi, ideologiyası artıq yeni mərhələyə keçib. Bunu bütün türk dövlətləri anlamalı və dəstəkləməlidir. Azərbaycançılıq fəlsəfəsi, ideologiyası türk birliyinin əsasıdır və nəticələri göz önündədir. Biz artıq bu günü yox, sabahı yox, birisigünü görməliyik, düşünməliyik.

Azərbaycançılıq fəlsəfəsi alt qatı daha qatılaşıdırmaq, daha möhkəmləndirməkdir! Azərbaycançılıq fəlsəfəsi, düşüncəsi türk varlığının immunitetidir! Azərbaycançılıq dövlətçilik düşüncəsidir!

Azərbaycançılıq fəlsəfəsinə, düşüncəsinə bütün şərqin, bütün dünyanın ehtiyacı var. Biz hələ bu gün kiçik Azərbaycana böyük dünyanı yerləşdirmişik və mütləq bir gün dünyada Böyük Azərbaycana yer olacaq. Böyük Azərbaycan dünyada öz yerini tutacaq!

Bizim üzümüz nə şərqə, nə qərbə, nə şimala, nə cənuba olmamalıdır. Bizim üzümüz göyə olmalıdır. Göyə inanmalıyıq. Göy həm də bizim əzəli yerimizdir. Bizim yerdə nə işimiz var axı?! Göy özümüzük! Kimin üzü qalıbsa üzünü Göyə tutsun! Göy onu tutacaq, Göy onu qoruyacaq!

Bizim ürəyimizdə, torpağımızda hamıya yer var, hətta yeri olmayanlara da.

Biz bu gün xarici ölkələrdə bölgələrimizin adını daşıyan cəmiyyətlər yaratmalıyıq. Dünyaya bölgələrimizin adını tanıtmalıyıq, bizim olduğunı söyləməliyik. Biz bunu etmədikcə düşmən edir, bölgələrimizi öz adlarına çıxırlar necə ki, bu gün Qarabağı, Naxçıvanı öz adlarına çıxırlar, dünyada təbliğ edirlər. Yaxın zamanlarda Naxçıvanda keçirilən Türk Dövlətlərinin Sammiti - bölgələrimizin dünyada tanınmasında, düşünülmüş, önəmli atılan addımlardan biri idi.

Böyük ideyaları, fikirləri zaman, vaxt vərəqləyir, ya təsdiq edir, ya inkar. Bu gün dünyada və regionumuzda gedən proseslər, baş verən hadisələr Azərbaycançılıq fəlsəfəsinin nə qədər böyük, əhəmiyyətli olduğunu bir daha təsdiq etdi.

Azərbaycan fərqli dəyərlərin yaşadığı, ümumi dəyərlərin birləşdiyi, bütövləşdiyi məkandır! Azərbaycançılıq birgə olmaq, bütöv olmaq, bir olmaq deməkdir!

Çeçenistanın şəriət məhkəməsi bir neçə çeçenə ölüm hökmü çıxarmışdı, içlərində bir azərbaycanlı da var idi. Onları zibillikdə güllələdilər. Çeçenistanın səhra komandirlərindən biri bəyanat verdi: Şəriət məhkəməsinin çıxardığı qərar ədalətlidir, onlar güllələnməli idilər, lakin onları güllələyənlər bir şeyi unudublar, çeçeni zibillikdə güllələmək olmaz! Allah, Allah, millətində olan münasibətə bax!

Düşmən bizim kimliyimizi heç vaxt unutmayıb, gəlin biz də unutmayaq! Gəlin biz də öz cinayətkarımıza, ziyalımıza və s. azərbaycanlı olduğu üçün hörmət edək, qiymətləndirək! Azərbaycanlı olmaq bizim qürur yerimizdir!

Şahmatı saha görə oynayırlar. Bizim bir şahımız var - Azərbaycan! Gəlin bir yerdə Azərbaycan üçün oynayaq! Biz mənəviyyatımızdan doğan bütün vasitələrlə Azərbaycan adlı gəmini dünya okeanında üzdürməliyik. Gəlin başqalarına özümüzü azərbaycanlı kimi təqdim edək, ümuminin ifadəçisi kimi!..

Ədalət.-2011.-13 yanvar.-№.6.-S.6.

Camal Mehmetxanoğlu: “Mən bu millətin dəlisiyəm”

«Məqsədımız Türkiyədə yaşayan Azərbaycan türkləri ilə dünya azərbaycanlıları arasındakı əlaqələrin gücləndirilməsidir»

Babək Göyüş

Aprelin 23-24-də Türkiyənin İzmir şəhərində Türkiyə Azərbaycanlılarının I qurultayı keçiriləcək. Bu qurultayın təşkilatçısı, İzmir Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi və CanAz.TV saytının rəhbəri Camal Mehmetxanoğlu ilə söhbətimizi diqqətinizə çatdırırıq.

- Camal bəy, bilirik ki, son vaxtlar fəaliyyətə başladığınız “Canaz” internet televiziyasının işi ilə bağlı Bakıya tez-tez gəlirsiniz. Səfərlərinizin bir müsbət nəticəsi olubmu?

- Bakıya gəlməkdə əməcım “Can Azərbaycan” Televizyonunu Azərbaycan dünyasına tanıtdırmaq idi. Bu əməcımə nail oldum. Bakıda keçirdiyim mətbuat konfransları Azərbaycan mətbuatında geniş yer tutdu. Gəlişimin bir səbəbi də iş adamlarımızdan, qeyri-hökumət təşkilatlarından “Canaz Tv”yə maddi kömək bulmaq idi. “Canaz Tv”ni yaradanda, sivil, baxımsız və tərəfsiz bir TV olmasını fikirləşmişdim. Bu məqsədlə də dövlət orqanlarımızdan kömək istəməyimin düz olmayacağını fikirləşirdim. Ancaq heyiflər olsun ki, bu işlə yaxından maraqlanan olmadı.

- Onda yaxın gələcəkdə “Canaz”ın fəaliyyəti necə olacaq? Başladığınız bu işi yarımcıq qoyacaqsınız, yoxsa televiziyanı yaşadacaqsınız?

- “Canaz Tv”nin yaranmasından bir il keçdi. Keçən il bu zamanlar, yayına başlamağa hazırlaşırıdım və ötən zaman ərzində gördüm ki, “Canaz Tv”ni türkiyəli, quzeyli, güneyli, ya da xaricdə yaşayan azərbaycanlı iş adamlarının dəstəyiylə yaşatma şansım yoxdur. Necə ki, “Canaz Tv”ni 10 ay mən öz imkanlarımla yaşatdım, yenə də özümə imkan yarada bilsəm, işlərim yaxşı olsa, öz imkanlarımla yayına başlayacam. “Canaz Tv”ni yenidən yaşatmaq və peykdən yayın yapmaq, mənim yaşamağımın ən önəmli əməcıdır.

- Azərbaycan tamaşaçısı indi Türkiyənin bütün kanallarını peyk vasitəsilə öz evlərində, iş yerlərində görə bilirlər. TRT AVAZ televiziyanı çıxmaq şərtilə başqa hansı televiziyalarda Azərbaycanla bağlı materiallar tez-tez efirə gedir?

- Düz deyirsiniz, TRT Avaz və yenə də TRT-nin digər kanalları xaricində Azərbaycanla bağlı materiallar tez-tez efirə getmir. Özəl Tv-lər reytinglərini artırmaq üçün çoxlu dizilər çəkir və bununla da reytinglərini artırmağa çalışırlar.

- Sizin bilgilərinizə görə Türkiyə teleməkanında Azərbaycandan olan mütəxəssislər - rejissor, ssenarist, oyuncu, operator və redaktorlar çalışırmı?

- Bəli, çalışanlar var. TMB kanalında Nazilə xanım, TRT-də İradə xanım, başqa bir kanalda Tariyel Aslan var, ancaq başqa tanımadıqlarım da ola bilər.

- Türkiyənin gündəlik fləş xəbərlərində, ya da manşet yazılarında Azərbaycanla bağlı materiallara az yer verilir. Bu, nə ilə bağlıdır? Yoxsa Azərbaycan informasiya toplanması baxımından Türkiyə mediası üçün kiçik bir məmləkətdir.

- Məncə bu, ölkənin böyük, kiçikliyiylə bağlı bir durum deyil. Başqa səbəblər var. Bunlardan birincisi, Azərbaycan mətbuatının Türkiyənin mətbuat işçiləriylə əməli münasibətlər qurmaması, ikincisi, Türkiyə mətbuatında ermənilərin geniş əl-qol açması və ən sonuncusu, bəlkə də birincisi Türkiyədə yaşayan Azərbaycan türklərinin yetərinə mütəşəkkil olmamasıdır.

- “Canaz” internet televiziyaşının saytına istinadən bilirik ki, sizin təşəbbüsünüzlə bu il aprel ayının 23-24-də Türkiyənin İzmir şəhərində Türkiyə Azərbaycanlılarının I Qurultayı keçiriləcək. Onun keçirilməsi zərurəti nədən yarandı?

- Qurultayın keçirilməsinin əsas səbəbi, Türkiyədə yaşayan 3 milyondan çox Azərbaycan türkünün daha güclü olmasını göstərməkdir. Bu gün Türkiyədə yaşayan azərbaycanlılar bir-birlərindən xəbərsiz, sayılarından xəbərsiz, güclərindən xəbərsiz yaşamaqdadırlar. Qurultay çalışmaları sırasında Tokat şəhərinin Zile qəsəbəsində fəaliyyət göstərən Azərbaycan Kültür Dərnəyi olduğunu öyrəndik. İndiyə qədər nə biz, nə diaspor komitəsi, nə də başqa dərnəklər bu dərnəyimizdən, Zile qəsəbəsində yaşayan Azərbaycan türklərindən xəbərsiz yaşayırdıq. Yenə qurultay çalışmaları içərisində, Amasya şəhərində yaşayan və nüfusları çox olan Azərbaycan türklərinin dərnəkləşməsinə, təşkilatlanmasına şahid oluruq. Keçən gün başqa bir müsahibədə də belə bir şey demişdim. “Türkiyədə uyuyan bir Azərbaycan divi var, biz o divi oyandıрмаğa çalışacağıq. Qurultayımızın da, “Canaz Tv”nin də məqsədi budur.

- Belə çıxır ki, Türkiyədə fəaliyyət göstərən 30-a yaxın Azərbaycan dərnəyini bir mərkəzdən idarə edən təşkilat yox imiş? 1-ci qurultay yəqin bu funksiyanı öz boynuna götürəcək.

- Türkiyədə, əslində Azərbaycan Dərnəkləri Federasyonu adıyla bir federasyon var. Bu federasyon, dərnəklərimizi bir çatı altına toplaya bilməmişdir. Və bundan sonra da toplaya biləcəyini də gözləmirik. Keçdiyimiz aylarda da, federasyonu quran dərnəklərdən bir neçəsi istefa verib. Türkiyədə bəzi dərnəklər kağız üzərində olsa da, 30-dan çox dərnəyimiz var. Amma belə bir qurultay ilk dəfə yapılır, qurultayımız tək cə dərnəkləri deyil, Azərbaycan ziyalılarını, sənətçilərini, elm adamlarını, öndə gedən insanlarımızı bir araya toplayacaqdır.

- Sırr deyilsə, qurultaya kimlərin gəlişi gözlənilir?

- Birinci olaraq, dərnəklərimizin idarə heyətlərində yer alan dostlarımız, sonra Türkiyə Böyük Millət Məclisində yer alan və almış millət vəkillərimiz, Azərbaycan türklərinin sıx olaraq yaşadığı Qars, İğdır, Ardahan, Amasya, Tokat, İstanbul, Ankara, İzmir kimi şəhərlərimizdə, idarə orqanlarında çalışanlar, bələdiyyə başqanları, Avropa və Amerikada fəaliyyət göstərən Azərbaycan dərnəklərindəki türkiyəli həmfikirlerimiz yer alacaq. Qurultaya qatılacaq xaricində qatılmalarını arzuladığımız insanlar isə bunlar ola bilər. Diasporla iş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov, DAK-ların sədrləri, Diaspor təşkilatlarının idarə heyətinin üzvləri və s.

- Zaman-zaman istər Türkiyədə, istərsə də Azərbaycanda bəzi qüvvələr var ki, bu iki ölkə arasında nifaq salsınlar. Ancaq sevindirici haldır ki, bunu hələ heç kəs bacarmayıb. İnanırıq ki, bundan sonra da bacarmayacaqlar. Qurultayda yəqin belə məsələlər də müzakirə ediləcək.

- Türkiyədə yaşayan Azərbaycan türkləri özlərini öz vətənlərində hiss edirlər. Türkiyə bizim öz vətənimizdir. Ona görə də, biz heç bir vaxt Türkiyə ilə Azərbaycan arasındakı münasibətlərin pozulmasına icazə verməyəcəyik. Qurultayımızın önəmli mövzularından birisi də Türkiyədə yaşayan Azərbaycan türkləri ilə Dünya Azərbaycanlıları arasındakı əlaqələrin gücləndirilməsidir.

- Sonda sizi yaxından tanımaq üçün bir neçə kəlmə soyunuz haqqında danışsınız, çünki çoxlarına maraqlıdır ki, uzaq İzmirdə yaşayan bir insan Azərbaycanla bağlı belə geniş məsələlərdə işlər görməyə çalışır...

- Mən Qərbi Azərbaycanın Amasya rayonunun kəndlərindən olan Bacıoğlu və Qaraçanta kəndlərindən Türkiyəyə köç etmək zorunda qalan iki Azərbaycan ailəsinin nəvəsiyəm. Anam sağ olanda bir neçə dəfə mənə demişdi ki, ay oğul, bu millətin dəlisi sənəmi, niyə belə özünü öldürürsən? Mən də onun bu sualının qarşısında həmişə deyirdim: “Ana, mən bu millətin dəlisiyəm, neyliyim”. İndi eyni sualı Bakıda yaşayan qayınanam da mənə ünvanlayır və ona da eyni cavabı verirəm.

Üç nöqtə.-2011.-15 yanvar.-№.485.-S.7.

Diasporumuzun mətbuatda apardığı istiqlal mübarizəsi

Soydaşlarımız bu missiyanı əsasən müxtəlif ölkələrdə mətbuat orqanları nəşr etdirməklə həyata keçiriblər

Fuad Hüseynzadə

Azəri diasporunun inkişaf tarixinə nəzər salsaq ötən əsrin 90-cı illərinə kimi soydaşlarımızın əsas fəaliyyətinin milli azadlıq mübarizəsi üzərində qurulduğunu görürük. Azərbaycan mühacirləri bu missiyanı əsasən Avropanın bir çox ölkələrində müxtəlif adda mətbuat orqanları nəşr etdirməklə həyata keçiriblər. Təbii ki, bu qəzet və jurnallar Sovet dövlətinin qadağan etdiyi mətbuat olub. Həmin nəşrlərdən biri də 1932-ci il yanvarın 10-da azərbaycanlıların Berlində nəşrinə başladıkları “İstiqlal” qəzetidir. Milli Azərbaycan istiqlal mübarizəsini təbliğ edən, siyasi qəzet olan “İstiqlal” qəzeti 10 gündən bir nəşr edilib.

Qeyd edək ki, “İstiqlal” qəzetinin baş redaktoru Məhəmməd Əmin Rəsulzadə, redaktoru isə alman Herbert Volf idi. Lakin qəzet Herbert Volfun müdaxiləsi olmadan çıxıb. “İstiqlal”da çap edilən əsasən bu rubrikalar altında verilirdi: 1) “Son poçta”; 2) “İstiqlalçılar cəbhəsində”; 3) “Məlumatlar”; 4) “Azərbaycanda” və s. Bu rubrikalar altında verilən yazılarda aşağıdakı problemlər açıqlanırdı: 1) “Azərbaycanda “ruslaşdırma”nın aparılması”; 2) “Pambıq planının baş tutmaması, xalqın toplanmış pambığı hökumətə təhvil verməməsi; 3) Sovet sənayesinin pis vəziyyətdə olması; 4) “Azərbaycanda fəhlə həyatının, onların təhsilinin aşağı səviyyədə olması; 5) Ölkədə insanların həbsi, sürgün edilməsi və qətləri.

“İstiqlal” qəzetində M. Ə. Rəsulzadənin, Mirzə Bala Məmmədzadənin, Miryaqub Mehdiyevin daha çox Azərbaycanın istiqlalı, daxili vəziyyəti və beynəlmiləl həyatla bağlı yazılar nəşr edilirdi. “İstiqlal” qəzetinin aparıcı müəlliflərindən olan M. B. Məmmədzadənin də milli istiqlala dəyərli yazıları çap edilirdi. “İstiqlal” qəzetinin 33-cü sayında (1933-cü il, 27 Aprel) nəşr olunan məqaləsində müəllif yazırdı: “Azərbaycanın istila tarixinə nə rəng verirlərsə-versinlər, həqiqət, həqiqət olaraq qalacaqdır. Azərbaycan istila edilmişdir. Azərbaycan rus istilasından altındadır”. Müəllif məqaləsində Azərbaycan istiqlalını məhv edib ona “proletar inqilabı” rəngini verənləri kəskin tənqid edirdi.

M. B. Məmmədzadənin “İstiqlal”ın 35-ci sayında çap olunan (1933-cü il, 28 may) “İstiqlal mücadiləsi” ciddi əhəmiyyət daşıyırdı. Bu məqaləsində o, Göyçayda, Kürdəmirdə xalqın istila rejiminə və bolşeviklərə qarşı olan qiyamlarını təqdir edirdi. “İstiqlal” qəzetinin Azərbaycan xalqının apardığı istiqlal mübarizəsinin təbliği baxımından əhəmiyyəti böyük idi. Qeyd edək ki, “İstiqlal” qəzeti Azərbaycanın bolşeviklər tərəfindən işğalının, xalqımızın istila rejiminə qarşı apardığı şərəfli mücadiləni Avropa ictimaiyyətinə çatdıran yeganə mətbuat orqanı idi.

Soydaşlarımızın Avropada nəşr etdikləri digər mühüm mətbu orqanlarından biri də “Qurtuluş” jurnalıdır. Azərbaycan Milli Qurtuluş Hərəkatının məcmuəsi Berlində, Çarlottenburq-2 ünvanında çap olunub. Məcmuənin ilk sayı 1934-cü ilin noyabrında nəşr edilib. Məcmuənin sonuncu, 51-ci sayı 1939-cu ilin yanvar tarixli sayıdır.

Ayda bir dəfə çıxan “Qurtuluş” məcmuəsi, sovet imperiyası əsarətində əzilən Azərbaycanın həyatını əks etdirirdi. Məcmuənin məqsəd, məramını “Yazı heyəti tərəfindən” adlı yazıda daha aydın görmək olar: “Kimə xitab etdiyimiz bəllidir. Hər şeydən əvvəl azərbaycanlılara, Azərbaycanlı mühərrirlərə, yəni yabançı istilası altında əzilən əsir bir millətə və bu istila üzündən Vətən ayrısı insanlara xitab edirik. Bu mühəttəplərə siz qurtuluşdan söhbət açın! Bu, onların gecə-gündüz gözlədikləri şeydir. Qızıl rus istilasından xilas olmaq üçün can atanlara qurtuluşdan bəhs etmək, istiqaldan bəhs etməkdir. Çünki bir millət yalnız müstəqil olduğu zamandır ki, özünü qurtulmuş sayar. İkinci sırada Türkcə oxuyan qardaş və qonşu mühtlərə xitab edirik. Bu mühəttəplərdən bir qismi bizim kimi qurtuluş davası aparır, eyni düşməyə qarşı bizimlə çiyin-çiyinə vuruşur”. Bundan başqa eyni yazıda bunlar da qeyd olunur: “Məcmuəmiz hər şeydən əvvəl 28 May 1918-ci ildə istiqlalı elan olunan Azərbaycan Cümhuriyyətinin qurtuluşunu nəzərə alır. Azərbaycan Cümhuriyyəti 27 aprel 1920-ci ildən etibarən istila altındadır. Qızıl Rusiya tərəfindən cəbrən istila edilmişdir. “Qurtuluş” məmləkəti bu istiladan qurtarmaq istəyən milli qurtuluş qüvvələrini təşviq və onların fikirlərini yayar”. “Qurtuluş” məcmuəsi azərbaycanlı mühacirlərin mühacirətdə nəşr etdikləri dəyərli bir mətbu orqan idi. “Qurtuluş”un almancada əlavəsi çıxırdı ki, bu da Alman ictimaiyyətini milli istiqlal mübarizəsilə tanış edirdi. Qeyd edək ki, “Qurtuluş” jurnalındakı yazılar maraqlı başlıqlar altında verilirdi. Bu başlıqlar jurnalın zəngin materiallarla, məqalələr və yazılarla oxuculara çatdırılmasını sübut edirdi. Jurnalda verilən əsas başlıq “Son xəbərlər” adlanırdı. Bu başlıqda əsasən Azərbaycanda, Sovet İttifaqında baş verən hadisələr haqqında oxuculara məlumatlar verilirdi. Jurnalın “Məktublar” rubrikasında verilən yazılar belə sistemləşdirilirdi: a) 28 May İstiqlalı ilə bağlı məktub (“İdarəyə məktub”, “Təbrik yazıları”, Parisdən, Berlindən, Təbrizdən, Varşavadan gələn təbriklər), 27 Nisan (Aprel) faciəsi ilə bağlı məktublar (“İstanbulda 27 Nisan”, “27 Nisan milli matəm günü”, Jurnalın maraqlı rubrikalarından biri belə adlanır: “Azərbaycan mətbuatı ilə polemika”. Bu rubrikada əsasən sovet mətbuatında - “Pravda”, “Kommunist”, “Bakinski raboçi”, “İzvestiya” qəzetlərindəki yazılar tənqidedilir, faktlara kəskin münasibətlər bildirilir, polemika aparılır (məsələn, “Memarlıqda müsavətim”, “Qafqasya misaqi (istiqlalı) və bolşeviklər”, “Səddi-Çin yarılırmı”, “Milli dil və milli kultür”, “Yenə maarif cəbhəsində”, “Baş döndürücü müvəffəqiyyətlər” və s.). Qeyd edək ki, sovet mətbuatında belə polemika yazıların daha çox M. Ə. Rəsulzadə və M.B. Məmmədzadə hazırlayırdılar.

Beş ilə yaxın müddətdə Almaniya nəşr edilən “Qurtuluş” jurnalı özünün fəaliyyət praktikasında açıqladığı kimi Azərbaycan Cümhuriyyətinin quruluşu ideyasını təbliğ edir, milləti istila rejimindən xilasa çalışan insanların fikirlərini yayırdı.

Soydaşlarımızın “Prometey” gücü

Bir məqamı da qeyd edək mühacirlər 1926-cı ildə Qafqaz İstiqlal Komitəsinə və 1928-ci ildə “Prometey” təşkilatını yaradıblar. SSRİ-də yaşayan bütün xalqların mühacir nümayəndələri “Prometey” təşkilatında birləşirdilər. Həmin təşkilatın 1926-1938-ci illər arasında Parisdə fasiləsiz olaraq nəşr edilmiş eyni adlı mətbuat orqanı olub.

“Prometey” haqqında daha ətraflı məlumatı fransız tarixçisi Etyen Koponun 1993-cü ildə Parisdə çap edilmiş “Prometey hərəkatı” məqaləsindən öyrənmək mümkündür. Həmin məqaləni tanınmış ziyalı Ramiz Abutalıbov 2006-cı ildə Moskvada nəşr edilmiş “Parisdəki görüşlər və illər” kitabında oxuculara təqdim etmişdir. “Prometey hərəkatı” haqqında kitabda aşağıdakı maraqlı məqamlar vardır: “Həmin illərdə siyasi mühacirlərin əsas məskunlaşdığı yer Paris idi. Burada A. F. Kerenski əks-bolşevik təşkilatı yaratmışdı və “Gün” adlı mətbuat orqanı yayınlıyırdı. Ancaq rus əsilli olmayan əksər mühacirlər onu rus koloniya siyasətini müdafiə etməkdə, Qafqaz və Türkiyə (Orta Asiya) respublikalarına müstəqillik verməməkdə günahlandırıldılar. Türkiyədə və başqa Avropa şəhərlərində müəyyən cəhdlərdən sonra, məhz Fransada bu siyasi mühacirlər marşal Pilsudskinin dəstəyi ilə aylıq “Prometey” jurnalını fransız dilində nəşr etməyə başladılar. Bütün mühacirəti özünün uzunömürlüüyü ilə təəccübləndirən bu jurnal 1926-1938-ci illərdə fasiləsiz nəşr edildi. Bütün bu dövrdə jurnalın redaktoru gürcü Georgi Qvazava idi. 1938-ci ildə jurnalın formatı dəyişdi və o “Revyu de Prometey” adı ilə nəşr edilməyə başladı. Həmin vaxtdan jurnalın bağlanması -1940-cı ilə qədər jurnalın baş redaktoru Ukraynanın keçmiş xarici işlər naziri (1918-ci ildə) Aleksandr Kulqin olmuşdu”.

Tarixdən məlumdur ki, II Dünya Müharibəsi illərində alman əsir düşərgələrində azərbaycanlı legionerlərdən ibarət hərbi dəstələr düzəldilib. 1942-ci ildən 44-cü ilə qədər bu azərbaycanlı əsirlər tərəfindən Berlində “Azərbaycan” adlı qəzet çap edilib. Legionerlər bu qəzətdə Azərbaycan ədəbiyyatının müxtəlif əsər və şəxsiyyətlərinə aid məqalələrlə çıxış ediblər. Maraqlıdır ki, onlar bu yazıları əllərində heç bir antologiya olmadan əzbərdən yazıblar.

“Bizim ilk tapşırığımız azadlığa çağırışdır”

Qeyd edək əllinci illərdən başlayaraq ABŞ-ın “Amerikan Komitəsi” ayrı-ayrı mühacir və legionerlərin yaratdığı təşkilatları, xüsusilə mətbu orqanları maliyyələşdirirdi. Əbdürrəhman bəy Düdənginskinin (Fətəlibəylinin) Ceyhun bəy Hacıbəyli ilə birlikdə nəşr etdikləri “Azərbaycan” jurnalı (Azərbaycan və rus dillərində) da belə mətbuat orqanlarındanır. 1951-ci ildə Münhendə “Azərbaycan” jurnalının ilk sayının nəşri mühacirləri və legionerləri çox sevindirilmişdi. Bu münasibətlə legionerlərin redaksiyaya göndərdiyi təbrik məktubları çox maraqlı idi. Legionerlər yazırdılar: “Çox hörmətli redaksiya! Vətənimizin adını daşıyan jurnalın ilk sayını aldıq. Oxuyub çox məmnun olduq... Azad və müstəqil Azərbaycana eşq olsun! Hörmət və şərəflə: Atabəy Şamil, Tahir Heydərzadə, Səfər Ağaoğlu, Həsən Əziz. Münhen. 30.03.1952” (65, s.1-2) Eyni zamanda, Ə. Fətəlibəyli Ceyhun bəyə göndərdiyi məktublarda “Azərbaycan” jurnalının nəşri ilə bağlı çətinliklərin olduğunu qeyd edirdi. Göstərirdi ki, maddi imkanlara görə jurnalın 2-ci sayını nəşr etmək çətinləşib, “Amerikan Komitəsi” isə maddi yardımı reallaşdırmır. Hətta buradan Nyu-Ulm şəhərinə getməyə də pul yoxdur. Lakin mövcud imkansızlığımıza baxmayaraq, jurnalın növbəti sayını nəşr etdirəcəyik. 1953-cü ilin martında isə ABŞ dövlətinin maliyyələşdirdiyi “Bolşevizmlə Mücadilə Koordinasiya Mərkəzi” tərəfindən istiqamətləndirən “Qurtuluş” sonradan “Azadlıq” radiosu ilk verilişlərinə başladı. Bu münasibətlə yayılan müraciətdə bildirilirdi: “Qulaq asın, qulaq asın! Bu gün yeni “Qurtuluş” radiostansiyası verilişlərinə başlayır. Stalinin polis terroru bizi öz evimizdə

susmağa məcbur etsə də, xaricdə azad danışa bilərik. Azadlığa olan əbədi cəhdimiz xalqımızın qəlbində sönmədi. Bizim ilk tapşırığımız azadlığa çağırışdır. Kommunist rejiminə müqavimət hissi də xalqımızı tərk etməyib. Biz azərbaycanlılar, eləcə də Sovet İttifaqının digər xalqları, kommunizmi məhv edib, qəsb edilmiş azadlığımızı qaytarmağa tam qərarlıyıq. Bizim harda olmağımızdan asılı olmayaraq, istər Sovet İttifaqında, istərsə də xarici ölkələrdə olsun, yalnız bir istəyimiz vardır: Kreml hakimiyyətinin yıxılması. Biz, hamımız - gənclərimiz yaşlılarımız, Stalinin dəmir pərdəsi arxasında yaşayıb əzab çəkən sizlərlə bir istək və arzudayıq”.

Beləliklə, 1953-cü ilin martından “Azadlıq” radiosunun “Azərbaycan” redaksiyası fəaliyyətə başladı. Qeyd edək ki, bunu diasporumuzun ilk elektron media fəaliyyəti də hesab etmək olar. “Azərbaycan” redaksiyasının ilk baş redaktoru mayor Ə. Fətəlibəyli(Düdənginski) oldu. Radio fəaliyyətə başladığı ilk gündən Ə. Fətəlibəyli sovet siyasətinin əleyhinə verilişlər hazırlayırdı.

Xatırladaq ki, ötən il Prezident yanında Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Şurasının yardımı ilə mühacirlərin nəşr etdirdiyi qəzet və jurnalların xeyli hissəsi artıq Azərbaycan gətirilib. Onların Vətənə gəlişi tarixçi-alim Nəsiman Yaqublunun zəhməti nəticəsində mümkün olub.

Paritet.-2011.-15-17 yanvar.-№.5.-S.9.

Əsas məqsəd deportasiya və soyqırım ilə bağlı əsl həqiqətləri dünya ictimaiyyətinə yaymaq...

İsmayıl Ağayev: “Azərbaycanın haqq səsinə beynəlxalq aləmə çatdırmaqdır”

“Çalışacağıq ki, Avropa parlamentlərində azərbaycanlıların deportasiya və soyqırımı ilə bağlı filmlərin, kitabların yayılmasına nail olaq”

Süleyman

Beynəlxalq Diaspora Mərkəzinin sədri İsmayıl Ağayevin “OLAYLAR”-a müsahibəsi bu il ərzində də Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi, ermənilərin Azərbaycanda həyata keçirdikləri deportasiya və soyqırım siyasətinin Avropa institutları və parlamentlərində, ayrı-ayrı ölkələrin lazımı təşkilatlarında müzakirəyə çıxarılması və müvafiq qərarların qəbul edilməsi istiqamətində Beynəlxalq Diaspora Mərkəzi aktiv fəaliyyətini davam etdirəcək. Belə bir açıqlama ilə çıxış edən adı çəkilən mərkəzin sədri İsmayıl Ağayev qarşıda duran digər vəzifələr barədə də danışıb.

-Təəssüflər olsun ki, hələlik Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi, ermənilərin Azərbaycan ərazilərində törətdikləri vəhşiliklər barədə Avropanın ayrı-ayrı institutlarında istənilən səviyyədə müzakirələrin təşkili və müvafiq qərarların qəbuluna nail olmamışıq. Bu da dünyada mövcud olan ikili standartlarla bağlıdır. Onu da qeyd edirəm ki, Beynəlxalq Diaspora Mərkəzi olaraq 2010-cu ildə deportasiya və soyqırımı məruz qalmış qərbi azərbaycanlıların haqq və hüquqlarının beynəlxalq müstəviyə, Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinə qaldırılmasına nail olduq. Təkcə keçən il bu istiqamətdə 40-a yaxın ərizə Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinə göndərilib və həmin ərizələr adı çəkilən instansiyada qeydə alınıb. Mərkəz azərbaycanlıların deportasiya və soyqırımı ilə bağlı bir sıra konfranslar da təşkil edib və deportasiya və soyqırımı haqqında 11 dəqiqəlik film hazırlayıb. Bu il üçün əsas fəaliyyət istiqamətlərimiz də məhz qeyd edilən sahələri əhatə edəcək. Beynəlxalq Diaspora Mərkəzi olaraq “Xocalıya ədalət” kampaniyasında daha yaxından iştirak edəcəyik. Hesab edirəm ki, Azərbaycan tərəfi olaraq Ermənistanla aparılan mübarizədə informasiya mübarizəsinə daha çox diqqət yetirməli və bu mübarizəni gücləndirməliyik. İnformasiya mübarizəsində də məhz ermənilərin istifadə etdikləri üsul və vasitələrdən istifadə edilməlidir. Çünki ermənilər illər uzununu məzlum bir xalq olduqları, guya türklərin onları soyqırımı məruz qoyduqlarını yalan faktlarla dünyaya çatdırmaqla məşğuldurlar. Ancaq həqiqət ondan ibarətdir ki, əsl deportasiya və soyqırımı ermənilər həyata keçirib. Bu gün İrəvan xanlığı, Zəngəzur mahalı, Qarabağ işğal altındadır. Xocalı başda olmaqla işğal altında olan ərazilərimizə dəymiş maddi, mənəvi və hüquq pozuntuları aradan götürülməyib. Nə qədər ki, ermənilər bu hüquq pozuntularına görə cavab verməyiblər, Beynəlxalq Diaspora Mərkəzi olaraq bu istiqamətdə fəaliyyətimizi dayandıra bilmərik. Ona görə də bu il çalışacağıq ki, Avropa parlamentlərində azərbaycanlıların deportasiya və soyqırımı ilə bağlı filmlərin, kitabların yayılmasına nail olaq. Əsas məqsəd deportasiya və soyqırım ilə bağlı əsl həqiqətləri dünya ictimaiyyətinə yaymaq, Azərbaycanın haqq səsinə beynəlxalq aləmə çatdırmaqdır. Bizim bir devizimiz var. Biz mütləq o torpaqlara qayıdacağıq. Artıq cənab prezident İlham Əliyev də bu məsələni ortaya qoyub ki, biz mütləq o torpaqlara qayıdacağıq. Beynəlxalq

Diaspora Mərkəzi olaraq biz də bu devizi əsas ana xətt hesab edirik. Hətta mərkəz olaraq bu ada buklet buraxmağı da nəzərdə tutmuşuq. Bununla bağlı Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Qeyri Hökumət Təşkilatlarının İnkişafına Dövlət Dəstəyi Şurasına da layihə təqdim etmişik. Eyni zamanda il ərzində Avropadakı ayrı-ayrı dostlarımız vasitəsilə Azərbaycanın problemlərinə həsr olunmuş tədbirlər keçirməyi də planlaşdırmışıq. Ümumiyyətlə görüləsi işlərimiz çoxdur.

- Həmin bukletdə əsasən nə öz əksini tapacaq?

- Həmin bukletdə ermənilərin Qarabağ xanlığına yerləşdirilməsi, sonradan mərhələli şəkildə azərbaycanlıların deportasiyaya məruz qalması öz əksini tapacaq. Həmçinin bukletdə bu deportasiya və soyqırımın nəticələri də yer alacaq. Bukletin əsas mahiyyəti, qayəsi bundan ibarətdir. Yəni, azərbaycanlılara qarşı həyata keçirilən soyqırımlar, onun mərhələləri və nəticələri. Buklet 4 mərhələni əhatə edir. Birinci mərhələ azərbaycanlıların tarixi vətənlərindən köçürülməsi, ikinci və üçüncü mərhələ onların deportasiyaya məruz qalması, nəhayət dördüncü mərhələ türksüz Ermənistanın yaradılmasıdır. Buklet həm Azərbaycan, həm də ingilis dilində çap edilərək dünyaya yayılacaq.

- Beynəlxalq Diaspora Mərkəzi olaraq 26 fevral Xocalı faciəsinin ildönümü ərəfəsində hansı tədbirlər keçirməyi nəzərdə tutumusunuz?

- Artıq iş planımıza uyğun olaraq Polşanın Katovski, Çexiyanın Burnov şəhərində, eləcə də Belçikanın paytaxtı Brüsseldə Beynəlxalq Diaspora Mərkəzi ali təhsil ocaqlarında dəyirmi masa, konfranslar təşkil edəcək, soyqırım və deportasiya ilə bağlı hazırlanmış filmlər nümayiş etdiriləcək. Artıq bu istiqamətdə müvafiq işlər aparılır və müəyyən razılaşmalar əldə edilib. 26 fevral Xocalı soyqırımının ildönümü ərəfəsində Beynəlxalq Diaspora Mərkəzi bu tədbirləri həyata keçirəcək.

- Türkiyənin Qars vilayətində Türkiyə-Ermənistan dostluğunu əks etdirən abidənin sökülməsi qərarını necə qiymətləndirirsiniz? Bu erməni tərəfində bir qədər də qıcıq yaratmayacaq?

- Bir məsələni qeyd etmək yerinə düşər ki, Azərbaycan və türk diasporalarının, eləcə də hökumətlərin atdığı addımlar həmişə erməni tərəfini qıcıqlandırır. Hətta hər hansı bir addım atılmasa belə ermənilərdə müəyyən qıcıq yaranır. Ermənilər vampir kimi bir şeydirlər. Onlar da vampirlər kimi nə qədər çox qan içirsə, bir o qədər də ləzzət alırlar. Ermənilər nə qədər torpaq işğal etsələr, insanları deportasiya və soyqırıma məruz qoysalar da bu iyrənc əməllərindən doymurlar. O ki qaldı Türkiyənin baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Qarsda Türkiyə-Ermənistan dostluğunu əks etdirən abidənin sökülməsi barədə göstərişinə, biz Beynəlxalq Diaspora Mərkəzi olaraq Türkiyə baş nazirinin bu qərarını yüksək səviyyədə dəstəkləyir, çoxminli üzvlərimiz tərəfindən cənab Ərdoğanı təşəkkür edirik. Artıq bununla bağlı Türkiyənin Azərbaycandakı səfirliyinə də məktub göndərmişik. Təbii ki, Türkiyə baş nazirinin bu qərarı erməniləri qıcıqlandıracaq. Ancaq ermənilər birmənalı şəkildə bilməlidirlər ki, Qarabağı işğaldan azad etməyincə, Türkiyəyə qarşı torpaq iddiasını geri götürməyincə, eləcə də Ağrı dağı öz simvollarından çıxarmayınca heç bir dostluq və qardaşlıqdan söhbət gedə bilməz. Dostluq, qardaşlıq ikitərəfli olmalıdır. Bu münasibətlər birtərəfli qaydada mümkün deyil. Biz nə qədər onlara dostluq mesajı versək, abidə ucaltsaq, sərhəd açsaq da ermənilər Azərbaycan və Türkiyəyə qarşı torpaq iddialarından əl çəkmirlər. Çünki bu ermənilərin xislətidir. Qarsdakı abidənin götürülməsi ermənilərə dərs olmalıdır ki, birtərəfli

qaydada dostluq ola bilməz. Yalnız ermənilər işğal altında olan Azərbaycan ərazilərini azad etdikdən, qaçqın və məcburi köçkünlər öz doğma torpaqlarına qayıtdıqdan, eləcə də Azərbaycan və Türkiyəyə qarşı olan iddialar geri götürüldükdən sonra dostluq, qardaşlıq abidəsi ola bilər. Hətta Türkiyə ilə Ermənistan arasında sərhədlər də açıla bilər. Təbii ki, bu hadisədən sonra ermənilər yenə də dünyaya bəyan edəcəklər ki, türklər sülhə razı deyillər. Ancaq beynəlxalq ictimaiyyət gözəl bilir ki, həm Azərbaycan, həm də Türkiyə sülhpərvər bir ölkədir. Ancaq birtərəfli qaydada bu proses ola bilməz. Çünki ermənilər həmişə bu məsələdə çıxallıq edib, öz mövqelərini ortaya qoya bilməyiblər. Ermənilər öz mövqelərini ona görə ortaya qoya bilmirlər ki, bu ölkə oyuncaq bir dövlətdir, hər tərəfdən asılı bir vəziyyətdədir. Onu da qeyd edirəm ki, bu yaxınlarda isə Türkiyənin Van vilayətindən Ermənistana yeni bir təyyarə reysi açmaq istəyirlər. Hesab edirəm ki, bu da mümkün bir variant deyil. Əgər Ermənistanla olan quru sərhədlər məlum şərtlər daxilində bağlanıbsa, hava sərhədləri də bağlı olmalıdır.

- Beynəlxalq Diaspora Mərkəzinin bu il hansı ölkələrdə yeni nümayəndəliklərinin açılması gözlənilir?

- Beynəlxalq Diaspora Mərkəzinin sədri, millət vəkili Gülər Əhmədova Almaniyaya səfəri çərçivəsində BDM-in bu ölkədə bürosunun yaradılması ilə bağlı danışıqlar aparıb və müvafiq razılıq əldə olunub. Artıq bu istiqamətdə işlər gedir. Mərkəzin nümayəndəliyi Berlin şəhərində olacaq. Berlindəki nümayəndəliyimizə Nailə Əliyeva rəhbərlik edəcək. Nailə Əliyeva Türkiyədə anadan olub. Onun da valideynləri 1905-18-ci illərdə ermənilər tərəfindən deportasiya və soyqırımına məruz qalıb və məcburiyyət qarşısında qalaraq Türkiyəyə keçiblər. O, Azərbaycanı sevən bir insandır və Almaniya dövlət işində çalışır. Həmçinin il ərzində Fransanın Strasburq şəhərində də Beynəlxalq Diaspora Mərkəzinin nümayəndəliyi açılacaq. Bir müddət əvvəl Türkiyənin İzmir və İqdir vilayətində mərkəzin nümayəndəlikləri yaradılıb. Hazırda İspaniya, Belçika, İtaliya, Polşa, Çexiya, Ukrayna və Belarusda nümayəndəliklərimiz fəaliyyət göstərir.

Olaylar.-2011.-18 yanvar.-№.6.-S.4.

“Bir diaspor-media mərkəzi yaradılsa, böyük işlər görmək olar”

Zaur Əliyev: “Cənubda, Türkiyədə və digər dövlətlərin təsirində yaşayan soydaşlarımızın səsi birgə gəlir”

Fuad Hüseynzadə

Diasporun təşəkkül tarixinin öyrənilməsi istiqamətində tədqiqat aparən gənc araşdırmaçılardan biri də AMEA-nın Fəlsəfə və Siyasi Hüquqi Tədqiqatlar İnstitutunun politologiya şöbəsinin elmi işçisi Zaur Əliyevdir. Həm də o, “Diaspor və lobbi” Strateji Araşdırma Mərkəzinin sədridir.

- Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayından sonra genişlənməyə və sıralarımızı artırmağa başladıq. Milli dövlətçiliklə bağlı olduğu üçün diaspor və lobbiçilik istiqamətinə hər hansı bir qrant yaxud ianə barədə düşünmədən böyük bir baza qurmağa başlamışdıq. Müvafiq tədqiqatlar aparır, strateji planlar, proqramlar, konsepsiyalar hazırlayırdıq.

Məqsədimiz Azərbaycanda ilk bu istiqamətli “beyin mərkəzi” olaraq prioritet sahələrdə araşdırmalar edərək yeni dünya nizamında dövlətimizin güc olmasına çalışmaqdır. Hal-hazırda mərkəzin müəlifli mən olduğum 4 kitab və bir neçə konsepsiyası, xarici ölkələrdə məqalələri və diaspor üzvlərimizlə geniş şəbəkəsi var.

- Sizcə, diasporumuz hansı problemləri var və bu problemlərin aradan qaldırılması istiqamətində məhz diasporumuz özünü hansı addımlar atır?

- Bilirsiniz, problem hər iki tərəfdə mövcuddur. Azərbaycanda hələdə problemi tam olaraq dərk olunması görünmür, diasporumuz isə öz növbəsində nə olduqlarını və nə etmək lazımlığını bilmir. Diasporun təşkilatlanması bizdə 2001-ci ildən intensiv başlasa da etiraf edirəm bu bir yeni tikilinin bünövrəsini qoymağa oxşayır. Yəni özünü qoymuşuq, bir neçə mərtəbə ucaltmışıq. Lakin bina tam hazır olmadan artıq onun reklamı ilə məşğulduq. Milyonlarla azərbaycanlı tarixin gedişində bütöv bir dövlətdən parçalanmış ərazilərə çevrilib. Dərbəndimiz Rusiyanın, Cənubi Azərbaycanımız İranın, Borçalımız Gürcüstanın, İrəvanımız Ermənistan adlanan qondarma dövlətin, İqdırımız Türkiyə və Kərkükümüz İraqın sərhədlərinə daxil olub. Bu dövlətlərin siyasi rejimlərinin tələb və qanunları nəticəsində Azərbaycan övladları bir-birlərinə qarşı yadlaşmış. Tarix boyunca böyük bir millətin övladları digər sərhədlərin içərisində müxtəlif əlifbalarda yazmağa və oxumağa məcbur edilib, müxtəlif dillərdə təhsil alıb, yaşadıkları ölkədəki hakim ideologiyanın tələbi ilə mənsub olduqları xalqın mədəniyyətinə, ədəbiyyatına, dilinə, tarixinə, mənəviyyətinə və milli ideologiyasına zorən uyğunlaşdırılıb. Nə etmək olar? sualına isə cavab vermək çox çətinidir. Təəssüflə deməliyik ki, Azərbaycan türkləri arasında coğrafi fərq istər-istəməz özünü göstərir. Harada doğulmasından asılı olmayaraq bütün ölkələrdəki soydaşlarımız eyni soy-kökə malikdirlər, ancaq baxışlardakı fərqlər özünü biruzə verir. Buna qarşı mübarizə aparmaq üçün mütləq həmrəylik və birlik gərəkdir. Bax, ilk əvvəl bu sədləri qaldırmaq, bir-birimizə isnişmək lazımdır. Son zamanlar bəzi ölkələrdə hiss olunur ki, milli maraq, dövlətimizin problemlərinə diasporumuz bir mövqedən yanaşır.

Cənublu, şimalı, türkiyəli və digər dövlətlərin təsirində yaşayan insanlarımızın səsi birgə gəlir. Proseslər belə davam edəcəyi təqdirdə gələcəkdə işlərin uğurlu olmasından xəbər verir.

- Bildiyiniz kimi qarşıdan Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı gəlir. Sizcə bu Qurultayın diasporumuz üçün hansı perspektivləri var?

- 2001-ci ildə mərhum Heydər Əliyev böyük bir işə imza atdı. Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayı o zamana qədər müxtəlif adlarda keçirilən konqresləri bir arada topladı. Konkret olaraq Heydər Əliyev dünya azərbaycanlılarının arasında olan coğrafi fərqi aradan götürmək üçün “hamımızın bir vətəni var” prinsipini irəli sürdü. Qurultaylar arasında 5 il müddətin seçilməsi isə, onların fəaliyyətinin əsas istiqamətlərini, strategiyasını, iş prinsiplərini və perspektivlərini müəyyən etməyə verilən vaxt idi. Bu gün bir çox ölkələrdə bu tipli qurultaylar keçirilir, Qazaxıstanda, Qırğızıstanda, Ermənistanda və s. Lakin əsasın böyük siyasətçi qoyduğu Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayı qısa zamanda böyük işlərə səbəb oldu, Diasporla bağlı Komitə yaradıldı, Qanun qüvvəyə mindi, müxtəlif sərəncamlar verildi, tez-tez görüşlər keçirilməyə başlandı, hörmətli Akademik Mahmud Kərimovun sədrliyi altında Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurasının İdarə Heyəti formalaşdı. Dövlətimiz olaraq vacib işlərə imza atıldı. 10 ildən çox bir müddətə I və II Qurultayların işin qənaətbəx hesab etmək olar. Şəxsən mənəm III Qurultaydan gözləntim bir adda fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatlarının birləşməsidir, lobbicilik fəaliyyəti ilə bağlı konsepsiya sənədinin hazırlanmasıdır, xaricdə təhsil alan tələbələrə diaspor işinə fəal cəlb ediləcəyidir, bu sahədə tədqiqat aparalarının bir mərkəzə cəlb edilməsidir və s.

-Azərbaycan diasporu lobbicilik işində hələ də ermənilərdən geri qalır, yoxsa?

- Bilirsiniz, erməni lobbisi çoxşaxəli, böyük maliyyə və ən əsası silahlı bir qüvvəyə malik olan bir qurumdur. Bu qurum məqsədə çatmaq üçün terror, şantaj və ən qəddar işlər görmək iqtidarındadır. Onlar məqsəd üçün bir-birlərini belə qırmağa hazırdılar, bir sözlə desək, xəstə-manyak bir psixologiyaya malikdirlər. Bizim diasporumuz lobbisi işinə başlayanda bəzi uğurlara imza atsa da biz onlar qarşısında çox zəiflik. Bu isə azərbaycanlıların biri-birinə çox biganə olmasından irəli gəlir. Problem budur ki, azərbaycanlılar xaricdə digər xalqlarla müqayisədə tək-tək, pərakəndə şəkildə yayılıblar, bir çoxları işsizdirlər, əksəriyyəti də yaşadığı ölkələrin mədəniyyətindən xəbərsizdirlər və insanlara qarışa, uyğunlaşa bilmirlər. Ancaq ümumilikdə isə azərbaycanlılar təkbaşına müəyyən müvəffəqiyyət əldə ediblər. Həm siyasətdə, həm də elm sahəsində. Sadəcə, çətinliyimiz ondadır ki, təşkilat qura, koordinasiya yarada bilmirik. Bəzən də belə olur ki, biri iş görə bilmir, digər işləyənin də qarşısını alır. Digər tərəfdən, işləyənlərin çoxu da öz fəaliyyətlərini daha çox danışmaqla məhdudlaşdırırlar. Güclü lobbiciliyin 3 şərti var: xaricdə siyasi və milli baxımdan möhkəmlənmək, azərbaycançılığı sevmək və maliyyə. Bizim diasporumuz bunları əldə etmək istiqamətində irəliləyir və ümid var ki, bu problem aradan götürülsün.

-Türkdilli ölkələrin diasporlarının həmrəyliyi hansı formadadır və qardaş ölkələrin münasibətlərinin daha da yaxınlaşması yolundan hansı işlərin görülməsinə ehtiyac var?

- Türklər daima böyük miqراسiyalar etmiş xalqlardır. Sovet İttifaqı dağıldan sonra türk xalqları müxtəlif səviyyələrdə, qurumların təkibində təmsil olunmağa başladı. Hesab edirəm ki, bu gün azəri və türk diasporlarının birliyi çox vacibdir. Buna çox böyük ehtiyac vardır. Çünki bu gün Azərbaycan və Türkiyə eyni problemlərlə

üzləşir. Erməni diaspor təşkilatları və lobbisi qondarma “erməni soyqırımı”nı dünyanın bir çox ölkələrinin parlamentlərində tanıdı biliblər. Amma biz öz həqiqətlərimizi dünyaya lazımınca çatdırıb bilmirik. Bunun əsas səbəblərindən biri sıx birgə fəaliyyətimizin olmamasıdır. Hesab edirəm ki, Avropada yaşayan türkdilli xalqların diaspor təşkilatları arasında əməkdaşlıq əlaqələrinin genişləndirilməsi, bu məqsədlə 2007-ci ilin mart ayının 9-da Bakı şəhərində keçirilmiş azəri və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I Forumunun qərar və tövsiyələrinin, habelə həmin forumda təsdiq olunmuş “Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyət strategiyası”nın, “Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I Forumunun Bakı bəyannaməsi”nin müddəalarından irəli gələn vəzifələrin yerinə yetirilməsi istiqamətində səylərin gücləndirilməsi, Azərbaycan və Türkiyə Diaspor Təşkilatlarının Koordinasiya Şurasının fəaliyyətinin səmərəliliyinin təmin edilməsi üçün müvafiq tədbirlər görülsə bu sahədə çox işlər görə bilərik.

Mən bu yaxınlarda nəşr edilən “Türkdilli xalqların diasporları” adlı kitabımda türk diasporlarının formalaşması tarixini və müasir fəaliyyətini qeyd etmişəm.

-Soydaşlarımız diaspor siyasətinin həyata keçirilməsi işində İnformasiya Kommunikasiya Texnologiyalarından nə kimi yararlı bilirlər?

- Məlumdur ki, Azərbaycan barədə həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması istiqamətində informasiya-telekommunikasiya texnologiyalarının xüsusi rolu var. Son zamanlar isə Azərbaycan diasporuna məxsus sayt və elektron poçt adreslərinin sayının durmadan artması sevindirici hal olmaqla yanaşı, Azərbaycan barədə real həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasına böyük təkan verir. İnanırıq ki, belə saytların sayı artdıqca və xaricdə yaşayan azərbaycanlıların informasiya-telekommunikasiya texnologiyalarından istifadəyə geniş yer verdikcə bizə düşmən olan qüvvələrin neytrallaşdırılmasına və məğlub edilməsinə nail olmaq olar. Lakin bu məlumatlar mütləq müxtəlif dillərdə olmalıdır. Azərbaycanda nəşr edilən kitabların tərcüməsi fəaliyyəti genişlənsə, dünyaya həqiqətləri tez çatdırıb bilərik. Əlbəttə ki, digər saytların yaradılması, dünya azərbaycanlılarının müxtəlif qrupları arasında on-layn forumların (gənclər, alimlər, yazıçılar və s.) keçirilməsi də məqsədəuyğun olardı. Fikrimizcə, dünya azərbaycanlılarının milli-mənəvi sərvətlərə çıxışının daha da yaxşılaşdırılması baxımından İnternet-televizianın yaradılması aktual layihələr sırasındadır. Belə ki, bu layihə çərçivəsində milli musiqi, kino, teatr və s. incilərini özündə toplayan yeni televiziya texnologiyası heç bir məkan və zaman məhdudluğu olmadan Yer kürəsinin istənilən ölkələrində yaşayan hər bir azərbaycanlının xidmətində ola bilər. Düşünürəm ki, diasporla əlaqələrin təşkilində məsul dövlət orqanları internetin geniş imkanlarından öz fəaliyyətlərində yararlanacaqlar və virtual diasporu real diaspora qədər vacib amilə çevrilə biləcəklər.

- Diasporumuzun KİV sahəsindəki işini intensivləşdirmək üçün hansı təkliflər verərdiniz?

- Hər şeydən əvvəl Azərbaycan mediasında diaspor mövzusunda böyük yer ayrılmalıdır. Mediamızda müxtəlif ölkələrdə yaşayan soydaşlarımızın müsahibələri və ekspert mövqeyi mütləq olmalıdır. Media orqanlarımızın bir səhifəsi mütləq diaspor xəbərlərinə ayrılmalıdır. Media qurumlarının “diaspor: qaynar xətt” layihəsinə üstünlük verməsinin vaxtıdır. Bizim media çalışmalıdır ki, xaricdəki diaspor təşkilatları üçün xüsusi buraxılışlar nəşr etsin. Sizin qəzet niyə eyni zamanda bir diaspor təşkilatının mətbu orqanı olmasın, ən azından “Paritet-diaspor” başlığı altında?

- Sizcə diaspor mətbuatımız öz səsini lazımi nöqtələrə çatdırı bilirmi?

- Bu gün bu sahədə işlər görülür, fərdi şəkildə yaxud təşkilat formasında nəşə edilməyə cəhdlər edilir. Sevindirir bizi bu xəbərlər, lakin yenə də kortəbiilik hiss edilir. Hesab edirəm Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi nəzdində bir Diaspor-media mərkəzi yaradılsa, böyük işlər görmək olar. Mütləq məlumat bolluğu etmək lazımdır. Azərbaycanda nəşr edilən kitabları kağız üzərində deyil, internet səhifələrində olması zəruridir.

Paritet.-2011.-18-19 yanvar.-№.6.-S.8.

“Diasporumuz yaşadığı cəmiyyətin bir parçasına çevrilməklə təsir imkanları qazana bilər”

Murad Camalzadə: “Digər ölkələrdəki diaspor təşkilatlarımız və icmalarımızla əlaqələri gücləndiririk”

Fuad Hüseynzadə

Müxtəlif ixtisaslar üzrə xarici ölkələrdən təhsil alan gənclərimizin diaspor fəaliyyəti ilə də məşğul olmaları onların milli vətənpərvərliyindən xəbər verir. Bu baxımdan Böyük Britaniyadakı azərbaycanlı tələblərinin fəaliyyəti daha aktiv görünür. Bu vaxta kimi onlar artıq İngiltərədə bir neçə diaspor təşkilatı yaradıblar. Onların arasında 2008-ci ildən fəaliyyətə başlayan “Odlar Yurdu Organisation” diaspor təşkilatın da gördüyü işlər saysız-hesabsızdır. Təşkilat Londonda təhsil alan bir qrup azərbaycanlı tələbə tərəfindən təşəbbüsü ilə təsis olunub. “Odlar Yurdu Organisation”nin sədri Murad Camalzadə “Paritet”ə müsahibəsində qurumun yaranma tarixi, hazırkı fəaliyyəti və planları barədə məlumat verdi.

-Yarandığı gündən etibarən “Odlar yurdu Organisation” Azərbaycanın diaspor quruculuğu istiqamətində fəaliyyət göstərib. Ölkəmiz və xalqımızla bağlı həqiqətlərin ingilis ictimaiyyətinə çatdırılması, Ermənistanın ölkəmizə qarşı həyata keçirdiyi işğalçı siyasətin pislənməsi, Azərbaycan tarixinin və mədəniyyətinin layiqincə tərənnüm olunması, həmçinin Böyük Britaniyada yaşayan və təhsil alan soydaşlarımızın bir araya toplanması və onların fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi məqsədilə təşkilatımız tərəfindən bir çox tədbir və layihə həyata keçirilib. Xocalıda ermənilər tərəfindən törədilən qırğının pislənməsi və bu dəhşətli hadisə ilə bağlı əcnəbi vətəndaşların məlumatlandırılması məqsədilə 2008-ci il fevral ayının 24-də İngiltərə parlamenti qarşısında keçirilən etiraz aksiyasının əsas təşkilatçılarından biri də “Odlar Yurdu “ idi. Etiraz aksiyası Ermənistanın həyata keçirdiyi işğalçı siyasətin, xalqımıza qarşı tətbiq olunan terror fəaliyyətinin ifşa olunması baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edirdi. Həmçinin Londonda təhsil alan tələbələrimizin əlaqələndirilməsi də təşkilatımızın qarşısında duran prioritet məqsədlərdən biridir. Bu məqsədlə Lobanovski Futbol Turnirində iştirak etmək üçün “Odlar Yurdu Organisation”ın təsisçisi olan İlham Nağıyevin təşəbbüsü ilə “Baku United” adlı futbol klubu yaradılıb. Bu isə Londondakı tələbələrimizin ictimai fəallığının artırılması sahəsində böyük əhəmiyyət kəsb edirdi. Həmçinin Londonda təhsil alan azərbaycanlı qızlar arasında “Miss Azerbaijan London” adlı gözəllik müsabiqəsi də keçirilib. Azərbaycan mədəniyyətinin və tarixinin tərənnüm olunması sahəsində həyata keçirilən tədbirlərdən biri də “Azerbaijan - Past, Present and Future” adlı sərginin keçirilməsi idi. Azərbaycan Respublikasının İngiltərədəki səfirliyi ilə birgə keçirilən sərgi əcnəbi vətəndaşlarda çox böyük marağa səbəb olmuşdu. Və nəhayət, təşkilatımızın “Odlar Yurdu” adlı qəzetinin müntəzəm işıq üzü gördüyünü qeyd edərdim.

Hazırda təşkilatımız bir sıra layihələr üzərində çalışır. Qarşıda duran strateji məqsədlərdən biri təşkilatın fəaliyyətinin digər ölkələrdə də gücləndirilməsidir. Bu məqsədlə də digər ölkələrdəki diaspor təşkilatlarımız və

cəmiyyətlərimizlə əlaqələri gücləndiririk. Gələcəkdə birgə layihələrin və tədbirlərin həyata keçirilməsi də nəzərdə tutulur.

- Bəs, “Odlar Yurdu” qəzeti nə vaxtdan fəaliyyət göstərir?

- “Odlar Yurdu” qəzeti 2008-ci ilin noyabrında təsis edilib. Dekabrın 9-da isə qəzetin ilk sayı çap olunub. Azərbaycanın diaspor quruculuğu və xaricdəki həmvətənlərimizin əlaqələndirilməsi baxımından “Odlar Yurdu” qəzeti mühüm funksiya yerinə yetirir. İlk vaxtlarda qəzet məhdud bölgədə - İngiltərə, Avstriya və Çexiyada soydaşlarımız arasında paylansa da, artıq onun yayılma coğrafiyası çox genişləniib. Qəzet dünyanın 27 ölkəsində yayımlanır. Qəzetin özülündə yalnız bir ideya dayanır: bu isə diasporun təşkilatlanması işinə öz töhfəmizi vermək ideyasıdır. Qəzetdə digər diaspor təşkilatlarımız və onların fəaliyyəti işıqlandırılır, xaricdəki azərbaycanlılar haqqında mütəmadi yazılar çap olunur. Həmçinin Azərbaycan mədəniyyəti, tarix, ordu quruculuğu və Cənubi Azərbaycandakı soydaşlarımızın vəziyyəti də qəzetimizin daima diqqət mərkəzindədir.

- Oradakı KİV-lərimizin ingiltərəlilər arasında Azərbaycan haqqında rəyin formalaşdırılmasına nə kimi köməyi dəyir?

- İngiltərədə diasporumuzun media orqanlarının sayı o qədər də çox deyil. Amma həmvətənlərimiz məhdud imkanlar çərçivəsində keyfiyyətli iş ortaya qoymağa çalışırlar. Bu media strukturlar ilk növbədə soydaşlarımızın əlaqələndirilməsi vəzifəsinin öhdəsindən gəlməyə çalışırlar. Eləcə də doğma dilimizdə çıxan nəşrlər onlara bir qədər də Vətən hərarətini çatdırır. Qürbətdə ana dilində qəzet oxuya bilməyin özünün bir mənəvi tərəfi də var. Eləcə də bu nəşrlər soydaşlarımızın yaratdığı Bazar günü məktəblərində təhsil alanlar üçün də əyani vəsait rolunu oynayır. KİV-lərimizin ingiltərəlilər arasında rəy formalaşdırılmasına gəlincə, onlar bu media strukturlarla tanış olanda ilk növbədə diasporumuzun mütəşəkkilliyini görürlər. Eləcə də ölkəmiz haqqında təsəvvürə malik olmayanlarda belə, müəyyən fikirlər formalaşır. Digər tərəfdən, soydaşlarımız Azərbaycan haqda həqiqətləri çatdırmaq üçün bu qəzetlərdəki geniş məlumat bazasından da faydalana bilirlər.

- Azərbaycanın İngiltərədəki səfirliyinin Sizin tədbir və təşəbbüslərinizə münasibəti necədir?

- Azərbaycanın Böyük Britaniyadakı səfirliyi istər xaricdə ölkəmizin diplomatik maraqlarının qorunmasında, istərsə də diaspor fəaliyyətinin gücləndirilməsi sahəsində təqdirəlayiq fəaliyyət göstərir. Tədbirlərin həyata keçirilməsində səfirlik daima çox yaxından iştirak edir və heç vaxt öz köməyini əsirgəmir. Səfirlik yalnız “Odlar Yurdu Organisation”a deyil, bu sahədə fəaliyyət göstərən digər diaspor təşkilatlarımıza da çox böyük yardım göstərməkdədir. Ümumi işimizin xeyrinə olan istənilən təşəbbüs müsbət qarşılır. Buna görə də səfir Fəxrəddin Qurbanov başda olmaqla, Böyük Britaniyadakı diplomatik nümayəndəliyimizin bütün kollektivinə öz minnətdarlığımı bildirirəm.

- Bu ölkədəki milli cəmiyyətlərimiz arasında vahid koordinasiya əlaqələri varmı, yoxsa hər biri ayrı-ayrılıqda fəaliyyət göstərməyə üstünlük verirlər?

- Yenə qeyd edirəm ki, ümumi işimizin xeyrinə olan istənilən təşəbbüsdə təşkilatlarımız bir araya gəlir. Amma ümumilikdə götürdükdə, ayrılıqda fəaliyyətə daha çox üstünlük verilir. Bunu bir o qədər də faciəli dəyərləndirmək lazım deyil. Əsas odur ki, hamının fəaliyyəti Azərbaycanın maraqları üzərində köklənsin, hədəflərimiz eyni olsun.

- Böyük Britaniyadakı türkdilli ölkələrin diasporları ilə münasibətlərin daha da yaxınlaşması istiqamətində hansı işlər görürsünüz?

- Britaniyada Türkiyədən olan qardaşlarımızın yaxşı təşkilatlanmasından danışıq bilirik. Bizim əksər təşkilatlarımızın da türk diasporunun təmsilçiləri ilə qarşılıqlı əlaqələri yaranıb. Digər ölkələrdə olduğu kimi Böyük Britaniyada da Azərbaycan və türk diaspor qurumları vahid bir orqanizm şəklində fəaliyyət göstərməyə çalışırlar. Biz bir olanda daha güclü təsir bağışlayır və təsir qüvvəsinə malik oluruq.

- Azərbaycan diasporu yaşadığı ölkələrin ictimai-siyasi mərkəzlərinə təsir imkanları olsun deyə hansı addımları atmalıdır?

- İlk növbədə azərbaycanlılar milli kimliklərini saxlamaqla yaşadığı cəmiyyətə sürətlə inteqrasiya olunmalıdırlar. Yəni ayrıca icma şəklində yaşamaqla çox da irəli getmək olmaz. Soydaşlarımız bu ölkələrdə intellektual potensilləri ilə önə çıxmalı, yüksək təhsil almağa səy göstərməlidirlər. İndi mübarizə beyinlərin müstəvisində gedir. Eləcə də diasporumuzun özünü daima kömək istəyən, problemləri başından aşan toplum kimi göstərməyinə də bir o qədər lüzum yoxdur. Problemlərsiz yaşamağa alışan avropalıların diqqətinə problemlərlə gəlmək uğurlu variant deyil. Diasporumuz yaşadığı cəmiyyətin bir parçasına çevrilməklə təsir imkanları qazana bilər.

- Sonuncu cümlənlə həmişə məni düşündürən maraqlı məqama toxundunuz. Ümumiyyətlə, hər hansı diasporun yaşadığı cəmiyyətin bir üzvü olması həmin diaspor qarşısında əsas strategiyalardan biridir. Bu bir növ cəmiyyətin diasporun inamını qazanması deməkdir. Təcrübədə diasporun “cəmiyyətin bir parçasına çevrilməsi”si yolunda müxtəlif taktiki vasitələrdən istifadə olunur. Sizcə bunlar hansılardır və bizim diasporumuz bu yolda qaneedici hansı addımlar atırlar?

- Müsahibədə də qeyd etdiyim kimi, istər Avropada, istərsə də digər regionlarda diasporumuz olduqları ölkələrin ictimai, mədəni həyatına inteqrasiya olunmalıdır. Cəmiyyətdə gedən proseslərdə yaxından iştirak etməlidirlər. Yuxarıda da qeyd etdiyim kimi, ilk növbədə keyfiyyətli təhsil almağa çalışmalıdırlar. Bəzən xaricdə təhsil alıb ölkəyə qayıtmayan tələbələrini tənqid edirlər. Məncə, onlar tənqid olunmamalıdırlar. Hesab edirəm ki, həmin gənclərin olduqları ölkələrdə qalmaları və ölkəmizi layiqincə təmsil etmələri diasporanın inkişafında mütərəqqi hadisədir. Çünki diaspora öz dövlətinin xaricdəki güzgüsüdür. Buna görə də diasporun formalaşdırılması məsələsində diqqətli olmaq lazımdır. Eyni zamanda həmin ölkələrdə yaşayan həmvətənlərimiz həmin ölkələrin dövlət və cəmiyyət həyatının digər sahələrində yaxından iştirak etməlidirlər, bu proseslərin tərkibinə çevrilməlidirlər. Bu məsələdə xüsusi güc uzun müddət xaricdə yaşayan və artıq həmin ölkələrin vətəndaşlarına çevrilən soydaşlarımızın çiyinləri üzərinə düşür. Onlar bu işlərdə daha həssas olmalı və orada diaspora quruculuğunda yaxından iştirak etməlidirlər. Bir sıra ölkələrdə həmvətənlərimiz bu sahədə böyük işlər görmüşdür. Yerli radio kanallarda azərbaycanla bağlı verilişlər səsləndirilir, azərbaycanlılar üçün efir saatları ayrılmışdır. Həmçinin lobbicilik istiqamətində də artıq işlər görülməkdədir. Bütövlükdə, güclü diaspora özü ilə birlikdə güclü lobbicilik fəaliyyətini meydana çıxarır. Bu isə xarici vətəndaşlar arasında hələ də kifayət qədər tanınmayan Respublikamız üçün çox zəruridir. Ən əsası isə xaricdə olarkən azərbaycanlı olduğumuzu unutmayaraq və Azərbaycan üçün gücümüzün çatdığı qədər töhfə verməyə çalışaq.

Paritet.-2011.-22-24 yanvar.-№.8.-S.11.

“Norveçdə Azərbaycan haqqında müəyyən fikir formalaşdırma bilmişik”

RAMİL ƏLİYEV: “NAYO NORVEÇDƏ AZƏRBAYCANLILARIN GÖRÜŞ NÖQTƏSİDİR”

P.Sultanova

Bu gün xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən və əsasən gəncləri bir araya gətirən ən aktiv diaspora qurumlarından biri də Norveç Azərbaycanlıları Gənclər Təşkilatıdır (NAYO).

Bu təşkilat ətrafında yalnız azərbaycanlı deyil, əcnəbi gəncləri də birləşdirir. Ötən il NAYO-nun fəaliyyəti daha geniş miqyaslı olub. Müsahibimiz NAYO sədri Ramil Əliyev bu barədə daha ətraflı danışdı.

– NAYO artıq beş ildir fəaliyyət göstərir və bu müddət ərzində Norveçdə aktiv surətdə Azərbaycan reallıqlarını, tarixini, mədəniyyətini, eyni zamanda azərbaycanlıları təmsil və təbliğ edir. İndi deyə bilərik ki, bir diaspor təşkilatı olaraq biz Norveçdə Azərbaycan haqqında müəyyən fikir formalaşdırma bilmişik. Təbii ki, biz bütün Norveçə əhatə edə bilmərik, ancaq orda olan böyük əlaqələrimizi, şəbəkələrimizi, tədbirlərdə iştirak edən insanları nəzərdə tutaraq yuxarıdakı fikri qeyd etdim. Norveçlilər Azərbaycan mədəniyyətinə, tarixinə maraq göstərirlər, ölkəmizdə gedən proseslərə həssaslıqla yanaşırlar. Həmçinin milli şirkətlərinin Azərbaycanda gördüyü işlərlə çox maraqlanırlar. Biz mədəni nümunələrimizin Avropada-Norveçdə təbliği istiqamətində bir sıra layihələr həyata keçirmişik. Ümumiyyətlə, bu mədəni layihələrin iki əsas məqsədi var: biri norveçilərə Azərbaycan mədəniyyətini təqdim etmək, ikincisi isə orda dünyaya göz açan uşaqlarımıza və gənclərimizə Azərbaycanın zəngin mədəni irsi haqqında məlumat vermək. NAYO olaraq biz Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi ilə sıx əməkdaşlıq edirik.

– Bəs beş illik fəaliyyət müddətinə hansı hədəflərə çatmışınız?

– Ötən il NAYO üçün uğurlu olub. Belə ki, ümumilikdə NAYO ötən il 50 layihə həyata keçirib. Bu da onu bir daha sübut edir ki, NAYO Norveçdə öz işinin öhdəsindən layiqincə gəlir. NAYO olaraq ötən beş ildə biz Norveçin ən fəal gəncləri kimi, eyni zamanda Azərbaycanın Avropada olan ən fəal gənclər təşkilatı olaraq özümüzü sübut etmişik. Bundan başqa Norveçdə azərbaycanlıların birləşdirilməsi, onların təşkilatlanması və bir araya gətirilməsi istiqamətində bir sıra işlər görmüşük. Azərbaycanın rəsmi qurumlarının Norveçdə keçirdiyi tədbirlərin reallaşmasında onlara dəstək oluruq.

– Bu il nə kimi planlarınız var?

– 2011-ci ildə biz daha böyük layihələr həyata keçirmək haqqında düşünürük. Belə ki, iki ölkə gəncləri arasında əməkdaşlığa dəstək, Norveçdəki azərbaycanlı icması ilə iş və ordakı dövlət təşkilatları ilə birgə layihələr gerçəkləşdirməyi düşünürük. Fəaliyyət göstərdiyimiz bu beş il ərzində əsas hədəflərimizə nail olmuşuq. NAYO bu illər ərzində Oslo Universiteti, Norveçin Biznes Menecment İnstitutu və Beynəlxalq Əlaqələr İnstitutu, Norveçin Xarici İşlər Nazirliyi, Gənclər Konsulluğu, Mədəniyyət Nazirliyi, Oslo və Drammen şəhərlərinin meriyası ilə əlaqələri və əməkdaşlığı olub. Bundan başqa Norveçin 4 ayrı-ayrı şəhərində müxtəlif layihələr

həyata keçirmişik və həmin şəhərlərdə yaşayan azərbaycanlıların təşkilatlandırılması istiqamətində bir sıra işlər icra etmişik. Qeyd edim ki, bu beş illik fəaliyyətimizi özündə əks etdirən hesabat xarakterli bir jurnal nəşr etmək istəyirik. Ümid edirik ki, bu hesabatı Azərbaycandakı NAYO sevrələrə çatdıracağıq. Yəni hər iki ölkədə bu beşillik fəaliyyətimizi əks etdirən jurnalı geniş auditoriyaya təqdim edəcəyik.

– Norveçdə “Azərbaycan evi” açmaq planınız gerçəkləşdimi?

– Təəssüflər olsun ki, 2010-cu ildə biz bu layihəni həyata keçirə bilmədik. Bunun da həm obyektiv, həm də subyektiv səbəbləri var. Beş il NAYO üçün elə də böyük tarix deyil. Amma bu qısa zamanda struktur quruculuğunda, əməkdaşlığın genişlənməsində, təcrübə toplanmasında uğurlarımız olub. Ona görə də ötən ili sırf Norveç hökuməti, ordakı təşkilatlar ilə şəbəkəmizin genişlənməsinə və əlaqələrimizin güclənməsinə sərf etdik. Bu cür müsbət işgüzar əlaqələrimizin qurulması bu il “Azərbaycan evi”nin açılmasına dəstək olacaq. 2010-cu ildə Norveçdə Azərbaycan dili məktəbini yaratdıq. Bu Norveçdə yaşayan azərbaycanlıların Azərbaycan dilini öyrənməsi üçün uğurlu bir layihədir. Bu kimi layihələr növbəti illərdə də davam edəcək.

– Azərbaycan diaspor təşkilatlarının bugünkü fəaliyyəti sizi qane edirmi?

– Diasporumuz bu gün yüksək səviyyədə təşkilatlanma səviyyəsindədir. Müxtəlif istiqamətlər üzrə fəaliyyət göstərən təşkilatlarımızı qiymətləndirmək çətin olardı. Norveç təcrübəsindən danışaraq onu deyə bilərəm ki, NAYO-nun Norveçin müxtəlif şəhərlərində şöbələri açılıb və biz onlara dəstək göstəririk. Xaricdə müəyyən müddətdə fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatı öz təcrübəsini yeni yaranmaqda olan diaspor təşkilatı ilə bölüşməlidir. Məsələn, Norveçdə fəaliyyət göstərən Norveç-Azərbaycan Assosiasiyasının qurulmasında və inkişafında NAYO-nun böyük rolu oldu. Yəni NAYO Norveçdə azərbaycanlıların görüş nöqtəsidir. Qeyd edim ki, təşkilatımız Norveçdə fəaliyyət göstərən bir sıra xarici ölkələrin təşkilatları ilə əməkdaşlıq edir. Belə ki, NAYO-nun Norveçdəki ABŞ, Türkiyə səfirlikləri ilə əlaqələri çox yaxşıdır. Bundan əlavə orda fəaliyyət göstərən Norveç təşkilatları və türk icmaları ilə də əməkdaşlığımız var. Bir-birimizin təşkil etdiyi tədbirlərdə iştirak edirik. Beynəlxalq Tələbələr Təşkilatı və Beynəlxalq Yay Məktəbi ilə də iş birliyimiz mövcuddur. Diasporumuzun Norveçdə inkişaf etməsinə və ordakı digər diaspor təşkilatları ilə əlaqələrimizin qurulmasında maraqlılıq və bu istiqamətdə əlimizdən gələni edirik. Məlumat üçün bildirim ki, bu ilin fevral-mart aylarında da layihələrimiz olacaq. Diaspor təşkilatı olaraq hər il “Xocalı soyqırımı”nın anım gününü qeyd edirik. Ermənilər tərəfindən həyata keçirilmiş bu faciəni, vəhşiliyi Avropaya-Norveçin rəsmi dairələrinə və ümumilikdə ictimaiyyətə təqdim etmək üçün tədbirlər keçiririk. Bu ilin fevral ayında da bu soyqırımla bağlı sərgi nümayiş etdirəcəyik. Martın əvvəllərində də gözəl bir layihəmiz reallaşdıracağıq. Norveçin qeyri-hökumət təşkilatlarından, parlamentindən, Oslo meriyasından, tələbə təşkilatlarından ibarət 10 nəfərlik nümayəndə heyəti Azərbaycana gələcək. Və bu tədbir çərçivəsində seminar təşkil edəcəyik, Azərbaycandakı gənclər təşkilatları ilə görüşümüz olacaq, Azərbaycanın uğurları və Qarabağ münaqişəsi haqqında onlara məlumat verəcəyik. Hazırda bu layihənin ilkin mərhələsindəyik. Norveçdə Novruz bayramını təntənəli olaraq keçirməyi qərara almışıq.

– Bildiyimizə görə, NAYO-nun elektron saytı üzərində son hazırlıq işləri aparılır. Nə vaxt saytı istifadəyə verməyi düşünürsünüz?

– Bu çox böyük bir layihədir. Çünki biz Azərbaycan, Norveç və ingilis dillərində Skandinaviyada və Avropada informasiya boşluğunu doldurmaq üçün çox geniş mövzuları əhatə edəcək bir internet səhifəsi qurmaq üzrəyik. Eyni zamanda bu internet səhifəsinin xaricdə yaşayan, təhsil alan və diaspora işlərində fəallıq göstərən azərbaycanlılar üçün də yararlı olacağını düşünürəm. Ona görə ki, saytımızda yerləşdiriləcək materialların xaricdə tədbir keçirən insanlar üçün praktik olaraq informasiyaları asanlıqla əldə etmək baxımından yararlı mənbə olacağına inanıram. Bu saytın hazırlanmasında bizə Norveçdən və Azərbaycandan jurnalistlər köməklik edir. Yenilənmiş internet səhifəmizi iki auditoriya – Norveç və onun təmsalında Skandinaviya xalqlarının, eyni zamanda azərbaycanlıların düşüncəsi və başa düşəcəyi yanaşma ilə hazırlamışıq. Onu da qeyd edirəm ki, ingilis dilində olan bölmə qlobal yanaşma ilə olacaq. Hazırda da sayt üzərində intensiv olaraq işləyirik. Ancaq konkret olaraq hansı tarixdə istifadəyə veriləcəyini deyə bilmərəm. Çünki istəyirik ki, hədəflərimizə çatandan sonra internet saytını istifadəyə verək, yəqin ki, Novruz bayramına qədər təqdim edəcəyik. Bir sözlə, NAYO (www.nayo.no) internet saytı Norveç və Azərbaycan , həmçinin keçirdiklərimiz layihə və tədbirlər haqqında məlumat əldə etmək üçün yaxşı bir məlumat mərkəzi olacaq.

“525-ci qəzet”.-2011.-25 yanvar.-№.13.-S.5.

Dünya azərbaycanlılarının birliyinin və həmrəyliyinin əsası azərbaycançılıq ideyası təşkil edir

Nadir Azəri

Professor Azər Kərimov: Müstəqil Azərbaycan dövləti dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyinin güclü faktoru, onların təşkilatlanması, beynəlxalq aləmdə nüfuzlu bir qüvvə kimi çıxış etməsi üçün etibarlı dayaq nöqtəsidir

Xaricdə yaşayan digər vətənpərvər soydaşlarımız kimi, onun da əsas amalı Azərbaycana xidmət etmək, ölkəmizin diaspor siyasətinin reallaşmasında üzərinə düşən vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gəlməkdir. 20 ilə yaxındır ki, Çexiyada Azərbaycan həqiqətlərini təbliğ edən soydaşımız, texnika elmləri doktoru, professor Azər Kərimov 1951-ci ildə Bərdə rayonunun Yeni Daşkənd kəndində anadan olub. Orta məktəbi əla qiymətlərlə, Azərbaycan Politexnik İnstitutunun (İndiki Texniki Universitet) İqtisadiyyat fakültəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirib. Moskvada aspiranturada təhsil aldıqdan sonra dissertasiya işini müvəffəqiyyətlə müdafiə edərək elmlər namizədi adını alıb. Yenidən Bakıya qayıdaraq pedaqoji fəaliyyətini davam etdirib. Səmərəli müəllimlik fəaliyyətinə görə, Ümumittifaq Ali Attestasiya Komissiyası tərəfindən “dosent” elmi vəzifəsinə layiq görülüb. Moskva şəhərində ikiillik xarici dil kursunu keçəndən sonra 1987-ci ildə Azərbaycan SSR Təhsil Nazirliyi və Xarici İşlər Nazirliyinin təqdimatı ilə müsabiqəyə buraxılıb və 20 namizəd arasında qalib gələrək pedaqoji fəaliyyətini davam etdirmək üçün keçmiş Çexoslovakiyaya göndərilib. Müəllim kimi ona ayrılan vaxtın sona çatmasına baxmayaraq, Çexoslovakiya Texniki Universitetinin rəhbərliyi keçmiş SSRİ tərəfinə Azər Kərimovun daha bir neçə il bu ölkədə qalması xahişi ilə müraciət edib. Yalnız 1990-cı ilin yanvar hadisələri zamanı Bakıya qayıdan Azər Kərimovu az sonra universitet rəhbərliyi təkidlə geri çağırıb.

1994-cü ildə Slovakiyada doktorluq dissertasiyasını müdafiə edib. Altı ay müddətində pedaqoji və elmi fəaliyyətinə, nəşr etdirdiyi kitablara, metodiki göstərişlərə görə, “professor” elmi adını qazanıb. Hazırda, Çexiya universitetlərində dərs deyən yeganə azərbaycanlı müəllimdir.

Bu fəaliyyətlə yanaşı, Çexiya-Azərbaycan Elm və Mədəniyyət Mərkəzinin rəhbəri olan Azər Kərimov, eyni zamanda, Beynəlxalq Diaspora Mərkəzinin Avropada təmsilçisi kimi, ölkəmizlə bağlı həqiqətləri dünya ictimaiyyətinə çatdırır. Altı dildə sərbəst danışır. Avropada və dünyada Azərbaycan diasporunun möhkəmlənməsi işində də hərtərəfli fəaliyyət göstərir.

Onu da vurğulamaq yerinə düşər ki, Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 2001-ci ildə Bakıda keçirilən Dünya Azərbaycanlılarının I qurultayının nümayəndəsi olan Azər Kərimovun Avropadakı fəaliyyəti yüksək qiymətləndirilib və o, Dünya Azərbaycanlılarının Koordinasiya Şurasının üzvü seçilib.

“Yeni Azərbaycan” qəzetinə açıqlamasında ölkəmizin diaspora siyasətinə toxunan A.Kərimov deyib ki, ötən dövr ərzində dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyinin möhkəmləndirilməsi, məzmunca zənginləşdirilməsi üçün xeyli iş görülüb: “Azərbaycanlıların həmrəyliyi ideyası ictimai təşəbbüslərdən və arzulardan əməli işə çevrilib, dövlət siyasətinin mühüm istiqamətlərindən biri səviyyəsinə qaldırılıb. Bu isə, xaricdə yaşayan

azərbaycanlıların öz milli dövləti-Azərbaycan Respublikası ətrafında sıx birləşməsi prosesinə güclü təkan verir, milli birlik ideyasının inkişafında mühüm rol oynayır. Ən əsası odur ki, təşkilatlanma güclənir, Azərbaycan xalqına və millətinə mənsubluq hissinə əsaslanan azərbaycançılıq ideyası bütün dünyada yaşayan azərbaycanlılar arasında geniş yayılır”.

Onun sözlərinə görə, Azərbaycan diasporunun fəaliyyətinin gücləndirilməsi istiqamətində Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin əvəzsiz xidmətləri xaricdəki hər bir soydaşımız üçün bir məktəb və örnəkdir: “Dünyanın müxtəlif ölkələrinə səpələnmiş soydaşlarımız arasında əlaqələrin genişlənməsi və intensivləşməsi, Avropa ölkələrində Azərbaycan diasporunun və lobbisinin fəaliyyətinin gücləndirilməsi bu gün xüsusilə vacibdir. “Dünyada yaşayan hər bir azərbaycanlı üçün müstəqil Azərbaycan Respublikası vardır və o, bütün azərbaycanlıların Vətənidir - hamı bu Vətən uğrunda çalışmalıdır” - fikrini uzaqgörənliklə söyləmiş Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin bu istiqamətdə Avropa dövlətlərində və dünyanın digər ölkələrində soydaşlarımızla görüşləri çox əhəmiyyətli olub. Bu tövsiyələr soydaşlarımız arasında əsl vətənpərvərlik devizinə çevrilib.

Dünya azərbaycanlılarının birliyi və həmrəyliyinə əsasını, azərbaycançılıq və dövlətçilik ideyaları təşkil edir. Azərbaycançılıq ideyası, hər şeydən əvvəl, xalqımızın milli mənlilik şüurunun, milli-mənəvi dəyərlərinin, dilinin, mədəniyyətinin, əsrlərin sınağından çıxmış adət-ənənələrinin yaşadılmasını, bu ideya əsasında bütün azərbaycanlıların tarixi Vətənlə və öz aralarında birliyinin yaradılmasını nəzərdə tutur”.

A. Kərimov bildirib ki, müstəqil Azərbaycan dövləti dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyinə güclü faktoru, onların təşkilatlanması, beynəlxalq aləmdə nüfuzlu bir qüvvə kimi çıxış etməsi üçün etibarlı dayaq nöqtəsidir: “Azərbaycan dövləti xalqımızın tarixən dünya mədəniyyətinə verdiyi zəngin maddi, mənəvi-əxlaqi, intellektual sərvətlərinin müdafiəçisi və sahibidir. Dünya azərbaycanlılarının ən mühüm, müqəddəs vəzifələrindən biri Azərbaycan xalqının tarixi nailiyyəti, bütün dünya azərbaycanlılarının mənəvi-siyasi iradəsinin nəticəsi olan müstəqil dövlətçiliyi qoruyub saxlamaqdan, milli dövlətimizin beynəlxalq birlikdə özünəməxsus yer tutmasına nail olmaqdan ibarətdir. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin mövcudluğu, onun demokratik, dünyəvi, hüquqi cəmiyyət yaradılması yolu ilə inamla irəliləməsi yalnız Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının deyil, bütün dünya azərbaycanlılarının milli müstəqillik və dövlətçilik təfəkkürünün inkişafına, onların həmrəyliyinə təkan verir. Bu baxımdan, Avropa və dünya məkanında yaşayan azərbaycanlılar arasında intensiv əlaqələrin genişlənməsi, onların yaşadıkları ölkələrin ictimai-siyasi həyatında fəal iştiraklarına, güclü Azərbaycan diasporunun yaradılmasına, fəaliyyətinin güclənməsinə, digər xalqlar və dövlətlərin müstəqil Azərbaycan dövlətini daha yaxından tanıması işinə xidmət edir. Buna görə, soydaşlarımız Azərbaycan dövlətçiliyi ideyaları ətrafında sıx birləşməli, ümummilli məsələlərdə sarsılmaz həmrəylik nümayiş etdirməli, bu məqsədlə azərbaycanlı icmalarının, mədəniyyət mərkəzlərinin və dostluq cəmiyyətlərinin imkanlarından geniş istifadə olunmalıdır. Dünya azərbaycanlılarının birliyi, həmrəyliyi onların daimi yaşadığı ölkələrdə və bütün dünyada güclü və monolit bir qüvvə kimi çıxış etmələrinə, öz milli və vətəndaş haqlarını daha dolğun qorumalarına da əhəmiyyətli təsir göstərməkdədir”.

Müsahibimiz deyib ki, bu gün dünya azərbaycanlılarının əsl milli özünüdərk və ümummilli ideya - azərbaycançılıq, müstəqil dövlətçilik və milli-mənəvi dəyərlər ətrafında birləşməsi prosesi uğurla davam edir:

“Bu gün öz tarixinin məsul və şərəfli mərhələsini yaşayan dünya azərbaycanlıları vahid bir xalqı, bir milləti, bir tarixi Vətəni təmsil edirlər. Azərbaycanlılar dünyanın bütün ölkələrində Azərbaycan mədəniyyətinin, dilinin, adət-ənənələrinin, mentalitetinin layiqli daşıyıcıları kimi çıxış etməlidirlər. Buna görə də, harada yaşamasından asılı olmayaraq, milli adət-ənənələrin, mədəni-mənəvi dəyərlərin qorunub saxlanması, gənc nəslə ötürülməsi dünya azərbaycanlılarının tarixi Vətən qarşısında müqəddəs borcudur”.

Azər Kərimov onu da bildirib ki, Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin həyata keçirdiyi uğurlu siyasət diaspor quruculuğu işinin daha da təkmilləşdirilməsini, dünya azərbaycanlıları arasında ideya birliyinin möhkəmləndirilməsini özündə əks etdirir: “Təqdirəlayiqdir ki, son dövrdə Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları arasında sıx səmərəli əməkdaşlıq əlaqələri yaradılıb. Hər bir azərbaycanlı müstəqil Azərbaycan dövlətini, azərbaycançılıq ideologiyasını, əsası Ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan və Prezident İlham Əliyev tərəfindən davam etdirilən diaspora siyasətimizi təbliğ etməli, müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu olan Ulu öndər Heydər Əliyevin “Vətən birdir və hamı bu vətənə xidmət etməlidir” tövsiyəsini rəhbər tutaraq, dünya, o cümlədən, Avropa dövlətlərində Azərbaycan diasporunun inkişaf etdirilməsi, möhkəmləndirilməsi istiqamətində üzərinə düşən vəzifələri layiqincə yerinə yetirməlidir”.

Beynəlxalq Diaspor Mərkəzinin (BDM) Avropa nümayəndəliyinin rəhbəri Azər Kərimov təmsil olunduğu qurum tərəfindən xarici ölkələrdə çeşidli tədbirlərin keçirildiyini, Azərbaycan lobbiciliyinin formalaşması istiqamətində bir sıra mühüm işlərin görüldüyünü, tanınmış siyasət adamları, ictimai xadimlər, alimlərlə əməkdaşlığın genişləndirilməsinə nail olduğunu vurğulayıb.

Hazırda, ölkəmizin öz tarixinin çox mühüm və məsul bir dövrünü yaşadığını deyən A.Kərimov sonda bir daha vurğulayıb ki, hər birimiz bu dövlətin çiçəklənməsi uğrunda mübarizə aparmalıyıq: “Harada yaşamağımızdan asılı olmayaraq, bizi orada yaşamağa, mübarizə aparmağa, adını şərəflə qorumağa məcbur edən sevgi-torpağımıza, Vətənimizə, dövlətimizə olan sevgimizdir. Vətənimizin sivil dövlətlər səviyyəsində olması, daim inkişaf etməsi üçün əlimizdən nə gəlersə onu etməliyik. Hansı xalqın, millətin, mədəniyyətin nümayəndəsi olduğumuzu heç vaxt unutmamalı, əldə etdiyimiz nəticələri, uğurları Vətənimizə həsr etməliyik”.

Yeni Azərbaycan.-2011.-25 yanvar.-№.13.-S.5.

Azərbaycançılıq ideologiyasına xidmət etməyən sənət adamları da var

Nurəddin Mehdixanlı: "Dünyanın hər yerində Azərbaycanı sevənlər yaratmalıyıq"

Bütün zamanlarda mədəniyyətimizin, ədəbiyyatımızın, musiqimizin, incəsənətimizin, ictimai fikrimizin içində böyük bir Azərbaycançılıq ideologiyası yaşayıb. Bu ideologiyanı yaradıb təbliğ edənlər məfkurə adamları olub. Ona həyatı boyu sadıq qalan böyük AZƏRBAYCANLILAR bunu daim var eləməkdən ötrü oddan-alovdan keçib.

İradə Sarıyeva

Çar Rusiyası dövründə də, sovet dönəmində də Azərbaycançılıq ideyasını yayan ziyalılar, fikir adamları təqib edilib, həbs düşərgələrinə atılıb. Bu müqəddəs hissi bizə yadlaşdırmağa çalışıblar, lakin yaddaşdan-yaddaşa ötürülən Azərbaycançılıq ideologiyası bütün qadağaları adlayaraq günümüzə gəlib çıxıb.

Azərbaycançılıq ideologiyası mədəniyyət və incəsənətimizdə öz əksini necə tapır, onun təbliğatı həyata keçirilirmi?

Müasir mədəniyyət və incəsənətimiz, ədəbiyyatımız tamamilə Azərbaycançılıq ideologiyasının formalaşmasına yönəldilməsə də, sənət adamları arasında bu hissi öz əsərlərində təbliğ edənlər az deyil. Tez-tez deyirlər ki, çağdaş Azərbaycançılıq ideologiyası fundamental şəkildə işlənilib cəmiyyətə təqdim edilməlidir. Nədənsə, belə məsələlərdə mütləq qələm-kağızdan yapışıyıq. Əslində isə belə məsələlərin beyinlərdə, şüurlarda yaradılması lazımdır. XIX əsrin ortaları, XX əsrin əvvəllərində yaşayıb fəaliyyət göstərən görkəmli azərbaycanlıların Azərbaycançılıq məktəbi geniş şəkildə təbliğ olunmalıdır. Bu ideya müxtəlif yazıçı-şair, ədəbiyyatşünas, ictimai-siyasi xadimlərin əsərlərində geniş şəkildə əks olunub. Teatrın, təsviri incəsənətin, musiqinin, ədəbiyyatın və.s boynuna çox böyük yük düşür, hər sənətkar öz sahəsində nə qədər böyük təbliğat aparsa, Azərbaycançılıq ideyası bir o qədər şüurlarda özünə yer tutar.

Bəzi ədəbiyyat, mədəniyyət adamları iddia edir ki, bu sahələr Azərbaycançılıq ideologiyasını lazımi səviyyədə təbliğ edir, yayır. Bir çoxları isə əksini deyir. Sənətkarların çoxunun bildirdiyinə görə, ədəbiyyat, teatr, kino, musiqi, təsviri incəsənət öz üzərinə düşən işi yerinə yetirə bilmir. Bir məsələ də var ki, müasir sənətkarlar özlərindən 50-100 il əvvəl yaşamış ustadların yazdıqlarına "aktualdır" deyib ondan yapışıb, yenilərini yaratmaq barədə düşünmürlər.

Milli Akademik Dram Teatrının aktyoru, xalq artisti Nurəddin Mehdixanlının fikrincə isə, hələ sözügedən sahələrdə Azərbaycançılıq ideologiyasının təbliği elə də yüksək səviyyədə deyil: "Gəlin, kino və teatr sahəsini götürək. Bu gün teatrda Azərbaycan dramaturgiyasının müasir örnəklərini tamaşaya qoymaqla yanaşı, klassik nümunələrimizi, tarixi əsərləri səhnəyə gətirməklə bərabər dünyanı da öyrənməliyik. Özümüzü dünyaya tanıtmamız vacibdir. Bu işləri təkbaşına görmək çətindir. Ona görə də Azərbaycançılıq ideologiyasını tərənnüm eləmək və təbliğatını sənət vasitəsilə həyata keçirmək üçün biz müştərək filmlər çəkməli, tamaşalar qoymalıyıq. Bizdən öndə olanlarla birgə layihələr işləməyə çalışmalıyıq. Bu iş yalnız bədii-sənət mahiyyəti daşımamalı deyil.

Onun içində həm bir az siyasət, həm bir az özümüzü tanıtmaq olmalıdır. Mədəniyyət, ədəbiyyat, musiqi, kino sahəsində gördüyümüz bütün işlərlə özümüzü təqdim etməyi bacarmalıyıq. İnsan həyatda, məişətdə nə qədər Azərbaycançılıq varsa, yaradıcılıq sahəsində də bir o qədər Azərbaycançı olmalıdır. Yanvarın 21-də Heydər Əliyev Sarayında "Müqəddəs Bahar" adlı bir balet-tamaşa göstərildi. Baletin müəllifləri ruslar, icraçılar isə azərbaycanlılar idi. Bu balet-tamaşa Azərbaycanın azadlığı və müstəqilliyi uğrunda həlak olmuş şəhidlərimizin xatirəsinə həsr edilmişdi. Burada rus bəstəkarı ilə şərik işləmişdik. Bu işdə iştirak edən qeyri millətlərin nümayəndələri də bu işi görməklə bir növ Azərbaycançı olmuşdular. Yəni onlar Azərbaycanın yanında olub onun dərdlərini, ağrılarını göstərirdi. Bu balet-tamaşa yanvarın 21-də Bakıda göstərildisə, sabah başqa ölkələrdə təqdim ediləcək".

Xalq artistinin dediyinə görə, o bütün sənət adamlarının Azərbaycançı olduğunu, Azərbaycançılıq ideologiyasına xidmət etdiyini iddia edə bilməz: "İddia edə bilmərəm ki, Azərbaycanda yaşayan insanların, eləcə də sənətçilərin hamısı Azərbaycan ideologiyasına xidmət edir. O qədər Azərbaycanda yaşayıb onun inkişafını gözü götürməyən, həm hərbi, həm iqtisadi, həm siyasi sahədə atdığı uğurlu addımlardan narahat olan adamlar var".

N. Mehdixanlının sözlərinə görə, hər şeydə əvvəl bu ideologiyanın nə olduğu, hansı mahiyyət daşıdığı dərk edilməlidir: "Bu, cəmiyyətimizin müəyyən hissəsinə aşılansa da, onların bu barədə bilgisi olsa da, insanların böyük əksəriyyətinin bu haqda anlayışı yoxdur. Bu hamı tərəfindən dərk edilməyən bir ideyadır, fikirdir. O özünün bütün parametrlərlə ortalıqda olmadığı üçün hər kəs bunu öz düşüncəsinin süzgecindən keçirir və anladığı səviyyədə onu həyata keçirir, işini də bu yöndə qurur. Azərbaycançılıq ideologiyasının, fikrinin Azərbaycan vətəndaşları və bütün azərbaycanlılar arasında yayılması, oturuşması üçün hələ çox işlər görülməlidir. Əslində, Azərbaycançılıq ideologiyası, Azərbaycançılıq ideyası adlandırılan bir fikri Azərbaycan məfhumunun bütöv bir anlayış kimi var olması üçün kifayət qədər səmərəli və faydalı etmək olar. Şəxsən mənim üçün bu ideologiya mənsub olduğum bu xalqı, doğulduğum bu torpağı sevməkdir, onun milli-mənəvi dəyərlərini yaşatmaq və təbliğ etməkdir. Azərbaycanlı kimdir? Bu suala kənardakıların müsbət şəkildə yanaşması üçün sənin davranışın, sənin əxlaqın, dünyagörüşün, intellektin, başqa xalqlara, dünyaya münasibətin gözəl olmalıdır. Düşünürəm ki, Azərbaycançılıq ideologiyası bir fəlsəfi yanaşma, dünyagörüşü, tərz kimi ortalıqda bərqərar olmalıdır. Azərbaycan sözünü sevmək onun tarixini, dilini, torpağını sevib təbliğ etməkdir, küll halında azərbaycançı olmaqdır. Hesab edirəm ki, Azərbaycanlı olmaq və Azərbaycançı olmağın arasında böyük fərq var. Hər bir şəxs Azərbaycançı olmağı təbiidir, hər kəs buna çalışmalıdır".

N. Mehdixanlının sözlərinə görə, Azərbaycan vətəndaşı olan digər toplumlar, xalqlar arasında kifayət qədər Azərbaycançılıq ideologiyasına sadıq adamlar tapmaq olar. Xalq artistinin fikrincə, biz öz ideologiyamızı elə şəkildə təbliğ edə bilərik ki, bir alman da, fransız da, amerikalı da, rus da, hindli də Azərbaycançı ola bilər. Bu təbliğatın mədəniyyətin, incəsənətin, ədəbiyyatın köməyi ilə həyata keçirməyin uyğun olduğunu deyən N. Mehdixanlı bildirdi ki, əcnəbilər bizim mədəniyyətimizə, tariximizə, ədəbiyyatımıza, sənət adamlarımıza vurğun olub Azərbaycanı sevə və onun haqq işini müdafiə edə bilər: "Onlar təmsil olunduqları ölkələrdə Azərbaycanı təbliğ edə, onun haqqlarını qoruya bilərlər. Yəni bu mənada ortada olan faydalı fikri ətrafımıza aşılada

milliyyətə azərbaycanlılardan yox, ətrafımızda yaşayan cəmiyyətlərdən, toplumlardan, xalqlardan da istifadə etməliyik. Biz Azərbaycançılıq ideologiyasını onlara da tanıtmalıyıq. Yanımızda Azərbaycanı sevən, onu öz dövləti kimi müdafiə edən insanlar olmalıdır. Yalnız bu halda qarşımıza qoyduğumuz bir sıra məqsədlərə nail ola bilərik. Bu gün, etnik mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, Azərbaycanda yaşayanların hamısı azərbaycanlıdır. Bizdə heç zaman ayırı-seçkilik qoyulmayıb. Bu ölkə həm talışın, həm kürdün, həm ləzginin, həm avarın, həm də burada yaşayan digər azsaylı xalqlarıdır. Sadəcə, burada böyük bir türk çoxluğu var. Biz bu ölkənin var olmasını, bu mədəniyyətin yaşamasını istəyiriksə, hamımız birmənalı şəkildə Azərbaycançılıq ideyasının, ideologiyasının yanında olmalıyıq. Təbii ki, şüarlarla deyil, işimizlə, əməlimizlə, davranışımızla, millətimizə, dövlətimizə xidmətimizlə. Bu gün bizim müxtəlif xarici ölkələrində gənclərimiz var ki, onlar dünyanın ən nüfuzlu universitetlərində təhsil alır. Yaxud buradan gedib xaricdə yaşayan insanlar var. Onların heç də hamısı milliyyətə azərbaycanlı deyil, amma hər birinin içində böyük bir Azərbaycan sevgisi yaşayır. Dünya dəyərlərinə qovuşmaq istəyiriksə, Avropa mədəniyyəti deyilən bir anlayışın sahiblərindən biri olmaq niyyətindəyiksə, eyni zamanda böyük mədəniyyəti, incəsənəti, ədəbiyyatı olan bir xalq kimi özümüzün də əbədi var olmağımızı bir məqsəd kimi qarşımıza qoyuruqsa, Azərbaycançılıq ideologiyasına sadıq qalıb Azərbaycançı olacağıq. Bəziləri Avropa mədəniyyəti deyəndə, yanlış olaraq Avropada yaşamağı, onun hansısa bir ölkəsinin vətəndaşı olmağı nəzərdə tutur. Yox, belə deyil. Avropa mədəniyyəti bir yaşayış və dünyaya baxış tərzidir. Bu mənada hesab edirəm ki, dünyanı əhatə edən bu böyük mədəniyyət(lər)in içində varlığımızı qorumaq, bəşər mədəniyyəti mərkəzində qalmaq istəyiriksə özümüz olmalıyıq. Nə qədər çox Azərbaycanlı və Azərbaycançı olsaq, bizi bir o qədər çox qəbul edəcəklər. Kimlərsə "kopyası" olmağa çalışmamalıyıq. Öz mədəniyyətimizlə, dilimizlə, tariximizlə, əxlaqımızla, milli-mənəvi dəyərlərimizlə o böyük dünya mədəniyyətinin bir hissəsinə çevirməyi bacarmalıyıq və işimizi bu istiqamətdə qurmalıyıq. Hesab edirəm ki, bu gün Azərbaycanda bu sahədə kifayət qədər işlər görülsə də, bu hələ çox azdır". N. Mehdixanlının bildirdiyinə görə, Azərbaycançılıq ideologiyasının təməllərini nə qədər dərinədən öyrənsək uğurlarımız bir o qədər çox olar. N. Mehdixanlı bildirdi ki, Azərbaycançılıq ideologiyasını yaymaq məsələsi yalnız siyasətçilərə, dövlət məmurlarına həvalə edilməli deyil, bu məsələdə sənət adamları da fəallıq göstərməlidir: "Bizlər də həm bir sənətçi, həm də vətəndaş kimi bu məsələdə iştirak etməliyik. Hər birimizin əsas vəzifəmiz, işimiz Azərbaycançılıq ideologiyasına xidmət etməkdən ibarət olmalıdır. Biz dövlət müstəqilliyi gənc olan ölkəyik. Odur ki, bütün dünyaya öz kimliyimizi bəyan etməliyik. Bunun üçün də bizə dünyanın hər yerində Azərbaycanı sevənlər yaratmaq və onları formalaşdırmaq lazımdır. Hesab edirəm ki, Azərbaycançı olmaq bir yaşam tərzinə çevrilməlidir. Bu torpaqda doğulan, nəsli burada inkişaf edən, Azərbaycanı sevənlər əməldə, işdə Azərbaycançılıq ideologiyasının ətrafında birləşməlidir. Fərsətdən istifadə edərək, illərdən bəri cəmiyyətə təlqin edilən yanlış bir fikrə aydınlıq gətirmək istəyirəm. Azərbaycanlı olmaq, bu ideyanın və ideologiyanın ətrafında birləşmək heç bir halda Azərbaycanın içərisində yaşayan azsaylı və çoxsaylı xalqların bir ad altında itirilməsi, əzilməsi demək deyil, bu niyyətə xidmət etmir. Azərbaycançılıq fikri nə türkçülüğü inkar edir, nə də etniklərin varlığını. Azərbaycançılıq ideyası Azərbaycanda yaşayan hər bir vətəndaşın öz həyatını istədiyi şəkildə yaşaması üçün şərait yaratmalıdır. Hesab edirəm ki, bu fikir elə buna da xidmət edir. Azərbaycan həmin o müxtəlifliklərlə zəngindir. Amma bir şeyi də unutmamaq lazımdır deyil ki, burada qurucu millət türk

çoxluğudur. Azərbaycançılıq türkçülüğü inkar edən bir anlayış kimi qəbul edilməli deyil. Bəzən bu məsələyə yanlış yanaşmalar olur, bu da cəmiyyətimizdə lazımsız qıcıqlar yaradır. Bu gün bütün dünya Azərbaycanlılarının-dünya türklərinin artıq şüarına çevrilən bir fikir var. Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin qorunub saxlanmasında müstəsna xidmətləri olan Heydər Əliyevin "Bir millət, iki dövlət" fikri bütün türk xalqlarının bütövlüyünü və birliyini nəzərdə tutduğu kimi, eyni zamanda, azərbaycanlı və Azərbaycançı olmağı inkar etmir. Bunu da bu şəkildə başa düşmək, anlamaq lazımdır. Biz soykök etibarını ilə böyük türk mədəniyyətinin, xalqının bir əsaslı parçasıyıq .

Bütün türk dünyası üçün ilhamverici, enerji verici bir mərkəzdir. Amma bu bizim azərbaycanlı olmağımızı və Azərbaycançılıq ideologiyasına xidmət etməyimizi inkar edən bir şey deyil. Azərbaycanlı olmaqla fəxr etmək bizim bütöv dünyamızın qurulmasına xidmət edir. Millətini, dövlətini sevən hər bir kəs bu yolda öz əməyini və fikrini əsirgəməməlidir".

Məqalə Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında KİV-ə Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyilə hazırlanıb

Bakı Xəbər.-2011.-26 yanvar.-№ 14.-S.15.

Türkiyədə yaşayan azərbaycanlıların I Qurultayı keçiriləcək

Ayxan Dəmirçi: "Diaspor işində birgə fəaliyyət əsasdır"

Günay Əliyeva

Bu gün Avropanın bir sıra şəhərlərində fəaliyyət göstərən Azərbaycan diasporları arasında fəaliyyətinin genişliyi, çoxşaxəliliyi və intensivliyi ilə fəqlənən təşkilatlarımızın da sayı çoxluq təşkil edir. Uzun illərdir ki, Belçikada fəaliyyət göstərən Azərbaycan Belçika Dostluq Cəmiyyəti(ABDC) də bu təşkilatlar sırasındadır. ABDC-nin sədri, aktiv şəkildə diaspor fəaliyyəti ilə məşğul olan Ayxan Dəmirçi bizimlə söhbətində Azərbaycan diasporlarının ictimai -siyasi fəallığı haqqında bəhs etdi.

-Avropadakı Azərbaycan diaspor təşkilatlarının ümumilikdə fəaliyyətində aktivlik yüksək səviyyədədir. Ancaq bu təşkilatlarımız ayrı-ayrılıqda çalışdıqları üçün fəaliyyətləri ictimaiyyətdə çox da səs -səda yaratmır. Bu səbəbdən də diaspor işində birgə fəaliyyət əsasdır. Artıq biz bu birliyi yaratmaq üçün bir sıra maraqlı layihələr icra edirik. Məsələn, İzmir Mədəniyyət Mərkəzi (İMM) ilə birgə layihə kimi Türkiyədə yaşayan azərbaycanlıların I Qurultayını keçirəcəyik. Onu da qeyd edim ki, biz birdən -birə bu qurultayı keçirməyi qərara almadıq. Türkiyə, Azərbaycan üçün birliyin və həmrəyliyin əsas olduğunun vacibliyini düşünərək bu birlik qurultayını həyata keçirməyə qərar vermişik. Sevindirici hal odur ki, bu gün ətrafımızda dəyərli dost və qardaşlarımız var, onların dəstəyi ilə bu qurultayı keçirməyi qərara aldığımız. Diasporumuzun güclənməsi üçün ilk görəcəyimiz iş aradakı bütün ayrılıqları, bölünmələri aradan qaldıraraq birliyimizi hər zaman qoruyub saxlamaqdır. Hamımız həmrəy olaraq Azərbaycan üçün çalışmalıyıq. Dövlət qurumları, diaspor təşkilatları olaraq daha aktiv çalışmalı, daima qarşılıqlı dialoq qurulmalı və güclü azərbaycanlı diasporu yaradılmalıdır. Bir məsələni də xüsusi olaraq vurğulayım ki, diaspor təşkilatlarının Azərbaycanın təbliği istiqamətində həyata keçirəcəyi beynəlxalq layihələri dövlət adamları və iş adamları dəstəkləməlidir.

-Belçikada Azərbaycan diasporunun mövqeyi necədir, orada güclü bir diaspor təşkilatımız varmı?

- Səmimi olaraq qeyd edim ki, Belçikada çoxda güclü təşkilatımız yoxdur. Güclü olmaq üçün maddi və mənəvi baxımdan geniş imkanlara sahib olmaq lazımdır. Bu cür imkanlar da bizlərdə çox olmadığına görə güclü sayılmırıq. Bu cür dəstəyin olmaması da bizim fəaliyyətimizi məhdudlaşdırır, gücümüzü azaldır və həyata keçirəcəyimiz layihələrin icra olunmasına mane olur. Ancaq öz imkanlarımız daxilində nələrsə etməyə çalışırıq.

- Belçikada azərbaycanlılarla bağlı hər hansı bir mətbu orqan varmı?

- Belçikada yaşayan azərbaycanlıların sayı o qədər də çox deyil, həmçinin toplu olaraq eyni bölgələrdə yaşamırlar. Bu səbəbdən də qəzet, telekanal və radiomuz yoxdur. Ancaq Belçikada nəşr edilən türk qəzetləri və həmin mətbu orqanlarda çalışan türk jurnalistləri tərəfindən Azərbaycanla bağlı məqalələr nəşr edilir və yayımlanır. Bu sırada "Yeni xəbər", "Gündəm", "Belçika xəbər" və başqa bir sıra qəzet və jurnalların adını çəkmək olar. Bundan başqa Almaniya yayımlanan Avropa türk kanalına mütəmadi olaraq dəvət olunuruq və

Azərbaycanla bağlı müvafiq məlumatları veriririk. Onu da xüsusi olaraq vurğulayım ki, keçən il sözügedən kanalda Xocalı soyqırımı ilə bağlı məlumatlar verdik.

- Bəs, ABDC-nin internet saytı varmı?

- Hazırda internet saytımız üzərində işlər davam etdirilir. Bilirsiniz bu gün saytlarda fransız dilində Azərbaycanla bağlı məlumatlar var. Ancaq flaman dilində isə demək olar ki, Azərbaycanla bağlı məlumat yoxdur. Bunun üçün də istifadəyə verəcəyimiz saytda flaman dilində gündəlik məsələlərlə yanaşı, Azərbaycanın tarixi, mədəniyyəti, iqtisadiyyatı ilə də bağlı yazılar yerləşdirəcəyik. Bu məlumatların bu qeyd etdiyim dilə tərcümə olunmasına müəyyən müddət vaxt ayırmalıyıq. Ancaq bu il saytımızı istifadəyə verəcəyik.

- Belçikada təhsil alan azərbaycanlı tələbələrin diaspor işində fəallığı necədir və təşkilatınızın gənc üzvü varmı?

- Qeyd etdiyim kimi Belçikada çoxlu sayda azərbaycanlı yaşamadığı üçün gənclərimiz çox deyil. Yəni bu gün Belçikada təhsil alan bir neçə azərbaycanlı gənc var. Keçirdiyimiz tədbirlərimizə gənclərimizi dəvət edirik və onların bu sahədə fəal olmasına çalışırıq.

- Azərbaycanla Belçika arasında iqtisadi, siyasi və mədəni əlaqələr hansı səviyyədədir?

- Mən bu məsələyə bir müşahidəçi olaraq cavab verə bilərəm. Azərbaycan dövləti və onun müvafiq təşkilatları iki ölkə arasındakı əlaqələrin dərinləşməsi üçün lazımi tədbirlər icra edirlər. Son illərdə bu sahədə irəliləyişlərinə olduğu müşahidə edilir. Məlumat üçün bildirim ki, Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev 2009-cu ildə Belçikaya səfəri zamanı bu ölkənin baş naziri ilə görüşüb və bir sıra müvafiq qərarlar qəbul olunmuşdur. Ötən il sən Azərbaycanın bir sıra şəhərlərinin və regionlarının icra başçıları Belçikaya səfərləri zamanı Valoniya və Flamandiya bölgələrində mühüm görüşlər keçirmişdilər. Flamandiya bölgəsində görüşlər zamanı Azərbaycan nümayəndə heyətini Azərbaycanın Belçikadakı diaspor rəhbəri kimi mən müşayiət etdim. İnanıram ki, gələcək illərdə iki ölkə arasında əlaqələr daha da inkişaf edəcək və bir sıra irəliləyişlər olacaq.

- Tariximizin və mədəniyyətimizin təbliği istiqamətində hansı işləri görürsünüz?

- İlk əvvəl onu xatırladım ki, 20 Yanvar faciəsi -hadisələri başlayanda Belçikada yaşayan azərbaycanlılar və türklər böyük mitinqlər edərək rusların törətmiş olduğu qırğına etiraz edərək, hər zaman Azərbaycanın yanında olduğumuzu bəyan etmişdik. Fikrimcə 20 Yanvar faciəsi qanlı tarixlə birlikdə həm də qəhrəmanlıq tariximizdir. Belə ki, şəhidlərimizin qanı bahasına olsa da Azərbaycan müstəqilliyinə qovuşdu. Təbii ki, bizdə hər il Azərbaycanın Brüsseldəki Səfirliyi ilə birlikdə 20 Yanvar faciəsinin anım mərasimini keçiririk. Bundan başqa Xocalı soyqırımı və 31 Mart soyqırımı ilə bağlı Belçikada müxtəlif adda tədbirlər keçiririk. Reallaşdırdığımız mitinq və konfranslarda belçikalılara və Belçikada yaşayan xalqlara broşür və bu faciələrlə bağlı olaraq müxtəlif məlumatların yer aldığı kitabçalar paylayırıq. Ən son olaraq 2010-cu ildə "Xocalıya ədalət" kampaniyası çərçivəsində digər diaspor təşkilatlarımızla birlikdə Brüsselin məşhur prospektlərində yürüşlər təşkil etmişdik. Eyni zamanda Avropa təşkilatlarının rəhbərlərinə və avropalı və belçikalı millət vəkillərinə etiraz məktubları göndərmişdik.

2010-cu ildə ABDC olaraq 20 Yanvar faciəsində həlak olan soydaşlarımızla bağlı anım mərasimi keçirmişik. Xocalı soyqırımı ilə bağlı mitinq təşkil etmişdik. Belçikadakı erməni səfirliyinə, Avropa

parlamentinin rəhbərlərinə və İnsan Haqları Məhkəməsinə Qarabağ işğalı ilə bağlı məktublar göndərilmişdi. Bundan başqa Avropada ayrıca yayımlanan Avropa televiziyasında cəmiyyət rəhbəri olaraq Qarabağ işğalı ilə bağlı proqramların yayımlanmasına nail olmuşuq.

Bundan başqa təntənəli şəkildə Novruz bayramını qeyd etmişik. Belçikaya Azərbaycanın bir sıra şəhər və regionlarının icra hakimiyyətlərinin iştirakı ilə toplantı keçirmişik. Həmçinin Əsmayə Cavdovanın başçılıq etdiyi və Azərbaycanda fəaliyyət göstərən Ziyalı Qadınlar Dərnəyinin idarə heyəti ilə görüşümüz olub. 28 May Respublika Günü ilə bağlı futbol turniri təşkil etmişdik. Belçikadakı səfirliyimizin dəstəyi ilə burda Azərbaycanın “Qartallar” folklor qrupunun çıxışını təşkil etmişdik. Bundan başqa Azərbaycan poeziyasını Belçikada tanımaq məqsədiylə, səfirliyimizin dəstəyi ilə poeziya axşamı keçirdik.

Ümumiyyətlə, qeyd edim ki, Azərbaycan mədəniyyətinin Belçikada tanınması ilə əlaqədar bir sıra tədbirlər həyata keçiririk. Məsələn, bu tədbirlər sırasında Novruz bayramı şənliyi, qədim kökləri olan folklor nümunələrimizlə bağlı, bundan başqa Respublika Günü ilə bağlı tədbir keçiririk. Poeziya gecələri keçiririk. Bu tədbirlərimizdə hər zaman Azərbaycanın milli mətbəxinin nümunələrini təqdim edirik, eyni zamanda iştirakçılara Azərbaycan mədəniyyəti haqqında broşürlər veririk.

- Belçikada erməni diasporunun gücü hansı səviyyədir?

- Dünyanın bir çox yerlərində olduğu kimi Belçikada da erməni diasporu var və güclü fəaliyyət göstərir. Bunun da əsas səbəbi məlum olduğu kimi onların ABŞ-a və Avropaya daha əvvəlcədən gəlməsi idi. Onlar artıq bu cəmiyyətə inteqrə olunub və müəyyən mövqe tutublar. Bu səbəbdən də xüsusi olaraq vurğulayım ki, Azərbaycan diasporu gənc olsa da son illərdə erməni diasporuna və onların uydurduğu yalanlara qarşı gücünü ortaya qoya bilər və hətta daha güclü addımlar ata bilər.

- ABDC-nin binası varmı?

-Hazırda binamız yoxdur. Buna səbəb də maliyyə imkanlarımızın az olmasıdır. Amma indi fəaliyyətimizi bizə yaxın olan dost və qardaşlarımızın ofisində davam etdiririk.

Paritet.-2011.-27-28 yanvar.-№.10.-S.8.

“Dünya Azərbaycanlıları”

Ağalar İdrisoğlu

Bu gün dünyanın yüzə yaxın ölkəsində azərbaycanlılar yaşayır və ömür sürürlər. Və çox sevindirici haldır ki, onların çoxlu doğma vətənləri ilə sıx əlaqə saxlayır, burada gedən quruculuq, iqtisadi inkişafı yaxından tanış olur, tez-tez doğma diyar a gəlir, müstəqil respublikamızda gedən çiçəklənməni öz gözləri ilə görürlər.

Bildiyiniz kimi, bu il ölkəmizdə Dünya Azərbaycanlılarının III qurultayı keçiriləcək. Və dünyada yaşayan azərbaycanlılar da, həmin qurultaya çox/u sayda nümayəndələr gələcək. Bu da məmləkətimiz üçün böyük bir tarixi hadisə olacaq.

Ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə baş tutmuş əvvəlki iki qurultay çox möhtəşəm keçib. Birinci qurultay ulu öndərin rəhbərliyi və ikinci qurultay isə onun davamçısı İlham Əliyevin rəhbərliyi tərəfindən keçirilib. Bu haqda mətbuat səhifələrində maraqlı yazılar çap olunub. Bir neçə kitab da çap olunaraq, həmvətənlərimizə verilib. "Dünya Azərbaycanlıları" adlanan, böyük məlumat toplusu olan bir kitab isə qəzetimizin əməkdaşları tərəfindən işıq üzü görüb. Biz qurultay öncəsi bu müqəddəs işi yenə də davam etdirmək və məmləkətimizdən kənarında yaşayan həmvətənlərimizin həyatını, gördüyü işləri, Azərbaycanla bağlı apardıqları böyük təbliğatı yenidən qəzetinizdə çap etmək istəyirik. Ona görə də ilk öncə bu müqəddəs işə dünyada olan Azərbaycan diaspor təşkilatlarını, mədəni muxtariyyətlərinin rəhbərlərini, fəal üzvlərini cəlb etmək istəyirik. Və bu yazılar əsasında da qurultay öncəsi "Dünyada yaşayan həmvətənlərimiz" adlı yeni kitab çap etməyi planlaşdırmışıq. İnanırıq ki, bu müqəddəs iş təkcə ölkəmizdə yox, həm də dünyada yaşa an azərbaycanlılar tərəfindən çox maraqla qarşılanacaq. III öncə biz "Dünya Azərbaycanlıları" kitabının I cildinin giriş hissəsində çap olunan yazını dərc edirik. Əminik ki, buradakı faktlar da geniş oxucu kütləsinin marağına səbəb olacaq.

"Dünyada milyonlarla azərbaycanlı yaşayır. Onlar müxtəlif ölkələrdədirlər. Onları həmrəyliyə çağırmaq, bu barədə təşəbbüskarlıq etmək bizim müstəqil Azərbaycan Respublikasının tarixi missiyasıdır.."

Heydər Əliyev

Hal-hazırda bütün dünyada yaşayan azərbaycanlıların sayı əlli beş milyon nəfərdən çoxdur. Bunlardan doqquz milyon nəfəri Şimali Azərbaycan adlanan müstəqil Azərbaycan Respublikasında yaşayır. Azərbaycanlıların say tərkibinə görə ən çoxu, təxminən otuz milyondan artıq soydaşlarımız əsasən digər tarixi vətənimizdə- İran İslam Respublikasının tərkibinə daxil olan, Cənubi Azərbaycan torpağında və bir qisim isə İranın başqa ərazilərində yaşayır. İraq, Gürcüstan və Dağıstanda yaşayan azərbaycanlılar da öz tarixi vətənlərində yaşayırlar. Ermənistanda vaxtı ilə bir milyondan artıq həmvətənlərimiz də öz dədə-baba yurdlarında yaşayıblar. 1980-ci illər qədər onların çoxusu dədə-baba torpaqlarından sıxışdırılıb çıxarılmışdı. Və orada üç yüz əlli mindən çox azərbaycanlı yaşayırdı. 1989-cü ildə xalqımıza qarşı ermənilərin apardığı soyqırımı siyasəti nəticəsində həmin azərbaycanlılar da öz dədə-baba yurdlarını tərk etməli oldular. Çox əfsus ki, dünyanın aparıcı ölkələri

soydaşlarımızın haqlı səsin eşidib, bizimlə həmfikir olmadılar. Ermənilər təkcə həmin torpaqları yox, həm də Qarabağ torpaqlarımızı işğal edib, bir milyondan çox azərbaycanlıları da Dağlıq Qarabağ və onun ətrafındakı yerlərdən, öz yurdlarından didərgin saldılar. Ermənilər dünyaya car çəkirlər ki, guya türklər onlara qarşı soyqırımını həyata keçirlər. Əlbəttə, bu ağ yalandır. Amma bu, onların millətimizə qarşı etdikləri vəhşiliklər bir tarixi həqiqətdir. Çünki bütün bunlar dünya millətlərinin gözü qarşısında baş verib və onların etdikləri vəhşiliklərdə lentlərə köçürülüb, şəkillərə çəkilib və ətraflı yazılıb. Hətta yeri gələndə özləri də bütün bunları etiraf edirlər. Hətta onların özlərinin bu etiraflarını eşidən dünyanın aparıcı ölkələri nə üçünsə susurlar.

Dünyanın başqa ölkələrində isə təxminən on altı milyondan artıq həmvətənlərimiz yaşayır. Onlar da həmin ölkələrdə Azərbaycan diasporunu təşkil edirlər.

Azərbaycanlıların yayılma coğrafiyasının aydınlaşdırılması, soydaşlarımızın sayının dəqiqləşdirilməsi yalnız müstəqil Azərbaycan dövləti qurulandan sonra yəni XX əsrin sonlarında aktuallaşmış. Bu vaxta qədər isə həmin sahədə böyük çətinliklər olmuş, konkret statistik göstəricilər hazırlanmamışdı. Uzun müddət Azərbaycanın iki yerə bölünməsi, şimalda yaşayan azərbaycanlıların çox vaxt "rus", cənubda yaşayan həmvətənlərimizin isə "fars" kimi qəbul edilməsi onların hətta mühacirət edərkən azərbaycanlı kimi tanınmaması, qəbul edilməməsi ilə nəticələnmişdi. Bax bu səbəbdən də xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlılar çox vaxt rus, fars və türk diasporunun tərkib hissəsi hesab olunublar. Onlardan; bir qisminin pasportunda milliyyəti yerində rus, fars və türk yazılıblar. Hətta bir qisim azərbaycanlılar da var ki, artıq assimilyasiya olunub, başqa millətlərlə ailə həyatı qurub, dili yaddan çıxarıb və milliyyət yerində başqa millət yazılıb. Bu da millətimizə qarşı tarixin çox sərt üzüdür.

Dünyada yaşayan azərbaycanlıların məskunlaşma xəritəsi təxminən aşağıdakı kimidir:

1. İran İslam Respublikası - 30. 000. 000 nəfər
2. Azərbaycan Respublikası - 9. 000.000 nəfər
3. Asya qitəsi (İran və Türkiyə istisna olmaqla) - 4. 500. 000 nəfər
4. Türkiyə - 3. 500.000 nəfər
5. Avropa qitəsi (Rusiya və Azərbaycan istisna olmaqla) – 2 000. 000 nəfər
6. Amerika qitəsi - 1. 500.000 nəfər
7. Afrika qitəsi - 1. 500. 000 nəfər
8. Avstraliya qitəsi, Okean ölkələri - 30. 000 nəfər
9. Rusiya - 3. 500. 000 nəfər||

Azərbaycan diasporunun formalaşması tarixində yeddi əsas mərhələni göstərə bilərik.

VII-VIII əsrlərdə Ərəb xilafəti ordusunun Azərbaycana yürüşü zamanı və İslam dininin yayılmasından sonra Azərbaycanda ərəb dilli elm və mədəniyyət inkişaf etdi və buna görə azəri sənətkarların, elm xadimlərinin ərəb şəhərlərinə, Hindistana, Pakistana axını başladı. Hindistan və Əfqanıstana gedən azərbaycanlılar əsasən İslamı qəbul etməyən atəşpərəstlər oldu. Onların da həmin vaxtlar sayı ən azı iki-üç milyon olub.

Orta əsrlərdə Azərbaycana monqol-tatar yürüşləri zamanı minlərlə azərbaycanlı ailələrinin zorla Orta Asiyaya aparılması və onların orada məskunlaşması ilə nəticələndi. Bu gün həmin ailələrin çoxu başqa türkdilli millətlərin adına yazılıb.

XIX əsrdə Azərbaycanın çar Rusiyası tərəfindən işğalından sonra azərbaycanlı tacirlər, hərbcilər və digər sənət adamları Rusiyanın ayrı-ayrı şəhərlərində, kəndlərində məskunlaşmağa başladılar. Onların da bir qismi artıq rus və başqa millətlərin adına yazılıb.

XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan sovet istilasına məruz qalanda mədəniyyət və elm xadimləri, xüsusən də yerli burjuaziyanın nümayəndələri Avropaya və Türkiyəyə köçməyə, mühacirət etməyə başladılar.

1939-45-ci illərdə İkinci Dünya müharibəsi zamanı əsir düşən azərbaycanlılar, Stalin repressiyasının qorxusundan bir daha Azərbaycana dönə bilmədiklərinə görə, Qərbi Avropada, Türkiyədə və Amerikada sığınacaq tapdılar.

XX əsrin ikinci yarısında İranda baş vermiş ictimai-siyasi hadisələr, şah rejiminin azərbaycanlıları təqib etməsi nəticəsində on minlərlə cənubda yaşayan soydaşlarımız İrani tərk etməli oldu. Eləcə də İran İslam Respublikası qurulandan sonra oradakı soydaşlarımız mühacirət həyatı yaşamağa başladılar. Onların da çoxu bu gün Avropa və Amerika qitələrində yaşayırlar.

XX əsrin sonlarında, 90-cı illərin əvvəllərində SSRİ-nin süqutundan sonra azərbaycanlıların Avropa ölkələrinə, müstəqillik dönəmində isə xüsusən Rusiyaya və Türkiyəyə axını başladı. Beləliklə, təqribi hesablamalara görə Avropa qitəsində on iki milyondan artıq azərbaycanlılar yaşayır. Bunların böyük əksəriyyəti - 9 milyon nəfəri Azərbaycan Respublikasının vətəndaşıdır.

Avropada azərbaycanlıların məskunlaşdığı sayca ikinci böyük ərazi Rusiya Federasiyasıdır. Orada 3,5 milyon nəfərə qədər soydaşımız yaşayır.

Keçmiş SSRİ respublikalarından olan Gürcüstan və Ukraynada yarım milyondan çox azərbaycanlı yaşayır. Belarus, Almaniya, Böyük Britaniyada yüz minlərlə, Danimarka, Norveç, İsveç və Fransada on minlərlə həmyerlimiz məskunlaşıb. Və digər Qərb ölkələrində məskunlaşan azərbaycanlıların sayı min nəfərdən, on min nəfər arasındadır.

Azərbaycanlıların ən çox yaşadığı qitə Asiyadır. Burada onların sayı otuz yeddi milyon nəfərdən çoxdur. Belə ki, Asiya qitəsində azərbaycanlıların əksəriyyəti İran İslam Respublikasında yaşayır. Onların son statistik göstəriciləri isə otuz milyondan çoxdur. Bundan başqa orada azərbaycanlıların bir qismi başqa millətləri adına yazılıb.

Qonşu Türkiyədə 3,5, İraqda 1 milyondan artıq azərbaycanlı yaşayır. Sudanda azərbaycanlıların sayı iyirmi min nəfərdən çoxdur. Son məlumatlara görə, Cənubi Afrika respublikalarında da soydaşlarımız məskunlaşıb. Amma onların dəqiq sayı barədə məlumat azdır.

Yaşıl qitədə on mindən artıq azərbaycanlı yaşayır. Onlar Avstraliyanın Melburn, Sidney və Kanberra kimi iri şəhərlərində məskunlaşıblar. Okean ölkəsində də iki mindən çox azərbaycanlı yaşayır.

Dünya ölkələrində yaşayan azərbaycanlıların sayı təxminən aşağıdakı kimidir.

Dünya Azərbaycanlılarının həmrəyliyi

Hörmətli oxucular! Bu gün dünyanın yüzə yaxın ölkəsində azərbaycanlılar yaşayır və ömür sürürlər. Və çox sevindirici haldır ki, onların çoxusu doğma vətənləri ilə sıx əlaqə saxlayır, burada gedən quruculuq, iqtisadi inkişafı yaxından tanış olur, tez-tez doğma diyara gəlir, müstəqil respublikamızda gedən çiçəklənməni öz gözləri ilə görürlər. Bildiyiniz kimi, bu il ölkəmizdə dünya azərbaycanlılarının üçüncü qurultayı keçiriləcək. Və dünyada yaşayan azərbaycanlılardan həmin qurultaya nümayəndələr gələcək. Bu da məmləkətimiz üçün böyük bir tarixi hadisə olacaq.

Əsası ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan əvvəlki iki qurultay çox möhtəşəm keçib. Birinci qurultay ulu öndərin rəhbərliyi və ikinci qurultay isə onun davamçısı İlham Əliyevin rəhbərliyi tərəfindən keçirilib. Bu haqda mətbuat səhifələrində maraqlı yazılar çap olunub. Hətta bir neçə kitab da çap olunaraq, həmvətənlərimizə verilib. "Dünya Azərbaycanlıları" adlanan, böyük məlumat toplusu olan bir kitab isə qəzetimizin əməkdaşları tərəfindən işıq üzü görüb. Biz qurultay öncəsi bu müqəddəs işi yenə də davam etdirmək və məmləkətimizdən kənarında yaşayan həmvətənlərimizin həyatını, gördüyü işləri, Azərbaycanla bağlı apardıqları böyük təbliğatları yenidən qəzetimizdə çap etmək istəyirik. Ona görə də ilk öncə bu müqəddəs işə dünyada olan Azərbaycan diaspor təşkilatlarını, mədəni muxtariyyatlarının rəhbərlərini, aktiv üzvlərini cəlb etmək istəyirik. Və bu yazılar əsasında da qurultay öncəsi "Dünyada yaşayan həmvətənlərimiz" adlı yeni kitab çap etməyi planlaşdırmışıq. İnanırıq ki, bu müqəddəs iş təkə məmləkətimizdə yox, həm də dünyada yaşayan azərbaycanlılar tərəfindən çox maraqla qarşılanacaq. İlk öncə biz "Dünya Azərbaycanlıları" kitabının I cildinin giriş hissəsində çap olunan yazını dərc edirik. Əminik ki, buradakı faktlar da geniş oxucu kütləsinin marağına səbəb olacaq.

Dünyada yaşayan həmvətənlərimiz

"Dünyada milyonlarla azərbaycanlılar yaşayır. Onlar müxtəlif ölkələrdədirlər. Onları həm- rəyliyə çağırmaq, bu barədə təşəbbüskarlıq etmək bizim müstəqil Azərbaycan Respublikasının tarixi missiyasıdır.."

Heydər Əliyev

(Təqribi hesablamalar əsasında)

- 1.İran 30. 000.0000 nəfər
- 2.Azərbaycan 9. 000. 000 nəfər
- 3.Türkiyə 3. 500. 000 nəfər
- 4.ABŞ və Amerika qitəsində 1. 500. 000 nəfər
- 5.İraq 1. 000. 000 nəfər
- 6.Rusiya 3. 500. 000 nəfər
- 7.Misir 1. 000. 000 nəfər
- 8.Almaniya 500. 000 nəfər
- 9.Gürcüstan 700. 000 nəfər
- 10.Ukrayna 600. 000 nəfər

11.İordaniya 500. 000 nəfər

12.Hindistan 500. 000 nəfər (qeyd: Hindistana VII və IX əsrlərdə də çoxlu atəşpərəst azərbaycanlılar İslam dinini qəbul etməyərək köçüb gediblər. Və bu gün Hindistanda Zərdüş peyğəmbərə, atəşpərəstliyə sitayiş edənlər çoxdur. Hətta Pattaparti şəhərində dağın döşündə onun heykəlini də qoyub, sitayiş edirlər. Həmin azərbaycanlıların çoxusu artıq öz dillərində danışa bilmir. Deyilənə görə Hindistanda azərbaycanlıların sayı beş. yeddi milyondan çoxdur. Hətta vaxtı ilə Suraxanıdakı Atəşgaha gələnlər də azərbaycanlılar olub. Onları hindli kimi qələmə veriblər)

13.Pakistan 700. 000 nəfər (Onlar müsəlman dinin qəbul etmiş azərbaycanlılardır.)

14.Əlcəzair 300. 000 nəfər

15.Banqladeş 200. 000 nəfər

16.Böyük Britaniya 200. 000 nəfər

17.Kanada 190. 000 nəfər

18.Qazaxıstan 150. 000 nəfər

19.Suriya 100. 000 nəfər

20.Braziliya 95. 000 nəfər

21.Fransa 80. 000 nəfər

22.Bolqarıstan 70. 000 nəfər

23.Özbəkistan 75.000 nəfər (Qeyd: Özbəkistanda, Qazaxıstanda, Əfqanıstanda, Monqolustanda, Türkmənistanda da çoxlu azərbaycanlılar var ki, onların pasportunda da azərbaycanlı yox, həmin ölkələrin millətinə məxsus olduqları və hətta elələri var ki, onları fars kimi yazıblar. Şəxsən mən elə azərbaycanlılarla çox rastlaşmışam). Bütün bunların böyük tədqiqata ehtiyacı var.

24.Danimarka 65.000 nəfər

25.Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri 60.000 nəfər

26.Əfqanıstan 55. 000 nəfər

27.Norveç 55. 000 nəfər

28.Rumıniya 50. 000 nəfər

29.Türkmənistan 50. 000 nəfər

30.İndoneziya 45. 000 nəfər

31.Səudiyyə Ərəbistanı 45. 000 nəfər

32.Yəmən 63. 000 nəfər

33.İtaliya 35. 000 nəfər

34.Meksika 30. 000 nəfər

35.Macarıstan 28. 000 nəfər

36.Avstriya 20. 000 nəfər

37.Küveyt 20. 000 nəfər

38.Omman 20. 000 nəfər

- 39.Sudan 18. 000 nəfər
- 40.Qırğızıstan 20. 000 nəfər
- 41.İspaniya 15. 000 nəfər
- 42.Belçika 15. 000 nəfər
- 43.Yunanıstan 14. 000 nəfər
- 44.Albaniya 14. 000 nəfər
- 45.Argentina 14. 000 nəfər
- 46.Polşa 15. 000 nəfər
- 47.Finlandiya 14. 000 nəfər
- 48.Yaponiya 12. 000 nəfər
- 49.Avstraliya 10. 000 nəfər
- 50.Mayami 9000 nəfər
- 51.Portuqaliya 8000 nəfər
- 52.Belarus 8000 nəfər
- 53.Serbiya və Çernoqoriya 7000 nəfər
- 54.Monqolustan 7000 nəfər . 56. Moldova 6000 nəfər
- 55.İrlandiya 4500 nəfər
- 56.Latviya 4500 nəfər
- 57.Estoniya 3500 nəfər
- 58.Malta 3000 nəfər
- 59.Çexiya 2500 nəfər
- 60.Slovakiya 2500 nəfər
- 61.İsveç 2500 nəfər
- 62.Litva 2500 nəfər
- 63.Butan 2000 nəfər
- 64.Mərakeş 1500 nəfər

Əlbəttə, bizim yuxarıda yazdığımız rəqəmlər tam dəqiq deyil. Ola bilər ki, haradasa azərbaycanlıların sayı bir az çox, ya da bir qədər az olsun. Və dünyanın başqa ölkələrində də azərbaycanlılar yaşayır. Biz isə yuxarıda yalnız min nəfərdən çox azərbaycanlıların yaşadığı ölkələrin adlarını yazmışıq. Amma onu qətiyyətlə deyə bilərik ki, dünya ölkələrinin ən azı 90-95 faizində azərbaycanlılar yaşayır. Bizim də ən müqəddəs borcumuz həmin həmvətənlərimizi axtarıb tapmaq, onların həyatını qəzetimizin səhifələrində işıqlandırmaqdır. Bu müqəddəs işdə də bizə həmin ölkələrdə olan diaspor təşkilatlarımız çox köməklik edə bilər. Onu da vurğulamaq istəyirik ki, bütün dünyada yaşayan həmvətənlərimizin yüzlərlə diaspor təşkilatı mövcuddur Onların çoxusu artıq həqiqətən yaxşı işləyir. Həmvətənlərimizi öz ətrafına toplayaraq, çox maraqlı tədbirlər keçirir, qərrib ölkələrdə öz adət və ənənələrimizi qorumağa çalışırlar. Atalarımızın çox-çox qədimlərdə deyilmiş bir məsəli var: "Qərrib quşun vətəni

olmaz". Amma soydaşlarımızın çoxusu yaşadıkları ölkədə məskunlaşaraq, oranı da özlərinə ikinci vətən bilirlər. Çünki tale, alın yazısı onları aparıb, həmin məmləkətlərə çıxarıb.

Azərbaycanlıların ilk diaspor təşkilatının tarixi isə 1949-cu ildən başlayır. Belə ki, həmin ilin fevral ayının 1-də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurucularından biri olan və Türkiyədə mühacir həyatı yaşayan Məmməd Əmin Rəsulzadə Ankara şəhərində "Azərbaycan Kültür Dərnəyi"ni yaradıb. Yeddi il sonra isə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin mühacirətdə yaşayan daha bir görkəmli nümayəndəsi- Nağı Şeyxzamanlının oğlu Saleh Şeyxzamanlı ABŞ-da "Amerikanın Azərbaycan Cümhuriyyəti"ni təsis edib. Beləliklə, bu estafetin davamı olaraq, indi dünya ölkələrində üç yüzdən artıq Azərbaycan icma və birlikləri, təşkilatları, mədəni muxtariyyatları fəaliyyət göstərir. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin isə əsas məqsədi, ali vəzifəsi bütün diaspor təşkilatlarının vahid mərkəzdə birləşdirilməsidir. Amma çox böyük təəssüflə deyə bilərik ki, Dünya Azərbaycanlıları artıq bir neçə konqresə bölünməklə, milləti parçalamağa çalışırlar. Və bu konqreslərə görə, millətin birləşməsi çətinləşir. Doğrudanmı biz hələ də başa düşə bilmirik ki, millətin belə ayrı-ayrı konqreslərə bölünməsində xalqımıza düşmən, olan millətlərin əli var? Həmin millətlər, həmin ölkələr çox böyük marağındadır ki, biz bir konqresdə, vahid bir təşkilatda birləşməyək. Amma çox sevindirici haldır ki, xaricdə yaşayan soydaşlarımızın çoxusu Azərbaycanda gedən proseslərdən, ölkəmizin dinamik iqtisadi inkişaf yolu tutmasından xəbərdar olduqları üçün və özləri gəlib bu inkişafı gördüklərindən ümummilli mənafə və Vətən naminə səylərini birləşdirməyə çalışır və ölkəmizin apardığı məqsədyönlü siyasətə dəstək olurlar.

Bu bir həqiqətdir ki, bu gün Prezident Administrasiyasının İctimai-Siyasi şöbəsi və Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsi diaspor quruculuğu sahəsində genişmiqyaslı və sistemli tədbirlər həyata keçirirlər. Elə bircə bu faktları demək kifayətdir ki, 2001-ci ilin noyabr ayının 9-10 tarixlərində dünya azərbaycanlılarının Bakı şəhərində keçirilən I qurultayı və 2004-cü ildə aparılmış məqsədyönlü işlər nəticəsində MDB məkanında, Avropa, ABŞ, Asiya və Afrikada qırxdan artıq yeni diaspor təşkilatları, Azərbaycan icmaları yaradılıb. Və bu icma və birliklərin də Vətən naminə bir araya gəlməsi, birləşməsi, federal birliklər yaratması tendensiyası artıq çox qabarıq şəkildə hiss olunur.

Xaricdə yaşayan soydaşlarımızdan ən böyük təşkilatlardan biz nümunə kimi bir neçəsini göstərə bilərik. Bunlardan- Ümumrusiya Azərbaycanlıları Konqresini, Ukrayna Azərbaycanlılarının Konqresini, Rusiya Azərbaycanlılarının Federal Milli-Mədəni Muxtariyyatını, Almaniya Azərbaycan Cəmiyyətləri Federasiyasını, Qazaxıstan Azərbaycan Konqresini, Özbəkistan Azərbaycanlılarının "Turan" Konqresini, Kanada Azərbaycanlıları Assosiasiyasını, Çelyabinsk vilayət "Ozan" Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzini, Nijni-Novqoroddakı Azərbaycanlıların Mili Mədəni Muxtariyyatı təşkilatını və onlarca təşkilatları göstərə bilərik.

Federal birliklərin fəaliyyətini gücləndirmək məqsədi ilə onların regional təşkilatları da təsis olunub. Bu gün Rusiya Federasiyasının təxminən 67 subyektdə Ümumrusiya Azərbaycanlıları Konqresinin 73-dən çox regional təşkilatı fəaliyyət göstərir. Bu regional təşkilatlar arasında əlaqələrin tənzimlənməsi məqsədi ilə Ümumrusiya Azərbaycanlıları Konqresinin Dairə şuraları yaradılıb. Hal-hazırda özündə Ümumrusiya Azərbaycanlıları Konqresinin on yeddi regional təşkilatını birləşdirən Uzaq Şərq, on beş regional təşkilatlarını birləşdirən Ural Dairə şuraları çox böyük müvəffəqiyyətlə fəaliyyət göstərir.

2003-cü ilin aprel ayında Almaniya Respublikasının Maynts şəhərində dünya azərbaycanlıları diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I Forumu keçirildi. İyirmi doqquz ölkədən yüz yetmiş nümayəndənin qatıldığı forumda Azərbaycan icma və birliklərinin vahid bir təşkilatda birləşməsi məsələsi aktuallaşdı. Nəticədə MDB məkanındakı diaspor təşkilatları rəhbərlərinin təşəbbüsü ilə "Müstəqil Dövlətlər Birliyi ölkələrinin Azərbaycan İctimai Birliklərinin Əlaqələndirmə Şurası" yaradıldı.

2003-cü ilin may ayında Türkiyə Respublikasının İzmir şəhərində keçirilən "Azərbaycan diasporu: perspektivlər və reallıqlar" mövzusunda növbəti konfrans zamanı Avropada fəaliyyət göstərən icma və birliklərin vahid təşkilatda birləşməsi məsələsi bir daha gündəmə gəldi. Bu ideya 2004-cü il aprel ayının 17-də reallaşdı. Berlin şəhərində Avropa Azərbaycanlılarının Konqresi yaradıldı. Beləliklə, Avropa ölkələrində fəaliyyət göstərən Azərbaycan icmalarının milli-mədəni xüsusiyyətlərini qorumaq, sosial və siyasi-hüquqi maraqlarını təmin etmək məqsədi Konqresin əsas vəzifəsi hesab olundu. Və bu işin davamı olaraq, hal-hazırda Asiyada fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatlarını bir araya gətirmək məqsədi ilə mühüm tədbirlər həyata keçirilir. Bu tədbirlər də artıq özünün ilk nəticəsini verib. Belə ki, 2004-cü ilin may ayının 28-də Türkiyənin İsgəndəriyyə şəhərində bu ölkədə fəaliyyət göstərən on səkkiz Azərbaycan icma və birliklərini özündə birləşdirən Türkiyə-Azərbaycan Dərnəklər Federasiyası təsis konfransı keçirib fəaliyyətə başlayıb.

Təkmilləşmiş Azərbaycan cəmiyyəti bütün dünyada Azərbaycanı təmsil etmək, doğma Vətənin çiçəklənməsinə əməli töhfələr verməklə yanaşı, eyni zamanda bu təşkilatlar fəaliyyət göstərdikləri ölkələrin ictimai-siyasi həyatında da fəal iştirak edirlər.

Azərbaycan icma və birlikləri həmin birliklərin ictimai-siyasi mühitinə inteqrasiya olunur, onun qanunvericilik və icra orqanlarında təmsil edilməklə fəaliyyət göstərdikləri ölkənin iqtisadi, sosial və mədəni potensialının gerçəkləşməsinə xidmət edən sağlam və fəal ictimai qüvvəyə çevrilirlər. Eyni zamanda milli mənliklərini, doğma dillərini və mədəniyyətlərini qorumağı, xalqlar arasında əməkdaşlıq tellərinin möhkəmləndirilməsini təmin etməyi də zəruri hesab edirlər.

SSRİ-nin tarixində müttəfiq respublikaların sakinləri iki dəfə xaricə axın və dissident hərəkatı ilə üzləşmişdi. Bu halların biri ilk sovetləşmə illərindən başlayaraq, 1937-38-ci illərə digəri isə 1960-70-ci illərə təsadüf edir. Maraqlıdır ki, keçmiş sovetlər birliyinin emiqrasiya statistikasına görə, 1960-70-ci illərdə Azərbaycan son mövqedə dururdu. Buna səbəb kimi azərbaycanlıların öz Vətənlərinə bağlılığını göstərmək olar. Həm də o illərdən başlayaraq respublikamızda insanların rifah halı yaxşılaşmağa, ədəbiyyat, incəsənət sahəsində çalışanlara, elm xadimlərinə böyük qayğı ilə yanaşılmağa başlanmışdı.

Azad Azərbaycan.-2011.-18 yanvar.-№.7.-S.5, 28 yanvar.-№.12.-S.6.

Milli ideologiya və demokratiya bir-birini tamamlayır

Şəmsəddin Əliyev

1991-ci ildə Azərbaycanda "sovet divarı" Azərbaycan xalqının əli və zamanın köməyi ilə dağıldı. Bu sədd çökəndən az sonra mən libasını dəyişən və yeniləşən ölkənin pəncərəsindən dünyaya baxdım...Gözlərimin önündə nəhəng, qəddini düzəldən bir dövlət canlandı..."Sovet divarından" o yanda keçmişimiz qalırdı, bu tərəfdə isə təptəzə ümidlərlə yaşayan xalq. Bütün bunların hamısına "demokratiya" və yaxud "hüquqi dövlət", "azad cəmiyyət" deyilən və qanımızın bahasına başa gələn ideyalarla arzularla çatmışıq. Qədrini bilməliyik....

Azərbaycançılıq ideyası da həmin vaxtdan başladı...Nə əldə etmişiksə, ona hərəkətdə olan ideyalar və bəşəri prinsiplər nəticəsində nail olunub.

Bəs, azərbaycançılıq ideyası nədir?! Burada müstəqil Azərbaycanın ideoloji konsepsiyasının şərhinə ehtiyac var. Bu konsepsiyanın əsas kriteriyaları kimi dövlətçilik, dövlətçiliyi və xalqın milli-mənəvi dəyərlərini qoruyub saxlamaq, ərazi bütövlüyünü bərpa etmək uğrunda mübarizə aparmaq hər birimizin müqəddəs borcu kimi önə çəkilir. Patriotizm hissləri də dövlətçiliyin tərkib hissəsini təşkil edir. Qorunub saxlanan, bu günümüzdə qədər çatan dilimiz, adət və ənənələrimiz bütövlükdə mənəvi sərvətlərimizdir. Ümumbəşəri dəyərlərə hörmətlə yanaşma da milli ideologiyamızla uzlaşan məsələlərdəndir.

Belə nəticəyə gəlmək olar ki, bütün ideyalar təcrübədən iqtibas olur və ya kök atır, onlar həqiqəti əks etdirməklə, ya səhv, ya təhrif edilmiş, ya da düzgündür. Özünün məzmunundan asılı olaraq, ideyalar cəmiyyəti əks etdirməklə insanların sosial həyatına müxtəlif şəkildə təsir edir. Bu mənada azərbaycançılıq ideyası, milli ideya kimi, cəmiyyət tərəfindən obyektiv reallığa xas dərk edilməli və düşüncənin pozitiv mənada dəyişməsinə əhatə etməlidir.

Azərbaycan xalqının tarixi müqəddəratının müəyyənlişməsində Azərbaycanın geosiyasi mövqeyi, milli ideologiyası mühüm rol oynayıb. Azərbaycanda tarix boyu müxtəlif xalqlar və mədəniyyətlər arasında qarşılıqlı canlı əlaqələr mövcud olub, Azərbaycanın və Azərbaycan xalqının təbii-tarixi təşəkkülünün tərkib hissəsi olan bu prosesdə onun hər bir iştirakçısı nadir mədəniyyətin sahibinə çevrilib: "Azərbaycanlılar" və "Azərbaycançılıq", milli ideyalar altında qəbul etdiyimiz vahid birliyin özülü qoyulub və onun tərkibinə aparıcı türk amili ilə yanaşı, ölkəmizdə məskunlaşmış bütün millətlər də daxil olub. Burada başqa mənəvi axtarmağa ehtiyac qalmır. Qeyd olunmalıdır ki, etnosların tərkib hissələri, onların maddi və mənəvi mədəniyyət sahəsindəki özünə xas milli ideyaları itmir, sadəcə müəyyən dəyişikliyə məruz qalır, inkişaf edir, inteqrasiyaya uğrayır.

İdeya latın sözü olaraq təfəkkürdə hadisələrin obyektiv reallıqda dərk edilmə forması kimi leksikonumuza daxil olub və bu gün də əhəmiyyət kəsb edir. Bu özündə düşüncənin məqsədini və gələcəkdə kainatın praktik olaraq dəyişmə proyeksiyasını əhatə edir. İdeyanın anlayışı antik dövrlərdə Demokrit və Platon tərəfindən verilib və mahiyyət etibarilə onu atoma bənzədiblər.

2. Kant ideyanı idrakın anlayışı adlandırır. Yəni duyumumuzda müvafiq predmet yoxdursa, onu dərk etməyirsən və idrakımızda da yoxdursa, deməli predmet yoxdursa, deməli predmet də yoxdur.

3. İdeya immanent (bir şeyin və ya hadisənin öz təbiətinə xas olan daxili səbəbləri) məqsəd daşdığından, burada vurğulayırdılar. "Mən" dünyasını yaratmaq, obyektiv həqiqət, subyektlə obyektin uyğunluğu və yaxud birbirinə təsadüf etməsi kimi anlaşılmalıdır.

XIX əsrin ortalarında Azərbaycan millətinin formalaşması üçün mühüm şərait yaranmış, cəmiyyətin sosial təbəqələrində əsas dəyişikliklər baş vermiş, yeni sosial qruplar - milli burjuaziya, milli ziyalı təbəqəsi və fəhlə sinfi meydana gəlmişdir. Bu dövrdə Azərbaycan ədəbi dilinin funksional dairəsi genişləndi və milli mətbuat yarandı. Xalqda özünü dərk, özünü təsdiq hissləri inkişaf etdi. Bütün bunlar XX əsrin əvvəlində Azərbaycan millətinin formalaşması prosesinin başa çatması ilə nəticələndi. Milli ideologiyanın inkişafına zəmin yaransa da, mühüm əhəmiyyət kəsb edən bu milli dəyərin durumuna mənfi təsir edən amillər də mövcud idi. Belə ki, XX əsrin 40-50-ci illərində Sovet İmperiyası tərəfində aparılan deportasiya siyasəti nəticəsində qədim Azərbaycan torpaqlarından 100 minlərlə azərbaycanlı Aran bölgələrinə köçürüldü. Əsrlər boyu dağətəyi ətrafda yaşayan bu köçkünlər yeni coğrafi mühitə uyğunlaşa bilmədikləri üçün onların bir qismi həlak oldu.

Sovet dövrünün sonrakı illərində də milli ideologiya sahəsində kobud əyintilərə yol verildi. 60-cı illərin sonu, 80-ci illərin əvvəllərində Sovet rejiminin hökm sürməsinə baxmayaraq, Azərbaycan xalqının etnik inkişafı və azərbaycançılıq ideyası üçün geniş perspektivlər açıldı. 1978-ci ildə qəbul edilən Azərbaycan Sovet Konstitusiyasına görə Azərbaycan dilinə "dövlət dili" statusunun verilməsi haqqında ayrıca maddənin olması milli dəyərlərin qorunub saxlanmasına və inkişafına böyük imkanlar açdı. Bəlkə də bu milli ideologiyanın, Azərbaycançılıq ideyasının başlanğıc nöqtəsi kimi bütün azərbaycanlıların uğuru idi.

1991-ci il oktyabrın 18-də Milli Məclisdə Azərbaycanda dövlət müstəqilliyi haqqında Konstitusiya Aktı qəbul olunmuş və Azərbaycan Respublikası Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisi elan edilmişdir.

Müstəqillik illərində Azərbaycan xalqının taleyində özünəqayıdış və özünüdərk meyilləri gücləndi. Milli mədəniyyət, milli ideologiya şüurunun inkişafında yeni dövr başlandı. Milli dəyərlərin inkişafı üçün geniş şərait yarandı. Stereotip baxışlara, yeksənəq fikirlərə son qoyuldu. Bu sahədə fikir müxtəlifliyi olsa da, vətəndaş cəmiyyətinə, hüquqi dövlətin prinsiplərinə zidd deyildi. Məhz hüquqi və demokratik dövlət kimi Azərbaycanda milli ideologiyanın və dövlətçiliyin inkişafı üçün mühüm addımlar atıldı. Xalqın milli mədəniyyətinə, tarixinə, adət-ənənələrinə dövlət qayğısı artdı. Milli ideologiyanın inkişafına mane olan hallara, milli qarşıdurma cəhdlərinə son qoyuldu. İnsanpərvərlik ideyalarına yad olan ünsürlərin qarşısının alınması və cəmiyyətin mənəvi əsaslarının qorunması dayaqları dövlətin əsas vəzifələrindən biri kimi möhkəmləndi.

Burada "millət" sözü sözün tək, sonra isə cəm şəklində çevrilir. Sözün mənası belə yozulur: Əqidə, iman, cəmiyyət, ideya və firqələr mənasını verir. Cəsarətlə deyə bilərəm ki, millət din kimidir. Onu da şəriət kimi uca Allah Özünün elçiləri vasitəsilə bizə bəxş etmişdir. Amma millətlə din arasında fərq ondan ibarətdir ki, millət peyğəmbərə, din isə Allaha və şəxsə nisbətə verilir. Quranda din bəzən tayfaya olan nisbətə ehtiva edilir. Məs: Hz. Yusif: Mən Allaha inanmayan və axirəti inkar edən bir tayfanın dinini tərək etdim. Mən ata-babalarım İbrahimin, İshaqın və Yəqubun dininə tabe oldum" - deyir.

Qürur doğuran hal ondan ibarətdir ki, Azərbaycançılıq ideyası 1995-ci il müstəqil dövlətin Konstitusiyasının müddəalarında da özünə yer aldı. Ümumbəşəri dəyərlərə söykənən Azərbaycançılıq ideyası beynəlxalq təcrübədən faydalanmaqla əsas insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təsbit edilməsində, bu dəyərlərin həyata keçirilməsində, təmin edilməsində və bu ideyaların müdafiəsi üçün zəruri olan müvafiq icra mexanizminin yaradılmasında ehtiva edildi.

Müstəqil, hüquqi, demokratik, unitar və dünyəvi dövlətin Konstitusiyasında azərbaycançılıq ideyaları insan və vətəndaş hüquq və azadlıqları ilə dünyəviləşir, ölkə hüdudlarından kənara çıxaraq, həm də sivil ideyalara inteqrasiya olunur, saflığını qorumaqla modernləşir - desəm səhv etmiş olمام. "Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyi haqqında" Konstitusiya aktında da bu ideyalar xalqın niyyəti kimi bəyan edilir. Ona görə ki, xalq hakimiyyətin mənbəyidir. Məhz hər şey onun iradəsinə uyğun olmalı, onun sosial rifahının və həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi üçün edilməlidir. Dövlət də azərbaycançılıq ideyalarının inkişafına və müdafiəsinə təminat verir.

Azərbaycançılıq ideyaları vətəndaş cəmiyyətinin bərqərar edilməsinə, qanunların aliliyinin təmininə, dünyəvi - hüquqi dövlətin qurulmasına və qorunmasına, vətənə sədaqətdə və məhəbbətdə, hamının layiqli həyat səviyyəsinin ədalətli iqtisadi və sosial qaydalara uyğun təşkilində, dövlət rəmlərinə hörmətdə, dünya xalqları ilə dostluq, sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşamada özünü göstərməklə, qeyd olunanlar bu ideyanın məqsəd və məramını təşkil edir.

Yaxşılıq etməyə tələsmək, bütün insanlara qarşı şəfqətli və humanist, dözümlü olmaq, güclü olduğumuz halda güc tətbiq etməkdən və silahla hədələməkdən uzaq olmaq, bağışlamağı bacarmaq, adət və ənənələrimizə, habelə beynəlxalq adətlərə və normalara hörmət etmək, onları qorumaq, həyat və cəmiyyət üçün faydalı olan tövsiyələr azərbaycançılıq ideyasının trayektoriyasıdır. Qeyd olunanların gerçək həyata keçirilməsi sağlam elmi islahatlardan - elmlə ağılın vəhdətindən keçir.

Azərbaycan dövlətinin - Azərbaycan xalqının demokratiyaya, istiqlala doğru hərəkət tarixində ümitsizlik məqamları, Azərbaycan vətəndaşlarının bəlkə də xəcələt hissələ xatırladığı anlar da olub. Lakin bütün hallarda milli ideologiya xalqımızın yüksək idealları ilə köklənib. Bəzən kövrək olan belə ideyalar unudulsa da, onun bərpası və inkişafı üzrə səylər hər bizimizdə qürur hissi doğurur, Azərbaycan dövlətçiliyinin inkişafı uzun sürən demokratik bir prosesdir. Azərbaycançılıq ideyası və Milli İdeologiya bu prosesin yolçusudur. Hamımızın və yaxud da çoxlarının fikrincə, uzun sürəcəkdir bu proses əbədi davam edə biləcəkdir bir hərəkətdir. Demokratiyanın son və ideal nöqtəsi olmadığı kimi, milli ideologiyanın da sonu yoxdur. O daim hərəkətdə və inkişafdadır.

Daha dəqiq desəm, milli ideologiya, istəsək də, istəməsək də xalqın arzusu və ümididir. O hamımız üçündür. Biz bütün Avropaya (bəlkə də bütün dünyaya) sübut edək ki, azadlıq və azərbaycançılığa xas ideologiyamız var, müharibədən uzağıq, lakin torpaqlarımızın işğalı ilə barışa bilmərik. Azərbaycan siyasi, dini, ideoloji və iqtisadi azadlığının nümunəsi kimi, beynəlxalq aləmin xəritəsində imzası olan müstəqil ölkə kimi tanınmalı və ona hörmət edilməlidir. Azərbaycan xalqı özünün ideyasına yeni dünyanın demokratik ideya və institutlarının inkişafını əlavə edir. Biz anlayırıq ki, istiqlaliyyətimiz Qarabağsız ötüşə bilməz. Bu da

azərbaycançılıq və həm də türkcülük, bir az da irəli baxsaq müsəlmançılıq ideyalarının məhsuludur və bəlkə də belə olmalıdır.

Dövlət insanlar arasında bağlanmış müqavilədən törəyir və o öz öhdəliklərini məhz öz vətəndaşları ilə yerinə yetirir. Mən deyərdim ki, azərbaycançılıq ideyası da Azərbaycan vətəndaşları ilə dövlət arasında bağlanmış müqavilədən törəyir və bu ideya öz bəhrəsini verə bilmədikdə qarşıdurmalara, xaotik hallara şərait yaradıla bilər. Hamımız məsuliyyət daşıyıyıq. Bəs nə etməli sualına da Azərbaycan Konstitusiyasında (72 m) cavab var: Hər birimiz dövlət və cəmiyyət qarşısında hüquq və vəzifələrimizdən irəli gələn vəzifələr daşıyıyıq. Bu mənada ölkə Konstitusiyasına və qanunlarına əməl etməli, başqa şəxslərin hüquq və azadlıqlarına hörmət bəsləməli, qanunla müəyyən edilmiş digər vəzifələri də yerinə yetirməliyik. Qanunu bilməmək heç birimizi məsuliyyətdən azad etmir. Qənaətimə görə, qeyd etdiklərim hüquqi dövlətin anlamına xas cəhəti və azərbaycançılıq ideyasının ana xəttidir.

Bu ideyanın əsas konstitusion vəzifələrə və bəzələrlə sadıq qalmaqla cəmiyyəti nə dərəcədə yaxşı tənzimləməsindən keçir. Cəmiyyətin də bu ideyalara bağlılığı şəffaf olmalıdır.

Özümüzün gizli ideyalarımız barədə aşkar danışmaq gərəkdir ki, şəffaflıq olsun. Çünki gizli olanlar sonradan aşkarlanır. Bəzən zəkamıza ildırım kimi çaxan işıq şüasını görməyi və onun arxasınca getməyi bacarmırıq. Lakin bizə məxsus olmuş, sonra isə təkzib etdiyimiz ideyaları başqasından eşidəndə onu az qala möcüzə kimi qəbul edirik.

Dünyanın dərk edilməsi prosesində xalq olaraq yəqin edirik ki, hər hansı bir millətə paxıllıq nadanlıqdır, imitasiya intihara bərabərdir. Başa düşürük ki, taleyimizi özümüz qurmalıyıq. Kainatda Rəbbimizin bizə bəxş etdiyi bərəkətin sayı-hesabı olmasa da, yenə dərk edib yəqin edirik ki, bir qarış halal torpaqda gərgin əmək sərf olunmasa, ilahi nemətin bircə zərrəsi də ərsəyə gəlməz. Millət kimi özümüzü ideyalarımıza etibar etməliyik.

Şüa hansı nöqtəyə düşməlidir, göz qabaqcadan həmin nöqtəyə yönəlir. Azərbaycançılıq ideyası da bizi hansı yola sövq edirsə, həmin yola üz tutaq.

Azərbaycançılıq ideyası hüquqi dövlətin, demokratik cəmiyyətin və prinsiplərin ayrılmaz hissəsidir. Gələcəyimiz, rifahımız və dövlətçilik naminə bu gün nə düşünürüksə, o bizim ideyalarımızdır. Sabahki ideya bu gün açıqladığımız zidd də ola bilər. Bizi başa düşməyənlər də tapılar. Lakin başa düşülməməyi dərd etməyə dəyməz. Axı, Pifaqoru, Sokratı, İsa Peyğəmbəri də kim başa düşdü ki.....? Dahiləri heç vaxt düzgün başa düşməyiblər.

Sonda - Çin tarixinin dahi şəxsiyyəti, böyük filosof Konfutsinin: "O yer gözəldir ki, orada insanlara hörmət və məhəbbət, inam və etibar var. Yaşamaq üçün yer seçərkən məhəbbətin və hörmətin, etibarın və inamın hakim olduğu yeri qəbul etməsək, onda biz ağılı hardan və necə toplayırıq?" aforizmi də yerinə düşər. İnsanlara inanmaq, onlara etibar etmək - bu demokratiyadır. Çünki demokratiya da ideyalardan yaranıb.

Avrasiyaçılıq və azərbaycançılıq: təmas nöqtələri və yaxınlaşma perspektivləri

Telman Cəfərov

Bakı Slavyan Universitetinin professoru, filologiya elmləri doktoru Telman Cəfərovun (Vəlixanlı) 2010-cu ilin noyabrında Ankarada, Atatürk Kültür, Dil və Tarix Yüksək Qurumu tərəfindən nəşr olunmuş “XV-XVII Yüzlə Rus Edebiyatında Türklər” monoqrafiyası və “Avrasiyaçılıq ideyaları müasirlik prizmasında” məqalə və tərcümələr toplusu (Bakı, “Mütərcim” nəşriyyatı) avrasiyaçılıq tədqiqatları istiqamətində, o cümlədən azərbaycanşünaslıq problemlərinin Avrasiya tarixi-mədəni arealı müstəvisində nəzərdən keçirilməsi nöqtəyindən nəzərdən maraqlı olduğundan müəllif tərəfindən “Avrasiyaçılıq ideyaları müasirlik prizmasında” kitabına yazılmış ön sözü oxucularımıza təqdim edirik.

Müasir avrasiyaçılıq və azərbaycançılığın (azərbaycanşünaslığın) problemlərinin eyni bir müstəvidə nəzərdən keçirilməsi, ümumiyyətlə, azərbaycançılıq ideyalarına belə böyük və geniş məsafədən yanaşma paradoksal görünə bilər. Birincisi, rus alimləri tərəfindən irəli sürülmüş bu elmi-nəzəri istiqamət ilk növbədə nəhəng Avrasiya dövləti olan Rusiyanın maraqlarına cavab verir, digər tərəfdənsə, məsələnin aktuallığı nə Azərbaycanda, nə də digər türk dövlətlərində qədərincə dərk edilmir. Lakin müzakirə edilən problemin geosiyasi, mədəni-tarixi, sosial-etnik və s. aspektləri mövzu ilə bağlı və onun ölkəmiz, xalqımız, mədəniyyətimizlə əlaqəli şəkildə diskussiyaya cəlb olunmasını aktuallaşdırır.

Azərbaycan oxucusunu klassik və müasir avrasiyaçılıq ideyaları ilə tanış etmək niyyəti güdən kitaba belə bir müqəddimənin verilməsi, yəqin ki, rəmzi mənə kəsb edir. Bu, Azərbaycan deyilən tarixi-mədəni-etnik-siyasi mövcudluğun böyük Avrasiya arealında təsəvvür edilməsi, tariximizə, dil və ədəbiyyatımıza daha geniş kontekstdə işıq salınması imkanı yaratmaqla, yeni və məhsuldar bir elmi istiqamətin başlanğıcı ola bilər.

Birincisi, coğrafi region və tarixi-mədəni areal kimi Azərbaycan özünəməxsus Avrasiya modelinə malikdir. Ərazisi çöl zolağı deyilən Avrasiya tarixi-mədəni arealının başlanğıc ərazisinə daxil olmasa da, Azərbaycan həttə materikin, demək olar ki, bütün iqlim qurşaqlarını əhatə edir. İkincisi, Avrasiya materikində baş vermiş bütün böyük köçlər və yerdəyişmələr bu və ya digər səviyyədə tarixi vətənimizin sərhədlərini ağışuna almış, Şərqdən Qərbə, Şimaldən Cənuba və əks istiqamətlərdə reallaşan kəşfiyyat ekspedisiyaları, karvan yolları məhz Azərbaycan ərazisindən keçib. Böyük Monqol imperatoru Çingizxanın sərkərdələri Subutay və Cebenin kəşfiyyat xarakterli marşrutunu, rus tacirləri Afanasi Nikitin və Fedot Kotovun səyyahət yollarını, makedoniyalı İsgəndərin və Teymurləngin “böyük imperatorluq” yaratmaq niyyətlərini, həttə Hitlerin “Barbarossa” planını yada salmaq kifayətdir. Azərbaycan Avrasiya məkanında mövcud olmuş imperiyaların və sivilizasiyaların kəsişmə nöqtəsində yerləşib. Böyük Bizans imperiyasının, Xəzər xaqanlığının və Ərəb xilafətinin torpaqlarının bir-birinə qovuşduğu coğrafi-tarixi yerlər məhz tarixi Azərbaycan ərazilərinə təsadüf edirdi. Üçüncüsü, Avrasiya və Azərbaycanın kulturoloji aspektdə müqayisəli tədqiqi elmi axtarışlar üçün yeni üfəqlər açır. Orta əsrlər ədəbi abidələrinin: Azərbaycan oğuzlarının “Kitabi-Dədə Qorqud” dastanlarının, şərqi slavyan eposu “İqor polku hekayəti”nin, german tayfalarına məxsus “Nibelunqlar nəğməsi”nin, fransız abidəsi “Roland haqqında nəğmə”nin və s.

müqayisəli şəkildə araşdırılması onlar arasında ideya-mövzu, tipoloji oxşarlığı üzə çıxarmaqla, orta əsrlərdə Avrasiya xalqlarının tarixi-mədəni yaxınlığını, oxşar təfəkkür tərzini, əxlaq normalarını və qəhrəmanlıq, cəngavərlik şərəfi ilə bağlı dəyərləri üzə çıxarır. Görən, Azərbaycan məhəbbət və qəhrəmanlıq dastanlarının Avrasiya arealında yayılmış folklor nümunələri ilə müqayisəsi nə qədər oxşarlıqlar ortaya çıxara bilər? “Aşıq Qərib” dastanı süjetinin Türkünstan tarixi-mədəni kontekstindəki saysız-hesabsız versiyalarla yanaşı Alyoşa Popoviçlə bağlı şərqi slavyanlara məxsus bılına ilə mövzu və struktur yaxınlığı da bu qəbildən olan misaldır.

Bu fikirləri söyləməkdə məqsədimiz klassik avrasiyaçılığın və neoavrasiyaçılığın çatışmayan cəhətlərinə, eləcə də məsələnin kulturoloji aspektinin kölgədə qalmasına diqqəti yönəltməkdən və gələcək tədqiqatlarda, xüsusən də Azərbaycan alimlərinin araşdırmalarında, türkoloji, türk-slavyan əlaqələri istiqamətində aparılan elmi axtarışlarda bu cəhətin nəzərə alınmasının vacibliyini vurğulamaqdır. Çünki müasir şəraitdə Avrasiya tarixi-mədəni arealının mövcudluğunun adekvat dərki, bu qədim və orta əsrlərə aid tarixi mənzərənin obyektiv rekonstruksiyası yalnız bu cür reallaşa bilər. Həqiqət naminə deyək ki, istər rəsmi, istərsə də qeyri-rəsmi (yəni akademik elmi institutlar tərəfindən hamılıqla qəbul olunmayan) elmi araşdırmalar bu istiqamətdə axtarışlar aparmaq üçün yetərinə məlumat bazası yaradıb. Rus və digər ölkələrin türkoloq alimləri ilə yanaşı, L.N. Qumilyovun və O.O. Süleymanovun, eləcə də M. Acinin xüsusi xidmətləri qeyd olunmalıdır. Azərbaycan türkoloqlarının da bəzi müşahidələri nəzərə alınmalıdır.

Klassik avrasiyaçıların postulat və fərziyyələrindəki çatışmamazlıqlara keçək. Əsas Avrasiya mədəniyyətləri (mədəniyyət tipləri) sırasında türk mədəniyyəti xatırlanmır, hərçənd Trubeskoy və Saviski Avrasiya mədəni kontekstinin formalaşmasında türk-tatar mədəniyyətinin xüsusi rolunu öz əsərlərində döndə-döndə vurğulayırlar. Biz, ilk növbədə, Trubeskoyun “Rus mədəniyyətində Turan elementləri” və Saviskinin “Rus tarixinin Avrasiya konsepsiyası” məqalələrini nəzərdə tuturuq ki, onlar da tərəfimizdən şərh və tərcümə olunaraq, kitaba daxil edilmişdir. İngilis tarixçisi Arnold Toynbi XX yüzilliyədək gəlib çatmış dünya sivilizasiyalarını sadalayır, lakin türk mədəniyyətini bu siyahıya daxil etmir (Toynbi A. Postijenie İstorii, M., Proqress, 2001, s. 40). Təəssüf ki, belə stereotiplərə hətta Azərbaycan müəlliflərinin əsərlərində də rast gəlinir. Məsələn, Əhməd bəy Ağaoğlu öna məxsus “Üç mədəniyyət” kitabında dünya mədəniyyətləri və sivilizasiyaları siyahıda türk mədəniyyətini qeyd etmir (Ağaoğlu Ə. Üç mədəniyyət, Bakı: Mütərcim, 2006). Avrasiyaçıların tərtib etdikləri xəritələrdə Azərbaycan Türkünstan arealına qatılmır, Türkiyə isə, ümumiyyətlə, Avrasiya arealında yoxdur. Sadə bir məntiqə söykənərək, nəzərə alsaq ki, Ural və Altay arxasından başlanan, Avrasiyanın səhra və çöl zolaqlarını ağuşuna alan hücum, köç və yerdəyişmələr göstərilən punktlarsız ötüşməyib və bu torpaqlarda türk xalqlarının oturuşması ilə nəticələnib, onda avrasiyaçıların əldə etdikləri bəzi nəticə və arqumentlər təəccüb doğurur.

Avrasiya konsepsiyasının bütün areala, o cümlədən Türkünstan, Monqolustan, Türkiyə və Azərbaycanın tarixi ərazilərinə aid olunmasına əsas əngəl törədən cəhət Qərb (roman-german) mədəniyyətinin Avrasiya mədəniyyətlərindən üstünlüyü ideyasının təsbitidir. Qərbçilik meyillərinin hətta bəzi slavyanofil və avrasiyaçı alimlərin, eyni zamanda Azərbaycan maarifçilərinin əsərlərində üstünlük qazanması o səbəbdən narazılıq doğurur ki, bu, regionun qədim sivilizasiya və mədəniyyətlərini kölgədə qoyur. Professor Cavad Heyətin “Qərb mədəniyyətinin inkişafına islam mədəniyyətinin təsiri” məqaləsi göstərilən tədqiqatlarda yol verilən metodiki

səhvlərə cavab kimi qiymətləndirilə bilər (Cavad Heyət. İslam mədəniyyətinin Qərb mədəniyyətinin inkişafına təsiri // 525-ci qəzet, 2010, 19 mart). Burada elmi cəhətdən əsaslandırılmış belə bir fikir irəli sürülür ki, çiçəklənməkdə olan çağdaş Qərb mədəniyyəti öz köklərini Roma və Bizans yox, islam və türk mədəniyyətlərindən götürür. Güney Azərbaycanın məşhur mədəniyyət xadiminin bəzi arqumentləri ilə razılaşsaq da, bu cür birtərəfli yanaşmanı və antik mədəniyyətlərin rolunu əsla inkar edə bilmərik. Fikrimizcə, belə bir yanaşma eynən qərbçilərin mövqeyini təkrarlamış olardı. Müasirimizin fikrinə rəğmən, Əhməd bəy Ağaoğlu 1927-ci ildə Türkiyədə nəşr edilmiş “Üç mədəniyyət” kitabında əks fikri təsdiqləyirdi, yəni islam və brahman (hind) mədəniyyətlərinin Qərb mədəniyyətini təqlid etməkdə olduğunu söyləyirdi. Bu cür yanaşma XX yüzilliyin ilk otuz ilində mövcud olan reallıqlardan doğurdu. “İndi bu mədəniyyətlərin qarşılıqlı durumlarına sözüümüzü gətirərkən, bunlardan birisinin, yəni Qərb mədəniyyətinin və digər ikisinin də, yəni İslam və Budda-Brəhmən mədəniyyətlərinin məğlub durumda olduğunu görürük... İstər müsəlmanlar və istərsə sarı irq çevrəsi əlbisələrindən və evlərinin döşənməsi kimi həyatın maddi təcəllilərindən başlayaraq ədəbiyyat və musiqi mənəvi tərəflərin ən munis köşələrinə qədər Avropa modellərini təqlid etməkdədirlər... Yaponiya Avropa mədəniyyəti yolunu tutmaq üçün içində nə qədər sarsıntılar keçirdi. Çin ilə Osmanlı dövlətinə gəlincə, eyni işin görülməsi bu məmləkətlərin bünövrəsini belə sarsıtdı” (Ağaoğlu Ə. Üç mədəniyyət, s. 28-29). Ə. Ağaoğlu olduqca obyektiv təhlilini aşağıdakı sözlərlə gücləndirir: “Sel kimi axıb gələn və qarşısında öz türündən əngəllər görməyən Avropa mədəniyyəti hər şeyi sürükləyib götürür. Bu halda tək çarə yenə o mədəniyyətə isinişmək, onu almaqdır” (Ağaoğlu Ə. Üç mədəniyyət, s.30). Əhməd Ağaoğlunun dəyərli müşahidə və nəticələri, əslində, bugünkü Azərbaycan üçün belə olduqca maraqlı görünür. Onun fikirlərində F.M. Dostoyevskinin və L.N. Qumilyovun mülahizələri ilə səsleşən məqamlar var ki, bunlara da toxunmağa çalışacağıq. Ə. Ağaoğlunun insanları şəhərləri buraxıb təbiətə və kəndlərə – təbii hala qayıtmağa səsleşən Russo və Tolstoya müraciəti də səciyyəvi xarakter daşıyır. Bu isə Azərbaycan mütəfəkkirinin Qərb mədəniyyətinin heç də birmənalı olaraq millətə və xalqına xeyir gətirəcəyinə tam əmin olmadığını ifadə edirdi.

M.F. Axundzadədən üzü bəri XIX əsrin ikinci yarısı – XX əsrin əvvəllərində bir çox ədəbiyyat xadimləri qərbçilik ideyalarının tərəfdarı olsalar da, nə M.F. Axundzadə, nə N.B. Vəzirov, nə N. Nərimanov, nə də A. Ağaoğlunun özü orta əsrlər Azərbaycan intibahının əhəmiyyətini danmırdılar. Axı M.F. Axundzadənin Məhəmməd Fizuli kimi söz ustasını bəyənməməsi Şərq və Azərbaycan İntibahının inkarı yox, zövq məsələsi idi.

İslam və hind mədəniyyətlərinin Qərb mədəniyyətindən geri qalması fikrinə gəlincə, bu, qoyulan suala birmənalı cavabı olmayan çoxəsrlik qarşıdurmadır. Qərb, yoxsa Şərq mədəniyyətinin birinciliyini müəyyənləşdirmək cəhdi “Yumurta, yoxsa toyuq birinci əmələ gəlir?” sualına cavab axtarmaq kimi bir şeydir. Elə bu yerdə Rusiya və Avropanı bir-biri ilə müqayisə edən slavyanofillərə və qərbçilərə F.M. Dostoyevskinin cavabını xatırlamaq yerinə düşərdi: “Burada hər iki tərəf böyük bir səhvə yol vermişlər; bu da ilk növbədə ondan ibarətdir ki, ovaxtkı qərbçilərin hamısı Rusiyanı Avropa ilə səhv salırdılar, tam ciddiyyətlə onu Avropa kimi qəbul etmişdilər və Avropanı, oradakı qayda-qanunu inkar edərkən düşünürdülər ki, bu inkarı elə Rusiyaya da tətbiq etmək məqbuldur, lakin Rusiya heç də Avropa deyildi, o, Avropa mundiri geymişdi, bu mundirin altında isə tam başqa bir varlıq mövcud idi. Slavyanofillər onun Avropa yox, tam başqa bir dünya olduğunu nəzərdən keçirməyə

dəvət edirdilər və onu birbaşa söyləməkdən çəkinmirdilər ki, qərbcilər bir-birinə bənzəməyən və ölçüləri üst-üstə düşməyən iki şeyi müqayisəyə gətirirlər. Onların gəldiyi qənaət Avropa üçün yararlı olsa da, Rusiyaya heç cür aid oluna bilməz, belə ki, onların Avropada görmək istədikləri artıq çoxdandır ki, Rusiyada mövcuddur, bu, ən azı onun rüşeymində və potensialında vardır, hətta onun qayəsini təşkil edir: bu isə inqilabi yox, ümumbəşəri yeniləşmə ideyası formasında özünü büruzə verməlidir, yəni Allah həqiqətinə, İsanın göstərdiyi yola yetişmək. Bu isə nə vaxtsa yer üzündə bərqərar olacaq və olduğu kimi də pravoslavlıqda qorunub saxlanılacaq” (Dostoevskiy F.M. Dnevnik pisatelə: İzbrannie straniü, Moskva: Sovremennik, 1989, c. 557).

Eyni fikri asanlıqla islam və türk dünyasına, o cümlədən Azərbaycana aid etmək olar ki, bu da öz təsdiqini Cavad Heyətın göstərilən məqaləsində tapıb. Bu yerdə pravoslav xristian və islam dinlərinin tarixi missiyasını yada salmaq, Avrasiya dəyərlərinin qorunmasında onların rolunu eyniləşdirmək yerinə düşərdi. “Türklər kimdir və kimlərdən ibarətdir” məqaləsində Əli bəy Hüseynzadə türk xalqları və etnoslarının yenilməz sərkərdələr Çingizxan və Teymurləngin başçılığı altında Avrasiyada qazandıqları tarixi qələbələrə nəzər salaraq, avrasiyaçılıq ideyalarının öz başlanğıcını məhz birinci Böyük Monqol xanının zamanından götürdüyünü əsaslandırmağa çağırırdı. Göründüyü kimi, istər siyasi, istərsə də elmi nöqtəyi-nəzərdən avrasiyaçılıq ideyasının təsdiqi islam-türk amilini nəzərə almadan mümkünsüzdür. XIX əsrin sonu – XX əsrin birinci otuzilliyinin ədəbiyyatını izləyərkən Azərbaycan mədəni-ictimai fikrinin qərbciliyə əsl münasibətinin şahidi oluruq. Ə. Ağaoğlu və Ə. Hüseynzadənin əsərləri nümunəsində agah olduq ki, bu münasibət birmənalı deyilmiş. Lakin əsas məsələ ondadır ki, qərbcilik, turançılıq və türkcülük ideyalarının gözəl bilicisi, “Əsrimizin Siyavuşu” əsərinin müəllifi Məmməd Əmin Rəsulzadə bu meyllərə söykənərək, azərbaycançılıq ideyasını irəli sürdü və Azərbaycanı Şərfin (İran və Turanın) əsl varisi adlandırdı.

“Azərbaycanşünaslığa giriş” kitabının müəllifi Nizami Cəfərovun o fikri ilə razıyıq ki, azərbaycanşünaslıq türkologiyanın ayrılmaz hissəsidir və onu iranşünaslıqdan, qafqazşünaslıqdan, semitologiyadan ayrı şəkildə öyrənmək qeyri-mümkündür. Azərbaycan dili, ədəbiyyatı və mədəniyyətini ümumitürk kontekstindən kənarında tədqiq edərkən, “bir qayda olaraq, ciddi səhvlərə yol verirlər. Məsələn, böyük Nizaminin yaradıcılığı ilə uzun müddət yalnız iranşünaslığın məşğul olması bunu göstərdi. Şairin yaradıcılığının qədim (ümum-)türk mənbələri bütünlüklə diqqətdən kənar qaldığından onun təbliğ etdiyi fəlsəfi-estetik ideyaların tarixi kökləri indiyə qədər müəyyənəşdirilməyib. Qədim türk eposu, tanrıçılıq dünyagörüşü, Əl-Fərabı ət-Türkinin fəlsəfi görüşləri barədə aydın təsəvvürə malik olmayan bir iranşünas üçün Nizaminin poetikası, demək olar ki, anlaşılmazdır” (Cəfərov N. Azərbaycanşünaslığa giriş, Bakı, Azərbaycanda Atatürk Mərkəzi, 2002, 602, s. 9). N. Cəfərovun o fikri ilə də razıyıq ki, “müasir dünya ilə əlaqələrin yaranıb inkişaf etdiyi bir dövrdə azərbaycanşünaslığın iqtisadi, sosioloji və politoloji aspektlərinin diqqəti daha çox cəlb etməsi ənənəvi problemlərin unudulması hesabına deyil. Azərbaycanşünaslığın bir elm kimi tədqiqat həddləri genişlənir, problemləri daha çox sosial praktikanın tələblərinə uyğunlaşır, təhlil metodları inkişaf edib zənginləşir. Və nəticə etibarilə, ənənəvi problemlərə baxışın texnologiyası da təkmilləşir”. (Cəfərov N. Azərbaycanşünaslığa giriş, s.9) Bu nəticələrə istinad etməkdə niyyətimiz budur ki, tədqiqat dairəsini genişləndirək və azərbaycanşünaslığı həm də avrasiyaçılıq kontekstində öyrənək. Axı Nizami Gəncəvinin yaradıcılığını, onun ideya və qəhrəmanlar aləmini dar çərçivədə araşdırmaq

mümkünsüzdür. Dahi mütəfəkkirin etnik və toponomik rəngarəngliyi ilə seçilən poetik dünyasını ümumavrsiya kontekstində dərk etmək cəhdi daha maraqlı görünür. “Yazılı ədəbiyyata, XII əsrin böyük Azərbaycan şairi N. Gəncəvinin məşhur poemalarına müraciət etsək (“Yeddi gözəl”, “İsgəndərnamə”), burada milli mədəniyyətlərin özünəməxsusluğunu təsdiqləyən motivlərlə və xalqların vahid idarəçilik sistemi altında birləşdirilməsi ideyaları ilə (“ədalətli hökümədar ideali”) rastlaşırıq”, – deyə prof. Kamal Abdullayev yazır .

Əlbəttə, biz heç də azərbaycanşünaslığın türkologiya və avrsiyaçılıqla mexaniki qovuşmasının tərəfdarı deyilik. Azərbaycanşünaslıq olduqca perspektivli və çoxplanlı elmdir. Nəzəri məsələlərlə yanaşı praktik yönümlü sahələr diqqət çəkir. Heç kəsə sirr deyil ki, azərbaycanlıların böyük qismi xaricdə yaşayır. Onların böyük sayda yaşadığı ölkələrdə orta məktəb səviyyəsində etnokultur komponentli təhsilin təşkili önəmli məsələdir. 2004-cü ildə Moskvadakı 157 sayılı Azərbaycan etnomədəni komponentli ümumtəhsil məktəbinin tədris proqramları və dərslər vəsaitləri, tədrisin strukturu ilə tanışlıq bu işin heç də milli maraqlarımız baxımından lazımı səviyyədə qurulmadığını göstərmişdi. Azərbaycan dili, ədəbiyyatı, tarix və mədəniyyətini mənimsəmək istəyən xaricdəki soydaşlarımız üçün vahid təhsil standartları, proqram, dərslər və digər tədris-məlumat vəsaitləri hazırlanmalı, ali məktəblərimizin “Azərbaycanşünaslıq” ixtisasının elmi-nəzəri, metodiki və texniki bazası, beynəlxalq əlaqələri gücləndirilməlidir. Lakin azərbaycanşünaslıq elmi təkcə azərbaycançılıq və türk birliyi ideologiyaları ilə qidalanmamalıdır. Azərbaycanşünaslığın türkologiya və ya avrsiyaçılıqla qovuşması perspektivini elm içində elm, dünya içində başqa bir dünya, üfqi xətlər və diaqonallar üzrə virtual birləşmə kimi dərk edirik.

Bundan əlavə, biz neoavrsiyaçılığın Turan qanadına toxunmaq istərdik ki, bunun da əsas təmsilçisi Qazaxstan prezidenti N. Nazarbayevdir. O isə öz mülahizələrində ilk növbədə məşhur qazax şairi, publisisti və tədqiqatçısı Oljas Süleymenovun “Az və Ya” kitabından, digər elmi, elmi-publistik əsərlərindən çıxış edir. Həmyerlimiz, istedadlı tədqiqatçı Fərhad Əliyev özünün rusca yazılmış “Avrsiyaçılıq. Geosiyasi diskurs” kitabında qeyd edir ki, Qazaxstan keçmiş SSRİ-nin türk xalqlarını avrsiyaçılıq, yəni Turan neoavrsiyaçılığı qanadı altında birləşdirməyə qadir olan ölkə hesab edilməkdədir. Buradaca S.Serikbayın belə bir fikrinə istinad edilir ki, “Qazaxstan və Rusiyada avrsiyaçılıq məsələsi eyni problemə iki tərəfdən yanaşma kimi anlaşılır. Bu yanaşmanın mahiyyətini isə uzunmüddətli qeyri-bərabər birgəyaşayışda aramaq lazımdır”. Azərbaycanlı avrsiyaçı-alimin qazax aliminin məhz bu fikrinə istinad etməsi heç də təsadüfi deyil. Rusiya-Avrsiya təbii-coğrafi və tarixi-mədəni arealı əsrlər boyu burada yaşamış digər xalqların tarixi keçmişi və maraqları nəzərə alınmadan öyrənilə bilməz. Əks halda bu tarixi-mədəni arealda çoxtərəfli iqtisadi inteqrasiyaya, mədəni-məlumat mübadiləsinə və arzu edilməkdə olan vahid humanitar məkanın yaradılmasına doğru ciddi addımlar atmaq olmaz. Nə qədər qəribə səslənsə də, tanınmış publisist Murad Acinin son kitablarından birində söylədiyi aşağıdakı fikirdə hansısa məntiq axtarmaq gərəkdir. O, Qazaxstanın dövlət başçısına belə bir təkliflə müraciət edir ki, dövlətin adını dəyişdirsin və “Dəşti-Qıpçaq” adlandırsın. Burada tarixi həqiqətin bərpası cəhdi ilə üzləşirik. Bu fikri belə interpretasiya etmək istərdik. Əgər VII-IX əsrlərdə şərqi slavyanların məskunlaşdıqları torpaqlar qıpçaqların nəzarəti və himayəsi altında idisə, onda IX əsrin ortalarında şərqi slavyanların tayfa şəklində yaşaması və dövlətçiliyə malik olmamaları fikri nə qədər obyektivdir. Digər tərəfdən, Kiyev Rus dövlətinin hər iki siyasi-ticari

mərkəzini – Kiyev və Novqorodu mühafizə edən alayları qaraqalpaqlar və qıpçaqlar təşkil edirdilərsə, M. Acinin paradoksal görünə biləcək təklifini qəribçiliyə salmaq olarmı?

Aleksandr Duqinin neoavrsiyaçılıq ideyalarında hansısa siyasi təhlükə görənlərin fikirlərinə nə demək olar? A. Duqinin təbirincə, “rus xalqının sarsılmaz tarixi birlik kimi mövcudluğu imperiya quruculuğusuz, qitə yaratmadan təsəvvür edilməzdir. Ruslar xalq olaraq yalnız Yeni İmperiya hüdudlarında mövcud olacaqlar. Yeni imperiya Avrasiya və böyük qitə imperiyası, perspektivdə isə Dünya imperiyası olmalıdır” fikri o cəhətdən təhlükəlidir ki, ondan hələ 16-cı yüzillikdə kilsə dairələrində formalaşmış “Moskva – üçüncü Romadır” siyasi nəzəriyyəsinin iyi gəlir. Təbii ki, bu sayıqlamalar Rusiyanın parçalanmasına səbəb ola bilər. Avrasiya dövləti olaraq Rusiyanın qurtuluşu və mövcudluğu ideyasını dahi avrsiyaçı L.N. Qumilyov aşağıdakı kimi izah edir: “Sirr olaraq Sizə söyləyim ki, Rusiya dövləti qurtulmuş olacaqsa, yalnız Avrasiya dövləti kimi və avrsiyaçılıq ideyaları sayəsində qurtulacaq”. A.Duqindən fərqli olaraq L.N. Qumilyov öz mülahizələrində Avrasiyanın etnogenez və etnomədəni tarixinə, Qədim Rus və Böyük Çölün uzunəsrlək əlaqələrinə və birgəyaşayışına aid tədqiqatlarına söykənirdi. Əhali resursları cəhətdən çətinlik çəkən geniş Rusiyanın bu gün öz sərhədlərini klassik Avrasiya arealı çərçivəsindən kənarada olan Çin və Yaponiyanın üzünə səxavətlə açması və burada hər hansı bir təhlükə görməməsinə müasir iqtisadi-siyasi maraqlar baxımından normal yanaşırıq. Eyni yanaşma, özü də dəfələrlə üstün səviyyədə tarixi Avrasiya arealına da şamil edilməli və qorunmalıdır. Rusiya-Avrasiyanın gələcək taleyi baxımından bu variant daha məqbul hesab olunmalıdır.

Elmi-nəzəri sahə kimi avrsiyaçılığın Azərbaycanda inkişaf perspektivləri və istiqamətləri prof. K.M. Abdullayevin “Azərbaycanda avrsiyaçılıq: inkişaf problemləri və perspektivləri” adlı geniş məqaləsində aydın müəyyənləşdirilib. Biz müəllifin o fikri ilə razıyıq ki, Avrasiya məkanı ilə iqtisadi və mədəni inteqrasiya Azərbaycan üçün ən əlverişli variantdır. Bakı Slavyan Universitetində (BSU) avrsiyaçılıq istiqamətində sistemli və düşünülmüş tədqiqatların aparılması fikri də danılmaz həqiqəti əks etdirir. Azərbaycan xalqının ümummillik lideri, Avrasiya məkanında və bütün dünyada gedən inteqrasiya proseslərinin gözəl bilicisi Heydər Əliyevin ideyası əsasında yaradılmış bu ali məktəbdə təkcə slavyan və türk xalqlarının tarixi və ədəbi-mədəni əlaqələrinin deyil, həm də Avrasiya arealını Qərblə birləşdirən tarixi, mədəni, ədəbi, dil və din, insani münasibətlərin öyrənilməsinə və gündəmdə saxlanılmasına ciddi önəm verilir. O faktı qeyd etməyə dəyər ki, BSU nəzdindəki “Slavyan-türk əlaqələri” elmi-tədqiqat laboratoriyasının məhsuldar fəaliyyəti nəticəsində “Şərql-Qərb” adlı unikal elmi məcmuə hazırlanmış və nəşr edib. Digər mühüm addım ənənəvi “Müqayisəli ədəbiyyatlar” Beynəlxalq elmi konfransının keçirilməsidir ki, həm burada, həm də “Şərql-Qərb” elmi məcmuəsində müasir tarixşünaslıq, ədəbiyyatşünaslıq, dilçilik, şərqşünaslıq məsələləri ilə yanaşı, eyni zamanda klassik və çağdaş avrsiyaçılığın problemləri araşdırılır.

Bizə elə gəlir ki, bugünkü Azərbaycan vətəndaşı özünün “qabaqcıl Avropaya, yoxsa geridə qalmış Asiyaya” aid olduğunu müəyyən etmək seçimi arasında qalmayıb. Necə ki, Qurban Səidin geniş oxucu auditoriyası qazanmış “Əli və Nino” romanının qəhrəmanı qarşısına bu cür sual qoyur. Avrasiyaçılıq ideyalarının, Avrasiya kontekstində qloballaşmanın gündəmə gətirilməsi, eyni zamanda qərbçilik, slavyanofil, türk və islam

meyllərinin ortaya çıxarılması azərbaycançılıq və azərbaycanşünaslıq istiqamətlərində daha ciddi və sistemli araşdırmalar aparmağa əlavə meydan açır. Milli ideologiyamızın inkişaf perspektivlərini burada görürük.

525-ci qəzet.-2011.-29 yanvar.-№.17.-S.7.

Türkiyədəki azərbaycanlılar qurultay keçirəcək

Camal Mehmetxanoğlu: «Bu dərnəklərin rəhbərləri bir-birilərini tanımırlar, bir-birilərindən xəbərləri yoxdur»

Müşfiq Abdulla

Türkiyədəki Azərbaycan diasporu qurultaya hazırlaşır. Bu tədbirin təşəbbüskarı isə İzmirdə fəaliyyət göstərən Türk-Azərbaycan Kültür Dərnəyininin başkanı camal Mehmetxanoğludur. Hazırda Camal bəy Türkiyədəki azərbaycanlıları bir araya gətirməklə məşğuldur. Lakin başlıca məqsədi bütün dünyada yaşayan Azərbaycan türklərinin həmrəyliyinə nail olmaqdır.

- Qurultayla bağlı işlər necə gedir?

- Qurultayımızın əsas məqsədi Türkiyədə bir-birindən xəbərsiz yaşayan, bir-birilərini tanımayan Azərbaycan türklərini bir araya gətirmək, onların dərnəklərini, liderlərini bir-birilə tanış etmək, böyük bir güc olduqlarından xəbərdar etməkdir. Mən Türkiyədə yaşayan Azərbaycan türklərini yatan bir əjdahaya bənzədirəm. Əgər biz birliyimizi təmin edə bilsək, bir-birimizi tanıma imkanına qovuşsaq, gücümüzün fərqi varsaq, o zaman bu əjdaha oyanacaq.

Qurultayımızın 23-24 aprel tarixində olması bu tədbirə başqa bir anlam da gətirir. Türkiyədə yaşayan Azərbaycan türklərinin bir qismi son 100 ildə ermənilərin Azərbaycanda, xüsusilə də Qərbi Azərbaycanda törətdikləri qətlialmlardan, soyqırımlardan canını qurtarıb Türkiyəyə sığınanlardır. Ona görə də qurultayımızın II günündə ermənilərin son 100 ildə Anadoluda, Quzey və Güney Azərbaycanda törətdikləri qırğın və soyqırımlardan bəhs edəcəyik və bunu bütün dünyaya çatdırmağa çalışacağıq.

- Belə bir toplantı keçirmək zərurəti nədən yarandı?

- Bizim Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi 2 ildir “Türkiyədə Azərbaycan Muğam fırtınası” adı ilə tədbirlər keçirir. Bu tədbirlərdə mən də sənətçi dostlarımla birlikdə İqdir, Qars, Amasya, Ankara, İzmir, və İstanbul şəhərlərində oldum. Bu şəhərlərdəki Azərbaycan dərnəkləri və Azərbaycan türklərinin və irəli getmiş bir sıra şəxslərlə tanış oldum. Gördüm ki, mən onları bu tədbirlər sayəsində tanıdım, ancaq onlar - ayrı-ayrı şəhərlərdə yaşayan Azərbaycan türkləri bir-birilərini tanımırlar, bir-birilərindən xəbərləri belə yoxdur. Bu durum məndə qurultay keçirmək fikrini yaratdı. Sonra bu fikrimi dostlarımla paylaşanda gördüm ki, onlar da belə bir qurultayın vacib olduğunu, hətta vaxtının keçdiyini söylədilər. Dostlarımla fikrimin bölüşməsi nəticəsində biz qurultayı keçirməyi qərara aldıq. 2 aydır qurultayı keçirmək üçün gördüyümüz işlərdə bizi dəstəkləyən dərnəklərin sayı 17-ə çatdı. Təəssüf olsun ki, Diaspora Komitəsinin Türkiyədə əməkdaşlıq etdiyi federasiya və ona bağlı dərnəklərin bir qismi hələ də qurultayla bağlı çalışmalarımıza uzaqdan baxırlar. Sizə bizim təşkilatsızlığımız, bölünmüşlüyümüz haqqında belə bir şey söyləyim. Ankara və İstanbulda 4-5 Azərbaycan dərnəyi var. Bu dərnəklərin rəhbərləri bir-birilərini tanımırlar, bir-birilərindən xəbərləri yoxdur.

- İran uzun illərdir Azərbaycan türklərinə Güney Azərbaycanda zülm edir. Sizin də buna qarşı çıxdığınızı yaxşı bilirik. Son zamanlar Azərbaycana və Azərbaycan türklərinə qarşı bu amansızlıq daha da artıb. Bununla bağlı düşüncələrinizi bilmək istərdik.

- Bildiyiniz kimi, İranda maska altında farsın şovinist bir dövləti var. Güya ki, İslam cümhuriyyətidir, əslində isə Fars İslam cümhuriyyətidir. İran əhalisinin 50%-ə yaxını, bəlkə də çoxu türk millətidir. Ancaq dövlət fars dövlətidir. Rəsmi dili fars dilidir. 50% türk öz dilində təhsil alır, mədəniyyətlərini nümayiş etdirir, öz milli kimliyini belə ifadə edə bilmirlər.

20 il öncə Quzey Azərbaycanda dövlətimin tam müstəqil olması İranda yaşayan soydaşlarımızın milli kimliklərinə daha çox sahib çıxmalarına səbəb oldu. Bu isə Fars İslam rejiminin xoşuna gəlmədi. Onlar rejimlərinin Azərbaycan türk milli hərəkatı ilə yığıla biləcəyi qorxusuna düşdülər. İran dövləti «ən yaxşı müdafiə - hücumdur» atalar sözünü diqqətə alaraq, Azərbaycan türk milli hərəkatına qarşı - Azərbaycan dövlətini zəiflətmək, hətta yıxmaq üçün hücumu keçdi. Azərbaycanda yaşayan dinə bağlı insanları dövlətinin üzərinə qaldırmaq siyasəti yürüdürlər.

- Sizə elə gəlmirmi ki, İran sonunun gəldiyini hiss etdiyi üçün ətrafına hücumu keçib?

- Bu sualınıza bundan əvvəl cavab verdiyimi düşünürəm.

- Digər müsəlman ölkələrində baş verənlər İranda da gözlənilirmi? Yoxsa oradakı Azərbaycan türkləri hələ gözləyəcəklər?

- Nə yazıq ki, Azərbaycan türkləri orada da təşkilatsızdırlar. Bir qismi assimilyasiya vəziyyətində, böyük ölçüdə farslaşmışlar, bir qismi də şübhə və müsəlmançılıq ideologiyasının təsirində milli kimliyinin önünə dini kimliklərini qoyublar. Bütün bunlara baxmayaraq, milli düşüncələr çox sürətli yayılmaqda və soydaşlarımız oyanmaqdadır. Amma yenə də bu günlərdə İranda Fars İslam rejimini yıxıb müstəqil Azərbaycan dövləti yaratmağa güclərinin olmadığını fikirləşirəm. Ancaq çox yaxın zamanda bu gücümüzün olacağını düşünürəm. İnternet və televiziyanın bu mövzuda təsiri və önəmi çox böyükdür. Baş verənlərin belə bir sürətlə irəliləməsi bütün totalitar rejimlərin sonunu gətirəcəkdir.

- Qarabağ məsələsi ilə bağlı da bəzi addımlar atmısınız. Təşkilat olaraq bu mövzuda daha hansı planlarınız var?

- Qarabağ probleminin sülh ilə çözülməsinin tək yolu Ermənistanın «Qarabağ məsələsi sülh yolu ilə həll olunmayacağı təqdirdə Azərbaycanın müharibə edəcəyini» inanmasıdır. Ermənistan bu gün Azərbaycanın torpaqları üçün savaşağına inanmır. Ya da böyük dövlətlərin Azərbaycanı müharibə etməyə qoymayacağını fikirləşir. Savaşı gündəmdə saxlamaq lazımdır. Ermənistan dövlətini torpaqlarımız üçün savaşağımıza inandırmasaq, mövcud durum illərlə davam edəcək.

Mərkəz.-2011.-7 fevral.-№.22.-S.4.

ABŞ-dakı diasporumuz yeni sistemə keçib

Amerikanın Azərbaycan Cəmiyyəti (ASA), Azərbaycan-Amerika Şurası (AAC) və yenidən əsas qoyulmuş Pax Turcica İnstitutunun (PTİ) dəstəyi ilə ABŞ Konqresinə və mətbuatına məktubların avtomatik göndərilməsini təmin edən yeni sistem istifadəyə verilib.

Yeni sistem ABŞ-ın azərbaycanlı və türk icmalarına məktublarını konqresmenlərə, senatorlara və federal və yerli icra hakimiyyəti orqanlarına, həmçinin yerli qəzetlərə 30 saniyədən də az müddətə göndərməyə imkan verir. Yeni Pax Turcica sistemi vasitəsi ilə ilk məktub göndərmə kampaniyası Xocalı soyqırımının 19-cu ildönümünə həsr olunub. Məktub konqresmen və senatorları faciənin ildönümü ərəfəsində Konqresin hər iki palatasının iclaslarında soyqırımı qurbanlarının xatirəsinin yad edilməsinə çağırır. Kampaniyanın başlanmasından ötən iki gün ərzində azərbaycanlı və türk icmalarının nümayəndələri 400-dən artıq məktub göndəriliblər. Amerikanın Azərbaycan Cəmiyyəti və Azərbaycan-Amerika Şurası ABŞ-da yaşayan bütün soydaşlarımızı <http://camraign.raxturcica.org/> və ya <http://camraign.azeris.com/> ünvanları vasitəsilə bu kampaniyaya qoşulmağa çağırır. Dosta göndər

Palitra.-2011.-8 fevral.-№.13.-S.8.

Milli həmrəyliyimiz - ən kəsərli silahımız

Son illərin həqiqətləri göstərir ki, dünya azərbaycanlıları milli birliklə bütün çətinlikləri dəf etməyə qadirdir

Tarix bütün iyirminci əsr boyu Azərbaycan xalqını böyük sınaqlarla üz-üzə qoyub. Ölkəmizin şimal hissəsinin Rusiyaya birləşdirilməsindən sonrakı dövr ərzində bunlar ən ağır sınaqlar olub. Əsrin əvvəllərində, hələ erməni dövlətinin mövcud olmadığı zamanlarda ilk erməni-azərbaycanlı ziddiyyətləri yaradılıb, xalqımız günahsız qurbanlar verib. 1918-ci ildə Azərbaycanın tarixi torpağı olan İrəvanda erməni dövləti yaradılıb, bu ərazinin azərbaycanlı - türk əhalisinə qarşı genişmiqyaslı soyqırım və etnik təmizləmə siyasəti aparılıb, türksüz Ermənistan formalaşdırılmasına başlanılıb.

Paşa Əmircanov

Təbii ki, Ermənistanın böyük himayədarı Rusiya sonrakı illərdə də ermənilərlə birgə azərbaycanlılara qarşı milli diskriminasiya siyasəti aparıb. 1923-cü ildə yerli əhalinin iradəsinin ziddinə olaraq münbit torpağı və əlverişli təbii şəraiti olan Qarabağın dağlıq hissəsində Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti yaradılıb. Nəhayət, 1988-ci ildə özünün güclü himayədarlarına arxalanan Ermənistan yenidən Azərbaycandan torpaq qoparmaq iddiasına düşərək Dağlıq Qarabağda separatçı hərəkətə başlayıb. Nəhayət, münaqişə genişlənərək müharibəyə çevrilib və Azərbaycan ərazilərinin 20 faizinin işğalı ilə nəticələnib. Amma bu, Azərbaycanın hələ yenicə müstəqillik qazandığı, özünün silahlı qüvvələrinin olmadığı bir dövrə təsadüf edib. Kəmfürsət düşmənlər məhz bu vəziyyətdən istifadə edərək Azərbaycan torpaqlarını işğal edə biliblər.

Ancaq tarix həmin iyirminci əsrdə Azərbaycana iki dəfə müstəqil dövlət qurmaq imkanı da yaradıb. Doğrudur, birinci dəfə - 1918-ci ildə binası qoyulan müstəqil Azərbaycan uzun müddət yaşaya bilməyib, cəmi 23 aydan sonra Rusiyanın işğalına məruz qalıb. Xalqımızın 1991-ci ildə qazandığı ikinci müstəqillik şansı isə olduqca müqəddəs bir nemət kimi qorunmaqdadır. Həqiqətdir ki, bu müstəqillik çox çəkmədən - 1993-cü ildə bir tərəfdən erməni təcavüzü, digər tərəfdən isə xarici qüvvələr tərəfindən qızışdırılan daxili qarşıdurmalar nəticəsində az qala itirilmək təhlükəsi ilə üzləşmişdi. Amma xalqımızın dahi oğlu, ümummilli lider Heydər Əliyevin yenidən hakimiyyətə gəlməsi ilə ölkə böyük bir fəlakətdən xilas edildi. Azərbaycan müstəqilliyini qoruyub saxlaya bildi. Bu, şübhəsiz ki, Heydər Əliyevin milli maraqların konturlarını dəqiq cızan uzaqgörən siyasəti və müdrikliyi sayəsində mümkün oldu.

Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqı qarşısında böyük xidmətlərindən biri də birbaşa Azərbaycanın müstəqilliyini təhdid edən erməni təcavüzünü dayandırması, 1994-cü ilin mayında atəşkəs haqqında müqavilənin imzalanmasına nail olmasıdır. Məhz bundan sonra Prezident Heydər Əliyev Azərbaycanda ictimai-siyasi sabitliyin qurulub möhkəmləndirilməsinə, iqtisadi tərəqqinin təminatına və sosial-mədəni problemlərin həllinə başladı. Uzaqgörən siyasətçi məhz bu illərdə Azərbaycanın taleyüklü problemlərinin, o cümlədən Ermənistan-

Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində milli birlik və həmrəyliyin böyük rol oynaya biləcəyini nəzərə alaraq dünyanın müxtəlif ölkələrinə səpələnmiş, bir-biri ilə lazımi əlaqələrə malik olmayan soydaşlarımızın milli dövlətçilik və azərbaycançılıq ideyaları ətrafında cəmləşdirilməsini vacib hesab etdi. Bu məsələni bir də o cəhət vacib edirdi ki, təxminən bir əsrlik fəaliyyət tarixi olan erməni diasporu bütün dünyada, əsasən də Qərb ölkələrində tarixi saxtalaşdırmaqla məşğul olaraq sülhsevər Azərbaycan dövləti, eləcə də türk dünyası əleyhinə qarayaxma siyasəti aparırdı. Yenicə müstəqillik qazanmış, hələ daxili problemlərini belə yoluna qoymağa macal tapmamış Azərbaycan Respublikası ayrı-ayrı Avropa ölkələrində, ABŞ-da nüfuzdan salınır, ağ qara şəkildə təqdim olunur, erməni məkri və hiyləsi hər şeyi özünün eybəcər rənginə boyayıb təqdim edirdi. Məhz bu mənfur, böhtançı və saxta siyasətin nəticəsi idi ki, 1992-ci ildə Ermənistanın təcavüzünə məruz qalmış, elan olunmamış müharibəyə cəlb edilmiş Azərbaycan ABŞ Konqresinin embarqosuna məruz qalmışdı. ABŞ parlamenti məhz erməni məkrinə uyaraq qəbul etdiyi "Azadlığa dəstək aktı"na 907-ci düzəliş əlavə edərək Azərbaycanı müstəqilliyin, azadlığın möhkəmləndirilməsi üçün ABŞ-ın maddi, eyni zamanda, mənəvi dəstəyindən məhrum etmişdi.

Ulu öndər həm Ermənistanın təcavüzünə, həm də erməni diasporunun təxribatlarına layiqincə cavab vermək üçün Azərbaycanın milli diasporunun yaradılması ideyasını irəli sürür və səfər etdiyi xarici ölkələrdə mütləq imkan tapıb azərbaycanlılarla görüşür, milli həmrəylik, milli birlik naminə birləşmənin labüdlüyünü söyləyirdi. Əslində, milli birliyin yaradılması məsələsi Heydər Əliyevi daim düşündürürdü. O, hələ Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri vəzifəsində çalışarkən, 1991-ci il dekabrın 16-da imzaladığı fərmanla 31 dekabrı Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik və Milli Birlik günü elan etmişdi. Sonradan xalqın tələbi ilə Bakıya gələn və böyük səs çoxluğu ilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti vəzifəsinə seçilən Heydər Əliyev bu ideyanı daha geniş şəkildə həyata keçirməyə başladı. Ona görə də bu gün tam cəsarətlə demək olar ki, dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi, onların vahid təşkilatlar çərçivəsində cəmləşməsi və təşkilatlanaraq milli diaspora çevrilməsi ulu öndər Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Heydər Əliyev bu müqəddəs ideyanın gerçəkləşməsi naminə vaxtını və imkanlarını əsirgəməmiş, dünya azərbaycanlılarının ümummilliyet ideyaları, Azərbaycan dövlətçiliyi kimi müqəddəs qayə ətrafında sıx birləşməsi üçün əlindən gələni etmişdi. Sonralar ümummilliyet lideri 31 dekabr - Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü münasibətilə xarici ölkələrdə yaşayan soydaşlarımıza müraciətlərindən birində deyirdi: "Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü dövlət bayramı kimi qeyd edilməsi xalqımızın milli azadlıq mübarizəsinin məntiqi nəticəsi olaraq artıq xoş ənənəyə çevrilmişdir. Qədim və zəngin tarixə malik olan Azərbaycan xalqının dirçəlişini, tərəqqisini və milli birliyini əks etdirən, onu müstəqil dövlətçilik uğrunda müqəddəs və məsuliyyətli mübarizəyə səfərbər edən həmrəylik günü hər bir azərbaycanlı üçün inam və ümid anıdır. Hazırda dünyanın müxtəlif ölkələrində milyonlarla soydaşımız yaşayır, işləyir, fəaliyyət göstərir. Buna baxmayaraq, onların milli-mənəvi varlığını yaşadan yeganə bir dövlət var. Bu, müstəqil, suveren Azərbaycan Respublikasıdır. Dünya azərbaycanlılarının birliyi və həmrəyliyi ideyasının əsasını da məhz Azərbaycan dövlətçiliyinə, xalqımızın dilinə, dininə, milli-mənəvi varlığına və ümumbəşəri dəyərlərə hörmət, onların daim qorunmasına, yaşamasına qayğı təşkil edir".

Heydər Əliyev dünya azərbaycanlılarının qarşısında duran vəzifələri dəqiq və aydın müəyyənləşdirirdi: onlar ilk növbədə öz milli kimliklərini dərk və hifz etməli, Azərbaycanın dilini, mədəniyyətini, mütərəqqi adət-ənənələrini, tarixini yaşatmalı, inkişaf etdirməlidirlər. Dünyada yaşayan soydaşlarımız, eyni zamanda, ana Vətənlə əlaqələrini möhkəmləndirməli, Azərbaycan dövlətinin, cəmiyyətinin problemləri ilə yaşamaq, onların həlli üçün mənəvi məsuliyyət daşımaları, Azərbaycanın ən böyük problemi olan Ermənistanın təcavüzü məsələsinin dünyada ədalətli mövqedən, obyektiv təbliği istiqamətində ardıcıl işlər görməlidirlər. Eyni zamanda, Azərbaycan hökuməti Vətənimizin get-gedə artan maddi və mənəvi potensialından, siyasi nüfuzundan bütün dünya azərbaycanlılarının bəhrələnməsinə şərait yaratmalı, onların milli və vətəndaş hüquqlarının qorunması üçün istifadə etməlidir. Bu vəzifələrin uğurla icrasını təmin etmək üçün ulu öndər Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması haqqında fərman verdi, 2001-ci ilin noyabrında isə Dünya Azərbaycanlılarının birinci qurultayını keçirdi. Bu tədbir xarici ölkələrdə yaşayan soydaşlarımızın təşkilatlanması, ümummilli ideyalar ətrafında birləşməsi və təcavüzkar düşməne qarşı mübarizəsinin təşkili baxımından böyük hadisə idi. Məhz bundan sonra dünya ölkələrində saxtakar erməni təbliğatına ilk sarsıdıcı zərbələr endirilməyə başlandı.

Ümummilli liderin Azərbaycan diasporu ilə bağlı ideyalarının həyata keçirilməsi sonralar Prezident İlham Əliyevin də başlıca qayğılarından birinə çevrildi. Prezident ulu öndərin işini davam etdirərək ardıcıl və qətiyyətli addımlar atdı. Məhz onun təşəbbüsü və təşkilatçılığı ilə 2006-cı ilin martında Dünya Azərbaycanlılarının ikinci qurultayı keçirildi. Bu tədbirdə Prezident İlham Əliyev Heydər Əliyevin ideyalarını daha da inkişaf etdirərək təkcə dünya azərbaycanlılarının birləşdirilməsi ilə kifayətlənməməyi, Azərbaycan və türk diasporlarının birləşərək amansız və məkrli düşməne qarşı vahid cəbhədə mübarizə aparmasını tövsiyə etdi. Məhz bu yeniləşən və zənginləşən diaspor siyasətinin nəticəsi idi ki, ikinci qurultayın dünya ictimaiyyətinə və dövlətlərinə müraciətində erməni təcavüzü və vəhşiliyinə layiqli qiymət verildi. Sənəddə deyilirdi: "1992-ci ilin fevralında azərbaycanlıların qədim tarixi məskənlərindən biri olan Xocalı şəhəri erməni silahlı qüvvələri tərəfindən mühasirəyə alınmış, qocalar, qadınlar və uşaqlar da daxil olmaqla min nəfərə yaxın insan xüsusi amansızlıq və işgəncələrlə qətlə yetirilmişdir. Xocalı soyqırımını daim özünü dünya xalqlarına məzlum göstərməyə çalışan erməni millətçilərinin riyakarlığını, insanlıq və bəşəriyyət əleyhinə yönəlmiş mahiyyətini bir daha açıb göstərmişdir".

Prezident İlham Əliyevin riyakar və saxta erməni siyasətinə qarşı müdafiə deyil, hücum mövqeyindən çıxış etmək siyasəti diaspor təşkilatlarımız tərəfindən də uğurla icra edilməyə başlandı. Bununla da 2003-cü ildən etibarən istər Azərbaycan diplomatiyası, istərsə də diaspor təşkilatlarımız ermənilərin yalançı təbliğatına bir-birinin ardınca ağır zərbələr endirməyə başladı. Bu sahədə dövlətimizin başçısı hələ Azərbaycanın Avropa Şurası Parlament Assambleyasındakı nümayəndə heyətinin rəhbəri olarkən ciddi addımlar atmışdı. AŞPA-nın demək olar ki, hər bir iclasında yeni bir erməni məkr və hiyləsinin üstü açılır, bu və ya digər erməni saxtakarlığına tutarlı cavab verilir, yaxud müvafiq qətnamə və qərar qəbul edilirdi. Sonradan erməni hiyləgərliyinin, Avropa xalqlarına yalan və böhtan dolu saxta tarix sırımması faktlarının ifşası İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan diplomatiyası və diasporunun bir nömrəli vəzifəsinə çevrildi. Bu uğurlu siyasət dünya ermənilərinin saxta "erməni soyqırımını" ilə bağlı iddialarının ayrı-ayrı ölkələrin, xüsusən də ABŞ-ın parlamentindən üzüqara şəkildə geri qayıtmasında da

mühüm rol oynadı. Azərbaycan və türk diasporunun erməni uydurmalarına qarşı birgə mübarizəsi bu məsələdə də öz gücünü göstərmiş oldu. Birləşmiş diaspor təşkilatlarımızın ABŞ-da "erməni soyqırımı"nın müzakirəyə çıxarılmasına qarşı keçirdiyi birgə etiraz tədbirləri, şübhəsiz ki, təsirsiz ötüşmədi.

Bütün bu deyilənlərdən belə bir nəticəyə gəlmək olar ki, gücümüz birliyimizdədir. Birliyimiz, həmrəyliyimiz isə ən kəsərli silahımızdır. Azərbaycan torpaqları üzərində özlərinə oyuncaq dövlət yaradıb tarixi ərazilərimizə qarşı yeni iddialar irəli sürənlərə cavabı da bu silahla verəcəyik. Prezident İlham Əliyev bu günlərdə dünya azərbaycanlılarına müraciətində qeyd edib: "Hazırda qarşımızda ölkəmizin ərazi bütövlüyünü bərpa etməkdən vacib vəzifə yoxdur. Bu, bizim ümummilli işimizdir. Məhz bu amil bizi dövlətimizin müdafiə qabiliyyətinin artırılmasına, silahlı qüvvələrin gücləndirilməsinə xüsusi diqqət yetirməyə sövq edir. Biz yenidən qan tökülməsinin, dağıntıların və humanitar faciələrin qaşısının alınması üçün hələ də Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə həllinə çalışırıq. Lakin Azərbaycanın bu məsələ ilə bağlı prinsipial mövqeyi dəyişməz qalır: Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın ayrılmaz hissəsidir və münaqişə ölkəmizin ərazi bütövlüyü çərçivəsində həllini tapmalıdır. Bizim gücümüz tək iqtisadi və hərbi qüdrətimizlə deyil, həm də sıx birliyimizlə ölçülür. Ona görə də harada yaşamağımızdan asılı olmayaraq, milli birlik və həmrəylik ideyaları, bizi birləşdirən əsas dəyərlər kimi hər birimizin düşüncəsinə hakim kəsilməlidir..."

Xalq qəzeti.-2011.-8 fevral.-№ 29.-S.5.

Azərbaycanı dünyada yaşadanlar

Dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan azərbaycanlılar təşkilatlanmaqla yanaşı, birgə fəaliyyətlərini koordinasiya edəcək qurumlar da yaradırlar

Təranə Məhərrəmov

Azərbaycan xalqı böyük, qədim tarixə malikdir. Çoxəsrlik tariximizdə xalqımız bir çox sınaqlardan çıxmış, yaşamış, öz mənliliyini itirməmiş, öz milliliyini itirməmiş, dünya sivilizasiyasına dəyərli töhfələr vermiş, dünya sivilizasiyasını zənginləşdirmişdir. Ancaq tarixin müxtəlif mərhələlərində azərbaycanlılar bəzi məhrumiyyətlərə düçar olmuşlar. Ona görə də bütün dünyaya səpələnmiş azərbaycanlıların birliyi, həmrəyliyi indi həm bizim üçün, müstəqil Azərbaycan dövləti üçün, həm də dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan azərbaycanlılar üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edir". Bu fikirləri ümummilli lider Heydər Əliyev 2001-ci il noyabrın 9-10-da Bakı şəhərində keçirilən Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayında səsləndirib. Ulu öndər xaricdə yaşayan soydaşlarımızın və həmvətənlərimizin müstəqil Azərbaycan Respublikası ilə əlaqələrinin daha da möhkəmləndirilməsi, dünya azərbaycanlıları arasında birliyin və həmrəyliyin təmin olunması, habelə Azərbaycan icmaları, cəmiyyət və birliklərinin fəaliyyətinin gücləndirilməsi və əlaqələndirilməsi ilə bağlı məsələləri həmişə diqqət mərkəzində saxlamağı tövsiyə edib.

Məhz bu uzaqgörən siyasətin nəticəsidir ki, dünyanın müxtəlif ölkələrində fəaliyyət göstərən Azərbaycan diasporları ulu öndərin fikirlərinə bu gün də dəstək olaraq fəaliyyətlərini get-gedə genişləndirilər.

Hazırda dünyada 370-dən artıq Azərbaycan diaspor təşkilatı fəaliyyət göstərir. Onların hər biri bu və ya digər formada vətənləri və xaricdə yaşayan azərbaycanlıların problemlərinin həlli üçün mühüm işlər görürlər.

BİRLİYƏ YÖNƏLƏN FƏALİYYƏT

Amerika Azərbaycanlıları Cəmiyyətinin sədri ABŞ-da azərbaycanlıların fəaliyyətdə olan ən köklü diaspor təşkilatlarından biridir. AAC-nin sədri Tomris Azərinin sözlərinə görə, ötən əsrin 50-ci illərində yaranan Amerika Azərbaycanlıları Cəmiyyətinin əsas məqsədi Amerikada doğulub- böyüyən gələcək nəsillərə Azərbaycan dilini, tarixini, mədəniyyətini öyrətmək olub. Belə ki, cəmiyyətin üzvləri qurum üçün bina alaraq onun üzərinə vətənimizin bayrağını asıblar: "Bizlərdən hər birimiz o bayrağın altında böyümüşük. 1957-ci ildə Azərbaycanın milli bayrağı olmadığı halda biz buradakı amerikalılara xəritədə Azərbaycanı göstərirdik. Məktəblərdə vətənimizin tarixini öyrənir, milli rəqslərimizi oynayırdıq. Bizim üçün Azərbaycan var idi. Amerika Azərbaycanlıları Cəmiyyətini quran ata-babalarımız yalnız bunu istəyirdi. Onların övladları, nəvələri Azərbaycanı Amerikada yaşatsınlar".

1991-ci ildə Azərbaycan yenidən öz müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra Cəmiyyət öz fəaliyyətini daha da genişləndirib: "Amerika xalqı hələ də Azərbaycan həqiqətlərini tam bilmir. Bu ölkənin qanunvericiliyi bizim

tərəfimizdə deyil. Onların hələ də Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı həqiqətlərin təfərrüatından xəbərləri yoxdur. Əksinə, düşmənlərimizin hu istiqamətdə uydurduqları yalanlara daha çox inanırlar. Bütün bunları özlüyümdə düşündükdən, müqayisə etdikdən sonra bu qənaətə gəlirəm ki, demək, biz hələ yaxşı işləmirik. Düzdür, diasporumuz gündən-günə güclənir, gördüyümüz işlər az deyil. Lakin buna baxmayaraq, həll olunmayan problemlərimiz də var. İllər keçdikcə bizi birləşdirməyə çalışanlarla yanaşı, bölmək istəyənlər də tapılıb. Fəaliyyətimiz birliyimiz uğrındadır".

GƏNC TƏŞKİLATIN GÜCÜ

Dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan azərbaycanlılar təşkilatlanmaqla yanaşı, birgə fəaliyyətlərini koordinasiya edəcək qurumlar da yaradırlar. Bu qurumlar sırasında müxtəlif ölkələrdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan evləri xüsusi yer tutur. Londondakı Azərbaycan Evi də ingiltərədəki soydaşlarımızın bir araya gətirilməsində mühüm rol oynayır. Azərbaycan Evinin rəhbəri Əli Təkin Atalar keçirdikləri tədbirləri Azərbaycanı tanımaq baxımından əhəmiyyətli hesab edir: "Mən təxminən 30 ildir ki, diaspora fəaliyyəti ilə məşğulam. Ancaq onu qeyd etməliyəm ki, Azərbaycan müstəqillik əldə edənə qədər Londonda o qədər də azərbaycanlı yox idi. Amma sonradan Londonda yaşayan azərbaycanlıların sayı xeyli artdı. Burada xeyli azərbaycanlı tələbə, iş adamı var. Bundan əlavə, Təbrizdən-Güney Azərbaycandan olan 5-6 min nəfər soydaşımız da Londonda yaşayır. Bütün bunların hamısını bir araya gətirərək qüvvətli bir diaspor formalaşdırmışıq. Bir müddət bundan öncə diaspor işində fəal olan 5-6 dost bir araya gələrək Azərbaycan Evini yaratmaq qərarına gəldik. O vaxtdan etibarən Londondakı Azərbaycan Evi daimi fəaliyyətdədir. Bizim 50- 60 nəfərin bir araya gəlməsini təmin edən bir zalımız var. Azərbaycan Evində böyük bir kitabxana da yaratmışıq. Hazırda bu kitabxanada 1000-dən çox kitab var. Bizim qapımız Londonda yaşayan və ya bu şəhərə qonaq gələn bütün soydaşlarımız üçün açıqdır".

Təşkilatın fəaliyyətinin digər istiqaməti Azərbaycanı ingilislərə tanımaqdan ibarətdir. Təşkilat bu ölkədən Azərbaycana gəlmək istəyənlərə kömək edir, ölkəmiz, tariximiz, mətbəximiz, coğrafiyamız haqqında məlumatlar verir. "Soydaşlarımızla birlikdə Azərbaycanımız üçün əhəmiyyətli olan bütün önəmli günləri qeyd edirik.

Həm bayramlarımızı, həm 20 Yanvar, Xocalı faciələrini anırıq. Məsələn, yeni ildə gənclərimiz bir araya gəlib bayramı birgə keçirirlər. Novruz bayramlarında papaq atmaq ənənələrimizi xatırlayırıq. Bundan əlavə, Londondakı Azərbaycan Evinin təşkilatçılığı ilə bu yaxınlarda Nəsimi irsi ilə bağlı gözəl bir axşam keçirdi. Tədbirdə Nəsiminin ingilis dilinə tərcümə olunmuş şeirləri səsləndirildi. Tədbirimizə ingilis şairlər də qatılmışdı. Bu cür tədbirlər həm Azərbaycanı tanımaq, həm də ingilislərlə dostlaşmaq baxımından əhəmiyyətlidir".

Rəhbərlik etdiyi təşkilatın hələ gənc olduğunu bildiren Əli Təkin diaspora təşkilatlarının təşkilatlanması və birləşməsi istiqamətində hələ çoxlu işlərin görülməsinə ehtiyac olduğunu bildirir: "Bizim təşkilat hələ gəncdir. Ümumiyyətlə, Avropadakı Azərbaycan diasporu yeni-yeni formalaşır. Bu baxımdan, soydaşlarımız, diaspor təşkilatlarımız arasında münasibətlər o qədər də sıx deyil. Şəxsən mən soydaşlarımızın təşkil etdiyi bir neçə qurultayda iştirak etmişəm. Londonda isə daha çox Taleh Heydərovun rəhbərlik etdiyi Avropa Azərbaycanlıları Assosiasiyası ilə əməkdaşlıq edirik. Bu təşkilatın rəhbərliyi ilə çox yaxın əlaqələrimiz var. Bəzən tədbirlərimizi

birlikdə təşkil edirik. Bu təşkilat lobbicilik istiqamətində çox böyük işlər görür. Təşkilatın təmsilçiləri parlamentarilərlə, jurnalistlərlə, vətəndaş cəmiyyəti institutları ilə yaxşı əlaqələr qurublar. Avropa ölkələrində yaşayan, diaspor işində fəal olan çoxlu sayda tanıdığım soydaşlarımız var. Gələcəkdə onlarla birgə də tədbirlər keçirəcəyik".

Azərbaycan Evi, həmçinin Londonda fəaliyyət göstərən Türk Diaspor Federasiyası, Güney Azərbaycandan olan soydaşlarımızın diaspor təşkilatları ilə də sıx əməkdaşlıq edir. Ə. Təkin qeyd etdi ki, xüsusən Azərbaycan üçün önəmli olan günlərdə təşkilatlar bir araya gəlirlər: "Onlar hər hansı bir tədbir keçirəndə mütləq bizə də dəvət göndərirlər və xüsusi bir masa ayırırlar. Biz də onların tədbirlərində həmişə Azərbaycanı təmsil edirik. Amma Avropanın digər ölkələrindəki diaspor təşkilatlarımızla hələlik yaxşı əlaqələr qura bilməmişik. inşallah, gələcəkdə bu istiqamətdə də işlər görməyə çalışacağıq".

"DİASPORA ANA HƏSRƏTİ"

Dünya Azərbaycanlıları Əlaqələndirmə Şurasının həmsədri, professor Qulamrza Səbri Təbrizi "Mən Vətəndən çıxdım, Vətən məndən çıxmadı" nisgilini həyat şüarına çevirib. illər boyu Vətən nisgili ona ağır yük kimi əziyyət versə də, həyatını bir an da Bakısız və Təbrizsiz təsəvvür etməyib. "Vətənin o tayı da, bu tayı da birdir"- deyib. Şerlərində çox vaxt həsrət, nisgil yer alıb. Ancaq o, bütün çətinliklərə VƏTƏN sevgisi ilə qalib gəlməyi bacarıb: "Mənim üçün Təbrizlə Bakının heç bir fərqi yoxdur. Uşaqlıqdan qanımda Azərbaycan bir olub. Həmişə Güney və Quzey Azərbaycan deyə fikir eləmişəm. Ona görə 40 ildən sonra bura gələndə Vətəni çox hiss elədim. Bu fikirləri 1994-cü ildə ulu öndər Heydər Əliyevə Londonda da dedim. O zaman ki, Azərbaycan müstəqil oldu, hiss elədim ki, ayağımın altı boş deyil. Çünki Vətənim var. Bura mənə Vətəndir. O birilər - istər London və Nyu-York, istərsə də gedib-gəldiyim dünyanın başqa ölkələri olsun, onlar bir şaxədir. Adamın Vətəni olmasa, o birilərin gücü, mənası yoxdur. Odur ki, həmişə Vətənimdə qalmalıyam. indi fərqi yoxdur - Bakıda, Gəncədə, Xoyda, Təbrizdə, Ərdəbildəyəm, hamısı mənim canımdadır. Ona görə həmişə demişəm ki, "mən Vətəndən çıxdım, Vətən məndən çıxmadı". Bu təşkilatda bizim şüarımız: "Ana Vətəndir, Vətənsə Ana. Diaspora - Ana Həsəti"-dir.

DOSTLUQ KÖRPÜSÜ

"Azərbaycan dünyaya səpələnən bütün azərbaycanlıların vətənidir" sözləri dünya şöhrətli alim, doktor Cavad Heyətin dilinin əzbəridir" "Özümü Bakıda çox yaxşı hiss edirəm. Çünki Azərbaycanı və onun xalqını sevirəm. Uşaqlıqdan Bakı haqqında atamdan eşitmişəm. Bir az özümü tanıyandan sonra Bakının həsrəti ilə yaşamışam. 1971-ci ildə ilk dəfə Bakıya gəlmişəm. 3 gün burda qalandan sonra cərrahların konqresində iştirak etmək üçün Moskvaya getmişəm. Ondan sonra əlaqələrim davam edib. Xüsusilə yollar açıldıqdan və müstəqillik qazanandan sonra ildə 5-6 dəfə Bakıya gəlirəm. Artıq bizim işimiz İranla Azərbaycan arasında dostluq körpüsü

vəzifəsinə çevrilib. Mən həmçinin Azərbaycan vətəndaşı sayılaram. Bura da mənim üçün Vətəndir. Bu torpağın adamlarını daha çox sevirəm".

Görkəmli alim xalqımızın dilinə, ədəbiyyatına hər şeydən çox bağlı olduğunu bildirir: "Pəhləvilər dövründə xalqımızın dili qadağan idi. Mən bundan əzab çəkirdim. İslam inqilabından sonra bizə dil sərbəstliyi verildi. Bu sərbəstlikdən faydalandım və Azərbaycan dilində "Varlıq" jurnalını çıxarmağa başladım. Artıq 30 ildən çoxdur ki, bu işimizə davam edirik. İndi "Varlıq" bir məktəb olub. Bizdə 50-yə yaxın qəzet və dərgi çıxır. Onlar hamısı "Varlıq" jurnalının övladları sayılır. Bu jurnalla dünyaya səpələnən milyonlarla azərbaycanlıları birləşməyə çağırırıq".

Məqalə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin inkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun keçirdiyi fərdi jurnalist yazıları müsabiqəsinə təqdim edilir

Kaspi.-2011.-10 fevral.-№.25.-S.9.

Türkiyə azərbaycanlıları qurultaya hazırlaşırlar

Tədbirdə məşhur Gəncə hökmdarı Cavad xanın da nəvələri iştirak edəcəklər

Əli

Aprəlin 23 - 24-də Türkiyənin İzmir şəhərində nəzərdə tutulan qardaş ölkədə yaşayan azərbaycanlıların birinci qurultayına hazırlıq işləri davam etdirilir. Azərbaycan - İzmir Mədəniyyət Mərkəzinin rəhbəri Camal Mehmetxanoğlunun "Həftə içi"nə verdiyi məlumata görə, qurultayda Azərbaycan, eləcə də müxtəlif ölkələrdə yaşayan soydaşlarımız iştirak edəcəklər: "Türkiyədə Yaşayan Azərbaycan Türklərinin I Qurultayında Türkiyədə yaşayan azərbaycanlıların birliyinin təmin olunması və gücünün ortaya qoyulması, həmçinin onların dünya üzrə yaşayan həmvətənlərimizlə əlaqələrinin sıx qurulması müzakirə olunacaq. Qurultayın ana xəttini Anadoluda, Azərbaycanda ermənilərin son 100 ildə törətdiyi qətliaamların müzakirəsi təşkil edəcək. Fəxri qonaqlarımız arasında Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyətinin yaranmasında xidmətləri olmuş şəxslərin - Nəsim bəy Yusifbəyli, Fətəli xan Xoyskinin, eləcə də qəhrəman Cavad xanın nəvələri də olacaq".

Həftə içi.-2011.-11 fevral.-№.26.-S.1.

Diaspor fəaliyyətimizdə ədəbiyyatın yeri

Əkbər Qoşalı: “Könüllülüklə professionallıq birləşərsə, daha çox uğurlar qazanarıq”

Asif Nərimanlı

Ədəbiyyat hər bir xalqın mədəniyyətinin, dilinin qorunub saxlanmasında mühüm yer tutur. Eyni zamanda hər bir xalqın ədəbiyyatı onu dünyada təmsil edən amillərdəndir. Dünya Gənc Türk Yazarlar Birliyində(DGTYB) birləşmiş yaradıcı potensial da bu istiqamətdə işlər görür. Birlik azəri diasporunun vahid mədəniyyətinin qorunması işində yaxından iştirak edir. Qurumun rəhbəri, yazıçı-publisist Əkbər Qoşalı “Paritet”-ə müsahibəsində diaspor quruculuğunda ədəbiyyatın yeri haqqında danışdı.

-Dünya Gənc Türk Yazarlar Birliyi 13 il əvvəl təsis olunub və 12 ildir hüquqi şəxs kimi fəaliyyət göstərir. Əsas məqsədi, “türk birliyinə ictimai-mədəni platformadan dəstək vermək; Ortaq türk dəyərlərini öyrənmək, onları təbliğ etmək, türk dünyası gəncləri arasında ədəbi-mədəni əlaqələr yaratmaq olan birliyimiz indiyə qədər onlarla yerli və beynəlxalq tədbirlər, layihələr gerçəkləşdirib. Onlardan yalnız bir qismini xatırlatmağa çalışacağam. Belə ki, iki dəfə keçirdiyimiz Türk Dünyası Füzuli Şeir Yarışması, 9 sayını çıxardığımız “Türkün səsi” antologiyası, Türkiyədə iki cildə nəşr etdirdiyimiz “Çağdaş Azərbaycan şeiri” antologiyası, “Çağdaş Azərbaycan Ədəbi Qurumları” soraq-bilgi kitabımız, çoxsaylı konfranslarımız, dəyirmi masalar, xarici səfərlər, eləcə də digər neçə tədbirimiz, DGTYB-nun bioqrafiyası belədir.

Təbii ki, son illər gerçəkləşdirdiyimiz layihələr haqqında ayrıca danışmalıyam. Bilirsiniz, DGTYB beynəlxalq qurum olsa da, üzərində böyük missiya daşsa da, bizim maliyyə imkanlarımız, müəyyən obyektiv və subyektiv səbəblər üzündən məhdud olub. Yalnız Prezident yanında QHT-lərə Dövlət Dəstəyi Şurası yarandıqdan və layihələrin maliyyələşməsi başladıqdan sonra, bir də Gənclər və İdman Nazirliyimiz gənclər təşkilatlarının layihələrini qismən maliyyələşdirmək barədə qərar qəbul etdikdən sonra bizim də, digər milli təşkilatlarımız kimi, daha geniş fəaliyyət göstərmək imkanlarımız artdı. “Gənc yazarlara dəstək”, “Yeni nəsil Azərbaycan ədəbiyyatının təbliği”, “Kitablı dünya”, “Unudulmaqda olan milli adət-ənənələrimizin gənc nəsle aşılması və onların qorunmasında gənclərin fəallığının artırılması” adlı layihələr-düşünürəm yalnız adlarından belə, öz məqsədlərini ifadə edir- son dövr işlərimizin mahiyyətini göstərir.

- Birliyin diaspor işinə verdiyi töhfələr barəsində nə deyə bilərsiniz?

- Təbii ki, türk dünyasının birliyinə çalışan bir qurum kimi, biz bütün türk dövlət və icmaları ilə davamlı əlaqələr yaratmağa çalışırıq. Ancaq heç kəsə sirr deyil ki, türk dünyasının ilk iki əsas dayağı Azərbaycan və Türkiyədir. Təsadüfi deyil, bizim Birliyin sədarəti Bakıda, Beynəlxalq Baş Koordinatorluğu isə Ankarada yerləşir. Diaspor işinə verilən töhfələrə gəldikdə, deməliyəm, bizim yazarlarla, ədəbi təşkilatlar ilə, yazılı və elektron mətbuatla əlaqələrimiz, necə deyərlər, ilk növbədə birlik fəlsəfəsinə xidmət edir.

Mən və birliyimizin bir çox rəhbər şəxsləri Dünya Azərbaycanlılarının I və II Qurultaylarında, Türk və azərbaycanlı diaspor təşkilatlarının I Qurultayında nümayəndə olaraq iştirak etmişik, kitablarımızda,

məqalələrimizdə diaspor mövzusunə toxunmuş, öz düşüncələrimizi açıqlamış, bir sözlə, bizə doğma mövzudur. Bizim istər Azərbaycan, istər Qazaxıstan, Türkiyə, Çuvaşstan, Rumıniya, Krım və İraqda keçirdiyimiz Qurultaylar, konfranslar da dediyiniz həmin o töhfələri, dəstəyi ehtiva edir. Birliyimizin Azərbaycandan olan üzvləri, respublikamızdan kənarında keçirilən bütün tədbirlərdə, bütün səfərlərində əsas vəzifələrdən biri kimi, bizim soydaşlarımızla görüşməyi, onların problemləri, uğurları ilə tanış olmağı özlərinə borc bilirlər. Yazıçı, qələm adamı da, sözün yaxşı mənasında, gördüyünü gördüyü yerdə qoyası deyil. Yəni diasporla, respublikamızdan kənarında yaşayan azərbaycanlılarla bağlı bizə bəlli olan problem varsa, bizə müraciət olunubsa, biz bir şəkildə bu problemi gün üzünə çıxardır, ilgili məqamlara çatdırmağa çalışırıq. Eləcə də uğurlu işləri sevə-sevə, üsulunca təbliğ edirik.

- Birliyinizin hər hansı nəşr orqanı və ya internet saytınız varmı?

- Bizim www.dgtyb.org internet saytımız 2008-ci ilin sonlarından yayımdadır. Sayt 2009-cu ildə rekonstruksiya olunub və bu gün, faktiki olaraq bir birlik orqanı olmaqdan çıxaraq, türk dünyası, mədəniyyət, ədəbiyyat, gənclik, vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu və b. mövzuları əhatə edən portala çevrilib.

-Sizin Türkiyədə və Azərbaycanda olan gənc ədiblərlə əməkdaşlığınız nə yerdədir?

- Gənc və ortağ nəsildən olan yazıçılarımızın yaradıcılıq nümunələrinin nəşri, qarşılıqlı səfərlərin təşkili, ortaq problemlərimizə ortaq çıxış yollarının aranması, məşhur ifadə ilə desək, “ortaq türk keçmişindən ortaq türk gələcəyinə” boylanmaq üçün nə etmək mümkünsə, bir yazıçı nə edə bilərsə, biz də onları həyata keçirməyə çalışırıq.

-Azərbaycanın tarixi faciələrinin, həqiqətlərinin təbliği üçün bir ədəbi birlik kimi hansı işləri görürsünüz?

- İlk növbədə, üzvlərimizin yazıları ilə, saytımızda yerləşdirdiyimiz materiallarla münasibətimizi, mövqeyimizi ortaya qoyuruq. Səfərlərimizdə bir qayda olaraq Azərbaycan həqiqətlərini əks etdirən nəşrlərin yayılmasını həyata keçiririk. Bizim elə bir xarici səfərimiz yoxdur ki, ora gedərkən, Qarabağ, Xocalı mövzusunda kitab, disk, digər vəsaitlər aparmayaq. Özü də, nəzərə alsaq ki, bizim iştirakçısı olduğumuz tədbirlər, ziyalıların, fikir adamlarının iştirakı ilə baş tutur, adətən, o zaman həqiqəti əks etdirən vəsaitlərin, hansısa rəfdə qalmayacağı öncədən bəlli olur.

Bir də, təbii ki, bizim iştirakçısı olduğumuz bütün konfrans, simpoziumlarda yekun bəyannamələrdə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün pozulması, davam edən erməni təcavüzü, bu təcavüzün acı nəticələri, Xocalı soyqırımını barədə maddələrə yer verilir.

Onu da deyim ki, şəxsən mən və təmsil etdiyim Birlik millət vəkillərimizlə, uyğun profilli ictimai birliklərlə əlaqəli şəkildə Xocalı soyqırımını ilə bağlı kitablar üzərində işləyirik. O kitablar Türkiyədə çap olunacaq. Sağlıq olsun, kitablar işıq üzü görsün, sonra, bu barədə daha ətraflı danışarıq.

- Başqa ölkələrin ədəbi qurumları ilə əlaqələriniz hansı səviyyədədir?

- Biz, mandatımıza uyğun olaraq, daha çox, türk dünyası coğrafiyası üzrə əlaqələrə üstünlük veririk. Bu coğrafiyada normal əlaqələrə malikik. Qarşılıqlı səfərlər, qarşılıqlı maraq doğuran məsələlərin müzakirəsi, məqsədəuyğun nəşrlər bu münasibətlərin məhsullarıdır.

- Ümumiyyətlə, hər hansı bir xarici ölkə kitabxanasına Azərbaycanla bağlı kitablar verirsinizmi?

- Bizim nəşrlər, demək olar, satışa çıxarılmır. Bizim nəşrlər türk dövlət və icmalarının bir çox kitabxanalarına, mədəniyyət və təhsil ocaqlarına göndərilib. Ən son səfərlərimizdə - Qazaxıstan və Şimali Kipr səfərlərimizdə, Qazaxıstandakı Xoca Əhməd Yasəvi adına Türk-Qazax Universitetinin kitabxanasına, "Türk xalqları kitabxanası"na, Kiprdəki Lefkə Avropa Universitetinin kitabxanasına öz nəşrlərimizi, Azərbaycandan apardığımız digər dəyərli vəsaitləri hədiyyə etdik. Bu sırada Heydər Əliyev Fondunun nəşrlərini, elektron vəsaitlərini, Azərbaycanda Atatürk Mərkəzinin nəşrlərini xüsusən qeyd etməliyəm.

- Ədəbiyyatın diaspor fəaliyyətində rolunu necə qiymətləndirirsiniz?

- Ədəbiyyat bütün əməli çalışma sahələrində olduğu kimi, diaspor quruculuğunda da, anadolular demiş, vazkeçilməz bir sahədir. Ədəbiyyatımız insanımızın həsrətini, sevincini- kədərini, hiss-həyəcanını həyata, dünyaya, insana baxışını ifadə edən, digər planda, o baxışı formalaşdıran mənəvi mənbədir. Bizim ədəbiyyat sevgi, birgəyaşayış ənənəsinə sayğı aşılayan, dünyanı barışıq və ədəb-ərkan içində görüb göstərən ədəbiyyatdır. Yeri gəlmişkən, görün Səməd Vurğun nə deyirdi: - "...Sən bizim ellərin ruhuna bir bax, Bizdən inciməmiş bir əziz qonaq..." - Təbii ki, söhbət ədəbiyyatdan gedir, necə deyərlər, "guyaədəbiyyat"dan yox. Bu anlamda, bizim yazıçıların yaradıcılığı, türk ədəbi təfəkkürü bütün dünya üçün yararlıdır, xüsusən, dünyanın bu günündə, bu halında...

- Diaspor fəaliyyətimizlə bağlı təklifləriniz varmı?

- Hələ görüləsi çox işlərimiz var. Xalqımızın milli liderinin müəyyənləşdirdiyi xətlə, prezidentimizin həyata keçirdiyi siyasətə uyğun olaraq, biz hamımız, hər bir vətəndaşımız, dünya azərbaycanlılarının birliyi, həmrəyliyi işinə öz töhfəsini verməlidir. Bu, bizim milli vəzifəmizdir və hər kəs bununla bağlı tapşırıq gözləmədən, könüllü olaraq, əldilə desək, bacardığı işin qulpundan tutmalıdır. Ancaq, bu, bir könül işi olmalıdır deyərkən, mən, təbii olaraq professionalların, təcrübəli şəxslərin ön planda olmalarını da arzu edirəm. Könüllüləklə, təmənnasızlıqla professionallıq birləşəndə, nəticə daha gözəl olur. İstərdim ki, Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi, uyğun profilli ictimai qurumların, məsələn, bizim birliyin, ATXƏM-in və başqalarının imkanlarından, əlaqələrindən yararlansın.

- Hansı işləri həyata keçirməyi planlaşdırırsınız?

-QHT-lərə Dövlət Dəstəyi Şurasına layihə təqdim etmişik - ümidvarıq, müsbət cavablandırılar - ona uyğun işlərimiz olacaq. Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini qazanmasının 20 illiyi ilə bağlı, Azərbaycan-Türkiyə mədəni və iqtisadi münasibətlərinə həsr olunmuş elmi konfrans keçirməyi planlaşdırırıq. Bu konfrans, inşallah, Azərbaycandan, bizim, ATXƏM-in, Azərbaycan Vətən Müharibəsi Veteranları Birliyinin, qardaş Türkiyədən, Avrasiya İqtisadi Əlaqələr Dərnəyi və TürkSAM-ın təşkilatçılığı ilə keçiriləcək. Təbii ki, nizamnaməmizə uyğun olaraq, cari çalışmaları da var.

Avropa Azərbaycanlıları Konqresi Xocalı faciəsinə həsr olunmuş konfrans keçirəcək

Nigar

Fevralın 26-da Frankfurt Mayn şəhərində Avropa Azərbaycanlıları Konqresi Xocalı faciəsinə həsr olunmuş konfrans keçirəcək. Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin mətbuat xidmətindən verilən məlumata görə, Almaniyada fəaliyyət göstərən Azərbaycan və türk diaspor cəmiyyətlərinin nümayəndələrinin iştirak edəcəyi konfransda Türkiyə Cümhuriyyətinin Frankfurtdakı baş konsulu İlhan Sayqılı, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Tarix İnstitutunun Elmi Şurasının üzvü, professor Kərim Şükürov, politoloq Yohannes Heinrich, Milli Məclisin deputatı Rövşən Rzayev çıxış edəcəklər.

Fevralın 26-da Alman-Azərbaycan Mədəniyyət Cəmiyyətinin təşkilatçılığı ilə Almaniyanın Maqdeburq şəhərində Xocalı faciəsinin 19-cu ildönümünə həsr olunmuş tədbir keçiriləcək. Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin mətbuat xidmətindən verilən məlumata görə, tədbirdə Azərbaycan, türk, yəhudi və digər icmaların 50-dək nümayəndəsi iştirak edəcək. Tədbirdə Almaniyanın Xristian Demokrat İttifaqı partiyasının üzvü S. Springer və Global DEVELOPMENT GMBH-in direktoru Aleksandr Mishalcukun Xocalı soyqırımını ilə bağlı çıxış edəcəkləri gözlənilir. Tədbir zamanı Xocalı faciəsinə həsr olunmuş sənədli film nümayiş olunacaq.

Alman-Azərbaycan Mədəniyyət Cəmiyyətinin təşkilatçılığı ilə daha bir tədbir fevralın 19-da Almaniyanın Şenebek şəhərində baş tutacaq. Şenebek şəhərində Xocalı faciəsi qurbanlarının xatirəsinə həsr olunmuş boks və kikkoks turnirləri keçiriləcək.

Rumıniyada silsilə tədbirlər

Azərbaycanın Rumıniyadakı səfirliyi Xocalı faciəsinin 19-cu ildönümü ilə bağlı silsilə tədbirlər keçirəcək. Səfirlikdən verilən məlumata görə, Rumın-Amerikan Universitetində, eləcə də Buxarestin ən nüfuzlu və tələbə sayına görə fərqlənən Buxarest Universitetinin Hüquq fakültəsinin binasında Xocalı soyqırımına həsr olunmuş tədbirlərin keçirilməsi nəzərdə tutulur.

İştirakçıları Ermənistanın işğalçılıq siyasəti və onun nəticələri ilə əyani şəkildə tanış etmək məqsədilə tədbirin keçirildiyi binalarda Xocalı faciəsinin dəhşətlərini əks etdirən fotosərgi təşkil olunacaq, Heydər Əliyev Fondu tərəfindən hazırlanmış "Qarabağ haqqında həqiqi faktlar" seriyasından olan kitabçalar, "Xocalı Soyqırımını (sənədlər, faktlarda və xarici mətbuatda)" adlı və rumın dilində çapdan çıxmış "Xocalı faciəsi" (Səfirlik tərəfindən hazırlanmış materiallar əsasında), "Erməni mifi. Erməni ekstremizmi: Onun səbəbləri və tarixi məzmunu" (Erix Fayql) və "Erməni (mənimsənilmiş) xalq nağılları" (Kamran İmanov və Pol Polidor) kitabları yayılacaq.

Səfir Eldar Həsənov və səfirliyin bir qrup əməkdaşı "Antena 1" və "Kanal B1" adlı aparıcı yerli televiziya kanallarında Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü və Xocalı faciəsi haqda çıxışlar edəcəklər.

İsveçdə yürüş-mitinq

Fevral ayının 26-sı Xocalı soyqırımını günü ilə bağlı İsveçdə yürüş-mitinq keçiriləcək. "Bakı" dərnişini Xocalı soyqırımının tanınması və ermənilərin millətimizə qarşı törətdiyi bu tarixi cinayəti İsveç toplumuna çatdırmaq məqsədilə yürüş-mitinq keçirməyi planlaşdırır. Yürüş mitinqin saat 13:00-14:00-da keçirilməsi nəzərdə tutulub. Mitinq-yürüş Göteborg-Götaplatsəndən başlayacaq və Brunsparken meydanında qətnamənin oxunması ilə bitəcək. Yürüş mitinqinin keçirilməsini GADP, GAMOH, Oğuzlar qrupu, Türkdilli Qrupların Göteborg İşbirliyi Qurumu dəstəkləyir.

Palitra.-2011.-18 fevral.-№.18.-S.7.

Əskişəhərdə azərbaycanlılar təşkilatlaşır

Cavid Məmmədov: «Təhsil almağa gedərkən məqsədimiz o idi ki, azərbaycanlı tələbələr olaraq Azərbaycanı Türkiyədə doğru şəkildə tanıda bilək»

Alim

Müsaibimiz Türkiyədə fəaliyyət göstərən Əskişəhər Azərbaycanlılar Dərnəyinin rəhbəri Cavid Məmmədovdur.

Cavid Məmmədov 1980-ci ildə Bərdə rayonunda anadan olub. 1998-ci ildə dövlət xəttilə Türkiyənin Əskişəhər Anadolu Universitetinin əczaçılıq fakültəsinə daxil olub. Həmin fakültənin bakalavr və magistratura pilləsini bitirdikdən sonra universitetin farmokologiya bölümündə xərçəng xəstəliyi üzrə uzmanlıq əldə edib. Hazırda Osman Qazi Universitetinin tibb fakültəsinin fiziologiya üzrə doktoranturasında təhsilini davam etdirir. 2010-cu ilin avqustundan isə Əskişəhər Azərbaycanlılar Dərnəyini qurub və rəhbəridir.

- 1998-ci ildə Türkiyədə təhsil almağa gedərkən məqsədimiz həm də o idi ki, azərbaycanlı tələbələr olaraq Azərbaycanı orada doğru şəkildə tanıda bilək. Yəni, Azərbaycanın istər xarici və daxili siyasəti, istər adət-ənənələri, istər faciəli, soyqırım və yaxud bayram günləri olsun, bunları doğru şəkildə tərənnüm edib, Türkiyə cəmiyyətinə tanıdaq. Bununla əlaqədar olaraq üzü 1998-ci ildən bu yana bir çox proqramlar, layihələr, aksiyalar, tədbirlər həyata keçirmişik. Ancaq qardaş dövlətdə belə bir məsələ də var ki, reallaşdırmaq istədiyiniz hər hansı bir tədbiri, aksiyanı rəsmi qurum olmadan keçirmək mümkün deyil. Daha doğrusu, həmin tədbirləri keçirmək üçün mütləq hansısa bir qurumun adını verməlisən, ondan istifadə etməlisən. Məsələn, 2007-ci ildə Xocalı soyqırımının 15-ci ildönümü ilə bağlı Türkiyənin ziyalı təbəqəsinin çox yüksək olduğu Əskişəhərdə «Xocalı soyqırımına son!» adlı 3 günlük foto sərgi və imza aksiyası keçirdik. Bu tədbiri də Əskişəhərin ən böyük küçəsi olan Hamamyolu caddəsində, açıq səma altında keçirdik. Qeyd edim ki, bu küçə şəhərin ən böyük, işlək, insanların daha çox gəzdirdiyi, alış-veriş etdiyi küçəsidir, həm də trafikə bağlıdır. Eyni zamanda, tədbiri rəsmi icazə ala bilmədiyimiz üçün Əskişəhərdə fəaliyyət göstərən «Türk Ocağı» ilə birgə reallaşdırdıq. Demək istəyirəm ki, biz orada bu cür işlərə imza atırıqsa, o zaman diaspora yaratmalıyıq, rəsmi adımız, ünvanımız olmalıdır, yəni, kiminsə qapısını döyəndə bununla əlaqədar bir problem yaradılmasın. Çünki 2005-ci ildə başıma belə bir hadisə gəlmişdi...

- Söhbət konkret nədən gəldi?

- O vaxt Əskişəhərdə Azərbaycanda - 1990-cı ildə baş verən qanlı 20 Yanvar hadisələrinin 15-ci ildönümü ilə əlaqədar tədbir keçirmək istəyirdik. Bununla əlaqədar Dini Müftiliyə getdim. Türkiyədə cümə namazlarında xütbə, vəz bir məsciddən verilir. Gedib, mərkəzi müftiylə görüşdüm ki, məsciddə verilən vəzda 20 Yanvar hadisələri zamanı şəhid olan insanların ruhuna bir fətihə oxunsun və bununla Bakıda belə bir hadisə olduğunu türk xalqı duysun, xəbərdar olsun. 20 Yanvar nədir, o zaman nələr baş verib, bunun ən azından insanlar-türk insanları araşdırsınlar. Həmin vaxt müftinin mənə qısa və net sualı oldu ki, sən kimsən, hansı qurumu təmsil

edirsən. Bu sual mən də həmin şəhərdə, qardaş ölkədə azərbaycanlılardan, xüsusilə, orada təhsil alan azərbaycanlı tələbələrdən ibarət bir qurum, diaspora təşkilatı yaratmaq fikrini daha da alovlandırdı. Burada başqa bir məsələ də var ki, Türkiyədə hansısa bir qurum yaratmaq üçün ən azı Türkiyə vətəndaşı olan 7 nəfərin imzası, təsisçiliyi lazımdır. Biz bu məqsədlə türkiyəli dostlarımızla əlaqələr, dialoq qurduq, onları bu məsələyə cəlb etməyə çalışdıq. Düzünü deyim ki, ilk vaxtlar bəzi insanların çəkingənlikləri olurdu. Onları da qınamaq lazım deyil. Çünki bu cür qurumlara daxil olanda onlar fikirləşirlər ki, bunun nəticəsi nə ola bilər, nə olacaq və sair. Odur ki, biz həmin çəkingənlikləri aradan qaldırmağa çalışdıq, nə az, nə çox 6 ay bununla məşğul olduq və sonda istəyimizə çatdıq. Yəni, 7 nəfər türk kimliyi olan insanın bu quruma cəlb edib bildik və onların imzası ilə Əskişəhər Azərbaycanlılar Dərnəyini yaratdıq. Bu dərnəyin ötən ilin avqust ayının 22-də rəsmi açılışı, təqdimat mərasimi oldu. Ancaq onu da deyim ki, bu Dərnəyin fəaliyyətinə icazə iyul ayının 7-də verilmişdi. O vaxt Türkiyənin Rəsmi Dərnəklər Müdirliyindən bu qurumun rəsmi fəaliyyət göstərməsinə icazə verilmişdi. Amma yuxarıda qeyd etdiyim kimi, Dərnəyin rəsmi açılışı, təqdimat mərasimi avqustun 22-də reallaşdırdıq. Tədbirimizdə Azərbaycanın Diasporla ilə İş Üzrə Dövlət Komitəsindən Nəriman Qurbanov və Türkiyə-Azərbaycan Cəmiyyətləri Federasiyasının başkanı Bilal Dündar da iştirak etdi. Hesab edirəm ki, Türkiyənin ən önəmli bölgələrindən olan Əskişəhərdə belə bir qurumun fəaliyyətə başlaması ilə Azərbaycan, Qarabağ, Xocalı, 20 Yanvar həqiqətlərini, xalqımızın adət-ənənələrini, bayram günlərini daha geniş və əhatəli şəkildə qeyd edib, tanıdığımız biləcəyik.

- Ötən dövr ərzində hansı tədbirləri keçirməyə nail olmusunuz?

- 22 avqustdan bu yana bir an olsun belə öz fəaliyyətimizdən geri qalmırıq. Öz imkanlarımız daxilində, eləcə də, bəzi dostlarımız sağ olsun, onların köməyi sayəsində qurumumuz üçün bir ofis kirayələmişik və orada fəaliyyətimizi yürüdüürük...

- Yeri gəlmişkən, nə qədər üzvünüz var?

- Hazırda 100-dən yuxarı üzvümüz var. Bunların da haradasa 60-70 faizi azərbaycanlı tələbələrdən ibarətdir. Onlar bizim yürüyən ayaqlarımızdır, biz onların sadəcə, düşünən beyinləriyik. Çünki bu cür işlərdə ən aktiv olan təbəqə təbii ki, gənclərdir, gənc tələbələrdir. Çox sağ olsunlar, gənc insanlarımız bu qurumun daha effektiv fəaliyyət göstərməsi üçün böyük fədakarlıqlar göstərirlər. Demək olar, hər həftənin bazar günü dərnəyimizdə çay süfrəsi arxasında görüşlərimiz, müzakirələrimiz olur. Bu müzakirələrdə də qarşıdan gələn hər hansı bayramımız, istər faciəli günümüz olsun, və sair, onları necə keçirməyimizi planlaşdırırıq. 22 avqustdan bu yana Heydər Əliyev Fondunun Türkiyə təmsilçiliyinin dəstəyilə, onların göndərmiş olduğu bir qurbanlıq qoyunla, eyni zamanda, özümüzü kəsmiş olduğumuz qoyunla Qurban bayramını qeyd etdik, bir bayram süfrəsi təşkil etdik. Qeyd edim ki, Türkiyədə bəlkə də ilk dəfə idi ki, azərbaycanlılar qurban yeməyində, süfrəsində bir araya gəlirdilər. Bu tədbirdə Türkiyədə təhsil alan azərbaycanlılarla yanaşı, orada uzun müddətdən bəri yaşayan və ya sonradan yaşamağa gələn soydaşlarımız bir araya gəldilər. Bundan başqa, dərnəyə maddi-maliyyə dəstəyi əldə etmək üçün Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik günündən təxminən 15 gün öncə Azərbaycanın caz-rok musiqisindən ibarət bir konsert proqramı düzənlədik. Həmrəylik günündə isə Dərnəyimizdə yenidən bir araya gəldik, bunun arxasınca 20 Yanvar hadisələri ilə bağlı həmin tarixdə Türkiyədə fəaliyyət göstərən başqa iki təşkilatın da

yaxından qatqısı ilə Əskişəhərin ən böyük məscidi - Rəşadiyyə məscidində şəhidlərimizin ruhuna, bir mövlud, yasin-şərif oxutdurduq, şəhidlərimizi andıq, yad etdik. Axşamüstü isə Dərnəyimizdə bir konfrans təşkil etdik.

- Bəs, qarşıda hansı tədbirləri görməyi nəzərdə tutursunuz?

- Bildiyiniz kimi, artıq neçə illərdir, Heydər Əliyev Fondunun və Leyla xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə «Xocalıya ədalət!» kampaniyası keçirilir. Onu da qeyd edim ki, biz hələ bu kampaniya başlamazdan xeyli öncə bu soyqırım aktının Türkiyə ictimaiyyətinə tanıtılması istiqamətində fəaliyyətlərimizi ortaya qoymuşuq və indi də bu yöndə işlərimizi davam etdiririk. Odur ki, Xocalı soyqırımının 19-cu ildönümü ilə bağlı bir tədbir keçirməyi nəzərdə tuturuq. Eyni zamanda, türk dünyasının milli bayramı olan Novruz bayramı ilə bağlı tədbir keçirmək istəyirik. Bu yerdə onu da qeyd edim ki, Azərbaycandan fərqli olaraq, Türkiyədə iki cür - rəsmi dövlət bayramları və dini bayramlar qeyd olunur. Azərbaycanda isə həm rəsmi dövlət bayramları, həm dini bayramlar olan Qurban və Orucluq bayramları, həm də bütövlükdə türk dünyasının yeganə milli bayramı olan Novruz bayramı qeyd olunur. Təəssüflər ki, bu bayrama Türkiyədə hələ də Osmanlı zehniyyəti ilə yanaşan, onu qəbul etməyə tərəddüd edən insanlar var. Ancaq əslində bu bayram türklərin sırf milli bayramıdır. Ona görə biz bu bayramla bağlı geniş tədbirlər keçirməyi nəzərdə tuturuq. Eyni zamanda, çalışırıq və çalışacağıq ki, Dərnəyimizə Əskişəhərdə yaşayan türk insanlarını, başqa türk toplumlarının nümayəndələrinin cəlb edək, onları Azərbaycan həqiqətləri ilə daha yaxından tanış edək.

Olaylar.-2011.-19-21 fevral.-№.29.-S.4.

“Qarşımızda çox böyük vəzifələr dayanır”

Qafar Əliyev: “Dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan azərbaycanlıların təşkilatlanması, daha da sıx birləşməsi və mobil diaspora təşkilatları halında, lobbicilik şəklində yaşadıkları dövlətlərin ictimai-siyasi həyatına təsir göstərməsi üçün qurultay onları fəaliyyət proqramı ilə silahlandırılmalıdır”

“Dünya Azərbaycanlılarının üçüncü qurultayından çoxşaxəli vəzifələrin həllini gözləyirik”

Süleyman İsmayilbəyli

Prezident Administrasiyasının ictimai-siyasi məsələlər şöbəsinin diasporla iş sektorunun müdiri Qafar Əliyevin “OLAYLAR”-a müsahibəsi

-Qafar müəllim, Dünya Azərbaycanlılarının üçüncü qurultayı diasporamızın daha mütəşəkkil şəkildə fəaliyyət göstərməsi və soydaşlarımızın təşkilatlanması işinin sürətləndirilməsinə nə dərəcədə təkan verəcək?

-İndiyə qədər keçirilən qurultaylar dünyada yaşayan azərbaycanlıların təşkilatlanması, onların bir araya gəlməsi, Azərbaycançılıq ideyaları və ümummillə liderimiz Heydər Əliyevin ideyaları əsasında birləşməsi istiqamətində mühüm rol oynayıb. Bu qurultaylardan əvvəlki dövrlərdə azərbaycanlılar demək olar ki, dağınıq vəziyyətdə idilər. Hətta Dünya Azərbaycanlılarının birinci qurultayının harada keçirilməsi məsələsi belə sual doğururdu. Qurultayın keçirilməsi üçün hərə dünyanın bir dövlətini məsləhət görürdü. Lakin ümummillə liderimizin böyüklüyü, onun dünyada yaşayan azərbaycanlılar arasında olan şəxsi nüfuzu və hörməti dünya azərbaycanlılarının birinci qurultayının 2001-ci il, noyabr ayının 9-10-da Azərbaycan Respublikasının paytaxtında keçirilməsinə gətirib çıxardı. Beləliklə, dünyanın müxtəlif ölkələrinə səpələnmiş 50 milyondan çox azərbaycanlılar Azərbaycan Respublikasını özlərinin vətəni, dövləti, eləcə də Azərbaycanın rəhbəri ümummillə liderimiz Heydər Əliyevi özlərinin millə lideri kimi qəbul etdilər. Həmin qurultayda ümummillə liderimiz Heydər Əliyevin geniş proqram xarakterli çıxışı dünya azərbaycanlılarının səfərbər olunmasında mühüm rol oynadı. Dünya Azərbaycanlılarının ikinci qurultayı isə 2006-cı il, martın 16-da yenə də Bakıda keçirildi. Bu dəfə isə Azərbaycan Respublikasının prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında keçirilən qurultayda dünya azərbaycanlılarının təşkilatlanması, 5 il ərzində görülən işlər, Dağlıq Qarabağ probleminin dünya ictimaiyyəti, beynəlxalq təşkilatlara çatdırılmasından, Azərbaycan Respublikasının yeritdiyi xarici və daxili siyasətin mahiyyətindən geniş bəhs olundu. Artıq ikinci qurultaydan 5 ildən çox vaxt keçir. Dünya Azərbaycanlılarının üçüncü qurultayını bu dəfə mart ayında deyil, iyul ayında keçirməyi nəzərdə tutmuşuq. Bu dəfəki qurultayda keçən 5 ildən çox müddətdə Dünya azərbaycanlılarının birinci və ikinci qurultayında qəbul edilən qərarların nə dərəcədə həyata keçirilməsinə qiymət veriləcək, yeni perspektivlər, vəzifələr müəyyənləşdiriləcək. Onu da deyərdim ki, Dünya azərbaycanlılarının ikinci qurultayında qarşıya qoyulmuş vəzifələr artıqlaması ilə həyata

keçirilib. Keçən müddət ərzində Azərbaycan diasporası demək olar ki, on illərə bərabər bir yol keçib. Təşkilatlanıb, dünyadakı erməni lobbisi və diasporasına ardıcıl və sarsıdıcı zərbələr vuraraq Dağlıq Qarabağ probleminin mahiyyətinin, Azərbaycanın işğal olunmuş torpaqlarının, Xocalı soyqırımını, eləcə də başımıza gətirilən digər faciələrin mahiyyətini beynəlxalq aləmə çatdırmaq istiqamətində kifayət qədər işlər görüb. Hər il artıq dünyanın 50-dən çox ölkəsində “Xocalıya ədalət” kampaniyası çərçivəsində Xocalı faciəsinin dünyaya çatdırılması istiqamətində konfranslar, tədbirlər keçirilir. Eləcə də başımıza gətirilən digər faciələr, torpaqlarımızın ermənilər tərəfindən işğalı ilə bağlı həqiqətlər dünya ictimaiyyətinə çatdırılır. İndi artıq dünyanın müxtəlif ölkələrində 500-dən artıq Azərbaycan diasporası fəaliyyət göstərir. Eyni zamanda Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi, Milli Məclisin deputatları, qeyri-hökumət təşkilatları səviyyəsində bu istiqamətdə böyük cəbhə blyu diaspora işi aparılır. Qeyd etmək istərdim ki, bu gün diaspora sahəsində görülən işlər kifayət qədər böyükdür, əldə edilən nailiyyətlər, uğurlar çoxdur. Hesab edirəm ki, Dünya Azərbaycanlılarının üçüncü qurultayında bütün bunlar ümumiləşdiriləcək və qarşıda duran vəzifələr müəyyənləşdiriləcək.

- Azərbaycan diasporasını qarşıda hansı vəzifələr gözləyir?

- Bizim qarşımızda çox böyük vəzifələr dayanır. Baxmayaraq ki, ATƏT-in Minsk Qrupunun xətti ilə Dağlıq Qarabağ probleminin həlli istiqamətində danışıqlar aparılır, lakin bu günə qədər heç bir müsbət nəticə yoxdur. Erməni millətçiləri və dövləti daima müxtəlif vasitələrdən istifadə edərək, qeyri-konstruktiv mövqe nümayiş etdirərək Dağlıq Qarabağ probleminin həllinə mane olurlar. İlk öncə Azərbaycan dövlətinin və xalqının mənafeləri nəzərə alınmaq, ərazi bütövlüyü gözlənilməklə Dağlıq Qarabağ probleminin həll edilməsi qarşımızda duran ən mühüm vəzifədir. Həmçinin diaspora qarşısında da çox böyük vəzifələr dayanır. Aparılan, görülən işlərin miqyasını daha da genişləndirmək, onun təsir gücünü artırmaq, dünyanın beynəlxalq təşkilatları, dövlət başçıları, qeyri-hökumət təşkilatları, elmi-siyasi və biznes dairələri, eləcə də sadə kütlələrə qədər Dağlıq Qarabağ probleminin mahiyyətini, Azərbaycanın haqq yolda olduğunu çatdırmaq, nəhayət bu müharibədə bizim qələbəmizi təmin etmək qarşımızda duran ən mühüm vəzifədir. Bunun üçün dünya azərbaycanlılarının təşkilatlanmasını gücləndirmək, diaspor təşkilatlarının mövqeyini, onların fəaliyyətinin effektivliyini artırmaq, keçirilən tədbirlərin məzmununu dərinləşdirmək, bu sahədə işıq üzü görən kütləvi informasiya vasitələri, çap edilən elmi kitablar, məqalə və jurnalların sayını, təsir gücünü çoxaltmaq istiqamətində xeyli işlər görməliyik. Eyni zamanda dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan azərbaycanlıların təşkilatlanması, daha da sıx birləşməsi və mobil diaspora təşkilatları halında, lobbicilik şəklində yaşadıkları dövlətlərin ictimai-siyasi həyatına təsir göstərməsi üçün qurultay onları fəaliyyət proqramı ilə silahlandırılmalıdır. Ona görə də biz Dünya Azərbaycanlılarının üçüncü qurultayından çoxşaxəli vəzifələrin həllini gözləyirik.

- Dünya Azərbaycanlılarının ikinci qurultayında diaspora nümayəndələri dünya azərbaycanlılarının televiziyanın yaradılması təklifi ilə çıxış etmişdilər. Bu məsələ üçüncü qurultayda müzakirə edilə bilirmi və sözügedən televiziyanın yaradılması nə dərəcədə mümkündür?

- Dünya azərbaycanlılarının televiziyanın yaradılması bir qədər mücərrəd anlayışdır. Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən hər bir televiziya elə dünya azərbaycanlılarının televiziyası sayılır. Eyni zamanda bu gün dünyanın müxtəlif ölkələrində də televiziya açılır. Hazırda dünya azərbaycanlılarının səsini,

onların baxışlarını, fəaliyyətini nə dərəcədə əlaqələndirmək məsələsi gündəmdədir. Hesab edirəm ki, dünya azərbaycanlılarının diaspora televiziyasına ehtiyac yoxdur. Çünki yalnız diasporadan danışılan televiziya o qədər də baxımlı ola bilməz. Ancaq ölkədə fəaliyyət göstərən televiziyalarda diaspora mövzusu aktual mövzulardan biri olmalı və daim işıqlandırılmalıdır. Bu gün Azərbaycan Respublikasında qeydiyyatdan keçmiş və bütün dünyaya yayımlanan televiziya fəaliyyət göstərir. Dünya azərbaycanlılardan bəhs edən ayrıca bir televiziyanın yaradılması kifayət qədər maddi vəsait və yaradıcı heyət tələb edir. Düşünürəm ki, ölkədə fəaliyyət göstərən televiziya verilişlərində diaspora məsələsinə önəm vermək daha effektiv olardı. Diaspora nümayəndələrinin televiziya kanallarına cəlb edilməsi, onlardan müsahibələrin götürülməsi, dünyanın müxtəlif ölkələrində azərbaycanlıların yaşadıkları yerlərə baş çəkilməsi, onların həyatlarından bəhs edən verilişlərin hazırlanması, bu sahədə fəaliyyətin gücləndirilməsi daha məqsədəuyğundur.

- Dünya azərbaycanlılarının ikinci qurultayında prezident İlham Əliyev belə bir fikir səsləndirdi ki, biz artıq müdafiə taktikasından hücum taktikasına keçməliyik. Diasporamız ötən 5 il ərzində dövlət başçısının bu tövsiyyəsinə nə dərəcədə əməl edib və öz işində bunu doğruldub?

- Tam əminliklə deyə bilərəm ki, biz bu vəzifənin öhdəsindən gəlmişik. Bu gün Birləşmiş Ştatlar, Almaniya, Rusiya, Ukrayna, Türkiyədə, eləcə də Orta Asiya respublikalarında fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatlarımız öz fəaliyyətlərini xeyli dərəcədə artırıb. Artıq həmin ölkələrdə fəaliyyət göstərən erməni diasporası bir qədər qorxu keçirir. Keçirilən tədbirlərin sayı, onların təsiri baxımından Azərbaycan diasporasının keçirdiyi tədbirlər çox sanballı və təsirli olur. Hətta bir sıra ölkələrdə ermənilər kölgədə qalırlar. Biz çoxdan hücum mövqeyi tutmuşuq. Bu da Azərbaycanın əldə etdiyi uğurlar. Onun iqtisadi, siyasi baxımdan güclənməsi, qüdrətinin artması, Azərbaycan Respublikasının prezidenti cənab İlham Əliyevin yeritdiyi daxili və xarici siyasətin düzgünlüyü, xalqın həmin siyasətə dəstək verməsi ilə əlaqədardır. Bu gün bir tərəfdə ildən-ilə güclənən, möhkəmlənən, hərbi qüdrətini, iqtisadi gücünü artıran Azərbaycan, digər tərəfdə gündən-günə zəifləyən, siyasi və iqtisadi qüdrəti azalan, ictimai sabitliyi pozulmağa doğru gedən Ermənistan dayanır. Artıq erməni lobbisi də Azərbaycanın artan gücü qarşısında geri çəkilir. Birmənalı şəkildə deyə bilərəm ki, bu gün Azərbaycan diasporası hücum xarakterində dayanıb.

Olaylar.-2011.-25 fevral.-№.33.-S.4.

Diasporumuz “Xocalı harayı” edir

Avstraliyadakı “Gelibolu” məscidində Xocalı faciəsi qurbanlarının ruhuna dualar oxunacaq

F.Hüseynzadə

Xocalı faciəsinin 19-cu ildönümü münasibətilə bu il diasporumuz tərəfindən silsilə tədbirlər keçirilib. Belə ki, “Xocalıya ədalət” kampaniyası çərçivəsində Böyük Britaniyanın Lordlar Palatasında Xocalı soyqırımı ilə bağlı konfrans keçirilib (APA). Lordlar Palatasının üzvləri, britaniyalı jurnalistlər və ictimai xadimlərin iştirak etdiyi konfransda kanadalı ekspert, Xocalı faciəsini tədqiq etmiş Skot Teylor və Lord Layard əsas məruzəçilər kimi çıxış ediblər.

“Xocalıya Ədalət” kampaniyası çərçivəsində Çexiyada da tədbirlər keçirilib.

Toplantıda çıxış edən Brno Texnoloji Universitetinin professoru cənab Oldrik Şaşinka XX əsrin ən dəhşətli faciəsi olan Xocalı Soyqırımının tarixi, mahiyyəti, erməni vandalizmi və torpaqlarımızın işğal edilməsi, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında məlumat verib. Sonra Xocalı Soyqırımı haqqında ingilis dilində sənədli film nümayiş etdirilib. Bu kampaniya çərçivəsində tədbirlər Praqa və Vyana şəhərlərində davam etdiriləcək.

Moskvada da “Xocalı soyqırımı: Qarabağ hadisələri haqqında dəhşətli həqiqət” mövzusunda tədbir keçirilib. Tədbir Rusiya Azərbaycanlıları Milli-Mədəni Muxtariyyətinin vitse-prezidenti, Rusiya Xalqlar Dostluğu Universitetinin professoru Mirəşrəf Fətiyev tərəfindən təşkil olunub. Əvvəlcə Milli Qəhrəman Çingiz Mustafayevin Xocalıda çəkdiyi videogörüntülər, sonra isə Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin hərbi komendantı olmuş general-mayor Aleksandr Voloxun videomüraciəti nümayiş olunub. A. Volox bildirib ki, beynəlxalq ictimaiyyət Xocalı soyqırımına laqeyd, hətta abırsızcasına yanaşır.

İslam Konfransı Gənclər Forumunun, Ukrayna Azərbaycanlı Gənclər Birliyinin və Ukrayna Azərbaycanlıları Konqresinin birgə təşəbbüsü və Azərbaycan səfirliyinin dəstəyi ilə Kiyev “ART Qalereya” sərgi salonunda Ukrayna Rəssamlar İttifaqının üzvü Rasim Seydimovun əsərlərindən ibarət “Xocalı harayı” adlı rəsm sərgisinin açılışı olub.

Azərbaycanın Türkiyədəki səfirliyinin dəstəyi, eləcə də Türkiyənin nüfuzlu fikir qurumlarından biri olan Türkiyə Strateji Araşdırmalar Mərkəzinin (TÜRKSAM) və Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin (DAK) təşkilatçılığı ilə TÜRKSAM-da Xocalı Soyqırımının 19-cu ildönümü münasibətilə geniş tərkibli anım tədbiri həyata keçirilib.

Azərbaycanın Ankaradakı səfirliyindən APA-ya bildirdilər ki, tədbirdə, Xocalı soyqırımı ilə əlaqədar çox saylı tədbirlərdə iştirak etmək məqsədilə Türkiyədə səfərdə olan DAK nümayəndələri, Türkiyənin millət vəkilləri, səfirliyimizin nümayəndələri, Türkiyənin müxtəlif fikir quruluşlarının nümayəndələri, diaspor nümayəndələri, tələbələr, Ankara ictimaiyyətinin nümayəndələri və KİV nümayəndələri iştirak ediblər.

Qeyd edək ki, Azərbaycanın Türkiyədəki səfirliyinin dəstəyi ilə Türkiyə Odalar və Borsalar Birliyi Universitetində (TOBB) də Xocalı Soyqırımının 19-cu ildönümü münasibətilə sözügedən universitetin professor və müəllim heyətinin, eləcə də çox saylı tələbələrin iştirakı ilə geniş tərkibli anım tədbiri həyata keçirilib.

Xocalı faciəsi ilə əlaqədar, Azərbaycan-Amerika Şurasının və Toronto Universitetinin Azərbaycanlı Tələbələr Assosiasiyasının birgə təşkilatçılığı ilə də tədbir keçirilib. Tədbirdə çıxış edən Azərbaycan-Amerika Şurasının baş direktoru Cavid Hüseynov (Javid Huseynov) tədbir iştirakçlarına Xocalı soyqırımının dəhşətləri barədə məlumat vermiş və bu faciəni digər kütləvi qırğınlarla müqayisə edib.

Bu günə Stokholmda Xocalı soyqırımının ildönümü münasibəti ilə aksiya keçiriləcək. Aksiya Stokholmun mərkəzi meydanı Sergels Torg-da baş tutacaq. İsveçdə Yaşayan Azərbaycanlıların Koordinasiya Şurasının Qarabağ Komitəsinin təşkilatçılığı ilə keçiriləcək aksiyaya bu ölkədə yaşayan Azərbaycan, Türk və digər icmaların nümayəndələri qatılacaq.

Eyni zamanda Avstraliyanın Sidney şəhərində ölkənin ən böyük məscidi olan “Gelibolu”da Avstraliya-Azərbaycan-Türk Dostluq Cəmiyyəti və Türk Quruluşları Federasiyasının təşkilatçılığı ilə Xocalı soyqırımının 19-cu ildönümü ilə bağlı anım mərasimi keçiriləcək. Məsciddə 3500-dək insanın iştirak edəcəyi cümə namazından öncə Avstraliya-Azərbaycan-Türk Dostluq Cəmiyyətinin prezidenti İmadəddin Qasimov toplaşanlara Xocalı soyqırımı ilə bağlı ətraflı məlumat verəcək, faciə qurbanlarının ruhuna dualar oxunacaq.

Fevralın 26-daə Türk Dayanışma Dərnəyində “Turkish House”-da Azərbaycan, Türkiyə, Uyqur, Turkmən və digər türk toplumlarının, yerli ictimaiyyətin nümayəndələrinin də iştirakı ilə daha bir anım mərasimi təşkil olunacaq. Onu da qeyd edək ki, Sidneydə 1993-cü ildən bəri “Azərbaycanın səsi” radiosu efirə çıxır. Son bir neçə həftə ərzində radio Xocalı soyqırımı ilə bağlı proqramlar yayımlayır.

Paritet.-2011.-26-28 fevral.-№.23.-S.5.

Dünya azərbaycanlılarının üçüncü qurultayı bir neçə səbəbdən tarixi hadisə olacaq

Elçin Mirzəbəyli: "Azərbaycanın bütövlüyü, birliyi naminə həmin insanların 3-cü qurultayda bir araya gəlməsi vacibdir"

Vaqif Arzumanlı: "Qurultay Azərbaycan xalqının parçalanmış bir xalq olduğunu dünya ictimaiyyətinə göstərir"

Hər bir xalqın özünəməxsus ənənələri, tarixi, dəyərləri və s. bu kimi mühüm əhəmiyyətə malik xüsusiyyətləri var. O da məlumdur ki, hər bir xalq ona məxsus olan milli dəyərləri, fərqlilikləri özündə əks etdirən ənənələri yaşada, tanıda bilirsə, o zaman dünya çapında bir millət olaraq öz möhrünü vurur. O üzdən, bu kimi fərqli dəyərlər toplusundan ibarət ənənələrin qorunub saxlanması çox mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Vidadi Ordahallı

Zamanında onları qorumaq, tanımaq və ən başlıcası - böyüməkdə olan gənc nəsə təlqin etmək başlıca vəzifələrdən biri olmalıdır. Ümumilikdə bu istiqamətdə görülən işlər kompleks şəkildə həyata keçirilməklə yanaşı, son dərəcə sistemli olmalıdır ki, effektivliyi böyük olsun. Bir növ bu yöndə görülən işlər, atılan addımlar həm də milli ideologiyanın tərkib hissəsini təşkil edir. Yəni bunları milli ideologiyadan ayrı təsəvvür etmək doğru olmaz. Ayrı təsəvvür olunarsa, o zaman bir natamamlıq kompleksi yaranacaq ki, nəticədə görülən işlərin faydalılıq əmsalı bəlli bir səviyyədə aşağı düşəcək. Məlum olduğu kimi, Azərbaycanın milli ideologiyası azərbaycançılıq hesab olunur. Kimliyindən, harada yaşamasından asılı olmayaraq, hər bir azərbaycanlı bu ideologiyaya sadıq qalmalı, onu yaşatmalı və digər soydaşlarımız arasında təbliğ etməlidir. Mütləq deyil ki, sözügedən ideologiyanın daşıyıcıları məhz Azərbaycanda yaşamalıdır. Xarici dövrlərdə yaşayan soydaşlarımızın hər biri azərbaycançılığı yaşatmağı özünə prioritet saymalıdır. Onu da yaddan çıxarmaq olmaz ki, dövlətin oturuşmasında, möhkəmlənməsində və dayanıqlı əsaslara söykənərək inkişaf etməsində bütün bunların cəm halında var olması ciddi əhəmiyyət kəsb edir. Yəni bu faktorların hamısı nəticə etibarilə bir-birini tamamlamalıdır. Yuxarıda sadalanan bütün bu faktorların vəhdəti bir daha dövlətin monolitliyini, bütövlüyünü özündə ehtiva edir.

Azərbaycan xalqı xoşbəxtədir ki, dünyaya örnək sayıla biləcək bir sıra tarixi hadisələrdə öz adını qızıl hərflərlə həkk edə bilib. Baxmayaraq ki, xalqımız keşməkeşli və çox mürəkkəb, eyni zamanda, ziddiyyətli mərhələlərdən keçib. Hər bir xalq özünəməxsus adət-ənənələri, milli xüsusiyyətləri, tarixi, dəyərləri və s. bu kimi mühüm əhəmiyyətə malik xüsusiyyətlərlə digərlərindən fərqlənir. Digər tərəfdən, Azərbaycanın dəyərlərini, adət-ənənələrini, tarixini, iqtisadiyyatını, mətbəxini, əhalinin sosial yaşayış səviyyəsini və s. xüsusiyyətləri dünyaya tanımaq üçün təkə informasiya vasitələrindən istifadə etmək yetərli deyil. Bunun üçün özünü azərbaycanlı hesab edən hər bir kəs əlindən gələni etməlidir. Bu yöndə bütün mümkün və qanunla qadağan olunmayan vasitələrdən istifadə etməlidir. Buna nail ola bilsək, o zaman Azərbaycan haqda daha aydın və dolğun təəssürat yarada bilərik.

O da məlumdur ki, Azərbaycan dövləti sözügedən ideologiyanın yayılmasında dövlət olaraq üzərinə düşən işləri çox böyük məsuliyyətlə yerinə yetirir və bu işin nə qədər əhəmiyyətli olduğunun fərqi yoxdur. Belə ki, dünya azərbaycanlılarının indiyə qədər keçirilən qurultaylarında böyük işlərə imza atıb. Qarşıdakı aylarda, yəni 2011-ci ilin iyulunda dünya azərbaycanlılarının 3-cü qurultayının keçirilməsi gözlənilir. Məlumat üçün qeyd edək ki, dünya azərbaycanlılarının ilk qurultayı 2001-ci ilin noyabrında keçirilib. Üçüncü qurultayan azərbaycançılıq ideologiyasının təbliğində əhəmiyyəti nə ola bilər? Bu qurultayda hansı məsələlərə xüsusi önəm verilməlidir?

Politoloq Elçin Mirzəbəyli bizimlə söhbətində dünya azərbaycanlılarının üçüncü qurultayının azərbaycançılıq ideologiyasının daha geniş miqyasda yayılmasına təkan verəcəyini bildirdi: "Dünya azərbaycanlılarının həmrəylik gününün bayram kimi qəbul edilməsilə bağlı vaxtilə mərhum prezident Heydər Əliyevin qəbul etdiyi qərar və ondan sonra həyata keçirilən işlər çox faydalı oldu. Bu yöndə dünya azərbaycanlılarının keçirdiyi 1-ci qurultay tarixdə çox ciddi iz buraxdı. Həmçinin, ümumiyyətlə dünya azərbaycanlıları anlayışının ortaya çıxmasına bir zəmin yaratdı. Sözügedən qurultay azərbaycanlıların bir coğrafiya, ərazi şəklində deyil, bütövlükdə harda azərbaycanlı varsa, orada yaşayan insanların da bütöv şəkildə Azərbaycanı təmsil etməsi anlayışını ortaya çıxardı. Bu da, prinsip etibarilə, faktiki olaraq azərbaycançılıq ideyasının təbliğinə xidmət göstərən bir amildir. O baxımdan dünya azərbaycanlılarının gözlənilən 3-cü qurultayı da bu yöndə kifayət qədər böyük hadisə olacaq. Unutmaq olmaz ki, bu cür hadisələr Azərbaycan xalqının taleyində xüsusi önəm təşkil edir. Əslində bu cür qurultaylar həm də azərbaycanlıların şüurunda bir tarixi ənənədir. Təsəffüf deyil ki, vaxtilə qədim türk tayfaları da hər hansı bir qərar qəbul edərkən bir araya gəlib qurultay keçirirdi. Tayfa şəklində ayrı-ayrı coğrafiyalarda yaşamalarına baxmayaraq, bir araya gəlirdilər. Sözügedən prosesin məhz indi Azərbaycanın təmsalında ortaya çıxması və gerçəkləşməsinin özü də böyük bir ənənədir. Hesab edirəm ki, bu ənənə davam etdikcə, dünya azərbaycanlılarının birliyi faktoru hər zaman mühüm amil kimi gündəmdə qalacaq. Başqa bir tərəfdən onu da yaddan çıxarmaq olmaz ki, keçiriləcək qurultayın fəlsəfəsinin əsasında da məhz azərbaycançılıq faktoru dayanır. Yəni harada azərbaycanlı varsa, oradakı soydaşlarımız bir araya gətirilsin və birlikdə hərəkət etsinlər. Azərbaycanın bütövlüyü, birliyi naminə həmin insanların 3-cü qurultayda bir araya gəlməsi vacibdir. Çünki azərbaycançılıq ideyasının mahiyyəti də məhz bundan ibarətdir. Azərbaycanda doğulmuş, milliyətindən, dinindən asılı olmayaraq, bütün insanlar bu torpağın övlətidir. Harada yaşamalarından asılı olmayaraq, onlar bu vətənin, bu torpağın təssübünü çəkməlidir. Məsələ ondadır ki, azərbaycançılığın mahiyyətində Azərbaycan faktoru dayanır. Məhz azərbaycançılıq ideologiyası ətrafında insanlar bir araya gəlsə, təbii ki, bunun özü böyük hadisədir".

Siyasi şərhçi, professor Vaqif Arzumanlının sözlərinə görə, prezident İlham Əliyev Azərbaycan Respublikasının müstəqilliyinin 20 illiyilə əlaqədar çox mühüm sərəncam imzalayıb: "Sözügedən sərəncamın bir bəndi də dünya azərbaycanlılarının növbəti, üçüncü qurultayının keçirilməsilə əlaqədardır. Dünya azərbaycanlılarının ilk qurultayı 2001-ci ilin noyabrında keçirilib. Sonradan qərara alındı ki, hər 4-5 ildən bir belə qurultaylar keçirilsin. Bu qurultayların indi üçüncüsü keçirilir və bu çox mühüm bir siyasi aktdır. Eyni zamanda, keçiriləcək qurultay dünya azərbaycanlıların ictimai-siyasi həyatında, Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq münasibətlər sistemində yerini, səviyyəsini göstərən ən bariz göstəricilərdən biri kimi qəbul olunmalıdır.

Dünyadakı 60 milyon azərbaycanlıyı təmsil edən müvafiq liderlərin, öncüllərin, siyasi xadimlərin, bildiklərin bir yerə yığılması həmişə fayda verib. Bu gün dünya azərbaycanlılarını narahat edən bir neçə məsələ var. Bunlardan ən başlıcası Dağlıq Qarabağ məsələsinin ədalətli həll olunması ilə bağlıdır. İkinci məsələ dünya azərbaycanlılarının, Azərbaycan diasporunun təşkilatlanması sahəsində atdığı növbəti addımlardır. Yə nə etmək lazımdır ki, dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan soydaşlarımız, fəaliyyət göstərən diasporumuz öz ictimai-siyasi fəallığını bir qədər də artırsın. Nəhayət, dünya azərbaycanlılarının ən qayğılı məsələlərindən biri də təxminən 40 milyona yaxın cənublu soydaşımızın hüquq və azadlıqlarının, sosial-mədəni hüquqlarının taleyi məsələsidir. Artıq dünya azərbaycanlılarının qurultaylarının keçirilməsi, həm də, Azərbaycan xalqının parçalanmış bir xalq olduğunu dünya ictimaiyyətinə göstərir. Bu gün dünyanın müxtəlif ölkələrində xeyli sayda, təxminən 300-ə yaxın Azərbaycan milli-mədəniyyət mərkəzi, cəmiyyəti fəaliyyət göstərir. Elə ölkə var ki, bir şəhərdə 2-3 cəmiyyət fəaliyyət göstərir. Bu cəmiyyətlər, birliklər arasında əlaqələri möhkəmləndirmək, məqsədyönlü fəaliyyəti gücləndirmək qarşımızda duran vacib şərtlərdən biridir. Biz bu işi düzgün, sistemli və müasir tələblərə cavab verəcək səviyyədə qura bilsək, o zaman ciddi uğurlara nail ola bilərik. Bu ilin iyulunda keçiriləcək üçüncü qurultayda əsas müzakirə ediləcək məsələ Azərbaycan diasporunun təşkilatlanması məsələsi olacaq. İkinci məsələ Dağlıq Qarabağ həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında yeni bir mərhələyə qədəm qoyulması ilə bağlı olacaq. Azərbaycan həqiqətlərini dünyanın müxtəlif ölkələrinin ictimai-siyasi mühitinə daha yaxından çatdırmaq və bundan doğan reallığı izah etmək prioritet olacaq.

Həmçinin, dünya ictimaiyyətinə, dünyanın aparıcı dövlətlərinə Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı həqiqətləri izah etmək və həqiqətləri qəbul etməklə bağlı ciddi işlərin görülməsi vəzifəsi qarşıya qoyulacaq. Ən nəhayət, qurultayda müzakirə olunan məsələlərdən biri də Cənubi Azərbaycanda yaşayan soydaşlarımızın haqlarının qorunması məsələsi olacaq.

Birinci qurultaydan üzü bəri bu üç məsələ bizim üçün həmişə xüsusi önəm kəsb edib. Digər tərəfdən, müstəqil Azərbaycanın 20 ildə əldə etdiyi uğurların dünya ictimaiyyətinə çatdırılması da qurultayda müzakirə olunacaq".

Məqalə Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında KİV-ə Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə hazırlanıb

Bakı Xəbər.-2011.-3 mart.-№ 40.-S.11.

Azərbaycan diasporu: təşəkkülü, formalaşması və fəaliyyəti

Atif Eyvazov

Hər kəs dünyanın hansı ölkəsində yaşamağından asılı olmayaraq, Azərbaycan dövlətinin problemləri ilə yaşamaq, onların həlli üçün mənəvi məsuliyyət hiss etməlidir. Aparılan məqsədyönlü tədbirlərə istinad edərək, inanmaq olar ki, səsimizin ucılığı yaxın gələcəkdə Prezident İlham Əliyevin apardığı siyasət nəticəsində tək cə qürbətdən deyil, həmçinin hazırda mənfur ermənilərin işğalı altında olan tarixi torpaqlarımızdan gələcək.

Azərbaycanda "diaspor" anlayışı haqqında ilkin təsəvvürlər indi yaranmağa başlasa da, həmvətənlərimizin dünyanın müxtəlif ölkələrində məskunlaşması prosesi hələ bir neçə əsr əvvəl başlamışdı. Azərbaycan diasporunun təşəkkül və formalaşma tarixi VII əsrin sonu VIII əsrin əvvəllərində Xilafət ordusunun Azərbaycana yürüşü zamanı burada ərəbdilli elm və mədəniyyətin inkişafı, həmçinin onlarca azərbaycanlı mütəfəkkirin Yaxın və Orta Şərqi şəhərlərinə axının- dan başlamış və bu proses diasporun yaranmasının təməlini qoymuşdu.

X-XIV əsrlər Yaxın Şərqi elm və mədəniyyət mərkəzlərində əslən Azərbaycandan olan yüzlərlə alim və tələbənin biliklərə yiyələnməsi, onların milli təfəkkürümüzün region xalqların intibahında qabaqcıl mövqeyə çıxması sayəsində xaricdə məskunlaşması daha geniş vüsət almışdı.

Azərbaycan diasporunun formalaşmasının başqa bir mərhələsi Azərbaycanın Rusiya imperiyası tərəfindən işğalından sonrakı dövrə təsadüf edir. Qafqazda çar Rusiyasının anti-müsəlman və antitürk siyasəti məqsədli şəkildə regionda azərbaycanlı əhalinin üstün mövqeyinin zəiflədilməsinə yönəlmiş və 1905-1906, 1918-ci illərdə ermənilər tərəfindən həyata keçirilən soyqırım, etnik təmizləmə siyasəti də belə məkrli strateji niyyətlərdən törənmişdi.

XX əsrin əvvəllərinə qədər respublikadan xaricə mühacirət edən azərbaycanlıların şəxsiyyət vəsiqələrində "rus təbəəsi" yazılması onların milliyyətinin də "rus" kimi təqdim edilməsi ilə nəticələnmişdi. O dövrlərdə Rusiyaya köçən azərbaycanlılar "tatar", Türkiyədə məskunlaşanlar isə "Azərbaycan türkü" kimi qeyd alınırdı. Hazırkı İran ərazisində yaşayan azərbaycanlıların isə "İran təbəəsi" kimi təqdimatı prosesi gedirdi. Belə arzuolunmaz vəziyyət xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlılar üçün bəzi çətinlik və problemlərə səbəb olmuşdu, ancaq buna baxmayaraq, azərbaycanlılar hər zaman öz milli mənsubiyyətini, adət-ənənələrini, mənəvi-əxlaqi dəyərlərini qoruyub saxlamış, tarixi Vətənlə əlaqələrini itirməmişlər.

Diasporun formalaşmasının başqa mərhələsi Azərbaycan Demokratik Respublikasının (1918-1920) süqutundan sonra xaricə mühacirlər axını və Avropada Azərbaycan diasporunun təşəkkülü ilə bağlıdır. ADR-in qurulmasından sonra respublikadan xaricə axının miqyası xeyli azalsa da, demokratik respublikanın süqutu yeni bir situasiya formalaşdırmışdı. Cümhuriyyətin qurucuları və tərəfdarlarının bolşeviklər tərəfindən ciddi təzyiqlərə və təqiblərə məruz qalması onları ölkəni tərk etmək məcburiyyətində qoymuşdu.

II Dünya müharibəsi və ondan sonrakı dövr isə Azərbaycan diasporunun tarixində yeni bir mərhələ ilə yadda qalmışdı. Müharibə zamanı əsirlikdə və sovet qəza məşinin ölüm xofundan Vətənə dönə bilməyən azərbaycanlılardan ibarət icmaların yaranması diasporun formalaşmasının digər mərhələsi kimi səciyyələndirilir.

Müharibənin başa çatmasından sonra xaricdə yaşayan həmvətənlərimizin sayı artmışdı. Bunlar hərbi əməliyyatlar zamanı əsir düşənlər və müharibədən sonra müxtəlif səbəblər üzündən Avropa ölkələrində məskunlaşan azərbaycanlılar olmuşdu.

Ötən əsrin sonlarında İranda baş verən ictimai-siyasi proseslərlə əlaqədar bu ölkədən on minlərlə azərbaycanlının Qərb ölkələrinə mühacirəti Azərbaycan diasporunun genişlənməsinin mühüm mərhələlərindən biri olmuşdu. SSRİ-nin süqutundan sonra Avropa ölkələrində azərbaycanlıların yeni nəsillərinin məskunlaşması diasporun təşəkkülünün son mərhələsi kimi qiymətləndirilir.

1949-cü il fevralın 1-i Türkiyənin Ankara şəhərində "Azərbaycan Kültür Dərnəyi"nin təsis edilməsi isə dünyada Azərbaycan diasporunun təşkilatlanması sahəsində ilk addım olmuşdu.

ADR dövründə milli təhlükəsizlik naziri işləmiş Nağı bəy Şeyxzamanlının oğlu Saleh bəy Şeyxzamanlı 1956-cı ildə ABŞ-da "Amerikanın Azərbaycan Cəmiyyəti"ni təsis etmişdi. Hazırda bu cəmiyyətə onun nəvəsi Tomris Azəri rəhbərlik edir.

Xarici ölkələrlə mədəni əlaqələrin güclənməsi, xaricdə yaşayan həmvətənlərlə Azərbaycan Mədəni Əlaqələr Cəmiyyətinin ("Vətən" cəmiyyəti) yaradılması da həmvətənlərimizin birliyinə və Vətənlə əlaqəsində xidmət edən mühüm addımlardan olmuşdu.

1969-cu ildə Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərliyindən sonra respublikanın həyatında yeni bir mərhələnin özülü qoyulmuşdu. Azərbaycan xalqının elmi-intellektual potensialının gücləndirilməsi məsələlərinə böyük diqqətlə yanaşan Heydər Əliyevin rəhbərliyi dövründə 15 mindən çox azərbaycanlı gənc keçmiş SSRİ-nin ən nüfuzlu təhsil ocaqlarında təhsil almış və yüksək ixtisaslara yiyələnmişlər. Bu kadrların bir çoxu Azərbaycana qayıtmış və respublikanın inkişafına öz töhfələrini vermişlər. Lakin onların bir qismi təhsil aldıkları şəhərlərdə məskunlaşmışdı. Başqa ölkələrdə əmək fəaliyyətinə başlayan bu gənclər həmvətənlərimizin mütəşəkkilliyinin güclənməsinə, həmçinin elm və mədəniyyətimizin inkişafına yardım göstərmişlər.

Uzun illər SSRİ-nin tərkibində olan ölkəmiz müstəqilliyinə qovuşduqdan sonra soydaşlarımızın milli birlik, azərbaycançılıq idealları ətrafında sıx birləşməsi prosesi daha da sürətlənmiş, bu işdə ümummilli lider Heydər Əliyevin mühüm rolu olmuşdu. Heydər Əliyev dünyada yaşayan azərbaycanlıların milli birlik və həmrəylik hisslərinin güclənməsi, onların ümummilli ideyalar, Azərbaycan dövlətçiliyi ətrafında birləşməsi üçün məqsədyönlü fəaliyyət göstərmişdi. O, hələ Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri olarkən, 1991-ci il dekabrın 16-da ilk dəfə rəsmi olaraq, 31 dekabrı Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik və milli birlik günü elan etmiş, sonrakı illərdə isə onun bütün dünya azərbaycanlılarının milli bayramına çevrilməsi üçün xüsusi səy göstərmişdi.

2001-ci il noyabrın 9-10-da Bakıda Dünya azərbaycanlılarının I qurultayının keçirilməsi və Azərbaycan rəhbərliyinin sonrakı məqsədyönlü siyasəti müxtəlif ölkələrdə azərbaycanlı icmaların mütəşəkkilliyinin və fəallığının artmasına, Vətənlə əlaqələrinin möhkəmlənməsinə gətirib çıxarmışdı. Bu işlərin daha da mütəşəkkil, sistemli aparılması üçün Azərbaycan prezidentinin 2002-ci il 5 iyul tarixli Fərmanı ilə yaradılan Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin, 2002-ci il dekabrın 27- də isə "Xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı dövlət siyasəti haqqında" Qanunun qəbulunun mühüm rolu olmuşdu. Prezident İlham

Əliyevin 2008-ci il 19 noyabr tarixli Sərəncamı ilə XOYADİK-in əsasında Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi yaradılmışı. Dövlət orqanının yaradılması və müvafiq qanunun qəbulu azərbaycanlıların milli birlik və təşkilatlanma prosesini daha da sürətləndirmiş, soydaşlarımızın öz tarixi Vətəni ilə əlaqələrinin genişləndirilməsini təmin etmiş, ölkəmizin tarixi və müasir həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasına stimül vermişdi. Görülən işlər nəticəsində azərbaycançılıq ideyası bütün dünyada yaşayan həmvətənlərimiz arasında geniş yayılmış, qazanılan nailiyyətlər ölkə daxilində milli birliyin təmin olunmasına, dünya azərbaycanlıları arasında həmrəyliyin güclənməsinə səbəb olmuşdu. Əvvəlki dövrlərlə müqayisədə bu gün diasporlarımız xeyli səmərəli fəaliyyət göstərirlər, ancaq onların geniş imkanlara malik potensiallarından milli maraqlar naminə maksimum səviyyədə yararlanmağa ehtiyac var. Diasporumuz artıq formalaşma dövrünü başa vuraraq təcürbi fəaliyyətə başlayıb. Onların işi artıq praktiki müstəviyə keçib. Xaricdə yaşayan azərbaycanlılar həmişə olduğu kimi bu gün də fəal şəkildə erməni təbliğatının məkrli və təxribətçi planlarını vaxtında ifşa edir, onların tariximizi və mədəni irsimizi saxtalaşdırmaq, dünya ictimaiyyətini çaşdırmaq cəhdlərinin qarşısını daha qətiyyətlə alırlar. Son illər ölkəmizin artan qüdrəti müxtəlif ölkələrdə yaşayan soydaşlarımızı daha da ruhlandırır, onların müstəqil dövlətimizə inamını, milli hissələrini, gələcəyə ümidlərini artırır və azərbaycançılıq, həmrəylik, milli təəssübkeşlik ideyaları ətrafında sıx birləşmələri üçün zəmin yaradır. İndi dünyanın 5 qitəsinin 70-dən çox ölkəsində fəaliyyət göstərən 400-dən artıq diasporumuzla əlaqələrin yüksək səviyyədə qurulması dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən birinə çevrilib. Müxtəlif səbəblərdən xarici dövlətlərdə yaşayan soydaşlarımızın Vətənlə əlaqələrini genişləndirmək, onların milli-mənəvi birliyinə nail olmaq üçün ardıcıl və sistemli tədbirlər həyata keçirilir. Azərbaycan dövləti bütün dünyada yaşayan azərbaycanlıların siyasi istinadgahı kimi çıxış edir və hər zaman onların qarşılaşdığı çətinliklərin həllində yaxından iştirak etməyi özünün ali məqsədlərindən biri kimi dəyərləndirir. Azərbaycan dövlətinin diqqət yetirdiyi digər bir mühüm istiqamət soydaşlarımız arasında mənəvi-ideoloji birliyin yaradılmasından, icmalar arasında əlaqələrin möhkəmləndirilməsindən və bu sahədə mövcud siyasi, psixoloji maneələrin aradan qaldırılmasından ibarətdir.

Əlbəttə, bu işdə yalnız dövlətin diqqətinə arxalanmaq doğru olmazdı, eyni zamanda xaricdəki imkanlı, ziyalı soydaşlarımız da diaspor quruculuğuna öz dəstəyini əsirgəməməlidir. Başqa bir vacib məqam isə diaspor təşkilatları arasında münasibətlərin sağlam rəqabət prinsipinə əsaslanması, həmçinin xaricdəki həmvətənlərimizin cəmiyyətə inteqrasiyasıdır.

Bu gün Azərbaycan diasporu böyük iqtisadi, mədəni, intellektual qüvvəyə malikdir, ölkələrin ictimai-siyasi həyatına onların təsiri getdikcə daha artıq hiss olunur. Hazırda dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyinə və mütəşəkkilliyinin güclənməsi, onların ümummilliyet ideyaları ətrafında sıx birləşməsi üçün daha əlverişli şərait yaranmışdı. Ədalət naminə deyə bilərik ki, diasporumuz artıq müasir iş üslubları ilə çalışmağa başlayıb, ancaq görülən işlər heç də arxayınlıq yaratmamalı, əksinə, konkret bir dövrlə məhdudlaşmayan, strateji əhəmiyyətə malik, daimi zəhmət tələb edən diaspor quruculuğu işində fəallıq artırılmalıdır. Hər kəs dünyanın hansı ölkəsində yaşamağından asılı olmayaraq, Azərbaycan dövlətinin problemləri ilə yaşamağı, onların həlli üçün mənəvi məsuliyyət hiss etməlidir. Aparılan məqsədyönlü tədbirlərə istinad edərək, inanmaq olar ki, səsimizin ucalığı yaxın gələcəkdə prezident İlham Əliyevin apardığı siyasət nəticəsində təkə qürbətdən deyil, həmçinin hazırda

mənfur ermənilərin işğalı altında olan tarixi torpaqlarımızdan gələcək. Bu tarixi həqiqətin bərpası üçün hər bir azərbaycanlı prezidentin və onun ölkəmizin ərazi bütövlüyünü təmin edəcək istiqamətdə apardığı siyasətin ətrafında birləşməlidir. Unutmayaq ki, həll olunması bir sıra beynəlxalq təşkilatlar və dünyanın nüfuzlu ölkələrinin marağında olmayan torpaqlarımız hələ də azadlığa qovuşma anını gözləyir. Odur ki, səsimizin daha yüksəklərdən səslənməsi, torpaqlarımızın azadlığa qovuşması, uzun illərdir gözü yolda qalan insanlarımızın arzusunun reallaşması, pozulan hüquqlarımızın bərpası naminə birgə səy göstərməliyik! Unutmaq olmaz ki, gücümüz birliyimizdədir, birlik olan yerdə isə ədalətin bərpası elə də çətin deyil.

Qeyd: Yazı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi informasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun keçirdiyi müsabiqəyə təqdim etmək üçün dərc olunur.

Kaspi.-2011.-3 mart.-№.40.-S.6.

Almaniya universitetlərində Azərbaycanın tədris-mədəniyyət mərkəzləri yaratmağı düşünürük

Çingiz Abdullayev: “Diaspor təşkilatları Dövlət Komitəsinə hesabat verməlidir”

Asif Nərimanlı

Azərbaycan bu gün bir çox Avropa ölkələrində kifayət qədər tanınıb. Buna bir tərəfdən ölkəmizin qədim, zəngin tarixə malik olması, strateji mövqeyi, təbii sərvətləri səbəb olsa da, digər tərəfdən gənc olmasına baxmayaraq, artıq dünyada mühüm işlərə imza atmış diaspor təşkilatlarımız da öz töhfəsini verib. Azərbaycanın geniş əlaqələrə malik olduğu Avropa ölkələrindən biri də Almaniyaadır. Dünyanın inkişaf etmiş, güc sahibi olan bu dövlətiylə münasibətlərin qurulmasında, alman xalqının azərbaycanlılarla yaxınlığında diaspor Almaniya-Azərbaycan Cəmiyyəti böyük rol oynayıb. Qeyd edək ki, cəmiyyət 1989-cı ilin yanvar ayında Almaniyanın Köln şəhərində yaranıb. Diaspor təşkilatlarının fəaliyyətini mütəmadi olaraq işıqlandıran qəzetimizin bu dəfəki qonağı da elə Almaniya-Azərbaycan Cəmiyyətinin rəhbəri, kulturologiya elmlər doktoru, professor Çingiz Abdullayevdir. Ç. Abdullayev 1990-cı illərin ağrılı günlərini xatırlayaraq, ilk addımlarından danışıdı.

- Biz 1990-cı illərin əvvəllərində fəaliyyətə başladığımız zaman Almaniya demək olar ki, şimali azərbaycanlılar yox idi. Müharibə dövründən qalma legionçularımız, əlavə bir neçə nəfər də daxil olmaqla 10-12 nəfər olardılar. O zamandan etibarən əsas işimizi Türkiyə və İran azərbaycanlıları ilə birgə Köln şəhərində başladıq. İlk fəaliyyətimiz kimi Köln şəhərində “İntertürk” adlı qəzetdə Azərbaycanla bağlı yazılar dərc etdirməklə qurmuşuq. Bu qəzetdə Azərbaycanın tarixi və mədəniyyəti, eyni zamanda 90-cı ilin əvvəllərində baş verən hadisələr haqqında ətraflı materiallar dərc edirdik. Sonra isə “Azərbaycan” adlı jurnalın da nəşrinə başladıq. Bu qəzet və jurnal Azərbaycan və türk dillərində çıxırdı. O vaxt hələ almandilli mətbuata çıxışımız yox idi. İlk böyük tədbirimiz 1990-cı il, yanvarın 27-də Bonnda Badqodesberqdə 20 yanvar hadisələri ilə bağlı SSRİ səfirliyinin qarşısında böyük bir nümayiş keçirdik. Amma hadisədən 10 gün qabaq əslən Cənubi Azərbaycandan olan, Almaniya yaşayan həkim soydaşlarımızla birlikdə Azərbaycanda gedən proseslər barəsində, xalqın əzilməsi, azadlıqlarının alınması ilə bağlı qətnamə qəbul etdik. Sanki onlar əvvəlcədən 20 yanvar qırğının olacağını bildirdilər. Yanvarın 10-da birinci sənədi, ikinci sənəd isə 27 yanvar tarixində qəbul olundu. O sənədlərdən biri Mixail Qorbaçova ünvanlanmışdı. Orada qeyd edilirdi ki, qanlı əllərinizi Azərbaycandan çəkin. Sənəddə törədilən qırğınlarda Qorbaçovun əli olduğu dolayısı ilə vurğulanırdı. Digər qətnamələr isə BMT-nin o zamankı baş katibinə və Almaniyanın xarici işlər nazirinə ünvanlanmışdı. 90-cı ilin bu hadisələrindən sonra sanki Avropada diasporun formalaşma prosesi başladı. İnsanlar daha da yaxınlaşdı, bir məqsəd üçün birləşdi. Sonradan bu sənədləri “Almaniya-Azərbaycan əlaqələri” adlı kitabımda çap etmişəm. Amma Azərbaycanın o dövrdəki rəhbərləri bu işlərə laqeyd idi. 1990-cı ilin ikinci yarısında Həsən Qərəvi ilə İbrahim Alevin Bakıya səfəri zamanı bu sənədləri dərc etmək üçün “Azərinform”-a təqdim etdim. Təəssüf ki, o dövr hakimiyyətdə olan rejimin başında duran rəhbərliklər buna maraqlı deyildilər. Zaman keçdi biz onu öz kitabımızda nəşr elədik.

- Rəhbərlik etdiyiniz cəmiyyət fəaliyyəti ilə nəyə nail olmaq istəyir?

- İlk növbədə Köln şəhərində Almaniya-Azərbaycan Mədəniyyət və Həmrəylik dərnəyi yaratdıq. Bu dərnək Almaniyaadakı şimalı, türkiyəli və iranlı azərbaycanlıları bir mərkəzdə birləşdirmişdi. Azərbaycandan dövlət atributlarını aparmışdıq. O zaman yenicə şəhid olmuş Salatın Əsgərovanı yad etdik. Onun haqqında alman ictimaiyyətinə məlumatlar verdik. Çox dinamik bir inkişaf var idi. Almaniya-Azərbaycan Mədəniyyət Evini təsis etdik və 1991-ci ilin may ayında Azərbaycan Mədəniyyət Nazirliyinin dəstəyi ilə Almaniya-da çox möhtəşəm Azərbaycan mədəniyyət həftəsi keçirdik. Hətta Almaniyanın ucqar yerlərindən də soydaşlarımız axışb gəlirdilər. O zaman üçün bu böyük işlər idi. Əlbəttə, biz yeni müstəqil qazanmış dövlətlik. Öz mədəniyyətimizi, turizmi, dövlətçiliyimizi təbliğ etməliyik, iqtisadi əlaqələrin yaradılmasına töhfəmizi verməliyik. Hər birimizin amacı ölkəmizi dünyaya çıxarmaq, daha da inkişaf etdirməkdir. Təxminən iki il əvvəl Almaniya federal parlamentində Qarabağla bağlı çox mühüm bir sənəd müzakirə edilib. Bizim cəmiyyətin məqsədi ondan ibarətdir ki, Almaniyanın siyasi, ictimai xadimlərinə Azərbaycan haqqında, Qarabağ haqqında dəqiq məlumatları çatdıraraq, əsl həqiqətlərin ortaya çıxmasına yardım edək. Alman ictimaiyyətini məlumatlandırmaqda daha bir məqsədimiz isə onların, ümumilikdə Almaniyanın Azərbaycanın beynəlxalq imicinin formalaşdırılmasında iştirakını təmin etməkdir. Onları ölkəmizə gətirməyimizin də səbəbi budur. Yəni, Azərbaycanın necə bir ölkə olduğunu, burada tolerantlığın, bütün mədəniyyətlərə, dinlərə olan hörmətin olduğunu şahidi olsunlar. Görsünlər ki, azərbaycanlılar müsəlman olsalar da, burda kilsələr, sinaqoqlar da sərbəst fəaliyyət göstərir. Bu işlərin həyata keçirilməsində diaspor mühüm rol oynamalıdır. Bizim təşkilatın amacı da budur. Biz almanların Azərbaycanla əlaqələrinin yaradılmasına çalışırıq. Bu iş davamlı olaraq gedir, elm, mədəniyyət və digər sahələrdə tədbirlər keçiririk və bu zaman əlaqələrimizi qurur, sözüümüzü çatdırırıq.

- Diaspor fəaliyyətinə dövlət dəstəyi nə zamandan başladı?

- Diaspor fəaliyyətinə dövlət dəstəyi 2002-ci ildə başladı. Ona qədər müxtəlif ölkələrdə müxtəlif cəmiyyətlər, təşkilatlar yaranmışdı. Lakin indikindən fərqli olaraq o zaman boşluqlar var idi. Məsələn, elə Almaniyanı götürək. Bu ölkədə 1992-ci ildən etibarən səfirlik fəaliyyətlə başladı. Səfir təyin edilmiş Hüseynağa Sadıqovun fəaliyyəti üçün əlimizdən gələni edirdik. Amma sonradan səfir Köln şəhərinin mərkəzindəki iki otaqlı ofisimizin dağılmasına səbəbkar oldu. Çünki əski kommunist ruhunda böyümüş, bu ideologiyayı hələ də unuda bilməyən Hüseynağa Sadıqov müstəqil Azərbaycanın inkişaf dinamikasını görə bilmirdi. Yəni “səliqəli” səfir idi, heç bir iş görmək istəmirdi. Bugünkü səfirimiz isə daha fəaldır, ardı-arası kəsilməyən geniş fəaliyyətlə məşğuldur.

Tələbə və alimlərin gücündən istifadə edilməlidir

- Bu gün diaspor fəaliyyətində nələr çatmır və nələri etmək lazımdır?

- Təbii ki, irəliləyiş olsa da boşluqlar hələ də mövcuddur. Bu boşluqlardan biri də fəaliyyətin düzgün təşkil edilməməsidir. Nümunə üçün bildirim ki, Almaniya-da çox möhtəşəm bir tədbir təşkil olunur, lakin tədbir iştirakçılarının 95 faizi azərbaycanlılar olur. Axı nə üçün belə tədbirlərə almanları, xariciləri, bu ölkənin ictimai xadimlərini dəvət etməyəkdir? Baxmayaraq ki, Almaniya-da azərbaycanlıların, türklərin sayı daha çoxdur, ermənilər

isə bizdən daha yaxşı təşkilatlanır. Ümumiyyətlə, diaspor fəaliyyəti çox böyük bir aləmdir. İlk növbədə gərək bu işi sevəsən, çünki könüllü işdir. Bundan başqa əlaqələr güclü olmalıdır. Bu əlaqələrin bazasından istifadə edərək müxtəlif ölkələrdə hər hansı tədbir keçirmək bəhanəsi ilə öz məqsədini həyata keçirməlisən. Məsələn, alman bəstəkarı haqqında, yaxud Mirzə Şəfi Vazehlə Fridrix fon Bodenştedin münasibətləri barəsində tədbir keçirməklə, həm də Qarabağ problemindən, ermənilərin vandalizmindən də danışmaq olar. Bu məsələdə ermənilər bizdən daha öndə gedirlər. Onlar hər ay “Böyük Ermənistan”, “Qarabağ bizimdir” adı altında heç olmasa bir konfrans keçirirlər. Həmin tədbirlərə Almaniyanın sabiq nazir və deputatlarını dəvət edirlər, açılış nitqini də onlara söylədirlər. Bu şəxslər isə həmişə ictimaiyyətinin diqqətindədir və təbii ki, alman mətbuatı həmin insanlara görə bu tədbirləri işıqlandırır.

- Deməli, diaspor təşkilatlarımızın manevr etmək bacarığı zəifdir...

- Tam olaraq belə də demək olmaz. Amma bu yöndə aparılan işlərdə zəiflik göstərilir. Belə bir təcrübədən istifadə edərək 2003-ci ildə Mains şəhərində Azərbaycan günləri adlı tədbir keçirdik. Həmin tədbirə Azərbaycandan Alim Qasimov da dəvət edilmişdi. Çünki dünya ictimaiyyətində tanınan birisidir. Bu ideya tədbirin daha da effektiv olmasına kömək göstərdi. Alim Qasimovu dinləmək istəyən insan istər-istəməz tədbirin mövzusu ilə də maraqlanır, orda səslənən fikirləri də dinləyirdi. Düşünün ki, burada, ya Almaniya da bir tədbir keçirilir və Almaniyanın tanınmış şəxsi də o tədbirdə iştirak edir. Bu zaman istər-istəməz alman mətbuatı həmin tədbiri işıqlandıracaq. Belə məsələləri nəzərə almaq lazımdır. Diaspor işində uğur əldə etmək üçün elmi institutlarla, universitetlərlə əlaqələr qurulmalı, koordinasiya şəkildə çalışmalıyıq. Fəaliyyətimizi konseptual olaraq qurmaq, uzunmüddətli fəaliyyət planı hazırlamaq lazımdır. Bu gün diaspor da ən zəif nöqtəmiz xarici mətbuatda çap olunmaqla bağlıdır. Səbəbi əlaqələrimizin yetərinə olmamasıdır. Avropada fəaliyyət göstərən kifayət qədər ziyalımız var. Onları diaspor işinə cəlb etmək lazımdır. Bəzən hansısa azərbaycanlı mütəxəssis, yaxud tələbə Avropa-Azərbaycan əlaqələri ilə bağlı elmi iş hazırlayır. Bu onların öz işlərinə aid fəaliyyət olsa da, bu fəaliyyəti Azərbaycanın dünyada təbliğinə yönləndirmək, onlardan yaxşı mənada istifadə etmək lazımdır.

Bizim fəaliyyət DAK-ların birgə fəaliyyətindən qat-qat güclüdür

- Dünya Azərbaycanlılar Konqresinin bir neçə təşkilata parçalanmasına münasibətiniz necədir?

- Bu günə qədər onların nə istədiyini anlamıram. Sizin qəzet vasitəsilə onlara deyirəm ki, bizim fəaliyyət onların birgə fəaliyyətindən qat-qat güclüdür. Mən havadan danışmıram. Bu gördüyümüz işin nəticələrindən bəlli olur. Amma mən anlamıram ki, bunlar nə istəyirlər. Bu adamlar DAK-lar vasitəsilə populyar olmaq istəyirlər, yoxsa gələcəkdə öz siyasi karyeraları üçün çalışırlar? Mən bunu anlamıram. Hər kəs birləşib bir amal uğrunda çalışmalıdır. Diaspor qurumları olaraq dövlətin apardığı siyasətə dayaq olmalıyıq. Diaspor təşkilatlarının yaranmasında artıq dövlət kifayət qədər köməklik göstərmişdir.

Zamanı çatıb ki, diaspor təşkilatları mədəni formada Diasporla iş üzrə Dövlət Komitəsinə hesabat verməlidir. Heç olmasa, 2002-ci ildən bu günə qədər gördüyü işləri təqdim etməli, açıqlamalar verməlidir. Hansı təşkilatın fəaliyyəti zəifdirsə, onun daha da güclənməsinə köməklik göstərilməlidir. Komitə də buna görə öz

koordinasiyasını qurmalıdır. Yalnız boş-boş danışanlar uzaqlaşdırılmalıdır. Çünki neqativ hallar kifayət qədərdir. Məsələn, Amerikada Azərbaycan cəmiyyəti var. Komitədən onlara ofis almağı xahiş edirlər. Amerikada kifayət qədər azərbaycanlı fəaliyyət göstərir, bəs onlar nəyə gərəkdir? Azərbaycan hökuməti onlara yer almalı deyil. Diaspor təşkilatı yalnız maddi sübutlar, kitablar, dövlət atributları ilə təmin edilməlidirlər. Daha bina, yaxud ofislə deyil. Belə primitiv yanaşmalar olmamalıdır. Komitə bank deyil ki, maliyyə yardımı ilə məşğul olsun. Belə işlərdə ermənilər əksinə olaraq öz ölkələrinə kömək edirlər.

- Qarşıda hansı işləri planlaşdırırsınız?

- Aprel ayının 19-da Bakıda Almaniyadan olan truppa ilə teatr tamaşası təşkil edəcəyik. Bundan sonra iyun ayında Bakı Slayvan Universiteti və Mainz Universiteti ilə birgə “Dədə Qorqud və Nibelunqlar nəğməsi” eposlarının oxşar cəhətləri mövzusunda II simpoziumun keçirilməsi ərəfəsində Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin və Mainz şəhər “Frankfurter Hof” mədəniyyət mərkəzinin dəstəyi ilə “Aşıqlar” qrupunun da konserti nəzərdə tutulub. “Leyli” jurnalının bu yaxınlarda yenidən çap olunmasını planlaşdırırıq. Eyni zamanda Almaniyada elmi simpozium təşkil edəcəyik. Orda xalq sənətimizi təbliğ etmək üçün Azərbaycandan aşıqlar qrupu da iştirak edəcək. Alman və ingilis dillərində kitablar, filmlər də təqdim edəcəyik. Bizim metodumuz belədir. Azərbaycan haqqında, ermənilərin törətdiyi əməllər barəsində alman mətbuatına verdiyimiz müsahibələrdə deyirik, almanları birbaşa təmasda başa salırıq.

Həmçinin ölkənin qərb bölgəsində cəmiyyətimizin mərkəzini yaratmağı nəzərdə tuturuq. Bildiyiniz kimi bu bölgədə vaxtilə almanlar da yaşayıb. Bu mərkəzin yaradılması almanların Azərbaycanla əlaqələrini daha da genişləndirəcək. Təbii ki, belə işlərin fonunda Qarabağ həqiqətlərini çatdırmaq daha asan olacaq. Yaxın zamanlarda isə Almaniyanın universitetlərinin birində Azərbaycan tədris və mədəniyyət mərkəzinin yaradılması üzərində çalışırıq. Bu planlar üzərində işlər həyata keçirilir. Növbəti tədbirimiz gələn il oktyabrın 15-23 arasında Bavariyada həm Şumanın, həm də Üzeyir Hacıbəylinin əsərlərinə həsr edilmiş musiqili teatr təşkil etməyi planlaşdırırıq. Orda 20 yanvar, Xocalı barəsində, Azərbaycanı tanıdılması ilə bağlı işlər də planlaşdırırıq. Çalışırıq ki, fəaliyyətimizin daha da effektiv olsun.

Paritet.-2011.-3-4 mart.-№.25.-S.10.

Azərbaycan dünya azərbaycanlılarının Vətənidir

Müstəqil Azərbaycan dövlətinin mövcudluğu dünya azərbaycanlıları arasında milli birliyin daha da güclənməsi üçün geniş imkanlar yaradır.

İlham Əliyev

Emil Hüseynli

Dünyada baş verən qlobal proseslər, tarixin qanunauyğunluğu bir daha sübut edir ki, hər hansı dövlətin qüdrətli olmasında diasporun xidməti danılmazdır.

Azərbaycan diasporunun tarixi VII əsrin sonu - VIII əsrin əvvəllərinə təsadüf etsə də (Xilafət ordusunun Azərbaycana yürüşü, islam dininin yayılması ilə əlaqədar burada ərəbdilli elm və mədəniyyətin inkişafı, eyni zamanda, onlarla azərbaycanlı mütəfəkkirin Yaxın və Orta Şərqi şəhərlərinə axını başlamış və bu proses diasporun yaranmasının təməlini qoyub), diasporun təşkilatlanması Azərbaycanın müstəqilliyinin bərpasından sonra başlayıb.

Müstəqilliyinin ilk illərindən etibarən azərbaycanlıların təşkilatlanması məsələsi ilk növbədə ideoloji və tarixi əhəmiyyət daşıyan bir problem idi. Buna nail olmaq üçün Azərbaycan dövlətinin ideya-siyasi təməlini yaratmaq, onun iqtisadi qüdrətinə və siyasi nüfuzuna güclü inam formalaşdırmaq tələb olunurdu. Ümummillə lider Heydər Əliyev də bu ideyanın həyata keçirilməsi prosesinə məhz həmin amilləri nəzərə almaqla başladı. Azərbaycan dövlətinin tarixi ənənələrinin formalaşması və onun siyasi əsaslarının mükəmməl bir ideoloji sistemin tərkib hissəsi kimi təsbit olunması milli dövlətçilik təfəkkürünün meydana gəlməsində müstəsna rol oynamışdır. Milli dövlətçilik düşüncəsi isə artıq XX əsrin sonları, XXI əsrin əvvəllərində vahid ideoloji konsepsiya kimi özünü təsdiq etmişdir. Dünya azərbaycanlılarının birləşdirilməsi məhz bu ideologiyaya əsaslanırdı ki, onun şəriksiz müəllifi isə Heydər Əliyevdir. Ümummillə liderimizin böyük fədakarlıqlar bahasına ayağa qaldırdığı Azərbaycan dövləti bütün dünya azərbaycanlılarının tarixi və siyasi istinadına, dayaq nöqtəsinə çevrilib.

Heydər Əliyev böyük siyasi məharət, səbr, eyni zamanda, qətiyyət və əzmlə dünya azərbaycanlılarını Dağlıq Qarabağ problemi ətrafında birləşdirə bildi. Onlarda Vətən eşqi, milli təəssübkeşlik yaratdı. Cəmi on-on beş il əvvəl ayrı-ayrı fərdlər, ən yaxşı halda mədəni-ictimai fəallığı ilə seçilən icmalar halında yaşayan həmvətənlərimiz ümummillə ideya ilə birləşən, tarixi Vətənə xidmət əz- mində olan, xalqın iradəsini dünya səviyyəsində ifadə edən fəal siyasi qüvvəyə çevrilməyə başladı.

Dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan soydaşlarımızın və həmvətənlərimizin müstəqil Azərbaycan Respublikası ilə əlaqələrinin daha da möhkəmləndirilməsi, dünya azərbaycanlıları arasında mənəvi, siyasi birliyin və həmrəyliyin təmin olunması, Azərbaycan icmaları, cəmiyyət və birliklərinin fəaliyyətinin gücləndirilməsi və əlaqələndirilməsi ilə bağlı məsələlərin ətraflı müzakirə edilməsi Heydər Əliyevin təşəbbüsü və qərarı ilə 2001-ci ilin noyabrında Bakıda keçirilən Dünya Azərbaycanlılarının I Qurul- tayında öz parlaq təcəssümünü tapdı. Xarici ölkələrdə yaşayan bir çox həmvətənlərimizin iştirak etdiyi, yüksək səviyyədə keçən bu qurultayda möhtərəm

Prezidentimizin proqram səciyyəli çıxışı diasporumuzun formalaşmasında, bütövlükdə milli-tarixi proseslərin inkişafında keyfiyyətə yeni mərhələ yaratdı.

Ölkə başçısı bu tarixi nitqində Azərbaycan dövlətinin keçdiyi tarixi inkişaf yolunun mərhələlərini geniş təhlil edib, Azərbaycanın müstəqillik qazandıqdan sonra qarşılaşdığı siyasi-iqtisadi problemlərin üzərində dayanaraq qurultay iştirakçalarına ətraflı məlumat verib, Azərbaycanda demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət quruculuğu sahəsində görülmüş işlərdən bəhs edib.

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin siyasi kursu bu gün onun layiqli varisi, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin "Dünya azərbaycanlılarının II qurultayının keçirilməsi haqqında" 8 fevral 2006-cı il tarixli sərəncamında vurğulanı ki, dünya azərbaycanlılarının müstəqil dövlətimiz və vahid məqsəd ətrafında birləşdirilməsi ideyasının müəllifi məhz ümummilli lider Heydər Əliyevdir. Prezident İlham Əliyev hər zaman bildirib ki, yalnız güclü diaspora malik xalqlar xarici siyasətdə mühüm uğurlar qazanır, dünya miqyasında mənafeələrini hər zaman layiqincə qoruyur, ümummilli problemlərinin həllinə nail olur, öz dilini, mədəniyyətini, incəsənətini, tarixini lazımı səviyyədə təbliğ edirlər. Diaspor quruculuğunu xarici siyasətin prioritet istiqamətlərindən biri kimi qiymətləndirən və bu fəaliyyətin getdikcə daha da gücləndirilməsini vacib sayan Prezident İlham Əliyev milli mənafe və maraqların beynəlxalq aləmdə yüksək səviyyədə qorunması, ölkə həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə dolğun, obyektiv şəkildə çatdırılması baxımından hər zaman xaricdə yaşayan soydaşlarımızın üzərinə mühüm vəzifələrin düşdüyünü qeyd edir, onların daha da təşkilatlanması, vahid hədəflər naminə mütəşəkkil mücadilə aparması ilə bağlı dəyərli tövsiyələrini verir.

Bu gün fəxrlə deyə bilərik ki, dünya azərbaycanlılarının əsl milli özünüdərk və ümummilli ideya - azərbaycançılıq, müstəqil dövlətçilik və milli-mənəvi dəyərlər ətrafında birləşməsi prosesi öz nəticəsini verməkdədir. Fərəhlə qeyd etmək olar ki, bu gün soydaşlarımız yaşadıkları ölkələrin ictimai-siyasi proseslərində yaxından iştirak edir, konkret məsələlərdə öz sözlərini, tarixi vətənlərinin mənafeələrinə cavab verən mövqelərini bildirirlər. Bütün bunlar iki amil üzərində təşəkkülünü tapıb. Birincisi, bu fəallığın yüksəldilməsində ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin tarixi missiyası, onun şəxsiyyət fenomeni həlledici rol oynamışdır. Soydaşlarımızla görüşlərində Heydər Əliyev onları nəinki Azərbaycanla əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi prosesində iştirak etməyə, eyni zamanda, yaşadıkları ölkələrin ictimai-siyasi həyatında fəallıq göstərməyə çağırıb. Digər amil isə soydaşlarımız arasında tədricən elm, mədəniyyət xadimlərinin, dövlət məmurlarının, fəal ictimaiyyətçilərin əmsalının xeyli dərəcədə artmasıdır.

Şəxsi taleyini xalqının taleyindən ayırmayan həmvətənlərimiz respublikamızla əlaqələrini gücləndirir, təşkilatlanma yolunda real işlər həyata keçirirlər. Hazırda xarici ölkələrin bir çoxunda, xüsusilə də MDB ölkələrində azərbaycanlıların onlarla dərək və cəmiyyətləri fəaliyyət göstərir. Heydər Əliyevin bilavasitə təşəbbüsü ilə Ukraynada və Rusiyada Azərbaycanlılar Konqresi, ABŞ, Almaniya, Fransa, Böyük Britaniya, Norveç və başqa ölkələrdə nüfuzlu Azərbaycan dərəkələri, dostluq cəmiyyətləri təsis olunub.

Ölkəmizin əksər ictimai-siyasi qüvvələrinin qəbul etdiyi azərbaycançılıq ideologiyasının diaspor quruculuğunda üstün cəhəti ilk növbədə onun milli maraqlarımızın tam palitrasını əhatə etməsidir. Milli-mənəvi,

islami-əxlaqi, dünyəvi-humanitar dəyərləri, Şərq və Qərb mədəniyyətlərinin dialoqunu, türkçülük və avropaçılıq meyillərini, tarixi təkamüldə varislik və tərəqqiçiliyi ahəngdar şəkildə ehtiva edən azərbaycançılıq ideologiyası məhz buna görə də çox müxtəlif coğrafi regionlarda, siyasi-sosial sistemlərdə, mədəni mühitlərdə formalaşmış diasporumuz üçün cəlbədicə və perspektivlidir. Azərbaycançılıq məfkurəsinin belə sistemli xarakteri müxtəlif mühacir nəsillərini də birləşdirməyə imkan verir. Azərbaycançılığın mühüm meyarlarından olan bu cəhət məskunlaşdıqları ölkələrə, yəni fərqli mühitlərə meyilli olan soydaşlarımızın ümumi amal ətrafında birləşməsində əsas amillərdəndir.

Azərbaycançılıq məfkurəsində milli-mənəvi dəyərlər türk, islam və bəşəri meyarların vəhdəti şəklində götürülür, vətəndaş, millət, dövlət bir-birini tamamlayan anlayışlar kimi təqdim olunur.

Azərbaycançılıq yalnız Azərbaycan Respublikasında yaşayan azərbaycanlıların deyil, həm də bütün dünya azərbaycanlılarının milli-mənəvi maraqlarını ifadə edən məfkurə kimi xalqımız tərəfindən qəbul olunub. Bu məfkurənin daşıyıcısı olan azərbaycanlılar harada yaşamalarından və hansı ölkənin vətəndaşı olmalarından asılı olmayaraq, tarixi vətənləri olan Azərbaycan Respublikasını düşünür, onun nüfuzunu uca tuturlar. Heydər Əliyev şəxsiyyətinə, onun apardığı siyasətə inam nəticəsində milliyyətcə azərbaycanlı olmasa da, bir neçə nəsil Azərbaycanda yaşamış və Azərbaycanı özünün tarixi vətəni sayan insanlar da Azərbaycan Respublikasının maraqlarına xidmət etməklə və ümumən Azərbaycan mədəniyyətinə qatılmaqla azərbaycançılıq məfkurəsinin daşıyıcısı olurlar.

Son iki-üç ildə xaricdə yaşayan azərbaycanlıların gənclər təşkilatlarının fəaliyyəti xüsusi vurğulanmalıdır. Azərbaycan dövlətinin xarici siyasətinin prioritet məsələlərindən biri də gənclərin fəaliyyətini stimullaşdırmaqdır. 2010-cu ildə Almaniyanın Frankfurt şəhərində keçirilən Dünya Azərbaycanlı Gənclərinin I Konqresində qarşıya qoyulan məqsədlər bir daha onu göstərdi ki, bu gün dövlətin dəstəyi ilə diasporumuz gəncləşir və gəncləşən diasporumuzun hədəfləri böyüyür.

Dünya azərbaycanlı gənclərin qarşısında duran məsələlərdən biri və deyərdim ki, ən əsası milli varlığımızı erməni qəsbkarlarından qorumaq, ermənilərin yalan və uydurmalarla dolu təbliğatının qarşısında dayanmaqdır.

On il öncə Dağlıq Qarabağ haqqın- da demək olar ki, heç bir məlumata malik olmayan dünya birliyi Azərbaycan dövlətinin apardığı məqsədyönlü siyasət nəticəsində bu gün ermənilərin tarix boyu Azərbaycan xalqına qarşı həyata keçirdikləri işğalçılıq və soyqırımı siyasətini tanımaq məcburiyyətində qalıb. Həyatlarını uydurma və yalan üzərində quran erməni xalqı başa düşməlidir ki, bu gün dünya ölkələrinin mədəni-siyasi həyatına inamlı inteqrasiya yolunu tutan Azərbaycan gəncliyinin sağlam və ədalətli düşüncələrinin qarşısında ifşa olunacaq.

Dünya azərbaycanlı gənclər yaşadığı ölkələrdə elə bir önəmli faktora, gücə çevrilməlidir ki, onlarla hesablaşsınlar. Yaşadığı və təhsil aldığı dövlətlərin ictimai-siyasi mühitinə, cəmiyyətinə nə dərəcədə inteqrasiya etsələr, nə dərəcədə söz sahibinə çevrilsələr, bunun Azərbaycan dövlətinin haqq səsinin dünyaya yaymaqda böyük əhəmiyyəti olar.

"Gənclərin qayğısına qalmayan dövlətin gələcəyi yoxdur" tezisini özündə xarici siyasətin əsas prioritetinə çevirən Azərbaycan dövlətinin əsas missiyalarından biri gələcəyin etibar ediləcəyi, estafetin ötürüləcəyi nəslə hazırlamaqdır.

Azərbaycan dövlətinin diaspor siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri dünyada yaşayan azərbaycanlı gənclərlə iş, gənclər siyasətinin əsas istiqaməti ölkəmizdə gənclərlə səmərəli və əlaqələndirilmiş fəaliyyətin qurulması, təhsil siyasətimizin əsas hissəsi isə yeni, sağlam, güvənli, müasir düşüncəli, intellektli, yüksək səviyyəli təhsili olan gənclərin yetişdirilməsidir.

Xaricdə yaşayan azərbaycanlı gənclərin qarşısında duran ən mühüm vəzifələrdən biri həm milli, həm də bəşəri dəyərlərə yiyələnmək, mükəmməl təhsil almaq, müasir dəyərləri mənimsəmək, amma heç bir zaman milli köklərimizi unutmamaqdır. Çünki milli kökünü unutmayan, milli ruhda olan hər bir azərbaycanlı gənc güclü və intellektli olanda daha effektiv fəaliyyət göstərə bilər.

Bu gün dünyanın müxtəlif guşələrinə səpələnmiş yüz minlərlə soydaşımız Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevi özlərinə lider, ümid yeri və mənəvi dayaq görür, dünya azərbaycanlılarının bir araya gələrək təşkilatlanması, müstəqil Azərbaycan dövləti ətrafında sıx siyasi, iqtisadi və mənəvi birliyinə nail olunması, onların tarixi Vətənlə əlaqələrini genişləndirərək ardıcıl xarakter alması yolunda əzmlə çalışırlar. Azərbaycanda həyata keçirilən siyasi strateji kurs isə bu işlərin davamlılığına ən real təminatdır.

Yazı Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında KİV-in İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun elan etdiyi müsabiqəyə təqdim etmək üçün hazırlanıb

Kaspi.-2011.-4 mart.-№.41.-S.6.

"Diaspor təşkilatlarına vətənsəvər, səmimi insanlar rəhbərlik etməlidir"

Ağrı Qaradağlı: "Təəssüf ki, diasporada bəzi şəxslər millətin maraqlarını bir kənara qoyaraq, öz şəxsi mənfəətlərini təmin etməyə çalışırlar"

Müxtəlif xarici ölkələrdə azərbaycanlıların diaspor təşkilatları arasındakı əlaqələr, habelə onların effektiv işbirliyi və Azərbaycanın maraqları naminə əməkdaşlığı ilə bağlı problemlər effektiv həllini tələb edir. Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin (DAK) rəhbər strukturunda təmsil olunmuş şəxslərin son toplantısında da məhz bu məsələ əsas müzakirə mövzusu olub. Eyni zamanda dünya azərbaycanlıların təşkilatlarındakı düşərgələnmə, müxtəlif qruplara bölünmə də aktual problemlərdən biridir.

Güney Azərbaycan Milli Oyanış Hərəkatı (GAMOH) Bakı bürosunun rəhbəri Ağrı Qaradağlı da məhz bu problemlərin aradan qaldırılmasının gündəmdəki ən mühüm məsələlərdən biri olduğunu deyir: "Sabir Rüstəmxanlının rəhbərlik etdiyi Dünya Azərbaycanlıları Konqresi böyük işlər görür. Təbii ki, onun fəaliyyətini təqdir edirik. Eyni zamanda Sabir bəyin müxaliflərinin, alternativ DAK-da olanların da gördükləri işləri birmənalı olaraq "pis" kimi dəyərləndirə bilmərik. Çox istərdik ki, DAK-lar arasındakı bu ixtilafı son qoyulsun, millətin və dövlətin, bütün dünya azərbaycanlılarının maraqlarıyla mənafeələrinin təminatı istiqamətində bütün səyləri birləşsin, hamı eyni hədəflər və eyni məqsədlərə çatmaq uğrunda səylərini əsirgəməsin. Ümumiyyətlə, son vaxtlarda Sabir bəy Türkiyədə bir çox görüşlər keçirdi, millətimizi narahat edən problemləri onların nəzərinə çatdırdı. Həmin görüşdə bir çox məsələlər müzakirə edildi ki, onların arasında millətimizi narahat edən problemlər tam əksəriyyət təşkil edirdi. Hesab edirik ki, Sabir Rüstəmxanlının rəhbərlik etdiyi DAK hazırda yetərincə normal fəaliyyətdədir. Biz Azərbaycan uğrunda fəaliyyət göstərən istənilən diaspor təşkilatını, millətin maraqlarının təminatına və Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılmasına çalışan soydaşlarımızın bütün qurumlarını dəstəkləyirik". Onun sözlərinə görə, xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlılar, habelə onların təşkilatları arasında güneyli-quzeyli ayrı-seçkiliyi ciddi nöqsandır və bu problem ən qısa vaxtlarda aradan qaldırılmalıdır: "İndi güneyli-quzeyli deməyimizə baxmayaraq, hamımız azərbaycanlıyıq. Amma o da var ki, siyasi müstəvidə Azərbaycan Respublikası ilə Güney Azərbaycan mövcuddur. Təbii ki, onlar nə zamansa bir olmalıdır, amma indiki şəraitdə güneyli soydaşlarımız məhz öz problemlərinin daha qabarıq şəkildə ortaya qoyulmasını istəyirlər. Onu bilməliyik ki, Güney Azərbaycan müstəqil dövlət olmalı, yalnız bundan sonra iki ölkənin parlamentləri birləşmə və vahid dövlət barədə qərar qəbul etməlidir. Yoxsa bizi qonşu dövlətin daxili işinə qarışmaq, bölücülük yaratmaq və separatçılıqda suçlayacaqlar. Necə ki, suçlayırlar". Dünyanın müxtəlif ölkələrində, xüsusilə də Avropa Birliyi dövlətləri və ABŞ-da azərbaycanlılarla türklərin diaspor təşkilatlarının konsolidasiya, fəal əməkdaşlıq və tərəfdaşlıq meyllərinin gücləndiyini deyən Ağrı Qaradağlı buna baxmayaraq, prosesin hələlik qənaətbəxş səviyyədə olmadığını bildirir: "Yazıqlar olsun ki, diasporada bəzi şəxslər millətin maraqlarını bir kənara qoyaraq, öz şəxsi mənfəətlərini təmin etməyə çalışırlar. Ona görə də səmimi, vətənsəvər insanlar irəli

çəkilməli, bəhs etdiyim proseslərə rəhbərlik etməli, strateji və geosiyasi baxımdan bizim üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edən dövlətlərdə diaspor təşkilatlarımıza başçılıq etməlidirlər".

Xalq Cəbhəsi.-2011.-5 mart.-№ 42.-S.4.

Benilüks Azərbaycanlıları Konqresinin dünya azərbaycanlılarına müraciəti

Əsgər Əliyev

Mərkəzi ofisi Hollandiyanın paytaxtı Amsterdamsda yerləşən Benilüks Azərbaycanlıları Konqresinin (BAK) mətbuat xidmətindən AzərTAc-a bildirmişlər ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi dinc yolla həllini tapmadığı təqdirdə işğal olunmuş ərazilərimizin digər vasitələrlə azad ediləcəyi barədə söylədiyi fikirlər erməniləri əməlli-başlı qorxuya salmışdır. Bunu istər Ermənistanda, istərsə də erməni lobbisinin yardımı ilə xarici ölkələrdə nəşr edilən erməni qəzet və jurnallarında işıq üzü görmüş məqalələrdə aydınca görmək olar.

Azərbaycanın hərbi qüdrətinin ildən-ilə artmasından, müdafiə xərclərinə ayrılan büdcə vəsaitinin az qala Ermənistan büdcəsinə bərabər olmasından təşviş hissi keçirən erməni rəsmiləri öz xalqını sakitləşdirmək məqsədi ilə psixoloji hücumla üstünlük verməyə başlamışlar. Onlar dərc etdirdikləri yazılarda müharibə başladığı təqdirdə Rusiyada, Fransada, Amerika Birləşmiş Ştatlarında, Uruqvayda yaşayan daha imkanlı ermənilərin pulu hesabına cinayətkarlardan və muzdlu veteranlardan ibarət dəstənin Azərbaycanla vuruşmaq üçün İranın hava məkanından keçirməklə döyüş nöqtələrinə göndəriləcəyi kimi sərsəm fikirləri ortaya atmışlar. Bəzi məqalələrdə isə hətta döyüşçülərin sayı belə göstərilmişdir. Dünyanın 38 ölkəsindən 200 min erməninin döyüşlərdə iştirak edəcəyi bildirilmişdir.

Benilüks Azərbaycanlıları Konqresi belə materiallara münasibət bildirərək qeyd edir ki, tarixin müxtəlif dövrlərində xalqımız öz torpaqlarını yadelli işğalçılardan qorumaq məcburiyyətində qalmışdır. Sülhsevər azərbaycanlılar qonşuları ilə hər zaman dinc və mehriban dostluq əlaqələrinin saxlanılmasına və inkişafına üstünlük vermişlər.

Lakin XX əsrin sonlarına doğru Azərbaycan böyük bir haqsızlıqla üzləşmişdir. Tarixi ərazilərimin 20 faizi mənfur qonşularımız ermənilər tərəfindən işğal olunmuş, müstəqil Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyü pozulmuş, Dağlıq Qarabağ və ona bitişik 7 rayon Ermənistan tərəfindən zəbt edilmiş, minlərlə soydaşımız amansızlıqla qətlə yetirilmiş və əsir götürülmüşdür.

Artıq 20 ilə yaxındır ki, torpaqlarımızın azad edilməsi istiqamətində danışıqlar aparən Azərbaycan dövləti münaqişənin beynəlxalq hüquq normalarına uyğun sülh yolu ilə həllinə çalışır. BMT, Avropa Şurası, Avropa İttifaqı və digər nüfuzlu beynəlxalq təşkilatların işğal olunmuş Azərbaycan ərazilərinin dərhal və qeyd-şərtsiz azad edilməsi barədəki qərar və qətnamələrinə məhəl qoymayan işğalçı Ermənistan, siyasi və iqtisadi girdabda boğulmasına baxmayaraq, mənfur niyyətindən əl çəkmir, sülh danışıqlarını pozur, konstruktiv mövqe nümayiş etdirmir. Bütün bunlar beynəlxalq qurumların gözü qarşısında baş verir, onlar isə susur, ikili standartlara yol verirlər.

Mənfur düşmənlərimizə xatırlatmaq istəyirik ki, müharibə başladığı təqdirdə, dünya azərbaycanlıları müsəlləh əsgər kimi zəbt olunmuş torpaqlarımızın azad edilməsi üçün Vətənə dönəcək və işğalçılara aman verməyəcəklər.

Benilüks Azərbaycanlıları Konqresi ölkəmizin ərazi bütövlüyünü bərpa etmək, tarixi torpaqlarımızı düşmən işğalından azad etmək və suveren hüquqlarımızı qorumaq məqsədi ilə dünya azərbaycanlılarına müraciət edir və onları Vətənimiz və Prezidentimiz ətrafında daha sıx birləşməyə, səfərbər olmağa çağırır.

BAK-ın dünya azərbaycanlılarına müraciətində deyilir: "Müqəddəs borcumuzu yerinə yetirmək uğrunda çağırışımıza hay verin. İşğal olunmuş ərazilərimizin tezliklə azad edilməsi doğma Vətən qarşısında bizim hər birimizin borcudur. Qaytaraq Vətən borcunu!"

Azərbaycan.-2011.-8 mart.-№ 53.-S.2.

“Danimarkada ölkəmizi tanıtmaq üçün hələ çox işlər görmək lazımdır”

Elçin İbrahimov: “Mən ölkə xaricində yaşayan hər bir həmvətənimizi Azərbaycanın qeyri-rəsmi səfiri hesab edirəm”

Fuad Hüseynzadə

Xarici ölkələrdəki gənclərimiz təhsil almaqla yanaşı, həm də Azərbaycan xalqının təmsilçisi, onun qədim mədəniyyətinin, adət və ənənələrinin təbliğatçılarıdır. Buna görə də xarici ölkələrin aparıcı ali məktəblərində təhsil almaq üçün tələbələrin seçilməsi, ixtisaslarının müəyyənləşdirilməsi və onlara təhsil almaq üçün lazımı şəraitin yaradılması mühüm əhəmiyyətə malik olan məsələlərdir. Bu məsələ Azərbaycan dövlətinin həmişə diqqət mərkəzində olub, elm və təhsil sahələrində tədqiqatçı, müəllim və tələbələrin mübadiləsi geniş vüsət alıb. Hazırda Azərbaycandan kənarında təhsil alan azərbaycanlı gənclərin sayı 10 minə qədərdir. Bunların arasında bizim mü sahibimiz, Danimarkada təhsil alan gənc azərbaycanlı Elçin İbrahimov da var. Elçin orta məktəbi Bakıda bitirərək Qafqaz Universitetinə daxil olub. Universitetə qəbul imtahanlarında yüksək bal topladığı üçün Prezident təqaüdünə layiq görülüb. Deyir ki, universitetin ilk illərində aldığı təhsil onu tam qane etmədiyi üçün xarici təhsil müəssisələrinə üz tutub və sonda Danimarkada təqaüd qazanıb. Xatırladaq ki, o, 2009-cu ilin sentyabrından Danimarkada Qlobal Menecement və İstehsalat bölümündə təhsil alır.

- Mən ölkə xaricində yaşayan hər bir həmvətənimizi Azərbaycanın qeyri-rəsmi səfiri hesab edirəm. Səfirin və səfirliklərin məqsədi öz ölkələrini və ölkələrinin maraqlarını xaricdə təmsil etməkdir. Biz də, eyni funksiyanı yerinə yetirməliyik.

Təəssüf ki, Danimarkada çox az azərbaycanlı yaşayır. Əsasən orta nəsil nümayəndələridir ki, ya Azərbaycanda təhsil alıb burada iş həyatına atılıb, ya da daha yaşlı nəsildir və artıq övladları burada məktəbə gedir. Əsas hədəf həmin gənclərlə işləməkdir. Bir neçə il universitetlərdə bizi təmsil etmək onların boyunlarına düşəcək.

-Bir gənc olaraq strategiya və hədəflərinizi bilmək maraqlı olardı...

- Çox istərdim ki, hər bir azərbaycanlı ölkəsinin tarixini bilsin. Əgər gələcəyə daha effektiv və ağıllı addımlarla irəliləmək istəyiriksə, onda keçmişdə etdiyimiz səhvləri təkrarlamamalıyıq. Təəssüf ki, tariximiz hələ də lazımcına araşdırılmayıb. Əsasən də son yüzillikdə bir çox qaranlıq məqamlar var. Bunun üçün araşdırma mərkəzləri açılmalı və orada həm yerli, həm də xarici araşdırmaçılar tariximizi, rusların və ermənilərin başımıza açdığı zülmələri araşdırıb gələcək nəsillərə çatdırılmalıdır. Hər bir azərbaycanlı gəncinə Azərbaycan Demokratik Respublikasının qurucuları və ideya daşıyıcıları bir nümunə olmalıdır. Xaricilərlə söhbətlərimdə 1918-ci ildə qurulan və həmin zamana görə bir çox qabaqlayıcı və demokratik islahatlar aparan, dövrün gerçək demokratları və liderlərini misal göstərirəm. İnanıram ki, həmin Azərbaycançılıq ideyası bütün həmvətənlərimizi cismən olmasa da, ruhən bir araya gətirib, Azərbaycanı dünyanın inkişaf etmiş ölkələrindən birinə çevirmək üçün aparıcı qüvvə rolunu oynayacaq. İnanıram ki, gün gələcək və Azərbaycanı Avropa ölkələri səviyyəsində görəcəyik.

Nədən də, ölkəmiz həmişə reytinglərdə ilk yerləri tutan Danimarka kimi olmasın? Axı buna istər maddi resurslarımız, təbii sərvətlərimiz, istərsə də insan resurslarımız var. Lazım olan düzgün strategiya seçmək və gələcək üçün vizion qurmaqdır. Avropayla əməkdaşlıq və inteqrasiya əsas məqsədlərimizdən olmalıdır. Ona görə də, biz - xaricdə yaşayanlar indidən yerli əhaliyə Azərbaycanı tanıtmalı və fərqliliyimizi göstərməliyik. İnteqrasiya vacibdir, amma onun assimilyasiyaya dönməsinə yol vermək olmaz. Bu prosesdə Əli bəy Hüseynzadənin sözlərini unutmamaq lazımdır: “Bizə fədai lazımdır! Türk hissiyyatlı, İslam etiqaqlı, müasir qiyafəli fədai!” .

-Siz Azərbaycanı Avropada, xüsusən Danimarkada tanımaq üçün hansı layihələr həyata keçirirsiniz? Perspektivdə olanlar hansılardır?

- Keçən il May ayında Danimarka və İsveçin Malmö şəhərində yaşayan azərbaycanlılarla birlikdə “Respublika günü” münasibətiylə Kopenhagenin mərkəzində yerləşən Ratuşa meydanında (Radhusplads) “Danimarkada Azərbaycan Mədəniyyəti Günü” keçirdik. Azərbaycan Dövlət Rəqs Ansambli və Azərin xanımı çıxışı, eyni zamanda milli şirnyatlarımız və mədəniyyətimizi tərənnüm edən kitabçalar danimarkalıları valeh etmişdi. Bu cür tədbirləri davamlı olaraq etməyə çalışırıq.

Qeyd etdiyim kimi, Danimarka universitetlərində oxuyan azərbaycanlılar sayca çox azdır. Burada ölkəmizi tanımaq üçün hələ çox işlər görmək lazımdır. Ona görə də, elə keçən ayın sonu toplaşaraq gənclər təşkilatı qurmaq barədə fikir mübadiləsi apardıq. Məsələn, fevralın 24-ü Xocalı hadisələriylə bağlı təhsil aldığım universitetdə tələbə və müəllim heyətinə məlumatverici seminar keçirdik. Seminar iştirakçılarında Dağlıq Qarabağ probleminin tarixi və xüsusilə Xocalı faciəsi haqqında məlumat verildi. Seminarın əsas məqsədi Qarabağ barədə məlumat vermək , bölgədə sülhün bərqərar olması və bunun yollarının axtarılıb tapılması idi. Seminarda xarici qonaqlarla yanaşı ermənilər də iştirak edirdi. Ermənilər hər zaman çalışırdılar ki, seminarın işinə mane olub Azərbaycan həqiqətlərinin üzə çıxmasına, yazıq erməni simasının ifşasına mane olsunlar. Bakıdan telfon bağlantısı quran hüquqşünas və politoloqun danışmalarına hər zaman mane olurdular. Nəticədə seminar baş tutdu. Xarici qonaqlara Qarabağ barədə ətraflı məlumat verildi. Onu da qeyd etmək istərdim ki, ermənilərin hamısı ingilis dilin çox mükəmməl bilirdilər. Xocalıda 613 nəfəri, o cümlədən 63 uşağın da ermənilər tərəfindən öldürülmədiyini, bunları azərbaycanlıların özləri etdiyini həyasızcasına bildirdilər.

BMT-nin 4 qərarının niyə yerinə yetirmədikləri sualına, onlar belə cavab verdilər: “Biz belə bir təşkilat tanımırıq”. Ermənilər bir daha sübut etdilər ki, onlardan alçaq və şərəfsiz ikinci millət yoxdur.

2011-ci il üçün çox maraqlı və faydalı layihələrimiz var. Ümid edirəm ki, 2011 gənclərin böyük işləriylə yadda qalacaq. Martda Danimarkanın ən tanınmış 5 universitetində 1 həftə ərzində Azərbaycanla əlaqədar “Mədəniyyət günləri” keçirməyi planlaşdırırıq. Həmçinin burada yaşayan digər həmyerlilərimiz vaxtaşırı tələbələrle görüşlər keçirir, ölkəmiz haqqında onlara məlumat verir.

- Keçirdiyiniz layihələrdən biri olan saytınız haqqında da ətraflı məlumat vermənizi xahiş edirəm?

- Danimarka əhalisinin 97%-in yüksək sürətli internetə çıxışı var. Bu da o deməkdir ki, internet vasitəsiylə çox asanlıqla danimarkalıları istədiyimiz məlumatı çatdırı bilərik. Amma təəssüf ki, virtual aləmdə Danimarka dilində Azərbaycana aid məlumat yox dərəcəsidir. Bir neçə veb sayt var, amma azərbaycandır və əsasən

azərbaycanlılar üçün hədəflənib. Bu boşluğu görüb, həm Danimarka, həm də ingilis dillərində veb sayt qurmaq qərarına gəldik. Sayt ölkəmizin tarixini, zəngin mədəniyyətini, incəsənəti və musiqisini tanıtmaya məqsədi daşıyır. Xüsusi bölmə olan xalçaçılıq və ölkəmizə aid son xəbərlər də saytda yer alacaq.

-Azərbaycan buradan daha yaxşı “görünür”, yoxsa Danimarkadan?

-Azərbaycanda bir müddət yaşamış və orada olan problemləri bilənlər üçün xaricdən ölkəmiz daha aydın görünür mənə. Çünki müqayisə edib paralellər aparmağa və xarici təcrübədən yararlanıb daha innovativ yollar tapmağa imkanları olur.

- Avropadakı Azərbaycan gənclərinin həmrəyliyi hansı formada?

- Yuxarıda qeyd etdiyim kimi, əgər ümumi bir ideya, dəyərlər və gələcək üçün vizyon olarsa, həmrəylik daha güclü olar. Amma həmrəylik, hər şeydə eynifikirlilik anlamına gəlməməlidir. Müxtəliflik həmişə olmalıdır və elə inkişafın səbəblərindən biri də müxtəliflikdir. Bu daha çox müzakirələrə yol açır və problemə müxtəlif istiqamətdən yanaşmanı təmin edir. Amma kritik məqam gəldikdə, gənclərimiz vahid ideya ətrafında birləşməyi bacarmalıdır...

-Maraqlıdır ki, danimarkalı öz yaşdırlarınız münasibətlər qurmaq üçün Sizləri özlərinə yaxın buraxırlarmı? Onlarla birgə hansısa layhələrini olubmu?

- Eşitmiş olarsınız ki, Qərbi Avropa ölkələrinin, xüsusilə də şimal tərəfin insanları “soyuq” və “qapalı” olur. Bu fikirlə tam razıyam. Səbəbini müxtəlif cür izah edənlər var. Bəzilər bunu təbii, bəziləri isə müəyyən dərəcədə artan xarici immiqrant axınından qorxu kimi qələmə verir. Ən çox səslənən fikirlərdən biri isə soyuq hava iqlimiylə bağlıdır. Çünki şimal ölkələriylə müqayisədə Cənubi Avropada yaşayan insanlar daha “isti” və “açıq”- dırlar.

Ümumilikdə, danimarkalıları yaxşı insanlardır. Küçədə bir şey soruşsanız həmişə sizə yardımçı olacaqlar. Yalan danışmazlar və verdikləri vədə əməl edirlər. Ciddi iş disiplinləri var. Təhsilimin bir hissəsi olaraq hər semester danimarkalılarla eyni qrupda proyektdə işləyirik. Bəzi məsələlərə müxtəlif yanaşmamız olsa da, sonda müzakirə edib ortaq məxrəcə çatmağa çalışırıq.

Paritet.-2011.-10-11 mart.-№.28.-S.10-11.

"Apreldə Türkiyədə Azərbaycan türklərinin I Qurultayı keçiriləcək"

Camal Mehmetxanoğlu: "Bundan əvvəl Novruz festivalı, Bakı və Təbriz gecələri düzənlənəcək"

"Şövkət Ələkbərovanın, Səməd Vurğunun, Bulud Qaraçorlunun, Əli Səliminin anım mərasimləri olacaq"

Martın 10-da Azərbaycan Atatürk Mərkəzində Türkiyədə yaşayan Azərbaycan türklərinin I Qurultayının keçirilməsi üzrə Təşkilat Komitəsi mətbuat konfransı keçirdi.

Turqut

Komitənin rəhbəri, İzmir Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin direktoru və Türkiyədə fəaliyyət göstərən "CanAz" internet televiziyaşının rəhbəri Camal Mehmetxanoğlu qurultayın aprelin 23-24-də keçiriləcəyini dedi. Onun sözlərinə görə, qurultaydan əvvəl 4-cü Novruz festivalı, Bakı və Təbriz gecələri, Şövkət Ələkbərovanın, Səməd Vurğunun, Bulud Qaraçorlunun (Səhənd), Əli Səliminin anım mərasimləri də keçiriləcək: "Türkiyədə martın 19-20-də 4-cü Novruz festivalı keçiriləcək. "Azərbaycan Novruz festivalı- İzmir" adlanan tədbir İzmir Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin və Xırdalan Musuqi Məktəbinin birgə təşkilatçılığı ilə baş tutacaq. Martın 19-da Bakı gecəsi keçiriləcək. Gecədə Səməd Vurğun və Şövkət Ələkbərova gecələri təşkil olunacaq. Martın 20-də keçiriləcək Təbriz gecəsində isə Bulud Qaraçorlu və Əli Səlimi gecəsi düzənlənəcək". Camal Mehmetxanoğlu qurultayın Türkiyədə yaşayan Azərbaycan türklərinin təşkilatlarının əlaqələndirilməsinə və fəaliyyətlərinin genişləndirilməsinə dəstək olacağına ümid etdiyini də söylədi: "Qurultay Türkiyədə fəaliyyət göstərən 17-18 Azərbaycan dərnyəinin təşkilatçılığı ilə baş tutacaq. Qurultayın birinci günündə Türkiyədə yaşayan azərbaycanlıların əlaqələrinin genişlənməsi, onların problemləri, ikinci günündə isə Türkiyədəki azərbaycanlıların təşkilatları ilə Avropada fəaliyyət göstərən təşkilatlar arasındakı əlaqələrin inkişaf etdirilməsi müzakirə olunacaq. Bu gün Türkiyədə rəsmi məlumatlara görə, 3 milyona qədər Azərbaycan türkü yaşayır. Bunlar Cənubi və Qərbi Azərbaycandan 1850-1870-ci illərdə, 1915-1930-cu illərdə Türkiyəyə köçmüş azərbaycanlılardır. İlk köçmənlər qonşu şəhərlər olan Amasiyaya, Sivasa, Tokata, Çoruma yerləşiblər. Sonra Qarsa, İğdır, Vana, Muşa, ordan da böyük şəhərlərə keçiblər. Bu gün də Türkiyəyə azərbaycanlılar köçür. Qeyri-rəsmi hesablamaya görə, artıq Türkiyədə Azərbaycan türklərinin sayı 5 milyonu keçib. Odur ki, Türkiyədə yaşayan Azərbaycan türklərinin öndə gələnlərini - daha öncə millət vəkili olmuş, partiyalarda, bələdiyyələrdə çalışmış şəxsləri, sənətçiləri, ədəbiyyatçıları, şairləri, eyni zamanda son 20 ildə köç edənləri toplayıb böyük bir qurultay düzənləməyi hədəfləyirik". Qurultayın aprelin 24-nə salınmasının təsadüf olmadığını deyən mərkəz rəhbəri qurultay vasitəsilə qondarma "erməni soyqırımı"nı ifşa etmək, əsl həqiqəti dünyaya çatdırmağa çalışacaqlarını bildirdi. Onun sözlərinə görə, qurultayın keçirilməsinə maliyyə dəstəyini onu təşkil edən təşkilatlar göstərir: "Bu işi Türkiyədən 15-dən çox Azərbaycan dərnyəinin ortaqlığı ilə başlamışıq. Rəhbərliyini və öncüllüyünü İzmir Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi və "CanAzTV" etdi. 12 nəfərlik təşkilat komitəsi qurduq. Ümid edirəm ki, gözəl bir qurultay olacaq. Dəvətliyə də könüllülük prinsipi ilə öz hesablarına iştirak edə bilirlər.

Qurultayda iştirak etmək istəyənlər martın 31-dək qeydiyyatdan keçə bilirlər. Ümumiyyətlə, İzmirin gözəl bir qəsəbəsi olan Çeşmədə 5 ulduzlu "Altun Yunus" otelində keçiriləcək qurultaya dünyanın hər yanından qonaqlar qatılacaq. Bakıdan da gələnlər olacaq. Müxtəlif ölkələrdəki diaspor dərnəklərinin fəalları da gələcək. Belçikadan Ayhan Dəmirçi, Hollandiyadan İlhan Aşkın, Nyu-Yorkdan Tomris Azəri, Strasburqdan Mustafa Alınca və başqalarının iştirakı gözlənilir. Moskvadan, Qazaxıstandan, Özbəkistandan, Ukraynadan diaspor təşkilatlarının fəallarını, DAK-ın həmsədrilərini də dəvət etmişik. Eyni zamanda Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri və Azərbaycanda diasporla əlaqəli şəxslər də çağırılıb". Qurultaya öz imkanları ilə qatılmanın şərt olduğunu deyən Camal Mehmetxanoğlu artıq İzmirdəki otellə ucuz qiymətə anlaşma yaptıklarını da söylədi: "Gününə 100 lirədən-50 manatdan ödəyəcəklər. Biz hökumətdən, sərmayə qrupundan yardım almırıq. Öz dostlarımızın kiçik imkanları ilə bu işi gerçəkləşdirməyi düşünürük. Təbii ki, bəzi maddi imkanı az olan dostlarımızın xərclərini çəkəcəyik. Amma tutaq ki, Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsindən Nazim İbrahimovu dəvət etmişik, o öz imkanları ilə təşrif buyuracaq. Sabir Rüstəmxanlıyı çağırmışıq, öz xərçi hesabına gələcək".

İzmir Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin direktoru Türkiyədə fəaliyyət göstərən Azərbaycan mədəniyyət mərkəzlərinin fəaliyyətindən narazılığını da bildirdi: "Türkiyədəki Azərbaycan təşkilatlarının əksəriyyətinin bir-biri ilə əlaqəsi yoxdur. Bu ölkədə fəaliyyət göstərən Azərbaycan Dərnəkləri Federasiyasının apardığı iş qənaətbəxş deyil. Qurultayda həmin quruma təklif olunacaq ki, ya fəaliyyətini genişləndirsin və Türkiyədəki bütün Azərbaycan təşkilatlarını fərq qoymadan bir araya toplansın, ya da kənara çəkilsin. Bu mənada qurultayda hələlik hansısa icra qurumunun yaradılacağını planlaşdırmamışıq. Çünki Türkiyədə 3 milyon azərbaycanlı sanki yatıb. Onların çoxu öz kimliklərini unudaraq, özlərini Anadolu türkü kimi təqdim edirlər".

Camal Mehmetxanoğlu Türkiyə-Ermənistan münasibətlərinin yumşalması istiqamətində edilən səylərə də münasibətini açıqladı: "Türkiyədə fəaliyyət göstərən bütün Azərbaycan dərnəklərinin bu məsələdə bir mövqeyi var. Ermənistan işğalçılıq siyasətindən əl çəkməli və bundan sonra Türkiyə öz sərhədlərini Ermənistan üçün açmalıdır".

O, "Türkiyədə yaşayan Azərbaycan türkləri" adlı kitabın da yaxın vaxtlarda nəşr olunacağını diqqətə çatdırdı.

Xalq Cəbhəsi.-2011.-11 mart.-№ 45.-S.4.

“Elmi diaspor”donor axtarışında

Natiq Əhmədov: “Hansısa Condansa, zavodda işləyən azərbaycanlı yaxşıdır”

Asif Nərimanlı

Azərbaycanın insan resursu daim dünyanın diqqət mərkəzində olub. Təsadüfi deyil ki, bu gün dünyanın müxtəlif ölkələrində kifayət qədər alimlərimiz, elm adamlarımız çalışır. Bu insanların əksəriyyəti öz qiymətlərini ala bilmədikləri Sovet dövründə və müstəqilliyimizin ilk çağlarında qürbətə üz tutanlardır. Bu elm adamlarımız artıq bir çox dünya ölkələrində geniş fəaliyyətlə məşğuldur və öz fəaliyyətləri ilə çalışdıqları ölkələrin ictimaiyyətində böyüyüb, boya çatdığı vətəni də təmsil edirlər. Lakin hazırda xaricdəki azərbaycanlı mütəxəssislərin diasporumuzun mühüm tərkib hissəsi olan elmi-texniki diasporla əlaqələri istənilən səviyyədə deyil. Alim-tədqiqatçı soydaşlarımızın təcrübəsindən ölkəmizin beynəlxalq elmi-texniki əməkdaşlığının inkişafında istifadə olunması isə ölkəmiz üçün böyük əhəmiyyətə malikdir. Azərbaycanın dünya birliyinə inteqrasiyası üçün xaricdə müvəqqəti və ya daimi yaşayan alimlər, tədqiqatçılar fəaliyyətindən istifadə edilməsi üçün son illər bir çox addımlar atılıb. Məqsədsə bu elm adamlarını bir araya gətirmək, koordinasiyalı şəkildə fəaliyyət göstərmələrini təmin etməkdir. Bu istiqamətdə atılan addımlardan biri də elmi diaspor şəbəkəsinin yaradılmasıdır. Bu layihəni irəli sürən “Azərbaycandan Kənarında Təhsil Alan Mütəxəssislər” təşkilatı elmi diaspor fəaliyyətinin qurulmasında mühüm addımlar atıb.

Qeyd edək ki, AKTAM-ın üzvləri 1970-1980-ci illərdə respublikamızdan kənarında, keçmiş SSRİ-nin aparıcı ali məktəblərində təhsil almış mütəxəssislərdir. Təşkilatın 2000-dən artıq üzvü var. Üzvlərdən 25 nəfəri elmlər doktoru, 187 nəfəri elmlər namizədidir. 141 nəfər Moskva Dövlət Universitetinin məzunudur. Təşkilat indiyədək təhsil, informasiya, vətəndaş cəmiyyəti mövzularında 20-dən artıq layihələr həyata keçirib. Üzvlərindən də göründüyü kimi, ölkədən kənarında yaşayan və çalışan elm adamlarını bir arada birləşdirən təşkilatın elmi diasporla bağlı layihəsinin əsas məqsədi isə xaricdə alimlərin, tədqiqatçıların, müasir texnika və texnologiya sahəsində qabaqcıl mütəxəssislərin informasiya-analitik məlumat bankını yaratmaq olub. Bu məqsədlə yaradılan elmidiaspora.internet.az saytında həmin soydaşlarımız haqqında ümumi məlumatlar, əlaqə ünvanları, elektron poçt ünvanları, nəşr olunmuş elmi əsərlərinin siyahısı və sair məlumatlar saytda toplanıb. Azərbaycanın elmi diasporu haqqında internet portalı hazırlamaq məqsədilə xaricdə yaşayan, elmi-tədqiqat, innovasiya fəaliyyəti ilə məşğul olan alim həmvətənlərimizlə ölkəmizdə fəaliyyət göstərən alimlərin internet şəbəkəsində daimi dialoqu da yaradılıb. Bu həm də onların Azərbaycandakı həmkarları ilə elmi-peşəkar əlaqələrinin aktivləşməsinə, Azərbaycanın dünya birliyinə inteqrasiyasının sürətlənməsinə hesablanıb. Layihə çərçivəsində elmi-texniki diasporun ayrı-ayrı nümayəndələri ilə təmas qurulması və elektron ünvanlar bankının yaradılması işini internet vasitəsilə sorğular aparmaqla həyata keçirilib.

Layihənin əlaqələndiricisi və ekspert qrupunun üzvü Natiq Əhmədov “Paritet”-ə açıqlamasında bildirib ki, bu layihə elmi diasporla əməkdaşlıq üçün stimül və metodların hazırlanması işində xüsusi əhəmiyyətə malikdir:

“Azərbaycanda çox az sayda portal var ki, bizim texnologiya ilə çalışır. Xaricdə yaşayan alim bizim sayta müraciət edir, bundan sonra ona məlumat verilir ki, qeydiyyatla alınıb. Sonra həmin alim saytda öz səhifəsini açır, özü barədə məlumatları, elmi məqalələrinin adını və sair informasiyaları orda yerləşdirir. Burada bazanı doldurmaq üçün, yəni 500, 1000 nəfər alim barədə məlumatların yerləşdirilməsi üçün böyük iş görülüb”.

Layihə çərçivəsində dünyanın 40 ölkəsində - ABŞ, Kanada, Böyük Britaniya, Fransa, Niderland, Avstraliya, Norveç, Avstriya, İspaniya, Almaniya, Polşa, İsveç, Belçika, İsrail, BƏƏ, İsveçrə, Rumıniya, Rusiya, Çexiya, Latviya, Türkiyə, Çin, Litva, Bolqarıstan, İtaliya, Ukrayna, Danimarka, Yaponiya, Estoniya, Misir, Yeni Zelandiya, Finlandiya, Tacikistan, Moldova, Gürcüstan, Özbəkistan, Belarus, Qazaxıstan, Qırğızıstan və diaspor təşkilatı olmayan, yalnız səfirliklərin fəaliyyət göstərdiyi 16 ölkədə-İndoneziya, Hindistan, İordaniya, Koreya, Küveyt, Kuba, Qətər, Liviya, Macarıstan, Malayziya, Meksika, Mərakeş, Pakistan, Səudiyyə Ərəbistanı, Yunanıstan və Türkmənistanda yaşayan azərbaycanlı elm adamlarını bir arada birləşdirmək məqsədi daşıyır. Görüləcək işlərə gəlincə, N.Əhmədov bildirib ki, xaricdə yaşayan alim-həmvətənlərimizin elmi-tədqiqat işlərinin vahid kataloqları ilə yanaşı, onların özləri haqda, elmi fəaliyyət sahələri haqda məlumatların, həmçinin əlaqə ünvanlarının toplanması çox vacibdir: “Kataloqun doldurulması xaricdə yaşayan mütəxəssislərin özləri tərəfindən həyata keçirilməsi daha məqsədəuyğun olardı, ona görə də bu prosedura maksimum sadə və rahat olmalıdır. Hər bir alim-tədqiqatçının təxminən 20-250 elmi əsəri ola bilər, bu kataloqda alimlərin əsərlərinin özlərinin yerləşdirilməsi çətin problemdir. Daha real, alimlərin nəşr olunmuş əsərlərinin siyahısının yerləşdirilməsidir. Bu zaman konkret elmi əsərlə maraqlanan sayt istifadəçisi bu alimin özünə müraciət edərək bu əsərin elektron versiyasını alimin özündən əldə edə biləcək”.

Saytın “Elmi diaspor” hissəsindəki bazada yerləşən alim-həmvətənlərimizin siyahısı, onların adı, familiyası, yaşadığı ölkə, müvafiq fotosəkillər, alimin özü haqda ətraflı məlumatlar yerləşdirilib. Eyni zamanda saytda məlumat yerləşdirən nümayəndələrin siyahısı, onların yerləşdirdiyi məlumatların sayı, elmi sahələrin siyahısı və bu sahəyə aid məlumatların sayı yerləşdirilir. Sosial şəbəkənin quruluşu məqsədlə sonradan portala çevrilən saytın fəaliyyəti isə layihə müddətinin bitməsi səbəbindən dayanıb.

Ötən il Açıq Cəmiyyət İnstitutu tərəfindən maliyyələşən layihə müddəti başa çatdıqdan sonra fəaliyyətin davam etdirilməsi üçün QHT-lərə Dəstək Şurasına müraciət edilsə də maliyyə yardımı ayrılmadığından sayt öz işini dayandırır. Bu barədə qəzetimizə açıqlamasında N. Əhmədov bildirib: “Layihə demək olar ki, dayanıb. Biz ilkin olaraq Açıq Cəmiyyət İnstitutundan kiçik qrant almışdıq. Bu layihə çərçivəsində elmi diasporadan bəhs edən, müasir texnologiyaya uyğun portal hazırladıq. Bu portala xaricdə yaşayan Azərbaycanın elm adamlarını cəlb etdik. Nəzərdə tuturduq ki, bu sosial şəbəkə kimi qurulsun. Layihəyə maraq da çox idi. Sonradan isə bu işi davam etdirmək üçün layihəni QHT-lərə Dəstək Şurasına təqdim etdik. Amma dəstək verən olmadı”. Onun sözlərinə görə portalın dayandırılmasına digər səbəb isə xaricdən gələn məktublar olub: “İşin dayanmasına digər səbəb xaricdən gələn məktublar da oldu. Belə ki, xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən elm adamlarımız bizə müraciət edərək bildirdi ki, elmi diaspor adlı portalda sənədlərin, materialların ingilis dilində olması daha məqsədəuyğundur. Mən həmin soydaşlarımızı da qınamıram. Çünki onlar uzun zamandır ölkədən uzaqda yaşayırlar”.

və bütün fəaliyyətlərini ingilis dilində aparırlar. Artıq ingilis dili onlar üçün işçi dilidir. Təbii ki, portalın ingilis dilində fəaliyyət göstərməsi üçün kadr və maliyyə yardımı lazımdır”.

Qeyd edək ki, portal fəaliyyət göstərdiyi zaman Türkiyə və Böyük Britaniya üzrə nümayəndəliyi də yaradılıb. Belə ki, Türkiyə üzrə nümayəndə elmlər doktoru Ürfət Nuriyev, Böyük Britaniya üzrə nümayəndə isə Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin fəxri prezidenti Qulamrza Təbrizi olub. Hər iki nümayəndənin əsas vəzifəsi orda yaşayan və işləyən azərbaycanlı alimləri məlumatlandırmaq və saytda qeydiyyatdan keçməsinə yardım etmək olub.

N. Əhmədovun bildirib ki, artıq portalda Türkiyədən yaşayan 14 azərbaycanlı alim qeydiyyatdan keçib. Onun sözlərinə görə, portalın məziyyətlərindən biri də istənilən şəxsin icazə əsasında portalda qeydiyyatdan keçərək, özü haqqında məlumat verə, öz elmi işlərini yerləşdirə bilməsidir. Əlaqələndirici şəxs hər ölkədə nümayəndəliyin açılmasını planlaşdırdıqlarını deyib: “Həmin nümayəndələr fəaliyyət göstərdiyi ölkələrdə Azərbaycanı təbliği, həmçinin orda yaşayan azərbaycanlı elm adamlarını bir koordinasiya birləşdirməsində mühüm rol oynaya bilər. Bizim birinci məqsədimiz xaricdə yaşayan azərbaycanlı alimləri Azərbaycana tanıtmak idi. İkinci məqsədimiz isə bu alimlər vasitəsilə tək elmi yox, Azərbaycanın ən ağırlı yeri olan Qarabağ, Xocalı və digər problemlərimizi dünyaya tanıtmak, informasiya müharibəsində güclü tərəf olmaq idi. Yəni bu insanlar öz elmi fəaliyyəti ilə məşğul olarkən öz çevrələrinə Azərbaycanla bağlı məlumatları, o cümlədən erməni barəsində əsl həqiqətləri çatdırırsın”.

Onun sözlərinə görə, portalın daha geniş sferada yayılması üçün bütün səfirliklərə, xarici diaspor təşkilatlarına məktub ünvanlasalar da, heç bir yerdən dəstək verilməyib. N. Əhmədov nə qədər ağırlı olsa da, ermənilərin bu məsələlərdə bizdən öndə olduğunu vurğulayıb: “Ermənilər bu sahədə işlərini 10 ildir həyat keçirsələr də, bizim layihəmiz nə qədər effektiv olsa belə cəmi üç ay fəaliyyət göstərdi. Bu gün ermənilərin çoxlu sayda belə işləri var. Onların 40 min alimi bir şəbəkədə birləşib. Bizdə isə heç qırx nəfər alimi bir araya gətirmək olmur. Çünki, bu sahədə imkanlarımız məhduddur. Ermənilər 10 ildir bu fəaliyyətlə məşğul olurlar. Bizim layihə isə cəmi üç ay fəaliyyət göstərdi. Amma bu layihənin Azərbaycan üçün əhəmiyyəti çox böyükdür. Bu gün xaricdə elə alimlərimiz var ki, onu ölkə ictimaiyyəti tanımır. Əsas işimiz məhz bu insanların, onların elmi fəaliyyətinin Azərbaycanda tanınması, həmin elm adamlarının bir-birini tanıması və Azərbaycanla bağlı həqiqətlərin onların vasitəsi ilə dünyaya çatdırmaq idi. Biz buna müəyyən qədər nail olduq, müəyyən işlər görüldü. Lakin hələ ki bu fəaliyyət dayanıb”.

Layihəni davam etdirmək, portalın ingilis versiyasını yaratmaq və təbliğat aparmaq üçün imkanlar axtarıqlarını deyən N. Əhmədov bildirib ki, növbəti dəfə Şuraya yenə müraciət edəcəklər: “O zaman onlardan soruşacağıq ki, Azərbaycan üçün çox əhəmiyyətli bir layihə nəyə görə dəstəklənmir. Əgər doğrudan da bu layihə vacib deyilsə, desinlər bilək. Bu layihəni birbaşa Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi dəstəkləmişdi. Bizim dərdimiz qrant almaq deyil. Digər layihələrdən təkə keçən il dörd dəfə qrant almışıq. Bu layihə isə dövlət və millətlə bağlı bir məslədir. Sadəcə olaraq belə bir layihənin başqa donorlar tərəfindən maliyyələşməsinin özü gülməlidir. Ermənilərə baxın. Onların bütün bu tipli layihələrini özləri maliyyələşdirir. Azərbaycan hökuməti belə məsələlərə kifayət qədər vəsait ayırır. Bunun üçün fond yaradıb. Orda qəbul edilən layihələrin hamısı Azərbaycan üçün

aktualdır. Amma belə çıxır ki, bu layihə aktual deyil? Onu da bildirim ki, Təhsil Nazirliyi və bir çox dövlət qurumları bu layihənin əhəmiyyəti barəsində bizə məktublar göndərib. Həmin məktubları portalda da yerləşdirmişik”.

Layihənin əlaqələndiricisi qeyd edib ki, virtual məkanda azərbaycanlıların bir-birini tanıması, haqsızlıqlarla birgə mübarizə aparması üçün xaricdəki bütün soydaşlarımızla əlaqələr yaradılmalıdır: “Biz çalışırıq ki, bu virtual məkanda azərbaycanlılar bir-birini tanınsınlar, yaxınlaşsınlar. Təkcə elm adamları deyil, digər insanlarla da əlaqələr yaradılmalıdır. Əgər hansısa azərbaycanlı xarici ölkədə hər hansı zavodda işləyirsə, bu insanın da xeyri böyükdür. Məsələn üçün, həmin insan işlədiyi zavoddakı yeniliyi, texniki irəliləyişləri gətirə bilər. Biri var bu yenilikləri öyrənmək üçün küllü miqdarda pul verib hansısa Conu gətirək, hələ bir minnətinə də dözək. Biri də var ki, xaricdəki azərbaycanlıyı gətirib onun bildiyi yeniliklərdən öyrənək. Hər halda hansısa Conun azərbaycanlı qat-qat yaxşıdır. Belə məsələləri diqqətdən qaçırtmaq olmaz”.

Onun sözlərinə görə, Vətəndən uzaqda yaşayan elm adamlarımızı, qabaqcıl ziyalılarımızı bir araya gətirərək, onların bacarığından istifadə etməyin gənclərə də xeyri böyükdür. Belə ki, xaricdə təhsil alan gənc tələblərimizi istiqamətləndirməkdə bu insanlardan istifadə etmək məqsədəuyğun olardı: “Dünyanın müxtəlif ölkələrində təhsil alan tələbələrımız diaspor fəaliyyətində fəal iştirak edirlər. Amma onların təcrübəsi istənilən qədər deyil. Ona görə də bəzən hansısa işlərdə səhvlərə də yol verilir. Bu səhvlərin olmaması üçün gənc nəslin önündə gedən ziyalı lazımdır. Məncə, həmin missiyanı xaricdəki elm adamlarımızdan çox yaxşı yerinə yetirə bilər. Bunun üçün gərək əvvəlcə onları bir araya toplamaq lazımdır”.

Paritet.-2011.-12-14 mart.-№.29.-S.10.

Azərbaycan diasporundan BMT baş katibinə müraciət

Erməni snayperinin 9 yaşlı Fariz Bədəlovu qətlə yetirməsi Danimarka və İsveç parlamentlərinin də diqqətinə çatdırılıb

Turqut

Danimarka azərbaycanlılarının "Vətən" Cəmiyyəti 9 yaşlı Ağdam rayon sakini Fariz Bədəlovu Ermənistan silahlı qüvvələrin qətlə yetirməsilə bağlı BMT-nin baş katibi Pan Gi Muna və Danimarka parlamentinə məktubla müraciət ünvanlayıb. Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsindən verilən məlumata görə, sənəddə 9 yaşlı Fariz Bədəlovun öz evinin həyətinə oynadığı vaxt Ağdam rayonunun ermənilərin işğalı altındakı Şıxlar kəndindən Ermənistan silahlı qüvvələrinin snayperinin başından gülləylə vurduğu, xəstəxanaya çatdırılmasına baxmayaraq, onun həyatını qurtarmağın mümkün olmadığı bildirilir.

Müraciətdə qeyd olunur ki, Cənubi Qafqazın iki ölkəsi arasında münaqişə 1988-ci ildə Ermənistanın Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları irəli sürməsindən sonra başlanıb. 1992-ci ildən Ermənistan silahlı qüvvələri Dağlıq Qarabağ və daha 7 rayon daxil olmaqla Azərbaycan ərazisinin 20 faizini işğal ediblər.

Azərbaycan və Ermənistan arasında 1994-cü ildə atəşkəs haqqında saziş imzalanıb və hazırda ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədrləri - Rusiya, Fransa və ABŞ-ın vasitəçiliyi ilə sülh danışıqları aparılır. Məktubda Ermənistanın Dağlıq Qarabağ və işğal olunmuş ətraf rayonların azad edilməsini tələb edən BMT Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsini yerinə yetirmədiyi vurğulanır.

Müraciət müəllifləri bildirirlər ki, erməni tərəfinin atəşkəsi pozması artıq heç kəsdə təəccüb doğurmur: "Təkcə ötən ay ərzində Ermənistan hərbi birləşmələri atəşkəs rejimini 50 dəfədən artıq pozub, bunun nəticəsində iki nəfər Azərbaycan əsgəri həlak olub, iki nəfər də yaralanıb. Yanvarda da eyni sayda əsgər həlak olmuş və yaralanıb. Nə qədər acınacaqlı olsa da, cəbhə xəttində əsgərlərin həlak olması gözləniləndir, amma uşağı snayperin öldürməsi, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizamlanması prosesindəki durumdan asılı olmayaraq, yolverilməzdir. Biz BMT-dən xahiş edirik ki, Ermənistanın BMT Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsinə əməl etməsi və işğalçı qüvvələrin Azərbaycan torpaqlarından çıxması üçün Ermənistana təzyiq göstərsin".

Bundan əlavə, İsveçdəki Azərbaycan diaspor təşkilatları bu ölkənin bir il əvvəl martın 11-də qondarma erməni genosidini tanınmasının ildönümüylə əlaqədar Stokholm şəhərində parlament binasının qarşısında etiraz aksiyası keçiriblər. Piketdə bildirilib ki, 9 yaşlı Ağdam rayonu, Orta Qərvənd kənd sakini Bədəlov Fariz Arif oğlunun Ermənistan silahlı qüvvələrinin snayperinin öldürməsi ermənilərin Azərbaycan xalqına qarşı apardığı soyqırımını siyasətini daha qəddar üsullarla davam etdirdiyini göstərir. Aksiyada İsveç Azərbaycan Federasiyası, İsveç Azərbaycanlıları Konqresi, bu ölkədə təhsil alan azərbaycanlı tələbələr, türk icmasının nümayəndələri iştirak ediblər. Aksiya iştirakçıları İsveç parlamentini qondarma erməni soyqırımını tanıdığına görə qınadıqlarını qeyd edərək əslində soyqırıma Azərbaycan xalqının məruz qaldığını, və ermənilərin törətdikləri əməllərə görə

cəzasız qalmaları səbəbindən azərbaycanlılara qarşı soyqırımın bu gün də davam etdirildiyini vurğulayıblar. Parlamentin məhkəmə olmadığını diqqətə çatdıran nümayişçilər bildiriblər ki, əslində ötən əsrin əvvəllərində ermənilərin guya soyqırma məruz qalmaları ermənilərin özlərinin uydurmasıdır və bu məsələnin aydınlaşdırılması tarixçilərin öhdəsinə buraxılmalıdır. Piket iştirakçılarının 5 nəfərdən ibarət nümayəndə heyətini İsveç parlamentinin vitse-spikeri Ulf Kristeresson qəbul edib. Görüşdə İsveç parlamentinin qondarma erməni soyqırımını tanımasına etiraz bildirilib. İsveç Azərbaycan Federasiyasının sədri Səttar Sevinin Fariz Bədəlovu Ermənistan snayperinin öldürməsi barədə məlumat verib və bildirib ki, əsl soyqırım qurbanları azərbaycanlılardır, ermənilər isə soyqırımı törədənlərdir. O, Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi bölgəsində 12 may 1994-cü il tarixindən atəşkəs rejiminin hökm sürməsinə baxmayaraq, Ermənistanın mütəmadi olaraq atəşkəsi pozması nəticəsində yüzlərlə dinc azərbaycanlının düşmən gülləsindən həlak olduğunu və yaralandığını bildirib: "ATƏT-in Minsk qrupunun, ATƏT sədrinin Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi üzrə şəxsi nümayəndəsinin və digər nüfuzlu beynəlxalq təşkilatların və onların nümayəndələrinin cəbhə xəttində atəşkəs rejiminə əməl olunması barədə tələblərinə məhəl qoymayan Ermənistan atəşkəs rejiminin hökm sürdüyü təqribən 17 il ərzində elə gün olmayıb ki, atəşkəsi pozmasın. Ən dəhşətli isə budur ki, atəşkəsi pozan ermənilərin əsas hədəfi dinc sakinlər, qocalar, qadınlar, uşaqlar olur". Federasiya sədri 9 yaşlı azərbaycanlı uşağın öldürülməsinin insan haqlarının, eləcə də müharibə zamanı mülki əhalinin müdafiəsi haqqında Cenevrə Konvensiyasını kobud surətdə pozduğunu İsveç parlamentinin vitse-spikerinin diqqətinə çatdırıb. O bildirib ki, dünya birliyinin bu vəhşiliyə göz yumması Ermənistanın törətdiyi cinayətlərə görə cəzasız qalması onun Azərbaycan xalqına qarşı soyqırımını davam etdirməsinə şərait yaradır. Səttar Sevinin İsveçi Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi bölgəsində Azərbaycanın dinc sakinləri - körpə uşaqların, qoca və qadınların Ermənistan snayperlərinin qurbanı olmalarına biganə qalmamağa və erməni tərəfini atəşkəs rejiminə əməl etməyə inandırmağa çağırıb.

Xalq Cəbhəsi.-2011.-15 mart.-№ 47.-S.4.

Azərbaycan diasporu fəaliyyətini genişləndirib

Fariz Bədəlovun erməni vandalları tərəfindən öldürülməsi dünya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdırılır

Məhəmməd Tağıyev

Ermənistanın vandal dövlət olduğunu cəbhə xəttində baş vermiş son hadisə bir daha sübut etdi. Doqquz yaşlı Fariz Bədəlovun spayperlə vurulması əslində izahı mümkün olmayan hadisədir. Heç bir beynəlxalq qanunvericilik bu cür vəhşiliyə haqq qazandıra bilməz. Hətta fəal hərbi əməliyyatların getdiyi zaman belə uşağa atəş açmaq qadağan edilib. Amma ermənilər hələ I Qarabağ müharibəsində bu kimi əməllərdən zövq aldıklarını sübut ediblər. Dünya dövlətləri isə bunu görməməzliyə vurmağa çalışırlar. Bununla belə xaricə yaşayan azərbaycanlı diasporu bu istiqamətdə təbliğat aparırlar. Diasporla İş Üzrə Dövlət Komitəsindən verilən məlumata görə, İsveçdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan diasporası bununla bağlı etiraz aksiyası keçirib.

Onlar, 9 yaşlı Ağdam rayonu Orta Qərvənd kənd sakini Fariz Arif oğlu Bədəlovun Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin snayperi tərəfindən güllə ilə vurularaq öldürülməsini ermənilərin Azərbaycan xalqına qarşı apardığı soyqırımı siyasətini daha qəddar üsullarla davam etdirdiyini bildiriblər.

Stokholmda parlament binası qarşısında keçirilən etiraz aksiyasında İsveç Azərbaycan Federasiyası, İsveç Azərbaycanlıları Konqresi, bu ölkədə təhsil alan azərbaycanlı tələbələr, türk icmasının nümayəndələri iştirak ediblər.

Aksiya iştirakçıları İsveç parlamentini qondarma erməni genosidini tanıdığına görə qınadıqlarını qeyd edərək əslində soyqırımı Azərbaycan xalqının məruz qaldığını, və ermənilərin törətdikləri əməllərə görə cəzasız qalmaları səbəbindən azərbaycanlılara qarşı genosidin bu gün də davam etdirildiyini vurğulayıblar.

Parlamentin məhkəmə olmadığını bildiren nümayişçilər, ötən əsrin əvvəllərində ermənilərin guya genosidə məruz qalmalarının özlərinin uydurması olduğunu və bu məsələnin aydınlaşdırılmasını tarixçilərin öhdəsinə buraxılmasını tələb ediblər.

Aksiya iştirakçılarının 5 nəfərdən ibarət nümayəndə heyətini İsveç parlamentinin vitse-spikeri Ulf Kristersson qəbul edib. İsveç Azərbaycan Federasiyasının sədri Səttar Sevigin Fariz Bədəlovun Ermənistan snayperi tərəfindən öldürüldüyü barədə məlumat verib və bildirib ki, əsl genosid qurbanları azərbaycanlılardır, ermənilər isə genosidi törədənlərdir. O Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi bölgəsində 12 may 1994-cü il tarixindən atəşkəs rejiminin hökm sürməsinə baxmayaraq Ermənistan tərəfinin mütəmadi olaraq atəşkəsi pozması nəticəsində yüzlərlə dinc azərbaycanlı düşmən gülləsindən həlak olduğunu və yaralandığını bildirib.

Federasiya sədri 9 yaşlı azərbaycanlı uşağın öldürülməsinin insan haqlarının, eləcə də müharibə zamanı mülki əhalinin müdafiəsi haqqında Cenevrə Konvensiyasını kobud surətdə pozduğunu İsveç parlamentinin vitse-spikerinin diqqətinə çatdırıb. O bildirib ki, dünya birliyinin bu vəhşiliyə göz yumması Ermənistanın törətdiyi

cinayətlərə görə cəzasız qalması onun Azərbaycan xalqına qarşı soyqırımını davam etdirməsinə şərait yaradır. Səttar Sevinin İsveçi Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi bölgəsində Azərbaycanın dinc sakinləri - körpə uşaqların, qoca və qadınların Ermənistan snayperlərinin qurbanı olmalarına biganə qalmamağa və erməni tərəfini atəşkəs rejiminə əməl etməyə inandıрмаğa çağırıb.

Danimarka Azərbaycanlılarının "Vətən" Cəmiyyəti isə 9 yaşlı Ağdam rayonu Orta Qərvənd kənd sakini Fariz Bədəlovun Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin snayperi tərəfindən güllə ilə başından vurularaq öldürülməsi ilə bağlı Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş katibi Pan Gi Muna və Danimarka Parlamentinə məktubla müraciət edib.

Məktubda 9 yaşlı Fariz Bədəlovun öz evinin həyatında oynadığı vaxt Ağdam rayonunun ermənilər tərəfindən işğal olunmuş Şıxlar kəndindən Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin snayperi tərəfindən başından güllə ilə vurulduğu, xəstəxanaya çatdırılmasına baxmayaraq onun həyatını qurtarmağın mümkün olmadığı bildirilir.

Müraciətdə qeyd olunur ki, Cənubi Qafqazın iki ölkəsi arasında münaqişə 1988-ci ildə Ermənistanın Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları irəli sürməsindən sonra başlanıb. 1992-ci ildən Ermənistan Silahlı Qüvvələri Dağlıq Qarabağ və daha 7 rayon daxil olmaqla Azərbaycan ərazisinin 20%-ni işğal ediblər.

1994-cü ildə Azərbaycan və Ermənistan arasında atəşkəs haqqında saziş imzalanıb və hazırda ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədrləri - Rusiya, Fransa və ABŞ-ın vasitəçiliyi ilə sülh danışıqları aparılır.

Məktubda Ermənistanın Dağlıq Qarabağ və işğal olunmuş ətraf rayonların azad edilməsini tələb edən BMT Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsinə əməl etmədiyi vurğulanır. Müraciət müəllifləri qeyd edirlər ki, erməni tərəfinin atəşkəsi pozması artıq heç kəsdə təəccüb doğurmur. Təkcə ötən ay ərzində Ermənistan hərbi birləşmələri atəşkəs rejimini 50 dəfədən artıq pozub, bunun nəticəsində iki nəfər Azərbaycan əsgəri həlak olmuş, iki nəfər də yaralanıb. Yanvar ayında da eyni sayda əsgər həlak olmuş və yaralanıb. Nə qədər acınacaqlı olsa da cəbhə xəttində əsgərlərin həlak olması gözləniləndir, lakin uşağın snayper tərəfindən öldürülməsi, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizamlanması prosesindəki durumdan asılı olmayaraq, yolverilməzdir. Biz BMT- dən xahiş edirik ki, Ermənistanın BMT Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsinə əməl etməsi və işğalçı qüvvələrin Azərbaycan torpaqlarından çıxması üçün Ermənistana təzyiq göstərsin.

Etirazlar Türkiyənin Manisa bölgəsində də qeydə alınıb. Manisa Azərbaycan Mədəniyyət və Həmrəylik Dəməyi 9 yaşlı azərbaycanlı uşaq Fariz Bədəlovun Ermənistan ordusunun snayperi tərəfindən öldürülməsinə etiraz əlaməti olaraq bəyanat verib. Bu haqda qəzetimizə dəməyin rəhbəri Seyfəddin Ayakyay məlumat verib. Bəyanatda bildirilir ki, ermənilər əsrlərdir genetik strukturlarındakı vampirlikləri ilə körpə və uşaq qatilliklərini bu gün də dünyanın gözünün içinə baxaraq davam etdirməkdədirlər.

Sənəddə bütün bunlara etiraz edilir və "Bizlərə yaraşarmı bu?" sualı verilərək artıq oyanaraq dünyaya qışqırma zamanımız keçdiyi vurğulanır: "Ya Diasporda Dünya Güc Birliyini yaratmalıyıq, ya da üzərimizə tökülən ölü torpağıyla qucaqlaşaraq yatmalıyıq. Heydər Əliyevin İzmirdə söylədiyi kimi: "Hər bir qarış Azərbaycan torpağı bizləri əmizdirən analarımızın ağ köynəyidir, namusumuzdur. Onu azad etmək boynumuzun borcudur". Hər azəri yaşadığı ölkədə ermənilərin yalanlarını deşifrə etməli. Hər bir azərbaycanlı Yatanları oyandırmaq üçün qışqırmalıdır. 9 yaşındakı Fariz Bədəlovun öldürülməsini qınayaraq, lənətləyirik".

Paritet.-2011.-15-16 mart.-№.30.-S.10.

“Məqsədimiz Yeni Zelandiyada yaşayan azərilər arasında birliyə nail olmaqdır”

QALIB MAHMUDOV: “MÜNASİBƏTLƏRİN DAHA DA İNKİŞAFI ÜÇÜN İKİ ÖLKƏ ARASINDA İQTİSADI, TURİZM SAHƏSİNDƏ İNKİŞAF VACİBDİR”

P. Sultanova

Bu gün Yeni Zelandiyada 2 minə yaxın azərbaycanlı yaşayır. Onların əksəriyyətini Cənubi Azərbaycandan olanlar təşkil edir. “Azəri” Yeni Zelandiya- Azərbaycan Dostluq Cəmiyyəti isə bu ölkədə soydaşlarımızı bir araya gətirən diaspora təşkilatıdır. Qurumun sədri Qalib Mahmudov bu ölkəyə işləmək üçün gəlsə də, diaspora sahəsində də uğurla fəaliyyət göstərməyə başlayıb. O, “525”ə müsahibəsində əvvəlcə özü barədə danışdı:

–Mən artıq on ildir ki, Yeni Zelandiyada yaşayıram. Buraya gəlişimdə məqsəd iki ölkə arasında iş əlaqələri qurmaq olub. Hələ Bakıda ikən Azərbaycanla Yeni Zelandiya arasında geniş ticarət əməkdaşlığı yaratmaq arzusu ilə yaşayırdım. Odur ki, 2001-ci ilin fevralında 1 ay müddətinə Okland şəhərinə gəldim. Lakin arzularımın həyata keçməsi üçün daha çox zaman lazım idi. Bir il sonra Yeni Zelandiyanın miqrasiya xidmətinə müraciət edərək burada daimi yaşamaq imkanı əldə etdim və ailəmi gətirdim. Bir məlumat kimi qeyd edim ki, Yeni Zelandiya ali savadı və iş təcrübəsi olan, bununla yanaşı ingilis dilini bilənlərə daimi yaşamaq vizası verir. Elə mən də bu kateqoriya ilə viza almışam. Eyni zamanda Okland şəhərinin Massey Universitetində təhsil almışam.

– Bəs Yeni Zelandiyada Azərbaycan haqqında bilgiler varmı?

– Ölkələr arasında dostluq və əməkdaşlığın təməlini müəyyən faktorlar və ya tarixi hadisələr təyin edir. Məsələn, yeni zelandiyalıların türklərlə dostluğunu belə yüksək səviyyəyə qaldıran səbəblərdən biri 1915-ci ildə Çanaqqalada baş verən döyüşlər olub. Adətən, müharibə edən tərəflər uzun illər nifrət hissi ilə yaşayırlar. Lakin türklərin mərdliyi və insanpərvərliyi Çanaqqala savaşını tarixə xalqlar arasında dostluq rəmzi kimi yazdı. Buna sübut 1934-cü ildə Mustafa Kamal Atatürkün Çanaqqala döyüşlərində həlak olmuş əsgərlərin analarına ünvanladığı sözləri yada salmaq kifayətdir.

Yeni Zelandiyanın Azərbaycanla daha yaxın münasibətlərdə olması üçün iki ölkə arasında iqtisadi maraqların genişlənməsi, turizmin inkişafı, daha çox mədəni və idman tədbirlərinin keçirilməsi vacibdir. Azərbaycan burada ən yüksək keyfiyyətli nar şirələri istehsal edən bir ölkə kimi tanınıb. Bizim ölkəmizi və onun məhsullarını tanımaq uğrunda gördüyümüz işlərdən bunları sadalamaq olar. 20 mindən artıq ailəyə Azərbaycanın nar şirəsi haqqında vərəqə, 200 ml-lik qablarda nar şirəsi paylanması, qəzet və jurnallarda yazılan məqalələr, radioda səslənən reklamlar, bütün Yeni Zelandiya üzrə təşkil olunan sərgilərdə “Azərbaycan malı” şüarı altında iştirakımız. Bunlardan əlavə çoxlu tədbirdə Azərbaycan mətbəxi və musiqisi özünün təkrarolunmaz gözəlliyi ilə yeni zelandiyalıları valeh edib. Buranın ali məktəblərində təhsil alan azərbaycanlı tələbələr, idman yarışlarında iştirak edən idmançılar hamısı vətənimizin tanınmasında vacib rol oynayırlar.

Bu ilin yanvar ayında Kraysçörç şəhərində keçirilən paraolimpiya atletlərinin dünya çempionatında idmançılarımız Azərbaycanın himninin 3 dəfə səslənməsinə nail oldular. Azərbaycan komandası 6 idmançı ilə 6

medal qazandı. İdmançılarımızla görüşəndə bizim sevincimizin həddi-hüdudu yox idi. Bir sözlə, Azərbaycan sözü nə qədər çox səslənsə, Azərbaycan yazısına nə qədər çox rast gəlinə, vətənimiz daha çox tanınar.

– “Azəri” Cəmiyyəti hansı məqsədlə yaradılıb və indiyə kimi hansı işlər görülüb?

– Bura gəldiyim ilk vaxtlardan başlayaraq həmyerlilərimizi axtarmağa başladım. Bəzilərini soraqlayıb tapmışam, bəzən isə adi təsadüf nəticəsində rast gəlib tanış olmuşam. 2003-cü ilin oktyabrında buranın dövlət televiziyasında xəbərlər bülletenində Azərbaycan barədə xoşagəlməz bir sujet verdilər. Mən dərhal kanala zəng vurub, məlumatların qərəzli və yalan olduğunu söylədim, burada yaşayan azərbaycanlılar adından etirazımı bildirərək sujetin bir daha göstərilməməsini tələb etdim. Səsimi eşitdilər və xəbərlərin növbəti buraxılışında Azərbaycan haqda yalnız məlumatı təkrarlamadılar. Bu hadisə burada Azərbaycan cəmiyyətinin yaradılmasının zəruriliyini ortaya çıxardı. Belə ki, biz bir cəmiyyət şəkilində lazım gələrsə öz sözumüzü deməyə hazır olmalıyıq. Cəmiyyətimizi yaratmaqda ən öndə olan məqsəd isə Yeni Zelandiyada yaşayan azərilər arasında birlik yaratmaqdır.

– Bəs bu birliyə nail ola bildinizmi?

– Əlbəttə, biz daim bu istiqamətdə çalışırıq. Soydaşlarımızla birgə tədbirlər təşkil edirik, milli bayramlarımızda, Azərbaycanda qeyd olunan əhəmiyyətli günlərdə bir yerdə oluruq. Xocalı soyqırımını anırıq. Bu il Yeni Zelandiyanın müxtəlif şəhərlərindən gəlmiş həmyerlilərimiz və burada təhsil alan azərbaycanlı tələbələr də anım mərasimində iştirak etdilər. Görüş zamanı ermənilərin xalqımıza qarşı törətdikləri vəhşiliklərin bütün Yeni Zelandiya əhalisinə çatdırmaq uğrunda gördüyümüz işlər və qarşıdan gələn növbəti toplantımıza hazırlıq müzakirə olundu. Ötən ilin martında isə çox maraqlı Novruz bayramı tədbirimiz olmuşdu. Hətta Cənub adadan belə həmyerlilərimiz gəlmişdilər. Cəmiyyətimizin üzvləri Yeni Zelandiyaya yenicə köçmüş həmyerlilərimizə hər tərəfli köməklik göstərirlər. Onlara iş tapmaqda, mənzil axtarmaqda, ümumiyyətlə yeni ölkədə məskunlaşmaqda yardımçı olurlar. Təhsil almağa gələn tələbələrlə əlaqə saxlayır, cəmiyyətimizin tədbirlərində iştirak etmələrinə imkan yaradırlar.

– Bu il Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının üçüncü qurultayı keçiriləcək. Gözləntiləriniz nədən ibarətdir?

– Mən istərdim ki qurultayda müxtəlif ölkələrdə fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatlarımız arasında koordinasiya mexanizmi qurmaq üçün iş planı hazırlansın. Diaspor təşkilatlarına ölkəmiz haqda lazım olan materialların göndərilməsi mexanizmi qurulsun. Bunlardan başqa vətəndaşlıq haqqında qanuna aydınlıq gətirmək mümkün olsaydı çox yaxşı olardı. Belə ki, bir çox ölkələrdə yaşayan vətəndaşlarımız müəyyən çətinliklərlə üzləşirlər. Bu çətinliklərin aradan qalxmasında müəyyən işləri görməyə ehtiyac var. Həmçinin düşünürəm ki, bu qurultay bizim üçün diaspor qurumları qarşısında duran problemlər, vəzifələr, görülmüş və görülməyəcək işlərin müzakirəsi baxımından vacib əhəmiyyət kəsb edir.

«Diasporamızın formalaşması Heydər Əliyevin adıyla bağlıdır»

BDM: «Qərbi Azərbaycanlıların müraciəti yerində atılmış addımdır»

Beynəlxalq Diaspora Mərkəzinin Direktoru İsmayıl Ağayev və Çexiyadakı Azərbaycan diasporunun üzvü, professor Azər Kərimov «Üç nöqtə»nin qonağı olub. Onlarla müsahibəni sizə təqdim edirik.

- Bir neçə il əvvəl xaricdə yaşayan azərbaycanlıların lobbicilik fəaliyyətinin zəif olması, onların pərakəndə fəaliyyət göstərmələri və sair kimi tənqidi fikirlər tez-tez səslənirdi. Son dövrlər xeyli fəallıq hiss olunur. Bu fəallıq nə ilə bağlıdır?

Azər Kərimov: - Mən uzun müddət Avropada yaşayan bir insan kimi deyə bilərəm ki, xaricdəki Azərbaycan diasporası əvvəlki deyil. İndi bu diaspora doğrudan da xeyli mütəşəkkil olub və fəallaşıb. Bizim Xocalı soyqırımıyla bağlı tədbirimizə əvvəllər 40 nəfər yığılırdısa, indi 1500-2000 nəfər gəlir və biz çağırış etmədən ora toplaşirlar. Bildiyiniz kimi, mənim Çexiyaya getməyim necə deyərlər, «rəsmi şəkildə» baş verib. 1987-ci ildə, Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyinin və Təhsil Nazirliyinin müsabiqəsindən keçərək, xaricə müəllimlik fəaliyyətinə göndərilmişəm. Çexiyada qədim elm və mədəniyyət mərkəzi olan Masarık universitetinin fəlsəfə kafedrasının professor-doktoruyam. Bu illər ərzində Azərbaycanı layiqli surətdə təmsil etməyə çalışmaq ilə yanaşı, təmasda olduğum bütün insanlara-xarici iş adamları, ziyalılar, elm adamları, yaradıcı kollektivlərlə, rəsmi şəxslərlə, səfirlərlə görüşlərimdə Azərbaycan haqqında, bizim tarixi problemlərimiz haqqında, tarix boyu məruz qaldığımız ədalətsizliklər barəsində məlumatlar verməyə çalışmışam. Beynəlxalq tədbirlər zamanı hiss etmişəm ki, artıq Azərbaycana maraq artıb, ölkəmiz haqqında xaricdəki insanlar əvvəlki qədər məlumatsız deyillər. Azərbaycan diasporasının birləşməsi məlum olduğu kimi, mərhum prezident Heydər Əliyev cənablarının ideyası olub. 2001-ci ildə Bakıda keçirilmiş Dünya Azərbaycanlılarının Birinci Qurultayında mən nümayəndə kimi dəvət olunmuşam. Və Heydər Əliyev cənabları ilə şəxsən görüşmüşəm. O zaman mərhum prezident çox maraqlanırdı ki, xaricdə nə qədər ziyalılarımız var, onlar nə fikirdədirlər, onları bir bayraq altında necə birləşdirmək olar. Onun elə həmin qurultayda səsləndirdiyi bir tövsiyyəsi bizimçün amal olub ki, harada olmağımızdan asılı olmayaraq müstəqil bir dövlətimizin mövcudluğu ilə böyük qurur duymalıdır və hamımız o vətən üçün çalışmalıyıq. Mən özüm deportasiyaya məruz qalmış bir nəslin nümayəndəsiyəm. Biz qərbi Azərbaycanın Göycə mahalındanıq. Babam Məşədi Qasım Hacı Kərim oğlu Azərbaycan Respublikasının ensiklopediyasına düşmüş tarixi şəxsdir. O, 1914-16-cı illərdə Laçının məşhur xalq qəhrəmanı Soltan bəylə birgə ermənilərə qarşı vuruşub. Türk paşaları Xosrov paşa, Nuru paşa gələndən sonra da onlarla birlikdə vuruşub. Hətta ona təklif olunub ki, türk ordusunun sərdarı rütbəsi verilməklə Türkiyəyə getsin. Lakin babam Məşədi Qasım Hacı Kərim oğlu bundan imtina edib. Deyib ki, mən əmlakımız mal-qaramın sayı qədər erməni öldürmüşəm. İndi Türkiyəyə getsəm, deyərlər, Məşədi qorxdı qaçdı. Onun bu igidliyini görənlər türk paşaları Soltan bəylə birlikdə Ağdamın Qasımlı kəndini mənim babamın şərəfinə adlandırbılar. Mən belə bir nəslin nümayəndəsiyəm.

1988-ci ildə baş vermiş sonuncu deportasiyadan sonra Ermənistanda bir nəfər də olsun azərbaycanlı qalmayıb. Dekabr ayının 5-ni – azərbaycanlılardan etnik təmizlənmə gününü ermənilər bayram kimi qeyd edirlər. Və sözsüz ki, bu tarixi ədalətsizlik, haqsızlıq, köçhaköç qərbi Azərbaycandan olan hər bir ailənin həyatında iz qoyub. Amma biz bu dərdləri dünyaya çatdırmaqla bağlı mütəşəkkil fəaliyyətə məlum qurultaydan sonra başlamışıq.

- Yeri gəlmişkən, bu yaxınlarda qərbi Azərbaycandan olan ziyalılar Minsk qrupuna müraciət qəbul ediblər. Bu müraciətə münasibətiniz necədir?

Azər Kərimov: - Mən o məsələni tam izləyirəm. Sözsüz ki, ermənilərin referendum tələbi müqabində qərbi Azərbaycandan məcburən köçürülmüş insanların hüquqları bərpa olunması da gündəmə gətirilməlidir. Azərbaycan Milli Təhlükəsizliyinə çox minnətdarıq ki, bizim xahişimizlə müəyyən arxivlər açıldı, Ermənistandan deportasiya olunan azərbaycanlılarla bağlı faktlar, sənədlərlə tanış olduq. Kim nə qədər əmlak qoyub, hansı maddi ziyan dəyib, hamısı rəsmi sənədlərlə təsdiq olunur. Yəni biz artıq məsələnin bu formada, hüquqi zəmində qaldırılmasının tərəfdarıyıq. Əlimizdə bu cür tutarlı faktlara əsaslanan müraciətlər olsa, biz onu dünyaya yayırıq. Beynəlxalq Diaspora Mərkəzi Avropanın mərkəzində fəaliyyət göstərən böyük bir qurumdur. Nümayəndəliklərimizin Avropanın bütün ölkələri ilə əlaqələri var. Bu məlumatları kifayət qədər nüfuzu olan kütləvi informasiya vasitələrinə, Praqa şəhərində yerləşən televiziya və mətbuata təqdim etməyə çalışırıq. Təsəvvür edin ki, bu cür tələbləri Avropanın mərkəzindən dünyaya yaysaq, bir neçə Avropanın dilindən də bu məsələ səslənsə, necə gözəl effekti olar? Lobbi, diaspora böyük qüvvədir. Mənim yadımdadır, Serj Sarqsyana Fransada Türkiyə-Ermənistan sərhədlərinin açılması ilə bağlı bir sual verdilər. Sarqsyan düşünülmədən belə bir cavab verdi. Mən cavabı o dəqiqə tutdum. Sarqsyan dedi ki, canım, diaspora məndən üstün bir qüvvədir, mən ona təsir edə bilmərəm. Onun sözündən belə çıxdı ki, bu gün Avropada yaşayan ermənilər diaspora bayrağı altında birləşdikləri üçün Ermənistanın prezidentindən də üstün bir qüvvədirlər. Onda biz niyə durmuşuq?

İsmayıl Ağayev: - Bilirsiniz ki, diasporumuzun formalaşması ulu öndər Heydər Əliyev cənablarının adıyla bağlıdır. Diasporamızın fəaliyyəti ilə bağlı Azər müəllim ətrafı danışdı. Mən isə bizim fəaliyyətimizə dəstək olan qurumlardan, insanlardan danışmaq istərdim. Bildirmək istəyirəm ki, xarici ölkələrdə, Avropada Azərbaycanda baş verənləri çatdırmaq üçün son illər əlimizdə xeyli vəsait yaranıb. Bunlar isə Heydər Əliyev fondunun Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya yayılmasıyla bağlı gördüyü işlərlə bağlıdır. Fondun nəşr etdiyi kitablar, əyani vəsait bizim xeyli köməyimizə çatır. O cümlədən Milli təhlükəsizlik naziri hörmətli Eldar Mahmudovun rəhbərliyi altında deportasiya, soyqırım, qaçqınlar, məcburi köçkünlər haqqında çəkilən film və buraxılan kitablar bizə çox kömək edir. Və təbii ki, bu məsələdə bizə mayaq olmuş, yol göstərən Diaspora ilə İş Üzrə Dövlət Komitəsi ilə əməkdaşlığımızı qeyd edə bilərəm. Və biz Diaspora Mərkəzi olaraq Ermənistandan qovulan ziyalıların problemlərini beynəlxalq aləmə çatdırmaq üçün şura yaratmışıq. O şuranın üzvləri millət vəkili olmaqla Azərbaycanda çox hörmətli insanlardır, hüquqşünaslardır. Ermənistandan qovulan beş nəfərin ərizəsini artıq Avropa məhkəməsinə təqdim etmişik. Onlar da onu icraata götürüblər. Belə bir vaxtda mən də düşünürəm ki, bu müraciət yerində edilib. Diaspora Mərkəzi Ermənistandan deportasiya olunmuş azərbaycanlılarla bağlı təkliflər paketi hazırlayıb. Burada ikili vətəndaşlıq, onların Ermənistanda keçirilən seçkilərdə iştirak etməsi və öz

torpaqlarına qayıtmaları ilə bağlı onlarda hüququn olması, dəymiş maddi ziyanın ödənilməsi və sair kimi məsələlər nəzərdə tutulub.

- Beynəlxalq Diaspora Mərkəzinin fəaliyyəti əsasən Türkiyədə nəzərə çarpır. Bu nə ilə bağlıdır?

- **İsmayıl Ağayev:** - Bu, təbiidir. Türkiyənin İqdir və Qars bölgəsinə də Azərbaycandan çoxlu sayda insanlar köç etmişlər. Ora da bizim doğma vətənimizdir. İqdirlilər özlərini həm Azərbaycan, həm də Türkiyə vətəndaşı hiss edirlər. Bayaq adı çəkilən Soltan bəy Laçın bölgəsində ermənilərə qarşı çox mətin bir mübarizə aparıb və ermənilərin aparmaq istədikləri soyqırırma imkan verməyib. Laçın yeganə bir bölgədir ki, orada ermənilərə qarşı sonadək mübarizə aparılıb. Bu isə Soltan bəyin adıyla bağlıdır. Sonradan o, məlum hadisələrlə bağlı məcburiyyət qarşısında qalaraq Azərbaycanı tərk edib və Qars bölgəsinin Azərbaycanla sərhəd hissəsində Qoçqoy kəndində yaşamağa məcbur olub. O zaman həm Göyçə mahalından, həm də digər bölgələrdən olan qəhrəman insanlar onunla çiyin-çiyinə vuruşublar və Soltan bəyin yaxın qohumları diasporanın üzvləridir. Biz 31 martda Qoçqoy kəndinə getdik, Soltan bəyin məzarı üzərində Azərbaycan bayrağını dalğalandırdıq. Onun məzarı üzərində xatirə lövhəsi qoyulmasını və gələcəkdə abidəyə sevrilməsini artıq gündəmə gətirdik. Çanaqqala şəhidlərinin məzarları üzərinə də öz lövhəmizi qoymuşuq. Bu işdə millət vəkili Gülər Əhmədovanın xüsusi rolunun qeyd etmək istədim.

- Türkiyə rəsmi dairələrinin diasporanın təşəbbüslərinə reaksiyası necədir?

- Əvvəllər, Türkiyə rəsmiləri bu məsələnin üstündən keçirdilər. Bu dəfə isə çox yaxşı haldır ki, cənab Rəcəb Təyyub Ərdoğan Çanaqqala hadisələrinin 96-cı ildönümündə bu məsələni şükranlıqla yad etdi. Bu isə həm də onunla bağlıdır ki, bizim bu gün qeyd etdiyimiz məsələlərə Azərbaycan ictimaiyyətində geniş diqqət var. Eyni zamanda diasporanın tədbirləri daim Azad Azərbaycan və ANS televiziyaçıları tərəfindən işıqlandırılır.

Üç nöqtə.-2011.-9 aprel.-№.538.-S.6.

“Diasporumuz gənc deyil...”

Bülənd Gürçam: “Bəzi diaspor təşkilatlarının adı böyükdür, amma iş qabiliyyəti yoxdur”

Fuad Hüseynzadə

1988-ci ildən başlayan Qarabağ münaqişəsi dörd il ərzində xarici mətbuatda çox vaxt birtərəfli işıqlandırılıb. Bu münaqişədə marağı olanlar bizi zalım, erməniləri məzlum kimi qələmə veriblər. Nəhayət, gec də olsa həqiqət öz yerini tapır, məzlum cildinə girmiş iblislərin kimliyi aydın olur. Həqiqətin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında əsas vəzifə xaricdə yaşayan soydaşlarımızın üzərinə düşür. Türkiyədə, Almaniya, Fransa, ABŞ, Belçika və s. dövlətlərdə fəaliyyət göstərən cəmiyyətlər güclü Azərbaycan lobbisinin təməlini qoyur. Belçika vətəndaşı Bülənd Gürçamın da xaricdə yaşayan həmvətənlərimizdən biri kimi bu baxımdan əvəzsiz xidmətləri olub. Əslən irəvanlı olan B. Gürçamın peşəkar diaspor rəhbəri kimi fəaliyyəti 1980-ci illərdən başlayıb. Brüsseldə gəldiyi gündən Azərbaycan həqiqətlərinin təbliğatı ilə məşğul olan B. Gürçam 1987-ci ildə Belçikada ilk türk nəşri olan “Qürbət” adlı qəzet nəşr edib. Elə həmin dövrlərdə Azərbaycanda yaranmış “Vətən” cəmiyyəti ilə əlaqələr quran B. Gürçamın məqalələri “Odlar yurdu” qəzetində də çap edilməyə başlayıb. “Vətən” cəmiyyəti ilə bir sıra tədbirlər həyata keçirən B. Gürçam Azərbaycanın Avropada təbliği ilə əlaqədar yeni forma və üsullar tapıb, bu sahədə zəngin təcrübə toplayıb. 2000-ci ildən “Azərbaycan Kültür və İnformasiya” məcmuəsini, 2003-cü ildən isə hər il Xocalı faciəsinin anımı ərəfəsində dörd dildə “Genocide” jurnalını nəşr edən Bülənd, Xocalı həqiqətləri, ermənilərin azərbaycanlılara qarşı terrorçu əməlləri barədə avropalılara bu gün də ən yeni və operativ informasiyalar verməkdə davam edir. Qeyd edək ki, B. Gürçam hazırda “Belçika-Azərbaycan Evi”nin sədri, eləcə də “EURO Xəbər” qəzetinin təsisçisi və rəhbəridir. O, “Paritet”ə müsahibəsində öz diaspor təcrübəsini bölüşdü.

- “Belçika-Azərbaycan Evi” bir diaspor təşkilatı kimi simvolik bir zaman ayrıcında, 2000-ci ildə Belçikanın paytaxtı Brüsseldə yaradılıb. Bu diaspor qurumu Azərbaycanla Belçika arasında diplomatik əlaqələrin yaranması və inkişafında, bu ölkədə dövlətimizin səfirliyinin yaranmasında, habelə işğal olunmuş ərazilərimiz, Qarabağ torpaqlarının bu günə kimi erməni işğalı altında qalması, Azərbaycan rəhbərliyinin bu istiqamətdə apardığı sülhsevər xarici siyasəti ilə bağlı həqiqətlərin Avropa və dünya xalqlarına çatdırılmasında çox böyük işlər görüb və bu gün də görür.

- Təşkilat olaraq Azərbaycan həqiqətlərinin Avropada təbliği istiqamətində hansı layihələr həyata keçiribsiniz?

- Yarandığı gündən “Belçika Azərbaycan Evi” Azərbaycanın dünyada və Avropada tanınması istiqamətində analoqu olmayan işlər görüb, tədbirlər həyata keçirib.

“Belçika-Azərbaycan Evi” 2003-cü ilin fevral ayında Xocalı soyqırımının ildönümü münasibətilə “Palase de la Monnai” meydanında çadır quraraq Xocalı soyqırımına aid fotosərgi nümayiş etdirib. 2006-cı ildə isə bu faciənin anım günü ərəfəsində Dünya Azərbaycanlılar; Konqresi (DAK) ilə bərabər Brüsseldə Avropa parlamentinin önündə və Hollandiya İnsan Haqları Məhkəməsinin önündə nümayişlər təşkil etmişik.

Təşkilatın Azərbaycanın Avropada tanınmasında həyata keçirdiyi ən böyük layihələrdən biri də 2004-cü ildə Dünya Gömrük Komitəsinin həyatında Dədə Qorqud heykəlinin qoyulmasıdır. Tədbirə Avropanın və Azərbaycanın tanınmış simaları ilə yanaşı Prezident İlham Əliyev də qatılmışdı.

Bundan başqa Cəmiyyət Brüsseldə üzərində ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin və Prezident İlham Əliyevin rəsmləri olan markalar buraxıb.

Cəmiyyət Azərbaycanın Avropada tanınması ilə yanaşı xalqımızın Avropa adət-ənənələri ilə də tanış olması istiqamətində də layihələr həyata keçirir. 2006-cı ilin may ayının 30-da Azərbaycanda ilk dəfə Avropa Qonşular bayramını məhz “Belçika Azərbaycan Evi” qeyd edib.

- Digər diaspor təşkilatları ilə hansısa əməkdaşlıq edirsinizmi?

- 2006-cı ildə “Belçika Azərbaycan Evi”nin yeni bir layihəsi ilə Cəmiyyətin mərkəzi Brüssel ofisində “London Azərbaycan” Cəmiyyəti arasında əməkdaşlıq və tərəfdaşlıq müqaviləsi imzalandı. Tərəflər arasında imzalanan 23 maddədən ibarət olan müqavilədə ölkə prezidentinin diqqətlə üzərində durduğu informasiya mübadiləsi ciddi şəkildə öz əksini tapıb. Məsələn, müqavilənin 4-cü maddəsində belə deyilir: “tərəflər informasiya mübadiləsi aparmaq, bir-birlərini lazımı və zəruri informasiya ilə təmin etmək üçün ümumi İnformasiya Bankı yaratmağı öhdələrinə götürürlər”.

“Belçika Azərbaycan Evi” və “London Azərbaycan” arasında imzalanmış müqaviləyə əsasən xarici ölkələrdəki azərbaycanlı diasporunun formalaşması, inkişafı və güclənməsi istiqamətində bundan sonra daha səmərəli və məqsədyönlü fəaliyyət göstərmək üçün səylərini birləşdirməyi öhdələrinə götürüblər. Həmçinin cəmiyyət rəhbərlərinin qarşılıqlı razılığın əsasında bu təşkilatların hər birinin rəsmi ofisi həm də onların ümumi ofisi statusuna malik olacaq və onlardan hər biri istədiyi zaman digərinin ofisindən öz ofisi kimi istifadə etmək imkanına nail olacaq.

“Belçika Azərbaycan Evi”nin təşkil etdiyi “Əməkdaşlıq və Tərəfdaşlıq” müqaviləsi 27 Avropa ölkəsində fəaliyyət göstərən Azərbaycan təşkilatlarının birliyini yaratmaq məqsədi daşıyır. Onu da qeyd edək ki, müqaviləyə hər Avropa ölkəsindən yalnız bir Azərbaycan diaspor təşkilatı qatıla bilər.

Brüsselin Avropa İttifaqının paytaxtı olmasını nəzərə alaraq Avropadakı Azərbaycan diaspor təşkilatlarının da koordinasiya mərkəzinin məhz Brüsseldə yerləşməsi zəruridir.

Xatırladım ki, artıq digər Avropa ölkələrində fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatları da artıq “Belçika Azərbaycan Evi” ilə “Əməkdaşlıq və Tərəfdaşlıq” müqaviləsi imzalamaq üçün müraciətlər edirlər.

-Avropada Azərbaycanın tanınması üçün hansı kitabları nəşr etdiribsiniz?

- 2006-cı ilin oktyabr ayında “Belçika Azərbaycan Evi”nin təşəbbüsü və maliyyə dəstəyi ilə fransız dilində “Azərbaycan Milli Mətbəxi” adlı kitab nəşr olunub. Kitabda xalqımızın milli yeməkləri, milli mətbəximiz, yüzilliklər boyu süfrələrimizi bəzəmiş ləziz nemətlərlə yanaşı, Azərbaycanın qədim şəhərlərini, adət-ənənələrini, arxeoloji qazıntılar zamanı aşkar edilmiş qədim tapıntıları əks etdirən fotosəkillər də yer alıb.

Milli mətbəximizin 55 reseptinin yer aldığı kitabda Şəki, Gəncə, Lənkəran, İğdir, Naxçıvan, Ağrıdağı barədə məlumatlar da maraq doğurur.

“Azərbaycan Milli Mətbəxi” kitabının kütləvi tirajla nəşrində əsas məqsəd son illər ərzində xalqımızın milli-mədəni, maddi və mənəvi sərvətlərinə təcavüz edən, xalqımıza məxsus bir sıra milli yeməklərimizi, o cümlədən plovu, dolmanı, basdırmanı, kababı, dovğanı öz adlarına çıxan bədnam ermənilərin Avropa ölkələrində guya “erməni milli mətbəxi” adı altında təşkil etdikləri yalançı və qondarma tədbirlərdə tutarlı bir cavab məqsədi güdür.

Həmçinin bizim tərəfimizdən 2008-ci ildə “Terre Occupee-le Haut Karabakh” (Əsir Torpaq-Qarabağ) adlı kitab, 2010-cu ildə isə fransız dilində “Folklore et Coutumes Azerbaidjanais “ (Azərbaycan folkloru və ənənələri) adlı kitablar nəşr olunub.

- Bəs, “EURO Xəbər” qəzeti Azərbaycan diasporunun bugünkü durumunu necə işıqlandırır?

- “EURO Xəbər” qəzeti 2004-cü ilin 22 iyulundan “Belçika Azərbaycan Evi” nin təsisçiliyi ilə Bakıda nəşr olunur. Azərbaycanda ilk diaspor qəzeti olan “EURO Xəbər” “Avropaya addım-addım” meyarını öndə tutaraq xalqımızın Avropaya inteqrasiyası, onların Avropa adət-ənənələrini tanımalarına kömək etməklə bərabər, Azərbaycan həqiqətlərini, xalqımızı narahat edən problemləri, tariximizi, adət-ənənələrimizi Avropanın paytaxtı olan Brüsseldə, ümumiyyətlə bütün dünyada tanıtmğa çalışır. Burada bir diaspor qəzeti olaraq soydaşlarımızın istər xaricdə, istərsə də Azərbaycanda rastlaşdıqları problemləri hər zaman geniş işıqlandırılıb. Ayda iki dəfə nəşr olunan 16 səhifəlik rəngli qəzetdə məqalələr əsasən 3 dildə-Azərbaycan, ingilis və fransız dillərində gedir. Qəzeti həmçinin www.euxeber.com saytından PDF formatda da oxumaq mümkündür.

Onu da qeyd edim ki, “EURO Xəbər” qəzeti NATO və Avropa Birliyində akkreditə olunmuş yeganə Azərbaycan mətbu orqanıdır. Qəzet həmçinin Azərbaycan Mətbuat Şurasının, Beynəlxalq Qəzetlər Cəmiyyətinin də üzvüdür.

- Hazırda diasporumuzla bağlı hansı narahatlığınız var?

- Azərbaycan diasporu ilə bağlı ciddi narahatlıq bildirən, açıq-açığına diasporu tənqid edən yeganə diasporçu mənəm. 30 ilə yaxındır ki, mən Avropada bu işlə məşğulam. Bəllidir ki, azəri diasporu zəifdir, işləmir, pərakəndəçilik çoxdur. Bu da bizim işlərimizin gedişatına çox böyük əngəllər yaradır. Bu pərakəndəçiliyin də səbəbi Azərbaycan xalqında özünəməxsus liderlik həvəsinin olmasıdır. Bir çox diaspor cəmiyyətləri həmişə içindən parçalanır və başqa xırda-xırda təşkilatlar yaradılır. Çox təşkilat, az iş məntiqi elə davam edir. Bəzi diaspor təşkilatlarının adı böyükdür, amma iş qabiliyyəti yoxdur. Əməlləri adlarının yanında çox zəif görünür. O ada baxanda gərək həmin təşkilatlar BMT, Avropa İttifaqı kimi beynəlxalq təşkilatların önündə duralar. Bir də görürsən ki, böyük ölkələrin məşhur hotellərində konfranslar keçirirlər. Bu tədbirlərdə də ancaq və ancaq özümüzü maraqlandıran məsələlərə toxunulur və Azərbaycandan gedən üç-beş millət vəkili dəvət edilir. Amma xaricilərin bu konfranslarda iştirakı çox zəifdir.

- Bəlkə diasporu tənqid etməkdənsə ona yollar göstərməyə ehtiyac var?

- Bilirsiniz, dərs keçəcək qurum - Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi var. Dövlət bunu yaradıb ki, xaricdə yaşayan azərbaycanlıları orqanizə etsin, lazımdırsa onlara informasiya dəstəyi göstərsin və s. Diasporumuz gənc deyil. Onun fəaliyyəti tarixin bir neçə qatına gedib çıxır. İndi də DİDK gənkdir deyə bir on il bunda itirəcəyik. O

zaman vətəndaş da deyir ki, Qarabağ problemi niyə həll olunmur, soyqırım məsələsi niyə gündəliyə gəlmir? Biz elə “gəncik, gənclik” desək, işlər də axsayacaq.

Paritet.-2011.-9-11 aprel.-№.38.-S.10.

DAK-ın 30 ölkədə nümayəndəliyi fəaliyyət göstərir

Asif Nərimanlı

Dünya azərbaycanlılarının bir arada birləşməsi hər keçən gün daha da intensiv hal almaqdadır. Müxtəlif ölkələrdə yaşayan hər bir azərbaycanlı diasporumuzun bir zərrəsi olaraq öz potensialını bir amal uğrunda istifadə etməsi artıq aksioma kimi qəbul edilir. Soydaşlarımızın bir arada birləşməsinə diaspor fəaliyyəti ilə məşğul olan təşkilatlar öz töhfəsini verməkdədir. Bu dəfə fəaliyyətini araşdırdığımızı təşkilat isə Dünya Azərbaycanlıları Konqresidir(DAK). DAK 1997-ci ildə Amerikada yaradılıb. Əsas məqsədi dünyada yaşayan azərbaycanlıların insan haqlarını və hüquqlarını müdafiə etmək, öz tarixi ərazilərində yaşayan azərbaycanlıların mənəvi, mədəni, siyasi mübarizələrini dəstəkləmək, yaşadıkları ölkələrdə soydaşlarımızın milli adət-ənənələrini, mədəni irslərini qoruyub saxlamalarına yardım göstərmək, müstəqil Azərbaycanın beynəlxalq əlaqələrinin genişləndirilməsinə çalışmaqdır.

Qurumun nizamnaməsində bildirilir ki, hər bir təşkilat üzvü yaşadıkları ölkələrin ictimai siyasi həyatında yaxından iştirak etməli, Azərbaycanı təmsil edərək həqiqətlərimizi dünyaya çatdırmalıdır. Bununla yanaşı DAK dünyanın müxtəlif ölkələrində fəaliyyət göstərən Azərbaycan cəmiyyətləri ilə, eləcə də türk xalqlarının və digər dost diaspor təşkilatları ilə əlaqələr yaratmaq və birgə layihələr həyata keçirmək, ana dilinin və milli mədəniyyətin gənc nəsə öyrədilməsi niyyətilə lazımi işlər aparmaq, milli-mənəvi sərvətlərimizin öyrənilməsinə və təbliği imkanlarını genişləndirmək, kütləvi informasiya vasitələri təsis etmək, ədəbi irsimizi xarici dillərə çevirərək yaymaq məqsədini də daşıyır.

Təşkilatın baş ofisi isə Belçikanın Brüssel şəhərində yerləşir. Ali orqanı qurultaydır. Qurultay İdarə Heyəti tərəfindən iki ildən bir çağırılır. Zəruri hallar yarandıqda növbədənənar qurultay idarə heyətinin 2/3 hissəsinin səs çoxluğu ilə qəbul edilmiş qərarı əsasında çağrıla bilər. Qurultay nümayəndələri İH-nin müəyyən etdiyi kvotalar əsasında DAK-ın ölkə nümayəndəliklərinin konfranslarında seçilir. Qərarlar səs çoxluğu ilə qəbul edilir. İdarə heyətinin seçilməsi, nizamnamənin qəbulu, ona əlavə və dəyişikliklərin edilməsi, habelə qurultayın mühüm hesab etdiyi digər məsələlərə dair qərarlar iştirak edənlərin üçdə iki səs çoxluğu ilə qəbul edilir. Qurultayda DAK və Nəzarət-Təftiş Komissiyasının sədrlərinin hesabatları dinlənilir və qiymətləndirir. Təşkilatın İdarə Heyəti 17 nəfərdən ibarətdir. Onların 5-i Azərbaycan, 4-ü MDB, 8-i isə Amerika, Kanada, Türkiyə və Avropadan olur.

Nəzarət-Təftiş Şöbəsinin sədri Samir Əsədli qəzetimizə açıqlamasında bildirib ki, DAK ən böyük diaspor təşkilatlarından biri hesab olunur: “Təşkilat tarixi torpaqlarımız olan Borçalı, Dərbənd, Qərbi və Cənubi Azərbaycan problemlərinin qaldırılması və orada yaşayan soydaşlarımızın haqlarının qorunması və Qarabağ problemi və Xocalı soyqırımını ilə bağlı işlər həyat keçirir, bu istiqamətdə tədbirlər, layihələr təşkil edir. Prioritet məsələlərdən biri də Cənubi Azərbaycanın istiqlalıdır. Bu təşkilatın daim diqqətdə saxladığı məsələlərdəndir”.

Təşkilatın azərbaycanlıların yaşadığı 30-dan artıq ölkədə nümayəndəlikləri yaradılıb. Baş ofisinin yanında isə Avropa Xüsusi Nümayəndəliyi fəaliyyət göstərir. Həmçinin təşkilatın biri Almaniyada, digəri isə Azərbaycanda olmaqla iki aparatı mövcuddur. Təşkilat əsasən Bakı-Almaniya-Brüssel istiqamətlərindən idarə

olunur. S. Əsədli bildirib ki, təmsil etdiyi qurumun fəaliyyəti Avropada daha genişdir: “DAK təşkilat olaraq İsveçdə qeydiyyatdan keçib. İki həmsədrdən biri isə baş ofisin yerləşdiyi Brüsseldə oturur. Əslində fəaliyyətimizi Avropada daha geniş qurmaqla demokratiyanın ocağı olan bu məkandakı dövlətlərin diqqətinə Azərbaycanla bağlı məsələləri çatdırmaq məqsədinə hesablanıb. Avstriya, İsveçrə, İsveç, Belçika, Rusiya, Gürcüstan, İngiltərə, Amerika parlamentlərində, Birləşmiş Millətlər Təşkilatında və bir çox beynəlxalq təşkilatlarında müxtəlif görüşlər keçirir, Azərbaycanın taleyüklü məsələləri, Xocalı, Qarabağ, Cənubi Azərbaycan və xalqımıza qarşı törədilən haqsızlıqları qaldırırıq. Təşkilat əsasən özünün məramnaməsinə, nizamnaməsinə və fəaliyyət istiqamətinə uyğun hərəkət edir. Qurumu həmsədrlər idarə edir. Onlardan biri Cənubi, biri isə Şimali Azərbaycandan seçilir”.

Onun sözlərinə görə, türkdilli dövlətlərlə də əlaqələr yaradılır: “Əsasən Türkiyənin diaspor təşkilatları ilə bütün sahələrdə əməkdaşlıq edirik. Eyni zamanda digər türk dövlətləri olan Qazaxıstan, Özbəkistan, Qırğızstan, Türkmənistanda da müxtəlif əlaqələrimiz var. Bu yaxınlarda DAK-ın Qazaxıstan nümayəndəliyinin rəhbəri Araz Xuduyev son prezident seçkilərində orda fəaliyyət göstərən digər diaspor təşkilatlarını nümayəndələri ilə birgə Nursultan Nazarbəyovla görüşü olub. Eyni zamanda seçkilərdə dəstəklədikləri namizəd olaraq ikinci dəfə seçilən N. Nazarbəyov onlara xüsusi minnətdarlıq edib. Bu yaxınlarda isə həmsədrlərdən biri olan Sabir Rüstəmخانlı Özbəkistanda üç günlük səfəri zamanı müxtəlif tədbirlərdə oldu, ordakı soydaşlarımızla görüşüb, problemləri ilə maraqlandı. Şimali Kipr Türk Respublikası ilə prezident, baş nazir və parlament səviyyəsində əlaqələrimiz mövcuddur”.

Təşkilatın ölkə nümayəndəlikləri fəaliyyət göstərdiyi ölkələr üzrə səlahiyyətli orqan sayılır. Bu nümayəndəliklərsə ən azı 10 nəfər azərbaycanlının DAK-a fərdi üzv, yaxud ən azı iki Azərbaycan təşkilatının kollektiv üzv olduğu ölkələrdə yaradılır. Eyni zamanda DAK-ın daim yenilənən d-a-k.org adlı veb sahifəsi də fəaliyyət göstərir. Bu saytda Azərbaycan haqqında bütün məlumatlar, Qarabağ problemi, Xocalı faciəsi, Cənubi Azərbaycan məsələsi və bir çox önəmli xəbərlər, informasiyalar yerləşdirilir. Burada Azərbaycanın parçalanması, Dərbəndin, İrəvanın itirilməsi, Borçalı və Zəngəzur azərbaycanlılarının köçürülməsi, Qarabağın işğalı, ümumilikdə işğal edilmiş torpaqlarımız, Rusiyada və Gürcüstanda olan tarixi torpaqlarımız, Ermənistandakı türk toponimləri barəsində geniş məlumat, tarixi faktları oxumaq olar. Bu məsələlərdən bəhs edən ayrıca linklər də yaradılıb. Saytda diaspor sahəsində baş verən hadisələrə də yer ayrılır. Dünyanın müxtəlif ölkələrində fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatlarının fəaliyyəti işıqlandırılır. Eyni zamanda video xəbərlər, sənədli filmlər də yer alıb. S. Əsədli bildirib ki, bu, xəbər saytıdır. Sadəcə xəbərləri çeşidləyərək daha çox diaspor sahəsində baş verənləri, İrəndəki mövcud rejimin xalqımıza qarşı törətdiyi haqsızlıqları və Azərbaycan üçün önəmli olan hadisələri işıqlandırırıq: “Bu saytın fəaliyyət göstərməsi məqsədlərimizə çatmaqda köməklik göstərir. Biz burada tarixi həqiqətlərimizi, ermənilərin xalqımıza qarşı törətdikləri bə bir çox önəmli məsələlər barəsində ətraflı məlumatlar yerləşdiririk. Bu saytın fəaliyyət istiqamətlərindən biri də xarici dövlətlərdə yaşayan, diaspor həyatında fəal iştirak edən soydaşlarımıza informasiya köməkliliyi göstərməkdir. Əgər hansısa soydaşımız tarixi faktlar barəsində az məlumatlıdırsa heç bir zəhmət çəkmədən bizim sayt vasitəsi ilə istədiyi məlumatı əldə edə bilər. Eyni zamanda burada keçirilən tədbirlərin videolenti də yerləşdirilir”. O hesab edir ki, belə xəbər saytlarının çox olması, orda

Azərbaycan haqqında geniş məlumatların yerləşdirilməsi diasporçularımızın fəaliyyətində çətinlikləri aradan qaldırır.

NTK-nın sədri DAK-ın ikiyə parçalanmasına da aydınlıq gətirdi. Onun sözlərinə görə əslində təşkilat parçalanmayıb, sadəcə bir qrup insan ayrılaraq müstəqil fəaliyyətə başlayıblar: “2008-ci ilin qurultayı ərəfəsi təşkilatdan 3 nəfər, idarə heyətinin üzvü və digər iki üzv DAK-dan ayrılaraq Həştə Məmmədrzanın rəhbərlik etdiyi Demokratik Dünya Azərbaycanlıları Konqresinə qoşuldular. Sonradan isə onlar fəaliyyət göstərə bilmədilər. Biabır olmamaq üçün yeni bir ad altında çıxış etməyə başladılar”.

Qeyd edək ki, 1997-ci ildə yaradılan təşkilat 2005-ci ildə təşkilat parçalanıb və DAK adlı iki qurum fəaliyyət göstərib. Onlardan birinə Cavad Dərəxti, digərinə isə Məhəmmədrza Xəştə rəhbərlik edib. Sonradan Məhəmmədrza Xəştinin rəhbərlik etdiyi DAK adını dəyişərək Demokratik DAK adlandırılıb. Daha sonra isə hər iki təşkilata birləşməyi təklif etsələr də ikinci DAK-a rəhbərlik edən Qulamrza Səbri Təbrizinin zamanında təşkilatın adını dəyişdirərək Dünya Azərbaycanlılarının İnformasiya Mərkəzi adlandırılıb. Hazırda həmin təşkilat fəaliyyətini davam etdirir.

S. Əsədli istəsələr həmin insanların yenidən təşkilatda fəaliyyətə başlaya biləcəyini deyir: “Qeydiyyat, şəhadətnamələr, möhür, bütün hər şey DAK-a məxsusdur. Qeyd edim ki, bizim 30-dan artıq ölkə nümayəndəliklərimizin hamısı qeydiyyatdan keçib və bunların hamısı bu tərəfdədir. Onların əlində isə heç bir şey yoxdur. Nə nümayəndəlik, nə də hər hansı bir sənədə malik deyillər. İstəsələr yenidən bizə qoşulub fəaliyyət göstərə bilərlər”.

Bu arada bildirək ki, qarşıdan Dünya Azərbaycanlılarının 3-cü qurultayının keçiriləcəyi gün yaxınlaşır. Əvvəlcə qurultayın keçirilməsi mart ayında nəzərdə tutulsa da, sonradan vaxt dəyişdirilərək iyul ayına təyin edildi. Həmin qurultayda DAK-ın iştirakın gəlinə S. Əsədli bildirib ki, qurultayda onların da üzvləri iştirak edəcəklər: “Əgər bizə söz versələr, həllini gözləyən bir çox problemlər var ki, onları diqqətə çatdırmağı nəzərdə tuturuq. Nümunə üçün bildirib ki, diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinə yenidən baxılması daha yaxşı olar. Bizim təşkilat düşünür ki, bu təklif nəzərə alınarsa diaspor fəaliyyətinin inkişafına yenidən təkan verilmiş olar”.

O, DAK-ın qarşıya gərəcəyi işlərdən də danışdı. Qeyd edilib ki, təşkilat və bütün ölkələr üzrə nümayəndəlikləri hər gün Azərbaycanın taleyüklü problemləri ilə bağlı işlər görür: “Bütöv Azərbaycan, Cənubi Azərbaycan barəsində, Qarabağ, Xocalı soyqırımı və digər vacib olan məsələlər bağlı işlər görülür. Bu məsələlər bizim daim diqqətimizdə olan prioritet məsələlərdəndir. Dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan soydaşlarımızın birliyi, bərabərliyi işində də fəaliyyətimizi davam etdiririk. Çalışırıq ki, maksimum müsbət nəticələrə nail olaq”.

DAK-ın 2011-ci ilin dekabr ayının 24-də Almaniyanın Bonn şəhərində keçirilən XI Qurultayında yeni rəhbərlik və həmsədrlər seçilib. Hazırda təşkilata Sabir Rüstəmханlı və Cənubi Azərbaycandan olan Firidun Pərvizniya rəhbərlik edir.

Həştərxanda dahi Heydər Əliyevə böyük ehtiramın möhtəşəm ünvanı

Vilayətdə ulu öndərin abidəsinin ucaldığı park Rusiya ilə Azərbaycan arasında dostluğun və qardaşlığın yeni rəmzinə çevrilib

Ədalət Hüseynov,

Ümumrusiya Azərbaycanlıları Konqresinin Həştərxan nümayəndəliyinin rəhbəri

Azərbaycanın qarşılıqlı iqtisadi-siyasi münasibətlərini kifayət qədər böyük uğurla inkişaf etdirdiyi dövlətlər sırasında şimal qonşumuz olan Rusiya xüsusi yer tutur. Tarixləri bir-biri ilə sıx bağlı olan, uzun illər SSRİ adlanan nəhəng bir imperiyanın tərkibində birgə yaşamağa məhkum edilən ölkələrimiz müstəqilliklərini əldə etdikdən sonra qarşılıqlı əməkdaşlığın inkişafında heç də rəvan olmayan yollardan keçməli olublar. Lakin tarixin ən sərt sınaqlarından belə müvəffəqiyyətlə çıxmağı bacarıblar. Qarşıya çıxan problemlərin uğurlu həllinin nəticəsidir ki, artıq Azərbaycan və Rusiyanın mövcud münasibətləri strateji səviyyəyə yüksəlib.

Rusiyanın böyük dostu

İndi kifayət qədər dinamik tərəqqi yolunda olan ölkələrarası əlaqələr təkcə dövlətlərə yox, eyni zamanda, Azərbaycan və Rusiya xalqına da böyük fayda gətirir. Bu mənada, hər iki ölkənin mövcud münasibətlərin qorunub saxlanması və daha da inkişaf etdirilməsi istiqamətində olan söyləri tamamilə təbii xarakter daşıyır. Xüsusən də dövlət başçıları səviyyəsində edilən söylərin məntiqi nəticəsi olaraq ölkələrimiz arasında mövcud əməkdaşlığın miqyası davamlı olaraq genişlənir, yeni keyfiyyət çalarları qazanır. Qeyd edilən kontekstdə Prezident İlham Əliyev ötən həftə Ümumrusiya Dövlət Teleradio Verilişləri Yayım Şirkətinin "Rossiya-24" - Rusiya informasiya telekanalına verdiyi müsahibəsində Azərbaycan-Rusiya münasibətlərini çox dəqiq xarakterizə edir: "Bizim münasibətlər çox dinamik, ardıcıl və səmərəli inkişaf edir. Dövlət başçıları səviyyəsində siyasi əlaqələr çox yüksək səviyyədədir, mütəmadi olaraq qarşılıqlı səfərlər həyata keçirilir. Biz daim əlaqə saxlayırıq və qəbul etdiyimiz qərarlar real səmərə verir. Biz, hər iki tərəf, haqlı olaraq münasibətlərimizi strateji tərəfdaşların münasibətləri kimi səciyyələndiririk. Biz qonşuyuq. Biz həmişə mehriban qonşuluq və dostluq prinsipləri üzrə yaşamışıq. Biz əsrlər boyu birlikdə, yanaşı yaşamışıq və çox vacibdir ki, Azərbaycanın müstəqil dövlət kimi təşəkkül tapdığı dövrdə bu müsbət meyillər qorunub saxlanmış və artırılmışdır".

O da birmənalı şəkildə qəbul edilmiş həqiqətdir ki, Azərbaycan ikinci dəfə dövlət müstəqilliyini əldə etdikdən sonra Rusiya ilə yüksək səviyyəli əməkdaşlığın formalaşmasının memarı ümummilli lider Heydər Əliyev olmuşdur. Həyatını mənsub olduğu xalqa təmənnəsiz xidmətə həsr edən ulu öndər ikinci dəfə siyasi hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra Azərbaycanın müstəqil ölkə kimi həyata keçirəcəyi xarici siyasətin müvəffəqiyyətlərə yol açan yeni strategiyasını da müəyyənləşdirdi. Bu fonda Rusiya ilə münasibətlərin inkişafında prinsip etibarilə yeni dövr başlandı. Heydər Əliyev əhali və ərazi cəhətdən Azərbaycanın ən böyük qonşusu sayılan Rusiya ilə bütün

problemlərin qısa zaman kəsiyində nizamlanmasında olduqca qətiyyətli mövqe nümayiş etdirirdi. Bu məqsədlə 1993-cü il sentyabrın 6-da ulu öndər Moskvada Rusiyanın o vaxtkı prezidenti Boris Yeltsin və bu dövlətin başqa rəhbər şəxsləri ilə görüşüb iki ölkə arasında münasibətlərin yaxşılaşdırılması məsələlərini müzakirə etdi.

Görülən işlər çox tezliklə öz müsbət bəhrəsini verməyə başladı və artıq proseslərin yeni inkişaf axarı hər iki tərəfin maraqlarına cavab verirdi. İqtisadi, siyasi, mədəni və digər mühüm sahələrdə sıx əməkdaşlığa maraq göstərən Azərbaycan və Rusiya arasında sonrakı dövrdə də münasibətlərin yüksək səviyyəyə çatdırılması istiqamətində əməli addımlar atıldı. Xüsusən də Rusiyada Vladimir Putinin hakimiyyətə gəlməsi, Heydər Əliyevin onunla münasibətləri ölkələrarası əlaqələrin daha da güclənməsində, əməkdaşlığın strateji səviyyəyə yüksəlməsində öz əksini tapdı. Bu mənada, qarşılıqlı münasibətlərin möhkəmlənməsinin müəllifi olan ümummillî liderin xatirəsi Rusiyada da hər zaman böyük ehtiramla anılır, əziz tutulur. Rusiyanın sabiq dövlət başçısı, hazırkı Baş nazir Vladimir Putinin aşağıdakı fikirləri ulu öndərin fəaliyyətinə yüksək səviyyədə verilən həqiqi qiymətdir: "Heydər Əliyev beynəlmiləl insan, Rusiyanın böyük dostu və Azərbaycanın vətənpərvəri idi".

Ulu öndərin ölkəmizin dinamik inkişafını təmin edən strategiyasının layiqli davamçısı, onun ideyalarını uğurla reallaşdıran Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında həyata keçirilən siyasət Rusiya ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin tərəqqi tempini daha da yüksəldib. Dövlətlərarası əlaqələrin mövcud səviyyəsi, Azərbaycan Prezidentinin istər Rusiyanın sabiq dövlət başçısı Vladimir Putinlə, istərsə də indiki həmkarı Dmitri Medvedevlə qarşılıqlı etimada söykənən münasibətləri ölkələrimizi vacib tərəfdaşlara çevirib. Hazırda Rusiya ilə Azərbaycan arasında ikitərəfli əməkdaşlıq kifayət qədər uğurla inkişaf edərək hər iki tərəfə böyük fayda gətirir. Bunun nəticəsi olaraq indi Rusiyada ölkəmizə qarşı 1990-cı illərin əvvəllərindən fərqli olaraq tamam başqa münasibət sərgilənir, Azərbaycana dost dövlət olaraq yanaşılır. Özü də bu, Azərbaycanın şimal qonşusunda təkçə dövlət yox, bütöv bir cəmiyyət səviyyəsində özünü aydın formada büruzə verir.

Həştərxanın ən gözəl və müasir məkanı

Hazırda Rusiya və Azərbaycan arasında qarşılıqlı əlaqələrin inkişafında mühüm rol oynayan subyektlər qismində həm də ölkələrimizin müxtəlif rayon və şəhərləri çıxış edir. Onlar ümumi tərəqqi siyasətinin vacib elementlərinə çevrilirlər, bir-biri ilə qurduğu münasibətlərlə əməkdaşlığa özünəməxsus töhfələr verirlər. Bu xüsusda Azərbaycan Respublikası Bakı şəhərinin Nərimanov rayonu ilə Rusiya Federasiyasının Həştərxan şəhərinin Nərimanov rayonu arasında dostluq əlaqələri də yüksək templərlə inkişaf etməkdə, yeni keyfiyyət çalarları qazanmaqdadır. Ümumiyyətlə, Rusiyanın Həştərxan vilayəti, onunla eyni adı daşıyan şəhərlə Azərbaycanın tarix boyu mühüm əlaqələri olub və bunu şərtləndirən əsas səbəblərdən biri Xəzər dənizində olan sərhəd qonşuluğudur. Bundan başqa, Həştərxan şəhərində bu gün 25 mindən çox azərbaycanlı yaşayır və orada soydaşlarımızın formalaşdırdığı diaspor qüvvələri kifayət qədər fəallıq nümayiş etdirir, Azərbaycan reallıqlarının, burada yaşanan inkişafın həm Rusiya, həm də dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında vacib rol oynayır.

Azərbaycan diasporu Həştərxanın vilayət rəhbərliyi və ictimaiyyəti tərəfindən ən etibarlı tərəfdaş və yaşanan inkişafa mühüm töhfələr verən təbəqə kimi qəbul olunur. Həştərxan vilayətinin qubernatoru Aleksandr

Jilkinin fikirləri bu kontekstdə xüsusi diqqət cəlb edir: "Biz Həştərxan vilayəti barədə danışıqda öz həyatımızı tərəfdaşlarımız - Xəzər sahilindəki qardaşlarımız olan azərbaycanlılarla ən sıx əlaqələr, iqtisadi və sosial sahədə inteqrasiya olmadan təsəvvür etmirik. Burada böyük bir Azərbaycan diasporu yaşayır... Azərbaycanlılar bizim ən etibarlı tərəfdaşlarımız, bütün iqtisadi və sosial layihələrdə iştirak edən, qanunlara hörmət bəsləyən vətəndaşlarımızdır. Buna görə mən onlara həmişə təşəkkür edirəm".

Azərbaycan barəsində yüksək fikirdə olan Həştərxan ictimaiyyətinin ölkəmizə, xalqımıza, onun insanlarına vurğunluğunu nümayiş etdirən ən mühüm məqamlardan biri isə burada ümummilli lider Heydər Əliyevin abidəsinin ucaldığı və gözəlliyi ilə rıqqət doğuran park oldu. Azərbaycan hökumətinin təşəbbüsü ilə parkda həyata keçirilən yenidənqurma tədbirləri, görülən digər işlər Həştərxan şəhərinin simasına böyük yenilik gətirib, onu daha da gözəlləşdirib.

Təkcə Azərbaycan üçün deyil, bütün keçmiş Sovet İttifaqı, postsovet məkanı üçün də müdrik siyasi xadim olan Heydər Əliyevin abidəsinin Həştərxan vilayətində ucaldılması təsadüfi deyil. Çünki ulu öndər istər sovetlər, istərsə də postsovet dövründə Rusiya, eləcə də onun konkret vilayətləri, o cümlədən Həştərxanla Azərbaycanın, onun ayrı-ayrı inzibati ərazi strukturlarının, xalqlarımızın qarşılıqlı münasibətlərinin inkişafına böyük töhfələr verib. Elə ona görə də Heydər Əliyevin Həştərxandakı abidəsi həm rusiyalıların, həm də azərbaycanlıların qardaşlığının, dostluğunun, onların ruhən və qəlbən birliyinin rəmzi kimi qiymətləndirilir.

Abidənin açılışı zamanı və onun yerləşdiyi parkın yenidən qurulmasından sonra keçirilən mərasimdə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev də iştirak edib. Ötən il oktyabrın 27-də baş tutan mərasimi Həştərxanda yaşayan azərbaycanlılar indi də böyük məmnunluqla xatırlayırlar. Həmin vaxt cənab İlham Əliyev Həştərxanda yaşayan soydaşlarımız, diasporun nümayəndələri ilə görüşərək onların vəziyyəti ilə maraqlandı, öz tövsiyələrini verdi. Dövlət başçısı parkın estetik görünüşündən və yüksək zövqlə ərsəyə gətirilməsindən məmnunluğunu ifadə etdi.

Ulu öndərin abidəsinin ucaldığı park isə həm buradakı azərbaycanlılar, həm də bütün yerli sakinlər üçün olduqca əzizdir. Çünki bu məkan təkcə istirahət yeri yox, həm də dostluq rəmzi kimi tanınır və Prezident İlham Əliyevin açılış mərasimində iştirakı zamanı söylədiyi aşağıdakı fikirləri tamamilə doğruldur: "Bu park Rusiya ilə Azərbaycan arasında dostluğun və qardaşlığın rəmzinə çevriləcəkdir. Bu park çoxmillətli Rusiyada, çoxmillətli Azərbaycanda yaşayan bütün xalqlar arasında dostluq mərkəzi olacaqdır".

Qardaşlıq simvolu olaraq dəyərləndirilən park həm də estetik görünüşü ilə vahid bir sənət əsəri olaraq qiymətləndirilə bilər. Çünki burada müxtəlif sahələr üzrə həyata keçirilən abadlıq işləri bir-birini tamamlayaraq gözəl vəhdət yaradır. Parkda ulu öndərin xatirəsinə ucaldılmış abidə ilk növbədə öz möhtəşəmliyi, eyni zamanda, mükəmməl sənət nümunəsi olmaqla diqqəti cəlb edir. Abidənin müəllifi xalq rəssamı, professor Natiq Əliyevdir. 7,8 metr hündürlüyü olan heykəlin ucaldığı 3,5 hektar ərazini əhatə edən parkda görülən yenidənqurma işləri, sözün əsl mənasında, buranı əsrarəngiz gözəllik ünvanına çevirib. Bu mənada, Həştərxan şəhər sakinlərinin ixtiyarına verilən parka ictimaiyyət tərəfindən böyük diqqətin olması heç də təsadüfi xarakter daşmır.

Volqa çayının Həştərxandan keçən qolunun sahilində yerləşən və füsunkar gözəlliyə malik olan bu park Azərbaycan hökumətinin təşəbbüsü və fəal iştirakı ilə abadlaşdırılaraq ən müasir tələblərə cavab verən bir istirahət

məkanıdır. Elə bunun nəticəsidir ki, hər gün sözügedən parkı yüzlərlə şəhər sakini ziyarət edir, günlərinin böyük bir hissəsini mənəvi cəhətdən zövq aldığı bu istirahət məkanında keçirirlər.

Sözügedən park həm də Həştərxanın tarixində bir sıra yenilik və memarlıq nümunəsinin ünvanı olaraq şəhər sakinləri tərəfindən olduqca yüksək qiymətləndirilir. Məsələn, parkın işıqlandırılması üçün istifadə olunan, yüksək standartlara cavab verən yeni çilçiraq və işıq dirəkləri Həştərxanda ilk dəfə məhz burada quraşdırılıb. Belə ki, parkda mövcud olan köhnə işıq dirəkləri Sankt-Peterburq şəhərində istehsal olunmuş ən müasir işıq dirəkləri ilə əvəz edilib. Parkın bütün sahəsini əhatə edən yeni işıq dirəkləri və çilçiraqlar buranın gecəsini də bir andaca gündüzə çevirir və elə bu da sakinlərin razı qaldığı ən vacib cəhətlərdən biridir.

İstirahət guşəsinin döşəmə örtüyü də dəyişdirilərək yeniləri ilə əvəz olunub. Burada indi mövcud olan daş plitələr həm mozaik quruluşu, həm də yüksək keyfiyyəti ilə seçilir. Onların döşənməsində memarlıq baxımından ən xırda tələblərin belə yüksək diqqətlə yerinə yetirilməsi park ərazisinə sanki böyük bir xalının salındığını xatırladır.

Parkda olan oturacaqlar dəyişdirilərək Bakı şəhərində istehsal edilən yeni və müasir üslubda olan oturacaqlarla əvəzlənib. Əvvəlkilərdən fərqli olaraq, yeni oturacaqlar həm estetik görünüşü, həm də ən kəskin hava şəraitinə yüksək dözümlülüyü ilə fərqlənir. Parkda quraşdırılmış fəvvarə də istirahət üçün bura üz tutanların böyük razılıqla qarşıladığı aksesuarlardan biridir. Parkda həyata keçirilən abadlıq və yenidənqurma işləri zamanı diqqət yetirilən mühüm amillərdən biri də yaşıllaşdırma ilə bağlıdır. Ərazinin yaşıllıq zonalarına qazon səpilib, gül və dekorativ kolların əkilməsi təmin edilib. Bu gün parkın ərazisində Avropadan sifariş edilmiş və parkın ərazisində salınmış 20 növdə mindən artıq müxtəlif ağacı sakinlər heyranlıqla izləyir. Bu ağaclar əvvəl parkda olan bitki və yaşıl örtüklə həmahənglik təşkil edir və insanı heyrətə gətirəcək bir mənzərə yaradır. Bir sözlə, parkın yaşıllıq örtüyü insana özünü təbiətin dilbər guşəsində hiss etməyə imkan verir.

Həştərxanlılara Azərbaycan dövlətinin yeni töhfələri

Görülən işlər tək-cə bununla məhdudlaşmır və parkda həyata keçirilmiş yenidənqurma işləri ətraf əraziləri əhatə etməklə kompleks xarakter daşıyır. Belə ki, parkın ətrafında yerləşən binaların memarlıq üslubu saxlanılmaq şərti ilə onların fasadları alman şirkəti tərəfindən bərpa edilib və müasir standartlara uyğunlaşdırılıb. Eyni zamanda, həmin binaların dam örtükləri dəyişdirilib. Bu məqam da Həştərxan sakinlərinin böyük məmnunluqla qarşıladığı işlər sırasında yer alır.

İndi sözügedən şəhərdə dillər əzbəri olan bu parka üz tutanlar tək-cə istirahətlərini xoş keçirmək istəyənlər yox, eyni zamanda, yeni ailə quran gənclərdir. Toyları zamanı parkda gəzintiyə çıxan gənclərin ilk olaraq burada xalqımızın böyük oğlu Heydər Əliyevin xatirəsinə ucaldılan abidəni ziyarət etməsi və onun önünə tər çiçəklər düzməsi artıq ənənə halını alıb.

Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, parkda ən böyük sənət əsərlərindən biri kimi dəyərləndirilən abidəni istirahətə gələnlər tez-tez ziyarət edir, ulu öndərin xatirəsinə anırlar. Sözügedən abidə isə həm gözəl bir sənət əsəri, həm də möhtəşəmliyin bir ifadəsidir. Heykəlin postamentinin təməli, onun fasad və ətraf hissələri üçün Ukraynadan

"Tokovski" adlı qranit sifariş edilib. Bu onun əzəmətini və gözəlliyini daha da artırır. Bu gün Həştərxan şəhərinin ən görkəmli yerində, "Naberejnaya Privolskovo zatona" küçəsində yerləşən park bütünlükdə şəhər sakinlərinin sevimli ünvanlarından birinə çevrilib. Həmin ünvan isə Həştərxan ictimaiyyətində, eləcə də bu şəhərə qonaq kimi gələnlərdə, turistlərdə azərbaycanlıların yüksək zövqü, potensialı barədə xoş və yüksək təəssürat yaradır.

Park Həştərxanın mərkəzi və strateji cəhətdən əhəmiyyətli sayılan ərazisində yerləşir. Bura şəhərin bütün əsas küçələrinin və yollarının kəsişdiyi, bir sıra mühüm dövlət obyektlərinin yerləşdiyi mərkəz kimi də yaxşı tanınır. Parkda istirahətə gələnlər arasında tez-tez şəhərə rəhbərlik edən şəxslərə də rast gəlmək mümkündür.

Hazırda görülməkdə olan bir sıra yeni işlər həm parka əlavə gözəllik gətirəcək, həm də onun ziyarətçilərinin sayını daha da artıracaq. Belə ki, ötən ilin oktyabrında Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə parkın açılış mərasimindən sonra keçirilən baxış zamanı yaxınlığından keçən Volqa çayının qolunun digər tərəfində yaşayan əhəlinin istirahətini təmin etmək üçün çayın üzərindən piyada keçid körpüsünün tikintisinin həyata keçirilməsi qərara alınıb. Eyni zamanda, Həştərxan şəhərinin Bakı küçəsində yerləşən 11 nömrəli orta məktəbə ulu öndər Heydər Əliyevin adının verilməsi barədə müvafiq qərar qəbul olunub. Azərbaycan hökuməti tərəfindən məktəbin əsaslı təmirinə və iki yeni korpusunun tikintisinə başlanılıb və sentyabrın 1-nə qədər şagirdlərin ixtiyarına verilməsi nəzərdə tutulub.

Artıq parkın sahilində yerləşdiyi çayın digər sahili ilə birləşdirəcək körpünün inşası istiqamətində lazımi işlərə start verilib və 2011-ci ilin sentyabr ayınadək inşaat prosesinin tamamlanması nəzərdə tutulur. Bu körpü parkın yaxınlığından keçən çayın digər tərəfində yaşayan əhəlinin istirahətini təmin etməklə bərabər, eyni zamanda, onların gündəlik həyatına da rahatlıq gətirəcək. Sakinlər şəhəri ikiyə bölən çayı keçmək üçün digər keçidlərlə yanaşı, yeni salınacaq körpüdən də faydalana biləcəklər.

Azərbaycanlılar Həştərxanın ictimai həyatına daha sıx inteqrasiya olurlar

Azərbaycan hökumətinin bu xeyirxahlığı Həştərxan vilayəti üçün böyük töhfə, burada yaşayan azərbaycanlılar üçün isə vilayətin ictimai həyatına daha sıx inteqrasiya naminə atılmış müdrik dəstək aktıdır. Bütün bunlar Həştərxanda yenidən ərsəyə gətirilmiş parkın əhəmiyyətinin kifayət qədər böyük olduğunu bir daha aydın nümayiş etdirir. O da mühüm faktlardan biridir ki, parkın mühafizəsinin və təmizliyinin təmin edilməsi, yaşıllıqlara aqrotexniki qulluq göstərilməsi məqsədilə aidiyyəti təşkilatlarla müqavilə bağlanılıb. Bu səbəbdən hər gün xeyli sayda insanın ziyarət etdiyi park daim təmiz saxlanılır və mühafizə olunur. Beləliklə, burada həm sakinlərin, həm də Həştərxanın qonaqlarının istirahəti üçün hər cür şərait mövcuddur.

Sözgedən parkın Həştərxanda yaşayan azərbaycanlılar üçün dəyər və əhəmiyyəti isə müqayisəyəgəlməz dərəcədə böyükdür. İlk növbədə, belə yüksək səviyyəli istirahət ünvanının Azərbaycan hökuməti tərəfindən yaradılması Həştərxanda yaşayan hər bir azərbaycanlının bunu iftixarla səsləndirməsinə, bundan qürur duymasına imkan verir. Digər tərəfdən, bura yeniliyin, novatorluğun bir simvolu olaraq anılır ki, bu da soydaşlarımız tərəfindən daha bir qürurverici hal kimi qəbul edilir. Nəfis tərtibatla, yüksək zövqlə ərsəyə gələn parkın bu gün

Həştərxanda analoqu yoxdur. Bunu parkın yerləşdiyi şəhər sakinləri də açıq etiraf edirlər və görülən işlərə görə minnətdarlıq hisslərini dilə gətirməkdən məmnunluq duyurlar.

Park eyni zamanda Həştərxanda yaşayan azərbaycanlıları birləşdirən, bir araya gətirən yeni məkan rolunu da oynayır. İndi həm istirahət, həm də bir-biri ilə görüşmək üçün əsas ünvan olaraq məhz bu parkı seçən xeyli sayda soydaşımıza rast gəlmək mümkündür. Burada onların parka istirahətə gəlmələrə Azərbaycan, onun mövcud inkişafı, ümummilli lider haqda məlumatlar verməsi, müvafiq bilgilər çatdırılması hallarına tez-tez rast gəlinir. Bütün bunlar sözügedən parkın bir istirahət ünvanı olmaqdan əlavə, həm də Azərbaycan reallıqlarının dünyaya çatdırılması baxımından da az əhəmiyyət daşımadığını ortaya qoyur.

Lakin Həştərxanda Azərbaycan tərəfinin təşəbbüs və iştirakı ilə görülən işlərin miqyası daha genişdir. Bu kontekstdə Həştərxan vilayətinin Nərimanov rayonunda Azərbaycanın görkəmli ictimai-siyasi xadimi Nəriman Nərimanovun 140 illik yubileyinin və Nərimanov rayonunun yaradılmasının 79 illiyi münasibətilə keçirilən tədbirləri xüsusi vurğulamaq lazım gəlir. Həmin tədbirlər həm ikitərəfli əlaqələrin güclənməsində mühüm rol oynayır, həm də Azərbaycan barəsində Həştərxan vilayətində daha dolğun məlumatın olmasına, obyektiv rəyin yaranmasına mühüm töhfələr verir. Nəriman Nərimanovun buradakı heykəli yenə də Azərbaycan hökumətinin hesabına təmir edilib.

Bununla yanaşı, qarşılıqlı səfərlər zamanı xalqlarımızın mədəni irsinin nümunəsi olaraq keçirilmiş görüş və konsertlər də kifayət qədər geniş rezonansa səbəb olub. Ümumiyyətlə, tərəflər arasında müxtəlif sahələr üzrə baş tutan tədbirlər təməli keçən əsrdə qoyulmuş dostluq və qardaşlıq əlaqələrinin bu gün də yüksək dinamika ilə inkişafının bariz göstəricisidir. Bu inkişaf əsrlər boyu qonşu olan xalqlarımızı bir-birinə daha da yaxınlaşdırır, onlar arasında səmimi münasibətləri yeni keyfiyyət mərhələsinə yüksəldir.

Bu gün Azərbaycan və Rusiya arasında münasibətlər olduqca rəvan inkişaf edir və yaşanan tərəqqi ən müxtəlif sahələri, o cümlədən siyasi, iqtisadi, sosial, mədəni, humanitar və digər sferaları da özündə ehtiva edir. Əlaqələrin bu səpkidə inkişafında hər iki ölkənin dövlət rəhbərlərinin rolu, siyasi iradələri də kifayət qədər mühüm rol oynayır. Nəticədə mövcud münasibətlər və onların səviyyəsi ölkələrimizin artıq strateji tərəfdaş olduğunu, eləcə də qarşılıqlı əməkdaşlığın daha da dərinləşməsinə aydın göstərir. Bu isə perspektivdə Azərbaycan və Rusiya əlaqələrinin daha yüksək səviyyəyə çatacağına, tərəflərin milli maraqlarının təmini şəraitində strateji xarakterli münasibətlərinin yeni yüksəliş mərhələsinə qədəm qoyacağına tam əminlik yaradır.

Azərbaycan.-2011.-15 aprel.-№ 79.-S.5.

Azərbaycanlıların həmrəyliyi ideyası ictimai təşəbbüslərdən və arzulardan əməli işə çevrilib, dövlət siyasətinin mühüm istiqamətlərindən biri səviyyəsinə qaldırılıb

Nüsrət Məmmədov: Bu gün dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan soydaşlarımız dövlətimizin maraqlarını daha yaxşı qoruyur və milli maraqlarımızın fəal müdafiəçilərinə çevriliblər

Aqşin Şahinoğlu

Hazırda bütün sivil, demokratik ölkələrdə olduğu kimi, Azərbaycanda da vətəndaş cəmiyyətinin inkişafı üçün lazımı şərait yaradılıb. Daha doğrusu, ölkəmizdə bütün sahələrdə əldə edilən inkişaf və tərəqqi özünü “üçüncü sektor” adlandırılan qeyri-hökumət təşkilatlarının fəaliyyətində də göstərməkdədir. Bu da səbəbsiz deyil. Məsələn burasındadır ki, Azərbaycanda sözügedən sektorun inkişafı istiqamətində dövlət, şəxsən Prezident İlham Əliyev tərəfindən önəmli addımlar atılır. Məlum olduğu kimi, Prezident İlham Əliyevin 27 iyul 2007-ci il tarixli Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Konsepsiyası təsdiq edilib. Dövlət başçısının 13 dekabr 2007-ci il tarixli Fərmanı əsasında isə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Şurası yaradılıb və Şuranın Əsasnaməsi təsdiq edilib. Redaksiyamızın həyata keçirdiyi “Üçüncü sektor” rubrikasının qonaqları ilə söhbətlərimizdə bu və ya digər suallara cavab tapmağa çalışacağıq. Rubrikamızın növbəti qonağı isə Qırğızıstanda fəaliyyət göstərən “Türkdilli Dövlətlərin Siyasətinə Dəstək” Fondunun sədri, 2010-cu il QR Milli Yazıçılar İttifaqının “Qızıl qələm” mükafatının laureatı, Qırğızıstan Respublikasının “Ən yaxşı mədəniyyət işçisi” Nüsrət Məmmədovdur.

İlk olaraq, rəhbərlik etdiyi təşkilat haqqında məlumat verən N. Məmmədovun sözlərinə görə, “Türkdilli Dövlətlərin Siyasətinə Dəstək” Fondu türkdilli dövlətlərin mədəni inteqrasiyası, bu ölkələr arasında əlaqələrin genişləndirilməsi istiqamətində fəaliyyət göstərir. Bu məqsədlə bu günədək fondun təşkilatçılığı ilə xeyli sayda tədbirlər həyata keçirilib. Fondun təşkilatçılığı ilə Qırğızıstanın tanınmış elm, siyasət xadimlərinin, dünya şöhrətli yazıçısı, mərhum Çingiz Aytmatovun ölkəmizə səfəri, həmçinin, Azərbaycanın tanınmış xadimlərinin Qırğızıstana səfərləri təşkil edilib. Bu səfərlərin nəticələri olaraq, Azərbaycanda Qırğızıstan, Qırğızıstanda isə ölkəmizlə bağlı silsilə mədəni tədbirlər həyata keçirilib. Qırğızıstanın bir neçə şəhərində Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri Heydər Əliyevin xatirəsinə həsr olunmuş, həmçinin, Azərbaycanın görkəmli ədəbiyyat xadimi Mir Cəlal Paşayevin 100 illik yubileyi, Azərbaycanın əlamətdar günləri ilə əlaqədar müxtəlif tədbirlər keçirilib. Bundan başqa, ölkəmizin bir sıra yazıçı və şairlərinin əsərləri qırğız dilinə tərcümə edilib və nəşr olunub: “Həmçinin, qeyd etmək istəyirəm ki, fondun sifarişi və maliyyə dəstəyi ilə “Prezident İlham Əliyev” çoxcildliyinin birinci cildi rus dilində nəfis şəkildə çap edilib. Kitabda Azərbaycan Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri, akademik Ramiz Mehdiyev, şöbə müdirləri Əli Həsənov, Fatma Abdullazadə, Fuad Ələsgərov, Prezidentin köməkçisi Əli Əsədov, təhsil naziri Misir Mərdanov, AMEA-nın müxbir üzvü, Tarix İnstitutunun direktoru, millət vəkili Yaqub Mahmudov, fəlsəfə elmləri doktoru Səlahəddin Xəlilov və başqalarının məqalələri toplanıb. Bundan başqa, Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri Heydər Əliyevin və Prezident İlham Əliyevin

titanik fəaliyyətinə, dövlətçiliyimiz qarşısındakı müstəsna xidmətlərinə həsr edilmiş “Dünya siyasətinin zirvəsini fəth edənlər” kitabı da rus dilində nəşr olunub. Gələcəkdə, bu tip layihələri daha da genişləndirmək niyyətindəyik. Bizim başlıca məqsədimiz, türkdilli dövlətlərin liderlərinin müxtəlif ölkələrdə geniş təbliğatını təşkil etmək, xalqlarımız arasında birlik və əlaqələrin formalaşmasında dahi siyasətçilərin rolunu daha geniş auditoriyaya çatdırmaqdır”.

Daha sonra ölkəmizin diaspora siyasətinə toxunan N. Məmmədov deyib ki, ötən dövr ərzində dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi möhkəmləndirilməsi üçün xeyli iş görülüb: “Azərbaycanlıların həmrəyliyi ideyası ictimai təşəbbüslərdən və arzulardan əməli işə çevrilib, dövlət siyasətinin mühüm istiqamətlərindən biri səviyyəsinə qaldırılıb. Bu işə xaricdə yaşayan azərbaycanlıların öz milli dövləti - Azərbaycan Respublikası ətrafında sıx birləşməsi prosesinə güclü təkan verir, milli birlik ideyasının inkişafında mühüm rol oynayır. Ən əsası odur ki, təşkilatlanma güclənir, Azərbaycan xalqına və millətinə mənsubluq hissəsinə əsaslanan azərbaycançılıq ideyası bütün dünyada yaşayan azərbaycanlılar arasında geniş yayılır. Bu gün dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan soydaşlarımız dövlətimizin maraqlarını daha yaxşı qoruyur və milli maraqlarımızın fəal müdafiəçilərinə çevriləblər”.

Ölkəmizdə vətəndaş cəmiyyətinin inkişafı, qeyri-hökumət təşkilatlarının daha effektiv fəaliyyətinin təmin olunması istiqamətində görülən işləri də yüksək qiymətləndirən Nüsrət Məmmədovun sözlərinə görə, Azərbaycan dövləti III sektorun inkişafı üçün hər cür dəstəyi göstərir: “Bilirsiniz ki, bu gün ölkəmizdə fəaliyyət göstərən QHT-lərin layihələrinin maliyyələşdirilməsi, onların inkişafının stimullaşdırılması üçün QHT-lərə Dövlət Dəstəyi Şurası yaradılıb. Şuranın xətti ilə hər il yüzlərlə layihələr maliyyələşdirilir. Bu layihələrin hər biri cəmiyyətin inkişafına, problemlərin həllinə bu və ya digər formada təsir göstərir. Eyni zamanda, layihələrin maliyyələşdirilməsi və onların icrası ilə bağlı şəffaflığın təmin olunması müsbət haldır. Ona görə də, mən Azərbaycan hökumətinin QHT sektorunun inkişafına göstərdiyi dəstəyi yüksək qiymətləndirirəm. Hesab edirəm ki, bu gün Azərbaycan cəmiyyətində demokratik təsisatların yüksək effektiv fəaliyyəti üçün hər cür şərait yaradılıb, onların funksionallığı tam təmin olunub. Azərbaycanda geniş vətəndaş azadlıqları, insan hüquqları, söz və məlumat azadlığı hökm sürür”.

Son dövrlər bir sıra radikal müxalifət partiyalarının ölkəmizdə mövcud olan sabitliyi pozmağa yönəlmiş təxribatlarına da münasibət bildirən Nüsrət Məmmədovun fikrincə, bu tip addımlar nəinki ölkəmizdə, hətta, Azərbaycanın hüdudlarından uzaqlarda yaşayan soydaşlarımız tərəfindən də ciddi narazılıqla qarşılanır. Çünki xaricdə yaşayan vətəndaşlarımız bu gün ölkəmizdə baş verən böyük inkişafı, dövlətimizin dünyada mövqeyinin güclənməsini, beynəlxalq aləmdəki hörmətini gördükdə haqlı qürur hissi keçirir: “Bu gün Azərbaycan dövləti dünyada ildən-ilə imkanlarını artıran, güclənən, dinamik inkişaf edən ölkə kimi xarakterizə olunur. Azərbaycanın müəllifi olduğu böyük iqtisadi layihələr təkcə ölkəmizin vətəndaşlarının deyil, bütöv bir regionun əhalisinin həyatını təmin edir, Azərbaycan sabitliyin və təhlükəsizliyin qarantı kimi çıxış edir. Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi düşünülmüş siyasət nəticəsində Azərbaycan problemlərinin böyük əksəriyyətini qısa müddət ərzində həll etmiş ölkəyə çevrilib. Ona görə də, mən müxalifətin əməllərini təxribatçı səylər kimi

qiymətləndirirəm, radikal qüvvələrin addımlarını pisləyirəm və hesab edirəm ki, bu hadisələrin heç bir perspektivi yoxdur”.

Yeni Azərbaycan.-2011.-20 aprel.-№.68.-S.6.

Soydaşlarımızın təşkilatlanmasında diaspor fəaliyyəti

Nilufər

Dünyanın müxtəlif ölkələrində məskunlaşan azərbaycanlıların bir araya gəlməsi türklərə qarşı neçə əsrlərdir ermənilərin formalaşdırmış olduğu vəziyyətin dəyişdirilməsində mühüm rol oynaya bilər. Bu mənada bir neçə ildir başlanılan iş sayəsində həmyerlilərimizin birləşməsi özünü göstərməkdədir. Hər keçən gün daha da intensiv hal almaqda olan bu prosesin daha da sürətlənəcəyi birmənalıdır. Müxtəlif ölkələrdə yaşayan hər bir azərbaycanlının diasporumuzun bir zərrəsi olaraq öz potensialını bir amal uğrunda istifadə etməsi artıq aksioma kimi qəbul edilməkdədir. Əlbəttə ki, soydaşlarımızın bir arada birləşməsinə diaspor fəaliyyəti ilə məşğul olan təşkilatlar öz töhvəsini verməkdədir.

Fəaliyyəti ilə daha çox diqqəti cəlb edən diaspor təşkilatı olaraq Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin (DAK) rolu bu məsələdə əvəzsizdir. 1997-ci ildə Amerikada yaradılan DAK-ın əsas məqsədi dünyada yaşayan azərbaycanlıların insan haqlarını və hüquqlarını müdafiə etmək, öz tarixi ərazilərində yaşayan azərbaycanlıların mənəvi, mədəni, siyasi mübarizələrini dəstəkləmək, yaşadıkları ölkələrdə soydaşlarımızın milli adət-ənənələrini, mədəni irslərini qoruyub saxlamalarına yardım göstərmək, müstəqil Azərbaycanın beynəlxalq əlaqələrinin genişləndirilməsinə çalışmaqdır.

Təşkilatın Nizamnaməsində də qeyd olunur ki, hər bir təşkilat üzvü yaşadıkları ölkələrin ictimai siyasi həyatında yaxından iştirak etməli, Azərbaycanı təmsil edərək həqiqətlərimizi dünyaya çatdırmalıdır. Bununla yanaşı DAK dünyanın müxtəlif ölkələrində fəaliyyət göstərən Azərbaycan cəmiyyətləri ilə, eləcə də türk xalqlarının və digər dost diaspor təşkilatları ilə əlaqələr yaratmaq və birgə layihələr həyata keçirmək, ana dilinin və milli mədəniyyətin gənc nəsə öyrədilməsi niyyətilə lazımı işlər aparmaq, milli-mənəvi sərvətlərimizin öyrənilməsinə və təbliği imkanlarını genişləndirmək, kütləvi informasiya vasitələri təsis etmək, ədəbi irsimizi xarici dillərə çevirərək yaymaq məqsədini də daşıyır.

Xatırladaq ki, Belçikanın Brüssel şəhərində baş ofisi yerləşən DAK-ın Ali orqanı qurultaydır. Təşkilatın İdarə Heyəti 17 nəfərdən ibarətdir. Onların 5-i Azərbaycan, 4-ü MDB, 8-i isə Amerika, Kanada, Türkiyə və Avropadan olur.

Qeyd edək ki, ən böyük diaspor təşkilatlarından biri hesab olunan DAK tarixi torpaqlarımız olan Borçalı, Dərbənd, Qərbi və Cənubi Azərbaycan problemlərinin qaldırılması və orada yaşayan soydaşlarımızın haqlarının qorunması və Qarabağ problemi və Xocalı soyqırımını ilə bağlı işlər həyat keçirir, bu istiqamətdə tədbirlər, layihələr təşkil edir. Prioritet məsələlərdən biri də Cənubi Azərbaycanın istiqlalıdır. Cənubi Azərbaycan məsələsi isə təşkilatın xüsusilə diqqətdə saxladığı zəruri problemlərimizdən biridir.

Təşkilatın azərbaycanlıların yaşadığı 30-dan artıq ölkədə nümayəndəlikləri yaradılıb. Baş ofisinin yanında isə Avropa Xüsusi Nümayəndəliyi fəaliyyət göstərir. Həmçinin təşkilatın biri Almaniyada, digəri isə Azərbaycanda olmaqla iki aparatı mövcuddur. Təşkilat əsasən Bakı-Almaniya-Brüssel istiqamətlərindən idarə olunur. Missiyası xaricdə yaşayan soydaşlarımızı bir araya gətirmək olduğundan, təmsil etdiyi qurumun fəaliyyəti

də Avropada daha genişdir. DAK təşkilat olaraq İsveçdə qeydiyyatdan keçib və iki həmsədrdən biri də baş ofisin yerləşdiyi Brüsseldə fəaliyyətini davam etdirir. Onu da qeyd edək ki, azərbaycanlıları bir araya gətirməklə yanaşı, DAK fəaliyyətini Avropada daha geniş qurmaqla demokratiyanın məkanı sayılan dövlətlərin diqqətinə Azərbaycanla bağlı məsələləri çatdırmaq niyyəti güdür. Avstriya, İsveçrə, İsveç, Belçika, Rusiya, Gürcüstan, İngiltərə, Amerika parlamentlərində, Birləşmiş Millətlər Təşkilatında və bir çox beynəlxalq təşkilatlarında müxtəlif görüşlər keçirir, Azərbaycanın taleyüklü məsələləri, Xocalı, Qarabağ, Cənubi Azərbaycan və xalqımıza qarşı törədilən haqsızlıqları qaldırır. Avropa ölkələri ilə yanaşı, DAK türkdilli dövlətlərlə də əlaqələrin intensivləşdirilməsinə önəm verir. Türkiyənin diaspor təşkilatları ilə bütün sahələrdə sıx əməkdaşlıq özünü açıq şəkildə göstərir. Eyni zamanda digər türk dövlətləri olan Qazaxıstan, Özbəkistan, Qırğızıstan, Türkmənistanla da müxtəlif istiqamətlər üzrə əlaqələr qurulur. Həmçinin də Şimali Kipr Türk Respublikası ilə prezident, baş nazir və parlament səviyyəsində DAK əlaqələri genişləndirməkdədir.

Təşkilatın ölkə nümayəndəlikləri fəaliyyət göstərdiyi ölkələr üzrə səlahiyyətli orqan sayılır. Bu nümayəndəliklərsə ən azı 10 nəfər azərbaycanlının DAK-a fərdi üzv, yaxud ən azı iki Azərbaycan təşkilatının kollektiv üzv olduğu ölkələrdə yaradılır. Eyni zamanda DAK-ın daim yenilənən d-a-k.org adlı veb sahifəsi də fəaliyyət göstərir. Bu saytda Azərbaycan haqqında bütün məlumatlar, Qarabağ problemi, Xocalı faciəsi, Cənubi Azərbaycan məsələsi və bir çox önəmli xəbərlər, informasiyalar yerləşdirilir. Burada Azərbaycanın parçalanması, Dərbəndin, İrəvanın itirilməsi, Borçalı və Zəngəzur azərbaycanlılarının köçürülməsi, Qarabağın işğalı, ümumilikdə işğal edilmiş torpaqlarımız, Rusiyada və Gürcüstanda olan tarixi torpaqlarımız, Ermənistandakı türk toponimləri barəsində geniş məlumat, tarixi faktları oxumaq olar. Qeyd olunan məsələlərdən bəhs edən ayrıca linklər də yaradılıb. Saytda diaspor sahəsində baş verən hadisələrə də yer ayrılır. Dünyanın müxtəlif ölkələrində fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatlarının fəaliyyəti işıqlandırılır. Eyni zamanda video xəbərlər, sənədli filmlər, İrandakı mövcud rejimin xalqımıza qarşı törətdiyi haqsızlıqlar və Azərbaycan üçün önəmli olan hadisələr də yer alıb. Şübhəsiz, saytın fəaliyyət göstərməsi DAK-a məqsədlərinə çatmaqda köməklik göstərir. Çünki burada tarixi həqiqətlərimiz, ermənilərin xalqımıza qarşı törətdiyi bir sıra önəmli məsələlər barəsində ətraflı məlumatlar əksini tapır. Digər bir tərəfdən də saytın fəaliyyət istiqamətlərindən biri xarici dövlətlərdə yaşayan, diaspor həyatında fəal iştirak edən soydaşlarımıza informasiya köməkliyi göstərməkdir. Belə xəbər saytlarının çox olması, Azərbaycan haqqında geniş məlumatların yerləşdirilməsi diasporçularımızın fəaliyyətində çətinlikləri aradan qaldırır.

Bütün bu müsbət məqamlarla yanaşı, qarşıya qoyulan missiya ilə bir araya gəlməyən proseslər də təşkilatın daxilində özünü göstərdi. Qeyd edək ki, 1997-ci ildə yaradılan təşkilat 2005-ci ildə DAK adlı iki qurum fəaliyyət göstərməsi ilə nəticələnib. Onlardan birinə Cavad Derəxti, digərinə isə Məhəmmədrza Xeşti rəhbərlik edib. Sonradan Məhəmmədrza Xeştinin rəhbərlik etdiyi DAK adını dəyişərək Demokratik DAK adlandırılıb. Daha sonra isə hər iki təşkilata birləşməyi təklif etsələr də ikinci DAK-a rəhbərlik edən Qulamrza Səbri Təbrizinin zamanında təşkilatın adını dəyişdirərək Dünya Azərbaycanlılarının İnformasiya Mərkəzi adlandırılıb. Hazırda həmin təşkilat fəaliyyətini davam etdirir.

Yeri gəlmişkən bildirək ki, qarşıdan Dünya Azərbaycanlılarının 3-cü qurultayının keçiriləcəyi gün yaxınlaşır. Əvvəlcə qurultayın keçirilməsi mart ayında nəzərdə tutulsa da, sonradan vaxt dəyişdirilərək iyul ayına təyin edildi. Xatırladaq ki, DAK-ın 2010-ci ilin dekabr ayının 24-də Almaniyanın Bonn şəhərində keçirilən XI Qurultayında yeni rəhbərlik və həmsədrilər seçilib. Hazırda təşkilata Sabir Rüstəmxanlı və Cənubi Azərbaycandan olan Firidun Pərvizniya rəhbərlik edir.

Ədalət.-2011.-21 aprel.-№.69.-S.3.

Diaspor dünyada çox böyük güc olaraq qəbul olunur

“Hamımız vətənimizin, dövlətimizin ətrafında sıx birləşməliyik”

Fuad

Bu gün Azərbaycan hökumətinin diaspor siyasətinin prioritetlərindən biri də vətənimizin hüdudlarından kənarında məskunlaşmış milyonlarla soydaşlarımızın vahid bir amal ətrafında birləşdirilməsidir. Hazırda dövlət başçısı səviyyəsində diasporumuzun formalaşdırılması sahəsində nailiyyətləri yeni inkişaf mərhələsinə qaldıraraq daim diqqət mərkəzində saxlanılır. Lakin daimi dövlətimizin geriləməsinə çalışan radikal müxalifət bu istiqamətdə də əngəllər yaratmağa çalışırlar. Hər yerdən əlləri üzülən radikallar indi də diasporumuzu öz çirkəblərinə bulamağa çalışırlar.

Artıq özünü İctimai Palata elan etmiş qruplaşma diasporla əlaqələrin qurulması üçün müvəqqəti İşçi Qrupu yaradıb. Yəni bununla müxalifət diasporumuzu ölkənin daxili siyasətində iştiraka cəlb etməyə çalışır. Radikalların diasporu iqtidar-müxalifət davasına çəkməsinə heç bir halda haqq qazandıрмаq olmur. Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov da mediaya açıqlamasında xaricdə yaşayan, fəaliyyət göstərən soydaşlarımızın heç birinə siyasi baxışlarına görə fərq qoyulmadığını dəfələrlə vurğulayıb. “Azərbaycandan kənarında iqtidar-müxalifət anlayışı ola bilməz. Hamımız vətənimizin, dövlətimizin ətrafında sıx birləşməliyik. Əgər kimsə siyasi fəaliyyətlə məşğul olmaq istəyirsə, Azərbaycan siyasi proseslər üçün açıq olan, demokratik bir ölkədir”-deyə o bildirib.

Diasporumuzun bu çəkişmələrdə iştirakının qeyri-mümkün olduğunu radikallar özləri də anlayırlar. Amma deyəsən müxalifətin diasporumuzun onlara inamının hansı səviyyədə olmasından xəbəri yoxdur.

Beynəlxalq Diaspor Mərkəzinin sədri İsmayıl Ağayev bizimlə söhbətində dedi ki, Azərbaycanda və Azərbaycandan kənarında ideal, çirkəbə batmamış bir qüvvə varsa, o da milli diasporumuz olmalıdır: “Ümumiyyətlə, diaspor Azərbaycan həqiqətlərini, ərazi bütövlüyünü, xalqımızın mənafeyini müdafiə edilən bir qüvvədir. Bu nöqteyi-nəzərdən diasporu heç bir halda siyasətə qoşmaq olmaz və diaspor, ümumiyyətlə, siyasətə qoşulmur”. İ. Ağayev İP-in diasporla bağlı bu addımının cəfəngiyatdan başqa bir şey olmadığını hesab edir: “Ona görə ki, artıq Azərbaycan diasporu formalaşmağa başlayıb. Diasporu bu məsələyə birmənalı şəkildə qatmaq olmaz. Azərbaycan dövləti diasporumuza kifayət qədər diqqət ayırır və diasporun arxasında durur. Eyni zamanda diaspor da Azərbaycan dövlətinin çiçəklənməsi üçün əlindən gələni edir. Diasporumuz hər zaman Azərbaycan dövlətinin və onun Prezidenti İlham Əliyevin arxasındadır”.

“Ermənilər iqtidar-müxalifət fərqi qoymadan üstümüzdə gəlirlər”

BDM sədri bildirir ki, ermənilər azərbaycanlı və türkləri ayırmır və ölkəmizdən kənarında heç bir iqtidar-müxalifət anlayışı olmadan bir tük olaraq üstümüzdə gəlirlər: “Bu gün özlərini millətçi hesab edən insanlar bu yolu

tutmamalılardırlar. Bu yol düşmənlərimizə sərf edən yoldur. İndindən insanlar arasından, eləcə də diaspor arasında nifaq salmağa ehtiyac yoxdur. Diasporumuz Azərbaycan iqtidarının müdafiəsində, azərbaycançılıq iddialarının ətrafındadır. Biz Azərbaycandan kənarıda iqtidar-müxalifəti deyil, bütöv Azərbaycan anlayışı qoyuruq. Hesab edirəm ki, belə insanların Azərbaycandan kənarıda heç bir dayağı və qüvvəsi ola bilməz, o cümlədən Azərbaycan diasporu içərisində”.

“Belçika-Azərbaycan Evi”nin sədri Bülənd Gürçam qeyd edir ki, diaspor dünyada çox böyük güc olaraq qəbul olunur. Onun fikrincə, bizdə hələ bu gücə inananlar olmasa da, amma bu güclə ölkəsindən kənarıda, beynəlxalq qurumları hərəkətə gətirib bununla da ölkəsinin də siyasi gedişatını dəyişdirən ölkələr çox olub: “Hal-hazırda da belə hərəkətlər var. Milli liderimizin bir sözü var və bu artıq qanun olaraq da Azərbaycan tarixində öz yerini alıb. O deyib: “Nə səbəbdən olduğundan asılı olmayaraq, xaricə getmiş azərbaycanlılar, Azərbaycanda yaşayan azərbaycanlılarla eyni hüquqa malik olmalıdırlar”. Bu nə deməkdir, yəni azərbaycanlılar xaricdə də olsalar, Azərbaycanın gedişatıyla yaxından maraqlanmalıdırlar. Mən də buna görə diasporu düzgün çərçivə içində Azərbaycanın gedişatında rol almaq və qazandıqları təcrübəni öz ölkəmiz üçün istifadə etməyə təşviq etməyə tərəfdaram”.

“Müxalifət, özünü məhəllədə bir-biri ilə yola getməyən iki qonşu vəziyyətinə salıb”

B. Gürçam hal-hazırda Azərbaycanda nə müxalifət, nə də “müxalifət” anlayışının olmadığını deyir: “Müxalifət ölkənin həyatında ən az hökumətdə olanlar qədər məsuliyyət daşmalıdır. Bir deyişlə, yaxşının yaxşısı olmalıdır. Yəni edilənin daha düzgün edilməsinə həm hökumətdə olanları inandırmalıdır, həm də ona inananları inandırmalıdır”. Diaspor fəalımız bildirdi ki, Azərbaycan müxalifəti özünü məhəllədə bir-biri ilə yola getməyən iki qonşu vəziyyətinə salıb: “Onlar hər şeyin pis tərəfini çölə çıxarmaq istəyir. Belə müxalifətçilik olmaz. Müxalifət dünya siyasətini təqib etməlidir. Bəzi milli məsələlərdə nə olursa olsun hökumətlə birgə çıxış etməlidir”.

Müxalifətdən ona təkliflər olunduğunu deyən B. Gürçam onlara inanmadığını və ümumiyyətlə, varlıqlarını qəbul etmədiyini qeyd etdi: “İnanmadığım bir yolda getmək də mənə tərs düşər. Mənim fikrim və yolum bəllidir. Azərbaycandakı siyasi gedişat milyonlarca azərbaycanlı kimi mənə də qane edir. Bu demək deyil ki, mən gedişatın hamısıyla həmfikirəm, yox mənim də tənqidlərim də olub və olacaq da. İnsan düşünən bir varlıqdır və hər şeyin daha yaxşısını etmək və istəmək kimi bir duyğusu var. Mən də Azərbaycanımızın bu günündən daha gözəl günlərə layiq olduğuna inanıram və o yolda lazım gəldiyində öz sözümlü demək istədiyimi, hətta, dediyimi, yazdığımı hər kəs bilir”.

“Dünya azərbaycanlıları Azərbaycanda sabitliyi pozanlara qarşı mübarizə aparır”

Dubaydakı Azərbaycan Cəmiyyətinin sədri Samir İmanov müxalifətin bu cəhdlərinin heç bir nəticəsinin olmayacağı qənaətindədir: “Çünki dünya azərbaycanlıları Azərbaycanda sabitliyi pozanlara-istər daxili, istərsə də xarici qüvvələrə- qarşı mübarizə aparır. İnanmıram ki, xaricdə yaşayan azərbaycanlılar arasında xalqa və dövlətə qarşı xainlik edənlər tapıla”.

S. İmanov mövqeyin hamıya bəlli olduğundan inanmır ki, müxalifətdən ona əməkdaşlıq təklifi edilsin. “Dünyada qazandığımız müsbət ad və böyük hörmət yalnız Heydər Əliyevin müdrik siyasəti və bu gün onu lazımı səviyyədə həyata keçirən dövlət rəhbərinin işi nəticəsində əldə edilib”, deyə o əlavə etdi.

Yeri gəlmişkən, Bakıda radikal müxalifətin keçirdiyi 2 aprel mitinqindən sonra Dubayda nəşr edilən “Gulf News” qəzeti “Röyters” agentliyinin yaydığı həqiqəti əks etdirməyən məqalə dərc etmişdi. S. İmanov qəzetin rəhbərliyi ilə görüşərək onlara etiraz məktubunu təqdim edib. Eyni zamanda, bütün aidiyyəti orqanlarla görüşərək BƏƏ, xüsusən də Dubay Əmirliyi mediasında Azərbaycan haqda həqiqətləri əks etdirən məqalələrin dərcini və verilişlərin hazırlanmasını tələb edib. “Gulf News” qəzeti son həftə ərzində artıq öz səhifələrində Azərbaycanda iqtisadi artımın ildən-ilə artmasını konkret rəqəmlərlə göstərmiş və gələcəkdə dünya sərmayəsinin məhz Azərbaycana qoyulacağını qeyd edib. Eləcə də BƏƏ-nin “The One” TV kanalında Azərbaycan haqqında veriliş təqdim olunub. Dubay Əmirliyinin Media Qrupuna daxil olan “The one” TV kanalının axşam “Emirates News” ingilis dilində çıxan xəbərlər proqramında Azərbaycanda gedən tərəqqi və yüksək həyat səviyyəsinin mövcudluğu haqqında göstərilən veriliş vasitəsilə tamaşaçılara geniş məlumat verilib. Veriliş zamanı “Fly Dubai” hava yollarının icraçı direktoru Qeys əl-Qeysinin müsahibəsində qeyd edilir ki, bu gün Azərbaycana gedən istər turist, istərsə də iş adamlarının sayı böyük sürətlə artmaqdadır.

“Bu İctimai Palatanın yaranmasına nədənsə inamım yoxdur”

Finlandiya-Azərbaycan Assosiasiyasının sədri Vasif Muradlı da bildirdi ki, ürəyində az da olsa vətən sevgisi olan hər bir kəs torpaqlarının 20 % işğal altında olduğu halda heç bir çəkişməyə getməz: “Əksinə birləşib vətəninə bu bələdan qurtarar. Əfsus ki, müxalifət bunu etmək əvəzinə ölkədə sabitliyi pozmaqla məşğuldur”. Onun fikrincə, müxalifət iqtidarla birləşsə, heç bir xarici qüvvə Azərbaycanı parçalaya bilməz: “Azərbaycanın parçalanması isə ancaq düşmənlərin xeyrinədir. Müxalifət diasporla əməkdaşlıq qurmaq əvəzinə iqtidarla işbirliyi qursa daha yaxşı olar”.

“Azərbaycan diaspor təşkilatları ölkəmizi inkişaf etmiş demokratik dövlət kimi tanınması, Qarabağ həqiqətlərini dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq üçün əlimizdən gələni edirik” deyən V. Muradlı mövqeyini bu cür açıqladı: “Dünyanın elə bir ölkəsi yoxdur ki, orada sosial problemlər olmasın. Bunu bəhanə edib ölkəsini nüfuzdan salan bir müxalifətlə işbirliyi qurmaq sizcə nə qədər düzgün olar?”

ABŞ-ın Kaliforniya ştatında fəaliyyət göstərən Azərbaycanlı Amerika Qadınlar Assosiasiyasının prezidenti Gülbəniz Arifqızı kəskin tənqidləri ilə çıxış edən diaspor nümayəndəsi kimi tanıyır. Amma qərbdədir ki, Gülbəniz xanım da indiki müxalifətə inanmır. Həmsöhbətimiz hakimiyyətin bu müxalifəti ciddi saymadığı fikrindədir. Müxalifətin diasporu daxili siyasətə qatmaq məsələsinə gəlincə o bildirdi ki, inandığı insanlar varsa,

onların bu millət üçün canından, qadından keçməsinə inanarsa bunlarla bəlkə əməkdaşlıq edərdi. “Amma indi arxasınca gedəcək bir lider görmürəm” deyə əlavə etdi.

Paritet.-2011.-28-29 aprel.-№46.-S.6.

"Böyük Britaniyada güclü Azərbaycan diasporu fəaliyyət göstərir"

Elnur Eltürk

"Liverpool Azərbaycan Cəmiyyətinin" sədri Ramiz Babayevin "Təzadlar" qəzetinə müsahibəsi

- İngiltərədəki Azərbaycan diaspor fəaliyyətini necə qiymətləndirirsiniz? Xüsusilə, Azərbaycan diasporu ictimai-siyasi dairələrə təsir etmək üçün hansı imkanlara sahibdir?

- Öncə İngiltərənin Liverpool şəhərində ilk dəfə tələbələrimiz tərəfindən yaradılan cəmiyyətimizə maraq göstərdiyinizə görə təşəkkürümü bildirirəm.

Ümumiyyətlə, son illər Azərbaycan gəncləri inkişaf edir. Artıq Azərbaycanda universitetin bakalavr pilləsini bitirən, savadlı, özünü dərk edən və dünyagörüşü ilə fərqlənən Azərbaycan gənci xaricdə təhsilə maraq göstərir və nəticədə istəyinə nail olaraq, müxtəlif ölkələrin nüfuzlu universitetlərində tələbə adını qazanır. 1991-ci ildən indiyədək Azərbaycan gəncləri ilə aparılan təbliğatın nəticəsidir ki, xaricə çıxan hər bir gəncin içində ölkəsini, millətini, tarixini və adət-ənənəsini tanımaq istəyi hədsiz dərəcədə yüksəkdir. Buna görə də təkcə İngiltərədə deyil, dünyanın bir çox ölkəsində gənclərimiz diaspor işində fəallıqla təmsil olunur və əvəzsiz töhfələrin müəllifidirlər.

Azərbaycan Diaspor təşkilatının İngiltərənin ictimai-siyasi dairələrinə təsir etmək imkanları mövcuddur, lakin bunun həddən artıq böyük təsir qüvvəsinə malik olduğunu demək bir az arxayınçılıq yaradardı. Buna görə də hər bir tələbəmiz, həmvətənimiz, o cümlədən cəmiyyətlərimiz tərəfindən bu istiqamətdə görüləsi işlər çoxdur.

- İngiltərədə erməni diasporunun fəaliyyəti hiss olunurmu?

- Digər şəhərlər haqqında fikir yürütmək mənim üçün çətinlik yaratmasına baxmayaraq, Liverpool şəhərində erməni diasporunun fəaliyyəti, demək olar ki, hiss olunmur. Lakin erməni diasporunun burada vaxtikən çox gözəl fəaliyyəti olduğunu əminliklə deyə bilərəm. Belə ki, Universitetin Kitabxanasının tarix bölməsində qondarma erməni soyqırımı, "böyük Ermənistan"la bağlı kitablarını öz gözlərimlə görmüşəm və onların çap olunma tarixləri və məkanına nəzər yetirdikdə isə, həddən ziyadə təəssüf hissi keçirmişəm. Bir çox kitablar Amerikada çap olunub, 70-80 cı illərə aiddirlər. Erməni diasporunun uğurudur ki, bu gün bu kitablar Liverpool Universitetinin Kitabxanasındadırlar.

Lakin buna baxmayaraq, hal-hazırda cəmiyyətimiz Azərbaycanın Böyük Britaniyadakı səfirliyi ilə sıx əməkdaşlıq edərək, Universitetin Kitabxanasına Azərbaycan haqqında ingilis dilində kitablar yerləşdirmək istiqamətində işləri davam etdirir. Belə ki, artıq universitetlə əlaqə saxlanılıb, bəzi kitabların gəlməsini gözləyirik ki, onları universitetin müvafiq qurumuna baxılması üçün təqdim edək ki, kitabın kitabxanaya lazım olub-olmaması müəyyən edilsin. Bir nüansı qeyd etmək istərdim ki, bu yoxlamanın nəticəsi bizim üçün çox maraqlıdır. Əlbəttə ki, nəticədən də asılı olaraq fəaliyyətimiz müəyyən ediləcək.

- Olmazmı ki, Böyük Britaniyada Azərbaycan cəmiyyətləri bir araya gəlib birgə fəaliyyət göstərsinlər? Bir vahid mərkəzdən koordinasiya olunsun və aktiv fəaliyyət ortaya qoyulsun...

- Mən hazırda Liverpool Universitetinin magistr tələbəsiyəm, təhsilim dövlət proqramı çərçivəsində maliyyələşdirilib və burada sentyabr ayına qədər qalmaq planlaşdırıram. Cəmiyyətimizin təsis yığıncağında da bildirmişdim ki, əsas məqsəd Liverpoolda yaşayan azərbaycanlıların səmimi, mehriban və effektiv şəbəkəsini yaratmaqdır.

Böyük Britaniyada şəhərlər üzrə Azərbaycan cəmiyyətlərinin vahid koordinasiyası (sistemli idarəçilik) olsaydı, pis olmazdı, lakin hazırda bu cəmiyyətlərin buna hazır olmadığını düşünürəm. Bundan əlavə, hazırda səfirlik var, dövlət səviyyəsində istənilən təşəbbüsə dəstək verilir. Düşünürəm ki, səfirlik koordinasiya işlərinin təşkilində gözəl rol oynaya bilər.

- Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə baxış hansı istiqamətdədir?

- Ümumiyyətlə, çalışırıq ki, insanları konflikt (münaqişə) mövzusu ilə çox narahat etməyək. Lakin bu, bizim ağırlı münaqişəmiz haqqında, ümumiyyətlə, danışmamağımız demək deyil. Sadəcə, heç kəsə sirt deyil ki, Avropada bu mövzuda danışmaq və eşitmək o qədər də arzu edilən deyil. Buna görə də hansısa bayramda, tarixi günün qeyd edildiyi gündə, dolayısı ilə, lazımı yerlərə, lazımı ismarcı çatdırmaq niyyətimiz olub, var və həmişə də olacaq. Biz inanırıq ki, cəmiyyət üzvləri ilin sonunda özlərinə bir ingilis və ya digər milləti dost qazandıra bilsələr, bu artıq Azərbaycanın uğuru deməkdir. Hər bir kiçik addım böyük nəticələrin başlanğıcıdır.

- Bildiyimiz qədər Güney Azərbaycandan olan milli fəallar İngiltərədə fəaldırlar. ümummill işlərdə Güney Azərbaycan təşkilatları ilə diaspor qurumlarımız arasında birgə fəaliyyət özünü göstərirmi?

- Öncə bildirmək istərdim ki, burada çoxlu sayda Güney Azərbaycanlılarla tanış olmuşuq. Bəziləri, yarı azərbaycanlı, yarı fars mənşəli həmvətənlərimizdir. Lakin sizin vurğuladığınız ümummill işlərə hər kəsin individual (özünəməxsus) yanaşması var. Belə ki, heç də hamı Cənubi Azərbaycanı azad görməkdən, milli problemlərdən danışmır. İrandan olan hər kəs bu ölkədə mövcud olan hakimiyyətdən narazıdır. Bəzən Bakıdan olan gənclərimiz təəccüblənirlər ki, necə olur, Cənubi Azərbaycandan heç də hamı dil və mədəniyyət problemlərindən danışmayaraq, daha çox demokratiyadan danışirlər.

Şəxsi bir hissimi də sizinlə bölüşmək istərdim. Hər dəfə İrandan olan Azərbaycan türkləri ünsiyyət zamanı mənim millətimi tarixin necə amansızcasına böldüyünə heyfslənir və bundan çox təəssüflənirəm... Xalqımız üçün müəyyən qədər kədərli bir nüansdır.

Liverpulda yaşayan Güneyli həmvətənlərimiz əsasən bizim cəmiyyətin bayram tədbirlərində, müzakirələr üçün yığıncaqlarında iştirak edir, mədəni əlaqələrimizin qırılmamasına töhfə verməkdədirlər.

- Türk diaspor qurumları ilə münasibət hansı səviyyədədir?

- Türklər bizim bacı və qardaşlarımızdır. Biz harda - onlar da orada. Lakin kaş ki, deyə biləydim ki, onlar da harda və biz də orada oluruq. Əksər hallarda türklərin bizim tədbirlərə dəstəklərindən çox razı qalmışam, lakin onlara dəstəkdə özümdən şəxsən çox narazıyam. Nədənə, hər zaman mənə elə gəlir ki, biz lazımı qədər türklərə dəstək verə bilmirik. Bəlkə də bu vəziyyət onların istəklərinə müvafiq cavablarımız kifayət etdiyi üçün belədir.

Təzadlar.-2011.-28-30 aprel.-77/78.-S.5.

Xaricdəki iş adamlarımız "Azərbaycançılıq" ideologiyasının mühüm daşıyıcılarıdır

İsmayıl Ağayev: "Rusiya və Türkiyədəki iş adamlarımız milli mənafeyin təbliğində daha aktivdir"

Əlirza Amanbəyli: "Sahibkarlar az hallarda milli məfkurəyə sahib olurlar"

Azərbaycan müstəqillik əldə edərək bazar iqtisadiyyatına qədəm qoyduqdan sonra ölkədə milli burjuaziya da formalaşmağa başladı. Artıq Azərbaycanda biznes strukturları iqtisadiyyatın mühüm sahələri üzrə bir sıra nailiyyətlər əldə edib. Bu nailiyyətlər nəticəsində azərbaycanlı biznesmenlərin istehsal etdiyi müxtəlif çeşidli sənaye, kənd təsərrüfatı və s. sahələr üzrə məhsullar nəinki ölkə daxilində, bəzi hallarda hətta xaricdə də özünə layiqli yer tuta bilib.

Rüfət Sultan

Hazırda azərbaycanlı iş adamları bəzi əcnəbi ölkələrdə də öz biznes strukturlarını quraraq, burada da ölkəmizi layiqincə təmsil edir. Hətta xarici ölkənin vətəndaşı olan soydaşlarımızdan bəziləri belə yaşadıkları ölkələrdə geniş biznes strukturları qurub. Qeyd edək ki, soydaşlarımız xaricdə əsasən Rusiya, Ukrayna, Türkiyə və Gürcüstanda müxtəlif sahibkarlıq obyektləri açaraq, həmin ölkələrin cəmiyyətlərində özlərinə geniş nüfuz qazandıra bilib. Türkiyədə təxminən 5000 azərbaycanlı sahibkarlıq fəaliyyətilə məşğuldur. Bundan başqa, Avropa ölkələri, hətta Amerikada da soydaşlarımıza aid olan müəyyən biznes strukturları fəaliyyət göstərir. Hətta onlardan bir çoxları hazırda milyarder olmaları ilə seçilir. Məsələn, Rusiyada yaşayan soydaşlarımız arasında "LUKOyl" kimi nəhəng neft şirkətinin prezidenti Vahid Ələkbərov, "AST Telman" kimi tanınan Telman İsmayılov, Türkiyədə yaşayan Mübariz Məsimov belə milyarderlərdəndir. Ölkəmizin, onun tarixi, mədəniyyəti, azərbaycançılıq ideyasının, adət-ənənələrinin xaricdə təbliğində, hamı kimi, sahibkarlarımızın da böyük əməyi olmalıdır. Sahibkarlar nəinki öz mallarının satışı ilə məşğul olmalı, eyni zamanda bahəm əcnəbi diyarda vətəndaşı olduğu ölkənin bütün xüsusiyyətlərini yaymalıdır. Sırası vətəndaşlardan fərqli olaraq, onların xaricdə cəmiyyətə çıxış imkanları daha geniş olur. Deməli, ölkəmizin təbliğində də onların üzərinə başqaları ilə müqayisədə daha ciddi məsuliyyət düşür.

Beynəlxalq Diaspor Mərkəzinin rəhbəri İsmayıl Ağayev xaricdəki iş adamlarımızın sözügedən məsələdə təbliğat işində rolundan elə də razı deyil. Onun fikrincə, bizim sahibkarlar böyük əksəriyyətlə şəxsi maraqlarını ölkə, dövlət marağından üstün tutur: "Xaricdəki sahibkarlarımızın ölkəmizin təbliğində rolu məsələsi son dövrlər bizi maraqlandıran və həmişə düşündürən suallardan biri olub. Azərbaycandan kənarında diaspor rəhbəri və bir jurnalist olaraq əksər hallarda orada yaşayan soydaşlarımızla münasibətlər qururuq. Azərbaycandan kənarında biznes quran soydaşlarımızın iqtisadi imkanları hazırda milyardlarla dollarla ölçülür. Ancaq onların azərbaycançılıq ideyasına nə dərəcədə xidmət etdiyinə gələndə, başqa millətlərlə müqayisədə fərqli, təzadlı məsələlər meydana çıxır. Bir çox azərbaycanlı iş adamı Avropada, Rusiyada və kainatın başqa bölgəsində dünyanın böyük biznesə malik adamları sırasında yer alır. Ancaq təəssüf ki, onların azərbaycançılıq ideyasının

təbliği istiqamətində fəaliyyəti elə də gözə çarpmır. Hətta çox hallarda onlar özlərini üzə çıxarmaqdan yayınır. Türkiyədə fəaliyyət göstərən həmyerlimiz Mübariz Məsimovu çıxmaq şərtilə, səmimi şəkildə deyirəm ki, Avropa və Rusiyadakı sahibkar soydaşlarımızın əksəriyyəti diaspor işinə belə qoşulmaqdan qaçır. Dəstək vermirlər, ümumiyyətlə onlarla görüşmək belə müşkülə çevrilir. Hətta qəbullarına belə düşmək olmur. Çox hallarda onlar yaddan çıxarır ki, öz biznesini azərbaycanlı olaraq gücləndirib. Ancaq son zamanlar prezidentin diaspor fəaliyyətindəki rolunu nəzərə alaraq, yəqin bu insanlar da Azərbaycan diasporuna dəstək olaraq, ona kömək əlini uzadacaq. Çexiyada soydaşlarımızdan ibarət böyük iş adamları var. Onlar burada əsasən çoxmərtəbəli evlərin tikintisi ilə məşğuldur. Onlara Xocalı və Qarabağla bağlı hansısa tədbir olacağı barədə məlumat verdikdə, ondan vaz keçməyə çalışaraq, "mənə bu işə qatma" kimi ifadələr səsləndirirlər. Bu işdə adlarının belə hallanmasını istəmirlər. Tədbirin baş tutması üçün yardım edilməsini xahiş etdikdə də, dərhal deyirlər ki, "qoy başqaları etsin, gərək mən edəm". Həmsöhbətimiz bu sahədə təbliğati işlərin gücləndirilməsini vacib bildi: "Erməni iş adamları bir həftəyə 20 milyon dollar pul yığıb Dağlıq Qarabağ üçün ianə toplaya bildiyi halda, nədən milyardlarla pulu olan azərbaycanlılar bunu edə bilməsin? Onlar arasında təbliğati iş aparılmalıdır. Əksəriyyəti öz fəaliyyətində çox vaxt xırda detalları rəhbər tutur. Bu sahibkarlarımızla söhbət aparılmalı, təbliğat-təşviqat işləri qurulmalıdır. Mənəvi cəhətdən də onlara dəstək olmalıyıq ki, onlar da bir çox hallarda öz pullarını milli ideyaların təbliğinə yönəltməkdə maraqlı olsun". İ.Ağayev xaricdəki iş adamlarımızın milli keyfiyyətlərinin zəif olduğunu da diqqətə çatdırdı: "Çexiyada yüzlərlə sahibkarımız var ki, böyük işlər qurur. Amma onlardan heç biri bu gün Çex parlamentində hansısa deputatı ələ alıb, onun bizim xeyrimizə fəaliyyət göstərməsi istiqamətində hər hansı bir iş görməyib. Çox təəssüf ki, bunu etmirlər. Onlar üçün ən önəmli məsələ puldur. Azərbaycan məfkurəsi və kimliyi isə onlar üçün arxa plandadır. Bir də görürsən, hansısa tədbirin işıqlandırılması üçün çoxsaylı milli bayrağa ehtiyac olur. Keçən il Çexiyadakı sahibkarlarımızdan 50-yə yaxın bayraq alınmasını xahiş etdikdə, ondan da yan keçmişdilər. Bu insanlara mənəvi cəhətdən dayaq durmaq, onlarla iş aparmaq, maraqlanmaq, mütəmadi söhbətlər aparmaq lazımdır ki, biznesmenlərimiz prosesə cəlb olunsun. Bu məsələdə diaspor təşkilatlarımız zəifdir. Çünki onlarla, əsasən hökumət məşğul olmalıdır. Bu istiqamətdə rəsmilər ciddi düşünməli, xaricdəki iş adamlarımızın siyahısı tutulmalı, səfirliklər onlarla iş qurmalıdır". Ölkələr üzrə böldükdə isə, təşkilat rəhbəri bildirdi ki, Rusiya və Türkiyədəki iş adamlarımız, başqa regionlarla müqayisədə, milli mənafeyin təbliğində daha aktividir: "Avropadakıların əksəriyyəti isə nəinki biznesini, hətta özünü də gizlədir. Birmənalı şəkildə də təbliğatımıza yönəlik heç bir tədbirə qoşulmurlar. Nə maliyyə, nə də mənəvi dəstək verirlər".

Dünya Azərbaycanlıları Konqresi İnformasiya Mərkəzinin rəhbəri Əlirza Amanbəyli son illər yerli məhsullarımızın xaricdə geniş yayıldığına diqqət yetirdi və qeyd etdi ki, bunun özü də ölkəmizin təbliğinə yönəlmiş addımdır: "Xaricdə sərmayə qoyan azərbaycanlı iş adamların yerli, milli məhsullarımızı dünyada tanıtdırmasının özü, istər-istəməz, Azərbaycan mədəniyyəti, iqtisadiyyatının beynəlxalq aləmdə yüksək səviyyədə təmsil olunması deməkdir. Bu, bir növ, diaspor fəaliyyətini əks etdirən məsələdir. Sovetlər dağıldıqdan sonra xaricə üz tutan soydaşlarımızdan bəziləri özləri üçün biznes mərkəzləri də yaradıb. Onlar arasında "Palmali" Şirkətlər Qrupunun rəhbəri Mübariz Məsimovun adını çəkmək olar. O, şirkətə məxsus gəmilərin bir çoxuna Azərbaycanla bağlı adlar verməklə ölkəmizin təbliğində böyük rol oynayıb və oynamaqdadır. Bizim yerli kənd

təsərrüfatı məhsullarının xarici bazara çıxmasının özü də tanıtma prosesində böyük önəm daşıyır. İsveçdə güneyli soydaşlarımızın Azərbaycan yeyinti məhsullarının, Almaniyada xalça məhsullarının satış mərkəzləri fəaliyyət göstərir. Yerli məhsullarımızın xarici ölkədə satılmasının özü də birbaşa olaraq dövlətimizin tanıtılmasının bir yoludur. Proses son illər daha sürətlə inkişaf edir". O vurğuladı ki, xaricdə keçirilən biznes xarakterli müxtəlif səpkili sərgilər də sözügedən təbliğatda əhəmiyyət daşıyır: "Sahibkarlar arasında Azərbaycanın tarixinin, başına gələn müsibətlərin yaşadığı ölkədə yayılmasına yardım edən insanlar da var. Son illər Azərbaycan məhsulları ilə bağlı müxtəlif sərgilər keçirilir. Burada ölkəmizin işğal olunmuş əraziləri də göstərilir. Bu zaman işğal olunmuş torpaqlarımızdakı yeraltı sərvətlər barədə də dünya ictimaiyyəti məlumatlandırılır. Turizm sərgilərində də Dağlıq Qarabağın hazırda işğal altında olduğu və buna görə də turistlərin ora gedə bilmədiyi fikirləri yer alır. Bunların özü də bir təbliğatdır. Azərbaycanın hərbi sənayesi son illər yüksək sürətlə inkişaf edir. Bizdə istehsal olunan hərbi sursatlar artıq beynəlxalq bazara çıxır. Bunun özü ölkəmizin iqtisadi potensialının artdığını göstərir. Həmin sərgilərdə də, bununla yanaşı, nümayəndələrimiz Azərbaycanın başına gələn bəlaları dünya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdırır". Amma bütün bunlarla yanaşı, Ə. Amanbəyli də düşünür ki, xaricdəki iş adamlarımızın milli ideyaların təbliğində rolu qanəedici deyil: "Bu istiqamətdə hələ çox işlər görülməlidir. Sahibkarlar çox az hallarda milli məfkurəyə sahib olur. Amma son dönəmlər Mübariz Məsimov tərəfindən milli qəhrəman Mübariz İbrahimovun şərəfinə gəmiyə onun adının verilməsi böyük əməkdir. Həmin gəmi bütün dünyanı gəzməklə, adını daşdığı şəxs barədə dünyanı məlumatlandırır. Amma bütövlükdə götürdükdə, hazırkı fəaliyyət tam şəkildə qanəedici deyil. Bundan da çox işlər görə bilərdilər. Xaricdəki soydaşlarımızda milli ideologiya üstün olsa, bizim haqq səsimizin dünyaya çatdırılmasında onun böyük rolu olacaq. Dövlətimiz gəncdir. Biznes adamlarının bu prosesə cəlbində Azərbaycan dövlətinin də xüsusi rolu olmalıdır. Azərbaycan Diaspor Komitəsi iş adamlarının mənafeyini ciddi surətdə nəzərə almalı, bu sahədə bəzi süni maneələr aradan qaldırılmalıdır. Dəstək olarsa, bu, iş adamlarına da müsbət təsir edəcək. Onlar müsbət mənada ölkəmizi beynəlxalq aləmdə təmsil edəcəklər".

Məqalə Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında KİV-ə Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə hazırlanıb

Bakı Xəbər.-2011.-29 aprel-1 may.-№ 74.-S.15.

Azərbaycan xalqının tarixi... Ümummilli idealları... Və azərbaycançılıq ideologiyası

Nizami Cəfərov,

Azərbaycanda Atatürk Mərkəzinin rəhbəri, AMEA-nın
müxbir üzvü, Milli Məclisin deputatı

Azərbaycan xalqı dünyanın o xalqlarındandır ki, zəngin (və şərəfli!) bir tarix yaşamaqla yanaşı, bu tarixi onun ən müxtəlif dövrlərində, mərhələlərində bütün aydınlığı (və dərinliyi) ilə dərk eləməyə çalışmış, gələcəyə həmişə ümidlə (və inamla!) baxmışdır. Xalq yalnız böyük mütəfəkkirlərinin, elm və sənət xadimlərinin, dövlət adamlarının deyil, ümumkütləvi düşüncənin səviyyəsində də tarixə kifayət qədər həssas olmuş, öz tarixi yaddaşını milli mənliliyinin, mentalitetinin - mənəvi xarakterinin üzvü tərkib hissəsi kimi qoruyub saxlamışdır.

Müxtəlif təzyiqlərə, müdaxilələrə ən çox məruz qalan xalqlardan olan Azərbaycan xalqı ərazi bütövlüyünü, siyasi birliyini itirsə də, tarixi təfəkkürünün bütövlüyünü heç zaman itirməmişdir. Və bu milli tarixi təfəkkürün bütövlüyüdür ki, xalq özünün milli ideallarına həmişə sadıq qalmış, onların elmi- nəzəri yekunu olaraq azərbaycançılıq ideologiyasını yaradıb inkişaf etdirmişdir.

* * *

Azərbaycan xalqı öz mənşəyi etibarilə türk xalqlarından biridir. Və onun etnik tarixi ümumtürk tarixinin üzvü tərkib hissəsidir.

Türklər müstəqil bir etnos olaraq tarix səhnəsinə təxminən e.ə. III minilliyin ortalarında çıxmışlar. O dövrə qədər Altay etnik birliyinin tərkibində olan türklər bir neçə min illik diferensiasiya tarixi yaşamışlar.

Türk etnosunun hansı coğrafiyada formalaşması tarixşünaslıqda nə qədər mübahisəli olsa da, arqumentlərin çoxu diqqəti məhz Mərkəzi Asiyanın geniş çöllərinə yönəldir. E.ə. III minilliyin ortalarından e.ə. I minilliyin ortalarına qədər həmin coğrafiyanı məskunlaşdıran, öz etnik mənəvi xarakterlərini formalaşdıran, böyük epos mədəniyyəti yaradan türklər e.ə. I minilliyin sonlarına doğru, tamamilə təbii olaraq Şimala, Cənuba, Şərqa və xüsusilə Qərbə yayılmağa başlayırlar.

Şimal soyuq idi. Cənub güclü Çin etnosları ilə diplomatik münasibət tələb edirdi.

Şərqdə cəlbədicə bir şey olmadı.

Və tarix türklərin qarşısına Qərbə doğru uzanan intəhasız bir yol açmışdı. Özü də Cənub- Qərbə, yaxud Şimal- Qərbə yox, məhz birbaşa Qərbə!.. Qərb yaşayış üçün əlverişli (və boşluq!) idi.

Türklərin, yaxud onların da daxil olduğu etnik birliklərin Şərqdən Qərbə doğru axınlarının daha əvvəlki, hətta e.ə. X minilliyə qədər qədimləşdirilən dövrlərdən başlanması barədə təsəvvürlər mövcuddur. Bu təsəvvürlərə

müəyyən qədər ciddi yanaşmağa əsas verən argument Avropada türklərlə etnik qohum olan xalqların - macar, fin, eston və s.-lərin mövcudluğudur ki, onların bu qədər uzaq Qərbbə düşmələrinin tarixinin e.ə. I minilliyin sonlarından sonraya aid olmasını qəbul etmək çətindir. Başqa bir argument də vardır... Türklər eramızın ilk əsrlərindən başlayaraq Qərbbə doğru böyük kütlələrlə, inamla, sanki yüzillər boyu tanıdıqları yollarla gedirmiş kimi gedirlər. Qarşılaşdıqları xalqlarla çoxtərəfli, geniş miqyaslı əlaqələrə girmələri türklərin bu hərəkətinin kortəbii bir axın yox, qanunauyğun proses olduğunu göstərir...

I minilliyin ortalarında, Qərb türkləri Atillanın başçılığı ilə german və slavyan tayfalarını öz ətraflarında birləşdirərək Roma imperiyasını dağıdıb Avropa tarixinin yeni epoxasını başlayanda Şərqi türkləri hələ də Mərkəzi Asiyada öz tarixi vətənlərinin keşiyini çəkir, Şərqi dünyasının etnik- mədəni mənzərəsinin formalaşmasında fəal iştirak edirdilər. Və Altaylardan Qərbi Avropaya qədər yayılan bu möhtəşəm etnosun ilkin diferensiasiyası da I minilliyin əvvəllərindən başladı. Qərbbə doğru axın edən türkləri tarix tədricən qırpaqlar kimi tanıdı... Mərkəzi Asiyada isə qırpaqlarla yanaşı oğuzlar və qarluqlar vardı.

Asiyadan Şərqi Avropanın geniş çöllərinə keçən qırpaq türkləri - hunlar hələ eramızın ilk əsrlərindən yalnız Qərbbə yox, Şimala və Cənuba doğru da yayıldılar... Və nəticə etibarilə, Şimalda çuvaşların, tatarların, başqırdların və s., Cənubda Azərbaycan türklərinin, kumukların, qaraçay - balkarların və s. etnik əsası qoyuldu.

Mərkəzi Asiyada qalan türklərə gəldikdə isə, qırpaqlar - Altay, qazax, qırğız və s.; qarluqlar - özbək, uyğur və s.; oğuzlar isə türkmənlərə, sonradan Asiyaya keçərək Azərbaycan, Türkiyə türkləri və s. bölündülər. Və beləliklə, I minilliyin sonu II minilliyin əvvəllərindən etibarən türk etnosunun diferensiasiyasının ikinci dövrü başladı: qırpaqlar, oğuzlar və qarluqlar müasir türk xalqlarına parçalandılar...Ancaq qeyd etmək lazımdır ki, birinci diferensiasiya kimi ikincisi də yüz illər boyu davam edən mürəkkəb bir proses olub ortaq kökləri ən diferensial dövrdə belə qoruyub saxlamışdır.

Türklərin etnik- coğrafi diferensiasiyasının bölünməsinin məhsulu olan Azərbaycan xalqının - Azərbaycan türklərinin əsasını e.ə. I minilliyin sonu eramızın I minilliyinin əvvəllərində Şimaldan- Şərqi Avropadan Qafqaza gələn qırpaq türkləri - hunlar müəyyənləşdirməyə başlamışlar.

Bununla belə Azərbaycan tarixşünashlığında türklüyün tarixini müasirləşdirməklə yanaşı daha qədim dövrlərə aparıb çıxarmaq cəhdləri də vardır. Hətta bir sıra araşdırıcılar, kifayət qədər sübutları olmasa da, türklərin dünyaya ümumiyyətlə Ön Asiyadan yayıldığı iddiasındadırlar. Biz bu cür iddialara dərhal "qeyri - elmi" damğası vurub üstündən keçmək fikrində deyilik, ancaq onu da əminliklə deyə bilərik ki, Azərbaycan xalqının təşəkkülünə eramızdan əvvəlki minilliklərə aid etnik münasibətlər (və tarix!) elə bir təsir göstərməmişdir.

* * *

Azərbaycanın etnik tarixi Azərbaycan xalqının tarixindən qədimdir.

E.ə. II minillikdən etibarən Cənubdan gələrək tədricən Qafqazda məskunlaşan Qafqaz etnosu- indiki Dağıstan xalqlarının ulu babaları bu coğrafiyanın bizə məlum olan ilk sakinləri idilər. Və onların etnik diferensiasiyasının məhz burada - Şimali Qafqazda getməsi də bunu təsdiq edir. E.ə. II minilliyin sonu I minilliyin

əvvəllərində isə Qafqaza İran etnosları gəldilər... Onlar coğrafiyanın yerli sakinlərini Şimala - Böyük Qafqaz dağlarının ətəklərinə doğru sıxışdırmağa başladılar. Ancaq İran etnoslarının əsas mədəniyyət mərkəzləri İranın xeyli Cənubunda olduğuna görə Qafqazda əvvəllər geniş yayıla, kütləvi olaraq məskunlaşa bilmədilər. Ancaq İran gücləndikcə İran etnosları vaxtaşırı olaraq Qafqaza müdaxiləni davam etdirdilər...

Azərbaycan xalqının əsası qıpçaq türklərinin- hunların Qafqaza (və daha Cənuba) ardıcıl axını (və bu coğrafiyada məskunlaşması) ilə qoyuldu. Eramızın ilk əsrlərində artıq Qafqaz əhalisinin əksəriyyətini təşkil edən tanrıçı türklər I minilliyin ortalarında artıq regionun əsas siyasi qüvvəsi idilər. Böyük mədəniyyətə, beynəlxalq münasibətlər təcrübəsinə və yüksək idarəçilik qabiliyyətinə malik türklər tezliklə yerli etnosları öz ətrafında birləşdirməyə nail oldular. Onların Qafqazda xüsusi nüfuz qazanmalarının bir səbəbi də vaxtaşırı olaraq Şimaldan - Şərqi Avropadan gələn türk- qıpçaq axınları hesabına daha da güclənmələri idi... Zətən tanrıçı olan Qafqaz türklərinin müəyyən qismi tədricən xristianlaşmağa və xristianlığın atributlarını qəbul etməyə başladılar. Bu onları xristianlığı qəbul etmiş qeyri- türk mənşəli qafqazlılarla da yaxınlaşdırdı. Və heç də təsadüfi deyil ki, tarixşünaslıqda xristian türklərin sonralar bir sıra Qafqaz xalqları içərisində əriməsi, məsələn, ermənilərin, gürcülərin etnik tərkibinə daxil olması barədə fikirlər mövcuddur. Ancaq belə bir hal olmuşdursa da, epizodik səciyyə daşımışdır. Çünki Azərbaycan xalqının təşəkkülü tarixində birinci dövr məhz tanrıçı qıpçaq türkləri, onların Azərbaycan türklüyünün ilk əsasını təşkil etməsi ilə əlamətdardır.

İkinci dövr ərəblərin Qafqaza hücumu, İslam dininin yayılması və bunun ardınca müsəlman oğuz türklərinin Azərbaycanın Cənubuna və Şimalına (Qafqaza) yürüş edərək buralarda məskunlaşması ilə başlayır. Və oğuzların bu yeni vətən tutma hərəkəti II minilliyin əvvəllərində Şərqi Anadolunu da əhatə edir.

Azərbaycan xalqının təşəkkül tarixini özünəməxsus şəkildə əks etdirən "Dədə Qorqud" eposu da təsdiq edir ki, Qafqazda oğuzların müzəffər yürüşləri qarşısında əsas maneə qıpçaq türkləri Şərqi Anadoluda isə yunanlar olmuşlar. Eposda müasir Qafqaz xalqlarından heç birinin adının çəkilməməsi oğuzların onlara əhəmiyyət verməməsini, yaxud bu xalqların VII- XI əsrlərdə, regionda heç bir əhəmiyyətli siyasi rola malik olmadıqlarını göstərir.

Nə qədər İslam təəssübkeşi olsalar da müsəlmanlığı yenidən qəbul etmiş gəlmə oğuz türkləri öz tarixi tanrıçı yaddaşları (az fərqli dilləri, etnik psixologiyaları və həyat tərzləri) ilə yerli qıpçaq türklərinə kifayət qədər anlaşıqlı idilər... Xüsusilə onların əksəriyyətini təşkil edən tanrıçı qıpçaqlara... Bununla belə regionda İslamın yayılması zərurəti, eləcə də sayca çoxluq və siyasi mütəşəkkillik oğuzlara xüsusi tarixi səlahiyyət verdiyinə görə yerli qıpçaqlar çox keçmədən gəlmə oğuzların təsirini qəbul etməli oldular. Xristian qıpçaqlar isə kilsə vasitəsi ilə Qafqazdakı, eləcə də Şərqi Avropadakı dindaşları ilə müəyyən əlaqələrini nəzərə almasaq, təcrid olunaraq etnik simalarını itirdilər.

Azərbaycan xalqının təşəkkülü tarixinin üçüncü- sonuncu dövrü I minilliyin əvvəllərindən - səlcuq (oğuz) türklərinin Azərbaycanın həm Şimalında, həm də Cənubunda müəyyən etnocoğrafi (və siyasi) təmərküzləşmə yaratmalarından başlayıb həmin minilliyin ortalarından - Mərkəzi Asiyadan (Türküstandan) gələn türk axınlarının sona çatmasına qədər davam edir. Bu dövr onunla əlamətdardır ki, Azərbaycan xalqının etnik mənşəyində dayanan qıpçaq ünsürü artıq hər cür zənginləşmədən məhrum olduğu halda oğuz ünsürü ardıcıl olaraq

zənginləşir. Və nəticə etibarilə, xalqın etnik tərkibində mütləq dominantlığını təmin edir... Bu gün Azərbaycan xalqının antropologiyasında, mədəniyyətində, dilində və s. qıpçaq elementləri nə qədər az olsa da, hər halda mövcuddur. Bununla belə xalqın əsas etnogenetik təbiətini oğuz türkləri müəyyən edir. Və Azərbaycan xalqının təşəkkül tarixi onun oğuz türklərindən olan türkmənlərlə Türkiyə türklərindən ayrılması, hər üç türk- oğuz xalqının II minilliyin ortalarında tarix səhnəsinə müstəqil xalqlar kimi çıxması ilə sona çatır.

Ancaq nəzərə alınması vacib olan bir məsələ də vardır... Bu, ən qədim zamanlardan Azərbaycanda məskunlaşmış, eləcə də buraya sonralar gəlmiş Qafqaz, İran və s. mənşəli etnosların türk mənşəli Azərbaycan xalqı ilə qaynayıb qarışması məsələsidir ki, həmin proses Azərbaycan xalqının bütün təşəkkül tarixi boyu getmişdir.

* * *

Azərbaycan xalqının II minilliyin ortalarından başlayan tarixini milli birlik, ərazi bütövlüyü və dövlət müstəqilliyi uğrunda mübarizə tarixi kimi səciyyələndirmək olar. Türk (və müsəlman) dünyasının üzvü tərkib hissəsi olan azərbaycanlılar XVI əsrin əvvəllərində Şah İsmayıl Xətəinin rəhbərliyi ilə Azərbaycan səfəvilər dövlətinin əsasını qoydular ki, bu dövlət yalnız türk (və müsəlman) dünyası ilə deyil, bütün dünya ilə bu və ya digər dərəcədə bağlı idi. Paytaxtı əvvəllər Təbriz olan, Azərbaycanın, demək olar ki, bütün coğrafiyasını əhatə edən bu dövlətin başında Azərbaycan türk hökmdarları dayanırdılar. Fərmanlar dövrün beynəlxalq dilləri ilə yanaşı Azərbaycan türkcəsində də verilir. Milli mədəniyyətin inkişafı üçün böyük işlər görülürdü... Ancaq xarici müdaxilələr (və milli mütəşəkkilliyin zəifliyi) ucbatından Azərbaycan səfəvilər dövləti öz tarixi missiyasını davam etdirə bilmədi. XVIII əsrin ortalarında başqa bir Azərbaycan türk hökmdarı Nadir şahın müstəqil Azərbaycan dövlətini möhkəmləndirmək uğrunda mübarizəsi də uğursuzluqla nəticələndi. Və ölkənin ərazisində biri digəri ilə vuruşan çoxlu kiçik dövlətlər - xanlıqlar meydana çıxdı.

Bununla belə XVI əsrin əvvəllərindən XVIII əsrin sonlarına qədər Azərbaycan xalqı öz mədəniyyətinin İntibah dövrünü yaşadı... Onlarla irihəcmli folklor əsərləri - dastanlar, xüsusilə "Koroğlu" eposu məhz həmin əsrlərdə yarandı. Klassik (ümumşərq) üslubunun ümumən mədəniyyətdə öz yerini xalq üslubuna və ya milli üsluba verməsi - canlı xalq dilində yazan böyük sənətkarların yetişməsi milli intibahın təzahürü idi.

XVII- XVIII əsrlər Azərbaycan xalqının tarixinin ən paradoksal dövrü sayıla bilər... Bir tərəfdə ümummilliyet ruh, mənəvi- mədəni birlik və müstəqillik hisslərinin güclənməsi; digər tərəfdə isə siyasi dağınıqlıq, mərkəzi dövlətin olmaması... Bunun nəticəsində, artıq bütöv bir millət kimi formalaşmış azərbaycanlılar - Azərbaycan türklərinin tarixi vətəni XVIII əsrin sonu XIX əsrin əvvəllərindən başlayaraq İran, Rusiya və Osmanlı sultanlığının təcavüz meydanına çevrildi. Və beləliklə, Azərbaycan xalqı tarix boyu biri digəri ilə çarpışan üç dövlət tərəfindən bölüşdürüldü. Bundan sonra Azərbaycan türkləri öz etnik bütövlüklərini qorumaqla yanaşı üç böyük mədəniyyətin fərqli təsirlərini, dövlət idarəçilik texnologiyalarını qəbul etməli oldular.

Şərqi Anadoluda məskunlaşmış Azərbaycan türkləri üçün etnik- mədəni mühit hər halda daha münasib idi. Ancaq Osmanlı sultanlığının ucqarları olduğundan sosial inkişafın problemləri vardı... Şimali Azərbaycanda

Rusiya imperiyasının ruslaşdırma siyasəti nə qədər güclü olsa da, mütərəqqi, xüsusilə maarifpərvər siyasət də yürüdü. Ən ağır vəziyyət isə Cənubi Azərbaycanda idi... İran dövləti ölkə əhalisinin yarıya qədərini təşkil edən Azərbaycan türklərinə, demək olar ki, heç bir perspektiv vəd eləmədi.

Və Azərbaycan xalqı onun ictimai- siyasi tarixi üçün çox mühüm olan bir dövrə - XIX əsrin sonu XX əsrin əvvəllərinə bu cür acınacaqlı bir vəziyyətdə gəlib çıxdı...

* * *

XIX əsrin sonu XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan ictimai- siyasi şüuru xalqın ümummillə düşüncəsinin məhsulu olaraq azərbaycançılıq ideologiyasını formalaşdırdı ki, bu, türklüyünü, islam dininə məxsusluğunu və müasirləşmək istəyini dərk edən bir millətin ideologiyası idi. Azərbaycanın görkəmli elm, mədəniyyət və siyasət xadimlərinin, müəyyən fərqlərə baxmayaraq, demək olar ki, hamısının, uğrunda mübarizə apardıqları həmin ideal bütöv bir nəzəri sistemə çevrildi.

Azərbaycançılıq ideologiyasının ilk siyasi- praktik hadisəsi isə Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyətinin yaradılması oldu... Bu dövlətin meydana çıxmasında Azərbaycanın görkəmli ictimai- siyasi xadimlərinin, bütövlükdə Azərbaycan xalqının müstəqil dövlət qurmaq ideallarının böyük rolunu qiymətləndirməklə yanaşı etiraf etməli ki, o (Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti) daha çox mövcud tarixi şəraitin konyukturunun məhsulu idi. Azərbaycan xalqının təşəkkül tapdığı (və yüz illər boyu məskunu olduğu) coğrafiyanın təxminən beşdə birində qurulmuş bu dövlət elə ilk aylardan qonşu xalqların - erməni və gürcülərin ərazi iddiaları ilə qarşılaşdı. Xüsusilə Şərqi Anadoludan qovularaq Qafqazda dövlət qurmağa can atan ermənilər Azərbaycan ərazilərini tutmaq üçün hər cür vəhşiliyə əl atdılar. Və Osmanlı dövlətinin Qafqaz İslam ordusu adı altında göstərdiyi hərbi yardım - müdaxilə olmasaydı, yəqin ki, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti yalnız elan edilməklə kifayətlənmiş olacaqdı...

Azərbaycanın Şimalı ilə Cənubu arasında sovet dövrünə qədər bu və ya digər səviyyədə mövcud olan əlaqələr bütünlüklə kəsilmişdi.

Bununla belə, Moskvanın idarə etdiyi "Azərbaycan dövləti" nə qədər ideoloji təzyiqlərə məruz qalsa da, milli şüurun daşıyıcısı olan ziyalılar məhv edilsə də, xalq məhdud imkanlar daxilində öz varlığını nümayiş etdirə bilmişdi...

Və Heydər Əliyev kimi bir dahini yetişdirmişdi.

* * *

Azərbaycan xalqının ümummillə lideri Heydər Əliyevin azərbaycançılıq ideologiyasının inkişafında, yeni tarixi şəraitə uyğun interpretasiya edilməsində- modern səviyyədə təfsirində və həmin ideologiyanın tarixdə ilk dəfə əbədi (və dönməz) olaraq həyata keçirilməsində mənsub olduğu millətlə birlikdə apardığı mübarizə (göstərdiyi qəhrəmanlıq), ən nihilist "dostlarımızın" (və düşmənlərimizin) belə inkar edə bilməyəcəyi bir hadisədir. Heydər Əliyevin nə səviyyədə bir azərbaycançı olması, milli ideologiyamızın inkişafı, həyata

keçirilməsi tarixindəki rolu barədə danışarkən yalnız bircə gerçəkliyi yada salmaq kifayətdir ki, o, məfkurə olaraq meydana çıxandan bəri həmişə istər ədəbi, istər romantik siyasi təsəvvürlərin tərənnüm obyektinə olmaqdan o yana keçməmiş azərbaycançılıq ideallarına bir millətin müqəddəratını təyin edəcək qədər rəsmi məzmun- mündərəcə verdi.

Azərbaycan xalqı öz böyük oğullarının şəxsində belə bir cəhdi XX əsrin əvvəllərində də etmişdi, ancaq tarix müsaidsə deyildi...

Azərbaycançılıq ideologiyasının tarixi, əslində, Azərbaycan xalqının tarixi qədər qədimdir; hər şeydən əvvəl ona görə ki, bu və ya digər xalq (etnos) özünün ümummilli məfkurəsini - həyat fəlsəfəsini bütün mövcudluğu boyu formalaşdırır. Və tarixin elə bir dövrü gəlir ki, xalqın böyük mütəfəkkirlərində təmsil olunan idrakı uzun əsrlər ərzində təbii şəkildə formalaşmış həmin özünəməxsus (ümummilli!) məfkurəni formulə edir.

Əgər I minilliyin ortalarından XIX əsrin sonu XX əsrin əvvəllərinə qədər Azərbaycan xalqının yaşadığı kifayət qədər mükəmməl inkişaf tarixi olmasaydı (və bu tarix xalqın ümummilli məfkurəsini diqtə etməsəydi!), azərbaycançılıq ideologiyasının əsaslarını nə keçən əsrin əvvəllərində formulə etmək, nə də həmin əsrin sonlarında yenidən bərpa etmək mümkün olardı. Azərbaycan xalqının hansı məfkurəyə əsaslandığını bütün aydınlığı ilə təqdim edən ilk mənbə "Dədə Qorqud" eposudur. O epos ki, xalqımızın təşəkkül tapdığı ilk əsrlərdən meydana çıxmağa başlamış, onun gələcək tarixinin perspektivlərini müəyyənləşdirmişdir. "Dədə Qorqud"da türklər (1) İslamı qəbul edərək (2) müasir dünyanın üzvü tərkib hissəsi olan bir cəmiyyət (3) kimi hərəkət etməkdədirlər. Burada türkçülük, islam və müasirlik emosiya- inersiyası nə qədər güclü olsa da; nə türk şovinizmi, nə islam fundamentalizmi, nə də müasirlik kosmopolitizmi var.

Eposun min üç yüz illik yubileyini keçirən və bu genişmiqyaslı hərəkətə bütün Azərbaycan ziyalılığını bir neçə il səfərbər edən Heydər Əliyev yaxşı bilirdi ki,

a) Azərbaycan xalqının,

b) azərbaycançılıq ideallarının

c) və nəhayət, mənsub olduğu xalqın yüz illər boyu həsrətində olduğu bir hadisənin - azərbaycançılıq ideallarının gerçəkləşməsinin yubileyini keçirir.

Azərbaycan xalqının lideri Heydər Əliyev "Dədə Qorqud" eposunda ifadə olunmuş milli idealların nə qədər əsaslı, nə qədər perspektivli və nə qədər səmimi olduğunu bütün ruhu ilə duyurdu.

Ancaq o, tək olmamışdı... Onun özü də müdrik sələfləri kimi tarixin dərinliklərindən gəlirdi...

XIX əsrin sonu XX əsrin əvvəllərində azərbaycançılıq ideologiyasının nəzəri əsaslarını verən böyük mütəfəkkir Əli bəy Hüseynzadə də öz formuləsində (türkçülük, islamçılıq və müasirlik) bir də ona görə haqlı sayıla bilər ki, o, "Dədə Qorqud" eposu qədər səmimi olmuşdu...

"Dədə Qorqud" eposundakı azərbaycançılıq inersiya idi.

Əli bəy Hüseynzadə (və onun daha çox siyasətçi olan davamçıları) bu tarixi inersiyayı ideologiyaya çevirdilər.

Bütün bunların ardınca, tamamilə təbii olaraq, nə gəlməli idi?.. Azərbaycan xalqının tarixən mövcud olduğu coğrafiyanı ehtiva edən Azərbaycan dövləti uğrunda siyasi- ideoloji mübarizə!..

Etiraf etmək lazımdır ki, belə bir mübarizə aparıldı, özü də kifayət qədər güclü siyasi intellekt (və ehtirasla)!.. Bunun ən böyük göstəricisi yalnız Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyətinin yaranması olmadı, Azərbaycanın tarixi ərazisində bir neçə müstəqil dövlətin qurulmasına da cəhdlər edildi... Ancaq imperialist qüvvələrin təzyiqi ilə qərarlaşan beynəlxalq "harmoniya" Azərbaycan xalqının tarixi ideallarının (və milli ideologiyasının) həyata keçməsinə nəinki mane oldu, keçən əsrin 20- ci, 30- cu illərindən başlayaraq hətta bu idealların (və milli ideologiyanın) üzərinə dağıdıcı hücumlar başladı...

Ona görə də xalqın tarixini (və ideallarını) dərk etmiş ziyalılar bir tərəfdən nə qədər xoşbəxt idilərsə, o biri tərəfdən ondan da artıq bədbəxt idilər... Azərbaycanın müstəqilliyinin ideoloqlarından olan türkçü gənc Cəfər Cabbarlı tədricən Azərbaycan sovet ədəbiyyatının banilərindən birinə çevrildi, Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyətinin himninin musiqisini yazmış Üzeyir Hacıbəyli Azərbaycan SSR-in himninə də musiqi bəstələməli oldu.

Azərbaycan tarixinin dərinliklərindən gələn Səməd Vurğun özünün komsomol mənşəyi ilə fəxr eləməyə məcbur idi...

Azərbaycançılığın birinci tərkib hissəsi olan türkçülük 30-cu illərin ortalarından etibarən qadağan olundu. Və qadağaların miqyası o həddə çatdı ki, Azərbaycan xalqının birbaşa genotipinə - tarixi mənşəyinə müdaxilə edildi; israrla "sübuta" çalışdılar ki, Azərbaycan xalqı türk yox, İran mənşəlidir, sadəcə olaraq, orta əsrlərdə Azərbaycana gələn köçəri türklərin dilini qəbul etmişdir. Qəribəsi də o idi ki, böyük bir xalqın etnik tarixinin saxtalaşdırılması prosesi həm sovet, həm də İran Azərbaycanında eyni forma, məzmun və üsullarla aparılırdı. Xalqı öz etnik- mədəni kökündən (və tarixi mühitindən) məhrum etmək, milli yaddaşın daşıyıcılarını (böyük ziyalıları) məhv eləməklə imperialist rejimlər bütöv bir etnosdan idarə edilməsi asan olan kütlələr formalaşdırmağa qədər gedirdilər.

Bir dövrdə ki, xalqın tarixi taleyindən bəhs edən, onun ictimai- bədii təfəkkürünün yaratdığı ən böyük əsər - "Dədə Qorqud" eposu rəsmən qadağan olunur, deməli, həmin xalqın mənəviyyatına hər cür təcavüz üçün imkan verilir.

Azərbaycançılığın ikinci tərkib hissəsi olan İslam dininə münasibət bundan da acınacaqlı idi. Sovetlər hər bir xalqın mühüm mənəvi göstəricilərindən biri olan dini hakimiyyətə gəldikləri ilk günlərdən qadağan elədilər.

Müasirlik (beynəlmiləçilik) məsələsinə gəldikdə isə burada da böyük siyasi - ideoloji məhdudiyət qoyuldu...

Və beləliklə, keçən əsrin 20- ci, 30- cu illərindən başlayaraq Azərbaycan xalqının həyatını idarə edən ideologiyalar onun milli tarixi ideallarına qarşı yönəldiyindən tamamilə antimilli (və antibəşəri!) xarakter daşıyırdı. Xalqın gələcəyi üçün təhlükəli olan bu şəraitdən xilas olmaq üçün cəhdlər edildimi?.. Əlbəttə, nə qədər böyük məhrumiyətlərlə üzləşsə də Azərbaycan xalqı öz milli mənliliyini heç zaman unutmamış, ən çətin şəraitlərdə belə gələcəyə yönəlik ideallarının itirilməsinə imkan verməmişdir. İctimai- siyasi (ideoloji!) özünü təsdiq uğrunda mübarizənin hüdudlandığı, yaxud qadağan olunduğu dövrlərdə xalq özünün varlığını dili, ədəbiyyatı və incəsənəti ilə təsdiq etməyə çalışmış, milli ideologiyanın əsaslarını həmişə sağlam saxlamışdır.

Təsadüfi deyildi ki, Azərbaycan sovet poeziyasının müqayisəsiz lideri Səməd Vurğunun "Azərbaycan" şeiri müstəqillik illərində ümummilli liderin dilindən məhz müstəqilliyimizin himni kimi səsləndi.

Mənsub olduğu xalqın tarixini (və milli tarixi ideallarını!) dərinədən bilməklə yanaşı, uzun müddət sovet təhlükəsizlik orqanlarında xidmət etdiyindən, onun (xalqın) hansı məhrumiyyətlərə məruz qaldığı barədə geniş təsəvvürə malik olan və ən əsası, həmin məhrumiyyətlərdən çıxmağın yollarını axtarıb tapmağa qadir siyasi mütəfəkkir kimi Heydər Əliyevin milli (və ümummilli!) lider mövqeyinə yüksəlməsi ilə azərbaycançılıq ideologiyasının tarixində yeni dövr başladı.

O zamana qədər azərbaycançılıq milli ideal (və ideologiya) olaraq

a) ilk orta əsrlərdən XIX əsrin sonlarına,

b) XIX əsrin sonlarından XX əsrin sonlarına qədər iki dövrdən keçmiş, millətin liderini formalaşdıracaq mənəvi- ideoloji qüvvəyə çevrilmişdi.

Azərbaycançılıq - Heydər Əliyevin genişmiqyaslı fəaliyyətinin, sadəcə, tərkib hissələrindən biri deyil, həmin fəaliyyətin (əslində, mübarizənin!) əsası, başqa sözlə, mahiyyətidir. Və bu həm sovet dövründə, həm də müstəqillik illərində belə olmuşdur.

Sovet dövrünün milli idealların həyata keçirilməsi üçün olduqca məhdud şəraitində Azərbaycan rəhbəri

- respublikanın iqtisadi- təsərrüfat həyatının canlandırılması,

- elmin, təhsilin inkişafı,

- ana dilinin, ədəbiyyatın, incəsənətin mövqeyinin yüksəldilməsi,

- milli hərbi kadrların yetişdirilməsi,

- Azərbaycanın beynəlxalq miqyasda tanınması və s. kimi əhəmiyyətli tədbirlər görmüşdür. Və böyük mütəfəkkir bütün bunları elə etmişdir ki, görülən tədbirlər sovet rejiminin əks reaksiyası, dağıdıcı müqaviməti ilə qarşılaşmasın. Azərbaycanın yeni rəhbəri yaxşı bilirdi ki, onun ürəyində millət sevgisi olan yaxın sələfləri çox zaman məhz siyasi- ideoloji manevr imkanlarının olmaması ucbatından həm özlərini, həm də xalqı problemlər qarşısında qoymuşlar... Bütün ideologiyalar kimi azərbaycançılığını da heç zaman dəyişməyən metafizikası vardır, bununla belə o da inkişaf edən, müasirləşən, dövrün müxtəlif miqyaslı konyuktur təzyiqləri ilə hesablaşan bir ideologiyadır. Azərbaycan xalqının ümummilli lideri öz tarixi fəaliyyətində azərbaycançılıq ideologiyasının dəyişməyən metafizikasından çıxış etməklə, ona əsaslanmaqla yanaşı, həyata keçirilmə iyerarxiyasına, metodlarına da xüsusi önəm vermişdir.

Bütün bunları nəzərə alaraq deyə bilərik ki, Heydər Əliyev XX əsrin sonu XXI əsrin əvvəllərində

1) azərbaycançılıq ideologiyasının öz təbii gücündə təzahürü üçün mədəni- mənəvi, ictimai- siyasi və ideoloji mühit yaratdı;

2) milli (ümummilli) lider olaraq həmin ideologiyanın nəzəri- metodoloji baxımdan inkişafına, zənginləşməsinə əhəmiyyətli töhfələr verdi;

3) və başlıcası, azərbaycançılığı müstəqil Azərbaycan dövlətinin ideologiyasına çevirdi.

Və beləliklə, yüz illər boyu mənəvi- mədəni (etnoqrafik), on illər boyu siyasi mübarizə həyatı yaşamış bir ideologiya qalib gələrək öz tarixinin yeni epoxasına daxil oldu. Ümummilli liderin bir tarixi xidməti həmin

missiyanı reallaşdırmaq idisə, ikinci missiyası da azərbaycançılıq ideologiyası qarşısında yeni perspektivlər, üfüqlər açması oldu. Bugün Azərbaycan xalqı məhz Heydər Əliyevin ardıcıl mübarizəsi ilə formulə edilən, elmi-nəzəri (və praktik!) baxımdan komplektləşdirilən mükəmməl bir ideologiyaya malikdir; azərbaycançılıq öz metafizik gücünü bütünlüklə qoruyub saxlamaqla yanaşı, inkişaf edib müasirləşir:

1. Azərbaycan Respublikası Azərbaycan xalqının əsrlər boyu daşdığı mənəvi, siyasi - ideoloji ideallarının məhsuludur. Azərbaycan Respublikası ərazisində yaşayan digər xalqlarla birgə azərbaycanlılar öz müstəqil dövlətlərinin təəssübkeşi olaraq siyasi müqəddəratlarını təmin etmişlər.

Həm öz tarixi vətənlərində yaşayan, həm də dünyanın müxtəlif yerlərinə səpələnmiş azərbaycanlılar Azərbaycan Respublikasını özlərinin ata yurdu saymalı, məskun olduqları dövlətin qayda- qanunlarına riayət etməklə yanaşı, öz milli kimliklərini unutmamalıdır. Və nəinki unutmamalı, mənsub olduqları xalqın tarixi idealları uğrunda mübarizə aparmaqdan çəkinməməlidirlər.

2. Azərbaycan xalqı türk xalqlarından biridir, Türk dünyasının üzvü tərkib hissəsidir...

Bununla belə Azərbaycan xalqının tarixən müəyyən olmuş özünəməxsusluqları vardır ki, həmin özünəməxsusluqlar heç bir halda türklüyü istisna etmir, əksinə, zənginləşdirir.

Müasir türk xalqlarının (və dövlətlərinin) inteqrasiyası onların kökcə birliyindən və orta əsrlərdən etibarən meydana çıxmış, sabitləşmiş özünəməxsusluqlara qarşılıqlı hörmətdən keçir.

3. Türk xalqlarının əksəriyyəti kimi azərbaycanlılar da islam dinini qəbul etmiş, müsəlman dünyasının tərkibinə daxil olmuşlar.

Azərbaycan xalqı öz dini- mənəvi dəyərlərilə fəxr etməklə bərabər dünyanın bütün humanist dini dəyərlərinə hörmətlə yanaşır.

4. Azərbaycan xalqı bütün tarixi boyu müasir dünya mədəniyyətinə, modern texnologiyaya, beynəlmiləl münasibətlərə maraq göstərmişdir, özünü dünyadan heç zaman təcrid etməmişdir.

Bu gün də biz öz uğurlarımızı (və problemlərimizi), bir qayda olaraq, dünya miqyasında dəyərləndiririk. Azərbaycanın son illər xüsusilə iqtisadi sahədə qazandığı tarixi nailiyyətlər beynəlxalq səviyyədə etiraf olunur (və böyük rezonans verir).

Heydər Əliyevdən sonra azərbaycançılıq ideologiyasının Heydər Əliyev dövrü davam edir. Azərbaycan prezidenti, Azərbaycan xalqının yeni lideri İlham Əliyev azərbaycançılıq metafizikasının inkişafı üçün üç məqama, fikrimizcə, daha çox önəm verməkdədir:

1. Azərbaycanı iqtisadi, ictimai və mədəni inkişafına görə dünyanın nüfuzlu ölkələri səviyyəsinə qaldırmaqla Azərbaycan insanına zaman- zaman tələp edilmiş ikinci, üçüncü... dərəcəlilik kompleksini aradan qaldırmaq.

2. Vətənpərvərlik hissələrini gücləndirməklə xalqın tarixi ideallarının tam miqyasda həyata keçirilməsi üçün mənəvi potensialı hazırlamaq.

3. Və nəhayət, azərbaycançılığı müdafiə olunan hadisədən hücum edən hadisəyə çevirmək.

Biz hər əsrdə, hər onillikdə bir ideologiyayı mənimsəyən xalqlardan deyilik, ona görə də hər onilliyin, hər əsrin konyukturunu qəbul edib milli ideologiyamızın metafizikasından imtina etməmişik... Bizim türkcülüyümüz

türklüyümüzdən, müsəlmançılığımız müsəlmanlığımızdan, müasirliyimiz (beynəlmiləçiliyimiz) isə modernliyimizdən (və humanizmimizdən) irəli gəlir. Əsas üstünlüyümüz isə ondadır ki, biz bu üç tarixi əlamətimizi bir milli xarakterə (missiyaya) çevirə, xalqımızın bütöv bir həyat idealı olaraq dərk edə və "bizim siyasətimiz bizim işimizdir" (İlham Əliyev) deyə bilmişik...

Azərbaycançılıq heç bir xalqın humanist (milli) ideallarına qarşı çıxmamışdır, bu gün də çıxmır... Və gələcəkdə də çıxmayacaqdır. Ancaq tarix Azərbaycan xalqına edilmiş çoxsaylı təcavüzlərin şahididir. Bircə faktı xatırlatmaq kifayətdir ki, Azərbaycan xalqı öz müstəqil dövlətini tarixi ərazisinin hələlik yalnız beşdə birində qurmağa nail olmuşdur... Ona görə də azərbaycançılıq ideologiyası mənsub olduğu millətin təbii hüquqları uğrunda hələ çox döyüşməli, tarixin səhvlərini düzəltməli olacaqdır.

Xalq qəzeti.-2011.-4 may.-№ 95.-S.3.

Kanada-Azərbaycan Mədəniyyət Dərnəyi yaradılacaq

Tekin Maharlı: “Xocalıda baş verənlər haqqında ingilis dilində sənədli filmə baxarkən yaşlı bir professor xanımın halı çox pisləşdi. Məcbur olub o sənədli filmin yayımlanmasını dayandıraq”

Fuad Hüseynzadə

Cənubi Azərbaycandan olan soydaşlarımızın əsas pənah apardığı ölkələrdən biri də Kanadadır. Həmvətənlərimiz bu uzaq şimal ölkəsində bütöv Azərbaycanın tanınması üçün əllərindən gələni edirlər. Onların arasında İrandakı hakim rejimin təzyiqləri üzündən 2004-cü ildə vətəni tərk edib Türkiyəyə gedən Tekin Maharlı da var. O, hələ tələbəlik illərindən əvvəl milli haqlarımızın əldə olunması uğurunda fəaliyyət göstərmişdir. Diaspor fəaliyyətini Türkiyədə bir neçə il davam etdirən Tekin bəy sonra Kanadaya köçüb və üç ildən artıqdır ki, burada yaşayır.

-Vətəndən uzaq yaşamağımıza baxmayaraq həm Türkiyədə, həm də Kanadada xalqımızın azadlığı və hüquqlarını müdafiəsi uğrunda əlimdən gəldiyi qədər fəaliyyət göstərirəm. Hazırda həm işləyir, həm də universitetdə Hüquq və idarəetmə (Governance, Law & Management) fakültəsində təhsil alıram. Burada cənublu və şimalı soydaşlarımızla əlaqələrimizi artırmaq və yığcam şəkildə bir sıra işlərin görülməsini planlaşdırırıq. Hər şey yolunda gedərsə, başqa dostlarla birgə sentyabra kimi Alberta əyalətinin Kalqari şəhərində Kanada-Azərbaycan Mədəniyyət Dərnəyini (Azerbaijani - Canadian Cultural Association of Calgary) yaradacağıq.

- Kanadadakı diaspor KİV-lərimizin kanadalılar arasında Azərbaycan haqqında rəyin formalaşdırılmasına nə kimi köməyi dəyir?

- Kanadada bir çox ölkələrin, o cümlədən Şərqi ölkələrinin diasporları yüksək səviyyədə işləyir. Onların xalqlarını, dövlətlərini, mədəniyyətlərini tanıtdırmaq üçün öz mediaları var. Amma çox heyif ki, Azərbaycanın burada o qədər güclü diasporu hələ yaranmayıb və hətta Azərbaycanı tanıyanlar çox azdır. Bu problemlə mən universitetdə və iş yerimdə çox qarşılaşmışam. Torontoda bir zamanlar “Azcan” TV Azərbaycan və mədəniyyətimiz haqqında çox faydalı verilişlər hazırlayıb yayımlayırdı. Amma heyif ki, bu televiziya bəzi səbəblərə görə öz yayımını dayandırılıb. Burada azəri diasporunun çox fəal olmaması yerli və başqa millətlərin Azərbaycan haqqında hər hansı bir məlumatın əldə olunması ilə bağlı problemlər yaradır. Məlumatlar diaspordan yox bəlkə başqa mənbələrdən əldə olunur. Yəni demək istədiyim budur ki, Azərbaycan burada çox tanınmış bir ölkə deyil və bunun da səbəbi bizim kifayət qədər fəal olmamağımızdır. Burdakı insanlarda Azərbaycanı tanımadıqları üçün onlarda Azərbaycanla bağlı xüsusi bir fikir və düşüncənin formalaşması asan deyil.

- Kanada hökuməti bu gün Dağlıq Qarabağ məsələsində hansı mövqedən çıxış edir?

- Kanada dövləti BMT-nin qəbul etdiyi qətnamənin qanuni və doğru olduğunu qəbul edir, Ermənistanı bir işğalçı dövlət kimi tanımaqdadır ki, bu da Azərbaycanın xeyrinədir. Kanada kimi güclü bir dövlətin bu gün haqlı olaraq Azərbaycanın yanındadır. Əlavə edim ki, Kanada mətbuatı Qarabağ hadisələrini və prosesin gedişatını

hər zaman diqqətdə saxlayır. Xüsusi ilə Azərbaycanla Ermənistan prezidentlərinin son görüşləri və əsirlərinin mübadiləsi barədə son qərarlar Kanada mediasında yüksək səviyyədə yayımlandı ki, bu da Kanada dövlətinin və mediasının insan haqlarına verdiyi dəyər və əhəmiyyətin göstəricisidir.

- Kanada hökuməti diaspor fəaliyyətinizi həyata keçirməkdə Sizə hansısa maneçilik törətmir ki?

- Yox, Kanada demokratik və çoxmillətli bir ölkədir. Əhalisinin çoxu mühacirlərdən ibarətdir. Kanada dövləti bu faktı nəzərə alaraq hər xalqın din, dil və mədəniyyətinə hörmətlə yanaşır. Bununla yanaşı, başqa xalqların diaspor fəaliyyətlərinin güclənməsi üçün bir çox dövlət və təşkilatlara dəstək verir. Kanada dövləti öz qanunları çərçivəsində və insan haqlarına aid olan qaydaları nəzərə alaraq nə bizə, nə də başqa bir xalqın diaspor fəaliyyətlərinə problem yaratmır.

- Erməni terrorizminin ifşa olunması, Azərbaycan həqiqətlərinin Kanadada yayılması istiqamətində hansısa tədbirlər təşkil edirsinizmi?

- Burada erməni terrorizmi ilə bağlı hər il mərasimlər keçirilir. Xocalı soyqırımı və 20 Yanvar hadisələrinin il dönümü ilə bağlı mərasimlər və tədbirlər keçirilir. Yadımdadır ki, 2008-ci ildə Xocalı faciəsinin ildönümündə burada bir mərasim keçirdik və o mərasimdə Xocalıda baş verənlər haqqında ingilis dilində bir sənədli film yayımladıq. İştirakçılar tərəfindən ermənilərin törətdikləri insanlıqdan uzaq əməllərinə qarşı reaksiyalar göstərildi ki, sonunda yaşlı bir professor xanımın halı çox pisləşdi. Məcbur olduq o sənədli filmin yayımlanmasını dayandıraq. Professor xanım bir neçə gün sonra Xocalıda baş verənlər haqda məndən daha ətraflı məlumat istədi. Demək istəyirəm ki, erməni terrorizmi bizim düşündüyümüz kimi Qərb ölkələrində geniş səviyyədə tanıtılmayıb. Erməni terrorizmini daha artıq ifşa etmək üçün mənə hər il Qərb ölkələrində böyük mitinqlər və tədbirlər təşkil etdirilməlidir.

- Perspektivdə diaspor sahəsində hansı planlarınız var?

- Kanadaya köçəli çox vaxt deyil. Bu qısa zamanda hər mühacir kimi çalışmışam yeni həyatım və təhsilim ilə bağlı çətinliklərimi həll edirəm. Təhsil ilə birgə Cənubi Azərbaycanın insan haqları aktivisti kimi fəaliyyətlə məşğulam. Amma diaspor sahəsində başqa dostlarla birgə dediyim kimi Azərbaycan - Kanada Mədəniyyət Dərnəyini yaradıb və burada fəaliyyətlərimizə yüksək səviyyədə davam edək. Bildiyiniz kimi, belə bir iş üçün doğru-düzgün təşkilata və maddi - mənəvi dəstəyə ehtiyac var. Bu imkanları əldə edə bilsək, yaxın vaxtlarda Kanadanın Alberta əyalətində güclü bir Azərbaycan diasporunu yaratmaq mümkün olacaq. Bu işin reallaşması Kalqaridə yaşayan azərbaycanlılar, habelə ölkəmizi burada tanıtdırmaq üçün çox yaxşı vasitə olacağını düşünürəm.

- Kanadadakı milli dərnəklərimiz arasında koordinasiya varmı?

- Azərbaycanın Kanadada çox sayda dərnəyi yoxdur. Əslində hər ölkədə fəaliyyət göstərən dərnəklərimiz ən azından ildə bir- iki dəfə bir araya gəlib və böyük festivallar və ya konfranslar təşkil etməlidirlər. Qarabağ hadisələri, Xocalı soyqırımı, Cənubi Azərbaycan və bunlar kimi ciddi məsələləri dünya ictimaiyyətinə çatdıracaq mühüm qüvvələrdən biri bu xaricdəki dərnəklərimizdir. Məncə, bu yolla hər il Xocalı faciəsinin ildönümündə Kanadanın böyük bir şəhərində aksiya, yürüş və mərasim keçirilsə, dünyaya ermənilərin Xocalıda insanlığa qarşı törədiyi cinayətləri daha yaxşı nümayiş etdirə bilərik. Burada tək Kanada dövlətinin deyil, başqa dövlətlərin və

millətlərində diqqətini qazana bilərik. Erməni lobbisinin sürətlə inkişaf etməsinə qarşı biz də çalışmalıyıq ki, öz lobbimizi gücləndirək. Buna görə də birliyimizi qoruyub fəaliyyətimizi genişləndirməliyik. Bütün bunların hamısını həyata keçirmək üçün ən uyğun vasitələrdən biri Kanadadakı dərnəklərimizin əlaqələrinin daha çox genişlənməsi və xaricdəki soydaşlarımızın maraq və istəklərini nəzərə alınmasıdır.

- Kanadadakı azərbaycanlı diasporu əsasən hansı problemlərlə qarşılaşırlar?

- Burada Azərbaycan diasporunun elə böyük çətinlikləri yoxdur, yalnız dərnəkləri aktivləşdirəcək və onların fəaliyyətlərinə ruh verəcək qüvvələrin motivə olması lazımdır. Dərnəyin əsas vəzifəsi xaricdəki Azərbaycan türklərini bir araya gətirib öz mədəniyyətimizi yurddan uzaqda da saxlayıb yaşatmaqdır. Dərnəyin rəhbərliyi çalışmalıdır ki, siyasi və ya şəxsi inanclara qarışmadan Azərbaycan mədəniyyətini az da olsa xaricdəki yeni nəsliyə və burada dünyaya yeni gəlmişlərə nümayiş etdirdirsin. Yəni xaricdəki gənclərimiz, yeniyetmələrimiz öz keçmiş mədəniyyətlərindən uzaq qalmasınlar. Azərbaycan diasporunun Qərb ölkələrində dağınıq fəaliyyətlərinin müxtəlif səbəbləri ola bilər, amma bu gün Azərbaycanla qonşu olan ölkələrdə diaspor daha çox zəif və ya yox həddindədir. Məsələn, Azərbaycanın İranda heç bir mədəniyyət mərkəzi yoxdur, amma İranın, Azərbaycanın əksər şəhərlərində bir çox qurumları fəaliyyət göstərir. Naxçıvan, Bakı, Gəncə və başqa şəhərlərdə İran dövlətinin şiəlik və İslam təbliğatı adı altında və İmam Xomeyni İmdad Komitəsi kimi dövlət qurumları Azərbaycanda çox geniş şəkildə fəaliyyət göstərir. Amma Azərbaycanın İranda yalnız bir səfirliyi və Təbrizdə bir konsulluğu var.

Paritet.-2011.-7-11 may.-№.50.-S.10.

Nazim İbrahimov: “Türk dövlətlərinin diaspor təşkilatlarının erməni təbliğatına qarşı birgə mübarizəyə qoşulması Prezident İlham Əliyevin siyasətinin əsas istiqamətlərindəndir”

“Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılmasında diasporumuzun əvəzsiz rolu var”

Asif Nərimanlı

“Diaspor quruculuğu sahəsində dövlət siyasətinin məqsədi xaricdə yaşayan soydaşlarımızın milli özünəməxsusluğunu qorumaq və inkişaf etdirməkdən, Azərbaycanla əlaqələrini genişləndirməkdən ibarətdir. Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi fəaliyyət göstərdiyi müddətdə bu məqsədə nail olmaq üçün xeyli iş görüb. İndi dünyanın əksər ölkələrində 370-dən çox Azərbaycan icması fəaliyyət göstərir və diasporumuzun təşkilatlanması prosesi bu gün də davam edir. Azərbaycan icmalarının strukturunun təkmilləşdirilməsi, işinin keyfiyyətcə yeni müstəviyə qaldırılması, müxtəlif ölkələrdə yeni Azərbaycan icmalarının təsis edilməsi, eyni ölkədəki icmaların fəaliyyətlərinin əlaqələndirilməsi məqsədilə onların vahid mərkəzdə birləşdirilməsi zəruridir. Bu sahədə əhəmiyyətli irəliləyişlər müşahidə olunmaqdadır”.

Bu barədə Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin(DİDK) sədri Nazim İbrahimov 2010-cu ilin dekabrında “Milli Məclis” jurnalına verdiyi müsahibəsində bildirib. Komitənin diaspor sahəsində gördüyü işlərdən danışan N. İbrahimov qeyd edib ki, diaspor qurumlarının təşkilatlanması, ayrı-ayrılıqda fəaliyyət göstərən azərbaycanlı icmalarının bir qurumda toplaşması, birlikdə və daha səmərəli işləmələri üçün vahid mərkəzdən koordinasiya edilməsi məqsədilə mühüm addımlar atılıb. Onun sözlərinə görə, diaspor və lobb quruculuğunun genişlənməsi diaspor təşkilatlarımızın fəaliyyət göstərdiyi ölkələrin siyasi və dövlət xadimləri ilə əlaqələr qurmasına, qeyri-hökumət təşkilatları və dövlət orqanları ilə əməkdaşlıq yaratmasına səbəb olub: “Xarici dövlətlərdə fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatlarımız ölkəmizin mənafeyinə zidd olan addımlara adekvat cavab verməklə mühüm işlər görürlər. Azərbaycan diasporu ölkəmizin milli maraqları ilə bilavasitə bağlı olan məsələlərə daim ciddi, operativ reaksiya verir. Lobb quruculuğunun uğurlu təşkilinin ən vacib şərtlərindən biri isə müxtəlif ölkələrin parlament və hökumət üzvlərinin, eyni zamanda, dövlət orqanlarının nümayəndələri ilə əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulmasına nail olmaqdır. Bu günə qədər Azərbaycan lobbisinin təşkilində yardım göstərə biləcək bir sıra ölkələrin nümayəndələri ilə keçirilmiş görüşlərdə soydaşlarımızın təşkilatlanması və onların hüquqlarının daha etibarlı qorunmasının təmin edilməsi məqsədilə geniş müzakirələr aparılıb”.

Komitə sədri onu da qeyd edib ki, lobb quruculuğu işinin əsas istiqamətlərindən biri də milliyyətcə azərbaycanlı olmasa da, Azərbaycanı özünə yaxın sayan, ölkəmiz haqqında həqiqətlərin dünyaya çatdırılmasında fəal iştirak edən digər millətlərin nümayəndələriylə əlaqələrin inkişaf etdirilməsidir ki, soydaşlarımız bu istiqamətdə də yorulmadan fəaliyyət göstərirlər. DİDK dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan tanınmış siyasət adamları, ictimai xadimlər, ziyalılarla əlaqələrin inkişaf etdirilməsi, Azərbaycana dost münasibət bəsləyən insanlarla əməkdaşlığın genişləndirilməsi, güclü lobbinin formalaşdırılması istiqamətində tədbirləri davam etdirir. Komitə sədrinin sözlərinə görə, hazırda diaspor təşkilatlarının əməkdaşlığı yüksək səviyyədədir: “Həm

Azərbaycan, həm Türkiyə üçün taleyüklü məsələlərin həllində diasporlarımız hər zaman bir-birinin yanındadır. Diaspor siyasətindəki ən mühüm nailiyyətlərdən biri də azərbaycanlı və türk diasporları arasında əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi istiqamətində atılmış addımlardır. Çünki Azərbaycan türk dünyası arasında birliyin təmin olunmasına, əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsinə böyük önəm verir”.

Qeyd edək ki, 2007-ci ilin mart ayında Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə Bakıda təşkil edilmiş Azərbaycan və Türk Diaspor Təşkilatları Rəhbərlərinin I Forumunda hər iki ölkənin diaspor təşkilatlarının əməkdaşlığının konkret prinsip və istiqamətlərini müəyyənləşdirən “Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyət strategiyası” qəbul edilib. Azərbaycanlı və türk diasporlarının bir çox məsələlərdə ortaq mövqedən çıxış etdiklərini vurğulayan N. İbrahimov deyib ki, diasporumuzun digər xalqların diaspor təşkilatları ilə əməkdaşlığının ən əsas hədəfi dünyadakı şişirdilmiş erməni təbliğatının, erməni yalanlarının qarşısını almaq, bu sahədə konkret addımlar atmaqdır: “Xüsusilə vurğulamaq lazımdır ki, türk dövlətlərinin, xalqlarının, diaspor təşkilatlarının vahid məqsədlər uğrunda mübarizəsi, ideoloji məsələlərdə eyni mövqedən çıxış etməsi, erməni təbliğatına qarşı birgə mübarizəyə qoşulması Prezident İlham Əliyevin siyasətinin əsas istiqamətlərindəndir. Bu, bütövlükdə türkdilli xalqların dünya siyasətindəki yerini, təsir imkanlarını, nüfuzunu təmin etməyə yönəlmiş tarixi missiyadır”.

O qeyd edib ki, dünyadakı Azərbaycan diasporunu azərbaycançılıq məfkurəsi ətrafında birləşdirən Ulu öndər Heydər Əliyevin layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyev də diaspor quruculuğuna ən mühüm məsələlərdən biri kimi yanaşır. Bu yöndə ardıcıl və sistemli tədbirlərin həyata keçirilməsini təmin edən dövlət başçısı müxtəlif ölkələrə səfərləri çərçivəsində soydaşlarımızla keçirdiyi görüşlərdə milli diaspor təşkilatlarının vahid, mütəşəkkil qüvvə kimi təşkilatlanması zərurətini önə çəkir, bunun ideoloji-siyasi konturlarını müəyyənləşdirir: “Dövlət başçısı müasir dövrdə bu sahəyə xüsusi diqqət ayırmadan xarici siyasətdə ciddi uğur qazanmağın qeyri-mümkünlüyünü çıxışlarında dəfələrlə vurğulayıb. Azərbaycan diasporunun vəziyyəti, inkişafı və dünyada real gücə, söz sahibinə çevrilməsi dövlət başçısının daim diqqətindədir. DİDK, Prezident İlham Əliyevin tövsiyələri əsasında diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi işinin təkmilləşdirilməsi, ölkə həqiqətlərinin, xalqımıza qarşı törədilmiş terror və soyqırımı aktları ilə əlaqədar çoxsaylı faktların dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasının daha müasir metodlarının hazırlanması, digər xalqların diaspor təşkilatları ilə əlaqələrinin gücləndirilməsi sahəsində müntəzəm tədbirlər həyata keçirir. Azərbaycan diasporu artıq daha geniş və əhatəli fəaliyyət göstərir. Formalaşmış və tam təşkilatlanmış diasporumuz indi praktiki işlər görmək mərhələsindədir... Azərbaycan diaspor təşkilatları artıq müasir iş üsulları ilə çalışırlar, inkişaf etmiş informasiya texnologiyalarını öz fəaliyyətlərinə tətbiq edirlər. Bu da Azərbaycanın haqq səsinin daha geniş və əhatəli duyulmasına şərait yaradır. Artıq Azərbaycanın qarşılaşdığı problemlər dünya ictimaiyyətinə daha tez çatdırılır. Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılmasında diasporumuzun əvəzsiz rolu var”.

Diaspor quruculuğunun konkret zamanla məhdudlaşmayan, daimi fəallıq və zəhmət tələb edən uzunmüddətli proses olduğunu deyən komitə sədri bildirib ki, diasporumuzun imkanlarından geniş istifadə olunması, ölkə həyatının müxtəlif sahələrində meydana çıxan problemlərin həllində onun fəal iştirakının gerçəkləşdirilməsi istiqamətində hələ çox işlər görməyə ehtiyac var. O, Prezident İlham Əliyevin bu sahədə

ardıcıl, məqsədyönlü və prinsiplial siyasət aparması nəticəsində qarşıdakı illərdə Azərbaycan diasporunun daha da güclənəcəyi, ölkənin taleyüklü problemlərinin həllində daha yaxından iştirak edəcəyini vurğulayıb.

N. İbrahimov xaricdə yaşayan soydaşlarımızın müəyyən dövrdən sonra tam assimilyasiya olmasının, öz milli kimliyini və dilini unutmasının qarşısını almaq məqsədilə Komitənin gördüyü işlərdən də danışib. Azyaşlı soydaşlarımızın, yeniyetmələrin, gənclərin milli-mənəvi ruhda tərbiyə olunması, ana dilinə mükəmməl şəkildə yiyələnməsi məqsədilə Komitə xarici ölkələrdə yeni “Həftə sonu” məktəblərinin yaradılması istiqamətində işlər görür: “2005-ci ildən etibarən Rusiyanın ayrı-ayrı regionlarında, Qazaxıstanın Astana, Karaqanda, Almatı şəhərlərində, Özbəkistanın Daşkənd, Səmərqənd şəhərlərində və Qırğızıstanın Kant və Bişkek şəhərlərində, eləcə də Ukrayna, Latviya, Estoniya, Çexiya, Böyük Britaniya, Niderland, İsveç, Finlandiya, Kanada və ABŞ-da “Həftə sonu” məktəbləri açılıb. Komitə onların hamısına ibtidai sinif dərsləkləri və tədris vəsaitləri çatdırıb, digər zəruri əyani vasitələrlə təmin edib və bu proses mütəmadi olaraq davam etdirilir. Sevindirici haldır ki, bəzi şəhərlərdə “Həftə sonu” məktəblərə azərbaycanlılarla yanaşı digər xalqların nümayəndələri və yerli sakinlərin övladları da maraq göstərirlər. Bundan başqa, bir neçə ildir Moskvada 157 saylı etnoməktəb fəaliyyət göstərir. Daha bir Azərbaycan dili təmayüllü məktəbin açılması ideyası da var ki, onun reallaşdırılması üzərində işlər gedir. Bu məktəbdə Azərbaycan dili ilə yanaşı digər mühüm dillər də tədris olunacaq”. Onun sözlərinə görə, müxtəlif ölkələrdə Azərbaycan dilinin, tarixinin və mədəniyyətinin öyrədildiyi 200-dən çox müxtəlif tədris müəssisəsi var. Ukrayna, Fransa, Almaniya və Koreyanın bir neçə ali təhsil müəssisəsində də Azərbaycan dili və tarixinin tədrisi ilə bağlı bölmələr fəaliyyət göstərir. Onun fikrincə, əsas məqsəd həmin universitetlərin tələbələrinə dilimizi, tariximizi və mədəniyyətimizi öyrətməkdir və bu işlə məhz Azərbaycan diasporunun fəal simaları, tanınmış ziyalılar məşğul olurlar.

Xarici ölkələrdə Azərbaycan dilində elektron medianın inkişafına gəlincə son illərdə bu sahədə də irəliləyişlər olduğunu deyən komitə sədri artıq Nyu-York, Srtasburq, Tallin və digər bir neçə şəhərdə müxtəlif radioların tərkibində Azərbaycan dilində mütəmadi verilişlər yayımlandığını deyib: “Təbii ki, bunun sayının artmasını və gələcəkdə televiziya da efir vaxtının olmasını da arzu edirik və bu istiqamətdə işləri davam etdiririk. Azərbaycan dilinin, tarixinin, mədəniyyətinin dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan soydaşlarımız arasında təbliğini gücləndirmək, onların milli-mənəvi dəyərlərimizə bağlılığını qorumaq və möhkəmləndirmək məqsədilə yeni, mühüm bir layihə üzərində işi başa çatdırmışıq. Soydaşlarımız yaşadıkları cəmiyyətdə nə qədər yüksələ bilsələr, nə qədər ictimai-siyasi baxımdan fəal olsalar dövlətimizin səsi bir o qədər lazımı dairələrə çatar, beynəlxalq aləmdə xalqımızın problemlərinə, tarixi gerçəkliklərimizə bir o qədər zəruri diqqət yönəldə bilirik...İstərdik ki, soydaşlarımız Qərb ölkələrinin parlamentlərində və yerli seçkili orqanlarda təmsil olunsunlar və bunun üçün Dövlət Komitəsi bundan sonra da səlahiyyətləri çərçivəsində hər bir dəstəyi göstərməyə hazırdır”.

Xatırladaq ki, dövlət komitəsi “Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Xartiyası”na uyğun olaraq Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının İnformasiya Texnologiyaları İnstitutu ilə birlikdə “Virtual həftə sonu” məktəbi yaradıb. 2010-cı ilin noyabr ayının 27-28-də Almaniyanın Frankfurt şəhərində təqdimatı keçirilən məktəbin məqsədi xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlı uşaqlara və gənclərə müasir informasiya texnologiyaları vasitəsilə Azərbaycan dilini, tarixini, mədəniyyətini, coğrafiyasını tədris etməkdən ibarətdir. Belə bir layihənin

həyata keçirilməsi isə 2007-ci ilin noyabrın 17-19-da Bakıda keçirilmiş Türk Dövlət və Cəmiyyətlərinin XI Dostluq, Qardaşlıq və Əməkdaşlıq Qurultayında Prezident İlham Əliyev tərəfindən irəli sürülüb. N. İbrahimovun sözlərinə görə, ulu öndər Heydər Əliyev 1993-cü ilin yayında xalqın tələbi ilə hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra Azərbaycanın hüduqlarından kənarında yaşayan soydaşlarımızın vahid ideologiya və milli-mənəvi dəyərlər ətrafında birləşməsinə, onların malik olduğu güclü potensialın milli problemlərin həllinə yönəldilməsinə xidmət edən bir sıra tədbirlər həyata keçirməyə başladı. Ümummilli lider bütün dünyada yaşayan soydaşlarımıza bu ideya ətrafında birləşməyi təlqin edir və bildirirdi ki, azərbaycançılıq öz milli mənsubiyyətini, milli-mənəvi dəyərlərini qoruyub saxlamaq, eyni zamanda, onların ümumbəşəri dəyərlərlə sintezindən, inteqrasiyasından bəhrələnmək və hər bir insanın inkişafını təmin etməkdən ibarətdir. 31 dekabr Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Gününün tarixi də Ulu öndər Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Bu tarix dünya azərbaycanlılarının birlik, həmrəylik günü kimi tarixə həkk olundu". Komitənin fəaliyyətinin prioritet istiqamətlərindən biri də Gürcüstan azərbaycanlılarının cəmiyyətə inteqrasiyası sahəsində mövcud problemlərin aradan qaldırılması olduğunu diqqətə çatdıran N. İbrahimov bildirib ki, 2008-ci ildə Gürcüstanda fəaliyyət göstərən 124 Azərbaycan məktəbinin 50-də "Gürcü dili" kursları, 2009-cu ildə isə bu iş davam etdirilərək əlavə 34 Azərbaycan məktəbində də "Gürcü dili" kursu açılıb: "Həmin kursları bitirən şagirdlər ali məktəblərə qəbulda yüksək nəticələr göstəriblər. Bundan başqa, komitənin dəstəyi ilə gürcü dilinin tədrisi üçün hər biri 2000 nüsxə olmaqla "Gürcü dilini öyrənənlər üçün dərslik", "Gürcücə-azərbaycanca danışmaq lüğəti", "Gürcü dilinin qrammatikası" kitabları, həmçinin gürcü dilinin qrammatikasına dair hər birində 44 ədəd olmaqla 300 dəst cədvəl hazırlanaraq azərbaycandilli məktəblərə və gürcü dili kurslarına təqdim edilib. Eyni zamanda, 20 min sözdən ibarət iki cildlik "Azərbaycanca-Gürcücə lüğət" nəşr edilib". Onun sözlərinə görə, DİDK-nin Şimali Kiprin Yaxın Şərq Universitetinin rəhbərliyi ilə əldə etdiyi anlaşmaya əsasən hər il 20 azərbaycanlı gəncin həmin universitetdə ödənişsiz əsaslarla təhsil almasına şərait yaradılır: "Yaxın Şərq Universitetinə qəbul olunmuş tələbələrin əksəriyyətinin əztəminatlı ailələrdən olduğunu nəzərə alaraq, onların hər birinə 300 ABŞ dolları məbləğində təqaüd verilməsini öhdəməizə götürmüşük".

N. İbrahimov qeyd edib ki, komitə Prezidentin tapşırıq və tövsiyələrinə, müvafiq qanunvericilik aktlarına uyğun olaraq, xaricdəki səfirlik və konsulluqlarımızla sıx əməkdaşlıq şəraitində dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan azərbaycanlıların problemlərini də daim diqqət mərkəzində saxlayır, səlahiyyətləri çərçivəsində onların həllinə çalışır, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasına, xalqımızın zəngin mədəni irsinin və tarixinin təbliğ edilməsinə səy göstərir. O vurğulayıb ki, diplomatik korpuslarımız azərbaycanlıların təşkilatlanması, onların hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinin koordinasiya olunması işində dövlət komitəsinə yaxından dəstək verir, bu sahədəki bütün tədbirlər birgə məsləhətləşmələr əsasında həyata keçirilir.

Paritet.-2011.-12-13 may.-№51.-S.9.

Diasporumuzun sosial-ictimai və iqtisadi problemləri elmi cəhətdən tədqiq edilir

**Məryəm Seyidbəyli: “Azərbaycan diasporu” şöbəsinin tədqiq etdiyi mövzularda
milli ideyanın təbliği başlıca qayə kimi səslənir”**

Fuad Hüseyinzadə

Azərbaycan diasporunun təşkilatlanması və inkişaf perspektivlərinin elmi cəhətdən araşdırılması da ən vacib məsələlərdən biridir. Bu məqsədlə də AMEA-nın tərkibində “Azərbaycan diasporu” şöbəsi fəaliyyət göstərir. Şöbənin rəhbərliyi tarix elmləri namizədi Məryəm Seyidbəyliyə həvalə olunub. M. Seyidbəyli qəzetimizə bu şöbənin yaranması və onun fəaliyyət dairəsi haqqında məlumat verərək dedi ki, XX əsrin sonu, XXI əsrin əvvəllərində dünya ölkələrində gedən “qloballaşma” prosesləri elmi-texniki tərəqqinin qarşısında bir sıra fundamental problemlər qoyub.

Onun fikrincə, bu problemlərin içərisində əhali, onun miqrasiyası, əhalinin etnik və geosiyasi vəziyyəti əsas yer tutur: “Bu baxımdan Ulu Öndərimizin diaspor haqqındakı fikirləri, diasporun bu və ya digər ölkələrdə yaranma səbəbləri və diaspor təşkilatlanması kimi aktual məsələlər məhz Heydər Əliyev tərəfindən həyata keçirilməyə başladı. Ulu Öndərimizin ardıcıl olaraq xarici ölkələrdə apardığı təxirəsalınmaz siyasəti nəticəsində bu gün 300-dən çox ölkədə məhz Azərbaycan icma, birlikləri və diasporu yaranıb. Həmin diasporların fəaliyyət dairəsi 100-ə yaxın ölkəni əhatə edir. 2008-ci ildən etibarən artıq bir neçə ölkə və şəhərlərdə də milli qurumlar və diaspor təşkilatları fəaliyyətə başlayıblar”.

Şöbə müdirinin sözlərinə görə, bu gün dünyanın 237- ərazi və ölkələrinin təxminən 100-dən çoxunda Azərbaycan ailələri yaşayıb-yaradır: “Lakin onların əksəriyyətində diaspor qurumu fəaliyyət göstərir. Bunları nəzərə alıb, qeyd etmək istərdim ki, hələ 1970-ci illərdən Heydər Əliyevin xarici ölkələrlə diplomatik və işgüzar səfərləri çərçivəsində görüşləri zamanı orada yaşayan azərbaycanlılarla da əlaqə yaranmağa başladı. Onun Almaniya, İsveçrə, Hollandiya, İsveç, Böyük Britaniya, Fransa, Türkiyə, ABŞ, Kanada və s. ölkələrdə hökumət və dövlət rəhbər işçilərlə görüşlərindən sonra meydana çıxan ikili vətəndaşlıq kimi problemlər də gündəmə gəlmiş və gələcəkdə bu təxirəsalınmaz məsələlərlə bağlı işlərin görülməsi bir daha vurğulanmışdı. Diasporların təşkilatlanıb inkişaf etməsinə güclü təkan verən məhz bu tarixi görüşlər oldu. Bütün sadalanan məsələlərin həyata keçməsi üçün ulu öndərimiz Heydər Əliyevin təşəbbüsü sayəsində 2002-ci ilin əvvəllərində AMEA-nın tərkibində “Azərbaycan diasporu” şöbəsi yaradıldı”.

AMEA-nın A.A.Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun nəzdində fəaliyyət göstərən şöbənin yaradıcı heyəti 5 nəfərdən ibarətdir: tərkibdə 3 elmlər namizədi, 2 dissertant. Şöbənin qarşısında duran ən təxirəsalınmaz və ümdə duran məsələ ardıcıl olaraq soydaşlarımızın dünya ölkələri üzrə məskunlaşması, onları yaradan səbəblər, bu səbəbləri yaradan əsas prinsiplər və soydaşlarımızın təşkilatlanma ilə bağlı iş yerləri, əmək vərdişləri, təhsil və maariflənməsi, ticarət-kommersiya məsələləri və s. kimi sosial-ictimai və iqtisadi problemləri dərinləndirən tədqiq edilib öyrənilməsidir. M. Seyidbəyli bildirdi ki, “Azərbaycan diasporu” şöbəsi 2002-ci ildən bu günə kimi

Vətəndən kənarında soydaşlarımızın yaratmış olduğu dərnək və diaspor təşkilatları haqqında məlumatların öyrənilməsini aşağıdakı ölkə və bölgələr üzrə aparıb: “Rusiya, ABŞ və Kanada, Mərkəzi Asiya respublikaları, Qazaxıstan, Ukrayna, Fransa, Gürcüstan, Türkiyə və digər xarici ölkələrdə milli mədəniyyətimizin təbliği naminə, “Azərbaycan Respublikasının müstəqilliyinin bərpası və Azərbaycan diasporu”, “Yaxın Şərqlərdə Azərbaycan diasporu”, “Xaricdə yaşayan Azərbaycanın görkəmli şəxsiyyətləri” və s. kimi mövzular tədqiq olundu. Həmin mövzularda milli ideyanın təbliği başlıca qayə kimi səslənir”.

Şöbə qarşısında duran problemlərdən danışan M. Seyidbəyli şöbənin 2011-2013-cü illər üçün nəzərdə tutulan aktual mövzularını da diqqətə çatdırdı: “Bunlar “Qafqaz subregionunda Azərbaycan diasporunun yaranma səbəbləri”, “Rusiya Federasiyası”, “Qərbi Avropa ölkələrində Azərbaycan diasporu”, “Mərkəzi Asiya, MDB və Baltikyanı ölkələrdə Azərbaycan diasporunun təşəkkül tapması”dır”.

Paritet.-2011.-14-16 may.-№52.-S.10.

Heydər Əliyev və azərbaycançılıq ideologiyası

Rafael Cəbrayilov,

Milli Məclisin deputatı

Milli dövlətə mənsubluq əsrlər boyu hər bir xalqın nəyə qadir olduğunu, şərəfli mübarizə yolunu, dünya dövlətləri sırasında layiqli yer tutmaq əzmini nümayiş etdirmişdir. Bu mənada, xalqların qarşıya qoyduğu konkret hədəflərə doğru irəliləməsi prosesində milli dövlətin mövcudluğu vacib şərtlərdən biridir. Yalnız özünü milli etnos kimi dərk edən xalqlar milli dövlət quraraq onun mövcudluğunu qoruyub saxlaya bilmişlər.

Təcrübə göstərir ki, hər bir xalqın əlverişli tarixi şəraitdə milli-etnik soykökünə qayıdışı, əsrlər boyu əxz etdiyi milli-mənəvi dəyərlər və düşüncə sisteminə söykənərək özünüməxsusluğunu qorumaq fürsəti əldə etməsi tarixi şəxsiyyət fenomeninin fəvqəladə missiyası ilə şərtlənir. XX əsrdə Azərbaycan xalqının yetirdiyi nadir şəxsiyyət olan Heydər Əliyev də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin süqutundan sonra siyasi reallıqdan çıxıb ideya formasında, azərbaycanlıların istiqlal duyğularında qılgıncım kimi közərən milli dövlətçilik düşüncəsini - əsrin 70-ci illərinin əvvəllərindən başlamaqla əsrin sonlarına doğru - müstəqil Azərbaycan dövləti kimi əzəmətli reallığa qovuşdurmuşdur. Ümummilli lider məhz həmin illərdə milli-mənəvi dəyərlərin, milli ruhun qorunması, kadrların milliləşdirilməsi, azərbaycançılıq ideologiyasının sistem halına salınması istiqamətində bir sıra mühüm tədbirlər həyata keçirmişdir. Əgər ulu öndər Heydər Əliyevin hələ respublikamıza birinci rəhbərliyi dövründə Azərbaycanın sosial-iqtisadi, mədəni yüksəlişi üçün həyata keçirilən tədbirlər, milli şüurun oyanışı istiqamətində istər açıq, istərsə də gizli şəraitdə görülən işlər olmasaydı, bu gün Azərbaycanın müstəqil xəttə malik suveren dövlət kimi mövcudluğundan danışmaq çətin olardı.

Ötən əsrin sonlarına doğru çoxəsrlik tarixi mücadilənin yekunu kimi dövlətçiliyini bərpa edən, azadlığa qovuşan Azərbaycan xalqının milli inkişaf yolunun və ideologiyasının formalaşması da məhz ulu öndər Heydər Əliyevin müstəqil respublikamıza rəhbərliyi dövrünə təsadüf edir. Bütün ruhu, qanı, canı ilə özünü azərbaycanlı sayan ümummilli lider cəmiyyətin bütövləşməsi, azərbaycançılıq ideologiyasının milli həmrəyliyin aparıcı amilinə çevrilməsi istiqamətində mühüm işlər görərək ümumxalq birliyinin dərin politoloji və nəzəri əsaslarını irəli sürdü. Böyük strateq azərbaycançılığın tarixən formalaşmış ayrı-ayrı komponentlərini vahid sistem və konsepsiya halına gətirərək onu dövlət idarəçiliyinin elmi-nəzəri əsasına çevirdi. Məhz Heydər Əliyev dühasının səyi ilə azərbaycançılıq mahiyyətə real məzmun daşıyaraq praktikada realizə imkanları qazandı.

Ulu öndər daim vurğulayırdı ki, azərbaycançılıq ideologiyası real müstəqilliyə nail olmaq, vahid, bölünməz Azərbaycanı qoruyub saxlamaq və möhkəmləndirmək üçün vasitədir. Heydər Əliyevin fəlsəfi baxışlarına görə, azərbaycançılıq milli mənsubiyyəti, milli-mənəvi dəyərləri qoruyub saxlamaq, eyni zamanda, onların ümumbəşəri dəyərlərlə sintezindən, inteqrasiyasından bəhrələnmək deməkdir. Xalqımızın milli-mənəvi dəyərlərini həm müdafiə etməyi, həm də qoruyub saxlamağı bacaran, dövlətlə vətəndaşların mənafeyini üzvi şəkildə birləşdirən

azərbaycançılıq ideologiyası ölkədə vətəndaş birliyi və vahid sosisium üçün uğurlu təməldir. "Hər bir insan üçün milli mənsubiyyəti onun qürur mənbəyidir. Həmişə fəxr etmişəm, bu gün də fəxr edirəm ki, mən azərbaycanlıyam. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin əsas ideyası azərbaycançılıqdır. Hər bir azərbaycanlı öz milli mənsubiyyətinə görə qürur hissi keçirməlidir və biz azərbaycançılığı - Azərbaycan dilini, mədəniyyətini, milli-mənəvi dəyərlərini, adət-ənənələrini yaşatmalıyıq", - deyən Heydər Əliyev dühası azərbaycançılığı milli ideologiyaya çevirməklə cəmiyyətin həmrəylik və bütövlüyünə, mənəvi birliyinə nail olmuşdur.

Azərbaycançılıq ideologiyası dünya azərbaycanlılarının vahid ideya ətrafında birləşməsinə şərtləndirən tarixi-siyasi amillərin təsnifatını, xaricdə yaşayan soydaşlarımızın hüquq və azadlıqlarının qorunması sahəsində dövlətin qarşısında duran vəzifələri, onların Azərbaycana münasibətdə üzərinə düşən mənəvi öhdəlikləri, habelə azərbaycanlı anlayışının sosial-fəlsəfi məzmununu müəyyənləşdirən konsepsiyadır. Azərbaycançılıq millətindən asılı olmayaraq, özünü azərbaycanlı sayan vətəndaşların həmrəyliyi üçün möhkəm istinad mənbəyi, ideoloji bünövrədir. Bu ideologiyanın pozitiv xarakteri həm də bütün dünyaya səpələnmiş 50 milyondan artıq azərbaycanlı vahid ideallar naminə səfərbər etmək qüdrəti ilə müəyyən olunur. Milli-mənəvi, islami-əxlaqi, dünyəvi-humanitar dəyərləri, Şərqi və Qərbi mədəniyyətlərinin dialoqunu, türkçülük və avropaçılıq meyillərini, tarixi təkamüldə varislik və tərəqqiçiliyi, ünsiyyət birliyini ahəngdar şəkildə ehtiva edən azərbaycançılıq ideologiyası məhz buna görə də müxtəlif coğrafi regionlarda, sosial-siyasi sistemlərdə, mədəni mühitlərdə formalaşmış diasporumuz üçün cəlbedicidir.

Azərbaycançılığı şərtləndirən ən mühüm amillərdən biri də milli ənənədir. Milli düşüncə sisteminin genetik qaynağı olan azərbaycançılığın inkişaf stimulyatoru da məhz ənənədir. Ənənə uzun əsrlərin sınağından keçərək tarixi təcrübəni yığır, xalqın müdriqliyi, onun mənəvi mədəniyyəti və s. amillər bu anlayışda ifadə olunur. O, keçmişlə gələcəyi əlaqələndirir, etnokulturoloji mövcudluğu qoruyur. Bu ənənələr xalqın keçdiyi zəngin tarixi yolun mütərəqqi yaşam təcrübəsini özündə qoruyub saxlayır. Deməli, azərbaycançılıq ideologiyası həm də xalqın tarixən tapındığı mütərəqqi ənənələri gələcək nəsillərə ötürən mənəvi körpüdür. Azərbaycançılığın gücü, eyni zamanda, fərdi maraq və meyilləri dövlət siyasəti ilə birləşdirmək, xalqın milli-mədəni eyniyyətini qoruyub saxlamaq imkanları ilə ölçülür.

Dövlətçilik hissələrinə malik olmayan xalq milli dövlətini inkişaf etdirə bilməz. Bu mənada, azərbaycançılıq ideologiyası milləti, xalqı, dövləti qəlbən sevməyi, onun naminə yorulmadan çalışmağı bütün mahiyyəti ilə təşviq edir. Xalqın milli varlığını ifadə edən rəmzlərə, adət-ənənələrə, ali mənəvi dəyərlərə yüksək sədaqət, ana dilinə məhəbbət, bəşəri ideallara hörmət azərbaycançılığın milli mahiyyətini açmaqla yanaşı, onun humanist səciyyə daşdığını göstərir. Azərbaycançılığın əsasında yer alan ünsiyyət birliyi isə vahid ana dilimiz vasitəsilə həyata keçirilir. Azərbaycan dili milliliyin ifadə vasitəsi olduğu üçün azərbaycançılıq ideologiyasının komponenti kimi çıxış edir.

Ümummillə lider Heydər Əliyevin Vətən və xalq qarşısında göstərdiyi böyük xidmətlərdən biri də milli dövlətçiliyimizin möhkəmləndirilməsi baxımından çox əhəmiyyətli olan azərbaycançılıq ideyasını irəli sürməsi, onu milli diasporun təşkilatlanması üçün ideoloji təmələ çevirməsidir. Ümummillə lider xarici ölkələrə səfərləri zamanı azərbaycanlılarla çoxsaylı görüşlər keçirmiş, xaricdə yaşayan soydaşlarımızı daim milli ideya ətrafında

birləşməyə, təşkilatlanmağa, icmalar, milli cəmiyyətlər yaratmağa səsləmişdir. Ulu öndər daim həmvətənlərimizi yaşadıkları ölkənin ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak etməyə, eyni zamanda, Vətənlə - doğma Azərbaycanla sıx əlaqə saxlamağa, bir an da olsun Azərbaycanı təmsil etdiklərini unutmamağa çağırmışdır. 1997-ci ildə Heydər Əliyev ABŞ-a rəsmi səfəri zamanı Azərbaycan diasporu qarşısında çıxışında bu istiqamətdə əsas prinsipləri müəyyən etmişdir: "Siz düşünməyin ki, Azərbaycan bizim üçün nə edib, düşünün ki, biz Azərbaycan üçün nə etmişik. Onda Azərbaycan da irəli gedər, Azərbaycan diasporu da inkişaf edər... Harada doğulmağın fərqi yoxdur, əsas odur ki, sən azərbaycanlısan, Azərbaycan dilinin, mədəniyyətinin daşıyıcısısan".

Bu gün siyasi baxışlarından asılı olmayaraq, hamı etiraf edir ki, Heydər Əliyevin 1993-cü ildə xalqın istəyi ilə hakimiyyətə qayıdırdığından sonra Azərbaycanda əldə edilmiş milli birlik respublikamızın ən qiymətli mənəvi-ideoloji sərvətlərindən biridir. Xalqın nəzərində bütöv, milli şəxsiyyət kimi təcəssüm olunan Heydər Əliyev dühası Azərbaycana ikinci rəhbərliyi dövründə vətəndaş sülhü və ümumxalq həmrəyliyi möhkəmləndirilməsi xəttini davam etdirmiş, bu siyasi xətti özünün konkret addımları ilə kamil elmi-nəzəri konsepsiya səviyyəsinə qaldırmışdır.

Ulu öndər özünəməxsus uzaqgörənlik və müdrikliklə ilk gündən xarici siyasətdə strateji hədəfləri düzgün müəyyənləyərək demişdir ki, müasir dövrdə hər bir dövlətin qüdrəti yalnız iqtisadi resurslarla deyil, həm də onun xaricdə formalaşdırdığı diaspor və lobbinin gücü ilə ölçülür. Bu sahəyə xüsusi diqqət yetirmədən xarici siyasətdə ciddi nailiyyətlər qazanmaq, habelə milli məsələlərin beynəlxalq müstəvidə qaldırılmasına nail olmaq mümkün deyil. Məhz bu səbəbdən də Azərbaycan hakimiyyəti son 10 ildə dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyinə nail olmaq üçün üzərinə düşən tarixi missiyanı məsuliyyətlə yerinə yetirməyə, bu sahədə sistemli və ardıcıl siyasət yeritməyə çalışmışdır. Xarici ölkələrdə yaşayan soydaşlarımızla çoxşaxəli münasibətlər qurmaq, onları ideoloji-siyasi müstəvidə silahlandırmaq və ümummillə mənafelər naminə səfərbər etmək Azərbaycanın xarici siyasətində prioritet istiqamətlərdən birinə çevrilmişdir. Bu sahədə dövlət siyasətinin məqsədi xaricdə yaşayan soydaşlarımızın milli özünəməxsusluğunu qorumaq və inkişaf etdirmək, Azərbaycanla əlaqələrini genişləndirmək, habelə digər hüquqlarını reallaşdırmaqdan ibarətdir.

Azərbaycan dövləti dünya azərbaycanlılarının potensial imkanlarını cəmləmək, müstəqil dövlət quruculuğu prosesində meydana çıxan müxtəlif problemlərin həllinə yönəlmək, daha sıx əlaqələr yaratmaq, milli birliyə nail olmaq istiqamətində ardıcıl və sistemli iş aparmışdır. 2001-ci ilin ən yaddaqalan və milli həmrəyliyəmizin nümayişinin ən yüksək zirvələrindən biri noyabrın 9-10-da Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayının keçirilməsi olmuşdur. Ümummillə lider Heydər Əliyevin 2001-ci il mayın 23-də imzaladığı sərəncama əsasən, keçirilmiş bu qurultay dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan soydaşlarımızın və həmvətənlərimizin müstəqil Azərbaycan Respublikası ilə əlaqələrinin daha da möhkəmləndirilməsi, dünya azərbaycanlıları arasında birliyin, həmrəyliyin təmin olunması, habelə Azərbaycan icmaları, cəmiyyət və birliklərinin fəaliyyətinin gücləndirilməsi və əlaqələndirilməsi üçün şərait yaratmışdır.

Ümummillə lider Heydər Əliyev həmin tarixi tədbirdəki çıxışında dünya azərbaycanlıları arasında milli birliyin və həmrəyliyin təmin edilməsi, Azərbaycan dövləti ilə dünya azərbaycanlılarının əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi, qarşıya çıxan problemlərin həllində sözlərin birləşdirilməsi, Azərbaycan dilinin və milli-

mənəvi dəyərlərimizin qorunub saxlanması, inkişaf etdirilməsi zərurəti ilə bağlı tövsiyə xarakterli fikirlərini söyləmişdir. Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunun daha da artırılması, müxtəlif ölkələrdə dilimizin, tariximizin, mədəniyyətimizin yüksək səviyyədə təbliği, Ermənistanın təcavüzkarlıq siyasətinin ifşası, bədnam erməni lobbisinə qarşı sistemli və ardıcıl əks-hücumun təşkili məsələləri qurultayın qarşıya qoyduğu başlıca vəzifələr olmuşdur.

Həmin qurultaydan sonra Azərbaycan diaspor hərəkatı tamamilə yeni mərhələyə qədəm qoymuş, ümummilli lider Heydər Əliyev bu sahədə sistemli dövlət siyasətinin həyata keçirilməsini təmin etmək məqsədilə 2002-ci ildə "Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş Üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması barədə" fərman imzalamışdır. Komitənin yaradılması xaricdəki Azərbaycan cəmiyyətlərinin, birliklərinin və dərnəklərinin fəaliyyətinin vahid mərkəzdən koordinasiyasına, habelə onların dövlət qayğısı ilə əhatə olunmasına geniş imkanlar vermişdir. Dövlət Komitəsinin yaradılması dünya azərbaycanlılarının konsolidasiyasında, diaspondan lobbiyə doğru inkişafında yeni bir mərhələnin başlanğıcını qoymuşdur. Komitə qısa müddətdə dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan soydaşlarımızın azərbaycançılıq ideyası və Azərbaycan dövləti ətrafında birləşməsi istiqamətində xeyli iş görməyə müvəffəq olmuşdur.

Qürur doğuran haldır ki, ulu öndərin layiqli davamçısı, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev də diaspor və lobbini quruculuğuna mühüm məsələlərdən biri kimi yanaşır. Ötən 8 ildə bu yöndə ardıcıl və sistemli tədbirlərin həyata keçirilməsini təmin edən Prezident İlham Əliyev müxtəlif ölkələrə səfərləri çərçivəsində soydaşlarımızla keçirdiyi görüşlərdə milli diaspor təşkilatlarının vahid, mütəşəkkil qüvvə kimi təşkilatlanması zərurətini önə çəkmiş, bunun ideoloji-siyasi konturlarını müəyyənləşdirmişdir. Dövlət başçısı müasir dövrdə bu sahəyə xüsusi diqqət ayırmadan xarici siyasətdə ciddi uğur qazanmağın qeyri-mümkünlüyünü çıxışlarında dəfələrlə vurğulamışdır.

Prezident İlham Əliyevin 8 fevral 2006-cı il tarixli sərəncamı ilə 2006-cı il martın 16-da Bakı şəhərində Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayının keçirilməsi diaspor quruculuğu işinə yeni nəfəs verməklə ən əlamətdar hadisələrdən biri kimi yadda qalmışdır. Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayının keçirilməsində isə məqsəd hesabat dövründə diaspor quruculuğu istiqamətində görülmüş işləri dəyərləndirmək, habelə xaricdə yaşayan soydaşlarımızın üzləşdiyi bəzi problemləri, yaşadıkları ölkələrin siyasətinə təsir imkanlarını öyrənmək, onların tarixi Vətənlə daha geniş əlaqələrinin qurulmasına xidmət edən tədbirlərin hazırlanmasını təmin etməkdən ibarət olmuşdur. 16 mart 2006-cı il tarixdə keçirilmiş qurultayda Azərbaycan diasporunun hazırkı vəziyyəti müzakirə edilmiş, bu sahədə çalışan təşkilatların fəaliyyətlərinin əlaqələndirilməsi işinin təkmilləşdirilməsi, ölkə həqiqətlərinin, xalqımıza qarşı törədilmiş terror və soyqırım aktları ilə əlaqədar çoxsaylı faktların dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasının daha müasir metodlarının hazırlanması, digər xalqların diaspor təşkilatları ilə əlaqələrin gücləndirilməsi məsələləri xüsusilə önə çəkilmişdir. Yüksək mütəşəkkillik və ruh yüksəkliyi ilə başa çatan qurultayın nəticəsi kimi Azərbaycan diasporunun fəaliyyət konsepsiyasının hazırlanması barədə qərarın qəbul edilməsi, dünya azərbaycanlılarına müraciətin, habelə Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü ilə bağlı xüsusi bəyanatın, işğal olunmuş ərazilərdə tarixi abidələrimizin, mədəni irsimizin dağıdılması ilə bağlı beynəlxalq

təşkilatlara müraciətlərin və digər sənədlərin qəbulu istər təbliğati, istərsə də səmərəli əks-hücumun təşkili baxımından böyük əhəmiyyətə malikdir.

Azərbaycan diasporunun dünyadakı digər diasporlardan mühüm bir fərqli cəhəti də var: dünyaya səpələnmiş soydaşlarımızın bir qismi müxtəlif səbəblərdən respublikamızı tərk etmiş azərbaycanlılardır. Onlar harada yaşamalarından asılı olmayaraq, özlərini azərbaycanlı hiss edir, millətimizi xaricdə layiqincə təmsil etməyə çalışırlar. Müstəqil Azərbaycanın daxili və xarici siyasət sahəsində əldə etdiyi uğurlar onların milli şüurunu, özünüdərkini, torpağa bağlılığını gündən-günə möhkəmləndirir. Müxtəlif ölkələrdə məskunlaşmış azərbaycanlı diaspor təşkilatları soydaşlarımızın təşkilatlanması, səylərinin birləşdirilməsi, onların fəaliyyətinə məqsədyönlü xarakter verilməsi yolunda faydalı iş aparır, ölkəmizi daha yaxından tanıtdırmaq üçün müxtəlif tədbirlər həyata keçirirlər.

Müasir dövrdə diaspor quruculuğu konkret zamanla məhdudlaşmayan, daimi fəallıq və zəhmət tələb edən uzunmüddətli prosesdir. Reallıq göstərir ki, xaricdəki Azərbaycan diasporunun imkanlarından geniş istifadə olunması, ölkə həyatının müxtəlif sahələrində meydana çıxan problemlərin həllində onun fəal iştirakının gerçəkləşdirilməsi yolunda hələ çox işlər görülməlidir. Prezident İlham Əliyevin bu sahədə ardıcıl və qətiyyətli, məqsədyönlü və prinsipial siyasət aparması deməyə əsas verir ki, yaxın illərdə Azərbaycan diasporu daha da güclənəcək, doğma Vətənin taleyüklü problemlərinin həllində daha yaxından iştirak edəcəkdir.

Azərbaycan.-2011.-17 may.-№ 105.-S

Dünya Azərbaycanlılarının üçüncü qurultayı...

Qafar Əliyev: “İyulun 6-da keçiriləcək”

“Qurultayda 10 il müddətində əldə edilmiş uğurlara yekun vurulacaq, xüsusilə ikinci qurultayda qəbul edilmiş qərarlar, qətnamələrin həyata keçirilməsi istiqamətində görülmüş işlərin hesabatı veriləcək”

Süleyman İsmayılbəyli

Prezident Administrasiyasının ictimai-siyasi məsələlər şöbəsinin diasporla iş bölməsinin müdiri Qafar Əliyevin “OLAYLAR”-a müsahibəsi.

- Qafar müəllim, Dünya Azərbaycanlılarının üçüncü qurultayına hazırlıq prosesi necə gedir? Qurultay nə zaman keçiriləcək?

- 2011-ci il, iyul ayının 6-da Dünya Azərbaycanlılarının üçüncü qurultayının keçirilməsi nəzərdə tutulub. İki gün davam edəcək qurultayda təqribən 1000 nəfərə yaxın qonaq iştirak edəcək. Bundan başqa qurultaya dünyanın müxtəlif ölkələrində fəaliyyət göstərən 500-dən artıq diaspora təşkilatlarından nümayəndə dəvət ediləcək. Eyni zamanda Azərbaycanın dostları, başqa millətlərə məxsus olmasına baxmayaraq Azərbaycanı sevənlər, ölkəmiz haqqında kitab yazanlar, məşhur alimlər, keçmiş dövlət xadimləri, vaxtilə mühüm dövlət postlarında işləmiş insanlar da qurultaya dəvət edilənlər sırasında yer alacaq.

- Dünya Azərbaycanlılarının ikinci qurultayında prezidentin əsas tapşırıq və tövsiyyəsi ondan ibarət oldu ki, diaspora təşkilatlarımız müdafiədən hücum taktikasına keçməlidirlər. Budəfəki qurultayda əsas hədəf nə olacaq və diaspora təşkilatları qarşısında hansı vəzifələr qoyulacaq?

- Cənab prezident İlham Əliyevin müdafiədən hücum taktikasına keçmək tapşırıq və tövsiyyələrini əldə rəhbər tutaraq qısa müddət ərzində böyük bir kampaniya aparmışıq. Xüsusilə, ermənilərin dünyanın müxtəlif ölkələrində həyata keçirdiyi antiAzərbaycan, antitürk təbliğatına qarşı çox güclü mübarizə aparılır. Təkcə Xocalı soyqırımının ildönümü ilə bağlı dünyanın 50-dən artıq ölkəsində Azərbaycanın həmin dövlətlərdə fəaliyyət göstərən səfirlikləri, diaspora təşkilatları, Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin köməkliyi, eləcə də Milli Məclis, Prezident Administrasiyası, ayrı-ayrı nazirliklərin birgə fəaliyyəti nəticəsində çox böyük bir kampaniya aparıldı. Eyni zamanda 20 Yanvar faciəsinin ildönümü, torpaqlarımızın işğalı və Dağlıq Qarabağ probleminin əsl mahiyyətinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması istiqamətində çox böyük işlər görüldü. Bütün bunlar hamısı cənab prezident tərəfindən Azərbaycan diasporu qarşısına qoyulmuş vəzifələrin həyata keçirilməsinə mühüm bir töhfə verib. Bu taktikanı bundan sonra da davam etdirmək, işimizi daha da təkmilləşdirmək, indiyə qədər mövcud olan bəzi nöqsanları aradan qaldırmaqla diaspora işini bir qədər də gücləndirməyi nəzərdə tuturuq.

- Qurultay Azərbaycan diasporasının həyatında nə ilə yadda qalacaq?

- 2001-ci ilin noyabrında keçirilən Dünya Azərbaycanlılarının birinci qurultayından 10 ildən artıq vaxt keçib. Dünya Azərbaycanlılarının üçüncü qurultayında 10 il müddətində əldə edilmiş uğurlara yekun vurulacaq,

xüsusilə ikinci qurultayda qəbul edilmiş qərarlar, qətnamələrin həyata keçirilməsi istiqamətində görülmüş işlərin hesabatı veriləcək. Həmçinin ayrı-ayrı ölkələrdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan diasporasının nümayəndələri gördükləri işlər barədə məlumat verəcək, diaspora sahəsində öz həllini gözləyən problemlər haqqında danışılacaq. Eyni zamanda diaspora işinin daha da səmərəli qurulması üçün təkliflər irəli sürüləcək. Dünya Azərbaycanlılarının üçüncü qurultayı bir növ həm keçmiş fəaliyyətimizin hesabatı, həm də qarşıdakı illər üçün mühüm tədbirlərin planlaşdırılması baxımından önəm kəsb edəcək. Xüsusilə, ölkəmizin bir nömrəli problemi olan Dağlıq Qarabağ probleminin həllində Azərbaycan diasporasının fəaliyyəti, bu prosesdə oynaya biləcəyi rolü gücləndirmək istiqamətində mühüm bir addım olacaq. Həmçinin dünyanın müxtəlif yerlərinə səpələnmiş dünya azərbaycanlılarının Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin dünyada tanınması, ölkəmizin beynəlxalq imicinin formalaşması istiqamətində onların həmrəyliyinə, milli birliyə nail olunması işində mühüm bir rolə malik olacaq. Bu bir faktdır ki, son dövrlər dünyanın bəzi dövlətlərində və bir sıra kütləvi informasiya vasitələrində Azərbaycanın əleyhinə olan işlər aparılır. Burada da əsas məqsəd Azərbaycanın beynəlxalq imicinə zərbə vurmaq, Dağlıq Qarabağ probleminin həlli məsələsində bir növ ölkəmizi dünya ictimaiyyətinin nəzərində gözədən salmaqdır. Qurultayda aparılacaq başlıca söhbətlərdən biri bu istiqamətdə dünya azərbaycanlılarının rolunu gücləndirmək və onların fəaliyyətini daha da artırmaqdan ibarət olacaq.

- Qurultayda konkret hansısa qərarların qəbulu nəzərdə tutulub?

- Dünya Azərbaycanlılarının üçüncü qurultayında bir yox, bir neçə mühüm əhəmiyyətli qərarların qəbul edilməsi gözlənilir. Bunlar qurultayın qəbul etdiyi qətnamə və müraciətlərin sırasında yer alacaq. Bundan başqa Prezident Administrasiyasının rəhbərliyi, eləcə də administrasiyanın ictimai-siyasi məsələlər şöbəsinin diasporla iş sektorunun fəaliyyəti ilə "Dünya Azərbaycanlıları" adlı kitabın təkmilləşdirilmiş forması çap edilərək qurultay iştirakçlarına paylanacaq.

- Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasının 93-cü ildönümü və müstəqilliyimizin 20 illiyi ilə əlaqədar olaraq xarici ölkələrdə hansısa tədbirlərin keçirilməsi nəzərdə tutulub?

- Azərbaycan Respublikasının prezidenti cənab İlham Əliyevin imzaladığı müvafiq sərəncamla dövlət müstəqilliyimizin 20 illiyinin qeyd olunması haqqında qərar qəbul edilib. Bu məqsədlə hər bir xarici dövlət, eləcə də bütün dünya miqyasında Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin 20 iliyinin qeyd edilməsi üçün tədbirlər planı müəyyən edilib. Artıq həmin tədbirlər planı həyata keçirilməkdədir. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasının 93-cü ildönümü də ayrı-ayrı ölkələrdə geniş şəkildə qeyd ediləcəkdir.

Olaylar.-2011.-19 may.-№80.-S.4.

Diasporumuzun sevinci

Fuad

Diasporumuzun “Avroviziya-2011” mahnı müsabiqəsindəki qələbəmizlə bağlı sevinci tükənmək bilmir. Bu baxımdan öz sevincini “Paritet”lə bölüşən Norveç Azərbaycanlıları Gənclər Təşkilatının (NAYO) sədri Ramil Əliyev bunun dünyada yaşayan azərbaycanlılarının müvəffəqiyyət və uğuru olduğunu qeyd etdi.

Azərbaycan diasporu olaraq Vətənimizi təmsil edənlərə səs verib dəstək olduqlarını deyən R. Əliyevin fikrincə, bu qələbə Azərbaycanın son ildə bu sahədə topladığı uğurun və təcrübənin məntiqi nəticəsidir: “Ötən il təmsilçimiz Səfura Əlizadəyə dəstək olmağımız və səs göndərməyimiz bu il üçün bizdə əsaslı bir təcrübənin yaranmasına gətirib çıxartdı. Eldar və Nigar cütlüyünün “Avroviziya” müsabiqəsində uğurlu çıxışı Avropada və eləcə də başqa bir sıra xarici ölkələrdə yaşayan hər bir azərbaycanlı və diaspor təşkilatı üçün fərhəndiricidir”.

NAYO sədri “Biz, həmişə Azərbaycanlayıq və azərbaycanlıyıq” deyərək Azərbaycanın sevincinə sevinir, kədərinə də kədərləndiklərini bildirdi: “Biz də Norveçdə yaşayan azərbaycanlılar olaraq ölkəmizin bu böyük sevincinə qoşulduq. İnanın ki, “Avroviziya” müsabiqəsində Azərbaycan qalib olan kimi, Norveçdə yaşayan azərbaycanlılarla yanaşı, norveçli və burda yaşayan digər əcnəbi dostlarımdan mənə çoxlu sayda təbrik SMS-ləri gəldi. Norveç KİV-lərində Azərbaycanın bu uğuru çox geniş işıqlandırıldı. Bu da Azərbaycanın tanınmasının, Avropanın bir hissəsi olmasının və mədəniyyətimizin dünya, yəni Avropa mədəniyyətinə inteqrasiyasının gözəl bir göstəricisidir”.

NAYO olaraq Azərbaycan xalqını bu uğur münasibəti təbrik edən R. Əliyevin sözlərinə görə, bu gün dünyada Azərbaycanın tarixində heç zaman olmadığı güclü və təşkilatlanmış diasporu var: “Builki qalibiyyətdə təbii ki, Azərbaycan diasporunun uğuru və diasporların müharibəsində Azərbaycan diasporunun zəfəridir. Bu artıq göstərir ki, Avropada Azərbaycan cəmiyyətləri, təşkilatları və icmaları formalaşmış və onlar ölkəmizin milli maraqları ətrafında birləşərək Azərbaycanı dəstəkləyirlər. Bundan sonra da təbliğat müharibəsində daha da öndə getməyə çalışacağıq və ölkəmizin haqq səsinə Avropaya çatdıracağıq. Artıq Avropada Azərbaycanla bağlı informasiya boşluğunun doldurulmasında böyük uğurlar əldə etmişik. “Avroviziya”da uğurumuz da göstərir ki, dünyada artıq Azərbaycan diasporu öz nüfuz dairəsini genişləndirib və avropalıların düzgün seçim etməsinə nail olub”.

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərində yaşayan azərbaycanlılar da bu qələbəni böyük sevinc və qürur hissi ilə qeyd ediblər. Bu haqda qəzetimizə məlumat verən Dubay Əmirliyindəki “Azərbaycan” Cəmiyyətinin sədr Samir İmanovun sözlərinə görə, müsabiqəni diqqətlə izləyib və təmsilçilərimizi dəstəkləyiblər: “Azərbaycanın qələbəsi təsdiqlənən kimi BƏƏ-nin bütün KİV-lərinə gecə ilə məktub göndərərək qələbənin işıqlandırılmasını xahiş etdim. Artıq “Əl-bəyan”, “Al-Khaleej” ərəbdilli qəzetlərində və “Gulf News” və “Khaleej Times” ingilisdilli qəzetlərdə geniş məqalələr dərc edilib və televiziya kanllarında bu haqda video cəkilişlər göstərilib”.

S. İmanov da BƏƏ-də yaşayan azərbaycanlılar adından xalqımızı ürəkdən təbrik etdi. Onun sözlərinə görə, hamıya göstərdik ki, Azərbaycan xalqı birlikdə hər hansısa bir işə qatıldıqda qələbəsi qaçılmaz olur.

Litvadakı Azərbaycan diasporu Azərbaycanın “Avroviziya 2011” mahnı müsabiqəsində qələbə qazanmasını bütün dünya azərbaycanlılarının zəfəri sayır. Bunu Litva İctimai Radiosunun canlı yayımında Litva Azərbaycanlıları Cəmiyyətinin sədri Mahir Həməzəyev bildirib.

“Azərbaycan nümayəndələrinin bu uğuru gənc ifaçılar Eldar bəylə Nigar xanımın şəxsi yaradıcılıq nailiyyətləri çərçivəsindən çox-çox kənarlara çıxır. Belə ki, bu gözəl nəticə ilk növbədə, həm də bütün Dünya azərbaycanlılarının etnik Vətəni olan doğma Azərbaycanımızın və istedadlı Azərbaycan xalqının zəfəridir”.

O bildirib ki, bu uğur nəticəsində Azərbaycanın Avropa ölkələri ilə olan çağdaş münasibətlərinin sərhədləri daha da genişlənmiş və ölkəmizin çoxyönlü xarici əlaqələri müstəvisində olduqca münbit bir zəmin yaranıb. “Azərbaycan təmsilçiləri bu önəmli musiqi müsabiqəsində ötən şənbə günü Düsselddorfda bir axşam ərzində Avropanın musiqi səhərinə və sabahkı mədəniyyətinə elə bir güclü sıçrayış ediblər ki, elə bir ümid və nikbinliklə dolu yaradıcılıq yolu uzadıblar ki, deyərdim ki, bir axşam ərzində elə bir tarixi yol keçiblər ki, dünyanın bir çox xalqları bu yolu illər boyu qət edə bilmirlər”, - deyə Litva Azərbaycanlıları Cəmiyyətinin sədri qeyd edib.

M. Həməzəyev yaranmış bu imkanlardan, digər uğurlarımız naminə və növbəti qələbələrımız üçün, o cümlədən Diaspor təşkilatlarının xətt ilə müxtəlif dünya ölkələrində mədəni dəyərlərimizin yayımlanması üföqlərinin genişləndirilməsi üçün, Avropa məkanında Azərbaycan evinin təməlinin möhkəmləndirilməsi və lobbicilik işinin gücləndirilməsi məqsədilə səmərəli surətdə istifadə ediləcəyini söyləyib.

Litvanın Azərbaycan təmsilçilərinə 8 bal verdiyini qeyd edərək bu balların toplanılması üçün Litva Azərbaycan diasporunun üzvlərilə yanaşı, xalqımızın Litvadakı dostları və mədəniyyətimizin litvalı pərəstişkarlarının da öz töhfələrini verdiklərini bildirmişdir. Mahir Həməzəyev Litva Azərbaycanlıları Cəmiyyətinin ünvanına bu ölkədə Azərbaycana dost münasibət bəsləyən şəxslərin, ictimai-mədəni təşkilatların, siyasətçilərin və Litvanın bir sıra milli azlıqlarını təmsil edən qurumlarından təbrik məktublarının gəldiyini vurğulayıb.

M. Həməzəyev sonda bir daha bütün dünya azərbaycanlılarını bu qələbə münasibətilə təbrik edib və fərəh hissi yaşayan Azərbaycan xalqına ən xoş arzularını ünvanlayıb.

Paritet.-2011.-19-20 may.-№54.-S.8.

Xəzər Eminov: "Təşkilatların çoxluğu Azərbaycan hüduqlarının dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasına kömək edir

Zakir Abdullayev

Azərbaycan dövlətinin sosial və iqtisadi əsaslarının möhkəmləndirilməsi baxımından dünya azərbaycanlılarının vahid bir ideya ətrafında birləşdirilməsi, diasporumuzun təşkilatlanması və birgə fəaliyyət göstərməsi, dövlət müstəqilliyimizin ilk illərində ən aktual və təxirəsalınmaz vəzifələrdən biri kimi qarşıda dururdu. Bu problemin həlli yolu müstəqil Azərbaycan dövlətinin ideya-siyasi təməlin yaratmaqdan, iqtisadi qüdrətini və siyasi nüfuzunu artırmaqdan, güclü inam yaratmaqdan və bu kimi digər global problemlərin həllənməsindən keçirdi. 1993-cü ildə xalqın iradəsi və tələbi ilə, Azərbaycan rəhbəri seçilən ümummilli lider Heydər Əliyev dünya azərbaycanlılarının birləşdirilməsi prosesinə yuxarıda qeyd edilən amilləri nəzərə almaqla başladı. 31 dekabr tarixinin Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik günü kimi hər il yüksək səviyyədə qeyd olunması, Azərbaycan xalqının milli-mənəvi birliyinin rəmzinə çevrilməsi məhz ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin tarixi xidmətlərindəndir. Bu gün Heydər Əliyev siyasi kursunun davamçısı prezident İlham Əliyevdə Azərbaycan diasporunun problemlərinin həlli, təşkilatlanma səviyyəsi və Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması və s. bu kimi məsələlərin həllinə xüsusi önəm verir. Xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı dövlət siyasətinin məqsəd və prinsiplərini, bu siyasətlə əlaqədar dövlət orqanlarının fəaliyyətinin əsaslarını müəyyən edən "Xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı dövlət siyasəti haqqında" qanun qəbul edildikdən və Dünya Azərbaycanlılarının I və II qurultayından sonra diaspor məsələləri ilə məşğul olan ictimai birliklərin fəaliyyəti xeyli canlanıb, müəyyən irəliləyişlərə nail olunub. Belə ictimai birliklərdən biri də Dünya Azərbaycanlıları Konqresidir (DAK). Təşkilatın işi, məqsədi və vəzifələri ilə yaxından tanış olmaq üçün DAK sədrinin humanitar məsələlər üzrə müavini Xəzər Eminovla görüşüb həmsöhbət olduq.

- Xəzər müəllim, 10 ildən artıqdır ki, DAK üzvüsünüz. Müxtəlif ictimai vəzifələrə seçilib, aktiv fəaliyyət göstərmisiniz. Sizin fikrinizcə DAK-da fikir ayrılığı və parçalanmaya gətirib çıxaran səbəblər haradan qaynaqlanır?

DAK-da parçalanma və fikir ayrılığının yaranması məni narahat edir. DAK-ın günü-gündən nüfuzu artır, gördüyü işlər dünya ictimaiyyətinə Azərbaycan həqiqətlərini çatdırmasa münbit şərait yaradırdı. DAK-da əsas simalardan xalq şairi Baba Mahmudov, xalq artisti İlhamə Quliyeva, xalq artisti Nazpəri Dostəliyeva, əməkdar artist Gülüstən Əliyeva, xalq artisti Bilal Əliyev, şair Rüstəm Behrudi, şair-oftalmoloq Paşa Qəlbinur, rejissor-dramaturq Əmir Pəhləvan, iş adamı Nadir Orucov, iş adamı, "Araz-Kür" Xeyriyyə Cəmiyyətinin sədri Akif Kərimov, xalq artisti Azər Zeynalov, xalq artisti Həbil Əliyev qarşıda duran məqsəd və vəzifələrin həyata keçirilməsi üçün yorulmadan fəaliyyət göstərirlər. Millətin bir çox tanınmış ziyalıları, nüfuzlu iş adamları və xeyriyyəçilərin, bir arada fəaliyyət göstərməsi ilk vaxtlar istənilən nəticəyə nail olmağa imkan verdisə, sonra yavaş-yavaş fəaliyyətləri zəifləməyə başladı və gözlənilməz hadisələr cərəyan etməyə başladı.

Bir sıra tanınmış və nüfuzlu şəxslərin bir arada fəaliyyət göstərməsi həm ümumi işin xeyrinə, həm də ziyanına oldu, amma ziyanı xeyrindən daha artıq idi. Nüfuzlu ziyalıların, iş adamı və xeyriyyəçilərin bir arada bir yumruq kimi fəaliyyət göstərməsi daha böyük işlər görməyə imkan verirdi. Tanınmış şəxslərin elə özlərinin DAK-da olması onun gündəmdə qalmasına, digər beynəlxalq təşkilatlarla işbirliyi qurulmasına, daxildə müxtəlif təşkilat və dövlət qurumları ilə əlaqələrin möhkəmlənməsinə pozitiv təsirini göstərirdi. Bir sıra nüfuzlu və tanınmış şəxslərin bir yerdə fəaliyyətləri genişləndikcə, liderlik məsələsinin tez-tez gündəmə gətirmələri DAK-ın parçalanmasına gətirib çıxarırdı. Yəni şəxsi maraqlar ictimai maraqları üstələdi. Nəticə göz qabağındadır. Mən buna təəssüf edirəm. Adları çəkilən və çəkilməyən nüfuzlu və hörmətli şəxslər bir yerdə fəaliyyət göstərməyə davam etsəydi, informasiya cəmiyyətində və informasiya savaşında nə qədər böyük və global işlər görmək mümkün idi.

Təəssüflər olsun ki, liderlik uğrunda gedən mübarizə diaspor təşkilatlarının həm daxildə, həm də xaricdə zəifləməsinə və ermənilərlə müqayisədə informasiya savaşında və informasiyanın çatdırılmasında fəaliyyətimizin nisbətən zəifləməsinə gətirib çıxarıb. Bir-birimizin ünvanımıza müxtəlif söz-söhbətlər, uydurmalar, az qala qeybət səviyyəsinə qalxır.

Onsuz da zaman-zaman parçalanmışıq. Mənə elə gəlir ki, gec də olsa, səhvlərimizi anlayıb bir nöqtəyə vurmaq üçün yenidən birləşmək və informasiya savaşında böyük nailiyyətlər əldə etmək olar. Bu gün bizə birlik, bütövlük hava-su kimi lazımdır. Azərbaycanı bütöv, milləti bütöv görmək hamımızın ideal arzusudur. Burada müəllifini xatırlamadığım bir şeiri deməyə bilmirəm:

Beş-on qabil millət varsa, biri biz,
Saflıq istər beşimizdən birimiz.
Mərtəbələr qovşağında aşındıq
Yoxsa bizlər topdağıtmaz qoşunduc.

Azərbaycan diasporunun bugünkü durumunu necə qiymətləndirmək olar?

Əlbəttə, ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin apardığı məqsədyönlü siyasət nəticəsində pərakəndə və nizamsız fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatları və dərnəkləri fəaliyyətləri xeyli nizamladılar və təşkilatlanmada xeyli irəliləyiş əldə etdilər. Vətənlə, Azərbaycan Respublikası ilə əlaqələri möhkəmləndi. Dünya azərbaycanlılarının Bakı şəhərində keçirilən qurultaylarının materialları, bir növ onlar üçün proqram və fəaliyyət sənədləri oldu. "Xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla iş üzrə Dövlət Komitəsi"nin yaradılması da diaspor təşkilatlarının işinin təkmilləşməsinə xidmət edirdi. Heydər Əliyev siyasətinin uğurlu davamçısı İlham Əliyev də diasporla işə xüsusi diqqət ayırır. Xarici ölkələrə səfərlərində Azərbaycan diasporu ilə görüşüb onların problemlərilə maraqlanır, real köməklilər edir. Türk-Azərbaycan diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyət göstərməsi də bir sıra məsələ və problemlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında önəmli yer tutur. Eyni vaxtda QHT-lər, o cümlədən DAK-da hələ öz sözünü tam deyə bilməyib. İnformasiya savaşında istədiyimiz nəticəni ala bilməmişik

Heydər Əliyev Fondunun Azərbaycan həqiqətləri haqqında informasiyaların yayılmasında xüsusi rolu var. Bu danılmazdır və əvəzsizdir. Bununla belə, görüləcək işlər çoxdur. Mən bu barədə ətraflı danışmaq istəməzdim, çünki yaxın vaxtlarda dünya azərbaycanlılarının növbəti qurultayında bu barədə çox ətraflı müzakirələr aparılacaq.

Finlandiyada, Fransada, İsveçdə, Belçikada, ABŞ-da və digər ölkələrdə Azərbaycanı sevən qeyrətli oğullar çoxdur. İnanıram ki, çox qısa zaman kəsiyində Azərbaycan diasporu dünyanın ən güclü diaspor təşkilatları sırasında öz yerini tutacaq.

- Dağlıq Qarabağ probleminin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında DAK-ın həyata keçirdiyi tədbirlər sizi qane edirmi?

Mən əslən Qubadlı rayonundanam. Qaçqınlığın nə olduğunu bir çoxlarından fərqli olaraq, mən daha yaxşı bilirəm. Çünki bu hissi yaşamışam. Dağlıq Qarabağ problemi haqqında həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması üçün Türkiyədə, Belçikada, ABŞ-da və digər ölkələrdə bir sıra tədbirlər keçirmişik. Görülən işlər nə qədər çox olsa da, DAK rəhbərliyini, o cümlədən məni qane etmir. Yəqin ki, görülən işlər dünya azərbaycanlılarının növbəti qurultayından sonra yeni vüsət alacaq, əsaslı dönüş yaranacaq.

Türk-Azərbaycan diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyət göstərməsi də mənə bu fikri deməyə əsas verir. Sovet dönəmində Rəsul Həmzətovdan Moskvaya köçməsinə xahiş ediblər. O isə doğulduğu yeri Moskvadan üstün tutub, təklifə rədd cavabı verib. Vətəni, torpağı sevmək, onun hər bir qarışı uğrunda ölüm-dirim savaşına qalxmaq lazımdı. Əlbəttə Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev torpaqlarımızın sülh yolu ilə geri qaytarılması uğrunda məqsədyönlü siyasət aparır. QHT-lər də fəaliyyətlərini genişləndirirlər. Mən dünya azərbaycanlılarının növbəti qurultayında yeni fəaliyyət proqramı hazırlanıb qəbul ediləcəyinə, yeni bir dövrə və yeni fəaliyyət sahəsinə qədəm qoyacağına inanıram.

Azad Azərbaycan.-2011.-24 may.-№72.-S.6.

Diasporologiya-tarix elmində yeni istiqamətdir

Gülzar Novruzova: “MDB məkanında, Avropa və Amerika qitələrində fəaliyyət göstərən Azərbaycan diasporu haqqında tədqiqatlar aparılır”

Fuad Hüseynzadə

Azərbaycan diasporunun elmi olaraq tədqiq olunması istiqamətində işlər Bakı Dövlət Universitetində də aparılır. Hələ 2001-ci ildə BDU-nun tarix fakültəsində bu məsələləri dərinlən araşdırmaq məqsədilə “Azərbaycanşünaslıq” Elmi Tədqiqat Mərkəzi yaradılıb və “Dünya azərbaycanlıları: tarixi-demoqrafiya” elmi bölməsi həmin mərkəzin bir strukturu kimi fəaliyyətə başlayıb. Elmi-Tədqiqat laboratoriyasının elmi işçisi Gülzar Novruzova “Paritet”ə bildirdi ki, Azərbaycan tarixşünaslığında ilk dəfə “itirilmiş torpaqlar” problemi, Azərbaycan ərazilərində və onun hüdudlarından kənarında məskunlaşmış azərbaycanlıların tarixi-demoqrafik problemləri, onların diasporunda təşkilatlanması, miqrasiyaların, qaçqın və köçkünlərin problemləri bölmənin tədqiqat obyektinə olub. Onun sözlərinə görə, “Dünya azərbaycanlıları: tarixi-demoqrafiya” elmi bölməsinin əsərləri Azərbaycan diasporunun inkişafı problemlərinə həsr olunub.

Qeyd edək ki, G. Novruzova tərəfindən “Rusiya Federasiyasında Azərbaycan diasporu: tarixi-demoqrafiya problemləri (1989-2002-ci illər)” adlı tədqiqat aparılıb və 17 mart 2010-cu ildə tarix elmləri üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün dissertasiya müdafiə olunub.

Vətən tarixşünaslığında ilk dəfə olaraq Azərbaycan diasporunun nümunəsində postsovet Rusiyasında baş verən tarixi-demoqrafik prosesləri tədqiq etməyə cəhd göstərən: “Həmçinin ilk dəfə olaraq konkret mənbələr əsasında Azərbaycan diasporunun təşkilatı cəhətdən formalaşmasını tədqiq etmişəm. Həm Azərbaycan diasporunun özünün fəaliyyəti, həm də onun Rusiyanın ictimai-siyasi, iqtisadi, elmi və mədəni həyatına verdiyi töhfə xarakterizə olunub. Bundan başqa azərbaycanlıların Rusiyanın inkişafındakı rolu da müəyyənləşdirilib toxunulmuşdur. Yeniliklərdən biri də xaricdəki Azərbaycan diasporu ilə işin təkmilləşdirilməsinə dair irəli sürülmüş mülahizələrdir”.

Onu da deyək ki, G. Novruzova Azərbaycan tarixşünaslığında ilk dəfə olaraq Rusiyadakı Azərbaycan diasporunun elitesi problemini araşdırıb: “Elita elmdə qəbul edilmiş ümumi təsnifata uyğun olaraq məhsuldar və hakimiyyət elitaya bölünür; ictimai həyat sahələrinə görə isə siyasi və intellektual, biznes-elita və bürokratiya kimi təsnif olunur. Azərbaycan diasporunun intellektual elitesi müxtəlif peşələrdə çalışan insanlarla təmsil olunub. Rusiyadakı azərbaycanlıların ümumi demoqrafik göstəricilərinin təhlili bu nəticələrə gəlməyə əsas verir: azərbaycanlılar Rusiya cəmiyyətinin sosial, təsərrüfat, iqtisadi, demoqrafik strukturunda müəyyən yer tuturlar; Rusiyaya gələn iqtisadi miqrantların böyük əksəriyyəti orta və orta ixtisas təhsilli şəxslərdir; azərbaycanlı əhalinin sosial-iqtisadi göstəricilərinin təhlili sübut edir ki, onlar kifayət qədər dolanışıq vasitələrinə malikdirlər; Rusiya Federasiyasında yaşayan azərbaycanlılar rus dilinin daşıyıcısıdır; Rusiya Federasiyasında Azərbaycanla Rusiya

arasında dövlətlərarası münasibətlərə, humanitar əlaqələrin və iki dövlət arasında etibarlı münasibətlərin inkişafına təsir göstərmək iqtidarında olan Azərbaycan elitası formalaşmış”.

“Rusiya ərazisində təşəkkül tapmış Azərbaycan diasporu ən gənc diaspordur”

Həmsöhbətimiz hesab edir ki, Rusiya dövlətinin ərazisində təşəkkül tapmış Azərbaycan diasporu ən gənc diaspordur: “Son illərdə Rusiyanın bir çox regionlarında, ilk növbədə Moskvada və Sankt-Peterburqda diaspora təşkilatları yaranmağa başlayıb. Onların kortəbii inkişafı dövrün yeni dövr - özünütəşkil, müxtəlif ictimai, milli-mədəni birliklər, mərkəzlər, hərəkatlar şəklində həmyerli birliklərinin yaradılması dövrü əvəz edib. Bu təşkilatlar diasporun çoxtəbəqəli olduğunu, onun qruplarının sosial-mədəni cəhətdən yek-cins olmadığını nümayiş etdirir”.

“Bu qrupları birləşdirən obyektiv səbəb var” deyən G. Novruzova bunların ümumi qayğılar və məqsədlər, özlərinin milli-mədəni və dil ehtiyaclarının ödənilməsi, maraqlarının və hüquqlarının qorunması, milli köklərin və tarixi vətənləri - Azərbaycanla əlaqələrin qorunub saxlanması olduğunu vurğuladı: “Sovet dövründə Azərbaycan hüduqlarından kənarda yaşayan azərbaycanlıları birləşdirən ilk təşkilat 3 oktyabr 1989-cu ildə qeydiyyatdan keçmiş Azərbaycan mədəniyyəti cəmiyyəti “Ocaq” olub. “Ocaq” cəmiyyətinin əsas məqsədləri və vəzifələri Azərbaycan xalqının milli irsinə yiyələnmək, Moskva azərbaycanlılarının mədəni həyatına kömək göstərmək, rusiyalıları Azərbaycan Respublikasının nailiyyətləri ilə tanış etmək və s. idi. Cəmiyyətə f.e.d., professor, ÜAK-ın vitse-prezidenti Tofiq Davud oğlu Məlikov rəhbərlik edir. 1992-ci ildə ictimai təşkilat olan “Beynəlxalq Azərbaycan Vətəndaş Assambleyası” yaranıb. Cəmiyyətin sədri t.e.d., professor Zahid Qocayevdir. 2000-ci ildə Z. Qocayev Rusiyanın 30-dan çox diaspor təşkilatının daxil olduğu Rusiya Milli Birliklər Konqresinin prezidenti seçilib”.

Onun fikrincə, əgər sovet dövründə azərbaycanlılar kortəbii olaraq həmyerlilər təşkilatlarında birləşirdilərsə, müstəqil Rusiya dövlətinin hüquqi bazası sayəsində yeni təşkilati strukturda-diasporda birləşdilər: “Rusiya Federasiyasının Ədliyyə Nazirliyi iri Azərbaycan diaspor təşkilatlarını qeydə almışdır. Rusiya azərbaycanlılarının federal səviyyədə Ümumrusiya Azərbaycan Konqresini (ÜAK), Rusiya Azərbaycanlılarının Federativ Milli-Mədəni Muxtariyyəti (RAFMMM), Rusiya Azərbaycanlılarının həmyerli təşkilatlarını təsis etmişlər. Bu təşkilatlardan hər birinin öz regional şöbələri var. Məsələn, ÜAK Rusiya Federasiyasının 68 regionunda təmsil olunub”.

V. Putin “... biz Rusiyadakı azərbaycanlı icmasını dövlətlərimiz arasında münasibətlərin möhkəmləndirilməsinin mühüm amili hesab edirik”

Elmi işçinin sözlərinə görə, Azərbaycan diasporunun fəaliyyətinin əsas istiqaməti Rusiya Federasiyasının ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi və mədəni həyatında iştirak etməkdir: “Rusiya Federasiyasının tam hüquqlu vətəndaşları olan azərbaycanlılar ölkənin ictimai-siyasi həyatında iştirak edirlər. Rusiya Federasiyası

prezidentinin seçkiləri, Dövlət Dumasına və yerli idarə orqanlarına seçkilərdə bu, Azərbaycan diasporunun ictimai fəallığının heç də tam olmayan dairəsidir”.

G. Novruzova söhbətində 2004-cü ilin oktyabrında ÜAK-ın II qurultayında çıxış edən Rusiya Federasiyasının Prezidenti V. Putin fikirlərini də xatırlatdı: “V. Putin qeyd edirdi:”... biz Rusiyadakı Azərbaycan icmasını dövlətlərimiz arasında münasibətlərin möhkəmləndirilməsinin mühüm amili hesab edirik. Onun təşəbbüsləri bizim siyasi və əməli əməkdaşlığımıza xeyir gətirir.... Əminəm ki, Rusiya azərbaycanlıları, ölkəmizin digər vətəndaşları kimi, gələcəkdə və onun beynəlxalq nüfuzunun və statusunun möhkəmlənməsinə kömək göstərəcəklər”. Nəzərə çatdırım ki, ”Milli-mədəni muxtariyyətlər haqqında” Federal qanuna əsasən Rusiyanın Azərbaycan diasporunun kütləvi informasiya vasitələri yaradılıb. Rusiya azərbaycanlılarının FMMM-nin mətbu orqanı olan “Rusiya azərbaycanlıları - AZERROS” qəzeti; ÜAK-ın orqanı - “Azərbaycan Konqresi”; “Azərbaycan XXI əsr”, “Vətən”, “İrs-Nasledie”, “Bakı” kimi beynəlxalq jurnallar nəşr olunur. RF-nın regionlarında da qəzetlər nəşr olunur”.

O, yaranmış diaspor təşkilatlarının gənc Azərbaycan diasporu üçün vahid Ümumrusiya etno-mədəni məkanın yaradılması missiyasını öz üzərlərinə götürdüklerini də qeyd etdi. “Onlar öz işlərini azərbaycanlıların və Azərbaycandan çıxmış şəxslərin vətəndaşlıq hüquqlarının müdafiəsi və bu hüquqların həyata keçirilməsi, Rusiya ilə Azərbaycan arasında dostluğun və əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsi, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında tarixi həqiqətlərin yayılması istiqamətinə yönəldirlər”, deyə elmi işçi əlavə etdi.

Onun qənaətinə, Rusiya azərbaycanlıları Rusiya gerçəkliyinin ayrılmaz və tərkib hissəsidir: “Onlar ölkə qarşısında öz peşə və vətəndaşlıq borcunu yerinə yetirən yaradıcı insanlardır. Azərbaycanlılar Rusiyanın ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi, elmi və mədəni həyatında fəal iştirak edirlər. Azərbaycanlıların yeni Rusiya cəmiyyətinə layiqli inteqrasiyası onlara təşkil olunmaq, Rusiya azərbaycanlılarının Milli-Mədəni Muxtariyyəti, Ümumrusiya Azərbaycan Konqresi, Moskva “Ocaq” cəmiyyəti, Rusiya azərbaycanlıların həmyerlilər birliyi və s. kimi xeyli sayda milli birliklər yaratmaq imkanı verir”.

G. Novruzova dedi ki, Azərbaycan diasporu mürəkkəb siyasi, iqtisadi, sosial, mədəni və psixoloji şəraitdə yaşamaq və öz gələcək taleyini müəyyənləşdirmək məcburiyyətindədir: “Odur ki, ona həm yaşadığı ölkənin dövləti, həm də tarixi Vətəni tərəfindən yardım göstərilməsinə ehtiyac var. Rusiyanın Azərbaycan diasporu bütövlükdə və onun hər bir üzvü ayrı-ayrılıqda, milli mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, diasporun işində fəal iştirak edir, dövlətlərarası münasibətlərə yardımçı olur, yaşadıkları ölkədə öz vətəndaşlıq və iqtisadi mövqelərini qüvvətləndirir, Azərbaycan-Rusiya münasibətlərinə siyasi və iqtisadi vasitəçi rolunu oynayırlar və s.”.

Həmsöhbətimiz bildirdi ki, Rusiyanın Azərbaycan diasporunun potensialı Rusiyanın Azərbaycandakı və Azərbaycanın Rusiyadakı iqtisadi maraqlarının həyata keçirilməsinə dəstək olmaq iqtidarındadır. “Azərbaycan diasporunun nümayəndələri Rusiya Federasiyasının oliqarxları sırasına daxildir və Rusiya-Azərbaycan münasibətlərində ölkənin siyasi strategiyasına təsir göstərə bilirlər”, deyə o əlavə etdi.

Müasir Azərbaycan diasporologiyasının qarşısında hansı vəzifələr durur?

Diasporologiyanın tarix elmində yeni istiqamət olduğunu deyən G. Novruzova fikrincə, müasir Azərbaycan diasporologiyasının qarşısında duran vəzifələrdən biri xaricdə yaşayan azərbaycanlıların coğrafi məskunlaşmasının və demoqrafik göstəricilərin öyrənilməsidir: “Azərbaycan diasporunun təşəkkül tapmasının və inkişafının tədqiqi, diasporun Azərbaycanla və azərbaycanlıların yaşadıkları ölkələrdə əlaqələrinin möhkəmləndirilməsindəki rolu da araşdırılmalıdır. Eyni zamanda bu ölkələrin ictimai-siyasi həyatında azərbaycanlıların iştirakını müəyyənləşdirilməsi, Azərbaycan diasporunun tarixi Vətəni ilə əlaqələrinin gücləndirilməsinin öyrənilməsi, xaricdəki Azərbaycan lobbisinin siyasi və iqtisadi potensialının və ondan istifadə imkanlarının müəyyən edilməsi və s. qarşıda duran vəzifələrdir”.

Elmi laboratoriyada hazırda elmi araşdırmaları davam etdirildiyini deyən G. Novruzovanın sözlərinə görə, burada MDB məkanında, Avropa və Amerika qitələrində fəaliyyət göstərən Azərbaycan diasporu haqqında tədqiqatlar aparılır.

Paritet.-2011.-24-25 may.-№56.-S.11.

«Xaricdə yaşayan hər bir azərbaycanlı Azərbaycan mədəniyyətini təmsil edir»

Professor Aygün Attar: “Azərbaycan və Türkiyə olaraq tariximizdə müştərək olan bütün məqamlara diqqət yetirməli, ortaq tariximizin qürurverici faktlarını təbliğ etməliyik”

Mehparə

Uzun müddətdir ki, Türkiyədə yaşayan həmyerlimiz, tarixçi, professor Aygün Attar elmi fəaliyyəti, araşdırmaları ilə iki qardaş ölkə arasında mədəni əlaqələrə öz töhfəsini verir. Türkiyənin Giresun Universitetinin ədəbiyyat fakültəsinin dekanı və prorektorudur. Soydaşımızın bu yaxınlarda doğma vətənə gəlişi də Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin bərpa etməsinin 20-ci ildönümü münasibətilə Türkiyədə yaşayan azərbaycanlılardan bəhs edən kitabın hazırlanması ilə bağlı idi. Fərsətdən istifadə edib onunla elmi-pedaqoji fəaliyyəti, Azərbaycan-Türkiyə mədəni əlaqələri barədə söhbət etdik.

- Aygün xanım, artıq neçə illərdir ki, Türkiyədə həm elmi-pedaqoji, həm də ictimai fəaliyyətinizlə tanınırsınız. Türkiyəyə bağlılığınız necə yarandı?

- Bakı Dövlət Universitetini bitirdikdən sonra elmi işimin mövzusu Türkiyə ilə bağlı olduğu üçün tez-tez bu ölkədə elmi ezamiyyətlərdə olurdum. Sonra ailə qurub Türkiyədə yaşamağa başladım. Həyat yoldaşım əslən Cənubi Azərbaycandır. Türkiyədə bir sıra universitetlərdə müəllim kimi çalışmışam. Hazırda Giresun Universitetinin professoru, ədəbiyyat fakültəsinin dekanı və eyni zamanda prorektoruyam. Bu, dövlət universitetidir. Fakültəmizdə 11 bölmə fəaliyyət göstərir. Onu da deyim ki, doktorluq dissertasiyama Rusiya Elmlər Akademiyasında müdafiə etmişəm.

- Bakıya budəfəki gəlişiniz Azərbaycan Respublikasının müstəqilliyinin 20-ci ildönümü münasibətilə Türkiyədə yaşayan azərbaycanlılardan bəhs edən kitabın hazırlanması ilə bağlıdır. Bu bərdə bir qədər ətraflı məlumat verməyinizi istərdik.

- Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Strateji Araşdırmalar Mərkəzi Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin 20-ci ildönümü münasibətilə Türkiyədə yaşayan azərbaycanlıların tarixindən bəhs edən kitab hazırlanmasını planlaşdırır. Kitabın 1828-1930-cu illəri əhatə edən bölümünü yazmaq mənə həvalə edilib. Məndən başqa iki türkiyəli alim də kitabın yazılmasında iştirak edəcək. Onu da deyim ki, Türkiyədə yaşayan azərbaycanlıların tarixi bu günə qədər əhatəli araşdırılmayıb. Türkiyədə təxminən 3 milyona yaxın azərbaycanlı türkü yaşayır. Amma onların Türkiyəyə mühacirətlərinin səbəbləri, hazırda cəmiyyətin hansı sahəsində çalışmaları ilə bağlı məqamlar ətraflı tədqiq olunmayıb. Mən Azərbaycan siyasi mühacirətinin Türkiyədəki fəaliyyəti ilə bağlı doktorluq dissertasiyası müdafiə etmişəm. Yəqin bu sahədə mənim tədqiqatlarımı nəzərə alıb məni bu kitabın yazılmasına dəvət ediblər. Digər tərəfdən, mən 20 ildən artıqdır ki, Türkiyədə yaşayıram. Ona görə də Türkiyədə yaşayan azərbaycanlı bir alim olaraq bu işi mənə həvalə ediblər. Kitabın yazılması ilə bağlı Türkiyədə Osmanlı dövrünün arxivində, eləcə də Rusiyada, Sankt-Peterburqda arxivlərdə işləmək lazımdır. O zamankı tarixi sənədlərin bir çoxu burada saxlanılır. Təbii ki, tədqiqatla bağlı Azərbaycana da gəlib-gedəcəyəm.

- Türkiyədə yaşayan bir azərbaycanlı, eyni zamanda, elm adamı olaraq tarixi baxımdan yanaşanda ölkələrimiz arasında münasibətlərin bugünkü səviyyəsini necə qiymətləndirirsiniz?

- Təbii ki, bu münasibətlər ən yaxın dostluq, qardaşlıq münasibətləridir. Mən də bir alim olaraq bu münasibətlərin daha da inkişaf etməsi, möhkəmlənməsi üçün əlimdən gələni edirəm: elmi məqalələr yazır, Türkiyədə elmi konfranslar keçirir, televiziya proqramlarında çıxışlar edirəm. Türkiyə və Azərbaycan bir millət, iki dövlətdir. Bu, geniş bir coğrafiyaya yayılmış böyük bir millət olduğu üçün özümüzü çox yaxşı tanımağımız lazımdır. Ona görə də tariximizdə müştərək olan bütün məqamlara diqqət yetirməyimiz, ortaq kədərlərimizi, sevinclərimizi paylaşmağımız gərəkdir. 1918-ci ildə Nuri Paşa və Xəlil Paşanın rəhbərliyi ilə Qafqaz İslam Ordusu Bakını erməni-bolşevik işğalından azad etdi, 1100-dən çox Osmanlı türkü burada Azərbaycanın istiqlalı uğrunda həlak oldu. Eyni zamanda, Türkiyənin Sakaryada, Çanaqqalada ölüm-qalım savaşı apardığı zaman azərbaycanlılar da onlarla çiyin-çiyinə savaştı, şəhid oldu. Bunların hamısı türk tarixinin, ortaq tariximizin qürurverici faktlarıdır. Bu tarix indiki və gələcək nəsle nümunədir, örnəkdir. Türkiyə ilə Azərbaycanın bu qədər bir-birlərinə yaxın olmalarını, özlərini bir millət olaraq görmələrini həzm edə bilməyən kənar güclər var. Onlar çalışırlar ki, hansı yolla olursa-olsun iki ölkənin münasibətlərinə kölgə salsınlar, xoşagəlməz işlər ortaya ataraq iki qardaş millətin arasını vursunlar. Təbii ki, biz də bu cür cəhdlərə imkan verməməliyik. Ona görə də bugünkü gənc nəslin, siyasət və elmlə məşğul olanların yorulmadan tariximizin qürurverici faktlarına müraciət etmələri lazımdır. Mən də bir elm adamı kimi bu yolda əlimdən gələni edirəm.

- Ümumilikdə götürdükdə Türkiyədə və Azərbaycanda ziyalılar bu məsələdə nə dərəcədə aktivdirlər?

- Bu məsələyə birmənalı qiymət vermək çətindir. Əlbəttə, hər iki tərəfdə ictimai fəallıqdan uzaq olan, sadəcə “çalışım və maaşımı alım” deyən insanlar da var. Amma bununla birlikdə hər iki tərəfdə bu yöndə yorulmadan, usanmadan iş görmək istəyən insanlar, xüsusilə gənclər və ziyalılar var. Mənə elə gəlir ki, tale mənə bir missiya verib: Şimali Azərbaycanda doğulmuşam, Cənubi Azərbaycandan soydaşımızla ailə qurmuşam, indi Türkiyədə yaşayıb-yaradıram. Yəni mənim taleyim bir növ türk dünyasının birliyini simvolizə edir. Ona görə də mən taleyimin mənə təqdim etdiyi bu yolda üzərimə düşən vəzifəni yerinə yetirmək istəyirəm.

- Aygün xanım, bir qədər də elmi işlərinizdən danışmağımızı istərdik...

- Mənim ilk elmi işim Türkiyədə yaşayan azərbaycanlılar, Azərbaycan siyasi mühacirəti, Xalq Cümhuriyyəti dövründə və sonra Türkiyəyə gedən azərbaycanlılar haqqında olub. Məqalələrimdə İrəvan xanlığı da daxil olmaqla qədim türk torpaqlarının tarixinə dair faktları qələmə alıram. Zəngəzur torpağının necə rus-erməni işbirliyi ilə Azərbaycandan qoparıldığını, Türkiyə və Azərbaycanı ayrı salan o dəhlizin ermənilərə verildiyini elmi məqalələrimdə əks etdirmişəm. Qarabağ problemi mövzusunda “Ermənilər və erməni siyasəti” adlı kitab yazmışam. Bu kitab Türkiyədə ictimaiyyətin böyük diqqətini çəkdi. Güney Azərbaycan mövzusu da elmi araşdırmalarımın diqqət mərkəzindədir. Bu mövzuda “İranın etnik tərkibi” adlı bir kitab yazdım. Kitab Qərbdə beynəlxalq münasibətlərə dair nəşrlər arasında nüfuzlu “Newsweek” jurnalı tərəfindən tövsiyə olunan 112 kitab arasında 76-cı sırada yer alıb. Qarabağ ortaq dərdimiz, qanımıza, canımıza hopmuş kədərimizdir. Ona görə də hər il bir neçə dəfə Qarabağ məsələsi ilə bağlı elmi konfranslar təşkil edir, dərslərimdə bu məsələni hər zaman

tələbələrime anladıram. Türkiyədə “Xocalı soyqırımını” mövzusunda bir elmi dissertasiyaya rəhbərlik etdim və uğurla müdafiə olundu. Türkiyədə Xocalı həftəsində 6 gün - fevralın 21-dən 26-dək - 6 ayrı şəhərdə konfrans keçirdim. TRT Avaz vasitəsilə Xocalı faciəsini anladım. Bütün bu işlər məni azacıq da olsa rahatladır. Hesab edirəm ki, bu məsələdə kiçik də olsa bir işin altına imza atmışam.

- Siz Azərbaycanı Türkiyədə həm də bir diaspor nümayəndəsi kimi təmsil edirsiniz. Bu barədə nə deyə bilərsiniz?

- Mən Azərbaycan əsilli Türkiyə vətəndaşıyam. Gördüyüm bütün işləri də iki ölkə arasında münasibətlərin inkişafı üçün edirəm. Xaricdə yaşayan hər bir azərbaycanlı Azərbaycanı, onun mədəniyyətini, milli-mənəvi dəyərlərini, əxlaq və tərbiyəsini təmsil edir. İşlədikcə, fəaliyyət göstərdikcə, təbii olaraq diasporun bir nümayəndəsinə çevrilirsən. Əgər sizlər məni diasporun bir nümayəndəsi kimi görürsünüzsə, buna sevinirəm.

Mədəniyyət.-2011.-25 may.-№37.-S.13.

Müasir Azərbaycan milli ideyanın təəcəssümü kimi

Ramiz Mehdiyev,

Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri,
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının akademiki

Ad augusta per angusta (lat.)

- Zirvəyə aparan yol çətin olur.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev 2011-ci il mayın 10-da "Buta" sarayında ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 88-ci ildönümü münasibətilə təntənəli mərasimdəki nitqində demişdir:

"Bu gün Azərbaycan dinamik inkişaf edən, öz ehtiyaclarını özü ödəyən müasir ölkədir. Bizim siyasətimiz çox açıqdır, aydındır. Güclü iqtisadi təməl üzərində müasir siyasi sistemin formalaşdırılması, dövlətçiliyin əsaslarının möhkəmləndirilməsi, azərbaycançılıq ideologiyasının gücləndirilməsi məsələləri bizim üçün prioritet məsələlərdir... Biz müstəqilliyi bərpa etmişik, qoruyub saxlaya bilmişik. Bu gün müstəqilliyi möhkəmləndiririk. Müstəqillik bizim üçün ən böyük sərvətdir, ən böyük nemətdir, ən böyük dəyərdir".

Məqələnin mövzusunun açılmasında bu fikirlər əsas rol oynayır.

Ölkənin BMT tərəfindən tanınmış sərhədləri daxilində qorunub saxlanmasına yönəldilmiş Azərbaycan milli ideyasının və onun mahiyyətinin həyata keçirilməsi ərazi, əhali və idarəçilik kimi əsas xüsusiyyətlərə malik olan dövlətin ən mühüm vəzifəsidir

Heydər Əliyevin onu tarixi şəxsiyyətlər sırasına çıxaran vətəndaş və siyasi hünəri müxtəlif təhdidlərə və təqiblərə rəğmən siyasətə qayıtmaq və Azərbaycanın taleyini öz əlinə almaq qətiyyətindən ibarət idi

SSRİ-nin süqutu ərəfəsində - 1991-ci il oktyabrın 18-də Azərbaycan müstəqilliyini yenidən bərpa etmişdir. Hər bir xalqın tarixində 20 il o qədər də böyük müddət deyildir. Lakin Azərbaycan üçün bu illər ciddi sınaqlar dövrü idi: o, müstəqil dövlət kimi yaşaya biləcəkdimi?! Zaman göstərdi ki, Azərbaycan xalqının milli ruhu sönməmişdi, əgər bu millətin layiqli lideri, dünya miqyaslı dövlət xadimi olarsa, o, istənilən çətinlikləri dəf edə bilər.

Bu illər ərzində həll edilən məsələlərin xarakterini əvvəlki illərlə əsla müqayisə etmək olmaz. XIX əsrdə və XX əsrin əvvəllərində azərbaycanlıların bir neçə nəslinin həyata keçirmək uğrunda mübarizə apardığı milli ideya özünün həqiqi təəcəssümünü məhz müstəqil Azərbaycanın mövcud olduğu bu 20 ildə tapmışdır.

İranla müharibə nəticəsində 1828-ci ildən Rusiya imperiyasının tərkib hissəsinə çevrilmiş Şimali Azərbaycanda XIX əsrin ikinci yarısından etibarən dini identiklikdən Azərbaycan milli ideyasının

formalaşmasının başlanğıcı olan etnik identikliyə keçid ideyası bu məkanda ideya axtarıqlarının mərkəzində dayanırdı. Bu dövrdə ən ümdə məqsəd etnik şüurun dini şüurdan ayrılması ideyası idi. XIX əsrin A.A.Bakıxanov, M.F.Axundzadə, Mirzə Kazımbəy kimi mütəfəkkirləri bu yöndə çalışırdılar.

Milli məsələ XX əsrin əvvəlində Azərbaycan cəmiyyətində xeyli aktuallaşmışdı və bunun da ciddi səbəbləri vardı. Həmin dövrdə Azərbaycan sənaye cəmiyyəti yaradılması yoluna qədəm qoymuş və ümmənin (müsəlman icmasının) etnik-mədəni millət mərhələsinə transformasiyası prosesi başlanmışdı. O dövrün Azərbaycan ziyalılarının milli problemləri nə səviyyədə başa düşmələrini bizim yazıçıların, publisistlərin, şairlərin, ictimai xadimlərin əsərlərində görmək olar.

Azərbaycanda inqilabaqədərki milli təfəkkür əvvəlcə türkçülük və etnik millətçilik ideologiyası kimi inkişaf edirdi. Bu, həmin ideyanın transformasiyası üçün mühüm və zəruri platforma idi, çünki çox böyük bir regionun türkdilli əhalisinin tarixi və mədəni yaddaşına əsaslanırdı. Bu ideologiya öz milli hüquqlarının müdafiəsi işində bütün türkdilli xalqların birliyi və həmrəyliyini, ayrıca türk (Azərbaycan) millətinin, perspektivdə isə dövlətinin yaranmasını təmin etməli idi.

Sonrakı dövrdə bizim mütəfəkkirlər milli identiklik ideyasını irəli sürməyə başladılar. Bu ideya azərbaycançılıq ideologiyasının formalaşmasına keçidi nəzərdə tuturdu, onun növbəti hədəfi isə milli ideya idi. Azərbaycanda genişlənən kəskin siyasi mübarizə milli ideyanı öz məntiqi sonluğuna - Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasına gətirib çıxardı. Bu, bizim böyük əcdadlarımızın fəaliyyətinin kvintessensiyası idi.

Əlbəttə, bütün bu məqsədlər formalaşmaqda olan Azərbaycan cəmiyyətində çox böyük izahat işi aparmağı tələb edirdi. Ziyalıların görkəmli nümayəndələri öz intellektini bu məsələlərin həllinə sərf etməli, cəsarət və məsuliyyət nümayiş etdirməli idilər. Əhalini böyük dəyişikliklərə hazırlamaq, insanların tarixi və mənəvi dəyərləri dərk etməsi, onlarda etnik mənlilik şüuru oyatmaq üçün vaxt lazım idi. Bütün bu işlər çarizm tərəfindən müqavimətlə, onun Cənubi Qafqaz müsəlmanlarına tətbiq etdiyi məhdudiyətlərlə üzleşirdi. Əhali onun üçün ənənəvi olmayan etimadsızlıq, şübhəlilik, bəlkə də, düşmənçilik şəraitində yaşayırdı.

Üstündən neçə-neçə onilliklər keçəndən sonra soydaşlarımızın həyatının həmin dövrünü dərinədən düşünəndə anlamağa başlayırsan ki, onlar nə qədər hüquqsuz, təhqiramiz şəraitdə yaşamışlar. Yeri gəlmişkən deyək ki, sovet hakimiyyəti dövründə də Kremldə azərbaycanlılara qarşı etimadsızlıq olmuşdur. Bunu mən öz şəxsi həyat təcrübəmə və Azərbaycan Kommunist Partiyasının rəhbərlərindən biri kimi iş təcrübəmə əsasən deyirəm. Əgər bu gün xalqımız mövcuddursa və çoxları üçün nümunədirsə, bu, yalnız və yalnız onun daxili insan resursları və istedadı sayəsindədir.

XX əsrin əvvəlində o dövr üçün az-çox bitkin məzmun kəsb etmiş Azərbaycan milli ideyası və birləşdirici ideologiya kimi "azərbaycançılıq" milli ruhu və milli-mədəni yüksəlişin mexanizmlərini dirçəltmək, o cümlədən xalqı öz tarixi torpaqlarından tədricən qovulmaqdan xilas etmək cəhdi idi. Bu ideyanın reallaşdırılması xalqın öz milli muxtariyyətini, sonradan isə suveren, müstəqil dövlətini yaratmasını nəzərdə tuturdu.

1918-ci ilin mayında Azərbaycan dövlətinin yaradılması Azərbaycan xalqının milli mənlilik şüurunun formalaşması prosesinin obyektiv yekunu oldu. M.Ə.Rəsulzadə 1952-ci ildə Münxendə çıxan "Qafqaz" jurnalında

yazırdı: "Böyük dövlətlər Azərbaycanı 1920-ci il yanvarın 12-də tanımışlar. Bu, artıq gerçəkləşmiş milli ideyanın təntənəsi günü idi. O vaxtdan Azərbaycan müstəqil dövlət kimi beynəlxalq ailəyə daxil olmuşdur".

Azərbaycan milli ideyası prioritetlərin müəyyən edilməsində uzun bir yol keçmişdir. Bu müddətdə əvvəlcə dini tərkib hissə yaranmış, sonradan o, tədricən milli mənlük şüurunun mədəni-tarixi paradigmasına - türkçülüyə transformasiya etmişdir.

XIX-XX əsrlərdə Azərbaycanda ictimai fikrin təkamülü milli inkişafın "türkləşmə, islamlaşma, avropalaşma" prioritetlərini əks etdirən formulu yaratmışdır. Bu gün məhz həmin ideyalar Azərbaycanın Dövlət bayrağının üç rəngində təəcəssüm olunur.

XIX-XX əsrlərin tarixi zaman kəsiyində C.Məmmədquluzadə, M.Ə.Sabir, Y.V.Çəmənəminli, Ə.Topçubaşov, Ə.Ağayev, Ə.Hüseynzadə, H.Zərdabi, F.Xoyski, M.Ə.Rəsulzadə və digər milli klassiklər və görkəmli maarifçilər azərbaycanlıların milli mənlük şüurunun oyanışında başlıca rol oynamışlar.

Onlardan bəziləri həm də müstəqil Azərbaycan dövlətinin yaradılmasının təməlini qoymuşlar. Göstərilən dövr azərbaycanlıların tarixində həmişə bu insanların adları ilə bağlı olacaqdır. Bununla belə, tarix sübut etmişdir ki, nəzəri fikrin formalaşdırılması onun tərkib hissələrinin əməli şəkildə həyata keçirilməsi qədər məsuliyyətli işdir. Təəssüf ki, bir sıra obyektiv və subyektiv daxili və xarici səbəblər üzündən birinci Azərbaycan Respublikasının liderləri dövlətçiliyimizin uzunmüddətliliyinə nail ola bilmədilər. Nəticədə keçən əsrin 90-cı illərinin əvvəlində Sovet İttifaqı dağılana qədər müstəqillik ideyaları boğuldu. SSRİ-nin dağılması ilə Azərbaycan xalqı milli ideyanın həyata keçirilməsi - müstəqil milli dövlətçiliyin qurulması üçün daha bir tarixi şans əldə etdi. Lakin 1990-cı illərin əvvəlində həm Azərbaycanın daxilində, həm də qlobal geosiyasi kontekstdə cərəyan edən ictimai-siyasi proseslər, regiondakı qüvvələr nisbəti, üstəlik, həmin dövrdə hakimiyyətdə olmuş şəxslərin siyasi baxımdan qeyri-yetkinliyi, millətin və dövlətin inkişafının strateji prioritetlərini lazımınca təsəvvür etməmələri bu vəzifənin tam şəkildə yerinə yetirilməsini təhlükə qarşısında qoymuşdu. XX əsrin əvvəlində qurulmuş Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövrünün ibrət götürülməmiş mənfi dərslərinin təkrarlanması təhlükəsi 1993-cü ildə özünü aşkar şəkildə göstərməyə başlamışdı . Mənfi ictimai-siyasi proseslərin gedişi təkidlə tələb edirdi ki, Azərbaycanı tamamilə dağılmaq və ya parçalanmaq təhlükəsindən yalnız sözün həqiqi mənasında tarixi miqyaslı, həm Azərbaycan millətinə xas olan mühüm dəyərlərin müəyyən toplusunun təəcəssümü rolunda, həm də qeyri-standart siyasi qərarların güclü və iradəli mənbəyi rolunda çıxış etməyə qadir olan şəxsiyyət xilas edə bilər. Yalnız böyük dövlət xadimi milləti xilas edə, onun ideyasını həyata keçirə bilər.

Fəlsəfə elmində çoxdan təsdiqlənmişdir ki, milli ideya cəmiyyətin həyatında, siyasi praktikada mühüm rol oynayır. Ona görə də hər bir millətin öz milli ideyası olmalıdır, əks halda həmin millətin yaşamağa haqqı yoxdur. Filosoflar milli ideyanı xalqın taleyini, onun vəzifəsini ifadə edən və taleyüklü məsələlərin həlli üçün milli enerjini səfərbər edən integrativ milli mənlük şüuru konsepsiyası adlandırırlar.

Milli ideya bir insanın ixtirası deyil, o, xalqın şüurunun dərinliklərindən qaynaqlanır və konkret tarixi məqamda sosial reallıq onu dəstəkləyir. Çoxmillətli dövlətdə ərazi bütövlüyünü qoruyub saxlamaq üçün milli ideya dilindən, etnik mənsubiyyətindən və dinindən asılı olmayaraq, ölkənin bütün əhalisinin maraqlarını nəzərə almalıdır. Milli ideya cəmiyyətin inkişafının ümumi məqsədi və strategiyasıdır.

Milli ideyanın mahiyyətinin məğzi nədən ibarətdir? Qeyd etmək lazımdır ki, milli ideya əvvəlcə milli şüurun oyanması, müstəqillik uğrunda mübarizə ilə şərtlənən əqli nəticə, ictimai ideya kimi yaranır. Dövlətçilik yaranıb təkamül etdikcə, ölkənin sosial-iqtisadi mövqeyi möhkəmləndikcə, mədəniyyət inkişaf etdikcə milli ideya tədricən milli maraqlarla, dövlətin beynəlxalq birlikdə rolunun elmi dərki ilə qovuşur. Bu şəraitdə milli ideya elmi cəhətdən əsaslandırılır və müvafiq ideologiyanın formalaşması üçün zəmin kimi çıxış edir.

Millətin indi və gələcəkdə salamatlığı, inkişafı və tərəqqisinin strategiyası kimi milli ideya milləti sıx birləşdirir, onu möhkəmləndirir, millətin vahid tam kimi fəaliyyət göstərməsinə şərait yaradır, bütövlükdə cəmiyyətin mənafeələrini ifadə edən davranış qaydaları, qanunlar və digər mühüm ictimai-siyasi qaydalar formalaşdırmağa kömək edir. Milli ideya etnosun (millətin), onun bənzərsiz mədəniyyətinin, təkrarsız "Mən"inin qorunub saxlanmasına imkan yaradır.

Milli ideya mənəvi və rəmzi mənada müəyyən dəyərlər toplusu kimi çıxış edir. Bu halda formalaşması xalqın mənəvi seçimi ilə sıx bağlı olan milli ideyanın ən mühüm tərkib hissəsi və özəyi ərazinin və millətin yaradıcısı və qorunub saxlanmasının təminatçısının rəmzi kimi məhz millət və milli dövlət ideyası çıxış edir. Əgər milli ideya tarixi təcrübəyə, sosial-mədəni dəyərlərə və ənənələrə əsaslanmırsa, o, həyat qabiliyyətli ola bilməz.

Müasir mərhələdə Azərbaycan milli ideyasının leytmotivi Azərbaycanın müstəqil mahiyyət kimi dərk edilməsi olmalıdır. Bundan ötrü isə milli ideyanın özü şəxsi, ictimai və dövlət varlığının baza dəyərlərini ehtiva etməlidir. Ölkənin BMT tərəfindən tanınmış sərhədləri daxilində qorunub saxlanmasına yönəldilmiş Azərbaycan milli ideyasının və onun mahiyyətinin həyata keçirilməsi ərazi, əhali və idarəçilik kimi əsas xüsusiyyətlərə malik olan dövlətin ən mühüm vəzifəsidir. Azərbaycan xalqı məhz öz milli ideyasını müəyyən etmək yolu ilə millətə çevrilmişdir.

Milli ideya və milli ideologiya anlayışlarını qarışdırmaq olmaz. Elmi ədəbiyyatda onların eyniləşdirilməsi hallarına tez-tez rast gəlmək olar. Hərçənd, məlum olduğu kimi, qərarlaşmış milli dövlət bunların hər ikisi xasdır. Buna baxmayaraq, çox vaxt milli ideyanı səhvən ideologiya kimi təsnif edirlər. Halbuki onların funksiyaları müxtəlifdir: milli ideyanı strategiya kimi səciyyələndirmək olar, ideologiya isə ideyanın reallaşdırılmasına kömək edən taktikadır. İdeologiya milli ideyanın cəmiyyətdə yayılması metodları və vasitələridir. O, milli ideyanın daşıyıcısıdır. Reallıq dəyişir, onun təqdim edilməsinin metodları və formaları da dəyişməlidir.

Şəxsi təşkilatçılıq xüsusiyyəti olan ideologiya cəmiyyətin mənəvi həyatının ən mühüm strukturudur, lakin ondan yalnız milli məsələlərin həlli, milli ideyanın reallaşdırılması üçün zəruri mexanizm kimi istifadə etmək lazımdır. Nəzərə almaq lazımdır ki, milli birliyə xidmət edən ideologiya milli ruhun mənəvi meyarlarına uyğun olmalıdır. Lakin əgər milli şüura tətbiq edilmiş həqiqilik meyarı surroqat həqiqətlə əvəz edilirsə, onda hakimiyyət nüfuzunu itirir, milli dəstəkdən məhrum olur.

Dövlət ideoloji fəaliyyətlə məşğul olmağa, yəni konkret milli və dövlətçilik dəyərlərini dəstəkləməyə və təbliğ etməyə borcludur, eyni zamanda, başa düşməlidir ki, milli ideologiya milli ideyanı əvəz etməməlidir. İdeya həyata keçirilməsi nəzərdə tutulan, müəyyən nəticəyə gətirib çıxarmalı olan bir niyyət, yaxud "nəzəri sistemin əsasını təşkil edən məntiqi prinsipdir" (bax: Söviolojiçeskiy gnüklopediçeskiy slovarğ. M. 1998, s. 94).

İdeologiya isə insanların gerçəkliyə və bir-birinə münasibətini dərk etməyə, qiymətləndirməyə imkan verən, müxtəlif sosial qrupların və cəmiyyətlərin mənafələrini ifadə edən baxışlar və ideyalar sistemidir.

Milli ideologiya bütün millətin mənafələrini ifadə etdikdə, onun həyatına, inkişaf vektoruna, ölkə əhalisinin əksəriyyətinin dünyabaxışının mühüm hissəsinə çevrildikdə öz məqsədini doğrulda bilər.

Son 20 ildəki siyasi inkişaf göstərmişdir ki, Azərbaycan cəmiyyəti üçün təkə milli ideya yetərli deyildir, ölkəyə milli maraqlara söykənən yeni, müasir siyasi ideologiya lazımdır.

Məhz bu səbəbdən müasir Azərbaycanın ideoloji konstruksiyasının mahiyyətinin müəyyən edilməsi çox aktual məsələdir. Artıq 18 ildir ki, "azərbaycançılıq" ideoloji konstruksiyası bu missiyanı gerçəklikdə öz üzərinə götürmüşdür. Bu konstruksiya mühüm funksional keyfiyyətlərlə zəngindir. Onların mahiyyəti ölkəni mənəvi və fiziki cəhətdən zəiflətmək cəhdlərindən qorumaqdan, Azərbaycanı unitar, hüquqi və demokratik dövlət kimi möhkəmləndirmək və inkişaf etdirməkdən ibarətdir. Azərbaycançılıq ideologiyası elə bir mənəvi dəyərdir ki, o, müstəqil və öz yolu ilə gedən Azərbaycanı informasiya baxımından koqnitiv (idraki) sivilizasiyalar sırasına, yəni biliklərə əsaslanan və biliklər iqtisadiyyatı yaradan cəmiyyətə çevirəcəkdir.

Milli ideyanın və azərbaycançılıq ideologiyasının reallaşdırılması yalnız o halda uğurlu hesab edilə bilər ki, onlar əhalinin sosial aktiv təbəqələrinin səfərbər edilməsi, inkişaf və modernləşdirmə strategiyası, ölkənin qarşısında duran məsələlərin həlli ətrafında hakimiyyətin xalq kütlələri ilə həmrəyliyinin təmin olunması vasitəsinə çevrilsin.

Xalqın milli mənlik şüurunun oyanması ilə milli ideyanın yaranması arasında çox böyük zaman kəsiyi vardır. Milli ideya qəti şəkildə yalnız millətin yaranması ilə formalaşır, yəni tam qərarlaşmış formaya düşür.

Bizim müasir Azərbaycan üçün milli ideya anlayışının məzmununu nə ilə dolğunlaşdırmaq barədə düşünməyimizə ehtiyac yoxdur. Strateji məqsədlər ölkənin Konstitusiyasında müəyyən edilmişdir. Ona görə də milli ideyanın maddiləşdirilməsi Azərbaycan Konstitusiyasının reallaşdırılması yolu ilə həyata keçirilir. 1995-ci ildə qəbul edilmiş Konstitusiya ölkənin bütün vətəndaşlarını birləşdirən ideyadır. Bütün insanları təkə keçmiş haqqında xatirələr deyil, məhz Konstitusiya birlikdə saxlayır. Bu gün Azərbaycan Konstitusiyası Azərbaycan milli ideyasının rəsmi ifadəsidir.

Bəs milli ideyanın və xalqın dəyər oriyentasiyalarının mahiyyəti nədən ibarətdir? Heç şübhəsiz, əsas dəyərlərdən biri məhz dövlətçilikdir. Dövlətin ali dəyərləri isə müstəqillik, dövlət suverenliyi, habelə mədəniyyət, din və ənənə dəyərləridir. Milli ideya Azərbaycan cəmiyyətinin və dövlətinin həyatının əsas məqsədi və mənasıdır. XXI əsrdə Azərbaycan milli ideyasının əsas tərkib hissələri bunlardır: dövlətin ərazi bütövlüyünün və müstəqilliyin qorunub saxlanması, iqtisadiyyatın hərtərəfli inkişafı, vətəndaşların firavanlığı (buraya bir sıra komponentlər daxildir), müasir təhsil standartları, mənəvi inkişaf, demokratiya, təhlükəsizlik və ondan irəli gələn tam bir sıra məsələlər.

Tarix sübut etmişdir ki, dövlətin, cəmiyyətin və qlobal proseslərin inkişafını müəyyən edən başlıca amillərdən biri şəxsiyyət fenomenidir. Tarixi proseslərə obyektiv surətdə təsir göstərən bütün başqa amillər konkret ictimai-siyasi, geosiyasi, sosial-iqtisadi şəraitdən asılıdır. Şəxsiyyətin rolu isə prioritet kimi çıxış edir, çünki məhz konkret şəxsiyyət özünün fəaliyyəti və qəbul etdiyi qərarlarla xalqların, dövlətlərin tarixinə və dünya

nizamına təsir göstərə bilər. Bəşəriyyətə ən qədim zamanlardan bəri çoxlu görkəmli insanlar, şəxsiyyətlər məlumdur, dünya tarixinin ayrı-ayrı dövrləri, bütöv epoxalar, millətlərin keçmişi və bu günü onların adı ilə bağlıdır. Bu tarixi şəxsiyyətlər öz əməlləri ilə xalqların həyatında o qədər dərin iz qoyurlar ki, millətin və dövlətin inkişafının həmin dövrü konkret görkəmli siyasi şəxsiyyətin ideyalarının təcəssümünün nəticəsi kimi onların adları ilə səciyyələndirilir.

Bir çox xalqların tarixi təcrübəsi milli tarixin böhranlı zaman kəsiyində məhz müəyyən şəxsiyyətin sayəsində ölkədə vəziyyətin necə dəyişməsinə, həyatı əhəmiyyətli məqsədlərə nail olmaq üçün cəmiyyətin və onun ən yaxşı nümayəndələrinin sıx birləşməsinə dair parlaq misallarla zəngindir. Bu baxımdan nisbətən yaxın tarixdən misallar göstərmək olar: Mustafa Kamal Atatürk və 1920-ci illərdə müasir Türkiyə Cümhuriyyətinin yaradılması; Konrad Adenauer və müharibə nəticəsində dağıdılmış Almaniya Federativ Respublikasının 1950-ci illərdə bərpası; Şarl de Qoll və 1960-cı illərdəki narahat Fransa; Li Kuan Yu və 1965-ci ildə Sinqapurun yaranması; Franklin Ruzvelt və 1930-1940-cı illərdə ABŞ-ın təmsalında dünya hegemonunun formalaşması.

Azərbaycan xalqının ən yeni tarixində belə bir şəxsiyyət ümummillə lider Heydər Əliyev - sözün həqiqi mənasında millətin və dövlətçiliyin xilaskarı olan insan öz bəsirəti, təcrübəsi və işləri ilə indiyədək bütün dəyərlər və siyasi oriyentirlər sisteminin fəvqünə ucalmış şəxsiyyət olmuşdur. Heydər Əliyevin onu tarixi şəxsiyyətlər sırasına çıxaran vətəndaş və siyasi hünəri müxtəlif təhdidlərə və təqiblərə rəğmən siyasətə qayıtmaq və Azərbaycanın taleyini öz əlinə almaq qətiyyətindən ibarət idi.

1991-ci ildə Azərbaycanın müstəqillik yoluna qədəm qoyması onun tarixində yeni səhifə açmaqla yanaşı, həm də o vaxt qarşıya çıxan məsələlərin təcili həll edilməsini kəskin zərurətə çevirmişdi. Lakin təəssüf ki, müstəqilliyin ilk illərində Azərbaycan dövlət quruculuğu ilə əlaqədar bütün təxirəsalınmaz məsələlərin - xarici təcavüzün dəf edilməsi, daxili siyasi vəziyyətin sabitləşdirilməsi, cəmiyyətin tam hərc-mərcliyə və vətəndaş müharibəsinə sürüklənməsinə yol verilməməsi, heç olmasa, minimum həyat qabiliyyətinə malik iqtisadiyyat yaradılması məsələlərinin az bir hissəsini də reallaşdırma bilməmişdi.

Ölkənin o vaxtkı rəhbərliyinin xüsusən xarici siyasət, müdafiə qabiliyyəti və iqtisadi islahatlar kimi sahələrdə diletant idarəçilik metodları və tam bacarıqsızlığı Azərbaycan cəmiyyətində daxili siyasi qarşıdurmanın kəskinləşməsinə son həddə çatdırmış və separatçı meyillərin güclənməsi üçün zəmin yaratmışdı. Belə bir şəraitdə hər hansı uzunmüddətli məqsədlərə nail olmaq naminə millətin sıx birləşməsindən söhbət də gedə bilməzdi və ölkə rəhbərliyinin özü də həmin məqsədlərin nədən ibarət olduğunu aydın dərk edə bilmirdi. Bu uğursuz siyasət nəticəsində dövlət qurumları və ictimai təsisatlar tamamilə tənəzzülə uğramışdı. Ona görə də 1988-ci ildən 1993-cü ilədək olan dövrü tam əminliklə qarışıqlıq, hakimiyyətsizlik və anarxiya dövrü adlandırmaq olar.

Tarixi miqyaslı şəxsiyyət olan Heydər Əliyev ölkədə yaranmış vəziyyəti hərtərəfli düşünülmüş şəkildə qiymətləndirərək, Azərbaycan dövlətinin varlığının özü üçün gərəkli təcili və həyatı əhəmiyyətli məsələlərin - hakimiyyət boşluğunun aradan qaldırılması, separatçılıq təhlükəsinin və silahlı quldur dəstələrinin ləğv edilməsi, döyüş qabiliyyətli ordu yaradılması kimi məsələlərin həlli naminə bütün Azərbaycan cəmiyyətini sıx birləşdirə və səfərbər edə bildi.

Azərbaycan innovasiya modernləşməsinin həyata keçirilməsində çox maraqlıdır. Bu halda həmin proseslər fəal sosial qrupların maksimum sayda nümayəndələrini əhatə edəcəkdir

Müstəqil milli dövlətçiliyin və identikliyin qorunub saxlanmasını və eyni zamanda, dünya birliyinə inteqrasiya strategiyasını nəzərdə tutan milli ideyanın Prezident İlham Əliyev tərəfindən fəlsəfi baxımdan dərk edilməsi onun bütün əməli fəaliyyətində öz əksini tapır

Qeyri-neft sektorunun inkişafı iqtisadi və sosial xarakterli başqa məsələlərin həlli üçün Azərbaycan Prezidenti tərəfindən qarşıya qoyulmuş strateji məqsədlərdən biri olmuşdur

Xarici dövlətlərin rəhbərləri, dünyanın tanınmış analitikləri birmənalı şəkildə etiraf edirlər ki, Heydər Əliyev XX əsrin ikinci yarısının - XXI əsrin əvvəlinin siyasi tarixində görkəmli siyasi xadim və dövlət xadimi kimi qalacaqdır. Çox böyük siyasi təcrübəsi, nadir xarizması, natiqlik qabiliyyəti və yüksək nüfuzu onu müasir siyasi xadimlər arasında kəskin şəkildə fərqləndirirdi. Onun məqsədi qabaqcıl Avropa standartlarına uyğun milli dövlət yaratmaq idi. Məhz o, Azərbaycan dövlətçiliyinin möhkəm təməlini qoydu, bununla da milli müstəqilliyin inkişaf vektoruna dönməzlik xarakteri verdi. Heydər Əliyev mürəkkəb geosiyasi dövrdə ölkəni vətəndaş qarşudurması və dərəbəylik vəziyyətindən, dərin iqtisadi və siyasi böhrandan çıxarmağa, onu sabit inkişaf səviyyəsinə qaldırmağa nail oldu. Ölkənin xarici siyasi aləmdə təcrid olunmuş vəziyyətdən çıxarılması da onun xidmətidir. O, bütün dünyaya sübut etdi ki, Azərbaycan tərəqqi edən müasir dövlətə çevrilə bilər.

Heydər Əliyev bütün dövlət quruculuğu prosesinin həyata keçirilməsinin yeganə təminatçısı olmuşdur. Ötən əsrin 70-80-ci illərində uğurla həyata keçirilən səmərəli dövlətçilik, varislik və proqnozlaşdırıla bilən konsepsiya əsas götürüldü. Azərbaycan xalqı çox güclü mənə potensialı ilə dolğunlaşdırılan, cəmiyyətin daxilindəki ziddiyyətləri həll etməyə və davamlı inkişaf üçün zəmin yaratmağa qadir olan milli ideya əldə etdi.

Heydər Əliyevin bütün parlaq həyatı mühüm tarixi hadisələrlə zəngin idi. Bütövlükdə isə o, siyasət korifeyi idi və özünün qaynar fəaliyyəti ilə qeyri-adi şəxsiyyət kimi müasir Azərbaycanın tarixində çox böyük rol oynamışdır.

1993-2003-cü illəri əhatə edən on il ən müxtəlif təhdid və təhlükələrlə dolu idi, gənc respublikaya çox böyük təzyiqlər vardı. Heydər Əliyevin siyasi nüfuzu və onun vaxtında qəbul etdiyi qərarlar Azərbaycanı simasız dövlət vəziyyətinə yuvarlanmaq təhlükəsindən xilas etdi. Azərbaycan bu on ildə dövlətçiliyin bərqərar olması, demokratik keçid və konsolidasiya yolu qət etmiş, eyni zamanda, ölkədə genişmiqyaslı iqtisadi islahatlar aparılmış, siyasi sistem və sosial münasibətlər humanistləşmişdir. Bu cür geniş əhatəli transformasiya sistemli xarakter daşıyır və subyektiv səpkili çoxsaylı maneələrə rəğmən həyata keçirilirdi.

Azərbaycanda dövlətçiliyin və milli şüurun, iqtisadiyyatın və sosial quruluşun, siyasi sistemin və identikliyin durğunluq və tənəzzül keçirdiyi həmin dövrdən təqribən 20 il ötəndən sonra cəsarətlə deyə bilərik ki, 1993-2003-cü illərdə Heydər Əliyevin on illik prezidentliyinin əsas uzunmüddətli hədəfləri aşağıdakılar olmuşdur:

ölkədə son dərəcə zəruri olan ictimai-siyasi həyatın sabitləşdirilməsi, demokratik əhəmələrin və təsisatların yaradılması və təkmilləşdirilməsi;

dövlət aparatının möhkəmləndirilməsi və işlək dövlət idarəçilik təsisatlarının formalaşdırılması;

cəmiyyətdə yeni davranış normaları və stereotiplərinin yaradılması, yeni - açıq və demokratik vətəndaşlıq mövqeyinin formalaşdırılması;

1994-cü ildən başlayaraq Qarabağ cəbhəsində atəşkəs rejimi şəraitində iqtisadi inkişafın mühüm prioritetlərinin formalaşdırılması;

müstəqil dövlətin neft strategiyasının yaradılması, - bunun təməli "Əsrin müqaviləsi"nin imzalanması ilə qoyulmuşdur, - əsas regional enerji aktoruna transformasiyanın başlanması;

"Böyük İpək yolu" layihəsində fəal iştirak etməklə regional logistika mərkəzi kimi Azərbaycanın rolunun dəyişdirilməsi;

tarazlaşdırılmış xarici siyasətin dövrə uyğunlaşdırılmış modelinin formalaşdırılması;

müasir və döyüş qabiliyyətli ordu yaradılması və s.

Heydər Əliyevin həm nəzəri səviyyədə, həm də praktikada həyata keçirdiyi norma və dəyərlərin məcmusu konsolidasiya edilmiş demokratiyanın həyat qabiliyyətli modelinə çevrilmişdir. Heydər Əliyevin prezidentliyi dövründə ölkənin müasir inkişafı üçün möhkəm təməl qoyulmuş, Azərbaycanın yetkin dövlət kimi qəbul edilməsi təmin olunmuş, gələcəkdə müasir dünyaya sürətlə qovuşması üçün şərait yaradılmışdı. Ölkə inamla qəddini düzəltdi, həm quruculuq fəaliyyəti, həm də dövlətçiliyin qorunub saxlanması və inkişaf etdirilməsi problemlərinin fəlsəfi baxımdan dərk olunması üçün imkan yaranmışdı. Azərbaycan cəmiyyətinin üzleşdiyi müasir təhdidlər və çətinliklər daha ciddi tələblər irəli sürür, XXI əsrin çağırışları nəzərə alınmaqla sonrakı illərdə ölkəyə başçılıq edə biləcək şəxsiyyətin seçilməsinə daha böyük tarixi məsuliyyətlə yanaşmağı zəruri edirdi.

YENİ PARADİQMA

Ad cogitandum et agendum homo natus est (lat.) –

İnsan düşünmək və iş görmək üçün yaranmışdır.

2003-cü ildə Azərbaycan öz tarixinin yeni mərhələsinə qədəm qoymuşdur. Ölkə yuxarıda sadalanan istiqamətlərin hamısında nəzərəçarpacaq uğurlar qazanmışdır. Azərbaycan dövləti uzunmüddətli həyat qabiliyyətinə malik olduğunu, cəmiyyət isə tarixi prosesin növbəti mərhələsində iştirak etməyə hazır olduğunu nümayiş etdirmişdir. Müasir Azərbaycan Respublikasının müstəqilliyi həm adi vətəndaşlar, həm də global miqyaslı ən mühüm güc mərkəzləri üçün aksioma çevrilmişdir. Məhz Heydər Əliyevə xas olan xarizma, uzaqgörənlik, iradi keyfiyyətlər, təcrübə, başqa sözlə desək, onun şəxsiyyəti göstərilən dövrdə bizim üçün sistem əhəmiyyətli "millət", "dövlətçilik", "idarəetmə sistemi", "hakimiyyət", "inkişaf etmiş iqtisadiyyat", "mənəvi dirçəliş", "liderlik", "transformasiya", "çoxvektorluluq" kimi dəyərlərin təşəkkülü və möhkəmlənməsində çox mühüm rol oynamışdır.

Prezident İlham Əliyevin şəxsiyyəti ölkənin inkişafının 2003-cü ildə başlanmış növbəti mərhələsinin rəmzinə çevrilmişdir. Dövlətçilik quruculuğu tarixi prosesinin məntiqi müasir dövrün çağırışlarını başa düşməyin keyfiyyətcə yeni səviyyəsinə keçməyi tələb edirdi. Bununla belə, sistem dəyərləri dəyişməz qalmalı idi. İlham

Əliyev Azərbaycan milləti üçün hər iki tələbi təmin edən seçim oldu. Əgər bu seçimə Azərbaycan milləti və dövlətçiliyinin bütün tarixi təcrübəsi prizmasından nəzər salsaq, o, mahiyyət etibarilə reallıq olan tarixi dövlət layihəsinin legitimləşdirilməsi idi.

Müstəqil milli dövlətçiliyin və identikliyin qorunub saxlanmasını və eyni zamanda, dünya birliyinə inteqrasiya strategiyasını nəzərdə tutan milli ideyanın Prezident İlham Əliyev tərəfindən fəlsəfi baxımdan dərk edilməsi onun bütün əməli fəaliyyətində öz əksini tapır. Böyük dövlət xadimi kimi İlham Əliyevin malik olduğu şəxsi keyfiyyətlər onu tarixi miqyaslı siyasətçi, millətin kollektiv tarixi təcrübəsini dövlət quruculuğu istiqamətinə yönəldən ali idarəçilik funksiyalarını yerinə yetirməyə sövq edir. Azərbaycan cəmiyyəti və dünya birliyi bu fenomeni 2003-cü ildən bu günə qədər müşahidə edə bilir. Milli və dövlət müstəqilliyinin qorunub saxlanması, dünya birliyinə inteqrasiya indi azərbaycanlıların milli mənlilik şüurunun tərkib hissəsinə çevrilmişdir. Məhz müstəqil Azərbaycan dövlətinə görə, onun hadisələrlə zəngin tarixinə görə qürur hissi, Azərbaycan millətinin dünya tarixinə öz töhfəsini verməyə hazır olması Heydər Əliyevi belə deməyə sövq etmişdi: "Mən fəxr edirəm ki, azərbaycanlıyam". Prezident İlham Əliyevin məqsədyönlü fəaliyyəti sayəsində bu siyasi kateqoriyalar tarixi prosesin yeni mərhələsində yeni keyfiyyət məzmunu ilə dolğunlaşmış, milli mənlilik şüurunun strukturunu möhkəmlətməmiş, milli "Mən"də konkret və dəqiq forma kəsb etmişdir.

Təsadüfi deyil ki, Prezident İlham Əliyev 2003-cü il oktyabrın 31-də andiçmə mərasimindəki nitqində Heydər Əliyevin prezidentliyi dövründə Azərbaycanın qazandığı bütün uğurlardan danışarkən, ilk növbədə, ölkə iqtisadiyyatının vəziyyətinin kökündən dəyişməsinə vurğulamış, 1993-2003-cü illərdə həyata keçirilmiş islahatların bütün spektrini, o vaxta qədər ölkəyə cəlb edilmiş investisiyaların ümumi həcmiminin 15 milyard dollar olmasını, bu proseslərdə ictimai-siyasi sabitliyin mühüm rol oynamasını xatırlatmışdır. İlham Əliyev yeni vəzifədə elə ilk nitqində müasir Azərbaycanın ən mühüm probleminə - Dağlıq Qarabağın işğal edilməsinə yeni səpkidə münasibətini bildirmiş, dünya birliyini "ikili standartlardan" imtina etməyə çağırmış, dünyanın və regionun əsas aktorlarının təcavüzkarə təzyiq göstərməkdə öz rollarını fəallaşdırmasının zəruriliyini vurğulamışdır. Prezident İlham Əliyev öz mövqeyinin vektorunu göstərmişdir: "Biz torpaqlarımızın işğal edilməsi ilə heç vaxt barışmayacağıq, Azərbaycan öz ərazilərini nəyin bahasına olursa-olsun, azad edəcəkdir".

Bu bəyanatlar Dağlıq Qarabağ üstündə Ermənistanla hərbi qarşıdurma şəraitində dövlətin inkişafının strateji konsepsiyasının, eləcə də politoloji baxımdan adi "postsovet məkanından" inkişaf etməkdə olan azad dövlətə siyasi və iqtisadi keçid dövründə cəmiyyətin transformasiyasının əsasına çevrilmişdir.

SÖZLƏ ƏMƏL BİR OLANDA

Concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur
http://ru.wikipedia.org/wiki/Concordia_parvae_res_crescunt_discordia_maximae_dilabuntur (lat.) –
Harmoniya olduqda ən kiçik də böyüyür, nizamsızlıqda isə böyük də yox olur.

2003-cü ilə qədər Azərbaycanda hakim elitanın, cəmiyyətin fəal hissəsinin və geniş xalq təbəqələrinin təşəkkül tapmış həmrəyliyi daxili siyasətdə yanaşmalara dəyişikliklər olunmasını tələb edirdi. Müstəqillik illərində yaradılmış yeni dövlət təsisatları indi artıq onların fəaliyyətinin şəffaflığı və səmərəsinin artırılması istiqamətində təkmilləşdirilirdi. Bu, ilk növbədə, Azərbaycan cəmiyyətinin sosial və iqtisadi aspektlərinə aid idi, çünki Prezident İlham Əliyevin strateji baxışlarının reallaşdırılması ən əvvəl əhalinin maddi rifahının yaxşılaşması və yüksəlməsində, ölkənin hər bir vətəndaşının, - istər dövlət orqanlarında xidmət, istərsə də ictimai fəaliyyət və ya şəxsi təşəbbüsü olsun, - özünütədiqi üçün bütün imkanların açılmasında öz əksini tapmalı idi.

İlham Əliyev 2003-cü ildə dövlətə başçılıq etdiyi ilk günlərdən Azərbaycan iqtisadiyyatının həyat qabiliyyətli strukturunun təmin edilməsi üçün zəruri olan və idarəçiliyə cəlb edilmiş kadrların seçilməsi məsələsinə keyfiyyətcə yeni yanaşma tələb edən genişmiqyaslı infrastruktur layihələri irəli sürdü. Həmin məsələnin başa düşülməsi dünya birliyinə inteqrasiyanın strateji məqsədi ilə ahəngdar şəkildə uzlaşırdı. Sosial modernləşmə olmadan, ölkənin məmur və idarəçi elitesini "cavanlaşdırmadan", həmin elitanı texnokratlar, bu və ya digər fəaliyyət sahəsində uğur rəmzinə çevrilmiş, müvafiq praktik iş təcrübəsinə malik insanlar hesabına genişləndirmədən bu məqsədə çatmaq mümkün olmazdı. Bununla bərabər, iqtidar başa düşürdü ki, regional miqyasda Azərbaycanın çox böyük təbii və yüksək insani resursları nəzərə alınmaqla, həmin istiqamətlərdə qazanılan uğurlar ölkəni regional lider səviyyəsinə ucaldacaqdır.

Modernləşmə müasir dövlətin zəruri funksiyalarından biridir. Azərbaycan innovasiya modernləşməsinin həyata keçirilməsində çox maraqlıdır. Bu halda həmin proseslər fəal sosial qrupların maksimum sayda nümayəndələrini əhatə edəcəkdir. İnnovasiya modernləşməsi tipologiya baxımından inkişafın təkamül yoluna yaxındır, bu isə Azərbaycanın demokratik transformasiya strategiyasına uyğundur. Düşünürük ki, dəyişməkdə olan dünyada modernləşmə siyasətinin həyata keçirilməsi ölkədə keyfiyyət dəyişiklikləri üçün mühüm stimula olacaqdır. Ona görə ki, Azərbaycan dövləti daha möhkəm olacaq, çünki o, yeni çağırışlara, postindustrial cəmiyyətə xas olan dinamik mühitdə yaşamağa daha yaxşı uyğunlaşdırılacaqdır. Eyni zamanda, modernləşmə ritorikasının ölkənin müvafiq inkişaf strategiyalarının bütünlükdə məzmununa və real sosial-iqtisadi proseslərin tərkib hissəsinə çevrilməsi vacibdir. Əks halda o, təbliğat proqramı kimi qalacaq ki, bu da insanları məyus edə bilər.

Prezident İlham Əliyev müasir cəmiyyətin, müasir infrastrukturun yaradılmasını və müasir insanın formalaşdırılmasını modernləşmə sahəsində ölkə qarşısında duran əsas vəzifələr kimi müəyyən etmişdir. Eyni zamanda, onu da nəzərə almaq lazımdır ki, inkişaf və modernləşmə idarə edilən proseslərdir, onların təkca lokomotivi deyil, həm də hərəkəti tənzimləmək üçün pedalları vardır.

Qərbin tanınmış siyasi filosofları bildirirlər ki, "qızıl milyard" ölkələri qeyri-Qərb dövlətlərinin modernləşməsinin uğurlu olmasında o qədər də maraqlı deyildir. Qərbi həmin ölkələrin iqtisadiyyatının yalnız ayrı-ayrı sahələrinin inkişafı qane edir. Çünki həmin sahələr bu və ya digər dərəcədə Qərbin maraqlarına xidmət edir. "Qızıl milyard" ölkələrinə inkişaf etmiş rəqiblər lazım deyildir. Onlar, bir qayda olaraq, ucqar ölkələrin istismarı hesabına fəaliyyət göstərir. Onlara həmin ölkələrin təbii ehtiyatları və insan resursları lazımdır.

Müasir qlobal çağırışlar və dünyada yaranmaqda olan yeni geosiyasi və geoiqtisadi struktur şəraitində Azərbaycan milli ideyasının və milli ideologiyasının həyata keçirilməsi o halda uğurla nəticələnməkdir ki, bunlar yalnız milli strateji maraqlara əsaslanmış olsun.

Prezident İlham Əliyevin dövründə ölkənin seçdiyi dinamik sosial-iqtisadi inkişaf xətti üçün ən ciddi sınaq əvvəlcə Amerika iqtisadiyyatının ümumi axşamı fonunda ABŞ-ın ipoteka sistemində başlanmış böhranın doğurduğu 2008-2011-ci illərin dünya maliyyə böhranı oldu. Qeyd etmək yerinə düşər ki, əvvəlcə yalnız maliyyə sektorunu bürüyən böhran sonradan iqtisadiyyatın real sektoruna da keçmişdi. Fond və valyuta bazarlarında yaranmış problemlər qlobal iqtisadiyyatda struktur sarsıntılarına gətirib çıxarmış və xammal bazarlarında güclü dəyişkənliklə müşayiət olunmuşdu ki, bu da ayrı-ayrı ölkələrin və bütöv regionların milli iqtisadiyyatına son dərəcə mənfi təsir göstərmişdi. Əksəriyyətinin korporativ tarixi Avropanın bəzi dövlətlərinin yaşından çox olan ən iri beynəlxalq banklar, o cümlədən Lehman Brothers, Fannie Mae, ING, Northern Rock və ABM Amro kimi nəhənglər müflisləşmə həddinə çatmışdı. 2011-ci ilin martına qədər Amerikanın 350-yə yaxın bankı müflisləşdiyini bildirmişdi. Citigroup, General Motors, AIG və General Electric də daxil olmaqla, ən iri şirkətlər on minlərlə əməkdaşı ixtisar etmək məcburiyyətində qalmışdı. Portuqaliya, Yunanıstan, İspaniya və bir sıra başqa ölkələr ciddi böhran dərəcəsinə çatmış və öz tərəfdaşlarından maliyyə yardımını istəməyə məcbur olmuşdu. Onlar böhranın nəticələrindən hələ də özlərinə gələ bilmirlər.

Maliyyə-iqtisadi böhran bir sıra dövlətlərin sosial siyasətinə də təsir göstərmişdi. Həmin ölkələr öz borclarını yüngülləşdirməyə çalışaraq əhaliyə ödənilən sosial müavinətləri və pensiyaları azaltmağa məcbur olmuş, cəmiyyətin aztəminatlı təbəqələrinə kömək məqsədi ilə nəzərdə tutulan müxtəlif proqramlar kəskin şəkildə məhdudlaşdırılmışdı və s.

Hətta bu gün, dünya iqtisadiyyatının tədricən özünə gəldiyi bir vaxtda da böhranın nəticələri hiss edilir. Onun nəticələri o qədər ciddidir ki, dünyanın bir sıra regionlarında sosial gərginliyə səbəb olur, dünya iqtisadiyyatında resursların qeyri-bərabər paylanması, ərzaq qıtlığı, siyasi qarşıdurmalar kimi xroniki hallar bunu daha da kəskinləşdirir. Bu isə öz növbəsində sosial-siyasi sabitliyin pozulmasına gətirib çıxarır və çox vaxt belə halların nə ilə nəticələnməyini proqnozlaşdırmaq mümkün olmur. Dünya təcrübəsi göstərir ki, iqtisadi zəiflik, xarici amillər qarşısında tab gətirməmək çox vaxt dövlətlərin suverenliyi və milli təhlükəsizliyi üçün təhlükəyə çevrilir. Nəticədə həmin dövlətlərin bundan sonra hansı istiqamətdə hərəkət etməli olması barədə öyüd-nəsihət verməyə cəhd göstərən çoxlu məsləhətçilər peyda olur və onlar bəzən bunu dövlətlərin daxili işlərinə qarışmaq niyyətlərini gizlətmədən edirlər.

Azərbaycan iqtisadiyyatı, ölkənin bank sistemi, real sektorun sistemiyaradan müəssisələri dünya maliyyə böhranını sənaye cəhətdən inkişaf etmiş bir sıra ölkələrdə və yeni müstəqil dövlətlərdə olduğu dərəcədə hiss etməmişdir. Hətta böhran dövründə Azərbaycan iqtisadiyyatının artım sürəti isə dünya ekspertləri arasında uğurlu strategiya nümunəsi kimi diskussiya mövzusunə çevrilmişdir. 2008-2009-cu illərdə - böhranın ən şiddətli dövründə belə Azərbaycan iqtisadiyyatı 9 faiz artmışdı. Özü də ÜDM-in strukturunda istehsal sektorunun üstünlüyü qorunub saxlanmış, yəni iqtisadi artımın 64 faizi real sektorun, istehsal sahəsinin hesabına təmin

edilmişdi. Qonşu Ermənistanda isə 2009-cu ilin yekunlarına görə, ÜDM-in həcmi dram ilə götürüldükdə 14,4 faiz, dollar ifadəsində 30 faizdən çox aşağı düşmüşdü. Böhranlı 2009-cu ildə Gürcüstanda da ÜDM 3,9 faiz azalmışdı.

Hələ 2004-cü ilin əvvəlində qəbul edilmiş və sonrakı dörd ildə həyata keçirilmiş regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair birinci Dövlət Proqramı iqtisadi artım sürətinin saxlanması üçün mühüm rol oynamışdır. Proqram çərçivəsində qarşıya qoyulmuş bütün vəzifələr yerinə yetirildikdən sonra 2009-2013-cü illər üçün yeni proqram qəbul edilmişdir və hazırda o da uğurla həyata keçirilir. Prezident İlham Əliyev Azərbaycan regionlarının sosial-iqtisadi inkişaf planlarının həyata keçirilməsi, habelə nəzərdə tutulan işlərin yerinə yetirilməsinin gedişi ilə tanışlıq çərçivəsində 2003-cü ildən 2011-ci ilin may ayına qədər respublikanın 58 rayon və şəhərinə 195 səfər etmişdir. Təkcə bu fakt dövlət başçısının bölgələrin hərtərəfli və sürətli inkişafına dərin maraq göstərməsinə dəlalət edir.

2008-2009-cu illərdə dünya böhranının şiddətli vaxtında yaranmış çətinliklər Azərbaycanın xarici borclardan həddən çox asılı olan bir sıra kommersiya banklarına, o cümlədən sistemiyaradan banklara da müvəqqəti təsir göstərmişdi. Lakin tənzimləyici dövlət orqanlarının gördüyü səriştəli tədbirlər və müvafiq dövlət fondlarında ehtiyatların həcmının kifayət qədər olması sayəsində bu çətinliklər tezliklə aradan qaldırılmışdı. Bundan əlavə, Azərbaycan Mərkəzi Bankı 2003-cü ildən başlayaraq ölkənin kommersiya banklarının kredit bazarında daha ehtiyatlı davranışına yönəlmiş bir sıra qabaqlayıcı tənzimləmə tədbirləri görmüşdü. Böhran ərəfəsində bankların çoxunda əcnəbi ekspertlərin iştirakı ilə yaradılmış və təkmilləşdirilən riskləri idarəetmə sistemləri mövcud idi, aktivlərin və kreditlərin təminatı kimi qəbul edilən girovların keyfiyyətinə dair tələblər sərtləşdirilmişdi.

Prezidentin strateji baxışları çərçivəsində qarşıya qoyulmuş iqtisadi xarakterli vəzifələr iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində mövcud istehsal güclərinin modernləşdirilməsini davam etdirməyə, müəyyən edilmiş müddətlərdə iqtisadiyyatın strukturunu şaxələndirməyə imkan vermişdir. 2004-2011-ci illərdə ölkənin dövlət büdcəsinin mədaxil hissəsi 7,6 dəfə artmışdır. Həmin dövrdə ümumiyyətlə 900 minə yaxın iş yeri, o cümlədən 700 min daimi iş yeri açılmışdır.

2010-cu ildə yerli banklar tərəfindən ölkə iqtisadiyyatına ayrılmış qısamüddətli kreditlərin məbləği 8,8 faiz artmışdır. Uzunmüddətli kreditlər üzrə isə bu göstərici 9,1 faiz idi. 2011-ci il fevralın 1-nə ölkənin bank sektorunun aktivlərinin ümumi həcmi 13 milyard manatdan çox idi. 2010-cu ildə fiziki şəxslərin ölkə banklarındakı depozitlərinin ümumi həcmi 29,7 faiz artaraq ilin yekunlarına görə 3,3 milyard manat olmuşdur.

Azərbaycan Dövlət Neft Fondunun aktivləri 2011-ci il aprelin 1-nə 25,7 milyard manata çatmışdır. Həmin tarixdə Azərbaycan Mərkəzi Bankının valyuta ehtiyatları da maksimum məbləğə çataraq 6,7 milyard ABŞ dolları olmuşdur.

Onu da vurğulamaq lazımdır ki, qeyri-neft sektorunun inkişafı iqtisadi və sosial xarakterli başqa məsələlərin həlli üçün Azərbaycan Prezidenti tərəfindən qarşıya qoyulmuş strateji məqsədlərdən biri olmuşdur. Son 7 ildə ümumi daxili məhsul təxminən 3 dəfə artmış, hətta 2008-2009-cu illərdə dünya maliyyə böhranının ən kəskin dövründə də öz dinamikasını saxlamışdı. Eyni zamanda, qeyri-neft sektorunun inkişaf sürəti bütövlükdə

iqtisadiyyatın inkişaf sürətini xeyli qabaqlayırdı. Belə ki, 2010-cu ildə ölkədə ÜDM-in artımı 5 faiz olduğu halda, qeyri-neft sektorunda bu göstərici 7,9 faiz idi.

Uzunmüddətli perspektivdə neft-qaz ehtiyatlarının məhdud olacağını nəzərə alaraq, Azərbaycan iqtisadiyyatın şaxələndirilməsinə daha çox diqqət yetirir. Bu məqsədlə kiçik və orta sahibkarlığın dəstəklənməsinə yönəldilmiş geniş tədbirlər həyata keçirilir. Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə kiçik və orta sahibkarlığın fəal kreditləşdirilməsi, o cümlədən uzunmüddətli kreditlərin ayrılması özəl sektorun inkişafına güclü təkan vermişdir. Bu gün Azərbaycan vətəndaşlarının, onun idarəçilik və işgüzar elitasının ən yaxşı nümayəndələrinin "uğur tarixlərinin" əksəriyyəti məhz özəl sektorda müşahidə olunur. Kreditlərin 80 faizinin regionlara verilməsi göstərir ki, iqtisadiyyatın təkcə sektorlar üzrə deyil, həm də respublikanın bölgələri üzrə şaxələndirilməsinin zəruriliyinə diqqət yetirilir.

Təkcə son bir ildə ölkədə beş mindən çox müəssisə açılmışdır. Həm də ölkə iqtisadiyyatına cəlb edilən investisiyaların həcmi saxlanılmaqla onların strukturunda müsbət dəyişikliklər baş verir - investisiyaların üçdə iki hissəsi Azərbaycanın öz kapitalı ilə təmin edilir.

Azərbaycanda aqrar sektorun inkişaf etdirilməsi üçün nadir təbii-iqlim şəraiti vardır. Lakin Prezidentin fikrincə, ölkəmiz özünün bu üstünlüyündən hələ yetərincə istifadə etmir. Dünyadakı 11 iqlim qurşağından 9-nun Azərbaycan ərazisində olması il boyu müxtəlif bitkiçilik məhsullarının yetişdirilməsi, eləcə də ekoloji təmiz kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsal edilməsi üçün əlverişli şərait yaradır və biz bu imkanlardan bacarıqla istifadə etməliyik. Azərbaycan iqtisadiyyatının intensiv və dinamik inkişafı, maddi resursların artırılması ölkənin kənd təsərrüfatı qarşısında yeni imkanlar açmışdır. Bu yeni imkanlardan yetərincə və səmərəli istifadə edilməsi aqrar sektorda dövlət siyasətinin ən başlıca vəzifələrindən biridir.

Hazırda kənd təsərrüfatı milli iqtisadiyyatın ən mühüm sahəsidir. 1995-ci ildən etibarən Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə ölkədə radikal torpaq islahatlarına başlanmışdı. Hazırda aqrar istehsalda özəl sektorun payı 99,7 faizdir. Bu isə o deməkdir ki, aqrar sektor bazar münasibətləri əsasında inkişaf edir. Ölkə əhalisinin 47 faizi kəndlərdə yaşayır, məşğul əhalinin 39,7 faizi kənd təsərrüfatı sahəsində çalışır. Bu gün Azərbaycan demokratiyanı əsas məqsəd kimi deyil, tarixi təcrübənin və ənənələrin dönüş dövrlərində hər bir xalqın keçdiyi tarixi tərəqqi prosesi kimi başa düşərək, öz inkişaf modelini nümayiş etdirir

Bütün bu infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsi, Bakıda yeni aeroport kompleksinin və dəniz limanının tikilməsi şübhəsiz ki, Azərbaycanın bütün regionun mərkəzi nəqliyyat qovşağına və rəqabətədavamlı logistika mərkəzinə çevrilməsinə şərait yaradacaqdır

Dövlətin vəzifəsi ən yaxın perspektivdə hər bir vətəndaşın informasiya-kommunikasiya texnologiyaları ilə qarşılıqlı münasibətlər sahəsinə maksimum cəlb olunmasını təmin etməkdən ibarətdir

Müasir Azərbaycanın həm qida məhsullarına olan tələbatını daxili istehsal hesabına təmin etmək, həm də bəzi məhsul növlərini xarici ölkələrə ixrac etmək üçün bütün imkanları vardır. Həyat səviyyəsinin yaxşılaşması, vətəndaşların pul gəlirlərinin çoxalması adambaşına qida məhsullarına istehlakçı tələbatını yüksəltmişdir ki, bu da öz növbəsində ölkədə ərzaq bazarını genişləndirməyə şərait yaratmışdır.

Ərzaq təhlükəsizliyini təmin etmək məqsədi ilə "2008-2015-ci illərdə əhalinin ərzaqla etibarlı təmin edilməsi üzrə Dövlət Proqramı"nın həyata keçirilməsinə başlanmışdır. Bu proqram ölkədə yoxsulluğun aradan qaldırılması və davamlı inkişafın təmin edilməsi, habelə regionların sosial-iqtisadi inkişafı üzrə əvvəlki dövlət proqramlarını uğurlu şəkildə tamamlayır, aqrar, regional-iqtisadi və sosial siyasətdən ibarət bir növ üçbucaq yaradır, uzun müddət üçün əhalinin həyat şəraitinin yaxşılaşdırılmasının möhkəm təməlini qoyur.

Aqrar sahədə sahibkarlıq fəaliyyətinin stimullaşdırılması nəticəsində 2010-cu ildə kənd təsərrüfatı müəssisələrinin sayı 2036-ya, sahibkarların sayı 2659-a, emal müəssisələrinin sayı isə 556-ya çatmışdır. 2009-cu ildən etibarən kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçıları torpaq vergisindən savayı, bütün başqa vergilərdən azad edilmişlər. Bu siyasət 1999-cu ildən tətbiq olunur.

Rayonlarda və kəndlərdə sahibkarlığın dövlət tərəfindən təşviqi prosesi də davam edir. Sahibkarlığın inkişafına Kömək Milli Fondu tərəfindən verilmiş kreditlərin çox hissəsi məhz aqrar sahəyə yönəldilmişdir. Dövlət tərəfindən maliyyələşdirilən layihələrin 94 faizi məhz kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və emalı sahələrini əhatə edir.

İqtidar yaxşı başa düşür ki, aqrar sahədə dövlət siyasəti daha çevik həyata keçirilməli və əlaqələndirilməli, bu sektorun kadr potensialı gücləndirilməli, institusional problemlər həll edilməlidir. Bu məsələlərin həllini təmin etmək üçün Prezident İlham Əliyev 2011-ci il mayın 3-də "Azərbaycanda aqrar sahədə idarəçiliyin təkmilləşdirilməsi və aqrar elmin inkişaf etdirilməsi ilə bağlı Xüsusi Komissiyanın yaradılması barədə" Sərəncam imzalamışdır. Bu, aqrar sahədə idarəçiliyin təkmilləşdirilməsində və aqrar elmin yenidən təşkilində mühüm vəsile olacaqdır.

2010-cu il bir də onunla əlamətdar olmuşdur ki, Azərbaycan təkcə neft ölkəsi deyil, həm də qaz ölkəsi statusunu növbəti dəfə təsdiqləmişdir. Təsdiq edilmiş ehtiyatlarının həcmi 200 milyard kubmetrə çatan "Ümid" qaz yatağı açılmışdır. Bu tarixi layihə Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyi aktoru statusuna transformasiyası şəraitində ölkənin geoiqtisadi əhəmiyyətini yeni səviyyəyə yüksəldir.

Prezident İlham Əliyev ölkənin daxili simasını dəyişməklə bərabər, həm də onun regional funksionallığını modifikasiya etmişdir. Hazırda regional əhəmiyyətli şimal-cənub və şərq-qərb istiqamətində yollar çəkilir, Çindən Avropaya qədər geniş bir məkanı əlaqələndirəcək Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu tikilir. Bunlarla yanaşı, yeni lokomotivlər və qatarlar, təyyarələr, gəmilər və bərələr alınır, çünki Azərbaycan ərazisindən keçməklə yükdaşımaların həcmi artmaqdadır. Bütün bu infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsi, Bakıda yeni aeroport kompleksinin və dəniz limanının tikilməsi şübhəsiz ki, Azərbaycanın bütün regionun mərkəzi nəqliyyat qovşağına və rəqabətədavamlı logistika mərkəzinə çevrilməsinə şərait yaradacaqdır.

Müasir Azərbaycanın iqtisadi siyasətindən və modernləşmə xəttindən danışarkən informasiya və kommunikasiya texnologiyaları sahəsinə toxunmamaq olmaz. Son üç ildə Azərbaycan bu sahənin inkişaf dinamikasına görə MDB ölkələri arasında liderlik edir. Belə ki, BMT-nin məruzəsinə görə, ölkələrin elektron hökumət yaradılmasındakı uğurlarını əks etdirən "United Nations e-Government Survey-2010" indeksi üzrə Azərbaycan dünyanın 192 ölkəsi arasında 83-cü yeri, "e-iştirak" indeksinə görə isə 157 ölkə arasında 68-ci yeri tutmuşdur.

Prezidentin müəyyən etdiyi strategiyaya görə, Azərbaycan yaxın 10-15 ildə informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sahəsindən gələn gəlirlərin həcmninə neft ixracından əldə edilən gəlirlərə çatdırılmasına nail olmağı planlaşdırır. Prezident hələ 2003-cü ildə Cenevrədə, informasiya cəmiyyəti qurulması problemlərinə həsr edilmiş dünya sammitindəki çıxışında dəqiq göstərmişdir ki, Azərbaycanın əsas məqsədi özünün "qara qızıl"ını insan kapitalına çevirməkdir və bu işdə aparıcı rollardan biri informasiya texnologiyaları sahəsinə məxsusdur. İKT artıq bu gün öz həcminə və potensialına görə energetika sahəsindən sonra ikinci yeri tutur, lakin inkişafın perspektivləri və dinamikası baxımından bu sektor şəksiz liderdir. 2003-cü ildən bəri bu sahədə orta illik artım sürəti 30-32 faiz səviyyəsində olmuşdur, halbuki dünya üzrə illik artım orta hesabla cəmi 10 faizdir. Yalnız böhranlı 2009-cu il istisna təşkil etmiş, həmin il artım dinamikası 13-14 faizə düşmüşdü. Son yeddi ildə İKT sektorunun həcmi 5 dəfə artmışdır və hazırda 1,5 milyard ABŞ dollarına yaxındır. Bu isə Azərbaycanda bütövlükdə ÜDM-in 1,9 faizinə və qeyri-neft sektorunda ÜDM-in 4,3 faizinə bərabərdir. Hər il büdcədən bu sahəyə ayrılan birbaşa investisiyalar 50-60 milyon dollardan çoxdur. Ümumiyyətlə, son dörd ildə rabitə və informasiya texnologiyaları sahəsinə 600 milyon dollardan çox sərmayə qoyulmuşdur. Təkcə son beş ildə Azərbaycan bazarlarına və regiondakı digər bazarlara 500-dək yeni İT - şirkət çıxmışdır. Davos Dünya İqtisadi Forumunun "The Global Information Technology Report 2010-2011" hesabatında göstərilir ki, şəbəkə hazırlığının səviyyəsinə (The Network Readiness Index) görə Azərbaycan dünyanın 138 ölkəsi arasında 70-ci yeri tutur.

Azərbaycan Prezidentinin müəyyən etdiyi strategiyaya görə, "Virtual zona" layihəsinin həyata keçirilməsi planlaşdırılır. Bu layihə çərçivəsində bütün ölkə bir növ "makrotexnopark"a çevriləcəkdir. Layihə çərçivəsində güzəştlər konkret əraziyə deyil, İT fəaliyyətinin müəyyən növlərinə şamil ediləcəkdir. Vergi və gömrük güzəştləri, ucuz kreditlər, bütün zəruri infrastruktur - bunların hamısı İKT sahəsində biznes fəaliyyətini asanlaşdırmalıdır.

Ümumdünya inteqrasiyası, təhsilin beynəlmilləşməsi və qlobal maliyyə axınlarının günbəgün sürətlənməsi şəraitində bütövlükdə İKT, o cümlədən İnternet hər bir fərdin həyatının ayrılmaz tərkib hissələrinə çevrilir. Buna görə də dövlətin vəzifəsi ən yaxın perspektivdə hər bir vətəndaşın informasiya-kommunikasiya texnologiyaları ilə qarşılıqlı münasibətlər sahəsinə maksimum cəlb olunmasını təmin etməkdən ibarətdir.

Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə irəli sürülmüş Azərbaycanın ilk orbital peykinin buraxılması layihəsi çərçivəsində işlər davam edir. Bu layihənin əhəmiyyətini qiymətləndirməmək olmaz. O, iqtisadiyyatdan daha çox informasiya baxımından əhəmiyyətlidir və Azərbaycanın müasir və uğurlu ölkə statusunu vurğulayır.

Şübhəsiz ki, Prezidentin iqtisadi siyasətinin əsas məqsədi Azərbaycanın ixrac potensialını genişləndirmək, xarici şirkətləri ölkəmizdə bütövlükdə Cənubi Qafqaz və Xəzər hövzəsi regionuna xidmət edəcək regional ofislərin və nümayəndəliklərin təşkilinə cəlb etməkdir. Azərbaycan xarici investisiyaların cəlb edilməsi üçün əlverişli şərait yaratmaqla bərabər, ölkə iqtisadiyyatı özü də iri investora çevrilir, dünya iqtisadi məkanında özünün müsbət imicini transformasiya edir. 2003-2010-cu illərdə Azərbaycan fəal investisiya siyasəti həyata keçirmiş və başqa ölkələrin iqtisadiyyatına 5,7 milyard dollar sərmayə qoymuşdur. Şübhəsiz ki, Azərbaycanın maliyyə ehtiyatları bu göstəricini bir neçə dəfə artırmağa və dünyanın bir sıra regionlarında həyata keçirilən qlobal layihələrdə Azərbaycanın iştirakını təmin etməyə imkan verəcəkdir.

Bütün bunlar onu göstərir ki, artıq bu gün yeni texnologiyalar sahəsində gələcək uğurların təməli qoyulur. Bu, Azərbaycan iqtisadiyyatına nəinki çox güclü təkan verəcək, həm də Prezidentin həyata keçirdiyi strateji layihələrə uyğun olaraq, gələnlərin şaxələndirilməsini təmin edəcəkdir.

Müasir dövrün qarşıya qoyduğu vəzifələrə və çağırışlara uyğun olaraq ölkənin bundan sonrakı modernləşmə və inkişaf xətti İlham Əliyevin aşağıdakı sözlərində vurğulanmışdır: "Biz 10 il, 20 il, 50 il qabağa baxmağa çalışmalıyıq. Dünya necə inkişaf edəcək?! Azərbaycan nəyin hesabına inkişaf edəcək?! Bölgədə vəziyyət necə olacaq?! Demografik vəziyyət necə olacaq?! ... Bu gün aparılan işlər 10 il, 15 il, 20 il bundan sonra uğurlu inkişafımızı təmin edəcəkdir".

ZAMANIN SEÇİMİ

Prezidentin seçdiyi daxili və xarici siyasət xəttinin uğurları, bu xəttin ölkə əhalisi tərəfindən dərk edilmiş şəkildə qiymətləndirilməsi və qəbul olunması Azərbaycanda onun özünə xas olan, qlobalist romantizmdən azad, Azərbaycan dövlətçiliyinin qurulmasının tarixi prosesinin reallıqlarını nəzərə alan və milli inkişafın məntiqindən irəli gələn konsolidasiya edilmiş demokratiya modelinin, yaxud ABŞ-ın vitse-prezidenti Dik Çeyninin təbirincə desək, "sovereign democracy" modeli yaratmaq yolundakı gələcək fəaliyyəti stimullaşdırır.

Bu gün Azərbaycan demokratiyanı əsas məqsəd kimi deyil, tarixi təcrübənin və ənənələrin dönüş dövrlərində hər bir xalqın keçdiyi tarixi tərəqqi prosesi kimi başa düşərək, öz inkişaf modelini nümayiş etdirir. Azərbaycan cəmiyyətinin demokratikləşməsi sonsuz prosesdir və milli xüsusiyyətlər gözlənilməklə, müstəqil dövlət quruculuğu və milli identikliyin qorunub saxlanması şərti ilə həyata keçirilir. Prezident İlham Əliyevin anlamında demokratiya milli inkişaf və şüurun ayrılmaz atributudur. Lakin o, cəmiyyətin siyasi və iqtisadi inkişaf səviyyəsi ilə ahəngdar olmalıdır. Buna görə də ölkədə islahatlar paralel, kəsişmədən, bir-birini qabaqlamadan həyata keçirilir. Siyasi sabitliyin iqtisadi əsası olmalıdır və yalnız bu halda cəmiyyətdə demokratik inkişaf və şəffaflıq barədə danışmaq olar.

Demokratiya milli maraqların və dövlət müstəqilliyinin ziyanına olaraq kənardan zorla qəbul etdirilə bilməz. Bizim hər birimiz demokratiyanı öz daxilimizdə "yetişdirir", sonra isə onu ictimai-siyasi səviyyəyə ötürürük. Bu gün başqa geosiyasi və etnik-milli məkanlarda yüzilliklər boyu formalaşmış təcrübəni "qəflətən daxil etmək", "kor-koranə köçürmək", "gətirmək" olmaz. Hər bir cəmiyyət onun yeni idarəçilər, top-menecerlər, intellektuallar nəslə formalaşdıqca, sosial-iqtisadi bazis dəyişdikcə demokratikləşir və daha şəffaf olur. Bu, bir-birindən asılı olan, iqtisadi inkişafın milli dünyagörüşü ilə dəstəklənən siyasi transformasiyalarla yanaşı getdiyi, onların bir-birini qabaqlamadığı prosesdir. Bu həqiqətlərin başa düşülməsi Prezidentin Azərbaycanda demokratik transformasiya məsələsinə yanaşmasını formalaşdırır.

Bir neçə il bundan əvvəl ABŞ Prezidenti C.Buş (oğul) "hər yerdə demokratiya" anlayışını adi danışq dilinə daxil etməyə cəhd göstərmişdi. Lakin ətrafa nəzər saldıqda, geosiyasi maraqlar naminə geoiqtisadi demarşları təhlil etdikdə istər-istəməz bu qənaətə gəlirsən ki, "hər yerdə mövcud olan demokratiya", çox ehtimal ki, utopiyadır. Hərbi qüvvə vasitəsilə devrilmiş və müdaxilələrə, "demokratikləşməyə" məruz qalmış məkanlar təkcə

milli suverenliyin itirilməsi, qlobal inteqrasiya prosesləri ilə əlaqədar sərhədlərin silinməsi təhlükəsi ilə üzləşmir, həm də ehtimal edilən rəqabət mübarizəsindən xeyli dərəcədə kənarda qalır, yanacaq-energetika sahəsi, strateji kommunikasiyalar üzərində nəzarəti itirir. Belə məkanlarda innovasiya və texnologiyalar yalnız "strateji tərəfdaşlıq" çərçivəsində satın alınan məhsul kimi mümkündür. İnkişafın idxal edilmiş modelinin təzyiqi altında cəmiyyətlər düşərgə baraklarına çevrilir, ölkələrin müdafiə qabiliyyətinin zəifləməsi isə onları "forpostlara" çevirir.

İnstitusional əsasları zəif olan ölkələr üçün milli ideya və ya milli identiklik kimi amillər yoxdur. Ona görə ki, cəmiyyətin daxili bazisi kənardan olan nəzarətə və direktivlərə tabedir. Bu isə ona gətirib çıxarır ki, ya milli "Mən" və suverenlik, bunun nəticəsi kimi dövlətçilik tədricən itirilir, yaxud da sərt radikallaşma və təcavüzkar millətçiliyin güclənməsi kimi əks proses gedir. Bunların hər ikisi sabitlik, dövlətin və onun vətəndaşlarının təhlükəsizliyi üçün çox qorxuludur. Hər ikisi sonda hərc-mərcliyə, xaosla və çox ola bilsin ki, anarxiyaya gətirib çıxarar.

Qərb analitiklərinin fikrincə, istənilən modernləşmə vesternləşməyə, yəni "qərbləşməyə" gətirib çıxarmalıdır. Düzdür, cəmiyyətlər özləri seçim etməlidir, lakin vesternləşmə olmadan modernləşmə şansı çox cüzdür. Böyük qalmaqala səbəb olmuş "Sivilizasiyaların toqquşması?" bestsellerinin müəllifi S.Hantinqton bu barədə kifayət qədər dəqiq yazmışdır. Bununla belə, gözüümüzün qabağında heyrətamiz siyasi metamorfozalar baş verir: dəbdə olan "qloballaşma" terminindən istifadə etməklə cəmiyyətin milli dayaqları yox edilir, "gecə gözətçisi dövləti" layihəsi həyata keçirilir, dövlətin qüdrəti zəifləyir. Bu baxımdan F.Fukuyama ilə razılaşmamaq çətindir. O yazır: "Güclü dövlət qurulması dünya birliyinin ən mühüm problemlərindən biridir, çünki dövlətlərin zəifliyi və dağılması yoxsulluqdan tutmuş, QİÇS, narkotiklər və terrorizmə qədər bir sıra çox ciddi problemlərin mənbəyidir" (Fukuəma F. Silğnoe qosudarstvo. M.2006. s. 5).

Dünyanın ən böyük siyasi filosoflarından və sosioloqlarından biri olan Ziqmunt Baumanın fikrincə, "bu gün baş verən qloballaşma hər cəhətdən mənfi qloballaşmadır, dövlət sərhədlərinə, yerli maraqlara, hüquqlara, imtiyazlara və digər məqamlara məhəl qoymamaqda ixtisaslaşan qüvvələrin qloballaşmasıdır. İndiyə qədər qloballaşmış qüvvələr, güclər milli dövlətlərin qüdrətini, qabiliyyətini azaltmaqda davam edən elə həmin qüvvələrdir. Buraya maliyyə, qloballaşan ticarət, informasiya, habelə cinayətkar təşkilatlar (müxtəlif mafiyalar), silah və narkotiklər alveri, beynəlxalq terrorizm aiddir" (bax: "Polit.ru" , 6 may 2011 q.).

Prezident İlham Əliyevin milli dövlət quruculuğu, Azərbaycanın demokratik inkişafı məsələləri barədə mövqeyi tarixi məntiqə, dünya təcrübəsinə, səmərəli siyasətə, ən başlıcası isə Azərbaycanın milli maraqlarına söykənən milli ideyanın gerçəkləşməsinin nəzərə alınmasına əsaslanır. Cəmiyyətin bu dərk edilmiş obyektiv tələbatı onun milli dəyərlərindən irəli gəlir və dövlətin qorunub saxlanmasına, onun mövcudluğu və mütərəqqi inkişafı üçün əlverişli şərait yaradılmasına yönəlmişdir. Milli maraqlara və inkişaf strategiyasının mahiyyətinə xalqın əksəriyyətinin həmrəy münasibətinə əsaslanan demokratiya daha səmərəlidir və hər bir yeni müstəqil dövlət üçün nümunə ola bilər.

REGIONAL GEOSİYASƏTİ FORMALAŞDIRARKƏN

Əsası Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş xarici siyasətin çoxvektorluluğuna, regionda ən yüksək döyüş qabiliyyətinə malik ordu yaradılmasına və ölkənin geostrateji mövqeyinin maksimuma çatdırılmasına yönəlmiş fəaliyyət xətti bu gün də davam etdirilir. Məhz Azərbaycan cəmiyyətinin monolitliyi və siyasi iradəsi, eləcə də əhalinin geniş təbəqələrinin düşüncəsi və qəlbində ölkənin lideri kimi İlham Əliyevin alternativinin olmaması tarazlaşdırılmış və çoxvektorlu, lakin qat-qat fəal xarici siyasət yeritməyə imkan vermişdir.

İlham Əliyevin prezidentlik dövrü, ilk növbədə müstəqil xarici siyasət təşəbbüslərinin, o cümlədən iqtisadi və nəqliyyat-energetika təşəbbüslərinin sayı ilə fərqlənir. 2003-cü ildən bəri dövlət başçısı dünyanın 45 ölkəsinə 146 səfər etmişdir və buraya yalnız dövlət səfərləri və rəsmi səfərlər daxildir. Xarici ölkələrin liderlərinin və siyasi xadimlərinin Azərbaycana səfərlərini də buraya əlavə etsək, görürük ki, bu gün ölkəmiz Cənubi Qafqazda regional liderə çevrilmişdir, onun fikri nəzərə alınmasa, istənilən regional layihələr ya bəri başdan səmərəsizliyə məhkum olacaq, yaxud da açıq-aşkar utopiya olaraq qalacaqdır. Bu gün Azərbaycan təkcə xammal ixracçısı və nəqliyyat dəhlizi deyil, həm də Avropa geoiqtisadiyyatının və regional siyasətin mühüm vəsiləsidir. Üstəlik, ölkəmiz tədricən Cənubi Qafqaz regionunun intellektual və informasiya mərkəzinə çevrilməkdədir. Müasir geosiyasət bizi regional və qlobal proseslərlə bağlı bir sıra məsələləri yenidən qiymətləndirməyə məcbur edir. Azərbaycan məhz bütün bunları başa düşərək, Avrasiyanın coğrafi mərkəzi kimi çıxış edib təkcə regional geosiyasəti deyil, həm də geoiqtisadiyyatı öz xeyrinə dəyişməyə nail olmuşdur.

Azərbaycan millətinin və dövlətçiliyinin, cəmiyyətimizin kollektiv "Mən"inin milli semantika və dünyanı dərk etmək simvolikasının əsasını təşkil edən bütün milli prioritetlər hazırda Prezident İlham Əliyevin xarici siyasət xəttində reallaşır. Azərbaycan Respublikası müsəlman və türk həmrəyliyi prosesində lider mövqelərdən birini tutur, Avropa inteqrasiyasına sadıqlığını nümayiş etdirir, ABŞ və Rusiya kimi qlobal dövlətlərlə, regiondakı qonşu dövlətlərlə və MDB üzrə tərəfdaşlarla qarşılıqlı şəkildə tamamlanan əlaqələri qurmaqda davam edir. Azərbaycan müasir dövrün qlobal çağırışlarında - istər terrorizmə, transmilli cinayətkarlığa və narkotrafikə qarşı mübarizədə, ətraf mühitin qorunması problemlərinin həllində, istərsə də demoqrafiya və əhali miqrasiyası kimi məsələlərdə özünü bir sıra ölkələrin və beynəlxalq təşkilatların etibarlı tərəfdaşı kimi göstərmişdir. Son illərdə mədəniyyətlərarası dialoqla bağlı bir sıra qlobal təşəbbüslərin müəllifi məhz Azərbaycandır.

Beləliklə, Azərbaycan Respublikası regionda informasiya mübadiləsinin və qarşılıqlı intellektual fəaliyyətin prioritet amilinə çevrilir. Müxtəlif dillərdə yayımlanan və çox geniş analitik və xəbər spektrini əhatə edən informasiya resurslarının sayına görə Azərbaycan Cənubi Qafqaz ölkələri arasında liderdir. Buna görə də dünya intellektual elitasının müxtəlif mərkəzləri Azərbaycanla bircə iqtisadi, siyasi, elmi və humanitar xarakterli layihələri nəzərdən keçirməyə maraq göstərir. Hərçənd, bu da sirr deyil ki, ölkədə ictimai şüura təzyiq göstərmək məqsədilə informasiya-analitik "beşinci dəstə"lər yaratmaq cəhdləri də müşahidə olunur. Lakin sabitliyi pozmağa göstərilən bu cür cəhdlər Azərbaycan tərəfindən çox sərt reaksiya ilə üzləşmişdir və bundan sonra da üzləşəcəklər. Azərbaycan belə cəhdləri informasiya təxribatı, onun daxili işlərinə qarışmaq aktı və ölkənin suverenliyinə qəsd hesab edir.

Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllinə dair ATƏT-in Minsk qrupunun əvvəlki illərlə müqayisədə daha yüksək fəallığının sənaye-iqtisadi potensial və hərbi quruculuq, habelə cəmiyyətin monolitliyinin səviyyəsi baxımından Azərbaycanın Ermənistandan və kriminal "Dağlıq Qarabağ Respublikası" rejimindən total üstünlüyü kimi real əsasları vardır. Hazırda Ermənistanda mövcud olan kriminal rejim regionda yaranmış reallıqları qəbul etməkdən inadla boyun qaçırır, ictimai şüurla manipulyasiya edərək, yalançı şüarlar və miflərlə pərdələnərək, beynəlxalq hüququn müddəalarını özünün istədiyi kimi yozaraq təcavüzkar işğal siyasətini və tarixi həqiqətin danılmasını davam etdirir.

Azərbaycan erməni tərəfinə hər cür iqtisadi, siyasi və informasiya təzyiqi göstərmək siyasətini davam etdirəcəkdir. İlham Əliyev öz müraciətlərində və çıxışlarında Qarabağ probleminə aid məsələlərə təkə ölkənin xarici siyasət xəttinə görə cavabdeh olan dövlət başçısı kimi deyil, həm də ölkənin Silahlı Qüvvələrinin Ali Baş Komandanı kimi toxunur.

Ermənistanda isə iqtisadiyyat bütün istiqamətlər üzrə tənəzzül keçirir, ölkə rəhbərliyinin irrasional siyasəti nəticəsində cəmiyyət ehtiyac və məhrumiyyətlərə düçar olmuşdur. Ermənistanda və onun işğal etdiyi Azərbaycan torpaqlarında fəlakətli demoqrafik vəziyyət hökm sürür, son illərdə erməni sosisumunda daxili siyasi qeyri-sabitlik müşahidə edilir, diaspor ilə münasibətlər nəzərəcarpacaq dərəcədə pisləşmişdir. Bugünkü Ermənistanın reallıqları bunlardır. Ermənistanın birinci prezidenti və indiki erməni müxalifətinin lideri Levon Ter-Petrosyanın BBC telekanalına müsahibəsi bunun ən yaxşı təsdiqidir. O, həmin müsahibəni tamamilə birmənalı şəkildə belə tamamlamışdır: "...Əgər Ermənistan hər hansı fəlakətli vəziyyətlə üzləşsə, bunun təqsiri yalnız və yalnız bizdə olacaqdır" ("Perviy prezident Armenii Levon Ter-Petrosen: intervqö russkoy slujbe VVS", http://www.1in.am/rus/armenia_apolitics_4736.html http://www.1in.am/rus/armenia_apolitics_4736.html).

İlham Əliyevin müəyyən etdiyi hücum xarakterli xarici siyasət, Azərbaycan reallıqlarını dünya məkanına yayımlayan müasir kanalların yaradılması və daim təkmilləşdirilməsi, ölkədə KİV sektorunun və İnternet məkanının inkişafı çox qısa müddətdə Dağlıq Qarabağ problemi ilə əlaqədar Ermənistanla qarşıdurmada strateji qüvvələr nisbətində özünü göstərmişdir. Lakin hazırda informasiya məkanında uğurlar barədə danışarkən nəzərə almaq lazımdır ki, bu istiqamətdə hər gün iş aparılmalı, ermənilərin mövqeyinin saxta olması barədə dəlillər gücləndirilməli və konkret tarixi sübutlar təqdim edilməlidir.

Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin maddi-texniki bazasının yeniləşdirilməsi, ümidverici hərbi-sənaye kompleksinin yaradılması da İlham Əliyevin prezidentliyi dövründə qazanılmış nailiyyətlərdir. Bu gün Cənubi Qafqazda ən güclü ordu Azərbaycanındır. Ölkədə müxtəlif tipli atıcı silahların, zirehli maşınların, kəşfiyyat təyinatlı pilotsuz uçuş aparatlarının və döyüş sursatının istehsalı qaydaya salınmışdır. Azərbaycanın illik hərbi büdcəsi Ermənistanın bütün dövlət büdcəsindən çoxdur və bu göstərici artmaqda davam edir.

"Azərbaycançılıq" millətin və müstəqil dövlətin dünyanı dərk etməsi sistemidir, ilk növbədə məsuliyyətə və şüurlu vətəndaş mövqeyinə, milli yaddaşa və sabahkı günə istiqamətlənməyə əsaslanır

Bu gün Azərbaycanda dörd mindən çox KİV qeydiyyatına alınmışdır, onlardan 300-dən çoxu daimi fəaliyyət göstərir

İlham Əliyev şəxsiyyətinin fenomeni müasir Azərbaycanın tarixi uğurlarında başlıca rol oynamışdır və əgər belə demək mümkündürsə, Azərbaycan millətinin və Azərbaycan dövlətçiliyinin tarixinin növbəti quruculuq mərhələsinin lokomotivinə çevrilmişdir

Azərbaycan ərazisinin işğal edilməsi, hüququn güc üzərində aliliyinin Ermənistan tərəfindən total şəkildə inkar edilməsi heç də təbii hal kimi qəbul edilə bilməz. Prezident dəfələrlə vurğulamışdır ki, Azərbaycanın səbrinin həddi vardır, beynəlxalq hüququn prinsipləri sərbəst şəkildə yozulmamalı, beynəlxalq gündəlikdə həmin prinsiplərə prioritet verilməlidir. Bu mənada dünya siyasətində "ikili standartlar"ın - bir halda təcavüzkarı sakitləşdirmək, başqa halda onu məcbur etmək praktikasının olmasını xatırlatmaq vacibdir. Çox vaxt aşkar görünür ki, dünya birliyi bəzi regionlarda münaqişəli vəziyyətlərə qeyri-mütənasib dərəcədə ciddi diqqət yetirdiyi halda, başqa regionlarda bu vəziyyətə açıq-aşkar etinasızlıq göstərir, münaqişələrin "dinc yolla həll edilməsi" və danışıqlar cəhdinə sədaqətdən dəm vurulur, həmin danışıqlar isə onilliklər boyu davam edir və heç bir nəticə vermir. Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərinin azad olunmasının zəruriliyi barədə BMT Təhlükəsizlik Şurasının dörd qətnaməsi (822, 853, 874 və 884 nömrəli) 19 ildən artıqdır ki, icra olunmamış qalır. Halbuki bəzən hətta beynəlxalq hüquqi baxımdan xeyli mübahisəli, lakin müasir dünya nizamının sırf geosiyasi tələblərinə cavab verən hallarda BMT Təhlükəsizlik Şurasının qərarları bir neçə saatda həyata keçirilir.

Sırr deyil ki, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi Ermənistan-Azərbaycan qarşılıqlı çərçivəsindən çıxmış, beynəlxalq və regional məsələyə çevrilmişdir. Son illərdə Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində Rusiyanın fəal iştirakı, bəzi ölkələr tərəfindən Ermənistan-Türkiyə sərhədinin açılmasının "zəruriliyi" məsələsi ilə əlaqədar Türkiyə rəhbərliyinə təzyiqlər edilməsi onu göstərir ki, dünyanın daha rəşional və ədalətli qaydaya ehtiyacı vardır. XXI əsrin geosiyasəti getdikcə daha çox geoiqtisadiyyata və yanacaq-energetika amilinə istiqamətlənir. Bu isə heç şübhəsiz, qlobal sabitlik və təhlükəsizlik üçün yeni təhdidlər və çağırışlar doğurur.

Bu gün tam əminliklə demək olar ki, Azərbaycan diplomatiyasının ənənələri qərarlaşmışdır və ən yeni dövrdə mühüm nailiyyətlər qazanılmışdır. Qondarma "Türkiyə-Ermənistan yaxınlaşması" deyilən təşəbbüslərin qarşısının alınması, 2010-cu ildə Türkiyə ilə Strateji Əməkdaşlıq Şurası yaradılması haqqında saziş, Strateji tərəfdaşlıq və qarşılıqlı yardım haqqında müqavilə imzalanması, Azərbaycandan nəql edilən qazın həcmi, tranzit şərtləri və qiyməti barədə Rusiya və Türkiyə ilə danışıqlardakı irəliləyiş, Rusiya Federasiyası ilə dövlət sərhədinin delimitasiyasının uğurla başa çatdırılması və s. buna misal ola bilər.

Eyni zamanda, regional inkişaf istiqamətində irəliləyiş və Dağlıq Qarabağ probleminin tezliklə həlli yollarının axtarışının hərtərəfli fəallaşması bir-biri ilə qarşılıqlı surətdə bağlı olmaya bilməz. Prezident bu barədə öz mövqeyini daim vurğulayaraq bildirir ki, Azərbaycan ilə Ermənistan arasında silahlı qarşılıqlıq və Azərbaycan torpaqlarının işğal edilməsi faktı aradan qaldırılarsa, regionun iqtisadi gələcəyi keyfiyyətcə fərqli inkişaf dinamikasına malik ola bilər. Bu baxımdan Ermənistan tərəfini danışıqlar prosesində konstruktiv mövqə tutmağa məcbur etmək üçün göstərilən hər hansı cəhdlər 1990-cı illərdən başlayaraq Azərbaycanın xarici siyasətindəki iqtisadi və nəqliyyat-energetika amillərinin olması sayəsində əlavə dəyər kəsb etmişdir.

"AZƏRBAYCANÇILIQ" VƏ VƏTƏNDAŞLIQ

Tarixi prosesin yeni mərhələsi Azərbaycan xalqının tarixi irsinə və onun kollektiv yaddaşına, milli zəfərlər və ya uğursuzluqlar təcrübəsinə, milli qürurun obrazlar və rəmzlərinə tamamilə fərqli münasibət bəslənməsini tələb etmişdir. Hazırda Azərbaycanın humanitar təfəkkürü "azərbaycançılıq" ideologiyasının məna dolğunluğu elementlərinə dair dərin və sistemativ tədqiqatlar aparmağa başlayır. Əlbəttə, bu modelin ideoloji baxımdan özünü artıq tam təsdiqləməsini söyləmək hələ tezdir. Lakin inamla demək olar ki, müstəqil Azərbaycanın vətəndaşlarının gələcək nəsilləri millətin formalaşması semantikasındakı bu strateji irəliləyişə görə dövlətimizin indiki başçısını lazımınca qiymətləndirəcəklər.

Bu məna dolğunluğu mühüm rol oynayır, çünki tədqiqatların elə indiki mərhələsində aşkar görünür ki, "azərbaycançılıq" millətin və müstəqil dövlətin dünyanı dərk etməsi sistemidir, ilk növbədə məsuliyyətə və şüurlu vətəndaş mövqeyinə, milli yaddaşa və sabahkı günə istiqamətlənməyə əsaslanır. Məhz məsuliyyət və vətəndaşlıq şüuru etnik, sosial və dini mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, bu gün ölkənin hər bir vətəndaşına özünün Azərbaycan millətinə, bu ölkənin ictimai-siyasi həyatına, kollektiv iqtisadi və sosiomədəni uğurlara aidiyyətini hiss etməyə imkan verir.

Bu gün artıq millətin dəyərlər sistemində vətəndaşlıq mövqeyinə, hər bir azərbaycanlının şəxsiyyət kimi inkişafının roluna, insanın və vətəndaşın öz qabiliyyətlərini reallaşdırmaq imkanlarının maksimum üzə çıxarılmasına strateji yanaşma aşkar görünür. Dövlət aparatına, ictimai fəaliyyətə, iqtisadiyyat sektorlarının və müəssisələrin idarə edilməsinə, elmi tədqiqat fəaliyyətinə mümkün qədər çox sayda fəal gənclərin cəlb olunması dövlət başçısının uzunmüddətli kadr siyasəti forması almışdır. 2005-2009-cu illərdə ölkənin gənclər sektorunun inkişaf proqramının uğurla həyata keçirilməsinin nəticələri göz qabağındadır. 2011-ci ilin aprel ayında Prezident "Azərbaycan gəncliyi 2011-2015-ci illərdə" Dövlət Proqramının hazırlanması haqqında Sərəncam imzalamışdır.

Dünya təcrübəsi, o cümlədən keçmiş sosialist düşərgəsinin bəzi ölkələrinin təcrübəsi göstərir ki, inkişafın milli xüsusiyyətlərinin nəzərə alındığı demokratiya modelinin bərqərar olması üçün təkcə cəmiyyətdə yeni davranış normalarının və dəyərlərin təşəkkülü deyil, həm də liderlərin və elitaların təhsil səviyyəsinin və submədəniyyətlərin şəffaflığının daim artırılması tələb olunur. Hər il bir neçə yüz gənc azərbaycanlı xarici ölkələrin nüfuzlu ali məktəblərində dövlət hesabına təhsil almağa göndərilir. Son illərdə azərbaycanlıların xaricdə təhsil proqramları üçün ayrılan müxtəlif növ kvotaların sayı yalnız artmaqdadır. Prezident özünün bir çox çıxışlarında Azərbaycan cəmiyyətinin təhsil səviyyəsinin keyfiyyətcə dəyişməsində, ölkəyə biliklərin və ən yaxşı dünya təcrübəsinin cəlb edilməsində bu gənclərin rolu barədə öz fikirlərini vurğulayır. Məhz bu insanlar sabah dövlət aparatının, ölkə iqtisadiyyatının idarəetmə sükanı arxasında dayanacaq, Azərbaycanda ictimai-siyasi münasibətlərin inkişafının ümumi istiqamətini müəyyən edəcəklər.

İstənilən genişmiqyaslı sosial dəyişikliklər motivasiyalı sosial qrup olmasını tələb edir, bunsuz həmin dəyişiklikləri həyata keçirmək mümkün deyildir. Tədqiqatçıların fikrincə, "biliklər cəmiyyəti", "biliklər iqtisadiyyatı", "informasiya sivilizasiyası", "innovasiya modernləşməsi" trendinə keçid dövründə kreativ

modernləşdirmə qrupu bu cür sosial komponent ola bilər. Məhz həmin qrup insan kapitalının təkrar istehsalının subyekti, mədəni resursların və informasiya resurslarının daşıyıcısı kimi innovasiyaların əsas generatorudur.

Müasir Azərbaycanda kreativ qrup təşkil edən insanlar sırasına özünün peşə və ya sosial fəaliyyəti həddlərində inkişafın generatoru olan, maddi və ya mənəvi dəyərlər yaradan şəxsləri aid etmək olar. Buraya ilk növbədə, sahəvi və fundamental elmin nümayəndələrini, yüksək texnologiyaları işləyib hazırlayan və tətbiq edənləri, bəzi biznes seqmentlərinin nümayəndələrini, mənəvi dəyərlər və informasiya sisteminin yaradılması sahəsində çalışan ziyalıların fəal hissəsini aid etmək vacib olardı.

Kreativ qrupu ayrıca sosial-psixoloji tip kimi təsnif etmək mümkündür. Bu tipə çox vaxt daxili "təmali" olan, iradi keyfiyyətləri inkişaf etmiş, fəal həyat mövqeyi tutan passionar insanlar aid edilir. Məhz bu keyfiyyətlərə malik insanları tərbiyə etmək hazırda Azərbaycan dövlətinin və bütövlükdə cəmiyyətin ən aktual vəzifəsidir.

Ölkədə milli demokratiyanın təkamülü və ictimai həyatın, xüsusən QHT sektorunun nəzərəcarpacaq dərəcədə fəallaşması, İnternetin uğurla yayılması da gənclərin işlə təmin edilməsi, onların sosiallaşması, maraq dairələri üzrə ünsiyyət, solumda müxtəlif mövzularda ictimai diskussiyaların keyfiyyətinin artırılması sahələrində müsbət irəliləyişlər əldə edilməsində sanballı rol oynamışlar.

Cəmiyyətin demokratikləşməsi, yeni kreativ, yaradıcı, intellektual şəxsiyyətlərin formalaşması çox vaxt müxtəlif təşkilatlarda göstərilən təşəbbüskarlığın təzahürləri ilə bağlı olur. Qeyri-hökumət təşkilatlarının ölkədə cərəyan edən ictimai və sosial-humanitar prosesə fəal cəlb edilməsi məqsədilə onların dəstəklənməsi, konstruktiv ictimai tənqid üçün şərait yaradılması, QHT-lərin maddi-texniki bazasının möhkəmlənməsi, habelə aktual sosial və humanitar layihələrin həyata keçirilməsinə kömək göstərilməsi Azərbaycan cəmiyyətinin demokratikləşməsi yolunda görülən mühüm işlərdir. Hazırda Azərbaycanda üç mindən çox qeyri-hökumət təşkilatı vardır. 2007-ci ilin iyul ayında Prezidentin Sərəncamı ilə qeyri-hökumət təşkilatlarına dövlət dəstəyi konsepsiyasının təsdiq edilməsi və QHT-lərə Dövlət Dəstəyi Şurasının yaradılması QHT sektorunun dəstəklənməsində və ölkədə vətəndaş cəmiyyətinin inkişafında mühüm addım olmuşdur.

Sırr deyil ki, həmin Şura yaradılana qədər Azərbaycan QHT-lərinin əksəriyyətinin fəaliyyəti əsasən müxtəlif beynəlxalq fondların onlara göstərdiyi köməkdən asılı idi. Bu isə həm bu təşkilatların fəaliyyətinin istiqamətinə, həm də Azərbaycanda vətəndaş təşəbbüslərinin inkişafına ictimai tələbatı heç də həmişə təmin etməyən bu və ya digər layihələrdə müəyyən dərəcədə üstüörtülü siyasi məqamların olmasında özünü göstərməyə bilməzdi.

Bu gün isə Şura yerli qeyri-hökumət təşkilatlarına maddi və informasiya dəstəyi verir. Bunun nəticəsidir ki, 2008-ci ildə Şuraya 365 təşkilat müraciət edərək maliyyə dəstəyi istəmişdisə, 2010-cu ildə onların sayı demək olar ki, üç dəfə artmışdır. Ötən üç ildə mindən çox sosial və humanitar layihə uğurla həyata keçirilmişdir. "Üçüncü sektor"un layihələri üçün dövlət büdcəsindən bütövlükdə 10 milyon manatdan çox vəsait ayrılmışdır. Bu müddətdə əvvəllər xarici donorların heç vaxt maliyyələşdirmədiyi sahələrdə ilk dəfə olaraq layihələr həyata keçirilmişdir: məsələn, Dağlıq Qarabağın işğal edilməsi və Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü problemləri

ilə əlaqədar Azərbaycan reallıqları haqqında məlumatın dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, qaçqınların və məcburi köçkünlərin hüquqlarının müdafiəsi və s.

Ölkənin demokratik tranzitində və səmərəli vətəndaş cəmiyyətinin formalaşmasında müstəqil KİV-lərin inkişafı mühüm yer tutur. Azərbaycanda müstəqil mətbuatın təşəkkülü Sovet İttifaqının mövcudluğunun son illərinə təsadüf etmişdir. O vaxt Azərbaycanda ilk müstəqil qəzet və jurnallar yaranmağa başlamışdı. İndi isə Azərbaycanda dörd mindən çox KİV qeydiyyatına alınmışdır, onlardan 300-dən çoxu daimi fəaliyyət göstərir. Müstəqil kütləvi informasiya vasitələrinin inkişafının dəstəklənməsi zərurəti nəzərə alınaraq, habelə hadisələri və prosesləri qabaqlayaraq ictimai rəyin inteqratoru kimi çıxış edə biləcək keyfiyyətli jurnalistikanın formalaşmasına şərait yaratmaq məqsədilə 2008-ci ilin iyul ayında Prezident İlham Əliyevin Sərəncamı ilə Kütləvi informasiya vasitələrinin inkişafına dövlət dəstəyi Konsepsiyası təsdiq edilmişdir. 2009-cu ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinə Dövlət Dəstəyi Fondu yaradılmışdır.

Təsadüfi deyildir ki, 2010-cu ilin dekabr ayında 30 gündəlik və 19 həftəlik qəzet, 2 jurnal, 11 informasiya agentliyi, 13 jurnalist təşkilatı, 8 informasiya portalı, 7 telekanal və 3 radio kanalı arasında aparılmış sorğunun nəticələrinə görə Prezident İlham Əliyev "Jurnalistlərin dostu" mükafatına layiq görülmüşdür.

İndiki dövrdə İnternet, innovasiyalar və sənayeləşmə ölkənin dünya birliyinə uğurla inteqrasiya etməsi üçün yeni perspektivlər açır və Azərbaycanda gələcəyin yetkin vətəndaş cəmiyyətinin qurulması üçün bu amillər əsas kimi götürülmüşdür.

Bütün bunlar dövlətçiliyin dərk edilmiş, başa düşülmüş, suveren və demokratiyanın "hazır reseptlərindən" azad yolla məqsədyönlü şəkildə inkişafına nail ola biləcək mütəşəkkil siyasi qüvvə yaratmağa kömək edir. Həm də yeni şəraitə uyğunlaşma "yuxarıdan" zorla qəbul etdirilmir, "aşağıdan" baş verir, gündəlik həyat prosesləri lazımi şəkllə salınmaqla, qarşılıqlı etimad və sosial inteqrasiya potensialına malik olan dəyərlər və normalar aşkar edilməklə baş verir.

Azərbaycan gənclərinin indiki nəsli vətəndaşı olduqları dövlətin beynəlxalq aləmdə müstəqil mövqelərdən çıxış etməsini təbii hal hesab edir. Lakin başa düşmək lazımdır ki, bu mövqeni yaradan ölkə daxilində, Cənubi Qafqaz regionunda və dünyada baş verən proseslər haqqında geniş təsəvvürə malik olan liderdir. Milli ideyanın uğurla həyata keçirilməsi, milli identikliyin qorunub saxlanması və eyni zamanda, dünya birliyinə inteqrasiya həqiqətən tarixi nailiyyətdir, çünki iqtisadiyyatın inteqrasiya olunduğu, texnologiyaların sürətlə inkişaf etdiyi, transmilli maliyyə kapitalı və bilik axınları qarşısında dövlətlərarası sərhədlərin götürüldüyü müasir aləmdə milli ideoloji konsepti inkişaf etdirmək çətindir. Hər yerdə mövcud olan qlobalizmin məddahları milli, lokal dəyərlərin üstündən xətt çəkmiş, milli dövlətlərin əhəmiyyətini azaltmaqla, onları anaxronizm hesab etməyə başlamışlar. 1990-cı illərin əvvəlində Qərbin bütün fəlsəfi və siyasi təfəkkürü bu ruhda idi. Belə nəticələr çıxarmağın yanlışlığı göz qabağındadır. Nə yaxşı ki, bunu başa düşən qüvvələr var və onlar dünyanın bir sıra regionlarındakı real həyatı və ictimai prosesləri əsas götürərək bildirirlər ki, bütün milli xüsusiyyətlərin aradan qaldırılması bəşəriyyətin plüralist inkişafı üçün ciddi təhlükə doğurur. Bu gün bəzi elmi nüfuz sahibləri də onların səsində səs verərək, tarixi inkişafın məntiqinə zidd olan belə ictimai-siyasi konseptlərin yanlışlığı barədə xəbərdarlıq edirlər. Müasir mütəfəkkirlər hesab edirlər ki, yeni qlobal inteqrasiya şəraitində yalnız milli dövlətin inkişafı, texnoloji inkişaf,

milli mənlük şüurunun inkişafı və modernləşmə ayrı-ayrı xalqların və bütövlükdə bəşəriyyətin xeyrinədir. Buna görə də bərabər tərəfdaşlar hüququnda mədəni qarşılıqlı mübadiləyə üstünlük verilməklə dünya birliyinə inteqrasiya milli sosiomədəni məkanın qorunub saxlanması üçün zəruri olan gücü verir.

Milli ideya azərbaycanlıların özlərini identifikasiyalaşdırma, xalqın zəngin mədəniyyətini və onun tarixi irsini əks etdirən dünyagörüşünə əsaslanır.

Heydər Əliyev dəfələrlə vurğulamışdır ki, mədəniyyət Azərbaycan xalqının böyük sərvətidir. Azərbaycanın tarixi abidələrinin beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən tanınması prosesinin başlanması bu qayğının nəticəsi olmuşdur. 2000-ci ildə Bakının tarixi mərkəzi - Qız qalası və Şirvanşahlar sarayı da daxil olmaqla İçərişəhər YUNESKO-nun Dünya İrsi Siyahısına daxil edilmişdir. Bu qurumun ən mühüm vəzifələri dünya əhəmiyyətli obyektləri qoruyub saxlamaq və xüsusi mədəni, tarixi və ya ekoloji əhəmiyyətinə görə onları populyarlaşdırmaqdır. Eyni zamanda, Azərbaycan hökuməti hələ 1998-ci ildə ölkəmizin Hirkan milli parkı, Lökbatandakı palçıq vulkanları, Atəşgah məbədi, Naxçıvandakı Mömünə xatın, Yusif ibn Küseyir, Qarabağlar və Gülüstan türbələri, Abşeronun müdafiə qalaları kimi tarixi abidələrinin, habelə Şuşa, Ordubad, Şəki və digər şəhərlərin həmin siyahıya daxil olunmasını təklif etmişdi.

2003-cü ildən bu günə qədər Prezident İlham Əliyevin siyasəti ölkəmizin tarixi irsinin qorunması və təbliğinə yönəlmişdir. Günümüzün dəyişmiş reallıqlarına uyğun olaraq, eləcə də mədəniyyət abidələrimizin Ermənistan tərəfindən mənimsənilməsi cəhdlərinin çoxalması ilə əlaqədar mədəni irsə qayğı göstərilməsi və onun global miqyasda təbliğ edilməsi işləri tamamilə yeni səviyyəyə çatdırılmışdır. İndi Azərbaycan bu və ya digər hadisələrə "cavab" reaksiyası vermək praktikasından özünün mədəniyyət incilərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması sahəsində fəal siyasətə keçir.

2007-ci ildə YUNESKO-nun Dünya İrsi Siyahısına Azərbaycan mədəniyyətinin daha bir abidəsi - Qobustan qayaüstü təsvirləri daxil edilmişdir. Milli dövlət təsisatının həyat qabiliyyətli olması faktının özünün çox vaxt şübhə altına alındığı qloballaşan dünyada xüsusi əhəmiyyət kəsb edən qeyri-maddi dəyərlərin rolunu və mənasını başa düşən Prezident Azərbaycan mədəniyyətinin muğam sənəti, xalçaçılıq, aşıq sənəti və qədim bahar bayramı Novruz kimi bənzərsiz nümunələrinin qorunub saxlanmasına, inkişaf etdirilməsi və təbliğinə xüsusi diqqət yetirir. Buna görə də Prezident İlham Əliyevin qarşıya qoyduğu vəzifələrə uyğun olaraq, 2003-2010-cu illərdə Bəşəriyyətin qeyri-maddi mədəni irsi siyahısı Azərbaycan muğamı, Novruz bayramı, Azərbaycan aşıq sənəti və ənənəvi Azərbaycan xalça sənəti ilə zənginləşmişdir.

İndi ölkədə Azərbaycan mədəniyyətinin milli abidələrinin bərpası və qorunub saxlanması üçün çox böyük işlər görülür. Bu sahədəki müsbət dinamikanı adi gözlə də görmək olar. Prezidentin tapşırığına uyğun olaraq, Bakının tarixi mərkəzi İçərişəhərin bərpası və qorunub saxlanması sahəsində genişmiqyaslı işlər görülür.

Qeyd etmək yerinə düşər ki, zəngin mədəni irsə və ölkə daxilində müxtəlif mədəniyyətlərin birgə mövcud olması sahəsində tarixi təcrübəyə malik bir diyar kimi Azərbaycan indi regional miqyaslı mədəniyyətlərarası dialoq üzrə ideal platformaya uğurla transformasiya edir. 2009-cu ildə Bakı islam mədəniyyətinin paytaxtı elan olunmuşdu, 2011-ci il aprelin 7-9-da isə burada mədəniyyətlərarası dialoq üzrə ümumdünya forumu keçirilmişdir. Bu forumun keçirilməsi heç də təsadüfi deyildi - o, Azərbaycan tərəfinin təşəbbüsü ilə başlanmış və "Bakı prosesi"

adlanan prosesin məntiqi nəticəsi idi. Azərbaycanda bu prosesin əsası 2008-ci ildə Avropa Şurasının üzvü olan ölkələrin mədəniyyət nazirlərinin iclasında qoyulmuşdu.

Prezidentin siyasi fəlsəfəsi bundan ibarətdir ki, bütün xalqlar, bütün dinlərin nümayəndələri bir-biri ilə sıx ünsiyyət saxlasınlar, problemləri açıq müzakirə etsinlər, öz fikirlərini sərbəst bildirsinlər. İndi Azərbaycan müxtəlif mədəniyyətlər və sivilizasiyalar arasında dialoqa dair bu cür sanballı tədbirlər keçirilməsi üçün ənənəvi məkana çevrilmişdir. Bunun həm coğrafi, həm tarixi, həm də mədəni əsasları vardır, çünki Azərbaycanda bütün xalqlar, bütün dinlərin nümayəndələri əsrlər boyu bir ailə kimi yaşamışlar. Prezidentin dediyi kimi, Azərbaycanda milli və dini dözümlülüğün, tolerantlığın yüksək səviyyədə olması faktdır və bu, Azərbaycan xalqının güc mənbəyidir. "Hər bir cəmiyyətin gücü onun dini və milli müxtəlifliyindədir". Bu sözlər Prezident İlham Əliyevin strateji mövqeyini dəqiq nümayiş etdirir. Həmin mövqeyə görə çox zəngin tarixi və mədəni irsi, dini və sosial tolerantlıq ənənələri olan Azərbaycan hazırda mədəniyyətlərarası dialoq, dünya mədəniyyətlərinin və sivilizasiyaların qarşılıqlı təsiri məkanına uğurla transformasiya olunur, özünün zəngin təcrübəsini dünya ictimaiyyətinə təklif edir.

Azərbaycanın uzunmüddətli perspektivdə özünü yetkin bir dövlət kimi təsdiq etməsi və demokratiya qurulması sahəsindəki uğurları cəmiyyətin sosiomədəni fonunda dəyişikliklərə şərait yaratmışdır. Milli identikliyin müxtəlif aspektləri yeni-yeni formalarda təzahür edir, dünya təcrübəsi ilə sintez edərək vətəndaşların həyatının mədəni-əxlaqi komponentini intensiv surətdə zənginləşdirir. İcma şüurunun, kollektiv, fərdiləşdirilməmiş şüurun açıq-aydın təzahür edən arxetipi tədricən demokratik tranzit üçün daha açıq olan kütləvi şüurun digər formasına çevrilir.

Cəmiyyətimizin Azərbaycan millətinin ruhuna xas olan tolerantlığı hələ keçən əsrin 70-ci illərində Azərbaycanda şəxsiyyətlərarası və kollektiv münasibətlərin bütün spektrinin gündəlik tərkib hissəsinə çevrilmiş və tətbiqi forma almışdı. Bu təcrübə müasir Azərbaycan üçün də mühüm güc mənbəyidir və ölkədə yaşayan, özlərinin Azərbaycan millətinə mənsub olmasını hiss edən bütün etnosların birliyini səciyyələndirir. Dövlətimizin tərəqqisi və ərazi bütövlüyü naminə hər şeydən əziz olan canlarını da əsirgəməmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Qəhrəmanlarının adları və soyadları, onların çox müxtəlif etnik mənşəyi ilə tanışlıq buna ən yaxşı sübutdur.

SABAHI DÜŞÜNƏRKƏN

Tempora mutantur et nos mutamur in illis (lat.)

Zaman dəyişir, onunla birlikdə biz də dəyişirik.

Azərbaycanın sənaye-iqtisadi qüdrəti və ölkə rəhbərliyinin dövlətin strateji inkişafına dair layihələrinin - mühüm dəyər oriyentirləri sistemini harmonik şəkildə əks etdirən layihələrin olması informasiya cəmiyyətinin müasir tələblərinə uyğun surətdə milli mənlük şüurunun transformasiyasının əsasıdır.

Bu gün vətəndaşlıq şüuru lazımı səviyyədə olan hər bir azərbaycanlı müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin inkişafına dair tarixi layihəyə özünün şəxsi töhfəsini real şəkildə hiss edə bilər. Məhz son illərdə təkamül yolu ilə

Azərbaycan fərdlərin ölkədə həyata keçirilən bütün tədbirlərin mənasını başa düşmək, dərk etmək imkanına malik şüurlü vətəndaşlara çevrilməsi üçün rahat şərait yaradan ölkə olmuşdur.

Azərbaycanda yaranmış iqtisadi inkişaf və dövlət idarəçiliyi modeli, modernləşmə xəttinin seçilməsi, heç şübhəsiz, bundan sonra yalnız təkmilləşəcək və bu mənada Azərbaycan demokratiyasının təkamülü istiqamətində söylər davam etdiriləcəkdir. Lakin artıq indidən demək olar ki, Azərbaycanın inkişaf vektorları barədə Prezidentin strateji planları özünü tamamilə doğrultmuşdur.

İndi bütün siyasi ssenarilər və müzakirələr yalnız inkişaf məcrasında nəzərdən keçirilir və bu fakt son illərdə qazanılmış nailiyyətlərin nəticəsidir. İlham Əliyev şəxsiyyətinin fenomeni müasir Azərbaycanın tarixi uğurlarında başlıca rol oynamışdır və əgər belə demək mümkündürsə, Azərbaycan millətinin və Azərbaycan dövlətçiliyinin tarixinin növbəti quruculuq mərhələsinin lokomotivinə çevrilmişdir. Bu sahədəki uğurlar mübahisə doğurmur və azərbaycanlıların gələcək nəsilləri tərəfindən layiqincə qiymətləndiriləcəkdir.

Əlbəttə, Azərbaycanın inkişafı indiyədək qazanılmış uğurlarla kifayətlənə bilməz. Buna görə də gələcəyin fəth edilməsi dövlətin yüksələn xətlə inkişafının növbəti mərhələsində, yəni biliklərə əsaslanan cəmiyyətdə Azərbaycan milli ideyasının əsas vəzifəsidir.

İllər, onilliklər keçəcək, inkişaf etmiş müstəqil Azərbaycanın vətəndaşlarının nəsilləri bir-birini əvəz edəcək, yeni çağırışlar yaranacaqdır. Lakin 1993-cü ilin yayından başlanmış və bütün sonrakı illərdə gələcək nəsillər üçün azad və insana layiq həyatın təmin edilməsi məqsədilə həyata keçirilmiş tədbirlər millətin kollektiv yaddaşında həmişəlik qalacaqdır. "Bizim ən yaxşı vətəndaşlarımızın" yeni nəsilləri dövlət idarəçiliyi sükanını əldə saxlayacaq, bu gün Prezident İlham Əliyevin milli ideyanı gerçəkləşdirərək formalaşdırdığı səmərəli dövlətçiliyin, güclü iqtisadiyyatın və açıq cəmiyyətin bünövrəsinə əsaslanacaqlar.

Xalq qəzeti.-2011.-26 may.-№ 113.-S.5-8.

Azərbaycanlılar və türklər kampaniya keçirir

Diasporalarımız konqresmenləri Dağlıq Qarabağa yardımı dayandırmağa çağırdı

ABŞ-dakı Azərbaycan və türk diasporları Amerikalı qanunvericiləri 2012-ci maliyyə ilində Azərbaycanın Ermənistan tərəfindən işğal olunmuş Dağlıq Qarabağ bölgəsinə yardımı dayandırmağa və Ermənistana yardımı azaltmağa çağırır. APA-nın Vaşinqton bürosunun verdiyi məlumata görə, onlar qeyd edirlər ki, milyardlar almağına baxmayaraq Ermənistanda demokratiya və insan haqlarının vəziyyəti ildən-ilə pisləşir.

Növbəti həftələrdə Təxsisatlar Komitəsinin dövlət, xarici əməliyyatlar və müvafiq proqramlar üzrə alt komitəsi 2012-ci maliyyə ilində yardım haqqında qanun layihəsini müzakirə edəcək. Bunu nəzərə alaraq Azərbaycan və türk diasporları öz üzvlərini və dostlarını dərhal hərəkətə keçməyə çağırıb.

Mayın 20-də konqresmen Frənk Pallone 28 ermənipərəst konqresmenlə birlikdə alt komitənin sədrinə və Dövlət Departamentinə məktub göndərərək onları 2012-ci maliyyə ili üçün dövlət, xarici əməliyyatlar və müvafiq proqramlar üzrə qanun layihəsinə təsir göstərməyə çağırıb. Onlar alt komitəni konqresin Ermənistana yardım ayırması tələbini dəstəkləməyə çağırıb. Onlar Ermənistanın ABŞ-ın çox mühüm tərəfdaşı olduğunu və ikitərəfli əlaqələrin inkişafını əsas gətirirlər.

Bunun qarşısını almaq məqsədilə ABŞ-da yaşayan azərbaycanlılar və türklər kampaniya keçirməyi qərara alıblar. Bu kampaniya çərçivəsində Amerikada yaşayan hər bir azərbaycanlı və onları dəstəkləmək istəyən hər bir şəxs konqres üzvlərinə məktub yazır. Azərbaycanlılar və türklər həmçinin ABŞ-ın Azərbaycana yardımının həcmi artırmağı tələb edirlər.

Ədalət.-2011.-27 may.-№94.-S.4.

Azərbaycan diasporundan mafiya ilə bağlı çağırış

SOYDAŞLARIMIZ ERMƏNİ MAFİYASININ TİBBİ SİĞORTA FIRILDAQLARININ ARAŞDIRILMASI ÜÇÜN KONQRESMENLƏRƏ MÜRACİƏT EDİB

ABŞ-dakı Azərbaycan diasporu Konqres üzvlərinə və yerli mediaya erməni mafiyaının tibbi siğorta firıldaqları ilə bağı məktublar göndərib. Bu barədə APA-nın Vaşinqton müxbiri məlumat verir.

“Arsen Bedjanyan və Sarkis Tadevosyan Qərbi Virciniyada tibbi siğorta firıldaqları ilə məşğul olduqları üçün 2011-ci ilin mayında ABŞ xüsusi xidmət orqanları və Qərbi Virciniya polisi tərəfindən həbs olunublar. 2011-ci il fevralın 16-da Los-Ancelesdə, Mayamidə və Denverdə reket, bank firıldaqları, şəxsi məlumatların oğurlanması, adam oğurluğu və narkotik maddə qaçaqmalçılığı ilə məşğul olan erməni cinayətkar qrupunun 100-ə yaxın üzvü həbs olunub”.

Məktub müəlliflərinin dediyinə görə, cinayətkarlar kredit kartlarının surətinin çıxarılması, kredit və ödəniş kartları ilə bağı informasiyanın oğurlanması məqsədilə saxta çeklərdən istifadə olunması kimi firıldaqlarla məşğul olub, pərakəndə satış mərkəzlərində yüzlərlə müştərinin hesabını boşaldıblar. Onlar yaşlı ABŞ vətəndaşlarının bank hesabından 10 milyon dollara yaxın pul oğurlayıblar.

“Bu, son bir ildə erməni-Amerika cinayətkar qrupları tərəfindən törədilən üçüncü belə cinayətdir. Bu cinayətlər ABŞ hökumətinə, biznesinə və yaşlı vətəndaşlara qarşı yönəldilib. 2010-cu ilin oktyabrında Federal Təhqiqat Bürosu, Daxili Gəlirlər Xidməti və yerli hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən 52 etnik erməni həbs olunub. Onlar az gəlirli vətəndaşlara tibbi xidmət göstərmək üçün həyata keçirilən Medicaid proqramından 163 milyon dollar pul oğurlayıblar. Bu erməni qanqsterlərinin ABŞ ərazisində törətdikləri ilk cinayət deyil. İki il əvvəl, 2008-ci ildə 6 erməni FTB tərəfindən 2 milyon dollarlıq firıldaqda ittiham olunub. 1999-cu ildə ermənilər Kaliforniyanın Medicaid proqramından bir milyard dollar oğurlayıblar. Bu dünya tarixində tibb sahəsində baş vermiş ən böyük firıldaq idi”.

“ABŞ Ermənistanı və Dağılıq Qarabağdakı cinayətkar rejimə hər il göstərilən maliyyə yardımını dayandırmalıdır. Biz erməni canilərin asanlıqla ABŞ-a gəlib firıldaqla məşğul olmasına və bizim pullarımızı oğurlamasına imkan verməməliyik. Onlar Ermənistanı arxayındırlar, bu ölkənin prezidentinin himayəsi altındadırlar. Ermənistan prezidenti bizdən maliyyə yardımı alır, sonra isə İraqda əsgərlərimizin ölümünə səbəb olan silahların satışı ilə məşğul olur”.

“Bu firıldaqlar, reket və yaşlı vətəndaşların hesablarının qarət olunması halları bizi – ABŞ-ın vergi ödəyicilərini narahat edir. Sizi, ABŞ-dakı erməni firıldaqçıları ilə əlaqədar olan Ermənistan hökumətinə maliyyə yardımı göstərəndə ehtiyatlı olmağa, bunun əvəzində bizim hüquq-mühafizə orqanlarımızın maliyyələşdirilməsini gücləndirməyə çağırırıq”.

28 May-Respublika günü bütün dünyada qeyd olunub

Həmvətənlərimiz tarixi günü xüsusi təmtəraqla keçiriblər

Məhəmməd Tağıyev

28 May-Respublika günü ölkəmizlə bərabər xaricdə yaşayan həmvətənlərimiz tərəfindən də geniş qeyd olunub. Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin verdiyi məlumata görə Türkiyənin Manisa şəhəri Cəlal Bayar Universitetində, eyniadlı Universitetin Azərbaycanlı Tələbələr Dərnəyi, Manisa Azərbaycan Mədəniyyət və Həmrəylik Dərnəyinin birgə təşkil etdiyi “28 May - Azərbaycan Cümhuriyyətinin 93-cü quruluş ildönümü” adlı tədbiri keçirilib. Həmvətənlərimizlə bərabər türklərin iştirak etdiyi mərasimdə Cümhuriyyətin yaranması, keçdiyi şərəfli yol və onun varisi Azərbaycan Respublikasının inkişafı barədə ətraflı məlumat verilib.

Paralel olaraq şərəfli tariximiz İzmir şəhərində də təmtəraqla qeyd olunub. Burada fəaliyyət göstərən Azərbaycan Mədəniyyət Evi Həmrəylik Cəmiyyəti və İzmirdə təhsil alan Azərbaycanlı tələbələrin birgə təşkilatçılığı ilə Azərbaycan Demokratik Respublikasının yaranmasının 93-cü ildönümünə həsr olunmuş tədbir keçirilib. Həmrəylik Cəmiyyətinin sədri Turqut Arat və sədri müavini Cavid Əliyev ADR-in yaranması və fəaliyyəti barədə toplaşanlara məlumat verdikdən sonra tədbir iştirakçıları üçün Azərbaycan haqqında sənədli film nümayiş etdirildi. Tədbirin bədii hissəsi şeir və xalq mahnılarının oxunması, milli rəqslərin ifa olunması ilə davam etdirildi. Tədbir iştirakçılarına həmçinin modelyer-stilist Mınarə Quliyevanın Muğam – əsrlərdən gələn səs defilesi təqdim olunmuşdur.

Əsasən azərbaycanlıların məskunlaşdığı İqdir şəhərində də respublika günü yaddan çıxmayıb. Türkiyənin Milliyətçi Hərəkət Partiyasının (MHP) seçki bürosunda MHP-nin qarşıdan gələn parlament seçkilərində millət vəkilliyinə namizədləri Sinan Oğan, Gündüz Günəş və MHP-nin İqdir vilayəti üzrə rəhbəri Cahid Ərol Azərbaycanın milli bayramı – Respublika gününü mətbuat konfransı keçirməklə qeyd etmişlər.

Cahid Ərol öz çıxışında 93 il əvvəl Azərbaycanda ilk türk respublikasının əsasının qoyulduğunu, Məmməd Əmin Rəsulzadənin apardığı mübarizə nəticəsində yaradılmış ADR-in türk dünyasının “gözünün nuru” olduğunu xüsusi olaraq qeyd edib.

MHP-nin İqdirdən millət vəkilliyinə namizədi Gündüz Günəş Azərbaycan demokratik Respublikasının yaradıldığı günün əhəmiyyətini vurğulayaraq bu tarixi günün münasibətilə öz təbriklərini söyləmişdir. Daha sonra söz alan MHP –nin İqdirdən millət vəkilliyinə digər namizədi, Türkiyədəki azəri diasporunun rəhbərlərindən biri olan Sinan Oğan Respublika gününün illərdə bəridir ki, Azərbaycanın mövqeyini dəstəkləyən MHP-nin seçki bürosunda qeyd olunmasının təsadüf olmadığını bəyan etmişdir. “Bizlər İqdirə yaşayan Azərbaycan türkləriyik və bu bayramın bizim üçün əhəmiyyəti çox yüksəkdir”.

Azərbaycanın irəlilədiyi yolu, Türkiyə ilə əlaqələrinin inkişaf etdirilməsini dəstəklədiklərini qeyd edən S. Oğan bu əlaqələrin dərinləşməsində İqdirin əhəmiyyətini vurğuladı. O millət vəkili seçiləcəkləri halda iki ölkə

arasındakı əlaqələrin daha da inkişaf etdirilməsinə səy göstərəcəklərini bildirmişdir. O çıxışını “Azərbaycan çox yaşa! Dağlıq Qarabağın işğalda azad olunmasını istəyirik” kəlamı ilə tamamladı.

Diasporla İş Üzrə Dövlət Komitəsi Türkiyə ilə bərabər Avropada da 28 May gününün geniş qeyd olunması ilə bağlı məlumat verib. 29 may 2011-ci il tarixində Danimarkada fəaliyyət göstərən “Vətən” Cəmiyyəti və Azəri Türk Qadınlar Birliyinin təşkilatçılığı ilə Hillerod şəhərinin mərkəzindəki “Torvet” meydanında Respublika gününü qeyd edilib. Meydanda Azərbaycan bayraqları ilə yanaşı Danimarka, Türkiyə, Türkmənistan, uyğur və çeçen bayraqlarının dalğalanması bu xalqların nümayəndələrinin də Azərbaycanın sevincinə şerik çıxdığından xəbər verirdi.

Tədbirdə qonaqlara Azərbaycana aid məlumat kitabları və broşürlər, Azərbaycanın tarixi və incəsənəti ilə bağlı kitablar təqdim olunub.

Türkiyədən gəlmiş qonaqların Azərbaycan mahnılarını məharətlə ifa etməsi hamının alqışına səbəb olmuşdur. Aşiq Abbas və Xaqani bəyin ifasında səslənən “Yallı” rəqsinin sədaları altında azərbaycanlılarla birlikdə danimarkalılar, türklər, türkmənlər, uyğurlar, çeçənlər və digər azsaylı xalqların nümayəndələri rəqs ediblər.

Bununla paralel olaraq Respublika günü Almaniyanın Maqdedurq şəhərində də qeyd olunub. Sachsen-Anhalt Gəmisində 120 nəfərin iştirakı ilə keçirilən tədbiri açıq alan edən Sachsen-Anhalt vilayəti üzrə Almaniya-Azərbaycan Mədəniyyət Cəmiyyətinin sədri Yaşaq Millnits Niftəliyev daha sonra sözü Azərbaycan Respublikasının Almaniyaadakı səfirliyinin müşaviri Almaz Məmmədova verib. O, tədbir iştirakçılarına Azərbaycan haqqında geniş məlumat verib.

İsveçrənin Bazel şəhərindəki “Liesprit” restoranında “Azərbaycan dostları” Birliyinin təşkilatçılığı ilə milli bayramımız qeyd olunub. Şənliyə həmvətənlərimizlə yanaşı digər xalqların nümayəndələri də iştirak ediblər.

29 may 2011-ci il tarixində İsveçin cənubunda yerləşən Skane inzibati dairəsində fəaliyyət göstərən Vahid Azərbaycan Dərnəyi Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin (AXC) yaranmasının 93-cü ildönümünü qeyd etdi. Möhtəşəm şəkildə təşkil olunan tədbir Malmö şəhərinin Xalq Əyləncə Parkında (Folkets Park) baş tutdu. Tədbir AXC-nin ildönümünü qeyd etməklə yanaşı, Azərbaycanı İsveç ictimaiyyətinə tanımaq və ölkəmizi milli dəyərləriylə təbliğ etmək məqsədi daşıyırdı. Azərbaycan türklərinin bir araya gəldiyi mərasimdə dərnək nümayəndələri qonaqlara Azərbaycan türkcəsində və İsveç dilində AXC-nin yaranma tarixi, Azərbaycanın iqtisadi və sosial inkişafı, eləcə də “Avroziya-2011” mahnı müsabiqəsində ölkəmizin qazandığı qalibyyət haqqında geniş məlumat verildi. Qeyd olunub ki, bu qalibyyət təkcə Azərbaycanın deyil, Türk Dünyasının uğurudur.

DAK-dan verilən məlumata görə, qonaqların böyük marağına səbəb olan tədbirdə Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin (DAK) Nəzarət-Təftiş Komissiyasının sədr müavini Babək Tağızadə ailəsiylə birgə iştirak edərək, mərasim iştirakçılarına Azərbaycanın tarixi, bu günədək keçdiyi inkişaf yolu və qazandığı siyasi və iqtisadi uğurlar barədə ətraflı məlumat verdi. Tədbirdə Azərbaycan milli mədəniyyətini təbliğ edən suvenirilər, əl işləriylə yanaşı, ölkəmizlə bağlı müxtəlif kitablar, eləcə də audio və video materiallar da nümayiş etdirildi

Latviyada isə tarixi günümüz bir qədər başqa formatda qeyd olunub. “Azərbaycanı Respublika Günü münasibəti ilə simfo-muğam konserti keçirilib. Latviyanın musiqili şəhəri olan Liepayanın 70 nəfərlik Dövlət Simfonik Orestri, Azərbaycanın əməkdar artisti Yalçın Adıgözəlov və “Qarabağ” triosu - Azərbaycanın xalq artisti, xanəndə Mənsüm İbrahimov, əməkdar artisti, tar ifaçısı Elçin Həşimov və əməkdar artisti kamança ifaçısı Elnur Əhmədov filarmoniya səhnəsində Azərbaycanın görkəmli bəstəkarlarının əsərlərini muğamla birlikdə Latviya tamaşaçılarına təqdim ediblər(APA).

Şimali Kaliforniyanın Mountain View Şəhər Şurası tərəfindən isə Azərbaycanda Demokratik Respublikanın yaranmasının 93-cü ildönümü ilə əlaqədar Mountain View şəhərində Azərbaycan günü elan edilib. Baş tutan görüşdə ADR-in tarixi haqqında təqdimat və ölkəmiz haqqında video görüntülər nümayiş etdirilib.

Daha sonra Şimali Kaliforniyada yaşayan icma nümayəndələrimiz milli musiqi rəqsləri ilə çıxış edib, Namiq Soltanov pianoda bəstəkar Fikrət Əmirovun əsərlərini səsləndirib, azərbaycanlı körpələr rəngarəng musiqili proqramla çıxış ediblər. Gecəyə qatılmış “Sidr” Rus Evi (Russian House Cedar), qırğız və tatar icma nümayəndələri də öz dillərində ifalarla çıxış ediblər (APA).

Xaricdə Təhsil Alan və Məzun Olmuş Azərbaycanlı Gənclərin Beynəlxalq Forumu (ASAIF) Vaşinqtonda da 28 may - Respublika Günü münasibətilə tədbir keçirib.

“Amerikanın səsi”nin verdiyi məlumata görə, mayın 28-də Nyu-York şəhərində 29-cu türk yürüşü keçirilib. Ənənəvi tədbir Amerikadakı Türk Assosiasiyaları Federasiyası tərəfindən təşkil edilib. Hər il keçirilən nümayiş nyu-yorklular tərəfindən böyük maraqla qarşılır. Türk nümayişi Amerikada yaşayan türk xalqlarının ən böyük tədbiri hesab edilir.

Bu il Amerika Azərbaycan Cəmiyyətinin hazırladığı Azərbaycana həsr edilmiş səyyar sərgi Azərbaycan bayraqları və Azərbaycanın «Avroviziya» müsabiqəsində qələbəsini əks etdirən plakatlarla bəzədilmişdi. Sərgi «Avroviziya» müsabiqəsində Eldar və Nigarın ifasında "Running Scared" mahnısının sədaları altında Nyu-Yorkun küçələri ilə hərəkət etdirilərək nümayiş etdirilib. Həm sərgi, həm də mahnı izləyicilər tərəfindən maraqla qarşılıb.

Kanadanın Vankuver şəhərinin azərbaycanlı icmasının üzvləri mayın 28-də Azərbaycan Demokratik Respublikasının 93-cü ildönümünü qeyd ediblər. Bu il Vankuver şəhərinin meri Qreqor Robertson mayın 28-ni şəhərdə Azərbaycanın Milli Günü elan edib. Merin imzaladığı bəyannamədə ADR-in dünya tarixində ilk dünyəvi müsəlman parlamentar respublika olduğu, hər il dünya azərbaycanlılarının may ayının 28-də Azərbaycanın Milli Günü qeyd etdiyi bildirilir .

Avstraliyanın Sidney şəhərində də 28 May - Respublika Günü münasibətilə tədbir keçirib. Azərbaycan – Avstraliya - Türk Dostluq Cəmiyyətinin təşkilatçılığı ilə keçirilən tədbirə azəri və türk diasporlarının nümayəndələri, o cümlədən Avstraliyada təhsil alan azərbaycanlı tələbələr qatılıb.

Tədbirdə Azərbaycanın tarixi və 1918 - 1920-ci illərdə müsəlman Şərqiində ilk demokratiya institutu olan ADR-in mütərəqqi addımları barədə məlumat verilib. 1918-ci ildə ölkə parlamentinin qərarı ilə qadınlara seçki hüququ verilməsi ilə Azərbaycan qadınlara kişilərlə bərabər siyasi hüquqların verilməsi sahəsində nəinki şərqdə

ilk, həm ABŞ (1920), Britaniya (18-28), Fransa (1944) kimi ölkələri qabaqlayaraq qərb ölkələri arasında da ilk sıralarda yer aldığı qeyd olunub.

Daha sonra iştirakçılar ADR-in uğurları, yenidən müstəqillik qazandıqdan sonra Azərbaycanın keçdiyi yol, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi nəticəsində Azərbaycan torpaqlarının Ermənistan tərəfindən işğalı və digər mövzular ətrafında müzakirə aparılıb. Tədbir iştirakçılarında Azərbaycan musiqisi və milli mətbəx nümunələri təqdim olunub (APA).

Azərbaycanın Respublika Günü münasibətilə Şimali Kiprin Yaxın Şərq Universitetindəki Atatürk Mədəniyyət Mərkəzində Azərbaycan gecəsi təşkil olunub. Gecədə Türkiyənin Kıprısdakı səfiri Halil İbrahim Akça, Azərbaycan millət vəkilləri Qənirə Paşayeva və Musa Qasımlı, Yaxın Şərq Universitetinin qurucusu Suat Günsel, Şimali Kiprdəki Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin sədri Fəxrəddin Sadiqoğlu, Azərbaycan Gənclik

Təşəbbüsləri İctimai Birliyinin sədri Zaur Novruzov, Kiprdə təhsil alan azərbaycanlı tələbələr, yerli vətəndaşlar qatılıblar.

Rusiyada yaşayan həmvətənlərimiz də bu tarixi gündə kənarında qalmayıblar. Moskva Dövlət Linqvistikası Universitetində 28 May - Respublika Günü münasibətilə tədbir keçirilib. Burada tələbələrin hazırladığı “Biz səni sevirik Azərbaycan” adlı film nümayiş olunub. Filmdə Moskva Dövlət Linqvistikası Universitetinin tələbələrinin Azərbaycana səfərindən və universitetdə Azərbaycanla bağlı keçirdiyi tədbirlərdən süjetlər, həmçinin Azərbaycan dili dərsinin keçirilməsi prosesi yer alıb (APA).

Paritet.-2011.-2-3 iyun.-№59.-S.10-11.

“Hər bir soydaşımız ümummilli məsələlərdə həmrəylik göstərir”

Yəhya Yusif Canıyar: “Məqsədimiz Azərbaycan problemlərini bütün türk dünyasına çatdırmaq, bu problemlərin həllində onların dəstəyini qazanmaqdır”

Asif Nərimanlı

Azərbaycan diasporunun dünyaya səpələnmə coğrafiyası müxtəlifdir. Uzaq Sibirdən okeanın o tayına kimi səpələnən soydaşlarımız bir zamanlar çoxlarının tanımadığı, yaxud tanımaq istəmədiyi Azərbaycanı hər bir cəmiyyətdə, icmada təmsil edirlər. Eyni zamanda, ana yurdun tanınması, təbliği işində də əsas sütun rolunu oynamaqdadırlar. Diasporumuz Azərbaycanı təmsil etdiyi dövlətlər arasında türkdilli dövlətlər də xüsusi yer tutur. Bütün türklərin eyni kökdən gəlməsinə baxmayaraq dünyanın siyasi səhnəsində bu günə qədər baş verənlər eyni kökənli millətin başqa dövlətlərdə, fərqli sərhədlərdə yaşamasına səbəb olub. Bununla yanaşı bu dövlətlər bir-biri ilə inteqrasiyanı heç vaxt sabaha saxlamayıblar və hər bir türk dövləti, digər türkdilli dövlətdə müxtəlif səviyyələrdə, o cümlədən diaspor səviyyəsində təmsil olunur. Türkdilli dövlətlər arasında xüsusi çəkiyə malik Azərbaycanı da diasporumuz digər dünya ölkələri ilə yanaşı türkdilli dövlətlərdə də təmsil edir. Belə təmsilçilərimizdən biri də Türk Xalqlarının Ümumdünya Assambleyasının birinci vitse-prezidenti, DAK-ın idarə heyətinin üzvü, akademik Yəhya Yusif Canıyardır. Azərbaycanı türk dünyasında təmsil edən Y.Y. Canıyar bizimlə söhbətində suallarımızı cavablandırdı.

-Əsas fəaliyyətiniz nədən ibarətdir? Azərbaycanı təmsil etmək işini necə yerinə yetirirsiniz?

-Bizim təşkilatın əsas məqsədi türk birliyinə, həmrəyliyinə nail olmaqdır və əsas iş prinsipimizi də bu istiqamətdə qururuq. Təşkilatımızda 41 türk etnosunu vahid bir mühitdə, bir arada birləşdirməyə nail olmuşuq. Təşkilat 1990-cı ilin oktyabr ayında, Moskva şəhərində Azərbaycan xalqının böyük dostu, dünya şöhrətli yazıçı Oljas Süleymenovun dəstəyi ilə yaranıb. Təşkilatın azərbaycanlı təsisçisi mən oldum. Türk xalqlarının bir məqsəd, bir amal ətrafında birləşdirən bu təşkilat bütün türk dünyasının problemləri ilə məşğul olur. Ordakı azərbaycanlıların da əsas məqsədlərindən biri Azərbaycan problemlərini bütün türk dünyasına çatdırmaq, bu problemlərin həllində onların da dəstəyini qazanmaqdır. Eyni zamanda, həmin təşkilatın fəaliyyəti vasitəsilə Azərbaycanın Qarabağ problemini bütün türk xalqlarının problemi olaraq qəbul etdirmək, bu işdə hər bir türk dövlətini Azərbaycanla birgə mübarizəsini təmin etmək məqsədini qarşımıza qoymuşuq. Bu günə qədər bir çox müvəffəqiyyətlərə də nail olmuşuq. Artıq Qarabağ məsələsi son illər qəbul olunmuş bütün sənədlərdə öz əksini tapıb. Türk dünyası ilə bağlı bütün konfranslarda, simpoziumlarda Azərbaycan problemləri ön cərgədə qabardılır, müzakirə edilir.

Azərbaycanın problemlərindən danışarkən bir nüans vurğulamaq lazımdır ki, bu məsələlərdən mənim danışmağım arasında, hər hansı qazax, qırğız, başqırd yaxud digər bir dövlətin nümayəndəsinin danışdığı arasında fərq var. Hər kəs bu problemləri bilir. Amma, Azərbaycanın problemlərindən başqa bir xalqın nümayəndəsinin danışması daha inandırıcıdır. Bunu nəzərə alaraq fəaliyyətimizi bu istiqamətdə qurmağa çalışırıq.

Demək olar ki, fəaliyyətimiz nəticəsində bu problemləri türk dünyasına çatdırmışıq və bir çox məsələlərdə onların dəstəyini də görürük. Artıq bu mərhələni keçmişik. Eyni zamanda, Qarabağ problemi ilə yanaşı Cənubi Azərbaycan məsələsini də daim qabardırıyıq. Məsələn, 2009-cı ildə Almaatı şəhərində və 2011-ci ilin mart ayının 26-27-28-də Astana şəhərində keçirilən türkdilli xalqların problemləri ilə bağlı konfransda hər iki məsələ gündəmin əsas mövzuları oldu və ətraflı müzakirə edildi.

-Mübariz İbrahimovun bütün türk dünyasının qəhrəmanı elan edilməsində diasporumuzun nə dərəcədə rolu var?

-”Turan Mübarizi” adlı kitabım bu ilin yanvar ayında işıq üzü gördü. Bu kitab, Azərbaycan xalqının milli qəhrəmanı Mübariz Ağakərim oğlu İbrahimova həsr edilib. Kitabda M. İbrahimovla bağlı rəsmi sənədlər, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin onunla bağlı söylədiyi fikirlər, görkəmli elm və mədəniyyət adamlarının, ziyalıların, onu yaxından tanıyan insanların ürək sözləri, bəzi vacib tarixi faktlar, şeirlər, məqalələr, çoxsaylı fotosəkillər və digər maraqlı materiallar yer alıb. Kitabın adının “Turan Mübarizi” qoyulmasının səbəbi də 41 türk etnosu tərəfindən bu insanın bütün türk dünyasının qəhrəmanı kimi qəbul olunmasıdır. Bu qəhrəmanın adının bütün türk dünyasında yaşadılmasında diasporumuzun böyük rolu var. Artıq Qazaxıstanda M. İbrahimov adına orta məktəb, uşaq baxçası, Cəmbül şəhərində bir küçə verilib. Hazırda isə Qırğızıstanın paytaxtı Bişkek şəhərində Azərbaycan dilində fəaliyyət göstərən bazar günü məktəbinə də milli qəhrəmanın adının verilməsi gözlənilir. Eyni zamanda iyun ayında bu şəhərdə daha bir küçəyə M. İbrahimovun adının verilməsi nəzərdə tutulur. Orta Asiyada fəaliyyət göstərən diasporumuz, orda məskunlaşan soydaşlarımızın səyi nəticəsində M. İbrahimov bu ada layiq görüldü. M. İbrahimovun etdiyi qəhrəmanlıq bütün türk dünyasının Koroğlu, Koblandıbatır, Babək kimi qəhrəmanlara bərabərdir. Astana şəhərində türk dünyasının problemləri ilə bağlı keçirilən konfransda etdiyimi çıxışdan sonra orda iştirak edən 100-dən artıq nümayəndə M. İbrahimovun türk dünyasının qəhrəmanı elan olunmasına imza atdı. Bu insanlar arasında akademik O. Süleymanov, Bəxtiyar Kərimov, Rəfaqulla Zaylunin, Başqırdıstanın Milli Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti Nəqmatulla Çaxburin və digər görkəmli şəxslər də var idi. Yəni M. İbrahimovun şücaəti bütün türk dünyası tərəfindən türk əsgərinin qəhrəmanlığı kimi qəbul olundu.

-Orta Asiyada fəaliyyət göstərən diasporumuzun bugünkü fəaliyyəti nə səviyyədədir?

-Azərbaycan diasporu son illər bir çox uğurlara imza atmaqda davam edir. Onların fəaliyyətini qənaətbəxş hesab etmək olar. Əvvəlki illərə nisbətən diasporumuzun təşkilatlanması, Azərbaycanı təmsil etməsi xeyli irəli gedib. Artıq bir çox dərəcələr, cəmiyyətlər yaradılıb. Hər bir soydaşımız öz şəxsi işi ilə yanaşı ümummillə məsələlərdə həmrəylik göstərir. İstər Qarabağ probleminin çətdirilməsi, istər Xocalı soyqırımının tanınması, istərsə Güney Azərbaycan məsələsinin qabardılması olsun. Bütün müzakirələrdə, konfranslarda diasporumuz fəal şəkildə təmsil olunur, həqiqətlərin təbliğinə çalışır. Azərbaycanı təmsil edən diasporumuz bununla paralel olaraq türk birliyinə də öz töhvəsini verir. Bu gün türklərin birliyinə çalışan dövlətlər arasında Azərbaycan xüsusi yer tutur. Bu birbaşa dövlət tərəfindən dəstəklənən siyasətdir. Bu dəstəyi görülən işlərdə, göstərilən yardımlarda görmək olar. Artıq, türk birliyi reallıqdır. Bu prezidentlər səviyyəsində də öz təsdiqini tapıb. Bu bir daha göstərir ki, dövlət siyasətinin həyata keçirilməsində diaspor fəaliyyətinin rolu böyükdür.

- Bəs, türk xalqlarının həmrəyliyinə daha çox nə mane olur?

-Türk dünyasının həmrəyliyi məsələsində əsas problem ortaq dilin yaradılmasıdır. Slavyan xalqlarının arasına ümumi dil yoxdur, bu xalqlar arasında böyük ziddiyyətlər var, amma belə bir ziddiyyət türk xalqları arasında yoxdur. Ona görə də həllini gözləyən məsələ ondan ibarətdir ki, türk dünyasının vahid bir dili meydana gəlsin və gələcəkdə də dünyanın ən əsas dillərindən birinə çevrilsin. Hətta ABŞ-da belə əsas dillərdən biri elan edilsin. Bizim məqsədimiz bundan ibarətdir. Burada əsas problem əlifbanın yaranmasıdır. Bununla bağlı öz layihəmi vermişəm. Bəzi alimlər ortaq türk dilini oğuz ləhcəsində götürürlər. Onlar hesab edirlər ki, oğuz ləhcəsi türk xalqları arasında çoxluq təşkil edir. Yəni 60 milyona yaxın Anadolu türkü, dünya üzrə 60 milyona yaxın azərbaycanlı bu dildə danışır. Ona görə də bu ləhcəni ortaq türk dilinin əsası kimi qəbul etmək niyyətindədirlər. Mən bununla razı deyiləm. Çünki bunu bütün türkdilli xalqlar da qəbul etmir. Vaxtilə ruslar rus dilini ümumslavyan dili elan etmək istəsələr də onların qardaş hesab etdikləri belaruslar, ukraynalılar ittifaq yaradaraq buna qarşı çıxdılar. Bu tarixi təcrübəni nəzərə alaraq belə yolla getmək olmaz. Ortaq ana türk dilinin bərpa olunmasının tərəfdarıyam. Burada heç nə icad etməyə ehtiyac yoxdur. Mahmud Qaşqari “Divani-lüğət-it-türk” əsərində türk dilinin əsas qrammatikası, danışiq dili göstərilib. Biz sadəcə olaraq bu dili bərpa etməliyik.

-Diaspor fəaliyyətində qarşıda nələrə planlaşdırırsınız?

-Görüləsi işlər hələ başa çatmayıb. Bu günə qədər bir çox nailiyyətlərə imza atsaq da bu hələ hər şeyin bitməsi deyil. Ona görə də, hər işi başa çatdırdıqdan sonra, yeni addımın əsasını qoymalıyıq. Azərbaycanı təmsil etməklə yanaşı türk birliyinə də nail olmaq lazımdır. Əslində birlik tam olaraq həyata keçsə, bu bütün türkdilli xalqlarla yanaşı Azərbaycana da xeyirdir. Artıq, Orta Asiyada Daşkənd şəhəri ilə, Cimkənd şəhəri arasında qədim türk torpağının müqəddəs məkanı sayılan Kazıyurd adlanan yerdə Turan şəhəri salınır. Həmin şəhərin açılışı sentyabr ayında keçirilməsini planlaşdırırıq. Həmin şəhərdə türk dünyası xalqlarının konfransını keçirmək niyyətindəyik. Bu, çox möhtəşəm bir abidədir. Bu işdə Qazaxıstan hökuməti, şəxsən prezident Nursultan Nazarbayov böyük dəstək göstərib. Həmin şəhərə Qazaxıstan hökuməti tərəfindən maddi yardım edilib. Bununla yanaşı, Azərbaycan tərəfi də öz yardımını əsirgəməyib. Hökumətlə yanaşı, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi və orda çalışan azərbaycanlı iş adamları da müəyyən yardımlar edib. Turan şəhərinin inşası türk xalqlarının daha da yaxınlaşmasına, bütün adət-ənənə baxımından bir daha yaxınlaşmasını daha da sürətləndirəcək. Bu şəhərin açılışında türk dili ilə bağlı konfrans hazırlanıb. Orda ümumi türk dili ilə bağlı da müzakirələr aparılacaq. Eyni zamanda, hər zaman olduğu kimi, Azərbaycanın problemlərini də konfrans iştirakçılarının diqqətinə çatdıracağıq.

Paritet.-2011.-4-6 iyun.-№60.-S.10.

“Diasporumuzun nəbzi xalqın nəbzi ilə bir vurur”

Samir İmanov: “Bu gün BƏƏ-nin Dubay əmirliyində elə bir nazirlik və ya komitə yoxdur ki, bizimlə əlaqəsi olmasın”

Fuad Hüseynzadə

Bu gün Birləşmiş Ərəb Əmirliklərindən başqa Ərəbistan yarımadasındakı ölkələrdə diasporumuzun fəaliyyəti yox dərəcəsidir. Bir az da geniş götürsək, Yaxın Şərqi ölkələrindən bir-ikisini çıxmaqla bu regionda nədənsə milli diasporumuzun fəaliyyəti gözə çarpmır. Hər halda vəziyyətin bu cür olması səbəbsiz deyil və regionda ümumi olaraq diasporumuzun işini aktivləşdirməyə ehtiyac var. Elə BƏƏ-dəki “Azərbaycan Cəmiyyəti”nin sədri Samir İmanovla əlaqə saxlayıb bu və digər məsələlərlə bağlı fikirlərini öyrəndik.

-Azərbaycanlıların böyük əksəriyyəti yaşadıkları yerindən asılı olmayaraq Vətənə bağlıdırlar. Burada müxtəlif səbəblər ola bilər; yerli dövlətin bu sahəyə münasibəti, ölkələrdəki səfirliklərimizin bu işə diqqəti və rəğbəti, maddi məsələlər və s. Aydın ki, cəmiyyəti qeydiyyatdan keçirmək üçün onun hüquqi ünvanı olmalıdır. Bu da evin icarəsi və sair kimi böyük məsrəflər tələb edir və bir də rəhbərlik edəcək şəxsin səriştəliyi və müəyyən qədər təcrübəsi. Avropa və MDB çərçivəsində regional diaspor qurumlarımız vardır. Dövlətimiz dəstək versə, bu vəzifəni məmnuniyyətlə həyata keçirməyə hazırım. Çünki bu, dövlətimizə və Vətənə lazımdır.

- BƏƏ-Azərbaycan münasibətlərinin inkişafında rəhbəri olduğunuz “Azərbaycan Cəmiyyəti”nin hansı rolu var?

- Əvvəlcə onu qeyd etmək istədim ki, Cəmiyyətimiz təkcə burada yaşayan azərbaycanlıların müxtəlif sahələrdə üzləşdiyi problemlərin həlli ilə deyil, eyni zamanda Azərbaycanı BƏƏ-yə lazımi səviyyədə tanımaq sahəsində də böyük işlər görür. Tam əminliklə deyə bilərəm ki, bu gün BƏƏ-nin Dubay əmirliyində elə bir nazirlik və ya komitə yoxdur ki, bizimlə əlaqəsi olmasın. İstər parlament üzvləri və digərləri ilə əlaqələr vardır, mütəmadi görüşür və Azərbaycana maraqlarını artırırıq. Məsələn, bu günlərdə bir idarə rəisi Abdullah Məhəmməd Əl-Xubbi Əl-Səhi mənə zəng vuraraq Azərbaycanda fəaliyyət göstərən və Dubaya məxsus “Dər-ul-bər” xeyriyyə cəmiyyətinin dəvəti ilə iyunun 27-də Azərbaycana səfərə hazırlaşdıqları haqda xəbər verdi və məndən lazımi məsləhətlər aldı. Xeyriyyə cəmiyyətinin Azərbaycanda xeyriyyə layihəsi var və ona sərmayə ayrılması üçün Vəqflər Nazirliyinin razılığı olmalıdır və bu səbəbdən onlar ora səfər edərək yerində layihəylə tanış olacaqlar. Danışığımız zamanı o bildirdi ki, Cəmiyyətimizin son 1 ildə onlarla sıx əməkdaşlığı nazirlikdə Azərbaycana qarşı müsbət fikir formalaşdırıb və bu səfərlərin və xeyriyyəçilik əməllərinin artırılacağı da vurğuladı. Xatırlayırsınızsa, müsahibələrimin birində qeyd etmişdim ki, bu nazirlik Azərbaycanda ehtiyac olan müxtəlif sahələrə xeyriyyəçilik edəcək. Nazirlik əməkdaşlarının ilk səfərini bu işlərin başlanğıcı kimi qiymətləndirmək olar. Bunlardan əlavə qəzet və televiziyalara müsahibələr verərək media vasitəsilə də Azərbaycanın xarici siyasəti, tarixi, mədəniyyəti, iqtisadiyyatı, dahi şəxsiyyətləri, habelə Dağlıq Qarabağla da bağlı məlumatları yerli ictimaiyyətə çatdırırıq.

- 28 May - Respublika Gününə həsr olunmuş rəsmi qəbulda Prezident İlham Əliyev bildirdi ki, ölkə qarşısında duran əsas problem Qarabağ münaqişəsinin həll olunmamasıdır. Azərbaycanın dünya birliyi tərəfindən tanınmış ərazi bütövlüyünün pozulmasını BƏƏ rəhbərliyinə və ictimaiyyətinə çatdırılması istiqamətində hansı işlər görürsünüz?

- Möhtərəm Prezidentimiz böyük siyasətçi olmaqla yanaşı dahi Ali Baş komandandır. Torpaqlarımızın sülh yolu ilə qaytarılmasına üstünlük verməsi və müharibə yolunun sona saxlanması onun peşəkar biliklərə malik olmasından xəbər verir. Çünki silah və ya orduda canlı qüvvənin sayının çox olması müharibənin hələ tam qələbəsi demək deyil. Burada tərəflərin tutduqları ərazi mövqeləri, taktiki məsələlər və eyni zamanda siyasi dəstəyin də böyük rolu var. BƏƏ-dəki azərbaycanlılar əmindirlər ki, cənab Prezident kimlərsə müraciətlərinə əsasən deyil, hərbi məqamları nəzərə alaraq müharibə yoluna hələ əl atmır. Bilirik ki, dövlət başçısı bu problemin həlli ilə ciddi məşğuldur və uğurlarımız yaxındadır. Artıq yuxarıda qeyd etdiyim kimi bütün görüşlərdə müqabil tərəfin tutduğu vəzifəsindən asılı olmayaraq 2 məsələ həmişə onların diqqətinə ətraflı çatdırılır. Onlardan biri Qarabağ problemi, digəri isə Ulu Öndər Heydər Əliyevin gördüyü işlərdir. Azərbaycanın son 15 ildə əldə etdiyi tərəqqisinə diqqət yetirdikdə onun mərhələli və düzgün aparılmasının şahidi olursan. İlk əvvəl Ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən aparılmış siyasi tərəqqinin, sonra iqtisadi, daha sonra isə hərbi, mədəniyyət və turizm sahəsindəki böyük nailiyyətlərimiz göz önünə gəlir. Sadalanan sahələrdəki nailiyyətlərimizi Azərbaycanın parlaq gələcəyinin zəmanəti kimi qiymətləndirmək mümkündür. Səmimi deyirəm ki, Heydər Əliyev haqda ərəb və ya ingilis dillərində kitablar təqdim edərkən qürur hissi keçirirəm. Xalqı onun rəhbəri ilə tanıyırlar. Qarabağ probleminin böyük kütləyə çatdırılmasına gəlincə isə bu, qəzetlər vasitəsilə mütəmadi həyata keçirilir. Baxmayaraq ki, BƏƏ dövlətinin xarici siyasəti belə məsələlərə qarışmamaq mövqeyi tutur, lakin diasporumuzun təkidi və şəxsi əlaqələrimiz sayəsində arzu etdiklərimizi həyata keçiririk. Bu gün BƏƏ-nin yerli əhalisi problemlə yaxından tanışdır, digər tərəfdən də bütün tədbirlər zamanı Qarabağ mövzusunda xüsusi yer veririk. İştirakçılara DİDK-dən verilən ərəb və ingilis dillərində kitablar, disklər və broşürləri onlara təqdim edilir.

- Qarşıdan Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı gəlir. Sizin bu Qurultaydan gözlətiləriniz nədir?

- Qeyd etmək istərdim ki, Ümummilli lider Heydər Əliyevin uzaqgörənliyi sayəsində 2002-ci ilin 5 iyulunda Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması haqqında fərman imzalandı. Bildiyiniz kimi komitənin təşkilatçılığı ilə 2006-cı ildə Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayı keçirildi. Mən II qurultayda Cəmiyyətimizi təmsil etmişəm və deyə bilərəm ki, bu 5 il ərzində qurultayda razılaşdırdığımız qərarların və öhdəmizə düşən vəzifələrin çoxuna əməl etmişik. Ən əsası odur ki, DİDK azərbaycanlıların dünyanın müxtəlif ölkələrindəki icmaları və qurumları arasında əlaqələndirici rolunu peşəkarlıqla oynayır və eyni zamanda onlara hər cəhətdən yardım edir. Xaricdə yaşayan azərbaycanlılar dövlət rəhbərinin onlara qayğısını yalnız xarici ölkələrdəki siyasi nümayəndəliklərimiz vasitəsilə deyil, birbaşa hər bir azərbaycanlı ilə əlaqə qurmasını hiss edir. Ümid edirəm ki, qarşıdan gələn qurultay öz işini uğurla başa vurduqdan sonra hər kəs öz yaşadığı ölkəsinə dönərək qəbul edilən yeni qərarların və istiqamətlərin icrasına başlayacaqdır.

Nəzərə çatdırım ki, II qurultaydan sonra diaspor nümayəndələrimiz öz fəaliyyətini kortəbii deyil, mütəşəkkil surətdə aparmağa başladılar. Təkcə öz problemlərimizlə bağlı məsələlərdə deyil, qardaş Türkiyə

dövlətinin də problemlərinin həllinə də dəstəyimizi mütləq formada aparmağa müəssər olduq. Qondarma erməni soyqırımı ilə bağlı keçirdiyimiz aksiyalar, müxtəlif dövlət başçılarına yazılan etiraz məktubları buna bariz misal ola bilər. Bildiyiniz kimi İsraili hərbiçilər tərəfindən (“Mavi Mərmərə” gəmisinə) basqın edilən zaman Türkiyə diasporu da daxil olmaqla burada yaşayan türkdilli xalqlar arasında buna reaksiya verən yeganə cəmiyyət biz olduq.

- BƏƏ KİV-lərində Azərbaycanın təbliği istiqamətində lazımı işlər apara bilərsinizmi?

- Qeyd etdiyim kimi Azərbaycanın müxtəlif bayram və hüznü günlər ilə bağlı keçirdiyimiz bütün tədbirlərdə yerli KİV müxbirləri iştirak edir və bu tədbirlərin mahiyyətini mediada işıqlandırır. Tam əminliklə deyə bilərəm ki, bu gün BƏƏ ictimaiyyəti Azərbaycan həqiqətlərini KİV-ləri ilə yalnız diasporumuzun apardığı işlər sayəsində məlumat alır. Digər heç bir qurumun bunu etmək imkanı yoxdur. Buna görə bu sahədə işimizi qənaətbəxş hesab edə bilərəm.

- Azərbaycan diasporunun bugünkü təşkilatlanma səviyyəsindən razısınızmı?

- Bəli, razıyam. Burada yaşayan azərbaycanlılar demək olar ki, bir-birləri ilə sıx münasibətdədirlər. Müxtəlif məsələlərdə bir-birini arayırlar və problemlərin həllini özümüz tapırıq. Deyərdim ki, Vətəni layiqincə təmsil etmək istər iş adamı, həkim, mühəndis və ya tələbə üçün ən vacib məsələlərdəndir. Onu da bildirim ki, əvvəllər tez-tez mənfi tərəfdən hallanan qadın amili də aradan qaldırılır və bu sahədə istər Azərbaycan tərəfi, istərsə də yerli orqanlar müəyyən işlər görür.

- Ümumiyyətlə, BƏƏ-də Azərbaycan diasporunun neçə nəslə formalaşmışdır. Bu gün orada diasporumuzun nəsil problemi yaşanmır ki?

- BƏƏ-də, xüsusən Dubayda dünyanın çox nüfuzlu ali təhsil ocaqlarının filialları var. İstər burada daimi yaşayan, istərsə də Azərbaycandan təhsil almağa gələn gənclərimiz layiqincə təhsil alıb, kimsə özünə burada iş tapır, kimsə Vətənə qayıdaraq orada lazımlı və savadlı kadr kimi fəaliyyət göstərir. Təhsil pullu olsa da məktəbi bitirən məzun ali təhsilsiz belə yaxşı işdə çalışmağa qadirdir. Bu o demək deyil ki, ali təhsil lazım deyil. Cavanlarımızın məktəbdə aldıkları bilik o qədər yüksəkdir ki, orta məktəbi bitirdikdə belə özlərinə dünya şöhrətli şirkətlərdə iş tapa bilirlər. Çoxlu sayda belə cavanlarımız var. Bu gün yalnız biznesin müxtəlif sahələrində deyil, jurnalistika sahəsində də ən peşəkar səviyyədə kadrlarımız yetişir və burada cəmiyyətimizin əməyi var. Hətta gənc nəsil arasında yüksək peşəkar idmançılar da yetişdirmək planlarımız var. Onlar çox cavan olmalarına baxmayaraq ABŞ-a gedib orada attestasiya keçirlər. Tezliklə onların da uğurları haqda eşidəcəyik. Bunlar yeni layihələrdir, yalnız artıq bu işlərə başlamışıq. Xalqımıza hər sahədə gözəl peşəkar mütəxəssislər lazımdır və bizim vəzifəmiz bunu həyata keçirməkdir.

- Bəs, tədbirlərinizə yerli xalqın marağı necədir?

- Hər şey bizdən asılıdır. Fəal olub onlarla dost münasibətləri qursaq, bizə və tədbirlərimizə maraqları böyük olar. Burada buna nail ola bilmişik. Onu da qeyd edirəm ki, hazırda azəri xanımları yerli vətəndaşlarla nümunəvi ailələr qurur və belə ailələrin sayı bu gün onlardır. Dediklərinə görə, hər iki tərəf xoşbəxtdir. Ümumiyyətlə, onlarla ünsiyyət zamanı bizə qarşı üzlərində həmişə təbəssüm olur.

- Perspektivdə hansı tədbirləri keçirməyi nəzərdə tutubsunuz?

- Diasporumuzun nəbzi xalqın nəbzi ilə bir vurur və Vətəndə nəyə ehtiyac duyulursa, biz də o tədbirləri keçirir və bunları yerli icma arasında təbliğ edirik.

Paritet.-2011.-9-10 iyun.-№62.-S.10.

Diasporumuz sosial şəbəkələrdən düzgün bəhrələnmə bilirmi?

“Bəzi zamanlar çox gözəl bəhrələnirik, amma bəzən də bəhrələnmək o yana qalsın, adamı peşman edirlər...”

Fuad Hüseyinzadə

Sosial şəbəkələr əsl XXI əsr hadisəsi - internet fenomenidir. Sosial şəbəkə - sosial qarşılıqlı əlaqələr, sosial obyektlər (insanlar və ya təşkilatlar) və kommunikasiyalar arasında sosial struktur düyünlərindən ibarət olan qrupdur. 2010-cu ilin iyun ayı üçün 132 milyon istifadəçi Facebook.com -a baş çəkmişdir və 117 milyon portal Myspace.com-un xidmətlərindən öz xeyrinə istifadə etmişdir. Synovate qlobal tədqiqat şirkəti dünyanın 17 ölkəsindən 13.000 respondent arasında sorğu aparmışdır. Tədqiqat ərzində, sosial şəbəkələrin istifadəçilərinin əsasən kimlər olduğu, onların maraq dairələri və bu kimi digər oxşar resurslar haqqında maraqlı məlumatlar əldə olundu.

İnternet cəmiyyəti (birlik) sosial şəbəkələrin yaxşı nümunəsidir. Bu növ sosial şəbəkə XX əsrin 90-cı illərində internetin inkişaf etdiyi və genişləndiyi bir dövrdə daha da çox genişləndi. Belə xidmətin müştərisinə öz haqqında fotosəkillərini, özünün və arzu olunan partnyorun anket sorğusunu doldurmaq təklif edilir, sonra xidmətlə əlaqə üçün ad və parol seçilir. Bu növ internet xidmətinin istifadəçilərinə oxşar partnyoru tapmaq üçün vacib imkanı verilmişdir.

Azərbaycan həqiqətlərinin təbliğində müasir informasiya texnologiyalarının tətbiqi diaspor quruculuğu işinin keyfiyyətə təkmilləşdirilməsi, xalqımızın tarixi və müasir həyatı ilə bağlı məlumatların dünya ictimaiyyətinə çatdırılması mexanizmlərinin müasirləşdirilməsi məqsədlərinə xidmət edir. İnformasiya-kommunikasiya texnologiyalarının ictimai həyata təsir imkanlarının yüksələn xəttlə inkişafı diaspor quruculuğu prosesində bu tarixi nailiyyətin daha geniş miqyasda tətbiqini zərurətə çevirir. Maraqlıdır ki, soydaşlarımız diaspor siyasətinin həyata keçirilməsi işində İKT-dən nə kimi yararlana bilirlər? Azərbaycan İnternet Forumunun sədri Osman Gündüzə görə, Azərbaycanın təbliği və tanınması istiqamətində internetdən istifadə olunması daha aktualdır. İnternetin minlərlə xidməti və imkanları olduğunu deyən O. Gündüzün fikrincə, diasporumuz Azərbaycanın tanınması istiqamətində bunlardan istifadə etməlidir. Onun sözlərinə görə, Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi (DİDK) internetin daha faydalı istiqamətlərini üzə çıxarmalıdır: “Bundan başqa DİDK elektron formada xidmətlər təklif edə bilər”. AİF rəhbəri həmçinin müxtəlif ölkələrdəki diaspor qurumlarının özlərinin də saytlarının yaradılmasının vacibliyini qeyd etdi: “Bu saytlar da şəbəkələşməlidir. Bunların saytlarının kataloqu olmalıdır ki, diasporla məşğul olan insanlar üçün əlçatımlı olsun”.

Bildiyimiz kimi hazırda ən fəal virtual təbliğat formalarından biri də sosial şəbəkələrdir. Diasporumuz bu metoddan istifadəsinə gəlincə O. Gündüz bildirdi ki, nəinki diaspor təşkilatlarımız, bütün dövlət qurumlarımız sosial şəbəkələrin imkanlarından səmərəli istifadə etməlidirlər: “Ancaq mənə indiki səviyyədə bu qənaətbəxş deyil. Prezidentin saytının “Twitter”lə bağlı versiyası var. Ondan başqa yadıma gəlmir ki, hansısa dövlət qurumu

sosial şəbəkələrə inteqrasiya olunub, ya yox. Ümumi olaraq dövlət qurumlarının öz fəaliyyətlərinin sosial şəbəkələrə inteqrasiyası ilə bağlı gördükləri işlər yetərli deyil”.

“Sosial şəbəkələrdə bizdə prioritet müzakirələr daha çox ictimai-siyasi xarakter daşıyır”

Həmsöhbətimizin fikrincə, xüsusi olaraq, DİDK-nin sosial şəbəkələrə inteqrasiyası qurulmalıdır: “İkinci burada təşviqat üçün müxtəlif qruplar təşkil oluna bilər. Burada müxtəlif müzakirələr, informasiya mübadiləsi aparmaq mümkündür”.

Dünyanın ən məşhur və istifadəçisi ən çox olan sosial şəbəkəsi “Facebook”dur deyə burada bu baxımdan müşahidələr apardıq. Axtarış etdikdə “Diaspora Azerbaijan”, “Azeri diaspora”, “Azerbaycanli,” “Dunya azerbaycanlilari” və s. adda profil və qruplara rast gəlmək mümkündür. O. Gündüz dedi ki, təkə qrupu yaratmaq şərt deyil. “Onun dəstəklənməsi, əlaqələrin qurulması, insanları müzakirələrə cəlb etmək, artıq ciddi iş tələb edir”. Onun sözlərinə görə, sosial şəbəkələrdə bizdə prioritet müzakirələr daha çox ictimai-siyasi xarakter daşıyır: “Sosial şəbəkə əlahiddə bir şey deyil. Bu, cəmiyyətin özünün virtual inikasıdır. Sosial şəbəkələrdə indiki müzakirələr şəxsən məni qane etmir. Təbii ki, biz buna müdaxilə edə bilmirik. Çünki insanları nə maraqlandırırsa ona uyğun istiqamətlənirlər”.

Biz, diasporumuzun sosial şəbəkələrdən təbliğat kimi nə dərəcədə düzgün bəhrələnməsini öyrənmək üçün elə “Facebook”da bu məsələni müzakirəyə çıxardıq. İki həmkarımızı çıxsaq bununla bağlı heç bir fikir və rəy bildirmədi. Təxminən bir həftə sonra daha təşviqedicilə sözlərlə diasporumuza səsənib bu məsələni müzakirəyə çıxardıq. Bu dəfə isə təksə İsveçdə fəaliyyət göstərən Vahid Azərbaycan Dərnəyinin sədri Aygün Coşqun səsimizə səs verdi. Onun rəyini isə olduğu kimi təqdim edirik: “Bəzi zamanlar çox gözəl bəhrələnilir, amma bəzən də bəhrələnmək o yana qalsın, adamı peşman edirlər... Sosial şəbəkələrdən insanlar bəzən çox süni şəkildə istifadə edirlər, sırf öz məqsədləri üçün, heç bir şeyi düşünmədən...”

“ArazTV”nin rəhbəri, prodüser Rahim Sadıqbəyli diasporumuzun hələ də sosial şəbəkələrdən tam və lazımcına faydalana bilməməsindən təəssüflənir. Ayrı-ayrı insanlarımızda bir yaxınlaşma və canlanmanın hiss olunduğunu istisna etməyən soydaşımız bunun da məişət səviyyəsindən hələ də o tərəfə gedib çıxmadığını dedi: “Çox maraqlıdır ki, bütün dünyanın həm tanınmış və tanınmamış şirkətləri, biznes mərkəzləri, həm də hökumət və qeyri-hökumət təşkilatları bu şəbəkələrdən həddindən artıq çox istifadə edirlər. Bununla onlar ölkələrinin, şirkətlərinin, eləcə də təşkilatlarının həm tanınmasına, həm də inkişafına çox böyük dəstək olurlar. Yuxarıda da qeyd etdiyim kimi ayrı-ayrı diaspor nümayəndələri çox fəaldırlar, amma bunu sistemli şəkildə demək, çox çətinidir”.

“Amerikanın səsi” teleradio şirkətinin əməkdaşı Dilşad Əliyarlının fikrincə isə, Azərbaycan diaspor üzvləri də tədricən bu imkandan daha geniş istifadə edəcəklər: “Bunun çox sadə və obyektiv səbəbləri var. Biz bir-birimizi tanımaq, bir-birimiz haqda daha çox məlumat almaq istəyirik”.

Məlumat üçün bildirək ki, ötən il dünyanın ən böyük sosial şəbəkəsi olmağa iddialı “Diaspora” fəaliyyətə başlayıb. “The Next Web” bildirir ki, “Diaspora” sosial şəbəkəsi sayta qeydiyyat ərizəsi yazmış hər kəsə dəvətnamə yollayıb. Ekspertlərin fikrincə, “Diaspora” yetərinə keyfiyyətli olsa da, istifadəçiyə nə isə unikal imkanlar təqdim etməyən yetərinə səthi məhsuldur.

“Diaspora”nın interfeysi “Facebook” və “Twitter”in qarışığına bənzəyir. Lakin yeni sosial şəbəkənin prinsiplial fərqi odur ki, istifadəçinin məlumatları ümumi yenilənmə lentinə yerləşdirilmir, “aspekt”lərə bölünür. “Aspektlər” isə müxtəlif qruplardır. Bundan başqa, “Diaspora” istifadəçinin fərdi informasiyasının təhlükəsizliyinə təminat verir. “Anti-Facebook” imicinə rəğmən “Diaspora” artıq “Facebook” və “Twitter”lə inteqrasiya edilib. Xatırladaq ki, “Diaspora” layihəsini Nyu-York Universitetinin bir qrup tələbəsi yaradıb. Hər halda bu sosial şəbəkədə sözünü demək üçün Azərbaycan diasporu da özünü sınıya bilər.

Paritet.-2011.-21-22 iyun.-№66.-S.10.

Diaspor siyasətində yeni nəfəs

Prezident İlham Əliyev: “Azərbaycan dövləti diaspor quruculuğu işinə böyük əhəmiyyət verir və bu prosesə hərtərəfli yardım göstərir”

Asif Nərimanlı

İyirmi ildir müstəqilliyinə qovuşan Azərbaycanın qısa vaxt kəsiyindəki inkişafı demək olar ki, zamanı qabaqladı. Ölkənin bütün sahələrində sürətlə müsbətə doğru dəyişilmə dalğası hər bir dövlət üçün vacib olan diaspor sahəsindən də yan ötməyib. Geridə qoyduğumuz 20 ilə nəzər yetirdikdə, insan ömrü üçün böyük, dövlət üçün kiçik olan bu zamanın ilk illəri diaspor sahəsində də acınacaqlı vəziyyətin olması ilə yadda qalıb. Həmin illər, ümumiyyətlə, dövlətin diaspor fəaliyyətindən danışmaq qəbul olunmazdır. Diasporun təşkilatlandırılması isə vacib amillərdən idi. Torpaqlarımızın işğalı reallaşdığı elə həmin dövr erməni diasporu dünya ictimaiyyətini aldaraq, yanlış informasiyalarla azərbaycanlıların başına gətirdikləri faciələri, ermənilərin üzərinə transfer etməklə xeyli siyasi dividendlər qazandılar. O zaman Azərbaycan diasporu mütəşəkkil olsaydı, yəqin ki, bu qədər geri düşməzdik.

Bütün bu amilləri nəzərə alan ümummilli liderimiz Heydər Əliyev hələ hakimiyyətə gəlməmişdən bu istiqamətdə işlərə başladı. 1993-cü ilin 15 iyunu isə bütün sahələrdə olduğu kimi, diaspor sahəsində də dönüş nöqtəsi idi. Həmin tarixdən Azərbaycanda dövlət başına keçən Heydər Əliyev hakimiyyətdə olduğu 10 il ərzində diasporumuzu da yenidən təşkilatlandırdı. Onun ideyaları çox idi. Bəlkə də kiçik bir hissəsini həyata keçirə bildi. Ömürsə imkan vermədi. Amma 2003-cü il hakimiyyətə gələn Prezident İlham Əliyev bu ideyaların gerçəkləşməsində mühüm addımlar atdı. O cümlədən, diaspor sahəsinin də inkişafı, vətəndən kənarında yaşayan soydaşlarımızın bir arada daha sıx şəkildə birləşməsi istiqamətində gördüyü işlər bu sahəyə yeni nəfəsin verilməsi qədər mühüm oldu. Dövlət başçımızın ilk işlərindən biri də diaspor fəalları ilə görüşü oldu. 2004-cü ilin yanvarında Fransaya rəsmi səfəri zamanı Prezidentin keçirdiyi görüşlərdə burada məskunlaşmış soydaşlarımız da iştirak etdilər. Həmin ilin fevralında Prezident Rusiyaya rəsmi səfəri zamanı da bu ölkədə yaşayan soydaşlarımızla da görüşdü. Görüşdə dövlət başçısı həmyerlilərimizin qarşısında çıxışında azərbaycanlıların Rusiyanın ictimai-siyasi həyatında, iqtisadiyyatın inkişafında fəal iştirakından məmnun olduğunu söyləyərək, onlara uğurlar diləyib. Prezident qeyd edirdi ki, Rusiya ilə Azərbaycan arasında ikitərəfli münasibətlərin səviyyəsi Rusiyada yaşayan azərbaycanlıların fəaliyyətinə, həyatına, firavanlığına da çox ciddi təsir göstərir: “Rusiyada yaşayan azərbaycanlıların bir qismi Rusiya Federasiyasının vətəndaşlarıdır-başqa dövlətin vətəndaşlarıdır. Amma bu o demək deyil ki, onlar bizim üçün kənar şəxslərə çevrilirlər. Xalqımızın öz ənənələri var, Vətəndən nə qədər uzaqlarda olsalar da, Vətəndə uzun müddət olmasalar da, onların öz evinə, doğma torpağına, doğma şəhərinə, rayonuna məhəbbəti qəlblərində həmişə yaşayır. Ona görə də hesab edirəm ki, Rusiyadakı həmvətənlərimizin daha uğurlu, sakit, normal işi üçün ikitərəfli əlaqələrin səviyyəsi çox vacibdir”. Dövlət başçısı soydaşlarımıza firavanlıq, uğurlar və səadət arzulayaraq, Azərbaycanda onları unutmadıqlarını deyib: “Azərbaycanlıların burada

yaşaması ilə əlaqədar mövzu bütün səviyyələrdə, siyasi rəhbərlik səviyyəsində, müvafiq qurumların, orqanların əməkdaşlığı səviyyəsində ikitərəfli münasibətlərimizin daim gündəliyindədir və bu, həmişə diqqət mərkəzindədir. Ölkələrimiz arasında ikitərəfli münasibətlərin bugünkü səviyyəsi sizdən ötrü yaxşı, əlverişli imkan yaradır. Odur ki, firavan yaşayın, lakin Vətəni də unutmayın, gəlib-gedin və biz sizi görməyə həmişə şad olacağıq”.

Həmin ilin martında Qazaxıstana rəsmi səfəri zamanı dövlət rəhbərləri ilə keçirdiyi bütün görüşlərdə bu ölkədə yaşayan azərbaycanlıların vəziyyəti ilə, onların problemlərinin və qayğılarının həll olunması üçün görülən işlərlə yaxından maraqlanan İlham Əliyev 2004-cü ilin martında Özbəkistana səfərində dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin adını daşıyan Daşkənd Pedaqoji Universitetinin qarşısında böyük mütəfəkkirin abidəsinin açılış mərasimində iştirak edib. Tədbir zamanı bu ölkədə fəaliyyət göstərən diaspor nümayəndələri ilə görüşüb, onların problemləri ilə tanış oldu. Bununla yanaşı, Özbəkistanda Azərbaycan səfirliyinin açılışı zamanı həmvətənlərimizlə görüşüb söhbət edərək, onların yaşayış şəraiti, doğma Vətənlə əlaqələri ilə maraqlandı. Səfər çərçivəsində Prezident İlham Əliyev Daşkənddə Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin təntənəli açılış mərasimində də iştirak edib, soydaşlarımızın Azərbaycanla iqtisadi-mədəni əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi üçün bundan sonra da lazımı addımlar atılacağını vurğulayıb. Nizami Gəncəvinin abidəsi önündə çıxışında dövlət başçısı bildirib ki, ölkələrimiz gələcəkdə də daim birlikdə olacaq, xalqlarımız həmişə bir-birinə sıx bağlı olacaqlar: “Bizim xoşbəxtliyimiz birlikdədir. Biz daim bir yerdə olmalıyıq, çünki taleyimiz, gələcəyimiz və niyyətimiz birdir. Niyyətdə ondan ibarətdir ki, Özbəkistan və Azərbaycan rahat, azad və firavan yaşasınlar, öz dövlət müstəqilliyini bundan sonra da möhkəmləndirsinlər və beləliklə, insanlarımız əmin olsunlar ki, onların gələcəyi etibarlı əllərdədir”(diaspor.gov.az).

Dövlət başçısı Fransa, Rusiya, Slovakiya, Qazaxıstan, Özbəkistan, Türkiyə, Polşa, Belçika, Ukrayna, Gürcüstan, Moldova, Almaniya, ABŞ, Rumıniya, İngiltərə və digər ölkələrə səfərləri zamanı diaspor sahəsini prioritet tutaraq bu ölkələrdə yaşayan soydaşlarımızın vəziyyəti ilə yaxından tanış olur. Hakimiyyətə gəldikdən cəmi bir il sonra-2004-cü ilin oktyabrında Prezident İlham Əliyevin Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin II qurultayında Rusiyanın keçmiş prezidenti Vladimir Putinlə birgə iştirakı diaspor quruculuğunun Azərbaycanın dövlət siyasətinin ən mühüm istiqamətlərindən biri olduğuna bir daha göstərdi. Məlumat üçün bildirək ki, həmin qurultayda orada yaşayan həmvətələrimizin təşkilatlanması, onların tarixi Vətənlə əlaqələrinin daha da inkişaf etdirilməsi, soydaşlarımızın Rusiyanın ictimai-siyasi həyatında daha fəal iştirakı məsələləri müzakirə edilərək, müvafiq qərarlar qəbul olunub (president.az). Diaspor quruculuğu, təşkilatların daha da səmərəli işləməsi, vətəndən kənardə yaşayan soydaşlarımızla əlaqələrin yaradılması, onların problemlərinin həlli istiqamətində dövlət başçısı təkcə səfərləri zamanı deyil, Azərbaycana səfər edən müxtəlif xalqların diaspor təşkilatlarının rəhbərləri, o cümlədən başqa dövlətlərin rəsmi nümayəndələri ilə də görüşlərində bu məsələni prioritet olaraq daim önə çəkib. Buna misal olaraq 2004-cü ilin iyun ayında Amerika Türk Assosiasiyaları Assambleyasının prezidenti Ərcümənt Qılıncın başçılıq etdiyi nümayəndə heyətinin Azərbaycana səfərini göstərmək olar. Səfər çərçivəsində nümayəndə heyətinin Prezident İlham Əliyev tərəfindən qəbul edilməsi və görüşdə diaspor işinin başlıca vəzifələri, Amerikada Azərbaycanın haqq səsinin bəyan edilməsində ATAA-nın gördüyü və bundan sonra

görə biləcəyi işlər barədə səmərəli fikir mübadiləsi aparıldı. Prezidentin rəsmi saytının verdiyi məlumatlara görə, görüş zamanı dövlət başçısı 2004-cü ilin yanvar ayında Azərbaycan nümayəndə heyətinin də iştirak etdiyi ATAA-ın Vaşinqtonda keçirilmiş qurultayında qaldırılan məsələlərin vacibliyinə toxunaraq bildirib. Biz çox istəyirik ki, Azərbaycanla sizin təşkilat arasında əməkdaşlıq inkişaf etsin, genişlənsin. Prezidentin Azərbaycan diasporu ilə bilavasitə bağlılığı olan və soydaşlarımızın təşkilatlanması prosesinə müsbət təsir göstərmək imkanlarına malik qurumların nümayəndələrini mütəmadi qəbul etməsi artıq ənənə halını alıb. “Müstəqil Azərbaycan dövlətinin mövcudluğu dünya azərbaycanlıları arasında milli birliyin daha da güclənməsi və həmvətənlərimizin təşkilatlanması üçün geniş imkanlar yaradır. Eyni zamanda, xaricdə yaşayan soydaşlarımız da ölkəmizin inkişafına, qarşıya çıxan problemlərin həllinə yaxından kömək göstərməyə çalışırlar. Bu köməyin səmərəli olması məhz həmvətənlərimizin möhkəm birliyi, mütəşəkkilliyi və yaxşı təşkilatlanması sayəsində mümkündür. Ona görə də, Azərbaycan dövləti diaspor quruculuğu işinə böyük əhəmiyyət verir və bu prosesə hərtərəfli yardım göstərir. Sevindirici haldır ki, xaricdəki həmvətənlərimiz arasında azərbaycançılıq ideyaları, milli mənəvi dəyərlərimiz getdikcə daha dərin kök salır. Onlar məskunlaşdıqları ölkələrin ictimai-siyasi, mədəni və işgüzar həyatında mühüm mövqelərə sahib olmaqla yanaşı, həm də Azərbaycanın dünyaya təqdim olunmasına, maddi və mənəvi irsimizin təbliğinə, ölkəmiz əleyhinə yönəlmiş ideoloji təxribatların qarşısının alınmasına öz töhfələrini verirlər. Düşünürəm ki, diaspor qurumlarımız bu sahədəki söylərini bundan sonra da artırmalı, intellektual potensialı ilə maddi resurslarını birləşdirməli, xarici ölkələrdəki diplomatik korpuslarımızla əlaqələrini genişləndirməlidirlər”(president.az).

Bu barədə isə Prezident İlham Əliyev 2010-cı ilin dekabrın 24-də dünya azərbaycanlılarının həmrəylik günü münasibəti ilə dünyada yaşayan soydaşlarımıza müraciətində bildirib. Azərbaycan dövlətinin iqtisadi-siyasi, sosial-mədəni qüdrətinin artması və dinamik inkişafı bütün dünya azərbaycanlılarının arzusu olduğunu deyən dövlət başçısı ölkəmizdə yaradılmış güclü inkişaf potensialı, səmərəli idarəetmə sistemi dövlətimizin çətin sınaqlardan alnıaçıq çıxmasına imkan verdiyini bildirib: “Hazırda respublikamızda sabit və sağlam ictimai-siyasi mühit hökm sürür. Qazandığımız uğurlara baxmayaraq, hələ də müharibə şəraitində yaşadığımızı unutmamalıyıq. Hazırda qarşımızda ölkəmizin ərazi bütövlüyünü bərpa etməkdən vacib vəzifə yoxdur. Bu, bizim ümummillî işimizdir. Məhz bu amil bizi dövlətimizin müdafiə qabiliyyətinin artırılmasına, silahlı qüvvələrin gücləndirilməsinə xüsusi diqqət yetirməyə sövq edir. Biz yenidən qan tökülməsinin, dağıntıların və humanitar faciələrin qarşısının alınması üçün hələ də Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə həllinə çalışırıq. Lakin Azərbaycanın bu məsələ ilə bağlı prinsipial mövqeyi dəyişməz qalır. Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın ayrılmaz hissəsidir və münaqişə ölkəmizin ərazi bütövlüyü çərçivəsində öz həllini tapmalıdır. Fəxrli deyə bilərəm ki, bu gün Azərbaycan həmişəkindən daha güclüdür”. Dövlət başçısı gücümüzün tək iqtisadi və hərbi qüdrətimizlə deyil, həm də sıx birliyimizlə ölçüldüyünü bildirərək, harada yaşamağımızdan asılı olmayaraq milli birlik və həmrəylik ideyaları, bizi birləşdirən əsas dəyərlər kimi, hər birimizin düşüncəsinə hakim kəsilməli olduğunu vurğulayıb.

Təsadüfi deyil ki, aparılan məqsədyönlü işlər nəticəsində təkcə 2004-cü ildə Avropada, Şimali Amerikada, MDB məkanında və bir çox ölkələrdə o cümlədən, Özbəkistan, Qırğızistan, Norveç, Niderland, Almaniya,

İspaniya, İtaliya, Belçika, Bolqarıstan, Çexiya, Finlandiya, Estoniya, Polşa, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Misir Ərəb Respublikası, Türkiyə və ABŞ-da 40-a yaxın yeni Azərbaycan icmaları yaradılıb. Yeni icma və bilikləri təsis edilməsi Azərbaycanın çağdaş diaspor quruculuğu işinin yeni mərhələsi idi.

Diaspor fəaliyyətinin inkişafı üçün dövlət başçısının imzaladığı sərəncamlar, verdiyi tapşırıqlar öz bəhrəsini verdi. Dünya azərbaycanlılarını bir arada birləşdirmək, onların tarixi Vətənlə əlaqələrinin daha da gücləndirmək istiqamətində Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 2001-ci il noyabrın 9-10-da Bakıda keçirilən Dünya Azərbaycanlılarının 1-ci Qurultayı tarixi rol oynadı. Belə qurultayların keçirilməsinin vacibliyini daim diqqətə çatdıran Prezident “Dünya Azərbaycanlılarının 2-ci Qurultayının keçirilməsi haqqında” 2006-cı il 8 fevral tarixli sərəncamla bu işi davam etdirdi. Sərəncamın məqsədi isə xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlıların problem və qayğılarını, onların birliyi və təşkilatlanması sahəsindəki mövcud vəziyyəti təhlil etmək, Azərbaycanla əlaqələrinin daha da möhkəmlənməsi, ölkəmizlə bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, diaspor quruculuğu işinin təkmilləşdirilməsi sahəsində qarşıda duran vəzifələri müzakirə etmək idi. Sərəncamda bildirilir ki, Azərbaycan Respublikası xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlılarla əlaqələri dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biri elan edib. Diaspor quruculuğu konkret bir dövrə məhdudlaşmayan, strateji əhəmiyyətə malik, daimi fəallıq və zəhmət tələb edən uzunmüddətli proses olduğu üçün qazanılan nailiyyətləri və qarşıda duran vəzifələri daim diqqətdə saxlamaq və müzakirə etmək zəruridir.

Ötən dövrün diaspor sahəsində ən mühüm hadisələrindən biri dövlət başçısının 2008-ci il 19 noyabr tarixli sərəncamı ilə Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin əsasında Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması oldu. Belə bir komitənin yaradılması labüd idi. Çünki, müasir dövrdə dövlətlərin beynəlxalq münasibətlərində diaspor fəaliyyəti mühüm amillərdəndir. Məhz buna görə də, DİDK-nin yaradılması digər xalqların diaspor qurumları və müxtəlif ölkələrin bu fəaliyyət üzrə məsul olan dövlət orqanları ilə birbaşa əməkdaşlığın qurulması imkanlarını genişləndirməkdə əsas prinsipləri yerinə yetirir.

Prezidentin diaspor və lobbi quruculuğunda əhəmiyyət verdiyi məsələlərdən biri də Türkiyə və Azərbaycan diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyəti, hər iki ölkənin problemlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında birgə mübarizənin aparılmasıdır.

Hələ 2007-ci ilin 17 noyabr tarixində Bakıda keçirilən Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq və əməkdaşlıq qurultayının rəsmi açılış mərasimindəki çıxışında Prezident İlham Əliyev bütün türk dünyasına müraciət edərək bildirib ki, Azərbaycan gənc müstəqil ölkədir və müstəqilliyimizin ilk illərində diaspor sahəsində o qədər də böyük imkanlarımız yox idi: “Amma bu gün bu sahəyə böyük diqqət göstərilir. Türk diaspor təşkilatlarının bütün dünyada çox böyük tarixi var. Azərbaycan diaspor təşkilatları gəncdir. Amma bunlar birləşərək, bir nöqtəyə vuraraq öz məqsədlərinə nail olurlar, ölkələrimizi müdafiə edirlər, ölkələrimizin milli maraqlarını müdafiə edirlər. Biz dövlətlər də öz dəstəyimizlə onları gücləndiririk. Onların orada bütün strukturlarda fəal olması bizim gücümüzdür. Onlar həm iqtisadi sektorda, həm də siyasi müstəvidə - yaşadıkları ölkələrin parlamentlərində təmsil olunmalıdırlar”. Dövlət başçısı qeyd edib ki, xaricdə yaşayan soydaşlarımızın təsir imkanları daha da güclü olmalıdır və bu təsir imkanları ölkələrimizin milli maraqlarına xidmət edəcəkdir.

90-cı illərin əvvəllərində fəaliyyət imkanlarından danışa bilmədiyimiz diaspor Heydər Əliyevin gəlişi ilə dirçəlmə dövrünə qədəm qoydu. Faktlardan da göründüyü kimi, bu sahənin qurulması, inkişafı Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. 2003-cü ildə prezident seçilən İlham Əliyevsə diaspor fəaliyyətinə yeni nəfəs verdi və bu nəfəsin sayəsində bu gün azərbaycanlıların dünyada söz sahibi olan diasporu var deyə bilirik.

Paritet.-2011.-23-24 iyun.-№67.-S.8-9.

Güclü Azərbaycan diasporu dövlətimizin maraqlarının həmin ölkələrdə təminatçısıdır

Nazim İbrahimov: Bu gün Heydər Əliyev siyasi kursunun davamçısı olan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev müasir dünyada diasporların rolunun gücləndiyini düzgün qiymətləndirərək diaspor quruculuğu işinə xüsusi diqqət yetirir

Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov www.yap.org.az saytına müsahibə verir:

- Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayına hazırlıq işləri necə gedir? Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayında qarşıya qoyulan vəzifələrə nə dərəcədə əməl olunub?

- İyul ayının 5-də Bakı şəhərində Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayının keçirilməsi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 2011-ci il 21 yanvar tarixində imzaladığı “Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin bərpasının iyirminci ildönümü haqqında” Sərəncamından irəli gələn “Tədbirlər Planı”na müvafiq olaraq baş tutacaq.

Qurultayda dünyanın müxtəlif ölkələrində fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatlarının nümayəndələri, xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlı elm adamları, ictimai və mədəniyyət xadimləri, iş adamları iştirak edəcək. Bundan başqa, milliyətcə azərbaycanlı olmayan Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması işinə daim dəstək verən tanınmış alim və ziyalılar, dövlət rəsmiləri, siyasi partiyaların təmsilçiləri, parlament üzvləri də Qurultaya qonaq qismində dəvət olunublar.

Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsində Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayının təşkili ilə bağlı “Tədbirlər planı” hazırlanmış və İşçi qrup yaradılmışdır. Artıq Qurultaya dəvət olunan nümayəndə və qonaqların siyahısı dəqiqləşdirilib. Diqqətinizə çatdırmaq istərdim ki, Dünya azərbaycanlılarının III Qurultayına 1272 nümayəndə seçilmişdir. Qurultayda dünyanın 42 ölkəsindən 595 nümayəndə və 205 qonaq iştirak edəcək. Ən çox nümayəndə və qonaqlarla təmsil olunan ölkələr sırasında Rusiya Federasiyası 153, Türkiyə 94, Ukrayna 45, Almaniya 45, Gürcüstan 40, ABŞ 24, İsveç Krallığı 22, Niderland Krallığı 21 nəfərdən ibarətdir. Qurultayın digər nümayəndələrini Azərbaycan dövlət və hökumət orqanlarından, siyasi partiya və ictimai qurumlarından, mədəniyyət və incəsənət xadimləri arasından seçilmiş nümayəndələr təşkil edəcəkdir.

Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı əlamətdar tarixdə - Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyini elan etməsinin 20-ci ildönümünü qeyd etdiyi ildə keçirilir. Bu Qurultay tarixi məzmunu və ictimai əhəmiyyətinə görə 2006-cı ildə keçirilmiş Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayından bir çox cəhətləri ilə seçilir. Bu gün Azərbaycan iqtisadi cəhətdən qüdrətli dövlətə çevrilib, dünya miqyaslı layihələr gerçəkləşdirir, dünyanın inkişaf etmiş ölkələri Azərbaycanı tərəfdaş və müttəfiq kimi görməyə maraqlıdırlar. Azərbaycanın etibarlı tərəfdaş imici qazanması dövlətimizin yeritdiyi müstəqil xarici siyasət kursu ilə bağlıdır. Malik olduğu bütün bu üstünlüklər Azərbaycan dövlətinə dünyanın ayrı-ayrı ölkələrində yaşayan azərbaycanlılara, Azərbaycan diasporuna daha böyük qayğı göstərməsinə şərait yaradıb. Bunun nəticəsidir ki, Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayından keçən dövr ərzində qurultay zamanı qarşıya qoyulmuş vəzifələrə nail olunub. Bu gün biz artıq Azərbaycan diasporunun yaxşı təşkilatlandığını, azərbaycanlıların yaşadıkları ölkələrin ictimai-siyasi proseslərinə

təsir göstərə bilmək imkanlarının əhəmiyyətli dərəcədə artması sayəsində onların Azərbaycanın milli maraqlarını müdafiə etmək iqtidarında olduqlarını qəti şəkildə söyləyə bilərik. Bizim ötən müddət ərzində əldə etdiyimiz ən mühüm nailiyyətlərdən biri ayrı-ayrı ölkələrdəki diaspor təşkilatlarının fəaliyyətini əlaqələndirən strukturların yaradılmasıdır. Biz bu prosesi davam etdiririk, məqsədimiz hər qitə üzrə Azərbaycan diaspor təşkilatlarının fəaliyyətini əlaqələndirə biləcək strukturların yaradılmasıdır və bu məqsədlərə nail olmaq üçün biz söylərimizi davam etdiririk. Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayından sonra görülən işlər sırasında xarici ölkələrdə yaşayan və təhsil alan azərbaycanlı gənclərin təşkilatlanması prosesinin sürətlənməsi mühüm yer tutur. Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsində bu sahədə fəaliyyəti daha da səmərəli etmək məqsədi ilə Gənclərlə iş şöbəsi yaradılmışdır. Əldə etdiyimiz nailiyyətlərdən biri dünyanın müxtəlif ölkələrindəki Azərbaycan diaspor təşkilatlarının dost dövlət və xalqların icmalarının müvafiq təşkilatları, o cümlədən, türk, yəhudi diasporları ilə əməkdaşlığın əlaqələndirilməsidir. Bununla bağlı mən xüsusi olaraq 9 mart 2007-ci il tarixində Bakı şəhərində keçirilmiş Dünya Azərbaycan və Türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I Forumunu, 17-19 noyabr 2007-ci il tarixlərində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə ilk dəfə Türkiyədən kənar - Bakıda təşkil olunan Türk Dövlət və Cəmiyyətlərinin XI Dostluq, Qardaşlıq və Əməkdaşlıq Qurultayını, 27 mart 2008-ci il tarixində Berlində Dünya Azərbaycan və Türk Diaspor Təşkilatları Koordinasiya Şurasının iclasını və bunun nəticəsi olaraq dünyadakı Azərbaycan və Türk diaspor təşkilatlarının əməkdaşlığının gücləndirilməsini qeyd edə bilərəm. Bütün bunlar Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayından sonra görülmüş işlərin kiçik bir hissəsidir və bu proses davam etdirilir.

-Dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan azərbaycanlıların problemlərinin həllində diaspor təşkilatları nə kimi rol oynayır? Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi xaricdə yaşayan azərbaycanlıların problemlərinin həllində iştirak edirmi?

- Sizin sualınızı cavablandırmadan öncə diaspor təşkilatlarının yaranması zərurəti barədə fikir söyləmək istərdim. Elmi nöqteyi-nəzərdən bu və ya digər səbəbdən etnik vətəninə digər ölkəyə müvəqqəti və daimi yaşayış üçün gedən insanların hamısı həmin ölkənin yerli əhalisinə münasibətdə milli azlıq və ya miqrant statusunda olurlar. Və təbii ki, bu zaman onlar yad mühitdə yerli adət-ənənələrə, qayda-qanunlara adaptasiya olunması, öz həyatlarını qurması yolunda müəyyən maddi-mənəvi, hüquqi, məişət problemləri ilə üzləşirlər. Həmin ölkəyə daha əvvəl gəlmiş və qarşıya çıxan problemlərin həlli təcrübəsinə malik insanlar yenicə ölkəyə qədəm basmış soydaşlarına yardım göstərirlər. Bir-birinə köməkdən əlavə, milli azlığın nümayəndələri onlar üçün yad olan etnik-mədəni mühitdə öz adət-ənənələrini, doğma dilini qoruyub saxlamaq və yaşatmaq üçün bir araya gəlirlər. Diaspor anlayışı milli azlığın məhz bu amallar uğrunda birliyini özündə ehtiva edir. Bütün bunlar Azərbaycan diaspor təşkilatlarının yaranmasına da şamil oluna bilər. Azərbaycan xalqı öz kökünə, milli adət-ənənələrinə bağlı olub, assimilyasiyaya tab gətirə bilən xalqdır, yəni digər millətin içində əriyib itmir. Onlar yaşadıkları ölkələrdə bir-birinə arxadır, öz dillərini, adət-ənənələrini yaşadır, milli bayramlarını qeyd edirlər. Azərbaycanlıların diaspor təşkilatlarında birləşməsi onlara öz milli mənliklərini qoruyub saxlamağa yardım edir.

Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri Heydər Əliyev 2001-ci ildə Bakıda keçirilən Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayında uğurlu diaspor fəaliyyətinin tərifi böyük müdriklik və uzaqgörənliklə vermişdir.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin bu müdrik kəlamları, fikrimcə, diaspor fəaliyyətini izah edən ən yaxşı tərifdir.

Diaspor təşkilatlarının təşəbbüsü ilə keçirilən tədbirlər, bu təşkilatların nəzdində fəaliyyət göstərən musiqi və rəqs kollektivləri, “Həftəsonu” məktəbləri, müxtəlif dərnəklər onlara bu işdə dəstək olur. Diaspor təşkilatları fəaliyyət göstərdikləri ölkələrin qanunvericiliyinə uyğun olaraq yaradılır və təbii ki, həmin ölkənin qanunlarından irəli gələn hüquqlara malikdirlər. Bu onlara azərbaycanlıların hüquqlarını qorumaq səlahiyyəti verir. Azərbaycan diaspor təşkilatlarının ayrı-ayrı üzvlərinin həmin ölkələrdə nüfuz sahibi olmaları, ictimai-siyasi proseslərə təsir göstərə bilmələri son nəticədə diasporun azərbaycanlıların maraqlarının daha ardıcıl və səmərəli şəkildə qorumasına gətirib çıxarır. Bu işdə diasporumuza Azərbaycan dövlətinin qayğısını artırır, onun gücünə güc qatır. Azərbaycan dövləti diaspor təşkilatlarına tam gücləri ilə fəaliyyət göstərmələri üçün lazım olan köməyi göstərir. Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin dəstəyi ilə Azərbaycan icma və birliklərinin nəzdində fəaliyyət göstərən “Həftəsonu” məktəblərinin sayı 2006-cı illə müqayisədə demək olar ki, 2 dəfə artaraq hazırda 127-yə çatıb. Müvafiq dövr ərzində Azərbaycan diasporunun dövrü nəşrlərinin və elektron Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin sayı 111-ədək artıb. Bundan əlavə Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi müxtəlif əlamətdar tarixlərdə, milli bayramlarda Azərbaycan diasporunun keçirdiyi tədbirlərə dəstək verir, onları əyani vəsait, kitab, broşür, şəkil, plakat və s. ilə təmin edir. Son illər Heydər Əliyev Fondunun Azərbaycan diasporuna verdiyi misilsiz dəstəyi xüsusi qeyd etmək istərdim. Məhz Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyevanın təşəbbüsü ilə dünyanın əksər ölkələrində keçirilən “Xocalıya ədalət kampaniyası” Azərbaycan diasporunun əldə etdiyi ən böyük uğurlardandır. Bu kampaniya sayəsində dünyanın elə bir ölkəsi qalmayıb ki, orada Azərbaycan xalqına qarşı törədilmiş bu soyqırımı aktından xəbərsiz olsunlar. Bu, bir daha onu göstərir ki, effektiv diaspor fəaliyyəti yalnız diaspor təşkilatlarının doğma Vətənlə əməkdaşlığı sayəsində mümkündür.

- Diaspor təşkilatlarının əsas funksiyalarından biri də Azərbaycan həqiqətlərinin, mədəniyyəti və incəsənətinin həmin ölkələrdə təbliğ olunmasıdır. Azərbaycan diasporu bu işin öhdəsindən necə gəlir?

- Hazırda dünyanın müxtəlif ölkələrində 410-dan çox Azərbaycan diaspor təşkilatı fəaliyyət göstərir. Onların hər biri Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması işinə öz töhfəsini verir. Hər il dünyanın bir sıra ölkələrində 20 Yanvar faciəsi, Xocalı soyqırımı, 31 mart-Azərbaycanlıların soyqırımı günü, Azərbaycan rayonlarının Ermənistan tərəfindən işğalının ildönümü münasibətilə yüzlərlə nümayiş, konfrans, dəyirmi masa, sərgi və s. tədbirlər keçirilir. 2010-cu ildə dünyanın 50-ədək ölkəsində keçirilən bu tədbirlərdə Azərbaycan diasporunun üzvləri ilə yanaşı, yerli ictimaiyyətin və digər xalqların diasporlarının nümayəndələri də iştirak ediblər. Onu da qeyd edirəm ki, ildən-ilə bu tədbirlərdə iştirak edən insanların sayı çoxalır, ən əsası isə mühüm keyfiyyət dəyişiklikləri baş verir - bu tədbirlərə həmin ölkələrin hökumət və qanunverici orqanlarının, siyasi partiya və ictimai təşkilatlarının nümayəndələri də qatılırlar ki, bu da Azərbaycan həqiqətlərinin get-gedə dünyada tanınması, qəbul edilməsi deməkdir. Bundan əlavə, Azərbaycan dövlətinin əlamətdar günləri -

Ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olduğu gün, Respublika günü, Milli Qurtuluş günü, Müstəqillik günü, Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik günü münasibətilə Azərbaycan diasporunun keçirdiyi tədbirlərə daha çox insan qatılır. Bütün bunlar Azərbaycan diasporunun gücünün artmasının göstəricisidir. Azərbaycan xalqının milli bayramı olan Novruz bayramı, Azərbaycan mədəniyyəti və incəsənətinin təbliğinə həsr olunmuş konfrans, konsert proqramları, sərgilərdə iştirak edən minlərlə insan Azərbaycanı, onun zəngin mədəni irsini, qədim adət-ənənələrini özləri üçün kəşf edir və bu insanlarda Azərbaycan xalqına və dövlətinə rəğbət daha da artır. Əlbəttə ki, bütün bunlar Azərbaycan diasporunun uğurudur. Güclü Azərbaycan diasporu isə Azərbaycanın maraqlarının həmin ölkələrdə təminatçısıdır.

- Gənclər istənilən cəmiyyət və təşkilatın əsas hərəkətverici qüvvəsi sayılır. Azərbaycan diasporunda gənclər necə təmsil olunub və onlar nə dərəcədə fəaldırlar?

- Son illər xaricdə yaşayan gənclərin təşkilatlanması işi geniş vüsət almışdır. Hazırda müxtəlif ölkələrdə azərbaycanlı gənclərin 50-dək təşkilatı fəaliyyət göstərir. 40 gənclər təşkilatının nümayəndələri Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayının işində iştirak edəcəklər. Onu da qeyd etmək istərdim ki, son 5 il ərzində Azərbaycan diasporunda gənclərin fəaliyyəti və rolu xeyli artmışdır. Bu müddət ərzində Benilüks Azərbaycanlı Gənclərinin Koordinasiya Şurası, Norveç Azərbaycanlıları Gənclər Təşkilatı, Çexiya-Azərbaycan Tələbə və Gənclər Birliyi, İstanbulda “Azərbaycan Birlik Təşkilatı”, “Buta” Azərbaycan-Koreya Tələbə Təşkilatı və digər təşkilatlar yaradılmışdır. Xaricdə fəaliyyət göstərən azərbaycanlı gənclərin təşkilatları arasında xüsusi yeri şübhəsiz ki, 2009-cu il aprelin 18-də Moskvada yaradılmış və rəhbəri Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyeva seçilmiş Rusiyanın Azərbaycanlı Gənclər Təşkilatı (RAGT) tutur. RAGT-in yaradılmasının Azərbaycan diasporunun, Rusiyada yaşayan azərbaycanlı gənclərin həyatında nə dərəcədə böyük hadisə olması artıq təşkilatın təsis konfransında məlum idi. Həmin toplantıda Rusiyanın 60-dan çox bölgəsindən 300-dək nümayəndə, habelə Bakıdan dəvət olunmuş qonaqlar və Rusiyanın rəsmi şəxsləri iştirak etmişlər. Hazırda RAGT-in bölmələrinin sayı 60-dan çoxdur, yəni, təşkilat bütün Rusiya Federasiyasını əhatə edir. Bu gün Rusiyanın Azərbaycanlı Gənclər Təşkilatı Rusiyada Azərbaycan həqiqətlərinin ictimaiyyətə çatdırılması, dövlətimizin maraqlarının müdafiəsi, milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması, zəngin mədəni irsimizin təbliği işinə olduqca mühüm töhfə verir.

Azərbaycan diasporunun gənclərinin fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi məqsədilə 2010-cu il aprelin 12-də Ukraynada yaşayan azərbaycanlı gənclərin I forumu keçirilmiş və Ukraynada yaşayan Azərbaycanlı Gənclərin Əlaqələndirmə Şurası yaradılmışdır. 2010-cu il mayın 15-də Gürcüstan azərbaycanlı gənclərinin I Qurultayı keçirilmiş və Gürcüstan Azərbaycanlı Gənclərinin İttifaqı təsis edilmişdir. Bu istiqamətdə görülən işlər arasında 2010-cu il noyabr ayının 27-28-də Almaniyanın Frankfurt şəhərində Dünya azərbaycanlı gənclərinin I konqresinin keçirilməsi xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlı gənclərin diaspor quruculuğu işinə cəlb olunması, ictimai-siyasi fəallığının artması tarixi Vətənlə əlaqələrinin möhkəmlənməsinə xidmət etmişdir. Onu da qeyd edirəm ki, tədbirdə Azərbaycandan 41, dünyanın 23 ölkəsindən 131 gənclər təşkilatının nümayəndəsi, 25 ölkədən 41 diaspor təşkilatının rəhbəri iştirak etmişdir. Toplantının sonunda bir sıra sənədlər, o cümlədən, Dünya Azərbaycanlı Gəncləri Birliyinin təsis edilməsini nəzərdə tutan “Dünya azərbaycanlı gəncləri I konqresinin qətnaməsi” qəbul

edilmişdir. Gənc soydaşlarımız müasir informasiya texnologiyalarından istifadə edərək Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü barədə məlumatları yaşadıkları ölkələrin ictimaiyyətinə çatdırırlar. 20 yanvar faciəsi, Xocalı soyqırımı, 1918-ci il mart soyqırımları ilə bağlı gənclər tərəfindən dünyanın müxtəlif ölkələrində mütəmadi olaraq etiraz aksiyaları, elmi-praktik konfranslar, foto və rəsm sərgiləri təşkil olunur.

- Bu gün Azərbaycan diasporu erməni diasporu və lobbisinin Azərbaycan dövləti və xalqının maraqlarına zidd fəaliyyətinə nə dərəcədə cavab vermək iqtidarındadır? Bu gün artıq söyləmək olarmı ki, dünyadakı yəhudi, erməni, yunan lobbisi ilə yanaşı, Azərbaycan lobbisi də vardır?

- Sizin bu sualınıza cavab olaraq mən tam məsuliyyət və səmimiyyətlə bildirirəm ki, hazırda Azərbaycan diasporu erməni lobbisinin Azərbaycanın maraqlarına zidd fəaliyyətini zərərsizləşdirmək iqtidarındadır. Bu ona görə baş verməyib ki, erməni lobbisi zəifləyibdir. Erməni lobbisi böyük tarixə, hakimiyyət və qanunverici strukturlarla sıx əlaqələrə malikdir və öz düşmənçiliyini davam etdirir. Bu, ona görə baş verib ki, dünyadakı Azərbaycan diasporu artıq 20 il, 10 il və hətta 5 il bundan əvvəlki diaspor deyil. Yaxşı təşkilatlanmış, əlaqəli şəkildə fəaliyyət göstərən, mövcud olduğu ölkələrin ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak edən, hökumətdə və seçkili orqanlarda təmsil olunmağa başlayan, rəsmi strukturlarla əlaqələr yaratmış Azərbaycan diasporu hazırda erməni lobbisinin fəaliyyətinin bütün istiqamətləri üzrə ona tutarlı cavab verməyə qadirdir. Artıq erməni lobbisi əvvəlki kimi hər istədiyinə nail ola bilmir.

Bizim söylərimiz sayəsində Azərbaycan diasporu bir neçə dəfə erməni lobbisinin dünya ictimaiyyətində Azərbaycan haqqında mənfi rəy yaratmaq cəhdinin qarşısını almağa müvəffəq olub. Sözsüz ki, ermənilərin Azərbaycan əleyhinə təbliğatı daima aparılır. Ona görə də, biz həmişə “döyüş hazırlığı” vəziyyətindəyik. Azərbaycan dövlətinin apardığı xarici siyasət kursu sayəsində Azərbaycan dövlətinin maraqları ilə dünyanın aparıcı dövlətlərinin maraqları bir sıra məqamlarda üst-üstə düşür və ermənilərin bu cəhdləri iflasa uğrayır. Məsələn olaraq erməni lobbisinin bir vaxtlar Bakı-Tbilisi-Qarsın çəkilişini və yaxud bir neçə ay əvvəl Azərbaycanın süni peykinin buraxılmasını əngəlləmək üçün göstərdiyi cəhdlərinin iflasa uğramasını göstərmək olar.

O ki qaldı, Azərbaycan lobbisi məsələsinə, bilirsiniz ki, lobbinin formalaşdırılması kifayət qədər mürəkkəb sosial-psixoloji və siyasi prosesdir. Lobbi konkret maraqların müdafiəsi üzrə güc mərkəzidir və burada diaspor təşkilatları və dövlət aparatı qarşılıqlı əlaqəli şəkildə fəaliyyət göstərməlidirlər. Hazırda bir sıra dünya xalqları lobbi formalaşdırılması təcrübəsinə malikdirlər və Azərbaycan öz maraqlarından çıxış edərək onlardan istifadə etməlidir. Deyə bilərəm ki, bu istiqamətdə müəyyən irəliləyiş əldə olunub. Konkret faktları açıqlamaq düzgün olmazdı. Bununla belə, mən deyə bilərəm ki, Azərbaycan lobbisi ifadəsi artıq utopiya deyil, tezliklə biz hamımız güclü Azərbaycan lobbisinin şahidi olacağıq.

- Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayında hansı məsələlərə diqqət yetiriləcək və qarşıya nə kimi vəzifələrin qoyulacağı gözlənilir?

- Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayında qarşıda duran vəzifələr qurultayda müəyyən olunacaq. Amma bəri başdan söyləmək olar ki, Azərbaycan diasporunun daha gücləndirilməsi, xaricdə yaşayan azərbaycanlılara öz milli-mənəvi dəyərlərini qoruyub saxlamaları, Azərbaycan həqiqətlərini təbliğ etmələri, yaşadıkları ölkələrin ictimai-siyasi həyatında fəal rol oynamaları üçün Azərbaycan dövləti bundan sonra da onlara qayğı göstərəcək.

Müasir qloballaşan dünyada xalqlar arasında gedən sürətli inteqrasiya prosesləri, diaspor və lobbi təşkilatlarının beynəlxalq siyasətdə rolunun getdikcə artması Azərbaycanın öz diasporu ilə sıx əməkdaşlığını labüd edir. 1993-cü ildə Ulu öndərimizin xalqın təkidi ilə siyasi hakimiyyətə qayıdışından və prezident seçilməsindən dərhal sonra etdiyi xarici səfərlər zamanı Azərbaycan diasporunun nümayəndələri ilə görüşləri, onları yaşadıkları ölkələrdə bir-birilərinin maraqlarını müdafiə etməyə, xalqımızın zəngin mədəniyyəti və incəsənətini, adət-ənənələrini yaşatmağa, tarixi Vətənlə bağlarını daha da möhkəmləndirməyə, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında iştirak etməyə çağırması Heydər Əliyevin uzaqgörənliyinin daha bir sübutudur. Ümummilli liderimiz hələ o vaxt diasporların gələcəkdə rolunun artacağını, onların dövlət və hökumətlərin siyasətinə təsir göstərə biləcək dərəcədə güclənəcəyini görürdü. O zaman Azərbaycanın Ümummilli liderinin “Azərbaycan - bütün dünya azərbaycanlılarının Vətənidir” ifadəsi və onlara “azərbaycançılıq” ideyası ətrafında birləşmək çağırışı vaxtında verilmiş taleyüklü qərar idi. Həmin qərar Azərbaycanın gələcək bir neçə on ili üçün verilmiş bir qərar idi. Bu gün Heydər Əliyev siyasi kursunun davamçısı olan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev müasir dünyada diasporların rolunun gücləndiyini düzgün qiymətləndirərək diaspor quruculuğu işinə xüsusi diqqət yetirir. 2006-cı ildə Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayının keçirilməsi, dövlət başçımızın 19 noyabr 2008-ci il tarixli Sərəncamı ilə Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin əsasında Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması bu diqqətin göstəricisidir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin xüsusi qayğısının nəticəsidir ki, Azərbaycan diasporu qısa müddət ərzində böyük inkişaf yolu keçərək gənc olmasına baxmayaraq dünyada ən dinamik inkişaf edən diasporlardan birinə çevrilmişdir.

Yeni Azərbaycan.-2011.-29 iyun.-№114.-S.6.

Vətənə doğru

Real Cəfərli

Statistikaya görə, Türkiyədə və Rusiyada milyonlarla, Ukraynada, Belarusda, Almaniyada, Böyük Britaniyada yüzminlərlə, Norveçdə, Danimarkada, İsveçdə, Macarıstanda, Fransada, İtaliyada on minlərlə azərbaycanlı yaşayır.

Digər Qərb ölkələrində məskunlaşmış həmvətənlərimizin sayı ölkədən ölkəyə 2-10 min nəfər arası dəyişir. Soydaşlarımızın daha çox yaşadığı ölkələrdən sırasında Amerika Birləşmiş Ştatları da var. Bu dövlətdə bir milyona yaxın azərbaycanlı məskunlaşıb. ABŞ-da yaşayan soydaşlarımızın əksəriyyəti İrandan (Güney Azərbaycan) miqrasiya edənlərdir. Dünyanın 5 qitəsinə səpələnmiş azərbaycanlıların məskunlaşdığı coğrafiya bununla bitmir. Statistikaya görə, Argentinada 12 min, Braziliyada 75 min, Kanadada 170 min, Meksikada isə 27 min həmvətənlimiz yaşayır. Azərbaycan diasporunun yayılma coğrafiyası və say tərkibinə görə geniş olduğu ikinci qitə Avropadır. Ən çox azərbaycanlı qardaş Türkiyədə və Rusiyada məskunlaşıb.

Azərbaycan Respublikası hər bir azərbaycanlının milli dövlətidir. Xaricdə yaşayan soydaşlarımızın Azərbaycanla əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi, onların üzləşdikləri problemlərlə maraqlanmaq dövlətimizin qarşısında duran əsas vəzifələrdən biridir. Bu, Azərbaycan dövlətinin yürütdüyü siyasətin əsas prioritet istiqamətlərindən biridir. Əbəs yerə deyil ki, ümummilli lider Heydər Əliyev hakimiyyətdə gələndən sonra xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı bir sıra mühüm işlər həyata keçirdi. Dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan soydaşlarımızın və həmvətənlərimizin Azərbaycanla əlaqələrinin daha da möhkəmləndirmək, onlar arasında birliyi və həmrəyliyi təmin etmək, diaspor təşkilatlarının fəaliyyətini daha da canlandırmaq və ümummilli məsələlərin həllinə cəlb etmək məqsədilə 2001-ci il noyabrın 9-u və 10-da Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayı keçirildi. Bu tədbir dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan azərbaycanlıları bir araya gətirən mühüm hadisə kimi tarixə düşdü. Həmin qurultayda 36 ölkədən 200-dən çox müxtəlif təşkilatı təmsil edən 406 nümayəndə və 63 qonaq iştirak etdi. Əsası Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan Dünya Azərbaycanlılarının Qurultayı ənənəsi bu gün də davam edir. Ölkəmiz III dəfə xaricdə yaşayan azərbaycanlıları öz tarixi Vətəninə qarşılaşmağa hazırlaşır. Belə ki, bu il iyulun 5-də Bakıda növbəti dəfə Dünya Azərbaycanlılarının Qurultayına ev sahibliyi edəcək. Azərbaycan dövlətinin xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı gördüyü işlər bununla da bitmir.

Qanunvericiliyimizdə "soydaş haqqı"

Həyata keçirilən siyasət qanunverici baza ilə də möhkəmləndirildi. Belə ki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2003-cü il 21 fevral tarixli 859 sayılı fərmanı ilə təsdiqlənmiş "Xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı dövlət siyasəti haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul olundu. Bu qanun xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı Azərbaycan Respublikasının dövlət siyasətinin məqsəd və prinsiplərini və bu siyasətin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar dövlət orqanlarının fəaliyyətinin əsaslarını müəyyən edir. Qanunun birinci maddəsi

"Xaricdə yaşayan azərbaycanlılar" anlayışına aydınlıq gətirir. Göstərilir ki, "xaricdə yaşayan azərbaycanlılar" dedikdə Azərbaycan Respublikasının hüdudlarından kənarında yaşayan və özünü azərbaycanlı hesab edən şəxslər başa düşülür. Belə ki, Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları və onların övladları, əvvəllər Azərbaycan SSR-in və ya Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları olmuş şəxslər və onların övladları nəzərdə tutulur. Eyni zamanda bu kateqoriyaya aid olmayan, lakin etnik, dil, mədəniyyət və ya tarixi əlaqələr baxımından özünü azərbaycanlı hesab edən kəslər və onların övladları da azərbaycanlı sayılır. Sözügedən qanunun ikinci maddəsində isə xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı dövlət siyasətinin məqsədləri qeyd olunur. Qeyd olunan məqsədlər sırasında xaricdə yaşayan azərbaycanlıların əsas hüquq və azadlıqlarının həyata keçirilməsinə və onların öz milli özgürlüyünü qoruyub saxlamasına, inkişafına kömək göstərmək, onların Azərbaycan Respublikasının dövlət orqanları, eləcə də qeyri-hökumət təşkilatları ilə sıx əlaqələr qurmasına, inkişaf etdirməsinə, Azərbaycan Respublikasının daxili və xarici siyasəti, ölkənin iqtisadi, sosial və mədəni həyatı haqqında informasiya almasına şərait yaratmaq kimi məsələlər var. Eləcə də dövlət siyasətinin məqsədlərinə xaricdə yaşayan azərbaycanlıları Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin və suverenliyinin qorunmasına və möhkəmləndirilməsinə, iqtisadi, sosial və mədəni inkişafına, cəmiyyətin və dövlətin siyasi həyatına cəlb etmək daxildir.

Dövlət komitəsindən diaspor təşkilatlarına

Bu istiqamətdə qarşıya qoyulan məqsədlərə çatmaq üçün ümummillə lider Heydər Əliyevin 2002-ci ilin 5 iyul tarixli fərmanı ilə Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsi yaradıldı. Qurumun fəaliyyəti Azərbaycan diasporunun fəaliyyətini milli maraqlarımızın gerçəkləşdirilməsi istiqamətində mərkəzləşdirməyə imkan vermişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2008-ci il 19 noyabr tarixli 54 sayılı sərəncamıyla Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin əsasında Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin yaradıldı. Bu qurumun fəaliyyət başlaması xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı nəzərdə tutulan məqsədləri daha sürətlə və uğurla həyata keçirilməsinə təkan verdi. Komitə tək ötən ildə Azərbaycan tarixi və mədəni irsinin təbliği, xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlıların təşkilatlanması, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, lobbı quruculuğu və digər xalqların diasporları ilə əlaqələr və s. istiqamətdə bir sıra mühüm işləri həyata keçirib. Elə tək xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlıların təşkilatlanması sahəsinə Almaniya, İsveç, Polşa, Cənubi Koreya və s. ölkələrdə 16 yeni diaspor təşkilatı təsis edilib. Eyni zamanda komitə dünyanın 43 ölkəsində fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatları ilə sıx əməkdaşlıq edir. Həmin ölkələrin sırasında qonşu Türkiyədən tutmuş ölkəmizdən çox uzaq məsafələrdə yerləşən Yeni Zelandiya, Niderland, Yaponiya kimi dövlətlər də var. Məlumat üçün bildirək ki, ən çox diaspor təşkilatımız olan ölkə qardaş Türkiyədir. Türkiyənin İzmir, Manisa, Bursa, Kocaeli kimi 10-dan çox bölgəsində diaspor təşkilatımız var. Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi həmin təşkilatlara sıx əlaqə saxlayır, onların daha aktiv fəaliyyəti üçün dəstək olmağa çalışır. Hətta diaspor qurumlarıyla xaricdə yaşayan azərbaycanlıları tanış etmək, onları da ictimai fəaliyyətə cəlb etmək məqsədiylə komitənin rəsmi saytında informativ məlumatlar yerləşdirilib. İstənilən sayt istifadəçisi xarici ölkələrdəki təşkilatların adı, əlaqə telefonları haqqında məlumat əldə edə bilər. Eyni zamanda Diasporla İş Üzrə Dövlət Komitəsi xaricdə yaşayan

azərbaycanlıların problemləri ilə də yaxından maraqlanıır. Qurum müxtəlif əlamətdar tarixlərdə, milli bayramlarda Azərbaycan diasporunun keçirdiyi tədbirlərə dəstək verir, onları əyani vəsait, kitab, broşür, şəkil, plakat və s. təmin edir. Komitə sədri Nazim İbrahimov mətbuata verdiyi açıqlamada xaricdə yaşayan azərbaycanlıların üzləşdikləri problemlərdən və bu problemlərin həllində Azərbaycan dövlətinin və diaspor təşkilatlarının rolundan danışır: "Xaricdə yaşayan azərbaycanlıların hamısı həmin ölkənin yerli əhalisinə münasibətdə milli azlıq və ya miqrant statusunda olurlar. Onlar yad mühitdə yerli adət-ənənələrə, qayda-qanunlara adaptasiya olunarkən, öz həyatlarını qurarkən müəyyən maddi-mənəvi, hüquqi problemlərlə üzləşirlər. Həmin ölkəyə daha əvvəl gəlib və qarşıya çıxan problemlərin həlli təcrübəsinə malik insanlar yenicə ölkəyə qədəm basmış soydaşlarına yardım göstərirlər. Bir-birinə köməkdən əlavə, milli azlığın nümayəndələri onlar üçün yad olan etnik-mədəni mühitdə öz adət-ənənələrini, doğma dilini qoruyub saxlamaq və yaşatmaq üçün bir araya gəlirlər. Diaspor təşkilatlarının təşəbbüsü ilə keçirilən tədbirlər, bu təşkilatların nəzdində fəaliyyət göstərən musiqi və rəqs kollektivləri, "Həftəsonu" məktəbləri, müxtəlif dərnlər onlara bu işdə dəstək olur. Bu işdə diasporumuza Azərbaycan dövlətinin qayğısı onun gücünə güc qatır. Azərbaycan dövləti diaspor təşkilatlarına tam gücləri ilə fəaliyyət göstərmələri üçün lazım olan köməyi göstərir. Diasporla İş üzrə dövlət Komitəsinin dəstəyi ilə Azərbaycan icma və birliklərinin nəzdində fəaliyyət göstərən "Həftəsonu" məktəblərinin sayı 2006-cı illə müqayisədə demək olar 2 dəfə artaraq hazırda 127-yə çatıb. Müvafiq dövr ərzində Azərbaycan diasporunun dövrü nəşrlərinin və elektron kütləvi informasiya vasitələrinin sayı 111-dək artıb".

Ana Vətən övladlarını bağına basacaq

Qarşıdan Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı gəlir. Diasporla İş üzrə dövlət Komitəsinin verdiyi məlumata əsasən, bu tədbirə 1272 nümayəndə seçilib. Qurultayda dünyanın 42 ölkəsindən 595 nümayəndə və 205 qonaq iştirak edəcək. Rusiya Federasiyasından 153, Türkiyədən 94, Ukraynadan 45, Almaniya dan 45, Gürcüstandan 40, ABŞ-dan 24, İsveç Krallığından 22, Niderland Krallığından 21 nəfər qatılacaq. Qurultayın digər nümayəndələrini Azərbaycan dövlət və hökumət orqanlarından, siyasi partiya və ictimai qurumlarından, mədəniyyət və incəsənət xadimləri arasından seçilmiş nümayəndələr təşkil edəcək. Bir sözlə, növbəti dəfə Azərbaycan övladları bir araya gələrək, Ana Vətənin bağına qısa müddətlik də olsa dönəcəklər.

Xalq Cəbhəsi.-2011.-30 iyun.-№115.-S.4.

Dünya Azərbaycanlılarının 3-cü Qurultayı diaspora hərəkətində yeni mərhələ açacaq

P.Sultanova

Bu il Azərbaycan dövlət müstəqilliyinin 20-ci ildönümünü qeyd edəcək. Ötən iyirmi il ölkəmizdə bütün sahələrdə inkişafı xarakterizə oluna bilər. Təbii ki, bu inkişaf həm də Azərbaycan diasporunun yaranması, onun formalaşması, təşkilatlanması, nəhayət bir gücə çevrilməsi ilə yadda qalıb. Müstəqilliyimizin ilk illərində bir tərəfdən erməni işğalı ilə qarşılaşan Azərbaycan digər tərəfdən güclü erməni diasporunun informasiya blokadasından əziyyət çəkirdi. Həmin dövrdə erməni diasporunun qarşısında dayanan, Azərbaycan həqiqətlərini dünyaya çatdıran diasporadan danışmaq belə mümkün deyildi. Milli lider Heydər Əliyevin 1993-cü ildə hakimiyyətə gəlişi ilə bu sahədə ciddi dönüş baş verdi. Mərhum dövlət başçısı xaricə etdiyi bütün rəsmi və işgüzar səfərləri zamanı həmin ölkələrdəki azərbaycanlılarla görüşüb, onların bir araya gəlməsi, təşkilatlanması üçün öz tövsiyələrini verirdi.

Zaman keçdikcə isə bu sahədə aparılan siyasət, dövlət başçısının imzaladığı sərəncamlar, verdiyi tapşırıqlar öz bəhrəsini göstərirdi. Dünya azərbaycanlıları bir araya gələrək təşkilatlanmağa başlamışdılar. Soydaşlarımızın tarixi Vətənlə əlaqələrinin daha da gücləndirmək istiqamətində milli liderin atdığı mühüm addımlardan biri də 2001-ci il noyabrında Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının 1-ci Qurultayının keçirilməsi barədə sərəncamı oldu. Bu çox vacib və tarixi bir qərar idi. Dünya azərbaycanlıları ilk dəfə olaraq Bakıda bir araya gəlib, qarşıda duran vəzifələri, problemləri, onların aradan qaldırılması yollarını müzakirə etdilər.

Milli lider qurultaydakı çıxışı zamanı soydaşlarımızı daim vətənə bağlı olmağa səsləmişdi: “İnsan hansı ölkədə yaşamasından asılı olmayaraq, gərək öz milliliyini qoruyub saxlasın. Dünyada eyni zamanda assimilyasiya prosesi də var. İnsanlar – mən azərbaycanlılar haqqında danışırıam- gərək, yaşadıkları ölkədə, yenə deyirəm, o şəraiti mənimsəyərək, orada özləri üçün yaxşı mövqelər tutsunlar. Ancaq daim öz milli-mənəvi dəyərlərinə, milli köklərinə sadıq olsunlar. Bizim hamımızı birləşdirən məhz bu amillərdir. Bizim hamımızı birləşdirən, həmrəy edən azərbaycançılıq ideyasıdır, azərbaycançılıqdır”.

Növbəti qurultay isə prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə 2006-cı ilin fevralında baş tutdu. Bu qurultay da vacib bir hadisəyə çevrildi və diasporamız qarşısında yeni vəzifələr müəyyən etdi. Artıq diaspora sahəsində inkişaf özünü yeni adla bir qurumun –Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin əsasında Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılmasında da göstərdi.

Bu gün Azərbaycan diasporu digər diasporalar, xüsusilə türk, yəhudi diasporası ilə əməkdaşlıq şəklində fəaliyyət göstərir. Azərbaycan prezidentinin də diaspor və lobbi quruculuğunda əhəmiyyət verdiyi məsələlərdən biri məhz Türkiyə və Azərbaycan diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyətidir. Xatırladaq ki, 2007-ci ildə Bakıda keçirilən Türk dövlət və cəmiyyətlərinin 9-cu dostluq və əməkdaşlıq qurultayının rəsmi açılışında dövlət başçısı Türk diaspor təşkilatlarının bütün dünyada çox böyük tarixi olduğunu, Azərbaycan diaspor təşkilatlarının isə gənc olduğunu vurğulayıb: ”Amma bunlar birləşərək, bir nöqtəyə vuraraq öz məqsədlərinə nail olurlar, ölkələrimizi müdafiə edirlər, ölkələrimizin milli maraqlarını müdafiə edirlər. Biz dövlətlər də öz dəstəyimizlə onları

gücləndiririk. Onların orada bütün strukturlarda fəal olması bizim gücümüzdür. Onlar həm iqtisadi sektorda, həm də siyasi müstəvidə – yaşadıkları ölkələrin parlamentlərində təmsil olunmalıdırlar”.

Qeyd edək ki, Azərbaycan xalqının və dövlətinin milli maraqlarının müdafiəsində dünya azərbaycanlılarının fəal iştirakını təmin etmək, xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlıların tarixi vətənin mənafeləri naminə vahid amal ətrafında birləşmək əzmini və iradəsini ifadə etmək məqsədi ilə Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Xartiyası qəbul edib. Həmrəylik Xartiyasının əsaslandığı başlıca prinsiplər Azərbaycan xalqının milli maraqlarının davamlı olaraq müdafiəsi, beynəlxalq hüquq normalarına və Azərbaycan icmalarının fəaliyyət göstərdiyi xarici ölkələrin qanunvericilik aktlarının tələblərinə riayət etmək, başqa xalqların nümayəndələrinə qarşı münasibətdə dini və milli tolerantlıq nümayiş etdirmək və s.

İyulun 5-də Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının növbəti, üçüncü qurultayı keçiriləcək. Qurultaya hazırlıq işləri artıq başa çatmaqdadır. Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsindən verilən məlumata görə, qurultayda dünyanın 42 ölkəsindən 595 nümayəndə, 205 qonaq daxil olmaqla ümumilikdə 1272 nümayəndə iştirak edəcək. Ən çox nümayəndə və qonaqlarla təmsil olunan ölkələr sırasında Rusiya (153), Türkiyə (94), Ukrayna (45), Almaniya (45), Gürcüstan (40), ABŞ (24), İsveç (22), Niderland (21) var. Tədbirə dünyanın müxtəlif ölkələrində fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatlarının nümayəndələri, xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlı elm adamları, ictimai və mədəniyyət xadimləri, iş adamları qatılacaq. Bundan başqa, milliyyətçə azərbaycanlı olmayan Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması işinə daim dəstək verən tanınmış alim və ziyalılar, dövlət rəsmiləri, siyasi partiyaların təmsilçiləri, parlament üzvləri qonaq qismində dəvət olunub.

Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimovun sözlərinə görə, bu qurultay tarixi məzmunu və ictimai əhəmiyyətinə görə 2006-cı ildə keçirilmiş Dünya Azərbaycanlılarının ikinci Qurultayından bir çox cəhətləri ilə seçilir: “Bu gün Azərbaycan iqtisadi cəhətdən qüdrətli dövlətə çevrilib, dünya miqyaslı layihələr gerçəkləşdirir, dünyanın inkişaf etmiş ölkələri Azərbaycanı tərəfdaş və müttəfiq kimi görməyə maraqlıdırlar. Azərbaycanın etibarlı tərəfdaş imici qazanması dövlətimizi yeritdiyi müstəqil xarici siyasət kursu ilə bağlıdır. Malik olduğu bütün bu üstünlüklər Azərbaycan dövlətinə dünyanın ayrı-ayrı ölkələrində yaşayan azərbaycanlılara, Azərbaycan diasporuna daha böyük qayğı göstərməsinə şərait yaradıb. Bunun nəticəsidir ki, Dünya Azərbaycanlılarının ikinci Qurultayından keçən dövr ərzində qarşıya qoyulmuş vəzifələrə nail olunub. Bu gün biz artıq Azərbaycan diasporunun yaxşı təşkilatlandığını, azərbaycanlıların yaşadıkları ölkələrin ictimai-siyasi proseslərinə təsir göstərə bilmək imkanlarının əhəmiyyətli dərəcədə artması sayəsində onların Azərbaycanın milli maraqlarını müdafiə etmək iqtidarında olduqlarını qəti şəkildə söyləyə bilərik”. Komitə sədri hesab edir ki, ötən müddət ərzində əldə edilən ən mühüm nailiyyətlərdən biri ayrı-ayrı ölkələrdəki diaspor təşkilatlarının fəaliyyətini əlaqələndirən strukturların yaradılmasıdır. Dünya Azərbaycanlılarının ikinci Qurultayından sonra görülən işlər sırasında xarici ölkələrdə yaşayan və təhsil alan azərbaycanlı gənclərin təşkilatlanması prosesinin sürətlənməsidir. Komitədə bu sahədə fəaliyyəti daha da səmərəli etmək məqsədi ilə Gənclərlə İş Şöbəsi yaradılib. Hazırda müxtəlif ölkələrdə azərbaycanlı gənclərin 50-dək təşkilatı fəaliyyət göstərir. 40 gənclər təşkilatının nümayəndələri Dünya Azərbaycanlılarının üçüncü Qurultayının işində iştirak edəcək.

Uğurlardan biri də dünyanın müxtəlif ölkələrindəki Azərbaycan diaspor təşkilatlarının dost dövlət və xalqların icmalarının müvafiq təşkilatları, o cümlədən türk, yəhudi diasporları ilə əməkdaşlığın əlaqələndirilməsidir.

İndi dünyanın müxtəlif ölkələrində 410-dan çox Azərbaycan diaspor təşkilatı fəaliyyət göstərir. Onlar Azərbaycan həqiqətlərini dünya ictimaiyyətinə çatdırmaqla yanaşı, mədəniyyətimizi, adət-ənənələrimizi, xalqımıza məxsus gözəl dəyərləri təbliğ etməklə millətimiz barədə xaricdə müsbət rəy və maraq yaratmış olurlar. Təbii ki, bu gün qarşıda duran əsas problem Qarabağ münaqişəsidir. Diaspor təşkilatlarımız da bu vəzifəni aydın dərk edirlər. Hər il dünyanın bir sıra ölkələrində milli bayramlarımızla yanaşı, faciə günlərimiz, Xocalı soyqırımının ildönümü anılır. Bu təbirlərə həmin ölkələrin hökumət və qanunverici orqanlarının, siyasi partiya və ictimai təşkilatlarının nümayəndələri də qatılırlar ki, bu da Azərbaycan həqiqətlərinin get-gedə dünyada tanınması, qəbul edilməsi deməkdir.

Eyni zamanda bu faktlar Azərbaycan diasporunun qısa zamanda böyük inkişaf yolu keçərək inkişaf edən diasporlardan birinə çevrildiyini göstərir. Şübhəsiz ki, növbəti qurultay bu inkişafı daha da sürətləndirəcək.

525-ci qəzet.-2011.-2 iyul.-№117.-S.7.

Qurultaya qatılacaq qonaqların siyahısı açıqlanıb

Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayında 42 ölkədən 579 nümayəndə və 211 qonaq iştirak edəcək

Məhəmməd Tağıyev

İyulun 5-də Bakıda keçiriləcək Dünya azərbaycanlılarının III Qurultayına 1272 nümayəndə seçilmişdir. Qurultayda dünyanın 42 ölkəsindən 579 nümayəndə və 211 qonaq iştirak edəcəkdir. Ən çox nümayəndə və qonaqla təmsil olunacaq ölkələr sırasında Rusiya Federasiyası 155, Türkiyə 101, Ukrayna 49, Almaniya 43, Gürcüstan 41, ABŞ 28, İsveç Krallığı 23, Niderland Krallığı 21, İsrail dövləti 17, Özbəkistan 13, Fransa 12, Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Krallığı 11, Kanada 10 nəfərlə təmsil olunacaqlar.

Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsindən “Paritet”ə verilən məlumata görə, qurultayda respublikamızı ölkənin bütün bölgələrini əhatə edən dövlət və hakimiyyət strukturları, qeyri-hökumət təşkilatları, elm, təhsil, mədəniyyət və digər yaradıcı qurumlar və siyasi partiyalardan 677 bütün bölgələrindən olan nümayəndə və 405 qonaq təmsil edəcəkdir.

Qurultay nümayəndələri və qonaqlar yaşadıkları ölkələrin ictimai, siyasi, iqtisadi və mənəvi həyatının bütün sahələrində fəal iştirak edən, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması işinə daim dəstək verən tanınmış alimlər və ziyalılar, iş adamları, müxtəlif ölkələrin parlament üzvləri, siyasi və ictimai xadimlər, bir sözlə, Azərbaycanı sevən, onun inkişafını və qüdrətinin artmasını arzulayan insanlardır.

III qurultayda ümumilikdə 13 ölkənin parlamentinin 29 deputatının iştirakı planlaşdırılır. Qurultayda Qırğızıstan parlamentinin sədri cənab Axmatbek Keldıbekovun, Gürcüstanın Diaspor məsələləri üzrə dövlət naziri Papuna Davitayanın, Türkiyə Nazirlər Kabineti yanında Xaricdə yaşayan Türklər və Qohum İcmalar üzrə İdarəsinin rəhbəri cənab Kemal Yurtnacın, Moldova Respublikasının Qaqauz Yeri prezidenti Mixail Formuzalın, Rusiya Xarici Ölkələrdə Yaşayan Həmvətənlərlə və Beynəlxalq Əməkdaşlıq üzrə Federal Agentliyinin idarə rəisi, Vladislav Şvetsovun, Türkiyə baş nazirinin müşaviri Sadettin Kılıcın, Gürcüstanın Kvemo-Kartli(Borçalı) bölgəsinin valisi David Kırkitadzenin, Türkiyə Kocaeli bələdiyyəsinin başçısı İbrahim Karaosmanoğlunun, Dağıstan Respublikasının Ədliyyə naziri Azadi Rəhimovun və başqalarının iştirakı gözlənilir.

Qurultayın ertəsi günü, iyul ayının 6-da Azərbaycan diasporu nümayəndələrinin Azərbaycanın dövlət və hökumət strukturlarının rəhbərləri ilə görüşü planlaşdırılır. Görüşdə Azərbaycanın iqtisadiyyatı, ölkədə gerçəkləşdirilən layihələr, gənclər siyasəti, təhsil, mədəniyyət və turizm sahəsində görülən işlər barədə ətraflı məlumat veriləcək, Azərbaycan dövlətinin xaricdə yaşayan həmvətənlərimizin daha da effektiv şəkildə dəstəkləməsi yolları müzakirə olunacaqdır.

Komitə tərəfindən qurultaya bir neçə kitab nəşr etdirib. Bunlar “Azərbaycan diasporuna dövlət qayğısı (elektron kitab)”, “Qurultaya hesabat”, “Xaricdə yaşayan azərbaycanlılar üçün yaddaş”, “Dünya

azərbaycanlılarının Həmrəylik Xartiyası”, xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlı rəssamların həyat və yaradıcılığından bəhs edən “Biz azərbaycanlıyıq” kataloqudur.

Qurultayda ötən qurultaydan ötən müddət ərzində görülən işlərə dair hesabat veriləcək və Azərbaycan diasporunun daha da gücləndirilməsi yollar müzakirə olunaraq müvafiq qərarlar qəbul olunacaq. Toplantıda “Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayının qətnaməsi”, “Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevə Müraciət”, “Dünya azərbaycanlılarına müraciət”, “Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə əlaqədar beynəlxalq təşkilatlara, xarici ölkələrin parlamentlərinə, dövlət və hökumət başçılarına Müraciət”in qəbul olunacağı gözlənilir.

Xatırladaq ki, Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayı Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 2001-ci il noyabrın 9 və 10-da Bakıda keçirilib. Qurultayda 36 xarici ölkədən 406 nümayəndə və 63 qonaq iştirak edib. Qurultayda Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurasının üzvləri müəyyənləşdirilmiş ümummilli lider Heydər Əliyev Şuranın sədri seçilib.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı ilə 2006-cı ilin mart ayının 16-da Bakı şəhərində Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayı keçirilib. Qurultayda 49 xarici ölkədən 593 nümayəndə və 388 nəfər qonaq iştirak edib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurasının sədri seçilib.

Paritet.-2011.-2-4 iyul.-№70.-S.11.

Azərbaycanın qüdrətli dövlətə çevrilməsi diaspor quruculuğuna müsbət təsir edir

Riyakar erməni təbliğatının qarşısının alınması üçün potensial güc formalaşır

"Mən həmişə fəxr etmişəm və bu gün də fəxr edirəm ki, mən Azərbaycanlıyam!"

Əli Zülfüqaroğlu

Beynəlxalq aləmdə dövlətlərin xarici siyasətində prioritet təşkil edən məsələlərdən biri də diaspor quruculuğudur. Bunun əsas səbəblərindən biri diaspor təşkilatlarının beynəlxalq sistemə təsir edə bilən subyektə çevrilməsidir.

Diaspor təşkilatları əsasən ABŞ, Avropa İttifaqı ölkələri, Rusiya və digər dünya siyasətinə təsir edə bilən dövlətlərdə fəaliyyət göstərirlər. Hər bir ölkənin xarici siyasətinin uğuru, onun tanınması, tarixi, mədəniyyəti, həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında diasporun rolu əvəzsizdir. Ümummilli lider Heydər Əliyev də xarici ölkələrə səfərləri zamanı oradakı soydaşlarımızla görüşər və diaspor fəaliyyətinin zəruriliyini vurğulayardı. 2001-ci ildə isə dünya azərbaycanlılarının qurultayının keçirilməsi Azərbaycan diasporunun sürətlə inkişafına təkan verdi. Prezident İlham Əliyev də bu sahəyə ciddi diqqət ayırır. Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin yaranması da diaspor təşkilatlarının koordinasiyası baxımından ciddi əhəmiyyətə malikdir. Prezident İ.Əliyevin daha bir uğurlu addımı isə Azərbaycan və Türkiyə diasporunun birgə fəaliyyət göstərməsi ilə bağlı tövsiyəsidir. Onun "Bir millətin iki diasporu ola bilməz" ifadəsi çox uğurlu fikirdir. Artıq Türkiyə və Azərbaycan diasporu dünyanın hər bir yerində birlikdə fəaliyyət göstərir ki, bu da olduqca önəmlidir.

Qeyd edək ki, Azərbaycan diasporu əsasən Amerika, Avropa və Rusiyada fəaliyyət göstərir. ABŞ etnik, dini və irqi lobbinin geniş yayıldığı və lobbü qruplarının dövlətlərarası münasibətlərə mühüm təsir göstərdiyi ölkələrdən biridir. Bu faktı nəzərə alaraq ABŞ-da fəaliyyət göstərən lobbüçi qrupları Azərbaycan-Amerika münasibətlərinə təsir göstərən 2 əsas düşərgəyə ayırmaq olar - ermənipərəst və azərbaycanpərəst. Erməni diasporunun ən ciddi uğuru onların ABŞ Konqresində möhkəm mövqelər qazanmaları hesab oluna bilər. ABŞ-da yaşayan azərbaycanlıların da sayı az deyil. Onlar erməni diasporu ilə müqayisədə o qədər də güclü olmasalar da, artıq təşkilatlanmağa başlayıblar. Onların bir qismini Cənubi Azərbaycandan gəlmələr təşkil edir. ABŞ-da azərbaycanpərəst qrupların ilk fəaliyyət dövrü 1994-95-ci illəri əhatə edir. Azərbaycanın hökumət orqanları ABŞ-da fəaliyyət göstərən azərbaycanlı və türk icmasının nümayəndələri ilə əməkdaşlıq şəraitində "907-ci düzəliş" in yumşaldılması və Azərbaycan -Ermənistan münasibətlərinin keyfiyyətə fərqli olan strateji mərhələyə keçməsi istiqamətində əhəmiyyətli nəticələrə nail olublar. ABŞ-ın nüfuzlu dövlət və ictimai xadimlərinin azərbaycanpərəst düşərgəyə cəlb olunmaları ABŞ-da Azərbaycan lobbisinin yaradılması istiqamətində atılmış mühüm addımdır. Son zamanlar ABŞ Konqresində Azərbaycanla bağlı yaradılan işçi qrupuna üzv olan konqresmenlərin də sayı artır.

"Diaspor və Lobbi" Strateji Araşdırma Mərkəzinin rəhbəri Zaur Əliyev hesab edir ki, ABŞ-ın Yəhudi diasporunun nümayəndələri Azərbaycana böyük kömək göstərə bilər. Onun sözlərinə görə, 1994-95 illərdə belə əməkdaşlığın təşəbbüscülərindən biri BMT-nin Baş Məclisinin işində iştirak edərkən və 1997-ci ildə ABŞ-a rəsmi səfəri zamanı yəhudi icmalarının nümayəndələri ilə görüşlər keçirmiş Heydər Əliyevdir: "Bütün bunlar onunla nəticələndi ki, mövcud məlumatlara görə, artıq 1997-ci ildə İsrailin baş naziri Benyamin Netanyahu Azərbaycanın maraqlarının təşəbbüsünə qoşulmaq tapşırığını verdi. Təqribən 1998-ci il martın 22-də ABŞ-ın yəhudi təşkilatı Konqresə "907-ci düzəliş"iin ləğvini nəzərdə tutan "İpək Yolu Strategiyası" qanun layihəsini təsdiq etmək çağırışı ilə müraciət etdi. Azərbaycanın müdafiə olunması işində yəhudi lobbisinin fəallığının artması ABŞ-ın erməni diasporunun ciddi narahatçılığına səbəb olub. Erməni lobbiçiləri çox yaxşı başa düşürlər ki, nəhəng intellektual və maliyyə potensialına, böyük siyasi nüfuza malik olan yəhudi diasporu çox təhlükəli rəqibdir".

Amerika Azərbaycanlıları Cəmiyyətinin sədri Tomris Azəri "Həftə içi"nə bildirdi ki, erməni diasporunun ABŞ-da güclü olması onların əvvəldən orada məskunlaşmaları və daha mükəmməl təşkilatlanmaları ilə bağlıdır. Onun sözlərinə görə, onlar həmçinin güclü maliyyə imkanlarına da malikdirlər: "Azərbaycan diasporu Amerikada erməni lobbisi qədər güclü deyil. 2001-ci ildə rəhmətlik Heydər Əliyev bizi Bakıya topladı və tapşırırdı ki, birlikdə işləyin. Çalışın ki, birlik olsun, qüvvətli diaspor yaradın, formalaşdırın. Amma biz onun istədiklərini lazımı qədər həyata keçiririkmi? Burada fəaliyyət göstərən digər Azərbaycan diaspor təşkilatları ilə çox yaxın münasibətlərimiz var. Amerika Azərbaycanlıları Cəmiyyəti hər zaman Türkiyə diaspor təşkilatları ilə birgə olub. Mən Amerikada ən böyük Türkiyə diaspor təşkilatları ilə birlikdə fəaliyyət göstərirəm. "Türk-Amerikan Dərnəkləri Birliyi"nin vitse-prezidentiyəm və bu təşkilat Amerikada birincidir. Birlikdə reallaşdıracağımız çox proqram var".

Azərbaycanlıların ən çox axın etdiyi ölkə isə Rusiyadır. Bu ölkədə yaşayan soydaşlarımızın sayı barədə müxtəlif məlumatlar səsləndirilir. Qeyri-rəsmi məlumatlara görə, Rusiyada 2 milyondan artıq soydaşımız yaşayır. Strateji baxımdan, həm də orada yaşayan soydaşlarımızın sayı baxımından Rusiyada lobbiçilik fəaliyyəti gücləndirilməlidir. Son zamanlar artıq bunun şahidi oluruq. Azərbaycanlılar artıq bazardan çıxaraq intellektual cəmiyyət formalaşdırmağa başlayıblar. Ümumrusiya Azərbaycanlıları Konqresinin icraçı direktorunun müavini İlqar Hacıyev də "Həftə içi"nə dedi ki, artıq Azərbaycan diasporu lobbiçilik istiqamətində fəaliyyətini artırır. Onun sözlərinə görə, Rusiyada çoxsaylı Azərbaycan əsilli alimlər, jurnalistlər, müəllimlər və digər sahədə fəaliyyət göstərən soydaşlarımız var: "Rusiyada yaşayan azərbaycanlıları sadəcə, bazarla bağlamaq düzgün deyil. Biz artıq daha ciddi fəaliyyət sahələri ilə bağlı ciddi addımlar atırıq. Ümumrusiya Azərbaycanlıları Konqresinin dövlət nümayəndələri, millət vəkilləri ilə əlaqələri var. Bizim çoxsaylı regional təşkilatlarımız fəaliyyət göstərir. Rusiyada digər Azərbaycan diaspor təşkilatları da Konqreslə əlaqəlidir və koordinasiya olunurlar. Soydaşlarımızın problemləri çıxdıqda da onlara yardımçı oluruq və hamını diaspor işlərinə cəlb etməyə çalışırıq".

Azərbaycanın diaspor təşkilatlarının əksəriyyəti isə Avropa ölkələrində fəaliyyət göstərir. Bu ölkələrin dünyaya təsir imkanlarını nəzərə alaraq, deyə bilərik ki, Azərbaycan diasporunun burada daha geniş və ciddi fəaliyyət göstərməsinə zəruriyyət var. Avropa ölkələrində fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatlarının rəhbərlərinin əksəriyyəti də bizimlə söhbətində lobbiçiləşmənin vacib olduğunu önə çəkdi. Çexiyada yaşayan azərbaycanlı

siyasi şərhçi Zamiq Məmmədli bildirdi ki, Çexiyadakı azərbaycanlılar kiçik qruplar halında iki müxtəlif diaspor təşkilatına bölünüblər. Onun sözlərinə görə, buna baxmayaraq irəliyə doğru addımlar da müşahidə olunur. Türkiyədə İzmir Azərbaycanlıları Mədəniyyət Mərkəzinin sədri Camal Mehmetxanoğlu vurğuladı ki, Azərbaycanın güclənməsi və bölgənin söz sahibinə çevrilməsi diaspor quruculuğu prosesinə də müsbət təsir edir. Bu gün hiss edirik ki, arxamızda güclü dövlətçiliyi olan Azərbaycan var. İsveçrə Yazarlar Birliyinin üzvü, politoloq Elxan Həsənlı dedi ki, isveçrəlilər artıq anlayıblar ki, Azərbaycan ermənilərin qondarma soyqırım siyasətinin qurbanıdır və bu yolda ən çirkin yollardan istifadə edirlər: "Artıq ölkə ictimaiyyəti riyakar erməni təbliğatına inanmır. Tutarlı faktlarla bunu sübut edə bilmişik".

Azərbaycan-Belçika Dostluq Cəmiyyətinin başqanı Ayhan Dəmirçi isə bildirdi ki, əvvəlki illərlə müqayisə etdikdə hazırda Azərbaycan daha çox tanınır: "Biz, bunu Avropa Parlamentində (AP) təşkil etdiyimiz tədbirlər zamanı da hiss edirik. Halbuki, əvvəllər Azərbaycanla bağlı söhbət düşəndə maraq və diqqət yox idi. Sonradan Azərbaycan dövlətinin və Belçikadakı səfirliyimizin, təşkilatımızın aktiv fəaliyyəti və sistemli çalışmaları nəticəsində ölkəmiz haqqında müsbət fikirlərin yaranmasına gətirib çıxardı".

Almaniyada yaşayan "Azərbaycanın dostları" cəmiyyətinin sədri Elman Mustafazadə iqtidar-müxalifət fərqi qoymadan bütün soydaşlarımızın Azərbaycan dövlətçiliyi yolunda birləşməsinin zəruriliyini önə çəkdi: "Xaricdə yaşayan soydaşlarımızın yalnız bir amacı olmalıdır - birlik".

İsveçin Stokholm şəhərində fəaliyyət göstərən Bütöv Azərbaycan Təşkilatının rəhbəri Teymur Eminbəyli Türkiyə türkləri ilə birgə fəaliyyət göstərdiklərini bildirdi: "Məqsədimiz əsasən burada yaşayan soydaşlarımızın İsveç cəmiyyətinə inteqrasiyası, Güney-Quzey azərbaycanlılarının bir-birinə daha da yaxın münasibətlər qurmalarına yardım etmək, mədəniyyətimizi, adət-ənənələrimizi, mətbəximizi qoruyub saxlamaq, soydaşlarımıza hüquqi yardımlar göstərməkdən ibarətdir. Bizlər, yəni Quzey azərbaycanlıları bura son 7-8 ildə gələnlik. Sayımızı dəqiq bilmirəm, amma deyilənə görə bir neçə min nəfərdir. Güneyli soydaşlarımız bura bizlərdən 20-25 il əvvəl gəlirlər. Onların da sayı dəqiq məlum deyil. Çünki bura gələrkən doğulduqları yer olaraq iranlı kimi qeyd olunublar. Türkiyə türklərinə gəlincə, onlar 50 ilə yaxındır ki, İsveçə kök salıblar. Əsas fəaliyyətləri restoran işidir. Onlarla da yaxşı münasibətlərimiz var. Onlar bizi, biz də onları milli tədbirlərimizə dəvət edirik".

Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin mətbuat xidmətinin rəhbəri Bəhruz Nəzərov bildirdi ki, dünya azərbaycanlılarının 2-ci qurultayından sonra qarşıya yeni vəzifələr qoyulub, yeni diaspor təşkilatları yaranıb. Qitə üzrə Azərbaycan diaspor təşkilatlarının fəaliyyətini əlaqələndirən strukturların yaradılmasına diqqət yetirilib: "Azərbaycanın qüdrətli dövlətə çevrilməsi də soydaşlarımızın xaricdə fəaliyyətinə müsbət təsir edir". B. Nəzərov əlavə etdi ki, 2002-ci ildə dünyada 218, 2006-cı ildə 336 diaspor təşkilatı var idisə, hazırda bunların sayı 416-ya çatıb: "ABŞ-da 22, Kanadada 21, Almaniyada 39, Fransada 12, İsveçdə 32, İsveçrədə 12 təşkilatımız var. Bu rəqəmlər hər bir ölkə üzrə müxtəlifdir. Ən böyük təşkilat Rusiyada fəaliyyət göstərən Ümumrusiya Azərbaycanlıları Konqresidir. Bu qurumun 81 regional təşkilatı var. Rusiya Azərbaycanlılarının Gənclər Təşkilatı isə 60-dan artıq təşkilatı özündə birləşdirir. Türkiyə Azərbaycanlıları Dərnəkləri Federasiyası 22, Avropa Azərbaycanlıları Konqresi 63, Belarus Azərbaycanlıları İcması 7 təşkilatı özündə birləşdirir. Nəzərinizə çatdırım

ki, bir çox təşkilatları özündə birləşdirən icmaların da sayı çoxdur. Azərbaycan diasporunda gənclərin sayı xeyli artıb. Gənclərlə işə üstünlük verilir və Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsində gənclərlə iş üzrə şöbə yaradılıb".

Yazı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun keçirdiyi müsabiqəyə təqdim olunur.

Həftə içi.-2011.-2-4 iyul.-№117.-S.12.

Dünya azərbaycanlıları Bakıya toplaşır

Bu gün Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı başlayır

İlham Quliyev

İyulun 5-də Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı başlayır. Dünyanın dörd bir yanında yaşayan azərbaycanlıların diaspor təşkilatlarının seçilmiş nümayəndələri bütün soydaşlarımızın Ana vətəni olan Azərbaycanın paytaxtında toplaşirlar. Qurultaya qədərki mərhələdə bu ali məclisdə iştirak etmək üçün 1272 nümayəndə seçilib. Qurultayda dünyanın 42 ölkəsindən 579 nümayəndə və 211 qonaq iştirak edəcək. Ən çox nümayəndə və qonaqla təmsil olunan ölkələr sırasında Rusiya Federasiyası 155, Türkiyə 101, Ukrayna 49, Almaniya 43, Gürcüstan 41, ABŞ 28, İsveç Krallığı 23, Niderland Krallığı 21, İsrail dövləti 17, Özbəkistan 13, Fransa 12, Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Krallığı 11, Kanada 10 nəfərlə təmsil olunublar.

Qurultayda Azərbaycanı ölkənin bütün bölgələrini əhatə edən dövlət və hakimiyyət strukturları, qeyri-hökumət təşkilatları, elm, təhsil, mədəniyyət və digər yaradıcı qurumlar və siyasi partiyalardan 677 nümayəndə və 405 qonaq təmsil edəcək.

Qurultay nümayəndələri və qonaqlar yaşadıkları ölkələrin ictimai, siyasi, iqtisadi və mənəvi həyatının bütün sahələrində fəal iştirak edən, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması işinə daim dəstək verən tanınmış alimlər və ziyalılar, iş adamları, müxtəlif ölkələrin parlament üzvləri, siyasi və ictimai xadimlər, bir sözlə, Azərbaycanı sevən, onun inkişafını və qüdrətinin artmasını arzulayan insanlardır.

Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayında ümumilikdə 13 ölkənin parlamentinin 29 deputatının iştirakı planlaşdırılır.

Qurultayda Qırğızıstan parlamentinin sədri Axmatbek Keldıbekovun, Gürcüstanın Diaspor məsələləri üzrə dövlət naziri Papuna Davitayanın, Türkiyə Respublikasının Nazirlər Kabineti yanında Xaricdə yaşayan Türklər və Qohum topluluqlar üzrə Başkanlığın rəhbəri Kemal Yurtnacın, Moldova Respublikasının Qaqauz Yeri Başqanı Mixail Formuzalın, Rusiya Federasiyası Xarici Ölkələrdə Yaşayan Həmvətənlərlə və Beynəlxalq Əməkdaşlıq üzrə Federal Agentliyinin idarə rəisi, general Vladislav Şvetsovun, Türkiyə Respublikası Baş nazirinin müşaviri Sadettin Kılıcın, Gürcüstanın Kvemo-Kartli bölgəsinin qubernatoru David Kirkitadzenin, Türkiyə Respublikasının Kacaeli Böyük şəhər Bələdiyyəsinin başçısı İbrahim Karaosmanoğlunun, Dağıstan Respublikasının ədliyyə naziri Azadi Rəhimovun və başqalarının iştirakı gözlənilir.

Dünya azərbaycanlılarının III Qurultayının ertəsi günü, iyul ayının 6-da Azərbaycan diasporu nümayəndələrinin Azərbaycanın dövlət və hökumət strukturlarının rəhbərləri ilə görüşü planlaşdırılır. Görüşdə Azərbaycanın iqtisadiyyatı, ölkədə gerçəkləşdirilən layihələr, gənclər siyasəti, təhsil, mədəniyyət və turizm sahəsində görülən işlər barədə ətraflı məlumat veriləcək, Azərbaycan dövlətinin xaricdə yaşayan həmvətənlərimizin daha da effektiv şəkildə dəstəkləməsi yolları müzakirə olunacaq.

Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayında ötən qurultaydan ötən müddət ərzində görülən işlərə dair hesabat veriləcək və Azərbaycan diasporunun daha da gücləndirilməsi yollar müzakirə olunaraq müvafiq qərarlar qəbul olunacaq. Toplantıda “Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayının qətnaməsi”, “Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevə Müraciət”, “Dünya azərbaycanlılarına Müraciət”, “Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münafişəsi ilə əlaqədar beynəlxalq təşkilatlara, xarici ölkələrin parlamentlərinə, dövlət və hökumət başçalarına Müraciət”in qəbul olunacağı gözlənilir.

Xatırladaq ki, Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayı Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 2001-ci il noyabrın 9 və 10-da Bakıda keçirilib. Qurultayda 36 xarici ölkədən 406 nümayəndə və 63 qonaq iştirak edib. Qurultayda Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurasının üzvləri müəyyənləşdirilmiş ümummilli lider Heydər Əliyev Şurasının sədri seçilmişdi.

Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayı isə 2006-cı ilin mart ayının 16-da Bakı şəhərində keçirilib. Qurultayda 49 xarici ölkədən 593 nümayəndə və 388 nəfər qonaq iştirak edib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurasının sədri seçilib.

Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayından da gözləntilər böyükdür. Ötən qurultaylardan keçən müddət ərzində dünyadakı Azərbaycan diasporu xeyli güclənib. Soydaşlarımız harada yaşamalarından asılı olmayaraq təşkilatlanır, bir-birləri ilə daha sıx təmasda olur, üzləşdikləri problemləri birlikdə həll etməyə çalışırlar.

Məlum olduğu kimi, qonşu ölkədən olan Rusiya, Ukrayna, Gürcüstanda yaşayan azərbaycanlıların sayı yüzminlərlədir. Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra bu ölkələrdə yaşayan azərbaycanlıların problemləri həmişə Bakını narahat edib. Bu problemlərin həlli üçün Azərbaycan dövləti ilə birlikdə həmin ölkələrdə yaşayan soydaşlarımızın da fəallığına ehtiyac olduğu bildirilib. Ötən illər ərzində dövlətin bu sahəyə diqqətinin artması ilə yanaşı, soydaşlarımızın fəallığı məsələsi də müəyyən mənada həllini tapıb. Bu gün həm Rusiyada, həm Ukraynada, həm də Gürcüstanda yaşayan azərbaycanlıların güclü diaspor təşkilatları var. Bu təşkilatlar Azərbaycanın həmin ölkələrdəki səfirlikləri ilə bərabər soydaşlarımızın güvənc yerinə çevriliblər. Hər hansı bir problem yaranan zaman soydaşlarımızın müraciət ünvanlaya, yardım ala bildikləri ünvanlar var.

Ötən illər ərzində Avropa ölkələrində yaşayan azərbaycanlılar da təşkilatlanma istiqamətində ciddi addımlar ata biliblər. Demək olar ki, Avropanın bütün dövlətlərində Azərbaycan diaspor təşkilatları yaradılıb və əməli fəaliyyətə keçib. Növbəti addım kimi Avropadakı diaspor təşkilatlarını özündə birləşdirən Benilüks Azərbaycanlıları Konqresi yaradılıb.

Okeanın o tayında da diaspor işinə böyük diqqət ayrılıb. Əvvəlki illərdə bu işi yalnız Tomris Azərinin rəhbərlik etdiyi Amerika Azərbaycanlıları Cəmiyyəti həyata keçirdisə indi oradakı diaspor təşkilatlarının sayı artıb. Müasir dövrün tələblərinə uyğun fəaliyyət göstərən bu təşkilatlar ABŞ-da Azərbaycanın maraqlarını daha mükəmməl formada müdafiə edə bilirlər.

Diasporumuzun ən fəal nümayəndələri olan gənclərimizin bir araya gətirilməsi istiqamətində də nəzərəcarpacaq addımlar atılıb. Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayından sonra xarici ölkələrdə yaşayan və təhsil alan azərbaycanlı gənclərin təşkilatlanması prosesi sürətləndirilib. Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsində bu sahədə fəaliyyəti daha da səmərəli etmək məqsədi ilə Gənclərlə İş Şöbəsi yaradılıb.

Təbii ki, diaspor işinin bu səviyyəyə çatması dünyanın müxtəlif ölkələrinə səpələnmiş azərbaycanlıların Ana vətənlə əlaqələrinin qorunub saxlanmasına, ana dilimizin, tariximizin öyrənilməsinə böyük töhfələr verməkdədir. Dünyanın müxtəlif ölkələrində bu məqsədlərə xidmət edən Azərbaycan Evlərinin fəaliyyət göstərməsi, bazar günü məktəblərinin açılması bunu deməyə əsas verir.

Artıq soydaşlarımız yaşadıkları ölkələrin ictimai-siyasi həyatına da nüfuz etməyə başlayıblar. Düzdür, bu iş hələ yavaş-yavaş gedir. Amma artıq ilkin şərtlər göz qabağındadır. Xaricdə yaşayan soydaşlarımız da hiss edirlər ki, problemlərinin həllinə nail olmaq üçün bu sahədəki fəallıqlarını artırmalı, siyasi gücə çevrilməlidir ki, onlarla hesablaşsınlar.

Azərbaycan diasporunun əsas hədəflərindən biri təbii ki, ölkəmiz haqqında həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi, torpaqlarımızın işğalı ilə bağlı məsələlərin gündəmdə saxlanması və erməni yalan məşinının qarşısının alınmasıdır. Təbii ki, bütün bunlar heç də asan məsələlər deyil. Hamıya yaxşı məlumdur ki, dünyanın müxtəlif ölkələrindəki, o cümlədən Avropadakı və ABŞ-dakı erməni diasporu çox güclü mövqelərə və əlaqələrə malikdirlər. Onların yaxşı maliyyə imkanları da var. Neçə illərdir Ermənistan dövləti məhz diaspor təmsilçilərinin ianələri hesabına ayaqda dura bilər. Ermənilərin diaspor işi sahəsində çox zəngin və böyük tarixə malik təcrübələri də var. Yenicə formalaşmaqda olan Azərbaycan diasporu məhz belə bir mütəşəkkil gücə qarşı güc ortaya qoymalıdır. Artıq ermənilər bizim diasporun bu gücünü hiss etməkdədirlər. Baş verən proseslər, soydaşlarımızın, Azərbaycan diaspor təşkilatlarının erməni diasporuna müqavimət göstərmək gücünün olduğunu ortaya qoyur.

Azərbaycan dövlətinin getdikcə güclənməsi, regional liderə çevrilməsi də diaspor işinə böyük bir təkandır. Bu gün Azərbaycan iqtisadi cəhətdən qüdrətli dövlətə çevrilib, dünya miqyaslı layihələr gerçəkləşdirir, dünyanın inkişaf etmiş ölkələri Azərbaycanı tərəfdaş və müttəfiq kimi görməyə maraqlıdırlar. Azərbaycanın etibarlı tərəfdaş imici qazanması dövlətimizi yeritdiyi müstəqil xarici siyasət kursu ilə bağlıdır. Malik olduğu bütün bu üstünlüklər Azərbaycan dövlətinə dünyanın ayrı-ayrı ölkələrində yaşayan azərbaycanlılara, Azərbaycan diasporuna daha böyük qayğı göstərməsinə şərait yaradıb. Bu status soydaşlarımızın vəzifələrində də dəyişikliklərə səbəb olub. Bunun nəticəsidir ki, Azərbaycanın xaricdəki icması əvvəllər olduğu kimi sadəcə olaraq etnik icma deyil, məhz böyük bir məlum millətin təmsilçisinə çevrilməkdədir. Bu yeni dövr Azərbaycan diasporuna sonsuz qürur bəxş etməklə yanaşı, eyni zamanda həll olunması məsələlər də ortaya qoyur. Əgər əvvəllər diasporun əsas məqsədi yaşadığı ölkədə Azərbaycan mədəniyyətini təbliğ etmək və azərbaycanlıların kim olduqları haqqında bilgiləri artırmaq idisə, yeni dövrdə soydaşlarımız həm də millətimizin maraqlarını müdafiə etməli və onun yaşadıkları ölkələrlə əlaqələrini inkişaf etdirməkdir.

Ümumiyyətlə, bugünkü qurultay xaricdə yaşayan azərbaycanlıların birləşməsi üçün gözəl bir imkandır. Sosial şəbəkələrin aktual olduğu bir dövrdə ünsiyyət və ideya mübadiləsi uğurlu təşkilatlanmanın əsasını təşkil edir. Qurultayın nəticələrinə gəlincə isə, fikrimizcə, soydaşlarımızın aktiv ünsiyyəti gələcəkdə həyata keçiriləcək bir sıra yeni ideya və layihələrə rəvac verəcək.

Dünya Azərbaycanlılarının üçüncü qurultayı

Səttar Sevgin: “Hər birimiz üçün önəmli sayılmaqdadır”

“Azərbaycan diasporunun ən mütəşəkkil və güclü olduğu yer məhz İsveçdir”

Süleyman İsmayılbəyli

“Azərbaycan Federasiyası İsveç”in başkanı Səttar Sevginin “OLAYLAR”-a müsahibəsi

- Səttar bəy, Dünya Azərbaycanlılarının üçüncü qurultayı ərəfəsində yaşadığımız ölkədə fəaliyyət göstərən Azərbaycan diasporunda əhval-ruhiyyə necədir?

- Yaşadığımız İsveç ölkəsi Avropanın ən inkişaf etmiş ölkələrindən sayılmaqdadır. İsveçin inkişaf etmiş ölkələr arasında yerləşməsi isə özü ilə bəzi ictimai və siyasi rahatlıqlar gətirir. Bu imkanlardan istifadə etmək və vətənimiz Azərbaycanı layiqincə tanımaq hər birimizin borcudur və biz “Azərbaycan Federasiyası İsveç” olaraq bu ağır və məsuliyyətli işin öhdəsindən gəlməyə çalışırıq. Dünya Azərbaycanlılarının üçüncü qurultayı hər birimiz üçün həyəcan verici və önəmli sayılmaqdadır. Bu Qurultay həm tarixi, həm siyasi həm də dayanışma və həmrəylik baxımından çox önəmlidir. Ümid edirik ki, bu kimi yığıncaqlar və qurultaylar vətənimiz Azərbaycan uğrunda çalışan insanlarımızı bir-birinə daha da yaxınlaşdırır və birliyimizi gücləndirə bilər.

- Qurultaya hansı təkliflərlə gəliirsiniz?

- Əvvəlcə onu qeyd edim ki, “Azərbaycan Federasiyası İsveç” bu qurultayın başanlı və dolğun olacağına inanır və bu nədənlə biz öz təkliflərimizlə Bakıya gəlirik. “Azərbaycan Federasiyası İsveç” bu ölkədə yaşayan güneyli-qzeyli bütün azərbaycanlıları təmsil edir və bu qurum ümumiyyətlə ictimai və mədəni sahədə çalışır, Buna əsasən biz daha çox mədəniyyət və ictimai sahədə aktiv olan qüvvələrə təkliflərimizi verəcəyik və bu sahədə işləyən qurumlar, orqanlar bizim əsas prioritetimizi təşkil edəcək. Ana projələrimiz içində işğal olunmuş topraqlarımızın azadlığı və Güney Azərbaycanda millətimizin özgür yaşama, öz milli mədəni haqlarını əldə etmə uğrunda çalışmalardır.

- Hazırda fəaliyyət göstərdiyiniz ölkədə həmvətənlərimizin təşkilatlanması hansı səviyyədədir?

- Avropa ölkələri içində Azərbaycan diasporunun ən mütəşəkkil və güclü olduğu yer məhz İsveçdir. “Azərbaycan Federasiyası İsveç” yaranandan bəri bu ölkədə çoxlu fəaliyyətlər həyata keçirilib. Mənim fikrimcə bu səylər və fəaliyyətlər get-gedə öz bəhrəsini və nəticəsini verməkdədir, İsveçdə Azərbaycan adına fəaliyyət göstərən dərnəklərin çoxu bizim quruluşumuzda üzvdürlər və bu da İsveçdə diasporanın nə üçün öndə getdiyini bir daha sübut edir.

- Federasiya olaraq bu il nə kimi tədbirlər keçirmisiniz və gələcək planlarımızda nələr var?

- “Azərbaycan Federasiyası İsveç” hər il olduğu kimi bu il də öz ictimai və mədəni projətlərini yerinə yetirməyi düşünür. 2011-ci il başlanandan bəri “Azərbaycan Federasiyası İsveç” çeşidli proqramların təşkilatçısı

olmuşdur. Buna örnək olaraq 31 Dekabr Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü, 20 Yanvar faciəsinin anılması, 21 Fevral Dünya ana dili gününün anılması, Bahar bayramının gəlişi və Son Çərşənbə bayramının qutlanması, Bahar bayramı münasibəti ilə musiqi konserti, 23 Aprel Dünya Uşaq bayramını göstərmək olar. Qarşıdakı zaman ərzində də “Azərbaycan Federasiyası İsveç” yeni layihələr nəzərdə tutub. Həmin tədbirlər barədə gələcəkdə media vasitəsilə geniş bilgiler veriləcək..

- Səttar bəy, Azərbaycan həqiqətlərini yaşadığımız ölkənin ictimaiyyətinə çatdırılmasında qarşıya hansısa problemlər çıxırmı?

- İsveç azad və demokratik unitara sahib olduğu üçün ictimai və mədəni fəaliyyətlərə o qədər də maneələr yaradılmır. Ancaq hər yerdə olduğu kimi Azərbaycan düşmənləri burada da bizim fəaliyyətlərimizə əngəl yaratmaq istəyirlər. Buna misal olaraq üzdən iraq qonşuların lobbicilikdə olan nümayəndələri və islam dinini özlərinə alət etmiş irqçi, şovinst İran dövlətinin əl altılarını saymaq olar. Bütün bunlara baxmayaraq “Azərbaycan Federasiyası İsveç” tutduğu yolda əmin addımlarla irəliləyir və Azərbaycanın adını hər zaman yüksəklərdə tutmağa çalışır. Fəaliyyətimizi bundan sonra da davam etdirəcəyik.

- Sizcə Azərbaycan diasporu erməni diasporunun Azərbaycan əleyhinə fəaliyyətini zərərsizləşdirə bilirmi?

- Keçən il erməni və kürd lobbilərinin siyasi propaqanda və fəaliyyəti sayəsində qondarma erməni soyqırımı bir səs üstünlüyü ilə İsveç parlamentində tanındı ki, bu bizi bir türk və azərbaycanlı olaraq dərindən narahat, məyus etdi. Çox təəssüflər olsun ki, dünyanın mədəni və uyğar ölkələrindən sayılan İsveçdə bəzi ermənipərəst və türksevmez qüvvələr bəzi hallarda öz çirkin niyyətlərini həyata keçirməyi bacarırlar. Ancaq onu da demək lazımdır ki, biz “Azərbaycan Federasiyası İsveç” olaraq bütün bu məkrli və çirkin siyasətlərin qarşısında dayanmışıq və dayanacağıq. İsveç ictimaiyyətini Azərbaycan reallıqları ilə tanış etmək isə bizim birinci və ən önəmli işlərimizdən biri olmalıdır.

- İsveçdə Azərbaycan diasporunun ictimai-siyasi proseslərə, Azərbaycanla bağlı qərarların qəbul edilməsi prosesinə təsir göstərə bilmək imkanı son illər ərzində necə dəyişib?

- Azərbaycan türklərinin köç tarixi qısa olduğu üçün bizim yaşadığımız ölkədə alınan qərarlara təsir göstərə bilməmişik. Ancaq zaman getdikcə alınan qərarlara təsir etmək şansımız çoxalmaqdadır. Bu həm də öz iç problemlərimizlə məşğul olmamızdan qaynaqlanır.

Olaylar.-2011.-5 iyul.-№110.-S.4.

Azərbaycan ziyalıları diaspor quruculuğu prosesinə daha fəal qoşulmağa başlamışlar

Bakı, 5 iyul (AzərTAc). Bu gün artıq Dünya azərbaycanlılarının III qurultayı keçirilir. Çox sevinirəm ki, mən də bu qurultayların ikisinin iştirakçısı olmuşam.

Bu sözləri iyulun 5-də Bakıda keçirilən Dünya azərbaycanlılarının III qurultayının iştirakçısı, Hyuston–Bakı Qardaşlaşmış Səhərlər Cəmiyyətinin prezidenti İradə Axundova AzərTAc-a müsahibəsində demişdir. Qonaq vurğulamışdır ki, qurultayın təşkili Azərbaycan üçün çox əhəmiyyətli hadisədir. Xaricdə yaşayan azərbaycanlıların bir araya gəlməsi, perspektiv planları müzakirə etmələri üçün belə tədbirlər çox vacibdir. İradə Axundova bildirmişdir ki, bundan əvvəlki iki qurultaydan sonra xaricdə yaşayan soydaşlarımızın təşkilatlanması prosesi daha böyük vüsət almış, onların ictimai-siyasi həyatda iştirak səviyyəsi yüksəlmiş, azərbaycanlı ziyalıları diaspor quruculuğu prosesinə daha fəal qoşulmağa başlamışlar.

Azərbaycan həqiqətlərinin beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılması, dünya azərbaycanlılarının birlik və həmrəyliyinin möhkəmlənməsi, mədəni irsimizin təbliği, digər xalqların diaspor təşkilatları ilə əlaqələrin inkişafı, türk dünyasının birliyi istiqamətində fəaliyyətin intensivləşməsi baxımından mühüm nailiyyətlər əldə olunmuşdur.

AzərTAc
5 iyul 2011-ci il

Dünya azərbaycanlılarının birliyi: həmrəylik ideyasından dövlət siyasətinə

dr. Akkan Suver,

Türkiyənin Mərmərə Qrupu Strateji və Sosial Araşdırmalar Vəqfinin başqanı

Müstəqil dövlət olaraq dünya birliyində öz layiqli yerini tutmuş Azərbaycan bu gün daha bir möhtəşəm hadisəni tarixinə əbədlilik həkk edir. Dünya Azərbaycanlılarının sayca III Qurultayı keçirilir və bu tədbir təkcə dünyanın dörd bir yanında yaşayan azərbaycanlı qardaşlarımız yox, bütün türk dünyası üçün böyük əhəmiyyətə malikdir. Çünki bu qurultayda azərbaycanlılarla yanaşı, dünyanın ən qədim qövmələrindən olan türk dünyasının digər təmsilçiləri də bir araya gəlirlər.

Mərmərə Qrupu Vəqfi olaraq Türkiyədən olan nümayəndə heyəti kimi Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayında təmsil olunmaq böyük şərəf və yüksək məsuliyyət hissidir. Çünki Azərbaycan və Türkiyə arasında münasibətlər xüsusi səciyyə daşıyır. Eyni soykökündən gələn, ortaq dili, dini, tarixi paylaşan ölkələrimiz arasında yaranan əlaqələr dinamik və çoxşaxəli xarakterə malikdir. Xalqlarımızın qarşılıqlı əlaqələrində səmimilik, qardaşlıq və dostluq hər zaman xüsusi önəm verilən cəhətlər olub. Ən böyük hakim sayılan zaman isə Azərbaycan və Türkiyə münasibətlərinin kifayət qədər möhkəm özüllər üzərində qurulduğunu, bütün maneə və çətinliklərə mətinliklə sinə gərdiyini dəfələrlə sübuta yetirib. Daim bir-birlərinin yanında olan ölkələrimiz sevinc və kədərlərini bölüşməyi də bacarıblar, zamanın ən çətin sınaqlarından şərəflə çıxmağı da. Böyük Atatürkün dediyi kimi, Azərbaycanın kədəri kədərimiz, sevinci sevincimiz olub. Ulu öndər Heydər Əliyevin "Biz bir millət, iki dövlətlik" deyə səciyyələndirdiyi Azərbaycan-Türkiyə əlaqələri bu gün hər iki ölkə liderlərinin birgə səyi nəticəsində özünün sürətli yüksəliş mərhələsini yaşayır və ölkələrimiz arasında münasibətlərin mövcud səviyyəsi bunun əyani təsdiqi kimi çıxış edir.

Dünya Azərbaycanlıları Qurultayı da digər mühüm missiyaları ilə yanaşı, Azərbaycan-Türkiyə, eləcə də türk dünyası arasında birliyin möhkəmlənməsinə özünəməxsus töhfələr verir. Bu mənada, sözügedən qurultayın əhəmiyyəti, azərbaycançılıq ideologiyasının geniş intişar tapmasında, dünyanın müxtəlif bölgələrində yaşayan azərbaycanlılar arasında milli birliyin daha da güclənməsi və onların təşkilatlanmasında oynadığı rol olduqca böyükdür. O da birmənalı həqiqətdir ki, dünya tarixinə ən görkəmli şəxsiyyətlərdən biri kimi daxil olmuş Heydər Əliyevin azərbaycançılığı ümummillə ideologiya olaraq irəli sürməsi bu dahi insanın xalqına, Azərbaycan dövlətçiliyinə göstərdiyi tarixi xidmətdir. Çünki azərbaycançılıq müasir Azərbaycanın yaranmasına, onun dinamik inkişaf yolunda inamla irəliləməsində güclü ideoloji amil oldu.

Ötən əsrin son onilliyində mürəkkəb tarixi şəraitdə yenidən dövlət müstəqilliyinə qovuşan Azərbaycanda milli-mənəvi dəyərlərə hörmət, Vətənə bağlılıq, azərbaycançılıq duyğularına əsaslanan həmrəylik ideyası yenə də Heydər Əliyevin sayəsində ictimai təşəbbüslər çərçivəsindən çıxdı. Artıq bu ideya real əməldə özünü göstərərək dövlət siyasəti səviyyəsinə yüksəlib çoxşaxəli fəaliyyətin əsas istiqamətlərindən birinə çevrildi. Xalqın milli-mədəni eyniyyətini qoruyub saxlayan ideologiyanın ölkənin mənəvi və fiziki cəhətdən güclənməsində hansı vacib

rolu oynadığını bugünkü Azərbaycana baxmaqla aydın görmək mümkündür. Günümüzün Azərbaycanı isə modern inkişaf yolunda mühüm nailiyyətlərə imza ataraq inamla irəliləyən, bütün mühüm sahələrdə sürətli tərəqqi yaşayan ölkədir.

Heydər Əliyevin misilsiz tarixi xidmətlərindən biri də dünya azərbaycanlılarının yığcam yaşadıkları ölkələrdə təşkilatlanması, birlik və mütəşəkkilliyinin gücləndirilməsi, tarixi Vətənlə əlaqələrinin möhkəmləndirilməsinə xidmət edən məqsədyönlü addımların atılması oldu. Nəticədə azərbaycançılıq ideologiyası və məfkurəsi təkcə Azərbaycanda yox, müxtəlif xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlılar arasında da dərin kök salmağa başladı. 2001-ci il noyabrın 9-10-da Bakıda ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayının keçirilməsi isə böyük tarixi əhəmiyyət kəsb etdi. Qurultayın qarşıya qoyduğu vəzifələrə nəzər salmaqla da bunu aydın görmək mümkün idi. Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunun daha da artırılması, müxtəlif ölkələrdə Azərbaycan dilinin, tarixinin, mədəniyyətinin yüksək səviyyədə təbliği, Ermənistanın təcavüzkarlıq siyasətinin ifşası, bədnam erməni lobbisinə qarşı sistemli və ardıcıl əks-hücumun təşkili başlıca vəzifələr olaraq müəyyənləşdirilmişdi. Bütün bunlar həm də Heydər Əliyevin müxtəlif xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlılarla görüşündə daim onlara etdiyi əsas tövsiyələr sırasında yer alırdı. Dəfələrlə Mərmərə Qrupu Vəqfi olaraq buna bilavasitə şahidlik etmişik.

Azərbaycan xalqının bu böyük oğlunun Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayında səsləndirdiyi aşağıdakı fikirlər isə onun hansı böyük ideyalar daşıyıcısı olduğunun real təsdiqi idi: "Bizim vəzifəmiz, Azərbaycan dövlətinin vəzifəsi ondan ibarətdir ki, bütün ölkələrdə yaşayan azərbaycanlılara mümkün olan qayğını, diqqəti göstərsin, onların həyatı ilə maraqlansın və dövlətimizlə ayrı-ayrı ölkələrdə olan Azərbaycan icması arasında əlaqələri daha da inkişaf etdirdirsin. Azərbaycanın xaricində yaşayan azərbaycanlılar isə gərək indi müstəqil Azərbaycan ilə daha da sıx əlaqələr qursunlar. Bunlar hamısı dünyada olan bütün azərbaycanlıların birliyinin, həmrəyliyinin təmin olunması üçün əsas şərtlərdir. Bizim hamımızı birləşdirən, həmrəy edən azərbaycançılıq ideyasıdır, azərbaycançılıqdır. Öz ürəyimdən gələn fikirləri bir daha bildirmək istəyirəm ki, hər bir insan üçün milli mənsubiyyəti onun qürur mənbəyidir. Həmişə fəxr etmişəm, bu gün də fəxr edirəm ki, mən azərbaycanlıyam!!!"

Müstəqil Azərbaycanın sosiomədəni və etnik-geosiyasi cəhətlərini özündə birləşdirən azərbaycançılıq bu gün dünya azərbaycanlılarının birlik və həmrəyliyinin təmin olunmasında mühüm vasitəyə çevrilib. Qarşılıqlı dəstək, əməkdaşlıq və bərabərliyin mühüm əsasını təşkil edən bu ideologiya dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan azərbaycanlıların həmin ölkələrin iqtisadi, ictimai-siyasi və mədəni həyatına inteqrasiya olunmasına da heç bir maneə yaratmır. Əksinə, onların yaşadıkları ölkələrdə nüfuzlu və fəal toplum kimi çıxış etməsinə, həmin dövlətlərlə Azərbaycan Respublikası arasında dostluq və əməkdaşlıq əlaqələrinin inkişafında əhəmiyyətli rol oynamalarına gətirib çıxarır.

Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi siyasətinin müasir dövrün tələblərinə adekvat şəkildə həyata keçirilməsi Heydər Əliyev irsinin ən görkəmli nümayəndəsi olan Prezident İlham Əliyevin fəaliyyətində ən böyük uğurlardan biri kimi xarakterizə edilə bilər. Cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycanın qüdrətli dövlətə çevrilməsi dünyada yaşayan azərbaycanlıların da mövqeyini əhəmiyyətli dərəcədə gücləndirir. Dövlət başçısı öz

çıxışlarında bu məqamı dəfələrlə və xüsusi qeyd edib. Bununla yanaşı, müxtəlif xarici ölkələrə səfərləri çərçivəsində burada yaşayan azərbaycanlılarla görüşlərə də Prezident İlham Əliyev həmişə böyük önəm verir. Onların problemləri ilə yaxından maraqlanır, Azərbaycan reallıqlarının təbliği istiqamətində öz dəyərli tövsiyələrini verir. Bunun nəticəsidir ki, Azərbaycanın demokratik inkişafında, iqtisadiyyatının modernləşməsində dövlətlə, ölkə əhalisi ilə yanaşı, dünyanın ən müxtəlif guşələrinə səpələnmiş azərbaycanlılar da yaxından iştirak etməyə çalışırlar. Belə bir istək onların həm də azərbaycanlı milli kimliyinin, etnik tarixi, coğrafi özəlliklərinin qorunmasında müəyyən rol oynayır.

Dünya Azərbaycanlılarının 2006-cı ildə keçirilmiş II Qurultayı isə azərbaycanlıların bir araya gəlməsində, fəaliyyətlərinin koordinasiya edilməsində yeni mərhələnin başlanmasına start verdi. Qurultayda kifayət qədər mühüm məsələlərə, məsələn, diaspor quruculuğu istiqamətində görülmüş işlərə, xaricdə yaşayan azərbaycanlıların üzləşdiyi bəzi problemlərə, yaşadıkları ölkələrin iç siyasətinə təsir imkanlarının öyrənilməsinə, onların tarixi Vətənlə daha geniş əlaqələrinin qurulmasına xidmət edən tədbirlərin hazırlanmasının təmin edilməsinə diqqət yetirildi. Qurultayın ən önəmli nəticələrindən biri onun azərbaycançılıq məfkurəsinə həm də yeni bir nəfəs bəxş etməsi oldu.

Müasir Azərbaycanın gücü yalnız onun sürətli iqtisadi, siyasi, mədəni inkişafı ilə məhdudlaşmır. Bu potensial öz mənbəyini həm də ölkə vətəndaşları ilə yanaşı, bu ərazidən kənarında yaşayan digər azərbaycanlılar arasında möhkəm milli həmrəyliyin, sıx birliyin təşəkkülündən götürür. Əsasında Azərbaycan xalqının tarixi, mənəvi-əxlaqi və mədəni ənənələri zəminində birlik ideyası duran azərbaycançılıq milli ideologiya kimi bu gün müasir Azərbaycanı daha güclü duruma gətirir. Eyni zamanda, milli ideologiyanın əsası olan azərbaycançılıq layiqli həyatın və şəxsi azadlığın ayrılmaz atributu kimi çıxış edir. Bu, yaşadığı məkan və mühitdən asılı olmayaraq hər bir azərbaycanlı üçün keçərlidir.

Elə Dünya Azərbaycanlılarının Qurultayının fəlsəfəsinin əsasını da kifayət qədər geniş spektrə malik azərbaycançılıq ideyası təşkil edir. Bu fəlsəfənin meydana gəlməsi ulu öndər Heydər Əliyevin, daha geniş şəkildə davamlı xarakterə malik olması, əbədiyaşarlığının təmin edilməsi Prezident İlham Əliyevin adı ilə bağlıdır. Ancaq bu fəlsəfə və onun mahiyyəti təkcə Azərbaycan yox, bütün türk dünyası üçün də xüsusi önəmə malikdir. Bu mənada, qətiyyətlə söyləmək mümkündür ki, Dünya Azərbaycanlılarının Qurultayının daşdığı əhəmiyyət Azərbaycan və azərbaycanlıların yaşadığı coğrafiya ilə məhdudlaşmayaraq bütün türk dünyası üçün keçərlidir.

Azərbaycan.-2011.-5 iyul.-№ 143.-S.10.

Bizim hamımızın bir Vətəni var - Azərbaycan

Bu gün Dünya Azərbaycanlılarının III qurultayı öz işinə başlayır

Biz istəyirik ki, müxtəlif ölkələrdə yaşayan azərbaycanlılar həmin ölkələrin vətəndaşı kimi, istədikləri kimi yaşasınlar. Ancaq heç vaxt öz milli köklərini, milli mənsubiyyətlərini itirməsinlər. Bizim hamımızı, azərbaycanlıları birləşdirən milli mənsubiyyətimizdir, tarixi köklərimizdir, milli-mənəvi dəyərlərimizdir, milli mədəniyyətimizdir - ədəbiyyatımız, incəsənətimiz, musiqimiz, şeirlərimiz, mahnılarımız, xalqımıza mənsub olan adət-ənənələrdir. Bizim hamımızı birləşdirən, həmrəy edən azərbaycançılıq ideyasıdır, azərbaycançılıqdır.

Heydər ƏLİYEV

Ümummilli lider

Azərbaycan xalqı böyük xalqdır. Biz 50 milyonuq. Bu, dünya miqyasında böyük xalqdır. Bizim hamımızın bir Vətəni var - Azərbaycan. Çalışmalıyıq ki, doğma Vətənimizi möhkəmləndirək, zənginləşdirək, qüdrətli dövlətə çevirək.

İlham ƏLİYEV

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Əliqismət Bədəlov

Bu gün Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının III qurultayı öz işinə başlayır. Qurultaya 1272 nümayəndə seçilib. Bu mötəbər tədbirdə dünyanın 42 ölkəsindən 579 nümayəndə və 211 qonaq iştirak edir. Ən çox qonaq və nümayəndə Rusiya (155), Türkiyə (101), Ukrayna (49), Almaniya (43), Gürcüstan (41), ABŞ (28), İsveç (23), Niderland (21), İsrail (17), Özbəkistan (13), Fransa (12), Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Krallığı (11) və Kanada (10) ölkələrindəndir.

Üçüncü qurultayda, həmçinin ümumilikdə 13 ölkə parlamentinin 29 deputatı iştirak edir.

Dünya azərbaycanlılarının qurultayı çox böyük tarixi hadisədir. Dünyanın müxtəlif ölkələrindəki azərbaycanlıların bir araya gəlmək təklifi və təşəbbüsü, dünya azərbaycanlılarının təşkilatlanma prosesi ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən irəli sürülmüşdür. Ümummilli lider Heydər Əliyev dünya azərbaycanlılarının vahid məqsəd ətrafında birləşdirilməsi ideyasını reallaşdırmağı zəruri vəzifə kimi qarşıya qoymuşdur. Böyük tarixi şəxsiyyət xaricdə yaşayan azərbaycanlıların təşkilatlanmasını, məskunlaşdıqları ölkələrin ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak etməsini, doğma Vətənlə əlaqələrinin genişləndirilməsi məsələlərini prioritet vəzifələrdən hesab edirdi. Tarixi Vətəndən uzaq düşünlərin problemlərinin həllini, onların hüquqlarının müdafiəsini təmin etmək üçün bütün imkanlardan istifadə olunmasını xüsusi vurğulayırdı. Ulu öndər Heydər Əliyev hələ Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri olarkən dünya azərbaycanlılarının bir araya gəlməsi barədə qətiyyətli addımlar

atırdı. Ümummilli liderin təşəbbüsü ilə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisi 1991-ci ilin sonunda 31 dekabrı Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik və Birlik Günü elan etmiş, onun bütün ölkə miqyasında dövlət bayramı kimi qeyd olunması üçün Azərbaycan Respublikasının Ali Soveti qarşısında vəsətət qaldırmışdır.

1993-cü ildə xalqın təkidli tələbləri ilə yenidən siyasi hakimiyyətə gələn ulu öndər Heydər Əliyev xaricdə yaşayan azərbaycanlıların bir araya gəlməsi, təşkilatlanması və bu istiqamətdə qarşıya çıxan problemlərin aradan qaldırılması, onların hüquqlarının müdafiəsini təmin etmək üçün dövlətin bütün imkanlarını səfərbər etmişdir. Ölkədə aparılan uğurlu islahatlar, beynəlxalq standartlara tam uyğun yeni qanunların qəbul edilməsi, Avropaya və dünya birliyinə inteqrasiya, iqtisadi sahədə əldə olunan nailiyyətlər müstəqil dövlətimizin mövqelərini tədricən möhkəmləndirir, əlaqələrini genişləndirirdi. Aparılan hüquqi və siyasi islahatlar Azərbaycanın demokratik dövlət, vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu yolu ilə inamla addımladığını təsdiqləmiş, onun beynəlxalq nüfuzunu getdikcə yüksəltmişdir.

Qazanılan uğurlar ölkədə milli birliyin təmin olunmasına öz töhfəsini vermiş, dünyanın müxtəlif guşələrində yaşayan azərbaycanlıların daxili inamını və qürur hissini gücləndirmiş, tarixi Vətənin maraqları naminə daha sıx birləşərək fəaliyyət göstərməsi üçün zəmin yaratmışdır. Dünya azərbaycanlılarının ümumi məqsəd, vahid azərbaycançılıq ideyası ətrafında birləşməsi yolunda həyata keçirilən tədbirlər artıq öz bəhrəsini verir.

Heydər Əliyevin təşəbbüsü və sərəncamı ilə 2001-ci ilin noyabrında Bakıda keçirilmiş Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayı qarşıya qoyulmuş vəzifələrin reallaşdırılması istiqamətində son mərhələ oldu. Qurultay xaricdəki soydaşlarımızın birləşməsi yolunda mühüm əhəmiyyət kəsb etmiş, diaspor hərəkətinin tarixində keyfiyyətcə yeni mərhələnin başlanğıcını qoymuşdur. Birinci qurultay həm də ona görə yaddaşlara əbədi həkk olundu ki, Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması ideyası məhz bu qurultayda formalaşdı. Qurultay nümayəndələrinin çoxsaylı təkliflərini nəzərə alan ümummilli lider Heydər Əliyev 2002-ci il iyulun 5-də diasporla iş sahəsində dövlət siyasətinin həyata keçirilməsini, dövlət orqanlarının və qeyri-hökumət təşkilatlarının bu sahə ilə bağlı fəaliyyətinin əlaqələndirilməsini təmin etmək üçün Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması haqqında fərman imzalamışdır. Həmin ilin dekabrında qəbul edilmiş "Xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı dövlət siyasəti haqqında" Qanun isə bu sahədə həyata keçirilən dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərini və hüquqi prinsiplərini müəyyən etmişdir. Bilavasitə diaspor problemləri ilə məşğul olan dövlət orqanının təsis edilməsi və müvafiq qanunun qəbulu dünya azərbaycanlılarının təşkilatlanması prosesini daha da sürətləndirmiş, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması işinin təkmilləşdirilməsinə təkan vermişdir. Xalqımızın bütün tarix boyu milli birlik və həmrəylik arzuları, ideyaları artıq həqiqətə çevrilmişdir.

Ümummilli lider Heydər Əliyev dünyada yaşayan azərbaycanlıların milli birlik və həmrəylik hissələrinin, duyğularının güclənməsi, onların ümummilli ideyalar, Azərbaycan dövlətçiliyi ətrafında sıx birləşməsi üçün daim yorulmaz fəaliyyət göstərmişdir. Qüdrətli şəxsiyyət dünya azərbaycanlılarının birliyinə, sıx əməkdaşlığına böyük əhəmiyyət verərək demişdir: "Azərbaycan xalqı böyük, qədim tarixə malikdir. Çoxəsrlilik tariximizdə xalqımız bir çox sınaqlardan çıxmış, yaşamış, öz mənliliyini itirməmiş, öz milliliyini itirməmiş, dünya sivilizasiyasına dəyərli

töhfələr vermiş, dünya sivilizasiyasını zənginləşdirmişdir. Ancaq tarixin müxtəlif mərhələlərində azərbaycanlılar bəzi məhrumiyyətlərə düşər olmuşlar. Ona görə də bütün dünyaya səpələnmiş azərbaycanlıların birliyi, həmrəyliyi indi həm bizim üçün, həm də dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan azərbaycanlılar üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edir".

Ulu öndər siyasi uzaqgörənliyi sayəsində dünya azərbaycanlılarının milli birliyini təmin etmiş, dünyanın müxtəlif yerlərində yaşayan soydaşlarımızın qarşısında duran vəzifələri aydın və dəqiq müəyyənləşdirmişdir: dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan azərbaycanlılar ilk növbədə öz milli kimliklərini dərk və hifz etməli, Azərbaycanın dilini, mədəniyyətini, mütərəqqi adət-ənənələrini, tarixini yaşatmalı, inkişaf etdirməlidirlər. Bu, bütün dünyada yaşayan soydaşlarımızın mədəni-mənəvi birliyinin mühüm şərtidir.

Ulu öndərin siyasi kursunu layiqincə davam etdirən möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyinin və mütəşəkkilliyinin güclənməsi, onların ümummilli ideyalar ətrafında sıx birləşməsinə prioritet vəzifə kimi qarşıya qoydu. Dövlət başçımızın bu istiqamətdə həyata keçirdiyi uğurlu islahatlar, qəbul etdiyi qərarlar daha geniş imkanlar yaratdı. Xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı dövlət siyasətinin həyata keçirilməsində, soydaşlarımızın birlik və həmrəyliyinin möhkəmləndirilməsində yeni mərhələ başlandı. Bu, bir tərəfdən Azərbaycanın iqtisadi və siyasi cəhətdən getdikcə güclənməsi, regionda lider dövlətə çevrilməsi, beynəlxalq aləmdə mövqelərinin güclənməsi, müstəqil dövlət kimi nüfuzunun artması, digər tərəfdən isə xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla işin keyfiyyətcə yeni məzmun kəsb etməsi, bu sahədə qarşıya yeni vəzifələr qoyulması ilə əlaqədardır. Möhtərəm Prezidentimizin həyata keçirdiyi daxili və xarici siyasətin prioritet sahələrindən biri də soydaşlarımızın beynəlxalq konvensiyalarda təsbit olunmuş insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, yaşadıkları ölkələrdə mütəşəkkil təsirli qüvvəyə çevrilməsi, dünya azərbaycanlılarının taleyi üçün məsuliyyət daşması kimi vəzifələr qoyur.

2006-cı ilin martında Bakıda keçirilmiş Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayında dövlət başçısı İlham Əliyevin geniş və əhatəli nitqindən və Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin hesabatından sonra məlum oldu ki, ötən dövrdə xaricdəki soydaşlarımızın təşkilatlanması və öz tarixi vətənləri olan Azərbaycanla əlaqələrinin genişləndirilməsi sahəsində məqsədyönlü tədbirlər həyata keçirilmişdir. Aparılan hüquqi və siyasi islahatlar Azərbaycanın demokratik dövlət, vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu yolu ilə inamla addımladığını təsdiqləmiş, dünya birliyinə inteqrasiyasını sürətləndirmişdir. Azərbaycan dövlətinin diaspor quruculuğu sahəsində həyata keçirdiyi ardıcıl və məqsədyönlü iş öz bəhrəsini vermişdir. Ötən müddət ərzində Amerika, Avropa, Asiya və Şimali Afrikanın ayrı-ayrı ölkələrində yüzə yaxın yeni azərbaycanlı icması yaradılmış, bununla da xaricdəki soydaşlarımızı birləşdirən qurumların sayı 300-ü ötmüşdür. Təşkilatlanmış azərbaycanlı cəmiyyətlərinin fəaliyyət göstərdikləri ölkələrin ictimai-siyasi və mədəni həyatında fəal iştirak etmələri diaspor quruculuğu işinin ən mühüm istiqamətlərindən biri hesab edilmişdir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev qurultaydakı çıxışında xaricdə yaşayan soydaşlarımızı Azərbaycan həqiqətlərini beynəlxalq aləmə olduğu kimi çatdırmaqda fəallıqlarını artırmağa çağırdı. Dövlətimizin başçısı demişdir: "Biz öz tədbirlərimizi görməliyik, biz möhkəmlənməliyik. Azərbaycan öz iqtisadi potensialını, hərbi potensialını, siyasi imkanlarını tam

şəkildə işə salır. Biz hər istiqamətdə çox sürətlə, düşünülmüş proqram və konsepsiya əsasında irəliləyirik. Yəni də qeyd etmək istəyirəm ki, bu istiqamətdə Azərbaycan diasporunun çox böyük rolu var. Mən istəyirəm ki, həm

Azərbaycanın dünyada təbliğ edilməsində, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya birliyinə çatdırılmasında, azərbaycanlıların yaşadıkları ölkələrin ictimai-siyasi həyatında fəal iştirakında bu rol daha güclü olsun. Məsələn, mən istəyirəm ki, azərbaycanlılar yaşadıkları bütün ölkələrin siyasi həyatında daha fəal rol oynasınlar. Siyasi partiyalara üzv olsunlar. Çalışsınlar ki, o ölkələrin qanunvericilik orqanlarına seçilsinlər. Bu, bizim mövqelərimizi möhkəmləndirir".

Azərbaycan Respublikası bütün dünya azərbaycanlılarının doğma ata-baba yurduudur. Odur ki, dünyanın bütün ölkələrində məskən salmış soydaşlarımız doğma Vətəndə baş verən ictimai-siyasi prosesləri diqqətdə saxlamalı, ölkəmizin ərazi bütövlüyünün təmin olunmasında bütün qüvvələrindən səmərəli istifadə etməlidirlər. Azərbaycan dilinin qorunması, inkişafı, azərbaycançılıq ideyasının təbliği harada yaşamasından asılı olmayaraq hər bir azərbaycanlının ən ümdə vəzifəsi olmalıdır.

Bu gün doğma Azərbaycanımız dünyanın iqtisadi cəhətdən ən dinamik inkişaf edən ölkələri sırasındadır. Xarici ölkələrdə yaşayan soydaşlarımız və həmvətənlərimiz Azərbaycanın dünyaya daha yaxından tanıtılması, xalqımızın zəngin mədəniyyətinin təbliğ edilməsi sahəsində bütün qüvvələrini birləşdirməlidirlər. Çünki bizim bir Vətənimiz var - Azərbaycan.

Xalq qəzeti.-2011.-5 iyul.-№ 143.-S.5.

Dünyanın heç bir şəhəri qısa müddətdə Bakı qədər dəyişməmişdir

Bakı, 5 iyul (AzərTAc). Dünyanın heç bir şəhəri qısa müddətdə Bakı qədər dəyişməmişdir. Mən çox şadam ki, Bakı dünyanın gözəl şəhərlərindən birinə çevrilmişdir. Azərbaycanın günbəgün artan nüfuzu, burada baş verən müsbət dəyişikliklər bizi olduqca sevindirir. Bir türk olaraq Azərbaycanda baş verənlərdən qürur duyuram və inanıram ki, regionun güclü, qüvvətli dövlətlərindən biri olan bu ölkə yaxın gələcəkdə öz artan nüfuzu sayəsində hələ çox böyük uğurlara imza atacaqdır.

Bu sözləri AzərTAc-a müsahibəsində Dünya azərbaycanlılarının III qurultayının iştirakçısı, hazırda ABŞ-da yaşayan türkiyəli professor Turker Ozdoğan demişdir.

Professor vurğulamışdır ki, Azərbaycan bayrağı ilə Türkiyə bayrağı daim yan-yanı dalğalanır. Bu, bizə xüsusi güc, qüvvət verir. Artıq ikinci dəfədir ki, mən belə möhtəşəm qurultaya qatılıram və hər dəfə də burada səslənən fikir və tövsiyələrin reallığa çevrilməsi üçün inamla çalışıram.

AzərTAc

5 iyul 2011-ci il

Dünya azərbaycanlılarının III qurultayının iştirakçıları ümummilli lider Heydər Əliyevin məzarını və Şəhidlər xiyabanını ziyarət etmişlər

Bakı, 5 iyul (AzərTAc). Dünya azərbaycanlılarının III qurultayının iştirakçıları iyulun 5-də Fəxri xiyabana gələrək xalqımızın ümummilli lideri, müasir müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu Heydər Əliyevin xatirəsini ehtiramla yad etmiş, məzarı önünə əklil qoymuşlar.

Görkəmli oftalmoloq alim, akademik Zərifə xanım Əliyevanın məzarı üstünə də güllər düzülüb. Sonra Şəhidlər xiyabanına gələn qurultay iştirakçıları Azərbaycanın müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizədə canlarından keçmiş qəhrəman Vətən övladlarının məzarları üzərinə tər çiçəklər düzmüş, “Əbədi məşəl” abidəsinin önünə əklil qoymuşlar.

Qurultay iştirakçıları Bakının ən hündür nöqtəsindən paytaxtın mənzərəsini seyr etmişlər. 1918-ci ildə Azərbaycanda və Paytaxt Bakıda qırğınlar və vəhşiliklər törədən silahlı erməni daşnak dəstələri ilə döyüşlərdə həlak olmuş türk əsgərlərinin xatirəsinə ucaldılmış abidə kompleksinin də önünə əklil qoymuşdur.

AzərTAc

5 iyul 2011-ci il

"Azərbaycan türklüyün mərkəzidir"

Abbas Bozyel: "Azərbaycan bir türk dövləti olaraq xaricdə üçrəngli bayrağını qürurla, şərəflə dalğalandırmaqdadır"

Aygün Attar: "Bu gün "ərəb baharı" adlandırılan hadisələr qılgıcımını Güney Azərbaycandan alıb"

Turqut

İyulun 4-də Azərbaycan Atatürk Mərkəzində Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin (DAK) Azərbaycan nümayəndəliyi elmi-praktiki konfrans keçirdi. Konfransı DAK-ın Azərbaycan nümayəndəliyinin sədri Səftər Rəhimli açaraq bildirdi ki, tədbirin əsas mövzuları "Qloballaşan dünyada Azərbaycanın geopolitik və geostratejik önəmi" və "Yeni dünya düzenində İran türklərinin yeri və rolu"dur. Məruzəçi qismində isə Türkiyə Cümhuriyyətindən Dünya azərbaycanlılarının III Qurultayında iştirak etmək üçün Azərbaycan Respublikasına gəlmiş Milliyətçi Hərəkət Partiyası (MHP) sədrinin müavini Abbas Bozyel və Girəsun Universitetinin rektorluğuna namizəd, professor, doktor Aygün Attar dəvət olunublar. Onun sözlərinə görə, bölgədə Azərbaycan xalqına qarşı tarixi ədalətsizlik baş verib: "Azərbaycan iki yerə parçalanıb. Güney Azərbaycanda milli-mədəni haqlarını tələb edən soydaşlarımıza qarşı basqılar var. İrandakı mövcud rejim 35 milyon millətin haqqını tanımaq istəmir. Ancaq bu ölkədə yüz minlik erməninin məktəbləri, cəmiyyətləri, kilsələri və s. var".

"Qloballaşan dünyada Azərbaycanın geopolitik və geostratejik önəmi" mövzusunda məruzə edən MHP sədrinin müavini Abbas Bozyel dedi ki, məxsus olduğumuz coğrafiya böyük strateji əhəmiyyətə malikdir. Ona görə də böyük güclərin daima diqqət mərkəzindədir: "Bu baxımdan qloballaşan dünyada maddi-mədəni sərvətlərimizə sahib çıxmaq üçün müxtəlif vasitələrlə sülh və demokratiya adı altında ölkələrimizdəki birlik və bərabərliyi pozmağa, hüquqi dövlətlərimizə sahib çıxmağa çalışırlar". Onun sözlərinə görə, bu gün Kıbrıs, Güney Azərbaycan, Şərqi Türkünstan, Kərkük, Borçalı, Dərbənd və İrəvan məsələsi beynəlxalq təşkilatların əsas müzakirə mövzusu olmalıdır: "Bu hansısa dövlətin daxili işinə qarışmaq deyil. Çünki həmin ərazilər işğal olunub". Abbas Bozyel hesab edir ki, Azərbaycan türklüyün mərkəzidir: "Ona görə də Azərbaycanın sabitliyi və inkişafı üçün hər bir azərbaycanlının üzərinə böyük görəv düşür. Azərbaycan-Türkiyə əlaqələrinin daha da inkişaf etdirilməsi vacibdir. Çünki 1918-ci ildə "türkləşmək, müasirləşmək və islamlaşmaq" devizi altında qurulan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ilə 1923-cü ildə Türkiyə Cümhuriyyətini qurduran zehniyyət, ruh, ünsür və iradə eyniydi. Yəni ortaq yönümüz çoxdur. Biz "bir millət, iki dövlət" olaraq əlaqələrimizi genişləndirməliyik. Yəni ayrılırını könül candan, Yaşasın Azərbaycan və Türkiyə! Qəhr olsun Azərbaycan və Türkiyənin düşmənləri! Son olaraq onu da deyim ki, Azərbaycan bir türk dövləti olaraq xaricdə üçrəngli bayrağını qürurla, şərəflə dalğalandırmaqdadır".

Girəsun Universitetinin rektorluğuna namizəd, professor, doktor Aygün Attar isə "Yeni dünya düzenində İran türklərinin yeri və rolu" mövzusunda məruzəsində vurğuladı ki, hər gün mediada ilk xəbər olaraq Orta Doğu

coğrafiyasında dünyanın gündəmini işğal edən "ərəb baharı" ilə bağlı məlumatlar verilir: "Ancaq yanlış olaraq bu inqilabların "Təhrir" meydanından başladığı bildirilir. Halbuki amerikalı tədqiqatçı Hansonun 1983-cü ildə yazdığı elmi məqalədə bildirilir ki, 1977-ci ildə Təbrizdə meydana gələn ayaqlanma inqilabın ilk qılgıcımıdır. Yəni ərəb ölkələrində baş verən inqilablar qaynağını Güney Azərbaycandakı hadisələrdən götürüb".

Tarixçi-alim Firidun Ağasıoğlu dedi ki, Güney Azərbaycan müstəqil dövlət olacaq: "Çünki indi orada hər 5 türkdən 3-ü və ya 4-ü azadlıq istəyir. Halbuki 20 il bundan əvvəl belə deyildi. Yəni tarixin gedişatı Güney Azərbaycanın istiqlalına doğrudur. Ona görə də Güney Azərbaycan məsələsini daima gündəmdə saxlamalıyıq".

Bundan başqa, tədbirdə millət vəkili Gülər Əhmədova, araşdırmaçı Yasəmən Qaraqoyunlu, Əntiqə Qurbanova, Mirkazım Seyidov, Pərvin Axaxçı, Şakir Ulubəyli, Tural Qurbanlı və başqaları çıxış edərək öz fikirlərini bildirdilər.

Xalq Cəbhəsi.-2011.-5 iyul.-№ 118.-S.4.

“ABŞ-dakı Azərbaycan təşkilatları daha fəal olmalıdır”

CEYHUN MOLLAZADƏ: “ƏSAS MESAJIMIZ BUDUR Kİ, İŞLƏMƏK, FƏAL OLMAQ, GÖRÜŞLƏR KEÇİRMƏK LAZIMDIR”

P. Sultanova

Dünya Azərbaycanlılarının üçüncü Qurultayına ayrı-ayrı ölkələrdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatları müxtəlif təkliflərlə gəlib. Qurultay iştirakçısı arasında Amerika-Azərbaycan Şurasının sədri, “US Azeris Network”un (ABŞ Azərbaycanlıları Şəbəkəsi) İdarə Heyətinin üzvü Ceyhun Mollazadə təkliflərini “525”ə açıqlamaqla yanaşı, bu qurultayların Azərbaycan diasporunun inkişafındakı rolundan da danışıb.

–Ceyhun müəllim, sizin fikrinizcə, ötən iki qurultay Azərbaycan diasporunun inkişafına hansı təsiri göstərib?

–Hesab edirəm ki, bu qurultaylar diasporun inkişafında böyük əhəmiyyət kəsb edir. Çünki dünya Azərbaycan diasporunun liderləri, fəalları bir araya gələrək vacib məsələləri müzakirə edib, qərarlar qəbul edirlər. Eyni zamanda təşkilatların koordinasiyası, ümumi strateji xəttin müəyyənləşməsi, Azərbaycan dövlətinin müxtəlif ölkələrdə maraqlarının təbliği baxımından bu tədbirlər çox vacibdir. Bundan əlavə, təşkilatlar arasında təcrübə, fikir mübadiləsi gedir, insanlar bir-birləri ilə təmas qurur, tanış olur. Bütün bunları nəzərə alaraq deyə bilərəm ki, dövlətimiz tərəfindən bu qurultayların təşkili səmərəli nəticələr verir. Xüsusən, ABŞ-dakı diasporumuzun dəvət olunması ona gətirir ki, fəallarımız Azərbaycana qarşı yönəlmiş propoqandanın, düşmənçilik hərəkatlərinin qarşısını almağa daha da səfərbər olur, ruhlanır. 20 il əvvəl Azərbaycan müstəqilliyini yeni bərpa etmişdi, o zamanla indi diasporanın fəaliyyətini müqayisə edəndə sözsüz ki, böyük fərqlə qarşılaşırıq. Bu gün on minlərlə soydaşımız ABŞ və digər dövlətlərdə geniş fəaliyyət göstərir, informasiya şəbəkələri qurulur. Xüsusilə Amerika Azərbaycanlıları Şəbəkəsini vurğulamaq istərdim. İndi həqiqət nəinki bu qurum ölkəmizə qarşı yönəlmiş düşmən hücumlarının, böhtanların qarşısını alır, informasiya blokadasını dağıdır, hətta aktiv hücum keçir. Ermənistanın ölkəmizə qarşı törətdiyi vəhşi hərəkatlər, işğal faktı, qaçqın və məcburi köçkün problemi ən yüksək səviyyədə, ABŞ prezidentindən tutmuş qubernatorlara, konqresmenlərə, senatorlara, mətbuat nümayəndələrinə, araşdırma mərkəzlərinə və universitetlərə ABŞ azərbaycanlıları tərəfindən çatdırılır. ABŞ vətəndaşları kimi biz bu işləri öz istəyimizlə aparırıq və ölkəmizin səsinə ucaldırıq. Hesab edirəm ki, üçüncü qurultaydan sonra diasporamız daha da səfərbər olacaq, işimizi daha koordinativ şəkildə aparacağıq və hər birimiz geriye zəngin bir baqajla dönəcəyik.

–Bəs qurultayda hansı təkliflərlə çıxış edəcəksiniz?

–Təşkilatımızın nümayəndəsi tədbirdə çıxış edəcək və təkliflərimizi səsləndirəcək. Təkliflərimiz isə bundan ibarətdir ki, ABŞ-dakı Azərbaycan təşkilatları daha fəal olmalı, seçki prosesində daha çox iştirak etməlidir. Bizim bu mesajımız təşkilat üzvlərimizədir. Yəni biz ABŞ vətəndaşları kimi Amerikanın siyasi həyatında daha fəal

olmalıyıq. ABŞ konqresmenlərinin, senatorların seçki fonduna vəsait keçirmə, səsvermədə fəal iştirak, onların seçki kampaniyalarına yardım etmək və s. Düşünürəm ki, siyasi proseslərdə iştirakımız vacibdir. Ənənəvi olaraq mədəniyyətimiz ABŞ-da təbliğ olunur. Amma istərdim ki, güneydən gəlib ABŞ-da məskunlaşmış soydaşlarımız yalnız mədəniyyətlə yox, eyni zamanda geniş informasiya təbliği, siyasi proseslərdə iştirak etsin, bununla da təsir etmək nüfuzumuz da arta bilər. Əsas mesajımız budur ki, işləmək, fəal olmaq, görüşlər keçirmək lazımdır. ABŞ-da yaşayan azərbaycanlılar öz dairəsində olan qanunvericilik və siyasi qurumlara təsir etməli və orda müəyyən balans qurulmalıdır. Neçə illərdir bu balans erməni tərəfindən daha çox yönəldilmişdir. Çünki onlar uzun illərdir ABŞ-da məskunlaşblar. Bütün 20-ci əsri götürsək Türkiyəyə yönəlmiş hücum eyni zamanda Azərbaycana qarşı çevrilib. Bütün bu hücumların qarşısını almaq üçün biz söylərimizi daha da artırmalıyıq.

– ABŞ-ın Azərbaycanda müəyyən maraqları var. Bu maraqlarını gerçəkləşdirməyə çalışan Birləşmiş Ştatlar Qarabağ münaqişəsində o qədər də fəal görünür. Siz Vaşinqtonun bu məsələdə mövqeyini necə qiymətləndirirsiniz?

– Hər dövlətin öz maraqları var və onlar çalışırlar ki, bu maraqlarını, xarici siyasətlərini yürütsünlər. Həmçinin Amerikanın da öz maraqları mövcuddur. Bu təbii haldır. Azərbaycanın və Birləşmiş Ştatların qarşılıqlı maraqları və bölgədə olan maraqları daha çox üst-üstə düşür. Mən burda böyük ziddiyyət görmürəm. Onun əsasında da ABŞ-la Azərbaycan arasında strateji müttəfiqlik münasibəti qurulub. Halbuki Qarabağ məsələsinə çatanda ABŞ, Fransa, Rusiya və başqa Avropa dövlətləri problemin sülh yolu ilə həllinə üstünlük verdiklərini deyirlər. Biz heç bir ölkədən Ermənistanı qarşı yönəlmiş güclü təzyiq və tənqid görmürük. Siyasət ondan ibarətdir ki, tərəflər özləri aralarında razılığa gəlməlidirlər. Bunun səbəbi isə ondan qaynaqlanır ki, Rusiya Ermənistanın ən yaxın strateji müttəfiqi və partnyorudur. Hesab edirəm ki, Rusiyanın Ermənistanı təzyiqləri olsaydı, bəlkə də Qarabağ münaqişəsinin həlli mümkün olardı. ABŞ-ın bu gün Ermənistanı təzyiq göstərib bir nəticə əldə etmək imkanı da yoxdur. Çünki Ermənistanın Amerikadan güclü asılılığı yoxdur. Ermənistanı gedən humanitar yardımlar konqres vasitəsilə erməni diasporunun lobbicilik fəaliyyəti nəticəsində baş tutur. Əlbəttə ki, diplomatik siyasi kanallar vasitəsilə Vaşinqton Qarabağ konfliktinin həlli ilə bağlı Ermənistanı müəyyən mesajlar verir. Amma bunlar o qədər də təsiredici deyil. Eyni zamanda Fransada da böyük erməni diasporu var və bu dövlətdən də işğalçıya təzyiq görmürük. Ona görə də çox güclü vəziyyət yaranıb. Ermənistan bölgədə Rusiya və İranla yaxın münasibətlərə malik olduğuna görə, bölgədə özünü güclü hesab edir və zəbt etdiyi Azərbaycan ərazilərindən çıxmaq niyyəti yoxdur. Digər tərəfdən isə baxmayaraq ki, Ermənistan ABŞ-ın strateji müttəfiqi deyil, amma diaspora vasitəsilə öz məqsədlərinə nail olurlar. Bu gün böyük haqsızlıq və ədalətsizlikdir ki, dünya buna göz yumur və hər kəs deyir ki, münaqişənin həlli sülh yolu ilə mümkündür, amma bu yol da nəticə vermir. Sözsüz, Azərbaycan öz diplomatik səylərini gücləndirməli, diasporanın da rolu burda güclü olmalı, eyni zamanda ölkəmizin iqtisadi inkişafı, hərbi qüdrətinin artması ona gətirib çıxara bilər ki, Azərbaycanın bir anda Ermənistanı işğalda saxladığı əraziləri boşaltmaqla bağlı kəskin mesajı ola bilər. Əks halda rəsmi Bakı güc yolu ilə torpaqlarını azad edəcəyini bəyan edir. Bu mesaj və diplomatik təzyiqlər artarsa, Ermənistan məcburən torpaqlarımızı azad edəcək. Bakıda iyununu 26-da keçirilən paradda dövlətimizin hərbi qüvvəsi nümayiş olundu. Azərbaycan indi 91-93-cü illərdə olan ölkə deyil. Azərbaycan öz iqtisadiyyatını, hərbi imkanlarını genişləndirən ölkədir. Dünyada

münaqişələr heç vaxt asan yolla həll olunmayıb. Onlar müəyyən zaman alır. Amma dünya tarixində konfliktlərin həllinin nəticəsini də görmüşük, həllini tapmış Misir İsrail problemi, Balkan problemi, eyni zamanda həll olunmamış Kıbrıs, Fələstin münaqişəsi var. Bunlar ölkələrin, millətlərin, yoxsa böyük və regional dövlətlərin arasındakı ziddiyyətlərdən qaynaqlana bilər. Hər halda düşünürəm ki, gələcəyə optimist baxmaq lazımdır.

525-ci qəzet.-2011.-5 iyul.-№118.-S.3.

Azəri diasporunun gücünü düşmənlərimiz etiraf etməyə məcbur olublar

“Armenian Today”: “Bizim diaspor getdikcə gülünc təsir bağışlayır”

Məhəmməd Tağıyev

Azərbaycan müxtəlif səbəblərdən ölkəni tərk etmiş keçmiş vətəndaşlarını bir yerə toplamaq üçün Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayına hazırlaşır. Əslində burada əsas məqsədlərdən biri Azərbaycan diasporunun koordinasiya edilib, daha da gücləndirilməsidir. Bununla belə bu dəfə heç də diasporumuzdan, onun perspektivlərindən yazmaq niyyətində deyiləm.

“Armenian Today” xəbər agentliyində erməni diasporu ilə bağlı bir yazı verilib. Burada müəllif, yüz illər ərzində dünya boyunca səpələnmiş ermənilərin, birdən-birə Azərbaycan diasporu qarşısında geri çəkilmənin səbəblərinə toxunub.

Elə bu səbəbdən də yazını bütünlüklə erməni diasporuna, onun Azərbaycana qarşı apardığı mənasız mübarizəyə, nəhayət nəticə kimi məhvə məhkum olduqlarına həsr etmək qərarına gəldim. Təbii ki, sitat kimi erməni müəllifinin yazdığı məqaləyə müraciət edəcəyəm. Bunu da xatırladım ki, erməni diasporunu kəskin tənqid edən erməni antropoloqu Ara Vardanyandır. Onun jurnalistika, yazıçılıqla nə dərəcədə əlaqəsinin olduğunu bilmirəm. Amma məqaləyə yazılan şərhlər onu deməyə əsas verir ki, müəllif erməni cəmiyyətində kifayət qədər nüfuza malikdir. Bu səbəbdən də erməni diasporunun iflası ilə bağlı səsləndirilən fikirlər, ən azı İrəvanda çaxnaşma yaratmalıdır. Bunu da xüsusi olaraq qeyd edim ki, məqalədə Azərbaycanın lehinə bir kəlmə də işlədilməyib. Əksinə imkan düşdükcə tənqid, hətta təhqir olunmuşuq. Bu isə o deməkdir ki, İrəvanla-erməni diasporu arasındakı ziddiyyətlər gerçəkdən də bərbad vəziyyətdədir. Hər hansı erməni yarıtmaz fəaliyyətlərini tənqid edirsə, bu, heç də Azərbaycan sevgisindən qaynaqlanmır. Bizə nifrət olduğu kimi qalır və bu kin-küdurət onları məhvə bir az da yaxınlaşdırır.

Müəllif yazının girişində bu vaxta qədər mövcud olan erməni diasporunu çürümüş hesab edib. Onun fikrincə, artıq yeni format hazırlamağa zərurət yaranıb. Səbəb çox sadədir. Azərbaycan diasporu onları ildən-ildə üstələyir. Ermənilərin atdıqları əks addımlar isə daha çox gülünc təsiri bağışlayır: “Heç kəsə sirr deyil ki, erməni diasporu tarixdə formalaşmış ən qədim diasporlardan hesab olunur. Hələ keçən əsrin əvvəllərində Osmanlı İmperiyasında baş verən hadisələr ermənilərin kütləvi şəkildə Avropa və Amerikaya mühacirət etmələrinə səbəb olub. Burada dəhşətlərlə bərabər, erməni xalqının əlinə çox güclü silah mexanizmləri də keçdi. Bütün Avropa, Amerika erməniləri tanımağa, onların dərdlərinə şərik olmağa başladılar. Ozamankı diaspor çox vətənpərvər idi və həmin vaxtlar üçün məqbul hesab olunurdu”.

Onun sözlərinə görə, sovet imperiyasının dağılması ilə ortaya bəzi problemlər çıxdı. Həmin ərəfədə xaricdə fəaliyyət göstərən erməni diasporunun planına görə keçmiş sovet məkanı və digər yerlərdən ermənilərin Ermənistana qayıdışı baş tutmalıydı. Amma bu arzu olaraq qaldı. Ermənistana yalnız az sayda savadsız, ələcsiz və avam ermənilər qayıdıb. Təhsilli insanların hamısı yüz il əvvəl olduğu kimi Avropa və Amerikaya köç etdi.

Bu isə istər-istəməz İrəvanla problemlər yaratmalıydı. Çünki diaspor həyat səviyyəsinə və təhsilə görə Ermənistandan xeyli yüksəkdə dayanırdı. Bu halda təbii ki, İrəvan erməni diasporunun boyunduruğunu boynuna salmalıydı: "Köhnə diaspor Ermənistana şəxsi mülkləri kimi baxır. Onların fikrincə, ölkəyə maliyyə yardımı ayırırlarsa, İrəvan ancaq onların maraqlarına uyğun addımlar atmalıdır. Bu maraq isə Türkiyə ilə sonsuza qədər düşmən qalmağı tələb edir. Halbuki onların böyük əksəriyyəti heç Ermənistanda olmayıblar. Buradakı real vəziyyətlə bağlı o qədər də geniş təsəvvürləri yoxdur. Bu halda onların Azərbaycan diasporu qarşısında geri çəkiləcəyi də təbii qarşılınmalıdır. Heç də iddia etmirəm ki, bizim diaspora Azərbaycandan zəifdir. Əksinə maliyyə cəhətdən biz Azərbaycan diasporundan daha geniş imkanlara malikik. Amma düşmənlərimizdən fərqli olaraq bizim diaspor reallığı nəzərə almaq istəmir. Bunun bir neçə səbəbləri var. Əvvəla, Bakı diasporundan güclü maliyyə yardımları qəbul etmir. Əksinə, hər il dünyanın müxtəlif yerlərində fəaliyyət göstərən Azərbaycan diasporunun inkişafına maliyyə yardımları ayrılır. Belə bir halda diaspor Bakıdan asılı hala düşür, amma bizdə vəziyyət tam fərqlidir. Bəzən hakimiyyət maliyyə yardımlarının kəsiləcəyindən qorxduğu üçün, dövlət maraqlarına cavab verməyən bəyanatlar verib, addımlar atır. İkinci bir səbəb Qarabağ münaqişəsi ilə bağlıdır. Erməni diasporu hər hansı güzəştləri qətiyyətlə rədd edir. Diaspor ermənilərinin fikrincə, Dağlıq Qarabağ nəyin bahasına olursa-olsun müstəqil olmalıdır. Biz də bunu istəyirik. Amma güzəştlər olmadan hər şeyi əldə etməyin mümkün olmadığını da, diaspordan fərqli olaraq anlayırıq. Rəsmi İrəvan son aylar güzəştlərin qaçılmaz olduğunu bəyan edəndə Ermənistana ayrılan yardımlar əhəmiyyətli dərəcədə azaldıldı. Bu isə erməni xalqının mənafeyinə xidmət deyil. Yenə də bizdən fərqli olaraq azərbaycanlı diasporu hakimiyyətə heç bir təzyiq etmir. Əksinə ortaq məxrəcə gəlinməsi üçün əllərindən gələnləri göstərir. Bu yaxınlarda Bakıda keçiriləcək qurultayda əsas müzakirə mövzusu məhz Dağlıq Qarabağ olacaq. Onlar yaşadıkları ölkələrdə bu istiqamətdə hansı addımların atılacağına bir yerdə, soyuqbaşa qərar verəcəklər. Amma biz hazırda bu səpkidə addımlar ata bilmirik".

Müəllifin fikrincə köhnə diaspordan imtina edilib, yenisi yaradılmalıdır. Burada əsas üstünlük Ermənistandan xaricə oxumağa gedən şəxslərə verilməlidir. Bu zaman diasporun fəaliyyəti Ermənistanın real durumuna görə planlaşdırılacaq. Və Azərbaycan diasporu ilə daha effektiv mübarizə aparmaq mümkün olacaq.

Yəqin ki, yazını oxuyandan sonra özünüz üçün müəyyən nəticə çıxarırsınız. Ortada bir reallıq var. Yaşı yüzilliklərə hesablanan erməni diasporu gənc azəri diasporu qarşısında fiaskoya uğrayıb. Heç şübhəsiz, bunun əsas səbəblərindən biri, müəllifin etiraf etdiyi kimi Bakının tam müstəqil olması və diaspora güclü dəstək verməsi ilə bağlıdır. Bu gün (səhər) baş tutacaq Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı buna bariz nümunə ola bilər.

Paritet.-2011.-5-6 iyul.-№71.-S.10.

Diaspor nümayəndələrinin dövlət və hökumət rəsmiləri ilə görüşündə qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər müzakirə olunmuşdur

Bakı, 6 iyul (AzərTAc). İyulun 6-da “Park-Inn Azərbaycan” mehmanxanasında Dünya azərbaycanlılarının III qurultayında iştirak etmək üçün Bakıya gəlmiş Azərbaycan diasporunun nümayəndələri ilə dövlət və hökumət qurumlarının rəhbərləri arasında görüş keçirilmişdir.

AzərTAc xəbər verir ki, Azərbaycanın müstəqilliyinin bərpasının 20-ci ildönümü ərəfəsində keçirilmiş qurultayın işini yüksək qiymətləndirən Azərbaycan diasporunun nümayəndələri görüşdə müxtəlif məsələlərə toxunmuş, arzu və fikirlərini səsləndirmiş və onları maraqlandıran suallara dolğun cavablar almışlar.

Dövlətimizin diaspor sahəsində fəaliyyətinin çoxşaxəli və uzunmüddətli strategiya əsasında həyata keçirildiyini deyən Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov Prezident İlham Əliyevin bununla bağlı verdiyi tapşırıq və tövsiyələrdən danışmışdır.

Bildirilmişdir ki, üçüncü qurultay diasporumuzun beynəlxalq miqyasda daha geniş və sistemli fəaliyyətinə şərait yaradacaqdır.

İqtisadi inkişaf naziri Şahin Mustafayev ölkəmizin dinamik inkişafı barədə diaspor nümayəndələrinə ətraflı məlumat vermişdir. O, ölkəmizdə həyata keçirilən uğurlu sosial-iqtisadi islahatlar və irimiqyaslı layihələrdən danışmışdır.

2011-ci ilin “Turizm ili” elan olunduğunu xüsusi vurğulayan mədəniyyət və turizm naziri Əbülfəs Qarayev bu sahədə görülən işləri qonaqların diqqətinə çatdırmışdır. Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun və İSESCO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyevanın rəhbərliyi ilə görülən genişmiqyaslı işlər nəticəsində ölkəmizin dünya mədəniyyəti irsində layiqli yer tutduğunu xüsusi qeyd etmişdir.

Azərbaycan Respublikasının insan hüquqları üzrə müvəkkili Elmira Süleymanova ölkəmizdə insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi istiqamətində çox mühüm işlər görüldüyünü, bu istiqamətdə qanunvericiliyin beynəlxalq tələblərə uyğun olaraq təkmilləşdirildiyini bildirmişdir.

Təhsil naziri Misir Mərdanov ölkədə təhsil sahəsində həyata keçirilən islahatlardan, Bolonya sisteminə keçidlə bağlı görülmüş işlərdən danışmışdır. Nazir Azərbaycan gənclərinin xaricdə təhsillə bağlı ölkə başçısının tapşırıqlarına uyğun olaraq müvafiq tədbirlər planı hazırlandığını söyləmişdir.

Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Hidayət Orucov Azərbaycanı dini tolerantlıq baxımından bütün dünyaya nümunə kimi qiymətləndirmişdir.

Bu gün respublikamızın dünyada idman ölkəsi kimi qəbul edildiyini vurğulayan gənclər və idman nazirinin müavini İsmayıl İsmayılov son illər Azərbaycanda idman sahəsində əldə olunan uğurları diqqətə çatdırmışdır.

Sonra çıxışlar ətrafında müzakirələr aparılmış, diaspor nümayəndələrinin sualları cavablandırılmışdır.

AzərTAc
6 iyul 2011-ci il

Mixail Qusman: Dünya azərbaycanlılarının III qurultayı Azərbaycanın gələcək inkişafı üçün çox böyük əhəmiyyət daşıyır

Bakı, 6 iyul (AzərTAc). Dünya azərbaycanlılarının III qurultayı Azərbaycanın gələcək inkişafı üçün çox böyük əhəmiyyət daşıyır.

Bu sözləri Dünya azərbaycanlılarının III qurultayının nümayəndəsi, Rusiyanın İTAR-TASS agentliyi baş direktorunun birinci müavini Mixail Qusman AzərTAc-a müsahibəsində demişdir.

M.Qusman bildirmişdir ki, ayrı-ayrı ölkələrdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatlarının bir yere toplanmaları işgüzar fikir mübadiləsinin aparılması üçün əla fürsətdir. Hesab edirəm ki, bu qurultay xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatlarının mövcud problemlərinin həllinə yardımçı olacaqdır. Bu baxımdan diaspor təşkilatları təmsilçilərinin və dünyada nüfuz sahibi olan azərbaycanlıların Bakıda bir araya gəlməsi Azərbaycan üçün çox mühüm hadisədir. Bizim, köhnə bakılıların doğma Vətənimiz olan Azərbaycanın paytaxtında yenidən görüşməyimiz bu mötəbər tədbirə daha bir gözəllik əlavə edir.

AzərTAc

6 iyul 2011-ci il

Azərbaycanda Dünya azərbaycanlılarının qurultaylarının keçirilməsi artıq gözəl ənənəyə çevrilmişdir

Bakı, 6 iyul (AzərTAc). Azərbaycanda Dünya azərbaycanlılarının qurultaylarının keçirilməsi artıq gözəl ənənəyə çevrilmişdir.

AzərTAc xəbər verir ki, bu sözləri Prezident İlham Əliyev iyulun 5-də Bakıda Dünya azərbaycanlılarının III qurultayındakı nitqində demişdir.

Bu ənənənin təməlinin 2001-ci ildə ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulduğunu diqqətə çatdıran dövlətimizin başçısı demişdir ki, onun təşəbbüsü ilə Bakıda ilk dəfə olaraq dünya azərbaycanlıları bir araya gəldilər, çox gözəl qurultay keçirildi. Ondan sonra dünyada yaşayan azərbaycanlıların təşkilatlanması üçün yeni şərait yaradılmışdır.

Prezident İlham Əliyev bildirmişdir ki, 2002-ci ildə ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsi yaradılmışdır. İndi onun adı Diasporla İş üzrə Komitədir. Bütün qitələrdə yaşayan soydaşlarımız komitənin fəaliyyəti nəticəsində öz təşkilatlarını yaratmışlar. Bu təşkilatlar bu gün artıq bütün qitələrdə, bütün ölkələrdə uğurla fəaliyyət göstərirlər.

Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi və birliyi üçün ulu öndər Heydər Əliyevin böyük səylər göstərdiyini vurğulayan dövlətimizin başçısı hələ 1991-ci ildə Naxçıvanda onun təşəbbüsü ilə 31 dekabrın Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi günü kimi elan edildiyini, bu günün milli bayramımız olduğunu bildirmişdir.

AzərTAc

6 iyul 2011-ci il

Sevinirəm ki, öz Vətənimdə, doğma Azərbaycanımdayam

Bakı, 6 iyul (AzərTAc). Dünya azərbaycanlılarının III qurultayını təşkil etdiyinə görə Azərbaycan dövlətinə minnətdarlığımızı bildiririk.

Bu sözləri AzərTAc-a müsahibəsində Dünya azərbaycanlılarının III qurultayının nümayəndəsi, Azərbaycan-Amerika Cəmiyyətinin prezidenti Tomris Azəri demişdir.

T. Azəri bildirmişdir ki, III qurultayda ABŞ-dakı Azərbaycan diaspor təşkilatının rəhbəri kimi iştirak edirəm. Dostlarım, bərabər işlədiyim diaspor təşkilatlarının nümayəndələri buradadır və onlarla görüşmək imkanı əldə etmişəm. Çox şadam, sevinirəm ki, öz Vətənimdə, doğma Azərbaycanımdayam. Bu tədbir dünya ölkələrindəki Azərbaycan diaspor təşkilatlarının təmsilçilərini tarixi Vətənimizdə bir araya gətirməkdə çox əhəmiyyətli bir hadisədir. Bu tədbiri təşkil edən hər kəsə minnətdarlığımı bildirirəm.

AzərTAc
6 iyul 2011-ci il

Azərbaycan diasporunun inkişafındakı xidmətlərinə görə təltif olunmuş bir qrup şəxsə mükafatlar təqdim edilmişdir

İyulun 6-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin xalqlar arasında dostluğun möhkəmləndirilməsi və Azərbaycan diasporunun inkişafı, eləcə də elm, mədəniyyət, incəsənət, jurnalistika, bədən tərbiyəsi və idman sahələrindəki xidmətlərinə görə bir qrup şəxsin təltif olunması ilə bağlı 4 iyul tarixli sərəncamlarının icrası ilə əlaqədar təqdimat mərasimi keçirilmişdir. Dövlətimizin başçısının tapşırığına əsasən mükafatları Prezident Administrasiyasının rəhbəri, akademik Ramiz Mehdiyev təqdim etmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasında keçirilən tədbiri açan akademik Ramiz MEHDİYEV mərasimin iştirakçılarını salamlayaraq dedi:

- Azərbaycana gəlmiş, qurultayda iştirak etmiş diaspor nümayəndələrini, bu gün burada iştirak edən insanların hamısını salamlayıram. Sizin hamınıza cansağlığı, gələcək fəaliyyətinizdə yeni-yeni uğurlar arzulayıram. Fəaliyyətiniz haqqında dünən cənab Prezident proqram xarakterli nitqində çox ətraflı bəhs etdi, diaspor quruculuğu işinə qiymətini də verdi. Ona görə, mənim üzərimə başqa bir missiya düşür. Bildiyiniz kimi, cənab Prezident diaspor nümayəndələrinin bir qrupunu orden, medal və fəxri adlarla təltif edibdir. Onun tapşırığı əsasında mən bu gün bu təltifin bir hissəsini bizim diaspor nümayəndələrinə təqdim etmək istəyirəm.

Bu, çox əlamətdar bir hadisədir. Çünki həqiqətən də cənab Prezidentin diqqəti nəticəsində bizim diaspor nümayəndələri hərəsi öz ölkəsində çox səmərəli fəaliyyət göstərirlər, Azərbaycanı təmsil edirlər. Azərbaycanı özləri sevdiyi kimi, çalışırlar ki, yaşadıkları ölkələrin xalqlarına da tanıtsınlar.

Bildiyiniz kimi, son 7-8 ildə Azərbaycan çox sürətlə inkişaf edib. Bu, hamının gözü qabağında olan geniş bir prosesdir. Bu prosesdə siz də iştirak edirsiniz, o mənada ki, Azərbaycanda görülən bütün yaxşı işləri, həyata keçirilən tədbirləri, Azərbaycanın inkişafı ilə bağlı həqiqətləri yaşadığımız ölkələrdə insanlara çatdırırırsınız.

Ümummillî lider Heydər Əliyev 2001-ci ildə I qurultayda çox məzmunlu, çox mənalı çıxış etmişdi. Demək olar ki, o çıxışdan, o qurultaydan sonra Azərbaycan diasporu mütəşəkkil bir xarakter almışdır. Yəni o müddətə qədər, ayrı-ayrı şəxslər işləri aparır, tədbirləri keçirirdilər. Birinci qurultaydan ötən on ildə diaspor təşkilatları uğurlu yol keçib və çox böyük təcrübə qazanıbdir.

Mən deyə bilərəm ki, biz Prezident Administrasiyasında bu təşkilatların fəaliyyəti haqqında geniş məlumatlar alırıq. Bu da bizi sevindirir. Ona görə ki, Azərbaycan diasporunun fəaliyyəti artıq istər-istəməz öz təsirini yaşadıkları ölkələrdə də göstərir. Dövlət və hökumət qurumları onların fəaliyyətinə, qaldırdıkları məsələlərə öz reaksiyalarını verirlər. Bu da çox yaxşı haldır. Bu mənada ki, Azərbaycanın artıq qüdrətini, gücünü təkcə diaspor təşkilatlarında yox, həmin ölkələrdə də hiss edirlər.

Bütün bu işlərə görə cənab Prezident dünən öz nitqində sizin hamınıza təşəkkürünü bildiribdir. Mən də bugünkü fürsətdən istifadə edərək hamınızı təbrik etmək istəyirəm. Azərbaycan xalqı, Azərbaycan dövləti üçün çox lazımlı işlər gördüyünüzə görə sizin hamınıza təşəkkürümü bildirirəm. Doğrudan da dünən cənab Prezidentin

qeyd etdiyi kimi, bizim hər birimizdə, hər bir azərbaycanlıda Azərbaycana məhəbbət, sevgi, Azərbaycan haqqında düşünmək hissləri olmalıdır. Əgər biz istəyirik ki, Azərbaycan dövləti dünyada indiyədək qazandığı nüfuzu bundan sonra da artırsın, Azərbaycanı dünyada qabaqcıl, müasir, inkişaf etmiş bir dövlət kimi tanıсынlar və saysınlar, hamımızda bu hiss, bu sevgi olmalıdır.

Bütün bu işlərin, yenə deyirəm, nəticəsində sizin də payınız vardır. Bu, kifayət qədər böyük bir paydır. Bir daha sizin hamınıza təşəkkürümü bildirirəm.

İndi isə icazə verin, öz missiyamı yerinə yetirim və cənab Prezidentin sizi təltif etdiyi mükafatları təqdim edirəm.

* * *

Sonra təltif barədə Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin 2011-ci il iyulun 4-də imzaladığı sərəncamlar oxundu.

Prezident Administrasiyasının rəhbəri xalqlar arasında dostluğun möhkəmləndirilməsi və Azərbaycan diasporunun inkişafı sahəsindəki xidmətlərinə görə təltif olunmuş Eldar Əfəndiyevə "Dostluq" ordenini, 30 nəfərə isə "Tərəqqi" medalını təqdim etdi.

Sonra elm, mədəniyyət, incəsənət, jurnalistika, bədən tərbiyəsi və idman sahəsindəki nailiyyətlərinə, Azərbaycan diasporunun inkişafı sahəsindəki xidmətlərinə görə təltif olunmuş şəxslərə "Əməkdar elm xadimi", "Əməkdar incəsənət xadimi", "Əməkdar artist", "Əməkdar rəssam", "Əməkdar jurnalist", "Əməkdar mədəniyyət işçisi" fəxri adlarının döş nişanları və vəsiqələri təqdim olundu.

Təltif olunanlar onların fəaliyyətinə verilən yüksək qiymətə görə dövlətimizin başçısına minnətdarlıqlarını bildirdilər. Vurğuladılar ki, bu mükafat onların vahid azərbaycançılıq məfkurəsi ətrafında daha sıx birləşərək, xalqımızın tarixini, mədəniyyətini, incəsənətini, milli-mənəvi dəyərlərini, eləcə də ölkəmizlə bağlı həqiqətlərin yaşadıkları ölkələrdə təbliği işində daha fəal olmağa ruhlandırmışdır.

Təltif olunanları təbrik edən akademik Ramiz Mehdiyev dedi:

- Biz birlikdə çox gözəl dəqiqələr yaşadığımız. Hazırda Azərbaycan diaspor təşkilatlarının sayı 416 olsa da, bu qurumların tərkibində çalışan insanların sayı, əlbəttə ki, minlərlə ölçülür. Əgər Rusiyanı da nəzərə alsaq, bəlkə də bir neçə milyondur. Ancaq bütün bu insanların arasından siz cənab Prezident tərəfindən təltif olunmusunuz. Bu, hər birimiz üçün böyük fərəhdir, deyərdim ki, böyük xoşbəxtlikdir. Bu xoşbəxtliyə görə cənab Prezidentə "Sağ ol!" deyirik, ona uğurlar arzulayırıq. Sizin hər birinizi bir daha təbrik edirəm, sizə fəaliyyətinizdə yeni-yeni uğurlar və xoşbəxtlik arzulayıram. Sağ olun.

* * *

Sonda xatirə şəkli çəkdirildi.

Azərbaycanın təbliğində mühüm addım

Xarici ölkələrdə mədəniyyət mərkəzlərinin və ticarət evlərinin yaradılması planı yüksək qiymətləndirilir

Səid

İki gün öncə Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının 3-cü qurultayı keçirilib. Ali tədbirdə dünyanın 42 ölkəsindən nümayəndə və qonaqlar iştirak ediblər. Qurultaya Azərbaycanın bütün bölgələrini əhatə edən dövlət və hakimiyyət strukturları, qeyri-hökumət təşkilatları, elm, təhsil, mətbuat, mədəniyyət və digər yaradıcı qurumlar və siyasi partiyalardan olan nümayəndələr qatılıblar.

Tədbirdə çıxış edən Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev bir çox maraqlı məqamlara toxunub, xarici ölkələrdə Azərbaycan mədəniyyət mərkəzlərinin və ticarət evlərinin yaradılması istiqamətində işlərə başlandığını da vurğulayıb.

Xarici ölkələrdə Azərbaycan mədəniyyət mərkəzlərinin və ticarət evlərinin yaradılması ideyası müsbət qarşılır, ekspertlər hesab edirlər ki, bu addım ölkəmizin təbliğində, nüfuzumuzun artmasında müstəsna rol oynayacaq.

Politoloq Elçin Xalidbəylinin sözlərinə görə, əgər bu işə başlanıbsa, bunun Azərbaycan üçün çox faydaları ola bilər: "Çünki həmin mədəniyyət mərkəzləri birbaşa Azərbaycanın tanınmasına xidmət edəcək. Ora təşrif buyuran xarici ölkə vətəndaşları Azərbaycan mədəniyyətiylə birbaşa ünsiyyətdə olacaqlar. Belə ünsiyyət Azərbaycanın təbliğ olunması üçün əlavə imkanlar açar. Eyni zamanda, bu, ermənilərin Azərbaycana qarşı apardıqları əks-təbliğatı da iflasa uğrada bilər. Bütün dünya bizim mədəni irsimizlə daha yaxından tanış olduqdan sonra ermənilərin Azərbaycan haqqında apardığı əks-təbliğata heç kəs inanmayacaq. Məsələn kimi "Eurovizion"dakı qələbəmizi göstərmək olar. Bu qələbə erməni əks-təbliğatının tərksilahında böyük əhəmiyyət daşıyır. İnanıram ki, Azərbaycan dövləti bu önəmli qələbənin açdığı imkanlardan da lazımınca faydalana biləcək".

Politoloq Azər Rəşidoğlunun qənaətinə görə, azərbaycanlılar yaşadıkları ölkələrdə cəmiyyətə transfer olmalıdırlar, bu baxımdan Azərbaycan mədəniyyətinin təbliği üçün mədəniyyət mərkəzlərinin yaradılması son dərəcə mühümdür: "Belə mərkəzlərdə Azərbaycan elm və mədəniyyət xadimlərinin toplanması ölkəmizin təbliği üçün geniş şərait yarada bilər. Ticarət evlərinin yaradılması da həmin ölkələrin iş adamları ilə sıx əlaqələrin qurulması deməkdir ki, bu məsələ də lobbı fəaliyyəti üçün son dərəcə zəruridir".

Politoloq Ceyran Bayramova deyir ki, bu, çox yaxşı ideyadır, çünki mədəniyyət və ticarət məsələləri həmişə insanları birləşdirən faktorlardan sayılıb: "İndiki zamanda özümüz haqqında dünyaya nə qədər çox məlumat çatdırsaq, bir o qədər yaxşıdır. Məlumatı çatdırmanın ən asan yolu isə mədəniyyət və ticarət əlaqələrinin qurulmasıdır. Əgər bu prosesi effektiv şəkildə həyata keçirə bilsək bunun faydası çox olacaq. Bir maraqlı məqam

da var, mədəniyyət və ticarət tam nəzarətdə olanda inkişaf edə bilmir, ona görə də bu istiqamətlərə daha çox sərbəstlik verilməlidir".

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu da bu fikirdədir ki, ideya yaxşıdır: "Qalanını konkret fəaliyyət göstərəcək. Azərbaycanı dünyada tanıtdırmaq üçün görüləcək çox iş var. Götürək, ticarət evlərinin yaradılması ideyasını. Dünya Azərbaycanı, ancaq neft və qazına görə tanıyır. Halbuki, ən azı kənd təsərrüfatı mallarımızı Avropa bazarına çıxara bilərik. Ancaq bu istiqamətdə ciddi bir fəaliyyət yoxdur. Bəlkə ticarət evləri bu prosesi sürətləndirə. Ancaq bundan əvvəl Azərbaycan Avropa Birliyi ilə assosiativ anlaşma imzalamalıdır. Təəssüf ki, bu proses də yubanır".

Tanınmış teleaparıcı Turan İbrahimov düşünür ki, bu praktikada olan, sınınmış üsuldur: "Bu təcrübədən istifadə edən dövlətlərin uğurları da göz qabağındadır.

Ölkə mədəniyyətini və iqtisadi imkanlarını birbaşa təbliğ etmək və sərmayələrin cəlbini stimullaşdırmaq baxımından bu təcrübə çox faydalıdır. Bu gün mədəniyyət mərkəzlərinin və ticarət evlərinin açılması Azərbaycana olduqca vacibdir, bunları təşkil etmək üçün maddi imkanlarımız da yetərincədir. Şəxsən mən bu təşəbbüsü sevinc və qürur hissi ilə qarşılayıram".

Kulturoloq Aydın Xan düşünür ki, xarici ölkələrdə mədəniyyət mərkəzlərinin və ticarət evlərinin yaradılmasıyla bağlı ölkə başçısının elan etdiyi plan çox ciddi bir dövlət konsepsiyası kimi qəbul olunmalıdır: "Bu çox vacib məsələdir və biz bu ideyanın həyata keçməsinə çoxdan arzulayırdıq. Biz xarici ölkələrdə olanda, həmin ölkələrdə başqa dövlətlərin mədəniyyət mərkəzlərini görəndə arzu edirdik ki, bizdə də bu təcrübədən istifadə edilsin. Azərbaycanın da intellektual, kulturoloji potensialı dünyaya tanındı. Sevindirici haldır ki, Dünya Azərbaycanlılarının III qurultayında prezident bu məsələyə xüsusi diqqət yetirdi. İdeyanın həyata keçməsi üçün Azərbaycan hökuməti ilə yanaşı təşkilatlanmış diaspora nümayəndələrinin fəallığı çox vacibdir. Həm Azərbaycanda, həm də xarici ölkələrdə insanlar daha çox qeyri-formal ünsiyyətə, qeyri-formal bilgilər əldə etməyə can atırlar. Bu baxımdan mədəniyyət mərkəzlərinin yaradılması Azərbaycanın təbliğində çox böyük rol oynaya bilər".

Araşdırmaçı jurnalist Nicat Dağlar söyləyir ki, əslində bu kimi işlərə çoxdan başlamaq lazım idi: "Həm mədəniyyət mərkəzlərinin, həm də ticarət evlərinin fəaliyyət göstərməsi bilavasitə ölkənin tanınmasına, Azərbaycana diqqətin artmasına səbəb olacaq. Bildiyimə görə Azərbaycanın dünya miqyasında piarının qurulmasına kifayət qədər vəsait ayrılır. Amma etiraf olunmalıdır ki, hələlik ortada elə bir ciddi nəticə yoxdur. Bu gün nə Amerikada, nə də Avropanın özündə Azərbaycan Az.TV-nin təqdimatlarındakı səviyyədə tanınmır. İki il öncə bizim ABŞ-a səfərimiz olmuşdu. Dünyanın paytaxtı hesab olunan Nyu-York-dakı otellərdən birində bizim haradan gəldiyimizi aydınlaşdırma bilmədilər. Xeyli izah versək də xeyri olmadı. Amma mədəniyyət mərkəzlərinin və ticarət evlərinin yaradılması ölkəmizin tanınması, mədəniyyətinin, mətbəxinin təbliğatı, istehsal etdiyimiz məhsullara əcnəbilərin diqqətinin cəlb olunması baxımından çox yaxşı nəticələr verə bilər. Xarici ölkələrin də Azərbaycanda mədəniyyət mərkəzlərinin fəaliyyət göstərməsi bu kimi işlərin əhəmiyyətinə açıq işarədir".

Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı Heydər Əliyev siyasi dühasının növbəti zəfəri oldu

Prezident İlham Əliyev: Müstəqil Azərbaycan bütün azərbaycanlıların Vətənidir.

...Hazırda bütün ölkələrdə diaspor təşkilatlarımız erməni təbliğatına qarşı Azərbaycan reallıqlarını ortaya qoyurlar. Mən bu hərəkətləri, bu siyasəti alqışlayıram və bizim diaspor təşkilatlarının üzvlərinə bu fədakar və çox gözəl missiyaya görə minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

İlham Əliyevin Dünya Azərbaycanlılarının

III Qurultayındakı nitqindən Bakı, 5 iyul, 2011-ci il

İttifaq Mirzəbəyli

Yeni əsrin ikinci onilliyinə də bizim üçün qürurverici, fərəhləndirici, tariximizin iftixar səhifələrinə çevriləcək hadisələrlə qədəm qoymuşuq. Elə bir ay olmur ki, o, hansısa əlamətdar hadisə ilə yaddaşlara yazılmasın. Ancaq bu baxımdan iyul ayının bəxti daha çox gətirdi. İyulun 5-də üçüncü dəfə Heydər Əliyev siyasi dühasının işığına toplaşan dünya azərbaycanlıları dünya ictimaiyyətinə möhtəşəm bir mesaj göndərmiş oldu: "Planetin bütün guşələrində yaşayan 50 milyonluq azərbaycanlıların hamısı müstəqil Azərbaycan dövlətinin ətrafında sıx birləşmişdir. Bütün soydaşlarımız siyasət dahisi olan Heydər Əliyevin kursunu davam etdirən Prezident İlham Əliyevi dəstəkləyirlər".

Beynəlxalq aləmdə baş verən ictimai-siyasi proseslər fonunda dünya azərbaycanlılarının bu şəkildə mütəşəkkillik nümayiş etdirməsi müstəqil Azərbaycan dövlətinin böyük zəfərlər ərafəsində olduğundan xəbər verirdi. İyulun 5-də region ölkələrinin bütün kütləvi informasiya vasitələri, dünyanın isə əksər aparıcı xəbər agentlikləri Bakıda keçirilən qurultaydan söhbət açırdılar. Həmin söhbətlərdən biri onu eşidənlərin yadından heç zaman çıxmıyacaq. Xəbərin təxmini məzmunu belə idi: Ermənistan Prezidenti Gorusda 18 nəfər erməni əsilli jurnalisti toplayaraq onlara riyakarlığın və saxtakarlığın daha iyrənc variantlarını öyrədirdisə, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev dünyanın bütün ölkələrini təmsil edən 416 diaspor təşkilatının rəhbərləri də daxil olmaqla bütün soydaşlarını başına toplayıb Azərbaycanın sabahından danışdı. "416-cı diviziya"nın Azərbaycan və dünya tarixində hansı rolu oynadığını isə yəqin ki, ermənilər unutmamışlar". Hər halda informasiyanı, şərh və xəbərdarlığı mətbuat bu şəkildə verdi.

Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayının məhz bu il keçirilməsi də təsadüfi deyil. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin bu il yanvarın 21-də imzaladığı sərəncamda göstərilirdi ki, respublikamızın öz dövlət müstəqilliyini bərpa etməsinin 20 illik yubileyi münasibətilə 2011-ci ildə Bakıda dünya azərbaycanlılarının növbəti qurultayı keçirilsin. Yəni iyulun 5-də Azərbaycan paytaxtına toplaşan soydaşlarımız

və qurultayın qonaqları əslində Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin 20 illiyinə həsr edilmiş möhtəşəm tədbirlər silsiləsinin ikincisində iştirak edirdilər. Birinci tədbir hərbi parad olmuşdu. Soydaşlarımızın ali məclisində dünyanın 42 ölkəsindən 579 nəfər qurultay nümayəndəsi, habelə 30 ölkədən 211 nəfər qonaq iştirak edirdi. Respublikamızı təmsil edən qurultay nümayəndələri 677 nəfər, yerli qonaqlar isə 405 nəfər idi. Qurultay işə başlayarkən bütövlükdə 1872 nəfər qeydə alınmışdı ki, onlar Rusiya, Türkiyə, Ukrayna, Almaniya, Gürcüstan, ABŞ, İsveç, Niderland, İsrail, Özbəkistan, Fransa, Britaniya, Kanada və başqa ölkələri təmsil edirdilər. Tədbiri çoxsaylı mətbuat təmsilçilərinin işıqlandırması isə yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi dünya ictimaiyyətinə Azərbaycan həqiqətlərinin çatdırılması baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edirdi.

Əlbəttə, bu qurultayın qəbul etdiyi qərarlar, çıxışlarda səsləndirilən təkliflərin nəzərə alınması, Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurasının (2001-ci ildə yaradılmışdır) icra katibliyinin yaradılması, Prezident İlham Əliyevin yekdilliklə Əlaqələndirmə Şurasına sədr seçilməsi, Şuranın tərkibinin artırılması, eləcə də bütün digər məsələlər böyük maraq yaradır, diqqətlə izlənilirdi. Ancaq sadə azərbaycanlı bütün ictimai-siyasi məsələlərdə olduğu kimi bu qurultayın gedişində də Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həll edilməmiş qalmasına soydaşlarımızın münasibətini öyrənmək istəyirdi. Ali məclisin iştirakçıları Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı qurultay nümayəndələri adından beynəlxalq təşkilatlara, xarici ölkə parlamentlərinə, dövlət və hökumət başçalarına müraciət qəbul etdilər. Ancaq bu məsələ ilə bağlı ən böyük müraciət və ən kəsərli bəyanatlar bilavasitə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin dilindən səsləndirildi.

Dövlət başçımız qurultaydakı nitqində dünya ictimaiyyətinin Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həll edilməsi üçün səylər göstərdiyini, Ermənistanın isə bu səyləri əngəlləməyə çalışdığını xatırladaraq Azərbaycanın qətiyyətini bir daha dilə gətirdi: "Birləşmiş Millətlər Təşkilatı, ATƏT, Avropa Parlamenti, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, Avropa Şurası, digər təşkilatlar müvafiq qərar və qətnamələr qəbul etmişdir ki, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü orada müdafiə edilir və işğalçı qüvvələrin işğal edilmiş torpaqlardan çıxarılması da orada nəzərdə tutulur. Ancaq əfsuslar olsun ki, məsələ həllini tapmır. Bunun yeganə səbəbi Ermənistanın qeyri-konstruktiv mövqeyi və sülhə hazır olmamasıdır. Ancaq biz yaxşı bilirik ki, gec-tez Azərbaycan ərazi bütövlüyünü bərpa edəcəkdir". Dövlət başçımız Azərbaycanın və Ermənistanın mövqelərini ortaya qoymaqla yanaşı bu iki ölkənin imkanlarını da qurultay iştirakçılarının diqqətinə çatdırır: "Ermənistan tərəfi anlamalıdır ki, artıq Azərbaycanda yaradılmış potensial Ermənistanın potensialı ilə müqayisə edilə bilməz. Bizim iqtisadi imkanlarımız və iqtisadi potensialımız Ermənistandakından 10 dəfə artıqdır. Vaxt keçdikcə bu fərq daha da çoxalacaq, iki ölkə arasındakı uçurum daha da genişlənəcəkdir. Ona görə Ermənistanın marağında olmalıdır ki, bu məsələ tezliklə öz həllini tapsın. Çünki Azərbaycanla rəqabət aparmaq indi onların gücündə deyildir. Bizim təkə hərbi xərclərimiz Ermənistanın bütün dövlət büdcəsindən 50 faiz artıqdır. Bu, hələ bizim gördüyümüz işlərin birinci nəticələridir. Biz çox yaxşı başa düşürük və görürük ki, bizi nələr gözləyir. Azərbaycan dünya miqyasında zəngin ölkələrin arasında olacaqdır".

Dövlət başçımız qurultaydakı nitqində Azərbaycandan kənardə yaşayan soydaşlarımızın həm bir-biri ilə, həm təmsil etdikləri cəmiyyət və ya təşkilatlar arasında, həm də ana Vətən Azərbaycanla əlaqəni, birgə fəaliyyəti

daim genişləndirməsi zərurətindən danışırkən həqiqi liderlik nümunəsi göstərdi: "Birlik olmasa, biz güclü ola bilmərik. Bu, aksiomadır. Ona görə hesab edirəm ki, diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinin inkişafı üçün biz birliyi tam şəkildə təmin etməliyik. Eyni zamanda, hazırda Azərbaycanın dünyadakı daimi və diplomatik nümayəndəliklərinin də sayı artmaqdadır. Keçən qurultay zamanı bizim 46 səfirliyimiz və konsulluğumuz var idi. Hazırda onların sayı 65-ə çatmışdır. Yaxın zamanlarda 8 ölkədə yeni səfirlik və konsulluğun açılışı nəzərdə tutulur. Bu, əlbəttə ki, ilk növbədə Azərbaycan dövlətinin qüdrətini göstərir. Yəni, onu göstərir ki, biz bütün dünya ilə əməkdaşlıq edirik və hazırda 65-dir və 73-ə çatanda əlbəttə ki, dünya miqyasında elə vacib ölkə qalmayacaq ki, orada səfirliyimiz olmasın. Səfirliklərlə diaspor təşkilatları arasındakı əməkdaşlıq daha da güclü, daha da məqsədyönlü olmalıdır".

Dövlət başçımızın öz nitqinin sonunda söylədiyi arzular və əminlik isə qurultay iştirakçılarının hər birinin arzusu, əminliyi kimi qəbul edildi və heç zaman heç kəsin yadından çıxmıyacaq alqışlara səbəb oldu: "Mən arzu edirəm ki, dünyada yaşayan bütün azərbaycanlılar həmişə bir yerdə olsunlar. Həmişə bilsinlər ki, onların arxasında güclü Azərbaycan dövləti dayanır və onlar hər zaman Azərbaycan dövlətinə arxalana bilərlər".

Xalq qəzeti.-2011.-7 iyul.-№ 145.-S.4.

"Azərbaycan Türkiyədə yetərincə tanınmır"

TBMM üzvü Sinan Oğan: "Mən Türkiyədə yaşayan 3 milyon Azərbaycan türkünün də millət vəkiliyəm"

İradə Cəlilova

Son dövrlər Türkiyədə fəaliyyət göstərən Azərbaycan diasporunun inkişafı göz önündədir. Amma görülən işləri hələ yetərli saymaq olmaz. Diasporumuzun qarşısında mühüm vəzifələr durur. Türkiyə Böyük Millət Məclisinin (TBMM) deputatı, Türkiyə-Azərbaycan dərnişinin sədri, Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurasının üzvü Sinan Oğan da hesab edir ki, qarşıda hələ görülməli işlər çoxdur.

- Öncə özünüzü tanıtmanızı istərdim. Kimdir Sinan Oğan?

- Mən 1967-ci ildə İqdırda doğulmuşam. 1989-cu ildə Marmara Universiteti İşlətmə Fakültəsini bitirmişəm. 2009-cu ildə "Türk iç siyasət faktorlarının Türkiyənin Rusiya siyasətinin meydana gəlməsinə təsirləri" mövzusunda Moskva Beynəlxalq Əlaqələr Universiteti Beynəlxalq Əlaqələr və Siyasət Elmi Hissəsində doktor dərəcəsinə almışam. 1992-1998-ci illərdə Marmara Universiteti Türkiyə Araşdırmaları İnstitutunda araşdırmaçı işləməklə yanaşı, 1993-cü ildən etibarən Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetində Türk Dünyası İşlətmə Fakültəsində dekan köməkçisi kimi çalışmışam. 1994-1998-ci illərdə Azərbaycanın Türkiyə Xarici İşlər Nazirliyinin nümayəndəsi olmuşam. Daha sonra bir müddət xüsusi sektorda işləmişəm. 2000-ci ildə Türkiyəyə dönərək Avrasiya Strateji Araşdırmalar Mərkəzi (ASAM) Qafqaz ölkələri üzrə nümayəndəsi, daha sonra ASAM-da Rusiya Ukrayna Araşdırmaları üzrə nümayəndə vəzifəsində çalışdım. Hazırda 2004-cü ildən başçılıq etdiyim Strateji Analizlər və Beynəlxalq Münasibətlər Mərkəzindəyəm (TÜRKSAM).

- Hamımız üçün azərbaycanlıların Türkiyədəki durumu çox maraqlıdır. Vəziyyət Azərbaycandan görüldüyü kimidirmi?

- Türkiyədə azərbaycanlılar uzun illərdən bəri yaşamağa başlayıblar. Artıq Türkiyədə 3-cü nəsil azərbaycanlılar yaşayırlar. Mənim bildiyim və gördüyüm qədəri ilə azərbaycanlılar hər zaman Türkiyədə dəyərli olublar. Türk-Azərbaycan qardaşlığı hər zaman mövcud olub. Hazırda demək olar ki, Türkiyədə yaşayan azərbaycanlılar artıq bizə qaynayıb-qarışıblar. Mən də azərbaycanlıyam və hər zaman azərbaycanlıların vəziyyəti ilə maraqlanıram.

- Azərbaycanlıların Türkiyədə lobbicilik fəaliyyətləri nə vəziyyətdədir?

- Mən düşünürəm ki, hazırda Türkiyədə azərbaycanlıların lobbiciliklə məşğul olmalarına böyük ehtiyac var. Məncə, bu işi Türkiyədə fəaliyyət göstərən Azərbaycan dərnişləri həyata keçirməlidir. Türkiyədə Azərbaycan üçün lobbicilik etməklə yanaşı, Azərbaycanı müsbət mənada Türkiyəyə tanımaq lazımdır. Ümumiyyətlə, azərbaycanlılar Türkiyədə istədikləri yönümdə işlər görə bilirlər. Türkiyədə təşkilat yaratmaq da azərbaycanlılar üçün çox asandır. Yeddi nəfər bir araya gəlib, ərizə ilə müraciət etdikdən sonra təşkilat yaradıb

rahat şəkildə fəaliyyət göstərə bilərlər. Qeyd edirəm ki, Türkiyədə 100-ə qədər Azərbaycan-Türkiyə dostluq cəmiyyətləri fəaliyyət göstərir.

- Türkiyədə fəaliyyət göstərən bəzi təşkilatlar bu ölkədə Azərbaycanın yetərinə tanınmadığını bildirirlər...

- Doğrudur. Təzadlı olsa da, bu belədir. Türkiyədə Azərbaycan yetərinə tanınmır. Çünki bu sahədə işlər görülmür. Azərbaycanı Türkiyədə tanımaq üçün çox iş görmək lazımdır. Dediyim kimi, bu vəzifə də təşkilatların üzünə düşür. Amma bir sözü deməliyəm ki, "Eurovision" yarışmasında göstərilən jest - "Bayraq olayı" Azərbaycanı Türkiyəyə tanıtdı.

- Deyirsiniz ki, azərbaycanlıların Türkiyədə lobbicilik fəaliyyəti yetərli deyil. Artıq Türkiyə Böyük Millət Məclisinin üzvüsünüz. Azərbaycanın Türkiyədə daha yaxından tanıdılması üçün millət vəkili olaraq, hansı işləri görəcəksiniz?

- Seçki kampaniyamda da, bundan sonra da demişəm ki, mən təkə Türkiyənin deyil, eləcə də bu ölkədə yaşayan 3 milyon Azərbaycan türkünün millət vəkiliyəm. Eyni zamanda, bütün dünyada yaşayan Azərbaycan türklərinin hayqıran səsiyəm. TBMM-də də Azərbaycan türklərinin səsi olacağam.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə çap edilib

Ekspress.-2011.-7 iyul.-№119.-S.12.

“Azərbaycan diasporunun siyasi fəaliyyətlə geniş məşğul olması günümüzün tələbidir”

**HEYDƏR İMANOV: “KONKRET RUSİYADA BU MƏQSƏDLƏ BÜTÜN SİYASİ,
İQTİSADİ RESURSLARDAN İSTİFADƏ ETMƏLİYİK”**

P.Sultanova

Dünya Azərbaycanlılarının üçüncü qurultayı başa çatdı. Qurultayın sonunda bir sıra vacib qərarlar qəbul olundu. Qurultay iştirakçısı olan Sankt-Peterburq Smolnı Universitetinin rektoru, professor Heydər İmanov “525”ə müsahibəsində təbirlə bağlı fikirlərini bölüşüb. H.İmanov Rusiyada Azərbaycanın tanınmış və nüfuzu olan elm adamlarından biridir. O, 2004-cü ildən bu təhsil müəssisəsində fəaliyyətə başlayıb və universitet Rusiya Təhsil Akademiyasının nəzdindədir. Bu akademiya Rusiyada ən böyük elm mərkəzidir. Soydaşımızın rəhbərlik etdiyi qurum hazırda həm Rusiya, həm də MDB dövlətləri arasında tanınmış universitetdir.

–Heydər müəllim, Dünya Azərbaycanlılarının üçüncü Qurultayının əhəmiyyətini necə qiymətləndirirsiniz?

–Hesab edirəm ki, ümumiyyətlə belə qurultayların diasporanın inkişafı, daha fəal çalışması üçün böyük əhəmiyyəti var. Çünki həm dövlət başçısının çıxışı, həm də sonda qəbul edilən qərarlarla diaspor qurumlarının yeni vəzifə və öhdəlikləri müəyyən olunur. Bilirsiniz ki, Azərbaycan diasporunun formalaşması elə də böyük tarixi əhatə etmir. 20-ci əsrin sonu və 21-ci əsrin əvvəllərində baş verən hadisələr bir çox soydaşlarımızı ölkəni tərk etmək məcburiyyətində qoydu. 86-93-cü illərdə mən Azərbaycanda işləmişəm. Bir müddət Yüngül Sənaye Nazirliyində, sonra isə

Gəncə Çini qablar zavodunda baş direktor vəzifəsində çalışmışam. O vaxtlar artıq Ermənistanın təcavüzü nəticəsində qaçqın və məcburi köçkün düşmüş insanlarımızı qəbul edib onları yataqxanalarda yerləşdirirdik. Onda Rusiyaya üz tutan azərbaycanlıların sayı daha artıq idi. Bu da təbiidir, çünki 200 illik tariximiz Rusiya ilə bağlı olduğundan soydaşlarımızın bu ölkəyə adaptasiyası daha asan idi. O zaman həm də diasporanın yaranması məsələsi gündəmə gəlmişdi. Ötən iyirmi ildə çox dəyişikliklər baş verib. Bu isə özünü başqa sahələrlə yanaşı diaspora fəaliyyətində də göstərib. Amma mən diasporamızı daha güclü, təşkilatlanmış şəkildə görmək istərdim.

–Qeyd etdiyiniz kimi Rusiyada azərbaycanlılar həm uzun müddətdir yaşayırlar, həm də sayları daha çoxdur. Buna baxmayaraq orda azərbaycanlılara bazarlarda çalışan təbəqə kimi kimi baxırlar. Siz isə bu ölkədə Azərbaycanın elmi potensialını, ziyalı təbəqəsini təmsil edirsiniz. Ümumiyyətlə, Azərbaycanın elmi potensialı Rusiyada necə təmsil olunub?

–Azərbaycanlılar işgüzar insanlardır. Harada yaşamalarından asılı olmayaraq zəhmət çəkib istəklərinə nail olurlar. Düzdür, azərbaycanlıların bazarlarda işləmələri barədə biz də çox eşidirik. Amma bu gün Rusiyada çox savadlı müəllimlərimiz, alimlərimiz var. Sankt-Peterburqda 50 nəfər azərbaycanlı elmlər doktoru, yüzlərlə elmlər namizədi var. Onların içərisində elələri var ki, təkcə Rusiyada yox, dünyada tanınır. Bunların təbliğatı üçün elimdən gələni etmişəm. Soydaşlarımız barəsində alverçi imicinin formalaşmasının səbəblərindən biri də

alimlərimizi tanıtmamaq, onları təbliğ etməməkdir. Azərbaycanlılar elmlə məşğuldurlar. Alverçiləri isə həyat buna məcbur edir. Onlara istiqamət, dəstək verilsə, gedib alverlə məşğul olmazlar. Azərbaycanlıları bazar adamı kimi tanımaq düzgün deyil. Çünki Sankt-Peterburqda azərbaycanlılar arasında iri müəssisə direktorları, biznesmenlər var. Azərbaycan yeməkləri bütün dünyada sevilir. Təsəvvür edin, Sankt-Peterburqdakı bütün millətlərin restoranlarının çox faizi azərbaycanlıların payına düşür. Hətta ölkəmizdən gələn yəhudi, ruslar belə Azərbaycan yeməklərindən ibarət restoranlar açır. Çünki yeməklərimiz bütün dünyada çox sevilir. Bu yaxınlarda Sankt-Peterburqda Azərbaycan Sahibkarlar və İnvestorlar Birliyi yaradılıb. Hesab edirəm ki, bu qurum vasitəsilə azərbaycanlı iş adamları daha təşkilatlanmış sahibkarlıq fəaliyyəti göstərə biləcəklər. Azərbaycan diasporu bütün siyasi və iqtisadi resurslardan istifadə etməlidir.

Mən elmlə məşğul olan adam kimi deyə bilərəm ki, orada bu sahədə olan nailiyyətləri Azərbaycana daşıya bilərik. Çünki Sankt-Peterburqda elm sahəsində yüksək inkişaf var. Biz də elmi tədqiqat işlərində irəli getməliyik. Mən 2004-cü ildə təhsil barədə təkliflərimi verdim. Təkliflərim əsasən Azərbaycanda, özü də Bakıda deyil, başqa bir iri şəhərdə elmi tədqiqat mərkəzinin yaradılmasından ibarət idi. Ona görə başqa şəhər deyirəm ki, paytaxta regionlardan axın çoxdur. Belə mərkəzin yaradılması ilə həm də o axının qarşısını almaq mümkün olardı. Çünki axının olması sosial, ekoloji, hətta siyasi problemlər yaradır. Digər tərəfdən hər torpağın öz şirinliyi var və hər kəs öz torpağında qalıb çalışmalıdır. Rusiyada böyük elmi tədqiqat mərkəzləri var. Amma yeniləri də yaradılır. Çünki təbii sərvətlər tükənir, elmi potensialı isə inkişaf etdirmək lazımdır.

– Bəs azərbaycanlıların Sankt-Peterburqda ümumi vəziyyətləri necədir?

– İndi azərbaycanlılar bizneslə daha çox məşğuldurlar. Əvvəl bazardan başlayıb, sonra uğurlu biznesmenə çevrilən soydaşlarımız var. Onların bu şəhərdə iri ticarət mərkəzləri var. Əminəm ki, getdikcə soydaşlarımız barədə daha gözəl fikirlər yayılacaq. Düşünürəm ki, informasiyanı təşkil etmək lazımdır. Bizim təşkilatlanmamız təəssüf ki, hələ ermənilərə və yəhudilərə nisbətən zəifdir. Biz heç kəsə pislik etmirik, amma millətimiz barədə pis fikir yaratmağa çalışırlar, dezinformasiyalar verirlər. Buna görə, qurultayda da vurğulandığı kimi güclü olmaq üçün informasiya müharibəsini gücləndirməli, bu məqsədlə daha çox vəsait ayrılmalıdır. Onda uğurlarımız da çox olar.

– Yeri gəlmişkən, prezident çıxışında soydaşlarımızı yaşadıkları ölkələrin siyasi həyatında fəal iştiraka çağırırdı. Azərbaycanlıların Rusiyanın siyasi həyatında rolunu necə qiymətləndirirsiniz?

– O qədər yüksək qiymətləndirmirəm, demək olar ki, bu fəaliyyət sıfır səviyyəsindədir. Məsələn, Rusiya Dumasında erməni deputatlar var, regionlarında da həmçinin. Sankt-Peterburqda 400 min azərbaycanlı yaşayır, bu hər 12 nəfərdən birinin azərbaycanlı olması deməkdir. Amma heç olmasa 50 deputatdan biri azərbaycanlıdırmı, yox. Ona görə, siyasi fəaliyyətlə geniş məşğul olmaq lazımdır. Çünki bu, günümüzün tələbidir.

– Bəs Azərbaycan diasporası qarşısında duran hansı yeni hədəfləri vurğulamaq olar?

– Diasporamız daha fəal və güclü olmalıdır. Bu gün torpaqlarımızın 20 faizi işğal olunub. Bütün dünya bilməlidir ki, ermənilər təcavüzkarlardır. Ermənilər hər yerdə belə rəy yaratmağa çalışırlar ki, biz, azərbaycanlılar köçəri millətlik və onların torpağını tutmuşuq. Bu fikri tam dəyişdikdən, alt-üst etdikdən sonra biz müharibə yolu ilə torpaqlarımızı azad edə bilərik və bütün dünya da bizim tərəfimizdə olar. Bəzə elə düşünürük ki, Qarabağ

problemini, Azərbaycan həqiqətlərini bütün dünyaya çatdırma bilməmişik və bu bizi arxayınlaşdırır. Amma nə qədər çox çalışsaq da hesab etməliyik ki, hələ görəcəyimiz işlər çoxdur, xaricdə informasiya mübarizəsini gücləndirməliyik. Bunun üçün təbii ki, pul lazımdır həm diaspora, həm dövlət vəsaiti hesabına bu işləri görməliyik. Diaspora daha çox siyasi fəaliyyətlə məşğul olmalıdır. Konkret Rusiyada bu məqsədlə bütün siyasi, iqtisadi resurslardan istifadə etməliyik.

– Rəhbərlik etdiyiniz universitetin fəaliyyəti barədə nə deyə bilərsiniz? Azərbaycanda bu təhsil ocağının filialının açılması gündəmdədirmi?

– Bu gün təəssüf ki, dünyada fundamental təhsil unudulmaqdadır. Fundamental təhsilə qayıtmaq lazımdır və bu xüsusilə humanitar elmləri, kulturologiya, fəlsəfə, psixologiya, pedaqogikanı əhatə edir. Bunlar Azərbaycanda lazımsız fənlər kimi dərslərdən çıxarılır, bu düzgün deyil. Çünki insanın gələcəyinin zəmanəti bunlardır. Dəqiq elmlər, riyaziyyat, fizika dəyişir və onları həmişə öyrənmək lazımdır. Amma bayaq sadaladıklarım elmlərin sürətlə dəyişən dünyada öyrənilməsi çox vacibdir. Universitetimizin bir təşəbbüsü də var ki, ona böyük maraq göstərilir. Bu xanımların təhsil alması, hazırlanması ilə bağlıdır. Qadınların təhsilli olması daha vacibdir. Çünki onlar dünyaya uşaq gətirir, onu tərbiyə edir. Ona görə ananın savadlı olması vacib rol oynayır. Bizim universitetdə bütün vacib ixtisaslar tədris olunur. Yaxşı təhsil, savad, psixoloji hazırlıq insanın gələcəyi üçün vacibdir.

Universitetimiz Bakı Slavyan Universitetində Rusiya Mərkəzi yaradıb. Bunu öz hesabımıza etmişik. Çox istərdim ki, Azərbaycan Neft Akademiyası Sankt-Peterburqda filialını yaratsın. Mən bizim institutun bazasında bunu yaratmağı təklif etdim. Çünki indi neft sahəsi üzrə oxumaq prestijlidir. Amma prosedurlar çətindir. Eyni zamanda sentyabrda Smolnı Universitetində YUNESKO kafedrası açılacaq. İstərdik ki, orda Azərbaycan kafedrası da açsın. Bundan başqa, Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyeva Sankt-Peterburqda olarkən onunla görüşdə qızlar gimnaziyası açmağı təklif etdim. Bu gün bizim qızları valideynləri 8-9 –cu sınıfdən sonra Azərbaycanda oxumağa aparırlar. Ona görə də bu təklifi irəli sürdüm. Leyla xanım təklifimi maraqla qarşıladı. Əminəm ki, bu, baş tutacaq.

Smolnı universitetinin Bakıda filialın açılmasına gəlicə, biz bunu istədik, amma alınmır. Bürokratik prosedurlar qoymur. Bizim məqsədimiz tək tədris yox, həm də elmlə məşğul olmaqdır. İndi dünya sürətlə dəyişir, ona görə, müasir tələblərlə ayaqlaşmaq, biliyi yeniləmək lazımdır. Hansı xalq bu sürətlə ayaqlaşmasa, özünü xalq kimi saxlaya bilməyəcək.

Aleksandr Sakovski: Dünya Azərbaycanlılarının III qurultayı çox geniş tədbirdir

Nigar Hüseynova,

AzərTAc-ın xüsusi müxbiri

Riqa

Riqa, 8 iyul (AzərTAc). “Mən ilk dəfə idi ki, bu cür geniş tədbirdə iştirak edirdim. Dünya azərbaycanlılarının III qurultayı yüksək səviyyədə təşkil edilmişdir”.

Latviya Seyminin deputatı, Latviya-Azərbaycan parlamentlərarası dostluq qrupunun sədri Aleksandr Sakovski bu sözləri AzərTAc-ın müxbirinə verdiyi müsahibədə demişdir.

A.Sakovski qurultay haqqında təəssüratlarını bölüşərək demişdir: “Mən Prezident İlham Əliyevin nitqini televiziya vasitəsilə deyil, tribunadan, birbaşa eşitmək şərəfinə nail oldum. Bunlar ayrı-ayrı şeylərdir. Onun çıxışı çox xoşuma gəldi. Prezident heç bir kağıza baxmadan, kifayət qədər ətraflı çıxış etdi, bütün əsas məqamları, mövcud problemləri sadaladı, onların həlli yollarını göstərdi, fəaliyyət istiqamətlərini qeyd etdi”.

Müsahibim Azərbaycan diasporunun vəhdətinin, diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinin əlaqələndirilməsinin zəruri olması barədə Azərbaycan dövlətinin başçısının fikirlərini xüsusi vurğulamışdır.

A.Sakovski demişdir: “Mən İlham Əliyevin bu sözlərini özüm üçün qeyd etdim ki, Azərbaycan güclü və firavan dövlət qurmağı qarşısına məqsəd qoymuşdur”. O bildirdi ki, qurultayda özü də çıxış etmiş və çıxışında iki ölkə arasında qarşılıqlı münasibətlərin inkişaf etdirilməsi üçün vacib olan əsas məqamlara toxunmuşdur. A.Sakovski Azərbaycan Prezidentinin fəaliyyət xəttini dəstəklədiyini bildirmişdir. Onun sözlərinə görə, Latviya bu xətti tamamilə dəstəkləyir. A.Sakovski demişdir: “Mən məsələnin siyasi cəhətlərinə, yəni Prezident İlham Əliyevin Riqaya səfərinə, orada keçirdiyi görüşlərə toxundum, ikitərəfli əlaqələrin inkişafı üçün böyük potensial olduğunu qeyd etdim. Bizim sıx əməkdaşlıq etdiyimiz Azərbaycan diasporunun fəaliyyəti barədə danışdım. Mən öz nitqimdə Bakı haqqında təəssüratlarımı da bölüşdüm. Bakı böyük və gözəl şəhərdir. Orada çoxlu tikinti işləri aparılır. Bütün bunlar dinamika, inkişaf, irəliyə doğru hərəkət təəssüratı yaradır”.

Deputat qurultay çərçivəsində müxtəlif nümayəndə heyətlərinin üzvləri, Latviyanın Azərbaycandakı səfiri ilə keçirdiyi görüşlərə də toxunaraq qeyd etmişdir ki, bu görüşlərdə qarşılıqlı münasibətlərin inkişafı barədə maraqlı söhbət olmuşdur. O bildirmişdir ki, Estoniya və Litvanın nümayəndə heyətləri ilə görüşdə Azərbaycan ilə Baltikyanı ölkələr arasında münasibətlərin inkişafı barədə birgə bəyanatla çıxış etmək ideyası yaranmışdır.

A.Sakovski Latviya-Azərbaycan münasibətlərinə toxunaraq vurğulamışdır ki, hazırda iki ölkə arasında əmtəə dövriyyəsi 30 milyon dollardır. O demişdir: “Bu, əlbəttə, azdır. İqtisadi əməkdaşlığın istiqamətlərini müəyyənləşdirmək lazımdır, çünki bu gün Azərbaycan özü-özünü təmin edə bilən güclü ölkədir. İqtisadi əlaqələri möhkəmlətmək üzrə iş aparılmalıdır, bu iş başqa sahələrdə də qarşılıqlı fəaliyyətin inkişafına kömək edəcəkdir”.

Latviyalı deputat demişdir ki, Bakıda Şəhidlər xiyabanını ziyarət etmiş və Azərbaycanın öz qəhrəmanlarının xatirəsinə necə diqqətlə yanaşması onu mütəəssir etmişdir. Azərbaycanın Dövlət Bayrağı Meydanı və əlbəttə, bənzəri olmayan Azərbaycan muğamı onu heyran etmişdir.

A.Sakovski demişdir: “Mən “Qarabağ üçlüyü”nün ifasında muğam eşitdim. Mən ilk dəfə idi ki, muğam eşidirdim. Çox məmnun oldum, bu, bənzərsiz sənətdir. Muğam Azərbaycan xalqının böyük mədəni sərvətidir”. O əmindir ki, şəhərin gözəlliyi tək-cə memarlıqla deyil, həm də onun sakinləri ilə bağlıdır. Latviyalı deputat demişdir: “Azərbaycanlıların səmimiyyəti, onların qonaqpərvərliyi məni heyran etdi”.

8 iyul 2011-ci il

Dünya azərbaycanlılarının III qurultayı diaspora tarixində mühüm hadisə oldu

Mobil Məmmədov: Prezident İlham Əliyevin qurultaydakı tövsiyələri diasporamız üçün “yol xəritəsi” rolunu oynayacaq

Səlim Loğmanoğlu

İyulun 5-6-da Bakıda keçirilən Dünya azərbaycanlılarının III qurultayında böyük nümayəndə heyəti ilə təmsil olunan diaspor təşkilatlarından biri də Özbəkistanda fəaliyyət göstərən Respublika Azərbaycan Milli Mədəniyyət Mərkəzi (RAMMM) idi. “Yeni Azərbaycan” qəzetinin qonağı olan RAMMM-in sədri Mobil Məmmədov qurultaydan böyük təəssüratlarla ayrıldığını və toplantıda səslənən fikirləri Özbəkistanda yaşayan soydaşlarımızla bölüşmək üçün qardaş ölkəyə tələsdiyini vurğuladı.

- Mobil müəllim, qurultay təəssüratlarını bölüşməzdən öncə, istərdik rəhbərlik etdiyiniz təşkilat barədə oxucularımıza məlumat verəsiniz.

- Öncə, icazə verin, qurultay nümayəndələrinə göstərdiyiniz bu diqqətə görə, qəzetinizin kollektivinə öz təşəkkürümü bildirim. Qurultayda iştirak edən 10 nəfərlik nümayəndə heyətimiz Özbəkistanda yaşayan 40 mindən artıq azərbaycanlıyı təmsil edirdi. Bildiyiniz kimi, soydaşlarımız Özbəkistanda müxtəlif şəhərlərdə yaşayırlar. Təkcə paytaxt Daşkənddə 10 mindən artıq azərbaycanlı yaşayır. RAMMM-in əsası 2003-cü ildə qoyulub. İlk yaranandan quruma sədrlik edirəm. Doğrudur, təşkilat əvvəllər Azərbaycanlıların Milli Mədəniyyət Assosiasiyası adlanırdı. Lakin 2010-cu ildə keçirilən konfransda belə qərara gəldi ki, adımızda dəyişiklik edək. Və beləliklə də təşkilat RAMMM adlandırıldı. Bundan əlavə, Daşkənddə, həmçinin, 90-cı illərdən fəaliyyətə başlayan “Qardaşlıq” adlanan digər bir diaspor təşkilatımız da var. Təşkilatlar arasında sıx əməkdaşlıq mövcuddur. Bu baxımdan Özbəkistandakı Azərbaycan diaspor təşkilatları bir çox ölkələrdəki analogi qurumlara nümunə ola bilərlər. RAMMM-in Özbəkistanın bütün vilayətlərində, iri şəhərlərində şöbələri fəaliyyət göstərir. Qurultayda iştirak edən 10 nəfərlik nümayəndə heyətimizin tərkibində ölkənin bütün ərazisini təmsil edən soydaşlarımız-ziyalılar, iş adamları, ölkədə nüfuzu olan şəxslər yer alıb.

Ümumiyyətlə, Özbəkistanda Azərbaycana çox isti münasibət mövcuddur. Təbii bu işdə Azərbaycanın Özbəkistandakı səfirliyinin də böyük rolu var. Səfirimiz Namiq Abbasov iki qardaş ölkə arasında münasibətlərin inkişaf etdirilməsi üçün daim əzmkarlıq göstərir. Bundan əlavə, qeyd etmək istərdim ki, Azərbaycan diasporasına Özbəkistanda çox yaxşı münasibət göstərilir. Orada ölkədə fəaliyyət göstərən diasporlarla iş Beynəlmiləl Milli Mədəniyyət Mərkəzi adlanan dövlət qurumu tərəfindən tənzimlənir. Qurumun sədri, şair, uzun illər müxtəlif diplomatik vəzifələrdə çalışmış, Nəsrəddin Muxammadiyev Azərbaycanın böyük dostudur. O, görkəmli şairimiz Bəxtiyar Vahabzadənin, eləcə də, digər şair və yazıçılarımızın əsərlərini özbək dilinə tərcümə edib. N.Muxammadiyev imkan daxilində, RAMMM-in keçirdiyi bütün tədbirlərdə şəxsən iştirak edir, bizə tədbirlərin təşkilində yaxından köməklik göstərir.

Qeyd etmək istərdim ki, RAMMM-in saytı da var. Keçirdiyimiz bütün tədbirlər barədə saytda məlumatlar yerləşdirir, onları soydaşlarımızla paylaşırıq. Çox yaxın vaxtlarda diasporamızın “Odlar Yurdu” adında qəzeti də fəaliyyətə başlayacaq. Üç dildə-Azərbaycan, özbək və rus dillərində çıxacaq qəzetimizdə ölkəmizlə, buradakı yeniliklərlə bağlı ətraflı məlumatlar veriləcək, eləcə də, diasporamızın fəaliyyəti işıqlandırılacaq. Həyata keçirəcəyimiz işlərimiz və planlarımız çoxdur. Qarşıya qoyduğumuz məqsədlərə çatmaq üçün səylərimizi əsirgəmirik.

- Qurultayda dövlət başçısının digər tövsiyəsi isə diaspora üzvlərinin yaşadıkları ölkənin ictimai həyatına aktiv inteqrasiyası, seçkili orqanlara irəli sürülməsi ilə bağlı oldu...

- Tamamilə doğrudur və əminəm ki, Prezident İlham Əliyevin qurultaydakı tövsiyələri diasporamız üçün “yol xəritəsi” rolunu oynayacaq və biz öz gələcək fəaliyyətimizdə daim həmin tövsiyələrə müraciət edəcəyik, işimizi onların üzərində quracağıq. Cənab Prezidentimiz çox doğru qeyd etdi ki, diaspora üzvlərini həmişə irəliyə çəkmək, onları yüksək vəzifələrə çəkmək lazımdır. Bu, nə qədər çox olarsa, ölkənin təbliği baxımından bir o qədər xeyirdir.

Burada bir haşiyə çıxmaq istərdim. Məlumat üçün bildirim ki, hələ 1996-cı ildə Ulu öndər Heydər Əliyevin Özbəkistana səfəri çərçivəsində Daşkənddə “Kimeximoetaşinot” Azərbaycan-Özbəkistan birgə müəssisəsi yaradılıb və mən həmin müəssisənin rəhbəriyəm. Zavodda 500 əməkçinin böyük əksəriyyəti azərbaycanlılardır. Ümumiyyətlə, RAMMM olaraq, daim çalışırıq ki, Özbəkistanda yaşayan soydaşlarımızı işlə təmin edək. Deyə bilərəm ki, Özbəkistanda müxtəlif rəhbər vəzifələrdə, dövlət strukturlarında, hüquq-mühafizə strukturlarında çalışan azərbaycanlılarımızın sayı heç də az deyil. Və Prezidentimizin tövsiyələrinə uyğun olaraq, çalışacağıq ki, belə nümunələri daha da artırıq.

- Ümumiyyətlə, qurultayın təşkilini necə qiymətləndirirsiniz?

- Qurultay çox möhtəşəm keçdi. Təbii, Prezidentimizin iştirakı və proqram xarakterli çıxışı bu tədbiri daha da rəvnəqləndirdi. Dövlət başçısı diasporamıza öz tövsiyələrini verdi, səfirliklərimizlə vəhdət şəklində fəaliyyət göstərməyi tövsiyə etdi.

Qurultayda cənab Prezidentin çıxışında mühüm bir məsələ ölkənin təbliği baxımından, xaricdə “Azərbaycan Ticarət Evi”nin yaradılması ilə bağlı oldu. Biz Özbəkistanda bu istiqamətdə müəyyən işlər aparmışıq.

Bilirsiz ki, ötən il Prezidentimizin Özbəkistana səfəri çərçivəsində Daşkənddə Azərbaycan məhsullarından ibarət sərgi keçirildi. Azərbaycanın potensialı sərgi iştirakçılarında çox böyük maraq doğurdu. Və biz qərara gəldik ki, Azərbaycanda istehsal olunan məhsulları daha geniş təbliğ etmək üçün mütləq bir mərkəz- Ticarət Evi yaradaq. Bunun üçün müvafiq yer də seçmişdik. İndi cənab Prezidentin tövsiyəsindən sonra, buradan qayıdan kimi, işlərimizi sürətləndirəcəyik.

Qeyd etmək istərdim ki, Özbəkistan 28 milyon əhaliyə malik, inkişaf etmiş böyük ölkədir. Amma, buna baxmayaraq, bəzi məhsullara hələ də tələbatı var. Hesab edirəm ki, “Azərbaycan Ticarət Evi”ni yaratmaqla, biz ölkənin kənd təsərrüfatı məhsullarına olan tələbatını müəyyən qədər ödəyə bilərik.

Bir misal söyləyim. Bizim şirkət kimya sahəsində fəaliyyət göstərir. Təkcə ötən il Azərbaycanla ticarət əlaqələrimiz 10 milyon ABŞ dolları təşkil edib. Ticarət Evini yaratmaqla isə biz iki ölkə arasındakı ticarət dövriyyəsinin həcmi 10 dəfələrlə artır bilərik. Hesab edirəm ki, cənab Prezidentimizin bu tövsiyəsi lap yerinə düşdü.

- Qurultay iştirakçılarının əksəriyyəti öz çıxışlarında Azərbaycanda gördükləri bu inkişafı, yenidənqurma işlərini xüsusilə vurğulayırdılar. Bəs sizi Bakıda təəccübləndirən nə idi?

- 20 ildən artıq Özbəkistanda yaşasam da, Azərbaycana tez-tez gəlirəm. Amma buna baxmayaraq, Bakı, doğrudan da, məni də təəccübləndirir. Ölkə rəhbərliyinin apardığı məqsədyönlü siyasət nəticəsində Azərbaycanın hər bir guşəsi, o cümlədən, paytaxt Bakı çox qısa zamanda inanılmaz dərəcədə gözəlləşib. Təbii, dostlar buna sevinir, Azərbaycanın düşmənləri isə kədərlənirlər. Hələ qarşıda “Eurovision” musiqi yarışması var. O vaxtadək, əminəm ki, şəhərimiz daha da gözəlləşəcək. Paytaxta gələn qonaqlar bütün bu gözəllikləri görüb, könül rahatlığı tapacaqlar. Ölkəmizi xaricdə təbliğ edəcəklər.

Mən Bakıya gələndə hər dəfə özümlə fotoaparət gətirirəm. Yeni tikililəri lentə alıram. Sonra onları saytda yerləşdiririk. Soydaşlarımızla paylaşırıq, onlar da bu gözəllikləri görüb, fərəh hissi keçirirlər.

- Bədnam qonşularımız orada sizin işlərinizə maneçilik törətmirlər ki?

- Digər ölkələrdən fərqli olaraq, Özbəkistanda erməni diasporası deyilən bir güc yoxdur. Tamamilə zəifdirlər. Diaspora fəaliyyəti, hər şeydən əvvəl, ölkələr arasındakı münasibətlərlə bağlı olan bir məsələdir. Prezident İslam Kərimov keçmiş Sovet respublikalarından yeganə dövlət başçısıdır ki, Ermənistana olan münasibətini açıq şəkildə bəyan edib. Bütün dünyaya bildirib ki, Dağlıq Qarabağ məsələsi öz həllini tapmayınca Ermənistanla heç bir diplomatik münasibətlər qurulmayacaq. Bu ölkənin Daşkənddə nəinki səfirliyi, heç konsulluğu belə yoxdur. Ermənilər də bunu yaxşı başa düşürlər və bizdən uzaq gəzməyə çalışırlar. Bəzən də işləri düşəndə, deyirlər ki, biz o ermənilərdən deyilik, yaltaqlanırlar. Bizim özbəklərlə olan dostluq və qardaşlıq münasibətlərimizi görüb qısqanırlar.

Təbii, niyə də qısqanmasınlar. Ölkələrimiz arasında münasibətlər ən yüksək səviyyədə inkişaf edib. Dövlət başçıları qarşılıqlı surətdə Daşkənddə və Bakıda rəsmi səfərlərdə olublar. Çox sevindirici haldır ki, Daşkənddə, şəhərin mərkəzində Nizami Gəncəvi adına Pedaqoji Universitet fəaliyyət göstərir. Universitetin qarşısında dahi şairimizin büstü qoyulub. Xalqlarımız arasındakı bu dostluğun nümunəsi kimi, Bakıda da özbək xalqını dünyaya tanıdan, böyük şair, mütəfəkkir, N.Gəncəvinin sirdaşı olan Əlişir Nəvainin heykəli qoyulub. Paytaxt şəhərlərimiz arasında hava reysi mövcuddur. Həftədə iki dəfə “Aerobus”lar bu reyslərdə xidmət göstərir. Ölkələrimiz arasında ticarət dövriyyəsi ildən-ilə yüksəlir. Bunlar azdır məgər? Təbii ki, bizi, qısqanacaq.

Daha bir məqama toxunmaq istərdim. Ermənilər Özbəkistanda öz saxtakarlıqlarını edə bilmirlər. Məsələn, mahnılarımızı “oğurlaya” bilmirlər. Milli mətbəx nümunələrimizə əl uzada bilmirlər. Özbəklər özləri onların “dərslərini” verir, deyirlər ki, bu Azərbaycan mahnısıdır, bunu filan dahi sənətkar, məsələn, Rəşid Behbudov, yaxud Şövkət Ələkbərova oxuyub. Eləcə də, yeməklərimizi götürək. Yeməyin adı belə türk sözü olduğu halda, onu necə erməniləşdirmək olar? Hətta toylarına belə bizim musiqiçiləri aparırlar ki, Azərbaycan mahnılarını

eşitsinlər. Bir sözlə, bu baxımdan bəxtimiz gətirib, ermənilər bizim, eləcə də, özbək qardaşlarımızın qabağında həmişə başaşağı gəzirlər, səslərini çıxarmırlar.

- Son olaraq soruşmaq istərdim, qurultaydan, ümumiyyətlə Bakıdan, hansı təəssüratlarla dönürsünüz?

- İkinci dəfədir ki, Dünya azərbaycanlılarının qurultayında iştirak edirəm. Bu qurultay mənim üçün xüsusilə təsirli oldu. Möhtərəm Prezidentimizin çıxışı, diaspora üzvlərinə ünvanladığı fikirlər, verdiyi tövsiyələr çox qiymətlidir. Hesab edirəm ki, mən, eləcə də, digər qurultay iştirakçıları hələ uzun müddət özümüzü bu çıxışın təsir dairəsində hiss edəcəyik. Odur ki, Bakıdan çox zəngin təəssüratlarla qayıdıram. Və əminəm ki, bütün diaspor təşkilatının rəhbərləri, tez bir zamanda möhtərəm Prezidentimizin tövsiyələrinin icrasına başlayacaqlar. Çünki bu birlik-diplomatik nümayəndəlik-diaspora vəhdəti yaranmasa, işimizdə irəli gedə bilmərik. Və hər kəsi bu birliyi möhkəmləndirməyə, doğma Vətənimizin - Azərbaycanımızın inkişafı, daha da güdrətlənməsi naminə birgə mübarizəyə çağırıram.

Yeni Azərbaycan.-2011.-8 iyul.-№121.-S.5.

Dünya azərbaycanlılarının bütün fəaliyyəti Qarabağın azadlığa qovuşmasına istiqamətlənməlidir

Bakıda, Heydər Əliyev Sarayında keçirilən dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı öz işini başa çatdırdı. Əlamətdar tədbirdə dünyanın 43 ölkəsindən 580 nümayəndə, 210 qonaq, eləcə də çoxlu sayda xarici siyasətçi, rəsmi şəxs, deputatlar, alimlər və ictimai xadimlər iştirak edirdilər. Qurultaya yəhudi, rus, axıska türkləri və bir sıra digər xalqların nümayəndələri də qatılmışdı.

Paşa Əmircanov

Artıq kifayət qədər formalaşmış, ana Vətənlə əlaqələri lazımınca möhkəmlənmiş diaspor təşkilatlarımızın nümayəndələri yenidən Azərbaycan paytaxtında toplaşaraq məsləhətləşmələr apardılar, gələcək fəaliyyət üçün yeni istiqamətləri müəyyənləşdirdilər. Bu gün onların qarşısında dayanan mühüm vəzifələr Azərbaycan həqiqətlərini dünyaya çatdırmaq, ölkəmizin məruz qaldığı hərbi təcavüzün aradan qaldırılmasına yardımçı olmaq, erməni diasporu tərəfindən ölkəmizə qarşı davam etməkdə olan ideoloji təxribatlara cavab vermək, dünya ictimaiyyətində Azərbaycanla bağlı reallığı əks etdirən imic formalaşdırmaqdır. Bu vəzifələrin həlli üçün mütləq mütəmadi olaraq bir araya gəlmək, koordinasiyalı fəaliyyət yollarını müəyyənləşdirmək lazımdır.

Xatırladaq ki, dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayı ümummilli lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 2001-ci ildə keçirilib. İkinci qurultay isə Prezident İlham Əliyevin hakimiyyəti dövrünə, 2006-cı ilə təsadüf edib. Sonuncu qurultaydan bəri dünya azərbaycanlılarının fəaliyyəti də məhz ümummilli məsələ olan Dağlıq Qarabağ problemi ətrafında birləşməyə hesablanıb. Elə bu günlərdə görüşdüyümüz Azərbaycan diasporunun nümayəndələri də etiraf edirdilər ki, yaşadıkları ölkələrin rəsmi və qeyri-rəsmi dairələri ilə Azərbaycanın əsas problemi barədə hər il müəyyən işlər aparılırlar.

Onu da qeyd edək ki, ikinci qurultaydan sonra dünyanın ayrı-ayrı ölkələrində ümumilikdə 15 yeni diaspor təşkilatı təsis edilib ki, bununla da onların ümumi sayı 450-yə çatdırılıb.

Qurultay iştirakçılarından Stavropol vilayətindəki Azərbaycan Cəmiyyətinin sədri Fəxrəddin Yarıyevlə söhbəti nəzərinizə çatdırırıq:

- Stavropol vilayətindəki Azərbaycan diaspor cəmiyyəti MDB məkanında yaranmış ilk belə təşkilatlardan biridir. Bu təşkilatın meydana çıxması da təsadüfi olmayıb, müəyyən tarixi, ictimai-siyasi proseslərlə bağlıdır. Yadıңызdadırsa, keçmiş Sovet İttifaqının süquta uğramasından sonra Rusiyada böyük təlatümlər yaşandı, sabiq müttəfiq respublikaların xalqlarına qarşı ayrı-seçkilik proseslərinə start verildi. Bu illərdə ən çox təzyiqlərə məruz qalan xalqlardan biri də Rusiyanın istər paytaxtında, istərsə də ayrı-ayrı regionlarında yaşayan azərbaycanlılar oldu. Məhz belə bir dövrdə Stavropolda yaşayan soydaşlarımız 2000-ci il fevralın 28-də ilk diaspor təşkilatlarından olan "Odlar yurdu" cəmiyyətini yaratdılar. 2001-ci ildə ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Rusiyanın müxtəlif şəhər və vilayətlərindəki Azərbaycan cəmiyyətləri Ümumrusiya Azərbaycanlıları Konqresində birləşdi. Bu, mərhum Prezidentimiz Heydər Əliyevin həyata keçirdiyi çox böyük və uzaqgörən

diaspor siyasətinin ilk mərhələsi idi. Sonradan dünya azərbaycanlılarının birinci və ikinci qurultaylarının keçirilməsi ilə diaspor təşkilatlarımız daha da möhkəmləndirildi və onların yaşadıkları ölkələrin dövlət və hökumət orqanlarına müəyyən təsir imkanları yarandı. Bütün bunlar ulu öndərin incəliklə həyata keçirdiyi ciddi siyasi addımlar idi. Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı isə ümummilli lider Heydər Əliyevin diaspor siyasətinin və azərbaycançılıq ideyalarının uğurla həyata keçirilməkdə olduğunu bir daha təsdiq edir. Məhz bu uzaqgörən siyasətin nəticəsidir ki, Azərbaycan dövlətinin gücü artdıqca Azərbaycan diasporunun, diasporun gücü artdıqca isə Azərbaycan dövlətinin mövqeləri daha da möhkəmlənir və Azərbaycanın haqq səsi dünya ölkələri, eləcə də beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən daha yaxşı eşidilir, Ermənistanın və erməni diasporunun çirkin və məkrli siyasətinin ifşası daha uğurla həyata keçirilir.

Eyni zamanda, son illərdə Azərbaycanda demokratik ənənələrin inkişafı, insan hüquq və azadlıqlarına hörmətin bərqərar olması, əhalinin sosial vəziyyətinin yaxşılaşması, vətəndaş həmrəyliyinə yaradılması, iqtisadi azadlıqların təmin edilməsi və dünya birliyinə inteqrasiya sahəsində bir çox nailiyyətlər əldə edilib. Bu uğurların qazanılmasında dünya azərbaycanlılarının birliyi və həmrəyliyi müstəsna rol oynayıb.

Artıq diaspor siyasəti özünün elə bir mərhələsinə gəlib çatıb ki, dünyanın ayrı-ayrı ölkələrində yaşayan, təhsil alan azərbaycanlı gənclər də diaspor təşkilatlarının bir hissəsi kimi ana Vətəni layiqincə təmsil etməyi özlərinin müqəddəs borcu hesab edir və bu işi cəsarətlə yerinə yetirirlər. Prezident İlham Əliyevin dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayındakı çıxışı isə bütün diaspor təşkilatları üçün yeni bir fəaliyyət proqramı olacaq. İnanırıq ki, bu qurultay Azərbaycan diaspor təşkilatlarının gələcək fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi barədə həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması istiqamətində konkret işlərin görülməsi üçün müəyyən strategiyanın hazırlanmasına xidmət edəcək.

Biz, Stavropol azərbaycanlıları, indiyədək yaşadığımız regionunun Azərbaycanın dostu olması üçün əlimizdən gələni etmişik. Bunun üçün vilayətin qubernatoru ilə çox fəal işlər aparmış, qubernatorun başçılığı ilə 18 nəfərlik nümayəndə heyətini Azərbaycana dəvət etmişik. Bu ilin aprel ayında Stavropol qubernatoru 135 nəfərlik nümayəndə heyəti ilə yenidən ölkəmizdə olub, burada ölkə rəhbərliyi tərəfindən yüksək səviyyədə qarşılanıb. Qonaqlar Stavropola ölkəmiz haqqında xoş təəssüratlarla qayıdıblar. Təsəvvür edin ki, bu əlaqələr ərazisində 150 min erməninin yaşadığı Stavropol kimi bir vilayətlə qurulub və bu regionun rəhbərliyi Azərbaycana qarşı erməni təcavüzünün hər üzü ilə yaxından tanış ediliblər. Bütün bu addımlar Azərbaycanın erməni təcavüzünə son qoymasına, Qarabağ torpaqlarının düşmən tapdağından azad edilməsinə hesablanıb. Arzumuz budur ki, dünya azərbaycanlılarının növbəti qurultayını azad edilmiş Dağlıq Qarabağda keçirək!

Xalq qəzeti.-2011.-8 iyul.-№ 146.-S.8.

Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi getdikcə möhkəmlənir

Əliqismət Bədəlov

Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı çox əlamətdar bir hadisə kimi beynəlxalq aləmin diqqət mərkəzindədir. Dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan soydaşlarımızın Azərbaycan həqiqətlərinin beynəlxalq aləmə olduğu kimi çatdırılmasında, bütün azərbaycanlıların tarixi vətəni olan Azərbaycanın dünyanın inkişaf etmiş dövlətləri sırasına qoşulmasında öz qüvvə və bacarıqlarını sərf etməyə hazır olduqlarını bildirmələri bir daha təsdiqlədi ki, biz həqiqətən də böyük xalqıq.

Qurultay nümayəndələri belə tədbirin keçirilməsindən öz məmnunluqlarını ifadə etdilər. Qeyd olundu ki, əsası ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş dünya azərbaycanlılarının sıx birliyi və qarşılıqlı əməkdaşlığı möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir.

Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı bu sahədə irəliyə doğru atılan daha bir qətiyyətli addım oldu. Qurultayda Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin nitqi böyük maraqla dinlənilmiş, soydaşlarımıza mənəvi dayaq olmuşdur. Xarici ölkələrdə yaşayan soydaşlarımız da onların arxasında Azərbaycan dövlətinin dayanması barədə bir daha inam yaranmışdı.

Əməkdaşımız qurultay nümayəndələri ilə görüşüb onların bu möhtəşəm tədbir barəsində təəssüratlarını öyrəndi:

Zakir Həsənov (İslandiya) - Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı Azərbaycan diasporlarının əlaqələrinin möhkəmlənməsində yeni mərhələnin başlanğıcı oldu. Bütün dünyaya bir daha məlum oldu ki, Azərbaycan xalqı çox böyük xalqdır. Biz bir yerdə olsaq, diasporlar arasında sıx əməkdaşlıq olsa, qarşıda duran problemləri asanlıqla aradan qaldıra bilərik. Hər bir soydaşımız yaşadığı ölkənin ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak etməli, adət-ənənələrimizin, dilimizin, mədəniyyətimizin qorunmasında və daha da inkişafında bütün imkanlarından istifadə etməlidir. Azərbaycan Prezidenti də dəfələrlə vurğulayıb ki, xaricdə yaşayan soydaşlarımızın arxasında Azərbaycan dövləti dayanıb. Bu, hər bir azərbaycanlıya mənəvi dayaqdır. Biz artıq yaşadığımız ölkədə fəaliyyətimizi xeyli artırmışıq.

- Siz nə vaxtdan özünüzü güclü hiss etməyə başladınız?

- İlk dəfə 2001-ci ildə qüdrətli şəxsiyyət Heydər Əliyevin təşəbbüsü və təşkilatçılığı ilə Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayı keçiriləndə artıq biz hiss etdik ki, soydaşlarımızın bir bayraq altında birləşməsi, qarşılıqlı əməkdaşlığı sayəsində qətiyyətli addımlar atılır. O vaxtdan başlayaraq bizdə birgə fəaliyyət aparmaq sahəsində güclü inam yarandı. Yaşadığımız ölkədə fəaliyyətimizi gücləndirdik. Təbii ki, hər şey qanun çərçivəsində olur. Artıq Azərbaycan həqiqətlərinin olduğu kimi çatdırılmasında bütün imkanlardan istifadə edirdik. Azərbaycanın qarşılaşdığı problemlər, Ermənistanın işğalçılıq siyasəti və törətdiyi terror aktları barədə faktlara söykənən məlumatlar yaydıq. Türk dünyasının böyük oğlu Heydər Əliyevin qurultaydakı çıxışı bizə böyük ruh vermişdi.

- Sizin apardığınız təbliğat yerli əhalidə Azərbaycana qarşı maraq oyadırmı?

- Qeyd etdiyim kimi, Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayından sonra artıq hər şey dəyişib. Yəni, azərbaycanlılara qarşı inam artıb, ermənilərin işğalçı olması tamamilə təsdiq olunub. İkinci qurultaydan sonra bizim millətə olan inam daha da artıb. Yerli əhali mədəniyyətimiz, incəsənətimiz, adət-ənənələrimizlə yaxından tanış olduqdan sonra bizimlə sıx əməkdaşlıq edirlər. Son illər Azərbaycanın sürətlə inkişaf etməsi, beynəlxalq tədbirlərdə fəal iştirakı, hətta bir sıra nüfuzlu tədbirlərə ev sahibliyi etməsi tarixi Vətənimizin şöhrətini daha da artırıb. Biz fəxr edirik ki, Azərbaycan kimi Vətənimiz var. Mən Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayına dəvət olunanda çox sevindim. Bakını görəndə heyretimi gizlədə bilmədim. Ötən illər ərzində Bakı xeyli dəyişilib. Azərbaycandakı inkişaf göz qabağındadır. Diasporlar arasında əlaqələr daha da güclənib. Mən tarixi Vətənimdəki bu inkişafı gördükcə sevinirəm. İnanıram ki, soydaşlarımızın birliyi qarşıya çıxan problemlərin aradan qaldırılmasında ciddi təsir göstərəcək və xalqımız öz böyüklüyünü bir daha təsdiqləyəcək.

Vüqar Novruzov, Moldova-Azərbaycan Konqresinin sədri:

- Azərbaycanın son illər sürətlə inkişaf etməsi, informasiya mübarizəsində qalib gəlməsi məni çox sevindirir. Açıq etiraf edək ki, əvvəllər Azərbaycan informasiya blokadasına alınmışdı və ermənilər bizim milləti qəddar kimi tanıtmışdılar. Ancaq ulu öndərin müdrikliyi və onun siyasi xəttini layiqincə davam etdirən Prezident İlham Əliyevin yorulmaz fəaliyyəti sayəsində Azərbaycan informasiya blokadasından nəinki çıxdı, hətta hücum taktikasını seçdi. Bu gün artıq fəxrlə deyə bilərik ki, ölkəmiz dünya birliyində mövqelərini möhkəmləndirir, əlaqələrini genişləndirir. Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayındakı nümayəndələrin və qonaqların sayı bir daha təsdiqlədi ki, soydaşlarımızın birliyi, diasporların qarşılıqlı fəaliyyəti sayəsində həyata keçirilən tədbirlər öz bəhrəsini verir.

Hazırda hər bir azərbaycanlıni narahat edən ən ciddi problem Dağlıq Qarabağ münaqişəsidir. Azərbaycan Prezidenti qurultayda bu barədə ətraflı məlumat verdi. Dünyada yaşayan azərbaycanlılar çox yaxşı bilirlər ki, Dağlıq Qarabağ tarixi Azərbaycan torpağıdır. Bu ərazilərdə əsrlər boyu xalqımız yaşayıb. Ermənilərin Dağlıq Qarabağa gəlməsinin tarixi hər birimizə yaxşı məlumdur. Ermənilərin tarixi saxtalaşdırmaq cəhdləri heç vaxt baş tutmayacaq. Çünki artıq bütün dünya Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıyır, Ermənistanın işğalçı dövlət olmasını təsdiqləyir. Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayında iştirak edənlər də bu faktları bir daha eşitdilər. Bizim Konqres bununla əlaqədar kifayət qədər təbliğat aparmış, Azərbaycandan aldığımız dəstək və tutarlı faktlarla Ermənistanın işğalçı dövlət olması barədə yerli sakinlərdə böyük inam yaratmışıq.

Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı böyük tarixi hadisə kimi yaddaşlara həkk olunacaq. Bütün dünyaya bəlli oldu ki, Azərbaycan xalqı böyük, qüdrətli xalqdır. Biz birlikdə olsaq, qarşımızda heç kim dayana bilməz. Bu birlik artıq ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən yaradılıb və möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən qorunub saxlanılmaqla yanaşı, daha da inkişaf etdirilir.

Mən qurultaydan böyük ümidlərlə ayrıldım. Belə mötbər, nüfuzlu tədbirlərin keçirilməsini alqışlayıram. Çünki bütün dünya azərbaycanlıların birliyini görür, necə sürətlə inkişaf etdiyinin şahidi olur. Qurultay xalqımızın böyüklüyünü bir daha təsdiqlədi.

Qurultay iştirakçıları Azərbaycanın möhtəşəm uğurlarını təqdir edirlər

**Caferali Taşbağ: Heydər Əliyev Azərbaycan diasporunu formalaşdırdı, İlham Əliyev isə
Azərbaycan-türk diaspor iş birliyinə nail oldu**

Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayında iştirak edən xarici nümayəndələrin hər biri ölkəmizdə gördükləri sosial-iqtisadi inkişafdən böyük məmnunluqla danışır, Azərbaycanın qüdrətli dövlətə çevrilməsi ilə fəxr edirlər.

İttifaq Mirzəbəyli

Qardaş Türkiyədən olan qurultay iştirakçıları isə soydaşlarımızın bu ali məclisində fəxr etməli başqa bir məqam da gördülər: "Qurultayda ən böyük nümayəndə heyəti ilə iştirak edən iki ölkədən biri Türkiyədir". Qeyd edək ki, Rusiya və Türkiyədən olan nümayəndə və qonaqlar daha çox idi. Türkiyəli qurultay nümayəndəsi, iş adamı Caferali Taşbağ isə ölkəmizin hərtərəfli inkişafını gənc müstəqil Azərbaycanın yaratdığı xarüqələr kimi qiymətləndirdi: - Bu mənim Azərbaycana ilk gəlişim deyil. Ölkənizdə dəfələrlə olmuşam. Hər dəfə gələndə də qardaş ölkədə gördüyüm yeniliklər, inkişaf və hətta, Avropa səviyyəsində olan müasirləşmə məni məmnun edir. İndi görürəm, başqa ölkələrdən - yəni Avropadan, Amerikadan, Kanadadan gələn qurultay nümayəndələri Azərbaycanda gördüklərinə heyran olurlar. Mən isə heyran olmuram, sadəcə bu xarüqələrlə fəxr edirəm. Azərbaycan xalqının xoşbəxtliyidir ki, 1993-cü ildə bu dövlətin rəhbərliyinə Heydər Əliyev kimi müdrik dövlət adamı gəldi. Siz onu ümummilli lider adlandırırırsınız. Haqqınız var. Ancaq mənim fikrimcə Heydər Əliyev tək-cə azərilərin milli lideri deyil, o, bütün türk dünyasının barmaqla göstərilə bilən ulu öndərlərindən biridir.

- Elə indi toplaşdığımız qurultay da ulu öndərin siyasi kursunun təntənəsi kimi qiymətləndirilir.

- Dünya Azərbaycanlılarının Qurultayı beynəlxalq aləmdəki Azərbaycan diasporunun bir yerə cəmləşməsi deməkdir. Mən milyonlarla şahiddən biriyəm ki, bu diasporu Heydər Əliyev formalaşdırıb. O, hansı ölkəyə gedirdisə, oradakı azərbaycanlılarla görüşür, bütün soydaşlarını müstəqil Azərbaycan ətrafında birləşməyə çağırırdı. Soydaşları da ona inanır, liderliyini qəbul edirdilər. Çünki hamı gördü ki, Azərbaycan xalqının Heydər Əliyevdən başqa lideri yoxdur. O, şəriksiz öndər idi. Mən bu məqamda bir məsələni də yada salmaq istəyirəm. Heydər Əliyev demişdi ki, Azərbaycanla Türkiyə bir millət, iki dövlətdir. Xatırladım ki, Türkiyədə bu məntiqi hamı böyük səmimiyyətlə qəbul edib. Elə Azərbaycanda da o ifadə ilə hamı razıdır. Ancaq mərhum Heydər Əliyev Türkiyəyə gələndə belə, yenə də proqrama əlavə olaraq oradakı soydaşları ilə, əslən Azərbaycandan olan insanlarla görüşməyə çalışır, buna nail olurdu. Mən o fikirlə razıyam ki, öz xalqına Heydər Əliyev qədər bağlı olan liderlər az-az doğulur.

- Üçüncü qurultay sizdə hansı təəssüratları yaratdı?

- Təəssüratlar çoxdur, zəngindir və bir-birindən dəyərlidir. Xüsusən, cənab Prezident İlham Əliyevin nitqindəki qətiyyət və gənc müstəqil Azərbaycanın sabahına olan inam məni çox məmnun etdi. İlham Əliyev

Azərbaycanın qüdrətli dövlətə çevrilməsi üçün çox böyük işlər görür. İnanıram ki, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi həll edildikdən sonra bu tərəqqi daha da sürətlənəcək. Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin tezliklə həllinə olan inam və ümid isə gündən-günə artır. Rusiya heç zaman görünməyən bir fəallıq nümayiş etdirir, Minsk qrupu üzvləri münaqişənin həllinə tələsir, Türkiyə əzəli qətiyyətindən dönmür, Azərbaycan dövləti siyasi arsenal ilə yanaşı hərbi arsenalı da gücləndirir və sairə. Yeri gəlmişkən, ötən ay Bakıda keçirilmiş hərbi parad Azərbaycanda nə qədər sevinclə qarşılanmışdısa, Türkiyədə də bir o qədər məmnunluq yaratdı. Yəni bu münaqişə başa çatsa Azərbaycanın inkişafı bütün dünyada nümunə olacaq.

Qurultay təəssüratlarının sırasında məni məmnun edən ikinci məsələ Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurasının sədri vəzifəsinə cənab İlham Əliyevin seçilməsi oldu. İndi artıq bu şuranın qərarları daha kəskin, sözü daha kəsərlə olacaq. Bir də ki, cənab İlham Əliyev Azərbaycan diasporunun türk diaspor təşkilatları ilə birgə işləməsinin əsas ideoloqlarından biridir. Heydər Əliyev dünyada Azərbaycan diasporunu formalaşdırmışdı, İlham Əliyev isə azəri-türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyətinə nail oldu. Cənab Əliyev bu işə öz şəxsi nümunəsi ilə, rəsmi şəkildə start vermişdi. Mən İlham Əliyevin Avropa Şurası Parlament Assambleyasındakı fəaliyyətini nəzərdə tuturam. O zaman türkiyəli və azərbaycanlı deputatların bir fraksiyada birləşdirilməsini bacaran İlham Əliyev Avropa Şurası Parlament Assambleyasının Ermənistanı işğalçı dövlət kimi tanıyan sənəd qəbul etməsinə nail olmuşdu. Mən inanıram ki, cənab İlham Əliyevin sədrliyi ilə Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurası daha böyük uğurlara imza atacaq.

- Siz Prezident İlham Əliyevin azəri-türk diaspor təşkilatlarını birləşdirməsini qeyd etdiniz. Bakıda bu məzmununda bir tədbir də keçirilmişdi.

- Yadımdadır. İkinci qurultaydan bir il sonra - 2007-ci ilin mart ayında Bakıda Azərbaycan və Türk Diaspor Təşkilatlarının I Forumu keçirilmişdi. Həmin tədbir bütün türkdilli xalqların həyatında mühüm hadisə idi. Mən yenə də deyirəm, Prezident İlham Əliyev türk dünyasının birliyinə çox böyük önəm verir və bu sahədə xüsusi uğurlara imza atır. Ötən il Almaniyada Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyevanın təşəbbüsü ilə reallaşdırılan Dünya Azərbaycanlı Gənclərinin I Konqresində də Türkiyə təmsilçiləri və türk diaspor nümayəndələri fəal iştirak etmişdilər. Əminəm ki, bu tendensiya yüz illər, min illər boyu davam edəcəkdir.

- Bakıdan ayrılarkən ölkəmizə və xalqımıza nə arzulayacaqsınız?

- Şahidi olduğum tərəqqinin əbədiləşdirilməsini. Dünya Azərbaycanlılarının daha möhkəm birliyini, Azərbaycan-Türkiyə əməkdaşlığının daha da genişləndirilməsini və türk dünyasının qüdrətli sabahını arzulayacağam. Belə xalqı, belə dövləti və belə dostları olan ölkənin möhtəşəm tərəqqisi şəksizdir. Ümid edirəm ki, dördüncü qurultaya Xankəndindən, Şuşadan da nümayəndələr dəvət olunacaq.

- O zaman yenə qəzetimizə müsahibə verərsiniz.

- Hətta, sizinlə Şuşaya da gedərəm.

Azərbaycan diasporunun inkişafında yeni mərhələ

Bakıda keçirilən Dünya azərbaycanlılarının III qurultayının iştirakçıları bu tədbirin xaricdəki soydaşlarımızın xalqımızın və dövlətimizin gələcək uğurları naminə daha sıx birləşməsinə təkan verəcəyini düşünürlər

Hülya Məmmədli

Nardar Mayramlı

Nurlan Mələndərli

Məlum olduğu kimi, 5 iyul 2011-ci il tarixində Bakıda, Heydər Əliyev Sarayında Dünya azərbaycanlılarının III qurultayı keçirilib. Qurultayda 42 ölkədən seçilmiş 579 nəfər nümayəndə, habelə dünyanın 30 ölkəsindən 211 nəfər qonaq qismində iştirak edib. Ən çox nümayəndə və qonaqlarla təmsil olunan ölkələr sırasında Rusiya Federasiyası 155, Türkiyə 101, Ukrayna 49, Almaniya 43, Gürcüstan 41, ABŞ 28, İsveç Krallığı 23, Niderland Krallığı 21, İsrail 17, Özbəkistan 13, Fransa 12, Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Krallığı 11, Kanada 10 nəfərlə təmsil olunublar. Ümumilikdə, qurultayda 1872 nəfər iştirak edib.

Qurultay nümayəndələrinin 182 nəfəri xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan icma və birliklərinin rəhbərləridir. Qurultaya ümumilikdə 13 ölkənin parlamentindən 37 deputat qatılıb.

Beləliklə, “Yeni Azərbaycan” qəzeti redaksiyasının növbəti qonaqları qurultayda iştirak etmiş Türkiyə-Azərbaycan dənəyinin rəhbəri, Türkiyə Böyük Millət Məclisinin (TBMM) üzvü, Türkiyə Strateji Araşdırmalar Mərkəzinin (TÜRKSAM) rəhbəri Sinan Oğan, Çexiya-Azərbaycan Elm və Mədəniyyət Mərkəzinin rəhbəri Azər Kərimov və həmçinin, Avstriya Mədəniyyət Dənəyinin rəhbəri Orxan Çiftçi oldu.

- Sinan bəy, siz Türkiyə vətəndaşı olmaqla bərabər, həm də azərbaycanlı icmasının nümayəndəsi kimi Azərbaycan diasporunun Türkiyənin ictimai-siyasi həyatındakı rolunu və potensialını necə dəyərləndirirsiniz?

- Sinan Oğan: Türkiyədə 3 milyon Azərbaycan türkü yaşayır. Təbii ki, Türkiyədəki Anadolu türklərinin bir hissəsi Azərbaycandan gələrək məskunlaşıb, bir hissəsi isə Kırmıdan gəlib. Yəni, dünyanın müxtəlif hissələrindən olan türklər gələrək Türkiyədə yerləşib. Mən özüm bundan 150-200 il əvvəl Türkiyəyə yerləşmişəm, amma Azərbaycan əsilli olan Naxçıvandan Arazın o tayına keçmiş bir nəslin övladıyam. Türkiyədəki 3 milyon azərbaycanlının bir hissəsi İğdır şəhərində, bir hissəsi isə Amasyada, Karadağda, İstanbulda, Ərzurumda, İzmirdə yaşayır. Onların əvvəlki dövrlərdə Türkiyənin ictimai-siyasi həyatında çox böyük rolu olub. Onların içərisindən nazirlər, səfirlər, valilər, millət vəkilləri çıxıb. Ancaq son dövrlərdə bu məsələdə geriləmə müşahidə olunurdu. Məsələn, bundan əvvəlki parlament seçkilərində 3 milyonluq icmanın içərisindən bir nəfər də olsun millət vəkili çıxmamışdı. Bu dəfə isə artıq parlamentdə 3 nəfər azərbaycanlı var. Onu da deyim ki, Türkiyədəki Azərbaycan türklərinin iqtisadi, siyasi, bürokratik potensialı var. Lakin bu bir həqiqətdir ki, onlar arasında bir dağınıqlıq var idi. Ayrı-ayrı dənəklər bəzən bir-birinə rəqib kimi çıxış edirdilər. Bəzilərinin siyasi görüşləri fərqli idi. Ümid

edirəm ki, bunlar tezliklə aradan qalxacaq və Türkiyədəki Azərbaycan türklərinin ölkənin ictimai-siyasi həyatında həm öz vətənləri olması, həm də köklərinin dost və qardaş Azərbaycana söykənməsi səbəbilə daha təsirli rol oynaya bilmələri üçün əlimizdən gələni edəcəyik. Mənim TBMM-də təmsil olacağım dövrdə əsas diqqət yetirəcəyim məsələlərdən biri, məhz, budur. Çünki bəzən yanlış olaraq deyirlər ki, Azərbaycanla Türkiyə qardaş ölkələr olduğu üçün qardaşın qardaşa lobbichilik etməyi doğru deyil. Amma buna ehtiyac var. Çünki görürük ki, Türkiyədə erməni diasporu güclənməkdədir, yəni, insanlar küçələrə çıxıb “hamımız erməniyik” deyə bilirlər. Bu səbəbdən də, Türkiyədə Azərbaycan lobbisi, diasporu, bəlkə də, digər ölkələrdəki diaspor təşkilatlarımızla müqayisədə daha güclü olmalıdır. Bizim əsas məqsədlərimizdən biri də budur və Türkiyədə bunu həyata keçirməyə çalışacağıq.

- Azərbaycanlıların diaspor kimi ən sıx təşkilatlandığı, fəaliyyət göstərdiyi ölkələrdən biri də Türkiyədir. Bu gün Türkiyədəki Azərbaycan diasporunun təşkilatlanma tendensiyası hansı səviyyədədir və sizin bu prosesdə rəsmi, yaxud qeyri-rəsmi şəkildə iştirakınız hansı səpkidə olacaq?

- **S.O.:** Əlbəttə ki, bu daha yüksək səviyyədə olacaq. Parlamentin bundan əvvəlki fəaliyyət dönməsində azərbaycanlı millət vəkili olmadığı halda, indi onların sayı 3 nəfərdir. Bu, 72 milyon insanın yaşadığı Türkiyədə önəmli göstəricidir. Əlbəttə ki, Türkiyənin ictimai-siyasi həyatında bunun əks-sədası olacaqdır. Qeyd etdiyim kimi, Türkiyə azərbaycanlıların, bəlkə də, ən çox məskunlaşdığı ölkədir, lakin diaspor təşkilatlanmasında müəyyən nizamsızlıq özünü göstərir. Həmin dərnəklərin bir sıra hallarda mövqeləri toqquşsa da, milli məsələlərdə birlik yarada bilirlər. Bizim bundan sonrakı əsas məqsədimiz onların hamısını bir yerə toplamaq və indiyə qədər həvəskar səviyyədə görülən işi peşəkar səviyyəyə qaldırmaqdır. Cənab Prezident İlham Əliyevin də Dünya azərbaycanlılarının III qurultayındakı çıxışında söylədiyi kimi, 10 il ərzində təşkilatlanma, dərnəklərin qurulması prosesi artıq başa çatıb. Eyni zamanda, Türkiyədəki diasporun təşkilatlanması da başa çatıb. Artıq peşəkar anlamda lobbichilik, diaspor fəaliyyətinin həyata keçirilməsinə başlamaq lazımdır. Türkiyədə bunun edilməsi xüsusi önəm kəsb edir, çünki Ermənistanla sərhədlərin açılması və digər bunun kimi müəyyən məsələlər var. Bu nöqtəyi-nəzərdən, Türkiyədə azərbaycanlı icmasının, diasporunun lobbichilik fəaliyyəti gücləndirilməlidir.

- Sizin millət vəkili seçildiyiniz İğdır bölgəsi Ermənistanla sərhəddə yerləşir. Bildiyimiz kimi, bu ölkədəki “Metsamor” Atom-Elektrik Stansiyası çox ciddi problemlər yaradır və böyük təhlükə mənbəyidir. Bu məsələnin Türkiyə parlamentində gündəmə gətirilməsi mümkündürmü?

- **S.O.:** Ermənistandakı “Metsamor” Atom Elektrik Stansiyası (ASE) İğdırın 16 kilometrliyindədir. İğdır Türkiyədə xərçəng xəstəliyinin ən sürətlə artdığı şəhərdir. İğdır sakinləri bu təhlükəni birbaşa olaraq öz üzərlərində hiss edirlər. Millət vəkili seçilməzdən 7 il öncə “Metsamor” AES-in bağlanması məqsədilə bir dərnək yaratdım. Hələ Türkiyədə “Metsamor”un nə olduğu bilinmədiyi bir vaxtda biz bu təhlükə barədə həqiqətləri çatdırmaq üçün çoxsaylı konfranslar keçirdik, internet saytları yaratdıq, imza kampaniyaları təşkil etdik. Artıq Türkiyədə “Metsamor”un nə olduğunu, onun təhlükəlilik dərəcəsini hər kəs bilir. Görülən işlər nəticəsində bu məsələyə Gürcüstanda, Çexiyada da diqqət yetirilməyə başlandı və sözügedən stansiyanın regional təhlükə daşdığı aydın oldu. Bundan sonra mənim bir millət vəkili kimi TBMM-də görməli olduğum işlərdən biri də stansiyanın bağlanması üçün çalışmaqdır. Bildiyimiz kimi, Türkiyə hökuməti hesab edir ki, Türkiyədə də atom-

elektrik stansiyasının yaradılması planı var. Belə olan təqdirdə, bəziləri iddia edirlər ki, “Metsamor”un bağlanması tələbi ilə çıxış etmək bu istəyə zidd olacaq. Bu, əslində, doğru düşüncə deyil, çünki Türkiyənin əsasını qoymaq istədiyi atom-elektrik stansiyası dördüncü nəsil stansiyadır, Ermənistandakı isə istismar müddətini başa vurmuş, bağlanması vacib olan bir obyektidir.

- Sizin bildirdiyiniz kimi, Türkiyədə Ermənistanla sərhəddin açılmasında maraqlı olan qüvvələr var. Onların iddialarına görə sərhəddin açılması siyasi dividendlər gətirməklə yanaşı, iqtisadi cəhətdən səmərəli ola bilər. Sizcə, Ermənistan kimi iqtisadiyyatı çökmüş bir ölkə ilə sərhəddin açılmasının hansı iqtisadi üstünlükləri ola bilər?

- S.O.: Mən bu məsələ ilə bağlı araşdırmalar aparmışam və fikirlərimi Türkiyə televiziyları vasitəsilə də çatdırmışam. Birincisi, belə bir iqtisadi potensial və dividend yoxdur. İkincisi, Ermənistanla “sərhəd ticarəti” deyilən bir sistem hazırlanması planları var. Bunlardan biri də mənim millət vəkili seçildiyim İğdır şəhəridir. Bu şəhərdə elə bir sənaye məhsulu yoxdur ki, Ermənistana satılsın. İğdırdan Ermənistana ancaq kənd təsərrüfatı məhsulları satıla bilər. Ermənistanda da eyni məhsullar var və qiymətləri müqayisə etdikdə görürük ki, kənd təsərrüfatı, həmçinin, heyvandarlıq məhsulları İğdırdan daha ucuzdur. Dolayısıyla, bunun Türkiyəyə xeyiri yox, əksinə, sərhəd bölgələrindəki istehsalçılara böyük miqdarda ziyanı var. Bu, o deməkdir ki, sərhədlər açılarsa, bu, Türkiyədəki istehsalatın mənfi təsir göstərəcək. Bir sözlə, Ermənistanla ticarətin Türkiyəyə iqtisadi faydalı olacağını deyənlərin sözləri faktlara əsaslanmır. Türkiyə kimi böyük bir ölkənin Ermənistanla ticarətdən əldə edəcəyi heç bir dividend yoxdur. Hətta sərhədlərin açılmasının iqtisadi xeyiri olsa belə, milli maraqlar ticari gözləntilərə qurban verilə bilməz.

- Orxan bəy, Avstriyadakı Azərbaycan diasporunun fəaliyyəti və qarşıya qoyulmuş məqsədlər baxımından əldə edilən nailiyyətlər, real nəticələr barədə nə söyləyə bilərsiniz?

- Orxan Çiftçi: İlk növbədə, 1989-cu ildə “Vətən” cəmiyyətinin nümayəndələri Avstriyaya gələrək Azərbaycandan salamlar gətirdilər. Bu qurum oradakı azərbaycanlıların İrandan olan soydaşlarımızla birlikdə təşkilatlanmasının təkan verdi. Bundan sonra Avstriyadakı diaspor nümayəndələrinin Azərbaycandan olan diplomatlarla, ictimaiyyət nümayəndələri ilə əlaqələri yaradıldı. İlk olaraq Azərbaycan Kültür Cəmiyyətini yaratdıq. Bu məqsədlə Türkiyədəki və İrandan olan soydaşlarımızla bir yerə toplandıq. Daha sonra mən cəmiyyətin rəhbəri seçildim. Hazırda Avstriyadakı Azərbaycan diasporuna rəhbərlik edirəm. Avstriyadakı Azərbaycan diasporu mütəmadi olaraq başqa ölkələrdəki diaspor təşkilatlarımızla birgə tədbirlər keçirir.

- Avstriyadakı erməni diasporunun fəaliyyətinə qarşı Azərbaycan diasporu hansı işləri görür?

- O.Ç.: Təəssüf ki, oradakı erməni diasporunun təsir imkanları çox genişdir. Lakin erməni diasporunun yaydığı yalanlarla mübarizədə Azərbaycan həqiqətlərini təbliğ etmək üçün əlimizdən gələni edirik. 1996-cı ildən bəri hər il Xocalı soyqırımını gündə bizim təşkilat Vyanaın mərkəzində icazəli aksiyaya keçirir, şəhər sakinlərinə bukletlər paylanır, görüntülü yayım gerçəkləşdirilir. Bu il də Xocalı soyqırımını ilə bağlı aksiyalar həyata keçirilib. Avstriya ictimaiyyətinin nümayəndələri davamlı olaraq ermənilərin azərbaycanlılara qarşı törətdiyi vəhşiliklər barədə məlumatlandırılır, erməni təcavüzü nəticəsində bir milyondan artıq azərbaycanlının qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətinə düşməsi faktı diqqətə çatdırılır.

- Azər müəllim, Çexiyadakı Azərbaycan diasporunun təşkilatlanması hansı səviyyədədir?

- **Azər Kərimov:** İlk növbədə, bu görüşün keçirilməsinə görə təşəkkürümü bildirirəm. Mən 1987-ci ildə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin keçirdiyi konkurs əsasında o zamankı Çexoslovakiyaya müəllim kimi göndərildim. O dövrdə Avropada azərbaycanlıların az olması ölkəni layiqincə təmsil etmək məsuliyyətini artırır. Bir müddət Slovakiyanın Bratislava şəhərində Ali Texniki Universitetdə pedaqoq kimi fəaliyyətimi davam etdirdim. 1998-ci il fevralın 16-da Çexiya-Azərbaycan Elm və Mədəniyyət Mərkəzinin əsasını qoydum. O zaman Çexiyada azərbaycanlıların sayı olduqca az idi. Həmin mərkəzə Azərbaycan elmi ilə maraqlanan, alimlərimizin kitablarını stolüstü vəsaitə çevirən çexiyalı alimlər də cəlb olundu. Bundan sonra mərkəzdə Azərbaycanla bağlı tədbirlər keçirilməyə başlandı. Onu da qeyd edirəm ki, yaratdığımız qurum mütəmadi olaraq Azərbaycanın Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin xətti ilə Şərqi Avropa ölkələrində keçirilən, demək olar ki, bütün tədbirlərdə təşkilatçı kimi çıxış edir. Sevindirici haldır ki, xarici ölkələrdə azərbaycanlılara olan münasibət daha da yaxşılaşır. Bugünkü nailiyyətlərin əldə olunmasında Azərbaycan dövlətinin diaspor təşkilatlarına göstərdiyi diqqət, eləcə də, Azərbaycan-Çexiya əlaqələrinin inkişafı böyük rol oynayır. Eyni zamanda, bundan əvvəlki qurultaylarda olduğu kimi, Dünya azərbaycanlılarının III qurultayında iştirak etməkdən qürur duyuram.

- Sinan bəy, Ermənistanın Azərbaycan torpaqlarında ikinci erməni dövləti yaratmaq niyyətini və Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində tutduğu mövqeni necə qiymətləndirirsiniz? Bununla yanaşı, son olaraq tərəflər arasında keçirilən Kazan görüşünün nəticəsiz qalmasını nə ilə əlaqələndirirsiniz?

- **S.O.:** Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli yönündə aparılan danışıqlar çərçivəsində keçirilən bu cür görüşlərdən tam, yekun nəticə gözləməyə dəyməz. Amma onu da qeyd etməliyəm ki, diplomatik danışıqlar çərçivəsində bu cür görüşlərin keçirilməsindən də imtina etmək doğru olmaz. Azərbaycan aparılan danışıqlarda diplomatik baxımdan üstün olan tərəfdir. Başqa sözlə, vaxt Ermənistanın əleyhinə işləyir. Hələ 1996-cı ildə bu ifadəni sözügedən münaqişənin yaranmasında, Azərbaycan torpaqlarının 20 faizinin işğal olunmasında, Xocalı soyqırımının törədilməsində ən böyük günahkarlardan biri olan Levon Ter-Petrosyan işlətməmişdi. O demişdi ki, zaman keçdikcə Azərbaycan daha da güclənəcək, Ermənistan isə zəifləyəcək. Bu gün isə Azərbaycan çox güclənib və bütün parametrlər baxımından Ermənistandan böyük fərqlə üstündür. Azərbaycanın iqtisadi və hərbi potensialı zaman keçdikcə daha da artır. Nəticə etibarilə, bu gün problemin həllində Ermənistan daha çox maraqlı olmalıdır, çünki münaqişənin mövcudluğu işğalçı ölkəni uçuruma doğru sürükləyən başlıca, əsas faktordur. Hazırki durumun fonunda Ermənistan təcavüzkar siyasətdən əl çəkib, işğal etdiyi Azərbaycan torpaqlarından çıxmalıdır. Əks təqdirdə, Azərbaycan istənilən vasitədən istifadə etməklə öz tarixi ərazilərini geri qaytaracaqdır. Çünki sürətlə inkişaf edən Azərbaycan hərbi, siyasi və iqtisadi baxımdan bu potensiala sahibdir.

- **Sinan bəy, zaman-zaman Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli yönündə aparılan danışıqların formatının dəyişdirilməsi məsələsi gündəmə gəlir. Daha da dəqiqləşdirsək, müəyyən zaman kəsimlərində danışıqların ATƏT-in Minsk qrupu formatında deyil, BMT formatında aparılmasına yönəlik fikirlər səsləndirilir. Amma bunun təşəbbüskarı Azərbaycan deyil. Son dövrlərdə rəsmilərimiz tərəfindən bəhs edilən formatın dəyişdirilməsi ilə bağlı məsələ gündəmə gətirilməyib. Lakin hər hansı bir**

xüsusi səbəb göstərmədən Ermənistan və Rusiyada bu məsələ gündəmə gətirilir. Eyni zamanda, bəyan edirlər ki, formatın dəyişdirilməsi məqbul variant deyil. Ermənistanın xarici işlər naziri Edvard Nalbandyan bəyan edib ki, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli ilə bağlı aparılan danışıqların BMT formatına keçirilməsi məqbul deyil. Sizcə, Kazan görüşündən sonra bu məsələ niyə aktuallaşdırıldı?

-S.O.: Bu məsələ ilə bağlı Türkiyənin müəyyən çalışmaları mövcuddur. Türkiyənin mövqeyi budur ki, ATƏT-in Minsk qrupunun fəaliyyəti olduqca səmərəsizdir. Minsk qrupunun həmsədr dövlətlərinin hər üçü də münaqişənin həlli yönündə ədalətli mövqe tutmur və fəaliyyətində qərəzli çaralar açıq şəkildə sezilir. Türkiyə də zaman-zaman münaqişənin həlli yönündə aparılan danışıqlar formatının dəyişdirilməsi ilə bağlı fikirlər səsləndirib. Bəyan edilib ki, danışıqların ATƏT-in Minsk qrupu formatında deyil, BMT formatında aparılması məqbul variant ola bilər. BMT-də Türkiyənin nüfuz və təsir imkanları xeyli dərəcədə artıb. Eyni zamanda, Azərbaycanın da gücü, təsir və nüfuz imkanları BMT-də kifayət qədər artıb. Nəticə etibarilə, BMT çərçivəsində və formatında aparılacaq danışıqlar münaqişənin ədalətli həll edilməsi məqsədinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərə bilər. Məhz buna görə də, həmsədrlər müəyyən məsələlərin təsiri altında bu formatın dəyişdirilməsini istəməirlər. Mənim qənaətim budur ki, ATƏT-in Minsk qrupu formatında münaqişənin həll edilməsi olduqca çətindir, hətta mümkün variant deyil.

- Məlum olduğu kimi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev bildirib ki, bir millətin iki diasporu ola bilməz. Artıq son vaxtlar Azərbaycan və Türk diaspor təşkilatlarının xaricdə bir çox tədbirləri birgə həyata keçirdiklərinin şahidi oluruq. Sizcə, diaspor təşkilatlarımızın birliyi istiqamətində daha hansı addımlar atılmalıdır? Həmçinin, diasporun birliyinin əhəmiyyəti nədən ibarətdir?

-S.O.: Mən qurultaydakı çıxışımda da cənab Prezident İlham Əliyevin dəyərli fikrini xatırladım. Prezident İlham Əliyev deyib ki, bir millətin iki diasporu ola bilməz. Türk dünyasının böyük öndəri Heydər Əliyevin “Biz bir millətin iki dövlətiyik” kəlamı bizim fəaliyyətimizin əsasını təşkil edir. Bir millətin iki dövləti olması normaldır. Amma bir millətin iki diasporu ola bilməz. Tək bir diaspor formalaşdırmaq lazımdır. Tədbirdə Qaqauz yerinin başqanı və Qırğızıstan parlamentinin başqanı da mənim kimi danışdı. Yəni, biz bir-birimizi aydın başa düşürük, heç bir fərqli fikir də söyləmirik. Bizdə belə bir atalar sözü var: “Bir əlin nəsi var, iki əlin səsi var”. Yəni, iki əli bir araya gətirdiyin zaman ondan səs çıxar. Dolayısıyla, mənim fikrimcə, bizim önümüzdə əsas vəzifə cənab Prezident İlham Əliyevin bu tövsiyəsini yerinə yetirməkdir.

Vəzifəmiz bir millətin bir diasporunu yaratmaqdır. İndiyə qədər keçdiyimiz illərdə hər kəs öz diasporunu formalaşdırdı. Yəni, azərbaycanlıların, qırğızların, qazaxların və başqalarının öz diasporu formalaşdı. İndi isə peşəkar səviyyəyə keçmək lazımdır. Dünyada tək bir türk diasporu formalaşdırmalıyıq. Azərbaycanın bütün dünyada 416 diaspor təşkilatı var. Şərti olaraq deyim ki, Türkiyənin də ən azı 1416 diaspor təşkilatı mövcuddur. Eləcə də, Qazaxıstanın, Qırğızıstanın, Türkmənistanın, Özbəkistanın, Krım türklərinin, Kibris türklərinin və s. diasporları mövcuddur. Bütövlükdə, 250 milyonluq Türk dünyası var. Bunların diasporunu bir araya gətirməyi bacara bilsək, Dağlıq Qarabağ problemi başda olmaqla, həm Azərbaycanın, həm Türkiyənin, ümumilikdə Türk dünyasının bir çox problemlərini həll edə bilərik. Yəni, müasir dövr, sadəcə dövlətlərin yox, qeyri-hökumət təşkilatlarının aktiv olaraq çalışacağı dönəmdir. Qeyri-hökumət təşkilatlarının da ən önəmli vəzifələrindən biri

diasporadır, lobbicilikdir. Biz də bu işi bundan sonra peşəkarlıqla həyata keçirməliyik. Millət vəkili olaraq da parlamentdə qaldıracağım ilk məsələlərdən biri də diasporalarımızı birləşdirmək məsələsi olacaq. Yeri gəlmişkən, onu da qeyd etmək istəyirəm ki, yeni seçkilərdən sonra TBMM-də parlamentlərarası dostluq qrupları formalaşdırılacaq. Mən Türkiyə-Azərbaycan parlamentlərarası dostluq qrupunun üzvü olacağam.

Amerikadakı diaspora təmsilçilərimizin qənaətinə görə, Azərbaycan dövlətinin bu sahəyə göstərdiyi xüsusi qayğı sayəsində formalaşan diaspora təşkilatlarının fəaliyyəti ölkəmizin beynəlxalq miqyasda gücünü artıran faktor kimi çıxış edir

- Tomris xanım, Dünya azərbaycanlılarının III qurultayını necə dəyərləndirirsiniz?

- **Tomris Azəri:** Dünya azərbaycanlılarının III qurultayı təşkil edilmə və keçirilmə səviyyəsinə görə olduqca yüksək qiymətləndirilməlidir. Qurultayda söylənilən fikirlər, verilən ideyalar dünya azərbaycanlılarının, diaspor təşkilatlarının bundan öncəki fəaliyyətini səciyyələndirməklə bərabər, perspektiv fəaliyyət üçün də strateji istiqamətlər müəyyən edir. Qurultayda Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev proqram xarakterli çıxış etdi. Prezident İlham Əliyev çıxışında diaspor təşkilatlarına öz tövsiyələrini verdi. Onun səsləndirdiyi fikirlər, ifadə etdiyi ideyalar diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinin əsas tezisləri olmalıdır. Bu baxımdan, Prezident İlham Əliyevin söylədiyi fikirlər, verdiyi tövsiyələr bizim üçün də fəaliyyətimizdə əsas tutacağımız prinsiplər və müddəalar olacaqdır.

- Prezident İlham Əliyevin növbəti tövsiyəsi diaspor təşkilatlarının fəaliyyət göstərdiyi ölkələrdə ticarət evlərinin yaradılması oldu. Bu tövsiyəyə münasibətiniz necədir?

- **T.A.:** Əlbəttə ki, diaspor təşkilatlarının fəaliyyət göstərdiyi ölkələrdə ticarət evlərinin yaradılması ölkələrarası ikitərəfli münasibətlərin inkişafına müsbət təsir etməklə yanaşı, diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinin effektivliyini artıran amildir. Bu baxımdan, cənab Prezident İlham Əliyevin sözügedən tövsiyəsi olduqca xüsusi önəm kəsb edir. Onu da qeyd edim ki, Amerika Azərbaycanlıları Cəmiyyətinin Vaşinqtonda Ticarət evi var. Cəmiyyətimizin Nyu-Cersidə Mədəniyyət Mərkəzi mövcuddur. 4 il öncə Amerika Azərbaycanlıları Cəmiyyətinin 50-ci il dönümündə Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev bizə təbrik məktubu göndərdi. Eyni zamanda, o zamankı ABŞ prezidenti Corc Buş da bizə təbrik məktubu ünvanladı. Növbəti il Amerika Azərbaycanlıları Cəmiyyətinin 55-ci il dönümüdür. Bu ərəfədə Cəmiyyətimiz üçün böyük bir binanın-mərkəzin açılmasını istəyirik.

- **Tomris xanım,** siz Dünya azərbaycanlılarının II qurultayında da iştirak etmişiniz. O zamandan bu günədək dünya azərbaycanlılarının diaspor kimi təşkilatlanmasında və müvafiq fəaliyyətində hansı dəyişiklikləri müşahidə etmişiniz? Başqa sözlə, diaspor təşkilatlarının fəaliyyət mexanizminin səmərəlilik səviyyəsində və inkişaf tempində hansı irəliləyişlərdən bəhs etmək olar?

- **T.A.:** Məlum olduğu kimi, Dünya azərbaycanlılarının II qurultayı 16 mart 2006-cı il tarixində Bakı şəhərində keçirilmişdi. O zaman Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev qurultayda proqram xarakterli geniş nitq söyləmiş və Dünya azərbaycanlılarının, diaspor təşkilatlarının qarşısında strateji əhəmiyyətli vəzifələr qoymuşdu. Məhz həmin vəzifələrə müvafiq surətdə diaspor təşkilatları daha məqsədyönlü və əzmkar şəkildə çalışmaqla bir çox nailiyyətlərin əldə edilməsinə nail oldular. Onu da deyim ki, əsasını qoyduğumuz “Pax

Turcica” təşkilatının fəaliyyətinin fonunda biz mükəmməl bir operativ sistem yaratmışıq. Bu sistem sayəsində 1 dəqiqə ərzində həm ABŞ administrasiyasına (Prezidentdən tutmuş yüksək çinli məmurlaradək - T.A.), həm də bütün media orqanlarına məktublar göndəririk. Və bu məktublarnın cavablarını da alırıq. Eyni zamanda, göndərdiyimiz məktublar media orqanlarında, ABŞ-dakı aparıcı nəşrlərdə dərc olunur.

Nəticə etibarilə, bu 5 il ərzində həm təşkilatlanma səviyyəsində, həm də fəaliyyətimizin effektivliyinin artırılması istiqamətində əhəmiyyətli nailiyyətlər və nəticələr əldə olunub.

- Məlum olduğu kimi, Prezident İlham Əliyev bildirib ki, bir millətin iki diasporu ola bilməz. Bu, həqiqətən də, diaspor təşkilatlarının fəaliyyət mexanizmi və oriyentasiyasının ideoloji əsasını təşkil edən fəlsəfi tezis səciyyəsi daşıyır. Bu istiqamətdə hansı nəticələr əldə edilib?

- T.A.: Türk və Azərbaycan diaspor təşkilatları hər zaman bərabər və əlaqələndirilmiş şəkildə fəaliyyət göstərmişdir. Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin bu ifadəsi, həqiqətən, diaspor təşkilatlarının birliyi və həmrəyliyi təmin edən mükəmməl ideyadır. Biz də bu ideyanı rəhbər tutaraq bəhs edilən istiqamətdə daha məqsədyönlü və sistemli fəaliyyət göstərməliyik. Çünki biz eyni amala xidmət edirik. Türk və Azərbaycan diaspor təşkilatları daim birgə konfranslar keçirir, piketlər təşkil edir və eyni amal, ortağ dəyər və məqsəd uğrunda əzmlə çalışırlar. Xüsusilə də, 24 aprel tarixində qondarma “erməni soyqırımı” məsələsi gündəmə gətirildikdə, ermənilər piket keçirdikdə biz onların əksinə olaraq Türkiyə və Azərbaycan bayraqlarını qaldırır və həqiqətləri ifadə edirik.

Gələnlə il fevralın 26-da Xocalı faciəsinin iyirminci ildönümündə Nyu-Yorkda kütləvi piket keçirməyi planlaşdırırıq. Eyni zamanda, meydanda monitorlar vasitəsilə Xocalı soyqırımına dair filmlər nümayiş etdiriləcək.

- Erhan bəy, Azərbaycan və Türkiyə diaspor təşkilatlarının birgə, əlaqələndirilmiş fəaliyyəti barədə nə deyə bilərsiniz?

- Vaxtilə Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri Heydər Əliyevin söylədiyi “bir millət, iki dövlət” ifadəsi Türkiyə və Azərbaycanın birliyini, qardaşlığını təsvir edirsə, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin “bir millətin iki diasporu ola bilməz” ifadəsi diaspor təşkilatlarının fəaliyyətində rəhbər tutduğu ali məramı və onun fəlsəfi əsaslarını təsvir edir və bir növ diaspor təşkilatlarına istiqamət verir. Bizim ali məqsədimiz, vahid amalımız ortağ tarixi keçmişə malik olan xalqlarımızın, bütövlükdə millətimizin həmrəyliyi təmin etmək və gücünü artırmaqdır. Bunun üçün biz bütün gücümüz və potensialımızla çalışırıq. Müxtəlif konfranslar keçiririk, digər diaspor və lobbi təşkilatları ilə əməkdaşlıq edirik və müvafiq qurumlarla mütəmadi surətdə əlaqələr saxlayırıq.

Nəticə etibarilə, dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi daha da möhkəmlənir, gücü və təsir imkanları daha da artır, diaspor təşkilatlarının fəaliyyəti real nailiyyətlərlə nəticələnir. Məhz bunun nəticəsidir ki, dünya azərbaycanlıları bir mərkəzdə, bir amal və məfkurə uğrunda daha sıx birləşir. Mən Dünya azərbaycanlılarının II qurultayında da iştirak etmişəm. Dünya azərbaycanlılarının III qurultayının iştirakçısı kimi qeyd edə bilərəm ki, bu gün dünya azərbaycanlıları və diaspor təşkilatları daha sıx birləşiblər.

- Ergün bəy, artıq Azərbaycan və Türk diasporu erməni lobbisinin təsir imkanlarını xeyli azaldıb. Diaspor təşkilatlarımız bu mübarizədə mütəmadi və ardıcıl nailiyyətlər əldə etməkdədirlər. Siz bu məsələni necə dəyərləndirirsiniz və əldə edilən real nəticələrlə bağlı nə deyə bilərsiniz?

E.K.: Əlbəttə, qeyd etdiyiniz kimi, müstəqilliyinin ilk illərində Azərbaycan diasporunun təşkilatlanması və fəaliyyətində ciddi problemlər var idi. Amma son 15 il ərzində diaspor təşkilatlanması istiqamətində önəmli tədbirlər görüldü və əhəmiyyətli nəticələr əldə edildi. Son 5 il ərzində isə diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinin səmərəlilik səviyyəsi daha da artdı və beynəlxalq miqyasda xüsusi önəm kəsb edən nailiyyətlər qazanıldı. Bunlar isə erməni lobbisi və diaspor təşkilatları ilə mübarizədə güc mənbəyi, əhəmiyyətli resurs kimi dəyərləndirilməlidir. Bu gün biz müxtəlif təşkilatlarla əməkdaşlıq edirik, onların vasitəsi ilə konqresmenlərə, müvafiq qurum və şəxslərə təsir etməyi bacarıyıq. Məsələn, Siyasi Hərəkət Komitəsi kimi təşkilatlar vasitəsi ilə Konqres üzvlərinə təsir edir və müvafiq qərarların qəbul olunmasına nail oluruq. Yekun olaraq, Azərbaycan diasporu dünəndən bu günədək əhəmiyyətli irəliləyişə nail olmuşdur.

- Ali bəy, ABŞ-dakı Azərbaycan diasporunun təşkilatlanma səviyyəsi və fəaliyyət mexanizmindəki son durumu necə dəyərləndirmək olar?

- Keçmiş və bu günə nəzər saldıqda aydın şəkildə müşahidə etmək olar ki, diaspor təşkilatlarımızın fəaliyyətində əhəmiyyətli irəliləyişlər qeydə alınıb. İlk növbədə, ABŞ-da azərbaycanlıların say tərkibi sürətlə artmaqdadır. Buna müvafiq surətdə diaspor işinə cəlb olunmalar da xeyli artıb. Bununla yanaşı, Azərbaycan və Türkiyədən ABŞ-a gələn tələbələrin sayında da sürətli artım müşahidə olunur. Bu amil də öz növbəsində diaspor təşkilatlanmasına önəmli töhfələr verir. Biz maarifləndirmə işinə də xüsusi önəm veririk. İstər Xocalı faciəsi ilə bağlı, istərsə də qondarma “erməni soyqırımı” ilə əlaqədar Türkiyədəki türklərin bilgiləri çox azdır. Türkiyədən ABŞ-a gələn tələbələrin bir çoxunun bu məsələlərlə bağlı bilgiləri çox az olur. Bütün bunları aradan qaldırmaq üçün biz müxtəlif vasitələrdən istifadə edirik. Məsələn, Amerika Azərbaycanlıları Cəmiyyəti, “Pax Turcica” kimi təşkilatlar vasitəsilə Kolumbiya, Corc Vaşinqton kimi nüfuzlu universitetlərdə konfranslar təşkil edir, maarifləndirmə işləri aparırıq. Bunun nəticəsində həqiqətlərə əsaslanan ictimai rəy formalaşdırmaq missiyasını yerinə yetirməyə nail oluruq.

Bununla yanaşı, ABŞ mediası ilə əlaqələrimiz daha da sıxlaşıb, demək olar ki, bütün media orqanlarına çıxışlarımız mövcuddur. Eyni zamanda, operativ iş və idarəetmə sistemi sayəsində erməni lobbisi və diaspor təşkilatlarının həmlələrinin qarşısını məharətlə alırıq. Hətta son zamanlar biz onları məğlub edirik və onlardan öncə müxtəlif aksiyalar təşkil etməklə mövcud həqiqətlərimizlə ictimai rəyə əsaslı şəkildə təsir göstəririk. Dünya azərbaycanlılarının III qurultayında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev “hücum diplomatiyası”nı xüsusilə vurğuladı. Bu, bizim fəaliyyətimiz üçün bir növ fəlsəfi əsas önəm kəsb etdi. “Müdafiə vəziyyətindən hücum mövqeyinə keçmək” şüarı, tezisi diaspor təşkilatlarının fəaliyyəti üçün xüsusi önəm kəsb edir. Son zamanlar diaspor təşkilatlarımızın fəaliyyətində bu tezisə praktik nəticələri aydın şəkildə müşahidə olunmaqdadır.

- Şahin müəllim, Amerika Azərbaycanlıları Cəmiyyətinin Bakı nümayəndəliyinin fəaliyyəti və müvafiq qurumlarla əməkdaşlığı barədə məlumat verərdiniz...

- Amerika Azərbaycanlıları Cəmiyyətinin Bakı nümayəndəliyi əlahiddə bir qurum deyil. Bu nümayəndəlik ABŞ-da fəaliyyət göstərən qurumun fəaliyyətinin Azərbaycanla əlaqələndirilməsi missiyasına xidmət edir. Biz birlikdə bir çox layihələr reallaşdırırıq və bu projelər Cəmiyyətin fəaliyyətinin səmərəlilik səviyyəsinin artırılmasına xüsusi töhfələr bəxş edir. Bu layihələrdən biri haqqında məlumat vermək istəyirəm. Amerikalı ailələr

150-yə yaxın azərbaycanlı uşağı övladlığa götürüblər. Həmin uşaqlar müəyyən müddətdən sonra ABŞ-da Azərbaycanı təbliğ edir və ictimaiyyətə mövcud həqiqətləri çatdırırlar. Onların Azərbaycanla əlaqələri daha da gücləndirilməlidir ki, Amerika Azərbaycanlıları Cəmiyyətinin Bakı nümayəndəliyi də bu funksiyanı yerinə yetirir. Bütün bunlar isə bizim diaspor təşkilatlanması və fəaliyyətində əhəmiyyətli amil kimi dəyərləndirilməlidir.

- Cəmiyyətinizin maliyyə dəstəyini gücləndirmək məqsədilə Azərbaycandakı və Türkiyədəki iri holdinqləri bu işə cəlb etmək fikriniz varmı?

E.K.: Çox vacib bir məsələyə toxundunuz. Burada bir məqamı nəzərə almaq lazımdır ki, ABŞ qanunlarına görə bu ölkə vətəndaşı olmayan şəxs yalnız xeyriyyə məqsədləri, yaxud tələbələrə təqaüdün verilməsi şəklində qazanc məqsədi güdməyən təşkilatlara vəsait ödəyə bilər. Bu vəsaitlər də yalnız maarifləndirmə işləri üçün sərf oluna bilər. Bu baxımdan, bizim təşkilatımız da gəlir məqsədi güdməyən, üzvlərinin könüllü fəaliyyət göstərdiyi bir qurumdur. Biz də əldə olunan vəsaiti birbaşa olaraq siyasi dairələrə ötürə bilmərik. Bunun üçün PAC-lar (Political Action Community-Siyasi Hərəkət Komitəsi) qururuq və həmin PAC-lar vasitəsilə maliyyənin ötürülməsini təmin edirik. Əsas məsələ isə imkanı olan soydaşlarımızın, qardaşlarımızın yardım əlini uzatmasıdır. Təəssüf ki, yardım göstərənlər ABŞ-da yaşayan soydaşlarımızın heç 1 faizini təşkil etmir. Lakin ermənilərdə bu rəqəm kifayət qədər yüksəkdir. Buna görə də, öz içərimizdə yardımlaşma məsuliyyəti formalaşdırılmalıdır.

- Tomris xanım, coxdandır ki, Azərbaycanda deyildiniz, ölkədəki inkişafı bağlı nə deyərdiniz?

T.A.: Hər gəlişimdə Azərbaycanı daha da inkişaf etmiş görürəm. Budəfəki gəlişimdə də ölkənin çox çiçəkləndiyini gördüm. Deyərdim ki, Azərbaycan çox dəyişib, gözəlləşib, hətta, mənə, ABŞ-dan da gözəldir. Azərbaycan mənim ana vətənimdir, onun uğurları məni hədsiz dərəcədə sevindirir. Biz hamımız Azərbaycanın inkişafı ilə qürur duyuruq.

- Cəmiyyətinizin gördüyü işlərin nəticələri nədən ibarətdir? İstər ABŞ siyasi dairələrində, istərsə də cəmiyyətdə Azərbaycan həqiqətləri barədə nə dərəcədə məlumatlıdırlar?

T.A.: Son iki-üç ildə biz Konqres üzvləri ilə həftədə bir-iki dəfə görüşlər keçiririk. Demək olar ki, qurumun bütün üzvləri ilə görüşlərimiz olur. Bu yaxınlarda ABŞ Konqresinin rəhbəri ilə görüşürük. Hər görüşümüzə onlara Azərbaycan həqiqətlərini çatdırırıq. Deyə bilərəm ki, əvvəlki dövrlərlə müqayisədə ABŞ siyasi dairələrində Azərbaycan həqiqətləri, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı daha artıq məlumatlıdırlar. Dağlıq Qarabağ münaqişəsi barədə həqiqətlərin təbliğində Azərbaycanın ABŞ-dakı səfirliyinin də fəaliyyətini xüsusi vurğulamaq istərdim. Bu il fevral ayında Corc Vaşinqton Universitetində Xocalı soyqırımı ilə bağlı birgə tədbirimizdə səfirimiz də çıxış etdi. Birgə sözlər nəticəsində artıq ABŞ siyasi dairələrində Azərbaycan həqiqətləri barədə daha geniş məlumat var. Qeyd edim ki, Cəmiyyətin keçirdiyi tədbirlər ABŞ cəmiyyətinin məlumatlanmasına da yönəlib. Xocalı soyqırımı ilə bağlı Türkiyə diaspor təşkilatlarının nümayəndələri ilə birgə keçirdiyimiz kütləvi aksiyalarla ABŞ cəmiyyətinin, eləcə də, KİV-lərinin diqqətini çəke bilirik. Azərbaycan və Türkiyə diaspor nümayəndələrinin birgə keçirdiyi aksiyalarla biz bu il sayca daha üstün olduq.

- A.Ç: Həftədə bir neçə dəfə Konqres üzvləri ilə görüşürük və görüşlərimizdə Azərbaycanla Türkiyənin problemlərini dilə gətiririk. Xocalı soyqırımı ilə bağlı konqresmenlərin məlumatı az olduğu üçün onlara bildiririk

ki, ermənilərin bir əsr əvvəl baş verdiyini iddia etdikləri saxta soyqırımına bu qədər diqqət yetirildiyi halda, 19 il əvvəl Xocalıda törədilənlərə laqeydlik göstərilməsi məntiqə uyğun deyil. Bununla yanaşı, Azərbaycanın xəritədəki yerini bilməyən konqresmenlər də var. Onları da məlumatlandırmağa çalışırıq. ABŞ konqresində dostluq qrupları var. Bu qruplardan biri olan konqresdəki Türkiyə dostluq qrupunun 118 üzvü var. Eyni zamanda, ABŞ-Azərbaycan dostluq qrupu da var, onun da üzvlərinin sayını artırmağa çalışırıq ki, Konqresdə Türkiyə və Azərbaycanla bağlı məsələlərdə, qətnamələrin qəbulunda bizə dəstək olsunlar. Artıq sayın artması müsbət nəticə hesab oluna bilər.

- Cəmiyyətin fəaliyyətində ABŞ mətbuatı ilə əlaqələr hansı səviyyədə qurulub? Görülən işlərin mediada işıqlandırılmasına kifayət qədər imkanlar varmı?

- **T.A.:** Media ilə son illərdə elektron göndərmə sistemi vasitəsilə əlaqə qururuq. Bu, ən son, ən çox inkişaf etmiş texnologiyadır, sistemdir. Bütün ABŞ ərazisində 10-20 min üzvümüz bu sistemdən yararlanır. Hər hansı bir problemi, görülən işi mediaya çatdırmaq üçün əvvəlcə yazı hazırlanır, sonra üzvlərdən birinə göndərilir və tapşırılır ki, elektron vasitə ilə əlaqə saxladığı konqresmenə, yaxud KİV orqanına göndərsin. Qeyd edim ki, hazırladığımız məlumatlar ABŞ-ın ən nüfuzlu mətbuat orqanlarına göndərilir və əksər hallarda məlumatlar çap edilir.

- **E.K.:** Biz hər hansı anti-Türkiyə, anti-Azərbaycan xarakterli qanun layihələrinə qarşı da bu addımları atırıq. Eyni zamanda, bu işləri məlumatlandırma məqsədilə də görürük. Məlumatlandırma konqres üzvlərinin ədalətsiz qanun layihəsinə imza atmasının qarşısını almaq məqsədi daşıyır. Bunu qabaqlayıcı tədbir də adlandırmaq olar.

- **A.Ç.:** Elgün Kırılıqovanın rəhbərliyi ilə təşkilat daxilində KİV-ə nəzarət sistemi yaradılıb. Bu, o deməkdir ki, ABŞ ərazisindəki əksər nəşrlər mütəmadi olaraq izlənilir. Erməni lobbisinin təsiri ilə Azərbaycan, Türkiyə əleyhinə yayılan yazılara dərhal cavab veririk. Sistem tərkibində 2-3 könüllü müəllif var. Onlar əleyhimizə yazılan yazılara cavab olaraq yazılar hazırlayırlar. Bu sistem əvvəllər yox idi, son dövrlərdə qurmuşuq. Mətbuatdakı böhtanlara operativ reaksiyamız erməniləri təəccübləndirir.

- **T.A.:** Əlavə edim ki, biz, həmçinin, milli bayramlarımızı da qeyd edirik. Novruz bayramı ilə bağlı da yazılar dərc etdiririk. Ümumiyyətlə, Azərbaycanın və Türkiyənin adı keçən hər bir məsələ ilə bağlı həqiqətlərin mediada əksini tapmasına çalışırıq.

- **A.Ç.:** Tomris xanımın qürurla xatırladığım bir işini də vurğulamaq istəyirəm. 28 May - Respublika Günü münasibətilə Nyu-Yorkun məşhur Wall Street küçəsində Azərbaycan və ABŞ bayraqları bir həftə boyunca dalğalanıb. Wall Street turistlərin Nyu-Yorkda ən çox ziyarət etdiyi yerlərdən biridir.

- **T.A.:** Bu il oktyabrın 18-də Azərbaycanın müstəqilliyinin 20 illiyi tamam olur. Biz Nyu-York City Hall bələdiyyə binasında ABŞ bayrağının yanında Azərbaycan bayrağını bir gün də olsa, asmaq istəyirik.

Yeni Azərbaycan.-2011.-9 iyul, 12 iyul-№122, 123.-S.4, 6.

Dünya azərbaycanlılarının III qurultayının iştirakçıları Suraxanıda olmuşlar

Bakı, 8 iyul (AzərTAc). Dünya Azərbaycanlılarının III qurultayında iştirak etmək üçün Bakıya gələn Estoniya nümayəndə heyəti Suraxanı rayonunda olmuşdur.

Estoniya nümayəndə heyəti əvvəlcə Heydər Əliyev parkında ulu öndərin abidəsi önünə gül dəstələri düzmüş, xatirəsini ehtiramla yad etmişlər.

Rayon icra hakimiyyətinin başçısı İlqar Abbasov qonaqlara son illərdə ölkəmizdə, o cümlədən Suraxanıda həyata keçirilən islahatlar, genişmiqyaslı abadlıq-quruculuq işləri barədə məlumat vermişdir. Görüşdə, qonaqlardan Sven Sester, Yuri Vendelin və Andrey Novikov ikitərəfli əlaqələrin genişləndirilməsinə dair fikirlərini bölüşmüş, əməkdaşlığın perspektivləri müzakirə edilmişdir.

İlqar Abbasov Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 2011-ci il 4 iyul tarixli Sərəncamı ilə xalqlar arasında dostluğun möhkəmləndirilməsi və Azərbaycan diasporunun inkişafı sahəsindəki xidmətlərinə görə “Dostluq” ordeni ilə təltif olunmuş Estoniya parlamentinin deputatı, Estoniya–Azərbaycan parlament qrupunun rəhbəri Eldar Əfəndiyevi və “Tərəqqi” medalına layiq görülmüş Estoniyada Azərbaycan diasporunun rəhbəri Niyazi Hacıyevi bir daha təbrik etmişdir.

Qonaqlar RİH-nin foyesində Tallinn şəhərində salınacaq “Bakı parkı”nın və Suraxanıda tikintisi nəzərdə tutulmuş “Tallinn parkı”nın layihələrinə baxmışlar.

Sonra Estoniyalı qonaqlar Heydər Əliyev Mərkəzi ilə tanış olmuşlar. Onlara məlumat verilmişdir ki, mərkəzdə ümummilli liderin həyatının və çoxşaxəli dövlətçilik fəaliyyətinin müxtəlif dövrlərini əks etdirən materiallar, fotosəkillər və eksponatlar nümayiş etdirilir.

Mərkəzlə tanışlıqdan sonra qonaqlara üzərində mərkəzin rəmzi olan hədiyyələr verilmişdir. Qonaqlar ötən il Estoniya nümayəndə heyətinin Heydər Əliyev parkında əkdii dostluq ağacını sulamışlar.

AzərTAc

9 iyul 2011-ci il

Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayının sənədləri azərbaycançılıq ideologiyasının möhtəşəm perspektivindən xəbər verir

Təqdirəlayiq haldır ki, ötən illər ərzində Azərbaycan diasporu da öz gücünü artırmış, xaricdə yaşayan soydaşlarımızın təşkilatlanması prosesi daha geniş vüsət almış, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması istiqamətində bir sıra mühüm tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayının qətnaməsindən

Bakı şəhəri, 5 iyul 2011-ci il

İttifaq Mirzəbəyli

Möhtəşəm və zamanın səsinə səs verməsi baxımından əhəmiyyətli olan ali məclisimiz - Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı tarixə çevrildi. Elə bir azərbaycanlı ola bilməz ki, müstəqil Azərbaycanın paytaxtında bu əhatəli toplantının keçirilməsindən məmnunluq hissi yaşamınsın. Soydaşlarımızın yaşadığı bütün ölkələrdə bu qurultay barədə geniş fikir mübadiləsi və əhatəli müzakirələr getdi. Ölkəmizin və regionun kütləvi informasiya vasitələri Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı barədə dönə-dönə söz açdılar, silsilə materiallar hazırladılar. Bu isə qətiyyətlə təsadüfi deyildi. Çünki söhbət 50 milyonluq bir xalqın təmsilçilərinin toplantısından, cəmi 20 ildə möhtəşəm bir inkişaf yolu keçmiş müstəqil Azərbaycan dövlətinin siyasətindən, beşiyi başında Heydər Əliyev kimi siyasət dahisinin dayandığı azərbaycançılıq ideologiyasının təntənəsindən gedir.

Dünya və region mətbuatının Azərbaycan paytaxtında keçirilən bu qurultaya verdiyi önəmin əsas səbəblərindən biri də respublikamızın özündən asılı olmayaraq cəlb edildiyi müharibə vəziyyətində olmasıdır. Artıq dünyada hamı bilir ki, beynəlxalq ictimaiyyətin cidd-cəhdlə həll etmək istədiyi Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi məhz İrəvanın qeyri-konstruktiv münasibəti üzündən öz həllini tapmır. Ona görə də beynəlxalq aləmdəki ekspertlər və mətbuat təmsilçiləri Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayının bu məsələyə münasibətini maraqla gözləyirdilər. Onların gözlədiyi nəticə artıq iyulun 8-də rəsmi mətbuatımız vasitəsiylə hamıya çatdırılıb.

Qəzetlərin 8 iyul tarixli sayında Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayının iştirakçıları tərəfindən qəbul edilmiş 5 mühüm sənəd oxuculara çatdırılmışdır. Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurasının yeni tərkibi haqqında məlumat istisna olmaqla digər sənədlərin hamısında əsas məsələlərdən biri kimi Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həll olunmamış qalmasından narahatlıq ifadə olunur. Qurultayın qətnaməsinin "Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurasına tövsiyə olunsun ki" çağırışı ilə başlanan 5-ci bəndinin, demək olar ki, bütün müddəaları ya birbaşa, ya da dolayısı ilə Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllinin tezləşdirilməsinə xidmət edir. Məsələn: "Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, azərbaycanlıların məruz qaldığı terror və soyqırımı aktları barədə

beynəlxalq təbliğat kampaniyalarının təşkili istiqamətində fəaliyyətin daha səmərəli koordinasiya olunmasını təmin etsin".

Yaxud, Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayının dünya azərbaycanlılarına müraciətində oxuyuruq: "İndi 50 milyon Azərbaycan xalqının əsas məqsədi Ermənistanın təcavüzü nəticəsində yaranmış Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllinə nail olmaqdan ibarətdir. Azərbaycan diasporunun bütün potensialı, əzmi və iradəsi bu məqsədə çatmaq üçün zəruri olan vəzifələrin həllinə səfərbər edilməlidir". Bu məsələ qurultayın Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə müraciətində daha konkret şəkildə öz əksini tapır: "Sizin dəfələrlə vurğuladığınız kimi, bu gün müstəqil Azərbaycan dövlətinin və xalqımızın yalnız bir problemi var: Ermənistanın işğalçılıq siyasəti nəticəsində ərazi bütövlüyümüzün pozulması və yüz minlərlə soydaşımızın öz doğma torpaqlarından didərgin düşməsi. İnanırıq ki, apardığımız siyasət bu təleyüklü məsələnin ədalətli həlli ilə nəticələncək, dövlətimiz bütün ərazilərində öz suveren hüquqlarını bərpa edəcəkdir. Biz problemin sülh yolu ilə və danışıqlar masası arxasında həlli istiqamətində göstərdiyimiz səy və təşəbbüsləri birmənalı şəkildə dəstəkləyirik".

Göründüyü kimi, dünya azərbaycanlıları xalqımızın min illərdən bəri formalaşan sülhsevərlik keyfiyyətini yüksək səviyyədə qoruyur və dövlət başçısının bu istiqamətdəki təşəbbüslərini qətiyyətlə dəstəkləyir. Ancaq rəqib - işğalçı Ermənistanın rəhbərliyi başa düşmək zorundadır ki, azərbaycanlıların sülhsevərlik keyfiyyətindən öncə daha möhtəşəm bir hissi - yurdsevərlik keyfiyyəti də mövcuddur və xalqımız öz yurdunu, vətəninə qorumaq üçün heç zaman heç nəyi əsirgəməyəcək. Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayının Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə əlaqədar dünya ictimaiyyətinə, beynəlxalq təşkilatlara, xarici ölkələrin parlamentlərinə, dövlət və hökumət başçılarına müraciətində Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllinə maneçilik törədənlərə xəbərdarlıq edilir: "Biz eyni zamanda narahatlıq hissi ilə bildiririk ki, Azərbaycan tərəfinin xoşməramlı təşəbbüslərinə, münaqişəni sülh və danışıqlar yolu ilə həll etmək niyyətinə baxmayaraq, Ermənistanın nümayiş etdirdiyi qeyri-konstruktiv mövqe və qonşulara qarşı əsassız ərazi iddiaları sülhyaratma prosesində böhran yaradır, regionda sülhün və təhlükəsizliyin təmin olunmasına yönəlmiş səylərin uğursuzluqla nəticələnməsinə səbəb olur. Ermənistanın bu mövqeyi problemin dinc yolla həllini çətinləşdirir, müharibənin yenidən alovlanması təhlükəsini artırır". Əlavə edək ki, qurultayın qətnaməsinin 11-ci bəndində qeyd olunur ki, Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinə bu sənədlərin hamısının cəmləşdirilərək ayrıca kitab halında nəşr olunması və qurultay nümayəndələrinə göndərilməsi kimi bir missiya həvalə olunur.

Bütün bunlar bir daha onu göstərir ki, sayı 50 milyon nəfəri keçmiş dünya azərbaycanlıları ulu öndər Heydər Əliyevin azərbaycançılıq ideologiyası ətrafında getdikcə daha sıx şəkildə birləşirlər. Planetin hansı qütbündə, hansı guşəsində yaşamasından asılı olmayaraq bütün azərbaycanlılar müstəqil Azərbaycan dövlətinin ətrafında cəmləşir, bu dövlətin daha da güdrətlənməsinə öz töhfələrini verməyə çalışırlar. Bu isə ulu öndər Heydər Əliyevin qarşıya qoyduğu ən ali məqsədlərdən biri idi.

Dünya azərbaycanlılarının III qurultayı diaspor fəaliyyətlərində yeni mərhələ açmışdır

Dünya azərbaycanlılarının qurultayının keçirilməsi təşəbbüsü ilk dəfə ümummilli lider Heydər Əliyevdən gəlmişdir. Bu təşəbbüs bütün dünya azərbaycanlılarının birliyinin möhkəmlənməsində, diasporumuzun təşkilatlanmasında çox böyük rol oynamışdır.

Bu sözləri AzərTAc-a müsahibəsində Dünya azərbaycanlılarının III qurultayının iştirakçısı, Kanadada yaşayan soydaşımız Saleh Yıldırım demişdir.

Dünya azərbaycanlıların III qurultayında iştirak edən S. Yıldırım bundan qürur duyduğunu bildirmişdir. O demişdir ki, Azərbaycan dövlətinin təşkilatçılığı ilə qurultayın, eləcə də digər tədbirlərin keçirilməsi diaspor təşkilatlarımızı daha da ruhlandırır. Onlar arxalarında Azərbaycan kimi qüdrətli dövlətin dayandığını hiss edirlər. Bu da bizi daha irəli getməyə, Azərbaycanın haqq işini daha geniş təbliğ etməyə ruhlandırır. Qurultayın bir əhəmiyyəti də bütün dünyada yaşayan azərbaycanlıları əhatə və təmsil etməsindədir.

AzərTAc

9 iyul 2011-ci il

Yeni yüksəliş dövrü başlanır

Rasim Bayramov

Ölkəmiz müstəqillik qazanandan sonra Azərbaycan üçün ən əlamətdar hadisələrdən biri dünyanın müxtəlif bölgələrində yaşayan soydaşlarımız arasında milli birliyin yaranması, getdikcə daha möhkəm təməllər üzərində bərqərar olmasıdır. Dünya azərbaycanlıları arasında azərbaycançılıq fəlsəfəsi əsasında belə birliyin yaranmasının müəllifi qismində isə ümummilli lider Heydər Əliyev çıxış edir. Məhz onun titanik fəaliyyəti nəticəsində dünyada yaşayan soydaşlarımız azərbaycançılıq ideologiyası ilə sıx təşkilatlanmağa başlayıblar. Buna paralel olaraq Azərbaycan diaspor quruculuğu sahəsində yeni yüksəliş dövrü başlanıb. Müasir dünya reallığı isə aydın göstərir ki, hər hansı ölkə barəsində düzgün beynəlxalq ictimai rəyin formalaşmasında diaspor təşkilatları mühüm rol oynayır. Ulu öndər irsinin ən görkəmli nümayəndəsi olan Prezident İlham Əliyevin məqsədyönlü siyasəti isə bu gün dünya azərbaycanlılarının daha sıx birləşməsinə, Azərbaycanın inkişafına özünəməxsus töhfələr verməsinə gətirib çıxarır.

Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayında iştirak edən Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin Çuvaşiya regional təşkilatının sədri Əziz Qədirov bu fikirləri bizimlə belə bölüşdü:

- Azərbaycan ötən əsrdə yenidən dövlət müstəqilliyini əldə etdikdən sonra dünya azərbaycanlılarının təşkilatlanması, aralarında birlik və həmrəyliyin daha da möhkəmlənməsi ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü sayəsində mümkün oldu. Ümummilli liderin bu istiqamətdə həyata keçirdiyi məqsədyönlü siyasət dünyanın müxtəlif bölgələrində yaşayan soydaşlarımız arasında münasibətləri yeni keyfiyyət mərhələsinə yüksəltdi, onlar arasında münasibətləri daha da sıxlaşdırdı. Çox sevindirici haldır ki, ulu öndərin bu siyasəti onun layiqli davamçısı olan Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən böyük müvəffəqiyyətlə davam etdirilir. Dünya azərbaycanlılarının III qurultayı bunu əyani olaraq təsdiq edən daha bir mühüm tədbirdir. Bununla yanaşı, Azərbaycan diasporunun inkişafında dövlət tərəfindən atılan addımlar ölkə həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında kifayət qədər vacib rol oynayır və öz müsbət nəticələrini verir. Əminəm ki, diaspor təşkilatlarımız bundan sonra da dinamik inkişaf mərhələsində olacaq. Proseslər göstərir ki, dünya azərbaycanlılarının təşkilatlanmasında yeni yüksəliş dövrü başlanır.

- Dünya azərbaycanlılarının II qurultayından sonra keçən 5 il ərzində ölkəmizin diaspor təşkilatlarının inkişafını necə dəyərləndirərdiniz?

- Diaspor təşkilatlarının son 5 il ərzində fəaliyyətini təhlil etsək, onların ildən-ilə kifayət qədər gücləndiyini aydın şəkildə görürük. Bir daha qeyd edim ki, burada Azərbaycan dövlətinin atdığı məqsədyönlü addımlar xüsusi çəkiyə malik olub. Digər tərəfdən, qeyd edilən müddət ərzində diaspor təşkilatları özləri də mövqelərini, təsir dairələrini daha da gücləndirmək üçün əməli addımlar atıblar. Eyni zamanda, üzvlərinin sayını nəzərəcarpacaq dərəcədə artırırıblar. Məsələn, elə götürək Ümumrusiya Azərbaycan Konqresini. Əgər əvvəllər bu Konqresin 200 min üzvü var idisə, indi onların sayı 1 milyona yaxınlaşır. Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin Çuvaşiya

regional təşkilatında öz fəallıqları ilə seçilən üzvlərin sayı isə min nəfəri keçir. Halbuki bir neçə il əvvəl belə fəal üzvlərin sayı 50-60 nəfərə güclə çatırdı. Hazırda isə ümumi üzvlərin sayı bir neçə min nəfər təşkil edir.

- Fəaliyyətinizdə hansı çətinliklərlə üzləşirsiniz?

- İşimizi elə qurmağa çalışırıq ki, sonradan hansısa problemlərlə qarşılaşmayaq. Əsas məqsədimiz və fəaliyyət istiqamətimiz Azərbaycan reallıqlarını və həqiqətlərini dünyaya, o cümlədən Rusiya ictimaiyyətinə çatdırmaq, ölkəmiz haqda yanlış rəy yaratmaq istəyənlərin bu istəklərinin həyata keçməsinin qarşısını almaqdır. Çalışırıq ki, tarixi vətənimiz olan Azərbaycanın sürətli inkişafının davamlı olmasında bizim də töhfələrimiz olsun. Azərbaycanın siyasi, iqtisadi, sosial tərəqqisi biz diaspor təşkilatlarına ən böyük kömək və mənəvi dayaqdır. Hazırda Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycan dinamik inkişaf edən, beynəlxalq birlikdə öz layiqli yerini tutan bir ölkədir. Ulu öndər Heydər Əliyevin şah əsəri olan müstəqil Azərbaycanla biz fəxr edirik.

- Rusiyada erməni diasporunun da fəal olduğu, ölkəmizə qarşı kampaniyalar apardığı məlumdur. Əsassız erməni iddialarının qarşısının alınması, onların neytrallaşdırılması üçün hansı işlər görürsünüz?

- Əvvəlki illərdə, ola bilsin ki, Rusiyadakı erməni diasporları öz qarayaxma kampaniyaları vasitəsilə Azərbaycan haqda hansısa yanlış rəyin yaranmasına nail ola bilirdilər. Lakin indi tamam fərqli vəziyyət hökm sürür. Azərbaycan dövlətinin sürətli tərəqqisi, buna paralel olaraq diaspor təşkilatlarının dinamik inkişafı əvvəlki illərlə müqayisədə yeni mənzərə formalaşdırıb. Rusiyada Azərbaycan diasporunun aktiv fəaliyyəti nəticəsində erməni yalanları ifşa olunub. Onların yalnız qarayaxma kampaniyaları ilə məşğul olduğu üzə çıxıb. Azərbaycan diasporu ölkəmiz barədə əsl həqiqətləri artıq lazımı qaydada Rusiya ictimaiyyətinə çatdırır, yanlış təsəvvür və rəylərin formalaşmasına imkan vermir. Lakin biz görülən işlərlə qənaətlənmək niyyətindən uzağıq və fəaliyyətimizi bundan sonra daha da gücləndirməyə çalışacağıq.

Azərbaycan.-2011.-9 iyul.-№ 147.-S.4.

Azərbaycanın xarici ölkələrdəki səfirlikləri ilə diaspor təşkilatları arasındakı əlaqələr daha da möhkəmlənəcəkdir

Qurultaydan sonra Azərbaycanın xarici ölkələrdəki səfirlikləri ilə diaspor təşkilatları arasında əlaqələr daha da möhkəmlənəcəkdir.

AzərTAc xəbər verir ki, bu sözləri Azərbaycan diasporunun nümayəndələri ilə dövlət və hökumət qurumlarının rəhbərləri arasında keçirilən görüşdən sonra jurnalistlərə müsahibəsində Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin (DİDK) sədri Nazim İbrahimov demişdir.

N.İbrahimov bildirmişdir ki, Dünya azərbaycanlılarının qurultayına maraq çox böyük olmuşdur. Ona görə ki, qurultayın işində dünyanın müxtəlif ölkələrindən məşhur ictimai-siyasi xadimlər, hökumət rəsmiləri, deputatlar iştirak etmişlər.

Açılış mərasimində qonaqların sayının çoxluğunu, çıxışlarını nəzərə alaraq, iyulun 6-da Dünya azərbaycanlılarının III qurultayında iştirak etmək üçün Bakıya gəlmiş Azərbaycanın diaspor nümayəndələri ilə dövlət qurumlarının rəhbərləri arasında görüş keçirilməsini təşkil etməyi qərara aldıq. Tədbirdə dövlət qurumlarının rəhbərləri özlərinin başçılıq etdikləri sahələrə aid məlumat verdilər. Diaspor təşkilatlarının nümayəndələri çıxış edərək öz fikirlərini bildirdilər.

Görüşdə qurultayda Prezident İlham Əliyevin proqram xarakterli nitqi və verdiyi göstərişlər geniş müzakirə olundu və yaxın 5 ildə fəaliyyət proqramı olaraq qəbul edildi.

N.İbrahimov demişdir ki, qurultayda dövlətimizin başçısı qarşımızda diaspor fəaliyyəti ilə bağlı konkret vəzifələr qoymuşdur. Bu vəzifələr sırasında diaspor təşkilatlarının güclənməsi və birliyi, onların dövlət strukturları ilə daha sıx əlaqəsinin təmin olunması xüsusilə əhəmiyyətlidir. Şübhəsiz, bu vəzifələrin yerinə yetirilməsində ən böyük iş bizim komitənin üzərinə düşür.

Qarşıya qoyulmuş vəzifələrin uğurla yerinə yetirilməsi məqsədi ilə Azərbaycanın xarici ölkələrdəki səfirlikləri ilə diaspor təşkilatları arasında əlaqələri bundan sonra daha da möhkəmləndirəcəyik. Eyni zamanda, düşünürəm ki, bu sahədə atdığımız addımların vahid istiqamətə yönəldilməsi üçün Azərbaycanın bütün nazirlikləri və digər dövlət qurumları birgə fəaliyyət göstərməlidirlər.

AzərTAc

9 iyul 2011-ci il

Biz hamımız fəxr edirik ki, azərbaycanlıyıq

Mən əminəm ki, siz də Azərbaycanda gedən proseslərə yaxından bələd olan adamlar kimi, haqlı olaraq qürur hissi keçirirsiniz. Azərbaycan müstəqil ölkə kimi iyirmi il ərzində böyük yol keçmişdir - tam şəkildə azad, müstəqil, gözəl iqtisadi imkanlarla. Azərbaycanda insanlar təhlükəsiz şəraitdə yaşayırlar. Əmniyyət, təhlükəsizlik, ictimai-siyasi asayiş qorunur, bütün azadlıqlar vardır. Siyasi və iqtisadi aləmdə heç bir məhdudiyət yoxdur. Regionda mövqelərimiz kifayət qədər möhkəmdir və tam əminəm ki, getdikcə bizim təsir imkanlarımız daha da artacaqdır. Bizim xaricdə yaşayan böyük ailəmiz vardır, bu, azərbaycanlılardır. Onlar öz doğma Vətəninə bağlı olan adamlardır. Bizi fərqləndirən əlamət ondan ibarətdir ki, harada yaşamağımızdan asılı olmayaraq, öz Vətənimizə bağlıyıq. Bura bizim vətənimizdir, hamımızın vətənidir.

İlham ƏLİYEV

Xalqımızın tarixində daha bir hadisə hələ uzun müddət yaddaşlarda yaşayacaq. Bu, Dünya azərbaycanlılarının III qurultayıdır. Qurultay öz əhatə dairəsinə, nümayəndə heyətinin təmsil etdiyi ölkələrin, regionların coğrafiyasına görə əvvəlkilərdən fərqlənirdi. 1272 nümayəndənin qatıldığı tədbirdə dünyanın 42 ölkəsindən 579 nümayəndə və 211 qonaq dəvətli idi. Ən böyük nümayəndə heyəti isə Türkiyə, Rusiya və Gürcüstandan gəlmişdi. Qurultayın maraqlı və yadda qalan cəhətlərindən biri də diaspor təşkilatlarını təmsil edən nümayəndələrin yaşadıkları ölkələrdə, çalışdıqları cəmiyyətlərdə böyük nüfuz sahibləri olmalarıdır.

Son illər Azərbaycanın artan iqtisadi qüdrəti diaspor təşkilatlarının işində də özünü göstərir. Onların fəaliyyət dairəsi indi çox genişdir - diaspor nümayəndələrimizin sorağı həm güclü biznes sahələrindən, həm müxtəlif elm ocaqlarından, həm də hakimiyyət qurumlarından gəlir. Dövlət başçısı qurultayda bununla əlaqədar öz tövsiyələrini də bildirərək dedi: "Soydaşlarımız - azərbaycanlılar yaşadıkları ölkələrdə dövlət, hökumət qurumlarında təmsil olunmalıdırlar. Onların sayı da bəzi hallarda buna imkan verir. Qanunvericilik orqanlarında təmsil olunmalıdırlar. Bunu etmək üçün azərbaycanlılar arasında qarşılıqlı dəstək və birlik daha da güclü olmalıdır. Mən hesab edirəm ki, bu, realdır. Ümid edirəm ki, biz növbəti qurultaya qədər artıq bu barədə də yaxşı xəbərlər eşidəcəyik. Bu həm orada yaşayan azərbaycanlılar üçün bir dəstək olacaq, dayaq olacaq, həm ölkəmiz üçün. Çünki xaricdə azərbaycanlılar nə qədər güclü olsa, dövlətimizin maraqları da o qədər müdafiə olunacaqdır. Nə qədər Azərbaycan güclü olsa, soydaşlarımız özlərini o qədər də əmin, rahat hiss edəcəklər."

Həqiqətən də, bu gün dünyada gedən global iqtisadi-siyasi proseslər, inqilablar, münaqişələr və müxtəlif kataklizmlər də bunu bir vəzifə olaraq həm dövlətin, həm də harada yaşamasından asılı olmayaraq hər bir azərbaycanlının qarşısında qoyur - tələb və vəzifə sadə olduğu qədər də vacibdir: real siyasət və real işlərlə məşğul olmaq.

Qurultayın yekun sənədləri də onun ölkəmiz və xalqımız üçün nə qədər əhəmiyyətli olduğunu bir daha göstərdi. Dünya azərbaycanlılarının III qurultayının Prezident İlham Əliyevə və dünya azərbaycanlılarına, eləcə

də ən ağırlı problemimiz olan Qarabağ münaqişəsi ilə əlaqədar dünya ictimaiyyətinə, beynəlxalq təşkilatlara, xarici ölkələrin parlamentlərinə, dövlət və hökumət başçılarına müraciətləri bu baxımdan böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Azərbaycanlıların təşkilatlanması, cəmiyyətə inteqrasiyası, hüquq və azadlıqlarının qorunması, milli-mənəvi dəyərlərin qorunması, yaşadıkları ölkələrdə ictimai-siyasi fəallıqlarının artırılması, xalqımızın mədəni irsinin təbliği, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, lobbi quruculuğu sahəsində görülən işlər - bütün bunlar qurultayın qarşıya qoyduğu vəzifələrin bir qismidir. Prezident İlham Əliyevin bir vəzifə olaraq qarşıya qoyduğu tapşırıqları, təklifləri də buraya əlavə etsək, dövlətimizin xarici siyasətində diaspor təşkilatlarımızın görəcəyi işləri təsəvvür etmək olar.

Dünya azərbaycanlılarının III qurultayı da qətnamə qəbul edərək Azərbaycan diaspor təşkilatlarına və xarici ölkələrdə yaşayan bütün azərbaycanlıları doğma Vətənin milli maraqlarının müdafiəsi naminə öz səy və bacarıqlarını əsirgəməməyə, birliyə və həmrəyliyə çağırırdı.

Azərbaycan.-2011.-10 iyul.-№ 148.-S.1.

Növbəti qurultaya daha açıq alımla gələcəyik

Rəsmiyyə Rzalı

Hazırda dünyanın müxtəlif ölkələrində 416 Azərbaycan diaspor təşkilatı fəaliyyət göstərir ki, onların 100-dən çoxu Dünya azərbaycanlılarının II qurultayından sonra yaradılıb. Artıq uzaq ölkələrdə də Azərbaycan icmaları yaradılır, fəaliyyət göstərən ayrı-ayrı cəmiyyətlərin vahid mərkəzdə birləşdirilməsi istiqamətində tədbirlər həyata keçirilir. Ancaq hələ görüləsi çox iş var, səmərəli fəaliyyət göstərmək üçün güclü təşkilatlanmaq lazımdır.

Əslən cənublu olan Aslan Xalidi 1993-cü ildən Kanadada diaspor fəaliyyəti ilə məşğuldur. Oradakı Azərbaycan Strateji Araşdırmalar Mərkəzinin (QHT) rəhbəridir. Bəs o, bu barədə nə düşünür?

- Mən III qurultayın keçirilməsini dünya azərbaycanlılarının bayramı hesab edirəm. Prezident İlham Əliyevin bu qurultaydakı çıxışı xaricdə yaşayan azərbaycanlılar üçün çox ciddi mesaj idi. Dünyada diaspor fəaliyyəti göstərən azərbaycanlıların bir-birilə əlaqəsinə birbaşa münasibət bildirdi, nöqsanlara toxundu və bizdən mövcud nöqsanların həllini istədi. Çünki bizim bir-birimizlə sıx əlaqələrimiz, bir-birimizə anlayışla, hörmətlə yanaşmamız, ölkəmizin daxili və xarici siyasətinin uğurudur, diasporumuzun inkişafıdır. Ölkə rəhbəri, eyni zamanda, qarşımızda mühüm vəzifələr qoydu. Dedi ki, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ probleminin tezliklə həlli Azərbaycan dövləti ilə yanaşı, bütün həmvətənlərimizin qarşısında mühüm vəzifə kimi durur. Ürəyi vətən sevgisi ilə döyünən dünya azərbaycanlıları bu istiqamətdə öz söylərini gücləndirməli, problemin mahiyyətini xarici ölkələrin hökumətlərinə və ictimaiyyətinə, beynəlxalq təşkilatlara çatdırmaq üçün daha məqsədyönlü fəaliyyət göstərməlidirlər. Ermənilər həmişə türklərə, azərbaycanlılara qarşı soyqırım siyasəti aparmışlar. Keçmişdə də belə olub, yaxın tariximizdə də. Xocalı soyqırımını dediklərimizə bariz misaldır.

- II qurultaydan 5 ilə yaxın vaxt keçir. Bu müddət ərzində Kanadada diaspor sahəsində hansı irəliləyişlərə nail olmusunuz, təşkilatlanma necə aparılır?

- Mən 1993-cü ildən sonra Kanadaya getdim və orada Azərbaycan diasporunun yaranması və inkişafı ilə bağlı fəaliyyətə başladım. Həmin illərdə təkcə Kanada da deyil, başqa ölkələrdə də vəziyyət qənaətbəxş deyildi, pərakəndə şəkildə yeni icmalar yaranırdı, fikir uyğunluğu yox idi. Erməni lobbisi Kanada mətbuatında Azərbaycana qarşı kampaniyalar aparırdı. Adekvat cavab lazım idi. Biz özümüzü səfərbər etdik. Nəticədə keçən müddət ərzində vəziyyət çox dəyişib, indi güclü təşkilatlanma mərhələsinə keçirik. Məqsədimiz təkcə bu ölkədə yaşayan həmvətənlərimizi ətrafımıza toplayıb onlarla söhbətlər aparmaq və bir yerə yığıb Xocalı soyqırımını, Novruz bayramını qeyd etmək deyil. Hədəfimiz milli kimliyimizi yaşadığımız ölkənin vətəndaşlarına və həmin ölkədə yaşayan başqa millətlərin vətəndaşlarına tanıtmaya, onlarla dostluq əlaqələri qurmaq, əməkdaşlıq etməkdir. Yəni, bu şəkildə biz özümüzü dünyada tanımağa bilirik. Çünki dünyanın eşitməli olduğu çox həqiqətlərimiz var. Məsələn, biz hər hansı bir tədbir keçiririksə, çalışırıq həmin ölkənin ziyalı təbəqəsinin nümayəndələrini o tədbirə dəvət edək, Azərbaycan haqqında onlara məlumatlar verək, bu ölkənin nail olduğu iqtisadi uğurlarından, turizm

imkanlarından, təbiətindən, iqlimindən, tarixindən və zəngin mədəniyyətindən danışmaq. İnanın, beş il öncə özümüzü təqdim edəndən sonra qarşımızdakı adama ölkəmiz haqqında xeyli məlumat verib sonra deyirdik ki, həmin ölkədənik. İndi özləri bizə yaxınlaşırlar: - Azərbaycanlısınız? - deyər soruşurlar. Çox qürurverici duyğudur bu.

Xocalı soyqırımını ilə bağlı Kanada kilsələrində tədbir keçirdik, sərgilər açdıq. Tədbirə xristianları dəvət etdik. Bu addımımızı belə mənalandırdıq ki, ermənilər ümumiyyətlə, xristianlığa ləkədirlər. Onlara izah etdik ki, ermənilər Allahın, dinin, imanın əksinə olaraq qonşu xalqı qırmaq üçün terror təşkilatlarını maliyyələşdirirlər. 11 kilsədə belə tədbirlər keçirdik. Kilsə rəhbərləri stendlərdəki başı, bədən üzvləri kəsilmiş insanların şəkillərini görüb dəhşətə gəlirdilər.

Novruz bayramını da əsl bayram kimi keçirdik. Orada kanadalı və başqa xalqlardan olan insanlar daha çox iştirak edir, rəqslərimizə qol götürüb oynayır, mətbəximizdən heyranlıqlarını bildirirdilər. Azərbaycan Prezidenti tövsiyə etdi ki, yaşadığımız ölkələrdə dövlət qurumlarında çalışmalı, əlaqələrimizi yüksək səviyyədə qurmalıyıq, qanunvericilik orqanlarında təmsil olunmalıyıq. Cənab İlham Əliyev - diplomatiyamız hücum diplomatiyası olmalıdır - dedi və bütün türk dünyasını mövcud problemlərin həllindən vahid mövqedən çıxış etməklə qurtara biləcəyimizi söylədi.

- Bakıdan hansı təəssüratla ayrılırsınız, bundan sonra işlərinizi necə qurmağı düşünürsünüz?

- Bu qurultayda ən çox zövq aldığım səmimiyyət oldu. Hamı bir-birilə mehribanlıqla görüşür, dostlaşır, yeni əlaqələr qurmaq haqqında danışır, bir-birlərini yaşadıkları ölkələrə qonaq çağırırdılar. Azərbaycan Prezidentinin çıxışı hamının qol-qanadını açmışdı, hamımıza yeni güclə işləmək həvəsi vermişdi. Mən də belə bir təəssüratla ayrılıram sevimli Bakıdan.

Planlarıma gəlincə, həyata keçirmək niyyətində olduğumuz məsələlər çoxdur. Əlbəttə, mən tək deyiləm. Biz hamımız da çalışacaq, IV qurultaya qarşımızda duran vəzifələri həyata keçirib, Bakıya açıq alınla gələcəyik.

Azərbaycan.-2011.-10 iyul.-№ 148.-S.3.

Azərbaycan diasporu dünyanın bir sıra ölkələrinin siyasi həyatına təsir edəcək qüvvəyə çevrilmişdir

Rasim Bayramov

Son 10 ildə təkcə ölkəmizdə yox, dünyanın müxtəlif bölgələrində yaşayan soydaşlarımız arasında milli birləşmənin daha da güclənməsi və onların təşkilatlanması üçün çox böyük işlər görülmüşdür. Eyni zamanda, ölkəmiz insan hüquqlarına dair beynəlxalq sənədlərdə əksini tapmış prinsiplərdən çıxış edərək bütün dünyada soydaşlarımızın vətəndaş hüquqlarının qorunması üçün əməli tədbirlər görür. Xaricdə yaşayan soydaşlarımız da ölkəmizin inkişafına, Azərbaycan reallıqlarının dünyada təbliğinə, qarşıya çıxan problemlərin həllinə yaxından kömək göstərməyə çalışırlar. Dünya azərbaycanlılarının yığcam yaşadığı ölkələrdə təşkilatlanması, birlik və mütəşəkkilliyinin gücləndirilməsi, tarixi Vətənlə əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi məqsədilə bu gün də Azərbaycan dövləti tərəfindən məqsədyönlü addımlar atılır. Elə Dünya azərbaycanlılarının III qurultayını bu qəbildən olan daha bir möhtəşəm tədbir saymaq olar. Dünyanın diqqət mərkəzində olan bu tədbir kifayət qədər yüksək qiymətləndirilir.

Xalqlar arasında dostluğun möhkəmləndirilməsi və Azərbaycan diasporunun inkişafı sahəsindəki xidmətlərinə görə Prezident İlham Əliyevin müvafiq sərəncamı ilə "Dostluq" ordeni ilə təltif olunan İsrail-Azərbaycan Beynəlxalq Assosiasiyasının prezidenti, İsrail parlamentinin sabiq deputatı İosif Şaqal Dünya Azərbaycanlılarının III qurultayını çox yüksək qiymətləndirdiyini bildirdi:

- Bu, çox mühüm və möhtəşəm tədbir idi. Dünya azərbaycanlılarının III qurultayının açılışında Prezident İlham Əliyev geniş və dərin məzmunlu nitq söylədi. Cənab İlham Əliyev çıxışında belə bir məqamı da çox düzgün olaraq vurğuladı ki, Azərbaycandan olan və hazırda dünyanın müxtəlif bölgələrində yaşayan şəxslərin yaratdıqları diaspor təşkilatları ön cəbhə, ön xətt rolunu oynayır. Çünki onlar xaricdə Azərbaycanı, onun dövlət maraqlarını müdafiə edir. Həmçinin azərbaycanlılar tərəfindən yaradılan diaspor qurumları yalançı erməni təbliğatına qarşı çıxaraq onun dəf edilməsində çox vacib rol oynayırlar. Bu səbəbdən hesab edirəm ki, dünya azərbaycanlılarını bir araya gətirən qurultay olduqca mühümdür və fikrimcə, belə tədbirlərin müntəzəm keçirilməsi çox önəmlidir. Çünki mən bu qurultayda insanların reaksiyalarını, onların necə yüksək əhval-ruhiyyədə, böyük sevinc içində olduqlarını gördüm. Azərbaycanı sevən bu insanlar onun inkişafı, maraqlarının müdafiəsi üçün çalışır, bunu qəlbəndən istəyirlər. Bu mənada bir daha vurğulamaq istədim ki, Dünya azərbaycanlılarının III qurultayını kifayət qədər mühüm əhəmiyyətə malikdir.

- Diaspor quruculuğu sahəsində İsrail dünyada ən yaxşı təcrübəyə malik ölkələrdən biri kimi tanınır. Bəs İsrailin özündə azərbaycanlıların bu günkü diaspor quruculuğunu və ümumi fəaliyyətini necə qiymətləndirmək olar?

- Hazırda İsraildə ən güclü diaspor təşkilatlarından biri qismində məhz Azərbaycanın, bu ölkədən olan insanların diaspor qurumları çıxış edir. Bizim üzvlərin sayı artıq 55 minə çatır və biz heç kimdən çəkinmirik. İlk

növbədə ona görə ki, aramızda möhkəm birlik var. Özümüzü azərbaycanlılar, ruslar, gürcülər və digər millətlər adı altında bölmürük. Hətta belə bir deyimimiz də var: kim Azərbaycandır, onlar biri-birinə qardaşdır. Və bunun yaxşı hal olması hamı tərəfindən də qəbul olunur. İsraildə olan Azərbaycan icması öz fəallığı ilə də seçilir və onlar çox vacib mövqelərdə təmsil olunurlar. Məsələn, elə Dünya azərbaycanlılarının III qurultayına İsraildən gələn nümayəndə heyətinin tərkibində şəhər merlərinin müavinləri vəzifəsini tutan üç nəfər var və həmin şəxslərin hər üçü azərbaycanlıdır. İsraildə olan ən böyük radionun direktor müavini yenə Bakıdan olan şəxsdir. Hazırda İsraildə yaşayıb fəaliyyət göstərən onlarca azərbaycanlı jurnalistin adını çəkmək olar. Azərbaycanlıların təmsil olunduğu digər vəzifə və iş yerlərinin siyahısını bir qədər də artırmaq mümkündür. Mən özüm də əslən Bakıdanam və İsrail parlamentinin sabiq deputatıyam.

Həyatda insanlar nəyəsə nail olmaq istəyəndə bunun üçün zəhmət çəkməli, məqsədinə çatmaq uğrunda çalışmalıdır. Azərbaycandan olan və İsraildə yaşayan, müəyyən nailiyyətlərə çatan insanlar öz zəhmət və çalışqanlıqları sayəsində bunlara müvəffəq olublar. Biz hər zaman onu da bəyan edirik ki, Azərbaycan çox gözəl ölkədir və burada heç vaxt antisemitizm olmayıb. Burada yaşayan yəhudilərə həmişə yüksək diqqət və qayğı göstərilib, onlara məhəbbətlə yanaşılıb. İsrail üçün bu kifayətdir və bizi heç nə narahat etmir. Prezident İlham Əliyevin "Dostluq" ordeni ilə məni təltif etməsi təkcə mənə göstərilən diqqət deyil. Bu orden həm də Azərbaycandan olan və indi İsraildə yaşayanlara verilib. Həmin şəxslər isə Azərbaycan uğrunda canlarını verməyə hazırdırlar. Bax, bu, çox vacibdir.

- İsrail parlamentində "erməni soyqırımı" ilə bağlı layihənin müzakirəyə çıxarılması ilə bağlı məlumatlar yayılır və yəqin ki, bu işdə erməni lobbisinin rolu az deyil. Bu əsassız layihəyə qarşı Azərbaycan eləcə də Türkiyə diasporu nə iş görür?

- Əvvəla qeyd edim ki, İsrail parlamentində "erməni soyqırımı" ilə bağlı heç nə müzakirə olunmur. Heç kimə lazım olmayan bəzi adamlar var ki, özlərini gözə soxmağa, səsələrinin eşidilməsinə çalışırlar. Onlar istəyirlər ki, dedikləri barədə qəzet səhifələrində, radioda və digər media orqanlarında məlumatlar getsin, adları hallansın. İsrail parlamentində "erməni soyqırımı" ilə bağlı məsələ də eynilə bu qəbildən olan haldır. İsrail parlamentində 120 deputat var. Onlardan 110-nu, yəni, 90 faizindən çoxu bu mövzu barədə ümumiyyətlə, heç nə eşitmək istəmir. Yerdə qalan deputatları isə heç kim tanımır. Onlar özlərini göstərmək üçün belə cəfəng fikir səsləndirirlər ki, gəlin, "erməni soyqırımı"nı tanıyaq. Bununla da, medianın diqqətini özlərinə cəlb etməyə çalışırlar. Bir daha qeyd edim ki, bu, yalnız və yalnız özünü göstərmək, mövcudluğunu xatırlatmaq üsulundan başqa bir şey deyil. Reallıqda isə "erməni soyqırımı"nın İsrail parlamentində tanınmasının heç bir şansı yoxdur. İsrail dövlətinin də "erməni soyqırımı"nı tanıması əsla, mümkün deyil və bunun kifayət qədər çoxlu səbəbləri var. Mən indi həmin səbəbləri sadalmaq istəmirəm. Lakin ən əsası odur ki, "erməni soyqırımı"nı tanımaq İsrail dövlətinin ümumiyyətlə, marağında deyil.

- Hər halda, bu qondarma "soyqırımı"nın tanınmasına cəhdlər mövcuddur.

- Azərbaycan və Türkiyə diaspor təşkilatları tərəfindən buna qarşı müəyyən addımlar atılır, işlər görülür. Düzdür, Azərbaycan və Türkiyə diasporları fərqlidir. Türkiyə diasporu da kifayət qədər güclü və böyükdür, üzvlərinin sayı demək olar ki, 200 min nəfərdir. Lakin Azərbaycan və Türkiyə diasporları biri-birilə sıx

əlaqədədir. Novruz və digər bayramlarda həmişə bir yerdə olurlar, biri-birlərinin tədbirlərində iştirak edirlər. Bu diaspor nümayəndələri biri-birinə qardaşdırlar. Təbii ki, münasibətlərimizdə də hər şey normal və qaydasındadır.

Azərbaycan.-2011.-10 iyul.-№ 148.-S.3.

Azərbaycan bütün dünya azərbaycanlılarının Vətənidir

Paşa Əmircanov

Bu günlərdə Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı öz işini başa çatdırdı. Əlamətdar tədbirdə dünyanın 42 ölkəsindən 580 nümayəndə, 210 qonaq, eləcə də çoxlu sayda xarici siyasətçi, rəsmi şəxs, deputatlar, alimlər və ictimai xadimlər iştirak edirdilər. Qurultaya yəhudi, rus, Axıska türkləri və bir sıra digər xalqların nümayəndələri də qatılmışdı.

Xatırladaq ki, Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayı ümummilli lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 2001-ci ildə keçirilib. İkinci qurultay isə Prezident İlham Əliyevin hakimiyyəti dövrünə, 2006-cı ilə təsadüf edib. Sonuncu qurultaydan bəri dünya azərbaycanlılarının fəaliyyəti əsasən ümummilli məsələ olan Dağlıq Qarabağ problemi ətrafında birləşməyə hesablanıb. Elə bu günlərdə görüşdüyümüz Azərbaycan diasporunun nümayəndələri də etiraf edirdilər ki, yaşadıkları ölkələrin rəsmi və qeyri-rəsmi dairələri ilə Azərbaycanın əsas problemi barədə hər il müəyyən işlər aparırlar.

Diasporumuzun fəal üzvlərindən biri də Qırğızıstanda, Bişkek şəhərində yaşayan soydaşımız, bu ölkədəki Türkdilli Dövlətlərin Siyasətinə Dəstək Fondunun prezidenti Nüsrət Məmmədovdur. Onun rəhbərlik etdiyi təşkilat qeyri-rəsmi olaraq 1989-cu ildən fəaliyyətdədir. 2004-cü ildən isə rəsmi fəaliyyət göstərir. Məqsəd türk dünyası arasında mədəni əlaqələrin möhkəmləndirilməsinə xidmətdir. Bu məqsədlə bir sıra tədbirlər keçirilib. 2007-ci il iyulun 23-də Bişkekdə "Türkdilli dövlətlərin inkişafında liderlərin rolu" mövzusunda geniş elmi-nəzəri konfrans təşkil edilib. İkinci belə tədbir həmin ilin dekabrında Almatı şəhərində keçirilib. Üçüncü elmi-nəzəri konfrans isə Bakıda baş tutub.

Eyni zamanda, fond tərəfindən mütəmadi olaraq ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin yubileyləri təşkil edilib. Ulu öndərin 85 illik yubileyi Qırğızıstan Dövlət Filarmoniyasında böyük təntənə ilə qeyd edilib. Tədbirə türk dünyasının böyük oğlu Çingiz Ayıtmatov da dəvət olunub. Tədbirdə Azərbaycandan da böyük nümayəndə heyəti iştirak edib. İki gün ərzində Bişkekin küçələrini Heydər Əliyevin portretləri bəzəyib. Mir Cəlal Paşayevin 100 illiyi ilə bağlı tədbirlər keçirilib. Eyni zamanda, ömrünün son çağlarında Çingiz Aytmatovun Azərbaycana səfəri təşkil edilib.

Nüsrət Məmmədovla söhbəti nəzərinizə çatdırırıq:

- Bu günlərdə başa çatmış Dünya Azərbaycanlılarının üçüncü Qurultayına bütün diaspor təşkilatları böyük ümidlərlə gəlmişdi. Bilirdik ki, Azərbaycan dövləti xarici ölkələrdə yaşayan soydaşlarımızın bir diaspor şəklində formalaşması və Azərbaycanın haqq səsinin dünyaya çatdırılması məsələsinə böyük önəm verir. Elə hörmətli Prezidentimiz İlham Əliyevin qurultaydakı çıxışından da məlum oldu ki, dövlətimiz və onun rəhbərliyi soydaşlarımızın yaşadıkları ölkələrdə söz sahibi olmalarını, xüsusən Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı həqiqətlərin beynəlxalq ictimaiyyətə düzgün çatdırılmasını çox istəyir.

Xarici ölkələrdə yaşayan hər bir azərbaycanlı üçün Prezidentin çıxışı əsas fəaliyyət proqramı oldu. Bu çıxışda qarşımızda dayanan bütün vəzifələrə dair suallar öz cavabını tapdı. Prezident cəsarətlə bildirdi ki, Dağlıq Qarabağ məsələsində beynəlxalq hüquq Azərbaycanın tərəfindədir. Dağlıq Qarabağ əzəli və tarixi Azərbaycan torpağıdır, ermənilər bu torpağa qonaq gəliblər. Hətta İrəvan xanlığı və Zəngəzur da Azərbaycan torpaqlarıdır, erməni dövləti Azərbaycan torpaqları üzərində yaradılıb. Ona görə də Prezident İlham Əliyev diaspor təşkilatlarımıza mesaj verdi ki, ermənilərə qarşı müdafiə deyil, hücum mövqeyindən çıxış etmək lazımdır. Bu yanaşma bizi çox ürəkləndirdi. Bu fikirlər bizim üçün fəaliyyət proqramı rolunu oynayacaq.

Prezident Azərbaycanın iqtisadi qüdrətinin get-gedə artdığı və ordumuzun kifayət qədər gücləndiyi barədə də söz açdı, hətta təkə hərbi xərclərin Ermənistanın bütün dövlət büdcəsindən 50 faiz artıq olduğunu qeyd etdi. Bu da bizim üçün sevindirici rəqəmdir. Məhz Azərbaycan dövlətinin iqtisadi qüdrətinin nəticəsidir ki, bu gün dünyanın 42 ölkəsindən 580 nümayəndənin qurultaya gəlib-gətməsi ilə bağlı bütün xərcləri dövlətimiz öz üzərinə götürüb. Bu, dövlətimizin imkanlarının artdığını göstərir.

Amma xarici ölkələrdə bizim çox imkanlı soydaşlarımız var. Zənnimcə, bu cür tədbirlərin maliyyələşməsini onlar da öz üzərinə götürə bilərdilər. Bu da Azərbaycanın gücünü bir daha artırmış olardı. Müqayisə üçün deyim ki, ermənilərin də xarici ölkələrdə diaspor təşkilatları var və Ermənistan dövləti faktiki olaraq onların hesabına öz mövcudluğunu qoruyub saxlayır. Hesab edirəm ki, bu məsələyə gələcək tədbirlərdə fikir vermək lazımdır.

Başqa bir məsələ. Biz 2009-cu ildə Qırğızıstanda "Ermənilərin Azərbaycan torpağında törətdiyi vəhşiliklər tarixi faktlarla" kitabını nəşr etdirdik. Bu kitaba görə Ermənistan Qırğızıstana etiraz notası göndərmişdi. Bu da, hesab edirəm ki, Azərbaycan Prezidentinin qeyd etdiyi həmin hücum taktikası deməkdir. Ümumiyyətlə, biz Qırğızıstanda Azərbaycanın tarixini, mədəniyyətini, incəsənətini, ədəbiyyatını təbliğ edən 27-yə qədər kitabı qırğız, ingilis və rus dillərinə tərcümə etdirərək öz vəsaitimizlə nəşr etdirmişik. Həmin kitablar Qazaxıstanda və bütün Orta Asiya ölkələrində pulsuz yayılıb.

Mir Cəlal Paşayevin seçilmiş əsərlərinin üçcildliyini də çap etdirərək yaymışıq. Həmin kitablar Qırğızıstanda iki dövlət mükafatına layiq görüldü. Bunlardan əlavə, "Müasir Azərbaycanın qurucusu, yaradıcısı və xilaskarı" (müəllifi Qafar Əliyev), "Dünya siyasətinin zirvəsini fəth edənlər", "Prezident İlham Əliyev" (1000 səhifəlik), akademik Ramiz Mehdiyevin "Azərbaycanlılara qarşı soyqırım gerçəkliyi" və digər kitablar bir neçə dildə nəşr edilərək Qırğızıstanın dövlət qurumları, parlamenti, ali və orta məktəbləri, kitabxanaları arasında yayılıb.

Daha bir məsələ ilə bağlı da fikirlərimi bildirmək istəyirəm. Məsələn, Azərbaycan Prezidenti qurultay günlərində diaspor nümayəndələrindən bir qrupunu orden və medallarla təltif etdi. "Tərəqqi" medalına layiq görülənlər arasında mən də vardım. Yaxud kimlərsə fəxri adlar verilir. Bu təltifləri böyük fərəh hissi ilə qəbul edirik. Amma unutmamalıyıq ki, bu təltiflər bizə gördüyümüz, yaxud da görəcəyimiz işlərin müqabilində verilir. Bu, bizim üzərimizə böyük məsuliyyət qoyur. Bu, Azərbaycan dövlətinin xarici ölkədə yaşayan soydaşa diqqət və qayğısının göstəricisidir. Xarici ölkədə yaşayan soydaş da Azərbaycan dövlətinin bu münasibətinə sevgi və qayğı ilə yanaşmalı, ümummillə məsələlərin xarici ölkələrdə təbliği və yayılması işində canla-başla iştirak etməlidir. Müstəqil Azərbaycan bizim hamımızın ana Vətənidir və onu hamımız göz bəbəyi kimi qorumalıyıq.

Biz xarici ölkələrdə eşidəndə ki, hansısa ölkələrin diqtəsi ilə Azərbaycanda yersiz qarışıqlıq yaratmaq istəyənlər var, mütəəssir oluruq. Bir müddət əvvəl müxalifət yenidən ölkəni qarışdırmaq istəyinə düşmüşdü. Amma onları dəstəkləyən olmadı. Mitinqlərinə cəmi 100-150 adam yığa bildilər. Bu məsələyə də bizim diaspor təşkilatlarımız həssaslıqla yanaşmalıdır. Azərbaycanı içəridən qarışdırmaq istəyən ölkələrdə bizim diaspor təşkilatlarımız var. Bəs onlar niyə həmin ölkələrin dövlət qurumlarına öz etirazlarını bildirmirlər? Müxalifət nümayəndələri ilə görüşən səfirlərin təmsil etdikləri ölkələrin xarici işlər nazirlikləri qarşısında heç olmasa etiraz aksiyası keçirmək olmazdı?! Azərbaycanın hazırkı Prezidentinin çox güclü siyasi qüvvə olduğunu bütün dünya bilir. Biz diaspor nümayəndələri və təşkilatları da onu dəstəkləməli, bu mövqeyimizi dünyanın aparıcı dövlətlərinə nümayiş etdirməliyik. Onda Qarabağ problemimiz də həll olunacaq, digər məsələlər də.

Biz Qırğızıstanda tez-tez dövlət çevrilişlərinin şahidi olduq. Bunlar qırğız xalqına faciədən başqa nə gətirdi?! Bu inqilablar Qırğızıstanı on illərlə geri saldı. Ölkənin iqtisadiyyatına sarsıdıcı zərbə vuruldu. Qarabağ məsələsini həll etmək üçün Azərbaycan güclü olmalı, milli birlik yaradılmalıdır. Ölkənin daxilində və xaricində Prezidentə dəstək verilməlidir. Diaspor təşkilatları bu məsələdə daha fəal olmalıdır. O zaman heç kəs bizim ölkənin daxili işlərinə qarışmağa cəsarət etməz. Mən bütün dünya azərbaycanlılarına İlham Əliyev vətənpərvərliyi arzulayıram.

Xalq qəzeti.-2011.-12 iyul.-№ 149.-S.3.

Dünya azərbaycanlıları bir amal uğrunda mübarizə aparmalıdır

Əliqismət Bədəlov

Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı başa çatdı. Bu möhtəşəm tədbir beynəlxalq aləmdə böyük maraq oyadıb. 2006-cı ildə keçirilən II qurultayda qarşıya qoyulan məqsəd və vəzifələrin nə dərəcədə yerinə yetirilməsinin hesabatı müzakirə olundu. Bununla yanaşı, növbəti müddət üçün qarşıya qoyulmuş məqsəd və vəzifələrin, bu istiqamətdə görülməli işlərin həyata keçirilməsi müəyyənləşdirildi.

Bir daha qeyd edildi ki, Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı xarici ölkələrdə yaşayan soydaşlarımızın həyatında yeni mərhələnin başlanğıcını qoydu. Ötən qurultaylarda dünyada yaşayan azərbaycanlıların qarşısında həmrəyliyin, birliyin möhkəmləndirilməsi, təşkilatlanmaq, öz ölkələrinin ictimai-siyasi həyatında fəal qüvvəyə çevrilmək, Azərbaycan dövlətçiliyinin əlavə xarici resursu kimi dünyada Azərbaycan dövlətçiliyini, millətini təbliğ etmək kimi ideyaları qoyulmuşdu. Bu mərasim həyata keçirilməsi istiqamətində görülmüş işlər, qəbul olunmuş qərarlar, tədbirlər geniş müzakirə olundu.

Qurultaya dəvət olunmuş qonaqlar ölkəmiz haqqında öz təəssüratlarını bildirərək Azərbaycanın dünyanın inkişaf etmiş dövlətləri cərgəsinə qoşulmasında qürurla söhbət açdılar. Bildirdilər ki, dünya azərbaycanlılarının Bakıya toplaşması əsas ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş və bu gün möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən uğurla həyata keçirilən xarici siyasətimizin prioritetlərindəndir. Qurultay nümayəndələri belə bir möhtəşəm tədbirin keçirilməsində təşəbbüskarlıq göstərən Azərbaycan Prezidentinə öz minnətdarlıqlarını bildirdilər və qurultayın dünyada böyük rezonans doğurduğunu diqqətə çatdırdılar.

Rafail Quliyev, "Ozan" Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin sədri:

- Son illər Azərbaycanın sürətli inkişaf yoluna qədəm qoyması, mədəniyyət və incəsənət sahəsində böyük nailiyyətlər qazanması bizi çox sevindirir. Xüsusilə, Heydər Əliyev Fondunun təşkilatçılığı ilə keçirilən "Muğam" müsabiqəsi dünya ictimaiyyətinin diqqətini Azərbaycana cəlb edib. Yaşadığımız ölkədə yerli sakinlərin bizim milli adət-ənənələrimizə, mədəniyyətimizə, musiqimizə maraqlarının artması artıq özünü daha açıq şəkildə göstərir. Bu, həm də Azərbaycanın dünya birliyində getdikcə tanınmasından, layiqli yer tutmasından xəbər verir. Xarici ölkələrdə mədəniyyət mərkəzlərinin yaradılması, mədəniyyət nümayəndəliklərinin təşkil edilməsi, digər layihələrin hazırlanması Azərbaycanın əlaqələrini xeyli genişləndirib. Diaspor hərəkatının möhkəmləndirilməsi, xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan-türk ictimai birliklərinin, dərnəklərinin qarşılıqlı əlaqələri, sıx əməkdaşlıqları yerli sakinlər arasında nüfuzumuzu daha da artırır.

Dünya azərbaycanlılarının bir araya gəlməsi baxımından belə tədbirlərin keçirilməsini yüksək qiymətləndirirəm. Qurultay dünya ictimaiyyəti tərəfindən diqqətlə izlənilir. Artıq beynəlxalq aləmdə də Azərbaycan xalqının böyük xalq olması barədə fikir formalaşır və ermənilərin apardıqları təbliğat ifşa olunur. Çünki qurultay zamanı səslənən fikirlər, xüsusilə Azərbaycan Prezidentinin çıxışındakı faktlar xalqımızın sülsevər, müharibə əleyhdarı olduğunu bir daha təsdiqlədi. Azərbaycan Prezidenti öz çıxışında Ermənistan-

Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizamlanmasında ermənilərin sülh variantından qaçdıqlarını, danışıqlar zamanı qeyri-konstruktivlik nümayiş etdirdikləri işğalçılıq siyasətindən hələ də əl çəkmədiklərini faktlarla diqqətə çatdırdı.

Biz böyük xalqıq. Bütün sahələr üzrə Ermənistandan qat-qat artıq inkişaf etmişik. Azərbaycanın qüdrətli milli ordusu var. Bu il iyunun 26-da Bakıda keçirilən hərbi parad zamanı dünya ictimaiyyəti də Azərbaycanın hərbi gücünün, hərbi texnikasının şahidi oldu. Hamımıza çox yaxşı məlumdur ki, Azərbaycan işğal altındakı ərazilərini azad etməyə qadirdir. Lakin xalqımız sülhsevər olduğundan münaqişənin dinc yolla həllinə üstünlük verir. Biz də yaşadığımız ölkədə bu məsələni xüsusi olaraq yerli sakinlərin diqqətinə çatdırırıq. Azərbaycan artıq dünyada tanınan müstəqil dövlətdir. Biz bununla fəxr edirik və qürur hissi keçiririk. Biz də bu sahədə fəaliyyətimizi getdikcə gücləndiririk. Azərbaycan Prezidentinin "Xaricdə yaşayan azərbaycanlıların arxasında Azərbaycan dövləti dayanıb"- deməsi bizi daha da ruhlandırır.

Qurultaydan xoş təəssüratlarla, böyük ümidlərlə ayrıldım. Azərbaycan Prezidentinin diaspor fəaliyyətinin gücləndirilməsi, əlaqələrin möhkəmləndirilməsi üçün tapşırıqlar verməsi məsuliyyətimizi daha da artırdı. Azərbaycanın mədəniyyətinin, adət-ənənələrinin, milli mənəvi dəyərlərinin daha geniş təbliği üçün qurultay yeni mərhələnin başlanğıcını qoydu.

Rəhim Hübətov, Krım Azərbaycanlıları Cəmiyyətinin sədri:

- Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı xaricdə yaşayan soydaşlarımızın bir araya gəlməsində, görülən işlər barəsində hesabat verilməsində, qarşıda duran işlərin planlaşdırılmasında, yeni qərarların qəbul olunmasında böyük təsirə malikdir. Dünyada yeni Azərbaycan imicinin formalaşması, indiyə qədər olan tezislərin konkret işlərlə həyata keçirilməsində qurultayın böyük əhəmiyyəti var. Qurultayın keçirilməsi xaricdə yaşayan azərbaycanlıların həmin ölkələrin ictimai-siyasi həyatında fəal iştirakına, soydaşlarımızın doğma Vətənimiz haqqında həqiqətlərin olduğu kimi çatdırılmasına çox güclü təkan verir.

Biz bundan sonra hücum taktikasına üstünlük verməliyik. Onsuz da dünya birliyi Azərbaycanı sülhsevər, Ermənistanı isə işğalçı dövlət kimi tanıyır. Bu, Azərbaycan dövlətinin, onun Prezidentinin yeritdiyi xarici siyasətin uğurlarıdır. Ermənistan diplomatiyası artıq bir-birinin ardınca uğursuzluqlarla qarşılaşır. Biz yaşadığımız ərazilərdə ermənilər çoxluq təşkil etsə də, son illər onlar heç nəyə nail ola bilməyiblər. Çünki bizim apardığımız təbliğat yerli əhali arasında böyük inam yaradıb. Bununla yanaşı yerli əhali televiziya və digər kütləvi informasiya vasitələrində Azərbaycanın beynəlxalq səviyyəli uğurları ilə yaxından tanış olur.

Azərbaycanın həm idman, həm də mədəni sahədə qazandığı uğurlar müstəqil dövlətimizi beynəlxalq aləmdə daha geniş şəkildə tanıdıb. Bu yaxınlarda "Eurovizion" mahnı müsabiqəsində Azərbaycanın birincilik qazanması ölkəmizi bütün dünyaya tanıtdı. Bu parlaq qələbə mədəniyyət sahəsində silinməz iz buraxan tarixi nailiyyətdir. Bütün dünya bir daha şahidi oldu ki, Azərbaycan mədəniyyət sahəsində də lider dövlətdir. Biz bu parlaq qələbədən çox məmnun qaldıq. İndi yaşadığımız əyalətdə hər bir yerli sakin Azərbaycanla maraqlanır, Azərbaycana gəlmək istəyir. Bütün bunlar Ermənistanı bir dövlət kimi unutturub.

Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı dünyada yaşayan soydaşlarımızın bir amal uğrunda birləşməsi baxımından böyük əhəmiyyətə malikdir. Azərbaycan Prezidentinin diasporların birgə fəaliyyəti ilə əlaqədar

verdiyi dəyərli tövsiyələrin, tapşırıqlar hər birimizin ən ümdə vəzifəsidir. Biz bundan sonra hücum taktikasına üstünlük verməli, qurultayın qarşımıza qoyduğu vəzifələrin həyata keçirilməsi üçün var qüvvəmizdən istifadə etməliyik. Öz işimizlə, təbliğatımızla bütün dünyaya sübut etməliyik ki, həqiqətən də Azərbaycan xalqı böyük xalqdır.

Xalq qəzeti.-2011.-12 iyul.-№ 149.-S.3.

Altı fərqli ölkədən gələn “Azərbaycanın səsi”

Yeni texnologiyaların inkişafı və internet səsimizi dünyaya çatdırır

Fuad Hüseynzadə

Diasporumuzun “Azərbaycanın səsi” adlı müxtəlif KİV-lərə tez-tez rast gəlmək mümkündür. Lakin biz bu yazımızda ancaq ayrı-ayrı ölkələrdə fəaliyyət göstərən “Azərbaycanın səsi” adlı radiolardan bəhs edəcəyik. Beləcə, ilk olaraq İsveçdə yayımlanan “Azərbaycanın səsi” radiosunun fəaliyyətinə nəzər yetirək. Əvvəlcə bu radionu ərsəyə gətirənin kimliyini tanıyaq. İsveçdəki “Azərbaycanın səsi” radiosunun rəhbəri Məmməd Azərdir. O, 1957-ci ildə Cənubi Azərbaycanın Sayınqala şəhərində anadan olub. Elə bu şəhərdə də təhsilini bitirib. 1979-cı ildə İranda baş verən dövlət çevrilişində yaxından iştirak edib, siyasi və milli düşüncələrinə görə Vətəndən didərgin düşərək 1986-cı ildən İsveçin paytaxtı Stokholmda yaşayır. Hazırda özəl şirkəti var və ticarətlə məşğuldur. Evlidir və bir qız uşağı var.

Radionun yaranma tarixinə gəldikdə isə M. Azər qəzetimizə məlumatında bildirdi ki, İsveçdə Azərbaycan radiosunun tarixi çox keçmişlərə gedib çıxır: “İlk dəfə elə “Azərbaycanın səsi” adı altında 1989-cu ildə qısa dalğalar üzərində Stokholm şəhərində Azərbaycan radiosu öz fəaliyyətini həftədə bir saat olaraq başladı və 1996-cı ilədək davam etdirdi. 1997-ci ildən isə “Səhənd” adı altında başqa bir radio fəaliyyətə başladı və “Səhənd” radiosunun qurucularından biri də mən idim. Bu radio isə həftədə 2 saat qısa dalğalar üzərində Stokholmda yayımlanırdı. “Səhənd” radiosu isə 5 il davam edəndən sonra öz işini maliyyə çətinlikləri üzündən dayandırdı”.

Onun sözlərinə görə, 2002-2008-ci illər arası isə “Haray” radiosu elə bugünkü “Azərbaycanın səsi” radiosunun dalğalarında fəaliyyət göstərmişdir. “Azərbaycanın səsi” radiosu rəsmi olaraq həftədə 28 saatlıq bir proqramla 2008-ci ilin son aylarında həftənin bütün günləri, demək iş günləri səhər saat 09.00 – 13.00 və həftə sonları isə saat 17.00-21.00 arası, 4 saatlıq bir proqramla öz işinə başladı”, deyərək əlavə etdi. Radionun 5 əsas hədəfi var: “Birincisi, mədəniyyətimizi dünyaya tanıtdırmaq. Bu sahədə gözəl incəsənətimizin fərqli janrlarını səsləndirməklə yanaşı dahi bəstəkarlarımızın həyatı və yaradıcılıqları haqda verlişlərimiz olur. İkincisi, tarix sahəsində proqramlarımız olur və bu proqramlarda isə, keçmişimizdən günümüze gədən yolları və tarixdə parlayan ulduzlarımızı tanıtdırmaqla yanaşı müasir Azərbaycan tarixi də təhlil olunur və Vətənimizin gerçəkləri müzakirə olunur.

Üçüncüsü, siyasi məsələlər müzakirəyə çıxarılır. Əlbəttə ki, əsas mübahisəli məsələlərimiz Cənubi Azərbaycanda Milli Azadlıq Hərəkatından ibarətdir. Bu sahədə şənbə və bazar günləri Cənubda gədən azadlıq hərəkatı studiyada və telefon bağlantılarıyla siyasətçilərimiz vasitəsiylə gündəlik mübahisəyə çıxarılır.

Dördüncüsü, Azərbaycan ədəbiyyatı sahəsində özəl proqramlarımız olur. Ədəbiyyatımızda böyük iz buraxmış klassiklərimizlə yanaşı çağdaş ədəbiyyatçılarımız da radiomuzda səslənir və poeziya proqramlarımız da bu dəyərli şəxsiyyətlərimizin həyat və yaradıcılıqları işıqlanır”.

Son sahəninə informasiya və xəbər bölməsi olduğunu deyən radio rəhbəri burada hər saatbaşı Azərbaycanın Cənubu və Şimalında baş verən xəbərlərin səsləndirildiyini qeyd etdi: “Bu 5 istiqamətdə radiomuz öz fəaliyyətini davam etdirir və təbii ki, musiqilərimiz də səslənir. Mədəniyyətimizi, tariximizi, bir sözlə milli varlığımızı qoruyub saxlamaqla yanaşı İsveçdə yaşayan başqa etnoslara, o cümlədən isveçlilərə gözəl incəsənətimizi tanıtdırmağa da çalışırıq”.

O, sıraladığı bütün bu sahələr qonaqlarının da olduğunu söylədi: “İncəsənət xadimlərindən tutmuş siyasətçilər, tarixçilər, elm adamları və hətta bəzən həkimlər də radiomuzda qonaq kimi iştirak edirlər. Qonaqlarımız yalnız İsveçdən yox, bəlkə dünyanın başqa-başqa ölkələrindən telefon və yaxud internet bağlantısı vasitəsilə də qatılırlar”.

BAK "Azərbaycanın səsi" radiosu vasitəsilə Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə tanınması istiqamətində söylərini əsirgəməyəcək

Həmsöhbətimiz bildirdi ki, bu radio 101.1 Megahertz üzərində Stokholmda canlı olaraq yayımlanarkən internet vasitəsilə də dünyanın bütün yerlərində də dinlənməkdədir: “Elə yeri gəlmişkən internet ünvanımızı da vermək yerinə düşər. www.azerbaycan.se saytıdan bizi canlı olaraq hər kəs dünyanın harasında yaşamasından asılı olmayaraq dinləyib və radio@azerbaycan.se e-mail ünvanıyla bizə məktub da yaza bilər. Qeyd edim ki, qısa dalğalar üzərində olduğuna görə radio yalnız Stokholmda dinlənir. Amma bu gün yeni texnologiyanın inkişafı və internetin bütün evlərdə olduğu üçün səsimiz dünyaya yayımlanır. Buna görə də dünyanın müxtəlif ölkələrindən bizə çoxlu e-maillər gəlir”.

Bütün bu işlərin, zəhmətin hamısının nəticəsi sonda isveçlilərə Azərbaycanı tanıtdırmaqdır. Bəs, radio bu vəzifənin öhdəsindən necə gəlir? M. Azərə görə, radio vasitəsilə yalnız Azərbaycanın gözəl incəsənətini səsləndirməklə Vətənimizin mədəni varlığının bir güşəsini sərgiləyirlər: “Əlbəttə gələcəkdə başqa bir planlarımız da var. Allahın köməyiylə maddi imkanlarımız izin verərsə İsveç dilində proqramlar yaradıb və yaymaq istəyirik. Beləliklə, başqa sahələrdə də Azərbaycanı daha geniş tanıda bilək, inşaallah ...”

Eyni adlı növbəti radio isə 2003-cü ilin noyabr ayından bəri Norveçin paytaxtı Oslo şəhərinin 107.7 FM dalğasından yayımlanır. Hər həftənin birinci günləri saat 20:00-dan 22:00-a qədər efirə çıxan “Azərbaycanın səsi” radiosu “Xəzər yanar” dərnəyi tərəfindən yaradılıb. Qeyd edək ki, bu radio heç bir siyasi təşkilata bağlı deyil. Radionun əsas prinsipləri demokratiyaya, bərabər hüquqlu insan haqlarına hörmət və ehtiram əsasında qurulub.

Baş redaktor və təsisçisi Məmməd Rza Təbrizli olan bu radionun hədəfləri Cənubi Azərbaycanın məzlum və haqq səsini dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq, xaricdə öz varlığımızı qorumaq, dil və tariximizi hər kəsə tanıtdırmaqdır (www.azerbaycansesi.com). Xatırladaq ki, bu il yanvar ayı ərzində radionun hər həftənin bazar günləri efirə çıxan növbəti verilişi 20 Yanvar faciəsinə həsr olunub.

Benilüks Azərbaycanlıları Konqresinin (BAK) elm, təhsil və mədəniyyət şöbəsinin müdiri Sima Cəfərovanın 20 Yanvar faciəsi ilə bağlı hazırladığı xüsusi ədəbi-bədii kompozisiyada bu qanlı tarix barədə dinləyicilərə ətraflı məlumat verilib. Sima xanım 20 Yanvar faciəsini doğuran səbəblər, həmin gün xalqımızın

başına gətirilən bəlalər, müstəqillik və azadlıq yolunda şəhid olanlar haqqında radio dinləyicilərinə ətraflı məlumat verib. Bildirilib ki, BAK "Azərbaycanın səsi" radiosunun yaratdığı imkandan faydalanaraq Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə tanınması istiqamətində səylərini əsirgəməyəcək.

Uzaq Avstraliyada da "Azərbaycanın səsi"...

Bundan başqa xaricdəki müxtəlif radiolarda diasporumuz tərəfindən "Azərbaycanın səsi" adlı proqramlar da yayımlanır. "Azərbaycanın səsi" adıyla radio proqramı Gülzar Qasımovanın baş redaktorluğu ilə Avstraliyada fəaliyyətə başlayıb. Onu da bildirək ki, bu radio proqramı Sidneydə 1993-cü ildən bəri efirə çıxır. Radionun Azərbaycan həqiqətlərinin uzaq Avstraliyada yayımlanmasında, tarixi Vətənimizin tanınmasında müstəsna xidmətləri var.

G. Qasımova bizimlə söhbətində bildirdi ki, radiodan 7 ay əvvəl Avstraliya-Azərbaycan Türk Dostluq Birliyi yaradılıb və o zaman cəmiyyətin nələri etməsi ilə bağlı qarşısına vəzifələr qoyulub: "Onlardan bir də bu oldu ki, Azərbaycan həqiqətlərini yaymaq üçün radio proqramı olsun. Oradakı azərbaycanlıların əksəriyyəti İrandan və Türkiyədən gələnlərdir. Onların içərisində də təmiz Azərbaycan dilində danışa bilən yox idi. Həm də heç kimi bu məsuliyyəti üzərinə götürməyə ürək eləməirdi. Mən də filologiya fakültəsini bitirmişdim. Ona görə də radionun baş redaktorluğu və aparıcılığı mənə həvalə olundu. Mən də bu işi çox məmnuniyyətlə və sevərək qəbul etdim. Elə o başlayandan bu günə kimi davam etdirik".

"Azərbaycanın səsi" hər həftənin bazar ertəsi Sidneydə 2000 FM 98.5-də dalğasında saat 10:00-dan 11:00-ə qədər yayımlanır. Eyni zamanda internetlə (www.2000fm.com) də radionu dinləmək mümkündür. G. Qasımovanın sözlərinə görə, Avstraliyanın "MCRA Ltd. Radio 2000 FM" radiosunda 44 dildə proqram gedir və onlardan bir də "Azərbaycanın səsi"dir: "Proqram Üzeyir Hacıbəylinin "Koroğlu" operasının üverturası ilə başlayır. Bir saatin içərisində Azərbaycan və dünya xəbərləri, eləcə də Azərbaycanın tarixi, mədəniyyəti, incəsənətindən söhbət açırıq".

"Bu illər ərzində davamlı dinləyicilərimiz var" deyən həmsöhbətimiz radioya birbaşa orada yaşayan həmyerlilərimizin, hətta İrandan qulaq asan azərilərin də zəng etdiklərini bildirdi: "Ayrıca bizə aid rəy və təklifləri olanlar ünvanımıza da göndərirlər. Biz Avstraliyada "Azərbaycanın səsi" olaraq Azərbaycanı çatdırmağa çalışmalıyıq". O deyir ki, İran azərbaycanlıları öz dillərində məktəb görməyiblər deyə əvvəllər radio efirə başlayanda onun sözlərini başa düşə bilmirmişlər: "Məsələn, lap əvvəl başlayanda mən "bazar ertəsi" deyəndən onlar bunu başa düşmədiklərini bildirirdilər. Mən də deyirdim ki, yəni "du şənbə". Üç il mən bu cür ifadələr və ya hər hansı elmi terminlər işlədərkən "yəni" deyib açmasını verirdim. Maraqlıdır ki, bir yerdə ki, insanlar yaşayıb başqa bir millətin sözün götürə bilirlərsə, yəni öz dilini də öyrənə bilməzlərmi...? Qəribədir ki, bir dəfə mənə başqa bir azərbaycanlı dedi ki, bizim radioya qulaq asanda elə birimiş ki, İran azərbaycanlısı danışır".

Soydaşımız "Azərbaycanın səsi"nin indiki zamanda daha böyük olduğunu qeyd etdi: "Əvvəllər biz xəbər tapa bilmirdik. Radiomuzda Azərbaycanla bağlı məlumat əldə etməkdə çox böyük əziyyətlər çəkirdik. Xəbərlər rusca telkslə gəlirdi. Həyat yoldaşım İmaməddin Qasimov "Azadlıq" radiosundan xəbərləri gecələr kasetə yazırdı.

“Azadlıq” radiosu da qısa dalğalarda yayımlanırdı deyə sözlər çətinliklə eşidilirdi. Ona görə də o sözləri hərf-hərf güclə anlayaraq toplayıb xəbərləri hazırlayırdıq. Amma indi bu baxımdan problem yoxdur. İnternetin sayəsində bütün xəbər agentliklər əlimizin altındadır. Xüsusən bu gün AzərTAc bu problemi aradan qaldırıb. Fürsətdən istifadə edib, AzərTAc-ın rəhbərliyinə və kollektivinə də minnətdarlığımı bildirirəm. Ona görə ki, bu agentliyin Azərbaycan həqiqətlərinin dünyada yayımlanmasında, tarixi vətənimizin informasiya blokadasından çıxmasında müstəsna xidmətləri vardır. Eyni zamanda sağ olsunlar, Heydər Əliyev Fondu tərəfindən də çox gözəl broşür və kitablar hazırlayıb göndərilər”.

G. Qasımova Avstraliyada onların fəaliyyəti üçün heç bir problemləri olmadığını vurğuladı: “Avstraliya hökumətinin bizə münasibəti çox gözəldir. Bizim orada hüquqlarımız var. Biz onların səsverənləriyik. Biz tədbirlər keçirəndə Avstraliyanın millət vəkilləri, nazirləri iştirak edirlər. Bizim əsas niskilimiz Dağlıq Qarabağ problemidir. Davamlı olaraq bunun yayılması üçün çalışırıq. Bir də Cənubi Azərbaycandakı bacı və qardaşlarımızın adi insani hüquqlarının, ana dilində yazıb-oxuya bilməməsi problemi var. Bütün bunlar haqda daimi söhbətlər aparırıq”.

Bir xatırlatma verək ki, 2009-cu ildə Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin (DAK) rəhbərliyi Avstraliyaya səfər edərkən "Azərbaycanın səsi" radiosunun qonağı olublar. Onlar bu radioda bir neçə saat Azərbaycanın ümummillə problemlərindən - Dağlıq Qarabağ münaqişəsi, Xocalı faciəsi, Azərbaycanın parçalanması, Cənubi Azərbaycan məsələsi, İranda insan hüquqlarının pozulması, qitə dövlətdə yaşayan azərilərinin Avstraliya cəmiyyətinə inteqrasiyasının vacibliyi və s. məsələlərdən danışdılar. DAK-ın həmsədri Sabir Rüstəmxanlı həmin səfərdən qayıtdıqdan sonra yazdığı “Uzaqda da uzaqlaşmayan dərdlərimiz” adlı yol düşüncələrində radionun fəaliyyətini bu cür qiymətləndirir: “... Azərbaycan dərnəyi və Avstraliya-Azərbaycan Türk Dostluq Birliyinin fəaliyyəti ilə tanış olduq, fəallarla görüşdük. Məncə, onların ən mühüm işləri 18 il boyunca yaşatdıqları radiodur. Əslində, bu radionun bütün ağırlığını və əziyyətini çəkən də elə bizi dəvət edən insanlardır - İmadəddin bəy, Əhməd bəy və İmadəddinin həyat yoldaşı Gülzar xanım.

Radionun yayılma dairəsini və ona olan marağı bizim çıxışımız zamanı - iki saat ərzində gələn zənglərdən də görmək mümkün idi. Avstraliyanın müxtəlif yerlərindən gələn zənglərdə Azərbaycanla bağlı maraqlı suallar verilir və bu səfərə görə minnətdarlıq edilirdi. Gülzar xanım gözəl nitqi və tələffüzü olan, Azərbaycana dəlicəsinə bağlı, prinsipial, bacarıqlı, eyni zamanda, kövrək bir xanımdır. Verdiyim kaseti dinlədikdən sonra etiraf etdi ki, radioda tez-tez mənim “Karvan”, “Səni məndən alan dünya”, “Halımı sorma” və s. mahnılarımı səsləndirsə də, sözlərin mənə aid olduğunu bilməyib”.

Azərbaycanın səsi okeanın o tayından

Qeyd edək ki, mütəmadi olaraq Avstraliya-Azərbaycan-Türk Dostluq Cəmiyyətinin və “Azərbaycanın səsi” radiosunun təşəbbüsü ilə Avstraliyada xalqımızın faciəli günləri anılır. Xüsusən bu il Xocalı soyqırımını ilə bağlı silsilə tədbirlər keçirilib. Ayrıca fevral ayı ərzində radioda Xocalı faciəsi ilə bağlı xüsusi proqram yayımlanaraq dinləyicilərə ətraflı məlumat verilib.

2006-cı ildə Türkiyə radiosunda da ilk dəfə olaraq “Azərbaycanın səsi” yayımlanıb. Türkiyənin Delta Fm (87,5 FM) radio dalğalarında yayımlanan bu verilişin aparıcısı Türkiyədə yaşayan həmvətənimiz Fidan Quliyevadır.

Onun sözlərinə görə, iki saatlıq veriliş Bakı vaxtı saat 08.00-dan 10.00-dək efirə çıxır. Verilişdə Azərbaycan yeniliklərindən istifadə olunur, Azərbaycan musiqisi təbliğ olunur. F. Quliyeva qeyd edib ki, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi hər zaman başlıca mövzudur (Trend).

Onun bildirdiyinə görə, «Azərbaycanın işğal edilmiş torpaqlarını unutmayaq» devizi altında hazırlanan proqramda Qarabağda baş verən hadisələr Türkiyə və dünya ictimaiyyətinə çatdırılacaq. Ermənistanın təcavüzü nəticəsində əziyyət çəkənlərin səsi eşidiləcək, onlardan xüsusi reportajlar hazırlanacaq. Canlı bağlantılar vasitəsilə yalnız Türkiyədə yaşayan azərbaycanlılar deyil, yerli türklər də söhbətə qatılacaqlar. Artıq proqramın ilk buraxılışında bu söhbət yayımlanıb. Radio internetlə (www.deltafm.com.tr) dinləndiyindən verilişə dünya azərbaycanlıları da qatılır: „Proqram Azərbaycan dilində yayımlanır. Onu da xatırladım ki, bu radio vaxtilə Azərbaycanda fəaliyyət göstərən «Sara TRSH»nin prezidenti Rəsul Raufundur. Onun sözlərinə görə, proqramın saatının uzadılacağı istisna deyil». Həm də, F. Quliyevanın sözlərinə görə, veriliş Azərbaycan səfirliyinin və diaspor təşkilatlarının köməyi olmadan efirə buraxılıb.

Bu adda digər proqramsə okeanın o tayında, Kanadanın radio dalğalarında 2008-ci ildən yayımlanır. Proqram "Alberti" Azərbaycan Mədəniyyət Cəmiyyətinin üzvlərinin söyləri sayəsində Edmontonun radiosunda Azərbaycan və ingilis dillərində təqdim edilir. "Azərbaycanın səsi" proqramı əsasən mədəniyyətimizin və incəsənətimizin müxtəlif sahələrinin təbliğinə həsr olunur. CYSR 88.5 FM dalğasında yayımlanan proqramın efir vaxtı bazar günləri səhər saat 8:00-dan 9:00-a qədərdir.

Ötən ilin payızından Estoniyanın “Raadio 4” radiosunda da “Azərbaycanın səsi” verilişi efirə gedir. Veriliş həftədə bir dəfə yerli vaxtla 19:35-də radio 4(FM-94.5) dalğalarında yayımlanır. Proqramda ölkəmiz barədə söz açılır, son xəbərlər səslənir, milli musiqi alətlərindən danışılır. "Radio - 4" radiosunda Azərbaycan bölməsinin baş redaktoru və verilişin aparıcısı isə Estoniyadakı “Bazar günü” məktəbinin rəhbəri Sənəm Əliyevadır. Onun sözlərinə görə, məqsədləri Azərbaycanın mədəniyyəti, incəsənəti, tarixi, ədəbiyyatını, ölkəmiz haqqında həqiqətləri Estoniya ictimaiyyətinə çatdırmaqdır: “"Radio - 4" Estoniyanın ən populyar radiolarındandır və bir çox Avropa ölkələrinə yayımlanır, geniş dinləyici auditoriyasına malikdir. Azərbaycanda baş verən hadisələrin xronikasını, elm, təhsil, mədəniyyət xəbərlərini, tarixi şəxsiyyətlər haqda məlumatları, Estoniyanın elm, təhsil, mədəniyyət yeniliklərini, bu ölkədə fəaliyyət göstərən Azərbaycan cəmiyyətinin fəaliyyəti haqda xəbərləri dinləyicilərə çatdırırıq. Azərbaycan və eston dillərində yarım saatlıq verilişdir. Azərbaycan dilində hazırlanan verilişlər eston dilində də səsləndirilir. Amma istərdik ki, sonralar radioverilişlərimiz ingilis dilində də efirə getsin”.

Radioda 6 bölmə üzrə verilişlər təqdim edilir. İlk bölmədə həmin ay ərzində Azərbaycanda tarixi-xronoloji ardıcılıqla baş verən hadisələr, sonra isə hər iki ölkənin mədəniyyət, incəsənət, təhsil, elm sahəsində xəbərləri təqdim olunur. Bundan başqa Azərbaycan haqda “Bu maraqlıdır” rubrikasında maraqlı faktlar, görkəmli şəxsiyyətlər barədə söhbət açılır. Sonda isə proqramı Azərbaycan ədəbiyyatı və musiqi nümunələri ilə bitir.

S. Əliyevanın sözlərinə görə, layihə müddətsizdir: “Bizim bu verilişləri aparmaq üçün nə qədər gücümüz, imkanımız çatacaqsa, o qədər də bu layihə davam edəcək”. O bildirib ki,, layihə Estoniya İntegrasiya İdarəsi tərəfindən maliyyələşdirilir.

Yeri gəlmişkən, “Raadio 4” radiosu hər zaman Azərbaycana münasibətdə müsbət mövqe nümayiş etdirir. Azərbaycanın “Eurovision-2011” mahnı müsabiqəsində təmsil edən Eldar Qasımov və Nigar Camal Düsseldorf səhnəsində ifa etdikləri “Running scared” mahnısı Avropa dinləyicilərinin marağına səbəb olmasında bu radionun böyük xidmətləri var. Hələ müsabiqə başlamamışdan əvvəl “Running scared” mahnısı Avropanın bir çox radio dalğalarında, o cümlədən Raadio 4 dalğasında səslənmişdi və çoxsaylı dinləyicilər tərəfindən bəyənilmişdi.

Paritet.-2011.-12-13 iyul.-№74.-S.10-11.

**Sinan OĞAN: Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin məni "Tərəqqi" medalı ilə
təltif etməsi böyük qürur mənbəyi olmuşdur**

Oqtay Bayramov

Türkiyənin millət vəkili Sinan Oğan AzərTAc-ın xüsusi müxbiri ilə söhbətində bildirmişdir ki, mənim üçün iki Vətəndən biri olan qardaş Azərbaycanın "Tərəqqi" medalına layiq görülmək və Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin məni bu dövlət mükafatı ilə təltif etməsi böyük qürur mənbəyi olmuşdur.

Onun sözlərinə görə, Türkiyənin deputatları və ictimai-siyasi xadimləri arasında Avropa ölkələrinin dövlət mükafatlarını alanlar çoxdur. Lakin qardaş Azərbaycanın, habelə digər türk dövlətlərinin orden və medallarına layiq görülmək daha şərəflidir. Bizim Azərbaycana sevgimiz tam təmənnəsiz olsa da, bu cür əlamətdar hadisələr həyatımızın unudulmaz səhifələrindən olacaqdır. Bu mükafat, eyni zamanda, üzərimizə məsuliyyət də qoymuşdur. Azərbaycanın mənafeyi naminə bundan sonrakı fəaliyyətimizdə də daha səylə çalışacağıq.

Mükafatların təqdimatı mərasimində çıxış edən Prezident Administrasiyasının rəhbəri Ramiz Mehdiyev mənim Türkiyə Strateji Araşdırmalar Mərkəzinin (TÜRKSAM) sədri kimi fəaliyyətimlə yaxından maraqlandığını, bölgənin ən yaxşı siyasi ekspertlərindən biri olduğumu söylədi. Millət vəkili seçilməyim münasibətilə təbriklərini də dilə gətirən akademik Ramiz Mehdiyev Türkiyə-Azərbaycan Dərnəyinin də sədri kimi Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ problemi və Xocalı soyqırımını məsələlərində söylərimizi də təqdir etdiyini bildirdi.

Bakıda keçirilmiş Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı ilə bağlı təəssüratlarını da paylaşan Sinan Oğan demişdir ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin diaspor fəaliyyətinə verdiyi xüsusi əhəmiyyət böyük uzaqgörənliyin nəticəsidir. Çünki diaspor təşkilatları və lobbilərin fəaliyyəti bir çox hallarda dövlət orqanlarının fəaliyyətindən də üstündür. Xalq diplomatiyası ilə bir çox mürəkkəb problemlər öz həllini tapır. Üçüncü qurultay əməli işlərin başlanğıc nöqtəsi olmuşdur. Əvvəlki qurultaylarda daha çox təşkilatlanma məsələləri önə çıxsada, bu forumda konkret vəzifələr müzakirə olunmuşdur. Biz Prezident İlham Əliyevin "bir millətin iki diasporu olmaz" kəlamını rəhbər tutaraq, ortaq türk diasporunun yaradılması prosesini sürətləndirməliyik. Digər türkdilli ölkələrin diaspor təşkilatlarını da bu işə cəlb etməklə Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ problemi başda olmaqla bütün məsələlərinin həllinə, habelə ölkənin dünyada daha yaxşı tanınmasına nail olmalıyıq.

Xalq qəzeti.-2011.-13 iyul.-№ 150.-S.7.

Danışır qurultay iştirakçıları

Milli birlik və həmrəyliyimiz gələcək uğurlarımıza yol açacaq

Məsaim Abdullayev

Bir neçə gün əvvəl Yer kürəsinin ən müxtəlif guşələrindən Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayına təşrif buyurmuş həmvətənlərimiz, eləcə də çoxsaylı qonaqlar həm qurultay günlərində, həm də sonrakı günlərdə son illər ölkəmizdə baş verən sosial-iqtisadi uğurlar, demokratik proseslər barədə yüksək rəydə olduqlarını bildirirlər. Qurultay iştirakçıları bu mötəbər tədbirin yaxşı təşkil olunduğunu, burada böyük vəzifələr irəli sürüldüyünü vurğulayır, milli birliyimizin gələcəkdə daha böyük uğurlarımıza səbəb olacağına inanırlar.

Samirə İsmayılova, Almaniyada yaşayan azərbaycanlı musiqiçi:

- Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı məndə nikbin duyğular oyatdı. Bütün çıxışları dərin maraqla dinlədim. Bu qurultay mənə hər şeydən əvvəl mənəvi güc verdi. Vətəndən uzaqda, Almaniyada yaşasam da, qəlbən, ruhən Azərbaycana bağlı olduğumu bütün varlığım ilə hiss etdim. Azərbaycanda, doğma Bakıda görüb şahidi olduğum inkişafa, bütün sahələrdəki uğurlu dəyişikliklərə heyran qaldım. Bir daha dərk etdim ki, böyük və modern bir millətin nümayəndəsiyəm. Bundan çox böyük qürur duyduğum, məndə millət, Vətən qarşısında cavabdehlik hissləri bir daha baş qaldırdı.

Qurultay başa çatandan sonra çox şeyi götür-qoy elədim. Düşüncələrim, mülahizələrim qəlbimə rahatlıq gətirdi. Bizim ölkədə milli birlik də var, başqa xalqlara, mədəniyyətlərə hörmət, tolerantlıq da. Avropada bəziləri elə düşünürlər ki, guya şərqilər Qərb mədəniyyətindən özlərini təcrid etməyə çalışırlar. Bunun nə qədər həqiqət olub-olmadığının fərqinə varmaq istəmirəm. Bir şey mənim üçün gün kimi aydındır ki, ən azı Azərbaycanda belə deyil. Bu gün müstəqil Azərbaycan lap elə Avropanın ən oturuşmuş demokratik cəmiyyətlərində olduğu kimi, sivil vətəndaş cəmiyyəti qurur, hər vəchlə ən mütərəqqi demokratik dəyərlərə əməldə sadiqliyini nümayiş etdirir.

Bizim ölkəmizin demokratiya quruculuğunda böyük əhəməliyi var. Axı, Şərqdə ilk demokratik respublika ötən əsrin əvvəllərində məhz Azərbaycanda qurulub. Bu gün də Azərbaycan dövləti sivil, demokratik bir inkişaf yolu seçib. Ölkəmiz müxtəlif xalqların birgə, mehriban yaşadığı bir məkandır. Lakin Azərbaycan xalqının ərazi bütövlüyünə təcavüz etməyə heç kəsin ixtiyarı yoxdur. Ermənilər isə Azərbaycan torpaqlarının bir qismini işğal ediblər. Yüz minlərlə soydaşımız qaçqın, məcburi köçkün taleyi yaşamağa məhkum olub. Biz hüriyyət-pərvər, sülhsevər olduğumuz qədər də, özümüzü müdafiə etməyi bacaran xalqıq. Bütün dünya bilir ki, biz Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə həllindən imtina etmirik. Lakin hər şeyin, eləcə də səbrin, dözümlü bir sonu var. Ermənilər, onların havadarları anlamalıdır ki, Azərbaycan öz torpaqlarını lazım gələrsə, zor gücünə azad edəcək və bunu etməyə məmləkətimin tam haqqı var. Bu haqqı bizə həm də beynəlxalq hüquq verir.

Azərbaycan diasporunun indi ən böyük hədəfi Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı həqiqətləri bütün dünya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdırmaqdır. Bu müqəddəs missiyanın icra edilməsi naminə qəlbində Vətən sevgisi olan hər bir soydaşımız kimi mən də Azərbaycanın haqq işi naminə əlimdən gələni edirəm. Bu mövzu barədə məqam düşən kimi hər yerdə söz açıram. Çalışıram ki, hamı əsl həqiqəti bilsin.

İxtisasca musiqi müəllimiyəm. Bizim musiqimizlə təmasda olan almanlar, başqa xalqların nümayəndələri musiqimizin zənginliyinə, əlvanlığına heyran olurlar. Mən avropalılara musiqimizin, mədəniyyətimizin görkəmli simaları barədə də bilgilər verməyə çalışıram. Dahi bəstəkar, Azərbaycan peşəkar musiqisinin banisi Üzeyir bəy Hacıbəyovun vətəni - Şuşanın qədim Azərbaycan torpağı olduğunu vurğulayıram. Deyirəm ki, bu gün Şuşa erməni işğalı altındadır. Erməni vandalları orada xalqımızın bütün maddi mədəniyyət abidələrini dağıdıblar. Məni başa düşmək istəyənlər artır, səsime səs verənlərin sayı çoxalır.

Bu il müstəqil Azərbaycanın öz milli suverenliyini bərpa etməsinin 20 yaşı tamam olur. Çox arzulayıram ki, bu əlamətdar ildə Azərbaycanımızın ərazi bütövlüyü tamamilə bərpa olunsun. Sonda bir daha qurultay mövzusunda qayıtmaq istəyirəm. Qurultayda Azərbaycan dövləti ilə milli diasporun birlikdə çalışmasının zəruri olduğu fikri dəfələrlə səsləndirildi. Milli birlik və həmrəyliyimizin bizim gələcək uğurlarımıza yol açacağına qəlbən inanıram.

Xristina Stebelska, Ukrayna Milli Televiziyasının kanal redaktoru:

- Mən Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çıxışını böyük diqqətlə dinlədim. Bu, güclü liderin çıxışı idi. Dövlət başçısı Azərbaycanın gələcəyini aydın təsəvvür etdiyi üçün xaricdə yaşayan həmvətənləri qarşısında çox aydın və konkret vəzifələr irəli sürdü. Bu vəzifələrin əsas məğzini Azərbaycan dövləti ilə diasporun sıx əməkdaşlığı təşkil edir. Fikrimcə, Prezident haqlı olaraq diplomatik səfirlik və nümayəndəliklərdən diaspor fəalları ilə daha sıx və səmərəli işləməsini tələb etdi.

Nə gizlədim, azərbaycanlılarla dostluq etmək, ünsiyyətdə olmaq mənim üçün daim xoşdur. Sizin adamlarınız çox səmimi, qəlbəaçıq adamlardır. Azərbaycanlılar həm də etibarlı insanlardır, dar gündə onlara etibar etmək olur. Mən konkret bir misal çəkə bilərəm. 1986-cı ildə Çernobıl Atom Elektrik Stansiyasında dəhşətli qəza baş verəndə minlərlə ukraynalı Azərbaycana pənah aparmışdı. O ağır günlərdə bacımın ailəsi də bir müddət Sabirabad rayonunda yaşayıb. Bacım yerli camaatdan çox razılıq edirdi. İndi bacım həyatda yoxdur, amma onun övladları ilə vaxtilə onlara yardım etmiş ailənin uşaqları arasında dostluq əlaqələri davam edir.

Mən Kiyevdə yaşayıram, ixtisasca jurnalistəm. Peşəm elədir ki, müxtəlif millətlərdən olan insanlarla tez-tez görüşürəm. Bizim teleşirkətin yerləşdiyi binanın 14-cü mərtəbəsində Azərbaycan dövlət televiziyaının müxbir postu yerləşir. Başqa respublikalardan da orada yerləşmək istəyənlər olub. Biz bu hüququ yalnız Azərbaycan televiziyaına, bir də "Euronews" kanalına vermişik. Ukrayna televiziyaalarının Azərbaycan televiziyaaları ilə yaradıcılıq əlaqələri də genişlənir. Məsələn, bizim teleşirkət yaxın gələcəkdə Azərbaycanla bağlı bir sıra iri layihələr həyata keçirməyi planlaşdırır. İstəyirik ki, Ukrayna ictimaiyyəti Azərbaycanla bağlı daha çox bilgilərə malik olsun.

Bakıda bu dəfə gördüyüm dəyişikliklər məni həqiqətən heyran qoydu. Ölkəniz çox sürətlə inkişaf edir, adamların üzü gülür. Hiss olunur ki, burada xalq öz dövlətindən razıdır. Pis idarəçilik zamanı adamların

hökumətdən narazılığı dərhal hiss olunur. Azərbaycanın isə əksinə, davamlı tərəqqi etdiyi, ölkə vətəndaşlarının rifahının yaxşılaşdığı hər addımda hiss olunur.

Əlizaman Rəhimov, Moskva vilayətindəki "Vətən" Cəmiyyətinin sədri:

- Hər kəsə bəllidir ki, diaspor quruculuğu hər bir dövlətin xarici siyasəti ilə birbaşa bağlıdır. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin Rusiya Federasiyası ilə strateji əlaqələrinin genişlənməsi, buradakı Azərbaycan diasporunun fəaliyyət imkanlarını da artırır.

Rusiyada yaşayan azərbaycanlılar müstəqil dövlətimizin hərtərəfli dəstəyini daim hiss edirlər. Mən son illər paytaxt Moskvanın yaxınlığındakı Domodedovo şəhərində yaşayıram. Burada tikinti biznesi ilə məşğulam. Rusiya Federasiyasının əməkdar mühəndisiyəm. Moskva ətrafındakı qəsəbələrdə bir çox infrastruktur layihələri icra edirik. Çalışırıq ki, hər yerdə ölkəmizin, xalqımızın adına, şəninə hörmət gətirək. Mənim işlədiyim tikinti holdinqi "Uqolok Podmoskovya" ("Moskva ətrafında guşə") adlı qəzet də nəşr edir. Orada dəfələrlə yazıblar ki, sifarişçilər azərbaycanlı inşaatçıların işindən çox razıdır. Qəzetdə Azərbaycanın tarixi, mədəniyyəti barədə də geniş yazılar dərc olunur.

Təkcə Moskva vilayətində 4 minə yaxın azərbaycanlı yaşayır. Bir çətinliyimiz olanda Azərbaycanın Moskvadakı səfirliyinə ərlə müraciət edirik. Amma çalışırıq ki, bir çox problemləri özümüz həll edək. Biz iş adamları azərbaycanlı tələbələrə həmişə kömək göstəririk. Tələbələr millətin gələcəyidir. Bu sahəyə qoyulan sərmayə birə yüz fayda gətirə bilər. Azərbaycanın parlaq gələcəyinə inanır, müstəqil dövlətimlə fəxr edirəm.

Xalq qəzeti.-2011.-13 iyul.-№ 150.-S.7.

Ana dili qürbətdə bir Vətəndir

Qüdrət Piriyev

Söz vaxtına çəkər, deyiblər. On il bundan əvvəl - 2001-ci ilin iyul ayında ümummilli lider Heydər Əliyev Zuğulbadakı dövlət iqamətgahında xarici ölkələrin kütləvi informasiya vasitələrinin və Azərbaycan diasporunun rəhbərlərindən ibarət nümayəndə heyəti ilə görüşdü. Ümumrusiya Azərbaycanlıları Konqresinin təmsilçisi Məmməd Əliyev orada ulu öndərdən soruşdu ki, Rusiyada və bütövlükdə dünyada fəaliyyət göstərən Azərbaycan diasporu qarşısında hansı vəzifələr qoyursunuz?

Prezident Heydər Əliyev sualı qərribə bir təbəssümlə qarşıladı. Bununla sanki demək istəyirdi ki, axı diaspor qarşısında duran vəzifələri mən dəfələrlə bəyan etmişəm...

Ulu öndərin çöhrəsindəki təbəssümün yerini tədricən ciddi görkəm aldı. O, Rusiyadan gələn diaspor fəalına üzünü tutaraq dedi: "Bilirsinizmi, bizim ən zəif yerimiz budur ki, Azərbaycan diasporu zəifdir. Onu erməni diasporu ilə heç vaxt müqayisə etmək olmaz. Məsələn, müxtəlif rəqəmlər göstərir, yazırlar və hətta deyirlər ki, Rusiyada azərbaycanlıların sayı 2 milyon nəfərdir. Onlar haradadır? Onlar nə üçün Azərbaycanın müqəddəratı ilə əlaqədar öz səslərini ucaltmırlar? Hərə öz işi ilə məşğuldur. Onlar Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi ilə əlaqədar olaraq ağır vəziyyətə düşmüş Azərbaycanın mənafeyi naminə birləşməli, erməni diasporunun əməllərinə özlərinin haqlı dəlilləri ilə cavab verməlidirlər".

Ümummilli liderin düz on il bundan əvvəl Rusiyadakı soydaşlarımızın fəaliyyətinə vurduğu bu acı eyham əslində digər ölkələrdəki Azərbaycan icmalarına, diaspor təşkilatlarına da ünvanlanmışdı və onları qəflət yuxusundan ayıltmağa, "Vətən üçün sən nə etmişən və nə etməlisən?" sualı ətrafında düşünməyə hesablanmışdı. Heydər Əliyev xaricdə yaşayan və fəaliyyət göstərən soydaşlarımızın təşkilatlanmasına, daim Vətən barəsində düşünmələrinə xüsusi önəm verirdi. Müstəqil Azərbaycana rəhbərliyinin elə ilk illərindən bu məsələni diqqət mərkəzində saxlayan ulu öndər hələ 1994-cü ilin fevral ayında Böyük Britaniyaya səfəri zamanı orada yaşayan soydaşlarımızla Londonun "Hilton" otelindəki görüşü zamanı demişdi: "Vətəndən kənardə yaşayan soydaşlarımızın ürəkləri gərək daim Azərbaycanın nəbzi ilə bir vursun. Harada yaşamasından, vəziyyətin ağır və çətinliyindən asılı olmayaraq gərək hər bir kəs Ana Vətəni haqqında düşünsün. Azərbaycanlılar artıq bilirlər və daha çox bilməlidirlər ki, indi bizim, nəhayət, müstəqil dövlətimiz, Azərbaycan Respublikamız var, azərbaycanlılar üçün Ana Vətən var. Bu, müqəddəs Azərbaycan torpağıdır. Deməli, harada olursan ol, hansı ölkədə yaşayırsan yaşa, ancaq Azərbaycan haqqında, Azərbaycanın müstəqilliyi, ərazi bütövlüyü haqqında, Azərbaycan xalqının bu günü və gələcəyi haqqında düşünməlisən".

Şübhəsiz, müdrik dövlət qurucusunun apardığı belə məqsədyönlü və ardıcıl siyasət öz bəhrəsini verməyə bilməzdi. Məhz ümummilli liderin gərgin zəhməti və qətiyyəti sayəsində, demək olar ki, yox yerdən Azərbaycanın xaricdə diasporu yaranmağa və təşkilat kimi formalaşmağa başladı.

Bu iş 2001-ci il noyabr ayının 9-10-da Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayının keçirilməsindən sonra sistemli şəkil aldı. Dünyanın 36 ölkəsindən 1105 nümayəndənin və yüzlərlə qonağın qatıldığı bu forum çox möhtəşəm bir tədbirə çevrildi. Ulu öndər həm qurultayda, həm də forum iştirakçılarının şərəfinə "Gülüstan" Sarayında verilən ziyafətdə geniş və əhatəli nitq söylədi. Bu çıxışlarda, əslində Azərbaycan diasporlarının, ayrılıqda xaricdə yaşayan hər bir soydaşımızın sonrakı fəaliyyət proqramının konturları öz əksini tapdı. Dahi şəxsiyyətin çıxışı zamanı böyük qürur hissi ilə "...həmişə fəxr etmişəm, bu gün də fəxr edirəm ki, mən azərbaycanlıyam" deməsi bütün salonu ayağa qaldırdı. Heç şübhəsiz, ulu rəhbərin bu odluluq-ələvlu çıxışı Azərbaycanda və xaricdə yaşayan çox soydaşımızı silkələdi, özünü, mənsub olduğu xalqın böyüklüyünü, şərəfli keçmişini duymağa, anlamağa sövq etdi.

Qurultayda qəbul edilən qətnamə Azərbaycan diasporlarının uzunmüddətli fəaliyyət proqramına çevrildi. Orada göstərilirdi ki, müstəqil Azərbaycan Respublikası, bütün dünya azərbaycanlıları üçün cazibə mərkəzidir. Harada yaşamasından asılı olmayaraq hər bir azərbaycanlı bilməlidir ki, onun arxasında Azərbaycan dövləti durur. Azərbaycanı özünün tarixi Vətəni hesab edən insanlar Azərbaycan dövlətçiliyi ətrafında birləşməli, ümummillə məsələlərdə sarsılmaz birlik nümayiş etdirməlidirlər. Xüsusi olaraq vurğulandı ki, müstəqil Azərbaycan dövlətinin əsas ideologiyası azərbaycançılıqdır. Hər bir azərbaycanlı öz milli mənsubiyyətinə görə qürur hissi keçirməlidir. Biz azərbaycançılığı, milli-mənəvi dəyərləri, adət-ənənələri yaşatmalıyıq.

Həm qurultay sənədlərində, həm də çıxışlarda Ana dilimizin qorunub, inkişaf etdirilməsi zərurəti üzərində xüsusilə geniş dayanıldı. Hətta çıxışların birində belə fikir səsləndi ki, Ana dilimiz qütbətdə yaşayan biz azərbaycanlılar üçün, əslində Vətəndir, doğma Azərbaycanımızın ətrini ondan alırıq. Ana dili bizi gözəgörməz tellərlə Vətənə bağlayır, onu unutmaq, qoruyub yaşatmamaq milli kimliyimizdən imtina etmək deməkdir.

Ümummillə lider də bu məsələdən danışarkən xüsusi olaraq vurğuladı ki, Ana dili xalqın milli varlığını müəyyən edən ən mühüm amillərdəndir. Xalqları dil qədər, milli-mənəvi ənənələr qədər, dəyərlər qədər birləşdirən başqa bir vasitə yoxdur. Biz bu vasitədən daim istifadə etməliyik. Xüsusən, başqa ölkələrdə yaşayan azərbaycanlılar. Ona görə də mən arzu edərdim ki, hər bir ölkədə Azərbaycan icmasında azərbaycanlılar həmrəy olsunlar, bir-birinin dərdinə yansınlar və bizim milli dəyərlərimizi birlikdə gözləsinlər, milli bayramlarımızı qeyd etsinlər... Azərbaycan dilini yeni nəsllə, uşaqlara çatdırmaq üçün müəyyən tədris imkanları yaratsınlar...

Bu fikirlərin səsləndiyi vaxtdan təqribən on il keçir. Bu müddətdə Azərbaycan diasporu nəzərəçarpacaq inkişaf yolu keçmişdir. Həmin qurultayda böyük dövlət qurucusu Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə yaradılan Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurasının qarşıya qoyulmuş vəzifələrin həyata keçirilməsində mühüm rol oldu. DAƏŞ xaricdə yaşayan soydaşlarımızın fəallığının artmasında, diaspor təşkilatlarının yaradılmasında və formalaşmasında, onların fəaliyyətinin əlaqələndirilməsində və bir məcraya yönəldilməsində, habelə Vətənlə əlaqənin möhkəmləndirilməsində çox iş gördü.

Sonra - 2002-ci ilin iyul ayında Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin (2008-ci ildən Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi adlanır - Q.P.) yaradılması nəticəsində bu sahələrdə görülən işlər daha səmərəli xarakter aldı. Həmin ilin dekabr ayında "Xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı Dövlət siyasəti haqqında" Qanunun qəbul edilməsi ilə dünya azərbaycanlılarının təşkilatlanması prosesi daha da gücləndirildi.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamı ilə 2006-cı il martın 16-da Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayı keçirildi. Bu forumda xaricdə yaşayan azərbaycanlıların qarşısında diaspordan lobbiyə çevrilməsi vəzifəsi qoyuldu.

Bundan sonra, 2007-ci ilin mart ayında Bakıda keçirilən Azərbaycan və Türk Diaspor Təşkilatları rəhbərlərinin I Forumunun türkdilli dövlətlərin xaricdəki diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi, ümumi maraq naminə bir məcraya yönəldilməsi baxımından xüsusilə böyük əhəmiyyəti oldu.

Ötən müddətdə xaricdə yaşayan azərbaycanlı gənclərin təşkilatlanması və diaspor hərəkatına fəal girişməsi xüsusilə təqdirəlayiqdir. Bu amildən daha məqsədyönlü və səmərəli istifadə etmək üçün ölkə rəhbərinin göstərişi ilə 2010-cu ilin noyabr ayında Almanyanın Frankfurt şəhərində Dünya Azərbaycanlı Gənclərinin I Konqresi keçirildi. Azərbaycan gəncliyi Dövlət Proqramına uyğun olaraq keçirilən bu tədbirin təşkilatçıları Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi ilə Gənclər və İdman Nazirliyi idi. Konqresdə 25 ölkədə fəaliyyət göstərən 41 diaspor təşkilatının rəhbərləri iştirak edirdilər.

Həmin forumda bir sıra gənclər təşkilatlarının, ilk növbədə Rusiyanın Azərbaycanlı Gənclər Təşkilatının çoxşaxəli fəaliyyəti əsl nümunə kimi qeyd olundu. Rusiyanın Azərbaycanlı Gənclər Təşkilatının rəhbəri, Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyevanın təşəbbüsü ilə reallaşan layihələrin, həyata keçirilən tədbirlərin Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması baxımından müstəsna əhəmiyyəti xüsusi vurğulandı. Elə bunun nəticəsidir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 4 iyul 2011-ci il tarixli sərəncamı ilə Leyla İlham qızı Əliyeva xalqlar arasında dostluğun möhkəmləndirilməsi və Azərbaycan diasporunun inkişafı sahəsindəki xidmətlərinə görə "Tərəqqi" medalına layiq görüldü.

Bu il iyulun 5-6-da dünya azərbaycanlıları özlərinin III qurultayına topladı. Heydər Əliyev Sarayında keçirilən mötəbər tədbirdə dünyanın 42 ölkəsindən gəlmiş 579 nümayəndə, 30 ölkədən 211 nəfər qonaq, həmçinin Azərbaycandan 677 nümayəndə və 405 nəfər qonaq iştirak edirdi.

Qurultayda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev proqram xarakterli nitq söylədi. Ölkəmizin son illərdəki uğurları, sosial, iqtisadi sahələrdə qazandığı nailiyyətlər barədə qurultay iştirakçılarına məlumat verən dövlət başçısı əsas diqqəti xaricdəki diaspor təşkilatlarımızın fəaliyyətinə yönəltdi. Prezident İlham Əliyev dedi: "Çox şadam ki, dünyada fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatları artıq tam formalaşmış... Beş il əvvəl 336 diaspor təşkilatımız var idisə, hazırda onların sayı 416-ya çatıb. Bu, çox vacibdir... Mən çox şadam ki, diaspor təşkilatlarımız keyfiyyət baxımından da güclənir..."

Dövlət başçısı bundan sonra öz tövsiyə və iradlarını bildirdi. Qeyd etdi ki, diaspor təşkilatlarımız fəaliyyət göstərdikləri ölkələrdə bütün Azərbaycan icmasını birləşdirməlidir. Ən vacib amillərdən biri diaspor təşkilatlarının birliyi... Biz ölkə daxilində də, xaricdə də bir yerdə olmalıyıq. Birlik bizi gücləndirir.

Səfirləklərlə diaspor təşkilatları arasında əməkdaşlığın gücləndirilməsinə diqqəti yönəldən Prezident İlham Əliyev qəti şəkildə bildirdi ki, bundan sonra diaspor təşkilatları və səfirləklər bir komanda şəklində, bir yumruq kimi işləməlidirlər.

Güclü və hiyləgər erməni lobbisinə qarşı daha da səfərbər olmaq, səmərəli mübarizə taktikası seçmək zərurətindən danışıqdan Azərbaycan Prezidenti burada hücum diplomatiyasına üstünlük verdiyini diqqətə

çatdırdı: "Hesab edirəm ki, növbəti dövrdə də erməni lobbisinə qarşı bütün dünyada mübarizəmizi davam etdirməliyik, onların yalanlarını ifşa etməliyik". Dövlət başçısı bu işdə xaricdə buraxılan qəzet və jurnalların sayının artırılmasını, internetin imkanlarından geniş istifadə olunmasını məsləhət gördü. Bundan əlavə, o, diqqəti soydaşlarımızın yaşadıkları ölkələrin hökumət və dövlət qurumlarında təmsil olunmalarına, bu işdə bir-birinə dəstək vermələrinə yönəltdi. Həmçinin bildirdi ki, bu məsələdə onlar Azərbaycan dövlətinin dəstəyinə arxalana bilərlər.

Azərbaycan Prezidenti çıxışında həmçinin bildirdi ki, bizim xaricdə yaşayan böyük ailəmiz var, bu azərbaycanlılardır...Müstəqil Azərbaycan bütün azərbaycanlıların Vətənidir. Bizim bir Vətənimiz var - Azərbaycan! Bizim bir dilimiz var - Azərbaycan dili! Bizim ümumxalq ideologiyamız var - azərbaycançılıq məfkurəsi! Mən arzu edirəm ki, dünyada yaşayan bütün azərbaycanlılar həmişə bir yerdə olsunlar. Həmişə bilsinlər ki, onların arxasında güclü Azərbaycan dövləti dayanır və onlar hər zaman Azərbaycan dövlətinə arxalana bilərlər.

Məqalə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun keçirdiyi müsabiqəyə təqdim olunur.

Xalq qəzeti.-2011.-14 iyul.-№ 151.-S.6.

Dünya azərbaycanlıları bir məqsəd ətrafında sıx birləşiblər

Rauf Əliyev

Xaricdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan cəmiyyətləri son illər daha da təşkilatlanmış, mütəşəkkil bir qüvvəyə çevrilmişdir. Onların öz fəaliyyətini genişləndirməsi vaxtilə öz gücü və imkanları ilə öyünən erməni lobbisini ciddi narahat etməkdədir. Bu mənada, ermənilər Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayının gedişini və onun nəticələrini təlaşla izlədilər.

Qurultayın yüksək səviyyədə baş tutması və dünyaya səs salması isə forpost dövlət olan Ermənistanda həyacanla qarşılandı. Çünki ermənilər də yaxşı başa düşürlər ki, milli maraqların qorunması, həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması üçün diaspor fəaliyyəti çox önəmlidir. Azərbaycan diaspor təşkilatlarının fəaliyyət strategiyalarını lobbiçilik istiqamətində müəyyənləşdirməsi isə onu göstərir ki, artıq xaricdəki cəmiyyətlərimiz tam şəkildə formalaşmış və yeni şəraitdə daha böyük qüvvəyə çevrilməyə başlamışdır. Bu isə öz növbəsində Ermənistanın iflasa uğramaqda olan xarici siyasətinə növbəti zərbə, erməni lobbisinə isə ciddi dərs ola bilər.

Ermənilərin iç üzlərinin ifşası və onların tarix boyu azərbaycanlılara qarşı törətdikləri soyqırımı barədə müxtəlif ölkələrin ictimaiyyətlərinin məlumatlandırılması çox önəmlidir. Çünki bu, ümumilikdə, dünyada ictimai rəyin Ermənistanın və onun işğalçılıq siyasətinin əleyhinə köklənməsinə gətirib çıxaracaqdır. Xaricdə yaşayan bütün soydaşlarımızın yeganə məqsədi də budur. Bizimlə söhbətində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamı ilə "Dostluq" medalı ilə təltif olunmuş **Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin prezidenti Başar Kömür** də bu məsələni daim diqqət mərkəzində saxladıklarını bildirdi. O, Azərbaycan barədə məlumat vermək məqsədiylə görüşdüyü hər kəsə bu haqda danışdığını dedi:

- Azərbaycan torpaqlarının 20 faizinin işğal altında olması xaricdə yaşayan və fəaliyyət göstərən hər bir azərbaycanlı, hər bir türkü ciddi narahat edir. Ermənistanın işğalçılıq siyasətini inadla davam etdirməsi, beynəlxalq hüquq normalarına sayğısızca yanaşması, onu ayaqlar altına atması bizi çox hiddətləndirib. 20 ildir ki, Azərbaycan torpaqları işğal altındadır, bir milyon məcburi-köçkün öz doğma ata-baba yurdundan çıxarılıb, onların hüquqları vəhşicəsinə tapdalanıb. Belə olan halda, insan hüquqlarının qorunmasından danışan Qərb ölkələri, dünya ictimaiyyəti nəyə görə səssiz qalıb?

BMT Təhlükəsizlik Şurası işğal olunmuş Azərbaycan torpaqlarına dair 4 qətnamə qəbul edib. Amma bu icra olunmur. Dünənədək deyirdilər ki, qətnamələrin icra olunmamasının səbəbi BMT Təhlükəsizlik Şurasının qərarlarının icra etmə mexanizminin olmamasıdır. Bunun böyük yalan olduğu Liviya məsələsində ortaya çıxdı. BMT Təhlükəsizlik Şurası Liviyaya dair qərar qəbul edəndən qısa zaman sonra müxtəlif ölkələrin, sonradan isə NATO-nun qırıcı-bombardmançı təyyarələri bu ölkəyə zərbələr endirməyə başladı. Bu ikili standart deyilmi? Nəyə görə BMT TŞ, NATO Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin ədalətli həlli məsələsində, necə deyirlər, yaxalarını kənara çəkirlər, müxtəlif bəhanələr gətirirlər? Deyirlər ki, münaqişənin nizamlanması ilə ATƏT-in Minsk qrupu məşğuldur. Onda biz də deyirik ki, madəm Minsk qrupu bu münaqişənin həlli ilə məşğuldur, onda nəyə görə 18

ildir heç bir irəliləyiş olmayıb? Biz nə vaxta qədər bu haqsızlığa dözməliyik? Biz Avropadan və bütün dünyadan bir milyon insanın pozulmuş hüquqlarının bərpasını, beynəlxalq hüquq normalarına əməl olunmasını tələb edirik. Biz öz haqqımızı, hüququmuzu tələb edirik və mübarizəmizi sonadək davam etdirəcəyik.

Qeyd etdiyim kimi, xaricdə yaşayan bütün azərbaycanlılar bu məsələdə həmrəylik nümayiş etdirir. Türk diaspor təşkilatları da Azərbaycanın haqq səsinin dünyada eşitdirilməsini özlərinin əsas prioriteti hesab edirlər. Başqa cür də ola bilməz. Çünki ulu öndər Heydər Əliyevin dediyi kimi: "Biz bir millət, iki dövlətlik". Bizim biribirimizə, necə deyərlər, vəfa borcumuz, qardaşlıq borcumuz var. 1915-ci ildə baş verən Çanaqqala savaşında yüzlərlə azərbaycanlı şəhid oldu, Türk Qurtuluş Savaşında azərbaycanlılar ön sıralarda döyüldü. Nəriman Nərimanovun böyük Atatürkə yazdığı cavab məktubu bu gün də yaddaşlarımızda yaşayır. Bilirsiniz ki, Qurtuluş Savaşında Azərbaycan türk ordusuna dəstək olmaq üçün xeyli miqdarda neft, qızıl, pul, paltar göndərmişdi. Həmin dövrdə Türkiyə savaş meydanına döndüyü üçün təbii ki, göndərilən heç bir şeyə pul ödəmək və ya verilən pulu vaxtında geri ödəmək gücündə deyildi. Bu mənada ulu öndər Atatürkün Bakıya yazdığı üzrxahlıq dolu məktubuna cavab olaraq Nərimanov belə cavab vermişdi: "Paşam, qardaşın qardaşa borcu olmaz". Bax, Türkiyə ilə Azərbaycan dövlətləri, diasporları arasındakı münasibətlər də qardaşın qardaşa olan dəstəyi, qardaşlıq borcudur. Bunu ən gözəl ifadə edən fikirlər isə Prezidentimiz cənab İlham Əliyevə məxsusdur. O, çox doğru olaraq "Bir millətin iki diasporu ola bilməz"- demişdir. Mən Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayının diasporlarımızın güclənməsi baxımından yeni mərhələyə start verdiyi qənaətindəyəm. İnanıram ki, sayın Cümhurbaşqanımız İlham Əliyevin çıxışında qarşıya qoyduğu tapşırıqlar xaricdə fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatları tərəfindən tamamilə yerinə yetiriləcək. O zaman biz dünyanın aparıcı dövlətlərində real gücə çevriləcəyik.

Azər Babayev, Almaniyanın Frankfurt Sülh Araşdırmaları İnstitutunun elmi işçisi, siyasi elmlər doktoru:

- Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı çox müsbət əhval-ruhiyyədə keçdi. Hiss olunurdu ki, tədbirin yüksək səviyyədə keçirilməsi üçün təşkilatçılar hər bir detali peşakarlıqla nəzərə almışdılar. Dünyanın müxtəlif ölkələrində fəaliyyət göstərən Azərbaycan cəmiyyətlərinin rəhbərlərinin bir araya gəlməsi özü-özlüyündə müsbət haldır. Bu, dünya azərbaycanlıları arasında təşkilatlanmanın, şəbəkələşmənin daha da yüksək səviyyədə davam etdirilməsinə stimül verə bilər. Çünki hər bir məsələdə şəxsi əlaqələr, daha doğrusu lazım olan insanlarla birbaşa əlaqə, ünsiyyətin qurulması çox önəmlidir. Ümid edirəm ki, bu tədbir xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan diasporlarının daha da böyük qüvvəyə çevrilməsinə böyük töhfə verəcəkdir.

Mən 2 ildir ki, Almaniyanın ilk və ən böyük elmi-tədqiqat institutu olan Frankfurt Sülh Araşdırmaları İnstitutunda çalışıram. İnstitutunun əsas tədqiqat istiqaməti dünyanın bəzi bölgələrində sülhün təmin olunmasının imkanlarını araşdırmaq, məsələyə elmi baxımdan yanaşmaq və bu barədə elmi işlər ortaya qoymaqdır. Məlumdur ki, hazırda, ümumən, dünya siyasətində ən aparıcı, ən yüksək dəyər sülhdür. Sülh olmayan yerdə heç bir digər məsələlərdən söhbət gedə bilməz. Biz bu dəyərlərin qorunmasına töhfəmizi vermək üçün hazırladığımız hesabatları siyasi qərarlar qəbul edən güc mərkəzlərinə göndəririk. Bu yolla siyasətçilərin hansı konkret addımlar atmalı olduğu da müəyyənləşə bilər.

Bundan başqa, ölkəmizin əhəmiyyəti hər gün daha da artır. Azərbaycan Avropada Cənubi Qafqazın lider dövləti kimi qəbul olunur. Bölgə iqtisadiyyatının 75 faizinin Azərbaycana aid olması da bunu təsdiq edir. Ölkəmizin enerji təhlükəsizliyindəki rolu hər kəs tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. Bu gün Azərbaycan bütün dünyada etibarlı tərəfdaş, strateji müttəfiq kimi tanınır. Bütün bunlar Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin ədalətli həllinə nail olacağımıza ümidlərimizi artırır.

İstənilən halda dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan azərbaycanlılar olaraq biz həqiqətləri yaşadığımız ölkələrin ictimaiyyətinə çatdırmaq üçün səylərimizi əsirgəməməliyik. Hər fürsətdə bölgədəki vəziyyəti və beynəlxalq hüququn məhz Ermənistan tərəfdən kobud şəkildə pozulduğunu lazımi siyasi instansiyalara çatdırmalıyıq. Diasporumuzun bu istiqamətdəki fəaliyyəti çox əhəmiyyətlidir. Həm ölkəmiz, həm də onun xaricdəki dayaqları hesab olunan Azərbaycan cəmiyyətləri çox güclənməlidir. Dediyim kimi, Azərbaycan Respublikası bu gün kifayət qədər güclənib. Qalır, diasporumuz. Bunun üçün, artıq lobbiciliklə məşğul olmaq zərurətə çevrilib. Mən müşahidələrimə əsasən deyə bilərəm ki, Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı təşkilatlanmadan lobbiciliyə doğru addımlamanın yollarını göstərdi.

Xalq qəzeti.-2011.-14 iyul.-№ 151.-S.6.

Azərbaycan Prezidentinin qurultayda irəli sürdüüyü vəzifələri var qüvvəmizlə yerinə yetirəcəyik

Qabil Yusifoğlu

Danışır qurultay iştirakçıları.

Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı Azərbaycan diasporunun inkişafı istiqamətində çox parlaq hadisədir. Bu mötəbər tədbirdə xalqımızın azərbaycançılıq, milli birlik və həmrəylik ideyalarına sədaqəti bir daha bariz surətdə nümayiş olundu. Qurultay Azərbaycan dövlətinin, bütün dünya azərbaycanlılarının milli tərəqqi, yüksəliş naminə hər zaman səfərbər olmağa hazır olduğunu sübut etdi. Azərbaycan diasporunun fəalları qarşısında indi daha böyük vəzifələr durur. Diasporumuzun milli təəssübkeşlik və vətəndaşlıq ruhu ilə seçilən fəallarından biri də Özbəkistanda fəaliyyət göstərən Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin idarə heyətinin sədri, bu ölkədəki Azərbaycan diasporunun rəhbəri Mobil Məmmədovdur. O, bizimlə söhbətində qurultay barədə təəssüratlarını bölüşməklə yanaşı, gələcək diaspor quruculuğunun mühüm cəhətləri barədə də təklif, fikir və mülahizələrini bildirmişdir.

- Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı qəlbi, ürəyi Azərbaycanla döyünən, Vətənimizin sevincinə də, kədərinə də şərik olan bütün həmvətənlərim kimi, mənə də həyatımda olduqca böyük və əlamətdar bir hadisə oldu. Bu ali məclisdən olduqca böyük şəxsi təəssüratlarım var. Mən əminəm ki, Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı Azərbaycan dövlətçiliyinin, xalqımızın çağdaş tarixində əbədi, silinməz iz qoymuşdur.

Bəli, qurultay dünyada yaşayan azərbaycanlıların milli birliyini və həmrəyliyi göstərən çox mühüm bir tədbir oldu. Mən də bu qurultayda iştirak etdiyim üçün böyük qürur hissi keçirirəm. Səbəblərini də deyə bilərəm. Birincisi, ona görə ki, doğulduğum ölkənin, Azərbaycan dövlətinin müxtəlif ölkələrdə yaşayan öz soydaşlarının taleyi ilə maraqlanması, onların vəziyyətlərini daim diqqətdə saxlaması mənə xüsusilə sevindirir. İkincisi, bu qurultay dünyada yaşayan 50 milyondan artıq azərbaycanlıya özünü vahid bir xalq, millət kimi hiss etməyə bir daha imkan verdi. Vətəndən kənardə yaşayan azərbaycanlılar üçün bu xüsusilə vacib bir məsələdir. O cümlədən Özbəkistanda yaşayan azərbaycanlılar bu qurultayın nəticələrindən irəli gələn vəzifələrin həyata keçirilməsi üçün bir növ dövlət əhəmiyyətli tapşırıqlar aldı. Özbəkistanda fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatı bundan sonra da qurultayda irəli sürülmüş tezisləri öz fəaliyyətində əsas tutacaq.

Mən xüsusi vurğulamaq istəyirəm ki, dünya azərbaycanlılarının bu ali məclisində dünyada yaşayan soydaşlarımıza, milli diasporumuzun fəallarına önəmli mesajlar verildi. Azərbaycan Prezidenti çox hörmətli İlham Əliyevin qurultaydakı dərin məzmunlu, çox əhatəli nitqi, bütün məsuliyyət hissi ilə deyərdm ki, həm də Azərbaycan diasporu üçün böyük bir proqram xarakterli çıxış idi. Bu gün dünyanın ayrı-ayrı ölkələrində fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatlarının bir yerə toplanması həm də işgüzar fikir mübadiləsinin aparılması üçün əla fürsət oldu.

Hesab edirəm ki, bu qurultay xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatlarının mövcud problemlərinin həllinə yardımçı olacaq. Bu baxımdan diaspor təşkilatları təmsilçilərinin və dünyada nüfuz sahibi olan azərbaycanlıların Bakıda bir araya gəlməsi çox mühüm hadisədir. Mən hesab edirəm ki, bu əlaqələri daha da intensivləşdirmək lazımdır. Biz, diaspor fəalları tək-cə qurultaydan-qurultaya deyil, daha tez-tez görüşməliyik. Bu, ümumi işimizin yalnız xeyrinə ola bilər. Bizim hamımızın Azərbaycan adlı bir anamız var. Ona övlad sədaqəti göstərmək üçün bütün qüvvələrimizi səfərbər etməyi bacarmalıyıq. Bu mənada Azərbaycanın paytaxtında hər bir yeni görüşümüz diasporumuzun daha effektiv fəaliyyəti üçün etibarlı bünövrə yarada bilər.

Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev qurultaydakı parlaq nitqində milli diaspor quruculuğunun bir çox mühüm məsələlərinə də toxundu. Dövlət başçımız haqlı olaraq milli diaspor təşkilatları ilə ölkəmizin səfirlikləri arasında əlaqələrin yaxşılaşdırılmasını çox əhəmiyyətli bir məsələ sayır. Bu, mən-cə mühüm bir çağırışdır. Çünki hər bir ölkənin diasporu o ölkədə yaşayan soydaşların vətənlə mənəvi bağlılığını həyata keçirən bir təşkilatdır. Odur ki, diplomatik qurumla diaspor arasında isti və yaxşı münasibətlər o ölkədə yaşayan soydaşlarımızın problemlərini həll etməkdə onlara çox kömək edir. Doğrudan da, Azərbaycan həqiqətlərinin digər ölkələrin ictimaiyyətinə çatdırılmasında səfirlik və diasporun birgə əməkdaşlığı böyük rol oynayır. Azərbaycanın Özbəkistandakı səfirliyi də bizim üçün vətənimizin kiçik bir parçasıdır. Bizim Özbəkistandakı Azərbaycan Respublikasının səfirliyi ilə sıx və işgüzar əlaqələrimiz var, dövlət bayramlarını, başqa əlamətdar günləri birlikdə qeyd edirik. Bundan başqa, hər iki tərəfdən olan təşəbbüslər müzakirə olunur və həyata keçirilir. Sırr deyil ki, birgə fəaliyyət göstərəndə daha güclü olur. Təşkilatımızın bütün fəallarının, eləcə də mənim həyatda əsas qayəm birgə fəaliyyət göstərməkdən ibarətdir. Ortaya çıxan hər hansı bir problemin həllinə də yalnız bu yolla nail ola bilərik.

Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev qurultayda soydaşlarımızın kompakt yaşadığı xarici ölkələrdə çoxlu sayda Azərbaycan mədəniyyət mərkəzlərinin və ticarət evlərinin yaradılacağını açıqladı. Bu da çox mühüm məsələdir. Məlum olduğu kimi, mədəniyyətlərarası münasibətlər ölkələrin bir-birinə yaxınlaşmasında mühüm rol oynayır. Qeyd edim ki, bir neçə il əvvəl Özbəkistanda Azərbaycanın böyük Mədəniyyət Mərkəzi tikilmişdir. Mərkəzin açılışında Azərbaycan Prezidenti də iştirak etmişdi. Sonradan mərkəzin yerləşdiyi binada müəyyən yenidənqurma işlərinə ehtiyac yarandı. Biz Azərbaycan dövlətinə müraciət etdik. Dövlətimizin köməyi ilə orada müasir standartlara uyğun, nəfis şəkildə təmir işləri aparıldı.

Biz Özbəkistandakı Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin fəaliyyətini daha da gücləndirmək fikrindəyik. Azərbaycan qədim mədəniyyətə malik olan bir ölkə olaraq dünyada öz sözünü deyən ölkələrdəndir. Təbliğ ediləsi xeyli sərvətimiz var. İstər musiqi, istərsə də incəsənət sahəsində. Odur ki, vətənin mədəniyyət töhfələrinin təbliğində mədəniyyət mərkəzlərinin səmərəli fəaliyyəti ola bilər. Bu baxımdan hesab edirəm ki, biz diaspor təşkilatı olaraq, Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin işini daha da canlandırmağa borcluyuq.

Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayında iştirak edən soydaşlarımız qarşısındakı nitqində bu gün Azərbaycan dövləti və xalqı qarşısında duran ən ağırlıq problemin Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin olduğunu bir daha vurğuladı. Qeyd edim ki, bu taleyüklü problemin məğzini, Ermənistanın təcavüzkar siyasətinin mahiyyətini Özbəkistan cəmiyyətinə çatdırmaq üçün biz ardıcıl və davamlı

işlər aparırıq. Azərbaycan və Özbəkistan arasında hələ sovet dövründə çox gözəl dostluq və qardaşlıq münasibətləri olub. Odur ki, özbəklər azərbaycanlıları yaxşı tanıyırlar. Onlar bizim problemlərdən xəbərdardırlar. Keçirdiyimiz bütün görüşlərdə Azərbaycanın ədalətli mübarizəsini, işğal olunmuş torpaqlarımızla bağlı məsələni daim qaldırırıq. Özbəkistan ictimaiyyəti Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı məlumatlıdır və Azərbaycanın haqq mövqeyini dəstəkləyir.

Bir məsələyə də toxunmaq istəyirəm. Milli diasporumuzun möhkəmlənməsində və işgüzarlığında Özbəkistandakı soydaşlarımızın fəallığı da mühüm əhəmiyyət daşıyır. Bu istiqamətdə də ciddi işlər aparırıq. Əvvəla deyim ki, Azərbaycan və Özbəkistan dövlətləri arasındakı hazırkı güclü dostluq və əməkdaşlıq əlaqələri diasporumuzun daha fəal və səmərəli fəaliyyəti üçün böyük zəmin yaradıb. Təsadüfi deyil ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının Orta Asiyadakı ilk səfirləri Özbəkistanda ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin iştirakı ilə 19 iyun 1997-ci ildə açılıb. Bu hadisə Orta Asiyada diasporumuzun inkişafına böyük təkan olub.

Təqdirəlayiq haldır ki, Özbəkistanda yaşayan azərbaycanlı gənclər də bu gün olduqca fəaldırlar. Onlar respublikanın 50-dən çox ali təhsil müəssisəsində biliklərə yiyələnirlər. Gənclərin dilimizə, mədəniyyətimizə, tariximizə olan marağı daim güclənir. Azərbaycanlı gənclər keçirdiyimiz tədbirlərin təşkilində yaxından iştirak edirlər. Diasporun gənc üzvləri dövlət və ictimai təşkilatlarda öz yerlərini tapırlar və çox vaxt seçdikləri ixtisaslar üzrə çalışırlar. Bu isə onu göstərir ki, diasporumuzun gələcəyi etibarlı əllərdədir. Bəli, Özbəkistandakı diasporumuzun üzvləri öz uğurlu fəaliyyətləri ilə müxtəlif sahələrdə müəyyən nailiyyətlər qazanırlar, özəl, birgə və başqa təşkilatlar yaradırlar. Yaratdığı təşkilatlara da çox vaxt Azərbaycanla, tariximiz və mədəniyyətimizlə bağlı adlar verirlər.

Dünya Azərbaycanlılarının I və II qurultayları bizə ümumi məqsədlər ətrafında birləşmək, təşkilatlanmaq, yaşadığımız dövlətlərdə qurumlar, cəmiyyətlər şəklində bir-birimizlə sıx təmas qurmaq, siyasi və mədəni həyatda fəal iştirak etmək kimi vəzifələr tövsiyə etmişdi. Bu illər ərzində dünyanın başqa ölkələrində olduğu kimi, Özbəkistandakı diaspor təşkilatımız daha da güclənmişdir. Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı isə milli diaspor təşkilatları qarşısında yeni, daha məsul vəzifələr irəli sürmüşdür. Bu vəzifələrin yerinə yetirilməsi hər birimiz üçün şərəf işi hesab olunmalıdır. Mən şəxsən belə düşünürəm. Bir daha qeyd etməyi özümə borc bilirəm ki, Özbəkistandakı diasporumuzun hər bir fəalı mənimlə bərabər Azərbaycan dövlətinin qarşıya qoyduğu mühüm vəzifələrin uğurlu icrası, milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması, Azərbaycan həqiqətlərinin təbliğ olunması üçün var qüvvəsi ilə çalışmağa hazırdır.

Xalq qəzeti.-2011.-15 iyul.-№ 152.-S.7.

Diaspor quruculuğu, lobbicilik və dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi

İradə Cəlilova

Azərbaycanımızın inkişaf və tərəqqi yolundakı nailiyyətlərində, həmçinin dövlətimizin və xalqımızın xarici ölkələrdə tanınmasında ölkədən kənarında yaşayan, ürəyi Azərbaycan ilə döyünən, damarlarında azərbaycanlı qanı

axan həmvətənlərimizin də böyük rolu var. Bu gün hər bir Azərbaycan övladı harada yaşamasından asılı olmayaraq, mədəniyyətimizi, milli-mənəvi dəyərlərimizi, azərbaycançılığımızı layiqincə təbliğ və təmsil etməyə çalışır. Azərbaycanlılar tarix boyu öz qədim, doğma torpaqlarında yaşayıb-yaradaraq, dünya sivilizasiyasına töhfələr veriblər. Zaman-zaman müxtəlif səbəblərdən parçalanan xalq sığınacaq üçün dünyanın bir çox ölkələrinə üz tutub. Beləliklə, dünyanın müxtəlif ölkələrinə yayılan azərbaycanlılar yaşadıkları ölkələrdə çoxsaylı diaspor təşkilatları, birliklər, dərnəklər yaradaraq, mədəniyyətimiz, mətbəximiz, tariximiz və milli-mənəvi dəyərlərimizin dünyada tanınmasında böyük rol oynayırlar.

Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatlarının təbliğat sahəsində fəaliyyətinin daha da gücləndirilməsi, Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü ilə bağlı beynəlxalq aləmin məlumatlandırılması və bu faktın dünya parlamentlərinin, siyasi dairələrinin müzakirəsinə çıxarılması, Azərbaycan uğrunda lobbiciliyin formalaşdırılması kimi vəzifələr Azərbaycan diaspor təşkilatlarının əsas fəaliyyət istiqmətlərindəndir. Bu barədə bizə fikirlərini bildiren Milli Məclisin Beynəlxalq Münasibətlər və Parlamentlərarası Əlaqələr Komitəsinin üzvü Asim Mollazadə xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı qanun qəbul ediləndən və Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi yaradıldıqdan sonra, bu istiqamətdə mütəşəkkil işlərin görülməyə başladığını deyir. Onun sözlərinə görə, ilk zamanlar dünya azərbaycanlılarının təşkilatlanması yönündə addımlar atılaraq bir sıra ölkələrdə müvafiq Azərbaycan təşkilatları yaradılıb: “Təşkilatların yaranmasının əsas səbəbləri Azərbaycan reallıqlarını dünyaya çatdırmaq və müxtəlif ölkələrdə yaşayan azərbaycanlıların həmin ölkələrdə Azərbaycan həqiqətlərini təbliğ etməsi olub. Son illərdə isə Minsk qrupu həmsədrliyi olan ölkələrdə Azərbaycanın mövqeyini ifadə etmək məqsədi ilə təşkilatlanma dövlətimiz üçün prioritet istiqamətlərdən olub. Belə ki, bu istiqamətdə Amerika-Azərbaycan şəbəkəsi yaradılıb və bu təşkilat Amerikanın bir sıra ştatlarını əhatə edir. Amerikada yaşayan azərbaycanlılar artıq öz fəaliyyətlərini koordinasiya edə bilirlər. Həmin təşkilatlar dövlət səviyyəsində bir sıra tədbirlər həyata keçirir. Mən də bu tədbirlərdə iştirak etmişəm. Bu tədbirlərdə iştirak etdiyim üçün deyə bilərəm ki, bu şəbəkə öz işlərini fəal surətdə aparır. Belə ki, onlar türk icması və türk kökənli Amerika vətəndaşları ilə də fəaliyyətlərini koordinasiya edirlər. Bu, bizim üçün çox önəmli bir məsələdir. Bizə qarşı olan haqsızlıqlar, yalan-böhtan kampaniyaları həm azərbaycanlılara, həm də türklərə toxunduğuna görə, onlar fəaliyyətlərində koordinasiya apararaq birgə çalışmağa üstünlük verirlər”.

Millət vəkili Fransa, Rusiya, Ukrayna, Türkiyə, Britaniya, Almaniya, İsveç, Norveç və Danimarka diasporumuzun fəaliyyətində son zamanlar fəallığın müşahidə olunduğunu bildirir. Diasporun inkişafında internet saytlarının, portalların da böyük rolu olduğuna diqqət yönəldən millət vəkili Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması istiqamətində bu kimi işlərin görülməsinin önəmli olduğunu düşünür: “Azərbaycan həqiqətlərinin internet vasitəsi ilə müxtəlif dillərdə dünya ölkələrində yayımlanması diasporun inkişafı və azərbaycançılığın təbliği üçün atılan mühüm addımlardan sayıla bilər”.

Xarici ölkələrdə lobbicilik fəaliyyətinin önəmli olduğunu bildiren müsahibimiz bəzi təşkilatların təcrübəsizlik üzündən lobbicilik fəaliyyəti ilə məşğul ola bilmədiklərini qeyd edir: “Lobbicilik fəaliyyəti ilə məşğul ola bilməyən təşkilatlar yaşadıkları ölkələrin siyasi proseslərindən xəbərsiz olduqları üçün bu iş onlarda

bir o qədər də alınmır. Amma deyə bilərəm ki, lobbicilik fəaliyyətinin gücləndirilməsi istiqamətində də müəyyən işlər görülmüşdür”.

A. Mollazadənin fikrincə, xaricdə yaranan təşkilatlar öz hesabına maliyyələşməlidir. Dövlət bu təşkilatlara ancaq məlumatların ötürülməsi və mədəniyyətin təbliğ edilməsi üçün müvafiq materiallar göndərilməsində yardım göstərə bilər: “Bu işə maddi imkanları yaxşı olan azərbaycanlıların cəlb edilməsi çox önəmlidir. Amma bəzi ölkələrin qanunvericiliyi buna imkan vermir. Azərbaycanın imkanları isə məhduddur. Bu səbəbdən dövlət hansısa məlumatların ötürülməsi, kitabların, disklərin göndərilməsi ilə məşğul ola bilər. Lakin dövlət xaricdə yaradılan təşkilatlara maliyyə yardımı etmir. Amma hər bir icma, hər bir diaspor qrupu öz fəaliyyətində əsasən öz daxili imkanlarından bəhrələnməlidir”.

Virtual dünya və diaspor quruculuğu

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü, professor Rasim Əliquliyevin sözlərinə görə, informasiyanın dünya bazarında ən qiymətli əmtəyə çevrildiyi hazırkı şəraitdə "virtual dünya"nın diktə etdiyi reallıqlar diaspor quruculuğu işinin keyfiyyətcə yeni prinsiplər üzərində həyata keçirilməsini obyektiv zərurətə çevirir. Bu baxımdan Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Xartiyasının qarşısında duran əsas vəzifələrdən biri də qlobal informasiya cəmiyyətinin təzahürü kimi meydana çıxan virtual dünyanın tərkib hissəsi olan virtual Azərbaycanın formalaşdırılması və inkişaf etdirilməsidir: “Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyinə təmin olunması istiqamətində qarşıda duran ən mühüm vəzifələrdən biri milli informasiya məkanını qloballaşdırmaq, həmvətənlərimiz arasında ortaq informasiya mühitinə çevirmək, milli-mənəvi dəyərlərin daşıyıcısı olan informasiya resurslarına çıxışı təmin etmək və bu sahədə mövcud olan problemləri həll etməkdir. Bu istəyə biz yalnız internet mühitində virtual Azərbaycan formalaşdırmaqla nail ola bilərik”.

Diaspor təşkilatları ictimai etimad qazanmalıdır

Diasporla İş Üzrə Dövlət Komitəsinin Təbliğat, informasiya və analitik təhlil şöbəsinin müdiri Elşad Miraləmin sözlərinə görə, komitənin gördüyü işlər göz önündədir. Diaspor sahəsində qarşıya qoyulan məqsədlərə nail olmaq üçün digər xalqların diaspor təşkilatları ilə əməkdaşlıq genişlənməli, milli maraqların müdafiəsi ilə bağlı həyata keçirilən layihə və tədbirlər daha sıx əlaqələndirilməlidir: “Azərbaycan həqiqətlərini dünyaya çatdırmaq, beynəlxalq ictimai rəyə təsirə nail olmaq üçün ilk növbədə diaspor təşkilatları ictimai etimad qazanmalıdırlar. İctimai etimad qazanmadan, baş verən hadisələrə, Azərbaycan həqiqətlərinə dünyanı inandırmaq çətindir. Diasporun bundan sonrakı vəzifəsi dünya ictimaiyyətində ictimai etimad və cəmiyyətdə inam yaratmaqla Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılmasından ibarət olacaqdır”.

Dünya azərbaycanlılarının lobbicilik fəaliyyətinə gəldikdə isə Elşad Miraləm bildirdi ki, bu işlə istər komitə, istər qeyri-hökumət təşkilatları (QHT), istərsə də hər bir azərbaycanlı məşğul ola bilər: “Dünya

ölkələrində Azərbaycan lobbisinin yaradılması Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Xartiyasında xüsusi qeyd olunub. Lakin lobbichilik elə bir sahədir ki, bu istiqamətdə görülən işləri hər zaman ictimaiyyətə açıqlamaq mümkün deyil. Amma onu deyə bilərəm ki, lobbichilik Azərbaycan diasporunun əsas, prioritet istiqamətlərindən biridir. Bu istiqamətdə istər dövlət qurumları, istərsə də QHT-lər müəyyən işlər görür. Görülən işlər nəticəsində xarici ölkələrdə güclü Azərbaycan diasporu və lobbisinin yaranacağını düşünürəm”.

“Dövlət-QHT-lər, dövlət- diaspor təşkilatları və dövlət-beynəlxalq təşkilatlar üçbucağına nail olmalıyıq”

Milli QHT Forumunun prezidenti Rauf Zeyni isə hesab edir ki, dünya azərbaycanlılarının 5 ildən bir bir araya yığılması, mövcud problemlərin müzakirəsi üçün çox önəmlidir. O, bizə açıqlamasında Azərbaycan həqiqətlərini dünya ölkələrinə çatdırma bildiyimizi qeyd edərək dedi ki, bununla yanaşı ən böyük problemlərdən biri dünya azərbaycanlılarının xarici ölkələrdə olan təşkilatlarının həmin ölkələrin ərazisində ictimai-siyasi proseslərə lazımı səviyyədə inteqrasiya oluna bilməməsidir: “Təşkilatlarımız yaşadıkları ölkələrin ərazisində fəaliyyət göstərən beynəlxalq təşkilatlarla, QHT-lərlə sıx əməkdaşlıq etmirlər. Bu prosesi gücləndirmək, diaspor əlaqələrini genişləndirmək məqsədilə bir çox ölkələrin QHT-ləri ilə diaspor fəaliyyətini uzlaşdırmaq fikrindəyik”.

Müsahibimiz deyir ki, QHT-lər böyük bir dünyəvi hərəkətdir və onların böyük tribunaları var: “Əgər biz Azərbaycan həqiqətlərini dünyaya çatdırmaq istəyiriksə, önəmli olan təşkilatların tribunalarından istifadə etməliyik. Təəssüflər olsun ki, düşmənlərimiz bizdən önə düşüb, artıq bu tribunaldan istifadə edirlər. Biz də öyrənməli və bu tribunalara yaxınlaşmalıyıq. Diaspor təkəcə Novruz bayramı, soyqırım, matəm günlərinin keçirilməsi ilə kifayətlənməməlidir. Diaspor fəaliyyəti vahid bir mərkəzdən idarə olunan, eyni zamanda bütöv Azərbaycan, milli maraqlar uğrunda mübarizə aparən mobil, çevik, beynəlxalq standartlara uyğun fəaliyyət göstərən bir qüvvəyə çevrilməlidir. Bunun üçün diasporla səfirliklər arasında münasibətlər də tənzimlənməlidir”.

R. Zeyni dünya azərbaycanlılarının maliyyə imkanlarının 350 milyard dollar səviyyəsində götürüldüyünü deyərək, bu məbləğin neçə faizinin diaspor və lobbichilik fəaliyyətinə ayrılmasının məlum olmadığını dedi. O qeyd etdi ki, diaspor quruculuğu, lobbichilik və dünya azərbaycanlılarının həmrəyini təmin etmək üçün “dövlət-QHT-lər, dövlət-diaspor təşkilatları və dövlət-beynəlxalq təşkilatlar” üçbucağı çərçivəsində çalışmaq lazımdır. Bunun üçün isə xarici ölkələrdə Azərbaycan evlərinin tikilməsi də vacib işlərdən olmalıdır.

Sonda onu da qeyd etmək istəyirik ki, gələn il Bakıda “Eurovision” mahnı müsabiqəsinin keçiriləcəyi ölkəmizin xarici ölkələrdə hər cəhətdən təbliğatı üçün böyük bir şansıdır. Buna türk diasporunun təmsilçisi, diaspor sahəsində böyük təcrübəsi olan, Qüzey Hollandiya Əyalət Məclisinin üzvü, Hollandiyanın VDV Partiyasının nümayəndəsi, millət vəkili Köksal Görün fikirlərindən də əmin olmaq olar. Lobbichilik və diaspor sahəsində digər lazım gələn fəaliyyət növlərindən başqa, K.Gör diasporumuzun qlobal mədəniyyət müstəvisində ölkəmizin qazandığı bu böyük uğurdan yetərinəcə yararlanmasını olduqca zəruri məqam sayır: “Məsələn, hollandiyalılar Azərbaycanı yetərinəcə tanıyırlar. “Eurovision”un Azərbaycanda keçirilməsi böyük bir şansıdır. Bu fürsətdən

ölkələr arasında tanınmaq üçün yaxşı istifadə edilməlidir”. Müsahibin fikrincə, Qərbin böhranla mübarizə apardığı bir anda Azərbaycandakı iqtisadi inkişaf ən yaxşı şəkildə dəyərləndirilir. Biz də düşünürük ki, bu baxımdan Azərbaycan diasporu da dünyanın ən çox inkişaf etmiş ölkələrində ən yüksəklərdə olmağa can atmalı, bunun üçün yuxarıda qeyd edilən məsələlərin öhdəsindən gəlməlidir. Çünki diasporumuzun arxasında qüdrətli Azərbaycan dövləti, zəngin dəyərlərimiz və qədim mədəniyyət potensialımız dayanıb.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun keçirdiyi müsabiqəyə təqdim etmək üçün

Palitra.-2011.-15 iyul.-№74.-S.11.

Qüdrətli, inkişaf etmiş müstəqil Azərbaycan 50 milyon həmvətənimizin əsl istinad yeridir

E.Hacıahyev

Ümummilli lider Heydər Əliyev dünya azərbaycanlıları arasında milli birliyin və həmrəyliyin təmin edilməsi, Azərbaycan dövləti ilə dünya azərbaycanlılarının əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi, qarşıya çıxan problemlərin həllində səylərin birləşdirilməsi, Azərbaycan dilinin və milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunub saxlanması, inkişaf etdirilməsi istiqamətində misilsiz xidmətlər göstərmişdir. Ulu öndərdən sonra da Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunun daha da artırılması, müxtəlif ölkələrdə dilimizin, tariximizin, mədəniyyətimizin yüksək səviyyədə təbliği, Ermənistanın təcavüzkarlıq siyasətinin ifşası, bədnam erməni lobbisinə qarşı sistemli və ardıcıl əks hücumun təşkil məsələləri başlıca vəzifələr kimi qarşıya qoyulmuşdur.

Dünya azərbaycanlılarının Bakı şəhərində keçirilən I və II qurultayları diaspor quruculuğu işinə yeni nəfəs verməklə, ən əlamətdar hadisələrdən biri kimi yadda qalmışdır. Həmin qurultayların keçirilməsində məqsəd diaspor quruculuğu istiqamətində görülmüş işləri dəyərləndirmək, habelə xaricdə yaşayan soydaşlarımızın üzləşdiyi bəzi problemləri, yaşadıqları ölkələrin siyasətinə təsir imkanlarını öyrənmək, onların tarixi Vətənlə daha geniş əlaqələrinin qurulmasına xidmət edən tədbirlərin hazırlanmasını təmin etməkdən ibarət olmuşdur. I və II qurultaylar dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan soydaşlarımızın və həmvətənlərimizin müstəqil Azərbaycan Respublikası ilə əlaqələrinin daha da möhkəmləndirilməsi, dünya azərbaycanlıları arasında birliyin, həmrəyliyin təmin olunması, habelə Azərbaycan icmaları, cəmiyyət və birliklərinin fəaliyyətinin gücləndirilməsi və əlaqələndirilməsi üçün şərait yaratdı.

2002-ci ildə Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması xaricdəki Azərbaycan cəmiyyətlərinin, birliklərinin və dərnəklərinin fəaliyyətinin vahid mərkəzdən koordinasiyasına, habelə onların dövlət qayğısı ilə əhatə olunmasına geniş imkanlar verdi. Dövlət komitəsinin yaradılması dünya azərbaycanlılarının konsolidasiyasında, diaspordan lobbiyə doğru inkişafında yeni bir mərhələnin başlanğıcını qoydu. Komitə qısa müddətdə dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan soydaşlarımızın azərbaycançılıq ideyası və Azərbaycan dövləti ətrafında birləşməsi istiqamətində xeyli iş görməyə müvəffəq oldu.

Ulu öndərin layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyev də diaspor və lobbi quruculuğuna mühüm məsələlərdən biri kimi yanaşır. Ötən 8 ildə bununla bağlı ardıcıl və sistemli tədbirlərin həyata keçirilməsini təmin edən Prezident İlham Əliyev müxtəlif ölkələrə səfərləri çərçivəsində soydaşlarımızla keçirdiyi görüşlərdə milli diaspor təşkilatlarının vahid, mütəşəkkil qüvvə kimi təşkilatlanması zərurətini önə çəkmiş, onun ideoloji-siyasi konturlarını müəyyənləşdirmişdir. Dövlət başçısı müasir dövrdə bu sahəyə xüsusi diqqət ayırmadan xarici siyasətdə ciddi uğur qazanmağın qeyri-mümkünlüyünü çıxışlarında da dəfələrlə vurğulamışdır.

16 mart 2006-cı il tarixdə keçirilmiş II qurultayda Azərbaycan diasporunun mövcud vəziyyəti müzakirə edilmiş, bu sahədə çalışan təşkilatların fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi işinin təkmilləşdirilməsi, ölkə həqiqətlərinin, xalqımıza qarşı törədilmiş terror və soyqırımı aktları ilə əlaqədar çoxsaylı faktların dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasının daha müasir metodlarının hazırlanması, digər xalqların diaspor təşkilatları ilə

əlaqələrin gücləndirilməsi məsələləri xüsusilə önə çəkilmişdir. Yüksək mütəşəkkillik və ruh yüksəkliyi ilə başa çatan qurultayın nəticəsi kimi Azərbaycan diasporunun fəaliyyət konsepsiyasının hazırlanması barədə qərarın qəbul edilməsi, dünya azərbaycanlılarına müraciətin, habelə Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü ilə bağlı xüsusi bəyanatın, işğal olunmuş ərazilərdə tarixi abidələrimizin, mədəni irsimizin dağıdılması ilə bağlı beynəlxalq təşkilatlara müraciətlərin və digər sənədlərin qəbulu istər təbliğati, istərsə də səmərəli əks-hücumun təşkili baxımından böyük əhəmiyyətə malikdir.

Bu ayın 5-də Bakı şəhərində keçirilən Dünya azərbaycanlılarının III qurultayı da mühüm hadisə kimi uzun müddət yaddaşlarda qalacaqdır. Prezident İlham Əliyev qurultayda proqram xarakterli çıxış edərək ayrı-ayrı ölkələrdə məskunlaşmış azərbaycanlı diaspor təşkilatlarının səylərinin birləşdirilməsi, dövlətimizi xaricdə daha yaxından tanıtdırmaq üçün müxtəlif tədbirlər həyata keçirməyə çağırmışdır. Son 8 ildə iqtisadi tərəqqi və demokratikləşmə xəttini milli inkişafın dəyişməz formulu kimi önə çəkən dövlət başçısı İlham Əliyev respublikamızın qlobal siyasi arenada müsbət imiclə tanınmasından, regional və beynəlxalq iqtisadi əməkdaşlıq mərkəzinə çevrilməsindən geniş bəhs etmişdir. Azərbaycanın ərazisindən keçən enerji dəhlizlərinin təkcə ölkəmizin deyil, eyni zamanda region dövlətlərinin də inkişafına öz müsbət təsirini göstərdiyini qeyd etmişdir.

Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac boru kəmərinin işə düşməsi, Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərinin reallaşması mövcud iqtisadi potensialımızı daha da artırır. Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyində mühüm yerə malik olacağı artıq heç kəsdə şübhə doğurmur. Enerji strategiyamızın uğurla həyata keçirilməsi daha yeni layihələrin üzərində işlənilməsinə vacib edir. Hazırda Xəzər dənizi-Qara dəniz-Baltik dənizi arasında regional əməkdaşlıq üzərində iş gedir. Bu layihənin də gerçəkləşdirilməsi layihədə iştirak edən ölkələrin iqtisadi imkanlarının daha da artmasına gətirib çıxaracaqdır. Bütövlükdə Azərbaycanın güclənməsi ölkəmizə olan marağı artırmaqla yanaşı, beynəlxalq və regional əməkdaşlıq sahəsində bundan sonra da onun aparıcı rola malik olacağını deməyə əsas verir.

Azərbaycanın zəngin enerji resursları həm ölkəmizin iqtisadi potensialını gücləndirir, həm də regional əməkdaşlıqda çox mühüm rol oynayır. Tikilib istifadəyə verilmiş neft kəmərləri Azərbaycan neftini dünya və Avropa bazarlarına çıxarır. Respublikamız qlobal miqyasda artıq qaz ixrac edən ölkəyə çevrilib, öz enerji problemlərini uğurla həll edib. Regional əməkdaşlıq müstəvisində həm nəqliyyat, həm də enerji sektorundakı təşəbbüslərin artırılması isə daha böyük uğurlara gətirib çıxaracaqdır.

Tərəfdaş ölkələrlə birləşən neft və qaz kəmərləri Azərbaycana təchizat marşrutlarını şaxələndirməyə, iqtisadi və sosial tələbatlarımızı ödəməyə, iqtisadi və siyasi islahatları daha sürətlə aparmağa imkan yaradır. Azərbaycanın enerji siyasəti ölkəmiz, xalqımız və bütöv region üçün böyük fayda verir. Ölkəmizin Avropa İttifaqı ilə enerji sahəsində əməkdaşlığı, "Cənub dəhlizi" çərçivəsində nəzərdə tutulan layihələr daha böyük perspektivlərə yol açacaqdır.

Dünya miqyasında əsas enerji mənbələrinə nəzarət uğrunda rəqabətin gücləndiyi, enerji təhlükəsizliyi məsələsinin ciddi şəkildə gündəmə gəldiyi indiki şəraitdə respublikamızın bu sahədə öncül mövqelərə çıxması faktı artıq danılmaz reallıqdır. İndi Azərbaycan qazı İran, Rusiya, Türkiyə, Gürcüstan, Yunanıstan, İtaliya kimi

ölkələrə ixrac edilir. Eyni zamanda, rəsmi Bakı "Azərbaycan-Gürcüstan-Rumıniya İnterconnector", "Nabukko" kimi global enerji layihələrinin reallaşdırılmasında əsas söz sahiblərindən biri kimi çıxış edir.

Əldə olunan yüksək makroiqtisadi nailiyyətlər Azərbaycan rəhbərliyinin düzgün iqtisadi siyasət xətti yürütdüyünü təsdiqləyir. Azərbaycanın böyük qaz hasilatçısı ölkəsinə çevrilməsi yeni ixrac imkanlarının artmasına və buna müvafiq olaraq daha irimiqyaslı layihələri reallaşdırmağa imkan yaradır. Xəzərin zəngin karbohidrogen ehtiyatlarının daha böyük həcmdə dünya bazarlarına çıxarılması ölkəmizin iqtisadi potensialını gücləndirməklə qarşıda yeni perspektivlərə yol açır. Prezident İlham Əliyev Dünya azərbaycanlılarının III qurultayında demişdir: "Ulu öndər Heydər Əliyevin neft strategiyası çərçivəsində irəli sürdüyümüz təşəbbüslər gözəl nəticələrini verməkdədir. Azərbaycan çox uğurlu enerji siyasəti aparır. Enerji təhlükəsizliyi məsələlərinə gəldikdə, son aylar daha çox Azərbaycanın adı çəkilir və bu da təbiidir. Çünki Azərbaycanda görülən işlər və infrastruktura qoyulan vəsait bu gün yeni vəziyyətin yaranmasına gətirib çıxarmışdır. Biz bundan sonra da bu siyasətə sadıq qalacağıq. Azərbaycanın inkişafı təkə iqtisadi addımlarla məhdudlaşmamalıdır. Biz istəyirik ki, bütün istiqamətlərdə ən qabaqcıl texnologiyalar, ən qabaqcıl təcrübə Azərbaycanda tətbiq olunsun və insanların yaşayış səviyyəsi ildən-ilə artsın. Buna nail olmaq üçün bütün imkanlar vardır. Bizim düşünülmüş strategiyamız vardır və taktiki addımlarımız da çox uğurludur. Azərbaycan nə xarici, nə daxili siyasətdə, nə də icra etdiyi proqramlarda bir dəfə də olsun səhv etməmişdir. Hesab edirəm ki, bunun nəticəsində bu gün ölkəmizin dünyadakı hörməti böyük dərəcədə artmışdır".

Azərbaycan Prezidenti iqtisadiyyatın birqütblü inkişafını yolverilməz hesab edərək respublikanın neft gəlirlərindən asılılığının aradan qaldırılması istiqamətində ardıcıl addımlar atır. Dövlətimizin başçısı iqtisadi inkişafa yalnız neft amili hesabına nail olmağı məqbul saymır, tarazlı və davamlı tərəqqi naminə qeyri-neft sektoruna xüsusi diqqət yetirilməsi vacibliyini önə çəkir. "Biz öz siyasətimizi elə aparmalıyıq ki, guya, Azərbaycanda neft yoxdur. İqtisadiyyatın bütün sahələrində və ilk növbədə qeyri-neft sektorunda mövcud strukturlar inkişaf etdirilməlidir. Biz yalnız bu yolla Azərbaycanı hərtərəfli inkişaf etmiş dövlətə çevirə bilərik" deyən dövlət başçısı neft gəlirlərini digər strateji sahələrə yönəltməklə qeyri-neft sektorunun, istehsal sahibkarlığının, sənayenin inkişafına, infrastrukturun müasirləşməsinə çalışır. Bu siyasət neftdən asılılığı azaltmaqla ölkədəki dinamik iqtisadi inkişaf tempini sabit saxlamağa imkan verən fundamental əsasların yaradılmasını nəzərdə tutur. Prezident İlham Əliyev bu əvəzsiz təbii sərvətin ixracından qazanılan böyük vəsaitlərin, ilk növbədə insan faktorunun inkişafına yönəldilməsini, elmi-texniki tərəqqinin son nailiyyətlərinin tətbiqi yolu ilə dayanıqlı milli inkişafın təmin edilməsini zəruri sayır.

Yeni neft strategiyasının uğurları bu gün artıq hər bir vətəndaşın həyatında hiss edilir və Azərbaycanın davamlı yüksəlişinə geniş imkanlar açır. Bir çox dövlətlərdə global böhranın mənfi təzahürlərinin hələ tam aradan qalxmadığı şəraitdə Azərbaycanda son illərdə müşahidə olunan yüksək artım tempi ilk növbədə qeyri-neft sektoruna, regionların inkişafına qayğı siyasətinin real nəticəsidir. Hökumətin son 8 illik iqtisadi siyasətində regional inkişaf məsələlərinə xüsusi diqqət yetirilməsi, bölgələrin tərəqqisinə yönəlmiş dövlət proqramlarının, fərman və sərəncamların imzalanması məhz bu reallığa əsaslanmışdır. Regionların inkişafına 2004-cü ildən

etibarən bütün maliyyə mənbələri hesabına 15,5 milyard dollar, o cümlədən 2010-cu ildə 3,4 milyard dollar məbləğində investisiya yönəldilmiş, bunun sayəsində yüzlərlə əhəmiyyətli layihə icra olunmuşdur.

Ölkə rəhbəri Dünya azərbaycanlılarının III qurultayında demişdir: "Son yeddi il ərzində ölkə iqtisadiyyatı üç dəfə artmışdır. Yəni ümumi daxili məhsul 300 faiz artmışdır. Bu da dünya praktikasında analoqu olmayan bir təcrübədir. Siyasətimizin təməlində insan amili dayanıb və bir neçə il əvvəl elan edilmiş "Biz neft kapitalını insan kapitalına çevirməliyik" şüarı bu gün reallaşır. Bunun nəticəsində iqtisadiyyatımızın bütün istiqamətlərində bir canlanma və inkişaf görürük. Maliyyə imkanlarımız genişlənir. Azərbaycanda çox böyük quruculuq işləri aparılır. Azərbaycana xarici və daxili investisiyalar qoyulur. Təkcə keçən il ölkəmizə 16 milyard dollar sərmayə qoyulmuşdur. Ümid edirəm ki, bu il bu rəqəm daha da böyük olacaqdır".

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin inamla davam etdirdiyi yeni neft strategiyasının nəticəsi olaraq müstəqil respublikamız nəinki enerji müstəqilliyini təmin etmiş, eyni zamanda Avropanın enerji təhlükəsizliyinin başlıca təminatçılarından birinə çevrilmişdir. Bunun nəticəsi kimi ölkəmizin dünya miqyasında geosiyasi önəmi və beynəlxalq nüfuzu yüksəlmişdir.

Azərbaycan.-2011.-17 iyul.-№154.-S.3.

“ABŞ-nın bütün şəhərlərinin icra strukturları ilə yüksək səviyyədə əlaqələr yaradılır”

Son beş ildə Amerikada Xocalı soyqırımını rəsmən tanıyan şəhərlərin sayı artıb

Məhəmməd Tağıyev

İstənilən dövlətin ən qiymətli sərvəti, onun insan resursları ilə hesablanır. Əgər ölkə vətəndaşları yüksək səviyyədə təhsil alıb, milli adət-ənənələrinə sadıq qalırsa, o dövləti heç kəs tapdalayıb, keçə bilməz. Bu baxımdan Azərbaycan xalqını xoşbəxt hesab etmək olar. Dünyanın hansı tərəfində yaşamasından asılı olmayaraq, azərbaycanlılar daim dövlətlərinin həqiqətləri uğrunda yorulmadan mübarizə aparırlar. Təbii ki, burada dövlətin indiki və keçmiş vətəndaşlarına sahib çıxması da böyük əhəmiyyət kəsb edir. Hər hansı azərbaycanlı yaşadığı yerdən asılı olmayaraq, çətin anlarında doğma Azərbaycanının ona arxa durduğunu hiss edirsə, demək o, sona qədər məhz bu dövlət üçün çarpışacaq.

Arxada qoyduğumuz 20 il dövlətimiz, xalqımız üçün kifayət qədər mürəkkəb, çətin şəraitdə keçib. Ərazilərimizin işğalından tutmuş, dünyada xoşagəlməz xalq kimi qarşılanmağımıza qədər hər şeylə rastlaşmışıq. Amma qazandıqlarımız da az olmayıb. Ən böyük sərvət olan müstəqilliyimizi çətin də olsa qazandıq. Təbii ki, bunun bədəli də ucuz olmadı. Amma hazırda bu o qədər də əhəmiyyətli deyil. Əvvəla, itirdiklərimizin heç biri ilə razılaşmamışıq. İkincisi verdiyimiz qurbanların müqabilində güclü, ləyaqətli xalq olduğumuzu bütün dünyaya sübut etdik.

Hazırda dünyada Azərbaycanın vuran qolu hesab olunan diasorumuz da məhz bu məqsədə xidmət edir. Bir müddət öncə Bakıda baş tutan Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı bu baxımdan çox faydalı idi. Dövlət başçısının xaricdə yaşayan həmvətənlərimiz qarşısında etdiyi çıxış da onların Azərbaycan üçün nə qədər doğma, eyni zamanda əhəmiyyətli olduğunu sübut etdi. Bu əslində geniş coğrafiyaya yayılmış 50 milyonluq azərbaycanlıların yumruq kimi birləşib, eyni mövqedən çıxış etməsini göstərdi.

Bu dəfə ABŞ-da fəaliyyət göstərən diasorumuzun fəaliyyətindən, bu günə kimi gördükləri işlərdən bəhs edəcəyik. Heç kəsə sirr deyil ki, dünyada ən güclü erməni diasporu məhz ABŞ-da formalaşmışdır. Hətta inkişaf o səviyyəyə çatıb ki, onlar konqresin daxilinə belə nüfuz edirlər. Bu baxımdan orada fəaliyyət göstərən cəmiyyətlərimizin, təşkilatlarımızın üzərinə çox böyük məsuliyyət düşür.

Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayında iştirak edən Amerika Azərbaycanlıları Şəbəkəsinin İcraçı Direktoru, siyasi elmlər doktoru Adil Bağirovun verdiyi hesabat güclü erməni diasporunun arxivlərə keçmək üzrə olduğunu deməyə əsas verir. O, II Qurultaya qədər ABŞ-da yaşayan həmvətənlərimizin pərakəndə şəkildə müdafiə olunduğunu bildirdi. Bu isə əleyhimizə kampaniya aparan düşmənlərimizin daha güclü olması təəssüratını yaradırdı. Amerika cəmiyyəti haqlı tərəf kimi məhz erməniləri görürdü. Amma II Qurultaydan sonra Azərbaycan diasporunun fəaliyyəti hücum strategiyası üzərində quruldu: “Bu ermənilər üçün gözlənilməz oldu. Onlar uzun müddət müdafiə olunan Azərbaycan diasporunun birdən-birə əks-hücuma keçəcəyini gözləmədilər. Ən önəmli olan cəhət bu strategiyanın eyni vaxtda ABŞ-nın bütün ştatlarında tətbiq olunması idi. Bu bizə bir çox

mətləbləri aydınlaşdırdı. Bu günə qədər erməni diasporunu güclü edən, özümüzün müdafiə olunmağımız ilə bağlı imiş. Son beş ildə bu mif tamamilə dağıldı. İkincisi pərakəndə halda sərəpələnmiş cəmiyyətlərin, təşkilatların koordinasiya olunub, birləşməsi idi. Uzun müddət bu təşkilatlar arasında ziddiyyətlər, fikir ayrılıqları var idi. Bunun aradan qaldırılmasında Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayının böyük əhəmiyyəti oldu. Məhz həmin müzakirələrdə səsələnən fikirləri əsas götürüb 2007-ci ildə ABŞ-nın bütün ərazisində fəaliyyət göstərən təşkilatların, cəmiyyətlərin rəhbərləri ilə bir araya gəlib, hamımızı eyni vaxta məlumatlandara biləcək bir qurum yaratmaq qərarına gəldik. Tam əminliklə demək olar ki, Amerika Azərbaycanlıları Şəbəkəsinin yaradılması ilə ABŞ-dakı Azərbaycan diasporunun qarşısında yeni səhifə açıldı. Məhz bundan sonra erməni diasporunu divara sıxışdırdıq. Çünki artıq onların hansı addımlar atacağını gözləmədik. Əksinə onlar özləri səksəkə içində bizim gözlənilməz addımlarımızdan özlərini sığortalamaq yollarını axtarmağa başladılar. ABŞ-dakı Azərbaycan diasporunun ən önəmli cəhətlərindən biri də rəhbər şəxslərin hamısının yüksək təhsil almaları ilə bağlıdır. Doktorlar, professorlar, alimlər, təcürbəli diplomatlar diasporun əsas beyin mərkəzləridir. Bu ilk vaxtlardan bizim məqsədimiz idi. Və çox şükürlər ki, buna nail olduq”.

A. Bağırovun sözlərinə görə, günlər keçdikcə ABŞ-nın bütün şəhərlərinin icra strukturları ilə yüksək səviyyədə əlaqələr yaradılır. Azərbaycan diasporunun rəğbət qazanmasının əsas səbəblərindən biri bütün fəaliyyətlərin sırf qanun çərçivəsində həyata keçirilməsidir. Bu isə nəzərdə tutulan tədbirlərin nəinki maneəsiz keçirilməsinə imkanlar yaradır, həm də yerli qurumlar tərəfindən dəstəklənir:

“Əsas məqsədimiz ABŞ-nın ən yüksək yerlərinə nüfuz etmək, Azərbaycan həqiqətlərini olduğu kimi onlara qəbul etdirmək, iki ölkə arasındakı əlaqələri daha da inkişaf etdirmək, yaydığımız bəyanatların, fikirlərin nüfuzlu media orqanlarında təhlilinə nail olmaqdır. Bu yolda qarşımıza çıxan bütün maneələri uğurla dəf edirik. Artıq bir neçə dəfə ən nüfuzlu qəzetlər bizim işlərimiz barədə yazıb. Hesab edirəm ki, bu böyük uğurdur”.

O, bu günə qədər görülmüş işlər barədə də geniş məlumat verdi. Bir il ərazində Amerika Azərbaycanlıları Şəbəkəsi ABŞ konqresinə, siyasətçilərinə, nüfuzlu şəxslərinə Azərbaycan həqiqətləri ilə bağlı 200 mindən çox məktub göndərüb və bunların hamısına cavab məktubları alıblar. İsmarıclar əsasən Dağlıq Qarabağ münəqişəsi, erməni yalanlarının ifşası, inkişaf edən Azərbaycanın prespektivləri və s. sahələri əhatə edib. ABŞ-ın ən nüfuzlu qəzetlərində, jurnallarında təxminən 80-ə yaxın məqalə çap olunub. Bunlar da əsasən erməni yalanları, Azərbaycan həqiqətləri və diasporla bağlı olub. Yazılan məqalələrin böyük əksəriyyətinə Amerika cəmiyyəti güclü reaksiya verib.

Qısa müddət ərazində yaranmasına baxmayaraq Amerika Azərbaycanlıları Şəbəkəsi rəsmən tanınıb. Demək olar ki, bütün şəhərlərdə şəbəkənin qolları yerləşir. Hər hansı bir tədbirin keçirilməsi bütün cəmiyyətlərə, təşkilatlara eyni vaxtda çatdırılır və işlər mərkəzdən kordinasiya olunur. Bunun məntiqi nəticəsidir ki, Amerika Azərbaycanlıları Şəbəkəsi rəsmən erməni diasporuna qarşı mübarizə aparən ən fəal təşkilat kimi qəbul olunub.

Təsadüfi deyil ki, 2009-cu ildən başlayaraq 31 Mart soyqırımını ABŞ cəmiyyətində geniş təbilğ olunmağa başlanıb. Və bunun qarşısını almaq üçün erməni diasporu heç nə edə bilmir. Bununla paralel olaraq Xocalı soyqırımının da daim gündəlikdə olması, artıq real nəticələr verməkdədir. Artıq Xocalı soyqırımını ABŞ-ın dörd

ştatında rəsmən tanınıb. Bütün bunlar yaxın gələcəkdə Xocalı soyqırımının ABŞ konqresinə çıxarılacağına və öz adalətli qiymətini alacağına ümidlər yaradır.

Azərbaycan diaspor tarixində ilk dəfə olaraq ABŞ-da Qarabağ Fondu yaradılıb. Hazırda bu fondun digər ölkələrdəki diaspor təşkilatlarımız ilə əlaqələndirilməsi müzakirə olunur. Bundan başqa tez-tez işğal olunmuş ərazilərimiz, orda məhv edilən abidələrimiz, qəbristanlıqlarımız, erməni vəhşiliyini geniş əks etdirən jurnallar, broşürlər buraxılır.

Nəzərə almaq lazımdır ki, bütün bunlar son beş il ərzində mümkün olub. Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı növbəti beş ildə daha böyük işlərin görülcəyinə ümidlər yaradır.

Paritet.-2011.-19-20 iyul.-№77.-S.10.

İlhan Aküzüm: "Türkiyə 80 milyon Azərbaycan sevdalısının vətənidir"

Söhbət etdi: Xalid Niyazov

Türkiyənin ilk və hələlik sonuncu azərbaycanlı naziri ilə tanışlığımızın tarixi çox da böyük deyil. Elə o vaxt - iki-üç il əvvəl, İstanbulda da diqqətimi çəkən ətrafındakıların xüsusi rəğbətlə - sayın bakanım - deyə müraciət etdiyi İlhan bəyin son dərəcə sadəliyi, təvazökarlığı, kübar davranışı oldu. Azərbaycanın böyük dostu, əski millət vəkili və Türkiyə-Azərbaycan parlamentlərarası dostluq qrupunun rəhbəri Şamil Ayrım onu - İlhan Aküzüm gəncəli balasıdır, Sarı Ələkbərin nəvəsi, mənim əqrəbamdır, - deyə təqdim etmişdi.

Qəzetimizin Gəncəbasar müxbiri, qədim Nizami yurdunun tədqiqatçılarından biri Əhməd müəllim vaxtilə yazılarımın birində adı keçən Sarı Ələkbəri Azərbaycanda ilk müstəqil dövlətin qurulmasında əməyi olan adamlardan biri kimi tanıtmışdı. Bu ailə sonralar sovetlərin repressiya siyasətinin qurbanlarından biri olmuş, kəşməkəşli sürgün taleyi yaşayaraq sırası hələ də seyrəlməmiş qeyrətli insanların köməyi sayəsində qaçıb Türkiyəyə pənah aparmışdı.

Dünya azərbaycanlılarının III qurultayında iştirak edən İlhan bəylə söhbətə qurultay təəssüratlarından öncə bu ailənin şəcərəsi ilə bağlı nə az-nə çox, düz 90 ilin o tayında qalaraq şərəfli bir nəslin tərcümeyi halına çevrilən xatirələrdən eşidib-bildiklərini söyləməsini xahiş edirəm. Və elə bəri başdan qeyd edirəm ki, ömrünün altıncı onilliyini geridə buraxmış, Türkiyə boyda bir ölkənin siyasi mübarizə burulğanlarında və idarəetmə işlərində bişib püxtələşmiş bu adam hər dəfə alovu sovulub közün ümidinə qalmış ocaq misallı xatirələrini tərpətdikcə qəhərini boğmağı bacarsa da, gözlərində gilələnən damlalar xiffətini "xaincəsinə" ələ verirdi.

İlhan Aküzüm 1947-ci ildə Qarsda anadan olmuş, ilk təhsilini Ankara Bozqurd ibtidai məktəbində almış, Türk Təhsil Dərnəyi Ankara kollecində davam etdirmişdir. 1973-cü ildə Ankara İqtisadi və Ticari Elmlər Akademiyasının xarici ticarət və turizm bölümünü bitirmişdir. Əsgərlik xidmətini başa vurduqdan sonra bir müddət TPAO və Türk Standartları İnstitutunda çalışmışdır.

Ana Vətən Partiyasından XYII, XYIII və XXI dönəm Qars millət vəkili, XX dönəm Ankara millət vəkili seçilmişdir. Turqut Özal və İldırım Akbulutun baş nazirliyində Türkiyənin turizm naziri, Məsud Yılmazın kabinetində İdman və gənclər məsələləri üzrə dövlət naziri olmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin 4 iyul 2011-ci il sərəncamı ilə xalqlar arasında dostluğun möhkəmləndirilməsi və Azərbaycan diasporunun inkişafı sahəsindəki xidmətlərinə görə İlhan Aküzüm "Tərəqqi" medalı ilə təltif edilmişdir.

Yazın əvvəlində,

Gəncə çölündə...

- Özüm Qars doğumluyam. Nəslimiz kökəncə türk, əsil-kökümüzün ana qolu Gəncədənir. Azərbaycanda ilk demokratik dövlət süquta uğrayandan sonra qırılanımız qırıldı, tutulanımız tutuldu, başı əlində olanlar da qaçıb Türkiyəyə sığındı.

Anam Gəncəli Sarı İmamqulu oğlu Ələkbərin qızıdır. Bir qədər irəli gedərək deyim ki, atamın babası İsgəndər bəy o vaxt Qarsda yaşaya-yaşaya İstanbuldakı osmanlı türkləri ilə gizli əlaqələr qururdu. Qars isə, bildiyiniz kimi, həmin dövəmdə rusların idarəçiliyində idi. İsgəndər bəyi həbs edib Qazaxıstana sürgün edirlər. Sarı Ələkbərin adamları o vaxt Gəncədə qatari saxlayıb İsgəndər bəyi qaçırırlar. O vaxtkı Gəncə general-qubernatoru və Azərbaycanın səhiyyə naziri Xudadat bəydən bir sənəd alıb tam bir il qonaq saxlayırlar.

Gəncədəki Xəlfəli məhəlləsinin adlı-sanlı nəsillərindən olan Sarı Ələkbər ötən əsrin əvvəllərində Azərbaycanda azadlıq ideyalarının ilk qaranquşlarından sayılan "Difai" milli təşkilatının üzvü olmuş, sonralar Gəncə Milli Komitəsinin rəhbərliyində təmsil olunmaqla onun zərbə dəstələrindən birinə başçılıq etmişdir. İmkanlı adam olan Sarı Ələkbər yerlilərinin yaddaşında həm də bir xeyriyyəçi, el-obasının xeyrinə-şərinə yarayan səxavətli, cəmərə adam kimi qalıb.

Müstəqil Azərbaycan Sarı Ələkbərin arzusu, məqsədi idi. Amma kommunistlər Gəncə üsyanını boğandan sonra ciddi təqib olunan Sarı Ələkbər üç övladından yalnız birini - on yaşlı İsmayılı götürməyə macal taparaq, Gürcüstan vasitəsilə Türkiyəyə keçməyə müvəffəq olur. Bolşevik hökuməti onun ailəsinə rəhm etmədi; arvadı Cəvahir xanımı, oğlu Qulu və qızı Brilyantı Qazaxıstana sürgünə göndərdi.

- O vaxtlar anamın nənəsi, yəni Sarı Ələkbərin anası - mən gəlinimi və nəvələrimi qürbət yerə tək buraxa bilmərəm - deyib, onlara qoşulur və doğma torpağından min kilometrərlə uzaqda - Aral sahillərində də vəfat edir.

Qulu dayımın səkkiz yaş olanda xeyirxah adamların köməyi sayəsində anam və nənəmlə birlikdə sürgündən qaçıb min bir əziyyətlə Gəncəyə yetişirlər. Burada bir vaxtlar onların evində xidmətçilik etmiş adamların yanında, kənddə yaşamış, hətta başqa adla məktəbə getmişlər. Günlərin birində dərs vaxtı müəllim demişdir ki, aramızda xainlərin övladı var, Sarı Ələkbərin uşaqları burdadır. Görünür, kimlərsə məsələdən hali olubmuş. Onları dərhal məktəbdən qovurlar. Onların suçu nə idi? Vətənpərvər, millətçi, ölkəsini azad və müstəqil görmək istəyən bir insanın övladı olmalarını?!

Günlərin birində birisi gəlib nənəmə deyir ki, mən Sarı Ələkbərdən xəbər gətirmişəm, o sizi gözləyir, qaçırmaq üçün fürsət arayır. Nənəm öncə inanmır. Bunun onları yaxalayıb yenidən sürgünə göndərmək fitnəsi olduğunu düşünür. Lakin sonradan bu xəbər təsbiti gəlir və Naxçıvan üzərindən qaçmaq planı hazırlanıb həyata keçirilir. İqdırda onları qarşılayıb, bir evə gətirirlər və orada illərin ayrılığına son qoyulur.

Atam Qarsın çox önəmli ailələrindən birinin nümayəndəsi idi, 30 yaşında millət vəkili seçilmişdi. Amma Sarı Ələkbərin qızı olduğuna görə həmişə masanın başında anamı otuzdurardı. Bayramlarda hamı anamın əlini öpüb xeyir-duasını alardı. Hələ uşaqlıq, sonralar isə ağım kəsəndən gördüyüm, müşahidə etdiyim ailəmizdəki nəhayətsiz, ulvi bir Azərbaycan sevgisi olub. Nəinki qəlbimiz, gözümüz, sözüümüz, evimiz də bu sevgi ilə dolu idi. Bacım Türkan, Gül, indi Türkiyənin çox nüfuzlu bir elm adamı olan qardaşım professor Turan və mənəm üçün bu sevgi bir qədər əflatuni olsa, vətən söhbətləri böyüklərin söylədikləri və bizim də xüsusi maraqla dinlədiyimiz xatirələrdən o tərəfə adlamasa da, görünür irsi, genetik xarakter daşıya bildiyi üçün tarixi vətən sevgisi

hisslərimizə həmişəlik hakim kəsilmişdir. Yaxşı yadımdadır, atam hardansa, hansı yollarsa Türkiyədə də böyük coşqu ilə sevilən Rəşid Behbudovun bir valını əldə etmişdi. Ona yüzümü deyim, beş yüzümü deyim, bəlkə min dəfə qulaq asmışdıq. O ecazkar səs hər dəfə - Yazın əvvəlində, Gəncə çölündə, Çıxıbdı yenə də dizə lalələr - oxuyanda anam dolmuş gözlərini o taya dikib sanki uşaqları ayırdığı həmin yerlərə bir də qayıdaraq - Bizim Gəncəmizdən oxuyur - deyərdi.

Sarı Ələkbərin ailəsi öz qabiliyyət və fərasəti sayəsində Türkiyədə böyük nüfuz qazanmışdı. Qarsda tanınmış iş adamı olan Sarı Ələkbər 1956-cı ildə vəfat edir. Onun nəslı Sarıyal soyadını götürərək onu Türkiyənin məşhur soyadlarından birinə çevirir.

Demokratik Azərbaycandan müstəqil Azərbaycana

Gözlərini Xəzərin yüngül gilavərin hər nəfəsindən cilvələndikcə gah gümüşü, gah da zümrüd rəng alan ləpələrindən çəkməyən İlhan bəy deyir:

- Qarsda Aküzüm deyilən bir yer var. Azərbaycandan qaçanlar gəlib oraya sığınmışdılar. Soyadımızı da oradan götürmüşük. Yeddi arxa-dönənimizi tanıyırdıq. Atam ötən əsrin 50-ci illərində millət vəkili olmuşdur. Savadlı hüquqşünas, tanınmış vəkili idi. El içində böyük nüfuzu olduğu üçün hardasa bir 20-25 il Qarsdan millət vəkili seçildi. O vaxtlar Türkiyədə ilk Azərbaycan mədəniyyəti dərnəyini yaradıb rəhbərlik etmişdir. O vəfat etdikdən sonra dərnəyə rəhbərliyi növbə ilə əmilərim davam etdirmişlər. Çünki bu işi heç vaxtla sönməyə qoymaq olmazdı. Əmilərimin hər biri Türkiyənin bir önəmli vəzifəsində çalışırdı; biri Konya şəkər fabrikinin, birisi Kırıkkale maşınqayırma zavodunun direktoru idi, digəri çox nüfuzlu vəkili idi. Ancaq həmin dərnək 90-cı ilə qədər Türkiyədə Azərbaycanla ilgili yeganə dərnək olaraq qaldı. 1991-ci ildə Azərbaycanın müstəqilliyini böyük sevincə qarşıladıq. Əgər həmin gündə dərnəyimizin fəaliyyətinin hədəfi Azərbaycanın müstəqilliyini əldə etməsi idisə, indən belə bütün qayğılarımız bu müstəqilliyin möhkəmlənməsi ilə bağlı idi. Yadımdadır, 1985, ya 86-cı ildə Azərbaycanla bağlı bir tədbir təşkil etmişdik. O vaxtkı Baş nazir Turqut Özal məni aradı. O vaxt mən millət vəkili idim və partiyanın rəhbər heyətində təmsil olunurdum. Soruşdu ki, nə ilə məşğulsan? Dedim, hər il düzənlədiyimiz tədbirdəyəm. Dedi ki, qarşılayın, gəlirəm və sizə bir sürprizim də var. Gəldi. Yanında məşhur Naim Süleymanoğlu vardı, çoxlu televizionçu vardı. Əlamətdar idi ki, məhz Azərbaycanla bağlı bir mərasimdə bütün dünyaya Naim Süleymanovun Türkiyəyə qayıtdığını bəyan etdilər.

1983-cü ildə ANAP-ın üzvü olaraq millət vəkili seçildim. O vaxtdək uzun müddət atam millət vəkili idi. O, vəfat etdikdən sonra əmilərim məsləhət gördülər ki, bu fəaliyyəti mən davam etdirim. Özal da məni istədi. Çox gənc idim, 36 yaşım vardı. Həmin dövrdə ANAP təkbəşinə iqtidar qurmuşdu. Elə ilk qurultayda məni partiyanın rəhbər heyətinə daxil etdilər. Kabinet formalaşanda turizm naziri vəzifəsini də mənə tapşırıdılar. Rəhmətlik Özal mənim xətrimi çox istəyirdi və bütövlükdə Azərbaycana böyük sevgisi olan insan idi. Həmişə deyərdi ki, bax, görərsən, İlhan, Azərbaycan əvvəl-axır müstəqilliyinə qovuşacaq. Və belə bir gün gəlib yetişdiyi zaman məni ürəkdən təbrik etdi. - Bütün Azərbaycan xalqının gözləri aydın!, - dedi. 1991-ci ildə Azərbaycan müstəqilliyini bəyan edən kimi Baş nazir Özal Nazirlər Kabinetini dərhal topladı, gözləri dolmuş halda bu şad müjdəni verdi və

bununla da Azərbaycanın müstəqilliyini tanıyan ilk dövlət Türkiyə oldu. Ancaq bəzi əndişələri də vardı. Bu müstəqilliyin də ilk demokratik Azərbaycanın taleyini yaşaya biləcəyindən narahat idi. Doğrudan da, həmin ərəfədə Azərbaycanda çox mürəkkəb olaylar yaşandı. 1993-cü ildə qatıldığımız bir tədbirdəki fasilə zamanı, o vaxt Turqut Özal artıq Prezident idi, cümhurbaşkanımız mənə dedi ki, İlhan, artıq Azərbaycandan yana çox rahatam, oraya elə bir adam gəlir ki, ölkənin müstəqilliyinə təminatı olmasa, bu addımı atmaz. Təbii ki, həmin vaxt Azərbaycandakı hadisələr diqqətimizdə idi və hörmətli Heydər Əliyevin həmin çətin günlərdə Azərbaycanın müstəqilliyinin məsuliyyətini boynuna götürməsi fəvqəladə şücaət idi. Həqiqətən də, arzularımız çin oldu və Azərbaycan qısa bir zaman içərisində bugünkü səviyyəsinə gəlib yetişdi.

Bəri başdan deyim ki, hər bir türk vətəndaşının qəlbində bir Azərbaycan sevdası var. Mən bunu uzun müddət millət vəkili, nazir olmuş, Anadolunu qarış-qarış gəzmiş birisi kimi deyirəm.

Sonralar Azərbaycan-Türkiyə əlaqələri iki ölkə arasındakı qardaşlığın, əməkdaşlığın ən gözəl, yaddaqalan nümunələrini qoydu ortaya. Ulu öndər Heydər Əliyev həmin münasibətlərə yeni nəfəs verdi. Bir millət, iki dövlət - fəlsəfəsi ilə dünyaya müstəsna, tarixi və əbədi bir birliyin örnəyini çatdırdı. Payızda Azərbaycanın müstəqilliyinin 20 yaşı tamam olur. Bu tarix həm də ölkələrimiz arasındakı diplomatik münasibətlərin təvəllüd günüdür. Lakin mənəvi bağlantılarımızın gerçək tarixi daha uzaqlara gedir, onların təməli siyasi-diplomatik sənədlərlə deyil, daha möhkəm, keyfiyyətli və əbədi "materialla" xalqlarımızın arzusu və istəyi, genetik qan yaddaşı ilə hörülmüşdür.

Dəvətlişi olduğum Dünya azərbaycanlılarının III qurultayında ölkəmizi təmsil edən nümayəndələrdən biri dedi ki, Türkiyədə yaşayan üç milyon azərbaycanlıdan biridir və bununla fəxr edir. Bəli, azərbaycanlı olmaq ulu öndər Heydər Əliyevin dediyi kimi, hər bir azərbaycanlı üçün qürur və iftixar mənbəyidir. Ancaq öz çıxışında həmin fikrə vacib bir mənə təshih verdi. Anadoluda, şimalı-cənublu Azərbaycanda, eləcə də dünyanın dörd bir guşəsində yaşayan azərbaycanlılar da türkdürlər, türk soyludurlar və Azərbaycan üçün taleyüklü önəm daşıyan bütün məsələlərdə 80 milyonluq türkün də hər biri azərbaycanlıdır. Bütün dünyanın bunu bilməsi vacibdir. Bu sevgi Atatürklə başlamışdır və bir kimsənin ona xətdər yetirməyə gücü yetməz.

İstisna etmərik ki, bu gün çevrədəki bəzi ölkələr, müəyyən geosiyasi güc mərkəzləri zaman-zaman Türkiyə-Azərbaycan münasibətlərində müəyyən soyuqluq yaratmağa çalışmışlar. Elə Ermənistanla sərhədlərin açılması məsələsində də belə bir aqibət yaşandı. Ancaq Azərbaycanın milli mənafehləri gözlənilmədən belə bir işin baş tuta bilməsi ehtimalı əvvəlcədən sıfıra bərabər idi. O vaxt toplantılardan birində çıxış edərkən dedim ki, ölkənin Prezidenti və Baş nazirlə danışmışam, onlar bu işə müşahidə etməzlər. Onlar edərsə, dövlət etməz. Dövlət edərsə, böyük türk xalqı bu işə yol verməz. Bu, manifestdir, dəyişdirilmə mexanizmi olmayan bir qanundur.

Hörmətli Prezidentimiz İlham Əliyevin də qurultayda vurğuladığı kimi, Azərbaycan barış tərəfdarıdır, bütün münaqişələrin yalnız sivil çözümlə yolunu qəbul edir. Fəqət, torpaq məsələsində heç bir güzəştdən söhbət gedə bilməz. Biz Azərbaycan sevdalılarının, yəni tək kökəncə deyil, şüur, qəlb etibarilə də Azərbaycanın yanında, ona bağlı olan dostların, insanların başlıca vəzifəsi bu haqq işində soydaşlarımıza dəstək verməkdir. Bu yolda bütün güc və imkanlarımızı səfərbər etməliyik. Mübarizənin yeni mərhələsinə daha böyük əzm, səy və qətiyyətlə qədəm qoymalıyıq.

Cənab Prezident çıxışında bir narahatlığını da dilə gətirdi, dedi ki, bəzi ölkələrdə səfirliklərlə diaspor arasında anlaşılmazlıqlar yaşanmaqdadır, diaspor təşkilatları arasında əlaqə zəifdir. Bu isə səylərimizi hücum diplomatiyası istiqamətində yönəltməyə mane olur. Xahiş etdi ki, belə hallara son qoyulsun. Çünki biz ölkə daxilində də, xaricdə də bir yerdə olmalıyıq. Birlik olmasa, biz güclü ola bilmərik. Mən də hesab edirəm ki, hər cür umu-küsünü bir yana qoyub bu gün üçün yeganə ümummillə məsələ olan Qarabağ, işğal altında olan torpaqlarımızın taleyi barədə düşünməli və hərəkət etməliyik. Həmişə, hər yerdə demişəm və bir daha qəzetinizin mənə verdiyi imkandan istifadə edərək bəyan edirəm: - Bizlər Azərbaycanın ərazi problemi, haqq işinin dünyaya çatdırılması, lobbi yaradıcılığı məsələləri ilə məşğul olmalıyıq. Azərbaycanın daxili işləri bizim nə haqqımız, nə də həddimizdir. Biz ilk növbədə həddimizi bilməliyik. Hər hansı bir hüququ haqq etmək üçünə ortaya iş qolmalıyıq. Allahın köməkliliyi ilə yaxın zamanda Türkiyədə bütün azərbaycançı qüvvələri bir çətir altında toplayacaq işlər başlayacağıq.

"Hər gəlişimdə yeni bir Azərbaycan gördüm"

- Azərbaycanın iç işlərindən söz düşmüşkən, bir vacib məqama da toxunmaya bilmərəm. Bəli, bu gün Azərbaycan xalqının inanıb seçdiyi Prezidenti ölkəni məharətlə idarə edir, xalqın güc və dəstəyinə söykənərək ortaya çıxan problemləri müdrikliklə çözüür, siyasi və iqtisadi inkişafı tənzimləyir. Bu gün Azərbaycanın kiçik bir Qafqaz ölkəsi miqyaslarından çıxaraq dünyaca tanınmış, qabaqcıl iqtisadiyyatı, böyük mədəniyyət və incəsənəti, çağdaş dəyərləri, beynəlxalq imici olan bir dövlətə çevrildiyini hamı iqrar etməkdədir. Son illər Bakıda keçirilən ən müxtəlif toplantılar da bu ölkənin qüdrət və nüfuzunun, tolerantlığının daha bir əyani nümayişinə çevrilmişdir. Elə Dünya azərbaycanlılarının III qurultayının dəvətliiləri sırasından istər Bakıya ilk dəfə təşrif buyurmuş qonaqlar, istərsə də sonuncu qurultaydan sonra bu şəhərə ayağı dəyməmiş soydaşlarımız gördüklərindən heyrət və heyranlıqlarını gizlədə bilmirdilər. Səslənən xoş sözlər bir azərbaycanlı kimi qürurumu oxşayırdı. Bəli, bu gün inkişafın Azərbaycan fenomenindən bəhs etmək mümkündür. Ulu öndər Heydər Əliyev Azərbaycanın insan kapitalından sonra ikinci ən qiymətli neməti olan nefti, qazı insanların rifahının, ölkənin inkişafının xidmətinə qoymağı bacardı. Həmin xətt hörmətli İlham Əliyev tərəfindən böyük yetənəklə, qiymətli çəllərlə davam etdirilir.

Çoxları, bu sırada yerli adamlar da var, bu cür sıçrayışın sürətinə alışa bilmirlər. Paytaxtın, əyalətin, bunu televiziyaadan davamlı izləyirik, siması günbəgün dəyişir. Mərhum Turqut Özalın dönəmində Türkiyədə də belə idi. Bu cür yüksək sürətə görə onu qınayanlar da tapılırdı. Amma sonradan ortadakı nəticəyə zamanın fəvqündən boylandıqda, bu "tələskənliyin" bəhrəsinə nəzər saldıqda hər şeyi anladılar və şükranlıqlarını ifadə etdilər. Azərbaycanda da belədir. Prezident İlham Əliyev böyük idarəçi, müdrik dövlət xadimi və praqmatik düşüncəli insan kimi məhz indi, bu an zamanın Azərbaycanın xeyrinə işlədiyini görür və bu imkandan ölkəsinin, xalqının, millətinin xeyrinə maksimum yararlanmağa çalışır. Bu gün beynəlxalq aləmdə gücsüz tərəflə hesablaşmırlar, olsa-olsa, anlayış verirlər. Bunun tam əksi olaraq Azərbaycan dünyaya demokratiyasını inkişaf etdirən, Avropanın

enerji təhlükəsizliyi siyasətinə töhfəsini verən, bəşər mədəniyyətini zənginləşdirə biləcək kifayət qədər potensialı olan zəngin bir ölkə kimi açılmaqdadır.

Bütün bunlar bizlərin - Azərbaycanı səmimi məhəbbətlə sevən insanların qürurunu oxşayır. Və tam əminliklə söyləyirəm: Azərbaycanın bu günü və sabahı tək Türkiyədəki etnik azərbaycanlıların deyil, 80 milyonluq türkiyəlinin, türk vətəndaşının arzusudur.

Azərbaycan. - 2011. – 27 iyul. - № 162. - S. 6.

Azərbaycan diasporu lobbçiliyə doğru inamla addımlayır

Söhbəti qələmə aldı:

Rauf Əliyev

Mütəşəkkil və çevik diasporun, güclü lobbinin yaradılması uzunmüddətli bir proses olduğundan bu sahədə qarşıya çıxan problemlərin və həllini gözləyən taleyüklü məsələlərin müzakirəsinə həmişə ehtiyac duyulur. Bu mənada Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı tarixi əhəmiyyət kəsb edir. Dünyanın 42 ölkəsindən yüzlərlə nümayəndənin iştirak etdiyi qurultayda xaricdəki cəmiyyətlərimizin birgə fəaliyyət strategiyası müasir dövrün tələbləri istiqamətində bir daha müəyyənləşdirildi, Azərbaycanın haqq səsinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, mədəni irsimizin və tariximizin təbliği, soydaşlarımızın hüquq və azadlıqlarının qorunması, onların yaşadıkları ölkələrdə cəmiyyətə inteqrasiya məsələləri yenidən nəzərdən keçirilərək mühüm qərarlar qəbul edildi.

Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayının iştirakçıları Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin mötəbər tədbirdəki çıxışına diqqət çəkərək bildirlər ki, ölkə rəhbərinin tarixi nitqi qarşıya yeni vəzifələr qoymuş, xarici ölkələrdə yaşayan soydaşlarımızın təşkilatlanması və diaspor quruculuğu siyasətinin yeni mərhələsinin başlıca istiqamətlərini müəyyənləşdirmişdir. Dövlət başçısının tövsiyə və tapşırıqları Azərbaycan diasporunun yeni dövrdəki fəaliyyətinin ideoloji təməlini təşkil etməklə yanaşı, dünya azərbaycanlılarının birliyinin konseptual əsaslarının milli ideologiyası müstəvisində formalaşmasının tarixi-siyasi əhəmiyyətini daha dəqiq qiymətləndirmək imkanı yaratmışdır. Bu fikirləri bizimlə bölüşən Benilüks Azərbaycanlıları Konqresinin (BAK) fəxri prezidenti, Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin birinci vitse-prezidenti Sahil Qasimov belə hesab edir ki, Azərbaycan diasporu lobbçilik istiqamətində daha qətiyyətli addımlar atmaq əzmindədir. Sahil müəllim BAK-ın fəaliyyəti barədə ətraflı məlumat verərək dedi:

- Benilüks Azərbaycanlıları Konqresində üç Avropa ölkəsində - Belçika, Niderland, Lüksemburqda fəaliyyət göstərən müxtəlif coğrafi məkanlardan olan Azərbaycan və türk təşkilatları birləşib. Konqresdə həmçinin İraq Türkmənləri Məclisi də yer alır.

2006-cı ilin aprel ayında BAK-ın yaranması üçün təşəbbüs qrupu təşkil olundu və üstündən 6 ay keçdikdən sonra noyabr ayının 18-də BAK adlı yeni bir ictimai birlik Avropa ölkələrinin birində - Niderland Krallığında yarandı.

Qeyd edim ki, Niderland Krallığı Azərbaycan icmasının ən sıx və kompakt yaşadığı Avropa ölkələrindən biridir. Ərazi baxımından kiçik olan bu Avropa ölkəsində müxtəlif coğrafi məkanlardan olan 50 mindən çox azərbaycanlı yaşayır.

Bu icmaları birləşdirmək, təşkilatlandırmaq və fəaliyyətlərini mərkəzləşdirmək üçün Konqresin yaranmasına böyük ehtiyac duyulurdu. BAK-ın təsis olunmasının əsas və başlıca səbəblərindən biri məhz bu idi. Fəaliyyətimizdəki yeniliklərə gəlincə, hesab edirəm ki, ümumiyyətlə, BAK-ın əsas nailiyyətlərindən, uğurlarından biri budur ki, artıq azərbaycanlılar bu ölkələrdə etnik bir qrup kimi tanınır və qəbul edilir. Bu

ölkələrin rəsmi dairələri azərbaycanlıları etnik qrup kimi tanıyır, icma nümayəndələri kimi bizimlə sıx-sıx görüşürlər. Məsələn, Niderland Krallığında Parlament seçkilərində demək olar ki, bütün partiyaların nümayəndələri BAK rəhbərliyi ilə görüşməyə xeyli maraq göstərirdilər, BAK-dan seçkilərdə dəstək istəyirdilər.

Biz Azərbaycan həqiqətlərini, mədəniyyətimizi, tariximizi, öz dəyərlərimizi bu ölkələrdə təbliğ etməklə həm dövlətlərimizi, xalqlarımızı bir-birinə yaxından tanıdırıq, həm də bir körpü rolunu oynayırıq. Təbii ki, hər bir azərbaycanlı xaricdə öz dövlətini, millətini layiqincə təmsil etməlidir ki, xalqı barədə fikir yarada, ona hörmət bəslənməsinə nail ola bilsin. Qeyd etdiyim kimi, BAK yarandığı gündən etibarən Azərbaycan həqiqətlərini Avropada yayır, Dağlıq Qarabağ məsələsində yaşadığı ölkələrin ictimaiyyətini bilgiləndirir və erməni lobbisinə qarşı mütəşəkkil mübarizə aparır. BAK-ın 5 illik fəaliyyəti ərzində erməni diasporu üzərində onlarca qələbəmiz mövcuddur. Buna misal olaraq Suzan Kruqerin çəkdiyi "Ümid axırncı ölür" filminin satışa buraxılmaması, erməni rejissoru Hovanesyanın "Hərb və sülh insanların aqibəti" filminin Rotterdam İDFA film festivalından çıxarılması və bu filmin mükafatlandırılmasının qarşısının alınması, Utreçt Turizm Sərgisində ermənilərin stendlərindən dəfələrlə Qarabağa aid materialların çıxarılması, "Archax Fruit" adı altında Niderlandda satılan qida maddələrinin ifşa edilməsi və bu qida maddələrini idxal edən şirkət haqqında lazımi instansiyalara məlumat verilməsi, Amsterdam Universitetlərində "Qarabağ - Kosovo: bənzər tarix" disputlarında fəal və mütəşəkkil iştirak edərək bu müzakirələrin heçə endirilməsi, Brüsseldə Avropa Parlamenti qarşısında Xocalı ilə əlaqədar möhtəşəm nümayişlərin keçirilməsi, Rotterdam şəhərində Bakı küçəsinin yenidən açılması və bu küçədə rəsmi barelyefin qoyulmasını və sairəni göstərmək olar.

Bundan əlavə, BAK-ın digər ölkələrdəki Azərbaycan və Türk diaspor təşkilatları ilə xeyli sıx əlaqələri var. GUAM ölkələrinin diaspor təşkilatları ilə əməkdaşlıq münasibətləri mövcuddur. İngiltərədəki Kıbrıs Türkləri Konseyi, Avropa Türk Demokratları Birliyi, Amerikadakı, Rusiyadakı, Avropadakı bir çox təşkilatlar ilə sıx- sıx görüşür və təcrübə mübadiləsi aparırıq. Bəzi tədbirlərin eyni gündə, eyni vaxtda keçirilməsinə nail oluruq.

Benilüks Azərbaycanlıları Konqresi artıq bu ildən etibarən Avropa Birliyində akkreditə olunub və Azərbaycanın Avropa məkanına inteqrasiya olunması istiqamətində lobbiçilik fəaliyyəti göstərir. Belə hesab edirəm ki, dünyanın hər aparıcı ölkəsində Azərbaycana aid tarixi və incəsənət muzeylərinin açılması zəruridir. Çünki bu yolla mədəniyyətin təbliği və ölkənin tanıtılması işi daha yaxşı nəticələr verir. Təbii ki, digər təbliğat vasitələri də diqqətdən qaçmamalıdır. Məsələn, qəzet nəşri, radio və televiziya kanallarının açılması çox vacib məsələlərdir. Biz bu sahədə müəyyən irəliləyişlərə nail olmuşuq. Hazırda Benilüks Azərbaycanlıları Konqresinin mətbu orqanı mövcuddur, Konqresimizin radio və televiziya kanallarının da açılması üzərində işləyirik.

Mən sonda yenidən Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı barədə öz fikirlərimi bildirmək istərdim. Dünya azərbaycanlılarının və onların xaricdəki diaspor təşkilatlarının aparıcı nümayəndələrinin Bakıda bir araya gəlməsi, burada yeni fəaliyyət strategiyasının birlikdə müəyyənləşdirilməsi tarixi hadisədir. Dövlət başçımızın çıxışı bir daha göstərdi ki, Azərbaycan Respublikası diasporumuzun quruculuğu prosesinə xüsusi diqqət göstərir və bu sahəyə qayğısını əsirgəmir. Ölkəmizin iqtisadi cəhətdən gücləndiyi, diplomatik uğurlar qazandığı bir vaxtda biz - xaricdə yaşayan azərbaycanlılar da çalışmalıyıq ki, öz fəaliyyətimizlə Vətənimizin haqq işinə daha çox

dəstək verək. İnanıram ki, bu mənada Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı xaricdəki diaspor təşkilatlarımızın lobbçiliyə doğru inamla addımlamasına stimül verəcəkdir.

Xalq qəzeti. - 2011. – 28 iyul. - № 163. - S. 5.

"Diaspor təşkilatlarının üzərinə böyük məsuliyyət düşür"

Arye Gut: "İsraildəki soydaşlarımız Azərbaycanın maraqları uğrunda mübarizəyə hər an hazırdırlar"

İradə Cəlilova

Arye Gut (Rəşid Abdullayev) 1975-ci ildə Bakıda doğulub. 1999-cü ildə BDU-nun Beynəlxalq Münasibətlər fakültəsini bitirərək, orada iki il müəllim kimi çalışıb. 2000-ci ildə İsrailə köçən Arye Gut 2008-ci ildə Azərbaycan üzrə Bar İlan Universitetində doktorluq dissertasiyası müdafiə edib. 2007-ci ildən İsrail-Azərbaycan Assosiasiyasının Beynəlxalq əlaqələr departamentinin rəhbəridir. Hazırda İsraildə Cənubi Qafqaz və Türkiyə ilə bağlı İsrail televiziya və radiolarında siyasi şərhçi, eyni zamanda İsraildə yüksək texnologiya sahəsində layihə rəhbəri vəzifəsində çalışır.

Azərbaycanın yəhudi icmasının əsas hissəsini "İsrail-Azərbaycan" Beynəlxalq Assosiasiyası (AZİZ) təşkil edir. Bu qurum Azərbaycandan köçüb getmiş 60 min yəhudi vətəndaşını birləşdirir və müasir Azərbaycan reallıqlarını yəhudi cəmiyyətinə tanıtdırmaq baxımından heç də az rola malik deyil. AZİZ-in Beynəlxalq əlaqələr departamentinin rəhbəri Arye Gut "Ekspress"ə müsahibəsində Azərbaycan-İsrail münasibətlərindən danışdı.

- İsrail-Azərbaycan Assosiasiyasının yaranması hansı zərurətdən doğdu?

- AZİZ 4 ildə yaradılıb və onun yaranması elə də asan məsələ deyildi. Dünyada olan Azərbaycan diasporları arasında bizləri fərqləndirən odur ki, bizim təşkilatda azərbaycanlılarla bərabər yəhudilər də aktiv şəkildə iştirak edir. Hətta bəzən yəhudilərin azərbaycanlılardan daha aktiv olduğunu hiss etmək olur. Bizim əsas məqsədimiz və məramımız İsraildə Azərbaycan Respublikasının maraqlarını qorumaqdır. Azərbaycançılığın təbliği, milli maraqların qorunması, mədəniyyətimizi, tariximizi Azərbaycanın xarici ölkələrdəki diaspor təşkilatları dünyaya tanıtmalıdır. Biz də öz növbəmizdə öhdəmizdə olan vəzifələri sevə-sevə həyata keçiririk.

- Azərbaycan-İsrail münasibətləri haqda nə deyə bilərsiniz?

- Fəaliyyət üslubuna görə, mən İsrail elitası ilə tez-tez görüşməli oluram. Və xarakterik olaraq İsrailin siyasi, hərbi, ictimai xadimləri, adətən Azərbaycan və ikitərəfli əməkdaşlığın perspektivləri haqqında müsbət fikir söyləyirlər. Bu, sadəcə olaraq siyasi hörmət deyil. Dünyada iqtisadi böhranın davam etməsinə baxmayaraq, ötən il Azərbaycan-İsrail münasibətləri üçün tamamilə uğurlu oldu. Xüsusilə, iqtisadi və hərbi-texniki sahədə bir sıra irimiqyaslı sazişlər bağlandı, İsrailin, "Şikunu-Binuy" tikinti şirkəti ilə mühüm müqavilə imzalandı, ölkələrimiz arasında ticarət dövriyyəsi 4 milyard dollara çatdı ki, bu da ölkələrimizi strateji tərəfdaşlara çevirən göstəricidir.

Digər tərəfdən, bu rəqəmlər heç də hamını sevindirmir: İsrail-Azərbaycan əməkdaşlığının möhkəmləndirilməsini istəməyən gizli və aşkar bədxahlar, təəssüf ki, kifayət qədərdir. Mən Azərbaycandan gedən İsrail icmasını və İsraildəki Azərbaycan icmasını təmsil edən "İsrail-Azərbaycan" Beynəlxalq Assosiasiyasının (İABA) nümayəndəsi kimi, dəfələrlə ölkəmizdə Azərbaycan səfirliyinin olmaması ilə bağlı sualları cavablandırmışam. Və hər dəfə də təkrar etmişəm ki, rəsmi Bakının xarici siyasəti, ilk növbədə, Azərbaycanın

özünün milli maraqlarına cavab verən konkret məsələlər üzərində qurulur. Belə bir vəziyyətdə rəsmi Bakını qətiyyətsizlikdə və xoş məramlı olmamaqda qınamaq daha asandır. Daha yaxşısı, küçə populizminə varmadan vəziyyət barədə pragmatik fikir yürüdərək təhlil etməkdir. Əslində, rəsmi Yerusəlimin çoxsaylı müraciətlərinə, Vaşinqtonun çağırışlarına və Amerikadakı yəhudi təşkilatlarının lobbiciliyinə baxmayaraq, İsrailə təxminən 20 il öncə tam diplomatik münasibətlərin qurulmasına dair müqavilə imzalamış Azərbaycan Respublikası hələ də ölkəmizdə öz səfirliyini açmayıb. İlk növbədə, İranla kifayət qədər mürəkkəb və ziddiyyətli münasibətləri gərginləşdirmək istəməməsinə görə İsraildə səfirliyin açıldığı təqdirdə, bu münasibətlər tamamilə dayandırılacaq. Bundan başqa, belə bir addım atmaqla Azərbaycan özü üçün taleyüklü məsələlərdə bir sıra müsəlman ölkələrinin dəstəyindən məhrum olmaq riski qarşısında qalır. Xüsusilə, söhbət Azərbaycanın 20% torpaqlarının işğalına səbəb olmuş Ermənistanla çoxillik hərbi qarşıdurmadan gedir. Digər tərəfdən, İsraildə Azərbaycan səfirliyinin olmaması, praktik olaraq, nə ölkələrimiz arasında iqtisadi əməkdaşlıq və ticarət dövriyyəsinin həcminə, nə də ölkələrimiz arasında siyasi dialoqun konstruktivliyinə təsir edir. Buna görə də, mən Azərbaycan-İsrail əməkdaşlığının az qala uğursuzluğa düşər olduğunu bağırən bəzi rusdilli "ekspert"lərin bəyanatlarını son dərəcə məsuliyyətsiz hesab edirəm.

- İsraildə yaşayan soydaşlarımızın durumu necədir?

- İsraildə 60 minə yaxın Azərbaycandan çıxmış insan yaşayır. Əhalinin əksər hissəsini dağ yəhudiləri və Avropa yəhudiləri təşkil edir. Eyni zamanda İsraildə 5-8 minə qədər etnik azərbaycanlılar da yaşayır. Onlar İsraildə yaşasalar da ürəkləri Azərbaycanla döyünür və Azərbaycanın maraqları uğrunda mübarizəyə hər an hazırdırlar.

- Təşkilatınız fəaliyyətdə olduğu 4 il müddətdə nə kimi işlər görə bilib?

- Az öncə də dediyim kimi, AZİZ 4 ilə yaxındır fəaliyyət göstərir və bu müddət ərzində İsrail dövlətinin hökumət qurumları, parlamenti, ictimai-siyasi dairələri, elmi-tədqiqat mərkəzləri, təhsil ocaqları, KİV-i ilə mütəmadi əlaqələr qurulub. Onu da qeyd etmək istərdim ki, İsraildə Azərbaycan səfirliyi yoxdur və biz bu baxımdan bu müqəddəs işi öz boynumuza götürmüşük. İsraildə Azərbaycan diasporunun fəaliyyətinin prioritet istiqamətlərindən birincisi iki ölkə arasında sıx siyasi əlaqələrin inkişafına təkan verməkdir. Bu xüsusda, bizim təşkilat müxtəlif nazirliklər, millət vəkilləri səviyyəsində qarşılıqlı səfərlərin həyata keçirilməsi istiqamətində iş aparır.

İkinci prioritet istiqamət Azərbaycan reallıqları haqqında İsrail ictimaiyyətinə geniş məlumat verməkdir. Bu müddət ərzində Azərbaycanın qədim və zəngin tarixi-mədəni irsi, ölkəmizin müstəqillik tarixi, 20 illik müstəqillik dövrü ərzində Azərbaycanın əldə etdiyi nailiyyətlər, eyni zamanda, Ermənistanın ölkəmizə qarşı təcavüzü və bu münasibətlərin həqiqətləri, Azərbaycanın regional liderliyi və siyasəti haqqında geniş məlumatların yayılması istiqamətində çoxsaylı tədbirlər həyata keçirilmiş, habelə bu mövzular İsrail mətbuatında əhatə olunub. Bu il Xocalı soyqırımını ilə bağlı yüksək səviyyədə anım tədbiri keçirdik.

- İsraildə lobbicilik fəaliyyəti necə inkişaf edib?

- Bizim lobbicilik fəaliyyətimizin nəticəsi olaraq, İsrailin Qarabağ problemi ilə bağlı mövqeyi birmənalıdır. 1992-ci ildə iki ölkə arasında diplomatik münasibətlərin qurulması ilə bağlı imzalanmış protokolda İsrail aydın

şəkildə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyib. Eyni fikir, həm İsrail Prezidenti Şimon Peresin və İsrailin XİN başçısı Avigdor Libermanın Azərbaycana səfərləri zamanı öz əksini tapıb. Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin tarixi, onun həqiqətləri, habelə hazırkı danışıqlar prosesi və münaqişənin nizamlanmasına dair ölkəmizin mövqeyi barədə İsrail dövlətinin rəhbərliyi, hökuməti, parlamenti, ictimai rəyə təsir göstərən liderlərinin, araşdırma mərkəzlərinin, ümumilikdə ictimaiyyətinin mütəmadi olaraq məlumatlandırılması, həmçinin onlarda bu münaqişə ilə əlaqədar düzgün təsəvvürün yaradılması Azərbaycan diasporunun fəaliyyətinin prioritet istiqamətidir. Bununla bağlı İsrail mətbuatında da çoxsaylı məqalələr dərc edilmiş, eyni zamanda bir sıra tədbirlər, xüsusilə də İsrailin nüfuzlu universitetlərində mühazirələr təşkil edilib. Bu baxımdan, İsrail-Azərbaycan Beynəlxalq Assosiasiyasının rəhbəri Yosef Şaqalın Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən "Dostluq" ordeni ilə təltif olunması, İsraildə fəaliyyət göstərən Azərbaycan diasporu üçün əlamətdar hadisədir və eyni zamanda bizim fəaliyyətimizə verilmiş ən böyük dəstəkdir.

- Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayında da iştirak etdiniz. Düşüncələrinizi bilmək istərdim...

- Qurultayın hər bir azərbaycanlı üçün böyük önəmi və mənası olduğunu düşünürəm. Qurultayın dünyadakı bütün azərbaycanlıların vahid platformadan çıxışı, Azərbaycan diasporunun 5 illik hədəfləri, Azərbaycançılıq ideyasının dünyada daha da möhkəmlənməsi və digər önəmli cəhətləri var. Məncə, qurultay yüksək səviyyədə keçirildi. Qurultayın sonunda qəbul olunan qərarları dünya azərbaycanlılarının bundan sonrakı hərəkətlərini müəyyənləşdirən "Yol xəritəsi" də adlandırmaq olar. Qurultayda yaxın 5 il üçün fəaliyyət planı təsdiqləndi, xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən diasporların konkret vəzifələri müəyyənləşdi. Fəaliyyəti hücum taktikası üzərində qurmaq, xarici ölkələrin daxili siyasətinin faktoruna çevrilmək, dövlət və hökumət qurumlarında, qanunverici orqanlarında təmsil olunmaq əsas şərtlərdəndir.

- 11 ildir ki, Azərbaycandan kənardə yaşayırsınız. Bu illər ərzində Azərbaycan çoxmu dəyişib?

- Bir həqiqət var ki, hər dəfə Azərbaycana gələndə böyük dəyişikliklərin şahidi oluruq. Azərbaycanın siyasi və iqtisadi baxımdan daha da inkişafı, xalqın güzəranının yaxşılaşması, ordu quruculuğundakı müvəffəqiyyətlər, mədəniyyət və incəsənət sahəsindəki inkişafdan qürur duyuruq və fəxr edirik. Bütün bunlar bizi daha rahat, daha güclü və qüvvətli edir. Mən düşünürəm ki, Azərbaycan diasporu dünyanın bütün ölkələrində eyni fəaliyyət tempi ilə davam edərsə, Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması, dünya ölkələrinin Qarabağ problemini, 1 milyonluq qaçqın ordusunu tanıması nəticəsində çox qısa bir müddətdə işğal altında olan torpaqlarımızı geri qaytara bilərik. Düşünürəm ki, burada ən önəmli məsuliyyət məhz Azərbaycan diaspor təşkilatlarının üzərinə düşür.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə çap edilib

Qürbətdə kimliyimizi necə qorumalı?

Diaspor vətəndən nə istəyir, biz xaricdəki soydaşlarımızdan nə umuruq...

I yazı

Qəzənfər Həmidoğlu

Ta qədimlərdən xalq (onun bir qismi) Vətənə sığınmayıb qürbətə səpələnəndən (elə qədim yunan sözü "diaspor" da hərfi mənada "səpələnmə" deməkdir) gedənlərin gözü arxada qalıb, yurdda qalanlarsa baş alıb haralarasa gedən, qərrib yerləri özünə məskən edən soydaşlarından hal-əhval tutmağa, bir xəbər bilməyə çalışıb.

"Burada (vətəndə) qalanlar və oralara (xaricə) gedənlər", "bizlər və onlar", "millət və diasporu"... bunların hamısı BİZİK- Azərbaycanlılarıq. "Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Xartiyası"nın bəyan etdiyi kimi, Vətəndən kənarında olan hər bir kəs Azərbaycanın bir parçasıdır...

Bununla belə, mühacirət sanki bir millətin daxilində hansısa "etnoloji" (etnoqrafik) təmayül yaradır. Hər halda, vətəndəki cəmiyyətlə xaricdə yad etnosun əhatəsində yaşayan soydaşımızın düşdüyü mühit bambaşqadır.

Hazırda diaspor terminindən geniş istifadə edilsə də, onun mahiyyəti sonadək detallı araşdırılmayıb. Həmvətənlərimizin dünyanın müxtəlif ölkələrində məskunlaşması prosesi bir neçə əsr əvvəl başlasa da, Azərbaycanda "diaspor" anlayışı haqqında gerçək təsəvvürlərin yaranması son 15-20 ilin işidir. Elmi ədəbiyyata görə, fəaliyyət dairəsindən, məşğuliyyətindən və dini etiqadından asılı olmayaraq hər hansı bir etnosa aid adamların müəyyən zaman kəsiyində öz tarixi vətənlərindən kənarında məskunlaşmaları və ictimai fəaliyyəti bilavasitə diasporun formalaşması ilə nəticələnir.

"Azərbaycan diasporu" və ya "xaricdə yaşayan azərbaycanlılar" anlayışı "Xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı dövlət siyasəti haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda təfsir edilib. Qanuna əsasən, bu anlayış "Azərbaycan Respublikasının hüduqlarından kənarında yaşayan Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlarına və onların övladlarına, əvvəllər Azərbaycan SSR-nin və ya Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları olmuş və hazırda Azərbaycan Respublikasının hüduqlarından kənarında yaşayan şəxslərə və onların övladlarına, bu kateqoriyaya aid olmayan, lakin etnik, dil, mədəniyyət və ya tarixi əlaqələr baxımından özünü Azərbaycana bağlı və ya azərbaycanlı hesab edən şəxslərə aid edilir".

Gerçək olaraqsa, "diaspor formalaşması" mexaniki proses deyil və bunun öz "sualtı minaları" var. Vurğulamaq istədiyim mətləb bundan ibarətdir ki, öz dövləti sərhədlərindən kənarında yaşayan azərbaycanlının etnik mənsubiyyətini qoruması heç də asan deyil.

Etnos (etnik birlik) ümumi mədəniyyətə, ümumi dilə malik, özünü mənşəcə bir soydan olan digərləri ilə identifikasiya edən və başqa insan qruplarının üzvlərindən fərqləndirən insanların birliyidir. Təbii ki, etnosu təşkil edən insanlar cəmiyyətdə - sosial-iqtisadi, siyasi və s. ictimai münasibətlər sistemində yaşayırlar. Etnos və cəmiyyət bir-biri ilə bağlı olsalar da, çətin ki, onları eyniləşdirmək mümkün olsun - bunlar başqa-başqa

təzahürlərdir. Məsələn, bir etnos müxtəlif geososioloji orqanizmlərin (millətlərin) içərisində, yad etnik ərazidə yaşaya bilir. Cəmiyyəti tam təyin edən müasir geososioloji orqanizmin və ya millətin sərhədi isə dövlətin sərhədi ilə üst-üstə düşür, millətlə dövləti eyniləşdirir. Qürbətdəki etnik qrupun sosial-iqtisadi, siyasi struktur kimi çıxış etməsi isə mümkün deyil. Təbii ki, hansısa soydaşımız hansısa ölkənin siyasətçisi, deputatı ola bilər, lobbiçilik edə bilər, lakin hər halda bu, Azərbaycan cəmiyyətinin hadisəsi deyil.

Başlıca problemsə ondadır ki, öz vətəninə və ya doğma etnik ərazisindən kənarında yaşayanlar adətən assimilyasiyaya uğrayır, gec və ya tez məskunlaşdıqları yerin hakim etnosunun içində əriyirlər: tədricən doğma dilini, mədəniyyətini, sonrasa etnik mənsubiyyətini unutmağa meyl edirlər. Qürbətçilərin birinci nəslilə, ikinci-üçüncü nəslilə tamamilə fərqli dünyagörüşü sahibdirlər. Əgər birinci nəsildə etnik mənsubiyyət qalırsa, onun Vətən haqqındakı xatirəsi realdır, sonrakı nəsillər üçün bu, yalnız əcdadın vətəni haqqındakı xatirədir.

Məsələn, Almaniya mühacirət edən türklərin birinci-ikinci nəslilə üçün vətənlə bağlılıq sıx idi. Yetişməkdə olan üçüncü nəsil isə Almaniya cəmiyyətinə daha çox adaptasiya olunur, başqa dəyərlərə üstünlük verirlər. Əgər əvvəllər Almaniya yetişən gənc türk futbolçular tərəddüd etmədən Türkiyənin yığma komandasını seçirdilərsə, indi Almaniya komandasına üstünlük verirlər. Baxmayaraq ki, onların hamısı ikili vətəndaşlığa (həm Almaniya, həm Türkiyə) sahibdirlər.

Xatırladaq ki, Azərbaycandan xaricə ilk kütləvi axın ötən əsrin 20-ci illərində baş verib. 1918-ci il mayın 28-də qurulan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti 1920-ci ilin aprelində süquta uğradıqdan sonra Cümhuriyyətin qurucularının və tərəfdarlarının - əsasən müsavətlərin bolşeviklər tərəfindən ciddi təzyiqlərə və təqiblərə məruz qalması onları ölkəni tərk etmək məcburiyyətində qoymuşdu. O vaxtlar Azərbaycandan tərk edib Türkiyəyə və başqa ölkələrə yerləşənlərin birinci nəslinin Vətən həsrəti böyük idi, Məhəmməd Əmin Rəsulzadə, Ceyhun bəy Hacıbəyli və başqaları milli mücadiləni xaricdə də davam etdirirdilər. Həmin mühacirlərin ikinci-üçüncü nəslilə tədricən yerləşdikləri ölkələrdə assimilyasiyaya uğradılar, dillərini unudular.

Azərbaycanlıların ikinci kütləvi mühacirəti II Dünya müharibəsindən sonraya təsadüf edir. Müharibə zamanı əsir düşənlər və müharibədən sonra müxtəlif səbəblər üzündən Avropa ölkələrində məskunlaşan azərbaycanlılar qürbətdə sayımızı artırırsa da, Azərbaycan diasporunun inkişafında əsaslı mərhələ yarada bilmədi.

Təbii ki, istisnalar yox deyildi. Məsələn, 1949-cü il fevralın 1-də Ankarada "Azərbaycan Kültür Dərnəyi"nin təsis edilməsi dünyada Azərbaycan diasporunun təşkilatlanması sahəsində ilk addım oldu. 1956-cı ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə milli təhlükəsizlik naziri işləmiş Nağı bəy Şeyxzamanlının oğlu Saleh bəy Şeyxzamanlı ABŞ-da "Amerikanın Azərbaycan cəmiyyəti"ni təsis etdi. Hazırda bu cəmiyyətə Saleh bəy Şeyxzamanlının nəvəsi Tomris Azəri rəhbərlik edir.

Lakin bir daha vurğulayaq ki, 20-ci əsrin əvvəllərində və ortalarında Azərbaycandan xaricə böyük axın olsa da, diaspor formalaşdırmaq meylləri çox zəif, nailiyyətlərsə çox cüzdür.

Hazırda Azərbaycandan xaricə axının yeni mərhələsindəyik.

Cənubi Azərbaycandan İran islam inqilabından sonra son 30 ildə, Azərbaycan Respublikasındansa son 20 ildə xaricə ölkələrə mühacirət edilməsini nəzərə alsaq, Azərbaycan diasporu gəncdir, onun ikinci nəslilə indi-indi yetişir.

Bu baxımdan diaspor quruculuğunda mühacir nəsilləri ilə bağlı faktorların daim diqqətdə saxlanması mühüm önəmə malikdir. Bir daha vurğulayaq ki, Azərbaycan diasporu gəncdir, üzləşdiyi ciddi problemlərə və çətinliklərə rəğmən, mühacirlərimizin birinci nəsli hər zaman öz milli mənsubiyyətlərini qorumağa, tarixi Vətənlə əlaqələrini itirməməyə can atırlar. Və həmin nəsillə orqanik əlaqələr itirilsə, lazımi dəstək verilməsə, qürbətçilərimizin ikinci-üçüncü nəslini itirmək təhlükəsi ilə üzləşə bilərik.

Bu fonda həm Azərbaycan hökuməti, həm də xaricdə sayları 416-ya çatan diaspor təşkilatlarımızın mühacirətdə yetişməkdə olan soydaşlarımızla bağlı təhsil və mədəniyyət proqramları ortaya qoymalarına ehtiyac var.

Erməni diasporunun necə fəaliyyət göstərdiyi hamıya bəllidir. Məsələn, iyulun 11-dən İrəvanda erməni diasporu müəllimlərinin staj kursları başlayıb. Kurslarda 17 ölkədən (ABŞ, Rusiya, Türkiyə, Misir, İraq, Suriya və s.) 86 erməni dili müəllimi iştirak edir. Bu işlə Ermənistanın Təhsil Nazirliyinin beynəlxalq əlaqələr idarəsində xüsusi bölmə məşğul olur.

Qeyd edək ki, son 10 ildə dünyanın müxtəlif ölkələrində Azərbaycan icmalarının təşəbbüsü ilə bazar günü məktəbləri yaradılır. Onların maddi-texni bazasının gücləndirilməsinə, saylarının artırılmasına və müəllimlərinə Təhsil Nazirliyinin dəstək verməsinə ehtiyac var.

İki il əvvəl Diaspor Komitəsi virtual bazar günü məktəbinin yaradılması ilə bağlı iş apardığını bildirmişdi. Deyirdi ki, bu layihə sayəsində ölkə həududlarından kənarında yaşayan azərbaycanlı uşaqlar və gənclər müasir texnologiyaların köməyi ilə ana dilimiz, tariximiz, mədəniyyətimiz, coğrafiyamızla bağlı məlumat əldə edə biləcəklər. 2009-cu ildə layihə ilə bağlı hazırlığın başa çatacağı bildirilsə də, hələlik ondan bir xəbər yoxdur.

Digər tərəfdən, Almaniya da yaşayan soydaşımız, araşdırmaçı alim Rasim Mirzə diqqəti buna cəlb edir ki, azərbaycanlıların başqa xalqların diasporları içərisində assimilyasiya olunmaq təhlükəsi də var. Məsələn, Bakıdan gedən rusdilli azərbaycanlılar rus, Cənubi Azərbaycandan olan mühacirlər fars, bəzi soydaşlarımız isə qardaş və dost türk diasporlarının daxilində əriyirlər.

Diaspor məsələsinin başqa bir tərəfi qürbətdəki soydaşlarımızın vətəndən nə istəməsi, bizim onlardan nə ummağımızdır.

Azərbaycanın güclənməsi və bölgənin söz sahibinə çevrilməsi diaspor quruculuğu üçün geniş imkanlar açır. Azərbaycan rəhbərliyi də diaspor quruculuğunu ümummilli məsələ, dövlətin prioritetlərindən biri kimi elan edir.

"Dünyada yaşayan azərbaycanlıların bir vətəni var - o da Azərbaycandır! Dünyada yaşayan azərbaycanlıların arxasında Azərbaycan dövləti dayanır", - deyər prezident İlham Əliyev iyulun 5-də Bakıda keçirilən Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayındakı çıxışında bəyan edib.

Azərbaycan Respublikasının diaspordan gözləntiləri soydaşlarımızın yerləşdikləri ölkələrdə fəaliyyətlərini genişləndirməsi və gücləndirməsi, milli mənsubiyyətlərini və dəyərlərini qoruması, Azərbaycanı təbliğ etmələri, fəaliyyət göstərdikləri ölkənin Azərbaycanla əlaqələrinin inkişafına töhfə vermələri, həmin ölkələrin ictimai-siyasi həyatında aktiv rol oynamalarıdır. Azərbaycan diasporu xarici ölkələrin daxili siyasətinin faktoruna

çevrilməli, dövlət və hökumət qurumlarında, qanunverici orqanlarında təmsil olunmalıdırlar ki, söz sahibi kimi çıxış edə bilsinlər.

Bir çoxları hesab edirlər ki, diaspor dövlət köməyinə göz dikməklə fəaliyyət göstərməməlidir. Hər halda, yəhudi, erməni və ya yunan diasporlarında durum əksinədir, onların imkanları var ki, öz dövlətlərinə arxa çıxsınlar. Məsələn, erməni diasporu və lobbisi Ermənistanı himayə edir. Bizim diaspora gəldikdəsə, məsələ bir qədər fərqlidir. Azərbaycan dövləti dünyada yaşayan bütün azərbaycanlılara arxa durduğunu bəyan edir. Öz növbəsində diasporumuzun da vətəndən gözləntiləri az deyil.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə çap edilib

Ekspress.-2011.-29 iyul.-№135.-S.12.

"Belçikada Azərbaycan lobbisi yoxdur"

Ayhan Dəmirçi: "Azərbaycan diasporunun güclü olması üçün öncə birlik və bərabərliyi qorumaq lazımdır"

İradə Cəlilova

Ayhan Dəmirçi 1918-ci ildə İrəvandan Türkiyənin İğdır şəhərinə köçmüş bir ailənin övlədidir. O, 1960-cı ildə İğdırda dünyaya gəlib. İlk, orta və lisey təhsilini İğdırda alan Ayhan Dəmirçi bir müddət İzmir və Afyonda çalışdıqdan sonra 1980-ci ildə Belçikaya gedir və hazırda orada yaşayır. Azərbaycan Belçika Dostluq Cəmiyyətinin sədridir.

Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması istiqamətində Azərbaycan Belçika Dostluq Cəmiyyətinin də rolu danılmazdır. Cəmiyyətin sədri Ayhan Dəmirçi azərbaycançılığın təbliği, mədəniyyətimizin, incəsənətimizin Belçikada tanıtılması üçün az iş görməyib. "Ekspress"ə müsahibəsində A. Dəmirçi fəaliyyətdə olduqları müddət ərzində gördükləri işlər, üzləşdikləri problemlər, qarşıda duran vəzifələrdən danışib.

- Öncə istərdim ki, Azərbaycan diasporunun Belçikadakı vəziyyəti haqqında məlumat verəsiniz.

- Hesab edirəm ki, sizin qəzet vasitəsilə Belçikadakı Azərbaycan diasporunun problemlərini və hazırkı durumunu ictimaiyyətə açıqlaya bilərəm. Mənə bu imkanı yaratdığınız üçün sizə minnətdarlığımı bildirirəm.

Azərbaycan Belçika Dostluq Cəmiyyətini yaratmaqda məqsədimiz Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya tanıtılması, mədəniyyət və incəsənətinin, uğradığı haqsızlıqların, problemlərinin başlıca Avropa olmaqla dünyaya çatdırılmasından ibarətdir. Belçikaya gəldikdən bir neçə il sonra mədəni bərabərliyimizi qorumaq üçün, mədəniyyətimizi yaşatmanın vacib olduğunu nəzərə alaraq, dostlarla birlikdə bir dərnək yaratmaq qərarına gəldik. İlk dərnəyimizi 1982-83-cü illərdə Azərbaycan Mədəniyyət dərnəyi adı altında yaratdıq. Aradan bir neçə il keçəndən sonra Azərbaycanda demokratik xalq hərəkatı başladı. Bu hərəkatın bizə də böyük təsiri vardı. Belçikada da azərbaycanlılar arasında canlılıq yaranmışdı. 1992-94-cü illərdə saysız çətinliklərlə qarşılaşsaq da, məğlub olmadıq və fəaliyyətimizi güclə olsa da davam etdirdik. Bu dövrlərdə Azərbaycanda ruslar tərəfindən yaradılmış qarışıqlıqlar zamanı Avropa Azərbaycan dərnəklərinin bir yerdə təşkil etdiyi mitinqlərdə böyük fəallıq göstərərək, Türk dərnəkləri ilə bərabər çox böyük işlərə imza atmışdıq.

- Deyəsən, bir müddət təşkilatınızın işində fasilə yaranmışdı. Buna səbəb nə idi?

- Doğrudur, qarşımıza çıxan problemlərə görə bir ara dərnəyimizin fəaliyyətini dondurmaq məcburiyyətində qaldıq. 2001-ci ildə Belçikada Azərbaycançılıq ruhu yenidən canlanmışdı. Mən də 10 dostumla birlikdə Azərbaycan Belçika Dostluq Cəmiyyəti adı altında yeni bir təşkilat yaratmağa qərar verdim. Fəaliyyətə böyük həvəslə başlamışdıq. Təşkilatımız bir neçə il Bürükseldə fəaliyyət göstərdi. Bu zaman içində bir çox tədbirlər keçirdik. Xocalı soyqırımını mitinqləri, Novruz şənlikləri, milli günlərlə bağlı toplantılar keçirir, Belçikanın önəmli adamlarını dəvət edirdik. Elə bu dövrlərdə bəzi dostların cəmiyyətdən ayrılması səbəbilə, sıxıntılara düşdüm və cəmiyyətin fəaliyyətini davam etdirməsi üçün 2007-ci ildən etibarən indi yaşadığım şəhərə

Limburqa köçdüm. Elə həmin il də yeni idarə heyəti yaradaraq, dərnəyi aktivləşdirməyə başladım və 2008-ci il dekabrın 31-də cəmiyyətimizi rəsmiləşdirərək, Limburq-Azərbaycan-Belçika Dostluq Cəmiyyəti adı altında fəaliyyət göstərməyə başladım.

- Və Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması istiqamətində işləriniz gücləndi...

- Həqiqətən indi fəaliyyətimiz daha aktivdir. Belə ki, hər il Xocalı soyqırımı, 20 Yanvar, Novruz bayramı, Azərbaycanın Müstəqillik günü, mədəniyyət günlərini keçiririk. Onu da deyim ki, biz Avropa parlamentində bəzi iclaslar keçirməyə müvəffəq olmuşuq. İndi demək olar ki, bu tip fəaliyyətlərimiz adət halını alıb. Hər il Azərbaycanın tanınması üçün çox böyük tədbirlər, iclaslar keçiririk. Düzdür, ara-sıra çətinliklərimiz olur, amma daha yenilmirik, ancaq irəli addım atmaq üçün hərəkət edirik.

Bundan əlavə təşkilatımız erməni yalanlarını üzə çıxarmaq və Azərbaycan həqiqətlərini Avropada tanımaq istiqamətində də var gücylə çalışır. Buna misal olaraq, bu ilin ilk aylarında Avropa İttifaqında (Aİ) və digər yerlərdə bir neçə önəmli tədbirlər keçirmişik. "Human Rights Without Frontiers" Avropa Birliyində Xocalı faciəsi və Qarabağ müharibəsində 1 milyon məcburi köçkünümüzün vəziyyətlərinin yaxşılaşdırılması, ermənilərin maneçilik törətməsinə baxmayaraq, təşkilatımız tərəfindən bütün avropalılara çatdırılıb. Martın 17-də Avropa Parlamentində Azərbaycan Belçika Dostluq cəmiyyətinin təşkilatçılığı ilə, AP qurumunun üzvü İsmayıl Ərtuğun ev sahibliyi ilə Aİ və Azərbaycan münasibətlərində mədəniyyətlərarası dialoq adlı seminar keçirildi. 31 mart - azərbaycanlıların soyqırım günü, 8 mart 2011-ci ildə erməni snayperi tərəfindən öldürülən 9 yaşlı Fariz Bədəlova bağlı AP-nin önündə etiraz mitinqi keçirdik. Eyni zamanda, Xocalı faciəsi haqqında məlumatları 550 Avropa və Belçika parlamentlərinə ünvanlamışıq. Mənim fikrimcə, Avropa ölkələri arasında önəmli yeri olan Belçikada Azərbaycan diasporu lazımı qədər aktiv və çox bacarıqlıdır. Belçika və Azərbaycandakı bəzi sivil quruluşlarla birlikdə və buna əlavə olaraq Azərbaycanın Belçikadakı səfirliyi ilə dialoq münasibətində çalışaraq çox önəmli və həddən artıq önəmli və faydalı işlər görürük. Xüsusilə ötən ay Avropa Birliyi parlamentində keçirdiyimiz önəmli olan iki toplantı bütün dünyanın diqqətini Azərbaycan üzərində cəmləşdirdi.

- Lobbiçilik Belçikada hansı səviyyədədir?

- Təəssüf ki, Belçikada Azərbaycan lobbisi yoxdur. Əgər bizə dəstək verən olsa, bizim Azərbaycan lobbisi yaratmaq üçün böyük imkanlarımız və layihələrimiz var. Biz lobbiçilik fəaliyyətlərimizi Avropada yüksək idarəedicilər, parlamentarlar, jurnalistlər, rəsmi idarələr və sairə qurumlarla həyata keçirə bilərik.

- Belçikada nə qədər azərbaycanlı yaşayır?

- Belçikada yaşayan soydaşlarımızın sayı o qədər də çox deyil. Belə ki, burada Azərbaycandan gəlmiş 250-300 nəfər yaşayır. Türkiyədən gələnləri də nəzərə alsaq, burada 4000 azərbaycanlı var.

- Ümumiyyətlə, dünyada Azərbaycan diasporunun güclü olması üçün nə kimi işlər görmək lazımdır?

- Hər zaman bildirdiyim kimi, Azərbaycan diasporunun güclü olması üçün ilk öncə birlik və bərabərliyi qorumaq lazımdır. Bütün rəsmi təşkilatlar birlikdə hərəkət etməli, bir dam altında toplanmalı, qarşılıqlı sevgi, hörmət anlayışı içində olmalı, şəxsi mənfəətləri üçün təşkilatlar qurmamalı, təşkilatlardan bu istiqamətdə istifadə edilməməli (unutmamaq lazımdır ki, uğurun ilk düşməni şəxsi mənfəəti güdməkdir), həyata keçirilməsi nəzərdə tutulan işlər, layihələr birlik içində qiymətləndirilməli, müzakirələr aparılmalıdır. Təşkilatlar, diaspor cəmiyyətləri

savadlı, məlumatlı, məsuliyyətli və fədakar insanlar tərəfindən idarə edilməlidir. Bu saydıqlarım nəzərə alınarsa, düşünürəm ki, Azərbaycan diasporu güclü olar və Azərbaycanın tanınması üçün mühüm işlər görə bilər. Onu da deməliyəm ki, sivil quruluşlar və dövlət idarələri qarşılıqlı dialoq və anlayış içərisində iş görməlidir. Unutmayaq ki, eyni gəminin içindəyik, bir-birinə şübhə ilə baxanların birlikdə işləməsi düzgün deyil. Belə münasibətlər davam edəcəyi təqdirdə Azərbaycan diasporunun inkişafından söhbət gedə bilməz.

- Azərbaycan Belçikadan necə görünür?

- Belçikanın Azərbaycan haqqındakı fikirləri və baxış tərzini keçmişə nəzərən xeyli dəyişib. Avropa Parlamentində keçirdiyimiz tədbirlərdə Azərbaycana qarşı olan baxışların tamam dəyişdiyini, yüksək səviyyədə olduğunu bir daha hiss etdim. Bildiyiniz kimi, əvvəllər Azərbaycana qarşı maraq yox idi. Azərbaycan dövlətinin və Belçikadakı Azərbaycan səfirliyinin uğurlu fəaliyyəti və buna əlavə olaraq təşkilatımızın diqqətli və aktiv işi, Azərbaycanı Avropa ölkələrinin nəzərində yetərincə ucaldıb. Düşünürəm ki, təşkilatımızın səyləri ilə Azərbaycan daha yüksək məqamlarda daha yüksək səviyyədə tanınacaq. Azərbaycançılığın təbliği, milli dəyərlər, mədəniyyətimiz keçirdiyimiz tədbirlərdə, şəhər bayramlarında, bələdiyyələrə aid olan toplantılarda daha çox həyata keçirilir. Biz bu sahədə böyük işlər görürük. Bu arada onu da qeyd edirəm ki, bu ilin sonuna kimi Bürüksel meydanında Türk və Azərbaycan təşkilatı olaraq incəsənət və mədəniyyət günü keçirməyi də düşünürük.

- Son olaraq, demək istədikləriniz varmı?

- Demək istərdim ki, əgər Qarabağ problemini, Azərbaycan həqiqətlərini dünyaya çatdırmaq, həqiqətən böyük Azərbaycan diasporuna sahib olmaq istəyiriksə birlikdə, mehribanlıqla, anlayışla işləməliyik. Əks təqdirdə istəklərimizə nail ola bilmərik.

"Ekspress" qəzetinə də Azərbaycandan kilometrərcə uzaq olan Belçikadakı diasporun vəziyyəti ilə maraqlandığı üçün təşəkkür edirəm. İndi demək olar ki, xaricdə fəaliyyət göstərən təşkilatlarla Kütləvi İnformasiya Vasitələri o qədər də maraqlanmır. Bu işiniz üçün sizə bir daha minnətdarlığımızı bildiririk.

Ekspress.-2011.-30 iyul-1 avqust.-№136.-S.16.

Ümumrusiya Azərbaycanlıları Konqresi işləyə bilmir

Polad Bülbüloğlu: "Konqres Rusiyanın bölgələrində şöbələr açmaqla səhv yolla getdi"

Vüsal Tağıbəyli

Azərbaycanın Rusiyadakı səfirliyinin binasında Dünya Azərbaycanlılarının Qurultayının yekunları və prezident İlham Əliyevin müraciəti müzakirə olunub. Tədbiri giriş sözü ilə açan Azərbaycanın Rusiyadakı səfiri Polad Bülbüloğlu qurultayın əhəmiyyətindən danışmış, xüsusən də dövlət başçısı İ. Əliyevin çıxışını diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi və səmərəliliyin artırılması nöqtəyi-nəzərindən strateji istiqamət kimi dəyərləndirib. Prezidentin söylədiyi mühüm məsələlərin əsasən Rusiyadakı diasporumuza aid olduğunu bildiren səfir bu ölkənin 40-dan çox bölgəsindən gəlmiş təşkilat sədrləri və nümayəndələrini açıq söhbətə dəvət edib.

"Ocaq" Azərbaycan Mədəniyyəti Cəmiyyətinin sədri, professor Tofiq Məlikli prezidentin çıxışını yüksək qiymətləndirərək deyib ki, Rusiyadakı Azərbaycan təşkilatlarının bir-biriləri ilə yola getməmələri ümumi işə ziyan vurur. Onun sözlərinə görə, aralarında əlaqələndirmə zəif olduğundan qoyulan məqsədlərə çatmaq təşkilatlar üçün mümkün olmur.

T. Məlikli vurğulayıb ki, Rusiyada şəxsi və biznes maraqlarının təmin olunması naminə təşkilat yarananlar da az deyil. Bu isə bütün azərbaycanlıların və Azərbaycan dövlətinin adına ləkədir. O, Rusiyadakı diasporumuzda problemlə məqamların çoxluğunu nəzərə alaraq təklif edib ki, diaspor təşkilatlarının fəaliyyətini əlaqələndirən Koordinasiya Şurası yaradılsın, onların adına layiq keyfiyyətli qəzet buraxılsın və Azərbaycanın milli maraqlarının Rusiyada təmin olunması məqsədilə diasporun maddi və intellektual potensialı bir araya gətirilsin.

Lipetsk şəhərinin azərbaycanlı icmasını təmsil edən cəmiyyət sədri Zakir Şabanov Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin (ÜAK) fəaliyyətini, daha doğrusu fəaliyyətsizliyini kəskin tənqid edib. Bildirib ki, konqres yarananda indiki vəziyyətindən qat-qat fərqlənirdi, indi isə konqresin rəhbərləri və bəzi bölgə nümayəndələri şəxsi maraqlarını güdməkdən başqa bir işlə məşğul olurlar. Qurumun buraxdığı "Azərbaycan Konqresi" qəzetini keçmiş kommunizm dönmənin ən pis mətbu orqanına bənzədən Z. Şabanov bildirib ki, qəzetin buraxılmasına biznesmenlərin kömək etməsinə baxmayaraq, ÜAK bölgələrdən bu keyfiyyətsiz qəzetin alınması üçün hər il 2 min dollara yaxın pul yığır.

Konqresin ünvanına səsələnən tənqidin obyektiv olduğunu vurğulayan səfir P. Bülbüloğlu bildirib ki, Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə bu qurumu yaradanda konqresi elə əlaqələndirici bir orqan kimi nəzərdə tutmuşdu, təşkilat kimi yox. "Konqres isə bölgələrdə şöbələr açmaqla səhv yolla getdi", - deyə P. Bülbüloğlu vurğulayıb. Rusiyanı Azərbaycan üçün ən böyük və vacib qonşu ölkə kimi səciyyələndirən səfir söyləyib ki, Rusiyada güclü Azərbaycan lobbisinin olmasına böyük ehtiyac duyulur.

Səfirin dediklərini ədalətli hesab edən Samara vilayəti Azərbaycanlılarına Yardım Liqasının sədri Şirvan Kərimov iradlarını Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinə ünvanlayıb. Kərimov həmçinin ictimai təşkilatlar yaranan

azərbaycanlıların əksəriyyətinin ictimai işdə qeyri-peşəkar olduğuna və çox vaxt nə Azərbaycanca, nə də rusca normal danışı bilmədiklərinə diqqət yetirib.

Yaroslavl azərbaycanlılarının milli-mədəni muxtariyyətinin sədr müavini Əsəd Allahverdiyev təşkilatının nailiyyətlərindən danışib və Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin bəzi üzdənirəq nümayəndələrinin bölgələrə səfər edib səlahiyyətlərindən sui-istifadədə, rüşvətخورluqda, azərbaycanlıları müdafiə və problemlərini həll etmək əvəzinə, parçalamaqda suçlayıb.

İrkutsk, Novosibirsk, Barnaul, Voronej, İvanovo və Rusiyanın bir sıra başqa regionlarında fəalliyət göstərən ictimai təşkilatları təmsil edənlər çıxışlarında nailiyyətlərlə yanaşı, bir çox səhvlərin mövcudluğunu etiraf edərək prezident İlham Əliyevin çıxışında qoyduğu vəzifələrin mühüm əhəmiyyət daşdığıını, diaspor işinin təkmilləşdirilməsinin zəruriliyini bildiriblər. Təklif olunub ki, Rusiyada qarşıdan gələn parlament və prezident seçkilərində azərbaycanlılar daha da fəal iştirak etsinlər və tək güclü elektorat kimi yox, hətta qanunverici orqanlara seçilməyə çalışsınlar.

Diaspor təşkilatlarının vahid əlaqələndirmə mərkəzinin yaradılması ideyasını bəyənən müşavirə iştirakçıları hər bir bölgədə Heydər Əliyev adına Azərbaycan Milli-Mədəni Mərkəzinin yaradılmasını labüd hesab etdiklərini vurğulayıblar. P. Bülbüloğluna belə mühüm tədbirin təşkilinə və səmimi söhbət imkanına görə təşəkkürünü bildirən qonaqlar Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə Rusiyada fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatları adından minnətdarlıq məktubu ünvanlamaq qərarına gəliblər.

Həftə içi.-2011.-2 avqust.-№138.-S.2.

“Qazaxıstanda güclü diasporumuz formalaşib”

Nigar Abdullayeva

Bu gün xaricdəki diaspor təşkilatlarımız fəaliyyətini daha da genişləndirməklə ölkəmizlə bağlı reallıqların, həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında mühüm rol oynayırlar. Bakıda keçirilən Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayında çıxışı zamanı ölkə başçısı da bildirdi ki, dünyada fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatları artıq tam formalaşib, birinci qurultaydan keçən dövrdə, yəni 10 il ərzində böyük işlər görülmüş, təşkilatların sayı artıb. O da vurğulandı ki, eyni zamanda hələ görüləsi işlər də çoxdur. Müsahibimiz, öz fəaliyyəti ilə seçilən diaspor təşkilatlarımızdan biri, Qazaxıstan Azərbaycanlıları Mədəniyyət Mərkəzləri İttifaqının sədri Vidadi Salahov da bu gün artıq Azərbaycan diasporunun qüdrətli olduğunu deyir:

- Bakıda keçirilən Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı diasporu Azərbaycana bağlayan ən böyük təşkilatçılıqdır. İstər-istəməz hər birimiz Vətənə bağlıyıq. Hörmətli Prezidentimizin dediyi kimi, bütün azərbaycanlıların bir Vətəni var, o da Azərbaycandır! Ona görə də bu gün Azərbaycan dövlətinin çəkdiyi xərc, göstərdiyi diqqət bizi vətənə daha da bağlayır. Gələcəkdə heç nədən çəkinmədən vətənin təmsilində daha da fəal olmağa, onu xaricdə daha da layiqincə təmsil etməyə sövq edir. Ona görə də mən hesab edirəm ki, Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayı ilə III qurultay arasında keçən 5 il ərzində xeyli irəliləyiş olub. Diaspor quruculuğu işində böyük işlər baş verib. III qurultayda ölkə başçısının da bildirdiyi kimi, Azərbaycan diasporu artıq öz sözünü demək qədərindədir və bunu deyir. Artıq Azərbaycan diasporunun xaricdəki fəaliyyəti ilə düşmənlərimiz mübarizədə mövqelərini itiriblər. Qələbə elə burdan başlayır və bu getdikcə daha da güclənəcək. III qurultayda bir sıra tövsiyələr oldu. Belə ki, xaricdə səfirliklərlə diaspor təşkilatları arasında müəyyən problemlər var və onu aradan qaldırmaq üçün ölkə başçısı hamıya bir mesaj göndərdi. Mən inanıram ki, bundan sonra bəzi səfirliklərimiz diasporla öz işini şəxsi deyil, milli nöqteyi-nəzərdən qurmağa çalışacaq.

- Bu gün Qazaxıstandakı diasporumuz öz sözünü yetərinə deyə bilirmi?

- Şübhəsiz ki, deyə bilirik. Qazaxıstanda Xocalı, 20 Yanvar hadisəsi kimi anım günlərini, 31 Mart Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və digər bayramlarımızı qeyd edirik. Böyük tədbirlər keçiririk, mən ali təhsil ocaqlarında çıxışlar edirəm. Orada azərbaycanlı müəllimlərimiz var. Azərbaycanın başına gələn hadisələr 5 il ərzində Qazaxıstan cəmiyyətində qəbul edilib, çünki biz tədbirlərə dövlət, ictimai təşkilatların hamısını dəvət edirik, gəlib iştirak edirlər. Şübhəsiz ki, bunlar məsələn, Xocalı faciəsi ilə bağlı tədbirdə iştirak edən gənclərin dünyagörüşündə, Azərbaycana baxışında özünü göstərir. Faciənin necə baş verdiyini, həqiqətin necə olduğunu anlayır və onların fikirləri düzgün yön alır. Müxtəlif istiqamətlərdə tədbirlər keçiririk. Son tədbirlərimizdən biri olaraq “Heydər Əliyev və Azərbaycan” mövzusunda dəyirmi masa keçirdik. Tədbirdə Qazaxıstanda akkreditə olunmuş diplomatik missiyaların əməkdaşları, Qazaxıstan-Azərbaycan Dostluq və Mədəniyyət Assosiasiyasının nümayəndələri, Qazaxıstan İqtisadiyyat, Maliyyə və Beynəlxalq Ticarət Universitetinin və Qazaxıstanın L.N.Qumilyov adına Avrasiya Universitetinin rektorları, həmçinin müəllim-professor heyəti, bir sıra ictimai-

siyasi xadimlər, Qazaxıstan XİN və yerli KİV nümayəndələri iştirak edirdi. Bundan başqa Qazaxıstanın Qazax Texnologiya və Biznes Universitetində ulu öndər, XX əsrin görkəmli siyasətçisi Heydər Əliyevin anadan olmasının 88-ci ildönümünə həsr olunan “Heydər Əliyev - dünya miqyaslı siyasətçi” adlı elmi-nəzəri konfrans konfrans keçirdik.

- Belə bir fikir səsləndi ki, bu gün Azərbaycan diasporu erməni mifini sındırır. Sizcə, bu həqiqətən də belədirmi?

- Bu çox düzgün fikirdir. Mən Diaspor Komitəsinin sədri Nazim İbrahimovun bu fikrini təsdiqləyirəm. Çünki doğrudan da bizim xaricdə yaşayan Azərbaycan diasporu artıq ermənilərin yalan təbliğatının qarşısında güclü faktlar qoyub və çox ölkələrdə onların səsini batırmışdır. Buna nail ola bilmişik. Doğrudur, biz mətbuat mübarizəsinə gec qoşulmuşuq, amma bu gün güclüyük. Bu gün bizim apardığımız mübarizəni onlar artıq apara bilmirlər. Əgər bu gün Qazaxıstan mətbuatında Ermənistan prezidenti ilə bağlı “Sarkisyanın əyri yolu” adlı məqalə 10 min tirajla dərc olunursa, demək, bu qələbədir.

- Ümumiyyətlə, diasporla bağlı keçirilən qurultaylar təşkilatların fəaliyyətində hansı rolu oynayır?

- Şübhəsiz ki, təşkilatlar bir-birini daha yaxından tanıyır, xarici əlaqələr yaranır. Mənim 50-yə yaxın diaspor təşkilatı ilə əlaqələrim var. İnformasiya mübadiləsində qarşılıqlı olaraq iştirak edirik. Qurultayların olması çox vacibdir. Ona görə ki, ulu öndərimiz Heydər Əliyev qurultayın milli bir mənə daşdığına bildiyi üçün onu Azərbaycan siyasətinin aparıcı bir nöqtəsi hesab etdi və özü I qurultayı çağırdı. Həmçinin 31 dekabr tarixini Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü elan etdi. Bunun əsasını qoyan dünyanın ən böyük siyasətçilərindən olan ulu öndər bilirdi ki, bu gün təkan verilən bu iş sabah öz bəhrəsini verəcək. Bu gün artıq biz bunun şahidi oluruq. Eyni zamanda bu gün xaricdəki soydaşlarımız ölkə başçısını dəstəkləyirlər.

- Orta Asiya ölkələrində fəaliyyət göstərən digər diaspor təşkilatları ilə əlaqələriniz varmı?

- Demək olar ki, bütün diaspor təşkilatları ilə əlaqələrimiz mövcuddur. Bilirsiniz ki, Qazaxıstan çox böyük bir ölkədir. Qazaxıstanda olan on dörd vilayətin özünün bir-birinə inteqrasiyası məsələlərinə söylərimizi yönəlmişik. Həmin vilayətlərin bir-biri ilə əlaqəsi bir çox işlərin icrasına kömək edər, eyni zamanda güclü bir diaspor formalaşar. Onu da vurğulayım ki, həmçinin Azərbaycandan da dəstək alırıq. Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi tərəfindən həm mənəvi, həm də maddi dəstək görürük. Bizə lazım olan bir çox materialları komitənin köməyi ilə əldə edirik. Bir sözlə, biz istər Azərbaycan dövlətinin, istərsə də komitənin diqqət mərkəzindəyik və bu diqqət də bizi Azərbaycanın çiçəklənməsi naminə daha səylə işləməyə vadar edir.

- Bu gün Qazaxıstanda yaşayan azərbaycanlılar əsasən hansı sahələrdə çalışırlar?

- Orada yaşayan azərbaycanlılar iki qrupa bölünür: Azərbaycan vətəndaşları olan azərbaycanlılar və Qazaxıstan vətəndaşları olan azərbaycanlılar. Qazaxıstan vətəndaşları olan azərbaycanlılar demək olar ki, hər sahədə çalışırlar. Demək olar ki, bütün dövlət strukturlarında azərbaycanlılara rast gəlmək mümkündür. Təbii ki, burada elm xadimlərimiz də az deyil. 10-a yaxın elmlər doktoru, bir neçə elmlər namizədi, ali məktəblərdə çalışan ziyalılarımız var. Sevindirici hal odur ki, azərbaycanlılar arasında elmə olan maraq ildən-ildən artmaqdadır. Azərbaycan vətəndaşı olan azərbaycanlılar da müxtəlif sahələrdə, xüsusilə bizneslə məşğul olurlar. Məsələn,

Qazaxıstanda fəaliyyət göstərən “Caspian Service” şirkəti Astanada böyük ticarət işləri aparır, müsbət nəticələr əldə edirlər.

- Qurultay ərəfəsində ölkə başçısı tərəfindən mükafatlandırılan diaspor nümayəndələri sırasında sizin də adınız var...

- Mən də diaspor nümayəndələrindən biri olaraq mükafatlandırıldığım üçün ölkə başçısına öz təşəkkürümü bildirirəm. Bu onun sübutudur xaricdə azərbaycanlıların nə iş görməsi ilə bağlı məlumatları var və vətənimiz, dövlətimiz bunu qiymətləndirir. Bu bizə çox böyük bir avansdır. Bizə göstərilən bu diqqət bizi daha da ruhlandırır, daha da fəal olmağa çağırır. Bu tək mənim deyil, Qazaxıstan azərbaycanlılarının mükafatlandırılmasıdır. Ölkə başçısının diqqətində olmaq özü böyük xoşbəxtlikdir.

Palitra.-2011.-3 avqust.-№79.-S.5.

“Azərbaycan diasporu Danimarkada öz sözünü deyib”

Səfər Sadiqi: "Azərbaycanlılar mehriban olduqları üçün onlara hər yerdə yaşamaq rahatdır"

İradə Cəlilova

Son illər ayrı-ayrı dövlətlərdəki diaspor cəmiyyətlərimizin fəaliyyəti nəticəsində Azərbaycan həqiqətləri dünyaya çatdırılır. Tariximizin, mədəniyyətimizin, incəsənətimizin tanınması sahəsində Danimarkadakı "Vətən" Cəmiyyətinin də rolu az deyil. Qurum fəaliyyətdə olduğu qısa zaman kəsiyində - 4 il ərzində çox işlər görüldü. "Vətən" Cəmiyyətinin gördüyü işlər, qarşıda duran vəzifələr barədə "Ekspress"ə müsahibəsində qurumun sədri Səfər Sadiqi danışır.

- Danimarkada "Vətən" Cəmiyyətini yaratmaqda məqsədiniz nədir?

- "Vətən" Cəmiyyəti 2007-ci ilin fevralından Danimarkanın Hillerod şəhərində fəaliyyət göstərir. Cəmiyyətin yaradılmasında əsas məqsəd Azərbaycanın mədəniyyətini, tarixini, həqiqətlərini danimarkalılara, eləcə də Danimarkada yaşayan başqa xalqların nümayəndələrinə çatdırmaqdır. Rəhbərlik etdiyim cəmiyyət Azərbaycandakı heç bir siyasi bloka aid deyil və bitərəfdir. Ümumiyyətlə, siyasi baxışından asılı olmayaraq, hər bir azərbaycanlı bizim üçün çox əzizdir. Dünyanın harasında oluruqsa-olaq, bir türk, azərbaycanlı ilə qarşılaşdıqımızda onu canımızdan, qanımızdan bilirik.

Danimarkada belə bir qurumun yaradılmasına ehtiyac var idi. Həmvətənlərimizin problemlərini, onların təşkilatlanmasını ancaq cəmiyyət yaradaraq təşkil edə bilərdik. Düşünürdük ki, cəmiyyət yaranandan sonra azərbaycanlıların təşkilatlanması, Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması daha asan olar. Bundan əlavə, Danimarkada yaşayan gənc azərbaycanlıları Azərbaycanın tarixi, mədəniyyəti barədə məlumatlandırmaq da cəmiyyətimizin əsas vəzifələrindəndir.

- "Vətən" Cəmiyyəti fəaliyyətdə olduğu 4 il ərzində Azərbaycanın tanınması istiqamətində nə kimi işlər görüb?

- Ötən il noyabrın 26-28-də Almanyanın Frankfurt şəhərində Dünya Azərbaycanlıları Gənclərinin I Konqresi keçirildi. Konqres Azərbaycanın Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi, Gənclər və İdman Nazirliyi tərəfindən təşkil edilmişdi. Azərbaycan prezidentinin təsdiqlədiyi "Azərbaycan Gəncliyi Dövlət Proqramına uyğun olaraq keçirilən konqresin təşkilində əsas məqsəd xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlı gənclərin diaspor quruculuğu işinə cəlb olunması, onların ictimai-siyasi fəallığının artırılması, tarixi vətənlə əlaqələrinin möhkəmlənməsindən ibarət idi. Danimarkalı azərbaycanlı gəncləri konqresdə cəmiyyətimizin üzvləri Elçin İbrahimov və Kamran Qubadov təmsil edirdi. Bu, bizim cəmiyyətimiz üçün çox önəmli idi. Bundan əlavə, cəmiyyətimiz Ermənistan üzrə Avropa parlamentinin məruzəçisi, polşalı millət vəkili Tomas Porebu Azərbaycan Respublikası qanunlarının pozulması ilə Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində səfərdə olmasına qarşı etiraz məktubu ünvanlamışdı. Məktubda Porebunun Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərin- də, eləcə də Dağlıq Qarabağda separatçı rejimin liderləri ilə görüşü pislənilib və bu görüşlərin Dağlıq Qarabağ münacişəsi üzrə

danışıqlar prosesinə mane olduğu bildirilib. Daha sonra bu ilin fevralında Suddansk Universitetinin tələbəsi Elçin İbrahimovun təşəbbüsü ilə "Xocalıya Ədalət" kampaniyası çərçivəsində Suddansk Universitetinin tələbə və müəllim heyətinə məlumatverici seminar keçirilərək, Xocalı haqqında məlumat verilib. Seminarın əsas məqsədi Qarabağ həqiqətləri, bölgədə sülhün bərqərar olması və bunun yollarının axtarılıb tapılması idi. Seminarda xarici qonaqlarla yanaşı ermənilər də iştirak edirdi. Ermənilər çalışırdılar ki, seminarın işinə mane olub, Azərbaycan həqiqətlərinin üzə çıxmasına, "yazıq erməni" simasının ifşasına mane olsunlar. Seminar zamanı Bakıdan telefon bağlantısı quran hüquqşünas və politoloqların danışıqlarına mane olmağa çalışırdılar. Amma hər şeyə rəğmən seminar baş tutdu. Biz Xocalı soyqırımını, baş verən vəhşilikləri anladıq, xarici qonaqlara məlumat verdik. Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, ermənilərin hamısı ingilis dilini çox mükəmməl bilirdilər və onlar Xocalıda 612 nəfərin, o cümlədən 63 uşağın ermənilər tərəfindən öldürülmədiyini, bunların azərbaycanlılar tərəfindən həyata keçirildiyini iddia edirdilər. Onlar BMT-nin 4 qərarının niyə yerinə yetirmədikləri sualına "biz belə təşkilat tanımırıq" deyə cavab verdilər. Bununla da onlar bir daha sübut etdilər ki, onlardan alçaq və şərəfsiz millət yoxdur. Bundan əlavə Danimarkada "Azəri-Türk Qadınlar" Birliyinin təşkilatçılığı ilə Xocalı şəhidlərinə anım mərasimi keçirdik. Tədbir iştirakçılarında Xocalı soyqırımına aid kitablar, broşurlar və sənədli filmlər təqdim olundu. Qarabağ şəhidlərinin ruhuna ehsan süfrəsi verildi. Biz matəm günləri ilə yanaşı bayramları da keçiririk. Bundan əlavə Danimarkada yaşayan azərbaycanlı ailələr üçün görüş günləri də təşkil edirik. Bayram günlərində danimarkalılara Azərbaycan musiqilərini və mədəniyyətini tanıتماğa daha çox imkanımız olur. Bayramlarda danimarkalılarla yanaşı xarici qonaqlar da iştirak edir.

- Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayında iştirakınız sizə nə verdi?

Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayından xoş təəssüratlarla ayrıldım. Xüsusi olaraq dövlət başçısının çıxışında söylədiyi tövsiyələr Azərbaycan diasporunun gələcək uğurlarından xəbər verir. Mən bu qurultayı tarixi bir hadisə kimi dəyərləndirirəm. Qurultayın belə bir səviyyədə keçirilməsi Azərbaycanın uğurudur. Fikrimcə, III Qurultayda dövlət başçısının qeyd etdiyi kimi, cəmiyyətlər arasında birliyin olması, səfirləklə sıx işbirliyinin qurulması və xarici dövlətlərdə Azərbaycan mədəniyyət evlərinin açılıb fəaliyyət göstərməsi, diasporun inkişafına güclü təkan ola bilər.

- Danimarkada azərbaycanlıların vəziyyəti necədir?

- Fikrimcə, Danimarkada Azərbaycan diasporu artıq öz sözlünü deyib. Bizim cəmiyyət üzvləri Danimarka parlamentində dövlət nümayəndələri ilə görüşlər keçirir, onlara Azərbaycan barədə məlumat verirlər. Ermənilərin atəşkəs vaxtı bizim azyaşlı uşaqlarımızı öldürməsi barədə BMT-nin Baş Katibinə və Danimarka parlamentinin deputatlarına məlumatlar verilib. Bundan əlavə, Danimarkada fəaliyyət göstərən başqa millətlərin cəmiyyətləri ilə də sıx əlaqələrimiz var. Ümumiyyətlə, Danimarkada az azərbaycanlı yaşayır. Təxminən 300-350 nəfər azərbaycanlı var burada. Amma Cənubi Azərbaycanlılar çoxdur. Biz çalışırıq ki, onları da cəmiyyətimizdə birləşdirək. Burda olan ermənilərin sayı mənə məlum deyil, amma onu deyə bilərəm ki, Kopenhagendə onların "Moskva" adlı mağazaları var və bura tez- tez toplaşırırlar. Azərbaycanlıların ümumi vəziyyətinə gəlincə, burda yaşayan soydaşlarımızın durumu normaldır. Azərbaycanlılar mehriban olduqları üçün onlara hər yerdə yaşamaq rahatdır.

- Əksər ölkələrdə erməni diasporu daha güclüdür. Bəs Danimarkada vəziyyət necədir?

- Danimarkada ermənilərlə müqayisədə bizim diasporumuz güclüdür. Qeyd etməliyəm ki, cəmiyyətimizin 85 faizi ali savadlıdır. Bizim intellektual səviyyəmiz yüksəkdir. Sizə bir misal deyim, Danimarkada türk cəmiyyətləri təxminən 35-40 il, türkmənlər (İraq türkmənləri) 20-25 il, uyğur cəmiyyəti də uzun müddətdir ki, ayrı-ayrılıqda fəaliyyət göstərir. Bizim cəmiyyət bu qurumlarla ayrı-ayrılıqda görüşür, Danimarkada fəaliyyət göstərən türk dilli cəmiyyətlərin birliyini yaratmaq təşəbbüsü ilə çıxış edib təşkilat məsələlərini öz üzərinə götürüb. Belə ki, artıq oktyabr ayında Türkdilli Cəmiyyətlərin Qurultayını təşkil etməyi qarşımıza məqsəd qoymuşuq.

- Azərbaycanı Danimarkada necə tanıyırlar?

- Əvvəllər Azərbaycan deyəndə danimarkalılar Əfqanıstan və ya Pakistan kimi bir ölkə nəzərdə tuturdular. İllər keçdikcə, bizim təbliğatın nəticəsində fikirlər dəyişdi. Azərbaycanın müasir və modern bir ölkə olduğunu gördülər. Azərbaycana Danimarkadan turist səfərləri artdı. "Eurovision" yarışmasında Azərbaycanın qələbəsi buna bir sübutdur. Artıq Azərbaycanı bütün dünya tanıyır. Hər bir azərbaycanlı kimi mənim də arzum tezliklə Qarabağımızın azad olunması, Şuşa qalasında Azərbaycan bayrağının dalğalanması, Xankəndində qələbə paradının keçirilməsidir. Mən inanıram ki, o gün uzaqda deyil. Dünyada həqiqət həmişə qələbə çalır. Həqiqət və qələbə bizimlədir. Qeyd etdiyim kimi, artıq Danimarkada Azərbaycanı müasir, modern bir ölkə kimi, güclü iqtisadi potensiala malik olan, güclü hərbi ordusu olan, müharibəni sülh yolu ilə həll etmək istəyən, sülhsevən bir ölkə və Qafqazda ən güclü bir ölkə kimi tanıyırlar. Təşkil etdiyimiz hər bir tədbirdə bunlar video filmlərlə təbliğ olunur. Həmçinin Azərbaycan torpaqlarının işğalı barədə BMT-nin 4 qərarını erməni işğalçıları tərəfindən yerinə yetirilməməsi barədə danimarkalılara və xarici qonaqlara məlumat verilir.

Ekspress.-2011.-6-8 avqust.-№141.-S.16.

"Diaspor təşkilatları arasında bir qısqançlıq var"

Səfər Qaraqoyunlu: "Azərbaycanı qarşılıqsız sevən, "mən azərbaycanlıyam, Azərbaycan türküyəm" deyən hər kəsin fəaliyyəti dəstəklənməlidir"

"Qarabağ problemi əslində təkcə Azərbaycanın deyil, bütün türklərin problemidir"

İradə Cəlilova

Azərbaycanın qardaş Türkiyədə tanınması yönündə fəaliyyət göstərən diaspor qurumlarından biri də Türkiyə Azərbaycan Dostluq və Dayanışma Platformudur. Bu işdə qurumun qurucusu və sədri Səfər Qaraqoyunlunun xidmətləri danılmazdır. Qeyd edək ki, S. Qaraqoyunlu həm də Azərbaycan Mədəniyyət Evinin qurucusu və sədridir. Kars Ardahan İğdır iş adamları (KAİSİAD) birliyinin sədr müavini olub. Hal-hazırda İstanbul-Türkiyə-Azərbaycan Dərnəyinin sədridir.

- Səfər bəy, öncə sizi tanıyaq. Kimdi Səfər Qaraqoyunlu?

- Qısaca onu deyirəm ki, mən İğdırın Qaraqoyunlu rayonundanam. Ailəmin bir hissəsi Azərbaycandan, bir hissəsi isə 1915-ci illərdə İrəvandan erməni soyqırımına məruz qaldığı üçün İğdırə köçmək məcburiyyətində qalıblar. Diaspor işlərindən əlavə eyni zamanda İstanbulda sürücülük məktəblərim var, müəlliməm.

- İstanbul-Türkiyə-Azərbaycan dərnəyi yeni yaranan qurumlardandır. Məqsəd nəydi bu dərnəyi yaratmaqda?

- Məqsədimiz Türkiyə və Azərbaycan arasında qüvvətli bir körpü qurmaq, dostluq və həmrəyliyi gücləndirməkdən ibarətdir. Təşkilatımızın vəzifəsi Azərbaycan türkləriylə Azərbaycandan köçərək, başda Türkiyə olmaqla dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan Azərbaycan türklərinin sosial, mədəni, iqtisadi, siyasi, təhsil və elm məsələlərini müəyyən formalarda həyata keçirməkdir. Təşkilatımız qaçqın kimi və yaxud başqa səbəblərlə Türkiyədə yaşayan Azərbaycan türklərinin Türkiyədəki türk cəmiyyətilə daha yaxşı dialoq qurmasına, Türkiyədəki sosial həyata adaptasiya olmasına, iş yerləri və yaşayış yeri ilə təmin olunmasına, vətəndaşlıq və təhsil problemlərinin həll olunmasına yardım göstərir. Bundan əlavə, biz Türkiyədə yaşayan azərbaycanlılar arasında dostluq və mehribanlıqın daima var olması üçün də əlimizdən gələni edirik. Qeyd etməliyəm ki, təşkilatımız Türkiyə-Azərbaycan arasında dostluq, qardaşlıq və həmrəylik bağlarının möhkəmlənməsi üçün əlindən gələni əsirgəmir.

- Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayında iştirak etdiniz. İlk belə qurultaya qatılan şəxs kimi fikirləriniz maraqlı olardı...

- Doğru qeyd etdiniz ki, mən qurultaya ilk dəfə idi qatılırdım. Bu səbəbdən də hər hansı fikir yürütməyim yalınış olar. Çünki əvvəlki qurultayların necə keçdiyini bilmirəm. Yalnız onu deyə bilərəm ki, Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı bu günə kimi qatıldığım bütün toplantı, iclas və tədbirlərin ən möhtəşəmiydi.

Qurultayda cənab prezidentimiz İlham Əliyev çox önəmli mövzulara toxundu. Hər şeydən öncə "düşmənimiz eynidir" dedi. Çox gözəl birlik, bərabərlik, qardaşlıq və həmrəylik mesajları verdi hamımıza. Xarici ölkələrdə yaşayan soydaşlarımızın birlik, bərabərlik, həmrəylik içində olması üçün səfirlərimizin dialoq çərçivəsində işləməsini, problemlər yarandığında təşkilatlarla bir yerdə onların həll edilməsi üçün dəyərli məsləhətlər verdi. Məncə, bu fikirlər Azərbaycanın xarici ölkələrdə olan diasporu üçün yeni dövrün başlanılmasına işarədir.

- Bir İğdır azərbaycanlısı kimi Türkiyə-Azərbaycan münasibətlərini necə dəyərləndirirsiniz?

- Türkiyə-Azərbaycan əlaqələri indi ən yüksək səviyyədədir. Bu əlaqələr strateji xarakter daşıyır, dostluq, qardaşlıq prinsiplərinə əsaslanır. Təsadüfi deyil ki, Azərbaycan müstəqilliyə qovuşandan sonra onu tanıyan ilk ölkə Türkiyə olub. Ondan sonra Türkiyə-Azərbaycan əlaqələri, münasibətləri günü-gündən inkişaf edir, güclənir. Təbii ki, bu proseslərdə Azərbaycanın Türkiyədəki diasporunun da böyük rolu var. Türkiyədə fəaliyyət göstərən Azərbaycan diasporu dərnək və təşkilatlarının daimi fəaliyyəti, Azərbaycançılığın təbliği, xalqımızın mədəniyyətini, incəsənətini Türkiyəyə, o cümlədən dünya ölkələrinə tanıtması Türkiyə-Azərbaycan münasibətlərində mühüm bir addımdır. Türkiyə-Azərbaycan münasibətlərinin dərinliyinin sübutu olaraq demək olar ki, Azərbaycanın bir çox dünya ölkələrində aktiv fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatları məhz türklər tərəfindən yaradılıb. İstər Türkiyə, istərsə də digər ölkələrin diaspor başqanları ilə söhbət zamanı məlum olur ki, onlar Azərbaycan türkünün haqlı olduğunu bütün dünyaya isbat etmək üçün mücadilə aparırlar.

- Sizcə, bu münasibətlərin inkişafı üçün daha hansı işlər görülməlidir?

- Təkrar edirəm, Türkiyə-Azərbaycan münasibətləri çox yaxşı inkişaf edib, amma bu münasibətlərin daha da genişlənməsi üçün çox çalışmaq lazımdır. Belə ki, Azərbaycanla Türkiyə arasında mədəni, sosial və iqtisadi mənada olan münasibətlər daha da möhkəmləndirilə bilər. Amma bunun üçün də sivil quruluşlar gücləndirilməli və mənəvi dəstəklənməlidir.

- Necə hesab edirsiniz, hazırda Azərbaycan diasporunun fəaliyyətini qənaətbəxş saymaq olarmı?

- Müşahidələrimə əsasən deyə bilərəm ki, son 10-15 ildə Azərbaycan və Türk diasporu xeyli güclənib. Prezidentimiz İlham Əliyevin dediyi kimi, düşməni eyni olan bir millətin diasporu da bir olmalıdır. Əgər biz birlikdə fəaliyyət göstərərsək, bu zaman daha güclü olarıq. Bu yönümdə də mühüm işlər görülür. Diaspor təşkilatları, dərnəkləri yaradılır. Fikrimcə, təşkilatlar, dərnəklər yaradılarkən insanlar buradan mənfəət düşünməməlidirlər. Mənfəət düşünmədiyi təqdirdə müəyyən işlər görülməlidir. Azərbaycan diasporunun hal hazırkı vəziyyəti isə normal və inkişaf etməkdədir.

- Türkiyədə azərbaycanlıların lobbicilik fəaliyyətləri necədir? Soydaşlarımız bu sahədə aktivlik göstərirlərmi?

- Türkiyədə azərbaycanlıların lobbicilik fəaliyyətləri son 20 ildə daha çox inkişaf edib. Biz türklər hər zaman sülhü, mehribanlıq, səmimiyyəti sevən millət olmuşuq. Bu günə kimi türklər heç bir dövlətə və cəmiyyətə düşmən kimi davranmayıb. Ancaq son 20 ildə zaman-zaman Ermənistan dövləti bizə olan düşmən mövqeyini göstərdiyi və coğrafi baxımdan bizə problem yaratmağa çalışdıqları üçün biz də öz sərt mövqeyimizi göstərmək məcburiyyətində qalmışıq. Bu baxımdan Türkiyədə lobbicilik fəaliyyətləri bu hadisələrə paralel sürətdə inkişaf edir.

- Azərbaycanlıların Türkiyədəki vəziyyəti necədir?

- Mən deyə bilərəm ki, yaxşıdır. Biz azərbaycanlıların yaşadıkları bütün sıxıntıları gözümüzlə görmüşük. Azərbaycan türklərinin yaşamış olduğu sıxıntılar bütün Türkiyədə əsəb və qəzəblə izlənilməkdədir. Türkiyə Cümhuriyyəti və türk xalqı Azərbaycanın haqlı davasında sonuna qədər arxasındadır. Bütün bunları nəzərə alaraq, təşkilatımız da öz növbəsində azərbaycanlılara yardım göstərməyə çalışır.

- Sizcə, azərbaycançılığın bütün dünyada layiqincə təbliği üçün nə kimi işlər görülməlidir?

- Azərbaycanın bütün dünyada tanınması, azərbaycançılığın layiqincə təbliği üçün Azərbaycanı qarşılıqsız sevmək, "mən azərbaycanlıyam, Azərbaycan türküyəm" deyən hər kəsin fəaliyyətinin dəstəklənməsi, bu fəaliyyətlərin çoxaldılması və Azərbaycanı sosial, mədəni, elm və təhsil sahəsində bütün dünyaya tanımaq lazımdır. Bundan əlavə turizm sahəsində də müəyyən işlər görülməlidir. Fikrimcə, bir ölkəni dünyaya tanıdan ən gözəl iş turizm sahəsində görülən işlər və mədəni tədbirlərin keçirilməsi ilə bağlı ola bilər. Azərbaycanı özündən bir parça sayan türk iş adamlarının da fəaliyyətləri nəzərə alınmalı və işlərinin daha genişlənməsi üçün müəyyən yardımlar göstərilməlidir.

- Sırrı deyil ki, bəzən diaspor təşkilatları arasında hansısa problemlər yaşanır. Bildiyim qədər ilə Azərbaycanın ən çox diaspor təşkilatları məhz Türkiyədədir. Sizcə, bu ölkədəki Azərbaycan diasporları arasında da problemlər varmı?

- Mənim fikrimcə, Türkiyə və Azərbaycan üçün fəaliyyət göstərən dərnəklər arasında adı qoyulmamış bir qısqanclıq və bir-birini bəyənməmə problemi mövcuddur. Bu problemlərin aradan qaldırılması və belə problemlərin yaranmaması üçün birlikdə dostluq, həmrəylik adına toplantılar keçirilməlidir. Bu toplantılar Azərbaycan tərəfindən də dəstəklənməlidir. Mən Azərbaycan diaspor təşkilatlarının fəaliyyətini bəyəni və dəstəkləyirəm. Qurultay və onun kimi tədbirlərin hər il keçirilməsini istərdim. Çünki belə tədbirlər bizi daha da birləşdirir və biz daha da güclü oluruq.

- Azərbaycanın ən yaralı yeri Qarabağ problemi haqqında düşüncələrinizi almaq istərdim...

- Qarabağ problemi əslində təkə Azərbaycanın problemi deyil, bütün türklərin problemidir. Fikrimcə, bu problem də bir gün çözüləcək. Azərbaycanın haqlı davasını bütün dünya bilir, amma hələ ki, bir çarə tapılmır. Türkiyə Cümhuriyyəti Azərbaycanın haqlı davasının arxasındadır. Türkiyədə üç milyon yarım Azərbaycan türkü yaşayır. Amma Qarabağ məsələsini 73 milyonluq türk xalqı ürəyində hər zaman hiss etməkdədir. Ermənistan Qarabağı tərək etmədiyi müddətcə Türkiyə sərhədləri açılmayacaq. Son günlərdə Ermənistan prezidentinin söylədiklərinin hamımız şahidi olduq. Cənab prezidentimiz İlham Əliyevin dediyi kimi, düşmənimiz eynidir və ermənilərdən bundan başqa bir şey gözləməyimiz düzgün olmazdı.

Səfər Qaraqoyunlu müsahibəni "Yaşasın Türkiyə-Azərbaycan dostluğu!", "Yaşasın Türkiyə-Azərbaycan qardaşlığı!" sözləri ilə yekunlaşdırdı...

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə çap edilib

Ekspress.-2011.-10 avqust.-№143.-S.12.

Çexiyada çox güclü Azərbaycan diasporu formalaşib

Tahir Tağızadə: “Artıq Azərbaycan diasporunun fəaliyyətinin erməni diasporu ilə müqayisə edilməsini və erməni diasporuna bir meyar kimi baxılmasını dayandırmaq lazımdır”

Asif Nərimanlı

Hər keçən gün güclənən Azərbaycan diasporu dünya dövlətlərində Azərbaycanın qeyri-rəsmi səfirliyi rolunu oynamaqdadır. Diaspor nümayəndələri yaşadıkları ölkələrin cəmiyyətlərinə inteqrasiya olunmaqla yanaşı, həmin cəmiyyətlərə özləri ilə yanaşı Azərbaycanın mədəniyyətini, tarixini, həqiqətlərini də daşıyırlar. Bütün bunları dünyadan gələn Azərbaycanın səsinə dinlədikcə görmək olur. Bir çox dövlətlərin diaspor təşkilatlarının uzun illərdə əldə edə bilmədiyini, Azərbaycan diasporu qısa zaman kəsiyində reallaşdırıb. Buna səbəb olan əsas məsələ isə dövlətlə diaspor təşkilatlarının vəhdət olaraq çalışmasıdır ki, bu da hər bir ölkədə Azərbaycanın akkreditə olan səfirlikləri ilə diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyətindən doğur.

Bu gün dünyanın köhnə qitəsi hesab olunan Avropaya nəzər saldıqda isə Azərbaycan diasporunun şaxələnmiş şəbəkə olduğunu görmək mümkündür. Bu şəbəkənin bir qolu da Mərkəzi Avropada yerləşən Çexiya Respublikasıdır. Bu ölkədə Azərbaycan diasporunun gücü, fəaliyyət istiqamətləri, görüyü işlərlə bağlı Çex-Azərbaycan Elm-Mədəniyyət Mərkəzinin sədri, professor Azər Kərimov AzərTAc-a müsahibəsində danışib. Mərkəzin sədri bildirib ki, bu gün Azərbaycanın Çexiyadakı diasporunun 1000-dək üzvü vardır: “Onlar arasında çoxlu iş adamı, elm xadimi, eləcə də tələbələr var. Ölkədə bir neçə diaspor təşkilatımız fəaliyyət göstərir ki, onlardan ən böyüyü Çex-Azər təşkilatı, Çex-Azərbaycan Elm-Mədəniyyət Mərkəzi ölkəmizin həqiqətlərinin çexiyalıları arasında təbliği, habelə iki dövlətin dostluq əlaqələrinin möhkəmlənməsində çox böyük işlər görür”.

Çexiyadakı soydaşlarımızın Azərbaycanla bağlı tədbirlərdə fəal iştirak etməsinə, doğma Vətənləri ilə hər zaman əlaqədə olmasına və ölkəmiz barədə dolğun məlumat əldə edə bilməsinə çalışdıqlarını deyən A.Kərimov qeyd edib ki, Azərbaycanın üzləşdiyi faciələr, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı məlumatların çex ictimaiyyətinə çatdırılmasında, milli bayramların, habelə anım tədbirlərinin keçirilməsində diaspor fəal iştirak edir: “Dağlıq Qarabağ problemi bu gün Çexiyada yaşayan azərbaycanlıları da dərinədən narahat edir. Mən ötən əsrin 50-ci illərində deportasiyaya məruz qalmış nəslin nümayəndəsiyəm. Ona görə də biz Dağlıq Qarabağ problemi ilə bağlı istər Çexiyada, istərsə də Avropanın digər ölkələrində keçirilən tədbirlərdə fəal iştirak edirik. Azərbaycan diasporu bu istiqamətdə xüsusi fəallıq göstərir. Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayında bu məsələ bir daha geniş müzakirə olundu. Əminliklə deyə bilərəm ki, bu gün Çexiyada çox güclü Azərbaycan diasporu formalaşib”. O, bu gün diaspor üzvlərinin fəaliyyəti nəticəsində ermənilərin uydurma və yalanlarının qarşısının qətiyyətlə alındığını da diqqətə çatdırıb.

Qeyd edək ki, 24 ildir Çexiyada yaşayan A. Kərimov bu ölkənin Brnov şəhərinin Texnoloji Universitetində iqtisadiyyat kafedrasının elmlər doktoru və professorudur. Bu ali təhsil ocağında MDB ölkələri üzrə təhsil işləri kuratoru vəzifəsini də icra edən həmvətənlimiz, eyni zamanda, Azərbaycanın beynəlxalq diaspor mərkəzinin

Avropa ölkələri üzrə əlaqələndiricisi və Çex-Azərbaycan Elm-Mədəniyyət Mərkəzinin sədridir. Fəaliyyət göstərdiyi müddətdə Çexiyada Azərbaycan diasporunun formalaşmasında, lobbi təşkilatlarının yaradılmasında fəal iştirak edən şəxslərdən olan A. Kərimov müsahibəsində Heydər Əliyev ideyalarının xaricdə yaşayan hər bir azərbaycanlı üçün örnək olduğunu da vurğulayıb: “Bu il Azərbaycanın müstəqilliyinin bərpa olunmasının 20-ci ildönümü ilə əlaqədar Avropanın bir sıra ölkələrində fəal iş aparılır. Bu sahədə Çexiyadakı diasporu da istisna deyildir. Ümumiyyətlə, ulu öndər Heydər Əliyevin ideyaları xaricdə yaşayan hər bir azərbaycanlı üçün örnəkdir. Bu baxımdan azərbaycançılıq ideyası, ölkəmizin həqiqətlərinin Avropada tanıtılması diasporumuzun fəaliyyətində prioritet istiqamət təşkil edir”. Professor qeyd edib ki, diasporumuzun hər bir üzvü Vətənimizin hüduqlarından kənarəda öz xalqının milli mənəvi dəyərlərini qorunmalıdır: “Xaricdə yaşayan hər bir soydaşımız özünün bilik və bacarığı ilə Azərbaycan xalqı haqqında fikir formalaşdırır. Bu çox vacib amildir. Hər birimiz bunu dərk etməliyik. Bu ideyalardan çıxış edərək çalışırıq ki, Çexiyada yaşayan azərbaycanlılar da ölkəmizin ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak etsinlər”.

Diaspor nümayəndəmizin dediklərindən də məlum olur ki, Azərbaycan diasporu Avropanın qabaqcıl ölkələrində də öz fəaliyyətini mütəşşəkil şəkildə qurur. Bunun nəticəsidir ki, diaspor fəaliyyətlərinin bir əsrlik tarixi ilə öyünən erməniləri bu gün Azərbaycan diasporu geridə qoyub.

“Artıq Azərbaycan diasporunun fəaliyyətinin erməni diasporu ilə müqayisə edilməsini və erməni diasporuna bir meyar kimi baxılmasını dayandırmaq lazımdır”.

Bu barədə isə Azərbaycanın Çexiyadakı səfiri Tahir Tağızadə “Azadinform”-a müsahibəsində deyib. Səfirin sözlərinə görə, xaricdə yaşayan həmvətənlərimizin fəaliyyətinin əhəmiyyətli hissəsi erməni təbliğatına qarşı yönəlməlidir, lakin yalnız bununla məhdudlaşmaq doğru olmazdı. Belə ki, diasporun işi reaktiv deyil, proaktiv və preventiv xarakter daşmalıdır: “Çexiyada yaşayan azərbaycanlıların çoxunu özündə birləşdirən “Azer-Czech” cəmiyyətinin səfirliklə birgə təşkil etdiyi tədbirlər arasında 20 Yanvar və Xocalı faciələrinin ildönümlərinin keçirilməsini, erməni diasporunun Azərbaycan tarixini təhrif etmə cəhdlərinin, o cümlədən “Qədim ölkə - Artsax” albomunun sərgisinin keçirilməsinin qarşısının alınmasını və digər uğurları qeyd etmək olar”-deyə səfir qeyd edib.

Bir zamanlar çexiyadakı diasporumuzun zəif fəaliyyət göstərdiyini, bugünsə bu fəaliyyətin aktiv sferaya keçdiyini deyən T. Tağızadə bildirib ki, münasibətlər bu gün sözün əsl mənasında strateji əməkdaşlıq səviyyəsindədir: “Hələ Çexiya Respublikasına gəlməmişdən öncə mətbuata verdiyim müsahibələrdə ölkələr arasında münasibətləri mövcud potensiala uyğun olmayan və zəif inkişaf etməkdə olan kimi qiymətləndirirdim. Hal-hazırda, fərəh hissi ilə qeyd etməliyəm ki, çexlər və azərbaycanlılar arasında olan səmimilik, ölkə rəhbərliklərinin aktiv mövqeləri və səfirliyimizin əməkdaşlarının yorulmaz fəaliyyəti nəticəsində münasibətlər sözün əsl mənasında strateji əməkdaşlıq səviyyəsindədir”.

Çexiyada fəaliyyət göstərən diasporumuz bu ölkəyə akkreditə olunan səfirlik nümayəndələri ilə birgə fəaliyyətinin nəticəsidir ki, əvvəllər zəif çıxış etməsinə baxmayaraq bu diasporumuzun fəaliyyəti qənaətbəxş hesab olunur. Birgə fəaliyyətin nəticəsinin nümunəsi kimi, bu günlərdə Praqada açılışı olan “Buta” Azərbaycan milli mətbəxi restoranını göstərmək olar. Açılış mərasimində Azərbaycanın Çexiyadakı səfiri Tahir Tağızadə, bu

ölkədə akkreditə olunmuş xarici diplomatlar, o cümlədən Gürcüstanın səfiri Nino Nakaşidze, habelə Çexiya mədəniyyət nazirinin birinci müavini Frantişek Mikeş, Çexiya Parlamentinin Deputatlar Palatası sədrinin müavini Voytex Filip, Senatın Xarici Əlaqələr Komitəsi sədrinin müavini Yan Xamaçek, senatorlar, ölkənin sabiq baş naziri Mirek Topalanek iştirak ediblər.

AzərTAc-ın Çexiyadki xüsusi müxbirinin məlumatına görə, Praqa “Buta”sı Liditskaya və Yanaçkovaya küçələrinin tinində yerləşir. Onun pəncərələrindən Praqanın əsas görməli yerlərindən biri olan “Rəqs edən ev”dən tutmuş orta əsrlərə aid Solovan monastırınadək böyük ərazini əhatə edən Vltava çayının sağ sahilinin panoramı açılır.

Açılış zamanı səfir T. Tağızadə mərasim iştirakçılarına müraciət edərək bildirib ki, restoranın açılması Çexiya sakinlərinin Azərbaycanı yaxından tanımalarına, ölkəmiz barədə onlarda təkcə gözəl xalçaları, zəngin neft mədənləri ilə deyil, həmçinin misilsiz mətbəxi ilə məşhur olan bir diyar təəssüratı yaratmağa imkan verəcəkdir.

T. Tağızadə müahibəsində hər iki ölkə arasındakı mədəni-hümanitar əlaqələrinin inkişafından danışaraq bu sahədəki irəliləyiş və uğurların alqışa layiq olduğunu bildirib. Qeyd edib ki, Çexiya dövrü mətbuatında dərc olunan çoxsaylı nəşrlər, səfirlik əməkdaşlarının tele və radiokanallarda mütəmadi görünməsi, səfirlik tərəfindən təşkil olunan konsert və digər ictimai-mədəni tədbirlər, Çexiyanın ən qədim tədris ocağı olan Çarls Universitetinin nəzdində yeni Azərbaycan Araşdırmaları Mərkəzinin açılışı bunu asanlıqla söyləməyə imkan verir: “Eyni zamanda, “AZAL” QSC-nin həftədə iki dəfə təşkil etdiyi Praqa-Bakı reysinin, həmçinin turizm şirkətlərinin, xüsusilə “Terma Travel” şirkətinin sayəsində Azərbaycana səfər edən turistlərin sayı artmaqda davam edir. Lakin Azərbaycan və Çexiya arasında olan iqtisadi münasibətlər ölkələrin potensialına tam olaraq uyğun deyil. Maliyyə böhranından sonra Azərbaycan və Çexiyanın əmtəə tədavülünün 1.5 milyard ABŞ dolları səviyyəsinə çatmasına baxmayaraq, təəssüf hissi ilə qeyd etməliyəm ki, bu məbləğin əsas hissəsi Azərbaycandan ixrac olunan enerji daşıyıcılarına aiddir”. O, diqqətə çatdırıb ki, Çexiya Prezidenti Vatslav Klausu ölkəmizə səfəri zamanı müşayiət edən sahibkarlardan ibarət nümayəndə heyətinin tərkibi bir daha bu istiqamətdə artıq çox işin görüldüyünün və gələcəkdə görülcəyinin əyani sübutudur.

T. Tağızadə Dağlıq Qarabağ münaqişəsində Avropa ölkələrinin ikilistandartlardan çıxış etməsini isə bu ölkələrinin çoxunun siyasətində praqmatizm elementinin üstünlük təşkil etməsi ilə əlaqələndirib: “Bəzi dövlət rəsmilərinin qeyri-səmimi münasibətlərinə baxmayaraq, mən bunları iki standartlar deyil, “nə şiş yansın, nə kabab” prinsipi adlandırırdım. Bu siyasətə necə son qoymaq üçünə düşünürəm ki, Azərbaycanla oxşar tarix və taleləri olan Mərkəzi Avropa ölkələri ilə işləmək və onların vasitəsilə Brüsseldə səs qazanmaq olar. Digər ölkələrə gəldikdə isə sadəcə onu deyə bilərəm ki, Azərbaycan və region barədə həqiqətləri davamlı olaraq onların diqqətinə çatdırmaq və təbliğat aparmaq lazımdır”.

Səfir onu da qeyd edib ki, Çexiyada təhsil alan azərbaycanlı tələblərlə mütəmadi olaraq maraqlanırlar: “Tələbələr bizim gələcəyimizdir. Əlbəttə ki, səfirlik onların təhsil və həyat şəraitləri ilə mütəmadi olaraq maraqlanır. Burda təhsil alan tələbələr səfirliyin demək olar ki, bütün tədbirlərinə dəvət edirlər. Səfirlik tələbələrlə yalnız fərdi şəkildə maraqlanmır. Bizim ASAİF, “Odlar Yurdu” kimi təşkilatlarla da möhkəm əlaqələrimiz var. Səfirlik bu təşkilatlarla əməkdaşlıq edir, birgə tədbirlər keçirir”.

Bu tədbirlərdən biri kimi o, bu ilin may ayında “Odlar Yurdu” təşkilatı ilə birgə tələbələr üçün “Heydər Əliyev kuboku” adlı futbol yarışmasının keçirildiyini vurğulayıb.

Qeyd edək ki, Çexiya ilə yanaşı Avropanın digər dövlətlərində diaspor təşkilatları ilə yanaşı mədəniyyət nümayəndələrimiz də Azərbaycanı uğurla təmsil edir. Belə ki, Avropanın çox böyük teatr səhnələrini fəth edən ən uğurlu balet solistlərindən biri, azərbaycanlı Ülvi Əzizov son iki ayda müxtəlif şəhərlərdə, o cümlədən Parisdə, Marseldə, Nitsada, Qrenoblda, Lüksemburqda, Strasburqda 40 tamaşada çıxış edib. Bu ilin iyun ayında Ü. Əzizov Praqa dövlət operasının truppasına da premyer kimi qəbul edilib(AzərTAc). Yeni teatrda onun ilk tamaşası Adolf Adanın “Jizel” baleti olmuşdur. Tamaşada o, ən sevimli partiyalarından birini - Albert rolunu oynayır. Tamaşalar barəsində öz təsəvüratlarını bölüşən Ü. Əzizov bildirib ki, çex truppasında qətiyyən milliyyət məsələsi yoxdur - əsas ona baxırlar ki, sən necə oynayırsan. Onu da bildirək ki, Ü. Əzizov sentyabr ayında ABŞ-ın Mayami şəhərinə də dəvət alıb.

Paritet.-2011.-16-17 avqust.-№86.-S.10.

"İsveçdə Azərbaycanı tanıtdırmağa ehtiyac yoxdur"

Nadir Hollenbrand: "Prezidentin qurultaydakı çıxışı diaspor təşkilatlarına ciddi mesaj idi"

"İsveçdəki azərbaycanlılar heç kəsdən geri qalmır"

İradə Cəlilova

On üç ildə İsveçdə diaspor fəaliyyəti ilə məşğul olan mü sahibimiz Nadir Hollenbrand 2005-ci ildə bir neçə azərbaycanlıyla birgə "Azərbaycan naminə" təşkilatını yaradıb. Qurumun əsas məqsədi bütün İsveç azərbaycanlılarını bir araya gətirməkdir. Ötən müddət ərzində təşkilat xeyli işlər görüb. Ermənistanı işğalçı bir ölkə kimi İsveç xalqına tanıtdırmağı qarşısına məqsəd qoyan "Azərbaycan naminə" təşkilatının gördüyü işlər nəticəsiz qalmır.

- Azərbaycan diasporunun vəziyyəti İsveçdə ürəkaçandır mı?

- İsveçdə Azərbaycan diasporunun vəziyyəti 2000-ci illə müqayisədə bu gün qənaətbəxş sayılır. Statistika görə, hal-hazırda İsveçdə yaşayan azərbaycanlıların sayı 28 min nəfərə yaxındır ki, bunların da 2500-ü Azərbaycan Respublikasından, 25000 nəfərisə İran azərbaycanlılarıdır.

- Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayında iştirak etdiniz. Ürəyinizcə oldumu ali tədbir?

- Mən Dünya Azərbaycanlılarının hər üç qurultayında iştirak etmişəm və hər üçündən də razı getmişəm. Real danışmaq istəyirəm. Bu qurultayların keçirilməsi həqiqətən diaspor başqanları üçün çox önəmlidir. Çünki biz ancaq qurultaylar zamanı öz problemlərimizdən danışa bilirik. Qurultayda prezident İlham Əliyevin "Azərbaycan evləri"nin yaradılması barədə verdiyi təklifi çox bəyəndim. Bu təklif prezident tərəfindən verilib, prezident sözünün arxasında dayanıb və bütün məsələlərə o cavabdehdir. Sadəcə, onu həyata keçirmək lazımdır. Bu təklifin üzərində ciddi işləmək vacibdir. Boş-boş danışmağa dəyməz, real işlər görmək lazımdır.

- Sizcə, ayrı-ayrı ölkələrdə fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatları Azərbaycanı layiqincə tanıda bilirlərmi, onların fəaliyyəti qaneedicidir mi, yoxsa bu fəaliyyətlər ancaq mənfəət xatirinədir?

- Vallah, bu problem təbiidir. Belə problemlər təkcə bizim millətin arasında deyil, bəlkə də ən az belə problemi olan elə bizik. Ən çox ermənilərin, yəhudilərin arasında olur belə problemlər. Bu məsələyə real yanaşmaq lazımdır. Nə olsun ki, biz hamımız azərbaycanlıyıq, fikirlərimiz ki müxtəlifdir. Amma tam səmimiyyətlə deyə bilərəm ki, çoxları həqiqətən Azərbaycan naminə nəşə iş görmək istəyir. Azərbaycanı daha burada tanıtdırmağa ehtiyac yoxdur. Azərbaycan artıq söz deyə bilən bir dövlətə çevrilib. Mən özüm də arada İsveç parlamentinə gedirəm. Orada statistika nəzər yetirəndə görürəm ki, həqiqətən də Azərbaycanın xarici siyasətini dəstəkləyirlər. Söhbət daxili siyasətdən getmir, çünki şəxsən mənə daxili siyasət az maraqlandırır. Mənə xarici siyasət maraqlandırır ki, bu da göz önündədir. Mənim Riqstaqda oturan deputatlarla sıx əlaqəm olduğunu burada yaşayan azərbaycanlılar çox gözəl bilirlər. Mən görürəm ki, bizə olan münasibət necə yüksək səviyyədədir. "Eurovision-2011"-dəki qələbəmiz hər şeyə öz nöqtəsini qoydu. Mən başqa ölkələrin adından danışmaq

istəmirəm, amma tam əminliklə deyə bilərəm ki, İsveçdə Azərbaycanı çox gözəl tanıyırlar. Özünüz də bilirsiniz ki, İsveçdən olan Nobel ailəsi Azərbaycanda yaşayıb. Nobel ailəsinin Azərbaycandakı fəaliyyətini hamı bilir. İsveçdə bütün yaşlı insanlar Azərbaycanı Nobel ailəsinə görə çox yaxşı tanıyırlar. İsveç gəncləri isə Azərbaycanı idmanına və mədəniyyətinə görə tanımağa başlayır. Özünüz də bilirsiniz ki, "Eurovision"nun bütün məsələləri İsveçdə öz həllini tapır. Azərbaycanın tanınması məsələsinə gəlincə, diaspor təşkilatları fəaliyyətdə olduqları dövlətin qurumlarına işğal altında olan torpaqlarımızı, Azərbaycan övladlarına qarşı edilmiş vəhşilikləri çatdırmalıdır. Bunu da biz edirik. Biz burada əlimizə top-tüfəng alıb, gedib erməniylə dava edə bilmərik. Öz fəaliyyətimizlə məşğuluq. Yəni Azərbaycan həqiqətləri, Qarabağ problemi, torpaqlarımızın işğal altında olması barədə bütün sənədləri lazımı yerlərə çatdırırıq.

- İsveç-Azərbaycan münasibətləri haqqında nə deyə bilərsiniz?

- Parlamentdə İsveç-Azərbaycan dostluq komissiyası var. Bu komissiya vasitəsi ilə İsveç-Azərbaycan əlaqələri inkişaf edir. Həmin o komissiya görüşəndə bir dəfə mən də iştirak etmişəm. Bu komissiyanı təşkil edənlərdən biri də mən olmuşam. Mən demirəm ki, Riqstaqda deputat olanda bunu etmişəm - yox, sadəcə olaraq, təklif vermişəm Riqstaqa qəbul edilib. Bu da 9 ilin söhbətidir. Həqiqətən Azərbaycan-İsveç parlamentləri arasında böyük dostluq münasibətləri yaranıb və davam edir. Bütün məsələlər də parlamentlər arasında öz həllini tapır. Bundan başqa, burada Azərbaycanın səfirliyi var və onlar da bu məsələləri bizdən yaxşı həll edə bilirlər. Biz diaspor deyəndə bir az səhv başa düşülür. Elə hamı diasporun "Azərbaycan, Azərbaycan" deməsini istəyir. Bu, yanlış fikirdi. Biz çalışmalıyıq ki, yaşadığımız ölkələrdə nə isə yaxşı işlər görək. Biz yaşadığımız, fəaliyyət göstərdiyimiz ölkələrin siyasi partiyaları, ictimai təşkilatları ilə əməkdaşlıq etməli, iqtisadiyyatına, mədəniyyətinə töhfəmizi verməliyik. Biz sərəpəlməliyik İsveçin hər yerinə. Belə olan təqdirdə, biz Azərbaycanı istədiyimiz kimi təmsil edə bilərik. Bunun üçün çalışmaq lazımdır.

- Bu gün İsveçdə erməni diasporunun vəziyyəti necədir?

- Biz bu gün durub desək ki, erməni diasporu bizdən güclüdür, öz zəifliyimizi göstərmiş olarıq. Hər bir millət olan problemlərini irəli sürür. Kimin nəyə qadir olduğu göz qabağındadır. Amma onu da deyim ki, biz heç kəsdən geri qalmırıq. Başqasını zəif bilmək ağılsızlıq olar. Amma bir fakt da var ki, sivil ölkələrdə heç kəs heç kəsin işinə maneçilik törədə bilməz. Bizim bir problemimiz var, bu da torpaqlarımızın işğal altında olmasıdır. Torpaqlarımız mütləq geri qaytarılmalıdır. Bu da sülh yolu ilə ola bilər.

- Deyirsiniz ki, Qarabağ problemi sülh yol ilə həll olunmalıdır. Amma özünüz də şahidsiniz ki, bu mümkün deyil. Ermənilər hələ də BMT-nin 4 qətnaməsinə əməl etmir. Azərbaycan sizin dediyiniz kimi sülh yolu ilə torpaqlarını qaytarmaq üçün nə etməlidir?

- Yox, mən demirəm ki, müharibə yolu ilə həll edə bilmərik. Sadəcə mən münaqişənin müharibə yolu ilə həll edilməsini istəmirəm. Mən istəyirəm ki, bizim gənclər daha çox təhsilə önəm versinlər. Statistika nəzər salanda görünür ki, bizim hər bimiz, ordumuz Qafqazda həqiqətən yeganədir. Qaldı ki, Qarabağın qaytarılmasına, bunu ancaq siyasət yolu ilə həyata keçirmək lazımdır. Bizim siyasətçilərimiz masa arxasında oturmalı, sübut etməlidirlər ki, həqiqətən torpaq bizimdir. Bunu bütün dünyaya sübut etmək lazımdır. Baxın, Gürcüstanı enerji dövlətinə çevirən kimdir? Azərbaycan! Biz Ermənistanı da enerji dövlətinə çevirə bilərik. Ermənilərlə masa

arkasında oturub söhbət etmək olar, bir şərtlə ki, başqa ölkələrin müdaxiləsi olmasın. Özünüz də bilirsiniz ki, Ermənistanın taleyini ermənilər həll etmir. Burada qüdrətli dövlətlər rol oynayır, onlarla danışıqlar aparmaq lazımdır.

- Qarabağ həqiqətlərinin İsveçdə çatdırılması üçün sizlər nə kimi işlər görürsünüz?

- Keçirdiyimiz tədbirlərdə, görüşlərdə Dağlıq Qarabağ münəqiləsi müzakirələrimizin əsas mövzusu olur. Torpaqlarımızın 20 faizinin işğal altında olması, 1 milyondan çox soydaşımızın öz yurd-yuvasından didərgin düşməsi faktını həmişə qabardırıq.

- İsveç "erməni soyqırımı"nı tanıyan ölkələrdəndir. Buna etiraz etmək imkanlarınız nə qədərdir?

- Açıqı, bizim bu məsələyə daha ciddi yaxınlaşaq, etirazımızı bildirməyə imkan vermirlər. Bununla belə, biz də əl-qolumuzu yanımıza salıb dayanmırıq. Ermənilərin azərbaycanlıların başına gətirdikləri müsibətləri İsveç ictimaiyyətinə çatdırırıq.

- Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi ilə əlaqələriniz hansı səviyyədədir?

- Komitəylə əlaqələrimizin bünövrəsi çox güclüdür. Bizim təşkilatımız birbaşa Komitənin Avropa şöbəsi ilə əlaqəlidir. İsveçdəki səfirimiz Rəfael İbrahimovla da diaspor sıx işləyir. Bəzi tədbirlərimizin keçirilməsində qarşılıqlı məsləhətləşmələr və görüşmələr olur.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə çap edilib

Ekspress.-2011.-20-22 avqust.-№151.-S.16.

Dünya azərbaycanlılarının üçüncü qurultayına qədərki dövrə daha bir baxış...

Baba Tağıyev,

"İrəli Azərbaycan" İctimai Birliyinin sədri

Diasporla dövlətimizi bir-birinə nə(lər) bağlayır və bağlamalıdır?

Dünya azərbaycanlılarının mühüm nəticələrlə yadda qalan III qurultayı Azərbaycanda uğurla həyata keçirilən diaspor quruculuğu siyasətinin ardıcıl və sistemli xarakter daşdığı, yeni dünya nizamının geosiyasi reallıqlarına cavab verdiyini bir daha nümayiş etdirdi. Bu ali tədbir azərbaycanlıların vahid və monolit qüvvə kimi təşkilatlanması prosesinin keyfiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoyduğunu və respublikanın xarici siyasətində prioritet istiqamətlərdən birinə çevrildiyini göstərdi.

Azərbaycan dövləti son 10 ildə dünya azərbaycanlılarının potensial imkanlarını cəmləmək, müstəqil dövlət quruculuğu prosesində meydana çıxan müxtəlif problemlərin həllinə yönəltmək, daha sıx əlaqələr yaratmaq, milli birliyə nail olmaq istiqamətində ardıcıl və sistemli iş aparır. Bu baxımdan ən yaddaqalan və milli həmrəyliyimizin nümayişinin yüksək zirvələrindən biri 2001-ci il noyabrın 9-10-da Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayının keçirilməsi oldu. Ümummilli lider Heydər Əliyevin 2001-ci il mayın 23-də imzaladığı sərəncama əsasən keçirilmiş bu qurultay dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan soydaşlarımızın və həmvətənlərimizin müstəqil Azərbaycan Respublikası ilə əlaqələrinin daha da möhkəmləndirilməsi, dünya azərbaycanlıları arasında birliyin, həmrəyliyin təmin olunması, habelə Azərbaycan icmaları, cəmiyyət və birliklərinin fəaliyyətinin gücləndirilməsi və əlaqələndirilməsi üçün şərait yaratdı.

Ümummilli lider Heydər Əliyev həmin tarixi tədbirdəki məzmunlu çıxışında dünya azərbaycanlıları arasında milli birliyin və həmrəyliyin təmin edilməsi, Azərbaycan dövləti ilə dünya azərbaycanlılarının əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi, qarşıya çıxan problemlərin həllində səylərin birləşdirilməsi, Azərbaycan dilinin və milli-mənəvi dəyərlərinin qorunub saxlanması, inkişaf etdirilməsi zərurəti ilə bağlı tövsiyə xarakterli fikirlərini bölüşdü. Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunun daha da artırılması, müxtəlif ölkələrdə dilimizin, tariximizin, mədəniyyətimizin yüksək səviyyədə təbliği, Ermənistanın təcavüzkarlıq siyasətinin ifşası, bədnam erməni lobbisinə qarşı sistemli və ardıcıl əks-hücumun təşkili məsələləri qurultayın qarşıya qoyduğu başlıca vəzifələr idi.

Həmin qurultaydan sonra Azərbaycan diaspor hərəkatı tamamilə yeni mərhələyə qədəm qoydu. Ümummilli lider Heydər Əliyev bu sahədə sistemli dövlət siyasətinin həyata keçirilməsini təmin etmək məqsədilə 2002-ci ildə "Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş Üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması barədə" fərman imzaladı. Komitənin yaradılması xaricdəki Azərbaycan cəmiyyətlərinin, birliklərinin və dərnəklərinin fəaliyyətinin vahid mərkəzdən koordinasiyasına, habelə onların dövlət qayğısı ilə əhatə olunmasına geniş imkanlar yaratdı. Komitə qısa bir müddətdə dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan soydaşlarımızın azərbaycançılıq ideyası və Azərbaycanın dövlətçilik maraqları ətrafında birləşməsi istiqamətində xeyli iş görməyə müvəffəq oldu.

Ulu öndərin diaspor quruculuğu siyasətini son 8 ildə inamla davam etdirən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev hələ 27 iyul 2004-cü il tarixdə ölkə diplomatlarının iştirakı ilə Xarici İşlər Nazirliyində keçirdiyi geniş tərkibli müşavirədə diaspor quruculuğu işini xarici siyasət sahəsində prioritet istiqamətlərindən biri kimi qiymətləndirdi, bu fəaliyyətin daha da gücləndirilməsi vacibliyini önə çəkdi. Dövlət başçısı milli mənafə və maraqların beynəlxalq aləmdə yüksək səviyyədə qorunması, ölkə həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə dolğun, obyektiv şəkildə çatdırılması baxımından xaricdə yaşayan soydaşlarımızın üzərinə mühüm vəzifələrin düşdüyünü qeyd etdi, onların daha da təşkilatlanması, vahid hədəflər naminə mütəşəkkil mübarizə aparması ilə bağlı dəyərli tövsiyələrini verdi.

Dövlət başçısı cənab İlham Əliyev ölkə diplomatlarının iştirakı ilə keçirdiyi müşavirədə diaspor təşkilatlarının qarşısına yeni vəzifələr qoydu: "Xaricdə yaşayan azərbaycanlılar bu və digər məsələlərdə səfirliklərə öz köməyini göstərə bilər. Mən, demək olar ki, səfər etdiyim əksər ölkələrdə Azərbaycan diasporunun nümayəndələri ilə görüşlər keçirmişəm. Biz bir tərəfdən onları qorumalı, müdafiə etməliyik. Çalışmalıyıq ki, onlar yaşadıkları ölkələrin bütün təbəqələrində təmsil olunsun. Həm icra orqanlarında, həm qanunvericilik orqanlarında, həm də biznes sahəsində onların mövqeləri daha da güclənsin. Yəni bu bizim vəzifəmizdir. Eyni zamanda, onlar da öz doğma vətəninə xidmət etməli, kömək göstərməlidir".

Dövlət başçısı İlham Əliyev müasir dövrdə bu sahəyə xüsusi diqqət ayırmadan xarici siyasətdə hansısa ciddi uğur qazanmağın qeyri-mümkünlüyünü çıxışlarında dəfələrlə vurğulayıb. Cənab İlham Əliyevin 8 fevral 2006-cı il tarixli sərəncamı ilə 2006-cı il martın 16-da Bakı şəhərində Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayının keçirilməsi də diaspor quruculuğu işinə yeni nəfəs verməklə, əlamətdar hadisələrdən biri kimi yadda qaldı. Qurultayda Azərbaycan diasporunun vəziyyəti müzakirə edildi, bu sahədə çalışan təşkilatların fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi işinin təkmilləşdirilməsi, ölkə həqiqətlərinin, xalqımıza qarşı törədilmiş terror və soyqırım aktları ilə əlaqədar çoxsaylı faktların dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasının daha müasir metodlarının hazırlanması, digər xalqların diaspor təşkilatları ilə əlaqələrin gücləndirilməsi məsələləri xüsusilə önə çəkildi. Yüksək mütəşəkkillik və ruh yüksəkliyi ilə başa çatan qurultayın nəticəsi kimi Azərbaycan diasporunun fəaliyyət konsepsiyasının hazırlanması barədə qərarın qəbul edilməsi, dünya azərbaycanlılarına müraciətin, habelə Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü ilə bağlı xüsusi bəyanatın, işğal olunmuş ərazilərdə tarixi abidələrimizin, mədəni irsimizin dağıdılması ilə bağlı beynəlxalq təşkilatlara müraciətlərin və digər sənədlərin qəbulu istər təbliğatı, istərsə də səmərəli əks-hücumun təşkili baxımından mühüm əhəmiyyətə malik idi.

Müasir dövrdə diaspor quruculuğunun konkret zamanla məhdudlaşmayan, daimi fəallıq və zəhmət tələb edən uzunmüddətli proses olduğunu xüsusi vurğulamağa ehtiyac yoxdur. Reallıq göstərir ki, xaricdəki Azərbaycan diasporunun imkanlarından geniş istifadə olunması, ölkə həyatının müxtəlif sahələrində meydana çıxan problemlərin həllində onun fəal iştirakının gerçəkləşdirilməsi yolunda hələ xeyli işlər görülməlidir. Bakı şəhərində Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayının keçirilməsi də məhz bu vəzifələrin uğurla həyata keçirilməsi baxımından əhəmiyyətlidir.

Azərbaycan xalqının əvəzsiz milli sərvəti olan müstəqilliyin son 20 ildə əzmlə qorunub saxlanması, demokratik və hüquqi dövlət quruculuğu istiqamətində mühüm addımların atılması, Avroatlantik məkana

inteqrasiya siyasətinin ardıcıl surətdə həyata keçirilməsi, ciddi elmi əsaslara söykənən sosial-iqtisadi siyasət strategiyasının reallaşdırılması respublikamızı intensiv inkişaf yoluna çıxarıb. İnkişaf və tərəqqi yolunda əldə etdiyimiz böyük nailiyyətlərdə, şübhəsiz, dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan, ürəyində azərbaycançılıq amalı daşıyan həmvətənlərimizin də müstəsna payı var. Son qurultay da göstərdi ki, Azərbaycanın inamla irəliləyərək iqtisadi artım tempinə görə dünyanın lider dövlətinə çevrilməsi, Cənubi Qafqazda əsas söz və nüfuz sahibi kimi çıxış etməsi dünyanın müxtəlif ölkələrinə səpələnmiş həmvətənlərimizi daha da ruhlandırır, onların müstəqil dövlətimizin xoşbəxt sabahına inamını artırır. Qazanılmış nailiyyətlər ölkə daxilində milli birlik və vətəndaş sülhünün möhkəm əsaslarla intişar tapmasına, dünya azərbaycanlıları arasında həmrəyliyin təmin olunmasına, onların tarixi Vətənlə əlaqələrinin genişlənməsinə səbəb olub.

Dünya azərbaycanlılarının III Qurultayının keçirilməsində məqsəd isə hesabat dövründə diaspor quruculuğu istiqamətində görülmüş işləri dəyərləndirmək, habelə xaricdə yaşayan soydaşlarımızın üzləşdiyi bəzi problemləri, yaşadıkları ölkələrin iç siyasətinə təsir imkanlarını öyrənmək, onların tarixi Vətənlə daha geniş əlaqələrinin qurulmasına xidmət edən tədbirlərin hazırlanmasını təmin etməkdən ibarət idi. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin qurultaydakı dərin məzmunlu nitqi də göstərdi ki, ötən illərdə xaricdə yaşayan azərbaycanlıların konsolidasiyası istiqamətində uğurlu nəticələr əldə olunub. Diaspor təşkilatları arasında əvvəllər mövcud olmuş fikir ayrılıqları, ziddiyyətlər, gərginliklər demək olar ki, aradan qalxıb.

Prezident İlham Əliyev qurultaydakı dərin məzmunlu çıxışında bununla bağlı dedi: "Mən hesab edirəm ki, ən vacib amillərdən biri diaspor təşkilatlarının birliyidir. Bəzi hallarda bir ölkədə bir neçə diaspor təşkilatı fəaliyyət göstərir, böyük ölkələrdə, əlbəttə ki, onların sayı onlardır. Əksər hallarda cəmiyyətlər arasında əlaqələr sağlamdır. Ancaq elə hallar var ki, orada müəyyən ziddiyyətlər, müəyyən problemlər, anlaşılmazlıq ortaya çıxır. Mən çox xahiş edirəm ki, belə bir hal varsa, buna son qoyulsun. Çünki biz ölkə daxilində də, xaricdə də bir yerdə olmalıyıq. Birlik bizi gücləndirir. Birlik olmasa, biz güclü ola bilmərik. Bu aksiomdur. Ona görə hesab edirəm ki, diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinin inkişafı üçün biz birliyi tam şəkildə təmin etməliyik".

2006-cı ildə keçirilmiş II qurultayda Azərbaycanın 46 səfirliyi və konsulluğu mövcud idisə, hazırda onların sayı 65-ə çatıb. Bu səfirliklərin yaradılmasında məqsəd təkcə ölkənin diplomatik münasibətlərinin genişləndirilməsi deyil, eyni zamanda xaricdə fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatlarının əlaqələndirilməsi və təşkilatlandırılmasıdır. Dövlət başçısı İlham Əliyev bütün sahələrdə yüksək dinamizmlə inkişaf edən Azərbaycanın beynəlxalq arenadakı nüfuz və mövqelərinin daha da gücləndirilməsini, respublikamız haqqında obyektiv, dolğun informasiyaların dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasını milli diaspor təşkilatları və xaricdəki səfirliklərimiz qarşısında vacib məsələ kimi müəyyənləşdirib. Son illər Cənubi Qafqazda həyata keçirilən bütün global enerji və kommunikasiya layihələrinin lokomotivi qismində çıxış edən Azərbaycan dünyada kifayət qədər tanınsa da, bu sahədə hələ çox iş görülməli, erməni lobbisinin, bütövlükdə isə anti-azərbaycançı şəbəkənin ölkəmizə qarşı apardığı əks-təbliğatın qarşısı daha müasir, səmərəli vasitələrlə alınmalıdır. Dövlət başçısı cənab İlham Əliyev Dünya Azərbaycanlılarının III qurultayındakı çıxışında bu məsələyə xüsusi diqqət ayırdı, respublikamız haqqında məlumat qıtlığının tamamilə aradan qaldırılması vacibliyini bəyan etdi: "Diaspor təşkilatlarının fəaliyyəti eyni zamanda erməni lobbisinin Azərbaycan əleyhinə apardığı çirkin kampaniyaya qarşı

tutarlı bir cavabdır. Sırr deyil ki, müstəqilliyimizin ilk illərində bizim nə böyük maliyyə imkanlarımız var idi, xaricdə yaşayan azərbaycanlılar da o vaxt hələ təşkilatlanmamışdılar. Ancaq hazırda bütün ölkələrdə diaspor təşkilatlarımız erməni təbliğatına qarşı Azərbaycan reallıqlarını ortaya qoyur. Mən bu hərəkətləri, bu siyasəti alqışlayıram və bizim diaspor təşkilatlarının üzvlərinə bu fədakar və çox gözəl missiyaya görə minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Biz çalışmalıyıq ki, Azərbaycan haqqında reallıqları bütün dünyaya bildirək".

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin xalqlar arasında dostluğun möhkəmləndirilməsi və Azərbaycan diasporunun inkişafı sahəsindəki xidmətlərinə görə təltif olunmuş bir qrup ictimai xadimə "Dostluq" ordeni və "Tərəqqi" medalını təqdim etməsi də tədbirin yaddaqalan məqamlarındandır. Bu addım ölkə diasporunun nümayəndələrinin həvəsləndirilməsi və onların əməyinin qiymətləndirilməsi baxımından diqqətəlayiqdir.

Yüksək mütəşəkkillik və ruh yüksəkliyi ilə başa çatan qurultayın nəticəsi kimi dünya azərbaycanlılarına müraciətin, habelə Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü ilə bağlı beynəlxalq təşkilatlara, xarici ölkə parlamentlərinə, dövlət və hökumət başçalarına müraciətin qəbulu mühüm əhəmiyyətə malikdir. 2001-ci ildə yaradılmış Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurasının fəaliyyətinin davam etdirilməsi, şuranın icra katibliyinin yaradılması barədə qərarın qəbulu, Prezident İlham Əliyevin yekdilliklə Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurasına sədr seçilməsi isə tədbirin diqqətəlayiq məqamlarından oldu.

Ümumilikdə tədbirin yekunları deməyə əsas verir ki, II qurultaydan ötən beş il müddətində Azərbaycan inkişaf edib, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə hüquqi, siyasi, iqtisadi, struktur islahatların keçirilməsi, Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması, xalqın rifahının yaxşılaşdırılması istiqamətində əsaslı işlər görüldü.

Azərbaycan ÜDM-in səviyyəsinə və adambaşına düşən xarici sərmayələrin həcminə görə nəinki postsovet məkanında, hətta bütün dünyada öncül mövqeyə çıxıb. Bu müddətdə, təbii ki, Azərbaycan diasporu da inkişaf edib, təşkilatlanıb, birləşmək, "çəkici bir yerə vurmaq" istiqamətində nailiyyətlər əldə edib. Bütün bunlar dünya azərbaycanlılarının birliyini, vahid məram və məqsədlər ətrafında birləşməsinə zərurətə çevirib.

Bakı xəbər. - 2011. – 22 avqust. - № 148. - S. 7.

Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı: Güclü Azərbaycan üçün güclü diaspor

Vüsalə Kərimova

Telejurnalist

Azərbaycanın yeni tarixinə çox əlamətdar bir hadisə kimi həkk olunan Dünya azərbaycanlılarının qurultaylarının keçirilməsi artıq gözəl ənənəyə çevrilib. Bu ənənənin təməli 2001-ci ildə ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulub. Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayı 2001-ci il noyabrın 9-10-da ulu öndər Heydər Əliyevin sərəncamı ilə keçirilib. Məhz bu qurultay xaricdəki soydaşlarımızın azərbaycançılıq ideyası ətrafında sıx birləşərək təşkilatlanması baxımından tarixi əhəmiyyət kəsb etdi, milli diaspor hərəkətinin inkişafında yeni mərhələnin başlanğıcını qoydu. Ulu öndərin təşəbbüsü ilə Bakıda ilk dəfə olaraq dünya azərbaycanlıları bir araya gəldi. Qurultayda çıxış edən ümummilli lider Heydər Əliyev bu tədbirin əhəmiyyətinə toxunaraq bildirdi: "Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayı müstəqil Azərbaycanın həyatında, bütün dünya azərbaycanlılarının həyatında tarixi hadisədir. Bütün dünyada yaşayan azərbaycanlıların, Azərbaycan icmalarının nümayəndələri ilk dəfə olaraq Azərbaycana, onun paytaxtı Bakı şəhərinə toplaşmışlar və özlərinin I qurultayını keçirirlər".

2006-cı il martın 16-da isə Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayı keçirildi. Bu mötəbər toplantı xaricdə yaşayan azərbaycanlıların diaspondan lobbinye çevrilməsi istiqamətində yeni addım oldu.

Prezident İlham Əliyev 2008-ci il noyabrın 19-da Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin əsasında Diaspor ilə İş üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması haqqında Sərəncam imzaladı. Bu Sərəncamın imzalanması xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla işin güclənməsinə güclü təkan verdi.

2011-ci il iyulun 5-də isə dünya azərbaycanlıları III dəfə Heydər Əliyev Sarayına topladı. Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayında dünyanın 42 ölkəsindən seçilən 600 nümayəndədən 579 nəfəri, habelə dünyanın 30 ölkəsindən 211 nəfər qonaq qismində iştirak etdi. Qurultayda Azərbaycan 677 nümayəndə və 405 nəfər qonaqla təmsil olundu.

AZƏRBAYCAN XALQI ÖZ TALEYİNİN SAHİBİDİR

Bu il müstəqilliyinin 20 illik yubileyini qeyd edən Azərbaycan ötən illər ərzində böyük və şərəfli yol keçdi. Artıq bütün dünyada Azərbaycan etibarlı tərəfdaş kimi tanınır, ölkəmizlə əməkdaşlıq və dostluq etmək istəyən ölkələrin sayı artır. Bu isə məlum məsələdir ki, Azərbaycanın əldə etdiyi müstəqilliyinin bəhrəsidir. Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayında çıxış edən Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev haqlı olaraq qeyd etdi ki, müstəqillik ən böyük sərvətdir, ən böyük uğurumuzdur: "Azərbaycan 20 ildir ki, müstəqil yaşayır, Azərbaycan xalqı azad yaşayır. Azərbaycan xalqı öz taleyinin sahibidir, Azərbaycan xalqının iradəsi bizim üçün ən vacib amildir. Ölkə qarşısında duran sosial-iqtisadi məsələlərin həlli əminəm ki, bundan sonra da uğurla icra ediləcək...".

ERMƏNİSTAN SÜLHƏ HAZIR DEYİL

Qurultaydakı çıxışında ölkə qarşısında duran ən ağırlıq problemin Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi olduğunu bir daha bəyan edən prezident İlham Əliyev uzun illər danışıqların aparılmasına baxmayaraq, bu məsələnin həllini tapmamasını təəssüflə qeyd etdi: "Torpaqlarımız işğal altındadır, bütün beynəlxalq təşkilatlar Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü müdafiə edir, dəstəkləyir. Birləşmiş Millətlər Təşkilatı, ATƏT, Avropa Parlamenti, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, Avropa Şurası, digər təşkilatlar müvafiq qərar və qətnamələr qəbul edib ki, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü orada müdafiə edilir və işğalçı qüvvələrin işğal edilmiş torpaqlardan çıxarılması da orada nəzərdə tutulur. Ancaq əfsuslar olsun ki, məsələ həllini tapmır. Bunun yeganə səbəbi Ermənistanın qeyri-konstruktiv mövqeyi və sülhə hazır olmamasıdır. Ancaq biz yaxşı bilirik ki, gec-tez Azərbaycan ərazi bütövlüyünü bərpa edəcək".

Rəsmi Bakı Dağlıq Qarabağ münaqişəsini sülh yolu ilə və tezliklə həll etmək istəyindədir. Bu arada Ermənistan tərəfi də artıq Azərbaycanda yaradılan potensialın Ermənistanın potensial imkanlarından dəfələrlə yüksək olduğunu anlamalıdır. Hazırda Azərbaycanın iqtisadi potensialı Ermənistanın iqtisadi potensialından 10 dəfə artıqdır. Ona görə Ermənistan bu məsələnin tezliklə öz həllini tapmasında maraqlı olmalıdır. Azərbaycanla rəqabət aparmaq Ermənistanın gücündə deyil. Təkcə hərbi xərclərə nəzər salsaq görərik ki, Azərbaycanın hərbi xərcləri Ermənistanın bütün dövlət büdcəsindən 50 faiz artıqdır.

Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin tezliklə həlli Azərbaycanla yanaşı Ermənistanın da maraqlarına cavab verir. Beynəlxalq birlik də münaqişəyə son qoyulmasını istəyir. Status-kvonun dəyişdirilməsinin vacibliyini önə çəkən prezident İlham Əliyev danışıqların nəticə verəcəyinə ümidvardır. Hər halda, Azərbaycan danışıqlarda bütün dövr ərzində konstruktivlik nümayiş etdirib.

ABİDƏLƏR DAĞILSA DA TARİXİ DƏYİŞİRMƏK MÜMKÜN DEYİL

Dağlıq Qarabağ əzəli və tarixi Azərbaycan torpağıdır. 1978-ci ildə ermənilər tərəfindən Dağlıq Qarabağda onların Dağlıq Qarabağa köçürülməsini əks etdirən abidə ucaldılıb. Müharibənin ilk illərində ermənilər o abidəni dağıdıb. Ancaq tarixi dəyişdirmək mümkün deyil. Tarix tarixdir. 1978-ci ildə Qarabağda məskunlaşmalarının 150 illiyini qeyd edən ermənilər yaxşı bilir ki, onlar bu torpaqlara qonaq kimi gəlib. Nəinki Dağlıq Qarabağ, bugünkü Ermənistan tarixi Azərbaycan torpaqlarında formalaşmış. İrəvan xanlığı, Zəngəzur mahalı Azərbaycanın tarixi ərazisidir. Vaxtilə Zəngəzuru Azərbaycandan ayıraraq Ermənistanla vermək nəticəsində böyük türk dünyası coğrafi cəhətdən parçalandı. Tarix bəllidir...

BİRLİK BİZİ GÜCLƏNDİRİR

Dünyada fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatları artıq tam formalaşmış. 5 il əvvəl 336 diaspor təşkilatımız var idisə, hazırda onların sayı 416-ya çatıb. Bununla belə kəmiyyətin həlledici rol oynamadığını önə çəkən prezident İlham Əliyev diaspor təşkilatlarımızın keyfiyyət baxımından da gücləndiyini, onların

fəaliyyətinin daha da məqsədyönlü, daha da təsirli olduğunu vurğuladı: "Müxtəlif ölkələrdə bizim diaspor təşkilatları tərəfindən keçirilən aksiyalar onu göstərir ki, istənilən yerdə təşkilatlarımız öz fikrini, öz etirazını, yaxud da ki, öz dəstəyini göstərə bilər. Bu, çox mühüm amildir. Mən çox şadam ki, bu gün dünyada fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatları yeni səviyyəyə qalxıb. Bu təşkilatlar arasında koordinasiya işlərinin aparılması əlbəttə ki, onların fəaliyyətini daha da gücləndirir. Mən hesab edirəm ki, diaspor təşkilatlarımız fəaliyyət göstərdikləri ölkələrdə bütün Azərbaycan icmasını birləşdirməlidir. İdeal variant ondan ibarət ola bilər ki, hər bir azərbaycanlı diaspor təşkilatlarına üzv olsun, onların tədbirlərində iştirak etsin, öz dəstəyini versin, öz köməyini göstərsin və eyni zamanda, diaspor təşkilatları tərəfindən də lazım olanda kömək görsün....".

Diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinin inkişafı üçün birlik tam şəkildə təmin edilməlidir. Eyni zamanda, hazırda Azərbaycanın dünyadakı daimi və diplomatik nümayəndəliklərinin sayı da artır. Hazırda 65 ölkədə səfirliyimiz və konsulluğumuz fəaliyyət göstərir. Yaxın zamanlarda isə 8 ölkədə yeni səfirlik və konsulluğun açılışı nəzərdə tutulur. Bu isə onu göstərir ki, Azərbaycan bütün dünya ilə əməkdaşlıq edir.

Dünya azərbaycanlılarını birliyə çağıran prezident İlham Əliyev qeyd etdi ki, səfirliklərlə diaspor təşkilatları arasındakı əməkdaşlıq daha da güclü, daha da məqsədyönlü olmalıdır: "Səfirliklərlə diaspor təşkilatları arasında olan ziddiyyətlər mənə çox incidir. Biz buna yol verməməliyik. Səfirlik Azərbaycan dövlətinin bir parçasıdır, Azərbaycan dövlətinin rəsmi nümayəndəliyidir, Azərbaycan dövlətinin xarici ölkələrdə simvoludur. Biz elə etməliyik ki, səfirliklərlə diaspor təşkilatları arasında daim mehriban münasibətlər olsun... Ona görə də mən sizdən xahiş edirəm ki, əgər bu vaxta qədər, indi kimin səhvindən nə olub olub, onu gərək qoyaq kənara, o səhifəni bağlayaq. Bundan sonra diaspor təşkilatları və səfirliklər bir komanda şəklində, bir yumruq kimi işləməlidir və Azərbaycanın nə qədər gözəl ölkə olduğunu yaşadıkları ölkənin vətəndaşlarına birgə çatdırmalıdır".

BİZİM DİPLOMATİYAMIZ HÜCUM DİPLOMATİYASI OLMALIDIR

Qeyd edək ki, diaspor təşkilatlarının fəaliyyəti, həmçinin, erməni lobbisinin Azərbaycan əleyhinə apardığı çirkin kampaniyaya qarşı tutarlı bir cavabdır. Hazırda bütün ölkələrdə diaspor təşkilatlarımız erməni təbliğatına qarşı Azərbaycan reallıqlarını ortaya qoyur. Lakin yenə də dünya azərbaycanlıları Azərbaycan haqqında reallıqları bütün dünyaya bildirməyə çalışmalıdır. Bizə qarşı dünyada erməni lobbisi fəaliyyət göstərir. Təqdirəedici haldır ki, diaspor təşkilatlarımız da nəinki erməni lobbisi təşkilatlarına tutarlı cavab verir, eyni zamanda, onlar özləri orada Ermənistanla qarşı çox ciddi və real faktlar əsasında qurulan təbliğat işləri aparır.

Bizim diplomatiyamız hücum diplomatiyası olmalıdır. Bizim diplomatiyamız müdafiə, özünümüdafiə xarakteri daşımamalıdır. Hücum diplomatiyamız nəticə verir. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsində haqlı tərəf və zərərçəkən tərəf bizik, əlbəttə, arqumentlərimiz daha da ciddi, daha da tutarlıdır.

Xaricdə fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatlarımız o ölkələrin daxili siyasətinin amilinə çevrilməlidir. Bunu etmək üçün azərbaycanlılar arasında qarşılıqlı dəstək və birlik daha da güclü olmalıdır. Xaricdə azərbaycanlılar nə qədər güclü olsa, dövlətimizin maraqları da o qədər müdafiə olunacaq. Nə qədər Azərbaycan güclü olsa,

soydaşlarımız özlərini o qədər də əmin, rahat hiss edəcəklər. Bizim xaricdə yaşayan böyük ailəmiz var, bu, azərbaycanlılardır!

BU DA III..

Görülən işlərin hesabatına dair məlumat verən Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov bildirib ki, ikinci qurultaydan ötən dövrdə xaricdə yaşayan soydaşlarımızın təşkilatlanması prosesi daha da sürətlənib.

Qırğız Parlamentinin sədri Axmatbek Keldibekov, Gürcüstanın Kvemo Kartli-Borçalı bölgəsinin qubernatoru David Kirkitadze, Türkiyə Nazirlər Kabineti yanında xaricdə yaşayan türklər və qohum topluluqlarla iş üzrə başqanlığın sədri Kamal Yurtnac, Rusiya Elmlər Akademiyasının akademiki Vladimir Kolesnikov, Moldovanın Qaqauz Yeri Başqanı Mixail Formuzal, Belçika parlamentinin senatoru Ann Mari Lizin, "Aziz" Azərbaycan-İsrail Beynəlxalq Assosiasiyasının prezidenti İosif Şaqal, Türkiyənin Mərmərə qrupu Strateji və Sosial Araşdırmalar Fondunun sədri Akkan Suver, Şimali Kipr Yaxın Doğu Universitetinin rektoru Suat Günsel, Latviya Seyminin deputatı Aleksandr Sakovski, Lüksemburq parlamentinin deputatı Jacques-Yves Flenckes, Fransanın Brazzavil Universitetinin rektoru, beynəlxalq məsələlər üzrə vəkil Emmanuel Koliye, Niderlandın Əyalət Parlamentinin deputatı, Əmək Uğrunda Partiyasının üzvü Songül Akkaya, Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin prezidenti Məmmədbağır Əliyev, Rumıniya parlamentinin üzvü Aledin Amet, Türkiyə Böyük Millət Məclisinin deputatı, Türkiyə-Azərbaycan Dərnəyinin sədri Sinan Oğan, Amerika Azərbaycanlıları Şəbəkəsinin icraçı direktoru Adil Bağirov, Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin prezidenti Başar Kömür, Türkiyənin keçmiş turizm naziri İlhan Aküzümün çıxışlarının dinləndiyi qurultayda Mandat Komissiyasının sədri, Milli Məclis sədrinin birinci müavini Ziyafət Əsgərov bildirib ki, Dünya Azərbaycanlılarının Qurultayına 1.272 nümayəndə seçilib. Bu mötəbər mərasimdə 42 ölkədən 579 nümayəndə iştirak edib. Rusiya, Türkiyə, Ukrayna, Almaniya, Gürcüstan, ABŞ, İsveç Krallığı, Niderland, İsrail, Özbəkistan, Fransa, Böyük Britaniya, Kanada daha çox nümayəndə ilə təmsil olunub. Bundan əlavə, qurultaya xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan icma və birliklərinin 182 rəhbəri də qatılıb. Ölkəmizin bölgələrindən olan nümayəndələrin də iştirak etdiyi qurultayın işini 21 xarici ölkədən 37 media işçisi işıqlandırır.

İştirakçılar qurultayın qətnaməsini, qurultay nümayəndələri adından prezident İlham Əliyevə müraciəti, dünya azərbaycanlılarına ünvanlanan müraciəti və qurultay nümayəndələri adından Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı beynəlxalq təşkilatlara, xarici ölkə parlamentlərinə, dövlət və hökumət başçılarına müraciəti yekdilliklə qəbul edib.

Qurultayda, həmçinin 2001-ci ildə yaradılan Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurasının fəaliyyətinin davam etdirilməsi və Şuranın icra katibliyinin yaradılması qərara alınıb. Qurultay iştirakçıları prezident İlham Əliyevi yekdilliklə Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurasına sədr seçib.

Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov isə şuranın icra katibi vəzifəsinə seçilib. Əlaqələndirmə Şurasının tərkibinin 107 nəfərdən 115 nəfərə catdırılması qərara alınıb.

Azərbaycan dövlətinin xarici siyasətdəki uğurları diasporun səmərəli fəaliyyətinə böyük təsir göstərir

Diaspordan lobbiçiliyə doğru yüksəliş bizə yeni-yeni nailiyyətlər vəd edir

Biz istəyirik ki, müxtəlif ölkələrdə yaşayan azərbaycanlılar həmin ölkələrin vətəndaşı kimi, istədikləri kimi yaşasınlar. Ancaq heç vaxt öz milli köklərini, milli mənsubiyyətlərini itirməsinlər. Bizim hamımızı, azərbaycanlıları birləşdirən milli mənsubiyyətimizdir, tarixi köklərimizdir, milli-mənəvi dəyərlərimizdir, milli mədəniyyətimizdir - ədəbiyyatımız, incəsənətimiz, musiqimiz, şeirlərimiz, mahnılarımız, xalqımıza mənsub olan adət-ənənələrdir.

Heydər ƏLİYEV

Ümummilli lider

Bizi fərqləndirən əlamət ondan ibarətdir ki, harada yaşamağımızdan asılı olmayaraq, öz Vətənimizə bağlıyıq. Bura bizim vətənimizdir, hamımızın vətənidir. Müstəqil Azərbaycan bütün azərbaycanlıların vətənidir. Bizim bir vətənimiz var - Azərbaycan! Bizim bir dilimiz var - Azərbaycan dili! Bizim ümumxalq ideologiyamız var - azərbaycançılıq məfkurəsi! Mən arzu edirəm ki, dünyada yaşayan bütün azərbaycanlılar həmişə bir yerdə olsunlar. Həmişə bilsinlər ki, onların arxasında güclü Azərbaycan dövləti dayanır və onlar hər zaman Azərbaycan dövlətinə arxalana bilərlər.

İlham ƏLİYEV

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Rauf Əliyev

Bu gün dünyanın bir sıra ölkələrində iqtisadi problemlərin yaşandığı, qlobal maliyyə böhranın fəsadlarının tam aradan qalxmadığı bir zamanda Azərbaycan iqtisadiyyatı sürətlə inkişaf edir, çiçəklənir. Böyük quruculuq yolu keçən və hazırda müasir silah-sursatlarla tam təchiz olunan ordumuzun qüdrəti durmadan artır. Mürəkkəb münasibətlər sisteminin mövcud olduğu beynəlxalq aləmdə ölkəmizin mövqeləri daha da möhkəmlənir. Bütün bu amillər dünyada Azərbaycanın Cənubi Qafqazın lider dövləti kimi tanınmasına rəvac verir. Ölkəmizin liderliyə yüksəlməsinin təməlində isə, heç şübhəsiz, sıx birliyimiz, həmrəyliyimiz dayanır. Bu gün bunu dərk edən hər bir azərbaycanlı milli birliyimizin, həmrəyliyimizin möhkəmlənməsinə öz töhfəsini verir, həmrəylik ideyaları həm ölkəmizdə, həm də ondan çox-çox uzaqlarda yaşayan soydaşlarımızı birləşdirən əsas dəyərlər kimi hər birimizin düşüncəsinə hakim kəsilir. Bizi böyük uğurlara aparən yol da məhz həmrəyliyimizdən, sıx birliyimizdən keçir.

Ölkəmiz bütün dünya azərbaycanlıları üçün cazibə mərkəzinə çevrilmişdir. Dünyanın hər yerindən səsi gələn həmvətənlərimiz azərbaycançılıq amalı ətrafında milli birlik və həmrəylik nümayiş etdirir, bütün qüvvə və bacarıqlarını ümummilli məqsədlər naminə səfərbər edirlər. Sayı artıq 50 milyonu ötən azərbaycanlılar ana Vətənimiz Azərbaycanın xarici siyasətdə qazandığı uğurlara öz töhfələrini verməkdədirlər. Onlar torpaqlarımızın 20 faizinin Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğalı faktını yaşadıkları ölkələrin ictimaiyyətinə çatdırmaq üçün əllərindən gələni əsirgəmirlər. Hazırda dünyanın müxtəlif ölkələrində olan 65-dək səfirlik və konsulluğumuzla sıx işbirliyi qurmaları soydaşlarımızın daha da sistemli fəaliyyətini stimullaşdırır. Onu da deyək ki, yaxın vaxtlarda daha 8 ölkədə yeni səfirlik və konsulluğun açılışı nəzərdə tutulur. Belələliklə, dünyanın elə bir əhəmiyyətli ölkəsi qalmayacaq ki, orada bizim yüksək səviyyədə diplomatik nümayəndəliyimiz olmasın. Səfirliklərlə diaspor təşkilatları arasındakı əməkdaşlığın daha da güclənməsi isə ölkəmizin xarici dövlətlərdəki milli maraqlarının qorunması baxımından əhəmiyyət kəsb edir.

Azərbaycan Respublikasının hər bir uğuru, dünyanın hansı ölkəsində yaşamasından asılı olmayaraq, bütün həmvətənlərimizin də qəlblərində böyük qürur və iftixar hissi doğurur. Bunu iyulun 5-də Bakıda öz işinə başlayan Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayında iştirak etmək üçün paytaxta gələn qonaqların hamısı etiraf edirdilər. Belə qurultayların keçirilməsi xaricdəki cəmiyyətlərimizin güclənməsi və istər ana vətənlə, istərsə də bir-birləri ilə qarşılıqlı əməkdaşlığın artmasına kömək edir. Bunu yaxşı bilən ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin imzaladığı sərəncamla ilk dəfə 2001-ci il noyabrın 9-10-da Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayı keçirildi. Məhz bu qurultay xaricdəki soydaşlarımızın azərbaycançılıq ideyası ətrafında sıx birləşərək təşkilatlanması baxımından tarixi əhəmiyyət kəsb etmiş, milli diaspor hərəkətlərinin inkişafında yeni mərhələnin başlanğıcını qoymuş, müxtəlif ölkələrdə azərbaycanlı icmalarının mütəşəkkilliyi və fəallığının artmasına ciddi təsir göstərmişdir. Həmin qurultayda ulu öndərin böyük iftixarla söylədiyi "Mən həmişə fəxr etmişəm, bu gün də fəxr edirəm ki, mən azərbaycanlıyam" - kəlamı bu gün də dillər əzbəridir.

Azərbaycan Prezidentinin 2002-ci il 5 iyul tarixli fərmanı ilə Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması və həmin il dekabrın 27-də "Xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı dövlət siyasəti haqqında" Qanunun qəbul edilməsi, dünya azərbaycanlılarının təşkilatlanması prosesini daha da gücləndirmişdir. Ümummilli liderimizin ideya və prinsiplərinə sadıq qalan Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev də ulu öndərin bu siyasətini uğurla davam etdirir. Dövlətimizin başçısının Azərbaycan həqiqətlərinin daha geniş coğrafiyada dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, diaspor quruculuğu işinin təkmilləşdirilməsi sahəsində qarşıda duran vəzifələri müzakirə etmək məqsədi ilə 2006-cı il 8 fevral tarixli sərəncamına uyğun olaraq həmin il martın 16-da Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayı keçirilmişdir. Həmin qurultayda dövlət başçımız İlham Əliyevin geniş və əhatəli nitqindən və Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin hesabatından sonra məlum oldu ki, ötən dövrdə xaricdəki soydaşlarımızın təşkilatlanması və öz tarixi vətənləri olan Azərbaycanla əlaqələrinin genişləndirilməsi sahəsində məqsədyönlü tədbirlər həyata keçirilmişdir. Aparılan hüquqi və siyasi islahatlar Azərbaycanın demokratik dövlət, vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu yolu ilə inamla addımladığını təsdiqləmiş, dünya birliyinə inteqrasiyasını sürətləndirmişdir. Azərbaycan dövlətinin diaspor quruculuğu sahəsində həyata keçirdiyi ardıcıl və məqsədyönlü işi öz bəhrəsini vermişdir. Ötən müddət ərzində

Amerika, Avropa, Asiya və Şimali Afrikanın ayrı-ayrı ölkələrində yüzə yaxın yeni azərbaycanlı icması yaradılmış, bununla da xaricdəki soydaşlarımızı birləşdirən qurumların sayı 300-ü ötmüşdür. Təşkilatlanmış azərbaycanlı cəmiyyətlərinin fəaliyyət göstərdikləri ölkələrin ictimai-siyasi və mədəni həyatında fəal iştirak etmələri diaspor quruculuğu işinin ən mühüm istiqamətlərindən biri hesab edilmişdir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev qurultaydakı çıxışında xaricdə yaşayan soydaşlarımızı Azərbaycan həqiqətlərini beynəlxalq aləmə olduğu kimi çatdırmaqda fəallıqlarını artırmağa çağırmışdı. Dövlətimizin başçısı demişdi: "Biz öz tədbirlərimizi görməliyik, biz möhkəmlənməliyik. Azərbaycan öz iqtisadi potensialını, hərbi potensialını, siyasi imkanlarını tam şəkildə işə salır. Biz hər istiqamətdə çox sürətlə, düşünülmüş proqram və konsepsiya əsasında irəliləyirik. Yenə də qeyd etmək istəyirəm ki, bu istiqamətdə Azərbaycan diasporunun çox böyük rolu var. Mən istəyirəm ki, həm Azərbaycanın dünyada təbliğ edilməsində, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya birliyinə çatdırılmasında, azərbaycanlıların yaşadıkları ölkələrin ictimai-siyasi həyatında fəal iştirakında bu rol daha güclü olsun. Məsələn, mən istəyirəm ki, azərbaycanlılar yaşadıkları bütün ölkələrin siyasi həyatında daha fəal rol oynasınlar. Siyasi partiyalara üzv olsunlar. Çalışsınlar ki, o ölkələrin qanunvericilik orqanlarına seçilsinlər. Bu, bizim mövqelərimizi möhkəmləndirir".

2007-ci il martın 9-da Bakıda keçirilən Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I Forumu isə bütün türkdilli xalqların həyatında mühüm hadisəyə çevrilmiş, Azərbaycan Prezidentinin türk dünyasının birliyinə verdiyi önəmin parlaq təzahürü kimi tarixə düşmüşdür. Prezident İlham Əliyev 2008-ci il noyabrın 19-da Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin əsasında Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması haqqında fərman imzalamışdır. Həmin il dekabrın 19-da Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurasının toplantısında Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Xartiyası qəbul edilmişdir. Beləliklə, dövlətimizin diaspor siyasəti xaricdəki həmvətənlərimizin daha mütəşəkkil formada təşkilatlanması prosesi ilə özünün yeni mərhələsinə qədəm qoymuşdur.

İndi soydaşlarımız yaşadıkları ölkələrin sosial-iqtisadi, ictimai-siyasi və mədəni həyatında daha fəal rol oynayır, Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması, zəngin mədəni irsimizin təbliği, təcavüzkar erməni dairələrinin ideoloji təxribatlarının qarşısının alınmasında da qətiyyət nümayiş etdirirlər. Hazırda dünyanın əksər ölkələrində Azərbaycan icmaları üçrəngli bayrağımız altında fəaliyyət göstərir. Azərbaycanlı gənclərin xarici ölkələrdə təşkilatlanması, onların diaspor hərəkətindəki iştirakı da uğurla gedir.

Rusiyanın Azərbaycanlı Gənclər Təşkilatı isə özünün çoxşaxəli fəaliyyəti ilə əsl nümunə nümayiş etdirir. Qurumun sədri, Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyevanın təşəbbüsü ilə reallaşan layihələr, həyata keçirilən tədbirlər Azərbaycan həqiqətlərinin bütün dünyaya çatdırılmasında mühüm rol oynayır. Bu meyil Avropa ölkələrində də özünü yüksək səviyyədə göstərir. 2010-cu ilin noyabrında Almaniyanın Frankfurt şəhərində Dünya Azərbaycanlı Gənclərinin I Konqresi keçirilmişdir. Prezident İlham Əliyevin təsdiq etdiyi Azərbaycan gəncliyi Dövlət Proqramına uyğun olaraq Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi ilə Gənclər və İdman Nazirliyinin birgə keçirdiyi bu tədbirdə 25 ölkədən azərbaycanlı gənclər, 41 diaspor təşkilatının rəhbərləri iştirak etmişlər. Konqres xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlı gənclərin diaspor quruculuq işinə cəlb olunması, onların ictimai-siyasi fəallığının artırılması yönündə daha bir mühüm addım olmuşdur.

Prezident İlham Əliyevin Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin bərpasının 20-ci ildönümü haqqında bu il yanvarın 21-də imzaladığı sərəncama uyğun olaraq bu il iyulun 5-də Heydər Əliyev Sarayında keçirilən Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı xarici ölkələrdəki soydaşlarımızın həmrəyliyinin və mütəşəkkilliyinin güclənməsinə, onların ümummillî ideyalar ətrafında sıx birləşməsinə böyük töhfələr vermişdir. Bununla soydaşlarımızın birlik və həmrəyliyinin möhkəmləndirilməsində yeni mərhələ başlanmışdır. Bu, bir tərəfdən Azərbaycanın iqtisadi və siyasi cəhətdən getdikcə güclənməsi, regionda lider dövlətə çevrilməsi, beynəlxalq aləmdə mövqələrinin güclənməsi, müstəqil dövlət kimi nüfuzunun artması, digər tərəfdən isə xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla işin keyfiyyətcə yeni məzmun kəsb etməsi, bu sahədə qarşıya yeni vəzifələr qoyulması ilə əlaqədardır. Möhtərəm Prezidentimizin həyata keçirdiyi daxili və xarici siyasətin prioritet sahələrindən biri də soydaşlarımızın beynəlxalq konvensiyalarda təsbit olunmuş insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, yaşadıkları ölkələrdə mütəşəkkil təsirli qüvvəyə çevrilməsi, dünya azərbaycanlılarının taleyi üçün məsuliyyət daşması kimi vəzifələr qoyur.

Soydaşlarımızın ali məclisində dünyanın 42 ölkəsindən 579 nəfər qurultay nümayəndəsi, habelə 30 ölkədən 211 nəfər qonaq iştirak edirdi. Respublikamızı təmsil edən qurultay nümayəndələri 677 nəfər, yerli qonaqlar isə 405 nəfər idi. Qurultay işə başlayarkən bütövlükdə 1872 nəfər qeydə alınmışdı ki, onlar Rusiya, Türkiyə, Ukrayna, Almaniya, Gürcüstan, ABŞ, İsveç, Niderland, İsrail, Özbəkistan, Fransa, Britaniya, Kanada və başqa ölkələri təmsil edirdilər. Üçüncü qurultayda, xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan icma və birliklərinin 182 rəhbəri də qatılmış, həmçinin ümumilikdə 13 ölkə parlamentinin 29 deputatı qonaq qismində iştirak etmişdilər. Tədbiri 21 xarici ölkədən 37 media işçisinin işıqlandırması isə dünya ictimaiyyətinə Azərbaycan həqiqətlərinin çatdırılması baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edirdi.

Bu mötəbər toplantı həm də xaricdə yaşayan azərbaycanlıların diaspordan lobbiyə çevrilməsi istiqamətində yeni addım oldu. Bunun üçün ciddi zəmin də var. Təkcə bunu demək kifayətdir ki, beş il əvvəl 336 diaspor təşkilatımız var idisə, hazırda onların sayı 416-ya çatmışdır. Onu da deyək ki, təşkilatlarımızın sayı artmaqla yanaşı, onlara üzv olanların, aktiv fəaliyyətə qoşulanların sayı da sürətlə artır. Bu isə hər bir azərbaycanlının birliyə, həmrəyliyə əhəmiyyət verməsində, indi birgə fəaliyyətin əhəmiyyətini daha yaxşı anlamasından irəli gəlir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin nitqinin sonunda söylədiyi arzular qurultay iştirakçılarının hər birinin arzusu kimi qəbul edildi və gurultulu alqışlarla qarşılandı: "Mən arzu edirəm ki, dünyada yaşayan bütün azərbaycanlılar həmişə bir yerdə olsunlar. Həmişə bilsinlər ki, onların arxasında güclü Azərbaycan dövləti dayanır və onlar hər zaman Azərbaycan dövlətinə arxalana bilirlər".

Qurultayın qəbul etdiyi qərarlar, çıxışlarda səsləndirilən təkliflərin nəzərə alınması, Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurasının (2001-ci ildə yaradılmışdır) icra katibliyinin yaradılması, Prezident İlham Əliyevin yekdilliklə Əlaqələndirmə Şurasına sədr seçilməsi, Şuranın tərkibinin artırılması, eləcə də bütün digər məsələlər diaspora fəaliyyətinin yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyacağından xəbər verirdi. Tədbir iştirakçılarının 50 milyondan çox azərbaycanlı adından Ermənistan - Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı beynəlxalq təşkilatlara, xarici ölkə parlamentlərinə, dövlət və hökumət başçılarına müraciət qəbul etməsi isə haqq səsimizin dünya ictimaiyyətinə duyurulması baxımından əhəmiyyətli olmuşdur. Artıq beynəlxalq aləmdə də

görürlər ki, inkişaf edən, qüdrətlənən Azərbaycan dövlətinin milli maraqlarını müdafiə etməyə həmişə hazır olan 50 milyonluq böyük Azərbaycan xalqı həmrəydir, birdir və onlar müqəddəs amallar naminə yaşadıkları hər bir ölkədə daha da fəal olmağa, yeni-yeni təşəbbüslərlə çıxış etməyə hazırdırlar.

Sevindirici haldır ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə son vaxtlar bəzi ölkələrdə Azərbaycan mədəniyyət evlərinin yaradılmasına başlanılmışdır. Aparıcı ölkələrin mərkəzi şəhərlərində Azərbaycan dövləti mülkiyyət almaq niyyətindədir. Orada həm Azərbaycan mədəniyyət evlərinin fəaliyyəti təşkil ediləcək, eyni zamanda, Azərbaycan ticarət evləri yaradılacaqdır. Dövlət başçısı tapşırıq vermişdir ki, paytaxt şəhərlərinin mərkəzi yerlərində, mərkəzi küçələrində Azərbaycan mərkəzləri yaradılsın. Orada Azərbaycan məhsulları təqdim edilməlidir, satılmalıdır, digər təbliğat xarakterli materiallar yayılmalıdır. Artıq bu ildən həmin işlər həyatda öz əksin tapmağa başlamışdır.

Dünyadakı erməni lobbisini narahat edən ən mühüm məsələlərdən biri də Azərbaycanın sürətli inkişafı ilə yanaşı, xaricdəki Azərbaycan cəmiyyətlərinin güclənməsidir. Onları qıcıqlandıran, aqressivləşdirən və səviyyəsiz hərəkətlərə yol verməyə vadar edən səbəblərdən biri də diasporumuzun erməni lobbisi qarşısında ciddi maneəyə çevrilməsidir. Bu sözləri səbəbsiz demirik. Ötən ilin dekabr ayında - Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü ərəfəsində Niderlanddakı Benilüks Azərbaycanlıları Konqresinin ofisinə basqın olmuşdu. Gecə saatlarında baş verən hadisə zamanı Azərbaycan və Türkiyə bayraqları yerə atılmış, qapı, pəncərə sındırılmışdı. Sonradan məlum olmuşdu ki, bunu Avropadakı erməni diasporunun nümayəndələri planlı şəkildə ediblər. Səbəb isə burada azərbaycanlıların fəallaşması, "Artsax" qida məhsullarının Avropaya idxalının dayandırılması üçün imza kampaniyasının başlanılması və ermənilərin bu cür fəaliyyətlərinin qarşısının alınması istiqamətində görülən işlər idi. Belə hallar digər ölkələrdə də qeydə alınmışdır.

Bütün bunlar bir daha göstərir ki, son illər ərzində Azərbaycan diasporu böyük inkişaf yolu keçmişdir. Qısa zaman kəsiyində xaricdə yaşayan azərbaycanlıların təşkilatlanmaları istiqamətində xeyli iş görülmüşdür. İndi dünyanın hansı ölkəsinə getsən, orada yaşayan azərbaycanlıların diaspor təşkilatına rast gəlmək mümkündür. Bu təşkilatlar soydaşlarımızın bir araya gəlməsinə, üzləşdikləri problemlərin ortaq çalışmaları hesabına həll etməyə, Vətənlə əlaqələrin qurulmasına, Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılmasına böyük töhfələr verirlər. Amma təbii ki, diaspor işini yalnız təşkilatların yaradılması ilə məhdudlaşdırmaq olmaz. Diaspor fəaliyyəti ilə az-çox əlaqəsi olan insanlar bilir ki, yalnız təşkilatlanma fəaliyyəti ilə nəzərdə tutulan hədəflərə çatmaq mümkün olmur. Bunun üçün digər addımların atılmasına ehtiyac var. Belə addımlardan biri də soydaşlarımızın yaşadıkları ölkələrin ictimai-siyasi həyatında təmsilçiliyinin təmin edilməsidir. Bu iş diaspor fəaliyyətində keyfiyyətə yeni bir mərhələ olmalıdır.

Dövlət başçısı İlham Əliyev Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayındakı çıxışında xaricdəki cəmiyyətlərimizin fəaliyyətini yüksək qiymətləndirməklə yanaşı, onlara məsləhət gördü ki, fəaliyyət göstərdikləri ölkələrdə bütün Azərbaycan icmasını birləşdirsinlər. İdeal variant ondan ibarət ola bilər ki, hər bir azərbaycanlı diaspor təşkilatlarına üzv olsun, onların tədbirlərində iştirak etsin, öz dəstəyini versin, öz köməyini göstərsin və eyni zamanda, diaspor təşkilatları tərəfindən də lazım olanda kömək görsün. Bunu etmək üçün bu təşkilatlar daha

da güclü olmalıdır. Yəni ən vacib amillərdən biri diaspor təşkilatlarının birliyi. Bəzi hallarda bir ölkədə bir neçə diaspor təşkilatı fəaliyyət göstərir, böyük ölkələrdə əlbəttə ki, onların sayı onlardır. Əksər hallarda cəmiyyətlər arasında əlaqələr sağlamdır. Ancaq elə hallar var ki, orada müəyyən ziddiyyətlər, müəyyən problemlər, anlaşılmazlıq ortaya çıxır. Azərbaycan Prezidenti belə bir hal varsa, buna son qoyulmasını tövsiyyə etdi. Çünki yalnız birlik bizi gücləndirir. Birlik olmasa, biz güclü ola bilmərik. Bu aksiomadır. Ona görə diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinin inkişafı üçün biz birliyi tam şəkildə təmin etməliyik.

Səfirliklərlə diaspor təşkilatları arasındakı əməkdaşlıq daha da güclü, daha da məqsədyönlü olmalıdır. Səfirlik Azərbaycan dövlətinin bir parçasıdır, Azərbaycan dövlətinin rəsmi nümayəndəliyidir, Azərbaycan dövlətinin xarici ölkələrdə simvoludur. Biz elə etməliyik ki, səfirliklərlə diaspor təşkilatları arasında daim mehriban münasibətlər olsun. Əgər hər hansı bir problem, anlaşılmazlıq, yaxud da ki, narazılıq varsa, o, dərhal öz həllini tapmalıdır. Onlar özləri bir-birinə hörmətlə yanaşmalıdırlar, bir-birinin fəaliyyətini dəstəkləməlidirlər, çünki bizim bir Vətənimiz var - Azərbaycan.

Bununla bərabər, xaricdə fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatlarımız o ölkələrin daxili siyasətinin amilinə çevrilməlidir. Artıq bunun vaxtı gəlib çatıb. Həm ölkəmizin inkişafı, həm diaspor təşkilatlarımızın güclənməsi qarşımızda indi belə imkanlar açır. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev qurultaydakı çıxışında vurğulamışdır ki, soydaşlarımız - azərbaycanlılar yaşadıkları ölkələrdə dövlət, hökumət qurumlarında, qanunvericilik orqanlarında təmsil olunmalıdırlar. Onların sayı da bəzi hallarda buna imkan verir. Bunu etmək üçün azərbaycanlılar arasında qarşılıqlı dəstək və birlik daha da güclü olmalıdır. Çünki xaricdə azərbaycanlılar nə qədər güclü olsa, dövlətimizin maraqları da bir o qədər inamla müdafiə olunacaqdır. Azərbaycan nə qədər güclü olsa, soydaşlarımız özlərini bir o qədər də əmin, rahat hiss edəcəklər.

Ekspertlər belə hesab edirlər ki, siyasətə qoşulmaq istəyən azərbaycanlılar ilk növbədə yaşadıkları ölkənin problemlərini öyrənməli, onların həllində ölkə vətəndaşlarına kömək etmək iqtidarında olduqlarını nümayiş etdirməlidirlər. Amma təbii ki, bütün bunlara nail olmaq o qədər də asan deyil. Yüz illərdir formalaşmış siyasi proseslərə müdaxilə etmək, təsiredici faktora çevrilmək, "tutulmuş bazarda" yer tapmaq çox çətindir. Bütün çətinliklərə baxmayaraq, buna nail olmaq mümkündür. Bu istiqamətdə ən böyük ümid təbii ki, gənclərdir. Xaricdə təhsil alan, yaşadıkları ölkələrin ictimai-siyasi həyatına yaxından bələd olan gənclərin siyasi proseslərdə də uğur əldə etmək şansları daha böyükdür. Amma bu prosesdə onları mütləq diasporumuzun təşkilatlanması işində təcrübə toplayan yaşlı nəsil dəstəkləməlidir.

Beynəlxalq aləmdə uğur qazanmağın əsas yollarından biri də media ilə yaxşı əlaqələrin qurulmasıdır. Soydaşlarımız yaşadıkları ölkələrin siyasi həyatında fəallıq nümayiş etdirmək istəyirlərsə, ilk növbədə nüfuzlu media orqanları ilə yaxşı əlaqələr qurmalıdırlar. Onlar çalışmalıdır ki, hər bir ölkənin tanınmış mətbuat vasitələrinə azərbaycanlılar yerləşdirilsin.

Bir faktı da qeyd etmək yerinə düşər ki, Azərbaycan diasporu tarixinin bəlkə də heç bir dövründə bugünkü qədər mütəşəkkil olmamışdır. Buna səbəb odur ki, dünya azərbaycanlıları ümummilli lider Heydər Əliyevin azərbaycançılıq ideologiyasını fəaliyyətlərinin əsas prinsipi kimi qəbul edirlər. Çünki təcrübə də göstərir ki, xalqımızın bütün tarixi boyu milli birlik və həmrəylik arzuları, ideyaları yalnız azərbaycançılıq ideologiyası

sayəsində reallaşa bilər. Azərbaycan dövləti də məhz ulu öndərin göstərdiyi yolla gedərək bugünkü sürətli yüksəlişinə qovuşmuşdur. Ancaq hələ də bizim çox ciddi problemimiz - Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi öz həllini tapmamışdır. Ona görə də bütün dünyaya səpələnmiş azərbaycanlıların birliyi, həmrəyliyi indi həm bizim üçün, həm də dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan azərbaycanlılar üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi, hamımızın bir Vətəni var, o da Azərbaycan Respublikasıdır.

Xalq qəzeti.-2011.-25-26 avqust.-№ 187-188.-S.3.

“DAK birlik və bütövlük qurultayına gedir”

Səftər Rəhimli: “Baş verən hadisələrə DAK müxtəlif qollarda deyil, möhtəşəm şəkildə birləşərək bir ad altında mövqeyini bildirməlidir”

Fuad Hüseynzadə

İran hər zaman çalışıb ki, Azərbaycanda dayaqları möhkəm olsun. Bu da İrana antiazərbaycan təbliğatını daha rahat aparmaq üçün əlverişli imkanlar açır. Amma ən pisi odur ki, İran çox zaman bu təbliğatını Azərbaycanda tanınmış şəxslərin də əli ilə həyata keçirir. Azərbaycan dövləti, eləcə də müstəqil milli demokratik təşkilatlar daim bu siyasətə qarşı çıxıblar. Göstərdiyi fəaliyyətiylə Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin (DAK) Azərbaycan Nümayəndəliyi də ümummilli maraqlarımız istiqamətində işlər aparır. DAK-ın bir qanadının İdarə Heyətinin üzvü və Azərbaycan Nümayəndəliyinin rəhbəri, DAK Qurultaya Hazırlıq Təşkilat Komitəsinin üzvü Səftər Rəhimli bu və digər məsələlərlə bağlı suallarımızı cavablandırır.

-Azərbaycan yenidən öz müstəqilliyini əldə edəndən sonra İran diskomfort yaşamaqdadır. Bu həyəcanı və narahatçılığı İran davamlı olaraq hiss etdirməkdədir. Azərbaycan dövlətinin müstəqil olması İranın təbii ki, xoşuna getmir. İran bunu davamlı olaraq özünün siyasətində, KİV-lərində və siyasi mərkəzlərində ifadə etdirməkdədir. Amma Azərbaycan müstəqil bir dövlətdir. Müstəqillik qazanandan Azərbaycanın bir şüarı olub ki, bölgədə təhlükəsizlik təmin edilsin, tarixi ədalətsizliklər ortadan qalxsın. Bu tarixi ədalətsizlik, Dağlıq Qarabağ, Cənubi Azərbaycan, Borçalı, Dərbənd və s. məsələlərdir. İran davamlı olaraq istəyir ki, özünün bir çox çirkin oyunlarına Azərbaycanı qatsın. Bildiyimiz kimi Azərbaycandan İranın Qum şəhərinə çoxlu sayda gənc dini təhsil almaq adı altında aparılır. Çox təəssüf ki, həmin o gənclər Azərbaycana dönəndən sonra İslam adı altında fars şovinizm siyasətini təbliğ edir. İran Şimali Azərbaycandan başqa Dərbənd və Borçalıda da bu siyasəti aparır. Bizim araşdırmalarımıza görə Dərbənd və Borçalıdan kütləvi şəkildə gənclər Qum şəhərinə oxumağa aparılır.

İran konstitusiyasının 15-ci və 19-cu maddələrində İranda yaşayan millətlərin dil və digər mədəni haqları haqda müəyyən müddəalar verilməsi yer alıb. Amma İranda bu günə qədər azərbaycanlılara bu maddələr şamil edilməyib və etmək fikirləri də yoxdur. Bundan başqa İranın konstitusiyasının 3-cü maddəsində deyilir ki, İran bir isalm ölkəsidir və dünyada yaşayan guya müsəlmanların hüquqlarını İrandakı müsəlmanlar qədər qoruyur. Amma İranın İslam adı altında apardığı siyasətə baxın: Dağlıq Qarabağ məsələsi, xüsusilə Xocalı məsələsində İranın mövqeyi necə oldu? Ermənilərin azərbaycanlılara qarşı apardığı çirkin siyasətinə baxmayaraq İran Ermənistanla ən yüksək şəkildə münasibətlər sistemini yaradır. Həmçinin bu gün Şimali Qafqaz, Şərqi Türkiстан, Kərkükdə baş verən hadisələrdə İranın hansı mövqedə dayanması hamıya məlumdur. İranın İslam dini adı altında apardığı siyasətin yalnız bir hədəfi var: fars şovinizm siyasəti.

Türk adı olan yerdə İran tərəddüd edir. Onda İslam yaddan çıxır, yalnız fars şovinizmi siyasəti yürüdüür. Ona görə İran bilir ki, bu bölgədə tarixi ədalətsizlik baş verib. Azərbaycan türkləri parçalanıb, iki yerə bölünüb.

Bir gün haqq öz yerini alacaq, ədalət bərpa olunacaq, Cənubi Azərbaycan Türk Respublikası qurulacaq və Azərbaycan bütövləşəcək.

- İran tərəfindən DAK rəsmisi olaraq Sizə də hansısa təzyiqlər göstərilib?

- İran öz KİV-lərində davamlı olaraq bizi təhqir etməklə məşğuldur. Onlar DAK Azərbaycan Nümayəndəliyinin fəaliyyətini sionist rejimin fəaliyyəti kimi təqdim edirlər. Mənim özümlə bağlı İran davamlı şəkildə böhtan, təhqir və təhdidlər edib. İranın “Səhər” kanalı səhərdən axşama kimi Azərbaycan dövlətinin əleyhinə sistemli olaraq çirkin siyasətini aparır. Biz düşünürük ki, Azərbaycanda da bunun qarşısını almaq üçün doğru-dürüst qərarlar vermək lazımdır. İranın bu yaxınlarda baş qərargah rəisi general Seyid Həsən Firuzabadi tərəfindən Azərbaycanla bağlı bəzi fikirlər yer almışdı. Həmin o Firuzabadi “inqilab keşikçilərin”dəndir. ETTEALAAAT qüvvələri ilə birlikdə onlar 30 ildir ki, Cənubi Azərbaycanda millətimizə qarşı olmazın divan tuturlar.

- Nədən İran Azərbaycana qarşı təbliğatında tanınmış şəxslərdən istifadə edir?

- İran davamlı olaraq çalışacaq ki, öz çirkin siyasətini aparmaq üçün burada hörmətli şəxslər yaratsın. Bunlar millət vəkili və dövlət məmurları, yazıçılar, xalq şairləri, ictimai siyasi xadimlər və nəhayət, DAK-ın rəhbərliyində olan şəxslərdə ola bilər. İran hətta onlara deyəcək ki, İrani söy, əleyhimə danış. Yetər ki cəmiyyətimizdə ona İranın əleyhinə olan bir imic geyindirsin və İran rahat bir şəkildə öz çirkin əməllərini asanlıqla həyata keçirə bilsin. Mən düşünürəm ki, DAK-da da belə şəxslər var. DAK Birlik Qurultayına gedərsə, doğrudan da, burada millətini və dövlətini sevən, Cənubi Azərbaycan milli hərəkatına, doğrudan da, dəstək vermək istəyən insanlar bu şəxsləri DAK-dan sıxışdırıb çıxaracaqlar.

- Niyə görə, DAK adı həmişə qalmaqallı adla hallanır?

- Nizamnaməyə uyğun fəaliyyət göstərilərsə, DAK kifayət qədər demokratik təşkilatdır. Bildiyimiz kimi, DAK 1997-ci ildə yaradılıb. DAK Azərbaycanın ilk yaranan beynəlxalq təşkilatıdır və özünün artıq XI-ci qurultayını keçirib. Azərbaycanın haqq səsinə dünyaya çatdırmaq, dünyanın çeşidli ölkələrində, beynəlxalq qurumlarda Dağlıq Qarabağ, Cənubi Azərbaycan məsələsini davamlı olaraq qaldıran bir qurumdur. DAK-ın idarəçiliyi məsələsi qurultayın qərarı ilə seçilən İdarə Heyəti (İH) tərəfindən müəyyənləşdirilir. İH də həmsədr institutunu yaradır. Yəni buradan baxdıqda DAK-ın rəhbəri olan həmsədrin səlahiyyətləri İH-nin onlara verdikləri səlahiyyətlər qədərdir. Belə bir demokratik mühit olan təşkilatda davamlı olaraq həmsədr məsələsində bəzi yetkili orqanlar tərəfindən atılan neqativ hallarda təşkilatın mütərəqqi insanları tərəfindən onların buraxdıqları yalnışlıqlara qarşı bəzi çabalar olmuşdu. Bildiyimiz kimi, DAK-ın son zamanlar daxilində də gedən hadisələr məhz birbaşa nizamnamə pozuntuları ilə bağlıdır. Belə ki, DAK həmsədrləri 17. 07. 2011-ci ildə DAK-ın Azərbaycan Nümayəndəliyinin ləğvi ilə bağlı mətbuatda informasiya vermişdilər. Bu informasiya DAK-ın nizamnaməsinə və qurultayın qərarlarına tamamilə ziddir. Təbii ki, bu qərardan sonra DAK İH düşündü ki, həmsədrlər artıq bununla neçənci dəfədir ki, yalnız qərarlar verərək nizamnaməni kobud şəkildə pozmaqla məşğuldur. Ondan sonra İH 19. 07. 2011-ci ildə keçirdiyi yığıncağında DAK həmsədrləri Sabir Rüstəm xanlı və Firudin Pərvizniyanı həmsədrlikdən azad etdi. DAK S. Rüstəm xanlıya göstərdiyi bir sıra neqativ hallara görə töhmət elan etdi və Qurultaya Hazırlıq Təşkilat Komitəsini yaratdı. Bu gün DAK-ın bütün səlahiyyətli

orqanlarının fəaliyyəti dayandırılıb və səlahiyyətlər yalnız sözügedən Qurultaya Hazırlıq Təşkilat Komitəsinə verilib.

Paritet.-2011.-27 avqust.-№91.-S.6.

Müstəqil Azərbaycan dövlətinin əsas ideyası azərbaycançılıqdır

Ulu öndər Heydər Əliyev: Azərbaycançılıq öz milli mənsubiyyətini, milli-mənəvi dəyərlərini qoruyub saxlamaq, eyni zamanda, onların ümumbəşəri dəyərlərlə sintezindən, inteqrasiyasından bəhrələnmək və hər bir insanın inkişafının təmin olunması deməkdir

Hikmət Babaoğlu

Müstəqillikdən sonra yeni cəmiyyət və qeyri-formal milli dövlət quruculuğu prosesinin fonunda ölkəmizin qarşısında duran növbəti vəzifə milli həmrəylik və bütövlüyü təmin edəcək fundamental mənəvi faktor olan milli ideologiyanın müəyyən edilməsi və ondan milli siyasətin tərkib hissəsi kimi səmərəli istifadə mexanizminin həyata keçirilməsi idi. Amma müstəqilliyin ilk illərində (1991-1993) hakimiyyətdə olanların irrasional səciyyəli antimilli mövqə sərgiləmələri və korporativ maraqlardan çıxış etmələri bütün sahələrdə olduğu kimi, milli ideoloji siyasət sahəsində də güclü “mərkəzdənqaçma” meyillərinin müşahidə olunmasına və nəticə etibarilə bu sferada ciddi boşluqların yaranmasına səbəb oldu. Məhz belə bir mürəkkəb situasiyanın fonunda siyasi palitrada təmsil olunan qüvvələr özlərinin qrup mənafeləri naminə müxtəlif ideoloji cərəyanlara (milliyyətçilik, türkçülük, liberal, neoliberal cərəyanlar və sair.) istinad etməyə çalışırdılar və pərakəndə səciyyəyə daşıyan, milli xüsusiyyətlərimizə heç bir halda cavab verməyən bu cür ideologiya nümunələrini cəmiyyətə zorla da olsa, təqdim etməyə cəhd edirdilər.

Amma milli mentalitetə və xarakterə, ictimai-siyasi dünyagörüşünə və şüura yad olan bu ideologiya növləri cəmiyyət tərəfindən fərdi və ümumi mənada qəbul edilmir, müxtəlif səviyyə və formalarda müqavimətlərə rast gəlirdi. Belə olduqda isə konstruktivlik və milli həmrəylik naminə mövqələrin yaxınlaşdırılması əvəzinə, maksimalistlik meyilləri artır, bir-birini inkar formulu aksiomaya çevrilirdi. Həmin ərəfədə siyasi palitra təmsilçiləri öz maraq dairələri və dünyagörüşlərinə görə əks qütblərdə qərar tutduqlarından nə ümummilli ideologiyanın yaradılmasından, nə də məqbul bir cəmiyyət strukturunun formalaşdırılmasından bəhs etmək olmazdı. Belə bir şəraitdə bütün bu olaylar cəmiyyəti mənəvi-ideoloji iflasa sürükləyir, idarəetmə və onun strukturlarının yenidən formalaşdırılmasını mürəkkəbləşdirirdi.

Milli həmrəylik və bütövlük yarada biləcək ideologiya isə yalnız 1993-cü ildəki siyasi dönmədən sonra müəyyənləşdirildi. Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri Heydər Əliyevin müəllifi olduğu azərbaycançılıq ideologiyası özündə ümumbəşəri səciyyəyə daşıyan və milli dəyərlərə cavab verən prinsipləri ehtiva etməklə, milli həmrəyliyi təmin edən milli-mənəvi mexanizm oldu. Azərbaycançılıq təkcə bu dövlətin ərazisində yaşayan şəxsləri yox, eyni zamanda, bütün dünyada məskunlaşan azərbaycanlıları əhatə edərək dünya azərbaycanlılarının milli istinad mənbəyinə çevrildi. Bundan sonra, görülən davamlı tədbirlər sayəsində xalqın, milli dövlətimizin məfkurəsinə çevrilən azərbaycançılıq ideologiyası mənəvi-ideoloji müstəvidə milli inkişafın praktik modelinə çevrildi.

Beləliklə, azərbaycançılıq real tarixi keçmişimizlə, milli mentalitetimizlə və mövcud dəyərlərlə sıx bağlı olduğundan qısa zaman kəsiyində cəmiyyət tərəfindən qəbul olundu. Digər tərəfdən, bu ideologiya siyasi mənsubiyyətindən və dini əqidəsindən asılı olmayaraq bütün etnik qrupların, milli azlıqların hüquqlarını paritet əsasda təsbit etdiyindən milli həmrəylik mənbəyinə çevrildi. Başqa sözlə, ictimai şüurun spesifik səviyyəsi kimi müstəqil Azərbaycan dövlətinin ideya əsasına və dünya azərbaycanlılarını birləşdirən milli məfkurəyə çevrilən azərbaycançılıq ideologiyası ölkədəki bütün konfessiya və etnosların həmrəylik və qarşılıqlı anlaşma mühitində yaşamasını təmin edən mənəvi mexanizm səciyyəsi daşdı.

Azərbaycançılıq ideologiyasına mənəvi sərvət kimi yanaşan Ümummilli lider Heydər Əliyev deyirdi: **“Müstəqil Azərbaycan dövlətinin əsas ideyası azərbaycançılıqdır. Hər bir azərbaycanlı öz milli mənsubiyyətinə görə qürur hissi keçirməlidir və biz azərbaycanlığı-Azərbaycan dilini, mədəniyyətini, milli-mənəvi dəyərlərini, adət-ənənələrini yaşatmalıyıq... azərbaycanlılar harada yaşamalarından asılı olmayaraq daim öz milli-mənəvi dəyərlərinə, milli köklərinə sadıq olmalıdırlar. Bizim hamımızı birləşdirən, həmrəy edən azərbaycançılıq ideyasıdır, azərbaycançılıqdır. Azərbaycan dövləti müstəqilliyini əldə edəndən sonra azərbaycançılıq aparıcı ideya kimi həm Azərbaycanda, həm də bütün dünyada yaşayan bütün azərbaycanlılar üçün əsas ideya olub. Azərbaycançılıq öz milli mənsubiyyətini, milli-mənəvi dəyərlərini qoruyub saxlamaq, eyni zamanda, onların ümumbəşəri dəyərlərlə sintezindən, integrasiyasından bəhrələnmək və hər bir insanın inkişafının təmin olunması deməkdir”.**

Universal ideoloji formula olan azərbaycançılıq ideologiyasının önəmi və funksionallıq nöqtəyi-nəzərindən səmərəlilik səviyyəsini daha da aydınlaşdırmaq üçün onunla analoji dəyərlərə və prinsiplərə malik olan ideoloji cərəyanlara nəzər yetirmək məqsədemüvafiqdir. Elmi ədəbiyyatda ideologiya sosial qrupların və ya bütün cəmiyyətin mənafeələrini müdafiə və ifadə edən, sosial reallığı bu mənafeələr prizmasından izah edən və əməli fəaliyyət direktivləri, orientasiyaları olan nəzəriyyələr, ideyalar və məlumatlar sistemi kimi müəyyənləşdirilir. Milli ideologiya öz funksiyalarına görə, milli həmrəylik və bütövlüyü təmin edən, mənəvi müstəvidə ahəngdarlığın davamlılığına xidmət edən ümummilli baxışlar sistemi səciyyəsi daşıyır. Bunu isbat etmək üçün ideologiyaların nəzəri-empirik surətdə təsbit edilmiş funksiyalarına nəzər yetirmək kifayətdir. Siyasi ideologiyaların ilk funksiyası yönləndirmədir. Bu funksiya müxtəlif sahələrdə, bütövlükdə cəmiyyətdə insan fəaliyyətinin mənəvi əsaslarını və istiqamətlərini müəyyənləşdirir. Yönləndirmə funksiyası müəyyən resurslarla təmin olunmuş subyektlərin fəaliyyət və baxışlar orientasiyasını müəyyən edən fundamental mənəvi faktor qismində çıxış edir. Növbəti-səfərbəredici funksiya isə siyasi fəaliyyətin ideoloji motivi və stimulu qismində çıxış edir. Məhz bu funksiyanın fonunda müəyyən edilmiş siyasi-ideoloji məqsədlərin təmin edilməsi naminə resurslar və subyektlər vahid mərkəzdə cəmləşdirilir və məqsədlərə yönəlik fəaliyyətə səfərbər edilir. İntegrativ funksiya isə ümumi maraqlar və baxışlar sistemini üstün tutur və fərdlərin fəaliyyətini ümumi maraqlar kontekstində stimullaşdırır. Birləşdirici səciyyə daşıyan bu funksiya müxtəlif qrupları və fərdləri bir mərkəzdə birləşdirə bilir və milli həmrəyliyin təmin olunması işinə birinci dərəcəli töhfələr bəxş edir. Deməli, ideologiya səfərbəredici, maarifləndirici, tərbiyəedici, integrativ, kommunikativ səciyyə daşıyır və mənəvi substrat qismində çıxış edir.

Bunlarla yanaşı, fəaliyyətin mənəvi substratı qismində çıxış edən ideologiya gerçəkliyin xüsusi obrazının yaradılması, ictimai şüurun yönləndirilməsi, ümumi ideya və çağırışlar əsasında insanların birləşdirilməsi, siyasi inkişafın istiqamətləri və aparıcı qüvvələrinin müəyyənləşdirilməsi kimi strateji funksiyaları da yerinə yetirir.

Bundan başqa, ideologiyalar bir çox meyarlara görə bir neçə qrupda təsnif edilir:

-Sosial mənafeyə münasibətə görə: mütərəqqi, mühafizəkar, mürtəce, liberal, radikal, millətçi, beynəlmiləl;

-Sosial bazasına görə: milli, sinifi, qrup və irqi;

-Daxili strukturuna görə: dini, dünyəvi, rəşadət, irrəşadət, universal, partikulyar;

-Nüfuz dairəsinə görə: milli və ümumbəşəri.

Başlıca siyasi ideoloji cərəyanlar sırasına isə liberalizm, neoliberalizm, konservatizm (mühafizəkarlıq), neokonservatizm və sosializm daxildir.

Elmi ədəbiyyatda liberalizm (latınca liberalis-azad) dar mənada adət-ənənələrə, vərdislərə münasibətdə tam müstəqil olan, öz müqəddəratını və fəaliyyətini müstəqil surətdə müəyyənləşdirməklə, xarakterizə edilən fəaliyyət və düşüncə tərzini kimi səciyyələndirilir. Ümumilikdə isə liberal səciyyəli doktrina və konsepsiyaların mərkəzində “fərdin azadlığı” ideyası və məfhumu dayanır. Bu ideoloji cərəyanın əsas struktur elementləri və prinsipləri müxtəlif xarakterli nəzəriyyə və konsepsiyalarda əks olunmuşdur. Onların hamısına aid olan ortaq nöqtə isə qanunlarla nizamlanmış və müəyyən hüquqi substratlarla təsbit edilmiş müstəqillik və azadlıq ideyalarıdır. Məhz bu mərkəzi ideyanın fonunda bəhs edilən ideoloji cərəyana xas olan digər struktur elementləri-anlayışlar isə tolerantlıq, humanizm, fərdiyyətçilik və digərləridir.

Liberalizm ideologiyasının fonunda meydana gəlmiş siyasi-iqtisadi konsepsiya və doktrinaların təməlinə duran dəyərlər isə bunlardır: hakimiyyətin bölünməsi prinsipi, fəaliyyətdə və münasibətlərdə rəqabət azadlığı, şəxsi təşəbbüsə qarşı total məhdudiyətlərin ləğv edilməsi, xüsusi mülkiyyətə və sərbəst iqtisadi fəaliyyətə lazımı imkan və şəraitin yaradılması, fərdin mülki və siyasi hüquqlarının qorunması, inzibati tənzipləmələrin səviyyəsinin azaldılması və sair.

Amma zaman keçdikcə məlum oldu ki, nəzəri cəhətdən təsbit edilmiş liberal dəyərlər təcrübə müstəvidə özünü doğrultmadı və mütləq surətdə gerçəkləşdirilmədiyindən ideallıq kimi təsvir edilməyə başlandı. Bir sıra araşdırmaçıları isə liberalizm ideologiyasını özündə daşıdığı dəyərlərə görə real olanla ideal arasında aralıq cərəyan kimi dəyərləndirdilər. Məhz belə bir durumun fonunda özündə liberalizmlə mühafizəkarlığın bir sıra prinsiplərini ehtiva edən neoliberalizm (yeni liberalizm) cərəyanı meydana gəldi.

XX əsrin ikinci yarısında meydana gələn neoliberalizmdə liberalizmdən fərqli olaraq milli dövlət anlayışı istinad kateqoriyalarından birinə çevrildi və dövlət tənzipləyici subyekt qismində səciyyələndirildi. “Dövlətin funksiyalarının gücləndirilməsi” prinsipindən çıxış edən neoliberalizmdə təsbit olundu ki, dövlətin liberal dəyərlərə əsaslanan funksiyaları universallaşdırılmalı və onun əhatə dairəsi daha da genişləndirilməlidir. Buradan çıxış edərək neoliberalistlər plüralist demokratiya konsepsiyasını mərkəzi istinad nöqtəsinə çevirdilər və dövlət hakimiyyətinin təşkilində və hakimiyyətin fəaliyyətində plüralist prinsiplərə üstünlük verdilər.

Bütün bunların fonunda liberal proqram və doktrinalarda idarəolunanlarla idarəedənlər arasında konsensusun yaradılması və ümumi razılıq əsasında idarəetmənin həyata keçirilməsi prinsipi əsas götürüldü.

Bunlarla yanaşı, XVIII əsrdə meydana gələn mühafizəkarlıq ideoloji cərəyanı da özündə ehtiva etdiyi bir sıra xüsusiyyətlərə görə fərqlənir. Mühafizəkarlıqda mərkəzi prinsip qismində adətlər, ənənələr və varisliyə sadıqlıq çıxış edir. Bu ideoloji cərəyanın təməl prinsiplərindən biri də budur ki, dəyişikliklər tədrici surətdə həyata keçirilməli və islahatlara üstünlük verilməlidir. Dəyişikliklərdə təkamül yolunu üstün tutan mühafizəkarlar güclü dövlət tərəfdarı kimi çıxış edirlər və bildirirlər ki, milli inkişafın əsasında milli dövlətin universal səciyyə daşıyan funksional fəaliyyəti dayanır. Mühafizəkarlar belə bir prinsipi əsas tuturlar ki, keçmişdən bugünədək qorunmuş ənənələr mütəmadi surətdə mühafizə edilməli və cəmiyyətdə, idarəetmədə, fəaliyyətdə əsas istinad nöqtəsi qismində qəbul edilməlidir.

Mühafizəkarlar “rəsonal siyasətçi kimdir” sualı ətrafında belə bir mövqedən çıxış edirlər ki, pragmatik tərəkürə malik olan siyasətçi uzunmüddətli effektiv nəticələr qazanmaq uğrunda mübarizə aparır: **“Siyasətçinin bütün fəaliyyəti müvəqqəti üstünlük və ya populyarlıq prizmasından deyil, əldə edilmiş uzunmüddətli nəticələr nöqtəyi-nəzərindən dəyərləndirilməlidir”.**

Bunlarla yanaşı, ənənəvi proqram, konsepsiya və doktrinalarda mühafizəkarlıq ideologiyasının digər təməl prinsipləri məhz bu cür əks olunub: **“Cəmiyyətdə ənənəvi təsisatların mövcudluğuna və fəaliyyətinə geniş şərait yaradılmalıdır. Bundan başqa, ictimai ahəngdarlığın və nizamın təmin olunması üçün həyata keçiriləcək dəyişikliklər təkamül yolu ilə baş tutmalıdır. Kardinal dəyişikliklər cəmiyyətlərə nizamsızlıq, xaos və dağıntı gətirər ki, bunlar da nəticə etibarilə ənənəvi təsisatların işini iflic vəziyyətinə salar. Məhz buna görə də, milli dövlətin mərkəzində durduğu güclü tənzimləmə mexanizmi lazımdır ki, ictimai ahəngdarlıq pozulmasın və cəmiyyətin inkişafı təmin edilsin”.**

Mühafizəkarlıq ideologiyasını dəyərləndirən ingilis tədqiqatçısı M.Oukşot qeyd edir: **“Mühafizəkar olmaq bilinməyə nə yox, bilinənə, təcrübədə təsdiq edilməyə nə deyil, sınaqdan keçmişə, ehtima olunana deyil, mövcud olana, uzağa deyil, yaxına, bol olana deyil, kifayət edənə, utopikə deyil, reallığa üstünlük verməkdir”.**

Azərbaycançılıq ideologiyası isə özündə ehtiva etdiyi təməl prinsiplərə görə liberalizmlə mühafizəkarlığın bir sıra prinsiplərindən ibarət olan neokonservatizm ilə sıx bağlıdır. Akademik Ramiz Mehdiyev “Yeni siyasət: inkişafa doğru” kitabında yazır ki, azərbaycançılıq coğrafi məkan baxımından neokonservatizmin milli variantı, onun prinsip və ideyalarının Azərbaycanın konkret şəraitində təcəssümüdür: **“Metodoloji prinsip baxımından-ümuminin və xüsusinin, yəni birincinin və ikincinin nisbəti baxımından azərbaycançılıq ikinci kimi çıxış edir. Azərbaycançılıq və neokonservatizm bir-birini zənginləşdirərək vahid tam kimi çıxış edirlər. Buna görə də, azərbaycançılığın milli ideologiya kimi qəbul edilməsi ölkəmizin sivilizasiyalı dövlətlər sırasına daxil olması, ümumdünya oriyentirləri və meyilləri kontekstində daha uğurlu inkişafı üçün möhkəm zəmin yaradır. Neokonservatizm və azərbaycançılıq öz ləyaqətini itirməmiş xalqın sağlam düşüncəsinə, zəkasına eyni dərəcədə söykənir. Bu mənada vətənpərvərlik öz vətəninə, ölkəsinə, xalqına məhəbbət deməkdir və onun şovinizm ilə, milli müstəsnaqlıq və etnoeqoizm ilə heç bir əlaqəsi yoxdur. Əsrlərin, minilliklərin**

dərinliklərindən gələn ənənəyə mənsubluq bizim mədəniyyətimiz kimi qədim mədəniyyət üçün dövlətçiliyin əsasını, bütün vətəndaşların rifahı naminə dövlətin mövcudluğunun və inkişafının əsasını təşkil edir. Məhz buna görə zəngin keçmiş olan dövlət fərdi və ya qrup mənafeələrinin mexaniki məcmusunun ifadəsi deyildir, əksinə, bütün cəmiyyətin ali mənafeələrinin təcəssümüdür. O mənafeələrin ki, vətəndaş onların naminə təkcə öz mülkiyyətini deyil, həm də həyatını qurban verməyi bacarmalıdır”.

Neokonservatizmin mahiyyətini daha da dəqiqləşdirmək üçün onun əsas prinsiplərini sadalamaq məqsədmüvafiqdir. Qeyd etdiyimiz kimi, neokonservatizm liberalizmlə mühafizəkarlığın təməl prinsiplərini özündə birləşdirən ideoloji cərəyandır. Ümumiləşdirsək, qeyd edə bilərik ki, bəhs edilən ideoloji cərəyanın əsas prinsipləri aşağıdakılardan ibarətdir:

- Dövlət və vətəndaşın qarşılıqlı mənəvi məsuliyyəti gücləndirilməlidir;

- fərdin hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsinə yönəlmiş xüsusi hüquqi, ictimai şərait yaradılmalı və fərdin ictimai həyatda rolunun artırılmasına qarşı bütün məhdudiyyətlər aradan qaldırılmalı və bu istiqamətdə əhəmiyyətli tədbirlər görülməlidir;

- Milli maraqların həyata keçirilməsində və milli həmrəyliyin təmin edilməsində əsas aktor qismində dövlət çıxış etməli və o, cəmiyyətin birləşdirici, təşkilədi başlanğıcı qismində fəaliyyət göstərməlidir;

- Dövlət milli maraqları və dəyərləri nəzərə almaqla hüquqi müstəvidə davamlı siyasi islahatlar həyata keçirməli və fərdlərin müstəqil fəaliyyətinə geniş şərait yaratmalıdır;

- Dövlət demokratik şəraitdə insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının bərqərar olunmasının başlıca təminatçısı olmalıdır;

- Sosial ədalət təmin edilməlidir. Məhz bu zaman əsas prinsip kimi insanların bərabərliyinin inzibati yollarla təmin edilməsi deyil, fərdlərə bərabər imkanların yaradılması götürülməlidir;

- İnkişaf kardinal dəyişikliklər və dağıdıcı üsullarla yox, təcridi təkamül vasitəsilə baş tutmalıdır. Məhz bu zaman dövlət öz üzərinə düşən bütün vəzifə və öhdəlikləri yerinə yetirməli, eyni zamanda, fərd-dövlət birliyi bu missiyanın həyata keçirilməsində təməl mexanizmi olmalıdır.

Beləliklə, ən müxtəlif nəzəri-konseptual mənbələrdə və tətbiqi araşdırmalarda belə bir yekun qənaət ifadə edilir ki, universal səciyyəli, milli dəyərlərin və rəşional ənənələrin ehtiva olunduğu və adekvat surətdə əks edildiyi ideologiya milli gücün keyfiyyət ünsürü kimi dəyərləndirilməlidir. Başqa sözlə, bir milləti və ya xalqı digərindən fərqləndirən, onun mənəvi potensialını ehtiva edən, həmçinin, milli mövcudluğun mənəvi əsasını təşkil edən milli ideologiya ümummillə inkişafı təmin edən keyfiyyət ünsürü kimi səciyyələndirilir. Çünki özündə ehtiva etdiyi ümumi prinsiplərə və dəyərlərə müvafiq olaraq monoist yox, universal səciyyəli milli ideologiya normativ-semantik strukturuna görə fərdi və ictimai şüurun struktur elementlərini təkmilləşdirən və onun bütövlüyünü təmin edən mənəvi mexanizm qismində çıxış etməklə yanaşı, ümummillə inkişafın da təkanverici keyfiyyət ünsürü və fundamental faktoru önəmi daşıyır.

Bu, bir faktdır ki, universal səciyyə daşıyan və özündə mütərəqqi dəyərləri ehtiva edən milli ideologiyalar onun daşıyıcıları və tərəfdarlarını bir mərkəzdə birləşdirməklə yanaşı, ümummillə həmrəyliyi-bütövlüyü təmin edən, ictimai şüuru milli inkişaf mənbəyinə çevirən komponent kimi çıxış edir. Bu baxımdan, bir millətin və ya

xalqın mənəvi potensialı əsasında təşəkkül tapmış milli ideologiya qeyri-formal komponent kimi milli dövlətin sistemə inkişafını və bütövlüyünü təmin etməklə yanaşı, perspektiv birlik və fəaliyyət konturlarını müəyyənləşdirən amil kimi səciyyələndirilir...

Qeyd etdiyimiz kimi, milli ideoloji sistem həm də milli inkişafın təminatçısı qismində çıxış edir. Çünki milli ənənələrlə müasir mənəvi potensialı uzlaşdıran, rəşional prinsipləri özündə ehtiva edən milli ideologiya fərdi və ictimai şüurun bütövlüyünü təmin etməklə yanaşı, insanların sağlam ideoloji oriyentirlərini müəyyənləşdirən və mənəvi şüurda rəşional korreksiyalar edən inkişaf mənbəyi kimi səciyyələndirilir. Eyni zamanda, səfərbəredici, inteqrasiyaedirici, maarifləndirici, tərbiyəedici və təbliğati funksiyaları özündə ehtiva edən ideologiya ümumi ideya-siyasi çağırışlar əsasında ümummilliyet birliyi-bütövlüyü və həmrəyliyi təmin etməklə yanaşı, ictimai şüura yeni-mütərəqqi dəyərlərin transformasiya olunması, ictimai-siyasi şüurun sağlam komponentlər əsasında formalaşması və dəyərlər sisteminin zənginləşməsi baxımından xüsusi önəm kəsb edir. Bu isə nəticə etibarilə insanların ictimai-siyasi tərəkürünü gücləndirməklə ümummilliyet inkişafının mənəvi substratını təşkil etmiş olur...

Məhz bu nöqtəyi-nəzərdən yanaşdıqda təsbit etmək olur ki, universal ideoloji formula olmaq etibarilə azərbaycançılıq ideologiyası zamanın tələblərinə müvafiq olaraq dünya azərbaycanlılarını birləşdirən milli məfkurə, müstəqil Azərbaycan dövlətinin ideya əsası kimi çıxış etməkdədir. Bu, eyni zamanda, ölkədəki bütün dinlərin nümayəndələrinin və etnosların həmrəylik və qarşılıqlı anlaşma içində yaşayışını təmin edən mənəvi mexanizm önəmi kəsb edir. Bununla əlaqədar Ulu öndər Heydər Əliyev bildirdirdi ki, azərbaycançılıq öz milli mənsubiyyətini, milli-mənəvi dəyərlərini qoruyub saxlamaq, eyni zamanda, onların ümumbəşəri dəyərlərlə sintezindən, inteqrasiyasından bəhrələnmək deməkdir.

Eyni zamanda, Prezident İlham Əliyevin dilimizin mühafizəsi və inkişafına göstərdiyi yüksək səviyyəli diqqət və qayğı bu sahədə əldə edilən nailiyyətlərin davamlılığını təmin edən fundamental faktor və mexanizm oldu. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən milli siyasətin mühüm strateji istiqaməti kimi Azərbaycan dilinin mühafizəsi və təbliği yönündə reallaşdırılan fundamental tədbirlər milli ideologiyanın-azərbaycançılığın daha da möhkəmlənməsini və kütləvilik səviyyəsinin daha da artmasını şərtləndirdi.

Bunlarla yanaşı, Prezident İlham Əliyevin imzaladığı Fərman və Sərəncamlar milli dilimizin mühafizəsi və inkişafı yönündə mühüm hüquqi substrat olmaqla yanaşı, eyni zamanda, milli identikliyi də gücləndirən əhəmiyyətli mexanizm oldu. "Azərbaycan dilində latın qrafikası ilə kütləvi nəşrlərin həyata keçirilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 12 yanvar 2004-cü il tarixli Sərəncamı və "Azərbaycan əlifbası və Azərbaycan dili gününün təsis edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 12 yanvar 2004-cü il tarixli Fərmanı bu sahədə xüsusi önəm kəsb edən substrat səciyyəsi daşıdı.

Beləliklə, Ulu öndər Heydər Əliyevin təməlini qoyduğu milli siyasətin fonunda milli dilimizin-Azərbaycan dilinin mühafizəsi və inkişafı yönündə həyata keçirilən operativ və effektiv işlərin Prezident İlham Əliyev tərəfindən dövrün aktual çağırışlarına və qanunauyğunluqlarına müvafiq surətdə uğurla davam etdirilməsi Azərbaycan dilinin milli həmrəylik, bütövlük və identikliyi təmin edən substrat kimi çıxış etməsini şərtləndirmiş oldu.

Sadaladıqlarımız deməyə əsas verir ki, milli inkişafın mənəvi-ideoloji əsaslarının təmin olunması, milli həmrəylik və bütövlüyə nail olunması baxımından neokonservativ səciyyə daşıyan azərbaycançılıq ideologiyasının seçimi ən məqbul variant idi və ötən zamanda ideoloji müstəvidə əldə edilən nəticələr bunu bir daha sübut etdi.

Yeni Azərbaycan.-2011.-9 sentyabr.-№ 164.-S.4.

Əgər bir millətiksə, “Türkiyə-Azərbaycan” diasporu olaraq söylənməlidir”

Fuad Hüseynzadə

Orxan Aras ermənilərin zülmündən qaçmış azərbaycanlılar haqqında roman üzərində işləyir

Almaniyada yaşayan şair-yazıçı Orxan Arası mətbuatda gedən yazılarından tanıyırdım. Sonradan maraqlandıqda onun həm də bir diaspor fəali olduğunu öyrəndim. Bəzən nisgil, bəzən qan, bəzən intiqam daman ifadələri olan yazılarını oxuduqca şəxsiyyəti və yaradıcılığı ilə bağlı suallar yaranırdı məndə. Və bu suallar yığılıb sonda O.Arasın mənim müsahibim olmasına şərait və zərurət yaratdı.

-Orxan bəy, əvvəlcə özünüz haqqında ətraflı məlumat verərdiniz...

- Orta məktəbi İqırdı bitirdikdən sonra Artvin, Qars və Ərzurum pədoqoji məktəblərində oxuyub müəllimlik etmədən Almaniyaya getdim. Almaniya Bokhum Universitetində Türkologiya dərslərinə qatıldım. Sonra İqtisad Fakültəsini bitirdim. Azərbaycanda başlayan müstəqillik hərəkatları zamanı Almaniyada fəaliyyətə başlayan Azərbaycan Türkləri Federasiyasının işində, Avropanın müxtəlif şəhərlərində dərnlərin fəaliyyətində fəal iştirak etmişəm. 1994-ci ildən bəri Türkiyə Yazıçılar Birliyi və 2007-ci ildən etibarən də, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin fəxri üzvüyəm. 7 kitab müəllifiyəm: 5 kitabım Türkiyədə, biri Azərbaycanda, biri də Almaniyada almanca yayımlanıb.

- Nə vaxtdan Almaniyada yaşayırsınız?

- Almaniyaya 1980-ci illərdən sonra gəlmişəm. O illərdə Türkiyə çox ağır bir imtahandan keçirdi, şərtlər çox ağır idi. Minlərlə gənc Türkiyədəki sərt və ədalətsiz rejimə qarşı döyüşürdü və Türkiyə mənim üçün yaşanmaz bir ölkə halına gəlmişdi. Bu səbəblə Türkiyəni tərk eləyib Almaniyaya gəldim.

- Sonuncu dəfə İqırdı nə vaxt gedibsiniz?

- İqırdı hər il gedirəm. Çox kiçik yaşlarda İqırdıdan çıxsam da, oraya olan həsrətim əsla azalmayıb. Hər gedəndə daha evdə oturmada dərhal qalxar kəndimizi, tarlalarımızı dəli kimi gəzir, hər yerdə beş il əvvəl vəfat edən atamdan izlər axtarıram.

- Fikir verirsinizmi, ermənilər son zamanlar Türkiyəyə qarşı da torpaq iddalarına başlayıblar.

Bunun sonu Sizi narahat etmirmi?

- Bizdə bir atalar sözü var: “İt hürər, karvan keçər”. Erməni nəyi istəmir ki? Onlara qalsa, Asiyadan Avropaya qədər olan torpaqların hamısı onlarındır. Anadolu torpaqları minlərlə şəhidin qanı ilə suvarılıb, almaq istəyən bunu da gözə ala bilməlidir. Türk xalqları sadəcə Xocalıda deyil, harada bir zülm, harada bir haqsızlıq olursa olsun, əsla səssiz qalmayacaq və kimsəsizlərin kimsəsi, səssizlərin səsi olacaq.

-Ümumiyyətlə, erməni məsələsində türk və azəri diasporlarının həmrəyliyindən razısınızmi?

- Əvvəla, bu “türk-azəri” sözünü heç sevmədiyimi bildirim, ondan sonra sualınızın cavabına keçim. Biz bir millətiksə, bu “Türkiyə- Azərbaycan” diasporu olaraq söylənməlidir. Hər dəfə bu söz yazılıb deyiləndə öz özümə necə belə səhv edildiyinə, doğrusu, heyrət edirəm

Təbii ki, diaspor fəaliyyəti bizdə daha çox yenidir. Bu səbəblə, bəzən diaspor fəaliyyəti mədəni fəaliyyət olaraq da aydın olmaqda və buradakı dərnəklərin çoxu Novruz bayramını qeyd etməklə diaspor fəaliyyəti etdiklərini düşünməkdədirlər. Diaspor fəaliyyəti önünə qoyulmuş problem üzərində bütün gücünə çalışmaqdır. Məncə, hələlik nə Türkiyə tərəfində, nə də Azərbaycan tərəfində bu kafi bir hala gəlməmişdir. Xaricdə olan təşkilatların maddi gücləri azdır, bunu danmaq olmaz! Birisinin bir çanta təşkilatı da olsa, bir yerdə “Azərbaycan”, “Qarabağ” sözünü də işlətsə, onu da günahlandırmaq olmaz! Diaspor çalışmaları birlik və bərabərlik içində edilməsi gərəkdi.

-Almaniyada xeyli sayda türk yaşayır. Almaniyadakı Azərbaycan diasporu öz fəaliyyətində onların köməyindən istifadə edirmi?

- Müxtəlif dərnəklər arasında bayramlarda və bəzən də konfranslarda birgə işlər aparılır, amma, məsələn, bir Qarabağ və ya sözdə soyqırım məsələsində erməniləri sarsıdacaq, onları hirsləndirəcək

hər hansı bir ortaq fəaliyyət bu günə qədər edilməyib. Amma dərnəklər arasındakı yaxınlaşmalar vardır.

-“Sivilizasiyaların kəsişməsində türk dünyası”nın rolunu bu gün türk xalqları özləri lazımı səviyyədə dünyaya car çəkə bilirlərmi?

- Türk dünyası deyilincə, hər kəs fərqli bir şey düşünür. Əslində, ortaq mədəniyyət iddiasını kənara qoyun, heç türk xalqları arasındakı ən kiçik problemlərimizi belə həll edə bilməmişik. Məsələn, dilləri tamamilə fərqli olan Avropa xalqları din və digər ortaq dəyərləri önə çıxararaq aradakı sərhədləri ləğv edib böyük bir mədəniyyət yaratdığı iddiasına qalxdı. Bizdə bu, çox təəssüf ki, çox uzaq görünür. Bu gün bizə ən yaxın olan və dili də oğuz ləhcəsi olan Türkmənistan belə, Qarabağ məsələsinə biganədir. Bu səbəblə də türk dünyası çox təəssüf ki, hələ geri, hələ tək və hələ minlərlə problemlə məşğul olmaqda davam edir. Bunun qısa zamanda dəyişəcəyinə ümidim yoxdur.

- Siz, diaspor təşkilatları ilə də əməkdaşlıq edirsinizmi? Onların işinə hansı formada köməklik göstərə bilərsiniz?

- Azərbaycan üçün çalışmalar yeni başlamayıb. Məhəmməd Əmin Rəsulzadə və silahdaşlarının xaricdə gördüyü işlər, Ankarada 70 ildən bəri çıxan “Azərbaycan” jurnalı, Avropada İkinci Dünya müharibəsindən sonra Avropada qalan həmvətənlərimizin çalışmaları necə unudula bilər? Azərbaycandan Avropa və Amerikaya gedən qardaşlarımızın gediş tarixləri 1993-1994-cü illərdir. Halbuki, 1988-ci ildən Avropada diaspor çalışmaları başlayıb. Avropada ilk mitinqlər, konfranslar, aksiyalar o illərdə, yəni 1988-ci ildən etibarən başladı. Bu haqda əlimizdə çoxlu materiallar (foto, bildiriş, video kaseti) var. Burada əvvəlcədən qurulmuş dərnəklərin hamısında mənim də əməyim var. Amma indiki diaspor təşkilatları ilə əlaqəm azdır və bir neçə (Haaqa təşkilatı kimi) təşkilatın xaricində o biri təşkilatlar məni o qədər də dəvət etmirlər və mən öz yolumda əlimdən gələn qədər yazılarımla, kitablarımla millətimin yolunda çalışmağa davam edirəm. Bu səbəbdən təşkilatları da günahlandırmıram. Hər kəs öz metodunu seçir. Onlara Orxan Aras lazım deyilsə, mən “mütləq lazımdır” deyə bilmərəm. Bizlər bu işi millətimiz, Vətənimiz üçün görürük. Birindən “afərin” almaq üçün deyil! Elə həmvətənimiz var ki, bir adamdır və qocaman bir təşkilatdan daha çox iş görür. Bu işdə “mən də varam” deyən hamı sağ olsun!

- Türk dünyasının tarixinin və mədəniyyətinin təbliği istiqamətində hansı işlərin görülməsinə ehtiyac var?

- Tarix və mədəniyyət mövzusunda yalnız diasporları göz önünə gətirmək yetərsizdir. Məncə, bu mövzuda iki dövlətin təhsil nazirlərinə böyük yük düşməkdədir. Bu işə ilk məktəbdən başlanmalı və milli tarix, milli ədəbiyyat mövzuları ən üst səviyyədə işlənəlidir. Xarici ölkələrdəki diaspor təşkilatları onsuz da, yuxarıda da dediyim kimi, lazım olduqca bir araya gəlməkdədirlər, amma bu kifayət deyildir. Elmi və praktik metodlar tətbiq edilmədikcə, əsla bir yerə çata bilməzsiniz. Çox adam olmanız, pulunuzun, dərnəyinizin çox olması heç bir şey ifadə etməz. Əgər metodik çalışılmazsa, görülən işlərlə ancaq öz özünüzü aldarsınız.

-Azərbaycan diasporunun bugünkü durumundan, xüsusən təşkilatlanma prosesindən razısınız mı?

- Azərbaycan diasporunun bugünkü vəziyyətini, doğrusu, bilmirəm. Çünki, dediyim kimi, mənəi dəvət etmərlər və işlərindən də xəbərim yoxdur. Mənim razı olub-olmamam onlar üçün nə ifadə edir ki? Onların özləri işlərindən razı olsalar, mən nə deyə bilərəm ki?

Az qala hər ay alman televiziolarında erməni məsələsi ilə əlaqədar bir proqram var. Mən daha Türkiyə və ya Azərbaycan tezislərini müdafiə edən bir proqrama rast gəlməmişəm.

- Hələ 1998-ci ildə “Azərbaycan davamız” adlı kitabınız nəşr olunub. O gündən bu günə həmin davanın arealı hansı formada genişləni b?

- Mən o kitabımda əvvəl uşaqlığımdakı, mahnılarımızdakı, həsrətiylə yanıb tutuşduğumuz Azərbaycanı yazdım. Sonra da Avropadakı işimizin hekayəsini anladım. Bu gün Azərbaycan, şükür ki, müstəqildir və daha fərqli problemləri vardır. Gün gələcək bugünkü və sabahkı Azərbaycan davasını da inşallah yazacağam.

-Yazmağa nə zaman və necə başladınız? İlk dərc edilmiş kitabınız hansıdır?

- Dünyanı, insanları, ətrafı, özümü tanıdığım dan bəri bir şey cızma -qara edirəm. İlk yazı sınaqlarım şeirlər idi. Kasıblığın, ağrıların fonunda sovru lan bir uşağın yazacağı şeirlər də, təbii ki, kədər dolu idi. O duyğularla dolu sadə şeirləri hələ saxlayıram. İlk çıxan kitabım “Qarabağın gözyaşları” da bir şeir kitabı idi. Sonra hekayə və romana yönəldim. Amma şeiri tər k eləməmişəm. 2002-ci ildə də “Sevgilər hələ ölməyib” adıyla bir şeir kitabım nəşr olundu. Amma roman, hekayə və bioqrafik mövzularda daha məhsuldar olduğumu düşünürəm.

-Nədən şeir və hekayələrinizdə hüzn və ayrılıq ön plana çıxır?

-Anadolu tarix boyu köçlərin, ayrılıqların, döyüşlərin səhnəsi olub! Belə bir coğrafiyada dünyaya gəlmiş bir insanın duyğulu olmaması, eşqə, ayrılığa, ağrıya ağlamaması mümkündür mü?

Heç bir ağı bizim ağılar qədər bir bıçaq kimi ürəyi doğramaz. Analarımız həmişə ya bir oğul, ya bir qardaş ya da bir ər ayrılığıyla qovrulmuşlar. Türküstandan qopub gələn atalarımız dayanacaq bilmədən qaçdırıb dayanmışlar! Ocaqlarında isə, gözləri yaşlı, ürəkli analarımız... Odur ki, ən duyğulu, ən sadıq, ən səmimi, insanlar bizim insanlarımızdır. Əlim hər qələmə uzananda, uzaqdakı min bir nağılla dolu ölkəmi, başına ağ bir örtü qucaqlamış və ürəyini sevgiyə alovlandırmış anamı, diyardan diyara uçub gedən dostlarımı düşünürəm. Bu səbəblə, sətirlərimə həmişə hüznün və ayrılığın kölgəsi düşər!

-Bəs, hazırda hansı kitabın üzərində işləyirsiniz?

- Bu sıralar, bizim İqdırda 1919-ci ildən 1921-ci ilə qədər davam edən və “qaçaqqaç” deyə adlandırılan erməni zülmünü izah edən bir roman üzərində çalışıram.Yaxında isə tanıdığım yazıçı və şairləri anladan bir kitabım Türkiyədə nəşr olunacaq.

Paritet.-2011.-13-14 sentyabr.-№ 96.-S.10-11.

"İsveçdə Azərbaycana simpatiya artıb"

Babək Azəri: "Oturub gözləyə bilmərik ki, kimlərsə bizim əvəzimizə problemlərimizi həll edəcək"

"Diaspor qurumları inkişaf mərhələsindədir"

Ulduzə Qaraqızı

Son günlər Urmu gölünün qurudulmasına etiraz olaraq keçirilən aksiyaların arası kəsilmir. Mütəxəssislərə görə, bu göl quruyacağı təqdirdə 30 milyard ton duz açığa çıxacaq ki, bu da bölgə üçün ekoloji fəlakət yaradacaq. Urmu gölünün qurudulması minlərlə türkün öz ana yurdundan didərgin düşməsi ilə nəticələnəcək. Hazırda bu problemin qarşısının alınması üçün bir sıra tədbirlər görülür. Əslən Güney Azərbaycandan olan, hazırda İsveçdə yaşayıb fəaliyyət göstərən hüquqşünas Babək Azəri ilə söhbətimizdə bu mövzuya da toxunmuşuq.

- İllərdi İsveçdə yaşayırsınız, oradan Azərbaycan necə görünür?

- İsveç Avropanın ən demokratik ölkələrindən biridir. Mən bu ölkəyə gələndə çalışırdım Amerikaya mühacirət edəm, amma bir müddət burada yaşayandan sonra fikrim dəyişdi. Səbəb isə bu ölkəni özümə və xüsusən ailəmə yaşamaq üçün uyğun hesab etməyim oldu. İsveç ictimaiyyətinin Şimali Azərbaycana baxışı müsbətdir. Azərbaycanın son "Eurovision" musiqi yarışmasında birinci yer tutması bu ölkədə xüsusən gənclər arasında Azərbaycana simpatiyayı artırıb. Onlar şimali azərbaycanlıların geyim, süfrə mədəniyyəti və əsasən də siyasətçilərinin bir neçə dildə danışmalarını müsbət qiymətləndirirlər.

- Bəs Güney Azərbaycanın indiki görüntüsü nələrə anladır?

- Təsəvvür edin ki, Şimali Azərbaycandan fərqli olaraq dünya ölkələrində Güney Azərbaycan haqqında elə bir məlumat yoxdur. Güney Azərbaycan İran çərçivəsində olduğu üçün həm ona müsbət münasibət yoxdur, həm də demək olar ki, kölgədə qalıb.

- Bir hüquqşünas olaraq necə bilirsiniz, son günlər diqqət mərkəzində olan Urmu gölünün qurudulması illərdir hazırlanan planın sadəcə, bir qolu deyilmi?

- Haqlısınız. Urmu gölü məsələsi illərdir hazırlanan planın bir qoludur. Urmu gölünü İran hakimiyyəti qəsdən qurudur. Bu aydın faktdır ki, ümumi halda bir göl ona tökülən çaylardan qidalanır. Əgər o çayların qarşısı alınrsa, sözsüz ki, göl qurumağa başlayacaq. Deyilənlərə görə, Urmu gölünə tökülən çayların qarşısına 30-dan artıq sədd vurublar. Sədd vurma prosesi hələ də davam edir. Təqribən 14 il əvvəl dünya miqyasında ekspertlər

İrana xəbərdarlıq etmişdilər ki, əgər Urmu gölünə tökülən çayların qarşısında sədd düzəltmə işləri dayandırılmasa, göl quruyacaq. Amma İran rejimi bu xəbərdarlıqlara əhəmiyyət vermədən, şiddətlə işi davam etdirdi və hələ də etdirməkdədir.

- Dünyanın necə, bu durumdan xəbəri varmı?

- Bəli, artıq dünyanın bu durumdan xəbəri var, çünki Urmu gölünün quruması mahiyyət baxımından bir beynəlxalq problemdir. Əgər Urmu gölü qurusa, əkin yerləri şoranlığa çevriləcək, mal-davar otlaqları aradan çıxacaq. Və bunun nəticəsində Güney Azərbaycanda yeyinti məhsulları, o cümlədən, buğda, yer-alması, mal-davar ətinin istehsalı mümkün olmayacaq. Bu da öz növbəsində dünya bazarında yeyinti məhsullarının üstündə kəmiyyət və keyfiyyət baxımından mənfi təsirini göstərəcək. Digər tərəfdən, milyonlarla azərbaycanlı mühacirətə məcbur olacaq. Bunların əksəriyyəti İranın digər yerlərinə köçməli olacaqlar. Bəziləri də qonşu ölkələrə mühacirət edəceklər. Bir yerdə ki milyonlarla insan mühacirətə məcbur edirlər, bu faciə ilə bağlı Birləşmiş Millətlər Təşkilatı məsuliyyət daşıyır. Bu qurum gərək onlara yardımçı olsun. Elə bu səbəblərə görədir ki, Urmu gölünün qurudulması dünya mediasının diqqət mərkəzindədir və hətta bəzi yüksək səviyyəli siyasətçilər bu mövzu ilə bağlı reaksiya verirlər. Məsələn, Almaniyada Yaşillər Partiyasının başkanı Urmu gölü ilə bağlı reaksiya verərək, İran rejiminə bu gölün qurudulmasının qarşısının alınması barədə xəbərdarlıq edib. Bir məqama da diqqət çəkmək istərdim ki, bu duz təkə Güney Azərbaycan ərazisini zəhərləməyəcək, eyni zamanda Şimali Azərbaycan, İranın fars məntəqələrinə və Türkiyəyə də vurub çatacaq.

- Belə olan halda bu problemin həlli üçün Şimali Azərbaycan və Türkiyə daha çox çalışmalıdır, hətta dünya ölkələrindən daha çox bu məsələyə reaksiya verməlidir....

- Fikrinizlə şərikəm. Hətta heç bir zaman unutmamalıyıq ki, əcnəbi ölkələr azərbaycanlıların qəyyumu deyillər. Biz evdə oturub gözləyə bilmərik ki, onlar nə zaman bizim problemi həll edəceklər. Bu problem azərbaycanlıların əli ilə həll olunmalıdır. Təbii ki, burda belə bir sual ortaya çıxır: Biz necə həll edə bilərik? Güney Azərbaycanda millət küçə-bazara çıxıb Urmu gölü ilə bağlı etiraz aksiyaları etməlidirlər və nəhayət, İran rejimini məcbur etməlidirlər ki, geri çəkilsin və Urmu gölünə amansız, qəddarcasına vurulmuş sədlər açılınsın. Bildiyiniz kimi, artıq Güney azərbaycanlılar Urmu, Təbriz, Ərdəbil, Xoy, Salmas, Sulduzda, Mişkin şəhərlərində etiraz aksiyaları keçiriblər və bu kütləvi nümayişlər davam edəcək.

- Bu proseslərdə diaspor qurumlarının rolunu necə görürsünüz? Sizcə, diaspor təşkilatları mövcud problemləri dünyaya olduğu kimi çatdırı bilirlərmi?

- Düşünürəm ki, türk diaspor təşkilatları inkişaf etmə prosesindədir. Əgər diaspor qurumlarının hazırkı fəaliyyətini on il bundan öncəki fəaliyyəti ilə müqayisə etsək, o zaman bu tərəqqi prosesinin şahidi olacağıq.

Amma bu yetərli deyil, diaspor qurumlarının bundan da artıq güclənməsi vacibdir. Hər halda türk diaspor təşkilatları müəyyən qədər türklərə aid olan problemləri aktual edib diqqət mərkəzində saxlamağa müvəffəq olublar. O cümlədən, hər il Xocalı faciəsi ilə bağlı dünya miqyasında keçirilən çabaları misal gətirmək olar.

- Yeri gəlmişkən, dünyada çox güclü diaspor qurumları var ki, onlar yalanlar üzərində qurduqları təbliğatla diqqət mərkəzindədirlər. Sizcə, dünya yalanlara niyə inanır?

- Bir məqamı heç bir zaman unutmamalıyıq ki, siyasət əxlaq üzərində yaranmayıb. Siyasi oyunlarda hər tərəf öz mənfəətinə fikir edir. Ona görə siyasəti qumara oxşatmaq olar ki, adam udub, ya uduza bilər. Ola bilər ki, bəzi zəmində biz haqlı olaq, sözüümüz düz ola, amma siyasi oyunda uduzaq. Buna görə, siyasət meydanında siyasi oyunların üsulunu və qaydalarını öyrənməliyik.

- Hüquqşünas olaraq necə bilirsiniz, siyasi oyunların üsulunu və qaydalarını öyrənmək üçün ilk öncə nə etməliyik?

- Öncə unutmamalıyıq ki, siyasi mücadilədə informasiya mücadiləsi çox əhəmiyyətli rol oynayır. Əgər biz informasiya savaşında düşməyə uduzaq, nəticə etibarilə həqiqi meydanda da məğlub olacağıq. Ona görə də, düşünürəm ki, diaspor təşkilatlarının əsas vəzifəsi bu problemləri dünya ictimaiyyətinin gözündə aktual etmək və dünyada ictimai rəyin simpatiyasını qazanmaqdan ibarətdir.

- Amma vaxt gözləmir. Və zaman dəyişdikcə hələ nələrin olacağı və ən önəmli hadisələrin öz axarını, yoxsa fərqli şəkildə cərəyan edəcəyi hələ sual altındadır...

- Mən inanmıram ki, getdikcə vəziyyət daha da pisləşsin. Çünki getdikcə dünya səviyyəsində insanların arasında rabitə pisləşmir, əksinə, yaxşılaşır. Məsələn, keçmişdə dünyanın bir çox çox yerində dəhşətli hadisələr baş verirdi, ancaq bizim onlardan xəbərimiz olmurdu. Dünyadakı proseslərdən xəbərsiz olmamız o demək deyildi ki, problemlər yox idi. İndi əlaqə texnikası inkişaf tapıb, dünyanın hansı tərəfində bir hadisə baş verir, o xəbər sürətlə yayılır. Statistik məlumatlara görə, dünyadakı demokratik siyasi sistemlər insan haqlarına da öz təsirini göstərir. Həmçinin ətraf mühitlə bağlı təşkilatların sayı artmaqdadır. Amerikada bir məşhur zərb məsəl var: "Əgər sən problemin həllinin yardımçısı deyilsənsə, o zaman problemin bir hissəsi sayılırsan. İndi biz də dünyada olan pis-yaxşı arasındakı savaşda yaxşının tərəfini tutmalıyıq".

Ekspress.-2011.-21 sentyabr.-№ 170.-S.12.

”Sank-Peterburqun azərbaycanlı icması” ictimai təşkilatı yaradılıb

Akademik Heydər İmanov: “Yaratdığımız təşkilatın əsas məqsədi Sankt-Peterburqdakı bütün azərbaycanlıları birləşdirməkdir”

Neva üzərində şəhərdə “Sankt-Peterburqun azərbaycanlı icması” ictimai təşkilatı yaradılıb. Onun yaradılması haqqında qərar Azərbaycanlıların Regional Milli-Mədəni Muxtariyyətinin sentyabrın 24-də şimal paytaxtında keçirilmiş təsis konfransında qəbul olunub.

N. Eldarqızı

Şəhərin “Avropa” hotelində baş tutan təsis toplantısında Azərbaycanın Sankt-Peterburqdakı baş konsulu Qüdsi Osmanov, Azərbaycanın Rusiyadakı səfirliyinin müşaviri Aqşin Əliyev, Azərbaycan Milli Məclisinin deputatı, MDB Parlamentlərarası Assemblyada Milli Məclisin daimi nümayəndəsi Aydın Cəfərov, Azərbaycanın Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin Rusiya şöbəsinin rəhbəri Şakir Səlimov, Ümumrusiya Azərbaycanlıları Konqresinin icraçı direktorunun müavini İlqar Hacıyev, Sankt-Peterburq Administrasiyasının xarici əlaqələr şöbəsinin əməkdaşı Vyacheslav İvanov, Sankt-Peterburq şəhərində və Leninqrad vilayətində yaşayan azərbaycanlı iş adamları, ziyalılar, şəhər və vilayətin idarəçiliyində təmsil olunan dövlət rəsmiləri və digər şəxslər iştirak ediblər(APA).

Toplantıda çıxış edən Şakir Səlimov bu günün Azərbaycan və Sankt-Peterburq azərbaycanlıları üçün önəmli bir gün olduğunu söyləyib. Təşkilatın yaradılmasında əməyi olan hər kəsə təşəkkürünü bildirən Ş. Səlimov bu diaspor təşkilatının dünyanın bir sıra ölkələrində fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatları içərisində özünə layiqli yer tutacağını söyləyib: “Biz dövlət komitəsi olaraq bu diaspor təşkilatını dəstəkləyirik, bundan sonra da dəstəkləyəcəyik”.

Aqşin Əliyev çıxışında səfir Polad Bülbüloğlunun tədbir iştirakçılarna təbrik məktubunu çatdırıb. A. Əliyev səfirliyin hər zaman bu təşkilatı dəstəkləyəcəyini bildirib: “Ümid edirik ki, bu təşkilat Azərbaycanın mədəniyyətinin, tarixinin təbliğatı istiqamətində uğurlu fəaliyyət göstərəcək. Təbliğat işində bir diaspor təşkilatı kimi səfirliyə kömək edəcək. Səfirlik olaraq biz hər zaman əməkdaşlıq eləməyə hazırıq”.

Tədbirdə çıxış edən millət vəkili Aydın Cəfərov Sankt-Peterburqda yaşayan azərbaycanlıların hamısının ona doğma olduğunu söyləyib: “Sankt-Peterburqda yaşayan və bu təşkilatda təmsil olunan insanlar hamısı bir yumruq kimi olmalıdırlar. Bu şəhərdəki bütün azərbaycanlılar bu məqsədlə birləşməlidirlər. Azərbaycanın mədəniyyəti və tarixinin təbliğatı və digər sahələrdə bir-birinə yaxından dəstək olmalıdırlar”.

Sankt-Peterburqda fəaliyyət göstərən Naxçıvan Mədəniyyət Məlumat Mərkəzinin rəhbəri İdris Qəhrəmanov yaradılan təşkilatın Azərbaycan və Sankt-Peterburq azərbaycanlıları üçün böyük işlər görəcəyini söyləyib: “Bu gün Naxçıvan Mədəniyyət Məlumat Mərkəzi, Sankt-Peterburq Qadınlar Şurası, Sankt-Peterburq İş adamları Assosiasiyası və digər təşkilatlar birləşərək bu cəmiyyəti təsis ediblər. Yaradılan təşkilat Sankt-Peterburq azərbaycanlılarının bir qüvvə altında birləşdiyinin göstəricisidir”.

Daha sonra tədbirdə Sankt-Peterburda yaşayan Azərbaycan ziyalıları və iş adamları çıxış ediblər. Onlar təşkilatın fəaliyyətində yaxından iştirak edəcəklərini bildiriblər. Şəhər idarəçiliyində təmsil olunan dövlət rəsmiləri isə çıxışında yeni yaranan “Sankt-Peterburq Azərbaycanlıları Cəmiyyəti” ilə yaxından əməkdaşlıq edəcəklərini söyləyiblər.

Təsis toplantısı Rusiya və Azərbaycan himnlərinin səslənməsi ilə başlayıb. Cəmiyyətin təşkilat komitəsi və toplantıya qatılan 310 iştirakçı “Sankt-Peterburq Azərbaycanlıları Cəmiyyəti” diaspor təşkilatının Nizamnaməsini qəbul ediblər. Daha sonra səsvermə ilə təşkilatın sədri seçilib. 50 ildir, bu şəhərdə yaşayan, Sankt-Peterburq Smolni Universitetinin rektoru, akademik Heydər İmanov 3 il müddətinə təşkilatın sədri seçilib. Təşkilatın sədr müavinləri və icraçı direktoru isə yaxın günlərdə təşkilat şurası tərəfindən seçiləcək. Nizamnaməyə görə, təşkilata sədrlik edəcək şəxs yalnız bir müddətə bu vəzifəni tuta bilər.

Konfransın yekun materiallarından aydın olduğu kimi, Sankt-Peterburqun azərbaycanlı icmasının məqsədi Rusiya və Azərbaycan xalqları arasında dostluğu möhkəmləndirmək üçün hər iki ölkənin özünü azərbaycanlı hesab edən vətəndaşlarını könüllü surətdə birləşdirməkdir. Təşkilatın fəalları dövlət əlaqələrinin, siyasi, iqtisadi və mədəni əlaqələrin hər vasitə ilə inkişafına, gənc azərbaycanlıların Rusiya cəmiyyətinə inteqrasiyasına kömək göstərəcək, Sankt-Peterburqun həyatının bütün sahələrində, o cümlədən Dövlət Dumasına qarşıdakı seçkilərdə iştirak edəcəklər.

. “Bu gün Sankt-Peterburqda təsis etdiyimiz təşkilatın nə əvvəl mövcud olan təşkilatlarla mübahisəsi var, nə də onlarla rəqabət aparır. Biz birlik təşkilatı yaratmışıq. Bu təşkilata bundan qabaq mövcud olan və bundan sonra yaranan təşkilatlar da qoşula bilərlər”.

Bu açıqlamanı Sankt-Peterburqda yeni təsis olunan “Sankt-Peterburq azərbaycanlıları Cəmiyyəti” diaspora təşkilatının sədri, Smolni Universitetinin rektoru, akademik Heydər İmanov verib.

O, Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayında prezident İlham Əliyevin söylədiyi sözləri xatırladı: “Prezidentimiz diaspor təşkilatlarında mövcud olan münaqişələrin onu nə qədər incitdiyini söylədi. Bütün dünyada mövcud olan Azərbaycan diasporları bu sözləri eşitməlidir. Bizim yaratdığımız təşkilatın əsas məqsədi Sankt-Peterburqdakı bütün azərbaycanlıları birləşdirməkdir. “Sankt-Peterburq azərbaycanlıları Cəmiyyəti” Azərbaycanın Rusiyada həm siyasi, həm iqtisadi, həm də informasiya resursu olmalıdır. Biz bütün imkanlarımızdan istifadə edib Azərbaycana dayaq olmalıyıq. Təşkilatın məqsədi, Rusiya və Azərbaycan xalqları arasında dostluq münasibətlərini daha da möhkəmləndirmək, hər iki ölkə arasında mövcud olan mədəniyyət, iqtisadiyyat və digər sahələrdə əlaqələrin inkişafına daha çox kömək etməkdən ibarətdir”.

H.İmanov həyata keçirəcəkləri ilk layihənin Sankt-Peterburq şəhərində peşəkar jurnalistlərdən ibarət bir qurum yaratmaq olduğunu deyib: “Bunun sayəsində Azərbaycan həqiqətlərini, Dağlıq Qarabağ problemi ilə bağlı məsələləri Rusiya xalqına çatdıracağıq. Daha sonra Sankt-Peterburq şəhərində Azərbaycan dilində məktəb açmaq, Smolni Universitetində Azərbaycan dili fakültəsini yaratmaq və bir sıra digər layihələrimizi gerçəkləşdirəcəyik”.

Qeyd edək ki, Heydər İmanov 1944-cü ildə Qubadlı rayonunda anadan olub. 1953-cü ildə Bakıya köçüb. 1963-cü ildə Bakı Texnoloji Texnikumunu bitirəndən sonra təhsilini davam etdirmək üçün Sankt-Peterburqa gedib. 1986-cı ildən 1992-ci ilə qədər Azərbaycanda yaşayıb. Bu dövrlər ərzində Gəncə Çini Qablar Zavodunda

baş direktor vəzifəsində çalışıb. 10 il müdafiə sənayesi sahəsində işləyib. Texnika elmləri doktorudur. 2004-cü ildən Sankt-Peterburq Smolnı Universitetində fəaliyyətə başlayan akademik Heydər İmanov hal-hazırda həmin universitetin rektorudur.

Paritet.-2011.-27-28 sentyabr.-№ 102.-S.10.

"ABŞ-dakı cəmiyyətlərimiz bir araya gəlməlidir"

Əli Nəşibov: "Məqsədiniz ABŞ Konqresində lobbimizin olmasıdır"

"Dünyada Azərbaycana qarşı olan ikili standartlar heç bir azərbaycanlıyı qane edə bilməz"

Aqil Aslan

Bu gün Azərbaycan həqiqətlərinin çatdırılması işində Azərbaycan Nyu-York Assosiasiyasının (ANA) da xidmətləri az deyil. Qurumun sədri, akademik Əli Nəşibov "Ekspress"ə müsahibəsində indiyədək görülən və bundan sonra görəcəkləri işlərdən danışdı.

- Öncə özünüz barədə oxuculara məlumat verərdiniz.

- 1942-ci ildə Gürcüstanda Başkeçid şəhərində anadan olmuşam. Orada orta məktəbi əla qiymətlərlə bitirmişəm və 1960-cı ildə Bakıda Politexnik İnstitutuna daxil olmuşam. Sonra ali təhsilli kimi bir il SSRİ-İran sərhədində əsgərlik çəkmişəm. Əsgərlikdən qayıdanda 3 il Politexnik İnstitutunun metallurjiya kafedrasında assistent kimi çalışmışam. 1970-ci ildə Moskvaya aspiranturaya getmişəm. Moskvada yaşayan vaxt orada elmlər namizədliyi, doktorluq dissertasiyalarını müdafiə etmişəm, professor adı almışam. Sonra isə Rusiyanın Təbii Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü, həqiqi üzvü seçilmişəm. Apardığım elmi işlərin nəticələrinə görə Rusiya Dövlətinin Nazirlər Şurasının mükafatına layiq görülmüşəm. 30 il Rusiyada institutda və Elm və Texnika Nazirliyində işlədikdən sonra Amerikaya dəvət olunmuşam. Amerikada bir vaxt kollecdə dekan müavini işləmişəm. İndi isə təqəüdə çıxmışam. SSRİ dağılan vaxt mənə "məşhur alim" xəttiylə Amerikaya dəvət ediblər və ailəmlə Amerikaya köçmüşəm.

- Azərbaycan Nyu-York Assosiasiyasını yaratmaq ideyası haradan gəldi. Təşkilatı nə vaxt yaratdınız və ümumiyyətlə, qarşıya qoyduğunuz məqsəd nədir?

- Burada yerləşəndən sonra "Azərbaycan" Cəmiyyətin yaratmaq qərarına gəldim. Qeyd edirəm ki, Moskvada fəaliyyət göstərən Ocaq Cəmiyyətinin sədr müavini çalışdığımndan, bu işi də yaxşı bilirdim. Bu səbəbdən də bir neçə həmfikirlərimlə birləşib 2005-ci ildə Nyu-Yorkdakı azərbaycanlıları bir yerə yığmaq üçün Azərbaycan Nyu-York Assosiasiyası (ANA) adında cəmiyyət yaratdıq. Məqsədiniz o idi ki, xalqımızı bir yerə yığaq. Elə həmin il "Həftə sonu" Azərbaycan məktəbi açdıq. Bu məktəbi açmaqda məqsədiniz Nyu-Yorkdakı soydaşlarımızın övladlarına dilimizi, mədəniyyətimizi, tariximizi və ənənələrimizi tədris etməkdir. Bir il sonra "Azerbaijan Review" qəzetini buraxmağa başladım. Amerikada ilk dəfə Azərbaycan məktəbini və Azərbaycan qəzetini bizim cəmiyyət açdı. Yenə də ilk dəfə olaraq biz ABŞ-da "Soydaş" Azərbaycan rəqs ansambli yaratdıq.

- Qəzeti Azərbaycan dilində nəşr edirsiniz, yoxsa ingiliscə?

- Qəzet ingilis dilində çıxır. 12 səhifəlik qəzetdir. Mən bu qəzetin nəşr olunmasında bizə köməklik edən Azərbaycanın BMT-dəki daimi nümayəndəsi Aqşin Mehdiyevə minnətdarlığımı bildirirəm. Məhz onun məsləhəti ilə Azərbaycanı amerikalılara tanımaq məqsədilə qəzeti ingilis dilində nəşr etdiririk. Qəzetin 192 nüsxəsi BMT üzvü olan dövlətlərin daimi nümayəndəliklərinə göndərilir.

- Demək, qəzetinizi BMT-dəki 192 ölkənin səfiri də oxuyur. Bu baxımdan Azərbaycan həqiqətlərini Amerikaya və dünyaya çatdırmaq, informasiya blokadasını aradan qaldırmaq üçün qəzetiniz vasitəsilə hansı işləri görürsünüz?

- Qəzetimiz erməni yalanlarına qarşı böyük təbliğat aparır. Məsələn, qəzetin bir nömrəsində göstərdik ki, XIX əsrin 60-cı illərində Ağdərədə ermənilər Qarabağa gəlişlərinin 150 illiyini qeyd ediblər və bu münasibətlə orada heykəl qoyublar. Qarabağ müharibəsindən sonra ermənilər o heykəli dağıdıblar, yerində təkcə memorialın himi qalıb. Bunun şəkillərini tapıb yanaşı qoyub qəzetin oxucularına göstəririk ki, erməni milləti Qafqaza gələnə bir xalqdı. Bu cür erməni yalanlarını açıb Amerika və dünya xalqlarına onların iç üzünü tanıtmağa çalışırıq. Ermənilərin belə yalanlarını ortaya çıxarıq, dünyaya tanıtırıq və çalışırıq ki, Qarabağ münaqişəsi barədə dünyaya düzgün məlumat çatdıraq.

- Cəmiyyətinizin nə qədər üzvü var?

- Bizim nizamnaməmizdə belə yazmışıq ki, burada yaşayan hər bir azərbaycanlı cəmiyyətin üzvüdür. Amma bizim 20 nəfərə yaxın aktivimiz var, onlar bütün işləri aparırlar. Amma bütün azərbaycanlılar tədbirlərimizə gəlirlər. Biz istəmirik ki, kimisə bölək, kimisə dəvət etməyə, kiməsə söz verməyə. Hamısı gəlir, hamısı özlərini Azərbaycanda hiss edir.

- Güney Azərbaycandan olan soydaşlarımız da sizinlə birgə fəaliyyət göstərirlərmi?

- Onlardan ara-sıra 100-150 nəfər bizim tədbirlərimizdə iştirak edirlər. Bizim cəmiyyət siyasətlə məşğul olmur. Biz mədəniyyətimizi təbliğ edirik, dilimizi, dinimizi saxlamaq üçün çalışırıq. Çalışırıq ki, bizim xalq başqa millətin içində əriyib getməsin. Biz böyük mədəniyyətimizi saxlamaq və təbliğ etmək istəyirik.

- Cəmiyyətinizin fəaliyyəti təkcə Nyu-Yorkla kifayətlənir, yoxsa bütün Amerikada fəaliyyətiniz var?

- Hansı ştatda ki Azərbaycan cəmiyyətləri var, bizim onlarla əlaqələrimiz var. Düzdür, hər ştata gedib-gələ bilmirik. Amma mənim bir təklifim var, paytaxt Vaşinqtonda Azərbaycan Konqresi adlı bir orqan yaratmaq lazımdır ki, ABŞ-dəki bütün Azərbaycan cəmiyyətləri bir araya gəlsin və kimin nə işlə məşğul olduğunu, bir-birimizə hansı köməklik göstərə biləcəyimizi müəyyənləşdirək. Əsas məqsədimiz odur ki, ABŞ Konqresində bizim lobbimiz olsun, Azərbaycanımıza bir köməklik edə bilək. Bunu təkbəşinə heç kim edə bilməz. İndi kim nə bacarır onu edir, amma bizi bir yerə yığsalar, bir proqram yaransa, bu, bizim burda yaşayan xalqımızı daha güclü edir. Bu: mənim təklifimdi və bunu Azərbaycanın Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsiylə də danışmışam.

- Vaşinqtondakı Azərbaycan səfirliyindən bir diqqət görürsünüzmü?

- Əlaqələrimiz çox yaxşıdır. Əsas işi BMT-dəki nümayəndəliyimizlə görürük. Çünki nümayəndlik bizə yaxındır. Amma lazım olanda Vaşinqtondakı səfirliyimizlə də danışırıq.

- Amerikada Azərbaycanı necə tanıyırlar?

- Vaxtilə ermənilər bizi onlara necə təqdim etmişdilsə, eləcə tanıyırdılar. Amma indi biz o stereotipləri dağıdırıq, dəyişirik, göstəririk ki, biz - azərbaycanlılar, çox böyük tarixi olan xalqıq, bizim şairlər, yazıçılar, alimlər olan vaxt Ermənistan heç dünya tarixində yox idi. Baxmayaraq ki, onlar özlərini başqa çür təqdim edirdilər. Amma indi vəziyyət bizim xeyrimizə dəyişir. Bunlar bizim - xaricdə yaşayan azərbaycanlıların üzərinə düşən işdir ki, yerinə yetiririk.

- Nyu-Yorkda yaşayan azərbaycanlılar hansı sahələrdə çalışırlar?

- Bizim burda yaşayan azərbaycanlılar barədə məlumatlarımız genişdir. Bilirsiniz, burdakı erməni və yəhudi cəmiyyətlərinin 200-dən çox yaşı var. Bizim xalqdan bura köçənlər isə SSRİ dağıldandan sonra olub. Ona görə də bizim yaşımız burda azdır. Əsas bu səbəbə görə Nyu-Yorkda azərbaycanlılar hələ yüksək həyat zirvələrində azdır. Arasında həkimlər var, ticarət işçiləri var və s. Amma vəzifədə (dövlət strukturlarında) işləyənlər bizim ştatda yoxdur. Çünki dil məsələsi, yerli mühitə qarışmaq məsələsi var. Bunun hamısı vaxt tələb edir. Bizim diasporun burada demək olar ki, 20 illik tarixi var. Biz parlaq gələcəyimizi bundan sonra ikinci, üçüncü nəsildə gözləyirik. O vaxt, Allah qoysa, bizim böyük alimlərimiz də olacaq, vəzifəli adamlarımız da.

- Nyu-Yorkda təhsil alan tələbələrimiz sizin tədbirlərinizə qatılırlarmı?

- Arabir gəlib tədbirlərimizdə iştirak edirlər. Məsələn, hər il biz 28 May - Azərbaycanın Respublika Gününü qeyd edirik. Orda gənclər çox yığılır. Biz bilirik ki, onlar hamısı tələbələrdir. İntahası, onlar az bir müddətə - 1-2 ilə gəldikləri üçün bizə çox qarışırlar. Amma onlar bizə qarışsalar, daha yaxşı olar. Yəqin ki, bu da vaxtın çatışmazlığından irəli gəlir.

- Yeri gəlmişkən, Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin 20-ci ildönümü ilə bağlı tədbirləriniz olacaqmı?

- Əlbəttə! Bu tarixi layaqla qeyd etmək üçün ANA "Azərbaycan teatr bayramı" adlı tədbir keçirir. Tarixdə ilk dəfə olaraq Azərbaycanın teatrını Amerikaya dəvət etmişik. Nyu-Yorkda həmin bayramı Azərbaycanın Musiqili Komediya Teatrı açacaq. Xalqımızın sevimli aktrisası Afaq Bəşirqızı başda olmaqla teatrın bir qrup aktyoru oktyabrın 23-də Bruklinin ən böyük teatr salonunda - Mileniun teatrında tamaşa göstərəcək. Sonra ola bilsin ki, bu teatr Vaşinqtona getsin. Hələ ki, bu barədə söhbət aparırıq. Amma Nyu-Yorkda afişələrimiz asılıb, hər yerdə elanlarımız gedir. Hesab edirəm ki, bu, biz azərbaycanlılara böyük bir bayram hədiyyəsi olacaq.

- Bildiyiniz kimi, Azərbaycan-Türk Diaspor Təşkilatlarının Birgə Fəaliyyət Strategiyası qəbul olunub. Bu baxımdan Nyu-Yorkda Azərbaycan-Türk cəmiyyətləri arasındakı münasibətlərin hansı səviyyədə olduğunu bilmək istərdik...

- Bilirsiniz, Nyu-Yorkda Türk Federasiyası var və buradakı türkdilli xalqların cəmiyyətləri bu federasiyaya üzvdürlər. Federasiyada 40-dan çox cəmiyyət birləşib. Biz də həmin federasiyanın üzvüyük. Çalışırıq ki, federasiyaya üzv olan türklər, tatarlar, başqırdlar və s. ilə birgə işləyək. Birlik böyük nəticələr verir.

- ABŞ-Azərbaycan münasibətləri sizi qane edirmi?

- Əlbəttə yox. Dünyada Azərbaycana qarşı olan ikili standartlar heç bir azərbaycanlıni qane edə bilməz. Bir milyona yaxın öz torpaqlarından qaçqın olan azərbaycanlılar evlərini, mal-dövlətini erməni faşistlərinə qoyublar, neçə ildir çadırlarda, vaqonlarda yaşayırlar. Buna baxmayaraq, vəhşi erməni quldurları yenə də bugünkü imperiyalar tərəfindən milyonlarla maddi köməklər, silahlar və s. alırlar. Bu hərəkətlərə dözmək qeyri-mümkündür.

- Qarabağ probleminin həlli ABŞ-dan necə görünür?

- Problemin həlli iki dövlətin əlindədi - ABŞ və Rusiyanın!

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə çap edilib

Ekspress.-2011.-27 sentyabr.-№ 174.-S.12.

Azərbaycan diasporunun təşəkkül və təşkilatlanma tarixi əsaslı şəkildə öyrənilir

XX əsrin sonu - XXI əsrin əvvəllərində planetar miqyasda gedən qloballaşma prosesləri dünya dövlətləri qarşısında bir sıra fundamental problemlər qoydu. Bu problemlərin içərisində əhali, onun miqrasiyası, milli diasporların etnik və geosiyasi vəziyyətinin araşdırılması əsas yer tutur. Milli diasporumuzun həyatı, məişəti, mühacirət etdiyi ölkənin ictimai-siyasi həyatında tutduğu mövqe dövlətimizin də diqqətindən kənar qalmır.

Qüdrət Piriyev

İndi ayrı-ayrı ölkələrdə Azərbaycan icmaları və birlikləri fəaliyyət göstərir. Bu cəmiyyət və birliklər fəaliyyət göstərdikləri ölkələrlə Azərbaycan arasında dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərinin inkişafı, həmvətənlərimizin təşkilatlanması, onların tarixi vətənləri ilə əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi sahəsində əhəmiyyətli işlər görə bilirlər.

Hər bir diasporu yaradan, formalaşdıran şərait mövcuddur. Bəzi xalqlar tarixən miqrasiyaya meyilli olmuş, bəziləri isə ictimai-siyasi şəraitin qurbanına çevrilmişlər. Azərbaycan diasporu da uzun sürən tarixi hadisələrin nəticəsində yaranmışdır. Azərbaycanın Asiya və Avropa arasında əlverişli coğrafi əraziyə malik olması hələ qədim dövrlərdən bəri bir çox dövlətlərin diqqətini cəlb etmişdir. Nəticədə azərbaycanlılar öz tarixi vətənlərinin sərhədləri daxilində mühüm hərbi-siyasi amillərlə qarşılaşmışlar. Üç min illik dövr ərzində azərbaycanlılar Manna çarlığından (b.e.ə IX əsr) Azərbaycan Respublikasına qədər öz dövlətçiliklərini qurmaqla yanaşı, zaman-zaman müxtəlif imperiyaların tərkibində olmuşlar.

Daxili və xarici çəkişmələr nəticəsində yerli əhali sülh və sakitlik axtarışı naminə öz evlərini, torpaqlarını tərk etməyə məcbur olmuş, nəticədə Azərbaycan icmaları, sonra isə diasporu yaranmışdır. Azərbaycan diasporunun formalaşması 6 əsas mərhələdən keçmişdir. Məsələn, son iki əsrdə azərbaycanlılar hərbi siyasi hadisələrlə bağlı miqrasiyaya məruz qalmışlar. Şimali Azərbaycanın Rusiya tərkibinə daxil edilməsi, ADR-in süqutu və Azərbaycanda sovet hakimiyyətinin qurulması, İkinci Dünya müharibəsindən sonra əsir düşmüş hərbi qulluqçuların təqiblərdən çəkinərək digər ölkələrə mühacirət etmələri, ermənilərin təcavüzü və SSRİ-nin süqutu nəticəsində azərbaycanlıların xarici ölkələrə getməsi belə səbəblər sırasındadır.

Bu gün xarici ölkələrdə diasporumuzu yalnız Şimali Azərbaycandan mühacirət edənlər təmsil etmir. Şah rejimi vaxtı və sonrakı dövrdə cənubi azərbaycanlıların müxtəlif səbəblərdən İrandan başqa dövlətlərə köçməsi də diasporumuzun sayını və sosial tərkibini dəyişmişdir.

Ümummilli lider Heydər Əliyev 1993-cü ildə siyasi hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra xarici ölkələrə səfərləri zamanı orada yaşayan azərbaycanlılarla əlaqələr yaranmağa başladı. Diasporumuzun yenidən təşkilatlanıb inkişaf etməsinə güclü təkan verən də məhz bu tarixi görüşlər oldu. Bu baxımdan diasporun bu və ya digər ölkələrdə yaranma səbəbləri və milli diasporumuzun təşkilatlanmasının təkmilləşməsi kimi aktual məsələlər məhz Heydər Əliyevin rəhbərliyi sayəsində həyata keçirilməyə başladı.

Bu gün də aktual olan bu məsələlərin tarixdə öz yerini tutması üçün Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 2002-ci ilin əvvəllərində AMEA-nın A.A.Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun tərkibində Azərbaycan diasporu şöbəsi yaradıldı. Şöbəyə rəhbərlik tarix elmləri namizədi Məryəm Seyidbəyliyə həvalə olundu.

Məryəm xanımın indiyədək 40-a yaxın elmi məqaləsi və 3 fundamental monoqrafiyası işıq üzü görmüşdür. 2009-cu ildə "Rusiyada Azərbaycan diasporu: formalaşma və inkişafın xüsusiyyətləri və tendensiyaları. 1988-2007-ci illər" adlı monoqrafiyası çapdan çıxmışdır. Kitab 2010-cu il noyabrın 25-də Moskvada "Nauçnaya kniqa"-nın "Ən yaxşı elmi kitab" layihəsinə görə keçirdiyi beynəlxalq müsabiqədə diploma layiq görülmüşdür.

2010-cu ildə "Rusiyada Azərbaycan diasporu: formalaşma və inkişafın xüsusiyyətləri və tendensiyaları 1988-2010-cu illər" adlı kitabın yenilənmiş ikinci nəşri işıq üzü görmüşdür. Monoqrafiya 2011-ci il aprelin 27-də "Humay" milli mükafatına layiq görülmüşdür.

Azərbaycan diasporu şöbəsinin qarşısında duran əsas vəzifə ardıcıl olaraq soydaşlarımızın dünya ölkələri üzrə məskunlaşması səbəbləri, diasporumuzun əsas yaranma prinsipləri və təşkilatlanması, iş yerləri, onların əmək vərdişləri, təhsili və maariflənməsi, ticarət-kommersiya strukturlarında fəaliyyəti ilə əlaqədar həlli vacib olan problemlərin dərinlən tədqiq edilib öyrənilməsidir.

Şöbənin əməkdaşları 2002-ci ildən bəri soydaşlarımızın yaşadıkları ölkələrdə yaratdıqları dərnək və diaspor təşkilatları haqqında məlumatları toplayıb öyrənirlər. Rusiya Federasiyasında, ABŞ və Kanadada, Mərkəzi Asiya (Orta Asiya) respublikalarında, Qazaxıstanda, Ukraynada, Fransada, Gürcüstanda, Türkiyədə və s. ölkələrdə soydaşlarımızın məskunlaşma tarixi, müxtəlif icma birliklərinin yaradılması və fəaliyyəti ilə bağlı mövzulara müraciət edilmiş, sanballı elmi tədqiqatlar aparılmışdır.

Şöbədə xarici ölkələrdə milli mədəniyyətimizin təbliği naminə "Azərbaycan Respublikasının müstəqilliyinin bərpası və Azərbaycan diasporu", "Yaxın Şərq ölkələrində Azərbaycan diasporu", "Azərbaycanın xaricdə yaşayan görkəmli şəxsiyyətləri" və s. kimi mövzular da tədqiq olunur. Həmin mövzularda xaricdə yaşayan soydaşlarımız arasında milli ideyanın təbliği başlıca qayə kimi səslənir. Azərbaycan diasporu şöbəsinin əməkdaşları diasporumuzun problemlərini müxtəlif istiqamətlər üzrə tədqiq edirlər. 2012-ci ilin fəaliyyət planında diasporumuzun tarixinin öyrənilməsi üzrə əsas aktual mövzu və problemlər nəzərə alınmışdır. Buraya Qafqaz subregionunda Azərbaycan diasporunun yaranması səbəbləri, Rusiya Federasiyası, Qərbi Avropa ölkələrində Azərbaycan diasporu, Mərkəzi Asiya (Orta Asiya), MDB və Baltıqyanı ölkələrdə, ABŞ və Kanadada Azərbaycan diasporunun yaranması, təşkilatlanması və fəaliyyəti kimi mövzuların hərtərəfli tədqiqi daxildir. Gələcəkdə diaspor problematikasının daha geniş kontekstdə tədqiq olunması nəzərdə tutulur.

İlkin təcrübə deməyə əsas verir ki, Azərbaycan diasporunun yaranma və təşkilatlanma tarixinin, fəaliyyətinin tədqiqi dövlət siyasətinin tərkib hissəsidir. Məhz buna görə də ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsi (Azərbaycan Respublikası Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi) və Tarix İnstitutunun nəzdində Azərbaycan diasporu şöbəsinin yaradılması mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycan dövləti bu gün də diasporla işin istiqamətlərinə yaxından diqqət yetirir, xarici ölkələrdə milli, iqtisadi, siyasi problemlərimizin öz həllini tapmasında diasporu etibarlı dayaq kimi qiymətləndirir.

Azərbaycan Respublikasının mövqeyi dünyada get-gedə möhkəmlənməkdədir. Bu mənada diasporla işin əhəmiyyətini nəzərə alaraq, şöbənin kollektivi "Diaspor və lobbicilik: Azərbaycanın milli maraqları kontekstində", "Azərbaycan diasporunun xəritəsi", "Azərbaycan diasporunun siyasi həyatı" kimi aktual mövzuların işlənməsinə üstünlük verməyi nəzərdə tutur.

Təcrübə göstərir ki, bu gün xaricdə yaşayan soydaşlarımızın milli diaspor halında formalaşması tarixinin öyrənilməsi, respublikamızla əlaqələrinin yaradılmasında ortaya çıxan çətinliklərin və problemlərin daha səmərəli araşdırılmasında AMEA-nın A.A.Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun tərkibində yaradılmış Azərbaycan diasporu şöbəsinin səmərəsi daha çox olacaqdır. Kollektiv əsaslı şəkildə araşdırılmış tarixi faktlara və rəqəmlərə söykənən zəngin bir irs hazırlayır və inanırıq ki, bu, gələcək nəsillər üçün qiymətli töhfə olacaqdır.

Xalq qəzeti.-2011.-28 sentyabr.-№ 213.-S.6.

Türk və azəri diasporları böyük gücə çevrilib

Dünya Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumu öz nəticələrini verib

2006-cı ilin sentyabrın 18-də Antalyada keçirilən Türkdilli dövlətlərin və icmaların 10-cu dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayında Prezident İlham Əliyev çıxışında xüsusi olaraq vurğulayıb ki: “Məkrli düşmənə qarşı bizim ən güclü silahımız birliyimiz, həmrəyliyimizdir. Biz bir-birimizə bağlı olmalıyıq. Bir-birimizin əlini möhkəm tutmalıyıq ki, gücümüz daha da artsın: “Bizim əleyhimizə çox böyük, mütəşəkkil, güclü maliyyə dəstəyinə malik olan və bəzi riyakar siyasətçilər tərəfindən dəstəklənən erməni lobbisi fəaliyyət göstərir. Biz onların təbliğatını ifşa etməliyik, darmadağın etməliyik, amma müdafiə naminə yox”.

Fuad Hüseynzadə

Azərbaycan Prezidentinin bu fikirlərinin məntiqi sonluğu kimi 2007-ci il martın 9-da Bakıda möhtəşəm tədbir- Dünya Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumu keçirilib. Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə təşkil olunan Forumda dünyanın 48 ölkəsindən gəlmiş 513 nəfər iştirak edib (AzərTAc). Onlardan 173 nəfəri Azərbaycan, 150-dən çoxu türk diaspor təşkilatlarını təmsil edib. Bundan əlavə, foruma xarici ölkələrdən 170-dək qonaq dəvət olunub. Bəzi dövlətlərin, o cümlədən Latviya, Estoniya, Litva, Ukrayna, Bolqarıstan, Lüksemburq, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Özbəkistan və digər ölkələrin ali qanunvericilik üzvləri, dövlət və hökumət üzvləri səviyyəsində təmsil olunması foruma olan böyük marağın göstəricisi kimi dəyərləndirilə bilər. Forumda Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin, Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Təyyib Ərdoğanın və Şimali Kiprin lideri Mehmet Əli Tələtin iştirakı və parlaq nitq söyləmələri tədbirin böyük əhəmiyyətindən xəbər verirdi.

Həmin gün Heydər Əliyev adına Sarayda Dünya Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumunun açılışı olmuşdu. İlk öncə Türkiyənin və Azərbaycanın dövlət himnləri səsləndirilib. Sonra “Biz bir millət, iki dövlətlik” filmi nümayiş etdirilib.

Forumda çıxış edən Prezident İlham Əliyev azəri və türk diaspor təşkilatlarının təşkilatlanması, vahid hədəflər naminə mütəşəkkil mübarizə aparılmasının vacibliyini vurğuladı. Dövlət başçısı düzgün olaraq hesab edir ki, hər bir müstəqil dövlətin beynəlxalq nüfuzu və qüdrəti onun ölkə hüduqlarından kənarında formalaşdırdığı diasporun, lobbinin fəaliyyət imkanlarının səviyyəsi ilə ölçülür. Bu amili nəzərə alan xalqlar dünya miqyasında öz mənafələrini hər zaman layiqincə qoruyur, ümummilliy problemlərinin həllinə nail olur, öz dilini, mədəniyyətini, incəsənətini, tarixini lazımi səviyyədə təbliğ edirlər. Prezident nitqində Türkiyənin Azərbaycanın müstəqilliyini tanıyan birinci ölkə olduğunu və ilk illərdən Azərbaycana öz qardaş əlini uzatdığını xatırladı: “Buna görə mən Türkiyəyə, bütün türk xalqına Azərbaycan xalqı adından dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Xatırlayıram ki, müstəqilliyimizin ilk illərində Azərbaycan səfirləkləri Türkiyə səfirləklərinin binalarında yerləşmişdi. Bizim binalarımız yox idi, imkanlarımız yox idi. Ancaq bu gün Azərbaycanın müxtəlif ölkələrdə 51

səfirliyi vardır. Bu, onu göstərir ki, ölkəmiz çox dinamik şəkildə inkişaf edir. Əgər 1991-ci ildə Sovet İttifaqında keçmiş respublikalar arasında Azərbaycan axırıncı yerdə idisə, bu gün ən qabaqcıl yerlərdədir”.

Prezident forumdakı çıxışında xaricdə yaşayan soydaşlarımızın problemlərinin həll edilməsi məqsədilə bütün imkanlardan istifadə olunacağını da xüsusi olaraq vurğuladı: “Xaricdə yaşayan soydaşlarımızın fəallığı bizi çox sevindirir. Biz də buna çalışırıq və əlimizdən gələni edirik ki, bu proseslər daha da sürətlə getsin. Azərbaycanda iki dəfə - 2001-ci ildə və 2006-cı ildə dünya azərbaycanlılarının qurultayları keçirilmiş və bunların nəticəsi çox müsbət olmuşdur. Təşkilatlanma prosesi sürətlə gedir. Bildiyiniz kimi, azərbaycanlılar başqa ölkələrdə əvvəllər də yaşayıblar. Amma Sovet İttifaqı zamanı xaricdə yaşayan azərbaycanlılar mədəni dərnəklər çərçivəsində fəaliyyət göstərirdilər. Azərbaycan müstəqil ölkə olandan sonra təşkilatlanma prosesi başlanmışdır və indi sürətlə gedir. Azərbaycanlılar yaşayan bütün xarici ölkələrdə təşkilatlanma prosesi gedir və bu gün Azərbaycan diaspor təşkilatları, artıq böyük bir gücdür, Azərbaycanla onların çox sıx əlaqələri var. Bütün fəaliyyət planı müzakirə olunur, əlaqələndirilir və biz vahid mövqedən çıxış edirik. Ona görə, xaricdə yaşayan soydaşlarımızın fəallığı çox önəmli bir faktır”. Dövlət başçısı hesab edir ki, Azərbaycan və Türkiyə diaspor təşkilatlarının xarici ölkələrdəki uğurlu fəaliyyətini təmin etmək üçün rəsmi səviyyədə iş aparılmalıdır: “Biz bu yolla onlara dəstək verməliyik, yaşadıkları ölkələrdə onların siyasətini gücləndirməliyik. Müxtəlif tədbirlər keçirilir və keçirilməlidir. Konfranslar, kitabların nəşri, bizim tariximizi, keçmişi və bu günü əks etdirən həqiqətlərin yayılması - bu, daimi proses olmalıdır. Xaricdə fəaliyyət göstərən bütün qeyri-hökumət təşkilatları ilə çox ciddi işbirliyi qurulmalıdır. Bir daha demək istəyirəm, hökumət üzvləri, parlament üzvləri ilə daim bu iş aparılmalıdır. Əgər biz istəyiriksə ki, səsimiz daha da ucadan gəlsin, bizi narahat edən problemlər daha da asanlıqla öz həllini tapsın, haqq-ədalət bərpa olunsun, mütləq bunu etməliyik. Xaricdəki türk, Azərbaycan diasporu, artıq çox böyük gücə çevrilibdir. Bugünkü forumun ən böyük önəmi və deyə bilərəm ki, tarixi nailiyyəti ondadır ki, artıq biz öz fəaliyyətimizi birləşdiririk. Əminəm ki, bu gündən sonra türk və Azərbaycan diaspor təşkilatları vahid orqanizm kimi çalışacaqlar”.

**“Zamanımız həmrəylik,
əməkdaşlıq dövrüdür”**

Forumda Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Təyyib Ərdoğan da nitq söyləyib. Onun sözlərinə görə, artıq yaşadıkları ölkələrin vətəndaşlıqlarını qazanan, parlamentlərində yer alan türklər Avropanın qərarvermə mexanizmlərində önəmli mövqelərə sahib olurlar: “Yaşadıkları ölkələrdə siyasi, iqtisadi və mədəni həyatda getdikcə fəal iştirak edən türklər Avropa ilə Türkiyəni bir-birinə bağlayan sağlam dostluq körpüsünü təmsil etməklə, nəzərə alınan bir komandanı və önəmli bir potensialı əks etdirməkdədir. Qabiliyyətinə və əzminə böyük inam duyduğum türk insanı bütün dünyada əldə etdiyi uğurlarla, sadəcə, özlərinə deyil, müştərək məqsədlərimizin gerçəkləşdirilməsinə də kömək göstərməkdədir”.

“Zamanımız həmrəylik, əməkdaşlıq dövrüdür” deyən R.T.Ərdoğan bildirib ki, ortaq dəyərlərimizin tanınmasında, iqtisadi, siyasi potensiallarımızın aşkara çıxarılmasında, millətimizə qarşı yönəldilmiş haqsızlıqların və iftiralarnın aradan qaldırılması işində xalqlarımızın üzərinə böyük rollar düşür : “Türkiyə və

Azərbaycan tarixlərinin ən çətin dövrlərində bir-birinə dəstək olmağın ən gözəl nümunələrini göstərirlər: Azərbaycan torpaqlarının hələ də işğal altında qalması, bir milyon vətəndaşın torpaqlarından didərgin düşməsi, qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətində yaşaması Türkiyə xalqının qan axan bir yarasıdır. Keçən il ermənilər guya “referendum” keçirdilər. Dünya bunu qəbul etdimi?! Etmədi! Niyə? Ona görə ki, görülən iş saxta, yanlış, yalan, uydurma idi və qəbulu mümkün deyildi. Haqq, ədalət nə vaxtsa öz yerini tapacaqdır. Biz buna inanırıq. Ermənistanın xüsusiyyəti və təəssüf ki, erməni xalqının da bir qisminin, diasporunun xüsusiyyəti budur. Hazırda bunu bizə qarşı edirlər. Dünyada “erməni soyqırımı” kampaniyalarını harada keçirirlər?! Əlaqəsi olmayan ölkələrdə lobbilər yaradırlar, oradakı parlamentdə tez-tələsik, yalandan “erməni soyqırımı” ilə bağlı bir qərar çıxarırlar. Bunu kimsə qəbul etməz! Türkiyə və türklər heç vaxt bunu qəbul etməz!”

Baş nazir “hədəflərimiz böyük, aradan qaldırmağımız vacib olan əngəllər çoxdur” deyərək bu yolda hamının üzərinə ciddi vəzifələr düşdüyünü qeyd edib: “Siyasətçilərimizin, alimlərimizin, sənətçilərimizin, mətbuat nümayəndələrimizin, sərmayədarlarımızın, bütün iş adamlarımızın - hamımızın üzərinə iş düşür. Əl-ələ, çiyin-çiyinə verəcək, həmrəy olacaq və bütün türk dünyasını aydın gələcəyə aparacağıq. Tarix boyunca bir çox sınaqdan uğurla çıxan Türkiyə və Azərbaycan xalqlarının qardaşlığının beynəlxalq miqyasda bu layihəni də həyata keçirməsi hamımız üçün bir qürur mənbəyidir”.

Azəri və türk diasporları bundan sonra fəaliyyətlərini birgə həyata keçirirlər

Forumda Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş Üzrə Dövlət Komitəsinin (İndiki Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi- F.H) sədri Nazim İbrahimov da çıxış edərək Türk dünyasının birliyi ideyası yüzillərdən bəri mövcud olsa da, yalnız XX əsrdə bu ideyanın reallaşması istiqamətində konkret addımların atıldığını vurğulayıb. Onun fikrincə, Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumu türkdilli xalqların diaspor təşkilatları arasında əməkdaşlığın inkişafı, ölkələrimizin milli maraqlarının müdafiəsi, mənəvi dəyərlərimizin, mədəni irsimizin təbliği baxımından çox mühüm vəzifələrin həyata keçirilməsini qarşıya məqsəd qoyub: “Əminik ki, Dünya Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumu türk dünyasının birliyinə, xalqlarımız arasında əlaqələrin inkişafına yeni məzmun verəcək, diaspor təşkilatlarımızın birgə fəaliyyətinin əsas prinsip və istiqamətlərini müəyyən edəcək”.

Forumda digər mötəbər şəxslər də çıxış edərək iki ölkə arasında dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin bundan sonra da davam edəcəyini vurğulayıblar. Türk dünyasının birliyi ideyasının əhəmiyyətini bir daha nümayiş etdirən Dünya Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin birinci forumunun yekunu olaraq bir neçə sənəd imzalanıb. Qəbul edilən sənədlərin ən mühümü “Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyət strategiyası”dır. Bu sənədin qəbul edilməsini zəruri edən başlıca amil Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının vahid qurum kimi təşkilatlanması, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsidir.

Forumun əhəmiyyəti barədə “Olaylar”a verdiyi açıqlamada müsbət fikir bildirən Prezident Administrasiyasının ictimai-siyasi məsələlər şöbəsinin müdiri Əli Həsənov bildirib ki, tədbirin nəticələri hər iki ölkənin maraqlarının beynəlxalq aləmdə təmin olunmasına töhfəsini verəcək. Bundan sonra hər iki ölkənin

diaspor təşkilatlarının mütəşəkkil və əzmkar şəkildə fəaliyyət göstərəcəyini deyən şöbə müdiri bu birliyin Azərbaycan və Türkiyə həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, Xocalı soyqırımının beynəlxalq aləmdə tanıdılmasına da dəstək verəcəyini deyib.

Ümumiyyətlə, bütün türk dünyasında böyük hadisə kimi dəyərləndirilən və xüsusən bundan sonra beynəlxalq miqyasda birbaşa Azərbaycan və Türkiyə ilə əlaqədar proseslərə təsirsiz ötürülməyəcək forum, diaspor və lobbicilik fəaliyyətində yeni mərhələnin əsasını qoymaqla yanaşı, görüləsi işləri də müəyyənləşdirib. Onu da nəzərə çatdıraq ki, forumun nəticəsi olaraq azəri və türk diasporları bundan sonra fəaliyyətlərini birgə həyata keçirirlər və təbii ki, bu, Azərbaycan və Türkiyənin maraqlarına ayrı-ayrılıqda deyil, ortaq mövqedən yanaşılaraq təmin edilməsi üçün mühüm addımdır.

Paritet.-2011.-29-30 sentyabr.-№ 103.-S.12.

"Diaspor işi ürək istəyir"

Şahin Öztacı: "Diaspor təşkilatlarının Azərbaycan dövlətindən maliyyə umacağı var"

"Ermənilərdə əksinədir, erməni diasporu Ermənistan pul göndərir"

A.Camal

Diasporumuzun daha çox güclü olmasına ehtiyac duyulan Avropa məkanının önəmli ölkələrindən biri də Danimarkadır. Bu ölkədə fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatlarından biri də Güney Azərbaycan İnsan Haqları Təşkilatıdır. Təşkilatın başqanı Şahin Öztacı ilə söhbətimizdə bu qurumun çalışmaları, Avropada Azərbaycan diaspor təşkilatları arasında koordinasiya, bu sahədə görülməli işlər barədə danışmışıq.

- Şahin bəy, əvvəlcə özünüz haqda bilgi verin. Harada doğulmusunuz? Avropaya nə zaman getmisiniz?

- Mən İsfahan çevrəsində Freydən adlı bölgədə doğulmuşam. Qızılbaş türklərindənəm. 1992-ci ildə Quzey Azərbaycana - Qarabağ savaşına gəldim. Biz bu savaşa biganə yanaşa bilməzdik. Sonra yenidən İrana qayıtdım. Və bundan sonra mənə qarşı təzyiqlər, təhdidlər başladı. Buna görə də İrani tərk etmək məcburiyyətində qaldım, 1992-ci ildə Türkiyəyə getdim. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının dəstəyi ilə siyasi sığınacaq alaraq 1994-cü il fevralın 18-də Danimarkaya getdim. O zamandan da Danimarkada yaşayıram.

- İrandan çıxmağınızın əsas səbəbi yalnız Quzey Azərbaycana keçməyinizlə bağlı idimi?

- 1991-ci ildə Azərbaycan müstəqillik əldə etdi. Arzularımız gerçək oldu ki, Azərbaycan müstəqilliyinə qovuşdu. Qarabağ müharibəsi vaxtı Ermənistan-Azərbaycan arasında olan problemlər səbəb oldu ki, biz özümüzü bu cür yetişdirək. Yəni həm Quzey, həm də Güney Azərbaycanın bu gün bizə ehtiyacı var. Biz Tehranda mitinqlərə başladıq. Mən o zaman tələbəydim. İran xəfiyələri tərəfindən yaxalandım və pantürkist adıyla damğalandım. İranda həbsdə olarkən Birləşmiş Millətlər Təşkilatının təmsilçisi mənimlə görüşdü. Türkiyəyə getdim. Orada BMT komissarı məni tanıyırdı və məni qəbul etdilər. İranda məni pantürkist deyə suçladılar. Danimarkaya getməyimin səbəbi budur. Ondan sonra siyasi fəaliyyətə başladım. İnsan hüquqlarını müdafiə təşkilatının yaradılmasına da böyük zərurət hiss etdiyimizdən onu ortaya qoyduq. O vaxta qədər Güneydə insan haqları ilə maraqlanan hər hansı təşkilat yox idi.

- Sizin təşkilat nə zaman yaranıb?

- Güney Azərbaycan İnsan Haqları Təşkilatı 2000-ci ildə yaranıb. Amma rəsmi fəaliyyətimiz 2004-cü ildən başlayıb. Danimarkada qeydiyyatdan keçib. Fəaliyyətimiz Avropa Parlamentində, Avropa Şurasında olub.

- Təşkilat işini əsasən hansı istiqamətdə qurub?

- Bizim əsasnaməmiz var. İşimizi də onun üzərində qururuq. Ən əsas vəzifəmiz Avropa siyasilərinə, insan haqları komitələrinə Güney Azərbaycandakı vəziyyətlə bağlı, orada hüquqları pozulan, həbsə alınan insanlar haqda, onlara verilən işgəncələr haqda bilgi verməkdir. İki böyük konfransımız olub. Biri Danimarka Parlamentində, biri Avropa Parlamentində.

- Danimarkada, Avropa məkanında Güney Azərbaycan məsələsi nə dərəcədə tanınır və Avropa bu problemlə tanışdır mı?

- Avropa Parlamenti qərar çıxarıb ki, İran adlanan məmləkətdə yaşayan əhalinin 24 faizi türkdü (əslində 50 faizi) və onların heç bir haqqı tanınmır.

- Onlar bu rəqəmi İran mənbələrindənmi alıblar, yoxsa?

- Həm İran mənbələrindən, həm də Avropada yaşayan İran lobbisindən. Başqa bir məsələ də budur ki, Güney Azərbaycan məsələsinin, ümumiyyətlə Azərbaycanın tanıdılmasının daha yüksək səviyyədə aparılmasının qarşısını alan maneələr var. Açıq deyim ki, Avropada yaşayan İrandan mühacirət etmiş farsların içində də bir türk düşmənciliyi, fars millətçiliyi var. Azərbaycan, türk adı gələndə onlarda bir allergiya yaranır. Avropada farsların insan haqları təşkilatları var. Onlar indiki İran hakimiyyətinə müxalif olsalar da, əslində İrana, fars şovinizminə sadıqdırlar. Biz beynəlxalq təşkilatlara müraciət edirik ki, Güneydə bu sayda adam həbs olunub. Avropa qurumları farsların hüquq müdafiə təşkilatlarından bu xəbəri dəqiqləşdirəndə, onlar deyir ki, yox, bu xəbərlər yalandır.

- Bəs adlarını nə üçün "insan hüquqlarını müdafiə təşkilatı" qoyublar? Kimi müdafiə edirlər?

- Onlar ancaq sözdə insan haqları təşkilatlarıdır. İrani qorumaq üçün onlar hər bir saxtakarlığa əl atırlar. Onlar məsələyə belə yanaşırlar ki, İrani saxlamaq üçün hər şeyə getmək lazımdır. Baxın, Danimarka Parlamentində İran sözcüsü çıxıb deyir ki, İranda bir millət və bir dil var. İranın sağçısı da, solçusu da bizə düşməndi, Avropada işlərimizə əngəl olurlar. Başqa bir məsələ də var, onların təşkilatı daha çox tanınıb.

- Bəs erməni diasporunun bu ölkədə fəaliyyəti hansı səviyyədədir?

- Bilirsiniz ki, erməni diasporunun 100 ildən artıq təcrübəsi var. Bizim bu gün yenicə getdiyimiz yolu onlar artıq geri qayıdırlar. Yəni, Avropanın müxtəlif ölkələrində sistemləşmiş lobbicilik institutları mövcuddur. Ancaq bir məsələ var ki, indi erməni diasporu 10-20 il əvvəlki qədər aktiv deyil. Ümumilikdə götürsək, erməni diasporu qocalma mərhələsini yaşayır. Biz isə diaspor işinə yeni-yeni başlayırıq. Ona görə də ümid edirəm ki, yaxın gələcəkdə bir əsrdir dünyanı aldatmağa çalışan ermənilərin diaspor və ya lobbicilik işi iflasla nəticələnəcək.

- Danimarkada, ümumən Avropadakı diaspor təşkilatlarımızla əlaqələriniz hansı səviyyədədir?

- Bizim təşkilatın fəaliyyəti sırf insan hüquqlarının müdafiəsi ilə bağlı olduğu üçün bütün siyasi tədbirlərdə təşkilatçı olaraq iştirak edə bilmirik. Ancaq Güney Azərbaycanda insanların qarşılaşdığı dözülməz vəziyyət, işgəncələr, edamlar, eyni zamanda Quzey Azərbaycanın Ermənistan tərəfindən torpaqlarının işğal olunması nəticəsində yüzminlərlə soydaşımızın haqlarının tapdanması, Xocalıda dinc insanların qətləmi kimi məsələlər hər il bizim gündəməmizdə olur. Və bu günlərlə bağlı tədbirlərdə dost təşkilatlarla bir araya gəlirik.

- Diaspor işi ilə fəal məşğul olan şəxs kimi necə düşünürsünüz, Azərbaycan diasporunun effektiv fəaliyyəti üçün ilk növbədə nələr edilməlidir?

- Adətən bu mövzuda danışanda hamı ilk növbədə maliyyə məsələsini önə çəkir. Yəni, diaspor təşkilatlarının sanki Azərbaycan dövlətindən maliyyə umacağı var. Burdan da o nəticə hasil olur ki, siz bizə pul verin, biz də işləyək. Biz erməni diasporundan çox danışıyıq. İndi gəlin görək, Ermənistan dövləti erməni diasporuna pul göndərirmi? Əksinə, erməni diasporu Ermənistana pul göndərir və onu məhv olmağa qoymur. Ona görə də sualınıza cavab olaraq demək istəyirəm ki, ilk növbədə bizim diaspor anlayışına baxışımız dəyişməlidir. Diaspor işi ürək istəyir. Öncə istək olsun, ondan sonra maliyyə və başqa məsələlər haqda danışmaq olar.

- Oxucularımıza da maraqlı olar Güney Azərbaycandakı hərəkətlə bağlı sizin düşüncələriniz? Bilirsiniz ki, hazırda belə bir bölgü aparılır: federalçı, istiqlalçı, bütövçü...

- Bir var şəxsi baxışlar, bir də insan haqları təşkilatının təmsilçisinin baxışları. İnsan haqları təşkilatı olaraq siyasətə qarışmırıq. Biz hətta İranda yaşayan ərəblərin də, bəlucların da haqqını müdafiə edirik. Yəni, bütövlükdə İranda insan haqlarına diqqət yetirilir. Amma bir şeyi də deyim ki, adımız Güney Azərbaycanda insan haqları ilə bağlı olsa da, Quzey Azərbaycanda Xocalı soyqırımını, Qarabağ savaşı ilə bağlı BMT, Avropa Parlamenti kimi qurumlar qarşısında məsələlər qaldırmışıq. Sualınıza şəxsi cavaba qalanda, bizim millət ilk növbədə milli kimliyinə sahib olmalıdır. Milli kimliyinə sahib olsa, mən inanıram ki, istədiyimiz hər şey olacaq. Əlbəttə ki, yüksələn bizim - Azərbaycan türklərinin bayrağı olacaq. Qoy Güneyin gələcək taleyi ilə bağlı qərarı xalqımız və siyasətçilər versin.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə çap edilib

Ekspress.-2011.-30 sentyabr.-№ 177.-S.12.

Azərbaycanlı ziyalıların diaspor işində rolu böyükdür

“Ziyalıların təşkilatlanması və daha səmərəli fəaliyyəti üçün Azərbaycan dövləti onlara hər cür yardım göstərir”

Hər bir xalqın mövcud olmasında, onun tarixində ziyalıların da rolu böyükdür. Azərbaycan xalqının da ziyalıları daim bu millətin inkişafında xüsusi rol oynayıb. Lakin təəssüf ki, bu insanlar elə ziyalı olduqlarına görə də bəzən təqiblərə məruz qalaraq öz doğma torpaqlarından ayrı düşüblər. Ən böyük itki isə ötən əsrin 37-ci il repressiyaları zamanı baş verdi. Elə o zamandan da öz Vətəninə təqib edilən ziyalı təbəqəsi xaricə üz tutmağa məcbur oldu. Lakin bu insanlar xaricədə də öz fəaliyyəti ilə Azərbaycanın dünyada təmsil olunmasını həyata keçirdilər. Mövcud vəziyyət onları uzun müddət vətəndən kənar salsada, onlar daim vətən üçün çalışır, Azərbaycanı qeyri-rəsmi olaraq təmsil edirdilər. Bu isə, sonradan formalaşacaq diaspor fəaliyyətinin bünövrəsinin qurulması ilə nəticələnirdi.

Asif Nərimanlı

Ümumiyyətlə, ziyalı sözünü araşdırdıqda, internet şəbəkəsinin ensiklopediyası hesab edilən Vikipediyada bu sözün mənşəyinin 19-cu əsrdən başladığı göstərilir. Belə ki, ziyalı(intelligent) sözü ilk dəfə olaraq 1844-cü ildə polyak K.Libert tərəfindən, 1846-cı ildə V.Bielinski tərəfindən bütün savadlı təbəqənin adı olaraq işlədilib. Qərbdə isə daha çox intellektual anlayışı kimi işlədilən ziyalı sözünün tərifı isə cəmiyyətin əqli əməklə məşğul olan sosial təbəqəsi deməkdir. Daha sonra isə bu anlayış genişləndirilərək, ictimai həyatda aktiv iştirak edən, cəmiyyətin təhsili olmayan təbəqəsi də buraya daxil edilir. Azərbaycan dilində bu söz ilk vaxtlar osmanlıcada olduğu kimi “münəvvər” və ya ruscada olduğu kimi “intelligent” və “образовонни” terminləri ifadə edilib. XX əsrin əvvəllərindən “ziyalı” sözü özünə vətəndaşlıq hüququ qazandı.

Azərbaycan ziyalısı da istər Vətəndə, istərsə də Vətəndən uzaqda daim ölkənin ictimai həyatında aktiv iştirak edərək cəmiyyətə təsir göstərməyə çalışıb. Amma, bir sıra səbəblərdən ziyalı təbəqəsi doğma vətəndən uzaqda yaşamağa məcbur olub. Azərbaycan ziyalılarının xaricə ikinci axını isə, ötən əsrin 90-cı illərində oldu. Həmin dövrdə Azərbaycan azadlığını qazansa da, ölkədəki qeyri-sabit vəziyyət, işsizlik digər vətəndaşlar kimi, ziyalı təbəqəsinin də xaricə üz tutması ilə nəticələndi. Lakin 1993-cü ildə Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışı ilə bir çox problemlər kimi, bu da öz həllini tapdı. Bu dövrdən sonra xaricədə yaşayan Azərbaycan ziyalısı özünü, artıq vətəndən qaçaq düşmüş kimi deyil, öz vətəninin təmsilçisi kimi hiss etməyə başladı. Təbii ki, elə həmin dövrdən başlayan diaspor quruculuğunda da ziyalı təbəqəsinin fəaliyyəti artdı. Yeni yaranan diaspor təşkilatlarının əsas hərəkətverici qüvvəsi də məhz ziyalılar oldu. Azərbaycan dövlətinin onlara dəstək verməsi, həyata keçirdikləri işləri qiymətləndirməsi isə bu fəaliyyəti bir daha stimullaşdırdı. Təsədüfi deyil ki, xaricədə yaşayan azərbaycanlı ziyalıları bir arada toplaşaraq müzakirələr aparmaq, fəaliyyət istiqamətlərini müəyyənləşdirmək və bir sıra imkanlar əldə etdilər. Ən nəhayət isə, Dünya azərbaycanlıları ziyalıların I forumu

baş tutdu. 2006-cı il iyunun 5-də Türkiyənin Antalya şəhərində keçirilən forumda dünyanın təqribən 40 ölkəsindən 300-ə yaxın nümayəndə - azərbaycanlı ziyalılar, Azərbaycan və Türkiyənin dövlət və hökumət rəsmiləri, deputatlar, diaspor təşkilatlarının rəhbərləri, ictimaiyyətin nümayəndələri, jurnalistlər iştirak edib.

Tədbirdə çıxış edən “Qloballaşma prosesi və milli-mənəvi dəyərlərin qorunması” mövzusunda məruzəsində Prezident Administrasiyasının ictimai-siyasi məsələlər şöbəsinin müdiri Əli Həsənov bildirib ki, Azərbaycan dövləti qloballaşan dünyada xaricdə yaşayan həmvətənlərimizdən xalqımızın mənafeyi naminə çox şey gözləyir. Onun sözlərinə görə, xaricdə yaşayan soydaşlarımızın, o cümlədən ziyalıların təşkilatlanması və daha səmərəli fəaliyyəti üçün Azərbaycan dövləti onlara hər cür yardım göstərir. Ə.Həsənov qeyd edib ki, ümummilli lider Heydər Əliyev hələ Sovet İttifaqı dövründə xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlı ziyalılarla maraqlanaraq, onların vətənlə əlaqələrinin genişlənməsi üçün müxtəlif təşkilatların yaradılmasına göstəriş verib: “Ulu öndər ölkəmizin müstəqilliyinin ilk illərində, hələ Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə sədrlik edərkən Dünya azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Gününü təsis edərək, bu əlamətdar günün Azərbaycanın milli bayramına çevrilməsinə nail olub. Dünya azərbaycanlılarının qurultayı da bu qəbildən olan tədbirlərdəndir. Heydər Əliyev bütün dünyada məskunlaşan azərbaycanlıların birləşməsinə nail oldu. Bu gün dövlətimiz dünya azərbaycanlılarını özünün milli sərvəti kimi dəyərləndirir”. O, qloballaşan dünyada milli sərhədlərin, milli-mənəvi dəyərlərin həmişə prioritet təşkil edəcəyini və bu baxımdan, azərbaycanlıların vətəndaşı olduqları ölkələrdə xalqımız və ölkəmiz haqqında müsbət imic formalaşdırmalarının zəruriliyini vurğulayıb.

“Azərbaycan diaspor quruculuğunda və milli həmrəyliyin əldə olunmasında mədəni irsin rolu” mövzusunda məruzə ilə çıxış edən mədəniyyət və turizm naziri Əbülfəs Qarayev isə foruma Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafına öz töhfələrini verən azərbaycanlıların topladıqlarını vurğulayaraq bildirib ki, Azərbaycanda 6308 mədəniyyət abidəsi var ki, bu abidələrin qorunmasında dövlət səviyyəsində işlər aparılır. Nazir, torpaqlarımızın 20 faizini işğal etmiş ermənilər tərəfindən mədəni irsimizin də təcavüzə məruz qaldığını bildirərək, xaricdə yaşayan azərbaycanlıları düşmən təbliğatına layiqli cavab vermək üçün daha fəal olmağa çağırıb (diaspora.gov.az).

Daha sonra forum iştirakçılarının prezident İlham Əliyevə müraciəti qəbul edilib. Müraciətdə deyilir ki, Azərbaycanda milli dövlətçilik ənənələrinin qorunub möhkəmlənməsi, demokratik dəyərlərin bərqərar olması, vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu istiqamətində atılmış uğurlu addımlar respublikamızın dünya birliyinə inteqrasiyasının sürətlənməsinə təkan verərək, onun nüfuzunu artırır: “Ölkəmizin iqtisadi-siyasi, sosial-mədəni sahələrdə əldə etdiyi nailiyyətlər onun hüdudlarından kənarında yaşayan milyonlarla azərbaycanlının qəlbini böyük qürur hissi ilə doldurur, soydaşlarımızın doğma Vətənə bağlılığını artırır, xalqımızın ümumi tərəqqisinə, milli həmrəyliyin inkişafına xüsusi təkan verir. Ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən əsas qoyulmuş və bu gün Sizin uğurla davam etdirməkdə olduğunuz azərbaycançılıq ideyalarının təşəkkülü eyni zamanda, xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlı ziyalıların bu prosesdə fəal iştirakından çox asılıdır. Azərbaycan ziyalısı tarix boyu ümummilli əhəmiyyət daşıyan proseslərin ön sıralarında gedən aparıcı qüvvə olub. Xalqımızın keşməkeşli və zəngin tarixi bunu dəfələrlə sübut edib”.

XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurucularının əksəriyyətinin məhz ziyalı təbəqəsinin nümayəndələri olduğu diqqətə çatdırılan müraciətdə cümhuriyyətin süqutundan sonra amansız bolşevik repressiyaları, totalitar sovet sisteminin təqibləri nəticəsində minlərlə ziyalımızın məhv edildiyi, bir qismi isə ölkəni tərk etməyə məcbur olduğu vurğulanıb.

“Lakin bütün təzyiqlərə, mənəvi sıxıntılara baxmayaraq, xalqımızın mənəvi sərvəti olan intellektual potensial tükənməmiş, milli məfkurəçiliyin inkişafında, cəmiyyəti ümumi mənafelər ətrafında birləşdirəcək idealların müəyyənləşdirilməsində həlledici rol oynayıb. Heydər Əliyevin xalqın təkidi ilə hakimiyyətə gəlişindən sonra Azərbaycanda baş vermiş müsbət ictimai-siyasi proseslər - milli dövlət quruculuğunun konseptual əsaslarının müəyyənləşdirilməsi, ölkədə sabitliyin bərqərar edilməsi, iqtisadi inkişaf yoluna qədəm qoyması Azərbaycan ziyalılarının nə qədər doğru bir addım atdığını təsdiqlədi. Hələ Sovetlər İttifaqı dönməsində yüzlərlə azərbaycanlı totalitar sistemin təqib və repressiyalarından qorunmuş Heydər Əliyev təcrübəli dövlət xadimi və böyük siyasətçi olaraq ziyalıların cəmiyyətin inkişafında rolunu həmişə yüksək qiymətləndirib, onlara hərtərəfli qayğı göstərmiş. O, həmişə ziyalıların rəyini nəzərə alır, fikirlərini dinləyir, hər birinə qarşı həssaslıqla yanaşırdı. Heydər Əliyev bir şəxsiyyət olaraq əsl azərbaycanlı ziyalısına məxsus bütün keyfiyyətləri özündə təcəssüm etdirən təkrarsız insan, qayğıkeş rəhbər idi”- deyərək müraciətdə bildirilib.

Bu forumun təşkili məhz Prezident İlham Əliyevin ziyalıları təbəqəsinə verdiyi önəmin göstəricisi kimi qiymətləndirilən müraciətdə xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlıların təşkilatlanması, milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması və təbliği, soydaşlarımızın doğma vətənlə əlaqələrinin daha da inkişaf etdirilməsi, dünya azərbaycanlılarının vahid ideologiya ətrafında birləşdirilməsi istiqamətində dövlət başçısının səyləri ürəkdən alqışlanır. Daha sonra Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün təmin olunması, milli dövlətçiliyimizin ideoloji-siyasi və sosial-iqtisadi dayaqlarının möhkəmləndirilməsi naminə görülən işlərin ölkəmizi dünyanın ən inkişaf etmiş dövlətləri sırasına çıxaracağına əminlik qeyd olunur.

Forumun sonunda bəyanat da qəbul edilib. Bəyanatda isə forum iştirakçıları müxtəlif ölkələrdə yaşayan soydaşlarımıza, eləcə də elm və mədəniyyət xadimlərinə, yaradıcı şəxslərə müraciət edərək, onları azərbaycançılıq ideyalarının təbliği, həmvətənlərimiz arasında milli həmrəyliyin, mənəvi dəyərlərin möhkəmləndirilməsi, ölkəmizlə bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması işində fəal iştirak etməyə çağıraraq bildirirlər ki, dünyada yaşayan azərbaycanlı ziyalıları Azərbaycanda həyata keçirilən sosial-iqtisadi inkişaf proqramlarını, ölkəmizin dünya birliyinə inteqrasiyası prosesini, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli, milli dövlətçiliyimizin möhkəmləndirilməsi istiqamətində fəaliyyəti dəstəkləyirlər. Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatı ilə bağlı məsələlər yalnız Azərbaycanın daxilində müzakirə olunmalı olduğunun vacibliyi vurğulanan bəyanatda azərbaycanlı ziyalıları məskunlaşdıqları ölkələrdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan icmaları ilə əlaqələri daha da möhkəmləndirməyə dəvət edilir. Həmçinin Azərbaycanlı ziyalıların yaşadıkları dövlətlərin ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak etmək tövsiyə edilir. Forum iştirakçıları dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan azərbaycanlı ziyalıları - elm və mədəniyyət xadimlərini Azərbaycan diasporunun təşkilatlanması, ölkəmizlə bağlı həqiqətlərin beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılması, Ermənistanın təcavüzkarlıq siyasətinin ifşası istiqamətində səylərini gücləndirməyə çağırır. Qeyd edilir ki, forum Azərbaycan həqiqətlərinin, xalqımızın zəngin mənəvi

irsinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasına xidmət edən bədii əsərlərin, incəsənət nümunələrinin yaradılmasını və xarici ölkələrdə təbliğini, eyni zamanda bu istiqamətdə elmi araşdırmaların nəticələrinin yayılmasını ideoloji mübarizədə əsas amil hesab edir və Azərbaycanın müvafiq dövlət və hökumət strukturlarının bu işdə ziyalılara lazımı dəstək verəcəyinə əminliyini bildirir. Azərbaycanlı ziyalıların diaspor işində rolunun böyüklüyü də qeyd olunur.

Forumun gedişi zamanı “Azərbaycan ədəbiyyatının antologiyası” kompakt diskin təqdimatı da həyata keçirilib. Kompakt diskdə toplanmış əsərlər şifahi xalq ədəbiyyatından başlayaraq, orta əsr klassik irsini əhatə edir, XII-XIX əsrlərin görkəmli şair və mütəfəkkirlərinin yaradıcılığı barədə məlumat verilir. Təqdimat mərasimində xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının rəhbərləri, tanınmış azərbaycanlı ziyalılar, mədəniyyət və incəsənət xadimləri, Azərbaycanın və Türkiyənin dövlət və hökumət nümayəndələri, parlamentlərin üzvləri, ictimai birliklərin, qeyri-hökumət təşkilatlarının rəhbərləri, kütləvi informasiya vasitələrinin təmsilçiləri iştirak ediblər.

Forumda o da qeyd olunub ki, Azərbaycan ziyalısı obrazı bu gün hər bir soydaşımızın düşüncəsində nurlu, işıqlı fikirlərə malik olan, yüksək mənəvi-əxlaqi dəyərləri özündə birləşdirən, ən mürəkkəb şəraitlərdə xalqa düzgün yol göstərən ləyaqətli vətəndaş, şəxsiyyət anlayışını təcəssüm etdirir: “Zəngin tarixi irsə malik Azərbaycan xalqı ötən dövrdə dünya mədəniyyətinə misilsiz töhfələr vermiş yüzlərlə ziyalı yetiribdir. Onların bir çoxunun adı bu gün bəşəriyyətin ünlü simalarının sırasındadır. Azərbaycan ziyalısı Azərbaycan xalqı üçün əvəzolunmaz milli sərvət və ləyaqət rəmzidir”.

Göründüyü kimi, azərbaycanlı ziyalılar Azərbaycanın diaspor fəaliyyətinə öz töhfələrini verirlər. Təbii ki, burada dövlətin də onlara qayğısının, diqqətinin xüsusi rolu var. Ən azından, hər bir azərbaycanlı ziyalı Azərbaycan kimi dövləti olduğu üçün qürur hissi keçirir. Onlar daha özlərini ehtiyac, yaxud da təqiblər üzündən vətəni tərk edənlər deyil, doğma Vətənin təmsilçiləri hesab edirlər.

Paritet.-2011.-4-5 oktyabr.-№ 105.-S.10.

Mehriban Əliyevanın bu ideologiyaya nümunəvi xidməti onu mənəvi dəyərlərimizin fəal təmsilçisi kimi sevdirdir

"Məktəblərini xalqın düşünən beyni, alimlərini görən gözü, müəllimlərini əbədi sərvəti, qadınlarını əxlaq abidələri, gənclərini şah damarı, şəhidlərini şəfaətçiləri, bayrağını ürəyi, vətəni anasının ləyaqəti kimi görən millət var olub yaşayacaqdır".

"Füyuzat" jurnalından

Reyhan Mirzəzadə,
publisist-politoloq

O, kifayət qədər formalaşmış xadimdir; ictimai və siyasi xadim. İki nüfuzlu beynəlxalq təşkilatın xoşməramlı səfiri olmaq da onun zəngin fəaliyyətini xeyli rəvnəqləndirib. Mehriban xanım Əliyeva bu istiqamətdə neçə-neçə irimiqyash layihələr həyata keçirib. Təkcə "Yeniləşən Azərbaycana yeni məktəb"i qeyd etsəm, zənnimcə şərhə ehtiyac qalmayacaq. Onun ölkə daxilində balalarımızın effektiv təhsili üçün gördüyü işlər göz qabağındadır. Xarici ölkələrin tanınmış ali məktəblərində isə Azərbaycan övladlarının təhsil alması ilə bağlı Mehriban xanım deyir: "Heydər Əliyev Fondu ümummilli liderin kursunu davam etdirir və tələbələrimizin xaricdə təhsil almalarını mən əlbəttə ki, ölkəmiz üçün vacib və lazımi bir proses kimi qiymətləndirirəm. Lakin bizim üçün bu da vacibdir ki, müvafiq təhsil aldıqdan sonra istedadlı gənclər Azərbaycanda qalaraq, əldə etdikləri bilikləri Vətən naminə istifadə etsinlər. Bu gün bir neçə tələbə Fondun xətti ilə xarici ölkələrin müxtəlif ali məktəblərində təhsil alırlar. Biz əminik ki, dünyanın aparıcı universitetlərində əldə olunmuş biliklər ölkəmizin tərəqqi işinə böyük xeyir verəcək".

Bəşəriyyəti sarsıdan alman faşizmi üzərində qələbədə xalqımızın böyük haqqı və şücaəti oldu. "İzvestiya" qəzetinin müxbiri Oleq Siqanovun (2005-ci il) "Böyük Vətən müharibəsində Qələbənin 60 illiyidir. Siz Moskvada keçirilən bayramda iştirak etmişiniz. Şəxsən Sizin üçün 9 may nə deməkdir?" sualına Mehriban xanım cavab verəcək bildirir ki, Moskvada keçirilən bayram olduqca nadir hadisə idi və mənə, onun iştirakçılarının heç biri buna biganə qalmamışdır. Mənim üçün Qələbə bayramı ilk növbədə, şərin cəzalandırılacağı və xeyirin qalib gələcəyi mövzusunda daha bir tarix dərslidir. 600 mindən çox azərbaycanlı cəbhəyə getmiş və onların yarısından çoxu geri qayıtmamışdır. O illərdə cəbhəyə lazım olan neftin 90 faizdən çoxunu Bakı verirdi. Məşhur "Molotov kokteyli" də Azərbaycan neftçilərinin məhsulu, daha dəqiq desək, 100 yaşlı YUNESKO tərəfindən bu il qeyd olunan akademik Yusif Məmmədəliyevin kəşfidir.

Ölkəmizin birinci xanımı Azərbaycan-YUNESKO əlaqələrindən söz açır: "Uğurlu inkişafın mühüm amillərindən biri də ondan ibarətdir ki, Azərbaycan dünyəvi dövlət, yüksək dözümlülüyü ilə seçilən bir ölkədir. Azərbaycan ilə YUNESKO arasında əməkdaşlığın tarixi müstəqilliyimiz dövründən başlayır. Ötən illər ərzində təhsil, elm və mədəniyyət sahələrində bir çox birgə layihələr həyata keçirilib. Azərbaycanın maddi və qeyri-maddi mədəni abidələri artıq YUNESKO-nun Dünya irsi siyahısındadır. Məsələn, YUNESKO tərəfindən İcərişəhər

dünyanın ən gözəl abidələri siyahısına, Azərbaycan muğamı isə Qeyri-maddi mədəni irs siyahısına salınıb. Eyni zamanda biz YUNESKO ilə birlikdə qaçqın və məcburi köçkün uşaqlar üçün mühüm təhsil layihələri həyata keçiririk. YUNESKO ilə əməkdaşlığımız "Atəşgah" məbədinin bərpası, Qobustanın Dünya mədəni irs siyahısına salınması kimi layihələri də əhatə edir".

Mehriban Əliyeva bütün dünyanın baxışlarının zilləndiyi ən yüksək beynəlxalq tribunalarda bəlamıza çevrilən məsələdən də həyəcanla danışıır: (2006-cı il)

"Bu gün Azərbaycanın ən böyük, ən ağırlı problemi Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllidir. Min il öncə olduğu kimi, bu gün də hər bir millətin qarşılaşa biləcəyi ən böyük haqsızlıq, ən böyük faciə təcavüz və torpağının işğalıdır. Azərbaycan xalqı artıq 17 ildir ki, belə bir haqsızlıqla üzləşmişdir. Ermənistanın hərbi təcavüzü nəticəsində torpaqlarımızın 20 faizi işğal altındadır. 20 mindən artıq insan həlak olmuş, 50 mindən çox adam yaralanmış və əlil olmuşdur. 1 milyondan artıq insan 10 ildən çoxdur ki, öz doğma torpağından didərgin düşərək, qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətində yaşayır. Azərbaycanlılar ermənilər tərəfindən soyqırımı və etnik təmizləmə siyasətinə məruz qalmışlar. 1 milyondan çox soydaşımızın insan hüquqları tapdanmışdır. Bütün bəşəriyyətə qarşı tarixi bir cinayət olan Xocalı soyqırımı Azərbaycanın XX əsr tarixinin ən ağır faciəsidir".

Azərbaycanın birinci xanımı işğal olunmuş ərazilərdə qalan abidələrimizin taleyini də əsla unutmur (2005-ci il): "YUNESKO xətti ilə keçirilən tədbirlər çərçivəsində mənim bu məsələyə toxunmadığım bir dənə də olsun çıxışımı yada salmaq çətindir. Bütün mədəniyyət abidələrini sadalamaq, onların hamısının adını çəkmək qeyri-mümkündür. Bu böyük bir siyahıdır - münaqişə zonasında qalmış və talan olunmuş, məhv edilmiş muzeylər, arxeoloji, təbii abidələr. Erməni təcavüzkarlarının Azərbaycan torpaqlarının zəbt etdiyi beşdə bir hissəsində Azərbaycan mədəniyyətinin korifeyləri Üzeyir Hacıbəyovun və mədəniyyətinə aid abidələrin, Azıx mağarasının və s. abidələrin qaldığını qeyd etmək kifayətdir.

Lakin abidələr məsələsinə münaqişənin həlli məsələsinin hüdudundan kənarında baxıla bilməz. Bilirsiniz ki, bu münaqişə artıq 17 ildir davam edən böyük miqyası humanitar fəlakətə gətirib çıxarıb. Qeyd etmək istərdim ki, YUNESKO siyasi təşkilat, xüsusən də böhran vəziyyətində olan konkret abidələrin taleyi ilə məşğul ola bilən təşkilat deyil. YUNESKO-nun vəzifələri bir qədər başqadır, belə fikirləşirəm ki, bu beynəlxalq təşkilatın fəaliyyəti artıq münaqişə sonrası dövrdə xeyirli ola bilər". **Mehriban xanım bu barədə digər müsahibəsində bildirir:** "Həm YUNESKO, həm də İSESCO qeyri-siyasi təsisatlardır. Ona görə də mənim hər iki təşkilatda fəaliyyətimin əsas tərkib hissəsi humanitar layihələrdir. Bu fəaliyyət mənim ölkə daxilində görməyə çalışdığım işlərə çox yaxındır. Eyni zamanda bu, beynəlxalq arenadır və mən orada öz ölkəmi təmsil edə bilərəm. Bu, müasir Azərbaycanı, onun çox dərin tarixi və mədəni köklərə malik olan xalqını göstərmək, bizim incəsənətin, musiqinin, ədəbiyyatın nailiyyətlərini bütün dünyaya çatdırmaq imkanındır".

Azərbaycanın tanınmış siyasi xadimi və ədibi Nəriman Nərimanov vaxtı ilə yazırdı ki, tarixə nəzər salsanız, yəni millətlərin barəsində oxusanız, yəqin edərsiniz ki, heç bir millət qılınc və tufənglə qabağa getməyibdir. Hansı millət ki, qabağa gedib tərəqqi edibdir, ancaq elmin gücünə xoşbəxt olubdur.

Bu məntiqli fikri sanki öz sözləri ilə təsdiq edən və əsaslandırان Mehriban xanım deyir: "Azərbaycanda saxlanılan tibbə dair 3 nadir əlyazma 2005-ci ilin iyulunda YUNESKO-nun Dünya Yaddaşı Proqramının Beynəlxalq registrinə daxil edilmişdir. Mən fərəh hissi ilə qeyd etmək istərdim ki, Dünya Yaddaşı Proqramına yalnız ayrı-ayrı dövlətlər və xalqlar üçün deyil, ümumilikdə bəşəriyyət üçün əhəmiyyət daşıyan yazılı abidələr daxil edilir və cəmiyyəti 20 nadir əlyazmanın daxil edildiyi bu proqramda artıq Azərbaycana məxsus 3 əlyazma da var... Tibb elminə aid olan 3 nadir əlyazmamıza YUNESKO tərəfindən bu cür yüksək qiymət verilməsi, onların qədim yazılı abidə olması ilə yanaşı, həm də orta əsrlərdə Azərbaycanda tibb elminin yüksək inkişaf səviyyəsinə çatmasının göstəricisidir".

2007-ci ildə BMT-nin Cenevrədəki bölməsinin iqamətgahında "Azərbaycan otağı"nın açılışı zamanı xanım Əliyeva bildirmişdir ki, bu otağı yaratmaqla biz Vətənimizin kiçik bir hissəsini Millətlər Sarayına gətirməyə, öz zəngin mədəni və tarixi irsimizi, eləcə də ənənəvi incəsənətimizi nümayiş etdirməyə çalışdıq. Qədim vaxtlardan Azərbaycan Qərblə Şərqi nəinki coğrafi, həm də mənəvi baxımdan birləşdirmişdir. Arzu edirəm bu otaqda müzakirə olunacaq bütün məsələlər və problemlər dözümlülük və qarşılıqlı hörmət əsasında öz həllini tapsın və əminəm ki, tapacaqdır. Bu gün biz sülh və təhlükəsizliklə bağlı bir çox problemlər və çağırışlarla üzləşən dünyada yaşayırıq. Münaqişələr, beynəlxalq terrorçuluq, yoxsulluq, xəstəliklər insanların həyatına və daha yaxşı gələcəyə bəslənən ümidlərinə təhlükə olaraq qalır. Biz həmin çağırışlara birgə cavab verməliyik və gələn nəsillər üçün daha yaxşı gələcəyi qorumalıyıq.

Azərbaycan-ABŞ parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupunun rəhbəri kimi iki ölkə arasındakı münasibətləri yüksək dəyərləndirən Mehriban xanım Əliyeva deyir: (Vaşinqton, 2006-cı il)

"Birləşmiş Ştatlar Azərbaycanın müstəqilliyini tanıyan ilk ölkələrdən biri olmuşdur. Müstəqilliyimizin bərpasından sonra Azərbaycan ilə Birləşmiş Ştatlar arasındakı münasibətlər müxtəlif sahələrdə uğurla inkişaf etmişdir. ABŞ enerji layihələrimizdə bizim böyük tərəfdaşımızdır. Biz bir çox çətinliklərlə üzləşmişdik, lakin dünyada ən böyük enerji layihəsi hesab edilən Bakı-Tbilisi-Ceyhan boru kəmərinin çəkilmə "

Azərbaycan antiterror koalisiyasının üzvüdür və əsgərlərimiz amerikalı həmkarları ilə çiyin-çiyinə sülhün bərqərar olması naminə İraq, Əfqanıstan və Kosovoda qulluq edirlər. Biz eyni zamanda siyasi islahatlar, demokratiyanın inkişafı və insan hüquqlarının qorunması sahəsində də Birləşmiş Ştatlarla əməkdaşlıq edirik".

2007-ci ildə Mehriban Əliyevanın təsis etdiyi Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun ərsəyə gətirdiyi "Muğam" jurnalının ilk nömrəsinin və "Muğam-Antologiya" layihəsi çərçivəsində çap olunmuş Səfiyyəddin Urməvinin "Şərəfiyyə risaləsi" və "Kitabül-ədvar", habelə Fətullah Şirvaninin "Musiqi məcəlləsi" əsərlərinin təqdimat mərasimində birinci xanım ilk öncə tədbir iştirakçılarını təbrik edib məlumatlandırdı ki, həmin vaxtlar paytaxtımızda bədii gimnastika üzrə 23-cü Avropa çempionatı uğurla keçmiş və Azərbaycan idmançıları bu yarışlarda çox yüksək nailiyyətlər əldə etmiş, yığma komandamız bürünc medal qazanmış, gimnastımız Aliyyə Qarayeva isə qızıl medala layiq görülərək, Avropa çempionu olmuşdur. Bu gün bizim ölkəmiz bədii gimnastika üzrə dünyanın artıq 5 aparıcı dövləti arasındadır. Mehriban xanım onu da əlavə etdi ki, Qobustan dövlət tarixi-bədii qoruğu YUNESKO-nun Dünya Mədəni İrs siyahısına salınmışdır. Bu o deməkdir ki, Qobustan təkcə Azərbaycan üçün yox, bütün bəşəriyyət üçün çox əhəmiyyətli, çox dəyərli tarixi və mədəni

abidədir". Digər müsahibəsində birinci xanım bir daha qeyd edir ki, kökünü qədim əsrlərdən, Qobustanın qayaüstü rəsmlərindən götürən Azərbaycan təsviri sənəti bu gün öz professional dəyəri və bədii tutumu baxımından müasir dünyada ən yüksək yerə layiqdir. Bu da öz növbəsində Azərbaycanın zəngin tarixinin, mədəni-mənəvi köklərinin, ənənələrinin dərinliyinin, Azərbaycanın odlar yurdu, nur və işıq diyarı olmasının ən gözəl sübutudur.

"Bizim ölkədə - Azərbaycan ailə dəyərlərinə qədimdən çox böyük ehtiramla yanaşırlar. Yaşlılara hörmət, kiçiklərə qayğı nəsildən-nəslə keçən gözəl ənənələrdir". "Düşünürəm ki, bütövlükdə xalqın və ayrı-ayrı insanların xoşbəxtliyi və firavanlığı kimi məqsədləri rəhbər tutmaq ictimai xadimin fəaliyyətini daha da zənginləşdirir. Məni vətəndaşlarımızın rifahı naminə fəal işləməyə ruhlandırان məhz bu məqsədlərdir. Xeyirxah işlər görəndə nə vaxtını, nə də qüvvəni əsirgəmirsən. Hesab edirəm ki, siyasətlə və ictimai fəaliyyətlə məşğul olan insanlar üçün humanist dəyərlər və ideallar birinci yerdə də- yanmalıdır. Biz təşəbbüs və qərarlarımızı ən yüksək insanpərvərlik meyarları ilə ölçməliyik, xalqın firavanlığına, insanların həyat şəraitinin yaxşılaşdırılmasına çalışmalıyıq" deyən ölkə başçımızın ömür-gün yoldaşının bu saf məfkurəsi, təmiz əqidəsi doğrudan da onu tək öz xalqına deyil, milyonlarla insana sevirir.

"Xeyriyyəçiliyin çox ehtimal ki, zərdüştülük dövrünə gedib çıxan təzahürləri əsrlər boyu müqəddəs sayılaraq, ehtiram bəslənən bir mənəvi-əxlaqi kodekslə bağlıdır: "Xoş söz, xoş niyyət, xeyirxah əməl". Şəfqət, başqasının halına yanmaq, xeyirxah işlər görməyə çalışmaq, qonaqpərvərlik və səxavət kimi keyfiyyətlər həmişə Azərbaycan xalqının ən mühüm həyatı dəyərləri olmuş və indi də belədir" - bunları da Mehriban xanım deyir və əlavə edir: "XIX əsrin axırları-XX əsrin əvvəllərində bu tarixi - mədəni və mənəvi təməl üzərində Azərbaycanda filantopiyanın bir növü olan mesənətliq geniş vüsət almağa başlamışdı. (Müxbirlə söhbət zamanı Hacı Zeynalabdin Tağıyevin, Musa Nağıyevin adı hörmətlə çəkilir). Olduqca qənaətcil sahibkarlar kimi tanınmış bu insanlar cəmiyyətin rifahı naminə - maarif və təhsilə, mədəniyyət və incəsənətin inkişafına, mülki tikinti işlərinə küllü məbləğdə vəsait sərf etmişlər. Gövhər xanım Qacar, Həmidə xanım Cavanşir, Nigar xanım Şıxlinskaya və digərlərinin yaratdığı çoxsaylı qadın xeyriyyə cəmiyyətləri çox böyük işlər görmüşdür".

Mehriban xanım Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları və Heydər Əliyev Fondunun rəhbəri kimi işə başladığı andan Azərbaycan xalqının milli musiqisi, xüsusilə muğamatın dünyada geniş tanınması məsələsi həmişə onun diqqət mərkəzində olmuşdur.

2009-cu ildə "Muğam aləmi" beynəlxalq festivalı çərçivəsində beynəlxalq elmi simpoziumunu yada salaq. Xanım Əliyeva çıxışında demişdir ki, biz azərbaycanlılar hamımız haqlı olaraq öz doğma muğamlarımızla fəxr edirik. Qərblə Şərqlə arasında, Böyük İpək yolu üstündə yerləşən Azərbaycan sivilizasiyaların qovuşduğu bir məkanda əsrlər boyu öz mədəniyyətini formalaşdırmışdır. Bəzi dövrlərdə biz müxtəlif imperiyaların daxilində yaşasaq da, dinimiz, milli dəyərlərimiz, dilimiz, mədəniyyətimiz bizi bir xalq kimi, millət kimi qoruyub saxlamışdır. Muğam Azərbaycan xalqına xas, olan ən gözəl xüsusiyyətlərin daşıyıcısıdır. Torpağa, köklərə bağlılıq, vətənpərvərlik, milli ləyaqət hissi, qonaqpərvərlik, xeyirxahlıq, mərhəmət, emosional zənginlik - bütün bu hisslər muğam fəlsəfəsinin əsasında. Odur ki, desəm, muğam gözəlliyin və məhəbbətin rəmzidir, səhv etməm. Bu gün biz tarixə nəzər salsaq görürük ki, Azərbaycanın musiqi mədəniyyətində elə bir janr yoxdur ki,

orada muğamın təsirini görməyə. Balet, opera, estrada, mahnı janrı, caz - hamısında biz muğamla sintezi, muğamın təsirini hiss edə bilirik.

"Bizim ən böyük sərvətimiz bizim mədəni irsimizdir. Bizim ədəbiyyatımız, poeziyamız, musiqimiz, təkrarsız, nadir xalçaçılıq məktəbimiz, təsviri sənətimiz, memarlıq abidələrimizdir. Bu mədəni irs bizi millət kimi qoruyub saxlayır. Bu gün bu mədəniyyəti qorumaq, saxlamaq, təbliğ etmək hər birimizin mənəvi borcudur" deyən Azərbaycanın birinci xanımının bu nəsihətimiz sözləri hər bir ləyaqətli soy- daşımızın milli məfkurəsinin əsasını təşkil edir və etməlidir.

Mehriban xanım Əliyeva xarici ölkələrə səfəri zamanı müstəqilliyimizin bərpasına uzanan çətin, lakin şərəfli yollardan bəhs edir: "Azərbaycan uğrunda əsrlər boyu mübarizələr aparılmışdır. Baxmayaraq ki, müxtəlif dövrlərdə Azərbaycan müxtəlif imperiyaların tərkib hissəsi olub, xalqımız öz tarixini, mədəniyyətini, dilini qoruyub saxlayaraq milli mənliliyini itirməmişdir... 1918-ci ildə yaradılmış Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Şərqi ilk demokratik parlament respublikası olmuşdur. Həmin il, həmin dövr Azərbaycan müsəlman dünyası, müsəlman Şərqi üçün əsl mayaka çevrilmişdir. Müsəlman qızları üçün ilk dünyəvi məktəb açılmışdır, Azərbaycan qadınları səsvərmə hüququnu qazanmışdır, Şərqi ilk operası və baleti yazılmışdır. Lakin əfsuslar olsun ki, Xalq Cümhuriyyətinin ömrü cəmi 23 ay çəkdi. Respublika çox ciddi geosiyasi problem və amillərlə üzləşdi. Bu amillərin sırasında Bakı neftinə olan marağın artması da çox böyük rol oynayırdı. Nəticədə ölkəmiz müstəqilliyini itirdi və hərbi intervensiya yolu ilə Azərbaycanda sovet hakimiyyəti quruldu. 70 ildən çox sürən bu dövrdə xalqımız sovet rejiminin sərt qanunları ilə üzləşdi. Lakin buna baxmayaraq, həmin illərdə Azərbaycanın iqtisadi potensialı formalaşdı, savadsızlıq tamamilə ləğv olundu, təhsil şəbəkəsi yarandı, universitetlər açıldı, Milli Elmlər Akademiyası fəaliyyətə başladı. Bütün bu illərdə Azərbaycan xalqı müstəqillik arzusu ilə yaşayırdı. Nəhayət, 1991-ci ildə Azərbaycan xalqı öz taleyinin, öz torpağının, öz ölkəsinin sahibinə çevrildi".

Xanım Əliyevanın bu son dərəcə qiymətli fikirləri böyük şairimiz Bəxtiyar Vahabzadənin "Bayraq" şerini yada salır. Əlbəttə ki, şeirdəki bu misralar ruhumuza qol-qanad verib onu səmələrə ucaldır:

**Üçrəngli bayrağın kölgəsində mən,
Qaraca torpağı Vətən görmüşəm.
Zəfər güllərini dövri-qədimdən
Bayraq işığında bitən görmüşəm.
Bayraq mənüyümdür, bayraq kimliyim,
Bayraq - öz yurdumda öz hakimüyüm.**

Ötən il ölkəmizin zəngin və bənzərsiz təbiətini əks etdirən "Azərbaycan" nəşrinin təqdimatı oldu. Çıxış edən xanım Əliyeva ürəklərimizin dərinliklərində məskən salan həssas və zərif duyğulara toxunub dedi: "Mən dahi Heydər Əliyevin bir kəlamını xatırlamaq istərdim: "Mən fəxr edirəm ki, mən azərbaycanlıyam". Çox sadə, adi bir kəlmədir. Lakin doğma torpağına sonsuz qədər bağlı olan, Vətən yolunda ömrünü və canını qurban verən, bu yolda bir an da olsun belə əyilməyən insanın, böyük şəxsiyyətin dilindən çıxmış bu kəlmə artıq

tarixə yazılıb. Mənim arzum odur ki, bu kitabı vərəqləyən hər bir; azərbaycanlı ürəyində məhz bu kəlamı söyləsin: "Mən fəxr edirəm ki, mən azərbaycanlıyam".

Mehriban xanımın azərbaycançılıq məfkurəsinə xidmət edən bütün fəaliyyəti öz doğma xalqının böyük etiraminə qazanıb. Onun həyata keçirdiyi çoxsaylı işlər istər öz dövlətimiz, istərsə də xarici ölkələr tərəfindən ən ali mükafatlarla qiymətləndirilib. Bu qədər zəhmət və əməyin müqabilində həm zahirən, həm də daxilən gözəl olan Mehriban xanım barədə bir sual məni tez-tez düşündürür: Onda bu fədakarlıq, insanpərvərlik, qayğıkeşlik haradan qaynaqlanır? Və sualıma xanım Əliyeva müsahibələrində cavab verir: "Mənim anam ağılasız dərəcədə gözəl qadın olub. O, istənilən yerə daxil olan zaman hamı qeyri-ixtiyari dönüb ona baxardı. O hədsiz dərəcədə mehriban və kifayət qədər qapalı qadın idi. Anam Azərbaycanda ilk qadın - professor, şərqşünaslıq üzrə elmlər namizədi idi. Görünür o, məndə yüksək məsuliyyət hissini formalaşdırmağı bacarıb... Aida xanım unudulmaz bir şəxsiyyət idi. O, qısa, amma çox parlaq və xoşbəxt həyat yaşamışdır. Azərbaycan qadınına xas olan ən gözəl xüsusiyyətləri özündə cəmləşdirmişdi. Yüksək savadlı, ziyalı, vətənpərvər, prinsipial bir alim, eyni zamanda çox zərif, çox gözəl, bütün sevgisini ailəsinə bağışlayan, hər zaman ürəkdən kömək göstərməyə hazır olan bir qadın idi".

Bu munis xatirələrdəki bir cümləni yenidən təkrarlayıram: "Görünür o, məndə yüksək məsuliyyət hissini formalaşdırmağı bacarıb". Artıq bu məqaləmdə əlavə heç nə yazmaq istəmirəm. Düşüncələrimi isə böyük qürur hissi ilə türk dünyasının unudulmaz oğlu Mustafa Kamal Atatürkün sözləri ilə bitirirəm: "Buna inanmaq lazımdır ki, dünya üzərində gördüyümüz hər şey qadının əsəridir. Böyük uğurlar qiymətli anaların böyütdükləri övladların əməllərinin bəhrəsidir".

Azad Azərbaycan.-2011.-5 oktyabr.-№ 143.-S.3.

Milli ideologiya və azərbaycanlıq məfkurəsi

İbrahim Əliyev

Tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı dünya azərbaycanlılarının vahid ideya ətrafında birləşməsinin yeni mərhələsini bir daha təsdiq etdi. Belə bir zamanda, Azərbaycan cəmiyyətinin milli dövlət ideologiyasının əsasında dayanan "azərbaycanlıq məfkurəsi"nin daha çox araşdırılmasına, onun müxtəlif cəhətlərinə aydınlıq gətirilməsinə, müasir inkişafı ilə bağlı onda baş verən inkişaf meyillərinin tədqiq edilərək elmi və praktik əsaslandırılmasına ehtiyac vardır. "Azərbaycanlıq məfkurəsi"ndən danışarkən ilk əvvəl prezident İlham Əliyevin qurultayda azərbaycanlıların başlıca keyfiyyətlərindən biri haqqında dediyi fikri xatırlatmaq istərdim: "Bizim milli dəyərlərə bağlılığımız Azərbaycan xalqının iradəsinin əlamətidir" (1).

İnsan iki başlanğıc üzərində təşəkkül tapmışdır. Onlardan biri maddi, digəri mənəvi başlanğıcdır. Onun maddi təməli bioloji varlıq olaraq maddi ehtiyacları ilə bağlıdır, mənəviyyat - şüur, düşüncə, mənəvi aləm, təfəkkür, dünyagörüşü, dəyərlər sistemi ilə sıx bağlıdır. Bəşər övladını digər canlı aləmdən fərqləndirən şüur və onun bazasında qərar tutan mənəviyyat onun varlığının və münasibətlər sisteminin bütün mərhələlərində özünü göstərir, özü-özlüyündə olmalı olan bir reallıq kimi qəbul edilir. Cəmiyyət fərdlərin toplusu olaraq özünün mənəvi dünyasına, onu birləşdirən ideyaya malik olur. Müasir ictimai inkişaf mərhələsində siyasi sistemə malik yetkin cəmiyyətlərin vacib atributlarından biri ideologiyadır. Bütün deyilənləri nəzərə alaraq, əminliklə demək lazımdır ki, özünün siyasi strukturuna malik olan hər bir cəmiyyətin, onun birliyinin əsasında dayanan ideoloji platformanın olması labüddür. Buna görə də, imperiya asılılığından qopub ayrılmış və müstəqil dövlətçiliyini əldə edərək bu yolda quruculuq işlərini həyata keçirən bir cəmiyyətin onun birliyini təmin edən, onu həyata keçirdiyi tələklü işlərdə səfərbər edən, onu dünya səviyyəsində vacib əlamətlərə və keyfiyyətə malik bir sosisium olduğunu təsdiq edən ideyaya ehtiyacı vardır. Düzdür, bu ideya həmin cəmiyyəti təşkil edən xalqın və onun tərkib hissəsi olan millətlərin varlığından irəli gələn əlamət və keyfiyyətlərə söykənir. Lakin, onun istiqamətləndirilməsi, elmi və praktik cəhətdən əsaslandırılması, cəmiyyətin vahid məfkurəsinə çevrilməsi diqqət və qayğı, məqsədyönlü iş tələb edir. Bu işi isə hadisə və proseslərin təbii axarına buraxmaq, özünü haqlı sayaraq onların öz-özünə nizama düşəcəyinə ümid etmək yanlışdır və özünün arzuolunmaz nəticələri ilə təhlükəlidir. Unutmaq olmaz ki, cəmiyyətin əqidə birliyi, ümumi ideologiya üzərində qərar tutması müstəqil dövlətin bütün başqa cəhətləri və atributları kimi son dərəcə vacibdir.

Təsadüfi deyildir ki, milli ideologiyaya olan zərurəti müstəqil dövlətin yarandığı andan daha kəskin şəkildə özünü büruzə vermiş, onun haqqında müxtəlif səviyyələrdə diskussiya başlamışdır. Belə bir ziddiyyətin olması, ideoloji istinad nöqtəsinin axtarılması yenidən müstəqillik yoluna qədəm qoymuş bir xalq, bir cəmiyyət üçün zəruri bir haldır. Uzun müddət böyük imperiyanın tərkibində mövcud olan həmin xalq milli ruhun təsiri altında, onun ideallarına instinktiv olaraq istiqamətləndiyi zamanlar onun daha mükəmməl, daha konkret

formasında tələb olunacağını çox da aydın hiss etməirdi. Konkret olaraq, Azərbaycanın timsalında praktika dövlətçiliyin atributlarından biri kimi milli ideologiyanın olmasının zəruriliyini sübut etmişdir.

Müasir dövrümüzdə, bu, milli ideologiya adlanır. Qeyd etmək vacibdir ki, tarixin bütün zamanlarında mövcud olmuş dövlətlərin bir siyasi qurum olaraq kökündə konkret ideya dayanmışdır və onun tərkibində etnik mənsubiyyət amili həmişə ən vacib amillər sırasında olmuşdur. Milli ideologiya isə son yüzilliklər dövründə müasir dövlətçiliyin ideoloji tərəfinin ifadəsi kimi təzahür edir.

Müasir Azərbaycan dövlətinin milli ruhunun əsasını "azərbaycançılıq məfkurəsi" təşkil edir. Milli ideyanın formalaşması, Azərbaycanın milli hərəkatının təşəkkülü və inkişafı ilə sıx şəkildə bağlıdır və uzun bir tarixi yol keçmişdir. Milli hərəkat milli ideya əsasında formalaşır. Bu ideyanın mükəmməlliyi onun ətrafında gedən milli hərəkatın vüsətini və son nəticədə uğurunu müəyyən edir.

Milli ideologiyanın müasir anlamda formalaşması hazırda mövcud olan nəzəriyyələrdə millətlərin təşəkkülü ilə əlaqələndirilir ki, o da kapitalist münasibətlərinin inkişafı, ölkədə vahid iqtisadi məkanın və uyğun olaraq, ümumi daxili bazarın yaranması, vahid dil, din, mədəni-mənəvi əlamətlərin olmasını tələb edir. Marksizm klassiklərinin formalaşdırdıqları bu tərifi nə dərəcədə həqiqətə uyğun olub-olmaması daha böyük bir diskussiyanın mövzudur. Lakin, bütün hallarda özünün dövlətini yaratmış cəmiyyətin öz mənəvi-ideoloji fundamentinə malik olması labüddür və bu əlamət təmin edilmədən həmin cəmiyyətin müstəqil bir qüvvə kimi çıxış etməsi və öz siyasi qurumuna malik olması qeyri-mümkündür. Özünün məxsusi hüquqlarını dərk edən, siyasi müstəqilliyini əldə etməyə can atan hər bir etnos bu yolda deyilən mərhələləri keçməli, özündə deyilən keyfiyyətləri formalaşdırmalıdır. Milli özünüdərk prosesi xalqların yaşamış olduqları milli hərəkatdan keçir. Orta əsrlərin məhdudiyyət buxovlarının qırılması və yeni ictimai-iqtisadi münasibətlər bazasında millətlərin formalaşması, görünür, vacib bir mərhələ olaraq, onun nə dərəcədə tam və mükəmməl keçilməsindən, maneələrin təsirindən asılı olaraq, onların inkişaf səviyyəsini müəyyənləşdirir. Tarixdən məlum olduğu kimi, Avropada XV-XVI əsrlərdən etibarən dövlətlərin təşkilatının kökündə milli əlamət ön mövqeyə çıxır və bu proses heç də asanlıqla baş vermir. Dövlətlər orta əsrlərin dini ideologiyasından xilas olması və milli zəmində yenidən formalaşması üçün əzablı proseslərdən və xüsusilə, uzun illər davam edən qanlı müharibələr mərhələsindən keçmişlər. Milli məniyin ön plana çıxması, özünü dövlətlərin mahiyyətində vacib element kimi təsdiq etməsi üçün tarixin sınağından keçməsi qanunauyğunluqdur. Dövlətlərin tarixinə nəzər salarkən müşahidə etmək olar ki, milli hərəkatı intensiv olan xalqlar müasir dövrdə dövlətçiliklərinin daha mükəmməlliyi ilə fərqlənirlər.

Tarixə istinadən Azərbaycanın qədim dövlətçilik ənənələrinə malik olduğu təsdiq edilmiş və hamı tərəfindən qəbul edilmişdir. Lakin tarixi inkişafın müxtəlif mərhələlərində dövlətlərin mövcudluq amilləri qismən fərqli olmuşdur. Şübhəsiz, onların hər birində etnik mənsubiyyət amili kifayət qədər güclü təsirə malik olmuşdur. Lakin, tarixin yeni dövründə ictimai-iqtisadi inkişafın xüsusiyyətlərinə uyğun olaraq, milli konsolidasiya prosesləri yeni səviyyəyə yüksələrək özünü milli maraqlarda, daxili münasibətlər sistemində, dövlətlər və xalqlararası münasibətlərdə, mədəniyyətdə daha aydın şəkildə büruzə verir. Xüsusən, yeni ərazilərin ələ keçirilməsi uğrunda mübarizənin kəskinləşdiyi şəraitdə xalqların əsarət altına alınması və ərazilərinin böyük dövlətlərin müstəmləkələrinə çevirməsi şəraitində milli özünüdərk, milli mənsubiyyətin önəmli amilə çevrilməsi,

dövlətlərarası münaqişələrin və müharibələrin, millətlərarası münaqişə və müharibə kimi dərk edilməsi milli prosesləri son dərəcə aktuallaşdırır. Çox halda isə xalqların, onları təşkil edən etnosların inkişaf səviyyəsi, onların nəyə layiq olub-olmaması məsələsi milli özünüdərk səviyyəsi ilə ölçülməyə başlayır.

Milli özünüdərk prosesində müstəsna rola malik olan amillərdən biri də güclü dövlətlərin müstəmləkə əsarətinə qarşı əzilən xalqların güclü müqavimət hərəkatının başlanması və genişlənməsi idi.

Tarixin yeni dövrünün başladığı XVI-XVII əsrlərdən etibarən milli dövlətçiliyin təşəkkülü və milli dövlətlərin yaranması uğrunda mübarizə bütün sonrakı tarixi dövrü bütövlükdə əhatə edərək müasir dövrümüze qədər gəlib çıxmışdır. Milli dövlətin bu və ya digər ölkədə təşəkkül tapması üçün onun əsasını təşkil edən amillərin təmin edilməsi həyati əhəmiyyət kəsb edir. Təkcə bu gün deyil, elə müasir demokratik dövlətçiliyin formalaşdığı dövrlərdən bu həyati amillərdən biri də yaranan dövlətin birləşdirici amillərindən biri olan milli ideyanın olması idi. Təsadüfi deyildir ki, özlərindən başqa dövlətlərin yaranmasını istəməyən iri dövlətlər müstəqilliyə can atan ölkələrdə əngəlləməyə çalışdıqları proseslərdən biri də həmin ölkədə milli hərəkatın formalaşmasına mane olmaq, milli özünüdərk prosesini ləngitmək, əhalini səfərbər edə bilən, onu vahid ideya ətrafında birləşdirə bilən hərəkatın qarşısını almaq idi. Maraqlıdır ki, əksər hallarda həmin prosesin qarşısını almağa can atan hakim dövlətlər asılı xalqın milli dirçəlişinə qarşı mübarizədə istifadə etdiyi vasitələrdən biri, həmin keyfiyyətlərin o xalqa xas olmadığını sübut etmək, onun milli mənlilik şüurunun aşağı olduğunu, siyasi iradəyə malik olmadığını, mədəniyyətinin geridə qaldığını sübuta yetirməyə cəhd etmək idi. Lakin, onların bu iş üçün dəridən-qabıqdan çıxmaları, ona külli miqdarda vəsait və güc sərf etmələri onların təlqin etmək istədikləri fikirlərin yalançı olduğunun birinci sübutudur.

Müasir Azərbaycan demokratik dövlətçiliyinin reallaşması 1918-1920-ci illərdə mövcud olmuş Azərbaycan Demokratik Respublikasının adı ilə bağlıdır. Lakin, bu dövlətin yaranması, qeyd olunduğu kimi, az bir zamanda başa gələn məsələ deyildi və uzun illər davam edən ictimai, iqtisadi, siyasi və mədəni proseslərin məntiqi nəticəsi idi. Həmin prosesin vacib cəhətləri sırasına müasir demokratik dövlətçiliyin atributlarından olan milli demokratik hərəkatın formalaşması və yüksəlişi, milli özünüdərk prosesinin məlum həddə gəlib çıxması, ideoloji durumda milli cəhətin digər əlamətləri üstələyərək, daha böyük əhəmiyyət kəsb etməsi idi.

Ümumiyyətlə, insanların və onların yaratmış olduqları cəmiyyətlərin həyatında, düşüncə tərzində, mənəvi aləmində dini və etnik mənsubiyyət amilləri həmişə əhəmiyyətli rol oynamışdır. Lakin, ictimai-iqtisadi quruluşun inkişaf səviyyəsindən, məzmunundan və zamanından asılı olaraq dövlətin ideoloji aurasında onların nisbəti daim dəyişmiş, müasirliyə doğru gəldikcə milli əlamət daha çox önəm kəsb edərək, başlıca müəyyənləşdirici amillər sırasına daxil olmuşdur. Yeni dövrün bütün dövlətlərində milli əlamətlər, milli maraqlar, milli təsir dairələri həm ölkələrin daxili siyasətində, həm də beynəlxalq münasibətlər sistemində vacib amil kimi çıxış edir.

Müstəqilliyə qədəm qoymuş yeni dövlətlər, o cümlədən Azərbaycan Respublikası, bu reallığı nəzərə almaya bilməzdi. Bu mənada, milli ideyanın keçdiyi təkamül yoluna diqqət yetirmək əhəmiyyət kəsb edir.

Bütövlükdə Azərbaycan xalqının tarixində onun mənəviyyatının, varlığının təmsil olunmasında zəruri olan bir çox məqamlar daim bu və ya digər qüvvələr tərəfindən müxtəlif xarakterli hücumlara məruz qalır, saxtalaşdırılır, əhəmiyyətinin aşağı salınmasına cəhdlər edilir. Ən birinci hədəflər Azərbaycanın tarixinin

qədimliyi, onun məsud olduğu torpaqlara tarixən bağlılığı məsələləridir. Bu məsələlər o qədər dolaşdırılmışdır ki, bəzən haqqın harada, yalanın harada olmasını da müəyyən etmək çətin olur. Onların sırasına millətin etnogenezi, dini, məskunlaşdığı ərazilər, miqrasiyası və bu kimi vacib məsələlər daxildir. Çox zaman Azərbaycan xalqının adı, onun etnik tərkibi, hətta "Azərbaycan" sözünün özü diskussiya obyektinə çevrilir, onun bugünkü haqqının aşağı salınması üçün dəlil kimi istifadə olunur.

Azərbaycan xalqının tarixinin sonrakı mərhələlərində hadisə və proseslərin daim saxtalaşdırılmasına olan cəhdlər fasiləsiz olaraq davam etmiş, hazırkı dövrdə də davam edir. Onların hər birinin araşdırılması, üzərlərinə dönə-dönə qayıdılması, hər bir məsələdə həqiqətin təsdiq edilməsi istiqamətində işlərin aparılması zəruridir. Azərbaycan alimləri bu istiqamətdə daim fəaliyyət göstərir, xalqın, dövlətin həqiqi tarixinin işlənməsi və dünya miqyasına çıxarılması istiqamətində çalışırlar. Lakin unutmamaq olmaz ki, bu işdə fasilə vermək, arxayınlaşmaq öz ağır nəticələri ilə təhlükəlidir. Çünki əksər hallarda kənar qüvvələrin bizim tariximizə müraciət etməsinin arxasında məkrli maraqlar və bu regionda həmin maraqları təyin etməyə yönəlmiş konkret planlar dayanır.

Azərbaycanda milli demokratik hərəkatının başlanması XIX əsrin II yarısına təsadüf edir. Həmin dövrə qədər Azərbaycan xalqı öz tarixində ən ağırlı dövrünü yaşamış, zəifləyərək öz dövlətçiliyini itirmişdir. XVIII əsrin ortalarında ölkənin xanlıqlara parçalanması onun dövlətçiliyini zərbə altında qoyan son amil oldu. Nəticədə, feodal dövlətləri arasında gedən daxili müharibələrdən son dərəcə zəifləmiş Azərbaycan XIX əsrin birinci rübündə qonşu dövlətlərin işğalına məruz qalır və onların arasında bölüşdürülür. Bundan sonra Azərbaycanı öz aralarında bölüşdürən hər iki imperiyada ona qarşı yeridilən siyasət onun milli ruhunun sındırılmasına, milli ideyanın dirçəlməsinin qarşısının alınmasına istiqamətlənmişdi. Xaraktercə bir-birindən köklü şəkildə fərqlənən iki imperiya tərkibinə düşmüş Azərbaycanda ictimai- iqtisadi, siyasi, mədəni proseslər fərqli qaydada inkişaf edərək, bu fərqi daha da dərinləşdirirdi.

Xüsusən, Rusiya ictimai mühitinə düşmüş Şimali Azərbaycanda metropolianın iradəsindən asılı olmayaraq, Avropa üçün xarakterik olan proseslər buraya da nüfuz etməyə başlayır. Avropa- qərb mühitinin Şimali Azərbaycana gətirdiyi yeniliklərdən biri məhz yeni demokratik ənənələrin Azərbaycan mühitinə nüfuz etməsi nəticəsində gələcəkdə yaranacaq milli demokratik dövlətçiliyin yaranması üçün zəruri olan milli mənəvi mühitin zəmininin təşəkkülü idi.

Əhalisinin böyük əksəriyyətini azərbaycanlıların təşkil etdiyi Cənubi Qafqazın işğalından sonra Rusiya imperiyasının bu ərazidə həyata keçirdiyi siyasətin başlıca məqsədi əhalinin siyasi iradəsini qırmaq, milli ruhun dirçəlməsinə əngəl yaratmaq, milləti səfərbər edə bilən və onu öz ətrafında birləşdirə biləcək ideyanın dirçəlişinə imkan verməmək, xalqın öndə gedən və milli ideyanı formalaşdırma biləcəyi elitanı və ziyalıları məhv etmək idi. Bütün sahələrdə həyata keçirilən tədbirlərdə bu məqsədi müşahidə etməmək mümkün deyildir. Cənubi Qafqazda tətbiq edilən idarə sistemlərinin mahiyyəti, inzibati bölgü, həyatın müxtəlif sahələrini əhatə edən islahatlarda imperiya hakimiyyətinin istəkləri özünü əks etdirir.

Milli ziyalılara münasibətdə çarizmin yeridiyi siyasət açıq-aşkar düşmənçilik xarakteri daşıyırdı. Onlar hakimiyyət strukturlarına yaxın buraxılmır, onların şərq yönümündə aldıkları təhsil tanınmır, özləri isə hər

addımda təqib edilirdilər. XIX əsrin II yarısında Rusiyanın nüfuzlu ali məktəblərində təhsil almış Azərbaycanlı ziyalılar ən yaxşı halda ibtidai sinif müəllimi kimi fəaliyyət göstərirdilər.

Rusiyaya birləşdirildəndən sonra az-çox mövcud olan müsəlman məktəbləri öz kökündən məhrum edilir və taleyi ixtiyarına buraxılır. Çox ləng templə yaranan dünyəvi rus məktəbləri isə imperiyanın maraqlarına uyğun, məhdud sayda kadr hazırlayır. Həmin məktəblərə azərbaycanlıların buraxılmasına müxtəlif maneələr qoyulur (2, s. 346-348).

Belə çətin vəziyyətdə olmasına baxmayaraq, Şimali Azərbaycan imperiyanın arzuladığı itaətkar əraziyə çevrilmədi. Onun işğalının ilk günlərindən işğalçı-müstəmləkə rejiminə qarşı müqavimət hərəkatı Rusiyanı tez-tez taktikasını dəyişməyə vadar edirdi. Gəncə xanlığı, Bakı xanlığı, Quba xanlığının göstərdiyi müqavimət, XIX əsrin 20-30-cu illərində müstəmləkə rejiminə qarşı baş vermiş üsyanlar imperiyanın ağalığ arzularının heç də asanlıqla başa gəlməyəcəyindən xəbər verirdi. İlk vaxtlar Cənubi Qafqazın müsəlman bəy və ağalarının bütün hüquqların əlindən almağa cəhd etsə də, sonradan bunun imperiya hakimiyyəti üçün təhlükəli olduğunu dərk edərək, onların mülklərini qismən özlərinə qaytarmağa, onların zadəgan hüququnu təsdiq etməyə məcbur olmuşdur. Əhalini itaətdə saxlamaq üçün Çar Rusiyası müxtəlif aldadıcı vasitələrdən istifadə etmişdir. Lakin, hər bir güzəştə əsas diqqət ona yönəlmişdi ki, müsəlman ziyalılarının rus ağalığına loyallıq münasibəti təmin edilsin (2, s. 106-118).

Hakimiyyətin bütün səylərinə baxmayaraq, Cənubi Qafqazın ziyalıları yeni ictimai-siyasi mühitin xüsusiyyətlərini mənimsəyərək, milli ruhun dirçəlməsi üçün fəaliyyət göstərməyə özlərində güc tapa bilirlər. Rusiyanın özündə həyata keçirilən burjuva xarakterli demokratik islahatlarda müsəlman əhalisi imperiyanın hər yerində, o cümlədən Cənubi Qafqazda, mümkün qədər dəyişikliklərdən kənarda qoyulur. Lakin, belə məhdudiyyətlərin ciddi cəhdlə qorunmasına baxmayaraq, hakimiyyət reallıqlarla barışmağa və müəyyən güzəştlərə getməyə məcbur olurdu. XIX əsrin II yarısında Azərbaycanda tətbiq edilən məhkəmə, aqrar, şəhər islahatına və digər islahatlarda qoyulmuş məhdudiyyətləri yaranmış real vəziyyətin təsiri altında qismən yumşaltmağa məcbur olmuşdular.

1906-cı ildə hakimiyyətin səylərinə baxmayaraq, Rusiya Dövlət Dumalarına azərbaycanlı deputatlar seçilmişdilər. Düzdür, artıq III və IV Dövlət Dumalarında onların sayı 1 nəfərə endirilsə də, səsləri daim eşidilirdi və hakimiyyəti narahat edirdi (3, s. 158). Bu mənada, tarixçilərimizin milli hərəkatın səciyyəvi cəhəti barədə fikirlərini qeyd etmək istərdik ki, Azərbaycan millətinin təşəkkülü prosesi rus müstəmləkəçilərinin sərt milli və sosial zülmü şəraitində başlamış və getmişdir, bu vəziyyət Azərbaycanda kapitalist münasibətlərində də öz izini qoymuşdur (4, c. 25).

Milli-demokratik hərəkatın belə ağır şəraitdə formalaşması özünü, şübhəsiz onun nisbətən zəifliyində göstərməyə bilməzdi. Rusiya imperiyası çərçivəsində yaşayan xristian xalqlarının malik olduğu şərait azərbaycanlılarda olsaydı yəqin ki, o, kəmiyyət və keyfiyyət cəhətdən daha əhəmiyyətli göstəricilərə malik olar, daha böyük nailiyyətlər qazana bilərdi. Rusiya hakimiyyəti, onun təbliğat məşını azərbaycanlıların geridə qalması, milli düşüncəyə malik olmamasını geniş təbliğ etsələr də, həqiqətdə bunun düzgün olmadığını başa düşür, onun

imperiya hakimiyyəti üçün təhlükə yaradacağını hiss edir, uyğun olaraq onun qarşısının alınmasına böyük güc və enerji sərf edirdilər.

XX əsrin əvvəllərində Qafqaz canişini İ. Vorontsov-Daşkovun Cənubi Qafqazın haqqında paytaxta göndərdiyi hesabatında bildirilirdi, burada hakimiyyət üçün təhlükəni yalnız azərbaycanlı əhalisi yarada bilər (5, c. 9).

Digər tərəfdən, azərbaycanlıların öz milli tələblərində ilk vaxtlar, xüsusən bütün Rusiya imperiyası ərazisində ictimai-siyasi proseslərin son dərəcə aktivləşdiyi XX əsrin əvvəllərində çox da dərinə getməmələrinin və siyasi müstəqillik məsələlərini irəli sürməmələrinin səbəblərindən biri obyektiv səbəblər üzündən zəif olmaları idisə, digər səbəblər Rusiyanın demokratik qüvvələrinin özündə Cənubi Qafqazın müsəlman türk əhalisinə münasibətdə təkəbbürlü mövqeyi idi. Onlar milli münasibətlərdə internasionalizmi şüar etsələr də, reallıqda şovinist siyasət yürüdən imperiya hakimiyyətindən uzağa getmirdilər. Yeri gəlmişkən onu da qeyd etmək vacibdir ki, sonradan hakimiyyətə gəlmiş sosial demokratların (bolşeviklərin) bütün hakimiyyəti dövründə də bu mövqə pərdələnmiş şəkildə olduğu kimi qalırdı (3, s. 126-127)

Bütün cətinliklərə və maneələrə baxmayaraq, Azərbaycanın qabaqcıl demokratik qüvvələri milli demokratik hərəkatı tam şəkildə yetkinləşdirə və zamanın tələbləri səviyyəsinə yüksəldə bildilər. Azərbaycan xalqının inkişafına, onun mənəviyyatına və mədəniyyətinə qarşı yeridilən siyasət, üzləşdiyi məhrumiyyətlər və müsibətlər Azərbaycan milli hərəkatının ən ağır sınaqdan keçməsinə və bu prosesdə möhkəmlənərək mətinləşməsinə səbəb oldu.

Bunun göstəricisi XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda demokratik ruhlu çoxsaylı qəzet və jurnalların nəşri, Milli partiyaların yaranması, ictimai-iqtisadi həyatda baş verən dəyişikliklər, xalqın mədəni həyatında qazanılan nailiyyətlər milli ruhun potensialını özündə əks etdirirdi.

Azərbaycanda milli demokratik hərəkatın kifayət qədər güclü potensiala malik olması onun Rusiya müsəlmanlarının hərəkatının önündə getməsində də ifadə olunurdu.

Azərbaycan milli hərəkatının və onun formalaşdırmış olduğu milli məfkurənin ən böyük nəticəsi 1918-ci ildə Azərbaycan Demokratik Respublikasının doğulması ilə müsəlman dünyasında ilk müasir demokratik dövlətin əsasının qoyulması oldu. "O tarixdən əvvəl bir millət olaraq varlığını isbat edən Azərbaycan xalqı, bu tarixdən etibarən millət olaraq bir dövlət qurmuş və bu dövlətin istiqlalı bütün mövcudiyətilə meydana atılmışdır. Mədəni bütün bir tərəkəyə (mirasa) malik olan vətənimiz siyasət sahəsində çox böyük və dəyərli həmlələr göstərmişdir" — M. Ə. Rəsulzadənin 1955-ci ildə Azadlıq radiosunda çıxışında dediyi bu sözlər həmin tarixi reallığı özündə əks etdirirdi (6).

Mövcud olduğu 23 ay ərzində bütün məsələlərdə həyata keçirdiyi işlər Azərbaycanda müasir dövrün ən yüksək standartlarına uyğun mükəmməl bir dövlətin qurulması Azərbaycan xalqı haqqında onun düşmənlərinin formalaşdırdığı fikirlərin yanlış olduğunu əyani şəkildə sübut etdi. Belə bir mükəmməl dövlətin qurulması bütün başqa keyfiyyətləri ilə yanaşı, yetkin milli ideyanın tam təşəkkül tapmasından xəbər verirdi. ADR təsadüf üzündən yaranmamışdı, o tarixin qanunauyğun inkişafından meydana gəlmişdi. Təsadüfi deyildir ki, 1920-ci ildə ADR Sovet Rusiyası tərəfindən işğal edildikdən sonra Azərbaycan dövlətçiliyinin varlığını şərtləndirən amillər onun

bütün siyasi hüquqlarının inkar edilməsinə və dövlətin ləğv olunmasına imkan vermir. Azərbaycan dövlətçiliyinin formal da olsa, Azərbaycan SSR simasında saxlanmasında milli ideyanın da rolu danılmazdır.

1991-ci ildə SSRİ-nin dağılması məqamında Azərbaycanın öz müstəqilliyini bərpa etməsindən sonra milli ideya məsələsinin aktuallığı yeni güc ilə ortaya çıxır. Doğrudur, hər bir dövrdə mövcud olan dövlət üçün onun əsasında durduğu cəmiyyəti birləşdirən ideyanın olması vacibdir, Lakin, müasir dövrdə bu ehtiyac dəfələrlə artaraq həyati zərurətə çevrilir. Müasir dövrdə elmin, texnikanın, xüsusən kommunikasiyanın sürətli inkişafı insanları daha da yaxınlaşdırır, onların maraqlarının kəsişməsi daha intensiv xarakter alır. Eyni zamanda, dünyada həyati məkan və maddi resurslar uğrunda mübarizə günbəgün kəskinləşərək həyatın bütün sahələrinə nüfuz edir. Belə bir şəraitdə cəmiyyətin və onun dövlətinin maraqlarının qorunması və təmin edilməsi onun bütün komponentlərinin mükəmməliyini tələb edir.

Müstəqilliyin ilk illərində uzun müddət millətin ruhuna yad olan kommunist ideologiyasının ağılığına təbii reaksiyanın təsiri altında ideologiyasızlaşma çağırışları müəyyən qədər özünə dəstək tapa bilmişdi və ideologiya cəhətdən yaranmış boşluq zərərli ideologiyalarla doldurulurdu. Belə bir şəraitdə vahid, birləşdirici, səfərbəredici, bütövlükdə isə cəmiyyətin birlik ruhunu özündə əks etdirən ideyanın ön plana çəkilməsinə və daim təlqin edilməsinə ehtiyac daha kəskin şəkildə özünü göstərirdi. Əvvəldə deyilən fikri bir daha vurğulayaraq, təkrarən qeyd etmək istərdik ki, konkret halda "azərbaycançılıq" adlanan ideologiya süni şəkildə yaradılmalı deyildi, o, cəmiyyətin öz mahiyyətindən irəli gəlirdi və uzun tarixi inkişaf yolu keçmişdi. Müasir dövrdə onu dərinləndirərək dərk etmək, onun yeri və rolunu düzgün qiymətləndirmək, yeni şəraitə uyğun şəkildə inkişaf etdirmək vacib idi.

Prezident Heydər Əliyev 2001-ci ildə Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayında o vaxta qədər davam edən ziddiyyətli fikirlərə son nöqtəni qoyaraq, milli ideologiyanın mahiyyətini dəqiq ifadə etmişdir: "Müstəqil Azərbaycan dövlətinin əsas ideyası azərbaycançılıqdır. Hər bir azərbaycanlı öz milli mənsubiyyətinə görə qürur hissi keçirməlidir və biz azərbaycançılığı - Azərbaycanın dilini, mədəniyyətini, milli-mənəvi dəyərlərini, adət-ənənələrini yaşatmalıyıq" (7).

Göründüyü kimi, müstəqilliyin bərpasından sonra yeni dövlətin qurulmasında siyasi, iqtisadi, sosial amillərlə yanaşı onun mənəvi ideoloji əsaslarının da nə dərəcədə vacib olduğunu həyatın özü diktə edir, bu məsələdə köksüz, qondarma fikirlərin puçluğunu sübut edirdi. Eyni zamanda, Azərbaycanın milli dövlət ideologiyası mənsəbində qərar tutmuş "azərbaycançılıq məfkurəsi" daim diqqət mərkəzində saxlanılmağı, daimi elmi və praktik araşdırmaları təlqin edilməyi tələb edir. Bu ideyada milli cəhətdən rəngarəng olan Azərbaycan cəmiyyəti millətlərin ümumi maraqlarının ifadəçisi kimi çıxış edir, onları bir araya gətirir. Azərbaycan cəmiyyətinin milli-etnik baxımdan rəngarəngliyi və bütövlükdə regionun, konkret olaraq isə ölkəmizin, müxtəlif geosiyasi maraqların kəsişdiyi bir məkan olması bu məsələnin mahiyyətini daha dərinləndirən anlamağa imkan verir. Azərbaycan ərazisinə, Azərbaycan ictimai fikrinə, Azərbaycan mənəviyyatına təcavüzlər bu gün də davam edir. Ölkə müharibə vəziyyətindədir. Belə bir zamanda milli birlik, maraqların birliyinin dərinləndirilməsi olmalıdır. Həmişəkəndən daha artıq tələb olunur. Akademik Ramiz Mehdiyev milli dövlətçilik ideologiyasının müasir Azərbaycanda yerini çox dəqiqliklə ifadə edir: "Azərbaycançılıq... real müstəqilliyə nail olmağın, vahid və bölünməz Azərbaycanın qorunub saxlanması və möhkəmləndirilməsinin siyasi əsasıdır" (8).

Azərbaycan tarixən daha böyük bir missiyanı həyata keçirir. Avropa və Asiyanın, Şərqlə-Qərbin birləşdiyi məkanda yerləşən Azərbaycan fərqli sivilizasiyaların, mədəniyyətlərin, düşüncə tərzlərinin arasında körpü olmaq, onlar arasında ziddiyyətlərin aradan qaldırılmasına kömək etmək missiyasını həyata keçirir. Azərbaycan cəmiyyətinin dünyada bütün mütərəqqi ideyalar üçün açıq olması, müxtəlif dinlərə, millətlərə və irqlərə münasibətdə maksimum tolerantlığın təzahürü eyni zamanda, "azərbaycançılıq" ideologiyasının tarixən malik olduğu mahiyyətindən irəli gəlir.

Müasir qloballaşma dövründə bir milli dövlət ideologiyası olaraq, "azərbaycançılıq" ideyasının yeni funksiyaları, yeni vəzifələri, yeni qayğıları üzə çıxır. Həyatı praktika sübut edir ki, müasir dövrdə modernləşməyə, kosmopolitliyə çağıran qloballaşma zamanında milliliyin qabardılmasına, onun qorunub saxlanmasına ehtiyac təkcə mədəniyyət və mənəviyyat sahələrində deyil, bütün məsələdə, o cümlədən iqtisadi, geopolitik maraqlar məsələlərində də artır. Bu mənada həmin problemlərin əsaslı şəkildə tədqiqi günün tələbinə çevrilir.

"Azərbaycançılıq" ideyası müasir dövrdə öz təsir dairəsini genişləndirir və inkişaf edir. Ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə dünya azərbaycanlılarının səfərbər edilməsi, onların təşkilatlanması və milli diaspora kimi formalaşdırılması, ən başlıcası isə bu işin koordinasiya edilərək vahid ideya ətrafında birləşdirilməsi, bu prosesin keyfiyyətə yeni mərhələyə yüksəlməsinin ifadəsidir. Prezident İlham Əliyev Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayındakı çıxışında xaricdə yaşayan azərbaycanlılara və onların diaspor təşkilatlarına verdiyi tövsiyələr yeni mərhələdə onların fəaliyyət istiqamətlərini müəyyənləşdirir: "... xaricdə fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatlarımız o ölkələrin daxili siyasətinin amilinə çevrilməlidir. Artıq bunun vaxtı gəlib çatıb... Soydaşlarımız - azərbaycanlılar yaşadıkları ölkələrdə dövlət, hökumət qurumlarında təmsil olunmalıdırlar. Çünki xaricdə azərbaycanlılar nə qədər güclü olsa, dövlətimizin maraqları da o qədər müdafiə olunacaqdır. Nə qədər Azərbaycan güclü olsa, soydaşlarımız özlərini o qədər də əmin, rahat hiss edəcəklər" (1).

Göründüyü kimi indi "azərbaycançılıq" ideyası təkcə Azərbaycan Respublikasının əhalisini deyil, onu özünə vətən sayan 50 milyon soydaşımızı birləşdirir.

QEYDLƏR:

1. Azərbaycan" qəzeti, iyul 2011
2. Azərbaycan tarixi. Yeddi cildə, IV cild(XIX əsr), Bakı. "Elm", 2007.
3. Azərbaycan tarixi. Yeddi cildə, V cild(1900- 1920-ci illər), Bakı. "Elm", 2008.
4. Айдын Балаев Азербайджанское национально-демократическое движение 1917-1918 гг. Б, 1990.
5. Всеподданнейший отчет за восемь лет управления Кавказом генерала-дьютанта графа Воронцова-Дашкова. Спб.. 1913.
6. <http://www.rasulzade.org/index.html>.
7. "Azərbaycan" qəzeti, 11 noyabr 2001-ci il
8. "Azərbaycan" qəzeti, 09.11.2007

GEO STRATEGİYA.-2011.-№5.-S.7-13.

DAK-ın İdarə Heyəti Bakıda toplaşib

NAZİM İBRAHİMOV NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞDƏ QARŞIDA DURAN VƏZİFƏLƏRDƏN DANIŞIB

Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin (DAK) İdarə Heyətinin və Nəzarət-Təftiş Komissiyasının üzvləri Bakıdadır. Qonaqlar Bakıda görüşlər keçirir. DAK İdarə Heyətinin və NTK-nın üzvləri Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsində komitə sədri Nazim İbrahimovun da qəbulunda olublar. Komitədən verilən məlumata görə, görüşdə Nazim İbrahimov Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı və qurultaydan sonrakı dövrdə Azərbaycan diasporunun fəaliyyəti barədə məlumat verərək, DAK-ın diaspor təşkilatları arasında xüsusi yeri olduğunu söyləmiş və rəhbərlik etdiyi komitəylə konqres arasında əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsi zərurətindən danışıb. DAK həmsədri, millət vəkili Sabir Rüstəmxanlı isə öz növbə-sində DAK İdarə Heyəti üzvlərinin Bakıya toplaşmasının məqsədi, bölgədə gedən proseslər fonunda konqresin fəaliyyətinin gücləndirilməsinin əhəmiyyəti barədə məlumat verib, təşkilat ətrafında gedən söz-söhbətlərə aydınlıq gətirib. O qeyd edib ki, DAK-ın son qurultayında seçdiyi İdarə Heyəti və Nəzarət-Təftiş Komissiyasının böyük əksəriyyəti Bakıya toplaşblar. Bir neçə gün ərzində Bakıda müxtəlif ictimai-siyasi təşkilatlarla görüşlər, konfranslar keçiriləcək. Bundan əlavə, digər tədbirlər də nəzərdə tutulub. Qonaqların Bakı görüşlərinin sonunda ictimaiyyət üçün geniş mətbuat konfransı keçiriləcək. Bundan sonra DAK-ın digər həmsədri Firidun Pərvizniya, DAK İdarə Heyətinin üzvləri -DAK Daimi Şurasının sədri Əjdər Tağızadə, DAK həmsədrələrinin MDB üzrə müavini Abuzər Bağirov, DAK-ın Ukrayna nümayəndəliyinin sədri Möhlət Hüseynov, DAK-ın Rusiya nümayəndəliyinin sədri Tahir Hacıyev, doktor Nurəddin Qərəvi, Məhəmməd Müştəq, Adil Minbaşı, Vaqif Arzumanlı diasporumuzun qarşısında duran vəzifələr və təmsil elədikləri təşkilatda aparılan işlər barədə məlumat verərək, dünyada yaşayan soydaşlarımızın hüquqlarının müdafiəsi baxımından dövlət və diaspor təşkilatları arasında münasibətlərin yaxşılaşdırılmasının zəruri olduğunu vurğulayıblar.

Dünən qonaqlar Fəxri Xiyabanda ümummilli lider Heydər Əliyevin məzarını da ziyarət edib. Onlar mərhum dövlət başçısının məzarı başına Dünya Azərbaycanlıları Konqresi adından əklil qoyub, ruhuna dualar oxuyub və onun əziz xatirəsini yad ediblər.

Daha sonra qonaqlar Şəhidlər Xiyabanında Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyi uğrunda canlarından keçmiş şəhidlərin məzarını ziyarət ediblər. Onlar mərhumların məzarı başına gül dəstələri qoyub, ruhlarına dualar oxuyub və onların əziz xatirəsini yad ediblər.

Üç nöqtə.-2011.-7 oktyabr.-№657.-S.4.

Fransada Azərbaycanı niyə yetərinə tanıyırlar?

Sevda Azər: “Parisdə ölkəmizlə bağlı mədəniyyət mərkəzi açılmalıdır”

Məhəmməd Tağıyev

İstənilən dövlətin əsas gücü onun təhsilinin səviyyəsi ilə ölçülür. Bu sahədə Azərbaycan son illər kifayət qədər inkişaf yolu keçib. Əhalinin güzəranı yaxşılaşdıqca, gənclər daha xaricdə təhsil almaq imkanı əldə edirlər. Bu isə, şübhəsiz, Azərbaycan diasporunun güclənib, inkişaf etməsi ilə müşahidə olunur. Xaricdə yaşayan soydaşlarımızın birləşib, daha da güclənməsi üçün təhsilin çox böyük önəmi var.

Amma diasporumuz heç də yalnız Şimaldan gedən soydaşlarımızdan ibarət deyil. Cənubi Azərbaycandan, müxtəlif məqsədlərlə qürbətə üz tutan azərbaycanlıları orada bir məqsəd birləşdirir. Vahid, qüdrətli, bölünməz Azərbaycan naminə xidmət etmək. Burada cənub, şimal söhbəti heç bir önəm daşımır. Cənubi Azərbaycandan olan soydaşlarımızın hüquqları ilə Dağlıq Qarabağ, erməni yalanlarına qarşı mübarizədə bir-birindən ayrılmır.

Bu dəfə söhbət açacağım müsahibim, əslən Cənubi Azərbaycanın Səbistan bölgəsindən (Təbrizin 25 km-də yerləşir) olan Sevda Azərdir. O, dünyaya Tehrandə göz açıb. Ziyalı ailəsində böyüdüüyü üçün təhsilə marağı uşaqlıq çağlarından yaranıb. Çəkdiyi zəhmətin müqabilində Tehran Universitetinin fransız dili fakültəsinə daxil olur. Universiteti əla qiymətlərlə bitirdiyindən və fransız dilini mükəmməl bildiyindən Fransada təhsilini davam etdirmək hüququnu qazanır. Parisdə əvvəlcə magistraturanı uğurla bitirib, doktoranturaya daxil olur. Amma Sevda xanım burada yalnız təhsil almaqla kifayətlənmir. Azərbaycan həqiqətlərini yaşadığı cəmiyyətin ictimaiyyətinə çatdırmaq üçün geniş fəaliyyətə başlayır.

Onun tez-tez İrana gedib-gəldiyini, ailəsinin orada yaşamasını nəzərə alaraq, Cənubi Azərbaycanla bağlı hər hansı sual soruşmadıq. Həmsöhbətim özü etiraf etdi ki, bu, ona hansısa problem yarada bilər. Bu baxımdan şəklinin də qəzetdə verilməsini istəmədi. Heç biz də təkid etmədik və söhbətimizi Şimali Azərbaycan üzərində qurduq. Onun fikirlərinin sizlər üçün də maraqlı olacağını düşünüb, müsahibəni olduğu kimi diqqətinizə çatdırırıq.

- Azərbaycan diasporu ilə əlaqələriniz nə zamandan yaranıb? Və burada fəaliyyətiniz nədən ibarətdir?

- Təxminən Fransaya gələndən iki-üç il sonra burada yaşayan soydaşlarımızla geniş əlaqəm yaranıb. Bütün azərbaycanlılar zəncirvari şəkildə bir-birləri ilə bağlıdır. Hər hansı toplantı, tədbir olsa dərhal xəbər tutub, iştirak edirik. Buradakı diasporla çox sıx əlaqələrim var. Mütəmadi olaraq müxtəlif səpkili tədbirlər, aksiyalar, konsertlər gerçəkləşdirilir. Təbii ki, bütün bunlar Azərbaycanın tanınılıb, təbliğ olunması üçün baş verir. Keçən il Xocalı soyqırımına həsr olunmuş irimiqyaslı tədbir gerçəkləşdirdik. Keçirilən aksiyalarla bərabər, həm azərbaycanlıların, həm də fransızların imzasını toplayıb, Parlamentə göndərdik ki, əsrin ən dəhşətli faciəsini soyqırım kimi tanıсынlar. Təbii ki, bu cür aksiyalar mütəmadi olaraq keçirilməlidir ki, effektiv nəticəsi olsun. Düşünürəm ki, gələcəkdə haqq, ədalət öz yerini tapacaq. Hər şeyə zaman və yorulmaz fəaliyyət lazımdır.

Keçən il YUNESKO-nun qərargahında həm də Novruz bayramı qeyd olundu. Çox şadam ki, mənə də bura dəvət etmişdilər. Fikrimcə, bu kimi yığıncaqlar ölkəmizin tanıtılmasında mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Çünki ora Fransanın nüfuzlu şəxsləri də dəvət olunur. Tariximiz, adət-ənənələrimiz, mətbəximiz, mədəniyyətimiz barədə geniş məlumat əldə edirlər.

Bundan başqa, universitetdə münasibətdə olduğum tələbələrə, müəllimlərə Dağlıq Qarabağ münaqişəsi, erməni vəhşiliyi ilə bağlı mütəmadi məlumatlar verirəm. Bununla belə gördüyüm işləri o qədər də yetərli hesab etmirəm. Çünki məsələ heç də məlumatlarla bitmir. Burada demək olar ki, dünyanın əksər yerlərindən tələbə var. Hər kəsin Azərbaycan haqqında düşünməsi qeyri-mümkündür. Bu baxımdan fikrimcə, daha ciddi işlər görülməlidir. Adi tələbənin imkanlarının məhdud olduğunu desəm, yəqin ki, yeni bir şey kəşf etməyəm. Məsələn burada daimi toplaşmağımız üçün yerimiz yoxdur. Halbuki bu olsaydı, dostlarımızı dəvət edib, ölkəmiz haqqında daha dolğun məlumat verər, onları nə iləsə cəlb edərdik. Məsələn üçün, Azərbaycan musiqisinin özəlliyi, xalçalarımızın qeyri-adiliyini və s kimi şeyləri göstərməklə onları cəlb etmək olardı. Təbii ki, söhbət universitetdən gedir. Diasporumuzun imkanları nəyə qadirdir, bu tamam başqa məsələdir. Burada tələbələr hansısa ölkənin maraqlarına xidmət edən, siyasi təşkilatlara meyl göstərmirlər. Universitet daxilində mədəniyyətlə bağlı hansısa imkanlar yaradılmalıdır ki, ölkəmizlə bağlı əməli işlər görə bilək.

-Fransada Azərbaycanın nüfuzu nə dərəcədə güclüdür? Erməni diasporu ilə müqayisədə çatışmayan cəhətlərimiz varmı?

-Əvvəlcə qeyd edim ki, Fransada Azərbaycanı demək olar ki, tanıyırlar və ya çox az adamın cüzi məlumatları var. Bunun da obyektiv və subyektiv səbəbləri var. Birincisi, burada azərbaycanlılar say etibarını ilə çox deyillər. Olanlar da cəmiyyətdə tanınmış adamlar hesab olunmur.

Bizdən asılı olan səbəblərə gəldikdə, bayaq da qeyd etdiyim kimi, burada Azərbaycanın Mədəniyyət Mərkəzinin açılmasına çox böyük ehtiyac var. Fransa cəmiyyəti musiqini, ədəbiyyatı çox sevir. Yalnız bu sahədə özünü təsdiq edənlər, burada xalqını tanıda bilər. Fransada erməniləri güclü edən nədir? Yalnız Şarl Aznavor. Bu insan harada olsa, ilk sözü, "mən erməniyəm" olur. Və onun burada kifayət qədər nüfuzunun, pərəstişkarlarının olduğunu nəzərə alsaq, ermənilərin daha güclü olduğunu deyə bilərik. Bəs Azərbaycan xalqının bu cür istedadları yoxdurmu? Təbii ki, var. Bizdə yüzlərlə, minlərlə Şarl kimilərinə dərs deyəcək professional müğənnilərimiz, sənətkarlarımız var. Amma onları özümüzədən başqa heç kim tanımır. Məhz bunun aradan qaldırılması üçün mədəniyyət mərkəzinin açılmasına çox böyük ehtiyac var. Və bu işdə Azərbaycan dövlətinin, hökumətinin üzərinə çox böyük işlər düşür. Şəxsiyyətlər yetişdirmək məsələnin sadəcə başlanğıcıdır. Bunu dünyaya təqdim, təbliğ etmək daha vacibdir.

Azərbaycanlılar səviyyəyə həmişə yüksəkdə dayanıblar. Erməni gənclərini bizimkilərlə müqayisə etmək belə mümkün deyil. Amma Fransada hara baxsan onları görürsən. Vəkil, həkim, hüquqşünas, bir sözlə hər yerdə onlar var. Bəs biz niyə bu cür yerlərdə təmsil olunmuruq? Hesab edirəm ki, bu barədə ciddi düşünmək lazımdır. Unutmaq olmaz ki, dünyada kimin haqlı, ədalətli olmasını, yalnız xalqı təmsil edənlərin səslərinin hansı səviyyədə eşidilməsi həll edir. Səsimizin eşidilməsi isə, özümüzədən asılıdır.

- Sizcə, Azərbaycan diasporunun daha da güclü olmamasına səbəb budur?

- Mən Azərbaycan diasporunun zəif olduğunu düşünürəm. Dövlətimizdə qeyd olunan bütün tədbirlər demək olar ki, burada da, yüksək səviyyədə qeyd olunur. Bundan başqa “erməni soyqırımının” ifşa olunması üçün ciddi addımlar atılır. Yəni erməni diasporu hansısa tədbir keçirmək istəsə, buna adekvat addımlar atılır. Burada təhsil alan azərbaycanlı tələbələr də bu işdə aktiv iştirak edirlər. Amma dediyim kimi, Fransada insanları daha çox mədəniyyət, musiqi maraqlandırır. Doğrudur, Azərbaycan diasporu imkan düşdükcə konsertlər təşkil edir, Azərbaycan sənətçilərinin iştirakına imkanlar yaradır. Amma bir azərbaycanlı tələbə kimi bunu yetərli hesab etmirəm. Məsələn Qarabağla bağlı Fransada indiyə kimi film göstərilməyib. Düşünürəm ki, Azərbaycan bu sahəyə vəsait ayırmalıdır. Kino insanlara daha tez təsir edir. Gərək ilk öncə məsələnin nə yerdə olduğunu anladaq ki, sonradan təbliğatımız da effektiv olsun.

-Bir qədər də Azərbaycan haqqında danışaq. Son illər ölkəmizdə nələri müşahidə etmişiniz? Sizi narazı salan hansısa məqamlar varmı?

-Məncə, hər kəs öz doğma vətəninə kənardan baxanda həmişə müsbət şeylər axtarır. Bu çox normaldır. Mən Azərbaycanı, xüsusən Bakını çox sevirəm. Hətta orada heç bir tikinti işləri getməsə də, şəhər olduğu kimi qalsa da, oralar mənə çox əzizdir. Doğrudur, Şimali Azərbaycanda o qədər də çox olmamışam. Həyatım daha çox Cənubla bağlı olub. Amma inanın ki, tanıdığım hər bir azərbaycanlıdan, böyüklərdən, “Bakı hər zaman arxamızdadır” sözünü eşitmişəm. Bu istər-istəməz adamın psixologiyasına təsir edir. Əmin olursan ki, sənin arxanda, gerçəkdən də, güclü bir dövlət var və o sənindir.

Azərbaycanda müşahidə etdiklərimə gəlicə, ölkəmiz, gerçəkdən də çox inkişaf edib. Bakıya ilk dəfə iki il bundan əvvəl getmişdim. Bu da sırf təsadüf nəticəsində oldu. İnternetdə danışdığım bir azərbaycanlı məni Bakıya dəvət etdi. Tam səmimi deyim ki, gələndə eşitdiklərimdən daha gözəl bir şəhərlə qarşılaşdım. Yollar, parklar, körpülər, Dənizkənarı park, aramla işləyən neft quyuları, bir sözlə hər şey Bakımıza çox yaraşır. Demək olar ki, şəhərin hər yerini gəzdim və doymadım. İndi valideynlərim də gəlmək istəyir. İnşallah qismət olsa, ailəlikcə gələcəyik.

Mənim Cənubdan olduğumu bilib, o qədər mehribanlıq, qonaqpərvərlik etdilər ki, bunu sözlə ifadə etmək mümkün deyil. Bundan başqa, Bakıya gəlməmiş Azərbaycan dilində yaxşı oxuya bilmirdim. Çoxlu kitablar aldım və indi ən çətin dillə yazılan kitabı belə asanlıqla oxuyuram. Gələcək həyatımı da Bakı ilə bağlamaq istərdim. Əgər qismət olsa, Bakıdakı universitetlərin birində çalışmaq, öyrəndiklərimi öz vətənimdə tətbiq etmək arzusundayam. Qısa, Azərbaycan mənim varlığımıdır.

Məni Bakı ilə bağlı narahat edəcək elə bir məqam yoxdur. Hər şey superdi. Narahat olduğum məqam İrandakı qardaşlarımızın Şimala az səfər etmələridir. Əksinə, hər hansı konsert olanda, bilet alıb Ermənistanı gedirlər. Təbii ki, bir azərbaycanlı kimi bu, məni çox ağrıdır. Fikrimcə, Bakı hər zaman lider olmalıdır. Ən möhtəşəm konsertlər, idman yarışları məhz burada keçirilməlidir ki, hər kəs Bakıya gəlsin. Bu, şəhərimizin turizmi üçün də çox əhəmiyyətlidir.

Konkret Fransada Azərbaycandan hər kəsin danışdığı, Bakı barədə müzakirələr aparmasına gəlicə, bu “Avroviziya” mahnı müsabiqəsindəki qalibiyyətimizdən sonra oldu. Fransalı dostlarım məhz bundan sonra

şəhərimizin necə olması ilə bağlı suallar verdilər. İnanıram ki, ən çox izlənən müsabiqələrdə, yarışlarda qalibyyətimiz bundan sonra da davam edəcək və hər kəs ölkəmizlə maraqlanacaq.

Paritet.-2011.-8-10 oktyabr.-№107.-S.10.

“Litvada Azərbaycan mədəniyyətini təbliğ edirik”

Nigar

Son zamanlar Litvadakı diasporumuz tərəfindən ölkəmizin tanınması istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər daha da genişlənir. Burada Litvada təhsil alan azərbaycanlı tələbələrin fəaliyyətini xüsusi qeyd etmək olar. Müsahibimiz Litvadakı azərbaycanlı tələbələrin təşəbbüs qrupunun rəhbəri, “Odlar Yurdu” təşkilatının Litva üzrə nümayəndəsi, hazırda Litvanın Kaunas şəhərində yerləşən Vitautas Maqnus Universitetinin “Siyasi elmlər və diplomatiya” ixtisası üzrə magistratura pilləsində təhsil alan Samir Musayev diasporumuzun fəaliyyəti, xüsusilə də mədəniyyətimizin təbliği ilə bağlı təşkil olunan tədbirlərdən danışdı:

Mən 1986-cı il Zəngilan şəhərində anadan olmuşam. 2005-ci ildə orta məktəbi bitirib yüksək balla Prezident yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının Beynəlxalq münasibətlər fakültəsinə daxil olmuşam. 2010-cu ildə xidmətimi başa vurduqdan sonra ali təhsilimi xaricdə davam etdirmək üçün Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyası tərəfindən elan olunmuş müsabiqəyə qoşuldum. Akademiyada təhsil aldığım müddətdə əsas məqsədim bakalavri uğurlu başa vurub, magistratura pilləsini Avropanın təhsil ocaqlarından birində davam etdirmək idi. Litvada təhsillə bağlı elanla qarşılaşdım və şərtləri mənə uyğun olduğundan oranı seçdim və uğur qazandım. Bizim könüllülər ordusu Litvanın müxtəlif şəhərlərində təhsil alan azərbaycanlı tələbələrdir. Bu ölkədə təhsil alan azərbaycanlı tələbələr öncə YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri, millət vəkili, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevaya minnətdar olmalıdır. Çünki mən və digər azərbaycanlı tələbələr bu ölkədə təhsilimizi 2010-cu il iyul ayının 12-də Heydər Əliyev Fondu ilə Litvanın Azərbaycandakı səfirliyi arasında humanitar sahədə əməkdaşlığa dair imzalanmış Anlaşma Memorandumu çərçivəsində həyata keçiririk. Memoranduma əsasən 20 nəfərə yaxın tələbə Litvanın müxtəlif universitetlərində müxtəlif sahələrdə təhsil alırlar. Tələbələrimiz ulu öndərimizin adını daşıyan bir qurum tərəfindən göndərildiyindən, fərqli şəhərlərdə olmalarına baxmayaraq, daim məsuliyyət hiss edirik, hər zaman dövlət və milli maraqlarımız üçün bir aradayıq. Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, təşkil edilən tədbirlərin hamısına tələbələrimiz könüllü sürətdə qoşulurlar. Buna görə də təşkil etdiyimiz tədbirlərin nəticəsi bizi və dostlarımızı çox sevindirir. Bir gənc kimi onu deyə bilərəm ki, həyatda əsas məqsədim vətənimə və xalqıma layiqli bir övlad, vətəndaş olmaqdır. Strategiya və hədəflərim də elə bu məramımdan doğur. Ölkə xaricinə çıxandan sonra da ictimai həyatda, gənclər sektorunda aktiv bir vətəndaş olmağa çalışmışam. Ümid edirəm ki, az da olsa buna nail ola bilmişəm. Aktivliyimin də əsas prinsipi ölkəmizə, dövlətimizə və xalqımıza xidmət etməkdir. Bu prinsipə malik olan gənclərimizi görəndə, sözün əsl mənasında sevincimin həddi-hüdudu olmur. Çünki düşünürəm ki, gənclər böyük kütlə olduğundan bu yolla ölkəmizi dünyanın hər bir yerində lazımınca təmsil edə bilərik.

- Gənc diaspor nümayəndələri olaraq oradakı yaşlı nəsil diaspor nümayəndələrinin təcrübələrindən bəhrələnmə bilirsinizmi?

- Litva sovet ölkəsi olduğundan uzun müddətdir bu ölkədə məskunlaşan həmyerlilərimiz kifayət qədərdir. Onların da ölkəmizin tanınması sahəsində əməkləri var. Biz gənc nəslin təmsilçiləri olduğumuzdan, ölkəmizin tanınması, diaspor sahəsində fəaliyyətimiz daha çox gənclər, tələbələr arasında üstünlük təşkil edir. Yaşlı nəsil diaspor nümayəndələri isə daha çox yaşlı nəsil arasında öz fəaliyyətlərini həyata keçirirlər. Əminəm ki, bu yolla həm gənclər, həm də yaşlı nəsil ölkəmiz haqqında informasiya əldə etmiş olur və sonda uğurlu nəticə əldə etmiş olarıq.

- Azərbaycanı Avropada, xüsusən Litvada tanımaq üçün xüsusilə də mədəniyyətimizin təbliği istiqamətində hansı həyata keçirirsiniz?

- İndiyə qədər keçirdiyimiz tədbirlər, layihələr uğurla nəticələnib və buna bir vətəndaş kimi çox sevinirəm. İlk tədbirimiz cari ildə, fevral ayının 6-da "Azərbaycan Mədəniyyət Gecəsi" adlı tədbir oldu. 60 nəfərdən çox yerli və xarici tələbənin qatıldığı tədbir izləyicilər arasında böyük marağa səbəb oldu. Himnimizin səslənməsi ilə başlanan tədbir tariximizi, mədəniyyətimizi, mətbəximizi özündə əks etdirən çıxış və videoçarxlarla izləyicilərin nəzərinə çatdırıldı. Sonda azəri tələbələrinin milli rəqsi, həmçinin, hazırladıqları milli yeməklərimiz xarici tələbələrə sözlü əsl mənasında heyratə gətirmişdi. Sonrakı işimiz elə həmin ayda 19-cu ildönümünü andığımız, Leyla Əliyevanın rəhbərlik etdiyi "Xocalıya Ədalət" kampaniyası çərçivəsində həyata keçirdiyimiz tədbir idi. Yüz nəfərə yaxın yerli və xarici tələbənin, o cümlədən təhsil aldığımız universitetin (Vytautas Maqnus Universiteti) müəllim heyətinin qatıldığı tədbir 1 saat 30 dəqiqə davam etdi. Tədbirin girişi üçün himnimiz səsləndikdən sonra Azərbaycan tarixinə həsr olunmuş qısaca çıxış və videoçarx nümayiş etdirildi. Tədbirin əsas hissəsində Xocalı soyqırımı ilə bağlı çıxış və qısametrajlı film səsləndi. Hətta, effektiv nəticə əldə etmək üçün Azərbaycanın Litvadakı səfirliyi və "Odlar Yurdu Təşkilatının" dəstəyi ilə ingilis və Litva dillərində hazırlanan bukletlər yüksək tirajda çap edildi və tələbələr arasında paylandı. Sonda insanlar informasiya ilə təmin edildikdən sonra həqiqətən, bu hadisələrin ermənilər tərəfindən törədilməsini öz imzaları ilə təsdiq etdilər. Tədbirlərimizdən biri də sevinclə qeyd etdiyimiz Novruz bayramı idi. 120 nəfərdən çox yerli və xarici tələbənin, o cümlədən professor heyətinin iştirak etdiyi tədbir Novruz adətlərinə həsr olunmuş videoçarxla başladı. Gələn qonaqları salamladıqdan sonra tələbələrimiz xarici tələbələr arasında adətə uyğun olaraq oyunlar təşkil etdi və qaliblərə hədiyyələr təqdim olundu. Sonra tələbə xanımlarımızın hazırladığı milli xörəklər, şəkərbura, paxlava və qoğal qonaqlarımızı sözlü əsl mənasında heyratə gətirdi. Tədbirimiz tonqal ətrafında adətlərimizin nümayişi ilə davam etdirildi. O cümlədən, tələbələrimizin milli rəqsləri qonaqların yüksək diqqətinə səbəb oldu. Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, Azərbaycanın Litvadakı səfirliyi və "Odlar Yurdu" təşkilatının dəstəyi və təşkilatçılığı ilə keçirdiyimiz xalqımızın adətlərini, milli dəyərlərini özündə əks etdirən Novruz bayramı "Yallı rəqsi"nin nümayişi ilə sona çatdı. Aprel ayının 2-si tarixində Kaunasda beynəlxalq tələbə təşkilatının təşkil etdiyi, məqsədi ölkələrin təqdimatına yönəlmiş və 15-ə yaxın ölkənin iştirak etdiyi "Global Village" proyektində uğurla iştirak etdik. Ölkəmizi təqdim edərkən, "Sarı gəlin" mahnısını, milli rəqsimizi təqdim edərək yeganə düşmənimiz olan ermənilərin bizə necə paxıllıq hissi ilə baxdıqlarının şahidi oldum. Bu zaman, həqiqətən, azərbaycanlı olduğum üçün bir daha qürur hissi keçirdim. Ölkəmizi layiqincə təmsil etdikləri üçün və xalqımız, dövlətimiz üçün

əhəmiyyətli olan tədbirləri təşkil etməkdə bir araya gəldikləri üçün Kaunasda təhsil alan azərbaycanlı tələbələrə öz dərin minnətdarlığımı bildirirəm.

- Litvada Azərbaycanın təbliği ilə bağlı keçirilən tədbirlərin reallaşmasında hansı dəstəklər alırsınız?

- Tələbələrimiz könüllü surətdə bir araya gəldikləri üçün bu sahədə fəaliyyətimiz uğurludur və nəticələr də bizi, dostlarımızı sevindirir. Çünki belə bir prinsip var ki, bir işə könüllü, ürəkdən yanaşdınsa o işin uğurlu nəticəsini gözləməyə dəyər. Bu işləri həyata keçirmək içimdən doğan vətənpərvərlik hissindən stimullaşdırılmağı, o cümlədən tələbə dostlarımla könüllü surətdə mənə dəstək olmaları bunu mənə deməyə imkan verir. Əməkdaşlıq etdiyimiz "Odlar Yurdu" təşkilatı bizim bu sahədəki fəaliyyətimizə yüksək dəyər verir və hər zaman bizə hər sahədə dəstək göstərirlər. Biz tələbələr də öz fəaliyyətini dövlətimizə və xalqımıza həsr edən həmin təşkilatla əməkdaşlıq etməkdə çox maraqlıyıq və bir vətəndaş kimi işlərinə yüksək dəyər veririk. Yaranmış şəraitdən istifadə edib, "Odlar Yurdu" təşkilatının rəhbərliyinə, hər bir üzvünə təşəkkür edirəm və işlərində uğurlar arzulayıram. Səfirlik bir ölkənin digər ölkədə akreditə olunmuş daimi diplomatik nümayəndəliyi olmaqla yanaşı, sözün əsl mənasında həmin ölkədə yaşayan həmvətənlər üçün bir güvənc, ümid yeridir. Azərbaycanın Litvadakı səfirliyi də bu amalla fəaliyyət göstərir. İndiyə qədər biz tələbələr heç bir problemlə qarşılaşmamışıq, amma hər hansı problemlə üzləşərsə Litvadakı səfirliyimizin bizə dəstək olacağına tam əminəm. Çünki biz tələbələr tərəfindən planlaşdırılan hər bir tədbirə səfirlik səviyyəsində yüksək qiymət verilməsi, həm təşkilatçılıq tərəfdən, həm maliyyə tərəfdən dəstək göstərmələri mənə səsləndirilən suala əminliklə cavab verməyə imkan yaradır. Yeri gəlmişkən, fürsətdən istifadə edib Azərbaycanın Litvadakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Nairə xanım Şahtaxtinskayaya və onun rəhbərlik etdiyi kollektivin hər bir üzvünə öz adımdan, Litvada təhsil alan tələbələrimiz adından dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Biz Azərbaycan gəncləri olaraq bundan sonra da fəaliyyətimizi daha da genişləndirəcəkdir, Azərbaycan reallıqlarının çatdırılmasında, mədəniyyətinin təbliğində əlimizdən gələni edəcəyik.

Paritet.-2011.-11-12 oktyabr.-№108.-S.9.

“Dünya azərbaycanlılarının birləşdirilməsi üçün “Virtual Azərbaycan” yaradılmalıdır”

Vüqar Əliyev: Azərbaycançılıq məfkurəsinin yayılmasına, dünya azərbaycanlılarının bu ideya ətrafında birləşməsinə, azərbaycanlı diasporunun fəaliyyətinə bir informasiya bazası olaraq töhfə verməyə çalışırıq

Asif Nərimanlı

Dünya reallıqlarına nəzər yetirdikdə, internetin, virtual aləmin bütün sahələrdə effekti özünü göstərir. Artıq bir çox dövlətlər internetin köməyi ilə virtual aləmdən istifadə edərək öz təbliğatlarını aparırlar. Azərbaycanda da bu istiqamətdə dövlət səviyyəsində işlər aparılmaqdadır. Diaspor quruculuğunu prioritet məqsədlərdən hesab edən Azərbaycan xaricdə məskunlaşan soydaşlarımıza virtual olaraq da öz dəstəyini göstərir. Bu məqsədlə “Virtual Azərbaycan”ın yaradılması qarşıya məqsəd qoyulub. Çünki dünya üzrə səpələnən 50 milyon azərbaycanlını məkan və zaman baxımından bir araya gətirmək real deyil. Bu insanları birləşdirə biləcək yalnız bir məkan var ki, o da virtual Azərbaycanın yaradılmasıdır. Bunun üçünsə internet resurslarının yaradılması vacib amillərdəndir. Azərbaycanın təbliğinə, diaspor təşkilatlarımızın fəaliyyətinə virtual dəstək olan belə resursların hazırlanmasında ölkədə fəaliyyət göstərən qeyri-hökumət təşkilatları yaxından iştirak edir. Belə təşkilatlardan biri Effektiv Təşəbbüslər Mərkəzidir. 2005-ci ildə yaradılan Mərkəzin əsas məqsədi ölkədə mütərəqqi dünya dəyərlərinin, demokratiya ideyaları və şəffaflyq prinsiplərinin öyrənilməsi və təbliği, Azərbaycan həqiqətlərinin, Azərbaycan xalqının milli-mənəvi zənginliyinin, azərbaycançılıq ideyasının yayılması, Azərbaycanın dünya birliyinə inteqrasiyası prosesinə töhfə verməkdir. Təşkilat bu istiqamətlər üzrə təşəbbüs və təkliflərin irəli sürülməsi, cəmiyyətdə aktuallyq kəsb edən mövzularda mətbuatda analitik, maarifləndirici yazıların dərc edilməsi, sorğuların keçirilməsi, konfrans və müzakirələrin təşkili, xaricdəki azərbaycanlı diaspor təşkilatları, QHT-lərlə əlaqələrin yaradılması işini həyata keçirir. O cümlədən, Ermənistanın Azərbaycana qarşı işğalçılıq siyasətinin, tarixi saxtakarlıq kampaniyasının ifşası, Azərbaycan xalqının tolerant, mədəniyyətlərə dialoq tərəfdarı olduğunun dünyaya çatdırılmasında fəal iştirak edir. Mərkəz 2008-ci ildən etibarən, QHT-lərə Dövlət Dəstəyi Şurasının maliyyə yardımı ilə “Milli eyniyyətdən qlobal dünyaya pəncərə: tədqiqat və təbliğat platformu” layihəsini həyata keçirir. Layihənin əsas məqsədi Azərbaycanın dünya birliyinə inteqrasiyası kontekstində azərbaycançılıq ideologiyasının, ölkəmizdəki tolerantlyq mühitinin, Azərbaycan mədəniyyətinin, tarixinin tədqiq və təbliği üçün əyani vəsaitlərin, informasiya resurslarının hazırlanması və yayılmasıdır.

2009-cu ildə layihə çərçivəsində azerbaycanli.org saytı fəaliyyətə başlayıb. Saytda Qarabağ həqiqətləri və Azərbaycan haqqında geniş məlumat verilib. Diaspor bölməsinin də fəaliyyət göstərdiyi saytda xəbərlər onlayn olaraq yenilənir. Bu barədə “Paritet”ə danışan layihə rəhbəri Vüqar Əliyev bildirib ki, çağdaş dünyadakı qlobal inteqrasiya prosesində hər bir ölkə üçün güclü və birləşdirici milli ideyanın mövcudluğu mühüm məsələ olduğu üçün, Azərbaycanın dünya birliyinə inteqrasiyasının təməl sütunlarından birini azərbaycançılıq ideyası təşkil edir: “Təşkilatımız da bu ideyanı əsas götürərək sözügedən layihəni həyata keçirir. 2008-ci ildən həyata keçirilən bu

layihə çərçivəsində həmin il “Azərbaycan tarixi günbəgün” adlı kitab-təqvim hazırlanaraq nəşr edilib. Kitab Azərbaycanın qədim dövrdən bu günədək keçdiyi dövlətçilik tarixi, ictimai-siyasi, mədəni həyatının önəmli hadisələri, şəxsiyyətləri haqqında yığcam bilgiləri əhatə edir. Kitab kitabxanalara, təhsil müəssisələrinə, QHT-lərə, kütləvi informasiya vasitələrinə, həmçinin xaricdəki azərbaycanlı diaspor təşkilatlarına hədiyyə edilib”.

Sayt haqqında da danışan V. Əliyev qeyd edib ki, üç dildə informasiya-resurs portalı kimi nəzərdə tutulan saytın hazırda Azərbaycan və rus versiyaları aktiv şəkildə fəaliyyət göstərir, mütəmadi yenilənir və məlumat bazası zənginləşdirilir. Saytın ingilis dilində versiyasının isə pilot rejimində işə salındığını, informasiya bazasının qismən yaradıldığını, lakin maliyyə və buna bağlı olaraq saytı ingilis dilində işlədəcək mütəxəssisin çatışmazlığı üzündən hələlik aktiv fəaliyyət göstərmədiyini deyən layihə rəhbəri bildirib ki, sayt Azərbaycanın tarixi, bugünü, siyasi, mədəni inkişafı, ölkəmizin dünyada yeri, Qarabağ problemi, azərbaycanlı diasporu və s. mövzularda məlumatları, təhlili yazıları, elektron resursları özündə birləşdirir: “Sayt vasitəsilə Azərbaycanın tarixinin, mədəniyyətinin təbliği ilə yanaşı, azərbaycançılıq məfkurəsinin yayılmasına, dünya azərbaycanlılarının bu ideya ətrafında birləşməsinə, azərbaycanlı diasporunun fəaliyyətinə bir informasiya bazası olaraq töhfə verməyə çalışırıq. Azərbaycan xalqının böyük tarixi, zəngin mədəniyyəti var. Bu milli-mənəvi zənginliyin dünyaya layiqincə təqdim olunması nəticə etibarilə ölkəmizin təbliğinə, beynəlxalq nüfuzunun yüksəlməsinə xidmət edir. Azərbaycanda bu istiqamətdə dövlət tərəfindən mühüm işlər görülür. Bununla yanaşı, bu işdə vətəndaş cəmiyyəti institutlarının, qeyri-hökumət təşkilatlarının da üzərinə böyük məsuliyyət düşür”.

Prezident İlham Əliyev bununla bağlı deyib: “Azərbaycan dünya birliyinin dəyərli üzvünə çevrilib. Biz öz təbliğat işimizi daha da səmərəli qurmalıyıq. Bu işləri informasiya-kommunikasiya texnologiyaları, internet vasitəsilə daha fəal şəkildə görmək lazımdır. Biz gərək bu fəaliyyəti birgə aparaq”. Dövlət başçısının sözlərini xatırladan V. Əliyev qeyd edib ki, biz də bu mühüm müddəalar kontekstində öz işimizi qurmağa səy göstəririk. Diqqətə çatdırıb ki, ötən müddətdə saytda “Azərbaycanın dünya birliyinə inteqrasiyası: tarix və mədəni irsin təbliği” mövzusunda yeni elektron resursların, “Tariximiz”, “Azərbaycançılıq”, “Bizim təqvim” və digər bölmələrin yaradılması da bu məqsədə xidmət edir.

Qloballaşan dünyada dövlətlərin beynəlxalq səviyyədə qazandığı nailiyyətlər bir sıra meyarlarla yanaşı, həm də onun xaricdə formalaşdırdığı diasporun potensial imkanları ilə ölçüldüyünü vurğulayan V. Əliyev Azərbaycan dövlətinin də bu reallıqdan çıxış edərək müxtəlif səbəblərdən xarici dövlətlərdə yaşamağa məhkum olmuş soydaşlarımızın Ana Vətənlə əlaqələrini genişləndirmək, onların milli-mənəvi birliyinə nail olmaq üçün ardıcıl tədbirlər həyata keçirdiyini deyib. Onun sözlərinə görə, bu baxımdan qlobal informasiya cəmiyyətinin təzahürü kimi meydana çıxan virtual dünyanın tərkib hissəsi olan “Virtual Azərbaycan”ın formalaşdırılması və inkişaf etdirilməsi xüsusi önəm kəsb edir: “Müasir informasiya əsrində dünya azərbaycanlılarının vahid məram və məqsədlər ətrafında konsolidasiyası məhz virtual dünyanın yeni reallıqlarının nəzərə alınması yolu ilə effektiv nəticə verə bilər. Deməli, dünya azərbaycanlılarının birləşdirilməsi yolunda ən mühüm addım da məhz “Virtual Azərbaycan”ın yaradılmasıdır. “Virtual Azərbaycan”ın yaradılması isə özündə bu işə töhfə verən elektron resursların, sayt və portalların, başqa sözlə, elektron və ya virtual diasporların yaradılmasını ehtiva edir: “Bu nöqtəyi-nəzərdən bizim saytı da elektron diaspor və ya “Virtual Azərbaycan” ideyasına xidmət edən informasiya

mənbəyi saymaq olar. Çünki saytımızda dünya azərbaycanlılarını maraqlandıracaq, onlara Azərbaycanla bağlı çeşidli mövzularda (tarix, mədəniyyət, ədəbiyyat, Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə yeri, Qarabağ həqiqətləri və s.) informasiya dəstəyi ola biləcək məlumatlar, elektron resurslar var. Buna misal olaraq, Azərbaycanda ilk dəfə hazırlanan “tarix gündəliyi” – “Azərbaycan tarixi günbəgün” kitab-təqviminin mütəmadi olaraq yenilənən elektron variantını - “Bizim təqvim” xronoqrafını, Qarabağın tarix və ədəbiyyatına dair ayrıca elektron xronoqrafların hazırlanmasını göstərə bilərik”.

Layihə rəhbəri saytın fəaliyyətinin əsas məqsədlərindən birinin ölkəmizin işğalçı Ermənistan və erməni dairələri ilə apardığı informasiya mübarizəsinə, Qarabağa dair tarixi həqiqətlərin dünyada yayılmasına töhfə vermək olduğunu deyib. O vurğulayıb ki, bu məqsədə uyğun olaraq, saytda Azərbaycan və rus dillərində müntəzəm yenilənən xəbər, təhlil və elektron resurslarda Qarabağ mövzusu aparıcı yer tutur.

V. Əliyev qeyd edib ki, bu gün beynəlxalq birlik Qarabağ probleminin mahiyyəti, Azərbaycanın bu məsələdə tutduğu ədalətli mövqe barədə xəbərdardır, lakin görülən işlər yetərli deyil.

“Məhz buna görə, ölkə rəhbərliyi Qarabağla bağlı tarixi həqiqətlərin daha geniş miqyasda dünyaya çatdırılmasını həm dövlət, həm də qeyri-dövlət qurumlarının ümdə işi kimi daim vurğulayır. Prezident İlham Əliyev deyib: “Bu sahədə daha da ciddi işlər görməliyik. Uzaq tarixin və yaxın tarixin həqiqətlərini dünyaya çatdırmalıyıq. Bu gün yeni imkanlar mövcuddur. Bu işləri internet vasitəsilə daha da fəal şəkildə görmək lazımdır”. Bizim saytda 2010-cu ildə “Qarabağ tarixinin salnaməsi”, 2011-ci ildə isə “Qarabağ ədəbiyyatı – ensiklopedik xronoqraf” adlı xüsusi elektron topluların yaradılması da bu müddəalardan irəli gəlib. QHT-lərə Dövlət Dəstəyi Şurasının maliyyə dəstəyi ilə həyata keçirilən bu layihələr Qarabağla bağlı tarixi həqiqətlərin təbliği işinə töhfə sayıla bilər”, - deyərək layihə rəhbəri deyib.

O bildirib ki, Qarabağla bağlı xeyli sayda internet saytlarımız, elektron resurslar mövcud olsa da, apardığımız monitoring əsasında deyərək bilərik ki, onların heç birində Qarabağın tarixinin əhatəli xronologiyasına rast gəlmək mümkün deyil. Bu yöndə ilk dəfə genişmiqyaslı xronoqrafın hazırlanması işi məhz bu saytda başladığımız deyən layihə rəhbəri eyni fikri bu il saytda yaradılan “Qarabağ ədəbiyyatı” ensiklopedik xronoqrafına da aid edib.

Saytın “Qarabağ ədəbiyyatı” bölməsi haqqında danışan V. Əliyev bildirib ki, hər bir xalqın yaşadığı torpaqdakı tarixinin qədimliyini sübut edən başlıca meyarlardan biri onun yaratdığı mədəni irsdir: “Azərbaycan xalqının zəngin mədəniyyətinin mühüm bir qolunu Vətənimizin ayrılmaz hissəsi olan Qarabağda şair, yazıçı və mütəfəkkirlərimizin tarixən yaratdığı ədəbi irs təşkil edir. Qarabağda Azərbaycan tarixini saxtalaşdırmağa çalışan ermənilər işğal etdikləri ərazilərdə mədəniyyət abidələrimizi məhv ediblər. Bu torpağın yetirdiyi ədiblərin əsərləri isə yaşamaqdadır. Ermənilərin bu əsərləri qəsb etməsi mümkün deyil. Odur ki, Qarabağ torpağının mütəfəkkir və ədiblərinin həyat və yaradıcılığının təbliği, dünyaya çatdırılması müstəsna əhəmiyyət kəsb edir”. Onun sözlərinə görə, saytda “Qarabağ ədəbiyyatı” ensiklopedik xronoqrafı da bu informasiyaların dünyaya çatdırılması məqsədilə yaradılıb.

Bu günə kimi gördükləri işlərin uğurlu olduğunu deyən layihə rəhbəri qarşıda görəcəkləri işlərdən də danışib. O bildirib ki, bundan sonra həyata keçiriləcək işlər də bu sahədə mövcud təcrübəyə əsaslanacaq.

“İndiyədək gördüyümüz bütün işlər, o cümlədən saytda yaradılan yeni bölmələr, elektron toplular layihənin ümumi məqsədinə xidmət etməklə yanaşı, mövzu və mahiyyət baxımından bir-birini tamamlayıb. Gələcəkdə saytda Azərbaycanın mədəni irsi, Qarabağ mövzusunda yeni elektron topluların yaradılması, eyni zamanda, saytın xarici dillərdə məlumat bazasının zənginləşdirilməsi, konkret olaraq “Bizim təqvim”, “Qarabağ tarixi”, “Qarabağ ədəbiyyatı” xronoqraflarının rus və ingilis dilində versiyalarının hazırlanması nəzərdə tutulur”, - deyə o diqqətə çatdırıb.

V. Əliyev hesab edir ki, Azərbaycanın təbliğinə, zəngin tarixi, mədəni irsi, tolerant cəmiyyəti, sülhsevər xalqı olan ölkə kimi dünyada daha geniş tanınmasına xidmət edən hər bir iş təqdir olunmalıdır: “Bizim sayt da bu məramla yaradılıb və fəaliyyət göstərir. Sayta hər gün 200-dən çox ziyarətçi daxil olur və onların önəmli bir qismini xaricdə yaşayan soydaşlarımız, Azərbaycanla maraqlanan əcnəbilər təşkil edir”. Onun sözlərinə görə, sabit oxucu marağı görülən işin müsbət nəticəsinə ən bariz nümunədir.

Paritet.-2011.-15-17 oktyabr.-№110.-S.10.

Diasporumuz dövlət müstəqilliyini təmtəraqla qeyd edir

Dünyanın bir çox şəhərlərində bununla bağlı tədbirlər keçirilir

Məhəmməd Tağıyev

Dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan azərbaycanlılar dövlət müstəqilliyimizin bərpasının 20-ci ildönümünü qeyd edirlər. Rusiya Federasiyasının Moskva, Sankt-Peterburq və digər şəhərlərində Ümumrusiya Azərbaycanlıları Konqresi, Heydər Əliyev Fondunun Rusiya nümayəndəliyi və Rusiyanın Azərbaycanlı Gənclər Təşkilatının təşkilatçılığı bir sıra tədbirlər keçirilir. Müstəqillik gününə həsr olunmuş tədbirlər postsovet məkanının digər ölkələrində - Gürcüstan, Ukrayna, Belarusiya, Latviya, Litva, Estoniya, Qazaxıstan, Özbəkistan və Qırğızıstanda yaşayan azərbaycanlılar tərəfindən də qeyd olunur. Latviyada fəaliyyət göstərən “Ocaq” Mədəniyyət Mərkəzi Diasporla İş üzrə dövlət Komitəsinin (DİDK) dəstəyi ilə 14 oktyabr tarixində Riqa şəhərində “Azərbaycan beynəlxalq münasibətlər sistemində” mövzusunda konfrans keçirilib, həmçinin müstəqilliyimizin bərpasının 20-ci ildönümünə həsr olunmuş sərginin açılışı olub.

Oktyabrın 18-də Estoniyanın paytaxtı Tallində Estoniya-Azərbaycan parlament qrupu, Bakılılar Klubu, “Aydan” Estoniya-Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə tədbir və sərgi keçiriləcək. Tədbirdə diasporun nümayəndələri ilə yanaşı, dövlət, hökumət, parlament, diplomatik korpus və qeyri hökumət təşkilatlarının nümayəndələri iştirak edəcəklər. Eyni zamanda Estoniya parlamentində “Azərbaycan Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında rolu” mövzusunda konfrans olacaq. 20 oktyabr tarixində Litva parlamentində DİDK-in dəstəyi ilə Litva Azərbaycanlıları Cəmiyyətinin və Litva-Azərbaycan Assosiasiyasının təşkilatçılığı ilə beynəlxalq konfrans keçiriləcək. Litva parlamentinin rəhbərliyi, diplomatik korpusun nümayəndələrinin, ölkədə fəaliyyət göstərən digər milli icma nümayəndələri ilə yanaşı QHT və KİV nümayəndələrinin də iştirak edəcəyi tədbirin Litva televiziyası vasitəsilə canlı yayımı nəzərdə tutulub.

Heydər Əliyev Fondunun Rumıniya nümayəndəliyi, Rumıniyadakı səfirliyimiz və DİDK ilə birlikdə Buxarestdə müstəqillik günümüzdə həsr olunmuş konfrans keçirilib. 16 oktyabr tarixində “Macarıstan-Azərbaycan dostluq Cəmiyyəti” Azərbaycanın bu ölkədəki səfirliyi ilə birlikdə Müstəqillik gününü konfrans keçirməklə qeyd ediblər. Finlandiyanın Helsinki şəhərində Finlandiya Azərbaycanlıları Assosiasiyasının təşkilatçılığı Helsinkinin mərkəzində yerləşən Scandic Marski hotelinin böyük iclas zalında “Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusudur” adlı tədbir keçirilib. Tədbirdə Türkiyə səfirliyinin nümayəndələri, Finlandiya Türk və Finlandiya Tatar Cəmiyyətlərinin, fin xalqının nümayəndələri iştirak ediblər. Finlandiyada müstəqillik günümüzdə həsr olunmuş daha bir tədbir 23 oktyabr tarixində Helsinki şəhərində keçiriləcək.

Oktyabrın 16-da Kanadanın Ontario vilayətinin London şəhərində müstəqilliyimizin bərpasının 20-ci ildönümünə həsr olunmuş tədbir keçirilib. Azərbaycan Kanada Türk Assosiasiyasının təşkilatçılığı ilə Platts Lane Community Centre -də keçirilən tədbirdə azəri və türk diasporlarının nümayəndələri ilə yanaşı, yerli ictimaiyyətin nümayəndələri də iştirak ediblər. Bu, sadəcə kanadalıların ölkəmizə maraqlarının getdikcə artdığını təsdiqləyir.

Azərbaycan- Kanada- Türk Assosiasiyasının sədri Kəmalə Şiriyeva tədbir iştirakçılarına ölkəmizin müstəqillik tarixi, respublikanın keşməkeşli günləri, eləcə də Azərbaycanın son illər əldə etdiyi nailiyyətlər barədə məlumat verib. Tədbir çərçivəsində təşkil olunmuş Azərbaycanın mədəniyyət və incəsənət nümunələrindən ibarət sərgi qonaqların böyük marağına səbəb olub.

Daha bir möhtəşəm tədbir oktyabrın 14-də Danimarkanın paytaxtı Kopenhagen şəhərində DİDK-nin dəstəyi ilə həmin ölkədə fəaliyyət göstərən “Vətən” Cəmiyyəti tərəfindən keçirilib. Cəmiyyətin sədri Səfər Sadiqi tədbir iştirakçılarını salamladıqdan sonra, Azərbaycanın müstəqilliyi uğrunda şəhid olmuş insanların ruhu 1 dəqiqəlik sükutla yad edilib. Dövlət himnimiz səsləndikdən sonra ölkəmizin Böyük Britaniya və Danimarka Krallıqlarındakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Fəxrəddin Qurbanov Azərbaycanın apardığı sülhməramlı siyasət, 20 il ərzində respublikanın qazandığı nailiyyətlər barədə geniş məlumat verib. Tədbirdə Danimarka parlamentinin deputatı Hüseyin Arac, iqtidarda olan Sosial Demokrat Partiyasının liderlərindən biri olan Yıldız Adoğan, Türkiyə və Ukraynanın Danimarkadakı səfirliklərinin nümayəndələri, DİDK nümayəndəsi Elnur Əliyev, Britaniyadakı səfirliyimizin ikinci katibi Fərhad İsayev, türk icmasının sədri Bahadır Gülər, türkmən icmasının sədri Yurtan bəy, uyğur icmasının sədri Abdul Setdar, çeçen icmasının sədri İlyas Musayev, Danimarka ictimaiyyətinin nümayəndələri, televiziya kanallarının və mətbuat orqanlarının nümayəndələri iştirak ediblər.

Tədbir iştirakçılarına Azərbaycanın tarixi, mədəniyyəti və incəsənətini əks etdirən kitablar, broşürlər paylanıb və Azərbaycan haqqında film nümayiş etdirilib. Daha sonra Azərbaycan musiqi nömrələri səslənib.

Danimarkalı professor Karl Erik Fredeskov və politoloq Vetslav Kicilenko qonaqlar adından azərbaycanlıları müstəqilliyimizin bərpasının 20-ci ildönümü münasibətilə təbrik ediblər. Ölkəmizin tanınması və təbliği üçün bu cür tədbirlərin keçirilməsinin zəruri olduğunu vurğulamışlar.

Oktyabrın 15-də İsveçin paytaxtı Stokholmda da DİDK-nin dəstəyi ilə Azərbaycan Federasiyası- İsveç təşkilatı tərəfindən analoji tədbir keçirilib. İsveçdəki səfirimiz Rafael İbrahimovun, DİDK əməkdaşı Elnur Əliyevin, Türkiyənin bu ölkədəki səfirliyinin əməkdaşlarının, Azərbaycan və türk diasporunun nümayəndələrinin iştirak etdiyi tədbirə ümumilikdə 500-dək insan qatılıb.

Səfir Rafael İbrahimov, Azərbaycan Federasiyası - İsveç təşkilatının sədri Səttar Sevgin və digərləri çıxış edərək ölkəmizin müstəqillik əldə etdiyi 20 il ərzində keçdiyi inkişaf yolundan, əldə etdiyi nailiyyətlərdən danışdı. Rəsmi hissədən sonra tədbirin bədii hissəsi olub, qonaqlar Azərbaycandan gəlmiş mahir ifaçı Nəzakət Teymurovanın oxuduğu mahnıları heyranlıqla dinləmişlər. İsveçdə fəaliyyət göstərən “Xəzər” Azərbaycan-İsveç Dostluq cəmiyyətinin təşkilatçılığı ilə isə seminar keçirilib. Seminar çərçivəsində “Mən fəxr edirəm ki, azərbaycanlıyam” filmi nümayiş etdirilmiş, daha sonra isə tədbir vətənpərvər ruhda söylənən şerlərdən ibarət “Şərq gecəsi” davam edib. İsveçdə fəaliyyət göstərən “Qarabağ” Cəmiyyəti də Müstəqillik Günü münasibətilə müvafiq olaraq toplantı və bayram konserti keçirib.

BƏƏ-də fəaliyyət göstərən diasporumuz da şərəfli günümüzü qeyd edib. Burada keçirilən tədbirlər çərçivəsində Dubay Əmirliyinin hakim ailəsinin üzvü Şeyxə Şəmsə Həşer Əl-Məktumun idarəsində BƏƏ-də fəaliyyət göstərən “Azərbaycan” Cəmiyyətinin sədri Samir İmanovun təşəbbüsü ilə Azərbaycan guşəsi açılıb. S. İmanov respublikamızın nailiyyətlərindən danışaraq, ölkəmizdə gedən sürətli iqtisadi inkişaf, Azərbaycan

dövlətinin bölgənin ən qüdrətli dövlətlərindən birinə çevrilməsi, Azərbaycan xalqının zəngin mədəniyyəti və incəsənəti barədə məlumat verib.

S. İmanov DİDK-nin təqdim etdiyi Azərbaycanda əllə toxunmuş milli naxışlı xalçanı, Azərbaycan bayrağını, xəritəsini, “Azərbaycan - tolerantlıq məkanı”, “Erməni terroru”, Heydər Əliyev fondunun hazırladığı “Qarabağ həqiqətləri” və “Muğamın dirçəlişi” toplularını, eləcə də “Azərbaycan xalçaları” və küveytli yazıçı Adil əl-Fələhin ərəb dilində yazdığı “Heydər Əliyev və milli-mənəvi dəyərlər” kitablarını Şeyxə Şəmsə Həşer Əl-Məktumun idarəsinə hədiyyə edib.

Müstəqillik günü ilə bağlı daha möhtəşəm bir tədbir İsraildə gerçəkləşib. İsrailin şimal paytaxtı - Hayfada baş tutan tədbir də DİDK-nin dəstəyi ilə “Azİz” İsrail-Azərbaycan Beynəlxalq Assosiasiyası tərəfindən təşkil olunub. Əslən Azərbaycandan olan və hazırda İsraildə yaşayan 600-dək insanın iştirak etdiyi tədbirin keçirildiyi “Auditorium” Konqresinin foyesində Frida Yusupova tərəfindən azərbaycanlıların və dağ yəhudilərinin məişəti və xalq sənətinə həsr olunmuş geniş etnoqrafik sərgi təşkil olunub. Yerə sərilmiş xalçalar, unikal ənənəvi geyim, ayaqqabı, qab-qacaq nümunələri tamaşaçılarda səxavətli Azərbaycan torpağı haqqında xatirələrin canlanmasına səbəb olub. Azərbaycan mənşəli rəssamların divarlardan asılmış Abşeron, Quba, Qusar və respublikanın digər rayonlarından mənzərə rəsmləri qonaqların keçirdikləri nostalji hissələrini bir qədər də artırır. Tədbirdə çıxış edən İsrail parlamentinin deputatı, İsrail-Azərbaycan Parlamentlərarası qrupun sədri Robert İlatov bütün Azərbaycan xalqını müstəqillik bayramı münasibətilə təbrik edib:

“Azərbaycan xalqı müstəqillik illərinə qazandığı nailiyyətləri ilə fəxr edə bilər. Bu gün Azərbaycan Cənubi Qafqazın geosiyasi və geoiqtisadi lideridir. Azərbaycanda həmişə olmuş və indi də mövcud olan əsl milli və dini tolerantlıqla qürur duyuram. Azərbaycan və İsrail bir-birini anlayan və qiymətini bilən strateji tərəfdaşlardır, iki ölkə arasındakı ticarət dövriyyəsi isə bizim tərəfdaşlığımız və əməkdaşlığımızın güzgüsüdür”.

“Azİz” -in İdarə Heyətinin üzvü, Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin direktoru Yeganə Salman Azərbaycanın müstəqilliyinin əldə olunmasının tarixi barədə geniş məlumat verib. O, Azərbaycan dövlətçiliyinin möhkəmlənməsində diasporun xüsusi rol oynadığını qeyd edib: “Azİz”-in fəaliyyət göstərdiyi 4 il ərzində biz Azərbaycanın İsrail dövlətində təbliğ olunmasında mühüm rol oynamışıq. Bu işdə parlamentin 17-ci çağırışının deputatı, bir qədər əvvəl İsrailin Belarusiyadakı səfiri vəzifəsinə təyin olunmuş İosif Şaqalın xüsusi xidmətləri olub”. Onun sözlərinə görə, 20 illik müddətin tarixi nöqteyi-nəzərdən elə də böyük dövr olmasa da, bu qısa müddət ərzində Azərbaycan mühüm nailiyyətlər əldə edib və sürətlə inkişaf edən ölkəyə çevrilərək Cənubi Qafqazın əsl lideri olub.

Tədbirdə iştirak etmək üçün İsrailə gəlmiş Rusiya Azərbaycanlı Gənclər Təşkilatının nümayəndəsi Əşrəf Hüseynovun nitqi tədbir iştirakçılarının yaddaşlarında xüsusi iz buraxıb. Lakin “Auditorium” zalında keçirilən görüşdə ən çox alqışlanan “Azİz” -in əsasını qoyan, İsrail parlamentinin 17-ci çağırışının deputatı, əvvəllər məşhur Azərbaycan, daha sonra isə İsrail yazıçısı və jurnalisti İosif Şaqal olub. Formal olaraq İ. Şaqal “Azİz” İdarə Heyətinin sədri olmaqda davam etsə də, tədbirə toplaşanların hamısı anlayırdı ki, İsrail dövlətinin Belarusiyadakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri təyin olunduğuna görə onun assosiasiyaya rəhbərliyindən gedəcəyi

labüddür. Buna görə də İosif Şaqalın Bakı və Azərbaycana məhəbbətinə, Azərbaycan torpağına qırılmaz tellərlə bağlı olması barədə fikirləri “Azİz”-in bir çox fəalları tərəfindən vida kimi qiymətləndirilib.

Tədbirdə “Azİz” İdarə Heyətinin üzvləri Yuriy Boçarov, Rauf Ağalov və Heydər Əliyev Fonduna, Rusiya Azərbaycanlı Gənclər Təşkilatına, “Baku” jurnalına tədbir iştirakçılarının hamısına tematik materiallar təqdim etdiklərinə görə təşəkkürünü bildiren Assosiasiyanın baş direktoru Lev Spivak çıxış edib. Müstəqilliyimizin bərpasının 20-ci ildönümünə həsr olunmuş tədbirdə İsrailin Azərbaycan mənşəli incəsənət xadimləri Tomer Əliyev, Liora Safonova, Tami Davidova, Manuel İsakov, Beni Avşalumov, İfrahim Yuxayev çıxış ediblər. Tədbirdə konsertin təşkilatçısı, “Azİz”-in mədəni proqramlar üzrə rəhbəri Şaul Siman Tov tərəfindən böyük qayğı ilə seçilmiş Azərbaycan musiqisinin gözəl nümunələri səslənib və iştirakçılar heyran edib. Azərbaycan musiqisi tədbir iştirakçılarının Azərbaycan xalqının minilliklər boyu qoruyub saxladığı Azərbaycan musiqisi, mədəniyyəti və ənənələrinin nə dərəcədə zəngin olduğuna əminliyini artırıb.

Tədbirdə görkəmli müğənni, ecazkar səsə malik Azərbaycanın xalq artisti Flora Kərimovanın ifasını iştirakçılar xüsusi rəğbətlə qarşılayıblar.

Oktyabrın 15-də isə Berlində Almaniyadakı Türk-Azərbaycan Birliyinin(TAB) təşəbbüsü və təşkilatçılığı ilə müstəqilliyimizin bərpasının 20-ci ildönümü və Türkiyənin yaranmasının ildönümü, eyni zamanda, TAB-ın tanınması münasibətilə bayram ziyafəti keçirilib. Bayram tədbirindən öncə TAB-nin idarə heyəti üzvləri Almaniyanın mətbuat nümayəndələrinin iştirakı ilə mətbuat konfransı keçirərək, cəmiyyətin yaranması tarixi və məqsədləri haqqında məlumat verərək, jurnalistlərin suallarını cavablandırılıblar.

DİDK-nın dəstəyi, TAB-ın təşkilatçılığı ilə Almaniyadakı Azərbaycanlıların Koordinasiya Mərkəzi (AAKM) ilə birgə keçirilən bu tədbirdə müstəqilliyimizin bərpasının 20-ci və Türkiyənin 88-ci ildönümləri iki qardaş ölkənin ən mühüm bayramları kimi qeyd edilib.

Komitədən qəzetimizə verilən məlumata görə, tədbirdə Almaniyadakı səfirimiz Pərviz Şahbazov və Türkiyənin Berlindəki baş konsulu Mustafa Polat da iştirak ediblər. TAB sədri, Almaniya Federal parlamentinin keçmiş üzvü Haqqı Kəskin qonaqları salamlayaraq bildirib ki, Azərbaycanın ulu öndəri Heydər Əliyevin “Bir millət, iki dövlət” idealından çıxış edərək iki qardaş ölkənin bu milli bayramlarını Berlində cəmiyyət tərəfindən qeyd edilməsi qərara alınıb. H. Kəskin daha sonra TAB-ın yaradılmasının tarixi, zərurəti və məqsədləri haqqında qonaqlara məlumat verib. Onun sözlərinə görə, cəmiyyətin məqsədi “Bir millət, iki dövlət” ifadəsinin təsadüfi olmadığını işgüzar əməldə göstərməkdir. “Almaniyada çoxlu sayda dərnək, təşkilat və cəmiyyətlərin fəaliyyət göstərdiyi halda yeni bir birliyin yaradılmasına ehtiyac varmı?” ritorik sualına cavab olaraq H. Kəskin deyib ki, Türkiyə türklərinin Azərbaycana sevgisi platonik bir xarakter daşıyır. Türklərin Azərbaycan musiqisinə, mədəniyyətinə maraqlarının böyük olmasına baxmayaraq, həmin ölkəni demək olar ki, az tanıyırlar. H. Kəskin sözlərinə onu da əlavə edib ki, Azərbaycana ilk səfəri zamanı o, ölkəni özü üçün bir növ kəşf və özünü vətənidəki kimi hiss edib. Həmin səfərindən sonra onda Azərbaycanla daha yaxından tanış olmaq hissi yaranıb və bir siyasətçi kimi təbii olaraq Azərbaycanın siyasi həyatı ilə maraqlanmağa başlayıb. 20 Yanvar və Dağlıq Qarabağ müharibəsi ilə bağlı araşdırmalar apararaq, bu hadisələrin səbəblərini öyrənib və onların həlli ilə maraqlanıb. Almaniyada yaşayan türklərin bütün baş verənlər haqda demək olar ki, məlumatsız olduğunu, eləcə də Almaniya

ictimaiyyətində bu haqda tamamilə məlumat olmadığını aşkara çıxarıb. Azərbaycan səfirliyi ilə görüşlərindən sonra alman parlamentində və bir sıra siyasi qurumlarda həmin problemlərin gündəliyə çıxarılmasına və Dağlıq Qarabağ və Xocalı faciəsi ilə bağlı bir sıra qərarların qəbul edilməsinə nail olunub. O qeyd edib ki, ermənilər Azərbaycana qarşı apardıqları irticaçı siyasəti ört-basdır etmək üçün hər zaman yalançı soyqırım iddiaları ilə çıxış edərək 1915-ci ildəki hadisələri ön plana çəkirlər. Məhz 96 il əvvəl baş verənlərin soyqırım olmadığını sübut etmək və erməni siyasətinə qarşı səviyyəli şəkildə mübarizə aparmaq üçün TAB Ermənistan-Azərbaycan problemini Almaniyada ictimaiyyətində və dünyada tanıtmaya kimi mühüm bir vəzifəni qarşısına məqsəd qoyub. Birlik Atatürkün o vaxt dediyi “Azərbaycanın sevinci sevincimiz, kədəri kədərimizdir” sözlərinin ciddiliyinə fikir verməli və bu yolda lazımı işlər görməlidir.

Səfir P. Şahbazov Türkiyənin 88-ci və dövlət müstəqilliyimizin bərpasının 20-ci ildönümlərinin birlikdə qeyd edilməsinin mühüm bir hadisə olduğunu qeyd edib. H. Kəskinə Almaniyada federal parlamentində Azərbaycan həqiqətlərini tanıtmaya üçün siyasətçi kimi göstərdiyi fəaliyyətinə görə təşəkkürünü bildirib. Səfir qeyd edib ki, 1991-ci ildə Azərbaycan müstəqilliyini qazandıqdan sonra onu tanıyan ilk ölkə Türkiyə olub və məhz bu münasibət Atatürkün və Heydər Əliyevin kəlamlarının Türkiyə-Azərbaycan münasibətlərini səciyyələndirib.

M. Polat isə hamını təbrik edərək müsəlman ölkələri arasında ilk dəfə olaraq Azərbaycanın hələ 1918-ci ildə ilk demokratik respublika yaratdığını bildirib, Türkiyənin hər zaman hər iki xalqın dostluq və birliyinin möhkəmləndirilməsi yolunda Azərbaycanı dəstəklədiyini deyib.

AAKM-nin icraçı direktoru, xanım Samira Patzer-İsmailova TAB-ın qurucu heyətini bir illik fəaliyyəti münasibətilə təbrik edərək, Türkiyə ilə Azərbaycan arasındakı dostluq münasibətlərinin xüsusi bir mənə daşdığını bildirib. Azərbaycanın müstəqilliyinin hər iki xalqa verdiyi töhfələrdən birinin də dostluq və qardaşlıq münasibətləri olduğunu sözlərinə əlavə edib.

Ziyafəti Azərbaycanın əməkdar artisti Tünzalə Ağayevanın iştirakı bəzəyib. Onun ifasında Azərbaycan və türk mahnıları səslənib. Ziyafətdə Azərbaycan səfirliyinin digər əməkdaşları, türk və azərbaycanlı iş adamları, Azərbaycan diasporunun və cəmiyyətlərinin üzvləri, türk icmasının Berlin və müxtəlif şəhərlərdən olan nümayəndələri də iştirak ediblər.

Almaniyadakı Azərbaycanlıların Koordinasiya Mərkəzinin iştirakı ilə “Alm.az” Almaniyada-Azərbaycan Dostluq Cəmiyyətinin təşkilatçılığı ilə Drezdendə də tədbir keçirilib. Drezden Qalereyası və Opera Teatrının yerləşdiyi şəhərin mərkəzi meydanındakı zallardan birində keçirilmiş tədbirdə azərbaycanlılarla yanaşı, rus icmasının, yəhudi sinaqoqunun, katolik kilsəsinin, həmçinin Drezdendəki Qazaxıstan, Çexiya, Litva, Latviya, Avstriya konsulluqlarının nümayəndələri, şəhərin nüfuzlu sakinləri iştirak etmişlər. Saksen parlamenti və şəhər meriyasının tədbir iştirakçılarında ünvanladığı təbrik məktubları oxunub. Tədbiri giriş sözü ilə açıq elan edən “Alm.az” Almaniyada-Azərbaycan Dostluq Cəmiyyətinin sədri Ağa Hüseyn Babayev qonaqları salamladıqdan və tədbirdə iştirak etdikləri üçün onlara təşəkkür edib.

Müstəqillik günü ilə bağlı tədbirlərin Fransa, Böyük Britaniya, Norveç və İtaliyada da keçirilməsi nəzərdə tutulub. İtaliyada fəaliyyət göstərən “İtaliya-Azərbaycan Mədəniyyət Assosiasiyası”nın, “Azəri” Cəmiyyətinin təşkilatçılığı ilə Milanda konfrans, sərgi və konsert proqramı təşkil olunacaqdır. Türkiyədə parlament və hökumət

nümayəndələrinin iştirakı ilə möhtəşəm tədbirin keçirilməsi planlaşdırılıb. Dövlət müstəqilliyi Günü ABŞ və Meksikada yaşayan azərbaycanlılar tərəfindən də qeyd olunur. ABŞ-ın Vaşinqton, Nyu-York, Hyuston şəhərlərində USAN, (Amerika-Azərbaycan Gənclər Təşkilatının) təşkilatçılığı ilə toplantı və seminarlar keçirilib. Hyuston-Bakı Qardaşlaşmış Şəhərlər Assosiasiyasının təşkilatçılığı ilə Hyuston şəhərinin meriyasının binasında müstəqillik günü münasibətilə ziyafət verilib. Kanadanın Monreal və Kalqari şəhərlərində müvafiq olaraq Kvebek Azərbaycanlıları Assosiasiyası və Alberta-Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə tədbirlərin keçirilməsi nəzərdə tutulub. Latın Amerikasındakı Azərbaycan Assosiasiyası ölkəmizin Meksikadakı səfirliyi ilə birlikdə müstəqillik günü ilə əlaqədar Mexikoda şəhərin ən tanınmış teatrlarından olan Palacio de Bellas Artes-də tədbir keçirəcək. Müstəqilliyimizin bərpasının 20-ci ildönümünə həsr olunmuş tədbirlərin Avstraliya və Yeni Zelandiyada da keçirilməsi nəzərdə tutulub.

Paritet.-2011.-18-19 oktyabr.-№111.-S.10.

“Azərbaycan həqiqətini tanıtdırmağı özümüzə borc bilirik”

Nərmin Muradova

Dünyanın müxtəlif istiqamətlərinə səpələnən azərbaycanlıların sayı təqribi hesablamalara görə 10 milyondan çoxdur. Dünyanın 5 qitəsində məskunlaşan soydaşlarımızın siyasi, iqtisadi və sosial-mədəni fəaliyyəti yaşadıkları ölkələr, oradakı şərait, mənəvi dəyərlər kimi müxtəlifdir. Diaspora ilə iş üzrə Dövlət Komitəsinin rəsmi saytına istinad edərək bildirək ki, yayılma arealına görə azərbaycanlılar Amerika qitəsinin Şimal, Mərkəzi və Cənub hissəsində daha çox məskunlaşmışlar. Onların sayı Birləşmiş Ştatlarda 1 milyona, Argentinada 12 minə, Braziliyada 75 minə, Kanadada 170 minə, Meksikada isə 27 minə çatır. Amerika qitəsi ölkələrində Honduras, Qvatemala, Peru və digərlərində də soydaşlarımız məskunlaşmışlar.

“Hər bazar günü azərbaycanlılar bu evə yığışırlar”

Komitənin saytına istinadən bildirək ki, İsveçdə 29 diaspor təşkilatımız fəaliyyət göstərir. Onların yarı hissəsini isə İrandan mühacirət etmiş soydaşlarımız yaradıblar. Bu gün əsasən Cənubi azərbaycanlıların toplandığı həmin təşkilatlardan biri “Durna” Azərbaycanlılar Dərnəyindən söhbət açacağıq. Dərnəyin əsas məqsədi Azərbaycanın tarixini və mədəniyyətini tanıtdırmaq və orada yaşayan azərbaycanlıların hüquqlarını müdafiə etməkdir. Dərnək artıq neçə illərdir ki, İsveçdə fəaliyyət göstərir. Dərnəyin İdarə Heyətinin üzvü, əlaqələndirmə məsulu Taymaz Təbrizli bizimlə söhbətində dərnəyin hansı səbəblərdən yarandığını bildirdi. “1990-cı illərin əvvəllərində İsveçdə Azərbaycan toplumu çox ixtilafli dövrdə yaşayırdı. Bu səbəbdən biz bu toplumun siyasi-ictimai (özümüzü də onların içində sayaraq) yetkin olmamasını anlayaraq, elə bir cəmiyyət yaratmaq barədə fikirləşdik ki, sədrlikdən uzaq, gücündən asılı olaraq işləri irəli apara bilə bilsin. Ona görə 1993-cü ildə Stokholmda “Durna” Dərnəyinin təşkil olunmasını elan etdik. 1994-cü ildə isə Stokholm şəhərində dərnəyimiz qeydiyyatdan keçirildi. 18 ilin içində hər bazar günü İsveçdə yaşayan ailələr yaş fərqiindən asılı olmayaraq- yaşlı, cavan və uşaqlar- “Durna” Dərnəyinin evinə yığışırlar”. Dərnəyə niyə məhz “Durna” adının verilməsi diqqətimizi çəkdi. Dərnək rəsmisi isə sualımıza belə aydınlıq gətirdi. “Bizim və türk millətinin inancında durna köçəri quşların ən gözəlidir. Eyni zamanda doğma yurdu ilə əlaqə simvolu olduğu üçün biz bu adı bəyəndik”.

“Durna” məcmuəsi Şimalı və Cənubi Azərbaycanda baş verən mühüm olayları işıqlandırır

Taymaz bəyin sözlərinə görə, dərnək maarifləndirmə sahəsində uğurlu işlərə imza atıb. Belə ki, dərnək indiyə qədər üç dərgi nəşr etdirib. “Çiçək”, “Durna” və “Dalğa” adlarında buraxılan dərgilər İsveç azərbaycanlıları tərəfindən çox böyük maraqla qarşılanıb. “Ayda bir dəfə 30 saydan artıq “Durna” dərgisini nəşr edirik. Bu nəşrdə Şimali və Cənubi Azərbaycanda baş verən mühüm olayları yaymağa çalışmışıq. Biz Azərbaycanın görkəmli şairi Səhəndin “Dədəmin kitabı”nı “Tribun” jurnalı ilə birlikdə çapdan çıxartmışıq. Azərbaycan adına radioların

yayılmasında yardım istənən zaman heç vaxt yox deməmişik. Bunlardan əlavə Anar Rzayevin “Dədə Qorqud” kitabını latın dilinə tərcümə etmişik. Üç uşaq kitabını isveç dilindən azərbaycan türkcəsinə çevirmişik”. Dərnəyin maarifləndirmə yönündə həyata keçirdiyi digər layihə ana dili tədris edən siniflərin təşkil edilməsidir. “Burda Cənubi Azərbaycandan olan vətəndaşlarımıza öz ana dillərində dərslər keçilir. Ən azı həftədə bir dəfə bütün vətəndaşlarımıza görüş imkanı yaradırıq. Burda öz kultürümüzü yaymaq istiqamətində bir çox işlər görürük”.

“Dərnəyimiz İsveçin ən möhtəşəm partiyası olan sosial- demokratlarla əlaqədədir”

Taymaz bəyin sözlərinə görə, dərnək İsveçdə keçirilən aksiyalarda, mitinqlərdə fəal iştirak edir. Aksiyalarda azərbaycanlı icmaları ilə yanaşı, türk diasporunun nümayəndələri də iştirak edirlər. Aksiya iştirakçıları İranda yaşayan azərbaycanlıların ana dilində təhsil almaq, milli mədəniyyətləri, adət-ənənələrini yaşatmaq haqqından məhrum edilməsinə kəskin etiraz edirlər. 35 milyon azərbaycanlıya qarşı millətçi-şovinst siyasətin, siyasi fəal azərbaycanlılara qarşı kütləvi məhkəmələrin, zindanlarda işgəncələrin dayandırılması, qadınların daş-qalaq edilməsinə son qoyulmasını tələb edirlər. “Dünya bu həqiqətləri çox yaxşı anlayır, ancaq bizim önümüzə görməli çox işlər var. İlk öncə onu qeyd edim ki, dərnəyimiz İsveçin ən möhtəşəm partiyası olan sosial demokratlarla əlaqədədir. Cənubi Azərbaycanda yaşayan insanlarımızın mübarizələrinin haqlı olduğunu burda seminarlar, aksiyalar vasitəsilə duyurmağa çalışmışıq. Qoy, avropalılar millətimizin səsini eşitsin. Son illərdə Güneydə baş verən hadisələr haqda Avropa və Amerikadan olan bilgin insanlarımızı seminar üçün İsveçə qonaq çağırmışıq. Biz hər il 1945-ci ilin 21 Azər gününü - güneydə milli hökumətin bərpa olunmasını- tənənəli musiqi və çıxışlarla xatırlamışıq”. Dərnək rəsmisi qeyd etdi ki, Ermənilərin Azərbaycana işğalçı siyasəti, onların törətdikləri soyqırım faktını, Qanlı yanvar hadisələri də daim gündəmdə qalan mövzulardan biridir. “Özümüz bu tarixi günləri yad etməklə yanaşı Azərbaycan İstiqlal gününü, 20 yanvar (qara yanvar), Novruz bayramını, Babək günü ilə bağlı keçirilən konsertlərdə iştirak edirik”. Həmsöhbətim qeyd etdi ki, diaspor işində çox məsuliyyətli olmalıyıq. Vicdanla, ürəklə bu yolda irəliləməliyik. “Millətimizin xeyrinə olan hər bir hərəkətdə müstəqil iştirakımızdan da qorxumuz yoxdur. Biz Azərbaycan həqiqətini tanıtdırmağı özümüzə borc bilirik, onun üçün də gücümüzdən gələni etməyə çalışırıq. Dünyanın hər bir bucağında Azərbaycan adını yüksəldən bir iş görülərsə, bizi sevindirir. Ancaq hər bir qeyri- demokratik yollarla səlahiyyətsiz bir kimsəni ya da bir təşkilatı diaspor adına şişirmək istəsələr, biz bu işə müxaliflik. Biz Avropada yaşadığımız üçün bir həqiqətə mütləq diqqət etməliyik. O da budur ki, toplumun təsirində bizim yeniyetmələrimiz qərb demokratik düşüncəsinə alışır. Biz kimsənin sifarişi ilə ya da tapşırığı ilə diaspor təşkilatlarında seçilib-seçilməyi düz hesab etmirik. Çünki demokratiyaya dayanaraq gələcəkdə bizim cavanlar üçün bu təhər yaramaz işlər Azərbaycan diaspor təşkilatlarının çevrəsində toplamağa əngəl yarada bilər”.

“İsveçdə yaşayan sırası azərbaycanlılardan çox böyük mənəvi dəstək görürük”

Taymaz bəyin sözlərinə görə cəmiyyətin işlərinin qurulmasına və davamlı fəaliyyətinin təmin edilməsində orada yaşayan sınavi azərbaycanlılardan çox böyük mənəvi dəstək var. “Dərnəyə üzv olan bütün azərbaycanlılar üzvlük haqqı ödəyirlər. Və hər bir üzv dərnəyin iş fəaliyyətini sorguya çəkmək haqqına malikdir. Biz bir özəl düşüncəni o biri düşüncədən üstün bilmədiyimiz üçün çalışırıq Azərbaycan insanını öz çevrəmizdə toplayaq. Bizə belə gəlir ki, bu iş indiyə qədər uğurlu olub”.

Dərnəyin gələcək planlarına gəlincə, hazırda üç layihə üzərində ciddi iş gedir. “Biz indi üç proyekt hazırlamaqdayıq. Biri dekabrın 13-ü Güneydə milli hökumətimizin 66 illik ildönümü, Qara Yanvarın 22 illiyi və 22 May Güneydə kütləvi qiyamla bağlı seminarlar təşkil edəcəyik.

Paritet.-2011.-29-31 oktyabr.-№116.-S.10.

Qazaxıstanın bütün dövlət strukturlarında azərbaycanlılar təmsil olunurlar

Nursultan Nazarbayev: “Bizim azərbaycanlı vətəndaşlarımız Qazaxıstan iqtisadiyyatının inkişafında, onun mədəni, siyasi həyatında iştirak edirlər”

Fuad Hüseynzadə

Qazaxıstanda azərbaycanlıların formalaşdırdığı diaspor bu ölkədə sayılıb seçilənlərdəndir. Orta Asiyanın aparıcı dövlətlərindən olan Qazaxıstan ilə Azərbaycanın tarixi əlaqələri ta türk dillərinin yarandığı antik dövrlərə qədər uzanır. Qazaxıstan azərbaycanlılarının bu ölkədə diaspor formalaşdırması XX əsrin 60-cı illərindən sonrakı dövrə təsadüf edir. 1920-ci illərdə Sovet İttifaqında başlanan siyasi repressiyaların ən ağır zərbəsi Azərbaycana dəydi. Bunun nəticəsində azərbaycanlıların çox hissəsi Vətəndən didərgin düşənlər Orta Asiya, Sibir kimi yerlərə sürgün edilirdilər. Belə azərbaycanlıların müəyyən hissəsi, təqribən 120 minə qədər Qazaxıstana sürgün olunublar. İlk sürgün edilən soydaşlarımız Cənub, Çimkənd və Almatı vilayətində məskunlaşdırılmışdılar.

Bu prosesdən sonra 40-50-ci illərdə davam edən repressiya prosesində azərbaycanlıların bura köçürülməsi ilə nəticələnmişdi. Əsasən onlar Gürcüstan və Azərbaycanın müxtəlif bölgələrindən olan köçkünlər idilər. 1956-60-cı illərdə isə on beş minə yaxın azərbaycanlı Qazaxıstanın xam torpağının münbitləşdirilməsinə kömək üçün buraya köçürüldülər. 1960-80 və 1991-ci ildən sonra baş verən mühacirət prosesi nəticəsində soydaşlarımızın Qazaxıstanda yayılma coğrafiyası aşağıdakı kimi müəyyənləşdirilib: Akmola vilayəti 7.000 nəfər, Aktyuba vilayəti 1.000 nəfər, Almatı vilayəti 9.000 nəfər, Astana vilayəti 9.000 nəfər, Cənubi Qazaxıstan vilayəti 25.000 nəfər, Şimali Qazaxıstan vilayəti 15.000 nəfər, Lavlovar vilayəti 2.000 nəfər, Manqışlaq vilayəti 3.500 nəfər, Qızıllarda vilayəti 200 nəfər, Kostonay vilayəti 4.000 nəfər, Qərbi Qazaxıstan vilayəti 900 nəfər, Karaqanda vilayəti 4.000 nəfər, Cənub vilayəti 10.500 nəfər, Şərqi Qazaxıstan 1.500 nəfər, Atrav vilayəti 500 nəfər(“Z. Əliyev. “Dünya diasporları” kitabı. Bakı 2005. 130-131).

Qazaxıstanda aparılan statistik göstəricilərə görə, Azərbaycan diasporu digər diasporlardan mühacirətə az meylli olmağı ilə seçilir. Hüquq, iqtisadiyyat, ictimai işlər, texniki, elmi və digər sahələrdə çalışan soydaşlarımızın müəyyən hissəsi öz peşəsi üzrə xeyli qabağa gedərək, mühüm postları tutublar. Onlar yerli əhali və rus, özbək, türkmən, qırğızlarla isti əlaqələr quraraq, bir-birlərinin mədəni tədbirlərində fəal iştirak edirlər. Qazaxıstan azərbaycanlılarının çox hissəsi Vətənə gələrək burada ailə həyatı qurmağa üstünlük verirlər. Qazax və ruslarla qarışıq nikaha girən bəzi soydaşlarımız isə ailələrində azərbaycanlı ənənələrini təbliğ edirlər.

Qazaxıstanın Azərbaycandakı keçmiş səfiri Andar Şukputov 2009-cu ildə KİV-ə müsahibəsində soydaşlarımızın Qazaxıstandakı fəaliyyətini çox yüksək qiymətləndirmişdi. Onun sözlərinə görə, bu ölkədəki Azərbaycan diasporu hər iki xalqı birləşdirən özünəməxsus “etnik körpü” rolunu oynayır: “Bu da təəccüblü deyil, çünki azərbaycanlılar və qazaxlar qardaş xalqlar olub, ümumi tarixi köklərə malikdirlər. Bizim dillərimiz çox yaxındır. Biz ümumi mədəni irsə malikik”.

A. Şukputov Azərbaycan diasporunun nümayəndələrinin Qazaxıstan Respublikasının ictimai-mədəni həyatında fəal iştirak etdiklərini deyib: “Onların arasında ölkəmizin elm və təhsilinin inkişafına qiymətli töhfə vermiş görkəmli elm xadimləri var. Bizdə filologiya elmləri namizədi, Qazaxıstanın əməkdar müəllimi Asılı (Əsli) Osmanovaya çox böyük hörmətlə yanaşırlar. O, 10-cildlik “Qazax dilinin izahlı lüğəti” fundamental əsərinin müəlliflərindən biridir. Qeyd edim ki, Almatı vilayət parlamentinin qəbul etdiyi qərarına əsasən, “Qobustan” Azərbaycan mədəniyyət mərkəzinin həmçinin sədri olan Asılı xanım “Almatı əyalətinin fəxri vətəndaşı” adı ilə təltif olunub. Almatı, Pavlodar, Taldıkorqan, Taraz və Çimkent şəhərlərində Azərbaycan dili, adət-ənənələri, musiqi və rəqslərinin öyrənilməsi üzrə kurslar fəaliyyət göstərir. 1992-ci ildən etibarən qazax radiosunda gündəlik “Azəri” verilişi yayımlanır” (dem.az).

“Azərbaycanlılar qazax xalqı ilə əl-ələ verib ölkəni inkişaf etdirdilər”

Qazaxıstandakı Azərbaycan diasporunun rolu və fəaliyyəti ilə bağlı Qazaxıstan prezidenti Nursultan Nazarbayev də fikir bildirib. Bildiyimiz kimi, oktyabrın 21-də Almatıda Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının iclası keçirildi. İclas ərəfəsində Qazaxıstan prezidenti Nursultan Nazarbayevin adından Azərbaycan Respublikasının prezidenti İlham Əliyevin şərəfinə rəsmi nahar verilib. N. Nazarbayev rəsmi nahardakı nitqdə Azərbaycan ilə Qazaxıstan arasında mehriban qonşuluq əlaqələrinə toxunaraq deyib ki, tarixi köklərə malik olan ölkələrimizi nadir təbii sərvətli Xəzər dənizi birləşdirir. O, Stalin repressiyası illərində Azərbaycan əhalisinin bir hissəsinin də Qazaxıstana köçürülməyə məruz qaldığını xatırladıb: “1937-ci ilin may ayının təkə bir günü ərzində Qazaxıstanın Taldı-Kurqan vilayətinə konvoy altında 600 azərbaycanlı ailə gətirildi. Xalqımız bu qanunsuzluğun bütün günahsız qurbanlarının dərdinə şərik oldu, onlarla ev-əşiyini, bir parça çörəyini bölüşdü. Azərbaycanlılar qazax xalqı ilə əl-ələ verib Qazaxıstanda yeni müəssisələr tikdilər, ölkəni inkişaf etdirdilər. Onların bir çoxu burada qalıb yaşadı və artıq dediyim kimi, bizdə 130 minlik Azərbaycan diasporu var. Onlar Qazaxıstan vətəndaşlarıdır, ölkəmizin rəngarəng palitrasının ən parlaq hissələrindən biridir”.

“Biz türk dünyasına mənsubuq” deyən N. Nazarbayev “Bizim Azərbaycan millətindən olan vətəndaşlarımız Qazaxıstan iqtisadiyyatının inkişafında, onun mədəni, siyasi həyatında iştirak edirlər” fikrini xüsusi vurğulayıb (president. az).

“Qazaxıstanda çoxlu sayda azərbaycanlı yaşayır. Onlar respublikadakı həyat səviyyəsindən razıdırlar, ölkənin sədəti uğrunda çalışaraq sülh və əminamanlıq şəraitində yaşayırlar” - deyə Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev “KazıInform”a müsahibəsində bildirib.

Prezidentin sözlərinə görə, Qazaxıstan Nursultan Nazarbayevin siyasəti və çoxmillətli xalqın tolerantlığı sayəsində həmvətənlərimizin həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində böyük nailiyyətlər nümayiş etdirir. “Qeyd etmək istərdim ki, heç də hər ölkə bununla fəxr edə bilməz, buna görə də siz fəxr etməlisiniz ki, ölkənidə bütün millətlər bir ailə kimi yaşayır” - deyə Əliyev bildirib.

Prezident qeyd edib ki, güclü diaspor təşkilatları ölkənin milli maraqlarını müdafiə etməyə kömək edir. “Hazırda biz bütün Azərbaycan diaspor təşkilatlarının strukturizasiyasını başa çatdırmışıq, iki dəfə dünya

azərbaycanlılarının qurultayını keçirmişik. Dünyada 50 mln.-dan çox azərbaycanlı yaşayır və əlbəttə ki, güclü Azərbaycan dövləti bütün həmvətənlərimiz üçün dayaq olmalıdır” - deyər dövlət başçısı bildirib.

Qazaxıstanda insanların milli, dini, irqi zəmində heç bir problemi yoxdur. Bu ölkədə bacarığı sayəsində yüksək pillədə qərar tutmuş çoxlu azərbaycanlılar, beş nəfər vilayət, üç nəfər şəhər deputatımız var. Çu şəhərinin meri də azərbaycanlı Nizami Məmmədovdur. Ümumiyyətlə, dövlət strukturlarının hamısında azərbaycanlılar təmsil olunurlar. Vəkillər, alimlər arasında da xeyli soydaşlarımız var. Dövlət Dumasında hüquq müfəttişliyinin rəhbəri də azərbaycanlıdır-professor Mirbəşir Əliyev. Daxili İşlər Nazirliyi sistemində, hərbi sahədə, vergi orqanlarında yüksək rütbə daşıyan çoxlu həmvətənlərimiz fəaliyyət göstərirlər.

Qazaxıstanın iki orta məktəbində Azərbaycan şöbəsi açılıb

Bununla yanaşı, həmvətənlərimiz Qazaxıstan qanunlarına uyğun olaraq özlərinin bir neçə milli-mədəniyyət təşkilatlarını yaradıblar. 1990-cı illərdən Aktuba vilayətində “Birlik”, Karaqanda vilayətində “Kamus”, Kostonay vilayətlərində “Heydər”, Povladar vilayətində, “Vətən”, “Azəri” və s. şəhərlərdə Azərbaycan mədəniyyət mərkəzləri fəaliyyətə başlayaraq öz işlərini hazırda davam etdirirlər. Bununla yanaşı, 2003-cü ildə Astanada “Dünya azərbaycanlılarının Mədəniyyət Mərkəzi” ictimai təşkilatının nümayəndəliyi açılıb ki, bu da Qazaxıstandakı bütün Azərbaycan milli-mədəniyyət mərkəzlərini özündə birləşdirir. Son dövrlər Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin dəstəyi ilə Qazaxıstanın Taldıkurqan şəhərində “Naxçıvan” təsis edilib. Həmçinin 25 sentyabr 2006-cı il tarixində Qazaxıstanın Cambul vilayətinin Çu rayonunda 5 mindən artıq soydaşımızın yaşadığı Yeni yol- ”Noviy put” kəndində “Nəsimi” Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi yaradılıb. Mərkəzin sədri Qazaxıstanda tanınmış həmvətənlimiz Tarıverdi Mirzəyev seçilib.

Qazaxıstan azərbaycanlılarının iqtisadi və siyasi cəhətdən ən böyük təşkilatı “Turan” Mədəniyyət Mərkəzidir ki, 1997-ci ildən fəaliyyətə başlayıb. 1993-cü ilin may ayında Qazaxıstan Ədliyyə Nazirliyində qeydiyyatdan keçən “Turan” öz fəaliyyətini əsasən soydaşlarımızın milli-mədəni dəyərlərinin qorunub saxlanılmasına, Azərbaycan Respublikasının ictimai-siyasi və mədəni həyatı ilə əlaqələrin möhkəmlənməsinə yönəlib. Xüsusən Azərbaycanın erməni təcavüzünə qarşı apardığı ağır müharibə şəraitində Mərkəzin yaxından iştirakı və rəhbərliyi ilə Qazaxıstanda yaşayan soydaşlarımız respublikaya maddi kömək göstərirlər. Almatı, Çu və Cambul şəhərlərindən Qarabağa xeyli maddi yardım göndərilib.

“Turan” Mədəniyyət Mərkəzi öz əsas vəzifələrindən birini soydaşlarımızın öz ana dilini unutmamasına kömək etməkdə görür. Bu məqsədlə iki orta məktəbdə Azərbaycan şöbəsi açılıb. Qazaxstan Pedaqoji İnstitutunda Qazax-Azərbaycan şöbəsi yaradılıb. Mərkəz öz əsas vəzifələrindən birini də xarici ölkələrdə yaranan azərbaycanlılarla əlaqə yaratmaqda görür.

Mərkəzin rəhbərliyi ilə Almatıda “Ozan” Mədəniyyət Cəmiyyəti təsis olunub və bunun ardınca digər vilayətlərdə proses davam edib. Türk xalqlarının birliyi, mədəni tədbirlər, Qazaxıstan-Azərbaycan ikitərəfli əlaqələrinin inkişaf etməsi və s. istiqamətlərdə fəal iş aparan “Turan” Mədəniyyət Mərkəzinin analoqu olan Qazaxıstan, Qırğızıstan və Özbəkistandakı Azərbaycan ictimai mədəni cəmiyyətlərinin konqresi “Turan”-nın

missiyası daha geniş və fəaliyyəti böyükdür. Konqresin orqanı olan “Vətən” qəzeti qeydiyyatdan keçib. Qəzet Azərbaycan, qazax və rus dillərində çap olunur.

Paritet.-2011.-3-4 noyabr.-№118.-S.10.

Qazaxıstan azərbaycanlıları Azərbaycanla intensiv əlaqə saxlayırlar

Qazaxıstanda 14 vilayətdə diasporun tərkibinə daxil olan Mədəni Mərkəzlər fəaliyyət göstərir

Fuad Hüseynzadə

II yazı

Qazaxıstanda fəaliyyət göstərən milli diaspor təşkilatlarımızdan bir də “Natəvan” Azərbaycan Mədəniyyət Cəmiyyətidir. 1992-ci ilin mayın 19-da yaradılan Cəmiyyətin təsis konfransında onun nizamnaməsi qəbul olunub. Cəmiyyətin yaranması elan edilib. Cəmiyyətin sədri Vəlixan Məmmədəliyevdir. Cəmiyyətin məqsədi həmvətənlərimizi bir mərkəz ətrafında birləşdirmək və onun vasitəsilə qazaxları, rusları və başqa millətləri Azərbaycanın tarixi, incəsənəti, mədəniyyəti ilə tanış etmək, respublikamız haqqında bütün həqiqəti orada baş verən ictimai siyasi hadisələrin mahiyyətini başa salmaqdır. Cəmiyyətin nəzdində Ağsaqqallar Şurası yaradılıb. Cəmiyyət Uralskda fəaliyyət göstərən digər xalqların milli mərkəzləri ilə sıx əlaqədə işləməyə çalışır.

Dünyaya səpələnmiş soydaşlarımız arasında siyasi-iqtisadi, sosial-mənəvi birləşməsi ilə yanaşı, onların qarşısında azərbaycançılıq ideologiyasına əsaslanan bir sıra tarixi vəzifələr durur. Burada Azərbaycan realıqlarının dünyaya olduğu kimi çatdırılması, eləcə də vətənə sədaqətlik kimi meyarlar öz əksini tapıb. Bu amala sadıq qalan xaricdəki diaspor təşkilatlarımız fəaliyyətlərini daha da gücləndirirlər. Hazırda öz fəaliyyəti ilə seçilən belə diaspor təşkilatlarından biri də Qazaxıstanda Azərbaycanlıların Mədəniyyət Mərkəzləri İttifaqıdır. Təşkilatın sədri Vidadi Salahov qəzetimizə açıqlamasında 2011-ci ildə Qazaxıstanın altı əyalətindəki ali təhsil müəssisələrində diaspor təşkilatlarımız tərəfindən müxtəlif tədbirlərin keçirildiyini və bu istiqamətdə işlərin genişləndiriləcəyini qeyd etdi.

Onun fikrincə, Azərbaycanla Orta Asiya ölkələri arasında birbaşa məlumat mübadiləsi genişləndirilməlidir: “Bu gün diasporun ən böyük töhfəsi ondan ibarət ola bilər ki, Azərbaycan həqiqətləri dünyaya, o cümlədən Orta Asiyaya çatdırılsın. Azərbaycanın hazırkı siyasi, iqtisadi vəziyyəti haqqında Orta Asiya ölkələrində yetərincə məlumatlı deyillər. Bunun üçün Azərbaycan ilə Qazaxıstan, Özbəkistan və digər Orta Asiya ölkələri arasında telekörpülər yaradılmalıdır, televiziya arasında informasiya mübadiləsi gücləndirilməlidir, mətbu orqanlar açılmalıdır. Bu gün əqidəsindən, dünyagörüşündən asılı olmayaraq Azərbaycanı özünə tarixi Vətən bilən hər bir azərbaycanlının vahid amal uğrunda birləşməsi, həmrəylik nümayiş etdirməsi tarixi missiya, dövrün tələbi və zamanın çağırışıdır. Milli birlik, vətəndaşlıq birliyi olmadan tərəqqiyə, əmin-amanlığa və firavanlığa qovuşmaq çətindir”.

Xatırladaq ki, V. Salahov otuz iki ildən artıqdır ki, Qazaxıstanda yaşayır. Soydaşımız orada diaspor işi ilə məşğul olmaqla yanaşı, Qazaxıstanda yayımlanan 20 min tirajlı, üç dildə (Azərbaycan, qazax və rus) nəşr edilən həftəlik və beynəlxalq “Turan Ekspres” qəzetinin baş redaktoru və təsisçisidir. O qeyd etdi ki, Qazaxıstanda 14 vilayətdə diasporun tərkibinə daxil olan Mədəni Mərkəzlər fəaliyyət göstərir: “Hər il Azərbaycanla bağlı olan

bayramlar və anım mərasimləri ilə əlaqədar olaraq soydaşlarımızla birgə silsilə tədbirlər keçiririk. Bütün bu işləri həyata keçirməkdə bir məqsədimiz də odur ki, Qazaxıstanda yaşayan və gələcəyimizin təminatçısı olan uşaqlara, gənclərə yaşadığı ölkənin adət-ənənəsini, dilini bilməklə yanaşı, doğma vətəninə sevgi, xalqına, millətinə, dilinə həmişə sadıq qalmalarını da tövsiyə edirik. Fikrimcə, bu bir neçə komponentə sadıq qalmaq və qorumaq hər bir vətəndaşın mənəvi borcudur”.

Qazaxıstanın bütün dövlət strukturlarında azərbaycanlılara rast gəlinməsi deyən həm söhbətimiz bunu diasporumuzun fəaliyyətinin güclü bir qüvvə ilə əhatə olunması ilə əlaqləndirdi: “Konkret olaraq hər hansı bir sahənin adını çəkmək çətin olar. Onu deyə bilərəm ki, Qazaxıstanda yaşayan azərbaycanlıların çoxşaxəli fəaliyyət istiqamətləri var. Yəni orada yaşayan azərbaycanlılar iki qrupa bölünür. Onların bir qismi Qazaxıstana işləmək üçün gəlmiş Azərbaycan vətəndaşlarıdır, digər qrup isə Qazaxıstan vətəndaşı olan soydaşlarımızdır. Artıq, Qazaxıstan vətəndaşlığını qazanmış azərbaycanlılar bütün sahələrdə fəaliyyət göstərirlər. Azərbaycandan olan vətəndaşlar isə daha çox tikinti, ticarət, neft və qaz sənayesi sahəsində çalışırlar. Eləcə də digər sahələrdə həmvətənlərimizə rast gəlmək olur. Bu hal da bir azərbaycanlı kimi mənə öz soydaşlarımla böyük bir qürur hissi duymağa imkan verir”.

Azərbaycanın başına gələn hadisələr 5 il ərzində Qazaxıstan cəmiyyətində qəbul edilib

İttifaq sədri demək olar ki, bütün diaspor təşkilatları ilə əlaqələrinin mövcud olduğunu vurğuladı: “Bilirsiniz ki, Qazaxıstan çox böyük bir ölkədir. Qazaxıstanda olan on dörd vilayətin özünün bir-birinə inteqrasiyası məsələlərinə səylərimizi yönəltmişik. Həmin vilayətlərin bir-biri ilə əlaqəsi bir çox işlərin icrasına kömək edər, eyni zamanda güclü bir diaspor formalaşar. Onu da vurğulayım ki, həmçinin Azərbaycandan da dəstək alırıq. DİDK tərəfindən həm mənəvi, həm də maddi dəstək görürük. Bizə lazım olan bir çox materialları komitənin köməyi ilə əldə edirik. Bir sözlə, biz istər Azərbaycan dövlətinin, istərsə də komitənin diqqət mərkəzindəyik və bu diqqət də bizi Azərbaycanın çiçəklənməsi naminə daha səylə işləməyə vadar edir”.

Qeyd olunduğu kimi, təşkilat tərəfindən müxtəlif istiqamətlərdə tədbirlər keçirilir. Belə ki, Qazaxıstanda Xocalı, 20 yanvar hadisəsi kimi anım, 31 mart Dünya azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və digər bayramlarımız qeyd olunub. V. Salahov bildirdi ki, Azərbaycanın başına gələn hadisələr 5 il ərzində Qazaxıstan cəmiyyətində qəbul edilib: “Çünki biz tədbirlərə dövlət, ictimai təşkilatların hamısını dəvət edirik, gəlib iştirak edirlər. Şübhəsiz ki, bunlar məsələn, Xocalı faciəsi ilə bağlı tədbirdə iştirak edən gənclərin dünyagörüşündə, Azərbaycana baxışında özünü göstərir. Faciənin necə baş verdiyini, həqiqətin necə olduğunu anlayır və onların fikirləri düzgün yöndəmlənir”.

Son tədbirlərdən biri olaraq “H. Əliyev və Azərbaycan” mövzusunda dəyirmi masa keçirilib. Tədbirdə Qazaxıstanda akkreditə olunmuş diplomatik missiyaların əməkdaşları, Qazaxıstan-Azərbaycan Dostluq və Mədəniyyət Assosiasiyasının nümayəndələri, Qazaxıstan İqtisadiyyat, Maliyyə və Beynəlxalq Ticarət Universitetinin və Qazaxıstanın L.N. Qumilyov adına Avrasiya Universitetinin rektorları, həmçinin müəllim-professor heyəti, bir sıra ictimai-siyasi xadimlər, Qazaxıstan XİN və yerli KİV nümayəndələri iştirak ediblər.

Bundan başqa, Qazaxıstanın “Qazax Texnologiya və Biznes Universiteti”ndə ulu öndər, XX əsrin görkəmli siyasətçisi Heydər Əliyevin anadan olmasının 88-ci ildönümünə həsr olunan “Heydər Əliyev - dünya miqyaslı siyasətçi” adlı elmi-nəzəri konfrans təşkil olunub.

Həmçinin bu ilin mayında Astanada diasporunun çoxsaylı nümayəndələrini ətrafında birləşdirən “Xəzər” milli-mədəniyyət Mərkəzi və bu təşkilatın təşəbbüsü ilə Azərbaycanın repressiyaya məruz qalmış qadınlarının xatirəsinə memorial abidə ucaldılıb. Astana şəhərində ucaldılan abidə ötən əsrin 30-40-cı illərində “Akmola siyasi repressiyalara məruz qalmış şəxslərin həyat yoldaşları düşərgəsi”nin (“Akmolinskiy laqer jen političeskix repressirovannıx” “Aljir”) yerləşdiyi ərazidə qoyulub. 1936-1946-cı illərdə bu düşərgədə Azərbaycandan olan 49 qadın saxlanılıb. Onlardan əksəriyyəti elə həmin ərazidəki ümumi düşərgə məzarlığında dəfn olunub.

Ümumi olaraq 20-dən çox Azərbaycan diaspor təşkilatı Qazaxıstanda fəaliyyət göstərir. Azərbaycan təşkilatları digər diaspor təşkilatları kimi, Qazaxıstan prezidenti Nursultan Nazarbayevin rəhbərlik etdiyi “Qazaxıstan Xalqları Assambleyası” birliyinə daxildilər. Qazaxıstan Xalqları Assambleyası Nizamnaməsinə uyğun olaraq respublikadakı milli mərkəzlər milliliyinə görə vahid Birlik ətrafında birləşərək fəaliyyət göstərməlidir. Yeri gəlmişkən, Qazaxıstan azərbaycanlıları bu il aprelin 3-də bu ölkədə keçirilən növbədənkənar prezident seçkilərində N. Nazarbayevi dəstəkləyiblər. Hətta soydaşlarımız bu seçki ilə bağlı bəyanat da yaymışdılar. www.D-A-K.org-a daxil olan məlumatlara görə, sənəddə deyilir: “Biz qardaş Qazaxıstan Respublikasında yaşayan bütün azərbaycanlılar Qazaxıstan Respublikasının prezidenti vəzifəsinə Nursultan Nazarbayevin namizədliyini dəstəkləyirik”.

DAK-ın Qazaxıstan nümayəndəliyinin rəhbəri Araz Xudiyev tərəfindən verilmiş bəyanatda vurğulanır ki, yürüdülmən dövlət və xalq siyasəti nəticəsində ölkə əhalisi sülh şəraitində yaşayır.

Hazırda DİDK-nin dəstəyi ilə Astana, Almatı, Taldıkurqan, Qaraqanda şəhərlərində Azərbaycan dilində “Bazar günü” məktəbləri açılıb. Xoca Əhməd Yəsəvi adına Türkünstan Universitetində hər il 10-yerə sahib olan soydaşlarımız ana dillərindən başqa, qazax və rus dillərindən məişətdə istifadə edirlər.

Almatıda ilk Azərbaycan məscidi də fəaliyyətə başlayıb. Məscidin tikintisinə 70 min ABŞ dolları həcmində vəsaitin toplanmasında Qazaxıstanda yaşayan azərbaycanlı ziyalılar, elm xadimləri, konqres üzvləri, eləcə də qazaxların özləri də yardımçı olublar. Qazaxıstanda on minlərlə soydaşımız belə düşünür ki, Azərbaycan düzgün yoldadır. Yalnız iqtisadi sıçrayışla ən sivil ölkələr sırasına qoşulmaq olar. Bu təməl son 3-4 ildə İlham Əliyevin adıyla bağlıdır. Qazaxıstanda İlham Əliyev təqdir edilir və sevilir. Azərbaycan prezidentinin bütün türkdilli ölkələrin prezidentləri arasında ən cavanı, enerjilisi və perspektivlisi olmaqla türksöylü xalqlar ona ümid yeri kimi baxırlar. Bundan irəli gələrək Qazaxıstan azərbaycanlıları Azərbaycanla intensiv əlaqə saxlayırlar və inanmaq olar ki, kütləvi informasiya sahəsində gələcəkdə xeyli uğurlar əldə olunacaq.

Paritet.-2011.-5 noyabr.-№119.-S.10.

"ABŞ-da Azərbaycan haqqında təsəvvürlər genişlənilir"

Bədir Məmmədli: "Rüsvayçı 907-ci düzəliş olmasaydı, iki ölkənin münasibətləri daha mehriban olardı"

"Birləşmiş Ştatlardakı soydaşlarımız təhsil səviyyəsinə, bacarığına görə buradakı mühacirlər arasında ön sıraları tutur"

Aqil Aslan

Tanıtım: Əslən Bakıdan olan Bədir Məmmədli 1992-ci ildən ABŞ-da məskunlaşıb. Ali təhsilini də bu ölkədə alıb. Hal-hazırda Vaşinqton şəhərində federal dövlət departamentlərindən birində mühasibat şöbəsinə rəhbərlik edir. ABŞ Azərbaycanlıları Şəbəkəsinin rəhbəridir. Ailəlidir, bir oğlu, bir qızı var.

Dünyanın aparıcı dövləti olan Amerikada Azərbaycan necə tanınır? Okeanın o tayında ölkəmiz haqqında hansı təsəvvürlərə malikdirlər? ABŞ Azərbaycanlıları Şəbəkəsinin rəhbəri Bədir Məmmədli ilə müsahibəmizdə bizi maraqlandıran bu və başqa suallara cavab tapmışıq.

- İstərdim söhbətə rəhbərlik etdiyiniz təşkilatın yaranma tarixinə nəzər salmaqla başlayaq. ABŞ Azərbaycanlıları Şəbəkəsi nə zaman yaranıb və qarşıya qoyduğu məqsəd nədir?

- Bu təşkilat 2007-ci ildə ABŞ-dakı fəallarımızdan Adil Bağirovun, Yusif Babanlıın və mənim birgə təşəbbüsümüz sayəsində yaranıb. Qurumun əsas məqsədləri Birləşmiş Ştatlarda yaşayan soydaşlarımızı siyasi cəhətdən maarifləndirmək, onları ABŞ-ın siyasi həyatına daha yaxından cəlb etmək, ABŞ ictimaiyyətinə və eləcə də siyasi dairələrinə Azərbaycanın bir dövlət kimi əhəmiyyətini çatdırmaq, hər iki ölkə arasındakı münasibətlərin daha da möhkəmlənməsinə yardımçı olmaq və ermənilərin Azərbaycana və eləcə də Türk Dünyasına qarşı təbliğatını zərərsizləşdirməkdir.

- Vaşinqtonda nə qədər azərbaycanlı yaşayır?

- Bununla bağlı heç bir statistik açıqlama olmadığından, bu suala dəqiq cavab verməkdə təəssüf ki, çətinlik çəkirəm. Lakin təqribi araşdırmalara əsaslansam deyə bilərəm ki, ABŞ-da 400 minə yaxın soydaşımız yaşayır ki, onun da 70-80 faizi Cənubdan olan həmvətənlərimizdir. O ki qaldı yaşadığım Vaşinqton və onun ətrafındakı ərazilərə, buradakı azərbaycanlıların sayı cənublu soydaşlarımızla birgə 15-20 min ehtimal edilir. Azərbaycanlıların böyük əksəriyyəti Kaliforniya, Texas, Nyu York və Nyu Cersi ştatlarında cəmləşib.

- Vaşinqtondakı azərbaycanlılar hansı sahələrdə çalışırlar?

- ABŞ-dakı, xüsusən də Vaşinqtondakı soydaşlarımız öz təhsil səviyyəsinə, bacarığına və tutmuş olduğu vəzifəsinə görə buradakı mühacirlər arasında ön sıraları tutur. Onlar arasında ali məktəb müəllimləri, dövlət qulluqçuları, həkimlər, hüquqşünaslar, mühəndislər, xırda biznes sahibkarları və QHT əməkdaşları az deyil. Soydaşlarımız arasında yüksək ali təhsil alanların sayı da hər il artır. Onların böyük əksəriyyətini müxtəlif

sahələrdə çalışaraq axşam və ya İnternet vasitəsilə təhsillərini davam etdirən soydaşlarımız tutur. Ötən 10 illə müqayisədə, bu ölkədə təhsil alan tələbələrimizin də sayı xeyli artıb. Tələbələrimiz ABŞ-ın ən nüfuzlu ali tədris ocaqlarında müxtəlif ixtisaslara yiyələnirlər. Fərəhlə deməliyəm ki, öz təhsillərini davam etdirməklə yanaşı, onlar həm də diaspor fəallarına yaxından yardımçı olurlar.

- Azərbaycan həqiqətlərini Amerika cəmiyyətinə çatdırmaq üçün hansı işləri görürsünüz?

- Bu sahədə xeyli nailiyyətlər əldə etmişik. Şəbəkəmiz müasir texnologiyadan yararlanaraq müxtəlif vasitələrlə ABŞ mətbuatına və yerli, eləcə də federal qanunvericilərə Azərbaycan həqiqətlərini çatdırır. Məsələn, şəbəkəmizin yardımı ilə müxtəlif ştatlarda yaşayan soydaşlarımız Azərbaycanla və eləcə də erməni irticası ilə bağlı yerli qəzetlərdə onlarca məqalə və məktublar dərc etdiriblər. Vaxtaşırı olaraq çox önəmli məsələlərlə bağlı ABŞ prezidentinə və konqresmenlərə müraciət üçün kütləvi məktub kampaniyaları təşkil edirik ki, buna da Amerikanın hər yerində yaşayan minlərlə soydaşımız qoşulur. Bundan başqa, şəbəkəmiz Azərbaycanla bağlı müntəzəm olaraq press-revizlər edir və bunlar təkcə mətbuat üçün deyil və həm də konqresmenlər üçün nəzərdə tutulur. Eləcə də, təşkilatımız müxtəlif tədbirlər keçirərək və ya başqa təşkilatlar tərəfindən keçirilən tədbirlərə qatılaraq Azərbaycanla bağlı məlumatlar yayır və erməni lobbisinin Azərbaycanla bağlı yalanlarını ifşa edir.

- Keçirdiyiniz tədbirlərdə Güney Azərbaycandan olan soydaşlarımız da iştirak edirləmi?

- Əlbəttə. Güneyli soydaşlarımızın böyük əksəriyyəti özlərini Azərbaycanın ayrılmaz bir parçası hiss edir və Azərbaycanın problemlərini öz problemləri, nailiyyətlərini öz nailiyyətləri hesab edirlər.

- ABŞ-dakı digər Azərbaycan diaspor təşkilatları ilə münasibətləriniz hansı səviyyədədir?

- Bu təşkilatlarla münasibətlərimiz qarşılıqlı hörmət, dostluq və əməkdaşlıq əsasında qurulub. Sözsüz ki, bu başqa cür ola da bilməz. Baxmayaraq ki, hər bir təşkilatın özünəməxsus idarəetmə forması, strukturu, əhatə dairəsi və öhdəliyi var, bizim hamımızın ümumi məqsədlərimiz və milli maraqlarımız demək olar ki, eynidir. Bizi birləşdirən amillər bizi ayıran amillərdən daha çoxdur. Eyni sözləri ABŞ-da fəaliyyət göstərən və sıx əlaqəmiz olan dost türk təşkilatları barədə də demək olar.

- Azərbaycan-Nyu-York Assosiasiyasının rəhbəri Əli Nəsimov qəzetimizə müsahibəsində bildirib ki, Vaşinqtonda Azərbaycan Konqresi adlı bir orqan yaratmaq lazımdır ki, Amerikada olan bütün Azərbaycan cəmiyyətləri bir araya gəlsin. Sizin bu təklifə münasibətinizi bilmək istərdik...

- Bu təklifi yalnız alqışlayıram. Belə bir orqan artıq uzun bir müddətdir ki, türk diaspor təşkilatlarında mövcuddur. Mən əminəm ki, koordinasiya və ümumi səylərin birləşdirilməsi baxımından bu, çox mühüm bir addım olardı. Amma onu da nəzərə almaq lazımdır ki, bu özü çox məsuliyyətli və ciddi bir vəzifədir. Bunun həyata keçirilməsi üçün ilk növbədə maliyyə mənbəyi lazımdı.

- ABŞ Konqresində Azərbaycan lobbisi yaratmaq üçün hansı işləri görmək lazımdı?

- Əvvəla, qeyd edim ki, ABŞ Konqresində sayı 50-yə yaxın olan Azərbaycan İşçi Qrupu fəaliyyət göstərir ki, onun da üzvləri Azərbaycanla ABŞ arasında münasibətlərin daha da möhkəmlənməsinə və Azərbaycanın bir strateji əməkdaş kimi bu ölkədə nüfuzunun daha da artmasını arzulayan konqresmenlərdir. Onlar qətiyyənlə lobbici deyillər, çünki lobbicilərdən fərqli olaraq onlar heç bir şəxsi maraq və ya maliyyə mənbəyi güdmürlər. Bizim də məqsədimiz ABŞ Konqresinə məhz bu yolla təsir göstərməkdir.

- Vaşinqtondakı Azərbaycan səfirliyindən bir diqqət görürsünüzmü?

- Sözsüz. Hafiz Paşayevin, Yaşar Əliyevin fəaliyyəti dövründə səfirliyimiz hər zaman biz azərbaycanlıların üzünə açıq olub. Əgər bizi narahat edən hər hansı bir məsələ və ya hər hansı bir təklifimiz olubsa, səfirliyimiz və ya onların köməkçiləri hər zaman bizi dinləməyə hazır olublar. Hazırda ABŞ-a yeni səfir təyin olunub və inanırıq ki, səfirlik burada yaşayan azərbaycanlılara diqqətini əsirgəməyəcək.

- Bəs, Azərbaycanın Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi gördüyünüz işlərdə sizə yardımçı olurmu?

- Diaspor Komitəsilə bizim çox sıx əlaqələrimiz var. Müntəzəm olaraq Komitənin əməkdaşlarıyla təmasda olur və görülməli işlərimizi müzakirə edirik. Sevindirici haldır ki, Komitə son on il ərzində Amerikaya olan diqqəti daha da artırıb. Amerikanın müxtəlif ştatlarında keçirilən konsert proqramları, mədəni tədbirlər və diaspor toplantıları məhz Diaspora Komitəsinin yaxından yardımı ilə baş tutub.

- ABŞ-da Azərbaycanı necə tanıyırlar?

- Əgər əvvəllər amerikalılar Azərbaycanı inkişaf etməkdə olan post-sovet neft ölkəsi kimi tanıyırdılarsa, artıq bu təsəvvürlər bir xeyli genişləniib. İndi Azərbaycan amerikalıların gözündə strateji tərəfdaş, hərbi müttəfiq, ABŞ iqtisadiyyatına müsbət mənada təsir göstərə biləcək iqtisadi partnyor, dünya qaz bazarında yeni nüfuz sahibi, BMT-nin ən yüksək pilləsində dünya siyasətinə təsir edə biləcək bir üzv və nəhayət, dünya mədəniyyətinə və incəsənətinə öz layiqli töhfəsini verən "Eurovision" qalibi kimi tanınır.

- Bildiyiniz kimi, Azərbaycan-Türk Diaspor Təşkilatlarının Birgə Fəaliyyət Strategiyası qəbul olunub. Bu baxımdan ABŞ-da Azərbaycan-Türk diaspor təşkilatları arasındakı münasibətlərin hansı səviyyədə olduğunu bilmək istərdik...

- Bu münasibətlər son dərəcə isti və işgüzarlıdır və daha da möhkəmlənir. Azərbaycanlıların tədbirlərini türklərsiz, türklərin tədbirlərini bizsiz təşəvvür etmək qeyri mümkündür. Biz müntəzəm olaraq görüşür, fikir mübadiləsi edir və qarşıda görülməli işləri birgə müzakirə edirik. Əlbəttə ki, erməni lobbisinin Türk Dünyasına qarşı apardığı əməlləri və atacağı addımları hər zaman diqqət mərkəzində saxlayırıq.

- ABŞ-Azərbaycan münasibətləri sizi qane edirmi?

- Qane etməyinə edir, amma bu münasibətlər daha mehriban ola bilərdi, əgər rüsvayçı 907-ci düzəliş olmasaydı və bir də bəzi şəxsi maraq güdən ermənipərəst konqresmenlər öz erməni seçicilərinin maraqlarını ölkə maraqlarından üstün tutmasaydılar.

- Qarabağ probleminin həlli ABŞ-dan necə görünür?

- İstəsək də, istəməsək də ABŞ bu problemin həllini yalnız sülh yolunda görür və Amerika hökuməti bunu dəfələrlə bəyan edib. Eyni zamanda, ABŞ dövləti hər zaman Qarabağı Azərbaycanın tərkib hissəsi sayıb və "Dağlıq Qarabağ Respublikası"nı tanımadığını bildirib.

- ABŞ-da azərbaycanlıların mətbuat orqanı varmı?

- Belə bir orqan Əli Nəsimovun başçılıq etdiyi Nyu-York Azərbaycan Cəmiyyətinə məxsusdur. Bundan başqa bəzi təşkilatların internet vasitəsilə mətbuat orqanları da mövcuddur. Eləcə də, ABŞ-da cənublu soydaşımız Əhməd Obalının rəhbərlik etdiyi "GünAZ" Televiziyası fəaliyyət göstərir ki, onun da əsas məqsədi Cənubda

yaşayan soydaşlarımızın problemlərini işıqlandırmaqdı. Daha sonra, Vaşinqtondakı Qarabağ Fondu ingilis dilində həftədə bir neçə saat yerli radioda Azərbaycan və onun mədəniyyəti ilə bağlı verilişlər təqdim edir.

- ABŞ mətbuatı ilə əlaqələriniz necədir? Bu ölkənin KİV-ində Azərbaycanla bağlı məlumatlar gedirmi?

- Yuxarıda qeyd etdiyim kimi, bizim şəbəkənin yardımı vasitəsilə yerli mətbuatda soydaşlarımızın onlarca məktub və məqaləsi dərc olunub. Azərbaycanla bağlı digər yazılara gəlincə, onu deməliyəm ki, ABŞ-ın nüfuzlu qəzetlərinin Azərbaycana marağı xeyli artıb. Təkcə Azərbaycan BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasına qeyri-daimi üzv seçiləndə, mən özüm bir neçə maraqlı məqalənin şahidi oldum. Sözsüz ki, bu yazılarda Azərbaycanda neft və qaz hasilatı, Azərbaycanın global enerji layihələrində tutduğu rola daha geniş yer ayrılır. Daha bir maraqlı faktı da qeyd etməliyəm ki, Azərbaycana daha çox amerikalı turistin getdiyini nəzərə alsaq, ara-sıra qəzetlərdə amerikalı jurnalistlərin və tədqiqatçıların maraqlı müşahidə və təəssüratlarıyla dolu yazılarına da rast gəlmək olur. Təəccüblü deyil ki, bəzən yerli mətbuatda ermənilərin də Azərbaycanla bağlı böhtan və iftira ilə dolu yazılarına da rast gəlinir. Sözsüz ki, biz bu cür yazıları cavabsız qoymuruq.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə çap edilib

Ekspress.-2011.-11 noyabr.-№204.-S.12.

"Özümüzü Azərbaycan diasporunun parçası sayırıq"

Rusiyadakı Ahıska Türkləri "Vətən" Cəmiyyətinin sədri Taştan Aslanov: "Azərbaycan hər bir Ahıska türkü üçün doğma vətəndir"

Bugünkü dünya şərtləri diaspor təşkilatlarının sıx əməkdaşlıq şəraitində fəaliyyət göstərməsini diqtə edir. Azərbaycan diasporunun yaxından əməkdaşlıq edə biləcəyi diaspor isə ilk növbədə türksoylu xalqların diaspor təşkilatlarıdır. Bu sırada Ahıska türklərinin diaspor qurumlarını qeyd etmək olar. 1988-1989-cu ilin məlum Fərqanə hadisələri zamanı Azərbaycana da xeyli sayda köç edən Ahıska türkləri azərbaycanlılarla qaynayıb-qarışıb. Rusiyadakı Ahıska Türkləri "Vətən" Cəmiyyətinin sədri Taştan Aslanovun sözlərindən bəlli olur ki, onlar Azərbaycandan kənar da özlərini ölkəmizlə birlikdə hiss edirlər.

- Fərqanə hadisələrindən sonra dünyanın dörd bir yanına səpələnən Ahıska türklərinə ən isti qucağı Azərbaycan və azərbaycanlılar açdı. Ahıskalılar Azərbaycanda ötən 20 ildə özlərinə isti yurd-yuva saldılar. Bu ölkənin bərabərhüquqlu vətəndaşları kimi cəmiyyətdə fəal mövqe tutdular, öz dərnəklərini yaratdılar, mədəniyyətlərini, incəsənətlərini inkişaf etdirə bildilər. Bu baxımdan deyə bilərik ki, orada yaşayıb-yaşamamalarından asılı olmayaraq, Azərbaycan hər bir Ahıska türkü üçün doğma vətəndir. Bilirsiniz ki, Qarabağ savaşında ahıskalılar da azərbaycanlı qardaşları ilə çiyin-çiyinə vuruşublar. O torpaqlar üçün qanları tökülüb. Bu baxımdan, hesab edirik ki, dünyanın harasında yaşamasından asılı olmayaraq, Ahıska türkləri Azərbaycanı da təmsil etməli, onun ədalətli mövqeyini, haqq işini müdafiə etməlidirlər. Bizim Rusiyadakı fəaliyyətimizdə bu prinsip hər zaman öndə olub. Özümüzü Azərbaycan diasporunun parçası sayırıq. Çalışmışıq ki, bayramlarda da, hüznü günlərdə də qardaşlarımızla bir yerdə olaq, onların tədbirlərində iştirak edək.

- Məlumdur ki, son illər Rusiyada gəlmələrə qarşı ultra-millətçilərin basqıları var. Ahıska türkləri belə bir şəraitdə Rusiyada özlərini necə hiss edirlər?

- 1988-1989-cu ilin məlum Fərqanə hadisələri zamanı Ahıska türkləri Rusiya Federasiyasının əsasən Krasnodar, Rostov, Kabardin-Balkar və digər bölgələrinə köç ediblər. Ancaq Ahıska türklərinin bu ölkədə qarşılaşdığı ciddi problemlərə görə 300-dən çox ailə ABŞ-a köçmək məcburiyyətində qalıb.

17 il içərisində Krasnodar vilayətində Ahıska türklərinə Rusiya vətəndaşlığı verilmədiyinə görə, 12-15 min Ahıska Türkü ABŞ-ın 20-yə yaxın ştatına köç etmək məcburiyyətində qaldı. Nə təqaüd ala bilirdilər, nə də orta məktəbi bitirdikdən sonra ali təhsil müəssisələrinə götürülürdülər. Əkin-biçindən, bostan məhsullarından topladıqlarını yalnız qapıdaca satmalıydılar. Kazak atamanlar ahıskalılara bazara çıxmağı belə yasaq etmişdilər. Deyirdilər ki, heç kəs evlərini satıb getmək istəyən ahıskalıya pul verib evlərini almasınlar, onsuz da qoyub gedəcəklər. Bir sözlə, hər addımbaşı təhqirlərə rast gəlirdik, hüquqlarımız kobudcasına pozulurdu.

- Hazırda Rusiya Federasiyasında 87-92 min Ahıska türkü yaşayır. Ahıskalılara qarşı edilən haqsızlıqlar və zorakılıqlar barədə hakimiyyət orqanlarına müraciət edirsinizmi?

- Nə faydası var ki? Elə hakimiyyət dairələrindəkinin bəziləri şovinizm toxumu səpənlərdir. Ciddi tədbirlər görmürlər, yaxud görmək istəmirlər. Şikayət etdinsə, yandı demək. Gecə ilə ya evinə od vurulacaq, ya da

alçaldılacaq. Gah da səni dilə tutacaqlar ki, "bir işdir, olub. İçkiliymiş, keç günahından". Moskvadakı beynəlxalq hüquq-müdafiə təşkilatlarına, dövlət məmurlarına, millət vəkillərinə problemlərimizin çözümünə dair dəfələrlə müraciət etsək də, cüzi irəliləyiş nəzərə çarpmıqdır. Diqqət yetirin; 8 rəsmi dövlət orqanı - Ali Məhkəmə, Daxili İşlər Nazirliyi, Baş Prokurorluq, Federal Təhqiqat Xidməti, Müdafiə Nazirliyi, Daxili qoşunlar, maliyyə polisi, pristavlıq - hamısı da cəza verən orqan. Haraya baxırlar?

Mən Özbəkistanda malımı-mülkümü tam itirdim. Hamısı yandırıldı. Ailəmlə canımı götürüb Rusiyaya pənah gətirdim. Digər ahıskalılar da mənim kimi. Amma ümidimizi kəsməmişik. Bir neçə il əvvəl Qazaxıstan Ahıska Türkləri Milli Mərkəzinin sədri Ziyaeddin İsmixanoğlunun başçılığı ilə Dünya Ahıska Türklərinin Konqresi quruldu və ümid edirik ki, 11 ölkədə fəaliyyət göstərən Ahıska Türkləri mərkəzlərimizin əlaqəli şəkildə bir-birinə dəstəyi sayəsində problemlərimizin həllinə nail olacağıq.

- Bəs, ABŞ-a alışıqlarımı ahıskalılar?

- Getdikləri 8 ay içərisində onlar hər şeylə təmin olundular. Pulsuz dil kurslarına gedib dil, ixtisas öyrənənlər işlə təmin ediləblər. Amma 15 ildən çoxdur Rusiyada pasport belə ala bilməyənlərimiz var. Dövlət idarələrinə baş vurduqda deyirlər ki, sizin sənədlərin vaxtı keçib, sovet dönəmi bitib, o zamanın pasportlarının bizə dəxli yoxdur. Ürəyiniz istəyən yerə çıxıb gedə bilərsiniz.

- Ümumiyyətlə, ahıskalıların bu probleminin çözümünü nədə görürsünüz?

- Ahıska türklərinin problemlərinin çözümü Türkiyə, Rusiya, Qazaxıstan, Özbəkistan, Gürcüstan və digər ölkələr arasında imzalanması vacib sayılan anlaşmadan sonra aradan qaldırıla bilər. Sırr deyil ki, bu dövlətlərə 65 il xidmət etmişik, torpağını əkib-becərərək qurub-yaratmışıq. O haqlarımızı vətənimiz olmadığı üçün tələb edə bilmirik. İndi bizə sahib çıxan yoxdur. Avropa Şurasının qərarı ilə Gürcüstandakı ata-baba ocaqlarına dönüşlə bağlı fikirlər ortaya çıxıb. Heç bir doğru-düzgün proqram yaradılmadan tarixi vətənimizə necə köç edə bilərik? "Vətəndən kim olaraq sürüldük və kim olaraq qəbul olunuruq" sualının cavabı bizə aydın deyil. Bir ölkədən bir başqasına köç etməyin nə demək olduğunu təsəvvür etmək çətin deyil. "Repatriasiya haqqında" qanunun tələblərinə uyğun olaraq, bu statusu almış soydaşlarımız əgər Gürcüstana qayıtmağa razılıq verərlərsə, 6 aydan sonra əvvəl yaşadığı ölkənin vətəndaşlığından avtomatik olaraq çıxarılmalıdır. Nə qədər ki, Ahıska türklərinin digər hüquqları ilə yanaşı maliyyə yardımı məsələsinə də aydınlıq gətirilməyib, problemlərimiz qalmaqda davam edəcək. Məcburi heç şey həll olunmaz. 1944-cü illərin sürgünü zamanı 12 il komendant yasağı altında yaşadım, 1989-cu ildə Özbəkistandan Rusiyaya sürgün olunduq, 15 il zorluqlara, təhqirlərə dözərək Krasnodarda məskunlaşdıq. Biz adamları məcbur edə bilmərik ki, zorla vətənə qayıtmalısan. Qayıtmaq istəyənlərə dövlət səviyyəsində yardım göstərilməlidir. Köç edənlər isə görün neçə ölkənin sərhədini keçməlidir. O, tək özünü alıb aparmır ki? Onların malı, arabası, mülkü, sərvəti var axı... Bütün bu şərtlər repatriasiya haqqında qanunda göstərilməyib.

- Bəs doğma torpaqlara qayıtmaqla bağlı prosesi necə qiymətləndirirsiniz?

- Rusiya Federasiyasında yaşayan Ahıska türkləri burada çəkdikləri zülmərdənsə, Gürcüstana dönməyə üstünlük verirlər. Yenə hər şeyə sıfırdan başlamaq lazım gələcək, deyirlər. Son 60-70 ildə neçə dəfə bir yerdən digər yerə köç olundu - Gürcüstandan Orta Asiyaya, Qazaxıstana, Özbəkistandan Rusiyaya, Azərbaycana,

Türkiyəyə, indi də Rusiyadan ABŞ-a və təkrar Gürcüstana. Bir köç mexanizmi olmasa, ahıskalılar yenə haqsızlıqlarla qarşılaşmaqda davam edəcəklər.

- Bu prosesdə Azərbaycandan və digər türk dövlətlərindən umacaqlarınız nədir?

- Yuxarıda qeyd etdiyim kimi, Özbəkistandan çıxarılan zaman doğma türksoylu xalqlar bizə qucaq açdılar. Bu gün Türkiyədə də xeyli sayda Ahıska türkü yaşayır. Təbii ki, bizim istəyimiz dədə-baba torpaqlarına qayıtmaqdır ki, yeni nəsillərimiz gözlərini o torpaqda açsınlar. Bu məsələdə Gürcüstana təsir edə biləcək Türkiyə və Azərbaycandır. Çünki hər iki ölkə Gürcüstanın varlığında əhəmiyyətli rola malikdirlər. Onlar Ahıska türklərinin qayıdışı məsələsini hər zaman gürcü hakimiyyəti qarşısında qaldırmalıdılar. Azərbaycan diasporunun da üzərinə bu məsələdə müəyyən vəzifələr düşür. Hesab edirəm ki, diaspor təşkilatları olaraq problemlərimizi qardaşlıq prinsipləri əsasında dünyaya çatdıra bilərik.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə çap edilib

Ekspress.-2011.-12-14 noyabr.-№205.-S.16.

“Diaspor üçün mədəniyyət böyük birləşdirici qüvvədir”

Xəzər Emin: “Siyasi cəhətdən bölünsək də, mədəniyyətimiz həmişə bir arada olmağımıza təkan verir”

Fuad Hüseynzadə

Xaricdə Azərbaycan xalqının mədəni irsinin və qədim tarixinin təbliği işi də diasporumuzun qarşısına qoyulmuş əsas vəzifələrdən biridir. Amma bu işi diasporumuzla yanaşı, hazırda Azərbaycanda fəaliyyət göstərən ictimai təşkilatlar da davam etdirirlər. Bu baxımdan Dünya Azərbaycanlıları Mədəniyyət Mərkəzi (DAMM) təqdirəlayiq layihələr həyata keçirir. 1997-ci ildə Ədliyyə Nazirliyindən qeydiyyatdan keçmiş DAMM-ın əsas məqsədi adından da göründüyü kimi mədəniyyətimizi, azərbaycançılığı dünyada təbliğ etmək, diaspor fəaliyyətini genişləndirmək, Azərbaycanın haqq səsinə dünyada yaymaqdır.

DAMM-ın fəaliyyəti haqda yazmadan əvvəl noyabrın 14-də Azərbaycan İctimai-Siyasi Universitetində keçirilmiş IV qurultay haqda qısa xatırlatma verək. Qurultayda DAMM-ın vitse-prezidenti Xəzər Emin sədr, şair-publisist Nəcibə İlkin isə katib seçilib. Qurultayın gedişində məruzə üçün söz DAMM-ın sədri, xalq şairi Söhrab Tahirə verilib. Tanınmış elm və mədəniyyət xadimlərinin iştirak etdikləri qurultayda Söhrab Tahir mərkəzin 5 illik fəaliyyəti, beynəlxalq əlaqələri və qazanılan uğurları barədə danışmış, konfransın işinə uğurlar arzulayıb. Azərbaycanın bütün sahələrdə sürətlə inkişaf etdiyini diqqətə çatdıran natiq son illər ölkəmizdə mədəni əlaqələrin genişləndirilməsi istiqamətində həyata keçirilən mühüm layihələrdən söz açıb, xarici ölkələrdə mərkəzin yeni nümayəndəliklərinin yaradılmasından, ictimai və sosial sahədəki münasibətlərindən hesabat məruzəsi edib. Məruzədə mərkəzin nəzdində fəaliyyət göstərən və bu birliyin daha da genişlənməsi üçün böyük işlər görən “Bura Vətəndir” Məclisinin iş fəaliyyəti açıqlanıb. Məclisin sədri Səriyyə İsmayılova, o cümlədən Mərkəzin Qadınlar Şurasının sədri Fəridə Ləman son dörd ildəki fəaliyyətlərindən danışdı.

DAMM-ın vitse-prezidentləri professor Vaqif Arzumanlı və Xəzər Emin təşkilatın fəaliyyəti və gördükləri iş barədə qurultay iştirakçılarına ətraflı məlumat veriblər. DAMM-ın mətbuat katibi Məmməd Nəcəfzadə çıxışında tənqidi fikirlərə xüsusi yer ayırıb.

Qurultayın sonunda DAMM səsvermə yolu ilə özünün yeni idarə heyətini seçib. 11 nəfər köhnə heyət qalmaqla tərkibə iki nəfər - Nəcibə İlkin və Zemfira Balakışiyeva əlavə olunub. Bununla da Mərkəzin idarə heyəti tam siyahı ilə təqdim edilib. İdarə heyəti öz növbəsində açıq səsvermə yolu ilə Söhrab Tahiri yenidən Mərkəzin prezidenti seçib. Xəzər Emin və Vaqif Arzumanlı 1-ci müavinlər, Rasim Nəbiyev, Səriyyə İsmayılova və Rasim Məmmədov müavin seçiliblər. Sonda 13 nəfərdən ibarət idarə heyəti, Söhrab Tahirin Mərkəzin prezidenti qalmasını təsdiqləyiblər. Bununla da qurultay öz işini yekunlaşdırıb.

DAMM xaricdəki nümayəndəliklərinin sayını artırır

Qurultayla bağlı fikirlərini qəzetimizlə bölüşən Xəzər Emin tədbirdə çıxışlar ətrafında müzakirələrin aparıldığını və çoxlu təkliflərin səsəndirildiyini bildirdi.

Onun sözlərinə görə, bu qurultay DAMM-ın gələcək fəaliyyəti üçün proqram müəyyənləşdirib: “Qurultayda DAMM-ın ABŞ, Belçika nümayəndəliklərinin rəhbərləri də iştirak edirdilər. Tədbirdə Norveç nümayəndəliyi də təsdiq olundu. Hazırda Almaniyada, Fransada, Qazaxıstanda da nümayəndəliklərimiz fəaliyyət göstərir. Qarşıda duran məqsədlərdən biri də müxtəlif ölkələrdəki nümayəndəliklərimizin sayını artırmaqdır”.

2000-ci ildən sözügedən təşkilatda təmsil olunan X. Emin burada bir çox tanınmış ziyalıların toplandığını dedi: “Cənublu-şimalı azərbaycanlıların birlik rəmzi olan xalq şairi Söhrab Tahir bir çox ziyalılarımızı təşkilata dəvət edib. Mərhum şairlərimiz Məmməd Araz və Bəxtiyar Vahabzadə, Söhrab müəllimlə aralarında olan dostluq, qardaşlıq münasibətlərinə görə bu təşkilatda olublar. Xalq şairi Nəriman Həsənzadə bu gün də təşkilatın üzvüdür. Xarici ölkələrdə yaşayan bir çox tanınmış ziyalılar, mədəniyyət və ictimai-siyasi xadimlər, yəni bütün zümrələrdən olan insanlar bu təşkilata üzv ola bilirlər. Bu təşkilatın qapısı onlar üçün həmişə açıqdır”.

Həmsöhbətimiz bildirdi ki, tək-cə ziyalıları bu təşkilat ətrafına toplamaqla kifayətlənmirlər. Onlar Azərbaycanda, Belçikada, Fransada, Almaniyada, İsveçdə və digər ölkələrdə bir sıra layihələr həyata keçiriblər. Hələ 10 il bundan qabaq DAMM tərəfindən Azərbaycanda ilk dəfə olaraq Muğam festivalı keçirilib: “Ümumiyyətlə, “mədəniyyət” deyəndə çox insanlar şou-biznes, çalib-oynamaq başa düşürlər. Amma biz mədəniyyəti geniş məfhumda götürürük; süfrə mədəniyyətindən tutmuş siyasi mədəniyyətə qədər”.

Onun fikrincə, xalqımızı nə qədər bölsələr də bizi yeganə olaraq bir əqidə və mədəniyyət birləşdirir: “Bizim 35 milyonumuz Arazın o tayında bu günə kimi məşəqqətlər çəkir və bütün ictimai-siyasi haqları əllərindən alınıb, 9 milyonumuzsa Arazın bu tayındadır. 10 milyondan da artıq soydaşımız dünyaya səpələnib. Amma dünyanın harasında yaşamağımızdan asılı olmayaraq bizi birləşdirən mədəniyyətimiz, musiqimizdir. Yəni Təbrizin küçələrində, yaxud Fransa, Almaniya və digər ölkələrdə yaşayan bir azərbaycanlı evində musiqimizi eşidəndə istər-istəməz adamın vücudu əsir. Ona görə də mən düşünürəm ki, biz mədəniyyətimizə xüsusi önəm verməliyik. Diaspor üçün mədəniyyət böyük birləşdirici qüvvədir”.

“Mədəniyyətlə biz diasporumuzu bir araya gətirə bilərik” deyən X. Emin bununla bağlı bir misal da gətirdi: “2003-cü ildə Almaniyada Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin (DAK) VII qurultayına getmişdik. Xalq artistləri Habil Əliyev, İlhamə Quliyeva, mərhum müğənni Lütfiyar İmanov da bizlə idi. Tədbir möhtəşəm keçdi. Gündüz qurultayın rəsmi hissəsində 200-250 nəfər adam iştirak etdi. Axşam saat 7-də isə böyük bir konsert proqramı təşkil etdik. Salona 500-dən artıq adam toplaşmışdı. Yəni diaspor işində insanları çağırın, cəlb edən mədəniyyətdir.

Əslində mədəniyyətin çox böyük siyasət olduğunu diqqətə çatdıran DAMM təmsilçisi bu baxımdan 2011-ci ilin “Avroviziya” müsabiqəsindəki uğurumuzun böyük rolu olduğunu dedi: “Azərbaycanın qələbəsi ilə necə deyərlər 42 dövlətin yaxasından tutan musiqimiz onları gətirəcək Bakıya. Bu böyük bir siyasət uğurdur. Bəlkə siyasətlə bərabər mədəniyyətdə bu il böyük bir uğur qazanmışıq”.

Bu gün diasporumuzun öz mədəniyyətimizdən nə kimi bəhrələnməsinə gəlincə, X. Emin bu sahədə axsamaların olduğunu bildirdi: “Bunun da səbəbi hər hansı bir ölkədəki diaspor təşkilatlarımızın siyasəti və ideoloji

baxımdan birgə olmamalarıdır. Məsələn, İsveçin çox da böyük olmayan Malmö şəhərində bəlkə 10-dan artıq Azərbaycan diaspor təşkilatları var. Çox təəssüf ki, bunlar özləri bir araya gələ bilmirlər. Problemləri yaradan əsas səbəblər də bundadır. Amma siyasi mövqeləri nə qədər üst-üstə düşməsə də mədəniyyət baxımdan ayrıla bilmirlər. Biz xaricdə 10-larla konsert proqramları təşkil etmişik və bunun şahidi olmuşuq. Siyasi cəhətdən bölünsək də, mədəniyyətimiz həmişə bir arada olmağımıza təkan verir”.

Onun fikrincə, elə məsələlər var ki, qeyri-hökumət təşkilatları ayağa qalxıb öz sözünü deyə bilir və bu qəbul da olunur: “Avropa İttifaqında, Avropa Şurasında və bir sıra digər beynəlxalq təşkilatlarda biz dəfələrlə görüşlər keçirmişik. İnanırsınız, QHT-ləri nə qədər sayğı ilə qarşılayıb dinləyirlər. Diaspor təşkilatı xaricdə fəaliyyət göstərməlidir. Bakıda və ya regionlarımızda dünya azərbaycanlıları adından iş görməyin lüzumu yoxdur. Amma bəzi dostlarımız məndən incisələr də deyim ki, gedib Azərbaycanın rayonlarında nümayəndəliklər açırdılar. Amma yaxşı ki, onlar öz əməllərindən peşman olaraq bu işi 1-2 il bundan qabaq dayandırılar”.

Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı diasporumuzu hərəkətə gətirib

O, Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayından sonra diasporumuzun fəaliyyətində bir canlanma olduğunu da dilə gətirdi: “Prezident İlham Əliyev orada çox gözəl çıxış etdi. Dövlət başçısı xüsusilə Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinə, diaspor təşkilatlarına, səfirliklərimizə bir daha göstəriş verdi. Və tələb etdi ki, xaricdə olan milli icmalarımız sıx birlikdə işləsinlər. Qurultaydan sonra mən bir çox dövlətlərdə oldum və çox böyük fərqi olduğunu gördüm. İstər-istəməz səfirliklərimizdə də bir sirkələnmə, çevriliş oldu ki, cənab Prezident deyibsə, buna mütləq əməl etməlidirlər”.

Qurultayda “Dünya Azərbaycanlılarının həmrəylik xartiyası”nın qəbul olunduğunu xatırladan X. Emin bu sənəddə mədəniyyətimizə dövlətimizin önəm verdiyini bildirdi: “Xartiyada azərbaycanlıların məskunlaşdıqları ölkələrin qanunvericiliyinə və beynəlxalq konvensiyaların tələblərinə uyğun olaraq, etnomədəni özünəməxsusluğunu qorumaq, inkişaf etdirmək, millətlərarası və mədəniyyətlərarası dialoqda əməkdaşlıq məqsədilə tədbirlərin görülməsi, ictimai təşkilatlar, assosiasiyaların yaradılması göstərilir. Eyni zamanda soydaşlarımızın öz dilinə, mədəniyyətinə, tarixi köklərinə və milli-mənəvi dəyərlərinə bağlılığını qoruyub saxlamaları üçün milli teatrın, kitabxanaların açılması diqqətə çatdırılır. Ən əsası isə milli mədəniyyətlərin qorunmasına dair beynəlxalq konvensiyaların müddəalarına uyğun olaraq xarici ölkələrdə məskunlaşan azərbaycanlıların milli-mədəni cəmiyyətlərin yaradılması, milli özünəməxsusluğu mühafizə etmək məqsədilə digər zəruri tədbirlərin həyata keçirilməsi vurğulanır. Gördüyümüz kimi, məqsəd xaricdə mədəni cəmiyyətlərimizin yaradılmasıdır”.

DAMM-ın vitse-prezidenti qarşıda duran əsas məqsədlərdən birinin də xarici ölkələrdə “Həftə sonu” məktəblərinin açılması işini genişləndirmək olduğunu vurğuladı. “ Xartiyanın müddəalarında da “Həftə sonu” məktəblərinin genişləndirilməsi, maddi-texniki bazasının yaxşılaşdırılması, əyani və dərs vəsaitləri ilə təminatı işinin gücləndirilməsi göstərilir”, deyərək əlavə etdi.

Paritet.-2011.-19-21 noyabr.-№122.-S.14

“Azəri diasporu Özbəkistanda intensiv işlər görür”

Özbəkistandakı soydaşlarımız gələcəkdə yeni azərbaycanlı nəslinin milli ənənələrə riayət etməsi istiqamətində iş aparırlar

Fuad Hüseynzadə

Azərbaycan və Özbəkistan arasında ticari -mədəni əlaqələrin kökü daha qədim dövrlərə təsadüf edir. Tarixən Orta Asiyanın bu respublikasına azərbaycanlılar ya könüllü mühacirət etmiş, ya da zorla köçürülüblər. Xüsusən, Əmir Teymurun Azərbaycana etdiyi yürüşlər nəticəsində yüzlərlə sənətkarlar, elm xadimi və digər peşə sahibləri Səmərqəndə sürgün ediləblər.

Azərbaycanlılar Özbəkistan tarixində və mədəni-incəsənət həyatında tarixən mühüm izlər qoyublar. Qədim Xarəzmin X əsr tikililərindən olan Beleuci yolüstü karvansara binası da Şirvan ustalarının zəhmətinin bəhrəsidir.

Tədqiqatçı Nazim Rizvan göstərir ki, Əmir Teymurun doğma şəhəri Şəhri-Səbzədə 1380-ci ildə tikilən Ağsaray kompleksinin müəllifi də azərbaycanlı memar Məhəmməd Yusif Təbrizi idi. XIV-XV əsrlərdə Səmərqənddə tikilmiş Şahi-Zində türbə kompleksi də Fəxsar Zeynəddin Şəms Təbrizi tərəfindən tikilib.

Böyük bir imperiyanın yaradıcısı, bir çox elmlərin bilicisi, xüsusən də Səmərqənddəki nəhəng tikililərin banisi Əmir Teymurun azərbaycanlı sənətkarları əvvəl tək-tək, Təbrizi tutduqdan sonra isə kütləvi şəkildə memar, usta, nəqqaş, kaşıçı kimi işə cəlb etməsi XIV əsrin II yarısı, XV əsrin əvvəllərində azərbaycanlıların Özbəkistandakı yayılma arealından və Teymurun yanındakı hörmətdən xəbər verir.

Zamanla baş verən ictimai-siyasi proseslər, dünyanın siyasi xəritəsində yeni dövlətlərin çoxalması, rus işğalı və s. hadisələr Özbəkistandakı azərbaycanlılar barədə ətraflı məlumat əldə etməkdə ciddi əngəllər törədir. Bu səbəbdən də tədqiqatçılar Özbəkistanda Azərbaycan diasporunun formalaşmasını XX əsrin əvvəllərindən başlayaraq, bu günə qədər davam edən mühacirət prosesindən götürürlər. Jurnalist-tədqiqatçı Yaşar Qasım Özbəkistanda konkret olaraq Azərbaycan diasporunun formalaşma prosesini aşağıdakı mərhələlərə bölür: 1)1905-1907-ci illərdə məlum hadisələr zamanı qırğın və qiyamətdən qaçıb, baş götürüb gedənlər. 2)Oktyabr çevrilişi, vətəndaş müharibələri və ümumən 1918-1920-ci illərdəki hadisələr nəticəsində məmləkəti xəmə edib, buraya pənah gətirənlər. 3) 30-40-cı illərdəki deportasiya və repressiyaların əlindən qaçıb bura sığınanlar və zorla sürgün edilənlər. 4)5-60-cı illərin dinc quruculuğu ilə əlaqəli olaraq bura köçənlər. 5) 60-cı illərin axırını və 70-ci illərin əvvəlində başlanan qardaş ölkədə qəsəbə və kadrların yerləşməsi ilə xarakterizə olunan yeni dövr.

Yaşar Qasımın göstərdiyi bu mərhələlərdən başqa, 1991-ci il Azərbaycan dövlət müstəqilliyinin əldə olunmasından sonra Qərb və Şərq ölkələrinə bağlanan kütləvi mühacirəti də xüsusi olaraq qeyd etmək olar ki, bu proses hazırda intensiv şəkildə davam edir. Müasir dövrdə Azərbaycan diasporunun Özbəkistanda sayı ilə bağlı müxtəlif rəqəmlər səslənir. Məsələn, Zaur Əliyevin “Dünya diasporları” kitabında bu rəqəm 55.000-60.000 qədər arası göstərilir. Özbəkistandakı bir çox diaspor üzvlərimiz də haradasa buna yaxın say deyirlər. Amma ötən il Azərbaycan Prezidenti yanında Strateji Araşdırmalar Mərkəzində də keçirilən tədbirdə Özbəkistanın

Azərbaycandakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri İsmətulla İrqaşev bu ölkədə qırx min azərbaycanlının yaşadığını, həmçinin yeddi mədəniyyət mərkəzinin fəaliyyət göstərdiyini bildirib. Yeri gəlmişkən o deyib ki, Azərbaycan diasporu Özbəkistanda intensiv işlər görür.

Azərbaycan diasporunun müasir Özbəkistandakı vəziyyəti iki ölkə arasında olan dostluq və qardaşlıq münasibətlərindən qaynaqlanır. Təsadüfi deyil ki, Orta Asiyada ilk səfirliyimiz Özbəkistanda ümummilliyet liderimiz Heydər Əliyevin iştirakı ilə 19 iyun 1997-ci ildə açılıb. Daşkənddə Azərbaycan səfirliyi binasında soydaşlarımızla görüşdə ulu öndər Heydər Əliyev çıxışında deyib ki, azərbaycanlılar harada yaşasalar da, öz ana Vətəninə, doğma Vətəninə qayğı göstərməlidirlər, imkanları dairəsində kömək etməlidirlər, onu unutmamalıdırlar, doğma Vətənin qayğıları ilə yaşamaladırlar. O, diasporumuza tapşırıq verib ki, Azərbaycanın vəziyyəti haqqında, Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi haqqında, Ermənistanın respublikamıza qarşı etdiyi cinayətlər, təcavüz haqqında hər yerdə düzgün təsəvvür yaratsınlar.

2004-cü ilin martında isə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Özbəkistana rəsmi səfər edib. O zaman Prezident dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin adını daşıyan Daşkənd Pedaqoji Universitetinin qarşısında böyük mütəfəkkirin abidəsinin açılış mərasimində iştirak edib, tədbir zamanı diasporumuzun nümayəndələri ilə görüşüb. Prezident İlham Əliyev Daşkənddə Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin təntənəli açılış mərasimində də iştirak edərək, burada geniş və dərin məzmunlu nitq söyləyib, soydaşlarımızın Azərbaycanla iqtisadi-mədəni əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi üçün bundan sonra da lazımi addımlar atılacağını vurğulayıb.

“Özbəkistan bizim ümumi evimizdir”

Prezidentin Özbəkistana növbəti səfəri isə ötən ilin sentyabrında olub. Özbəkistanda Azərbaycanla bağlı dəyərlərə həmişə hörmətlə yanaşılır. Bunu həmin səfər çərçivəsində də görmək mümkün olub. Ulu öndər Heydər Əliyevin ölkələrimiz arasındakı dostluq münasibətlərinin inkişafına verdiyi töhfələrə müvafiq olaraq Daşkənddə Heydər Əliyev prospekti mövcuddur. Prezident İlham Əliyev bu səfərdə də Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinə baş çəkib. Yeni təmir olunan mərkəzdə Heydər Əliyev, Azərbaycanın dövlətçilik tarixi, Azərbaycan və Özbəkistanın müştərək tarixi muzeyləri var. Bundan başqa, mərkəzdə Azərbaycanın musiqi, rəqs və folklor ansamblları fəaliyyət göstərəcək. Burada Azərbaycan məktəbi və kitabxana da yaradılıb. Ölkə başçısı yenə də Azərbaycan diasporunun nümayəndələri ilə görüşüb. Uzun illər Özbəkistanda diaspora rəhbərlik etmiş, hazırda Orta Asiyada Azərbaycan diasporlarının baş koordinatoru olan Akif Ağatalıbov bizimlə söhbətində bu görüşü çox sevinclə gözlədiklərini dedi: “Orada bizim diasporumuz çox həyəcanlı idi. Biz bir sevinc, hörmət və izzətlə gözləyirdik ki, prezident İlham Əliyevlə görüşək. O, bir gün yarımılıq gəlmişdi, amma biz onu 4 il idi ki, gözləyirdik. Yəni gedən gündən gözləmişdik və gələn gün də bizim üçün böyük bir bayrama çevrilmişdi. Heydər Əliyev adına Mədəniyyət Mərkəzində prezident İlham Əliyev bizimlə görüşündə dedi: “Baxmayaraq ki, siz Özbəkistanda yaşayırsınız, amma bilin ki, siz Azərbaycan azərbaycanlılarısınız. Siz hər zaman bizim fikrimizdə, ürəyimizdəsiniz. Bilin ki, sizin doğma vətəniniz Azərbaycan var”. Biz xoşbəxtik ki, cənab Prezidentin dediyi

kimi, Azərbaycan azərbaycanlılarıyıq. Bu gün Azərbaycana gələndə sevinirik ki, Vətənimiz günü-gündən inkişaf edir”.

A.Ağatalıbov söhbət əsnasında Özbəkistan-Azərbaycan münasibətlərinə də toxundu. Qeyd etdi ki, prezident İlham Əliyevin Özbəkistana səfəri bu münasibətlərin möhkəmlənməsinə təkan verdi: “Möhkəm və mehriban olan iki xalqın dostluğu əbədidir. Bildiyiniz kimi, prezident İlham Əliyevlə görüşündə Özbəkistan prezidenti İslam Kərimov “bizim ulduzlarımız müştərək, dilimiz bir, dinimiz bir, ürəklərimiz birdir” fikrini işlətdi. O dedi ki, qardaş Özbəkistanın Azərbaycana olan səmimiyyətinin bir əyani sübutu da bu ölkənin Dağlıq Qarabağ barədə mövqeyinin dəyişməz və daimi olmasıdır. Bununla əvvəllər də dediyi sözləri İslam Kərimov bir daha təsdiqlədi. Bu sözün özünün deyil, bütün Özbəkistan xalqının sözü olduğunu və bu xalqların həmişə bir olduğunu bildirdi. İslam Kərimov məqam çatanda sözünü deyərək, öz sadıqlığını, müsəlmançılığını, dostluğunu və türklüyünü göstərdi”.

Rəsmi Özbəkistanın Azərbaycan diasporuna münasibətinə gəlincə A. Ağatalıbov dedi ki, doğrudan da özbək xalqı bizə ən yaxın, ən əziz xalqlardan biridir: “Cənab Prezident elə bir siyasət qurub ki, şəxsən Özbəkistanda yaşayan azərbaycanlıların nəinki özbək xalqı ilə, ümumiyyətlə, heç bir xalqla problemi yoxdur. İslam Kərimovun dediyi kimi, Özbəkistan bizim ümumi evimizdir”. O, özbək xalqının azərbaycanlılara qəlbən çox yaxın və doğma olduğunu vurğuladı.

Seyid Rza Əlizadə, Maqsud Şeyxzadə kimi görkəmli şəxsiyyətlər yetişdirən Azərbaycan diasporu

Özbəkistandakı Azərbaycan diasporuna xas əsas xüsusiyyətlərdən biri - öz iş və fəaliyyətində mədəni tədbirlərə üstünlük vermək, diaspor məktəbinin, əsasən ziyalı mütəxəssislərdən və peşəkar kadrlardan ibarət olması, yaşadıkları məmləkətin qanunlarına, mövcud hökumət və hakimiyyətə loyallıq münasibətdir. Hazırda Özbəkistanda yaşayan azərbaycanlılar elm, incəsənət, kənd təsərrüfatı, kiçik, orta biznes və digər sahələrdə çalışırlar. Seyid Rza Əlizadə, Maqsud Şeyxzadə kimi görkəmli şəxsiyyətlər yetişdirən Özbəkistanda Azərbaycan diasporu bu ölkənin ictimai-siyasi həyatında iştirak edir, Vətənlə intensiv əlaqə saxlayır, kütləvi-mədəni tədbirlər həyata keçirir. Burada Azərbaycan diasporuna məxsus olmaqla, ictimai-mədəni təşkilatlar fəaliyyət göstərir. Həmvətənlərimiz Özbəkistan Respublikasının qanunlarına uyğun olaraq özlərinin bir neçə milli-mədəni təşkilatlarını yaradıblar. 1989-cu ildə Daşkənd şəhərində "Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi" və 1992-ci ildə isə Səmərqənd şəhərində "Azərbaycan-Özbəkistan" Mədəni-İqtisadi Əlaqələr Mərkəzi yaradılıb. 2002-ci ildə isə Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin dəstəyi ilə Özbəkistanda "Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzləri Assosiasiyası" təsis edilib ki, artıq bu günə qədər həmin Assosiasiyanın 10 vilayətdə filialları qeydiyyatdan keçərək fəaliyyət göstərir. Bu Assosiasiya Özbəkistanda yaşayan azərbaycanlıların bir-biri ilə əlaqə yaratmasında, Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyinə əsas olan "azərbaycançılıq" ideyasının Özbəkistanda yaşayan soydaşlarımız arasında təbliğ etməsində, onların Vətənlə tarixi əlaqələrinin gücləndirilməsində, Azərbaycan dilinin, mədəniyyətinin, milli-mənəvi dəyərlərinin bütün dünyada tanınmasında təqdirəlayiq fəaliyyət göstərir. Bütün bunlarla yanaşı, Özbəkistanda diasporumuzun Azərbaycan

Mədəniyyət Mərkəzi, Azərbaycan Qadınlar Şurası, Azərbaycan Gənclər Təşkilatı, Beynəlmiləl Mədəniyyət Mərkəzi və s. adlarda ictimai birlikləri fəaliyyət fəstərir. Ayrıca, 2003-cü ildə isə Daşkənddə "Azərbaycan evi" və məscidi tikililərinin başa çatdırılması yeniyetmə və gənc soydaşlarımızın milli adət-ənənələr ruhunda tərbiyə olunması, bir sıra məsələlər müzakirə olunaraq gələcək işlərin planları tərtib olunub.

Özbəkistanda Azərbaycan mədəniyyətini ilk illər "Lalə" qızlar ansambli, indi isə "Mehrican" Qəyyumluq Şurasının adını daşıyan "Mehrican" ansambli tez-tez təbliğ edir. Bir çox tədbirlərdə Özbəkistanın xalq artisti, soydaşımız Nəribə Abdullayeva, Azərbaycanın əməkdar artisti Kövkəb Əliyevanın rəhbərliyi ilə "Azərbaycan qızları" uşaq rəqs ansambli, "Vətən" vokal-instrumental kollektivi və "Qardaşlıq" ansamblının üzvləri xalq, bəstəkar mahnıları və təsniflərimizi, İlham Abdullayev sazda qədim el havalərini ifa edirlər. Oradan soydaşlarımız paralel olaraq digər Orta Asiyada məskunlaşan azərbaycanlılarla intensiv əlaqə saxlayır, gələcəkdə yeni azərbaycanlı nəslinin milli ənənələrə riayət etməsi istiqamətində iş aparırlar.

Paritet.-2011.-24-25 noyabr.-№124.-S.10.

Moskvada Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin III qurultayı keçirilmişdir

Moskvada, "Prezident-otel"də Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin (ÜAK) III qurultayı keçirilmişdir.

Asya Hacızadə,

AzərTAc-ın xüsusi müxbiri

Moskva

"Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin III qurultayının çağırılması haqqında" qərara əsasən keçirilən qurultayın işində Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri Ramiz Mehdiyev, Rusiya Federasiyası Prezidenti Administrasiyasının Xarici ölkələrlə regionlararası və mədəni əlaqələr üzrə idarəsinin rəisi Sergey Vinokurov, Azərbaycan Prezidenti Administrasiyasının şöbə müdirləri Əli Həsənov, Zeynal Nağdəliyev, Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov, Rusiya-Azərbaycan Dostluq Cəmiyyətinin sədri Yefim Pivovarov, Azərbaycan Rus İcmasının sədri, Milli Məclisin deputatı Mixail Zabelin, İTAR-TASS agentliyinin baş direktorunun birinci müavini Mixail Qusman, Azərbaycanın Rusiyadakı səfiri Polad Bülbüloğlu, Rusiya hakimiyyət strukturlarının, ictimaiyyətin, habelə Azərbaycan diasporunun görkəmli nümayəndələri iştirak etmişdir.

ÜAK prezidenti, akademik Məmmədbağır Əliyev qurultayı açaraq bu il 10 yaşı tamam olmuş Konqresin inkişafının və formalaşmasının əsas mərhələləri barədə məlumat vermişdir. M.Əliyev vurğulamışdır ki, Azərbaycan diasporunun həyatında tarixi və əlamətdar hadisə olan qurultay təşkilatın gələcək inkişaf yollarını müəyyən edəcəkdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri Ramiz Mehdiyev qurultayı olduqca mühüm hadisə adlandırmışdır. R.Mehdiyev demişdir ki, qurultayın gedişində son 5 ildə Rusiyadakı Azərbaycan diasporunun fəaliyyəti haqda hesabat veriləcəkdir. R.Mehdiyev Rusiyadakı Azərbaycan diasporunun yüksək potensialını qeyd edərək Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin təbrikini oxumuşdur.

Təbrikdə deyilir: "Sizi öz tarixi Vətəninizin müstəqilliyinin bərpa edilməsinin 20 illiyinin bayram edildiyi ildə keçən Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin III qurultayında səmimi salamlayıram. Azərbaycan bu yubileyi müxtəlif sahələrdə sanballı nailiyyətlərlə qarşılayır.

Davamlı inkişaf sahəsində uğurlarımız nüfuzlu beynəlxalq qurumlar tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir. Biz öz tarixi-mədəni irsimizi qoruyub saxlamaqla və ona qayğıkeş münasibət sahəsində çoxəsrlik ənənələri inkişaf etdirməklə yanaşı, eyni zamanda, milli mənəvi dəyərlərimizin ümumbəşəri ideallarla harmonik əlaqəsində varisliyi təmin edə bilmişik.

Biz Azərbaycan cəmiyyətinin tolerantlığının və açıqlığının yüksək səviyyəsi ilə haqlı olaraq fəxr edirik. Respublikanın sosial-iqtisadi, ictimai-siyasi və elmi-mədəni həyatının bütün sahələrində təmsil olunmuş

Azərbaycanın 120 minlik rus icmasının bütün fəaliyyəti ölkəmizdə millətlərarası münasibətlər sahəsində yaranmış vəziyyətin parlaq təzahürüdür.

Bu gün Rusiya Federasiyası ilə siyasi, iqtisadi, mədəni və digər sahələrdə strateji tərəfdaşlığın səviyyəsi olduqca yüksək qiymətə layiqdir.

Beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində uğurlu qarşılıqlı fəaliyyətə çoxlu sübutlar göstərmək, o cümlədən bu faktı vurğulamaq olar ki, bu il Azərbaycan BMT Təhlükəsizlik Şurasının üzvü seçilərkən dost Rusiya da bizim namizədliliyimizi dəstəkləmişdir. İkitərəfli münasibətlərimizin inkişafında və dərinləşməsində Rusiyada yaşayan azərbaycanlıların rolu böyükdür. Sevindirici haldır ki, onlar çoxmillətli Rusiya cəmiyyətinin ayrılmaz hissəsidir, Rusiya Federasiyasının inkişafına və tərəqqisinə layiqli töhfə verirlər.

Azərbaycanlıların diaspor təşkilatları və ilk növbədə ÜAK Rusiya vətəndaş cəmiyyətinin ayrılmaz hissəsinə çevrilmişlər. Ölkənin demək olar ki, bütün regionlarında öz strukturlarını yaratmış Konqres qısa müddətdə nüfuzlu ictimai birliklərdən birinə çevrilə bilmişdir. Bununla bərabər, Dünya Azərbaycanlılarının qurultayında göstərilədiyi kimi, xalqımızın tarixinin və mədəniyyətinin təbliği, Azərbaycan haqqında həqiqətin Rusiya ictimaiyyətinə çatdırılması da onun işinin prioritet istiqamətlərindən biridir.

Əminəm ki, III qurultay Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin, eləcə də bütün Azərbaycan diasporunun fəaliyyətində mühüm hadisə olacaq, hərtərəfli Rusiya-Azərbaycan əlaqələrinin möhkəmlənməsinə və inkişafına kömək edəcəkdir".

Sonra Azərbaycan Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri Ramiz Mehdiyev qurultayda geniş məruzə ilə çıxış etmişdir. O, dövlətimizin xaricdəki Azərbaycan diasporu ilə iş sahəsində siyasəti haqqında söhbət açmış, Azərbaycan-Rusiya dövlətlərarası münasibətlərinin yüksək səviyyədə olduğunu qeyd etmişdir. ÜAK-ın növbəti qurultayının keçirilməsinin Rusiyanın çoxsaylı Azərbaycan diasporunun həyatında əlamətdar hadisə olduğunu vurğulayan R.Mehdiyev demişdir: "Qurultayın qərarları diasporun işinin fəallaşmasına və onun fəaliyyətinin daha sıx əlaqələndirilməsinə xüsusi təkan verəcəkdir". Müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra xaricdə yaşayan həmvətənlərlə işin Azərbaycan dövləti üçün prioritet sahələrdən birinə çevrildiyini qeyd edən Azərbaycan Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri demişdir: "Ümummillət lideri Heydər Əliyev yenidən hakimiyyətə gələndən sonra diasporla iş ardıcıl xarakter kəsb etmiş, Dünya Azərbaycanlılarının birinci qurultayı keçirilmiş, Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi yaradılmışdır". R.Mehdiyev qeyd etmişdir ki, Ümumrusiya Azərbaycan Konqresi Rusiyanın mühüm ictimai təşkilatına çevrilmişdir. Administrasiya rəhbəri xatırlatmışdır ki, Prezident İlham Əliyev ikinci qurultayda ÜAK-ın fəaliyyətini yüksək qiymətləndirmiş, onun Rusiyanın dövlət strukturları və siyasi partiyaları ilə səmərəli əməkdaşlıq yaratmasını, mətbu orqanı olmasını, RF-nin ictimai həyatında, xeyriyyə aksiyalarında və başqa tədbirlərdə iştirak etməsini diqqətə çatdırmışdır.

"Azərbaycan dövlətinin fəallığı və dəstəyi sayəsində ÜAK RF-nin subyektlərindəki regional bölmələri öz ətrafında sıx birləşdirə bilmişdir", - deyən Ramiz Mehdiyev diqqəti buna cəlb etmişdir ki, Rusiya Azərbaycanlı Gənclər Təşkilatı (RAGT) RF-də azərbaycanlı gənclərin sıx birləşməsində mühüm rol oynayır. RAGT-nin yaradılması gənclərin ciddi və uğurlu layihəsidir.

R.Mehdiyev vurğulamışdır ki, Rusiya azərbaycanlıları böyük intellektual, iqtisadi, mədəni və ictimai-siyasi potensiala malikdir və sevindirici haldır ki, Azərbaycan diasporu Rusiya cəmiyyətinə uğurla inteqrasiya edir.

Prezident Administrasiyasının rəhbəri iki ölkə arasında əlaqələrə toxunaraq demişdir ki, Rusiya ilə münasibətlər Azərbaycanın xarici siyasi fəaliyyətinin prioritet istiqamətlərindən biridir. O demişdir: "Heydər Əliyev və Vladimir Putin bu münasibətlərin normallaşması, inkişafı və möhkəmlənməsi üçün mükəmməl təməl yaratmışlar. İndiki dövlət başçıları İlham Əliyev və Dmitri Medvedev bu xətti səmərəli şəkildə davam etdirirlər. Biz Qəbələ RLS-in statusu və istismar şərtləri, Xəzər dənizinin statusu, dövlət sərhədi kimi məsələlərdə razılığa nail olmuşuq. Rusiya Azərbaycanın bu cür saziş bağladığı ilk ölkə olmuşdur. Azərbaycan-Rusiya münasibətləri yüksəliş mərhələsindədir".

Akademik Ramiz Mehdiyev Azərbaycanda rus dilinə qayğıkeş münasibət, son illərdə ölkənin siyasi və iqtisadi uğurları haqqında da söhbət açmış, Azərbaycan reallıqlarının xaricdə, o cümlədən Rusiyada da təbliğini gücləndirməyin zəruri olduğunu vurğulayaraq demişdir: "Diaspor təşkilatları Rusiyada dövlətlə və səfirliklə birlikdə vahid komanda kimi işləməlidirlər".

Daha sonra Ramiz Mehdiyev Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin adından ÜAK prezidenti Məmmədbağır Əliyevə "Dostluq" ordeni təqdim etmişdir. Administrasiya rəhbəri Azərbaycan Prezidenti adından həmyerlimiz, Rusiyanın məşhur sahibkarı Qod Nisanova xeyriyyəçilik, Rusiyadakı həmvətənlərin dəstəklənməsinə görə "Tərəqqi" medalı, Moskvadakı "Dərviş" teatrının rejissoru Mərdan Feyzullayevə isə "Azərbaycanın əməkdar artisti" adı verilməsi haqqında diplomu təqdim etmişdir.

* * *

Rusiya Prezidenti Dmitri Medvedevin təbrikini RF Prezidenti Administrasiyasının Xarici ölkələrlə regionlararası və mədəni əlaqələr üzrə idarəsinin rəisi Sergey Vinokurov oxumuşdur.

Təbrikdə deyilir: "Moskvada, Rusiyanın 72 regionundan 150-dən çox nümayəndənin toplaşdığı Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin III qurultayının iştirakçılarını salamlamağa şadam. Xalqlarımız yüzilliklər boyu ən sıx dostluq və etimad telləri ilə bağlıdır. Əcdadlarımız yanaşı çalışaraq bu gün bizim haqlı olaraq fəxr etdiyimiz ümumi tariximizi yaratmış, milli mədəniyyətlərin qarşılıqlı nüfuzuna və zənginləşməsinə şərait yaratmış, Böyük Vətən Müharibəsi illərində ümumi düşmənlə mübarizədə müstəqilliyimizi qoruyub saxlamışlar.

Sevindirici haldır ki, olduqca qiymətli mehriban qonşuluq və tərəfdaşlıq ənənələri inkişaf edir və nəsildən-nəslə keçir, yüz minlərlə azərbaycanlı üçün Rusiya ikinci vətəndir.

Bu gün Azərbaycan diasporu ölkə iqtisadiyyatının modernləşməsinə sanballı töhfə verir, elmi, idman və mədəni həyatda fəal iştirak edir, cəmiyyətdə millətlərarası və konfessiyalararası sülhün və həmrəyliyin möhkəmlənməsi, suveren Azərbaycanla tərəfdaşlıq və əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi üçün çox iş görür".

Azərbaycanın Rusiyadakı səfiri Polad Bülbüloğlu qurultayda çıxış edərək diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinin əlaqələndirilməsinin, onların işinin ölkəmizin Rusiyadakı diplomatik nümayəndəlikləri ilə uzlaşdırılmasının vacibliyindən danışıbmışdır.

ÜAK Moskva regional bölməsinin sədri İlqar Hacıyev, İvanovo regional bölməsinin sədri Sərraf Məmmədov, "Zvezda" prodüser şirkətinin baş direktorunun müavini Rüstəm Arifcanov, Milli Məclisin deputatı

Mixail Zabelin, ÜAK Sverdlovsk regional bölməsinin sədri Şahin Şıxlinski, İTAR-TASS agentliyi baş direktorunun birinci müavini Mixail Qusman məruzələrlə çıxış etmişlər.

İkinci qurultaydan sonrakı dövr ərzində görülmüş işlər haqqında hesabat, təftiş komissiyasının hesabatı dinlənilmiş, təşkilatın nizamnaməsinə dəyişikliklər edilmişdir. ÜAK-ın perspektivləri, fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi məsələləri, qarşıda duran vəzifələr barədə geniş fikir mübadiləsi aparılmışdır.

Qurultay nümayəndələrinin Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə və Rusiya Prezidenti Dmitri Medvedevə müraciətləri, habelə ÜAK-ın üçüncü qurultayının qətnaməsi qəbul edilmişdir.

Sonra təşkilati məsələlər həll edilmişdir. Məmmədbağır Əliyev yenidən Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin prezidenti, Mikayıl Hüseynov isə ÜAK-ın baş katibi seçilmişlər. ÜAK Mərkəzi Şurası rəyasət heyətinin yeni üzvləri də seçilmişdir. Onların arasında Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti, RAGT-nin sədri Leyla Əliyeva, ÜAK-ın prezidenti Məmmədbağır Əliyev, sahibkarlar Araz Ağalarov, Vahid Ələkbərov, Abbas Abbasov, Fərhad Əhmədov, politoloq İsmayıl Ağakəşiyev vardır.

Sonda Məmmədbağır Əliyev ona verilmiş mükafata, xaricdəki həmvətənlərə diqqət və qayğıya görə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə təşəkkür etmişdir. O, Rusiyanın Azərbaycan diasporunun dəstəklənməsinə görə Ramiz Mehdiyevə də təşəkkürünü bildirmişdir.

Qurultayın işində Moskvadan və Rusiya Federasiyasının 72 regionundan 150-dən çox nümayəndə iştirak etmişdir.

Xatırladaq ki, ÜAK 2001-ci il martın 5-də Azərbaycan xalqının ümummillə lideri Heydər Əliyevin dəstəyi ilə təsis edilmişdir. Bu müddətdə ÜAK Rusiyada yaşayan azərbaycanlıların sıx birləşməsinə, onların hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinə, xalqımızın zəngin mədəni irsinin təbliğinə, Azərbaycan haqqında düzgün informasiyanın Rusiya və dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasına xidmət edən bir sıra uğurlu layihələr həyata keçirmişdir.

Xalq qəzeti.-2011.-26 noyabr.-№ 261.-S.3.

Azərbaycanlıları birləşdirən dəyərlər: “Fəxr edirəm ki, azərbaycanlıyam!”

Müstəqilliyimizi bərpa etdikdən sonra dünya azərbaycanlılarının vahid milli mənafe ətrafında birləşməsi dövlət quruculuğunun əsas vəzifələrindən biri oldu. Bu şərəfli vəzifənin yerinə yetirilməsi bir qədər çətin və məsuliyyətli olsa da, ölkəmizdə qısa zaman ərzində mühüm işlər görüldü. Dünyanın müxtəlif ölkələrində məskunlaşmış azərbaycanlılar diaspor kimi formalaşdılar: Diasporumuzun inkişafı, xarici siyasətin düzgün istiqamətləndirilməsi kimi mühüm vəzifə isə ümummilli lider Heydər Əliyevin dünya azərbaycanlıları arasında böyük nüfuza sahib olması, milli ideologiyanın yaradıcısı kimi qəbul edilməsindən doğurdu.

Heydər Əliyev çoxsaylı xarici səfərləri zamanı həmvətənlərimizlə görüşlər keçirir, onların problemləri ilə maraqlanır, dəyərli tövsiyələrini verir, soydaşlarımızı ölkəmizin ictimai, iqtisadi, mədəni həyatında fəal iştiraka dəvət edirdi. Bu görüşlər də səmərəsiz qalmadı, həmvətənlərimizin milli-mənəvi birliyində önəmli hadisəyə çevrildi, diasporumuzun mütəşəkkil qüvvə kimi formalaşmasında, lobbichilik fəaliyyətimizin istiqamət və perspektivlərinin müəyyənəlməsində həlledici rol oynadı.

Milli birliyin ideoloji əsası olan azərbaycançılıq ideyası məhz Heydər Əliyev tərəfindən formalaşdırılmışdır. Böyük siyasətçinin dünya azərbaycanlılarına müraciətlərində, çıxışlarında ana dilinin inkişafı, xalqımızın milli-mənəvi dəyərlərinin qorunması, dünyaya inteqrasiyanın zəruriliyi öz əksini tapmışdır.

2001-ci ilin mayın 23-də Heydər Əliyevin dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan soydaşlarımızın və həmvətənlərimizin müstəqil Azərbaycan Respublikası ilə əlaqələrinin daha da möhkəmləndirilməsi və həmrəyliyin genişləndirilməsi məqsədilə Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayının keçirilməsi haqqında fərman imzaladı. Böyük coşqu ilə keçən bu qurultay Azərbaycan tarixinə böyük bir prosesin başlanğıcı kimi daxil oldu.

Məhz həmin tarixdən dünya azərbaycanlılarının əsl milli özünüdərk və ümummilli ideya ətrafında birləşməsi prosesi daha da gücləndi.

Diaspor quruculuğunun mühüm sahələrindən biri də xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı dövlət siyasətinin hazırlanması və həyata keçirilməsidir. Bu siyasət Heydər Əliyevin bilavasitə məqsədyönlü fəaliyyəti sayəsində reallaşdırılmışdır.

Heydər Əliyevin milli həmrəylik siyasəti nəticəsində dünya azərbaycanlıları ilə iş dövlət əhəmiyyətli strateji məsələyə çevrilmişdir. Azərbaycançılıq ideyasının dövlət siyasəti səviyyəsinə qaldırılması da məhz Heydər Əliyev tərəfindən irəli sürülmüşdür.

“Fəxr edirəm ki, mən azərbaycanlıyam”, - deyən ümummilli lider milli həmrəyliyi yalnız ölkəmizin siyasi-iqtisadi maraqlarının tərkib hissəsi olaraq deyil, həm də milli-mənəvi məsələ kimi irəli sürürdü. O, Azərbaycan dövlətinin gücünü, milli birliyin sarsılmazlığını eyni zamanda milli həmrəylikdə görürdü.

“Birlik olmasa, biz güclü ola bilmərik”

2006-cı ilin mart ayının 16-da Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamı ilə Bakı şəhərində keçirilən Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayı məzmun və ictimai əhəmiyyətinə görə önəmli rola malik idi.

Bakıda təşkil olunan Türk Dövlət və Cəmiyyətlərinin XI Dostluq, Qardaşlıq və Əməkdaşlıq Qurultayı da Prezident İlham Əliyevin türk xalqları arasında birliyin möhkəmləndirilməsinə verdiyi xüsusi önəmin göstəricisidir.

Azərbaycan diasporu milli maraqlarımızın müdafiəsi işində də fəal iştirak edir. Ölkəmizə qarşı müxtəlif dövlətlər və beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən yol verilmiş ədalətsizliklərə diaspor təşkilatları dərhal kəskin etirazlarını bildirirlər.

Bu gün özünün bütün imkanlarından istifadə edərək, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev ümummilli liderimiz tərəfindən müəyyənləşdirilmiş siyasi xəttə sadıq qalaraq, milli həmrəyliyin möhkəmlənməsi, güclü Azərbaycan diasporunun və lobbisinin yaradılması məsələlərinə xüsusi önəm verir. Bəli, indi dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyinə və mütəşəkkilliyinin güclənməsi, onların ümummilli ideyalar ətrafında sıx birləşməsi üçün daha geniş imkanlar yaranmışdır. Azərbaycan Respublikası beynəlxalq münasibətlər sistemində layiqli yer tutur, dünya birliyinə qəti şəkildə inteqrasiya olunur, həyatın bütün sahələrində dünya meyarlarına uyğunlaşır.

Bu gün azad, müstəqil Azərbaycan Respublikası təqribən 50 milyonluq bir millətin doğma Vətənidir. Harada yaşamasından asılı olmayaraq, hər bir azərbaycanlı öz güc və qüvvəsini tarixi haqqımız və milli nemətimiz olan Azərbaycan dövlətçiliyi uğrunda səfərbər etməlidir. Bunu bizdən vətəndaşlıq borcumuz, yaşadığımız zaman və milli taleyimiz tələb edir.

Bu ilin iyulunda keçirilən Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev öz çıxışında xüsusi olaraq vurğulamışdır: “Mən hesab edirəm ki, ən vacib amillərdən biri diaspor təşkilatlarının birliyidir. Bəzi hallarda bir ölkədə bir neçə diaspor təşkilatı fəaliyyət göstərir, böyük ölkələrdə, əlbəttə ki, onların sayı onlardır. Əksər hallarda cəmiyyətlər arasında əlaqələr sağlamdır. Ancaq elə hallar var ki, orada müəyyən ziddiyyətlər, müəyyən problemlər, anlaşılmazlıq ortaya çıxır. Mən çox xahiş edirəm ki, əgər belə bir hal varsa, buna son qoyulsun. Çünki biz ölkə daxilində də, xaricdə də bir yerdə olmalıyıq. Birlik bizi gücləndirir. Birlik olmasa, biz güclü ola bilmərik. Bu, aksiomadır. Ona görə hesab edirəm ki, diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinin inkişafı üçün biz birliyi tam şəkildə təmin etməliyik”.

Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayında ölkə Prezidenti İlham Əliyevin çıxışı xüsusi əhəmiyyət daşıması ilə yanaşı, hər bir azərbaycanlıda diaspor xətti ilə bu gün Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması inamı yaratdı.

Xocalı həqiqətlərini dünyaya çatdıran lider

Qarşıdan Xocalı soyqırımının 19-cu ildönümü gəlir. Bu 19 illik zaman məsafəsinə baxmayaraq, Xocalı qətləmini sağalmaz yaraları ilə hər bir vətənsəvər insanın qəlbinə əbədi həkk olunub. Ümummilli lider Heydər

Əliyevin hakimiyyətə qayıdışından sonra Xocalı soyqırımı haqqında həqiqətlərin dünya dövlətlərinə və beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılması üçün tədbirlər görülməyə başladı. Erməni millətçilərinin azərbaycanlılara qarşı törətdikləri cinayətlərin, faciənin soyqırımı kimi tanınmasında məqsəd tarixi ədalətin bərpasına nail olmaq, soyqırımı cinayətkarlarını dünya ictimaiyyətinin mühakiməsinə verməkdir.

Qarabağ qələbə gününü gözləyir

Azərbaycanın Qarabağ problemi təkcə bu gün deyil, illərdir ən ağırlı problemlərimizdəndir və Azərbaycanın tarixi torpağı olan Qarabağın qələbə gününü hər bir azərbaycanlı səbirsizliklə gözləyir.

Dağlıq Qarabağ münaqişəsində Azərbaycanın haqlı mövqeyi diaspor təşkilatlarımız tərəfindən getdikcə daha geniş təbliğ edilir. Bu mənada Heydər Əliyev Fondunun Rusiya filialının rəhbəri Leyla xanım Əliyeva Qarabağla bağlı həqiqətlərin dünyaya çatdırılmasında çox əhəmiyyətli işlər görür. “Xocalıya ədalət” kampaniyası məhz onun adı ilə bağlıdır və kampaniyanın həyata keçirilməsi nəticəsində dünya ictimaiyyətinin Xocalı soyqırımı haqqında fikirlərində köklü dəyişikliklər olub. Bu yöndə Heydər Əliyev Fondunun və Fondun Prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın da böyük xidmətləri var. Mehriban xanımın dəstəyi və Leyla xanımın rəhbərliyi altında gənclik əsl birlik nümayiş etdirir.

Xocalı faciəsi haqqında həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması və hadisənin dünya ictimaiyyəti tərəfindən hüquqi-siyasi və mənəvi qiymətləndirilməsinə nail olmağa yönəlmiş “Xocalıya ədalət” beynəlxalq məlumat və təşviqat kampaniyası hazırda dünyanın bir çox ölkələrində yüzlərlə könüllü tərəfindən uğurla həyata keçirilir. Bəli, bu istiqamətdə gənclərimiz öz həmrəyliyini nümayiş etdirir, Azərbaycanımızla bağlı həqiqətləri dünya ictimaiyyətinə çatdırmaqdan ötrü öz qüvvə və bacarıqlarını əsirgəməirlər.

Rusiyanın Azərbaycanlı Gənclər Təşkilatının sədri Leyla Əliyeva “Xocalıya ədalət” kampaniyası sayəsində dünyada insanların getdikcə daha çox hissəsinin Azərbaycan xalqına qarşı törədilmiş bu faciədən xəbər tutduğunu bildirmişdir.

Görülən işlər sayəsində faciənin ildönümləri zamanı hər il dünyanın müxtəlif ölkələrində tədbirlər keçirilir.

Diasporlarımızın birgə mübarizəsi səmərə verir

Dünyanın müxtəlif ölkələrində fəaliyyət göstərən Azərbaycan və Türkiyə diasporları son illər düşməne qarşı birgə mübarizə aparırlar. Onlar istər Türkiyəyə qarşı yönələn təxribatların qarşısının alınmasında, istərsə də Qarabağ münaqişəsinin həlli istiqamətində ardıcıl iş aparırlar. Erməni lobbisinin güclü olduğu ABŞ-da, Fransada və digər dövlətlərdə birgə aparılan işlər düşmənlərimizin mövqeyinə güclü zərbə vurmuşdur.

Diasporumuz dövlətimizin milli maraqlarını təmsil edir

Azərbaycan diasporunun inkişaf etdirilməsi, dövlətimizin haqq işinin dünyaya çatdırılması istiqamətində daim addımlar atılır və gələcəkdə də bu istiqamətdə tədbirlər həyata keçiriləcək. Son illər ərzində həyata keçirilən məqsədyönlü tədbirlər nəticəsində Azərbaycan diasporu xeyli möhkəmlənib və Azərbaycan dövlətinin maraqlarını xarici ölkələrdə təbliğ etməyə başlayıb. Diaspor təşkilatlarımız dünya səviyyəsində fəaliyyət göstərən bütün təşkilatlarla işləməyə üstünlük verməli və dövlətimizin maraqlarını təmin etmək istiqamətində çalışmalıdırlar. Qloballaşan dünyada biz öz dərdlərimizlə yanaşı, nailiyyət və uğurlarımızı da dünya xalqlarına çıxarmağı bacarmalıyıq. Bunun isə ən yaxşı yolu dünya institutları ilə sıx təmasda olmaqdır. Bu gün Qarabağ probleminin ədalətli həlli uğrunda Azərbaycan dövlətinin həyata keçirdiyi ardıcıl, prinsipial və qətiyyətli siyasi xətt, Azərbaycan Respublikasının konstruktiv mövqeyi dünya dövlətlərinə yaxşı bəllidir. Azərbaycan haqq mübarizəsində öz gücünə, potensialına, beynəlxalq hüquqa, dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyinə arxalanır.

Yazı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun keçirdiyi müsabiqəyə təqdim etmək üçün verilir.

Zaman.-2011.-29-30 noyabr.-№143.-S.8.

Diasporumuzun keçdiyi yola baxış

Keçən əsrin son onilliyində baş verən hadisələr diasporun fəaliyyətinə də güclü təsir edib

Məhəmməd Tağıyev

Azərbaycanın ikinci dəfə müstəqillik qazanmasından 20 il keçir. Bu illər ərzində dövlətimiz kifayət qədər problemlər, təhlükələr, təhdidlərlə qarşı-qarşıya dayandı. Amma bütün bunlar müstəqillik kimi qiymətli nemətin yanında heç bir şey idi. Keçən illər ərzində baş verən hadisələr diasporumuzun fəaliyyətində də özünü göstərirdi. Bu gün Azərbaycan xalqı fəxrə dəyər bilər ki, diasporumuz özünü nəinki müdafiə etməklə kifayətlənir, əksinə düşmənlərimizi getdikcə daha çox müdafiə olunmağa məcbur edirlər. Amma bütün bunlara heç də birdən-birə nail olunmayıb. Müstəqilliyimizin ilk illərində dövlətin çətinliklə müdafiə olunduğu kimi, diasporumuz da əliçılpaq vəziyyətdə idi. O zaman hər kəsi bir şey düşündürürdü- erməni yalanlarının ifşa olunması üçün nə etməliyik? Təbii ki, yeni-yeni formalaşan Azərbaycan diasporu yaşı yüzilliklərlə hesablanan erməni diasporu qarşısında bunu rahatlıqla edə bilməzdi. Birincisi heç bir resurs yox idi. Hər kəs bir-birinin ardınca işğal olunmuş rayonlarımızın taleyi barədə düşündü. Belə bir halda Azərbaycan diasporu, diplomatiyası hücum strategiyasından danışa bilməzdilər. Amma ozamankı cəhdlər bugünkü hücum strategiyası üçün əminlik yarada bildi. Güclü Azərbaycan diasporu məhz keçən əsrin 90-cı illərində formalaşan təşkilatların, dərnəklərin əsasında formalaşdı.

Bu baxımdan 1994-cü ildə Elmlər Akademiyasının Milli Münasibətlər İnstitutunda nəşr olunan, “Xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan mədəniyyət mərkəzləri və cəmiyyətləri” kitabı çox əhəmiyyətlidir. Vaqif Arzumanlı və Adil Hüseynovun zəhməti ilə ərsəyə gələn kitab kifayət qədər maraqlıdır. Əvvəla, burada o zaman diasporumuzun çatışmayan cəhətləri çılpaqlığı ilə qeyd olunur. Eyni zamanda çətinliklərə baxmayaraq, qazanılan uğurların kifayət qədər olması göstərilir.

Burada dünyanın qabaqcıl ölkələrində yaşayan azərbaycanlıların təşkil etdikləri cəmiyyətlər, dərnək və mədəniyyət mərkəzləri haqqında ilkin məlumat verilir. Azəri diasporunun əməli fəaliyyəti, gələcəkdə görəcəkləri işlər kitabın başlıca qayəsidir: “Şimali Azərbaycanda baş verən demokratik proseslər, kövrək müstəqillik addımları vətəndən uzaqda yaşayan soydaşlarımızın milli qürur hissələrini artırır. İndi onlar Azərbaycanı keçmiş Sovet İmperiyasının özəlləşmiş bir parçası kimi yox, dünya siyasətində hələlən öz ilıq nəfəsi ilə seçilən bir dövlət kimi görürlər. Xaricdə yaşayan həmvətənlərimizin həmrəyliyinə əsas təminatı Azərbaycanın müstəqil xarici siyasətindən çox asılıdır”.

Həmin ərəfədə dövlətimizin nə qədər ağır durumda olduğunu, diasporumuzun çox çətinliklə formalaşdığını anlamaq üçün bu fikirləri oxumaq kifayətdir. Qeyd olunur ki, təzə müstəqillik qazanmış Azərbaycan bütün ölkələrlə dinc yanaşı yaşamaq, mübahisəli məsələlərdə zorakılığa yol verməmək, bir-birinin daxili işlərinə qarışmamaq, hərtərəfli əməkdaşlıq və qarşılıqlı yardım əsasında münasibətlər qurmaq prinsipinə əməl etməlidir ki, bu, xaricdə yaşayan həmvətənlərimizin fəaliyyətinə töhfə verə bilsin: “Son vaxtlar dövlətimizin bir çox ölkələrlə iqtisadi və siyasi əməkdaşlıq, birbaşa diplomatik əlaqələr yaratması və beynəlxalq təşkilatlarda təmsil

olunması diasporumuzla əlaqələrin genişlənməsinə xeyli kömək edib. Müasir dünyamızın mürəkkəb və ziddiyyətli bir dövründə müstəqillik yolunda ilk addımlar atan ölkəmiz onun hüduqlarından kənarında yaşayan soydaşlarımızın qayğı və problemləri ilə yaxından maraqlanmağı, onların hüquq və azadlıqlarını qorumaq üçün fəaliyyət göstərməyi özünə borc sayır”.

Maraqlı məqamlardan biri də budur ki, həmin ərəfədə diasporumuza hər hansı maliyyə dəstəyi göstərmək mümkün olmayıb. Əksinə, yeni-yeni formalaşan dövlətimiz xaricdə yaşayan soydaşlarımızın dəstəyinə daha çox ümid edirdi. Bu gün hansısa ölkədə yaşayan təşkilat, qurumumuz rahatlıqla Bakıya müraciət edib kömək istəyə bilirsə, o zaman bu, mümkün deyildi: ”İndiki mərhələdə Azərbaycanın erməni təcavüzünə qarşı apardığı mübarizədə diasporumuzun yardımına, maddi və mənəvi köməyinə ciddi ehtiyac var. Bütün bunlar doğma vətənimizin müharibə od-alovundan qurtarmasına, müstəqilliyinin möhkəmlənməsinə yönəlməsi ilə yanaşı, soydaşlarımızın öz milli varlıqlarından, tarixlərindən və mədəniyyətlərindən uzaq düşməməsinə xidmət edəcək. Qürbətdə yaşayan bütün azərbaycanlılar Azərbaycanı vətəni hesab etməlidir və bütün mümkün vasitələrlə dövlətə köməklərini əsirgəməməlidirlər. İndi elə bir dövrdür ki, onların Azərbaycana yaxından qayğı göstərmələrinə, doğma vətənlərinin dərd-sərinə yanmalarına böyük mənəvi tələbat var. Xaricdə yaşayan soydaşlarımızla əlaqələrin möhkəmləndirilməsi, milli dövlətçiliyimiz baxımından vacib və son dərəcə mühüm olan bir sahədir”.

Kitabda həmin ərəfədə xaricdəki azərbaycanlı cəmiyyətlərinin, mədəni mərkəzlərinin, assosiasiyalarının sayının artması, fəaliyyət dairəsinin nisbətən genişlənməsi hallarına da yer verilib. Etiraf edilir ki, sözügedən icmaların heç də hamısı arzu olunan səviyyədə fəaliyyət göstərmək imkanına malik deyil. Çünki onlar arasında vahid əlaqə yaratmaq mümkün olmayıb və hər bir icma, təşkilat ictimai, siyasi və iqtisadi zəmində fəaliyyət göstərir. Bu baxımdan onların hər biri ilə yaratdıqları cəmiyyətlərlə hərtərəfli, sıx əlaqələrin qurulması vacibdir və bu zaman milli-mənəvi dəyərlərin qorunub saxlanması, təbii coğrafi, tarixi, milli-pixoloji, iqtisadi və digər amillərin nəzərə alınması çox vacibdir: ”Dünyanın müxtəlif ölkələrində fəaliyyət göstərən Azərbaycan cəmiyyətləri və mədəniyyət mərkəzləri ana dilimizin, mədəni irsimizin, adət-ənənələrimizin qorunub saxlanması, təbliğ olunması sahəsində olduqca xeyirxah, əvəzsiz fəaliyyət göstərir. Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatı, burada baş verən demokratik proseslər bərdə nəinki soydaşlarımız, eyni zamanda bu və ya başqa ölkənin geniş ictimaiyyəti arasında obyektiv məlumat yaymaqda həmin cəmiyyətlərin və mədəniyyət mərkəzlərinin səmərəli işi təqdirəlayiqdir. Onlar son illərdə torpaqlarımıza təcavüz etmiş erməni millətçilərinin işğalçılıq əməllərinin, haqsız iddialarının, sərsəm xülyələrinin ifşa olunması, əsl həqiqətin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması işində böyük səy göstərirlər”.

Etiraf olunur ki, hazırda erməni diasporu ilə müqayisədə Azərbaycan cəmiyyətləri çox zəifdir. 1988-ci ilə qədər ermənilərə qarşı ümumiyyətlə hər hansı addımlar atmaq mümkün olmayıb. Çünki o zaman heç bir təşkilat yaradılmamışdı. Yalnız ermənilərin həyasız bəyanatlarından sonra müəyyən addımlar atıldı. Amma bu heç də diasporun yaradılması demək deyildi. Təsədüfi deyil ki, Azərbaycan o zaman diasporun zəif çıxışından çox narazı qalıb:”1988-ci ilin fevral ayından başlayaraq Azərbaycana qarşı erməni təcavüzü başlayandan sonra xarici ölkələrdə yaşayan milyonlarla azərbaycanlının səsi uzun müddət eşidilmədi. Belə hal ölkəmizin həqiqətən haqlı təəccübünə səbəb oldu. Çünki həmin ərəfədə dünyada yaşayan ermənilər komitə yaratmışdılar və bütün gücləri

ilə quldur dəstələrini silahlandırmaqla məşğul idilər. Azərbaycan cəmiyyətlərinin səsləri bütün dünyada 1990-cı il 20 Yanvar faciəsindən sonra eşidilməyə başladı. Məhz bundan sonra qaçqınlara maddi dəstək, yardımlar göstərildi. Dünyanın ədalətsizliyinə qarşı müxtəlif səpkili etiraz aksiyaları gerçəkləşdirildi”.

Qeyd olunur ki, azərbaycanlı biznesmenlərin əksəriyyəti ölkəyə investisiya qoymaq niyyətindədir və bunun üçün müvafiq zəruri şəraitin yaradılmasını gözləyirlər. Bütün bunlar son illərdə müstəqillik və demokratiya yolunda geniş addımlar atmağa başlayan dövlətin xaricdə yaşayan soydaşlarımızla bağlı aparılan ardıcıl işlərin və konkret addımların nəticəsidir: ”Mədəniyyət Nazirliyi xaricdə fəaliyyət göstərən mərkəzlərə bütün mümkün köməkliklər göstərir. Demək olar ki, cəmiyyətlərin əksəriyyəti ədəbiyyat, rəsm əsərləri, musiqi alətləri, milli geyimlərlə təmin olunub. Bazar günü məktəblərində Azərbaycan dilinin tədrisi üçün onlara nazirlik tərəfindən nəşr olunan “Azərbaycan dilini öyrənək” qramvallar albomu göndərilib. Bütün bunların daha effektiv nəticə verməsi üçün tezliklə Dünya Azərbaycanlılarının Qurultayı keçirilməlidir. Bu, bütün təşkilatlarımızı, cəmiyyətlərimizi eyni məqsəd ətrafında birləşdirə biləcək”.

O zaman arzu olunan bütün işlər bu gün uğurla gerçəkləşdirilir. Göründüyü kimi, dövlətimiz kimi diasporumuzun keçdiyi yol da çox mürəkkəb, keşməkeşli olub. Keçən əsrin 90-cı illərində fəaliyyət göstərən təşkilatlarımız barədə mövzuya növbəti saylarımızın birində toxunacağıq.

Paritet.-2011.-29-30 noyabr.-№126.-S.10.

Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin III qurultayı ölkəmizin diaspor siyasətinin uğurlarının təntənəsi idi

Bu il 10 yaşı tamam olan qurum Azərbaycan dövlətinin daimi qayğısı ilə əhatə olunur

Əminəm ki, III qurultay Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin, eləcə də bütün Azərbaycan diasporunun fəaliyyətində mühüm hadisə olacaq, hərtərəfli Rusiya-Azərbaycan əlaqələrinin möhkəmlənməsinə və inkişafına kömək edəcəkdir.

**Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham ƏLİYEVİN
qurultaya təbrik məktubundan**

İttifaq Mirzəbəyli

Azərbaycan öz dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra, xüsusən, 1993-cü ilin oktyabrından etibarən sivil, demokratik, dünyəvi dövlət quruculuğu kursu götürmüş, müasir dövlətçilik təcrübəsinin ən mütərəqqi, ən aktual istiqamətlərini özünün idarəçilik fəaliyyətinə daxil etmişdir.

Bu isə o demək idi ki, gənc müstəqil dövlətimiz öz hüduqları çərçivəsinə qapanmayacaq, beynəlxalq aləmə inteqrasiyanın bütün variantlarından bəhrələnəcəkdir. Sivil dünyaya inteqrasiyanı isə dövlətin xarici siyasət kursu, xarici ölkələrdəki diplomatik korpus, beynəlxalq təşkilatlardakı nümayəndəliklər və təbii ki, diaspor təşkilatları sürətləndirirlər. Bu baxımdan Azərbaycan kimi gənc və ədalətsiz müharibəyə cəlb edilmiş dövlətin xaricdəki diasporun təşkilatlanmasına daha böyük ehtiyacı var idi. Həmin tezisi əsas götürən ulu öndər Heydər Əliyev siyasi hakimiyyətə qayıdışından dərhal sonra bu istiqamətdə müvafiq addımlar atmağa başlamışdı.

Əslində bu gün postsovet ölkələrindəki Azərbaycan diasporunun ən üzde olan nümayəndələri, ziyalılar və nüfuzlu ictimai-siyasi xadimlər məhz Heydər Əliyevin yetirmələridir. Çünki ulu öndər hələ ölkəyə birinci dəfə rəhbərlik etdiyi 1969-82-ci illərdə, eləcə də SSRİ rəhbərliyində çalışdığı dövrdə ölkəmizdən minlərlə gəncin oxumaq üçün SSRİ-nin və digər ölkələrin ali məktəblərinə göndərilməsini təmin etmişdi. Bu gün Rusiya, Ukrayna, Qazaxıstan, Belarus və digər ölkələrdəki Azərbaycan diasporunun əksər təmsilçiləri məhz həmin illərdə oxumağa getmiş, ali təhsil aldıqdan sonra o ölkələrdə qalmış şəxslərdən ibarətdir.

Ulu öndər 1993-cü ilin payızından sonra səfər etdiyi istənilən xarici ölkədə özünün rəsmi dövlət tədbirlərindən sonra diaspor nümayəndələri ilə görüşür, onları Azərbaycana dəvət edir, dünyanın bütün ölkələrindəki azərbaycanlıların bir vətəni - müstəqil Azərbaycan dövləti olduğunu dönə-dönə qeyd edirdi. Sonralar diaspor təşkilatlarının vahid mərkəzdən idarə edilməsi Üçün Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsi yaradan ulu öndər bütün soydaşlarımızın Azərbaycan ətrafında birləşməsinə nail

olmuşdu. Dünya Azərbaycanlılarının qurultaylarının məhz Bakıda keçirilməsi isə soydaşlarımızı Vətənə bağlayan tellərin daha da möhkəmləndirilməsi idi.

Ümummilli liderin ən böyük xidmətlərindən biri də xaricdə yaşayan soydaşlarımızın məhz öz yaşadıkları ölkələrdə də birləşdirilməsinə nail olunması idi. Ümumdünya Azərbaycan Konqresi məhz həmin siyasət nəticəsində ərsəyə gəlmiş və mükəmməl bir quruma çevrilmişdir. Prezident İlham Əliyevin də böyük önəm verdiyi bu təşkilat həm yaxın qonşumuz olan Rusiyanın ictimai-siyasi həyatında özünəməxsus rol oynayır, həm də Azərbaycan-Rusiya dostluq və tərəfdaşlıq münasibətlərinin daha da dərinləşdirilməsinə xidmət edir. Bu günlərdə ÜAK-ın və ümumiyyətlə, Azərbaycan diaspor hərəkatının həyatında mühüm hadisələrdən biri olan III qurultayın keçirilməsi Rusiyada yaşayan soydaşlarımızın hansı şəkildə təşkilatlandığını bir daha sübut etdi.

Qurultayda iştirak edən Azərbaycan nümayəndə heyətinin rəhbəri, Prezident Administrasiyasının rəhbəri Ramiz Mehdiyev soydaşlarımızın bu ali məclisini olduqca mühüm hadisə adlandırmışdır. Diaspor təşkilatlarımızın son 5 ildəki fəaliyyətini əhatə edən qurultay bir də ona görə əlamətdar idi ki, bu ali məclisdə həm Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin, həm də Rusiya Federasiyasının Prezidenti Dmitri Medvedevin təbrikləri oxunmuşdur. Bu isə o demək idi ki, həmin təşkilatın fəaliyyətinə təkcə Bakıda deyil, həm də Moskvada xüsusi əhəmiyyət verilir. Xatırladaq ki, Ümumrusiya Azərbaycan Konqresi formalaşarkən iki dost ölkənin o zamankı prezidentləri Heydər Əliyevin və Vladimir Putinin xeyir-duaları səsləndirilmiş, məhz onların iradəsi nəticəsində bu qüdrətli təşkilatın təməli qoyulmuşdu. İndi isə həmin dostluq və qardaşlıq münasibətlərini cənab Dmitri Medvedevlə Prezident İlham Əliyev davam etdirirlər.

Qurultayda geniş məruzə ilə çıxış edən akademik Ramiz Mehdiyev qeyd etmişdir ki, Ümumrusiya Azərbaycan Konqresi Rusiyanın mühüm ictimai təşkilatına çevrilmişdir. Nümayəndə heyətimizin rəhbəri xatırlatmışdır ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ikinci qurultayda ÜAK-ın fəaliyyətini yüksək qiymətləndirmiş, onun Rusiyanın dövlət strukturları və siyasi partiyaları ilə səmərəli əməkdaşlıq yaratmasını, mətbu orqanının olmasını, Rusiya Federasiyasının ictimai həyatında, xeyriyyə aksiyalarında və başqa tədbirlərdə iştirak etməsini diqqətə çatdırmışdır.

Xüsusilə qeyd edilməli məqamlardan biri də o idi ki, Ümumrusiya Azərbaycan Konqresi öz fəaliyyətini gələcəkdə daha da genişləndirəcəyini, xalqlarımız və ölkələrimiz arasında dostluğun dərinləşdirilməsinə xüsusi töhfələr verəcəyini bəyan edən rəsmi məktubla həm Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə, həm də Rusiya Prezidenti Dmitri Medvedevə müraciət etmişdir. Daha bir xüsusi məqam isə ondan ibarət idi ki, konqres rəhbərliyində artıq Azərbaycan gəncliyinin nümayəndəsi də təmsil olunur. Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti, Rusiya Azərbaycanlı Gənclər Təşkilatının sədri Leyla Əliyevanın ÜAK Mərkəzi Şurası Rəyasət Heyətinin üzvləri arasında olması qurumda gənclərə göstərilən etimadın təzahürüdür. Soydaşlarımızın xaricdəki fəaliyyəti Azərbaycan dövlətini daha da möhkəmləndirir.

Xalq qəzeti.-2011.-29 noyabr.-№ 263.-S.3.

Heydər Əliyev və Azərbaycanın milli ideologiyası

Mübariz Qurbanlı,

Milli Məclisin deputatı, YAP icra katibinin müavini

Müasir dünyamızda hər bir dövlətin inkişaf yolu həmin ərazidə yaşayan xalqların öz qarşısına qoyduğu vəzifələrlə üzvi surətdə bağlıdır. Bu gün dünyada təqribən 200-ə yaxın irili-xırdalı dövlət var. Amma bu dövlətlərin inkişaf səviyyələri heç də eyni deyildir. Xüsusən iqtisadi, siyasi və demokratik inkişaf baxımından onlar bir-birlərindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənirlər. Yüksək inkişaf səviyyəsinə çatmış ölkələrlə yoxsulluq içərisində olan dövlətlər arasında fərqin nə qədər böyük olduğunu sosial-iqtisadi rəqəmlərdə, ictimai-siyasi sabitlikdə və s. amillərdə görmək olur. İnkişaf etmiş ölkələr bütövlükdə hər bir sahə üzrə digər ölkələrdən irəli gedirlər. Bəs bu dövlətlərin iqtisadi, siyasi, mənəvi və digər göstəricilər baxımından birinin digərini üstələməsinin kökündə nə dayanır? İnkişafdakı bu fərqlərin səbəbləri haqqında son illər xeyli tədqiqat işləri, araşdırmalar aparılıb və müxtəlif nəzəriyyələr yaranıb. Əlbəttə, bu nəzəriyyələri təhlil etməyə, yenidən onlara qayıtmağa ehtiyac yoxdur. Əsas məsələ odur ki, yüksək inkişaf edən dövlətlərin tarixinə nəzər saldıqda görürük ki, orada cəmiyyət vahid bir məqsəd ətrafında sıx birləşib.

Dünyada mövcud olan xalqların sayı, təqribi hesablamalara görə, 8 mindən yuxarıdır. Amma öncə də qeyd etdiyimiz kimi, müstəqil dövlətlərin sayı 200-ə qədərdir və bu dövlətlərin bir çoxunun müstəqillik əldə etməsi, formalaşması əsasən XX əsrin ortalarından, İkinci dünya müharibəsinin başa çatmasından sonra baş verib. İkinci dünya müharibəsinin qurtarmasından sonra müstəmləkə sistemlərinin dağılması nəticə etibarilə Asiya, Afrika, Latın Amerikasında yeni dövlətlərin meydana gəlməsi ilə müşayiət olundu. Aydınır ki, yeni yaranmış dövlətlərin hər biri sürətlə inkişaf etmək, zəngin dövlətlərə çatmaq xəttini götürür. Bu istək müasir dövrümüzdə də qalmaqdadır. İstənilən millət, xalq yaratdığı dövlətin dünya siyasətində layiqli yer tutması, mühüm rol oynaması arzusu ilə yaşayır. XX əsrin tarixinə nəzər saldıqda yeni yaranan bu ölkələrdə milli ideyanın müəyyənləşdirilməsi baxımından sovet-kommunist ideologiyasına meyilliliklə Qərb demokratiyasına meyillilik arasında dərin bir mübarizə getdiyini görürük. Yəni, yeni müstəqillik əldə etmiş dövlət ya sovet sosialist sisteminin təsiri altına düşərək sosialist inkişaf yoluna qədəm qoyduğunu bəyan edirdi, yaxud da ABŞ başda olmaqla Qərb demokratiyasının təsiri dairəsinə girərək liberal, azad bazar iqtisadiyyatı və demokratik prinsipləri əsas götürməklə inkişaf yolunu seçirdi. Bəzi ölkələrdə üçüncü yol haqqında da fikirlər səsləndirilirdi. Amma XX əsrin sonlarına doğru sovet sosialist sisteminin süquta uğraması ideoloji seçim imkanlarını faktiki olaraq bir istiqamətə yönəltdi. Bu, ümumbəşəri dəyərlərə söykənən Qərb demokratiyasına yönəlik inkişaf yolu idi. Bununla yanaşı, bəzi ölkələrdə özünəməxsus inkişaf yolu seçməsi barədə fikirlərin olduğunu görməkdəyik. Amma, fakt budur ki, indi əksər ölkələr Qərb modelinə üstünlük verir.

Dünyamıza nəzər salsaq görürük ki, inkişaf edən ölkələrin hər biri hansısa prinsiplərə söykənərək bugünkü səviyyəyə gəlib çatıb. Məsələn, Hindistan Mhatma Qandinin müəyyən etdiyi prinsiplərə söykənərək inkişaf edir. ABŞ bu ölkənin banisi atalarının, İstiqlaliyyət Bəyannaməsini, Konstitusiyasını ortaya qoyanların müəyyən etdiyi xətti əsas götürür. ABŞ Konstitusiyası Amerika dövlətinin və xalqının söykəndiyi prinsipləri özündə əks etdirir, eyni zamanda bu ölkə yaranarkən ortada olan ənənələr, irəli sürülən prinsiplər hələ də ana prinsiplər olaraq qalmaqdadır. Baxmayaraq ki, Böyük Britaniya konstitusiyalı monarxiyadır, bu ölkə də tarixdən gələn ideoloji prinsiplərə söykənir. Qardaş Türkiyə Respublikası Atatürkçülük prinsiplərinə söykənir. Türkiyədə nə qədər partiyalararası siyasi dartışma, hakimiyyət dəyişikliyi və s. baş versə də, Atatürkün müəyyən etdiyi prinsiplər davamlı olaraq yaşamaqdadır.

Azərbaycanın milli ideologiyasının və dövlətçiliyinin təməl prinsiplərinin müəyyən edilməsi məsələsi ölkəmiz 1991-ci il oktyabr ayının 18-də özünün dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra çox ciddi diskussiya mövzusu olmuşdur. Müstəqilliyinə yenidən qovuşmuş dövlətimizin və xalqımızın gələcək inkişafı ilə əlaqədar müxtəlif ideoloji təkliflər səsləndirilirdi. Düzdür, ölkəmiz dövlət müstəqilliyinə qovuşarkən XX əsrin əvvəllərində mövcud olmuş Xalq Cümhuriyyətinin müəyyən ənənələri var idi. Amma Xalq Cümhuriyyətinin az müddətdə mövcud olması və müəyyən prinsipləri ortaya qoya bilməməsi XX əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində milli ideya axtarışı baxımından Azərbaycanda bir boşluğun olduğunu ortaya qoydu. Turançılığa istinad etmək, dinə söykənmək və digər prinsipləri qəbul etmək təklifi ilə çıxış edənlər var idi. Amma bu təkliflərin hər biri yarımçıq idi, nə isə çatışmırdı. Hansısa elementin çatışmaması və yarımçıq tezis inkişafa, ideoloji xəttə əngəl olurdu. Bu prinsipləri tamamlamaq, inkişaf etdirmək, möhkəmləndirmək və qətiləşdirmək lazım idi. Məhz ümummilliyet lideri Heydər Əliyev bunu qətiləşdirdi. O, nəinki Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin dönməzliyini təmin etdi, eyni zamanda millətimizin və dövlətimizin ideoloji xəttini, söykənəcəyi təməl prinsipləri irs olaraq müəyyənləşdirdi.

Ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində cəmiyyətdə belə müzakirələr gedirdi ki, milli ideyaya, milləti birləşdirəcək hansısa prinsiplərə söykənmək lazımdır? Bu cür müzakirələrə də ulu öndər Heydər Əliyev son qoydu. Heydər Əliyev göstərdi ki, bəli, Azərbaycan xalqını birləşdirən müəyyən prinsiplərə, ideoloji xəttə ehtiyac var. Xalqımız bu ideoloji prinsiplərə söykənməlidir.

Bəzən ideologiya, ideoloji prinsip dedikdə sovet dövründəki ideologiya ilə milli ideyalar qarışdırılır. Sovet dövründə olan kommunist ideologiyası tamamilə fərqli məqsədə xidmət edirdi. Amma xalqın vəzifəsi və məqsədi var. Bu məqsəd və vəzifə bütün xalqı özündə birləşdirəcək amilləri ehtiva edir. Bütün xalqı özündə birləşdirən amillər bütövlükdə millət tərəfindən qəbul edilən prinsiplərdir.

Heydər Əliyevin xalqımıza bəxş etdiyi əvəzsiz mənəvi-siyasi xəzinə həmin dövrdə Azərbaycan xalqının qarşısında duran əsas missiyalardan birinin - milli ideyanın müəyyənləşdirilməsi baxımından olduqca əhəmiyyətli rol oynadı. Heydər Əliyev "Azərbaycanın inkişaf yolu hayandır" sualına belə cavab vermişdi: "Azərbaycanın inkişaf yolu Qərbdədir". "Məgər Günəş Qərbdən çıxır?" sualına isə Heydər Əliyev böyük müdrikliklə belə cavab vermişdi: "Bizim üzümüz Qərbdədir ki, yenidən Şərqdən doğa". Ulu öndərin bu sözlərində həqiqətən də çox böyük mənəvi dəyər var. Heydər Əliyev Şərqlə Qərbin, böyük sivilizasiyaların qovşağında yerləşən Azərbaycanın Şərqi dəyərlərini, zəngin mədəniyyətini müasir dövrümüzə yüksək inkişafa nail olmuş Qərbin texnologiyası,

ümumbəşəri demokratik dəyərləri ilə uzlaşdırmaqla, bu dəyərlərdən qidalanmaqla inkişafımızın mümkünlüyünü qeyd edirdi. Həqiqətən də Azərbaycan müxtəlif mədəniyyətlərin qovşağında olduğuna görə xalqımız öz yolunu seçərkən Şərqlə Qərbin qarşılıqlı münasibətlərini nəzərə almalıdır. Tarixən keçdiyimiz yol və coğrafi vəziyyətimiz bunu zəruri edir.

Ümummillə lider Heydər Əliyevin məşhur bir kəlamı həmişə xalqımız üçün örnekdir. O deyirdi: "Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi bizim tarixi nailiyyətimizdir". Xalqımız əsrlər boyu həsrətində olduğu müstəqilliyə nail olduqdan sonra həmin müstəqilliyi qoruyub saxlamaq, əbədiliyini dönməz etmək, möhkəmləndirmək, Azərbaycanı dünyanın müxtəlif ölkələrində məskunlaşmış 50 milyon azərbaycanlı üçün bir mayaka çevirmək vacib bir vəzifə idi. Bu vəzifəni həyata keçirərkən, təbii ki, millətin vahid ideya ətrafında birləşdirilməsi zərurəti yaranmışdı. Ümummillə lider Heydər Əliyev milli ideyanın yaranması, xalqa çatdırılması istiqamətində xalqımıza çox böyük, əhəmiyyətli elmi-nəzəri bir irs ərməğan etdi. Həmin irs üzərində bu gün müstəqil Azərbaycan dövləti sürətlə inkişaf etməkdədir. Ulu öndərin bizə qoyduğu bu irsin öyrənilməsi və tədqiqi baxımından son illərdə çox böyük işlər görülmüş, nailiyyətlər əldə edilmişdir.

Ulu öndər Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi Azərbaycan dövlətinin ideya prinsipləri yalnız bugünkü Azərbaycan üçün deyil, gələcəkdə ölkəmizin inkişafı üçün də başlıca mənbə rolunu oynayacaqdır. Ümummillə liderimiz Azərbaycanın milli ideologiyasından, milli baxışlarından danışarkən qeyd etmişdir ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının proqramında əks etdirilən prinsiplər, əslində, Azərbaycan xalqının, dövlətimizin söykəndiyi ana prinsiplərdir. Heydər Əliyev bu prinsipləri müəyyən edərkən Azərbaycan xalqının keçdiyi tarixi yolu, milli-mənəvi dəyərləri, eyni zamanda perspektivdə qarşımızda duran vəzifələri nəzərə almışdır. Ümummillə liderimiz Azərbaycanın söykəndiyi dəyərlərdən danışarkən deyirdi: "Yeni Azərbaycan Partiyasının demokratik, hüquqi dövlət qurmaq istiqamətində irəli sürdüyü müddəalar Azərbaycan xalqının söykəndiyi əsas prinsiplər hesab olunmalıdır". Bu prinsiplər 1992-ci ildə YAP-ın təsis konfransında qəbul edilən proqramda öz əksini tapıb. Bu proqramda Heydər Əliyev Azərbaycan dövlətçiliyinin söykəndiyi başlıca prinsipləri qeyd edib.

Bu prinsiplər içərisində ən mühüm yerlərdən birini dövlətçilik prinsipi tutur. Dövlətin mövcudluğu müəyyən sərhədlər, müəyyən iqtisadi-coğrafi amillərlə bağlı olmaqla yanaşı, eyni zamanda ənənələrə də söykənir. Azərbaycan xalqının məskunlaşdığı və yayıldığı bu ərazidə tarixən yaratdığı çoxlu dövlətləri olubdur. Xalqımızın tarixdə özümüzməxsus imzası var, yaratdığı dövlətlər Yaxın və Orta Şərqdə çox ciddi tarixi izlər qoyub. Dövlətçilik yaşadığımız tarixi dövrün reallıqları ilə tarixi keçmişimiz arasındakı əlaqələrin bərpa olunması və bunun hər bir formada insanlara çatdırılmasıdır. Dövlətçilik dedikdə ilk növbədə tarixdən bizə ötürülən, nəsillərlə əxz etdiyimiz, qazandığımız həmin dövlət prinsiplərinin saxlanması, qorunması yada düşür. Xalq üçün birinci onun dövlətidir. Əgər dövlət yoxdursa, hansı ideologiya və prinsipdən danışmaq olar?

Dövlətin qorunmasını, müstəqilliyin möhkəmləndirilməsini başlıca amil hesab edən ulu öndər deyirdi: "Bu milli ideologiya nədən ibarətdir? Birinci, dövlətçilik. Dövlətçilik bu gün və gələcəkdə bizim hər bir vətəndaşımızın, cəmiyyətin, dövlətin əsas vəzifəsidir. Dövlətçilik Azərbaycanın müstəqilliyini, ərazi bütövlüyünü qoruyub saxlamaqdır, Azərbaycanın müstəqilliyini möhkəmləndirməkdir. Dövlətçilik hər bir vətəndaşın qəlbində olmalıdır. Ona görə hər bir vətəndaş vətənpərvərlik hissləri ilə yaşmalıdır və bizim partiyamız, bütün dövlət

orqanları, bütün təbliğatımız Azərbaycanda dövlətçiliyi inkişaf etdirmək üçün hər bir vətəndaşda milli vətənpərvərlik hisslərini yaratmalıdır. Milli vətənpərvərlik hissləri hər bir vətəndaşda o qədər güclü olmalıdır ki, hər bir vətəndaş milli mənafeyi öz şəxsi mənafeyindən, öz şəxsi yaşayışından, öz şəxsi həyatından - hər şeydən üstün tutsun".

Heydər Əliyev dəfələrlə qeyd etmişdir ki, müstəqilliyi əldə etmək qədər də onu qoruyub saxlamaq, əbədiliyini dönməz etmək çətinidir. Bu baxımdan dövlətçiliyimizə, dövlətçiliyimizin möhkəmləndirilməsinə Heydər Əliyevin verdiyi töhfələr əvəzsizdir. Heydər Əliyevin 1993-cü ildə Azərbaycanda yenidən siyasi hakimiyyətə qayıdışı milli müstəqil dövlətimizin qorunması və möhkəmləndirilməsi baxımından həlledici rol oynadı.

Dövlətin möhkəmliyi üçün qanunun aliliyi olmalıdır. Heydər Əliyev irəli sürdüyü dövlətin təməl prinsiplərindən biri sayılan qanunun aliliyinin ölkəmizdə təmininə nail oldu. Dövlət varsa, qanun olmalıdır. Əgər qanun yoxdursa, dövlət mövcud olmayacaq. Dövlət qanuna söykənməlidir.

Dövlətin söykəndiyi qanun onun idarə edilməsinin əsas xətlərini və prinsiplərini müəyyən edir. Bu qanunlar olmasa, idarəçilik olmayacaq. İdarəsizlik isə dövlətin gələcəyini təhlükə altına salar. Qanunçuluq Heydər Əliyevin dövlətçiliyə, dövlətin idarə olunmasına, dövlətin təməl prinsiplərinə verdiyi ən böyük töhfələrdən biridir. Qanunçuluğa söykənən cəmiyyətdə vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının qorunması başlıca yerlərdən birini tutur. Prezident İlham Əliyev bununla bağlı demişdir: "Biz güclü, demokratik cəmiyyət qurmaq əzmindəyik. Bu cəmiyyətdə hər bir vətəndaş bütün haqlardan və azadlıqlardan istifadə etməli və onun bütün hüquqları və azadlıqları qorunmalıdır". Bu gün Prezident İlham Əliyev həyata keçirdiyi pragmatik və çevik siyasət nəticəsində Azərbaycan cəmiyyətində vətəndaşların hüquqlarının hərtərəfli qorunması istiqamətində mühüm irəliləyişlərə nail olunmuşdur.

Heydər Əliyevin irəli sürdüyü digər bir prinsip azərbaycançılıqdır. Azərbaycançılıq Azərbaycan xalqını birləşdirən ən mühüm ideya, vətənə sevgi, məhəbbətdir. Azərbaycançılıq, eyni zamanda, Azərbaycanda yaşayan bütün xalqların vahid bir ideya ətrafında birləşməsi deməkdir. Azərbaycançılıq dövlətin möhkəmləndirilməsinə çalışmaq, Azərbaycanın inkişafı naminə harada yaşamasından asılı olmayaraq hər bir azərbaycanlının fəaliyyət göstərməsi, bu yöndə öz töhfəsini verməsi deməkdir. Azərbaycançılığı Azərbaycanda ictimai dövrüyyəyə gətirən və onun yerini möhkəmləndirən Heydər Əliyevdir. Ümummilli liderimiz çox haqlı olaraq deyirdi ki, azərbaycançılıq söykəndiyimiz təməl prinsiplərin əsasıdır: "Müstəqil Azərbaycan dövlətinin əsas ideyası azərbaycançılıqdır. Hər bir azərbaycanlı öz milli mənsubiyyətindən qürur hissi keçirməlidir və biz azərbaycançılığı - Azərbaycan dilini, milli-mənəvi dəyərlərini, adət-ənənələrini yaşatmalıyıq".

Elmi-nəzəri tədqiqatlarının birində akademik Ramiz Mehdiyev yazır: "Azərbaycançılıq ideologiyasında vahid rolietnik millətin Azərbaycan dövlətçiliyinin yaradılmasına dair maraqlarının ümumiliyi, demokratiyanın, sərbəst iqtisadiyyatın, sosial həyat şəraitinin inkişafı uğrunda mübarizəsinin məqsədləri öz əksini tapmışdır. İdeologiya kimi azərbaycançılıq müstəqil Azərbaycanın fəlsəfi-sosial doktrinasının sosiomədəni və etnik-geosiyasi cəhətlərini özündə birləşdirmişdir. O, qarşılıqlı dəstək, əməkdaşlıq və bərabərliyin mühüm əsasını təşkil edir".

Heydər Əliyev azərbaycançılıq dedikdə, Azərbaycan xalqının öz milli dəyərlərinə söykənməklə bərabər, ümumbəşəri dəyərləri də qəbul etməsi və onlardan yararlanmasını nəzərdə tuturdu. Heydər Əliyev azərbaycançılıq ideologiyasının nəzəri cəhətdən elan edilməsi ilə məsələni bitmiş hesab etməmiş və azərbaycançılığın dünyada olan bütün azərbaycanlılar üçün birləşdirici bir ideologiyaya çevrilməsi üçün xeyli tədbirlər həyata keçirmişdir. Bu baxımdan dünya azərbaycanlılarının qurultaylarının keçirilməsi və burada həmin ideyanın bütün dünyada yaşayan azərbaycanlılara çatdırılması olduqca əhəmiyyətli rol oynamışdır. Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması, Heydər Əliyevin xarici ölkələrə səfərləri zamanı azərbaycanlılarla görüşməsi, soydaşlarımızla əlaqələrin qurulması, azərbaycançılıq ideyası ətrafında Azərbaycan xalqının daha sıx birləşməsinə təkan verən amillər olmuşdur.

Dünyada yaşayan azərbaycanlıların bir-biri ilə əlaqə saxlaması məsələsi Heydər Əliyevin Azərbaycanda hələ sovet dövründə rəhbərliyi zamanında diqqət mərkəzində idi. Hələ o zaman xarıcdə yaşayan azərbaycanlılarla əlaqələrin yaradılması üçün dostluq və mədəni əlaqələr cəmiyyətləri, "Vətən" cəmiyyəti fəaliyyət göstərirdi. Bu işlər hələ o dövrdə də Heydər Əliyevin diqqətində olmuşdur. Azərbaycançılıq ideyasının Azərbaycan xalqına çatdırılması Heydər Əliyevin fəaliyyətində həlledici yerlərdən birini tutmuşdur.

Azərbaycançılıq ideyası bu gün də Azərbaycan xalqının diqqət mərkəzindədir və Prezident İlham Əliyev Azərbaycan xalqının azərbaycançılıq ideyası ətrafında güclənməsi, birləşməsi yönündə çoxsaxəli və geniş fəaliyyət göstərir.

Bu gün azərbaycançılıq dünyada olan 50 milyon azərbaycanlıyı vahid ideya çətiri ətrafında birləşdirir. Hələ 1992-ci ildə YAP-ın proqramı qəbul edilərkən Heydər Əliyev azərbaycançılığı birinci məram kimi göstərdi. Azərbaycançılıq bu gün bütün dünya azərbaycanlılarının, Azərbaycanda yaşayan bütün xalqların və Azərbaycan dövlətinin söykəndiyi təməl prinsipidir. Bu məsələ ilə bağlı danışarkən Prezident İlham Əliyev demişdir: "Azərbaycan ölkədə yaşayan bütün xalqların doğma vətənidir. Azərbaycan çoxmillətli ölkədir. Burada müxtəlif dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayırlar. Azərbaycanda nə milli, nə dini zəmində heç vaxt problem olmamışdır və olmayacaqdır. Bu, bizim strateji xəttimizdir. Azərbaycanda bütün xalqlar, bütün dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayırlar".

Azərbaycan dövlətinin təməl prinsiplərindən biri də varislik, yaradıcı təkamül prinsipidir. Bu prinsip Azərbaycan xalqının söykənəcəyi mühüm prinsip kimi qeyd olunur və göstərilir ki, bizim yeni cəmiyyət quruculuğunda əsas vəzifələrimizdən biri keçmişimizdən ibrət dərsi almaqla cəmiyyətimizi irəli aparmaqdır. Varislik Azərbaycan xalqının əvvəlki tarixi dövrlərdə əldə etdiyi nailiyyətləri öyrənmək, prinsipial olaraq əldə edilənləri gələcək nəsillərə ötürməkdir. Bu, hakimiyyətin ideoloji, siyasi, iqtisadi baxımdan gələcək nəsillərə ötürülməsidir. Varislik mexaniki deyil, yaradıcı şəkildə, təkamül yolu ilə, inkarı inkar, yəni fəlsəfənin qanunları əsasında baş verir. Bu yaradıcı varislik nəticəsində biz bu gün ümummilli liderimizin yaratmış olduğu təməl üzərində Azərbaycanı irəliyə aparmaqdayıq. Dövlət canlı orqanizm kimi inkişaf edir. Dövlət inkişaf etdikcə cəmiyyət də buna paralel olaraq inkişaf edir. Təbii ki, bizim qədimdən bu yana əldə etdiyimiz nailiyyətləri toplamaq, araşdırmaq və bunu həm tarixi nöqteyi-nəzərdən, həm də dövlətçilik baxımından cəmiyyətə çatdırmaq vacibdir. Bu baxımdan varislik çox mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bizim milli-mənəvi dəyərlərimiz,

özünəməxsusluğumuz var. Xalqın özünəməxsusluğunu qorumadan, bu özünəməxsusluğa söykənmədən onun milli-mədəni inkişafına nail olmaq mümkün deyildir. Xalqın özünəməxsusluğundan uzaqlaşsan, o zaman kosmopolitizmə yuvarlanacaqsan. Amma dünyamızın inkişaf xüsusiyyətlərini də nəzərə almaq lazımdır. Bu gün dünyamızda qloballaşma prosesləri gedir. Qloballaşma iqtisadi cəhətdən dövlətlərin bir-birinə daha sıx yaxınlaşması, informasiya mübadiləsinin sürətlənməsi, qlobal miqyaslı problemlərin dünya miqyasında həllində dövlətlərin əməkdaşlığı deməkdir. Qloballaşma milli mədəniyyətlərin aradan çıxması, milli-mənəvi dəyərlərin arxa plana keçməsi demək deyil. Bu gün Azərbaycan bir çox beynəlxalq təşkilatların üzvüdür. BMT, ATƏT, Avropa Şurası, İslam Konfransı Təşkilatı kimi qurumlardakı fəaliyyətimiz, həmçinin bir çox dövlətlərlə ikitərəfli münasibətlərimiz Azərbaycanı dünyaya qovuşdurur, inteqrasiyasına təkan verir. Amma, dünyaya qovuşmaq Azərbaycan xalqının özünəməxsusluğuna zərər vurmamalıdır. Ona görə də Azərbaycan xalqının əldə etdiyi nailiyyətlər varislik, yaradıcı təkamül prinsipinə uyğun olaraq yaradıcı şəkildə inkişaf etdirilərək gələcək nəsillərə ötürülməlidir. Milli özünəməxsusluq məsələsi Prezident İlham Əliyevin siyasətində önəmli yer tutur. Milli-mənəvi dəyərlərimizin, adət-ənənələrimizin qorunması və yeni dövrə uyğun olaraq inkişaf etdirilməsi, xarici siyasətimizdə islam ölkələri və türk dünyası ilə münasibətlərimizin özəlliyi və digər bu kimi istiqamətlər diqqəti cəlb edir.

Vətəndaş həmrəyliyi ümummilli liderimizin müəyyən etdiyi prinsiplərdən biridir. Vətəndaş həmrəyliyi Azərbaycan cəmiyyəti üçün olduqca vacib prinsiplərdəndir. Çünki cəmiyyətdə sabitliyə nail olmasaq, demokratik dəyərlərə söykənməsək, xalqın milli-mənəvi dəyərlərinə, mentalitetinə uyğun fəaliyyətimizi həyata keçirməsək, inkişafa nail ola bilmərik. Azərbaycan cəmiyyətində vətəndaş həmrəyliyi xalqımızı daxildən birliyə çağıran məsələdir. Vətəndaş həmrəyliyi həm də azərbaycançılıq ideyası əsasında birləşmək deməkdir. Vətəndaş həmrəyliyinə Azərbaycanda faktiki surətdə nail olunub. Məhz Heydər Əliyevin siyasi hakimiyyətə qayıdışı ilə Azərbaycanda vətəndaş sülhünə nail olunmuşdur. Amma bu, mövcud prinsiplərdən biri kimi qalmalıdır. Heç kəs vətəndaş həmrəyliyinin pozulmasına gətirib çıxaran hərəkətlərə yol verməməlidir. Vətəndaş həmrəyliyinin pozulması, vətəndaş qarşudurmasının yaranması Azərbaycan cəmiyyəti üçün təhlükələrə gətirib çıxara bilər. Tarixi təcrübəmizdən ibrət götürməliyik. 1991-1993-cü illərdə Azərbaycan cəmiyyətində vətəndaş həmrəyliyinin pozulması, daxili dartışmalar, qarşudurmalar, silahlı münaqişələr və s. nəticə etibarilə Ermənistan tərəfindən ərazilərimizin işğal edilməsinə gətirib çıxardı. Yəni vətəndaş həmrəyliyinin pozulması vətən, dövlət və xalq üçün təhlükədir. 1993-cü ildə Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışı Azərbaycanda vətəndaş həmrəyliyinin bərpa olunması istiqamətində ciddi addımların atılması ilə müşayiət olundu və Azərbaycanda vətəndaş həmrəyliyi, vətəndaş sülhü bərqərar edildi. 1995-ci ildə Konstitusiyanın qəbul edilməsi ilə Azərbaycan dövlətinin Heydər Əliyev prinsiplərinə söykənən qanunçuluğu meydana gəldi və həmin Konstitusiya eyni zamanda vətəndaş sülhünün hüquqi baxımdan təminatını həyata keçirdi. Konstitusiya, eyni zamanda dövlətçilik prinsiplərini, azərbaycançılığı özündə birləşdirdi. Vətəndaş sülhü Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi mühüm bir prinsip kimi Azərbaycan vətəndaşlarının daimi nəzərindədir və gələcəkdə daha da inkişaf etdirilməlidir.

Azərbaycan dövlətinin digər bir təməl prinsipi sosial ədalətdir. Cəmiyyətdə ədalətə nail olmadan ölkəni inkişaf yoluna çıxarmaq mümkün deyil. Ədalət Azərbaycan cəmiyyətinin, Azərbaycan xalqının təbiətinə, ruhuna

uyğundur. Ta qədimdən Azərbaycan xalqı ədalətə tərəfdar olub, ədaləti müdafiə edib. Ədalətlik prinsipi bu gün Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi siyasi xətdə də özünü göstərir. Ədalətlik ölkənin sosial-iqtisadi inkişafından ədalətli şəkildə xalqa pay düşməsi, Azərbaycan dövlətinin milli sərvətlərdən əldə olunan gəlirlərin insanlarımızı ədalətli şəkildə çatdırılmasıdır. Ədalətlik, eyni zamanda cəmiyyətdə bazar iqtisadiyyatının yaratdığı ziddiyyətlərin hansısa bir zümrəyə ziyan vurmasının qarşısının alınması deməkdir. Bu, Azərbaycan cəmiyyəti üçün olduqca əhəmiyyətli bir prinsipdir. Cəmiyyətdə ədalət olmasa, qarşıdurma qaçılmazdır. Bütün cəmiyyətlərin tarixi göstərir ki, ədalət prinsipi pozulduqda qarşıdurma meyilləri güclənir. Bu isə xaosa və anarxiyaya gətirib çıxara bilər. Ədalət prinsipinin təmin olunması islahatlardan keçir. Daimi islahatlar, inkişaf yolu ilə, həmçinin cəmiyyətdə insanların təbəqələşməsi fonunda müxtəlif siyasi və iqtisadi vasitələrlə sosial ədalətin təmin olunması bu gün ölkəmizdə uğurla gerçəkləşir. Sosial ədalət dedikdə hər bir ailənin, hər bir vətəndaşın rifahının yaxşılaşdırılması, cəmiyyətin idarəçiliyində hər kəsin iştirakının təmin edilməsi, azad iqtisadi münasibətlərin təminatı və bu kimi digər məsələlər nəzərdə tutulur. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin siyasətində bunlar açıq şəkildə özünü biruzə verir. Prezident İlham Əliyev deyir: "Ölkəmizin qarşısında böyük vəzifələr durur. Bizim məqsədimiz Azərbaycanı inkişaf etdirmək, ölkəmizdə yaşayan hər bir insanın həyat şəraitini yaxşılaşdırmaq, çoxlu sosial problemlərin həllində inkişaf etməkdir".

Cəmiyyətimizin söykəndiyi ideoloji prinsiplər sırasında respublika idarə üsulu, Azərbaycanın idarəçiliyində xalqın iştirakı da əsas rol oynayır. Təsadüfi deyil ki, Azərbaycan Konstitusiyasında ən mühüm müddəə "Azərbaycanda hakimiyyətin mənbəyi xalqdır" tezisidir. Xalqın hakimiyyətin mənbəyi olması prinsipi respublika idarə üsulunun ən bariz nümunəsidir.

Ulu öndərimizin irəli sürdüyü əsas prinsiplər sırasında demokratiya da önəmli yerlərdən birini tutur. Demokratik dəyərlərə sədaqət Azərbaycan cəmiyyəti üçün əsas prinsiplərdən biridir. Ümummilli lider Heydər Əliyev Azərbaycanın demokratik dəyərlərə söykəndiyini və demokratiyaya daim sadıq olduğunu həmişə xüsusi olaraq vurğulayırdı. O həmişə qeyd edirdi ki, dövlətin inkişafı milli sərvətlərlə ölçülür. Dövlət zəngin sərvətlərə malik ola bilər. Lakin dövlət əgər həmin sərvətlərə malik olub demokratik dəyərlərə söykənməsə, onun inkişafı müvəqqəti xarakter daşıyacaq. Dövlət o zaman inkişaf edə bilər ki, demokratik dəyərlərə söykənir. Bu bərdə Prezident İlham Əliyev çox doğru olaraq deyib: "Mən tam əminəm ki, əsl açıq demokratik cəmiyyəti ancaq maddi rifah əsasında qurmaq mümkündür. İqtisadi cəhətdən geridə qalmış ölkələrdə demokratik proseslər də geridə qalır. O ölkələr ki, onlar iqtisadi cəhətdən güclüdürlər, orada sahibkarlıq inkişaf edibdir və azad sahibkarlıq böyük uğurlar qazanıbdir, o ölkələrdə demokratiyanın inkişafı da çox yüksək zirvədədir. Ona görə iqtisadi islahatların davam etdirilməsi, xalqın maddi rifahının yaxşılaşması, demokratik cəmiyyətin qurulması və formalaşması üçün başlıca şərtidir».

Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi ideoloji prinsiplər isə Azərbaycan dövləti və bütün azərbaycanlılar üçün vahid bir prinsipdir. Siyasi əqidəsindən, dünyagörüşündən, fəaliyyətindən, partiyalılığından asılı olmayaraq Heydər Əliyev irsi, Heydər Əliyev yolu, Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi prinsiplər hamı üçün eynidir. Bu prinsiplərin özü də zaman-zaman yaradıcı təkamül yolu ilə, varislik yolu ilə gələcək nəsillərə ötürülür və keyfiyyətcə yeniləşir. Bu prinsiplər, əslində, Azərbaycan Konstitusiyasının, qanunlarımızın istiqamətlərini

müəyyən edir və milli-mənəvi dəyərlərə söykəndiyi, dövlətimizi, xalqımızı irəliyə apardığı üçün hər kəs tərəfindən qəbul edilir. Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi siyasi xətt, sosial-iqtisadi sahədə əldə etdiyimiz uğurlar və s. yaradıcı yolla inkişaf etdirilir və bu, Heydər Əliyev ideyalarının inkişaf etdirilməsi deməkdir. Əsaslı Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş dövlətçilik prinsiplərinə əsaslanmaqla Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi əsas məqsəd milli dövlətçiliyin daha da möhkəmləndirilməsi və inkişaf etdirilməsindən ibarətdir. Ölkənin keçmiş iqtisadi gücünü və siyasi sabitliyi bərpa etmək, Yeni Dünya Nizamı çərçivəsində ölkənin regional və global proseslərdə fəal iştirakını təmin etmək, xarici siyasətdə müdafiə konsepsiyasından hücum konsepsiyasına keçmək, ölkə üçün əhəmiyyətli olan bir sıra məsələlərə və problemlərə beynəlxalq təşkilatların biganə münasibətini aradan qaldırmaq lazım idi. Son illərdə bu yöndə əldə edilmiş uğurlar hamıya məlumdur.

Yuxarıda qeyd olunan ideoloji prinsiplərə söykənərək Azərbaycan xalqı gələcəyə doğru inamla addımlayır, dövlətimiz inkişaf edir. Heç bir qüvvə ümummilliyet prinsiplərinə zidd getməməlidir. Azərbaycanda hansı dövr, hansı hakimiyyət olursa-olsun, Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi ideoloji prinsiplərdən kənarlaşmaq qeyri-mümkündür. Bu prinsiplər xalqımızın milli ideyasını təşkil edir. Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi milli ideya Azərbaycan dövlətçiliyinin əsaslarıdır. Bu milli ideya ətrafında Azərbaycan xalqı gələcəyə doğru gedir, inkişaf edir. Milli ideya Azərbaycan xalqı üçün daimidir və Azərbaycanın daxili və xarici siyasətini müəyyənləşdirmək, iqtisadi inkişafını təmin etmək baxımından olduqca vacibdir.

Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi milli ideyanı həyata keçirməyə və qorumağa qadir siyasi lider - Prezident İlham Əliyev və onu dəstəkləyən Azərbaycan xalqı vardır.

Xalq qəzeti.-2011.-3 dekabr.- № 267.-S.3.

Milli ideya: Xalqın sərvəti və səmərəli inkişafın qarantı

Aqiyə Naxçıvanlı,

siyasi elmlər doktoru,

Azərbaycan Respublikası

Milli Məclisinin deputatı

Azərbaycan Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri, akademik Ramiz Mehdiyevin "Bakinski raboçi" qəzetinə məxsusi müsahibəsinə politoloq və maraq göstərən oxucunun refleksiyləri

Son illər milli ideya politologiya elmində müəyyən siyasi diskursu diktə edir. Milli ideyanın kütləvi şüurda dərin kök saldığı, xalqın ehtiram bəslədiyi, o cümlədən mənəvi dəyərlərin məcmusunda əks olunduğu cəmiyyətlərdə bu ideya əvvəlcə çox sadə və anlaşılıq, mümkün qədər yığcam həqiqətlərin və məqsədlərin toplusu kimi çıxış edir, cəmiyyətin bütün əsas mənəvi və praktiki həyat fəaliyyəti sistemlərinin oriyentasiyasını dəyişərək təcəssüm olunurdu. Milli ideya həm bütün ideoloji konstruksiya, həm də KİV, təhsil, kitab nəşri, mədəniyyət və digər sosial translyatorlar sistemi üçün özünəməxsus bir prizma, rəng süzgəcidir. Milli ideya müxtəlif sosial proqramların və layihələrin prioritetli düzülüşü də daxil olmaqla praktiki, həyati reallıqların qavranmasını və təkrar istehsalını süzgəcdən keçirir.

Ümummillə lider Heydər Əliyev tərəfindən işlənib hazırlanmış azərbaycançılıq ideyası bədxahlarımızın təqdim etməyə çalışdıqları kimi, ideoloji element deyil, Azərbaycan xalqının istər partiyalı, istər bitərəf, dini və dünyəvi, müxalifətçi və iqtidarı dəstəkləyən insanların ictimai şüurunun yeni inkişaf paradigmatlarıdır. Ümummillə liderin azərbaycançılıq ideyası Azərbaycanda yaşayan və onu özlərinin ümumi Vətəni hesab edən bütün etnik qrupların ideyasına çevrilmişdir. Azərbaycanın polietnik təbiəti hələ Aristotel tərəfindən xalqın yüksək etik kamillik və məsuliyyət hissi kimi əsaslandırılmış "birlikdə yaşamaq" ideyasını doğrulmuşdur. Bu siyasət nəticəsində "millət" anlayışının strukturuna özünüidentifikasiyanın bütün kollektiv formaları: etnik, dini, sosiomədəni, siyasi və digər formaları daxil edilmişdir. 1993-cü ilin iyun ayından sonra milli ideya milli müstəqillik və suveren dövlət formulu üzrə inkişaf edir. Bu gün də polietniklik müasir Azərbaycanı səciyyələndirən dəyər kimi milli identifikasiyanın yeni formasını inkişaf etdirir, onu Azərbaycan millətinin geniş mənada davamlı inkişafı və dövlət müstəqilliyinin möhkəmlənməsi formatında azərbaycançılıq ideologiyası ilə eyniləşdirir. Azərbaycançılıq ideyası, eyni zamanda milli varlığın məqsədi, üsulu və formulu olan ideal kimi çıxış edir. Buna görə də belə deməyə haqqımız vardır ki, azərbaycançılıq ideyası bütün xalqın ideyasıdır!

Avropa və Amerika politoloqlarının komparativ araşdırmasında hesablanmışdır ki, "milli ideya" kontentinə münasibətdə on beşdən çox müxtəlif metaforik modeldən istifadə edilir. Bu modellər kütləvi şüurda milli ideyanı siyasi liderlərin şəxsiyyəti ilə fərdiləşdirməkdən başlamış, onun nəhəng bir ağacın tacı və budaqları şəklində təsvir edilməsinə qədər çox geniş diapazona malikdir. Əlbəttə, milli ideyanın bu cür kollektiv persepsion

qiymətləndirilməsi həmişə çox təqribidir, ən əvvəl ona görə ki, abstraksiya dərəcəsinə görə hər bir xalqın metaforları müxtəlifdir, buna baxmayaraq bu variantda miqdarı təhlil olduqca ibrətamizdir, çünki siyasi aktorların orta hesabla hər iki nəfərindən biri milli ideyanı siyasi lider vasitəsilə qavrayır, hər üç nəfərdən biri isə milli ideyanı öz həyatının təməli, əsası, bazisi kimi başa düşür. Bu baxımdan haqlı olaraq bütün xalq tərəfindən məhz ümummilli lider kimi tanınmış Heydər Əliyevin şəxsiyyəti vasitəsilə azərbaycançılıq identifikasiyası aşkar nəzərə çarpır. Bununla paralel olaraq, Azərbaycan cəmiyyətinin kollektiv şüurunda bu ideyanın bütövlükdə Azərbaycanın və özünü güclü dövlətin tərkib hissəsi hesab edən hər bir vətəndaşın layiqli inkişafının bünövrəsi kimi dərk edilməsi prosesi gedir.

Qloballaşmaqda olan dünya şəraitində milli fərqlərin nivelirlənməsi meyillərinə cavab olaraq milli ideya anlayışı təkə siyasət elmində deyil, adi insanların gündəlik leksikonunda da ən populyar və aktual ideyalardan birinə çevrilir. İndi milli ideya anlayışından peşəkar siyasətçilər də istifadə edir, jurnalistlər də, siyasətdən uzaq olan adamlar da. Milli ideya ayrı-ayrı millətlərin, xalqların, bütövlükdə cəmiyyətin siyasi şüurunun və siyasi davranışının bir növ inteqral xarakteristikasına çevrilmişdir. Elmi, siyasi və sosial rəylər fonunda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri, akademik Ramiz Mehdiyev "Bakinski raboçi" qəzetinə verdiyi "Müasir milli ideyanı zənginləşdirən odur ki, vətəndaş özünü dövlətin bir hissəsi hesab edir, özündə dəyişikliklər üçün qüvvə görür, güclü dövlətin və güclü, iradəli liderin varlığına ehtiyac duyur" sərlövhəli məxsusi müsahibə aktuallığı və yeniliyi ilə fərqlənir.

Dərin elmi baza, fəlsəfi refleksiya məharəti və peşəkar dövlət xadiminin çox ciddi siyasi təhlili Azərbaycan cəmiyyətində həmişə səmimi diqqətə, fəal marağa və öz fikirlərini bölüşmək arzusuna səbəb olur. Bəri başdan deməliyəm ki, bu istək təkə bizdə - Azərbaycan ictimaiyyətsünaslarında deyil, hətta ölkəmizin növbəti uğurlarına həsəd apardıqlarını gizlətmədən, bu uğurların hesabını aparan təkəbbürlü bədxah ermənilərin ürəyində də baş qaldırır. Erməni alim və jurnalistlərinin böhtan xarakterli araşdırmalarına və qərəzli yalanlarına bir qədər sonra qayıdacağam, burada isə onların gizlədə bilmədiyi həsədə səbəb olan Azərbaycan reallıqları ilə bağlı faktları cəmi iki sətirdə göstərmək istəyirəm. Bunlar Avropanın ən möhtəşəm mədəni yarışmasında qələbəmiz və BMT Təhlükəsizlik Şurasının üzvü statusu almağımızdır. Bu əlamətdar nailiyyətlər Prezident İlham Əliyevin dürüst götür-qoy edilmiş səmərəli siyasətinin nəticəsi, ölkəmizin beynəlxalq nüfuzunun etiraf edilməsi deməkdir. Akademik R.Mehdiyev yazır: "Bütün bunlar azərbaycanlıların kollektiv şüurunda Vətəni ilə bağlı qürur hissi doğurur".

Müasir milli ideyanı zənginləşdirən fakt ondan ibarətdir ki, vətəndaş özünü dövlətin bir hissəsi kimi hesab edir, özündə dəyişikliklər üçün qüvvə görür, güclü dövlətin və güclü, iradəli liderin zəruriliyini hiss edir. Biz "Məhz Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi siyasət nəticəsində milli ideya özündə həm siyasi məkanın demokratikləşməsini, mütərəqqi və hərtərəfli iqtisadi inkişafı, dünya birliyinə inteqrasiyanı, həm də milli ruhu və özünəməxsusluğu qoruyub saxlamağı ehtiva edir " qənaətinə gəlmiş akademik Ramiz Mehdiyev fikri ilə tam razıyıq.

Akademik R.Mehdiyev milli ideologema haqqında elmi təsəvvürlərin məcmusunda "azərbaycançılığın" ümummilli xarakterini açıqlayan, Vətənimizin hər bir vətəndaşının şərəf və ləyaqətini qoruyan fikirlərin,

qiymətlərin, hisslərin, təsəvvürlərin bütün qammasını konseptuallaşdıran tarixi və nəzəri konstruksiyalar təklif edir. Milli ideyanın təbiəti və mahiyyəti haqqında təməl xarakterli bu təsəvvürlər elə bir özünəməxsus bünövrədir ki, müəllifin elmi araşdırmalarının, praktiki müşahidələrinin və "Azərbaycan xalqının milli-ideoloji konseptinin təşəkkülü və transformasiyasının bitkin konstruksiyasının formalaşması" haqqında gəldiyi nəticələrin məcmusu həmin bünövrə üzərində qurulur. R.Mehdiyev zəngin tarixi baza əsasında inandırıcı şəkildə bildirir ki, milli ideologiya təməl əhəmiyyətinə malikdir, bu ideologiyada milli hərəkatın məqsədləri ifadə edilir, həmçinin həmin məqsədlərə nail olmağın yolları və vasitələri göstərilir. Milli ideologiya millətin fəallığını ideal şəkildə düzülmüş hədəflərin müəyyən sistemi kimi təqdim edir, görkəmli şəxsiyyətlərin fəaliyyətinə məqsəd istiqaməti verir.

Mən bu məqalənin əvvəlində erməni alimlərinin milli həsəd və təkəbbürü barədə söz açmışdım. Ümumbəşəri əxlaq baxımından o qədər də hörmətə layiq olmayan bu keyfiyyətləri sübut etmək istərdim. Akademik Ramiz Mehdiyevin müsahibəsi dərc ediləndən dərhal sonra ermənipərəst Regnum saytında Yerevan Dövlət Universitetinin iranşünaslıq kafedrasının müdiri, professor Qarnik Asatryanla müsahibə dərc olunmuşdur. Ermənistanın bəzi KİV-ləri həmin müsahibəni təkrar çap etmişlər. Akademik Ramiz Mehdiyevin elmi nüfuzu təkcə ölkəmizdə deyil, dünya ictimai elmində də o qədər aşkardır ki, onun müdafiəyə ehtiyacı yoxdur. Lakin mən sadəcə olaraq erməni saxtakarların növbəti uydurmasını təkzib etmək istərdim. Əvvələn, söhbətin mövzusunun qoyuluşu milli ideyadır: bu ideyada milli azlıqlara yer ayrılıbmıdır? Mən demoqrafik arqumentlərə müraciət etməyəcəyəm, çünki bu arqumentlərin polietnik dövlət olan Azərbaycanın xeyrinə olması aşkardır. Sadəcə olaraq, mən həmin sualı erməni professorla vermək istərdim: yəni doğrudanmı ermənilərin "böyük Ermənistanı" bərpa etmək ideyasında kiçik xalqlara yer vardır? Əgər vardırsa, onlar hansı xalqlardır? SSRİ-nin mövcud olduğu bütün tarixi dövrdə mərkəzləşdirilmiş assimilyasiya həyata keçirildiyi şəraitdə Ermənistan kiçik xalqlara o qədər də rəğbət göstərmədən monoetnik respublika kimi qala bilmişdir.

Həmin professorla bunu da xatırlatmaq istərdim ki, "qaynar qazan" ideyası akademik Ramiz Mehdiyevin kəşfi deyil, dünya etnosiyasəti baxımından millətin formalaşması barədə səmərəli nəzəriyyədir. İlk dəfə ABŞ-da sınaqdan çıxarılmış "qaynar qazan" modeli "Amerikanın mənafeyi hər şeydən ucadır" konsepsiyasının formalaşmasına kömək etmiş, bu milli ideya ABŞ üçün inkişafın həlledici oriyentirinə çevrilmişdir. Gördüyünüz kimi, ABŞ-ın əsasını qoyanlar "etnik korpusun formalaşmasını" milli ideya yalnız formalaşmış etnik korpus olduqda yarana bilər. Q.Asatryanın müsahibəsindən sitat; Gözləmədən dövlət yaratmışlar. Təbii ki, həmin dövlət həyat səviyyəsinə və dünya siyasətinə təsir dərəcəsinə görə müasir Ermənistanla bərabər tutula bilməz və yaqın ki, heç özü də bunu istəməz. BMT İnkişaf Proqramının "Miqrasiya və insan potensialının inkişafı: imkanlar və çağırışlar" adlı illik məruzəsində qeyd edilir ki, 1991-ci ildən başlayaraq 700 mindən 1 milyon 300 minə qədər insan, yaxud əhalinin təqribən 30 faizi Ermənistandan mühacirət etmişdir. Yenə həmin sənəddə qeyd edilir ki, yüksək ixtisaslı mütəxəssislərin Ermənistanı tərk etməsi ölkənin inkişafına, xüsusən sosial və mədəni kapitalın təkrar istehsalına mənfi təsir göstərir. Lakin ümid vardır ki, Ermənistandan olan mühacirlər qonaqpərvər ölkələrdə etnik korpus yaratmaq üçün köçüb getmişlər. Təəssüf ki, Azərbaycan xalqı bu cür qonaqpərvərliyin nəticələrinə həddən artıq yaxşı bələddir.

Akademik Ramiz Mehdiyev qanunauyğun olaraq dünya tarixinin elə dövrünə müraciət edir ki, onun fikrincə həmin dövr dünya geosiyasətində tektonik dəyişikliklər, Rusiya imperiyasının dağılması və müstəmləkə xalqları tərəfindən müstəqil dövlət qurulması üçün şərait yaranması ilə səciyyəvidir. R.Mehdiyev yazır: "Məhz həmin illərdə ictimai fikrin avanqardı rolunda çıxış edən yeni ictimai-siyasi xadimlər təbəqəsi yaranır. Əhməd bəy Ağayev, Əli bəy Hüseynzadə, Məmmədəmin Rəsulzadə, Əlimərdan bəy Topçubaşov və bir sıra başqaları Azərbaycan milli ideyasının daşıyıcıları olmaqla milli ideallar uğrunda mübarizəni demokratik dəyərlər və prinsiplərlə birləşdirirdilər".

Azərbaycanda elitar təbəqənin intellektual qüvvələri milli birliyi inteqrasiya edən dəyərlər yaratmış, milli mənafeləri ifadə etmişlər. Lakin əsas məsələ ondan ibarətdir ki, milli ideallar kütləvi milli identifikasiyanın, insanların tərəfdar olduğu norma və dəyərlərin Azərbaycan millətinin məxsusi həyat fəaliyyəti və onun qorunub saxlanması üçün nadirliyini və ötəri olmayan əhəmiyyətini başa düşməyin ideya-mənəvi əsası kimi çıxış edir.

Zənnimcə, akademik R.Mehdiyevin təklif etdiyi bu konstruksiyada izlənen kulturoloji paradigmanın metodologiyası bunu əsas götürür ki, siyasətin bütövlüyü və onun cəmiyyətlə vəhdəti insanın bütövlüyü ilə müəyyən edilir. Buna görə də oxşar yanaşmanın tərəfdarları (M.Şeller, F.Boas, E.Kanetti, X.Arendt və başqaları) siyasəti insanların mənalı fəaliyyəti hesab edir, onun əsas vəzifəsini isə insanın yaradıcı funksiyasının həyata keçirilməsində görürlər. Akademik R.Mehdiyevin yazdığı kimi, bu halda "vətəndaş özünü dövlətin bir hissəsi hesab edir, özündə dəyişikliklər üçün qüvvə görür, güclü dövlətin və güclü, iradəli liderin varlığına ehtiyac duyur". Ona görə də insanların siyasi həyatda ümumi, müştərək marağı süni şəkildə modelləşdirilmiş, məsələn, hakimiyyətdən qaynaqlanan hiptetik məqsəd deyil, yalnız insanların şəxsi maraqlarının tarazlaşdırılmasının nəticəsi ola bilər. Bu cür yanaşma hər hansı təşkilatın və ya bir qrup şəxsin insanlara onların dərk etmədiyi ehtiyac və məqsədləri zorla qəbul etdirməyin mümkünlüyünü rədd edir. Mühüm faktır ki, bu cür yanaşmada ümumi qrupun marağının müqavilə xarakteri siyasi məqsədlərə nail olmağın əsas mexanizmi - konsensus və kompromis kimi nəzərdən keçirilir. Nəticədə siyasət münaqişələrlə dolu gərgin münasibətlər sistemindən sabit və ahəngdar inkişaf sahəsinə çevrilir. Vətənimizin tarixinin ən dramatik dövründə xalqın köməyə çağırıldığı ümummillə lider Heydər Əliyev milli mənafeələrin katalizatoru, Azərbaycan millətinin ləyaqətinin müdafiəçisi oldu. Heydər Əliyevin dahi zəkası, siyasi istedadı və dövlətçilik iradəsi Azərbaycan dövlətini tam azadlıq və müstəqillik yoluna çıxardı.

Ölkədə demokratik prosedurların institusionallaşması demokratik dəyişikliklər prosesinin nəticəsi olmuş demokratiyanın möhkəmlənməsi üçün zəruri əsas yaratmışdır.

Akademik Ramiz Mehdiyev Azərbaycan milli ideyasının formalaşması tarixini obyektiv dövrlərə bölməyi təklif edir, yeddi müstəqil dövrü fərqləndirir. Bu analitik müsahibənin dərin elmi nəticələri üzərində düşünərək, hər bir dövr haqqında kifayət qədər geniş şərhlər yazmaq olardı. Lakin mən öz elmi maraqlarımı və həyat təcrübəmi nəzərə alaraq iki müasir mərhələ: 1993-2003-cü illər və 2003-cü ildən bu günə qədər olan dövr üzərində ətraflı dayanmaq istəyirəm.

Ramiz Mehdiyev sübut edir ki, 1993-cü ilin yayından 2003-cü ilin sonuna qədər keçən onillikdə uğurlu demokratik tranziti təmin etmiş siyasi inkişafın dominantı ölkədə ictimai-siyasi sabitliyin bərqərar olunması və

ölkənin gələcək iqtisadi artımının və siyasi inkişafının əsaslarının yaradılması olmuşdur. 2003-cü ilin sonundan başlayaraq siyasi qərar və hərəkətlərin ardıcılığı və bir-birini qarşılıqlı şərtləndirməsi, dövlət idarəçiliyinin strategiya və texnologiyalarının seçimi regional və qlobal aspektlərdə Azərbaycanın yeni mövqeyini müəyyən etmişdir.

Demokratik proseslərin qloballaşması (onların ən vacibləri demokratiyaya normativ münasibət və demokratik idealların kütləvi cəlbəediciyi) ilə müəyyən olunan xarici amillərin əhəmiyyətinin get-gedə artması milli ideyanı müstəqil dövlətin inkişafının və xarici siyasi münasibətlər qurulmasının keyfiyyətə yeni azimutları ilə zənginləşdirmişdir. Akademik Ramiz Mehdiyevin fikrincə, "dövlətin iqtisadi qüdrətinin fəal artması nəticəsində ictimai şüur tədricən elə istiqamətləndirilir ki, o, ətraf aləmlə ahəngdar şəkildə qarşılıqlı fəaliyyət göstərir, inkişafın perspektivlərini və prioritetlərini real hiss edir". Bu elmi mövqə ilə razılaşmamaq olmaz, çünki milli ideyanın rəqabət qabiliyyətli paradigmasının tamamilə əsaslı olmasını sübut etməsinin şahidiyik. Akademik Ramiz Mehdiyev qeyd edir ki, iqtisadi və demokratik tranzitin, dövlət həyatının bütün sahələrində innovasiyalı inkişafa keçidin intensivləşdirilməsi ideyaları getdikcə daha artıq dərəcədə rəqabətədavamlı paradigmaya yönələrək, hakim və ictimai-siyasi elitanın şüurunda üstünlük təşkil edir.

Mənə belə gəlir ki, bu prioritetləri aşağıdakı istiqamətlərdə müəyyən etmək olar: birinci, milli birliyin və müvafiq identikliyin qorunması və möhkəmlənməsi; ikinci, iqtisadi inkişafın yüksək səviyyəsinə nail olmaq; üçüncü, demokratik prinsiplərin qəbul edilməsi, əsas siyasi təsisatlara etimad, şəxsiyyətlərə etimad, vətəndaşlıq və vətənpərvərlik hissini nəzərdə tutan mədəni norma və dəyərlərin kütləvi şəkildə yayılması.

Akademik Ramiz Mehdiyev haqlı olaraq belə hesab edir ki, "Prezident İlham Əliyev müstəqilliyimizin iyirminci ilində ölkəyə uğurla rəhbərlik edir və dövləti yeni üfüqlərə, inkişafın keyfiyyətə yeni səviyyəsinə keçməyə doğru aparır. Ölkə tarazlı və ardıcıl siyasət sayəsində həm mədəni, həm də siyasi kontekstdə dünyada getdikcə daha çox uğurlar qazanır". Bu fakt Prezident İlham Əliyevin siyasi kursunun ölçülüb-biçilmiş və səmərəli olmasına dəlalət edir. Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi siyasət nəticəsində milli ideya milli siyasi məkanın demokratikləşməsinə, hərtərəfli iqtisadi tərəqqi və inkişafı, dünya birliyinə inteqrasiyanı, habelə Azərbaycan millətinin milli ruhunu və bənzərsiz xüsusiyyətlərini qoruyub saxlamağı əks etdirir.

Azərbaycan Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri, akademik Ramiz Mehdiyev siyasi idarəçiliyin praktik və nəzəriyyəçisi olmaqla, öz əhəmiyyətinə sadıq qalaraq, ictimai-siyasi diskussiyaların təşəbbüskarını kimi çıxış edir, elmi-nəzəri fikrin ən aktual problemlərini müəyyənləşdirir, postmodern dövründə Azərbaycanın ləyaqətlə qarşılmalı olduğu çağırışları göstərir.

Hörmətli akademikimizə tam səmimi təşəkkürümü bildirmək istərdim. Hər şeydən əvvəl ona görə ki, o, Azərbaycan fəlsəfi-siyasi elmində durğunluq yaranmasına imkan vermir, elmi polemikanı yüksək səviyyədə saxlamağı bacarır, bununla da elmi vicdan, tədqiqat istiqamətlərinin geniş diapazonu, öz Vətəninə xidmət etmək arzusunun güclü və səmimi olması baxımından Azərbaycan alimlərinə nümunə göstərir.

“Qərbi Avropa Azərbaycan diasporunun ən fəal və ardıcıl fəaliyyət göstərdiyi bölgələrdən biridir”

İlham Məmmədov: “Biz tezliklə erməni diasporunun və lobbisinin antiazərbaycan fəaliyyətinin təsirini heçə endirəcəyik”

Asif Nərimanlı

Azərbaycan diasporunun fəaliyyəti günü-gündən genişlənilir. Bu fəaliyyət dünya coğrafiyasında inkişafına görə aşağı səviyyəli ölkələrlə yanaşı, ən inkişaf etmiş ölkələrdə də uğurla həyata keçirilir. Bu fəaliyyətin qurulmasında və məqsədyönlü şəkildə aparılmasında Azərbaycan dövləti hər zaman diasporumuzun arxasındadır. Diaspor təşkilatları ilə əlaqələrin qurulmasını, lazımı köməyin göstərilməsini isə Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi həyata keçirir. Təsadüfi deyil ki, bu Komitənin fəaliyyətə başlaması ilə diaspor fəaliyyətindəki uğurların sayı da artıb. Komitənin azərbaycanlıların məskunlaşdığı və dünyanın ən inkişaf etmiş dövlətlərinin yerləşdiyi Qərbi Avropa şöbəsi də diaspor quruculuğunda yaxından iştirak edir. Qərbi Avropadakı Azərbaycan diasporunun fəaliyyəti, uğurları, görülən işlər və perspektivlər haqqında isə şöbənin müdiri İlham Məmmədov “Paritet”ə verdiyi müsahibəsində danışıb. İ.Məmmədovun sözlərinə görə, Qərbi Avropa Azərbaycan diasporunun ən fəal və ardıcıl fəaliyyət göstərdiyi bölgələrdən biridir.

-Bu coğrafi məkanda yerləşən ölkələrdə Almaniya, Fransa, İtaliya, Böyük Britaniya, Avstriya, Norveç, İsveç, Finlandiya, Danimarka, Niderland və digər ölkələrdə yaşayan azərbaycanlıların sayı 500 min nəfərdən artıqdır. Tək Almaniya da 200 mindən artıq azərbaycanlı yaşayır. Qərbi Avropada yaşayan azərbaycanlıların 80-dən artıq müxtəlif təşkilatı fəaliyyət göstərir. Bu təşkilatlar mütəmadi olaraq məskunlaşdıqları ölkələrin ictimaiyyətinə Azərbaycan həqiqətləri, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsində Azərbaycan dövlətinin haqlı mövqeyi, Ermənistanın Azərbaycana qarşı işğalçı siyasəti barədə məlumatlandırır, Azərbaycan mədəniyyəti və incəsənətini təbliğ edirlər. Azərbaycan diasporunun fəaliyyəti nəticəsində bu gün Qərbi Avropada məskunlaşan azərbaycanlıların səsləri yaşadığı ölkələrin icra və qanunverici orqanları tərəfindən eşidilir. Qərbi Avropa ölkələrində məskunlaşmış Azərbaycan diasporunun yaşadığı ölkələrin ictimai-siyasi həyatına təsir göstərmək imkanları genişlənilib ki, bu da onların həmin ölkələrin ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak etməsindən irəli gəlir. Məsələn, Berlin Senatının 2010-cu ilin dekabrında qəbul etdiyi Əlaqə və İntegrasiya Qanununa əsasən Almaniya da Azərbaycanlıların Koordinasiya Mərkəzi (AAKM) diaspor təşkilatı kimi Berlin torpağının Məsləhətçi Şurasının ictimai siyahısına qəbul edilib. Bununla da AAKM Almaniya da mühacirətdə yaşayan əcnəbilərin təmsilçisi kimi Məsləhətçi Şuranın seçkilərində iştirak etmək hüququ qazanıb. Əcnəbi vətəndaşlar Məsləhətçi Şuraya üzv olmaqla siyasi proseslərin gedişində əhəmiyyətli rol qazanırlar. Bu əldə edilən nailiyyəti Almaniya da azərbaycanlıların inteqrasiyasında növbəti uğuru kimi hesab etmək olar. Azərbaycan diasporunun yaşadığı ölkələrin ictimai-siyasi həyatına inteqrasiyasının bir başqa uğuru kimi bu yaxınlarda Danimarkada

keçirilmiş parlament seçkilərində həmin ölkədəki Azərbaycan diasporunun dəstəklədiyi Sosial-demokrat partiyasının qalib gəldiyini göstərmək olar. Seçkilərdən bir neçə gün əvvəl həmin partiyanın funksionerləri ölkədə yaşayan azərbaycanlılarla görüşmüşdür. Bir qrup azərbaycanlı həmin partiya üzv olmuşdur. Şübhəsiz ki, bu hadisə Danimarka ictimai rəyinin və hökumətinin Azərbaycan diasporuna münasibətinə müsbət təsirini göstərəcəkdir. Və yaxud, bu yaxınlarda Almanyanın Ştutqart şəhərində Ermənistan Mədəniyyəti günləri çərçivəsində erməni separatçıları qondarma “20 il Dağlıq Qarabağ Respublikası” adlı konsert proqramını təşkil etməyi planlaşdırmışdılar. Lakin Azərbaycan diasporunun, özü də tək Almaniya da deyil, ümumilikdə Avropadakı Azərbaycan diaspor təşkilatlarının yüksək səviyyədə təşkil olunmuş və əlaqələndirilmiş kampaniyası sayəsində Almanyanın dövlət və hökumət strukturları həmin tədbiri boykot etdilər. Bütün bunlar qısa zaman kəsiyində 2011-ci ilin sentyabr ayında əldə olunan nailiyyətlərdir. Bizim bu kimi nailiyyətlərimiz çoxdur və onları sadalamaq çox vaxt alardı. Sadəcə olaraq bir məqamı qeyd edim ki, sevindirici hal bu nailiyyətlərimizin davamlı və ardıcıl xarakter almasıdır. Bu isə Qərbi Avropadakı Azərbaycan diasporunun yaxşı təşkilatlanmasının, ayrı-ayrı təşkilatların bir-biri ilə sıx təmas halında fəaliyyət göstərməsinin nəticəsidir. Qərbi Avropadakı Azərbaycan diaspor təşkilatlarının fəaliyyəti onların məskunlaşdıqları ölkələrin sərhədini aşaraq səmərəli idarəetmə mexanizminə malik iri transmilli təşkilatlara çevrilməsinə gətirib çıxarıb. Hazırda işini prezident İlham Əliyevin diqqəti, qayğısı və tövsiyələri əsasında quran və dövlətin diaspor siyasətini həyata keçirən Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin səyləri nəticəsində Avropa Azərbaycanlıları Konqresi, Benilüks Azərbaycanlıları Konqresi, Azərbaycan Federasyon İsveç (AFI), İsveç Azərbaycanlıları Konqresi, Almaniya da Azərbaycanlıların Koordinasiya Mərkəzi və digər diaspor təşkilatlarımız genişmiqyaslı fəaliyyət apararaq Azərbaycan xalqının və dövlətinin maraqlarını Qərbi Avropada tam şəkildə qorumağa müvəffəq olurlar.

-Qərbi Avropadakı diaspor təşkilatlarımız ümumi fəaliyyətdə region dövlətlərindəki Azərbaycan səfirlikləri ilə necə əməkdaşlıq edir?

-Qərbi Avropada fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatları Azərbaycanın region ölkələrindəki səfirlikləri ilə sıx təmas qurublar. Məskunlaşdıqları ölkədə fəaliyyət göstərən digər diaspor təşkilatlarının təşkil etdiyi, eləcə də səfirliklərin təşkilatçılığı ilə baş tutan tədbirlərdə iştirak edirlər. Bəzi hallarda belə olur ki, Azərbaycan dövlətinin maraqlarına zidd hansısa hadisə ilə bağlı bu və ya digər ölkədəki Azərbaycan diasporunun daha operativ və sərt reaksiya verməsi daha məqsədəuyğundur. Çünki diaspor nümayəndələri yaşadıkları ölkələrin ictimaiyyətinin nümayəndələridir və təbii ki, onlar bu və ya digər məsələ ilə bağlı öz fikir və rəylərini daha asanlıqla ifadə edə bilirlər. Sevindirici haldır ki, səfirliklər Azərbaycan diasporunun nümayəndələri ilə fəal işləyirlər və bu proses ikitərəflidir. Yəni əməkdaşlığa təşəbbüs tək diaspor tərəfindən gəlmir. Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayında dövlət başçısının Azərbaycanın diplomatik nümayəndəliklərini diaspor nümayəndələri ilə daha sıx və intensiv əlaqələr qurmağa səsleməsindən sonra bu əməkdaşlıq daha da güclənib. DİDK olaraq biz diaspor təşkilatları ilə müntəzəm təmasdayıq. Bizim söhbətlərdə diaspor nümayəndələrimiz yaşadığı ölkədən asılı olmayaraq, hər bir azərbaycanlının, məskunlaşdığı ölkədəki Azərbaycan səfirliyinə müraciət edərkən, onun üzünə bütün qapıların açıldığını, üzleşdikləri problem və məsələlərin diqqətlə dinləndiyini və onlara maksimum dərəcədə köməklik göstərildiyini bildirirlər.

-Rəhbərlik etdiyiniz şöbə diaspor təşkilatları ilə necə işləyir, hansı yardımları göstərirsiniz?

-DİDK-nin Avropa şöbəsi komitə sədrinin bizim qarşımızda Azərbaycan dövlətinin diaspor siyasətindən irəli gələn məqsədlərə nail olunması üçün qoyduğu vəzifələrin icrası ilə məşğuldur. Bizim diaspor təşkilatlarına dəstəyimizə gəlincə, biz onlara tədbirlərin keçirilməsində, əyani vəsaitlərin təqdim olunmasında, əgər ehtiyac yaranarsa, məskunlaşdıqları ölkələrin hakimiyyət strukturları ilə hansısa məsələlərin həllində köməklik göstəririk. Ən əsası budur ki, Azərbaycan diaspor təşkilatları öz fəaliyyətlərində arxalarında Azərbaycan dövlətinin dayandığını, istənilən vaxt dəstək üçün ona müraciət edə biləcəklərini bilirlər və bu, onları daha böyük əzmlə xalqımızın və dövlətimizin maraqları naminə fəaliyyət göstərməyə ruhlandırır. Biz komitə olaraq öz fəaliyyətimizi prezident İlham Əliyevin ifadə etdiyi “Azərbaycan dünyada yaşayan bütün azərbaycanlıların Vətənidir” kəlamları üzərində qururuq və onları gələcəkdə də dəstəkləməkdə davam edəcəyik.

-Regionda erməni yalanlarına qarşı hansı təbliğatları aparırsınız, hansısa çətinliklər yaranırmı?

-Qərbi Avropada məskunlaşan Azərbaycan diasporu hələ gənc olduğundan, məskunlaşdığı ölkənin ictimai-siyasi həyatına inteqrasiya dövrünü yaşayır. Onların uşaqları və əsas da Avropada doğulanlar sözün əsl mənasında avropalı sayıla bilərlər. Bu baxımdan təbii ki, soydaşlarımızın üzləşdiyi çətinliklər var və biz də çalışırıq ki, onlara qarşılaşdıqları problemlərin həllində dəstək olaq. Ermənilərə qarşı mübarizəyə gəlincə, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsində Azərbaycan haqlı tərəfdir, buna görə də biz sözüümüzü qəti şəkildə deyə bilərik. Azərbaycan iqtisadiyyatı inkişaf edir və indi bizim iqtisadiyyatımız Cənubi Qafqazın digər iki ölkəsi Gürcüstan və Ermənistanın ikisinin birlikdə iqtisadiyyatından daha böyükdür. Azərbaycanın zəngin mədəniyyəti, incəsənəti, musiqisi var ki, tək Qərbi Avropa deyil, bütün dünya bizim bu sərvətlərimizə heyrandır. Oudur ki, bizim çətinlik çəkdiyimiz sahə yoxdur. Bizə tələb olunan yeganə məsələ təcrübədir ki, bu da Azərbaycan diasporunun hələ gənc olmasından irəli gəlir. Lakin son illər ərzində Azərbaycan dövlətinin düşünülmüş siyasəti sayəsində Azərbaycan diasporunun inkişaf tempi o qədər yüksəkdir ki, əminəm ki, biz tezliklə dünyanın ən qədim diasporlarından biri olan erməni diasporunun və lobbisinin antiazərbaycan fəaliyyətinin təsirini heçə endirəcəyik. Erməni lobbisi artıq əvvəlki kimi sərbəst fəaliyyət göstərə bilmir. Əgər əvvəllər hər hansı bir antiazərbaycan qərarın əldə olunması üçün potensiallarının cüzi bir qismini sərf edirdilərsə, indi dəridən-qabıqdan çıxsalar belə öz mənfur istəklərinə nail ola bilmirlər. Azərbaycan diasporu müxtəlif vasitələrlə, o cümlədən bəyanat, məktub göndərmə kampaniyası, etiraz aksiyaları və müxtəlif nümayişlər vasitəsilə ermənilərin antiazərbaycan təbliğatının qarşısını hər dəfə daha asanlıqla alır.

-Regionda fəaliyyət göstərən hansı dövlətlərin diaspor təşkilatları ilə əməkdaşlıq edilir və bu əməkdaşlıq hansı istiqamətdədir?

- Dövlətlər arasında olduğu kimi diasporlar arasında da strateji tərəfdaşlıq, müttəfiqlik kimi münasibətlər mövcuddur. Bu mənada türk və yəhudi diasporları Azərbaycan diasporu ilə sıx tərəfdaşlıq münasibətlərinə malikdir. Azərbaycan və Türk diasporları arasında münasibət isə Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin bəyan etdiyi “Bir millət-İki dövlət” prinsipi üzərində cərəyan edir. 9 mart 2007-ci il tarixində Bakı şəhərində keçirilmiş Dünya Azərbaycan və Türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I Forumu, 17-19 noyabr 2007-ci il tarixlərində prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə ilk dəfə Türkiyədən kənarında - Bakıda təşkil olunan Türk

Dövlət və Cəmiyyətlərinin XI Dostluq, Qardaşlıq və Əməkdaşlıq Qurultayı, 27 mart 2008-ci il tarixində Berlində Dünya Azərbaycan və Türk Diaspor Təşkilatları Koordinasiya Şurasının iclası və bunun nəticəsi olaraq dünyadakı Azərbaycan və Türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyət strategiyasının müəyyənləşdirilməsi Azərbaycan diasporunun inkişafında çox mühüm mərhələ idi.

Bu gün dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan azərbaycanlılar və türklər iki ölkənin maraqlarının müdafiəsi üçün səylərini birləşdirərək erməni lobbisinin anti-azərbaycan və anti-türkiyə fəaliyyətinin qarşısını birgə alırlar.

Azərbaycan diasporunun sıx əməkdaşlıq etdiyi yəhudi diasporu ilə də əlaqələri müxtəlif ölkələrdə, xüsusilə ABŞ və Avropada Azərbaycanın maraqlarının qorunması baxımından əhəmiyyətlidir. Məhz bu əlaqələrin sayəsindədir ki, İsrail parlamentinin erməni genosidini tanımasının qarşısı neçə illərdir ki, alınır. ABŞ-da uydurma “erməni genosidinin” geniş miqyasda tanınmasının qarşısının alınmasına da Azərbaycan və yəhudi diasporlarının əməkdaşlığının böyük töhfəsi vardır. Yəhudi diasporu ilə sıx əlaqələrin yaranmasını, hazırda Azərbaycan diasporunun özünün sıralarında, Azərbaycanda doğulub boya-başa çatmış yəhudi xalqının çoxlu nümayəndəsinin olması ilə də əlaqələndirmək olar. Azərbaycan diasporunun sıralarında hazırda yəhudilərlə yanaşı, digər qeyri millətlərin, o cümlədən rus, ukraynalı, gürcülərin olması Azərbaycan diasporunun mövqelərini daha da gücləndirən, adı çəkilən xalqların diasporları ilə sıx tərəfdaşlıq münasibətlərini labüd edən amillərdəndir.

- Bu gün Qarabağ həqiqətləri Qərbi Avropa ictimaiyyətinə necə çatdırılır?

- Azərbaycan dövlətinin yeritdiyi ardıcıl xarici siyasət kursu və Qərbi Avropada məskunlaşan diasporumuzun birgə səyləri nəticəsində Azərbaycanın Ermənistanın təcavüzünə məruz qaldığını, Azərbaycan torpaqlarının işğal olunduğunu, 1 milyon azərbaycanlının öz doğma yurd-yuvalarından qaçqın düşdüyünü, erməni qəsbkarlarının Xocalıda dinc əhaliyə qarşı soyqırımını törətdiyinin Avropa ictimaiyyətinə çatdırılmasına nail olmaq mümkün olmuşdur. Qərbi Avropanın müxtəlif siyasətçiləri, ictimai xadimləri, dövlət və hökumət nümayəndələri dəfələrlə vurğulayıblar ki, Azərbaycan torpaqlarının işğalının davam etməsi faktı yolverilməzdir və bu ədalətsizliyə son qoyulmalıdır. Son bir neçə ildə Avropa Şurasının, Avropa Parlamentinin, Avropa İttifaqının bir sıra sənədlərində Azərbaycanın torpaqlarının işğalı faktının pislənməsi məhz Qərbi Avropa ölkələrinin ictimai rəyində baş verən dəyişikliklərin nəticəsidir. Bu dəyişikliklərin baş verməsində isə şübhəsiz ki, həmin ölkələrdə yaşayan Azərbaycan diasporunun da xidməti vardır”.

- ”Həftə sonu” məktəblərinin təşkili məsələsi hansı yerdədir, bu məktəblərin məqsədi və xeyirləri barəsində danışardınız.

- Bu və ya digər diasporun mövcudluğunun ilkin şərti onun titul dövlət, yəni doğma Vətəni ilə bağlarının itməməsidir. Bu baxımdan azərbaycanlılar digər millətlərdən sözlün həqiqi mənasında müsbət mənada fərqlənir. Bizim xalqımız harada və nə qədər müddət olmasından asılı olmayaraq öz adət-ənənələrini, milli mənliliyini və mentalitetini qoruyub saxlayır, assimilyasiyaya qarşı davamlıdır. Bu il Azərbaycan dövlət müstəqilliyinin bərpasının 20-ci ildönümünü qeyd edir. Siz bilərsiniz ki, Azərbaycan diasporunun formalaşmasının sonuncu mərhələsi məhz 20 il əvvəl başlayıb. Hazırda Qərbi Avropanın ayrı-ayrı ölkələrində elə yaşadıkları ölkələrin vətəndaşı olaraq dünyaya gələn minlərlə soydaşımız vardır. Azərbaycan diasporunun sabahı, gələcəyi həmin

gənclərdir. Buna görə də onların Azərbaycanla, onların tarixi Vətəni ilə bağlılığını möhkəmlətmək, doğma ana dilləri olan Azərbaycan dilini unutmamaları üçün “Həftəsonu” məktəblərinin mühüm əhəmiyyəti vardır. Hazırda Qərbi Avropa ölkələrində 10-a yaxın “Həftəsonu” məktəbində yüzlərlə azərbaycanlı doğma ana dilini və ədəbiyyatını, milli folklorumuzu öyrənir. Milli adət-ənənələrimizin yeni nəslə aşılınması üçün diaspor təşkilatlarının nəzdində rəqs, musiqi dərnəkləri fəaliyyət göstərir. “Həftəsonu” məktəblərinin açılmasında, onların dərslik və digər vəsaitlərlə təmin olunmasında DİDK yaxından iştirak edir.

- Avropada məskunlaşan azərbaycanlıların hüquqlarının müdafiəsi istiqamətində hansı işləri həyata keçirirsiniz?

- Diaspor qurumlarının bir vacib şərti - tarixi Vətənlə bağların qorunub saxlanmasını yuxarıda qeyd etdik. Digər vacib məqam, yəni bir millətin, xalqın nümayəndələrinin bir araya gəlməsinin səbəbi onların öz hüquqlarını qoruya bilməsi ilə bağlıdır. Fikrimi izah edim. Məlum olduğu kimi, bu və ya digər səbəbdən etnik vətəmindən digər ölkəyə müvəqqəti və daimi yaşayış üçün gedən insanların hamısı həmin ölkənin yerli əhalisinə münasibətdə milli azlıq və ya miqrant statusunda olurlar. Təbii ki, bu zaman onların yad mühitdə yerli adət-ənənələrə, qayda-qanunlara adaptasiya olunması, öz həyatlarını qurması yolunda müəyyən maddi-mənəvi, hüquqi, məişət problemləri ilə üzləşirlər. Həmin ölkəyə daha əvvəl gəlmiş və qarşıya çıxan problemlərin həlli təcrübəsinə malik insanlar yenicə ölkəyə qədəm basmış soydaşlarına yardım göstərilər. Xarici ölkədə yaşayan eyni etnik qrupun üzvlərinin bir-birini dəstəkləməsi və üstəgəl tarixi Vətənlə bağlılıqlarının qoruyub saxlamağa can atması diasporların mövcudluğunun əsas səbəbləridir.

Qərbi Avropa ölkələri yüksək səviyyədə inkişaf etmiş insan haqları və demokratiyanın bərqərar olduğu cəmiyyətlərdir və burada digər millətlərə qarşı hansısa fobiya və şovinist meyillərə demək olar ki, rast gəlinmir. Sadəcə olaraq soydaşlarımızın bəzən hüquqi yardıma ehtiyacı olur ki, bu məsələdə də Azərbaycan səfirlikləri, DİDK onlara köməklik edir.

- Avropada “Azərbaycan və azərbaycanlı imici” necə tanınır?

- Qərbi Avropada azərbaycanlılar zəngin mədəniyyətə, incəsənətə, elmə malik xalqın nümayəndələri kimi tanınıblar. 2011-ci ilin may ayında Azərbaycan nümayəndələrinin “Avroviziya” beynəlxalq mahnı müsabiqəsində qalib gəlməsi Azərbaycana və azərbaycanlılara marağı daha da artırıb. Avropada azərbaycanlıların müsbət imicinin formalaşmasına son vaxtlar Azərbaycan dövlətinin iqtisadi qüdrətinin artmasının, Azərbaycanın Avropanın yanacaq təhlükəsizliyinin təminatçısı kimi tanınmasının da təsiri olmuşdur. Digər tərəfdən Azərbaycan prezidentinin yeritdiyi müstəqil xarici siyasət kursu sayəsində Avropanın, demək olar ki, bütün ölkələri ilə sıx tərəfdaşlıq münasibətlərinin formalaşması, həmin dövlətlərin nəzərində Azərbaycanın vacib tərəfdaş imicinin olması da Avropada məskunlaşan azərbaycanlıların mövqelərini əhəmiyyətli dərəcədə gücləndirən amildir.

- Gənclərin diaspor fəaliyyətinə cəlb edilməsi istiqamətində hansı addımlar atılıb?

-Gənclər hər hansı bir xalqın, o cümlədən Azərbaycan xalqının gələcəyidir. Diaspor da bu belədir. Diasporumuzdakı gənclər bizim Azərbaycan diasporunun gələcəyidir. Sabah Azərbaycanın maraqları naminə məhz onlar fəaliyyət göstərəcəklər. Buna görə də Komitə diasporumuzun gənclərinə xüsusi diqqət və qayğı ilə yanaşır. Elə bu səbəbdən artıq xeyli müddətdir ki, Komitədə Gənclərlə İş üzrə şöbə yaradılıb və o, bilavasitə

gənclərlə işləyir. Sevindirici haldır ki, diasporumuzdakı gənclər olduqca fəaldırlar və Azərbaycanın maraqları naminə səy göstərirlər. Buna misal kimi Avropa Azərbaycanlıları Cəmiyyətinin sədri Tale Heydərovu, Norveç Gənclər təşkilatının (NAYO) sədri Ramil Əliyevi, Kaspian Xəzri məktəbinin rəhbəri Simuzər Balaoğlanovanı, Benilüks Azərbaycanlıları Konqresinin gənclər qanadının sədri Musa Pünhanı və bir çox başqalarını göstərmək olar. Gənclərin daha bir üstünlüyü onların müasir biliklərə malik olması, informasiya-kommunikasiya texnologiyalarını öz fəaliyyətlərində geniş tətbiq etməsidir. Həmin gənclər yaşadıkları ölkənin ictimai-siyasi həyatında iştirak edir, yerli əhali tərəfindən özününkü kimi qəbul olunur. Onlar yaşadıkları ölkənin də sabahı, idarəediciləri və qanunvericiləridir. Bu mənada diasporumuzun gəncləri ilə iş xüsusi məsuliyyət tələb edən bir işdir. Biz öz işimizi elə qururuq ki, onlar qədim tarixə, zəngin mədəniyyətə malik Azərbaycan xalqının nümayəndəsi olduqlarını unutmasınlar, əksinə onlarda tarixi Vətənə məhəbbət, bağlılıq hissləri güclənsin. Bu baxımdan adını yuxarıda çəkdiyimiz “Həftəsonu” məktəblərinin, müxtəlif dərəcələrin rolu əvəzsizdir.

- Qərbi Avropadakı diasporumuz əsasən hansı ölkədə daha fəaldır, bunun səbəbləri nədir?

- Mən Qərbi Avropadakı ölkələrini Azərbaycan diasporunun fəal olduğu və olmadığı ölkələrə ayırmaq istəməzdim. Hər bir ölkənin özünün xüsusiyyətləri, daxili və xarici siyasi faktorları, həmin ölkələrdə azərbaycanlıların sayı və s. kimi məqamlar vardır. Məsələn təkcə Almaniyada Azərbaycan diaspor təşkilatlarının sayı 40-a yaxındır. Bu ölkədə 200 mindən artıq azərbaycanlı yaşayır. Bildiyiniz kimi, bu ölkədə 3 milyonadək türk yaşayır və onlar da Azərbaycanı daim dəstəkləyir. Erməni diasporunun bu ölkədə Azərbaycanın maraqları əksinə hansısa bir addım atması mümkün deyil. Bu bizə Almaniyadakı Azərbaycan diasporunun kifayət qədər güclü olduğunu söyləməyə əsas verir. Amma, məsələn götürək Danimarkanı. Burada azərbaycanlıların və diaspor təşkilatlarının sayı Almaniyadakından qat-qat azdır. Lakin buna baxmayaraq Danimarkada parlament seçkilərində qalib gəlməsi əvvəlcədən 100% dəqiqliklə proqnozlaşdırılan Sosial demokrat partiyası seçkilərdən əvvəl Azərbaycan icması ilə görüşüb seçkilərdə onları dəstəkləmək üçün müraciət etmişdir. Bu həmin ölkədəki diasporumuzun ictimai-siyasi proseslərə təsir imkanlarının geniş olmasından xəbər verir. Eyni sözləri Benilüks ölkələrindəki diasporumuz haqqında da demək olar. Sayı çox olmasa da, bu ölkələrdə məskunlaşmış soydaşlarımız öz fəallıqları ilə seçilir. Norveçdə isə ümumiyyətlə azərbaycanlıların və təşkilatların sayı çox azdır. Lakin bu təşkilatlar, xüsusilə Norveç Azərbaycanlıları Gənclər Təşkilatı - NAYO artıq 140-dan çox layihə həyata keçirib, Norveçin gənclər və əcnəbilər siyasətində mövqeyə malikdir, lobbicilik fəaliyyəti göstərir. Və yaxud götürək İsveçi. İsveçdə məskunlaşmış soydaşlarımızın çox hissəsi Cənubi Azərbaycandan mühacirət etmişlər. Lakin onlar da Azərbaycan Respublikasını öz Vətənləri sayaraq, hər bir məsələdə bizim yanımızdadırlar, Azərbaycan torpaqlarının Ermənistan tərəfindən işğal edildiyini yaşadıkları ölkənin ictimaiyyətinə daim çatdırır və Azərbaycanın təbliğinə öz töhfələrini verirlər. Bu sadalamanı davam etdirmək olar. Buna görə də Azərbaycan diasporunun bu ölkədə zəif, digərində güclü olması kimi fərqlərin qoyulması düzgün olmazdı. Azərbaycan diasporu artıq qeyd etdiyim kimi, hələ gəncdir. Lakin buna baxmayaraq, biz təşkilatlanma mərhələsini artıq başa vurmuşuq. İndi qarşımızda duran başlıca vəzifə fəaliyyətimizin effektivliyini artırmaq, hədəfləri dəqiq müəyyənləşdirib mövcud potensialı düzgün istiqamətləndirərək qarşıya qoyulan məqsədlərə çatmaqdır.

Paritet.-2011.-6-7, 8-9 dekabr.-№129, 130.-S.5.

Azərbaycan diasporunu bu günə gətirən uzun yol

Ötən əsrin 90-cı illərində təsis olunan diaspor qurumlarımızın əksəriyyəti bu gün də fəaliyyət göstərir

Məhəmməd Tağıyev

Keçən əsrin sonlarında diasporumuzun hansı şəraitdə formalaşmış, inkişaf etməsi ilə bağlı qəzetimizin ötən saylarında məlumat vermişdik. Hazırda fəaliyyət göstərən güclü Azərbaycan diasporunun əsasını məhz o zamankı təşkilatlar, cəmiyyətlər, mədəniyyət ocaqları qoyub. Bu dəfə həmin qurumlar barədə məlumat verəcəyik. İstinad kimi 1994-cü ildə nəşr olunan “Xarici Ölkələrdə Fəaliyyət Göstərən Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzləri, Cəmiyyətləri” kitabından istifadə edəcəyəm. Keçən əsrin sonlarında yaradılan təşkilatların çoxluğunu nəzərə alıb, bu dəfə yalnız Almaniyada fəaliyyət göstərən cəmiyyətlərdən söz açacağam.

Azərbaycan-Almaniya münasibətlərinin tarixi yüzilliklərə söykənir. Keçən əsrin əvvəllərində alman şirkətlərinin ölkəmizə maraq göstərmiş, sərmayə yatırması bu baxımdan təsadüfi deyildi. O zaman bir çox azərbaycanlı gənclər də təhsillərini məhz bu ölkədə alırdı. Bundan sonra baş verən tarixi hadisələr (bolşeviklərin Azərbaycana işğal etməsi, repressiyalar, II Dünya müharibəsi) nə qədər ziddiyyətli olsa da, müəyyən mənada iki xalqı bir-birinə yaxınlaşdırdı. 1920-ci il Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin süqut etməsindən, 1937-ci il repressiyalarına qədər müxtəlif yollarla canlarını qırmızı terrordan qurtaran minlərlə soydaşımız bu ölkəyə pənah apardılar. İkinci böyük dalğa II Dünya müharibəsində qeydə alındı. Bu dəfə də xeyli sayda azərbaycanlı, almanlar tərəfinə keçərək, Azərbaycanın xilasını üçün mübarizə apardılar.

Keçən əsrin 90-cı illərində ölkəmiz ikinci dəfə müstəqillik qazananda Almaniyada yaşayan həmvətənlərimiz müxtəlif təşkilatlar, qurumlar yaratmaqla Azərbaycan həqiqətlərini alman cəmiyyətinə çatdırmaq üçün fəal işə keçdilər. İlk belə qurumlardan biri Berlində yaradılmış “Azərbaycan-Almaniya Cəmiyyəti” idi. 1988-ci ilin əvvəllərində fəaliyyətə başlayan cəmiyyətin əsas məqsədi Almaniyada Azərbaycana olan marağın artdığı bir şəraitdə, geniş ictimaiyyəti xalqımızın milli dirçəliş prosesi, onun mədəniyyəti, iqtisadiyyatı və incəsənəti ilə tanış etmək idi. Həmin ərəfədə artıq ermənilərin torpaq iddiası baş qaldırmışdı. Məhz bu səbəbdən ilk dəfə olaraq Cəmiyyət yardım üçün xüsusi fond yaratdı. Bununla paralel olaraq Almaniya şəhərlərində mitinqlər, aksiyalar keçirmək işinə start verildi. O zaman Qərbdə istedadlı rəssam kimi tanınan, “Azərbaycan-Almaniya Cəmiyyəti”nin ilk sədri İbrahim Əhrari mütəmadi olaraq Azərbaycana səfərlər təşkil etdi. Artıq müharibəyə cəlb edilmiş ölkəmizdə həmin ərəfədə iqtisadiyyat yox səviyyəsində idi. Döyüşdə yaralanan əsgərləri müalicə etmək üçün dava-dərman çatışmırdı. Cəmiyyət bu problemi aradan qaldırmaq üçün mütəmadi olaraq Almaniyadan Azərbaycana yardımlar göndərirdi.

Bununla paralel olaraq qurum, Almaniya ictimaiyyətini Azərbaycan mədəniyyəti, onun zəngin ənənələri ilə tanış etmək məqsədilə konsertlər, poeziya gecələri, musiqi festivalları, sərgilər və digər mədəni tədbirlər keçirirdi. Buradan toplanan vəsait isə Azərbaycan Qaçqınlar Cəmiyyətinin elmi mərkəzinə köçürülürdü. “Azərbaycan-Almaniya Cəmiyyəti” bu gün də fəaliyyətini uğurla davam etdirir. Artıq keçən əsrin sonlarında

mövcud olan əsas problemlər aradan qaldırılıb. Sürətlə inkişaf edən Azərbaycan bu cəmiyyətin daha da güclənməsi üçün maksimum yardımlar göstərir. Hazırda cəmiyyətin rəhbəri Çingiz Abdullayevdir.

Keçən əsrin sonlarında Azərbaycanı təbliğ edib tanımaq üçün yaradılan “Azərbaycan Akademiyası” Cəmiyyəti də müstəsna xidmətləri ilə yadda qalıb. Burada Berlin şəhərində yaşayan azərbaycanlı mütəxəssislər və Azərbaycanşünaslıqla məşğul olan qeyri-azərbaycanlı elm və mədəniyyət xadimləri toplaşaraq ölkə həqiqətlərini elmi səviyyədə müzakirə edirdilər. Bu cəmiyyətin əsas məqsədi Azərbaycanın elm və mədəniyyətini Qərbi Avropada tanımaq, onun Almaniyada inkişafına şərait yaratmaq idi. “Azərbaycan Akademiyası” Cəmiyyətinin prezidenti Avropa ölkələrində yaxşı tanınan alim Əhməd Yəzdanidir. Cəmiyyətin vitse-prezidenti Məsud Pənahi (Əzim Əzimzadə adına Bakı Rəssamlıq Məktəbini və Moskva Kinematografiya İnstitutunu bitirib. 1979-cu ildən Berlində yasayır) “Elm” qəzetinə verdiyi müsahibəsində bildirib ki, “Azərbaycan Akademiyası” Azərbaycanla bağlı araşdırmalara, o cümlədən dilçilik və ədəbiyyatşünaslıq, tarix elmləri, folklorşünaslıq, etnologiya, antropologiya, dilşünaslıq, sənətşünaslıq, təbabət, psixologiya sahəsində aparılan bütün işlərə yardım göstərəcək. Həmçinin Azərbaycanın özündə olan ən vacib elmi axtarış və tapıntıları Qərbdə tanıtmğa, təbliğ etməyə səy ediləcək. Elmi layihə və nəşrlərin uyğun formalarına kömək etməklə, xüsusi dövrü və s. mətbu orqanlar təsis etməklə, kitabxanalar, nəşriyyatlar, o cümlədən bütün kooperasiya formalarını yaratmaqla, müxtəlif akademiyalar, elmi müəssisə və təşkilatlarla əlaqələr qurub, inkişaf etdirməyə, türkoloqların mübadiləsinə böyük ümidlər bəsləyirik”.

Bu açıqlama təxminən 20 il bundan əvvəl verilib. Bu gün Azərbaycan-Almaniya arasındakı mövcud münasibətlər ümidlərin özünü doğrultduğunu bir daha sübut edir. “Azərbaycan Akademiyası”nın o zamankı işləri Azərbaycan elminin dünya miqyasına çıxarılması istiqamətində mühüm addımlar hesab oluna bilər. Yuri Pompeyevin Qarabağ hadisələrinə dair kitabının alman dilinə tərcümə edilib, nəşr olunması buna aid edilə bilər. Keçən əsrin sonlarında Azərbaycan alimlərinin Almaniyaya səfərini də bu cəmiyyət öz hesabına gerçəkləşdirmişdi.

Digər bir cəmiyyət Berlində fəaliyyət göstərən “Azərbaycan Kültür Ocağı” isə soydaşlarımız arasında dilimizi, mədəniyyətimizi, adət-ənənələrimizi, incəsənətimizi qoruyub saxlamaq və bunları Avropada yaşayan xalqlara tanımaq məqsədi ilə yaradılıb. Ocağın fəaliyyətinə idarə heyəti rəhbərlik edir. Tez-tez xeyriyyə gecələri, konsertlər təşkil olunur. Bu təşkilatın yaranmasından bu günə qədər davam edir. Fərq yalnız bundan ibarətdir ki, o zaman bütün konsertlər Almaniyada yaşayan həmvətənlərimizin hesabına gerçəkləşirdi. Hazırda isə bütün maliyyə problemlərini Bakı özü həll edir.

“Azərbaycan Kültür Ocağı” öz fəaliyyətini yalnız mədəni tədbirlərlə məhdudlaşdırmayıb. 20 Yanvar hadisəsi, Xocalı faciəsi, eləcə də erməni yalanları ilə əlaqədar etiraz mitinqlərinin keçirilməsində, KİV vasitəsi ilə əsl həqiqətin geniş ictimaiyyətə çatdırılmasında müstəsna xidmətləri olub. Həmçinin Ocaq, Almaniyada yaşayan həmvətənlərimizin, yenicə müstəqillik qazanmış Azərbaycandakı qohumları ilə münasibətlər yaratmalarına, onları axtarıb tapmaq üçün də böyük işlər görüb. Kültür Ocağı həmçinin “Savalan” adlı jurnalı da təsis etdirib. Bu məcmuə indiyə qədər çap olunur. Burada da Azərbaycan mədəniyyəti, ədəbiyyatı, eləcə də Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında məlumatlar verilir.

Erməni təcavüzünü olduğu kimi Avropa cəmiyyətinə çatdırmaq üçün “Qarabağ Təşəbbüsü” Təşkilatı yaradılmışdı. Erməni yalanlarının tüğyan etdiyi bir vaxtda bu mühüm əhəmiyyət kəsb edirdi. “Qarabağ Təşəbbüsü” erməni təcavüzü ilə əlaqədar Almaniyada yaradılan ictimai-siyasi və milli-mədəni təşkilatlardandır. Bu qurumun ən ümdə vəzifəsi Almaniyada, eləcə də Avropanın digər ölkələrində erməni-azərbaycanlı münaqişəsi ilə bağlı hadisələr barədə həqiqəti yaymaq və təbliğ etməkdir. Bunun gerçəkləşməsi üçün o zaman bütün imkanlardan istifadə edilirdi. O zaman Berlində fəaliyyət göstərən erməni cəmiyyətləri Dağlıq Qarabağdan olan bir qrup erməninin adından qondarma təşkilat yaradıb, konfrans keçirirdilər. Məqsəd dünya ictimaiyyətinin diqqətini yayındırmaq, təcavüzkar tərəf kimi Azərbaycanı göstərmək idi. “Qarabağ Təşəbbüsü”nün üzvləri, o zaman ölkəmizin Almaniyadakı səfirliyinin köməyi ilə bu təşəbbüsün qarşısını aldılar. Bu erməni diasporu üzərində ilk uğurlarımızdan hesab olunurdu.

Ermənistanın həyata keçirdiyi təcavüz nəticəsində meydana çıxan müharibə haqqında Berlinin sakinlərinə obyektiv məlumat verəcək sənədlər yaymışdılar. Bunlar əsasən erməni vəhşiliklərini təsdiq edən broşura və kitablar idi. Alman dilində hazırlanmış bu materiallar ermənilərin tədbirlərini yarımçıq qoyaraq dağılışmaları ilə nəticələnmişdi.

Qarabağla bağlı daha bir təşkilat 1992-ci ilin əvvəllərində Bonn şəhərində yaradılıb. Azərbaycandakı həmvətənləri ilə yaxından əlaqə saxlamaq məqsədi ilə doğma vətəndən uzaqda yaradılan “Qarabağ” Komitəsi xeyriyyə məqsədi ilə yaradılmışdı. Xocalı faciəsindən dərhal sonra komitənin üzvləri Rusiyanın Almaniyadakı səfirliyi qarşısında geniş etiraz aksiyasını gerçəkləşdirmişdi. Komitə dəfələrlə Azərbaycanın Müdafiə Nazirliyinə dərman, tibb ləvazimatları göndərmişdilər. Almaniyada yaşayan həmvətənlərimiz o zaman imkanları daxilində komitənin hesabına pul köçürürdülər və bu Bakıya çatdırılırdı.

Komitə eyni zamanda Almaniyada Azərbaycan haqqında həqiqətləri yaymaq, Qarabağ hadisələri barədə düzgün, obyektiv məlumatları alman cəmiyyətinə çatdırmaq, diskussiyalar keçirmək, milli mədəniyyətimizi, abidələrimizi təbliğ etmək məqsədini qarşıya məqsəd qoymuşdu. Çəkilən zəhmət təbii ki, nəticəsiz qala bilməzdi. Bu gün Almaniya dövləti Dağlıq Qarabağ münaqişəsində birmənalı şəkildə Azərbaycanın haqlı mövqeyini müdafiə edərsə, burada diasporumuzun da xüsusi xidmətlərinin olduğunu nəzərə almaq lazımdır.

Paritet.-2011.-8-9 dekabr.-№130.-S.10.

Azərbaycançılıq – bizi birləşdirən dəyər

Sevinc Azadi

Müstəqil Azərbaycanın demokratik, dünyəvi, hüquqi cəmiyyət yaradılması yolu ilə inamla irəliləməsi yalnız Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının deyil, bütün dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyinə təkan verir

Azərbaycançılıq ideologiyasının banisi

Qədim dövrlərdən başlayaraq bu günümüzdə kimi Azərbaycan xalqının gözəl adət-ənənələrini, milli mənəvi dəyərlərini, etnik psixoloji xüsusiyyətlərini özündə yaşadan və birləşdirən bir baxışlar sistemi kimi azərbaycançılıq ideologiyası yaranmış və formalaşmışdır. Bu ideologiya XX əsrin ikinci yarısında özünün daha dinamik və yüksək inkişaf mərhələsinə qədəm qoymuşdur. Bu, bilavasitə XX əsrin ikinci yarısından başlayaraq dövlət və siyasət səhnəsinə çıxmış, özünün titanik fəaliyyəti ilə dünya siyasətinin korifeylərinə dən birinə çevrilmiş, zamanəmizin görkəmli ictimai-siyasi və dövlət xadimi, xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin adı və fəaliyyəti ilə bağlı olmuşdur.

1969-cu il iyul ayının 14-də Azərbaycanın rəhbəri seçilən Heydər Əliyev sonrakı 34 illik fəaliyyəti dövründə Azərbaycan xalqını və millətini bütün dünyaya tanıtmış və dünyanın ən böyük azərbaycanlısı və dünya azərbaycanlılarının ümummilli lideri adını qazanmışdır. Dünya şöhrətli siyasətçi olan Heydər Əliyev siyasi həyatın və dövlət quruculuğunun digər sahələrində olduğu kimi, azərbaycançılıq ideologiyasının formalaşmasında və inkişafında da misilsiz xidmətlər göstərmişdir.

Bəs azərbaycançılıq ideologiyasının formalaşmasında ulu öndər Heydər Əliyevin oynadığı özünəməxsus rol nədən ibarətdir?

Ümummilli lider Heydər Əliyev müxtəlif yığıncaqlardakı çıxışlarında dəfələrlə vurğulamışdır ki, milli vətənpərvərlik hissləri hər bir vətəndaşda o qədər güclü olmalıdır ki, o, milli mənafeyi şəxsi mənafeyindən, öz şəxsi yaşayışından, öz şəxsi həyatından - hər şeydən üstün tutsun. Ulu öndər Heydər Əliyevin söylədiyi bu fikirlər ömrünün 50 ilindən çoxunu dövlət işində işləmiş və yuxarıda söylənilən amilləri öz siyasi fəaliyyətində əsas qanun kimi götürmüş dünya şöhrətli bir şəxsiyyətin həyat və fəaliyyətinin əsasını təşkil edən prinsiplərdir. Heydər Əliyevin Vətəni sevməsi adi bir vətəndaşın öz vətənini sevməsi demək deyildir. Bu, bütün ömrünü canından artıq sevdiyi Vətəninə həsr etmiş tarixi bir şəxsiyyətin sevgisidir: "Mən fəxr edirəm ki, azərbaycanlıyam" kəlamı Heydər Əliyevin dilindən səsləndikdən sonra dünyanın bütün ölkələrində yaşayan azərbaycanlılar da öz milli mənşəyini, azərbaycanlı olduqlarını iftixar və qürur hissləri ilə bəyan etməyə başladılar.

Uğurlu siyasət milli həmrəyliyimizi daha da möhkəmləndirir

Azərbaycanın uzun illər sovet imperiyası əsarətində olması xaricdə yaşayan azərbaycanlıların vətənlə əlaqələrini məhdudlaşdırmışdı. Keçmiş sovet dövlətinin sərt qadağaları buna heç bir vəchlə icazə vermirdi. Yalnız Azərbaycan dövlət müstəqilliyini əldə etdikdən sonra dünyaya səpələnmiş soydaşlarımızın tarixi vətənlə əlaqələrinə imkan yarandı. Bundan sonra dünya azərbaycanlılarının müstəqil Azərbaycan uğrunda vahid ideologiya ətrafında birləşmələri, yaşadıkları ölkələrdə Azərbaycanı tanıtmaları, Ermənistanın ölkəmizə hərbi təcavüzünün genişləndiyi bir vaxtda əsl həqiqətləri dünya ictimaiyyətinə çatdırmaları və diaspor quruculuğu xüsusi aktualıq kəsb etməyə başladı.

İlk dəfə olaraq bu məsələyə xüsusi həssaslıqla yanaşan isə xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev oldu. Məhz Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisi "Dünya azərbaycanlılarının həmrəylik və birlik günü haqqında" 1991-ci il 16 dekabr tarixli qərarı ilə dekabrın 31-ni Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü elan etdi. Ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə elan edilmiş milli-mənəvi birliyə çağırış olan bu gün ümumxalq mənafeyinin həyata keçirilməsi naminə soydaşlarımızın vahid ideya ətrafında sıx birləşməsi, ümumi milli diasporun formalaşması və lobbi fəaliyyətinin inkişafı prosesinin başlanğıcını qoydu. Lakin 1991-1993-cü illərdə hakimiyyətdə olan dairələrin diaspor quruculuğuna maraq göstərməmələri azərbaycanlıların yeni və güclü cəmiyyətlərinin yaradılmasına, soydaşlarımızın vətənlə əlaqələrinin genişlənməsinə, azərbaycançılıq ideyasının inkişaf etdirilməsinə, dünyaya səpələnmiş azərbaycanlıların həmrəyliyinə əldə olunmasına imkan vermədi.

1993-cü ildə ulu öndər Heydər Əliyevin xalqın yekdil arzu- su ilə hakimiyyətə qayıdışı ölkədə davamlı sabitlik və iqtisadi tərəqqinin əsasını qoymaqla yanaşı, cəmiyyətdə dövlətçilik təfəkkürünün formalaşmasını, milli birliyi təmin etdi. Ümummilli liderin hakimiyyətə qayıdışı eyni zamanda ölkədə və dünyada azərbaycançılıq anlayışının milli təfəkkür tərzinə çevrilməsində mühüm rol oynadı. Azərbaycan dünyanın ayrı- ayrı ölkələrində məskunlaşmış soydaşlarımız üçün milli iftixar, mənəvi dayaq və güvənc yeri oldu. Məhz Azərbaycandan kənarında yaşayan soydaşlarımıza ana vətənimizi unutmamağı tövsiyə edən Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə dünyanın bütün ölkələrində yaşayan azərbaycanlıların, Azərbaycan icmalarının nümayəndələri ilk dəfə olaraq 2001-ci il noyabrın 9-10- da vətənimizə - Bakı şəhərinə toplaşaraq özlərinin I qurultayını keçirdilər. Qurultaydakı çıxışı zamanı ulu öndər Heydər Əliyev azərbaycançılığın nə qədər önəmli olduğunu, bu ideyanı daşıyanların daha aktiv fəaliyyət göstərmələrinin vacibliyini, Azərbaycanın haqq səsinin dünyaya çatdırılmasının nə qədər lazım olduğunu bir daha vurğulamışdı: "Bizim hamımızı birləşdirən, həmrəy edən azərbaycançılıq ideyasıdır, azərbaycançılıqdır. Azərbaycan dövlət müstəqilliyini əldə edəndən sonra azərbaycançılıq aparıcı ideya kimi həm Azərbaycanda, həm də bütün dünyada yaşayan azərbaycanlılar üçün əsas ideya olubdur. Biz həmişə bu ideya ətrafında birləşməliyik".

Qurultaydan sonra xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı dövlət siyasətinin həyata keçirilməsi üçün Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsi (indiki Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi) yaradıldı, Milli Məclis "Xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı dövlət siyasəti haqqında" qanun qəbul etdi. Komitənin yaradılması və müvafiq qanunun qəbulu dünya azərbaycanlılarının milli birliyi və təşkilatlanması prosesini daha da sürətləndirdi, soydaşlarımızın öz tarixi vətəni ilə əlaqələrinin genişləndirilməsini təmin etdi, ölkəmizin tarixi və müasir həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasına stimül verdi.

Bu gün Heydər Əliyev yolunu uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Respublikası Cənubi Qafqaz bölgəsinin lider dövlətinə və bütün dünya azərbaycanlılarının qürur yerinə çevrilib. Dövlət başçısının sərəncamı ilə 2006-cı il martın 16-da Bakı şəhərində Dünya Azərbaycanlılarının II qurultayının keçirilməsi də diaspor quruculuğu işinə yeni təkan verməklə yanaşı, ən əlamətdar hadisələrdən biri kimi yadda qalıb. Hər il Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü münasibətilə xalqımıza ünvanladığı təbrikdə dövlətimizin başçısı diaspor təşkilatlarının fəaliyyətindən söz açmaqla bərabər, soydaşlarımıza ən xoş arzularını çatdırır. Prezident İlham Əliyev təbrikində demişdir: "Dünyada yaşayan bütün azərbaycanlılar bilirlər ki, Azərbaycan dövləti daim onlarla bərabərdir, onların fəaliyyətini izləyir, onların qayğıları ilə yaşayır. Dünyada mövcud olan Azərbaycan diaspor təşkilatları da öz səmərəli fəaliyyətləri ilə bizim gücümüzü artırır".

Fəxr edirəm ki, azərbaycanlıyam!

Yeniləşən, modernləşən və müasirləşən Azərbaycanda ictimai mühitin saflaşması, müstəqilliyin real bəhrələri azərbaycanlıların düşüncə tərzinə də yeni çalarlar gətirmişdir. İctimai-siyasi sabitliyin möhkəm bərqərar olduğu Azərbaycanda vətəndaşların cəmiyyətin sabahı üçün daşdıqları məsuliyyət hissi vətənin taleyi ilə vəhdət təşkil edir. Müstəqil dövlət quruculuğunda bu önəmli və vacib amildir. Vaxtilə taleyin hökmü ilə qürbətdə yaşamağa məhkum olmuş, onilliklər boyu Vətən həsrətini ürəklərində daşıyan azərbaycanlılar indi müstəqil Azərbaycana öz doğma ata ocağı kimi baxırlar.

Azərbaycan dövlətinin apardığı uğurlu diaspor siyasəti, bizim hamımızı birləşdirən, həmrəy edən azərbaycançılıq dünyanın dörd bir yanına səpələnmiş azərbaycanlıların bir araya gəlməsində, Vətənlə əlaqələrinin bərpasında və güclənməsində önəmli rol oynayır. Azərbaycan dövlət müstəqilliyi əldə etdikdən sonra azərbaycançılıq ideologiyası ətrafında insanlarımız birləşir, azərbaycanlı fəlsəfəsinə və düşüncə tərzinə uyğun milli mənlik şüurunun formalaşmasında tarixi missiyasını uğurla yerinə yetirir.

Azərbaycançılığın ideya və mənəvi baxımdan yeniləşməsi sovet dönəmində azərbaycanlılar barədə formalaşmış baxışların kökündən yanlış olduğunu üzə çıxarmışdır. İndi azərbaycanlı deyəndə işgüzarlığı, qəlb genişliyi ilə seçilən, təfəkküründə yeniliyə daha çox üstünlük verən, yaşadığı hər hansı bir ölkədə öz mövqeyini ortaya qoymağa can atan bir xalqın nümayəndəsi göz önünə gəlir.

Hər bir insan doğulub, boya-başa çatdığı vətəninə, mənsub olduğu ölkəni başqalarından daha çox sevir. Biz azərbaycanlılarda vətən sevgisi başqa bir anlamda, müqəddəsləşmiş halda qəbul edilir. Yaşadığımız bu dövəmdə Vətənə olan sevgimizi mənsubiyyət etibarını ilə azərbaycanlı olmağımızdan keçirdiyimiz fəxr hissimiz daha da qüvvətləndirir. Azərbaycanlı olmaq bu gün daha əzmlə yaratmaq, sabaha inamla baxmaq kimi duyğularımızı gücləndirir. Biz millətlər içərisində imzasını şərəflə təsdiq edən şanlı və qədim bir ölkənin - Azərbaycanın vətəndaşlarıyıq.

Yazı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və Yeni təqvim ili münasibətilə keçirdiyi fərdi jurnalist yazıları müsabiqəsinə təqdim etmək üçündür.

İki sahil.-2011.-9 dekabr.-№226.-S.13.

Heydər Əliyev azərbaycançılıq kimi dərin fəlsəfi konsepsiyanın müəllifidir

Nəzakət Ələddinqızı

“Azərbaycan mənim ürəyimdir, Azərbaycan mənim vətənimdir, Azərbaycan mənim həyatımdır. Həyatım boyu vətənimə, ölkəmə, xalqıma xidmət etmişəm. Mən bəxtəvərəm ki, xalqıma etdiyim xidmətlərim qiymətləndirilibdir.” Bu ifadələrin müəllifi Azərbaycanın yaradıcısı və qurucusu Ümummilli Lider Heydər Əliyevdir. Azərbaycanın hər qarış torpağına ÖZ İMZASINI əməlləri ilə həkk edib. BU İSMİN məkanının coğrafiyasını genişləndirib sərhədləri aşdı. Buna səbəb Onun Azərbaycana olan xidmətinin, Azərbaycançılıq ideologiyasının sədası oldu.

Milli mənsubiyyəti, milli-mənəvi dəyərləri, milli mədəniyyəti, ədəbiyyatı, incəsənəti, musiqini, folkloru sevən və dəyərləndirən Heydər Əliyev dövlətin çiçəklənməsində, onun dünya dövlətlərinə inteqrasiya olunmasında, bir dövlət olaraq varlığını sübut etməsində bu və ya digər dəyərlərə üstünlük verirdi. Uzun illər Azərbaycan dövlətinə rəhbərlik edən, onun hər daşına, torpağına bələd olan və azərbaycanlı olaraq bu məfhumlara bağlı olan Heydər Əliyevin uzaqgörənliyinin nəticəsi olaraq dövlətin müstəqilliyinin təminatının möhkəmlənməsində siyasi gücə, iqtisadi potensiala malik olması ilə yanaşı, milli-mənəvi dəyərlərin də vacibliyini diqqətə çəkilib. Heydər Əliyevin siyasi məfkurəsi nəticəsində Azərbaycanın milli- mənəvi dəyərlərinə önəm verildi və onun tarixi mədəniyyətini özündə ehtiva edən dəyərlərə xüsusi diqqət ayrıldı. Dünyanın hansı ölkəsində olursansa ol, öz xalqının varlığını sübut etmək üçün ilk olaraq onun tarixi, mədəniyyəti, dili ilə bağlı olan amilləri diqqətə çəkməlisən ki, bir vətəndaş olaraq dövlətin gücünü və qüdrətini təqdim edə biləsən. Eləcə də, Azərbaycana səfər edən kəsə ilk olaraq qısa tanışlıq çərçivəsində onun maddi və mənəvi dəyərlərini əks etdirən abidələri ilə tanış edib, eramızdan əvvəl mövcud olan tariximizin daş yaddaşını vərəqləyəsən. Bu baxımdan da Heydər Əliyev istər sovet məkanında yaşadığımız zaman, istərsə də müstəqillik illərində xalqın çoxəsrlik tarixinə xüsusi diqqət ayırmışdır.

Azərbaycan xalqı ötən əsrin 90-cı illərində bütün sahələrdə yaşanan buxov və xaosdan xilas olaraq öz yolunu düzgün bir şəkildə istiqamətləndirdi. Bu, Heydər Əliyevin müdrik siyasətinin bariz nümunəsi olaraq ortaya çıxdı.

Heydər Əliyevin mədəniyyət siyasətinin əsasında tarix və mədəniyyət abidələrinin qorunmasına, onların elmi tətbiqi üçün zəruri qurumların yaradılmasına, fəaliyyətinin və inkişafının təmin edilməsinə, eləcə də, abidələrdən səmərəli istifadə üçün şərait yaradılması dayanırdı. O, bir-birinin ardınca “Tarix və mədəniyyət abidələrinin qorunması haqqında”, “Mədəniyyət haqqında” sərəncamları imzalayaraq milli mədəniyyətin qorunub saxlanması, onun inkişafına yardım göstərmiş oldu. Artıq milli mədəniyyət sahəsində həyata keçirilən fəaliyyət dövlətin himayəsində idi. Heydər Əliyev xalqımızın qədim tarixə, böyük mədəniyyətə malik olan xalq olduğunu qeyd edərək, bu dəyərləri xalqa çatdırmaqla onlarda vətənpərvərlik hissinin, azərbaycanlılıq hissinin yüksəldilməsinə nail oldu.

Təsadüfi deyil ki, bu gün Azərbaycan mədəniyyətinin mükəmməl nümunələri YUNESKO-nun dünyanın şah əsərləri sırasında yer alıb. Buna illər lazım idi ki, Azərbaycan milli dəyərləri, mədəniyyəti özünü bu şəkildə üzə çıxara bilsin. Heydər Əliyevin mədəniyyət siyasəti bunun reallaşmasına gətirib çıxardı. Əsası Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan yol bu gün uğurla həyata keçirilir.

Dilə, dinə və mədəniyyətə diqqət yetirdiyi kimi, O, milli bayramları da, o cümlədən, Novruz bayramını da qoruyub saxlamışdır. Novruz bayramının YUNESKO-nun dünyanın şah əsərləri sırasında yer almasında Heydər Əliyevin rolunu vurğulamaq lazımdır. Bu, Onun ideologiyasının timsalında özünü təsdiqlədi. “Təbiətin oyanışının, varlığın yenidən canlanmasının müjdəsini verən Novruz bayramı ən qədim zamanlardan bəri həyat və məişətimizə daxil olmuş, insanlara, aydın və işıqlı sabaha, xoşbəxt gələcəyə inam duyğusu bəxş etmişdir. Mehribanlıq və qardaşlıq tellərini gücləndirən bu bayram cəmiyyətdə xoş münasibətlər bərqərar edərək, onun üzvlərinin bir-birinə diqqət və qayğısını artırır” - deyən Heydər Əliyev bayramın əhəmiyyətini yüksək qiymətləndirirdi. Novruzu hər bir azərbaycanlının qəlbinin bayramı kimi qələmə verirdi.

Azərbaycan xalqının milli sərvəti olan İçərişəhər tarix-memarlıq qoruğunun qorunub saxlanması, geniş təbliğ edilməsi və gələcək nəsillərə çatdırılmasında da Heydər Əliyevin rolunu vurğulamaq borcumuzdur. Bu, hər bir Azərbaycan vətəndaşının müqəddəs borcudur. Memarlıq tariximizin daş ensiklopediyası olan İçərişəhərin qorunması ilə bağlı bir sıra əhəmiyyətli sənədlər qəbul olunmuşdur. Heydər Əliyevin “Bakı şəhərində İçərişəhər Tarix-Memarlıq Qoruğunun mühafizəsi və bərpası ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında” 17 fevral 2003-cü il Sərəncamı Ulu Öndərin göstərdiyi qayğıdır. İçərişəhər Tarix-Memarlıq Qoruğu paytaxtımızın əsrlərlə yaradılmış simasını özündə ehtiva edir. Tarixə diqqət etsək, görürük ki, müdafiə xarakterli qala divarlarının ucaldılması ölkənin təbii sərvətlərinin zənginliyinə, öz dövrü üçün inkişaf etmiş iqtisadi-sosial durumun təşəkkül tapmasına dəlalət edir. Bakının ən qədim, vaxtilə bütövlükdə qala divarları ilə əhatə olunmuş hissəsi İçərişəhərdə müdafiə, dini ibadət, ictimai və məişət xarakterli bir sıra tikililərin və qurğuların olması memarlıq məktəblərinin yüksək peşəkarlıq səviyyəsindən xəbər verir. Öz adlarını İçərişəhərin daş kitabələri üzərində həkk etmiş qədim Azərbaycan memarları və sənətkarlarının zəkası və zəhməti ilə açıq səma altında yaradılmış bu “muzey-şəhər” hər bir azərbaycanlının qəlbində sonsuz qürur hissi doğurur. Belə bir abidəyə diqqət Heydər Əliyev tərəfindən sovet dövründə göstərilmişdir. Onun qərarına əsasən, 1977-ci ildə Azərbaycanın tarix-memarlıq qoruğuna çevrilmiş, sonralar isə onun ərazisi Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğu elan edilmişdir. 2000-ci il dekabrın 2-də YUNESKO-nun “Dünya İrs Siyahısı”na daxil edilmiş İçərişəhər təkcə Azərbaycanın deyil, bütövlükdə, dünya şəhərsalma sənətinin nadir nümunələrindəndir.

Heydər Əliyev İçərişəhəri Azərbaycan xalqının tarixinin, o cümlədən, onun milli dövlətçilik tarixinin bir çox açılmamış səhifələri haqqında, zəngin mənəvi və maddi sərvətlər xəzinəsi barədə dəyərli, mötəbər məlumatlar verən və tədqiqinə hələ də ehtiyac duyulan tükənməz mənbə kimi qiymətləndirirdi.

Heydər Əliyevin mədəniyyət siyasətinin əsasında Azərbaycan folklor nümunələrinə də diqqət ayrılırdı. Ümummilli Liderin “Azərbaycan folkloru nümunələrinin hüquqi qorunması haqqında” imzaladığı Sərəncam Onun milli-mənəvi dəyərlərimizə qarşı olan növbəti diqqətini əsaslandırır faktordur. 2003-cü ildə təsdiqini tapan sənəd folklor nümunələrinin hüquqi qorunması sahəsində, inkişaf etdirilməsi və gələcək nəsillərə çatdırılması,

Azərbaycan xalqına məxsus folklor nümunələrinin xarici dövlətlərin ərazilərində hüquqi qorunması məqsədilə beynəlxalq əməkdaşlığa şəraitin yaradılmasına geniş imkanlar açdı.

Bu və ya digər faktlar Heydər Əliyevin Azərbaycan milli-mənəvi dəyərlərinə, mədəniyyətinə olan diqqətinin bir nümunəsidir. Bütün ömrünü xalqın inkişaf və tərəqqisinə həsr edən Ulu Öndər bu dəyərlərin qorunub saxlanılması istiqamətində böyük işlər görmüş və bizə bir məktəb yaratmışdır. Heydər Əliyev məktəbi. Bu məktəbdən keçən kəs vətəni, Azərbaycanın böyüklüyünü və aliliyini dərk edəcək. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin dediyi kimi, müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin banisi Heydər Əliyev bizə azərbaycançılıq kimi dərin bir fəlsəfi konsepsiyanı bəxş edərək, Azərbaycan dilini, Azərbaycan tarixini, Azərbaycan mədəniyyətini və milli-mənəvi dəyərlərimizi qorumağı dənə-dənə tövsiyə etmişdir.

Sə.s.-2011.-9 dekabr.-№226.-S.2.

Heydər Əliyev və müasir mərhələdə milli ideyanın təməl prinsipləri

Səlahəddin Xəlilov,

YAP Siyasi Şurasının üzvü, professor

Böyük ideyaların həyata keçirilməsi üçün dərin fəlsəfi təməl və yaxşı düşünülmüş, uzaqgörən siyasətlə yanaşı, bu siyasətin gerçəkləşdirilməsi üçün zəruri olan yetərli zaman da lazımdır. Artıq 18 ildir ki, Azərbaycanda vahid siyasi kurs davam etdirilir və tədqiqat göstərir ki, bu kurs heç də sıfırdan başlamayaraq, ölkəmizdə milli təkamülün və milli ideya axtarırlarının sağlam təməlləri üzərində qurulmuşdur və dünyanın qabaqcıl ölkələrinin mütərəqqi təcrübəsini də bir rüşeym halında özündə saxlamaqdadır. Yeri gəlmişkən, ötən əsrin əvvəlində bizim böyük ziyalılarımız mənəvi yön kimi "türkcülük, islamçılıq və müasirliyin vəhdəti" prinsipini tövsiyə edirdilər.

Ölkəmizdə milli ideyanın təkamül yolunu, onun keçdiyi tarixi mərhələləri araşdırıb təsnif edən Azərbaycan Respublikası Prezident Administrasiyasının rəhbəri, akademik Ramiz Mehdiyev bu yolda ən parlaq səhifələrdən biri kimi Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranması ilə əlaqədar milli dirçəliş məqamını qeyd edir. Onun bu yaxınlarda "Bakinski raboçi" qəzetinə verdiyi konseptual müsahibəsində deyilir: "Məhz həmin illərdə ictimai fikrin avanqardı rolunda çıxış edən yeni ictimai-siyasi xadimlər təbəqəsi yaranır. Əhməd bəy Ağayev, Əli bəy Hüseynzadə, Məmmədəmin Rəsulzadə, Əlimərdan bəy Topçubaşov və bir sıra başqaları Azərbaycan milli ideyasının daşıyıcıları olmaqla milli ideallar uğrunda mübarizəni demokratik dəyərlər və prinsiplərlə birləşdirirdilər." Lakin o vaxt Azərbaycanda müstəqil dövlət quruculuğu prosesi yarımçıq kəsildiyindən milli ideyanın sonrakı inkişafı üçün müvafiq sosial zəmin olmadı.

Milli ideyanın müasir mərhələdə təməlləri ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuşdur və indi Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilməkdədir. Bununla yanaşı, milli ideyanın elmi-konseptual əsaslarının işlənilib-hazırlanması xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Akademik Ramiz Mehdiyevin "Müasir Azərbaycan milli ideyanın təəcəssümü kimi" adlı nəzəri tədqiqatında qeyd etdiyi kimi, "hər bir millətin öz milli ideyası olmalıdır, əks halda həmin millətin yaşamağa haqqı yoxdur". Əlamətdar haldır ki, dövlət başçısı İlham Əliyev özü də milli ideya probleminə çox böyük önəm verir. 12 iyul 2008-ci ildə Bibiheybət ziyarətqah kompleksinin təməldən sonrakı açılışında Prezident bu məsələyə öz münasibətini belə bildirib: "Mən çox şadam ki, Azərbaycan cəmiyyətində ümummilliyə ətrafında bütün cəmiyyət səfərbər olunub, cəmiyyət azərbaycançılıq ideyası uğrunda, dövlətçilik ideyası uğrunda, müstəqilliyə ideyası uğrunda və müstəqil həyat ideyası uğrunda birləşibdir. Budur bizim əsas siyasi prinsiplərimiz və bu prinsiplər əsasında biz öz siyasətimizi qururuq". Ən başlıcası da odur ki, zaman keçdikcə, biz ümummilliyə lider Heydər Əliyevin təməlini qoyduğu inkişaf strategiyasının və fəlsəfi prinsiplərin əhəmiyyətini daha çox dərk edirik.

Ulu öndər bu problemlə bağlı ideyalarını əsasən azərbaycançılıq ideologiyası kontekstində inkişaf etdirirdi. Milli-mənəvi dəyərlərə dövlətçilik mövqeyindən qiymət verilməsi ölkəmizdə azərbaycançılığın qorunub-

saxlanması və inkişaf etdirilməsi baxımından xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Heydər Əliyev azərbaycançılığın bütün tərkib hissələrini milli ideologiyamızın strukturuna daxil etməklə mənəviyyat və dövlətçiliyin sintezindən çıxış edirdi. YAP-ın yaradılmasının 6-cı ildönümü münasibəti ilə təntənəli yığıncaqda Azərbaycan rəhbəri belə demişdi: "Bizim həm xarici siyasətdə, həm daxili siyasətdə, həm ictimai-siyasi sahədə, həm sosial-iqtisadi sahədə gördüyümüz işlər milli ideologiyamızın üzərində qurulur. Bu milli ideologiya nədən ibarətdir? Birincisi, dövlətçilik. Dövlətçilik bu gün və gələcəkdə bizim hər bir vətəndaşımızın, cəmiyyətin, dövlətin əsas vəzifəsidir. Dövlətçilik Azərbaycanın müstəqilliyini, ərazi bütövlüyünü qoruyub saxlamaqdır. Azərbaycanın müstəqilliyini möhkəmləndirməkdir. Dövlətçilik hər bir vətəndaşın qəlbində olmalıdır. Ona görə, hər bir vətəndaş vətənpərvərlik hissləri ilə yaşmalıdır və bizim partiyamız, bütün dövlət orqanları, bütün təbliğatımız Azərbaycanda dövlətçiliyi inkişaf etdirmək üçün hər bir vətəndaşda milli vətənpərvərlik hisslərini yaratmalıdır. Milli vətənpərvərlik hissləri hər bir vətəndaşda o qədər güclü olmalıdır ki, hər bir vətəndaş milli mənafeyi öz şəxsi mənafeyindən, öz şəxsi yaşayışından, öz şəxsi həyatından - hər şeydən üstün tutsun".

Elə həmin çıxışda Prezident Heydər Əliyev milli-mənəvi dəyərlərimizi milli ideologiyamızın ikinci əsas komponenti kimi təqdim etmişdir. Beləliklə, Heydər Əliyevə görə, milli ideologiyamızın əsas tərkib hissələri, bir tərəfdən, milli dövlətçilik, digər tərəfdən, milli-mənəvi dəyərlərdir. Dövlətçilik ideologiyası insanların bir vətəndaş kimi formalaşdırılmasını, Vətənə sevgi hissini, dövlət mənafeyini üstün tutmaq, şəxsi mənafeyi dövlət mənafeyi prizmasından keçirmək vəzifələrini əhatə edir. Heydər Əliyevə görə, dövlətçilik ənənələri dövlətçilik ideologiyası, dövlətçilik psixologiyası və dövlətçilik praktikasının vəhdətindən yaranır.

Dövlətçilik ideologiyası hüquqi və siyasi şüurun yüksəldilməsini, insanın şəxsi həyatının, şəxsi maraqlarının cəmiyyətdə gedən proseslərlə əlaqələndirilməsini, dövlət idarəçiliyində hər bir şəxsin bilavasitə və ya bilvasitə iştirakının təmin olunmasını nəzərdə tutur. Dövlətçilik ideologiyası habelə iqtisadi təfəkkür və mədəniyyətin inkişaf etdirilməsini, dövlət tərəfindən qanunvericilik aktları ilə aparılan iqtisadi islahat proseslərinin məqsədyönlü surətdə insanların şəxsi mənafeyi, rifahı və həyat təzi ilə əlaqələndirilməsini, uyğunlaşdırılmasını əhatə edir.

Heydər Əliyevə görə, yeni iqtisadi doktrina, yeni iqtisadi münasibətlərə keçidin əsas prinsipləri, həyata keçirilən sosial-iqtisadi proqramların əsasında duran ideyalar milli ideologiya kontekstinə daxil edilməli idi, edildi də. Heydər Əliyev keçid dövründə iqtisadi islahat proqramının reallaşdırılması ilə milli-mənəvi dəyərlərin qorunub saxlanması arasında uyğunsuzluqlar ortaya çıxma biləcəyini də nəzərə alırdı. Məsələn, "Azərbaycan Respublikasında iqtisadi cinayətkarlığa qarşı mübarizə sahəsində bəzi tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamı dövlətçiliyin iqtisadi və mənəvi təməlləri arasındakı qarşılıqlı əlaqələrin qaydaya salınmasını nəzərdə tuturdu.

Məlumdur ki, ictimai-siyasi sabitlik ancaq hüquq-mühafizə orqanlarının işi hesabına əldə edilə bilməz. Bütün stabil cəmiyyətlərdə, inkişaf etmiş kapitalist ölkələrində daxili müvazinət, ilk növbədə, iqtisadi və sosial-mənəvi həyatın tarazlaşdırılması hesabına əldə edilir. Lakin bu müvazinət artıq qararlaşmış cəmiyyətlər üçün səciyyəvidir. Bir sosial-iqtisadi durumdan yenisinə keçid zamanı ölkədə daxili müvazinət, təbii ki, pozula bilər və bunun qarşısını almaq üçün xüsusi məqsədyönlü fəaliyyət göstərilməlidir. Azərbaycanın müstəqilliyinin

memarı Heydər Əliyev "bazar iqtisadiyyatı münasibətlərindən irəli gələn yeni növ cinayətlərdən" danışarkən, məhz ölkəmizin çağdaş sosial-iqtisadi durumundan, bazar iqtisadiyyatının keçid dövrü üçün səciyyəvi olan mənfə nəticələrindən bəhs edirdi. Heydər Əliyevin ümumən bazar iqtisadiyyatına münasibəti müsbət olmuş və bu münasibət onun çıxışlarında dəfələrlə aydın şəkildə qeyd edilmişdir: "Bizim iqtisadi siyasətimiz məlumdur və o, Azərbaycanda bazar iqtisadiyyatı yolu ilə getmək və bu yol ilə Azərbaycan iqtisadiyyatını dünya iqtisadiyyatına sıx surətdə bağlamaq məqsədi daşıyır". Lakin bazar iqtisadiyyatına keçid müxtəlif formalarda və müxtəlif templərdə ola bilər. Ona görə də, elə bir yol seçilməlidir ki, milli-mənəvi ənənələrə, əxlaqi dəyərlərə ziyan dəyməsin.

Bəli, istəsək də, istəməsək də müasir sivilizasiyaya qovuşmaq üçün inkişaf etmiş Qərb ölkələrinin keçib gəldiyi yolu biz də keçməli olacağıq. Lakin bizim əlimizdə bu ölkələrin "keçdiyi yolların xəritəsi" var və biz tarixin ibrət dərslərini nəzərə alsaq, ilk yol açanların bütün səhvlərini təkrar etmərik. Bunun üçün, əlbəttə, tarixi də, iqtisadiyyatı da, müasir dünyanın inkişaf meyillərini də gözəl bilmək tələb olunur. Belə çətin bir zamanda həm dünya iqtisadiyyatına inteqrasiya olunmaq üçün düzgün inkişaf strategiyası seçmək, həm də milli-mənəvi dəyərləri qoruyub saxlamaq yaxşı ölçülüb-biçilmiş mükəmməl siyasi plan tələb edir. Qüdrətli dövlət qurucusu Heydər Əliyevin milli ideologiyanın ən mühüm istiqamətlərindən və komponentlərindən biri kimi qiymətləndirdiyi milli-mənəvi dəyərlər özü də mürəkkəb daxili struktura malikdir. Burada Heydər Əliyev üç tərkib hissəni xüsusi qeyd edirdi: dil, din, adət-ənənə və bunların şüur müstəvisində proyeksiyası olan milli mentalitet.

Heydər Əliyev milli-mənəvi dəyərlərimizin öyrənilməsini, qorunub saxlanmasını və inkişaf etdirilməsini əsas vəzifələrdən biri kimi irəli sürürdü. Bunlarsız millət yoxdur. Bunları qoruyub saxlamış xalq isə həmişə müstəqillik yolu ilə getmək, müstəqilliyini qorumaq əzmindədir. Çünki milli dövlətçilik və milli-mənəvi dəyərlər arasında sıx bir daxili əlaqə vardır. Milli müəyyənliyi olmayan və özünü bir millət kimi dərk etməyən xalqın milli dövlətə də ehtiyacı ola bilməz. Belə ki, milli dövlət, bir tərəfdən ərazinin və iqtisadi sərvətlərin qorunmasına xidmət edirsə, digər tərəfdən və daha çox dərəcədə milli-mənəvi dəyərlərin qorunması və nisbi müstəqil inkişafının təmin olunması məqsədi daşıyır.

Heç bir dövlət başçısı, heç bir siyasi lider və hətta heç bir millətçi ziyalı dövlət quruculuğu və idarəçiliyi ilə yanaşı, milli ideologiyanın əsas istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsi, bu sahədə yeni mükəmməl elmi konsepsiyasının yaradılması və onun həyata keçirilməsi sahəsində ulu öndər Heydər Əliyev qədər şəxsi əzmkarlıq göstərməmişdir.

Milli ideologiyayı bir qayda olaraq yaradıcı şəxslər, milli ziyalılığın təmsilçiləri, alimlər, filosoflar, yazıçılar və s. formalaşdırır və inkişaf etdirirlər. Siyasətşünaslar, siyasi liderlər və dövlət başçıları milli ideologiyanın bir komponenti olan milli dövlətçilik konsepsiyasının işlənilib hazırlanmasında iştirak edirlər. Milli-mənəvi dəyərlərin də dövlət quruculuğu və sosial-iqtisadi inkişaf strategiyası ilə yanaşı, ümummilli inkişaf strategiyasına, milli ideologiyanın strukturuna daxil edilməsi üçün bir qayda olaraq milli ziyalılar dövlət başçısına, siyasi rəhbərliyə təsir göstərməyə çalışırlar.

Azərbaycanda isə bu proseslərin mənzərəsi xeyli dərəcədə fərqlidir. Ziyalılarımızın milli tərəqqi prosesində rolunu azaltmadan və onların milli həsiyyətinə toxunmadan qeyd etməliyik ki, bizdə milli dəyərlər uğrunda mübarizənin önündə çox vaxt dövlət başçısı özü gedir və əksinə, milli ziyalılarımızı da bu istiqamətdəki fəaliyyətə səfərbər etməyə çalışır. Ona görə yox ki, Azərbaycan ziyalıları millətini az sevirilər. Sadəcə olaraq, böyük vətəndaş Heydər Əliyev milləti sevməyin, millətə xidmətin yüksək ali nümunəsini, yollarını və üsullarını hətta alimlərimizdən, yazıçılarımızdan da yaxşı mənimsədiyinə görə belə təşəbbüslər ondan gəlirdi. O, hətta rəsmi sərəncamlarla, xüsusi qərarlarla böyük milli-mədəni abidələrimizin fiziki və ya mənəvi cəhətdən restavrasiyasına, milli yaddaşın bərpa olunmasına, milli köklərə qayıdışın sürətləndirilməsinə rəvac verir və bunu stimullaşdırırdı. Məsələn, Məhəmməd Fizulinin 500 illik yubileyinin, "Kitabi Dədə Qorqud"un 1300 illik yubileyinin böyük təntənələrlə, ziyalılarımızın verdiyi təkliflərdən də yüksək səviyyədə keçirilməsi məhz ümummilli lider Heydər Əliyevin şəxsi təşəbbüsü idi. Milli ideologiyamızın ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən müəyyənləşdirilmiş ən mühüm istiqamətlərindən biri azərbaycançılıq xəttidir. Bu xətt, bir tərəfdən, Azərbaycanda vahid milli-dövlətçilik hissiyyətinin formalaşmasını, etnik-milli yetkinləşmə və bütövləşməni nəzərdə tutursa, digər tərəfdən, Azərbaycan dilinin bir dövlət dili olaraq inkişafını və ölkə miqyasında, bütün fəaliyyət sahələrində mövqeyinin möhkəmlənməsini nəzərdə tutur. 18 iyun 2001-ci ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Dövlət dilinin tətbiqi işinin təkmilləşdirilməsi haqqında" verdiyi fərman ölkəmizdə Azərbaycan dilinin inkişafı üçün yeni perspektivlər açdı. Fərmanda Azərbaycan dilinin xalqımız üçün ən mühüm milli dəyər olduğu vurğulanır və ona yüksək qiymət verilirdi: "Azərbaycan dili bu gün dərin fikirləri ən incə çalarlarınadək olduqca aydın bir şəkildə ifadə etmək qüdrətinə malik dillərdəndir. Düşüncələrdəki dərinliyi, hisslərdəki incəlikləri bütünlüklə ifadə etmək kamilliyinə yetişmə bilməsi üçün hər hansı xalqa bir neçə minillik tarix yaşaması lazım gəlir. Azərbaycan dilinin bugünkü inkişaf səviyyəsi göstərir ki, Azərbaycan xalqı dünyanın ən qədim xalqlarındandır".

Bəli, dilimizin zənginliyi tariximizin qədimliyi üçün də bir sübutdur. Belə yüksək dərəcədə təşəkkül tapmış bir dil, heç şübhəsiz, xalqımızın ən böyük sərvətidir və onu inkişaf etdirmək hər birimizin borcudur. Lakin maraqlıdır ki, dilimizin müqəddəratı da dilçilərimizdən öncə məhz Heydər Əliyevi düşündürürdü. O, dilimizlə bağlı hər-hansı bir problemə olduqca həssaslıqla yanaşırdı və təsadüfi deyil ki, fərmanda da diqqəti bu məsələlərə yönəldirdi: "Çox qərribə görünərsə də, Azərbaycan dilçiliyinin sovet dövründə əldə edilmiş sürətli inkişaf tempi son illərdə aşağı düşmüşdür və bu sahədə bir durğunluq müşahidə olunur. Azərbaycanda nitq mədəniyyəti məsələlərinin tədqiqinə və nizamlanmasına kəskin ehtiyac duyulur".

Dilimizin inkişafı ilə bağlı yol verilmiş nöqsanlar həmin sənəddə çox kəskin tənqid olunurdu: "Azərbaycan Respublikasının xarici siyasət sahələrində, xüsusilə, ölkəmizdə fəaliyyət göstərən səfirlik, xarici nümayəndəlik və şirkətlərdə Azərbaycan dilinin işlənməsi yarıtmaz vəziyyətdədir. Azərbaycan dili dərsləkləri, tədris vəsaiti, ana dilində elmi və bədii ədəbiyyat, mətbuat və sairə ilə təmin olunması qənaətbəxş deyildir". Yeri gəlmişkən, milli ideologiyamızın formalaşmasında dərsləklərin roluna Heydər Əliyev həmişə xüsusi diqqət yetirirdi və bilavasitə gənclərin kütləvi tərbiyəsi ilə bağlı olduğu üçün buradakı çatışmazlıqlara çox ciddi yanaşırdı. Təsadüfi deyil ki, bir dəfə orta ümumtəhsil məktəblərində vəziyyətlə tanış olarkən, Heydər Əliyev rus məktəblərində Azərbaycan tarixi ilə bağlı dərsləklərin olmaması, azərbaycançılığın təbliği üçün lazımı tədbirlərin görülməməsi faktını Təhsil

Nazirliyinin fəaliyyətində yarıtmaz və yolverilməz məqam kimi qiymətləndirmişdi. Ümumiyyətlə, ulu öndər Heydər Əliyev Azərbaycanla, onun tarixi və bu günü ilə bağlı biliklərin tədrisinə böyük önəm verir, bunu vətənpərvərlik tərbiyəsinin ən mühüm amili hesab edirdi. Bununla əlaqədar Heydər Əliyev belə demişdir: "... Müstəqil Azərbaycanın hər bir gənci məktəbdə milli təhsil alaraq, öz xalqının, millətinin qədim zamanlardan indiyə qədər olan tarixini gərək yaxşı bilsin. Əgər bunu bilməsə o, həqiqi vətəndaş ola bilməz. Əgər bunu bilməsə o, millətini qiymətləndirə bilməz. Əgər bunu bilməsə o, millətinə olan münasibəti ilə istənilən səviyyədə fəxr edə bilməz". Beləliklə, ümummilli lider Heydər Əliyev milli ideologiyamızın əsas prinsiplərini müəyyənləşdirməklə bərabər, onların həyata keçirilməsinə şəxsən özü nəzarət edirdi ki, bu da onun bir milli lider kimi üzərinə götürdüyü missiyaya necə böyük məsuliyyətlə yanaşdığına dəlalat edirdi.

Siyasi liderliklə milli liderlik keyfiyyətlərinin bir şəxsədə birləşməsi, əlbəttə, unikal haldır. Məhz bu cəhət Azərbaycanın keçid dövrləri üçün bir qayda olaraq səciyyəvi olan siyasi və iqtisadi islahatlarla milli ənənəçilik arasında uyğunsuzluqlardan və qarşıdurmalardan xilas olmasına, milli və ümumbəşəri dəyərlərin vəhdətinə nail olmasına imkan verdi.

Müasir dövrdə ən aktual problemlərdən biri də milli özünütəcrid və qloballaşma kimi iki kənar tendensiyanın arasında optimal həddin tapılmasıdır. Qloballaşma prosesi elm, texnika, texnologiya ilə - ümumbəşəri dəyərlərlə yanaşı, milli kimliyi müəyyən edən mədəni-mənəvi amillərə də sirayət etməyə cəhd göstərir - istər düşünülmüş şəkildə, istərsə də qərəzsiz olaraq, fərqi yoxdur. Belə bir şəraitdə ilk növbədə nələri qorumaq lazım olduğunu, hansı məsələlərdə məqsədyönlü surətdə ənənəçi, mühafizəkar olmağın labüdlüyünü məhz ziyalılar müəyyənləşdirməlidir.

Bizcə, ilk növbədə meyarlar müəyyənləşməlidir. İdeal halda biz özümüzü necə təsəvvür edirik və ya bizim milli-mənəvi idealımız nədən ibarətdir? İndi biz hansı real durumdayıq və daşdığımız hansı keyfiyyətləri məhz milli səciyyə kimi qiymətləndirmək olar?

Keçmişə də məhz bu real durum və ideal prizmasından, onun əsasında formalaşan meyarlardan çıxış edərək yanaşmaq lazımdır. "Soykökə qayıdış" çağırışında qorxulu olan məqam bundan ibarətdir ki, biz keçmişimizdə olan istənilən keyfiyyəti milli toxunulmazlıq və pozitiv cəhət kimi qəbul edə bilmərik. Həqiqi milli dəyərlər milləti yaşadan, onu inkişaf etdirən keyfiyyətlərdir. Bu baxımdan, keçmişimizdən qalan, lakin tərəqqiyə deyil, tənəzzülə xidmət edən cəhətləri yaşatmaqdan, onlardan xilas olmaq yolu tutulmalıdır. Lakin biz yenə də nəyin pozitiv, nəyin neqativ, nəyin həqiqi, nəyin saxta olduğunu aydınlaşdırma bilmək üçün keçmişdən daha çox bu günümüzdə və gələcəyimizə, milli-mənəvi idealımıza müraciət etməliyik.

Ərazinin tarixi, xalqın tarixi, millətin tarixi, dövlətin tarixi fərqləndirilmədən məsələyə milli şüur prizmasından baxmaq çətindir. Bunun üçün əvvəlcə, bütövlükdə, tarixi inkişaf prosesi, heç olmazsa, ən ümumi şəkildə nəzərə alınmalıdır. Etnik qrupların bütöv bir millət halında formalaşması prosesi daha çox dərəcədə əvvəlki minilliklərə aid bir məsələdir. Son minillik Azərbaycanda etnik-milli baxımdan türk təfəkkürü və türk həyat tərzilə, dini müstəvidə yanaşdıqda isə islam mənəviyyəti və islam düşüncə tərzilə səciyyələnir. Yola saldıığımız minillikdə Azərbaycan xalqının mentaliteti türkçülük və islamçılığın üzvi vəhdəti, sintezi şəraitində formalaşmışdır. Lakin bu böyük əsas prosesə ayrı-ayrı dövrlərdə kənar amillər də təsir göstərmişdir.

Bu baxımdan, axırıncı yüzillik daha çox Rusiya amilinin əlavə olunması ilə səciyyələnir. Rusiya amili isə öz növbəsində iki istiqamətə ayrıla bilər. Birincisi, imperiya siyasətindən gələn neqativ təsir; anti-milli, anti-türk siyasəti. İkincisi, ümumbəşəri dəyərlərlə əlaqə baxımından pozitiv məqamlar, Qərbə açılan pəncərə, Qərb sivilizasiyası ilə tanışlıq. Bu amil axırıncı yüzilliyin həm inqilabaqədərki, həm də sovet dövrünə aiddir. Sovet dövrünün əvvəlki rus təsirindən əsas fərqləri isə buraya həm də anti-islam və ümumiyyətlə, ateizm siyasətinin əlavə olunması, şüurların ideologiya çərçivəsinə salınması, digər tərəfdən isə əhalinin savadlılıq dərəcəsinin artması, müasirliyə inteqrasiya ilə əlamətdardır. Son yüzilliyin axırıncı iyirmi ili isə milli şüurun intibahı və milli özünüdərk istiqamətində axtarışlarla əlamətdardır. Belə ki, yeni minilliyə və yüzilliyə biz milli özünüdərk və milli dövlət quruculuğu əzmi ilə, dövlətçilik təfəkkürünün intibahı ilə qədəm qoymuşuq.

Azərbaycançılıq həyat tərzində, əxlaqda, mənəviyyatda, dildə, dində, ədəbiyyatda - mənəvi mədəniyyətin bütün sahələrində əsas istiqamətləndirici məfkurə olmalıdır. Şifahi xalq ədəbiyyatı, el sənəti, milli musiqi, millətin mədəni-mənəvi mövcudluğunun bütün təzahürləri bu gün vahid bir ideya ətrafında sıx surətdə birləşməlidir. Əsrlərdən bizə miras qalmış milli-mənəvi dəyərlər nəinki tək-cə müasir milli varlığımızın, həm də siyasi mövcudluğumuzun, dövlətçiliyimizin qarantına çevrilməlidir və əksinə. Milli-mənəvi varlığımızın qorunub saxlanması da dövlətin ən əsas funksiyalarından biri olmalıdır. Bu gün azərbaycançılıq Azərbaycan dövlətinin milli-siyasi məfkurəsinə çevrilməkdədir.

Bütün bunları bizə müasir Azərbaycan dövlətinin banisi Heydər Əliyev öyrətmişdir - sözləri və əməlləri ilə. Bu xətti qoruyub saxlamaq və inkişaf etdirmək harada yaşamasından asılı olmayaraq hər bir azərbaycanlının milli şərəf borcudur. Əlamətdar haldır ki, bu istiqamətdə yeni səhifələrin açılması da ilk növbədə Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyevanın adı ilə bağlıdır. Təsədüfi deyil ki, Prezident İlham Əliyev də öz çıxışlarında məhz azərbaycançılıq məfkurəsini önə çəkir və bu məfkurəni bütün qələbələrimizin rəhni hesab edir. O, Yeni Azərbaycan Partiyasının IV qurultayındakı nitqində bu xətti bir daha vurğulayaraq demişdir: "Bizim siyasətimiz Heydər Əliyev siyasətidir, Heydər Əliyevin qoyduğu yoldur. Bizim dayağımız Azərbaycan xalqıdır və iqtidarın mənbəyi xalqdır. Biz bütün təşəbbüslərdə Azərbaycan xalqının dəstəyinə arxalanırıq. Bizim ideologiyamız azərbaycançılıq, dövlətçilik, müstəqillik ideologiyasıdır. Bu da bütün cəmiyyəti birləşdirir və biz bu yolla uğurla addımlayırıq".

Azərbaycanın mədəniyyətinin dünyaya çatdırılması istiqamətində görülən işlər Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, millət vəkili Mehriban Əliyevanın apardığı məqsədyönlü fəaliyyət nəticəsində bir daha aktuallaşdı. Məhz bu fəaliyyətin sayəsində Bakı 2009-cu ildə, bütövlükdə, İslam mədəniyyətinin paytaxtı elan olundu. Şərq ilə Qərbi birləşdirən İpək yolunun bərpa işinin təməli Bakıda qoyulduğu kimi, şəhərimiz "Şərq-Qərb" mövzusunda kinofestivallar, incəsənət bayramları, beynəlxalq elmi konfranslar üçün də mədəni-mənəvi məbədə çevrildi.

10 iyun 2008-ci ildə Bakıda "Mədəniyyətlərarası dialoqda qadınların rolunun genişlənməsi" mövzusunda keçirilən beynəlxalq forumdakı çıxışında Mehriban xanım Əliyeva salona belə bir sualla müraciət etdi: "Görəsən, sivilizasiyalara, xalqlara və ayrı-ayrı insanlara bir-birini eşitməyə, anlamağa nə mane olur və nə kömək ola bilər?" Önəmli olan budur ki, YUNESKO və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, Şərqi və Qərbi sülh və şəfqət elçisi

Mehriban xanım, sadəcə, sual qoymaqla kifayətlənmir, o özünün artıq beynəlxalq miqyas almış geniş və çoxcəhətli fəaliyyəti ilə bu suala həm də cavab verir, milli-mənəvi dəyərlərimizin tanınması istiqamətində ciddi əməli addımlar atır.

Maddi mədəniyyətin, elmin, texnologiyanın, iqtisadiyyatın, fiziki sağlamlığın, idmanın prioritetliyinə əsaslanan Qərb sivilizasiyası və mənəvi mədəniyyətin, əxlaqın, dini dəyərlərin prioritetliyinə əsaslanan Şərq sivilizasiyası ancaq bir-birini qarşılıqlı surətdə tamamladıqda kamil insanın formalaşmasına xidmət edir. Cəmiyyətin həyatında elmlə yanaşı, əxlaq və din də həlledici rol oynayır. Həm də söhbət onların qarşı-qarşıya qoyulmasından yox, bir-birini tamamlamasından gedir. Ruhun sağlamlığı təkə bilik üzərində qurula bilmir. Burada inam, etiqad da eyni dərəcədə önəmlidir. Bütün bu cəhətlər ilk növbədə təhsil strategiyasında öz əksini tapır. Son dövrlərdə Azərbaycanda məktəblərə dövlət qayğısının artması da bu baxımdan qanunauyğun görünür.

İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Milli Olimpiya Komitəsi tərəfindən bütün bölgələrdə yeni idman komplekslərinin tikilməsi işi indi Mehriban xanım Əliyevanın rəhbərliyi ilə bütün bölgələrdə yeni məktəb binalarının tikilməsi ilə davam etdirilir ki, bu da "sağlam bədən" üçün görülən işlərin "sağlam ruh" üçün görülən işlərlə tamamlanması deməkdir. Siyasi və iqtisadi kursun prioritetliyini önə çəkən, ölkənin davamlı inkişafını təmin etmək üçün möhkəm iqtisadi baza yaradan İlham Əliyevin quruculuq fəaliyyəti birinci xanımın mədəni-mənəvi dəyərlərimizin qorunub saxlanması, inkişaf etdirilməsi və dünya ictimaiyyətinə çatdırılması sahəsində gördüyü böyük işlərlə tamamlanır ki, bu da Azərbaycanın hərtərəfli və ahəngdar tərəqqisinə xidmət edir.

Təsadüfi deyildir ki, bu gün bütün dünyanın böyük din xadimləri də özünü artıq tolerantlığın ideoloji mərkəzi və praktik təcəssümü kimi təsdiq etmiş olan Bakıda toplaşır və dinlərin dialoqu çərçivəsində və bununla həm müxtəlif millətlərin anlaşması istiqamətində səmərəli iş aparırlar.

Dünyada yeni integrativ meyillərin güclənməsi, xüsusən, qloballaşma hadisəsi bu mövzuya diqqətin daha da artırılmasını tələb edir. Azərbaycanda milli və dini kontekstdə tolerantlıq bütün dünya ölkələri üçün nümunə sayıla bilər. Lakin bununla belə, ölkəmizdə milli özünəməxsusluğumuz da unudulmur və milli mədəniyyətimizin inkişafı istiqamətində də böyük addımlar atılır. Bununla da ölkəmizdə bütün istiqamətlərdə olduğu kimi, milli ideyanın təcəssümü sahəsində də Heydər Əliyev kursuna sədaqət nümayiş etdirilir. Təsadüfi deyil ki, Dünya azərbaycanlılarının III qurultayında Prezident İlham Əliyev öz nitqini məhz bu fikirlə tamamladı: "Bizim bir vətənimiz var - Azərbaycan! Bizim bir dilimiz var - Azərbaycan dili! Bizim ümumxalq ideologiyamız var - azərbaycançılıq məfkurəsi! Mən arzu edirəm ki, dünyada yaşayan bütün azərbaycanlılar həmişə bir yerdə olsunlar. Həmişə bilsinlər ki, onların arxasında güclü Azərbaycan dövləti dayanır və onlar hər zaman Azərbaycan dövlətinə arxalana bilərlər".

Bəli, hər bir millətin inkişafında onun müstəqil dövlətinin olması və milli ideyanı yaşatmaq və inkişaf etdirmək əzmində olan dövlət başçısının olması mühüm şərtidir. Təsadüfi deyil ki, Prezident Administrasiyasının rəhbəri, akademik Ramiz Mehdiyevin yuxarıda iqtibas gətirdiyimiz müsahibəsində məhz bu ideya sərlövəyə çıxarılmışdır: "Müasir milli ideyanı zənginləşdirən odur ki, vətəndaş özünü dövlətin bir hissəsi hesab edir, özündə dəyişikliklər üçün qüvvə görür, güclü dövlətin və güclü, iradəli liderin varlığına ehtiyac duyur". Doğrudan da,

dövlət başçısının həm də milli lider kimi çıxış etməsi milli ideyanın gerçəkləşdirilməsi üçün ən mühüm şərtlərdən biridir.

Xalq qəzeti.-2011.-13 dekabr.- №275.-S.3-4.

Milli ideya: keçmişdən bu günə kimi

Sosial tərəqqi və ölkənin inkişafının stimullaşdırıcı faktoru

Müstəqil Azərbaycan dövlətinin əsas ideyası azərbaycançılıqdır. Hər bir azərbaycanlı öz milli mənsubiyyətinə görə qürur hissi keçirməlidir və biz azərbaycançılığı, Azərbaycanın dilini, mədəniyyətini, milli-mənəvi dəyərlərini, adət-ənələrini yaşatmalıyıq.

**Heydər ƏLİYEV,
Ümummilli lider**

Müstəqil milli dövlətçiliyin və identikliyin qorunub saxlanması və eyni zamanda, dünya birliyinə inteqrasiya strategiyasını nəzərdə tutan milli ideyanın Prezident İlham Əliyev tərəfindən fəlsəfi və politoloji baxımdan dərk edilməsi onun bütün əməli fəaliyyətində öz əksini tapır.

**Ramiz MEHDİYEV,
akademik**

Nigar Ələkbərova,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Dövlət İdarəçilik Akademiyasının politologiya və siyasi idarəetmə kafedrasının müdiri,
fəlsəfə elmləri doktoru, professor

Milli ideyanın formalaşması və transformasiyası və indiki spesifikasiyası barədə kifayət qədər elmi baxımdan əsaslandırılmış məlumat alan oxucuya tam aydın olur ki, azərbaycanlıların milli ideyası - azərbaycançılığı Azərbaycanın dünya birliyində yeri, onun tarixi, mədəniyyəti, milli mentallığı, milli xarakteri haqda təsəvvürlər sistemini əks etdirir.

Dövlət müstəqilliyinin bərpasının 20 illiyini qeyd edən Azərbaycan və həmin dövr ərzində böyük inkişaf, özünəqayıdış, özünüdərk və özünü təsdiq yolunu keçən Azərbaycan xalqı üçün milli ideya tələpəli məsələlər sırasına aiddir. Milli ideya hazırkı dövrdə Azərbaycanın özünü reallaşdırmasının özülü, dövlətin səmərəliliyinin aparıcı faktoru, ölkənin tərəqqisinin mental baxımdan təminatçısı qismində çıxış edir. Eyni zamanda, milli ideya və milli ideologiya mövzusu fəlsəfə, siyasi fəlsəfə, siyasi tarix və politologiyanın ən çətin və incə, heç vaxt aktuallığını itirməyən, həm də dərin zəka, analitik təfəkkür, ensiklopedik bilik, kompleks, sistemli, komparativ və kreativ yanaşma tələb edən genişhatəli problem kimi dəyərləndirilə bilər.

Təsadüfi deyil ki, cəmiyyəti maraqlandıran bir çox problemlərə daim diqqət yetirən, aktual ictimai prosesləri fəlsəfi, sosial-siyasi və tarixi baxımdan dərinlən təhlil edən tanınmış dövlət xadimi və görkəmli alim, Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri, akademik Ramiz Mehdiyev məhz milli ideya mövzusunda xüsusi önəm verir. Son illərdə bu məsələyə hörmətli akademiklərin bir sıra maraqlı əsərləri həsr olunub. Nüfuzlu alimin "Bakinski raboçi" qəzetində dərc olunan geniş və dolğun müsahibəsində də milli ideya mövzusu mərkəzi yer tutur.

Burada milli ideyanın təşəkkülü, inkişafı, zənginləşməsi və hazırkı vəziyyəti, milli mənlük şüurunun yaranması və möhkəmlənməsində, bütövlükdə millətin formalaşmasında onun rolu, real və potensial gücü, dövlətə, cəmiyyətə və hər bir vətəndaşa təsiretmə imkanları, birləşdirmə və həmrəylik enerjisi və digər olduqca əhəmiyyətli xüsusiyyətləri hərtərəfli, dərin elmi-nəzəri və tətbiqi-praktiki nöqtəyi-nəzərdən əsaslandırılmış təhlilin predmetini təşkil edir.

Müsahibənin özəlliyi həm də ondadır ki, fəlsəfi və siyasi tutumlu mürəkkəb məsələ sadə, səlis, oxunaqlı dillə geniş oxucu auditoriyasına çatdırılır. Digər fərqləndirici xüsusiyyət milli ideyanın izahında, dahi nəzəriyyəçi və praktik Heydər Əliyevin dövlətçilik xəttinin davam etdirilməsidir. Ulu öndər 2001-ci il noyabırın 9-da Dünya azərbaycanlılarının I qurultayında dövlətin siyasətini səciyyələndirərək demişdir: "Müstəqil Azərbaycan dövlətinin əsas ideyası azərbaycançılıqdır. Hər bir azərbaycanlı öz milli mənsubiyyətinə görə qürur hissi keçirməlidir və biz azərbaycançılığı, Azərbaycanın dilini, mədəniyyətini, milli-mənəvi dəyərlərini, adət-ənənlərini yaşatmalıyıq".

Buradan belə məntiqi nəticəyə gəlinir ki, azərbaycançılıq dövlət siyasətində strateji əhəmiyyətə malikdir. O, dövləti möhkəmləndirmək, ərazi bütövlüyünü və müstəqilliyini qoruyub saxlamaq, iqtisadiyyatı modernləşdirmək, mədəniyyəti inkişaf etdirmək, hazırkı və gələcək nəsillər üçün daha da mükəmməl şərait yaratmağa, onların firavanlığını təmin etməyə yönəlmişdir. Milli ideyaya məhz belə yanaşma müsahibənin əsas qayəsini təşkil edir.

Müasir elmdə milli ideya problematikası müxtəlif cür izah edilir. Lakin milli siyasi şüurun səciyyəvi xüsusiyyətlərinin, ölkənin və xalqın siyasi inkişafının retrospektiv və perspektiv vəziyyətlərinin kompleks-sistemli təhlilinə, konseptual baxımdan dərk edilməsinə məhz akademik Ramiz Mehdiyevin elmi-nəzəri yaradıcılığı və praktiki-tətbiqi fəaliyyətində rast gəlirik. Hörmətli alimin fundamental əsərlərində, bir çox publisistik yazılarında və çıxışlarında, barəsində danışdığımız müsahibə daxil olmaqla, Azərbaycanın milli ideyası olan azərbaycançılığın mahiyyəti, onun ontoloji əsası, koqnitiv siyasi substratı, aksioloji məzmunu, genezisinin prinsip və mexanizmləri, istiqamətləndirici və birləşdirici rolu, dövlətin və dövlət institutlarının fəaliyyətinin səmərəliliyinə stimullaşdırıcı təsiri və s. ciddi məsələlər elmi analizə cəlb edilir.

Müsahibədə ilk növbədə azərbaycanlıların milli ideyasının formalaşması, xalqımızın milli-ideoloji konseptinin təşəkkülü və transformasiyası prosesi mərhələlərə bölünməklə, bütün mərhələlərin spesifik cəhətləri təfərrüatıyla açığa çıxmaqla ardıcıl surətdə işıqlandırılır.

Akademiklərin fikrincə, birinci mərhələ 1828-1875-ci illəri əhatə edir. Həmin dövrdə Azərbaycan cəmiyyətində identifikasiyanın əsas meyarı dini faktor olmuşdur. Bununla bərabər, Rusiya imperiyasının

tərkibində qalmış azərbaycanlıların tədricən həmrəy olması prosesinə yenidən formalaşan və Abbasqulu ağa Bakıxanov, Mirzə Kazım bəy, Mirzə Fətəli Axundzadə və başqa böyük ziyalıların adı ilə bağlı olan milli realist ədəbi məktəb təsir edir ki, bu məktəbin parlaq fəaliyyətindən bəhrələnərək milli oyanış impulsu sonrakı onilliklərdə bir qədər geniş yayılır.

İkinci mərhələdə (1875-1905-ci illər) milli mənlük şüurunun təşəkkülü, "Azərbaycan türkləri" (M. Şahtaxtinski) termininin yaranması, milli identikliyin yalnız dini faktorla deyil, ilk öncə etnik əsasla, yəni türk faktoruyla, türk mədəniyyətinin ənənələriylə əlaqələndirilməsi önə çıxır ki, belə yanaşmanın formalaşmasında Həsən bəy Zərdabi, Seyid və Camal Ünsizadə qardaşları, Nəcəf bəy Vəzirov, Əlimərdan bəy Topçubaşov, Sultan Məcid Qənizadə, Nəriman Nərimanov, Mirzə Ələkbər Sabir, Ömər Faiq Nemanzadə, Cəlil Məmmədquluzadə və digər görkəmli maarifçilərin yaradıcılığı tarixi rol oynamışdır. Məhz onların fəaliyyətinin mərkəzində Azərbaycan milli ideyasının formalaşmasının başlanğıcı olan etnik identikliyə keçid və etnik şüurun dini şüurdan ayrılması ideyası dururdu.

1905-1907-ci illərin inqilabından başlanan və 1918-ci ilin may ayında Zaqafqaziya Seyminin süqutu ilə başa çatan üçüncü mərhələ xalqın oyanışı, milli mənlük şüurunun sonrakı formalaşması, Avropa sivilizasiyası dəyərləri ilə tanışlıq prosesinə fəal cəlb olunan ilk siyasi partiyaların yaranması, dövlətçilik təfəkkürünün və milli azadlıq ideyasının formalaşmasına təkan verən yeni jurnal ("Füyuzat") və qəzetlərin ("Həyat", "İrşad") təsis edilməsi ilə xarakterizə olunur. Bu dövrdə milli ideyanın son məqsədi kimi ərazi muxtariyyəti yaradılması uğrunda mübarizə ön plana çıxmışdı.

Həmin illər yeni ictimai-siyasi xadimlər təbəqəsinin nümayəndələri Əhməd bəy Ağayev, Əli bəy Hüseynzadə, Məmmədəmin Rəsulzadə, Əlimərdan bəy Topçubaşov və başqaları milli identiklik ideyasını irəli sürməyə başladılar. Həmin ideya azərbaycançılıq ideologiyasının formalaşmasına keçidi nəzərdə tuturdu, onun növbəti hədəfi isə milli ideya idi. Azərbaycanda get-gedə genişlənən kəskin siyasi mübarizə milli ideyanı öz məntiqi sonluğuna - Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradılmasına gətirib çıxardı.

Azərbaycan milli ideyasının formalaşması tarixinin dördüncü mərhələsi 1918-ci il mayın 28-də Tiflisdə, Milli Şuranın birinci iclasında Azərbaycanın müstəqil dövlət elan olunması haqqında qərar qəbul edildiyi vaxtdan 1920-ci il aprel sonuna qədər olan dövrü əhatə edir. Həmin dövr milli ideyanın öz məntiqi sonluğuna, "milli ideyanın təntənəsinə" gətirib çıxardı, çünki yaranmış Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti məhz bu ideyanın təcəssümü idi.

Özünüidentifikasiya prosesi sovet dövründə bir sıra səbəblərdən (bu sırada repressiyaları, totalitar dövlətin formalaşmasını, kommunist ideologiyasının qələbə çalmasını, bir qədər sonra volyunatarizmin bərqərar olmasını və s. xatırlatmaq istərdik) çox ləng gedirdi. Lakin 1969-cu ildə çətin şəraitdə böyük Heydər Əliyev kimi dövlət xadiminin siyasi səhnəyə gəlməsi milli maraqların ehtiyatla və ardıcıl olaraq reallaşdırılmasına təkan verdi və keçən əsrin 80-ci illərinin axırlarında ölkədə milli hərəkatın genişlənməsi və 1991-ci ildə dövlət müstəqilliyi əldə edilməsi üçün münbit zəmin yaratdı.

Milli ideyanın formalaşması prosesinin beşinci mərhələsi müsahibədə Azərbaycan xalqının siyasi oyanışı, onun siyasi proseslərdə fəal iştirakı dövrü kimi səciyyələndirilir. Hesab olunur ki, bu mərhələ 1987-ci ilin axırları

- 1988-ci ilin əvvəlində başlanmış, 1990-cı ilin yanvarından sonra keyfiyyətcə yeni hərəkata - milli azadlıq hərəkatına çevrilmiş xalq hərəkatı ilə bağlıdır.

Milli ideyanın formalaşmasının altıncı mərhələsi (1990-cı ilin yanvarından 1993-cü ilin iyununa qədər) milli şüurun inkişaf edərək Azərbaycan milləti tərəfindən müstəqil dövlətini yaratmaq zərurətinin dərk edilməsi dövrü kimi qiymətləndirilir. O zaman, yəni SSRİ-nin dağılması ərəfəsində yaranan və cəmiyyət həyatının bütün sahələrini bürüyən dəhşətli böhran, total kaos və qeyri-müəyyənlik bu prosesin başa çatması və müstəqil dövlətin yaranmasının ilk illərində də davam etdi. Həmin illər yeni, effektiv sosial-siyasi sistemlərin formalaşmasının labüdlüyü get-gedə daha ciddi dərk edilirdi. Milli ruhun dirçəlişinin məntiqi nəticəsi kimi müvafiq milli ideyanın axtarışını, lakin səhvən yalnız etnik faktorla əlaqələndirilməsini qeyd etməliyik.

Akademik Ramiz Mehdiyev haqlı olaraq həmin dövrü belə xarakterizə edir: "Bu dövrün xüsusiyyəti ondan ibarət idi ki, kollektiv özünüidentifikasiya formalarından biri, məhz müstəsna türkcülüklə eyniləşdirilən sosiomədəni özünüidentifikasiya dövlət siyasətinin əsası olmuşdur. Titul millətin özünüidentifikasiya prosesində prioritet kimi müəyyən edilmiş türk bazis komponenti milli ideyanın yeganə forması kimi təklif edilmişdi və istər daxili, istərsə də xarici siyasi fəaliyyətdə bütün sonrakı addımlar yalnız bu amildən irəli gəlirdi. Səhv milli siyasətin nəticələri tezliklə etnik komponentin və separatçı əhval-ruhiyyənin ifadəçisi olan müxtəlif milli qrupların nümayəndələrinin üzdənirəq ictimai təşkilatlarının yaranmasında özünü göstərdi. Hakimiyyətə gəlmiş siyasi qruplar milləti birləşdirməyə, cəmiyyətdə sabitliyi və asayışı bərpa etməyə yönəlmiş "fəaliyyət xəttini həyata keçirə bilmədilər".

Nəhayət, faktlara əsaslanaraq tamamilə düzgün göstərilir ki, milli ideyanın formalaşması tarixinin 1993-cü ilin yayından başlanan və 2003-cü ildə həmin ideyanın gerçəkləşməsi ilə başa çatan sonuncu, yeddinci mərhələsi ictimai-siyasi sabitliyin bərqərar olması, ölkənin gələcək sıçrayışının və siyasi tərəqqinin əsaslarının yaradılması ilə seçilir.

Bu illər milli ideya özünün inkişafında zirvə nöqtəsinə çatmışdır. Bununla əlaqədar, akademik qeyd edir ki, ulu öndər Heydər Əliyevin siyasəti nəticəsində "millət" anlayışının strukturuna özünüidentifikasiyanın bir çox komponentləri, o cümlədən etnik, dini, sosiomədəni, siyasi formaları daxil edilmişdir.

Bu dövrdən başlayaraq azərbaycançılıq ideyası Azərbaycanda yaşayan və onu özlərinin ümumi Vətəni hesab edən bütün etnik qrupların ideyası kimi çıxış etmişdir. Hörmətli akademik milli ideyanın yaranması, inkişafı və transformasiyası prosesini düzgün metodoloji yanaşmaya əsaslanaraq ardıcılıqda izlədikdən və təfərrüatıyla təhlil etdikdən sonra xüsusi vurğulayır ki, 2003-cü ilin axırlarından başlayaraq milli ideya müstəqil dövlətin inkişafının və dünya ilə münasibətlər qurulmasının keyfiyyətcə yeni aspektləri ilə zənginləşir.

Beləliklə, milli ideyanın formalaşması və transformasiyası və indiki spesifikası barədə kifayət qədər elmi baxımdan əsaslandırılmış məlumat alan oxucuya tam aydın olur ki, azərbaycanlıların milli ideyası Azərbaycanın dünya birliyində yeri, onun tarixi, mədəniyyəti, milli mentallığı və milli xarakteri haqda təsəvvürlər sistemini əks etdirir.

Azərbaycançılıq kimi başa düşülən milli ideya cəmiyyətdəki ahəngdarlığa və konsensusa xidmət edir, sosial tərəqqi və ölkənin inkişafının stimullaşdırıcı faktoruna çevrilir. İctimai şüura aktiv təsir edərək, azərbaycançılıq

ideyası sosial subyektlərin davranışının əsas dəyər və siyasi motivasiyalarından biri olur və bütün milləti birləşdirərək onu xaotik defraqmentasiyadan xilas edir. Azərbaycançılıq Azərbaycan millətinin şüurunun tarixi inkişafı nəticəsində formalaşmış, millətlə yanaşı və ona uyğun olaraq çoxmərhələli yol keçib. Həmin ideya integrativ ideyadır, özündə sosial ədalət, səmərəlilik və vətəndaş azadlıqlarını birləşdirir. Sonuncular isə cəmhəllində bu ideyanın demokratik və modernist mahiyyətini şərtləndirirlər. Çox önəmlidir ki, ümummilli ideya kimi azərbaycançılıq həm ölkə daxilində, həm də onun hüdudlarından kənardakı milyonlarla azərbaycanlıyı birləşdirmək qüdrətinə malikdir.

Müsahibədə digər son dərəcə aktual, həm böyük praktiki, həm də elmi əhəmiyyət kəsb edən məsələlərə də tam aydınlıq gətirilir. Belə ki, milli ideyada azərbaycanlıların etnogenezinin rolu, bu gün millətin daha çox siyasi, yoxsa etnik məzmununa malik olması, millət anlayışına yeni yanaşma, ermənlərin süni dövlətçiliyini tarixi Azərbaycan ərazilərində qurması, onların tarix boyu yer dəyişməsi, Cənubi Qafqaza necə və haçan gəlməsi məsələləri dolğun açıqlanır.

Zənnimizcə, cavablanan sualların ikisi xüsusi önəm daşıyır. Bir sual "azərbaycançılıq konsepsiyasının təşəkkülündə şəxsiyyətin rolunu necə səciyyələndirirsiniz" sualıdır. Möhtərəm akademik tarixə istinad edərək və inandırıcı faktlara əsaslanaraq göstərir ki, cəmiyyətin ictimai-siyasi proseslərini və millətin inkişafını müəyyən edən, onları istiqamətləndirən başlıca amillərdən biri şəxsiyyət fenomenidir. Millətlərin dünəni və bugünü görkəmli şəxsiyyətlərin adı ilə bağlıdır. Azərbaycan xalqının milli ideyasının təkamülü prosesində ideoloji konsepsiyanın son versiyasının formalaşmasına öz töhfəsini verən parlaq şəxsiyyətlər olmuşdur. Bizim tariximizdə fəaliyyətləri ilə dərin izlər qoymuş, xalqımızın taleyini dəyişmiş şəxsiyyətlər sırasında Heydər Əliyev şəxsiyyətinin müstəsna əhəmiyyəti elmi dəlillərlə bir daha sübuta yetirilir.

Digər sual "müasir mərhələdə milli ideyanın inkişafı üçün hansı şərtlər əsasdır" sualıdır. Öz cavabında akademik demokratiya məsələsini önə çəkir ki, bu heç də təsadüfi deyil. Çünki XXI əsrdə iqtisadi tərəqqiyə, azad və layiqli həyata, millətin müstəqilliyinin güclənməsinə aparan yol demokratik prinsip və normaların sosial və siyasi praktikaya tətbiqindən keçir. Cəmiyyətin demokratikləşməsi millətin intellektual potensialının həyata keçməsinə real imkanlar yaradır, qarşıdan gələn yeni sivilizasiyaya yaxınlaşmaq üçün meydan açır. Eyni zamanda hörmətli alim demokratiya ilə milli ideyanın qarşılıqlı əlaqəsinin labüdlüyünü vurğulayır. Bununla yanaşı, solumun sosial quruluşunun vacib elementi, demokratiyanın tərkib hissəsi sayılan vətəndaş cəmiyyəti məsələsinə də toxunur. Nəhayət, xüsusi olaraq qeyd edir: "Müasir milli ideyanı zənginləşdirən odur ki, vətəndaş özünü dövlətin bir hissəsi hiss edir, özündə dəyişikliklər üçün qüvvə görür, güclü dövlətin və güclü, iradəli liderin varlığına ehtiyac duyar. Prezident İlham Əliyev elə siyasət həyata keçirir ki, orada milli ideya özündə həm siyasi məkanın demokratikləşməsini, mütərəqqi və hərtərəfli iqtisadi inkişafı, dünya birliyinə inteqrasiyanı, həm də milli ruhu və özünəməxsusluğu qoruyub saxlamağı ehtiva edir. Müstəqil milli dövlətçiliyin və identikliyin qorunub saxlanması və eyni zamanda, dünya birliyinə inteqrasiya strategiyasını nəzərdə tutan milli ideyanın Prezident İlham Əliyev tərəfindən fəlsəfi və politoloji baxımdan dərk edilməsi onun bütün əməli fəaliyyətində öz əksini tapır".

Yuxarıda deyilənləri yekunlaşdıraraq belə nəticəyə gəlirik: Azərbaycanın müasir milli ideyası olan və vətən siyasi diskursunda nisbətən yaxın vaxtlardan işlədilən azərbaycançılıq anlayışı yarandığından sonra təxminən iki əsrlik formalaşma müddətində inkişaf etmiş və transformasiya olunmuş bir ideyanın məntiqi davamıdır. Əvvəlcə dini, sonra etnik başlanğıca müncər edilən milli ideya müasir dövrdə yeni çalarlar və komponentlərlə zənginləşmişdir. Akademik Ramiz Mehdiyev çox inandırıcı, elmi və praktiki baxımdan əsaslandırılmış ciddi dəlillərlə sübuta yetirir ki, azərbaycançılıq ideyası ölkədə yaşayan bütün etnik qrupları və millətləri ümumdövlət mənafeləri və dəyərləri əsasında real surətdə birləşdirmək ideyasının verballaşdırılması kimi 1992-1993-cü illərdə xüsusilə geniş yayılan ifrat millətçilik və separatçılıq əhvali-ruhiyyəsinə qarşı mübarizə ideyası kimi meydana gəlmişdir.

Hal-hazırda isə dahi Heydər Əliyevin adı ilə bağlı olan bu canlı və anlaşıqlı ideya bütün xalqı, milləti birləşdirən, müstəqil Azərbaycanın möhkəmlənməsinə, onun uğurlu gələcəyinə yönələn unikal tarixi sərvət və istiqamətverici qüvvə kimi azərbaycançılıq ideologiyasının özülünü təşkil edir.

Xalq qəzeti.-2011.-15 dekabr.-№ 277.-S.5.

Diasporumuzun güclənməsi diplomatlarımızdan da asılıdır"

Elxan Həsəni: "İsveçrədə erməni lobbisini zəiflətməmişik"

Budəfəki müsahibimiz uzun illər Azərbaycanda müxtəlif qəzetlərdə çalışıb. Hazırda İsveçrədə yaşayan Elxan Həsəni qələmi yenə yerə qoymur. Özünün dediyi kimi, Azərbaycan həqiqətlərinin İsveçrə kütləvi informasiya vasitələrində işıqlandırılması istiqamətində çalışır. Həmkarımızla söhbətimiz də elə bu yöndədir.

- Azərbaycan oxucularına imzanız tanışdı. Bununla belə, özünüzü tanıtməğınızı xahiş edirik...

- 1974 - cü ildə Qazax rayonunda anadan olmuşam. 1995-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin tarix fakültəsini bitirdikdən sonra hərbi xidmətə yollanmışam. Rabitə qoşunlarında xidmət keçmişəm. Jurnalistikaya gəlişim 1994-cü ilə təsadüf edir. "Müxalifət", "Yəni Müsavat", "Azərbaycanın Səsi", "Qafqaz" və s. qəzetlərdə çalışmışam. 2004-cü ildən İsveçrənin Sürix şəhərində yaşayıram. 2011-ci ildə Sürix Universitetinin Fəlsəfə Fakültəsində təhsilimi başa vurub, magistr dərəcəsi almışam. Bir oğlum var.

- Hazırda İsveçrədə hansı işlə məşğulsunuz?

- Vətəndən uzaqda yaşamaq asan deyil. Bu ölkədə yalnız öz gücünə qalxa bilərsən, dayı yox, ata yox... Öncə, dili öyrənmək lazımdır. Mən bu ölkəyə gələndə bunu anladım və ilk gündən dili öyrənməyə başladım. 3 il dayanmadan dili öyrənmişəm. Sonra universitetə daxil oldum, onu bitirdikdən sonra həyatım nisbətən dəyişdi. İndi iri şirkətlərdən birinin Avropa və Amerikadakı işlərini aparıram. Əsasən beynəlxalq ticarətlə məşğulam. Amma nə qədər uzaqda yaşasaq da, könlümüz həmişə Azərbaycanda və azərbaycanlıların yanındadır.

- Maraqlıdır, Avropanı bürüyən iqtisadi böhran siz mühacirlərin həyatına necə təsir edir?

- Sözün düzü, İsveçrədə böhran hiss olunmadı. İsveçrə yeganə ölkədir ki, bu böhrandan xeyir götürdü. Digər valyutaların dəyərdən düşməsi İsveçrə frankını gücləndirdi, bu üzdən də başqa valyutaları franka çevirdilər. İndi İsveçrə frankı qızilla bir sırada durur. Mən düşünürəm ki, bu narazılıqların sonu müsbət yekunlaşacaq.

- İsveçrədə soydaşlarımızın vəziyyətini, Azərbaycan diasporunun durumunu necə qiymətləndirirsiniz?

- Bizim ölkədə yaşayan azərbaycanlıların sayı çox azdır, 100-200 nəfər olar. Güneyli soydaşlarımızsa çoxdur. Onlarla birlikdə bayramları qeyd edirik. Azərbaycan diasporu yeni yaranır, bacarıqlı insanlara ehtiyac var. Biz də çalışırıq ki, diasporu möhkəmləndirək, ətrafımıza bacarıqlı gəncləri yığaq. Bu yolla lobbini qura bilirik. İndi erməni lobbisi çox güclüdür, ancaq son dövrlərdə ciddi şəkildə zəiflətməmişik. Ağdamın ermənilər tərəfindən dağıdılması ilə bağlı İsveçrə qəzetlərində məlumatlar dərc edildikdən sonra cəmiyyət onların bir yalançı olduğunu bildi.

Bu yaxınlarda Qarabağ separatçısı Bako Saakyandan İsveçrə qəzeti müsahibə götürmüşdü. Hiss olunurdu ki, onu erməni lobbisi maliyyələşdirib. Orada Azərbaycanı tənqid edib, Avropadan kömək istəyirdi. Saakyan iddia edirdi ki, Azərbaycan "DQR"-i zəiflətmək istəyir, onları əzmək istəyir.

Operativ şəkildə qəzetə etiraz məktubu göndərdim, onun yalanlarını cəmiyyətə çatdırdım. Sağ olsunlar, cavabımı dərc etdilər. Cavabımda yazılır ki, "müsahibənin müəllifi (Luciano Ferrari) canlı bir müharibədə

qaranlıq bir izi olan birisinə platform təklif edib, ancaq nə tənqidi suallar verib, nə də əks tərəfin mövqeyini öyrənib. Əslində Azərbaycanın ərazisi işğal olunub, 1 milyon azərbaycanlı qaçqın düşüb, bu gün də geriyyə dönmə bilmir, 800 min insan qaçqın düşərgələrində əzab çəkir. İşğal olunmuş Azərbaycan torpaqları ermənilər tərəfindən dağıdılıb, talan edilib, bu gün də talan edilir. Həmin ərazilərə insan ayağı dəymir. Bəs, bunların səsini kim eşidəcək, kim yazacaq?!"

İsveçrəli jurnalistlər arasında dostlarım var, onlarla mütəmadi əlaqə saxlayıram, onlar mənə informasiya verirlər, özləri Qarabağa səfərlər təşkil edirlər. Ağdamın dağıdılmasını da isveçrəli jurnalist Andre Vidmer Avropa ictimaiyyətinə çatdırdı. Bu səfərlərdən sonra əsl həqiqət Avropaya yetişir.

- Özünüz diaspor fəaliyyəti ilə məşğulsunuzmu?

- Vaxtım olduqca məşğul oluram. Əsasən qəzetlərlə işləyirəm. Azərbaycan həqiqətlərinin kütləvi informasiya vasitələrində işıqlandırılmasına çalışıram. Mən daha çox tək işləyirəm, sözün düzü, bu işləri birlikdə aparacağım adam azdır. Erməni lobbisi hücumlar təşkil edir, dövlət orqanlarına kollektiv etirazlar yazırlar, şər atırlar. Bu üzdən, görülən işlər o qədər də təhlükəsiz işlər deyil. Ancaq torpağımızın və vətənimizin adı olan yerdə heç bir qorxu olmamalıdır. İsveçrəli jurnalist, dostum Andre Vidmerin "Qarabağ həqiqətləri" adlı kitabının dərcinə hazırlaşırıq. Kitabın təqdimatı Bakıda olacaq. Andre Qarabağa səfərləri zamanı topladığı məlumatları kitab halında dərc etdirmək istəyir. Bu kitabın yayılması planını işləyirik. Azərbaycan məmurlarını bu işə dəstək verməyə çağırıram.

- Sizcə, Azərbaycan diasporunun dünyada mütəşəkkil qüvvəyə çevrilməsi üçün hansı işlər görülməlidir?

- Bu işdə Azərbaycan diplomatlarının üzərinə böyük yük düşür. Onların sayəsində diaspor daha sürətlə formalaşa bilər. Bizim insanlarımız daha çox hökumətlə əlaqələri olan adamın ətrafına yığılırlar. Müstəqil adamların ətrafına ancaq həqiqi və düzgün insanlar toplanır. Belələri isə çox azdır. Diplomatlarmız da çalışmalıdırlar ki, İsveçrə cəmiyyətində yeri olan soydaşlarımızı irəli çəksinlər, insanları belələrinin ətrafında toplanmağa yönləndirsinlər. Əlbəttə ki, əgər Azərbaycanın maraqlarını düşünərlərsə.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə çap edilib

Ekspress.-2011.-16 dekabr.-№229.-S.12.

“Hər bir azərbaycanlının bir Vətəni var-Azərbaycan”

Prezident İlham Əliyev: Hazırda bütün ölkələrdə diaspor təşkilatlarımız erməni təbliğatına qarşı Azərbaycan reallıqlarını ortaya qoyurlar

A. Cəlaloğlu

Azərbaycanın müstəqilliyinin ilk illəri digər sahələrdə olduğu kimi, diaspor sahəsində də acınacaqlı vəziyyətin olması ilə yadda qalıb. Həmin illərdə diasporun mütəşəkkil şəkildə fəaliyyətindən söhbət gedə bilməzdi. Daha çox dağınıq şəkildə, ayrı-ayrı soydaşlarımızın öz yaşadıkları ərazilərdə lokal fəaliyyətindən ibarət olan diasporumuzun birləşməsi, hədəflərin müəyyən edilməsi yenidən müstəqilliyinə qovuşan bir dövlət üçün vacib amillərdən idi, xüsusilə, erməni diasporunun dünya ictimaiyyətinə Azərbaycanın tarixi torpaqlarını işğal etdikdən sonra dezinformasiyalar yayması baxımından. Amma hələ 1993-cü ilə qədər gözləmək lazım idi. Həmin ilin iyun ayının 15-də hakimiyyətə gələn Heydər Əliyev isə 10 illik hakimiyyəti dövründə bütün sahələrdə olduğu kimi, diaspor sahəsində də köklü şəkildə dönüş yaradaraq, inkişafa nail oldu.

Yeni dövrün başlanması...

2003-cü ildə hakimiyyətə gələn Prezident İlham Əliyevin siyasi iradəsi və fəaliyyəti nəticəsində isə istər digər sahələrdə, istərsə də diaspor sahəsində yeni dönəmin başlanğıcı qoyuldu. Təsadüfi deyil ki, Prezident İlham Əliyevin söyləri nəticəsində Azərbaycan diasporu öz gücünü artırdı, xaricdə yaşayan soydaşlarımızın təşkilatlanması prosesi sürətləndi. Dövlət başçısı ilk illərdən başlayaraq səfər etdiyi xarici ölkələrdə işgüzar görüşlərlə yanaşı, həmin ölkələrdə fəaliyyət göstərən diaspor nümayəndələri ilə də görüşür. Onların fəaliyyəti, problemləri ilə maraqlanır, dünya azərbaycanlılarının birləşməsi istiqamətində yüksək nəticələrə nail olunan addımlar atır. Hakimiyyətə gəldikdən cəmi bir il sonra-2004-cü ilin oktyabrında Prezident İlham Əliyevin Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin II Qurultayında Rusiyanın keçmiş prezidenti Vladimir Putinlə birgə iştirakı da diaspor quruculuğunun Azərbaycanın dövlət siyasətinin ön mühüm istiqamətlərindən biri olduğunu bir daha göstərdi. Məlumat üçün bildirək ki, həmin qurultayda orada yaşayan həmvətənlərimizin təşkilatlanması, onların tarixi Vətənlə əlaqələrinin daha da inkişaf etdirilməsi, soydaşlarımızın Rusiyanın ictimai-siyasi həyatında daha fəal iştirakı məsələləri müzakirə edilərək, müvafiq qərarlar qəbul olunub.

Diaspor quruculuğu, təşkilatların daha da səmərəli işləməsi, vətəndən kənarında yaşayan soydaşlarımızla əlaqələrin yaradılması, onların problemlərinin həlli istiqamətində dövlət başçısı təkcə səfərləri zamanı deyil, Azərbaycana səfər edən müxtəlif xalqların diaspor təşkilatlarının rəhbərləri, o cümlədən başqa dövlətlərin rəsmi nümayəndələri ilə də görüşlərində bu məsələni prioritet olaraq daim önə çəkir. Aparılan məqsədyönlü işlər nəticəsində təkcə 2004-cü ildə Avropada, Şimali Amerikada, MDB məkanında və bir çox ölkələrdə o cümlədən, Özbəkistan, Qırğızıstan, Norveç, Niderland, Almaniya, İspaniya, İtaliya, Belçika, Bolqarıstan, Çexiya,

Finlandiya, Estoniya, Polşa, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Misir, Türkiyə və ABŞ-da 40-a yaxın yeni azərbaycanlı icmaları yaradıldı. Yeni icma və birliklərin təsis edilməsi isə Azərbaycanın çağdaş diaspor quruculuğu işinin yeni mərhələsi idi. Diaspor fəaliyyətinin inkişafı üçün dövlət başçısının imzaladığı sərəncamlar, verdiyi tapşırıqlar öz bəhrəsini verdi.

Dünya azərbaycanlılarını bir arada birləşdirmək, onların tarixi Vətənlə əlaqələrini daha da gücləndirmək istiqamətində Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 2001-ci il noyabrın 9-10-da Bakıda keçirilən Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayı tarixi rol oynadı. Belə qurultayların keçirilməsinin vacibliyini daim diqqətə çatdıran Prezident İlham Əliyev “Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayının keçirilməsi haqqında” 2006-cı il 8 fevral tarixli sərəncamla bu işi davam etdirdi. Sərəncamın məqsədi isə xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlıların problem və qayğılarını, onların birliyi və təşkilatlanması sahəsindəki mövcud vəziyyəti təhlil etmək, Azərbaycanla əlaqələrinin daha da möhkəmlənməsi, ölkəmizlə bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, diaspor quruculuğu işinin təkmilləşdirilməsi sahəsində qarşıda duran vəzifələri müzakirə etmək idi. Sərəncamda bildirilir ki, respublikamız xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlılarla əlaqələri dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biri elan edib. Diaspor quruculuğu konkret bir dövrlə məhdudlaşmayan, strateji əhəmiyyətə malik, daimi fəallıq və zəhmət tələb edən uzunmüddətli proses olduğu üçün qazanan nailiyyətləri və qarşıda duran vəzifələri daim diqqətdə saxlamaq və müzakirə etmək zəruridir. Qurultayda iştirak etmək üçünsə Türkiyə, Almaniya, İsveçrə, Litva, Latviya, Estoniya, Bolqarıstan, Macarıstan, Gürcüstan, Ukrayna, Belarus, Özbəkistan, Qazaxıstan və digər ölkələrdən iki yüzə yaxın nümayəndə doğma Vətənə gəldi. Bu isə, bir daha dünyaya Azərbaycanın həmrəyliyi, hər bir azərbaycanlının tarixi Vətəninin Azərbaycan olduğunu nümayiş etdirdi.

“Hər bir azərbaycanlının bir Vətəni var-Azərbaycan”

Prezident İlham Əliyevin qurultaydakı çıxışında da diaspor fəaliyyətinə verdiyi dəyər bir daha özünü göstərdi. Dövlət başçısı çıxışında bildirib ki, Azərbaycan dövlətinin möhkəm olması dünyada yaşayan azərbaycanlıların da mövqeyini möhkəmləndirir. Qeyd edilib ki, Azərbaycanın potensialının artmasında, dünyada mövqələrinin güclənməsində diasporun çox böyük rolu var: “Mən istəyirəm ki, Azərbaycanın dünyada təbliğ edilməsində, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya birliyinə çatdırılmasında, azərbaycanlıların yaşadıkları ölkələrin ictimai-siyasi həyatında fəal iştirakında bu rol daha da güclü olsun. Mən çox istəyirəm ki, azərbaycanlılar yaşadıkları bütün ölkələrin siyasi həyatında daha fəal rol oynasınlar. Siyasi partiyalara üzv olsunlar. Çalışsınlar ki, o ölkələrin qanunvericilik orqanlarına seçilsinlər. Bu, bizim mövqələrimizi möhkəmləndirir. Bizim diasporumuz həm siyasi, həm də iqtisadi proseslərdə fəal iştirak etməklə, Azərbaycanın mövqələrini daha da möhkəmləndirəcək ki, gücümüz daha da artsın. Bizim gücümüz sizin fəaliyyətinizdir. Sizin gücünüzsə, Azərbaycan dövlətinin güclü olmasıdır. Azərbaycan dövləti nə qədər güclü olsa, sizin mövqələriniz də bir o qədər güclü olacaqdır. Azərbaycanlıların yığcam yaşadıkları, yaxud da çox böyük sayda yaşadıkları ölkələrin dövlət, hökumət başçıları ilə mənim bu barədə çox geniş söhbətlərim olubdur. Elə bir görüş olmayıb ki, biz bu

məsələyə toxunmıyıq. Elə bir tədbir olmayıb ki, mən bu mövzunu dilə gətirməyim. Hər dəfə bunu edirəm və edəcəyəm. Çünki bu, bizim xalqımızın nüfuzunu möhkəmləndirir”.

Azərbaycan xalqının böyük xalq olduğunu diqqətə çatdıran dövlət başçısı bildirib ki, hər bir azərbaycanlının bir Vətəni var-Azərbaycan: “Biz 50 milyonuq. Bu, dünya miqyasında böyük xalqdır. Bizim hamımızın bir Vətəni var- Azərbaycan. Çalışmalıyıq ki, doğma Vətənimizi möhkəmləndirək, zənginləşdirək, qüdrətli dövlətə çevirək.

Mən əminəm ki, artıq mövcud olan gözəl meyillər bu qurultaydan sonra daha da güclənəcəkdir. Azərbaycanlılar daha da möhkəm təşkilatlanacaq, yaşadıqları ölkələrdə daha da möhkəm mövqelərə sahib olacaqlar və beləliklə, dünyadakı 50 milyonluq Azərbaycan xalqı daha da yaxşı yaşayacaq, öz məqsədlərinə nail olacaqlar” (diaspora.gov.az).

Qısa zamanda diaspor təşkilatlarının sayı 336-dan 416-a çatdırıldı

Prezident İlham Əliyevin diaspor sahəsində ən mühüm addımlarından biri də 2008-ci il 19 noyabr tarixli sərəncamı ilə Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin əsasında Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması oldu. Belə bir komitənin yaradılması labüd idi. Çünki müasir dövrdə dövlətlərin beynəlxalq münasibətlərində diaspor fəaliyyəti mühüm amillərdəndir. Məhz buna görə də DİDK-nin yaradılması digər xalqların diaspor qurumları və müxtəlif ölkələrin bu fəaliyyət üzrə məsul olan dövlət orqanları ilə birbaşa əməkdaşlığın qurulması imkanlarını genişləndirməkdə əsas prinsipləri yerinə yetirir.

Dövlət başçısının II Qurultayın keçirilməsindən sonra diaspor quruculuğu istiqamətində səylərin artırılması üçün gördüyü işlərin nəticəsi olaraq, bu gün xaricdə yaşayan azərbaycanlılar ölkələrinin ictimai-siyasi, iqtisadi, mədəni həyatına daha sıx inteqrasiya edir, xarici ölkələrin dövlət orqanları, parlament və hökumət üzvləri, siyasi partiya və qeyri-hökumət təşkilatları, kütləvi informasiya vasitələri ilə əməkdaşlıq əlaqələrini genişləndirərək, azərbaycanlı icmaları yaşadıqları ölkələrdə ictimai rəyə real təsir imkanlarına yiyələniblər, o cümlədən digər xalqların diaspor təşkilatları ilə də sıx əməkdaşlıq əlaqələri yaradıblar. Diaspor təşkilatlarının sayı isə 336-dan 416-a çatdırılıb. Bu isə qısa zaman kəsiyində xarici dövlətlərdə 80 təşkilatın yaradılması deməkdir. Təbii ki, bu uğurların arxasında da Azərbaycan dövləti və birbaşa olaraq bu istiqamətdə hədəflər müəyyənləşdirərək, bu hədəflərə doğru ardıcıl addımlar atan Prezident İlham Əliyevin xidmətləri durur.

Diaspor təşkilatlarımız keyfiyyət baxımından güclənir

Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayından sonra, onlara Azərbaycan dövlətinin dayaq olduğunu bir daha anlayan soydaşlarımız daha əzmlə mübarizəyə başladılar. Bu ilin iyul ayının 5-də Bakıda reallaşan Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı isə dövlət başçısının diaspor fəaliyyətinə verdiyi önəmi bir daha göstərir. Əvvəlki illərə nisbətən diaspor nümayəndələri bu dəfə doğma Vətənə görülən işlər, qazanılan uğurlarla birlikdə gəlmişdilər.

Dövlət başçısı III Qurultayda çıxışı zamanı da qazanılan uğurları qeyd edərək, artıq Azərbaycan diasporunun formalaşdığını vurğulayıb: “Birinci qurultaydan keçən dövrdə, yəni 10 il ərzində böyük işlər görüldü, təşkilatların sayı artıb. Bu, çox vacibdir. Ancaq eyni zamanda, kəmiyyət bu məsələ ilə əlaqədar bəlkə də həlledici rol oynamır. Mən çox şadam ki, diaspor təşkilatlarımız keyfiyyət baxımından da güclənir, onların fəaliyyəti daha da məqsədyönlüdür, daha da təsirlidir. Müxtəlif ölkələrdə bizim diaspor təşkilatları tərəfindən keçirilmiş aksiyalar onu göstərir ki, istənilən yerdə təşkilatlarımız öz fikrini, öz etirazını, yaxud da ki, öz dəstəyini göstərə bilirlər. Bu, çox mühüm amildir. Mən çox şadam ki, bu gün dünyada fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatları yeni səviyyəyə qalxıb. Bu təşkilatlar arasında koordinasiya işlərinin aparılması, əlbəttə ki, onların fəaliyyətini daha da gücləndirir. Mən hesab edirəm ki, diaspor təşkilatlarımız fəaliyyət göstərdikləri ölkələrdə bütün Azərbaycan icmasını birləşdirməlidir. İdeal variant ondan ibarət ola bilər ki, hər bir azərbaycanlı diaspor təşkilatlarına üzv olsun, onların tədbirlərində iştirak etsin, öz dəstəyini versin, öz köməyini göstərsin və eyni zamanda, diaspor təşkilatları tərəfindən də lazım olanda kömək görsün. Bunu etmək üçün bu təşkilatlar daha da güclü olmalıdır. Mən hesab edirəm ki, ən vacib amillərdən biri diaspor təşkilatlarının birliyi”. Dövlət başçısı qeyd edib ki, diaspor təşkilatlarının fəaliyyəti, eyni zamanda, erməni lobbisinin Azərbaycan əleyhinə apardığı çirkin kampaniyaya qarşı tutarlı bir cavabdır. Onun sözlərinə görə, hazırda bütün ölkələrdə diaspor təşkilatlarımız erməni təbliğatına qarşı Azərbaycan reallıqlarını ortaya qoyur.

Xarici ölkələrdə Azərbaycan evləri yaradılıb

Prezident İlham Əliyevin diaspor sahəsində gördüyü işlərin nəticəsidir ki, qısa zaman kəsiyində Azərbaycan diasporu çoxlarının yüz illərlə qazana bilmədiklərini əldə edib. Bunun nəticəsidir ki, bu gün Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması məqsədilə mühüm tədbirlər həyata keçirilir, millimədəni irsimizin təbliği, soydaşlarımızın hüquq və azadlıqlarının qorunması, onların ictimai-siyasi fəallığının gücləndirilməsi istiqamətində təşəbbüslərin və praktik addımların sayı artırılır. Yeri gəlmişkən deyək ki, “Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Xartiyası”ndan irəli gələn müddəaların yerinə yetirilməsi istiqamətində daha fəal iş aparılıb, Dünya Azərbaycanlılarını Əlaqələndirmə Şurasının fəaliyyəti təkmilləşdirilib və təşkilati və əlaqələndirmə funksiyalarının səmərəli həyata keçirilməsi məqsədi ilə Dünya Azərbaycanlılarını Əlaqələndirmə Şurasının İcra Katibliyi təsis edilib. Eyni zamanda, lobbichilik fəaliyyətinin gücləndirilməsi, Azərbaycan həqiqətlərinin daha effektiv təbliğ edilməsi məqsədilə xarici ölkələrdə Azərbaycan evlərinin yaradılmasına da başlanıb. Dövlət başçısı qurultaydakı çıxışında da bu məsələlərə toxunaraq bildirib ki, aparıcı ölkələrin mərkəzi şəhərlərində Azərbaycan dövləti mülkiyyət almaq niyyətindədir: “Orada həm Azərbaycan mədəniyyət evlərinin fəaliyyəti təşkil edilməlidir, eyni zamanda, Azərbaycan ticarət evləri də yaradılmalıdır. Göstəriş verilmişdir ki, paytaxt şəhərlərinin mərkəzi yerlərində, mərkəzi küçələrində Azərbaycan mərkəzləri yaradılmalıdır. Orada Azərbaycan məhsulları təqdim edilməlidir, satılmalıdır, digər təbliğat xarakterli materiallar yayılmalıdır. Yəni, bu, bizim planlarımızda var və bu ildən başlayaraq artıq bu proses icra edilməyə başlanmışdır”.

Paritet.-2011.-15-16 dekabr.-№133.-S.4.

Azərbaycanlıları birləşdirən dəyərlər: "Fəxr edirəm ki, Azərbaycanlıyam!"

Süleyman Əlisa

Ana südü, vətən torpağı və qürbətdə keçən ömür. Soydaşlarımızla görüşəndə adətən onlarla bu mövzular ətrafında söhbətimiz olur. Ona görə ki, ana müqəddəsdir, vətən əvəzolunmazdı. Günün nə qədər xoş keçsə də qürbət qürbətdi. Vətən məhəbbəti, torpaq sevgisi adamın canına, qanına ana südü ilə hopur. Valideynlərimiz, bizim ata-anamız bizə insani keyfiyyətlər aşılayırlar- qonşuya münasibəti, qonağa hörməti, dostu qorumağı öyrədirlər. Birinci iki sözün istisi, hərarəti soydaşlarımızı necə ovsunlayırsa, qürbətdə keçən ömürlərinin şimal küləyinə də eləcə sinə gərməli olurlar. Qürbətdə keçən ömür onların taleyi, qisməti olsa da, zaman-zaman yağılının göz tikdiyi vətən torpağı xaricdə yaşayan həmvətənlilərimizin aman-güman yeridir. Ana südü ilə qanımıza hopan mənəvi dəyərlər ulu əcdadlarımızın əsrlərdən süzülüb gələn əmanətidir bizə. Biz də bu əmanəti göz bəbəyi kimi qoruyub nəsildən-nəslə ötürməliyik.

Adətən müsahiblərim vətənə sevgilərini izhar etmək üçün kənddə keçən uşaqlıq çağları-çayda çimməklərini, balıq tutmaqlarını, göbək yığmaqlarını, qoyun-quzu otarmaqlarını, şehli çəmənlərdə şalvarlarının balaqlarının islanmasını xatırlayaraq duyğulanırlar. Söyləyirlər ki, vətənpərvərlik bizim qanımızdadır. Bütün bunlara görə valideynlərinə, müəllimlərinə minnətdarlıqlarını bildirirlər. Onları düşünüb-daşındıran ən ağırlı məsələlərdən biri bütün xalqımızın rahatlığını əlindən alan Qarabağ problemidir. Soydaşlarımız müharibənin başladığı ilk günlərdən ermənilərin törətdikləri azğınlığa qarşı etiraz səslərini ucaltıb, bu məqsədlə aksiyalar keçirmiş, xarici ölkələrin səfirliklərinə müxtəlif üsullarla həqiqətləri çatdırmağa çalışmışlar. Həmin illərdə namərd qonşularımızın torpaq iddiaları və Ermənistandan azərbaycanlıların müxtəlif bəhanələrlə çıxarılması onlara sarsıdıcı təsir bağışlayırdı. Soydaşlarımız qaçqın və köçgünlərdən öz maddi və mənəvi köməkliklərini əsirgəməyirdilər. Çox təəssüf ki, Rusiyanın ayrı-ayrı şəhərlərindəki təbliğat maşınları ermənilərin xeyrinə işləyirdi. Onlar vəziyyətdən çıxış yolları axtarırdılar. Bunun nəticəsi olaraq Azərbaycanla əlaqəni möhkəmlətmək, operativ informasiya mübadiləsi yaratmaq, respublikamızda baş verən prosesləri olduğu kimi dünyaya çatdırmaq üçün müxtəlif cəmiyyətlər və mərkəzlər yarandı. Döyüş qabiliyyəti olan bir çox soydaşlarımız vətənə qayıdıb torpaqlarımızın müdafiəsinə qalxdılar. O zaman ürəyi Bakı vaxtı ilə döyünən soydaşlarımızın respublikamıza ən kiçik töhfələri belə böyük amallara xidmət edirdi.

1947-ci ildən Moskvada SSRİ Dövlət Radio və Televiziya Verilişləri Komitəsinin Yaxın Şərq ölkələri şöbəsində çalışmış, işlədiyi müddətdə 12 fəxri fərman almış, "Radio və Televiziya Əlaçısı" medalları ilə təltif olunmuş Fəxrəndə Əliyeva da 20 yanvar hadisəsi zamanı imtahanından üzəgə çıxdı. O, 1990-cı ilin yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə M.Qorbaçovun Bakıda fəvqəladə vəziyyət elan edilməsi ilə bağlı fərmanını efirdə oxumaqdan imtina etdi. Fərmanda Bakıda şəraitin son dərəcə kəskinləşməsindən, cinayətkar ekstremist qüvvələrin qanuni fəaliyyət göstərən dövlət orqanlarını ələ keçirməyə cəhd göstərməsindən, zorakılıq və kütləvi ixtişaşlar törətməsindən danışılırdı. Fəxrəndə xanım yaxşı bilirdi ki, bütün bu iftiralar Bakıya qoşun yeritmək üçün uydurulmuş bəhanələrdi. Dinləyicilər arasında böyük nüfuzə malik olduğuna görə onu bir müddət işdə

saxlasalar da bir il sonra ixtisar adı ilə efirdən uzaqlaşdırdılar. Ulu öndərimiz Heydər Əliyev də həmin günlərdə nümayəndəliyə gələrək mətbuat konfransı keçirdi, Qorbaçovun iyirənc milli siyasətinin iç üzünü açdı. Bakıda baş verən hadisələrə obyektiv qiymət verdi və xarici jurnalistlərə üz tutub Azərbaycan həqiqətlərini dünyaya düzgün və ətraflı şəkildə çatdırılmasını tövsiyə etdi. O zamanlar informasiya blokadasına alınmış Azərbaycan üçün belə cəsarətli addım hava və su qədər vacib idi.

Soydaşlarımız qürbət diyarda özlərini vətənin bir parçası hiss edirlər. Onlar yol-yolaq gözləyirlər, xətir-hörmət saxlayırlar, böyük-küçük qədri bilirlər. Vətən torpağına ayaq basanda başları göyə ucalır, elə bil qol-qanad açırlar. Rusiyada yaşayan başqa bir soydaşımızın ata-anası ilə 37 il sonra doğulduğu evin həyatında keçirdiyi hisslər yadıma düşür. Gözləri sevinc yaşları ilə dolmuş bu Azərbaycanlı balası mobil telefonunu götürüb bir-bir əvvəlcə qardaşlarına, dostlarına zəng vuraraq dedi: "-Əzizlərim, eşidirsinizmi, mən burdayam, anadan olduğum evin qabağında. Burdan sizə zəng eləyirəm". Həmin dəqiqə xəyal onu çox uzaqlara aparırdı. Bu, həyata gözünü açdığı evin qarşısında onun dünya ilə özünəməxsus dialoqu idi. Mən həmin dialoqu bu anlamda qəbul edirdim: "Ehey, dünya, gəl tanış olaq, bu mənəm, tikib-quran, yaradan bir azərbaycanlı balası..."

Qürbətdə yaşayan soydaşlarımız hansı vəzifəyə yüksəlməsindən, hansı imkanlara malik olmasından asılı olmayaraq ömür boyu qəlblərində vətən həsrəti gəzdirirlər. Etiraf edirəm ki, onların övladlarının da uşaq təxəyyülünün məhsulu olan Azərbaycanla bağlı rəsmləri və tez-tez uzaqlara dikilən baxışları adamı istər-istəməz düşünməyə vadar edir...

Moskvada olarkən "Şəhriyar" ədəbi-ictimai məclisinin yaradıcısı, fəlsəfə elmləri doktoru Rafiq Qurbanovla söhbətimiz saatlarla çəkərdi. Həmin məclisdə xalqımızın dili və mədəniyyəti təbliğ olunur, ayrı-ayrı şair və yazıçılarımızın xatirələrinə həsr olunmuş gecələr keçirilər, el aşıqları və mədəniyyət xadimləri çıxışlar edərdilər. Rafiq müəllim ötən əsrin 60-cı illərini xatırlayaraq deyirdi: O vaxt Akademiyanın Rəyasət Heyətinin nəzdindəki aspirantura şurasının 11 üzvündən biri idim. Bundan əlavə mənə Azərbaycan nümayəndəliyinin aspirantlar üzrə Moskva təmsilçisi vəzifəsi də həvalə olunmuşdu. Aspirantlar yataqxanasında 70 nəfər azərbaycanlı qalırdı. Onlar təhsil almaqla yanaşı mill-mənəvi dəyərlərimizi qorumağa çalışırdılar. Çoxlu maneələr olsa da, ilk dəfə Novruz şənliyini həmin yataqxanada qeyd etdik. O zaman dostlarımız Bakıdan bizə səmənə göndərmişdilər. Həmin gün tədbirdən sonra kimyaçı aspirantların yaşadığı otağa qalxdıq. İçəri daxil olan iki nəfər bizə bir bayraq göstərərək onu öpməyi məsləhət bildilər. Sonradan öyrəndim ki, bu bayraq Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin bayrağı imiş. Ömrümdə ilk dəfə idi bu bayrağı görürdüm. Yataqxanada Azərbaycan yazıçıları ilə maraqlı görüşlərimiz olurdu. Həmin görüşlərin birində maraqlı hadisə baş verdi. Bir sarışın oğlan gəlib bizim tədbirimizdə oturmaq üçün icazə istədi. Bir azdan həmin oğlan ayağa qalxıb səsi titrəyə-titrəyə dedi: "-Mən özümü xalqımın içində hiss edirəm. Sən demə, o Moldovada yaşayan bir qaqauz imiş."

Başqa bir həmyerlimiz Elyar Dəmirovun Moskvada tələbəlik illəri ilə bağlı keçirdiyi hisslər də məndə xoş duyğular yaratmışdı. Həmin illəri xatırlayan Elyar deyirdi: Tələbəlik vaxtı Azərbaycana, evimizə zəng etmək üçün danışmaq məntəqələrinə gedərdik. Saatlarla növbə gözləməyin öz romantikası vardı. Operator "Azərbaycan 12-ci kabinəyə deyəndə gözüm ayağımın altını görmürdü, bilmirdim telefonun dəstəyini əlimə nə vaxt götürmüşəm..." Soydaşlarımızla görüşlərimiz zamanı onların mənəvi-dini dəyərlərimizi yüksək qiymətləndirdiklərinin şahidi

olmuşam. Çoxu belə düşünür ki, harda olursa-olsun valideynlərin halallığı, xeyir-duası olmasa insan heç vaxt qabağa gedə bilməz. Söyləyirdilər ki, hər dəfə Azərbaycana gedəndə valideynləri onları Quranın altından keçirir, qayıdanda arxalarınca su atırlar. Qürbətdə yaşayan soydaşlarımızın bir çoxu öz övladlarını bu ruhda tərbiyə edirlər. Həmvətənlərimiz Novruz bayramı haqqında həmişə böyük coşğu ilə danışırlar. 20 ildən artıq Rusiyada yaşayan bir həmvətənimiz bu bayramla bağlı öz xatirələrini mənimlə belə bölüşdü: "Mart ayı girəndə kəndimizdə bayram əhval-ruhiyyəsi yaranardı. Ayın 7-8-dən başlayaraq evlərdə təmizlik işləri aparılırdı. Uşaqlar "tut vurum, yaxud tutum vur" sədaları altında yumurtaların bərk-boşluğunu yoxlamaq üçün yarışardılar. Bəzən biz də onlara qoşulardıq. Udanda valideynlərimiz haramdı deyər evə qoymazdı, uduzanda büdcədən gedərdi. Tonqal üstündən atlanardıq, papaq atardıq, qayış götürdü, hil-hil oynayırdıq". Bizə diqqət kəsilən digər soydaşımız da söhbətə müdaxilə edərək dedi: Bir Novruz bayramı uşaqlar yumurta döyüşürdü. Mənim yumurtam yox idi. Qonşunun toyğunun bizim samanlıqda yumurtladığını görüb gedib yumurtanı götürdüm. Küçəyə çıxanda yumurta əlimdən düşüb sındı. O vaxtdan anladım ki, halal nədir, haram nə ... Bir misal da çəkmək istəyirəm. Yaxşı yadımdadır, uşaq vaxtı atama bir sual verdim. Dedim ki, ata, namazı niyə üzünə qibləyə qılırlar? Onsuz da Allah görür, Allah bilir ki, namaz qılan adam ona iman gətirir. Atam cavab verdi: Burada böyük hikmət var, bala. Qiblə namaz qılarkən bütün müsəlmanların üz tutduğu istiqamətdir. Bu həm də birlik və həmrəyliyə bir çağırışdı. Bizim bir qibləgahımız da Vətəndi, Azərbaycandı. Müqəddəs torpaqlarımız uğrunda, müstəqil dövlətimiz naminə azərbaycançılıq ideyası ətrafında birləşmək, həmrəy olmaq zamanıdır.

Çox sevindirici haldır ki, soydaşlarımızın keçirdiyi bütün tədbirlərdə doğma vətənə məhəbbət hissi aşılanır. Mənim də iştirak etdiyim bir tədbirdə Rusiyanın tanınmış dövlət məmurlarından biri çıxışı zamanı üzünü həmyerlilərimizdən birinə tutaraq dedi: "Çox fikirləşdim ki, sizə nə hədiyyə alım. Ancaq bilirəm ki, sizi heç nə ilə təəccübləndirmək mümkün deyil. Ona görə də təşkil etdiyiniz bu gözəl mərasimə bir Azərbaycan mahnısı öyrənib gəlmişəm". Soydaşlarımız söyləyirlər ki, muğamata qulaq asmaqla vətən həsrətini ovudurlar. Bu cür misalların sayını istənilən qədər artırmaq olar. Amma vətəndən kənarında insanın keçirdiyi hissləri sözlə ifadə etmək çətindir. Bu hissləri başa düşməkdən ötrü gərək bu anları yaşayasan. Dostlarımdan biri danışır ki, yəhudi əsilli bir soydaşımızın oğlanları ilə dünyanın ən bahalı şəhərlərindən olan Monte-Karlonun küçələrində avtomobildə gəzişirdik. Elə bu zaman onlardan biri avtomobildəki maqintofonu işə saldı. Hansı mahnı səslənsə yaxşıdır? Yurdum, yuvam məskənimdən Azərbaycanım, anam doğma vətənimdən Azərbaycanım. Qürbət diyarda doğulub boya-başa çatan övladlarına belə bir sevgi aşılayan ata xoşbəxtidir. Bəli, xalqımızın imicini yüksəltməkdən, Azərbaycanın başını uca etməkdən şərəfli nə ola bilər? Ən böyük siyasət, ən böyük iş budur. Azərbaycanlıların bir xoşbəxtliyi də ondadır ki, biz torpağa bağlı insanlarıq. Bu sevgini, bu məhəbbəti bizim əlimizdən heç kəs ala bilməz. Bu sevgini heç nə əvəz edə bilməz. Cənnət bizim üçün Azərbaycandır. Deyirlər ki, gəzməyə qürbət ölkə, ölməyə vətən yaxşı. Yəqin ki, müxtəlif səbəblərdən qürbətdə yaşayan soydaşlarımız nə vaxtsa vətənə dönəcəklər...

Bəzən adam yaxın adamları xəstələndiyi zaman harası ağrıdığını bilsə də, tez-tez soruşur: "Ata, haran ağrıyır? Ana, haran ağrıyır?" "Haran ağrıyır Vətən" sözü də bu zaman çox yerinə düşür. Son vaxtlara qədər bizim ən ağırlı yerimiz milli birliyə nail ola bilməməyimiz idi. Şükürlər olsun ki, ulu öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi

ilə biz buna nail ola bilmişik. Elə dahi rəhbərimizin çox məşhur bir sözü ilə qeydlərimi tamamlamaq istəyirəm: "Hər bir insan üçün milli mənsubiyyəti onun qürur mənbəyidir. Həmişə fəxr etmişəm, bu gün də fəxr edirəm ki, mən Azərbaycanlıyam".

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun keçirdiyi müsabiqəyə təqdim etmək üçün

Ədalət.-2011.-16 dekabr.-№229.-S.6.

Azərbaycançılıq ideologiyası milli həmrəyliyin təməl prinsipi kimi

"Mən həmişə fəxr etmişəm, indi də fəxr edirəm ki, azərbaycanlıyam "

Əli Zülfüqaroğlu

Azərbaycançılıq ideologiyası dünya azərbaycanlılarının bir ideya istiqamətdə fəaliyyət göstərməsində olduqca zəruri amildir. 50 milyonluq Azərbaycan xalqının bu ideya ətrafında birləşməsi milli həmrəyliyin yaranmasında əsaslı rola malikdir. Təsadüfi deyil ki, azərbaycançılıq ideologiyası həm də birləşdirici bir məfhum hesab olunur. Bu da ondan irəli gəlir ki, azərbaycançılıq ideyası ətrafında, etnik mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, ölkədəki bütün insanlar birləşib. Azərbaycanda yaşayan bütün xalqlar azərbaycançılıq ideyasını birləşdirici, vəhdət yaradıcı bir ideya kimi qəbul edirlər. Azərbaycançılıq ideyasının fundamental əsaslarından birini də məhz bu faktor təşkil edir. Bu baxımdan azərbaycançılıq ideyası, demək olar ki, əhalinin bütün spektrini əhatə edir. O da məlumdur ki, azərbaycançılığın yayılmasında, oturuşmasında ümummilliləşmə lideri Heydər Əliyevin müstəsna xidmətləri olub.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) müxbir üzvü, millət vəkili Nizami Cəfərov hesab edir ki, müxtəlif təzyiqlərə, müdaxilələrə ən çox məruz qalan xalqlardan olan Azərbaycan xalqı ərazi bütövlüyünü, siyasi birliyini itirsə də, tarixi təfəkkürünün bütövlüyünü heç zaman itirməyib. Onun sözlərinə görə, azərbaycançılıq ideologiyasının ilk siyasi- praktik hadisəsi isə Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyətinin yaradılması olub: "Bununla belə Moskvanın idarə etdiyi "Azərbaycan dövləti" nə qədər ideoloji təzyiqlərə məruz qalsa da, milli şüurun daşıyıcısı olan ziyalılar məhv edilsə də, xalq məhdud imkanlar daxilində öz varlığını nümayiş etdirə bilmişdi...

Və Heydər Əliyev kimi bir dahini yetişdirmişdi.

Azərbaycan xalqının ümummilliləşmə lideri Heydər Əliyevin azərbaycançılıq ideologiyasının inkişafında, yeni tarixi şəraitə uyğun interpretasiya edilməsində - modern səviyyədə təsvirində və həmin ideologiyanın tarixdə ilk dəfə əbədi olaraq həyata keçirilməsində mənsub olduğu millətlə birlikdə apardığı mübarizə, ən nihilist "dostlarımızın" belə inkar edə bilməyəcəyi bir hadisədir. Heydər Əliyevin nə səviyyədə bir azərbaycançı olması, milli ideologiyamızın inkişafı, həyata keçirilməsi tarixindəki rolu barədə danışarkən yalnız bircə gerçəkliyi yada salmaq kifayətdir ki, o, məfkurə olaraq meydana çıxandan bəri həmişə istər ədəbi, istər romantik siyasi təsəvvürlərin təənnüm obyektinə olmaqdan o yana keçməmiş azərbaycançılıq ideallarına bir millətin müqəddəratını təyin edəcək qədər rəsmi məzmun- mündərəcə verdi". Onun sözlərinə görə, Azərbaycan xalqı öz böyük oğullarının şəxsində belə bir cəhdi XX əsrin əvvəllərində də etmişdi, ancaq tarix müsaidsə deyildi: "Azərbaycançılıq ideologiyasının tarixi, əslində, Azərbaycan xalqının tarixi qədər qədimdir; hər şeydən əvvəl ona görə ki, bu və ya digər xalq, etnos özünün ümummilliləşmə məfkurəsini - həyat fəlsəfəsini bütün mövcudluğu boyu formalaşdırır. Və tarixin elə bir dövrü gəlir ki, xalqın böyük mütəfəkkirlərində təmsil olunan idrakı uzun əsrlər ərzində təbii şəkildə formalaşmış həmin özünəməxsus məfkurəni formulə edir. Heydər Əliyevin ümummilliləşmə lideri mövqeyinə

yüksəlməsi ilə azərbaycançılıq ideologiyasının tarixində yeni dövr başladı". N.Cəfərovun fikrincə, Heydər Əliyevdən sonra azərbaycançılıq ideologiyasının Heydər Əliyev dövrü davam edir: "Azərbaycan Prezidenti, Azərbaycan xalqının yeni lideri İlham Əliyev azərbaycançılıq metafizikasının inkişafı üçün üç məqama, fikrimizcə, daha çox önəm verməkdədir:

"Azərbaycanı iqtisadi, ictimai və mədəni inkişafına görə dünyanın nüfuzlu ölkələri səviyyəsinə qaldırmaqla Azərbaycan insanına zaman- zaman tələq edilmiş ikinci, üçüncü... dərəcəlilik kompleksini aradan qaldırmaq. Vətənpərvərlik hisslərini gücləndirməklə xalqın tarixi ideallarının tam miqyasda həyata keçirilməsi üçün mənəvi potensiyaya hazırlamaq. Azərbaycançılığı müdafiə olunan hadisədən hücum edən hadisəyə çevirmək".

Prezident Administrasiyasının ictimai-siyasi məsələlər şöbəsinin müdiri, tarix elmləri doktoru, professor Əli Həsənov deyib ki, Heydər Əliyev nəinki müstəqil Azərbaycan dövlətinin yaradılması konsepsiyasını həyata keçirdi, eyni zamanda, Azərbaycan vətəndaşlarını birləşdirən, xalqımızı beynəlxalq aləmdə vahid amal, əqidə, məqsəd və məram ətrafında səfərbər edən milli təlim -azərbaycançılıq ideologiyasını da yaratdı: "1993-cü ildə Heydər Əliyev hakimiyyətə gələndə Azərbaycanda keçmiş kommunist ideologiyasından imtina edilmişdi. Lakin xalqı səfərbər edən, onun kimliyini, yaratdığı dövlətin xarakterini, milli-mənəvi dəyərlərini qoruyub saxlayacaq və yönəldəcək milli sistem və ideya da ortaya qoyulmamışdı. Keçmişin bütün varlıqlarından, o cümlədən elmi, intellektual, mənəvi, ictimai dəyərlərindən total imtina meyili Azərbaycanda, sözün həqiqi mənasında ciddi ideoloji boşluq yaratmışdı. Əlbəttə, cəmiyyətin ideyasızlaşdırılması meyili, bir tərəfdən keçmiş kommunist rejiminə nifrətdən qaynaqlanırdısa, digər tərəfdən 1991-1993-cü illərdə Azərbaycanı idarə edənlərin aydın məqsəd və məramının yoxluğundan, idarə etdikləri dövlətin siyasi, iqtisadi, mədəni, mənəvi inkişafı haqqında dolğun təsəvvürə malik olmamasından irəli gəlirdi". Onun sözlərinə görə, Heydər Əliyevin dövründə Azərbaycan vətəndaşlarını vahid amal, ideya və məqsəd ətrafında birləşdirəcək milli ideologiyanın yaradılması dövlət siyasəti səviyyəsinə qaldırıldı: "Bir faktı xüsusi vurğulamalıyıq ki, başqa sahələrdə olduğu kimi, milli ideoloji baxışlar sisteminin formalaşmasında da Heydər Əliyev Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varislik prinsipini saxladı və vaxtilə məhz onların birləşdirici ideya kimi irəli sürdüyü azərbaycançılıq ideologiyasına müraciət etdi. Heydər Əliyev qeyd edirdi ki, milli ideologiya tarixi keçmişimizlə, millətimizin adət-ənənələri, dövlətimizin bu günü və gələcəyi ilə bağlı olmalıdır. Azərbaycançılıq ideologiyası məhz Heydər Əliyevin dövründə mükəmməl bir ideoloji təlim kimi ölkənin dövlət siyasətinə çevrildi".

Professor Vaqif Arzumanlının sözlərinə görə, azərbaycançılıqla bağlı müstəqillikdən sonra yaranan yeni mərhələdə Heydər Əliyevin xüsusi rolu olub: "Azərbaycançılıq ideyası ölkəmizin müstəqilliyinin bərpası ilə bilavasitə bağlı oldu. Məsələ ondadır ki, 1991-ci ildə Azərbaycan müstəqilliyini bərpa edəndən sonra azərbaycançılıq ideyasında yeni istiqamətlər, yeni təşəbbüslər, qayğılar özünü büruzə verdi. Bu mənada azərbaycançılıq ideologiyasının inkişafında, əlbəttə ki, bir Heydər Əliyev mərhələsi var. Heydər Əliyev mərhələsində sözügedən ideologiya öz məzmununu bir az da genişləndirdi. Heydər Əliyev mərhələsində azərbaycançılıq ideologiyası ilə bağlı bir sıra ciddi addımlar atıldı. Bu addımlar ilk növbədə ondan ibarət idi ki, azərbaycançılıq daha da inkişaf etdirilsin, mükəmməlləşdirilsin və s. Bu mənada hesab edirəm ki, Heydər Əliyevin gördüyü işləri daha mükəmməl və dolğun şəkildə davam etdirmək lazımdır. Vəzifəsindən asılı olmayaraq, hər bir

dövlət, hökumət başçısının, ictimai-siyasi proseslərdə fəallıq təşkil edən qurumların rəhbərləri çalışmalıdı ki, azərbaycançılıq ideologiyasının kökündə daha möhkəm təməllər dayansın.

Milli dövlətçilik ideologiyasının Azərbaycan xalqı üçün taleyüklü məsələlərdən biri olduğunu söyləyən AMEA Tarix İnstitutunun direktoru Yaqub Mahmudovun fikrincə, bu məsələdə azərbaycançılıq məfkurəsi, tarixi yaddaşın bərpası öz əksini tapmalıdır: "Xaricdə yaşayan həmvətənlərimiz arasında milli birlik ideyalarının geniş yayılması, milli-mənəvi dəyərlərimizin dərinədən öyrənilməsi, həmçinin Azərbaycanın haqq səsinin dünyaya çatdırılması məsələlərinə böyük önəm verən Heydər Əliyev bu sahədə böyük işlər görüb. Məhz ümummilli liderin təşəbbüsü ilə 1991-ci ildə "Dünya azərbaycanlılarının həmrəylik və birlik günü haqqında" qəbul olunan tarixi qərar soydaşlarımızın vahid ideya ətrafında birləşdirilməsi, həmrəyliyin gücləndirilməsi yolunda mühüm addım oldu. Dünya azərbaycanlılarının bir araya gəlməsinə və diaspor siyasətinin gücləndirilməsi istiqamətində prezident İlham Əliyev tərəfindən

Belçika Azərbaycan Dostluq Cəmiyyətinin sədri Ayhan Dəmiçi deyir ki, bütün dünya azərbaycanlılarını bir ideya ətrafında birləşdirən azərbaycançılıq termininin praktiki mərhələyə ümummilli lider Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır: "Dünyada yaşayan 50 milyonluq azərbaycanlıları çıxış edərək, yumruq kimi birləşdirməyi zəruri hesab Heydər Əliyev bu işi müəyyən bir ideya altında həyata keçirməyə başladı ki, bu da azərbaycançılıq ideyası oldu. Ümummilli lider bu ideyanı ortaya atanda dünyanın bütün ölkələrində yaşayan 50 milyondan artıq azərbaycanlı dağınıq halda, bir-birindən xəbərsiz, bir-birinə kömək göstərmək imkanından məhrum bir şəraitdə yaşayırdı və fəaliyyət göstərirdi. O zaman onların çoxunun dünya azərbaycanlılarının vətəni hesab olunan Azərbaycan haqqında ətraflı məlumatı yox idi, yaxud ölkəmlə əlaqələri olduqca zəif idi. Belə bir şəraitdə azərbaycançılıq ideyasını ortaya atan ümummilli lider Heydər Əliyev bu ideyanı inkişaf etdirməsi nəticəsində Azərbaycan lobbisi möhkəmləndi və güclü diaspora çevrildi. Bu gün müxtəlif ölkələrdə yaşayan azərbaycanlıların doğma vətənləri ilə əlaqələri xeyli genişləniş və bu işlər getdikcə daha da irəli aparılır".

Amerika Azərbaycanlıları Cəmiyyətinin sədri Tomris Azərinin fikrincə, azərbaycançılıq ideyasının təbliği və formalaşması dünya azərbaycanlıları arasında milli həmrəyliyin əsasını təşkil edir. Onun sözlərinə görə Heydər Əliyevin bu istiqamətdəki siyasəti danılmazdır və əvəzolunmazdır: "O, həmişə xarici ölkələrə gedəndə Azərbaycan icmaları ilə görüşməyə də vaxt tapırdı. O, bunu çox önəmli hesab edir, bizi bir ideya - azərbaycançılıq ideologiyası ətrafında birləşdirməyə çalışırdı. Həmişə bunun vacib olduğunu söyləyirdi. Həmçinin bildirirdi ki, kim harada yaşamasından asılı olmayaraq öz ana dilini unutmamalıdır. Bunu xüsusi qeyd etməliyik ki, Heydər Əliyevin sayəsində Azərbaycan diasporu mütəşəkkil formaya düşdü və milli həmrəylik yarandı".

Xüsusi qeyd etməliyik ki, Heydər Əliyevin sayəsində azərbaycançılıq ideyası formalaşdı və milli həmrəyliyin əsası rolunu oynamağa başladı. Heydər Əliyev xaricdə yaşayan azərbaycanlıların dağınıq halda yaşamaması, onların diaspor fəaliyyəti göstərməsi üçün milli həmrəyliyin vacib olduğunu bildirdi. O, həm də yaxşı dərk edirdi ki, milli həmrəyliyin möhkəmlənməsi üçün azərbaycançılıq ideologiyası zəruridir. Məhz bu ideologiyasının təbliği nəticəsində Azərbaycanı hansı səbəbdən tərک etmələrindən asılı olmayaraq xaricdə yaşayan soydaşlarımız arasında milli həmrəylik yarandı və onlar ümummilli maraqlar naminə birlikdə fəaliyyət göstərməyə başladılar. Bunun nəticəsində də soydaşlarımız arasında azərbaycançılıq ideologiyası milli

həmrəyliyin konsepsiyasına çevrildi. Bu gün diasporumuz bu konsepsiyadan çıxış edərək fəaliyyət göstərir və əməli addımlar atırlar.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun keçirdiyi müsabiqəyə təqdim etmək üçün

Həftə içi.-2011.-16 dekabr.-№229.-S.4.

Azərbaycançılıq ideologiyası milli həmrəyliyin təməl prinsipi kimi

İlkin Ağayev

Ümummilli lider Heydər Əliyevin müəllifi olduğu azərbaycançılıq məfkurəsi təkcə Azərbaycanın hüdudları çərçivəsində yaşayan 9 milyonluq polietnik xalqın birləşdiricisi yox, həm də planetdə yaşayan 50 milyonluq azərbaycanlının və özünü azərbaycanlı hesab edən hər bir dünya vətəndaşının milli kimliyinin təsdiqçisidir. Geniş fəlsəfi anlamı özündə cəmləşdirən bu ideya həm milli birliyimiz, həm də coğrafi bütövlüyümüzə özül rolunu oynamaqdadır. Bununla yanaşı, 31 dekabrın ümummilli liderin təşəbbüsü ilə Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü elan olunması və hər il, dünyanın hər yerində təntənə ilə qeyd edilməsi milli-psixoloji vəziyyətimizi daha global miqyasda stabilləşdirməkdə əvəzsiz rol oynamaqdadır.

Hazırda regionda qüdrətli, dünyada nüfuzlu Azərbaycanın hərtərəfli inkişaf etməsinin səbəbi birinci növbədə bu ideya üstündə köklənməsidir. İdeya milli inkişaf modelinin şaxələn-məsində bir nömrəli amildir. Bu nəzəriyyə milli strateji məqamı özündə cəmləşdirərək özünüdərək və özünü təsdiqlə nəticələnib. Belə ki, planetin bugünkü mənzərəsində heç də yalnız siyasi və iqtisadi maraqlar kəsişmir, eyni zamanda milli-mənəvi inkişaf mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Ulu öndər milli dövlətçilik quruculuğu məsələsinə çox dəqiq yanaşaraq belə bir fikir söyləmişdi: "Dövlətçilik insanlarda vətənpərvərlik duyğusunu, Vətən anlamının milli "Mən"ə daxil edilməsini nəzərdə tutur. Əgər hər hansı bir ölkədə hər kəs təkcə öz mənafeyini, ailəsinin mənafeyini düşünürsə, xalqın taleyinə, ümummilli siyasi və iqtisadi mənafeələrə biganədirsə - deməli, burada dövlətçilik ənənələri yoxdur. Gərək hər bir vətəndaş ölkəsinin böyük siyasəti haqqında düşünsün". Mövcud dövrə qədər xaricdə yaşayan azərbaycanlılar pərakəndə şəkil-də icmalarda təmsil olunurdularsa, artıq bu paradigma bütövləşməni təşkil edərək diaspor təşkilatlarında təşəkkül tapdı. İcmaçılıq diasporçuluqla əvəz olundu. Diasporçuluq isə lobbiçiliyə meyilləndi. Məhz Heydər Əliyev insanların şüurunda fərdi yanaşmanı kollektiv düşüncə tərzinə əvəz edə bildi. O, Azərbaycanın diaspor siyasətinin parametrlərini, lobbi fəaliyyətinin istiqamətlərini müəyyənləşdirdi. Buna görə də Heydər Əliyev Azərbaycanın milli dirçəlişinin, həmrəylik və birliyinin, qurtuluşunun banisidir.

Bu gün ulu öndərin bəşəri dəyərlər və milli meyarlar əsasında davam etdirilən dövlətçilik strategiyasını Prezident İlham Əliyevin yeni çalarlarla yürütməsinin nəticəsidir ki, müstəqil Azərbaycan keçmiş sovetlər məkanında ən dinamik inkişaf edən dövlət statusu qazanmaqla geosiyasi qüdrətə malik dövlətə çevrilib.

Məhz bu ideya dünyada yaşayan Azərbaycan toplumunu bir araya gətirməyə müvəffəq oldu. Bakı şəhəri Azərbaycanın deyil, dünyanın beş qitəsinin paytaxtına çevrildi. Beləliklə, Bakı şəhəri Azərbaycan tarixinin ən önəmli hadisələrindən sayılan 23 may 2001-ci ildə Heydər Əliyevin sərəncamı ilə 9-10 noyabr 2001-ci ildə Bakı şəhərində Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayının, Prezident İlham Əliyevin fərmanı ilə 2006-cı il mart ayının 16-da Bakı şəhərində Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayının keçirilməsinə ev sahibliyini etdi. Bu işlərlə dünyada yaşayan soydaşlara-həmvətənlərə qucaq açıldı, onların bir mərkəzdən koordinasiya olunmalarına mesaj verildi, onların arxalarında müstəqil, müasir dövlətin olduğu rəsmi bəyan edildi. Həmçinin Azərbaycan Prezidentinin 2002-ci il 5 iyun tarixli 730 sayılı fərmanına uyğun olaraq Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş

Üzrə Dövlət Komitəsi yaradıldı. Daha sonra bu məsələyə konseptual yanaşaraq işlərin daha da geniş müstəviyə çıxarılması üçün 21 fevral 2003-cü ildə "Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla bağlı dövlət siyasəti haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu təsdiq edildi. Dövlət-diaspor münasibətlərində yeni mərhələnin yaranmasına şərait yarandı. 19 noyabr 2008-ci ildə Prezident İlham Əliyev bu sahədə konkret işin görülməsi və zamanın tələblərinə uyğun iş mexanizminin fəaliyyəti üçün Azərbaycan Respublikasının Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin əsasında Azərbaycan Respublikasının Diaspor ilə İş üzrə Dövlət Komitəsi yaradılması barədə sərəncam imzaladı. Görülmüş işlər içərisində 2006-cı il iyunun 5-də Türkiyənin Antalya şəhərində Dünya azərbaycanlıları ziyalılarının I forumunun keçirilməsi, Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik xartiyasının təsdiqi, Avropa Azərbaycanlılar Konqresinin və digər təşkilatlarının fəaliyyət proqramlarının təsdiqi, o cümlədən, gənclər təşkilatlarının geniş vüsət alması mühüm hadisələrdəndir. Eyni zamanda 2010-cu ildə Dünyada yaşayan azərbaycanlı gənclərin I forumunun keçirilməsi də ki, bu da diasporun gəncləşməsi, lobbi fəaliyyətinin yeni vüsətlə inkişafına töhfə sayılmalıdır.

2007-ci il martın 9-da Bakı şəhərində Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumunun keçirilməsi və birgə fəaliyyət haqda Bəyannamənin, Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyət strategiyasının qəbul edilməsi də bu sahədə keyfiyyətə yeni mərhələdən xəbər verir.

Belə ki, Azərbaycan dövlətinin sosial-iqtisadi qüdrətinin artması və beynəlxalq nüfuzunun güclənməsi tarixən dünyanın müxtəlif ölkələrinə səpələnmiş diaspor qruplarımızın da təşkilatlanmasını, milli maraqlar və ümumi Vətən mənafeyi naminə səylərini birləşməsini şərtləndirir. Dövlətimizin bütün sahələrdə yürütdüyü məqsədyönlü siyasət diaspor quruculuğu sahəsində də uğurlu nəticələr əldə olunmasını mümkün edib. Diasporumuzun gücünü artırması, daha yüksək səviyyədə təşkilatlanması və müstəqil dövlətimizlə siyasi, iqtisadi, mədəni və mənəvi əlaqələrin inkişaf etdirməsi son dərəcə önəmlidir. İlk baxışdan dünyanın hər yerində yaşayan 50 milyondan artıq soydaşımızın diaspor qismində mütəşəkkil hala gəlməsi çox çətin görünə bilər. Amma yuxarıda qeyd edildiyi kimi, bu yöndə yürüdülmən çəvik dövlət siyasəti, çağ- daş texnologiyaların tətbiqi və qloballaşma dövrünün mobillik tələbləri bu məsələni mümkün etdi. Burada eyni zamanda çoxmilyonlu diaspor nümayəndələrimizi Vətənə bağlayan bir sıra amillər mövcuddur: müstəqil dövlətimizin mövcudluğu, milli adət-ənənələr, dil və din birliyi və əlbəttə ki, ən əsası - soykökü tarixi Azərbaycan ərazilərinə bağlı bütün azərbaycanlıları konsolidasiya edən azərbaycançılıq məfkurəsi. Məhz bu ideologiyanın həlledici sirayəti nəticəsində Azərbaycan diasporunun ideal şəkildə konsolidasiyası prosesi başladı və bu yolda bir sıra nailiyyətlərə imza atıldı. Bu nailiyyətləri bir neçə nəticəyə görə sadalamaq mümkündür. Birincisi, Bakıda keçirilmiş dünya azərbaycanlılarının qurultayları ayrı-ayrı ölkələrdə yaşayan soydaşlarımızın daha sıx birləşməsi, təşkilatlanması və ümummill problemlərimizin həllinə cəlb edilməsi üçün mühüm vasitədir. İkincisi, məhz azərbaycançılıq məfkurəsinə əsaslanan birlik səyləri nəticəsində Azərbaycan diasporu öz gücünü artırdı, xaricdə yaşayan soydaşlarımızın təşkilatlanması prosesi sürətləndi, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması məqsədilə mühüm tədbirlər həyata keçirildi. Həmçinin milli-mədəni irsimizin təbliği, soydaşlarımızın hüquq və azadlıqlarının qorunması, onların ictimai-siyasi fəallığının gücləndirilməsi istiqamətində təşəbbüslərin və praktik addımların sayı artdı. Bundan başqa, xaricdə yaşayan azərbaycanlılar ölkələrinin ictimai-siyasi, iqtisadi, mədəni

həyatına daha sıx inteqrasiya etdilər, xarici ölkələrin dövlət orqanları, parlament və hökumət üzvləri, siyasi partiya və qeyri-hökumət təşkilatları, kütləvi informasiya vasitələri ilə əməkdaşlıq əlaqələrini genişləndirdilər, azərbaycanlı icmaları yaşadıkları ölkələrdə ictimai rəyə real təsir imkanları əldə etdilər, digər xalqların diaspor təşkilatları ilə də sıx əməkdaşlıq əlaqələri qurmağa müvəffəq oldular. Həmçinin "Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Xartiyası"ndan irəli gələn müddəaların yerinə yetirilməsi istiqamətində daha fəal iş aparılmağa başladı. Dünya Azərbaycanlılarını Əlaqələndirmə Şurasının fəaliyyəti təkmilləşdirildi. Təşkilati və əlaqələndirmə funksiyalarının səmərəli həyata keçirilməsi məqsədi ilə Dünya Azərbaycanlılarını Əlaqələndirmə Şurasının İcra Katibliyi təsis edildi. Eyni zamanda, lobbicilik fəaliyyətinin gücləndirilməsi, Azərbaycan həqiqətlərinin daha effektiv təbliğ edilməsi məqsədilə xarici ölkələrdə Azərbaycan evlərinin yaradılmasına başlandı. Bir sözlə, azərbaycançılıq məfkurəsinin diasporumuz üçün əsas ideoloji baza rolunu çox uğurlu bir şəkildə yerinə yetirməsi nəticəsində soydaşlarımız dünya çapında müqəddəs amal və milli maraqlarla konsolidasiya olunmağa başlayıblar.

Bütün bunlar bir daha sübut edir ki, ümummilli liderin banisi olduğu azərbaycançılıq ideyasının dünya azərbaycanlılarının konsolidasiyasında, milli mənlə şüurunun tamamlanmasında və milli özünüdərk qabiliyyətinin yüksək mərhələyə gəlib çatmasında önəmli rolunu danılmazdır. Millətimize ulu öndərin azərbaycanlıları bir amal uğrunda birləşdirən bu nəhəng azərbaycançılıq missiyasını lazım olduğu qədər qiymətləndirir, onun əhəmiyyətini zaman keçdikcə daha aydın və dərinlən dərk edir. Bu gün də Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında və uzaqgörən siyasəti ilə ümummilli liderin millətimize üçün qoyduğu bu sarsılmaz yolla inamla irəliləməkdəyik.

Paritet.-2011.-17 dekabr.-№134.-S.10.

Güclənən Azərbaycan bizim qürur mənbəyimizdir

Azərbaycanın 20 illik müstəqillik tarixində böyük inkişaf yolu keçdiyini qeyd edən dövlət başçısı İlham Əliyev qazanılan uğurların fonunda bu əminliyi ifadə edir ki, tezliklə yeganə problemimiz olan Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi öz ədalətli həllini tapacaq, soydaşlarımız doğma yurd-yuvalarına qayıdacaqlar

Yeganə Əliyeva

20 illik müstəqillik tariximizin səhifələrini vərəqlədikdə digər sahələrdə olduğu kimi dünya azərbaycanlılarının birliyi və təşkilatlanması istiqamətində də mühüm uğurların əldə olunduğunun şahidi oluruq.

Diasporun bir dövlətin xaricdə varlığı demək olduğunu nəzərə alsaq, müstəqillik yolunda yenidən addımlarını atan bir dövlətin beynəlxalq aləmdə özünü təsdiqləməsində bu amilin rolunu aydın görmək olar. Bu fakt inkaredilməzdir ki, müstəqilliyimizin ilk illərində Azərbaycan haqqında məlumatsızlıq bir sıra problemlərin yaranmasına, erməni yalanlarının ayaq tutub yeriməsinə səbəb olmuşdur. Ulu öndər Heydər Əliyevin xalqın təkidli tələbi ilə hakimiyyətə qayıdırdıqdan sonra fəaliyyətinin əsas istiqamətlərindən biri ölkəmizin ətrafında yaradılan informasiya blokadasının yarılməsi oldu. Ümummilli liderin xarici ölkələrə səfəri zamanı orda yaşayan azərbaycanlılarla görüşməyə səy göstərməsi, onların problemləri ilə yaxından tanış olması, respublikamızla əlaqələrini daha da möhkəmləndirmələri üçün tövsiyələrini verməsi diaspor quruculuğu istiqamətində atılan addımlar idi. Dünya azərbaycanlıları arasında mənəvi, siyasi birliyin və həmrəyliyin təmin olunması, Azərbaycan icmaları, cəmiyyət və birliklərinin fəaliyyətinin gücləndirilməsi və əlaqələndirilməsi ilə bağlı məsələlərin ətraflı müzakirə edilməsini nəzərə alaraq, 2001-ci ilin mayın 23-də imzalanan sərəncama əsasən həmin ilin noyabrın 9-10-da Bakıda Dünya azərbaycanlılarının I qurultayı keçirildi. Bu addım diaspor hərəkatının inkişafında yeni mərhələnin başlanğıcını qoydu. Qurultaydan bir neçə ay sonra ulu öndər Heydər Əliyevin 2002-ci il 5 iyul tarixli fərmanı ilə Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsi yaradıldı. Qeyd edək ki, Prezident İlham Əliyevin 19 noyabr 2008-ci il tarixli sərəncamı ilə Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin əsasında Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi yaradılıb.

Ulu öndər Heydər Əliyevin siyasi kursunu uğurla davam etdirən cənab İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə 2006-cı ilin martında Dünya azərbaycanlılarının II qurultayı, bu ilin iyulunda isə Dünya azərbaycanlılarının III qurultayı keçirildi. III qurultay dövlət başçısı İlham Əliyevin “Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin yenidən bərpa olunmasının 20-ci ildönümü haqqında” sərəncamına uyğun olaraq keçirildi. Qurultayda da bu məqam xüsusi vurğulandı ki, III qurultay tarixi məzmunu və ictimai əhəmiyyətinə görə 2006-cı ildə keçirilmiş Dünya azərbaycanlılarının II qurultayından bir çox cəhətləri ilə seçilir. Bu gün Azərbaycan iqtisadi cəhətdən qüdrətli dövlətə çevrilib, dünya miqyaslı layihələr gerçəkləşdirir, dünyanın inkişaf etmiş ölkələri Azərbaycanı tərəfdaş və müttəfiq kimi görür. Azərbaycanın etibarlı tərəfdaş imici qazanması dövlətimizin yeritdiyi müstəqil xarici siyasətlə sıx bağlıdır. Azərbaycan dövləti bu imkanlardan istifadə edərək, dünyanın ayrı-ayrı ölkələrində yaşayan

azərbaycanlılara daha böyük qayğı ilə yanaşır, onların birliyinin möhkəmləndirilməsi istiqamətində ciddi səylər göstərir. Bunun nəticəsidir ki, bu gün artıq Azərbaycan diasporunun yaxşı təşkilatlandığı, azərbaycanlıların yaşadıkları ölkələrin ictimai-siyasi proseslərinə təsir göstərə bilmək imkanlarının əhəmiyyətli dərəcədə artması sayəsində onların Azərbaycanın milli maraqlarını müdafiə etmək iqtidarında olduqları inamla söylənir.

Ötən müddət ərzində əldə edilən ən mühüm uğurlardan biri ayrı-ayrı ölkələrdəki diaspor təşkilatlarının fəaliyyətini əlaqələndirən strukturların yaradılmasıdır. Hazırda dünyanın müxtəlif ölkələrində 416 diaspor təşkilatımız fəaliyyət göstərir. Xarici ölkələrdə təhsil alan azərbaycanlı gənclərin təşkilatlanması prosesinin sürətlənməsi də müsbət hal kimi dəyərləndirilir. Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsində Gənclərlə iş şöbəsinin yaradılması bu məqsədə xidmət edir. Dövlət başçısı İlham Əliyev Dünya azərbaycanlılarının III qurultayında bu fikri bir daha bəyan etdi ki, hər bir Azərbaycan vətəndaşı yaşadığı dövətdə ölkəsinin təbliğətçisidir. Azərbaycanın bugünkü iqtisadi, siyasi, diplomatik sahədə qazandığı uğurlar barədə dünya ictimaiyyəti məlumatlandırılmalıdır. Bir məqamı da xüsusi vurğulamaq yerinə düşər ki, ölkənin tərəqqisində təhsilin, elmin rolunu önə çəkərək müasir dövərdə yeni texnologiyaların tətbiqinə, onlardan yüksək səviyyədə istifadə etməyi bacaran ixtisaslı kadrların yetişdirilməsinə böyük ehtiyacın olduğunu bildirən dövlət başçısı İlham Əliyevin sərəncamı ilə təsdiqlənən “Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsillərini davam etdirmələrinə dair Dövlət Proqramı”nın icrasında da prioritet məsələlərdən biri məhz ölkə həqiqətlərinin beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılmasıdır. Dünya azərbaycanlılarının III qurultayının nümayəndələrinin 100-dən çoxunun gənclər olması onların Azərbaycan həqiqətlərinin təbliğinə töhfələrini artırmaq istəklərini ortaya qoydu.

Dünyada güclü erməni diasporunun olduğunu nəzərə alsaq onların yalan təbliğatına qarşı türk-Azərbaycan diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyətinin gərəkliliyi ən yüksək tribunallardan bəyan edilir. Prezident İlham Əliyev hər bir çıxışında bütün türk dünyasını mövcud problemlərimizin həllində vahid mövqedən çıxış etməyə çağırır. Dövlət başçısının təşəbbüsü ilə 2007-ci ildə Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI Dostluq, Qardaşlıq və Əməkdaşlıq qurultayının, Türkiyə və Azərbaycan diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumunun Bakıda keçirilməsi, Türkdilli Ölkələrin Parlament Assambleyasının yaradılması, mərkəzi ofisinin ölkəmizdə yerləşməsi də bu birliyə doğru atılan addımların əsas tərkib hissələrindəndir. “Gücümüz birliyimizdədir” söyləyən Prezident İlham Əliyev “Tarix tarixdir” bəyan edərək erməni yalanlarını faktlar əsasında qurultay iştirakçılarının diqqətinə çatdırdı. Ermənilər həmişə türklərə, azərbaycanlılara qarşı soyqırımı siyasəti aparmışlar. Keçmiş tarixdə də, yaxın tarixdə də belə olub və Xocalı soyqırımı bunun bariz nümunəsidir. Günahsız insanları, uşaqları, yaşlı qadınları qətlə yetirmək soyqırımı deyil, bəs nədir? Ancaq əfsuslar olsun ki, dünya birliyi bunu ya görmür, ya da görmək istəmir, ermənilərin, erməni lobbisinin və dünya ermənilərinin uydurma faktları əsasında qərar qəbul edirlər. Dövlət başçısı İlham Əliyev bildirdi ki, erməni yalanlarına, eyni zamanda dünyanın ikili siyasətinə qarşı öz siyasətimizi, həqiqətimizi, təbliğatımızı, gücümüzü qoymalıyıq. Əlbəttə ki, həqiqəti çatdırmaq, təbliğ etmək, bütün dünyaya yaymaq diaspor təşkilatlarının, hər bir vətənpərvər insanın işidir.

Azərbaycan həqiqətlərinin beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılmasında Heydər Əliyev Fondunun, eyni zamanda Rusiya Azərbaycanlı Gənclər Təşkilatının xidmətləri böyükdür. Qeyd edək ki, Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti, Rusiya Azərbaycanlı Gənclər Təşkilatının sədri, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Gənclər

Forumunun baş əlaqələndiricisi Leyla Əliyeva Dünya azərbaycanlılarının III qurultayında xaricdə yaşayan soydaşlarımızın təşkilatlanması və Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması istiqamətində göstərdiyi xidmətlərə görə, “Tərəqqi” medalı ilə təltif olundu.

Dövlət başçısı İlham Əliyev daim bildirir ki, Azərbaycan diasporunun daha da gücləndirilməsi, xaricdə yaşayan azərbaycanlılara öz milli mənəvi dəyərlərini qoruyub saxlamaları, Azərbaycan həqiqətlərini təbliğ etmələri, yaşadıkları ölkələrin ictimai-siyasi həyatında fəal rol oynamaları üçün bundan sonra da onlara diqqət və qayğı yüksək səviyyədə olacaq. Müasir qloballaşan dünyada xalqlar arasında gedən sürətli integrasiya prosesləri, diaspor və lobbı təşkilatlarının beynəlxalq siyasətdə rolunun getdikcə artması Azərbaycanın öz diasporu ilə sıx əməkdaşlığını zərurətə çevirir. Prezident İlham Əliyev Dünya azərbaycanlılarının III qurultayında proqram xarakterli çıxışı zamanı uğurlarla yanaşı, problemləri də diqqətə çatdırmışdır. Diaspor təşkilatları arasında birliyin daha da möhkəmləndirilməsi qarşıya mühüm vəzifə kimi qoyuldu: “Ən vacib amillərdən biri diaspor təşkilatlarının birliyidir. ... Birlik bizi gücləndirir. Birlik olmasa, biz güclü ola bilmərik. Bu, aksiomadır.”

Azərbaycanın Şərqlə Qərb arasında körpü rolunu oynadığını önə çəkən dövlət başçısı bildirir ki, bu gün həmin körpünü daha da möhkəmləndirmək üçün hər kəs öz səyini artırmalıdır.

Ən mühüm problemimiz olan Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində diplomatik mübarizədə qələbənin rolu inkaredilməzdir. Dünya azərbaycanlılarının III qurultayında bir daha diqqəti bu məsələyə yönəldən dövlət başçısı bildirmişdir ki, bizim diplomatiyamız müdafiə, özünümüdafiə xarakteri daşıyamamalıdır, hücum diplomatiyası olmalıdır.

Dövlət başçısı İlham Əliyev istər xarici ölkələrə səfərləri, istərsə də bu və ya digər dövlət rəsmilərinin Azərbaycana səfəri zamanı keçirdiyi görüşlərdə əsas diqqət yönəltdiyi məsələlərdən biri məhz Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi olur. Müzakirələrdə dövlət başçısı Ermənistanın Azərbaycana qarşı həyata keçirdiyi təcavüz və etnik təmizləmə siyasətini faktlarla diqqətə çatdırır. İşğalın 20 ildən artıqdır davam etdiyini xatırladan Prezident İlham Əliyev dünyanın ən nüfuzlu təşkilatlarının qəbul etdikləri qərar və qətnamələrdə də bu faktların öz əksini tapdığını, lakin işğalçı Ermənistanın bu sənədlərə hələ də məhəl qoymadığını diqqətə çatdırır.

Dünya haqqın, ədalətin kimin tərəfində olduğunu çox yaxşı bilir. Amma təəssüflər olsun ki, ikili siyasətin mövcudluğu, bu problemdən yaxa qurtarmağın “nədənsə” mümkünsüzlüyü münaqişənin nizamlanması prosesini uzadır. Rəsmi Bakı ən yüksək tribunalardan ikili yanaşmaya son qoyub, münaqişənin həllində ədalətli mövqe nümayiş etdirməyi tələb edir.

Azərbaycan dövləti həqiqətlərimizin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında həmin ölkələrdə fəaliyyət göstərən səfirliklərimizin də üzərinə böyük məsuliyyət düşdüyünü bəyan edir. Hazırda Azərbaycanın xaricdə 65 diplomatik nümayəndəliyi fəaliyyət göstərir. Onların 40-dan çoxu son illərdə yaradılıb. Yaxın zamanlarda daha 8 ölkədə diplomatik nümayəndəliyin açılacağı bildirilir: “Dünya miqyasında elə vacib ölkə qalmayacaq ki, orada səfirliyimiz olmasın”.

Beynəlxalq təşkilatlarda Azərbaycan nümayəndəliklərinin fəaliyyətinin genişləndirilməsi də qarşıya qoyulan vəzifələrdəndir. Cənab İlham Əliyevin Prezident kimi fəaliyyətə başladığı gündən bu məsələyə xüsusi

diqqət yönəldilib. Hazırda beynəlxalq təşkilatların böyük əksəriyyətində Azərbaycan nümayəndəlikləri var və onlar həqiqətlərimizin təbliği istiqamətində səmərəli fəaliyyət göstərirlər. Dövlət başçısı bildirir ki, Dağlıq Qarabağ problemi əsas mövzu kimi öndə dayanmalıdır. Bir sözlə, bu, hər birimizin işi olmalıdır.

Dünya azərbaycanlılarının III qurultayında dövlət başçısı bu məsələyə də diqqət yönəltmişdir ki, dünyada erməni lobbisinin təsiri altında olan siyasətçilər, mətbuat orqanları, bəzi qurumlar Azərbaycan reallıqlarını təhrif etmək üçün uydurmalar, düzgün olmayan faktlar, yalanlar, böhtanlar yayırlar. Biz bu yalan təbliğata qarşı mübarizə aparmalı, həqiqətlərimizi bütün dünyaya çatdırmalıyıq. Bəzi beynəlxalq təşkilatların hazırladığı hesabatlara diqqət yetirməklə erməni diasporunun apardığı əsassız təbliğatın nəticələrini görmək olar.

ABŞ-ın rəsmi dövlət strukturları tərəfindən maliyyələşdirilən “Freedom House” təşkilatının hesabatları, bəyanatları heç vaxt birmənalı qarşılanmamışdır. Bu təşkilat əsassız, faktlara söykənməyən və qərəzli hesabatları ilə özünü ifşa edir. Təşkilatın “Azərbaycan xəritəsi”ndə Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsi olan Dağlıq Qarabağın Azərbaycanla Ermənistanın müştərək ərazisi kimi təqdim edilməsi onun ermənipərəst mövqeyinə işarədir. Təşkilat, həmçinin Azərbaycanı “qeyri-azad” ölkələr sırasında göstərməklə yanaşı, Ermənistanı və Dağlıq Qarabağı “qismən azad” ölkələrlə birlikdə təqdim edir. Heç bir beynəlxalq qurum, dövlət, hətta Ermənistanın özü tərəfindən tanınmayan, əhalisi yalnız hərbcilərdən ibarət və separatçı rejimin idarə etdiyi bir ərazini demokratiya şkalasında qiymətləndirmək olarmı? Bu, demokratiya ideyalarına, demokratik dünyaya hörmətsizlikdir.

Həqiqətlərimizin dünya ictimaiyyətinə dolğun çatdırılmasında kütləvi informasiya vasitələrinin də üzərinə böyük məsuliyyət düşür. Dünya azərbaycanlılarının III qurultayında bu məsələyə də diqqət yönəldilmişdir.

Dünyanın nüfuzlu mətbu orqanlarında Azərbaycan həqiqətləri mütəmadi olaraq təhrif olunmuş şəkildə şərh edilir, Dağlıq Qarabağ Ermənistan ərazisi kimi göstərilir. Həmin ölkələrin rəsmiləri, yaxud mətbuat rəhbərləri buna müxtəlif formalarda bəraət qazandıрмаğa səy göstərsələr də, həqiqət budur ki, ermənipərəst mövqə danılmazdır.

Hansısa bir təşkilat, dövlət Azərbaycana qarşı ədalətsiz addım atarkən diaspor təşkilatlarımız öz güclərini göstərir, kütləvi aksiyalar keçirir, etirazlarını müxtəlif formalarda ifadə edirlər. Dövlət başçısı İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, Azərbaycanın qüdrəti, azərbaycançılıq fəlsəfəsinin təntənəsi məhz budur.

Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ probleminin tezliklə həlli Azərbaycan dövləti ilə yanaşı bütün həmvətənlərimizin də qarşısında mühüm vəzifə kimi durur. Buna görə də ürəyi Vətən sevgisi ilə döyünən dünya azərbaycanlıları bu istiqamətdə öz söylərini gücləndirməli, problemin mahiyyətini xarici ölkələrin hökumət və ictimaiyyətinə, beynəlxalq təşkilatlara çatdırmaq üçün daha məqsədyönlü fəaliyyət göstərməlidirlər. Diaspor təşkilatlarımız dünyadakı proseslərin nəbzini tutaraq öz çevikliyini artırmalı, digər xalqların diaspor mərkəzləri ilə səmərəli əməkdaşlığın yeni formalarını tapmalı, ölkəmiz əleyhinə yönəlmiş təxribatlara qarşı operativ və adekvat addımlar atmalıdırlar.

Azərbaycanın bugünkü uğurları gələcəyə daha böyük inamla irəliləməyə əsas verir. “Bu gün güclənən Azərbaycan bizim qürur mənbəyimizdir” bildirən Prezident İlham Əliyev bu əminliyi də ifadə edir ki, Azərbaycan

öz ərazi bütövlüyünü bərpa edəcək, işğal altındakı bütün bölgələri azad olunacaq və soydaşlarımız öz doğma yurduvalarına qayıdacaqlar. O gün uzaqda deyil.

İki sahil.-2011.-17 dekabr.-№232.-S.8-9.

Benilüks Azərbaycanlıları Konqresinin III qurultayı keçirilmişdir

Əsgər Əliyev,

AzərTAc-ın xüsusi müxbiri

Dekabrın 17-də Niderland Krallığında fəaliyyət göstərən Benilüks Azərbaycanlıları Konqresinin (BAK) III qurultayı keçirilmişdir.

Qurultayı açan BAK-nın fəxri sədri Sahil Qasimov Niderlandı, Belçikanı və Lüksemburqu əhatə edən BAK-ın 2006-cı ildən fəaliyyət göstərdiyini diqqətə çatdırmışdır. O, bu ölkələrdə Azərbaycan diasporunun təşkilatlanmasında BAK-nın xüsusi əməyi olduğunu bildirmişdir.

Toplantıda Azərbaycanın dövlət himni səslənmiş, BAK-nın 5 illik fəaliyyətindən bəhs edən sənədli film nümayiş etdirilmişdir.

Konqresin sədri Elsevər Məmmədov hesabat məruzəsi ilə çıxış edərək bildirmişdir ki, son illər ərzində Azərbaycan həqiqətlərinin Benilüks ölkələrində yerli ictimaiyyətə çatdırılması istiqamətində xeyli iş görülmüş, Azərbaycanın birinci xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, UNESCO-nun və İSESCO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü ilə Amsterdam və Rotterdam şəhərlərində azərbaycanlı uşaqlar üçün həftəsonu məktəbləri açılmış, şagirdlər dərslik və dərs ləvazimatları ilə təmin olunmuşlar. Təşkilatımız Xocalı faciəsinin ildönümü, Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü, Rotterdanda Bakı küçəsinin açılışı tədbirlərində fəal iştirak etmişdir. BAK-nın dəvəti ilə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının tanınmış tarixçi alimləri ilə görüşlər keçirilmişdir.

Təşkilat rəhbəri Benilüks ölkələrində ermənilərin Azərbaycana qarşı təxribatlarının qarşısının alındığını da qurultay iştirakçılarının diqqətinə çatdırmışdır. Bildirmişdir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin müvafiq sərəncamına əsasən cari ilin iyul ayında BAK-nın fəxri sədri Sahil Qasimovun "Tərəqqi" medalı ilə təltif edilməsi təşkilatın fəaliyyətinə verilmiş qiymətin göstəricisidir.

Azərbaycanın Niderland Krallığındakı səfiri Fuad İsgəndərov demişdir ki, Dünya Azərbaycanlılarının III qurultayında dövlətimizin başçısı İlham Əliyev strateji xarakter daşıyan proqram xarakterli nitq söyləmiş, xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən səfirliklərə diaspor təşkilatları ilə sıx əlaqə qurmağı və onların fəaliyyətlərinə dəstək verməyi tapşırırmışdır. Eyni zamanda, Azərbaycan Prezidenti qurultaydakı nitqində diaspor təşkilatlarına da müəyyən tövsiyələr vermişdir. Benilüks Azərbaycanlıları Konqresi bu tövsiyələri gündəlik fəaliyyətlərində rəhbər tutur.

Səfirliklə BAK-nın birgə fəaliyyətindən bəhs edən F.İsgəndərov bu işbirliyinin başqa ölkələrdəki diplomatik nümayəndələrlə diaspor təşkilatlarının əməkdaşlığına nümunə olduğunu xüsusi vurğulamış və qeyd etmişdir ki, BAK artıq Azərbaycanın xarici siyasətinin Avropada həyata keçirilməsinə öz dəstəyini verməyə başlamışdır.

Səfir Benilüks Azərbaycanlıları Konqresinin təşkil etdiyi tədbirlərə artıq azərbaycanlılarla, qardaş türk təşkilatları və digər ölkələrin diaspor icmaları ilə yanaşı, hollandların da cəlb edilməsini müsbət hal kimi

qiymətləndirmiş, Rotterdanda Bakı küçəsinin açılışında şəhər merinin və digər rəsmilərinin iştirakını buna misal göstərmişdir.

F.İsgəndərov diaspor təşkilatlarının qarşısında duran əsas məsələ kimi onların yaşadıkları ölkələrin cəmiyyətinə inteqrasiyasının vacibliyinin diqqətə çatdırmış və bu problemin Hollandiyada uğurla həyata keçdiyini vurğulamışdır.

Çıxışının sonunda səfir BAK-ya gələcək fəaliyyətində uğurlar arzulamışdır.

Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin Qərbi Avropa şöbəsi müdirinin müavini Elnur Əliyev komitə sədri Nazim İbrahimovun qurultaya təbrik məktubunu oxumuşdur. Məktubda Benilüks Azərbaycanlıları Konqresinin ötən beş il ərzindəki fəaliyyəti yüksək qiymətləndirilmiş və qeyd edilmişdir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Dünya Azərbaycanlılarının III qurultayındakı nitqindən irəli gələn vəzifələr xaricdəki Azərbaycan icmaları üçün əsas fəaliyyət proqramı olmalıdır.

BAK-nın gənclər təşkilatının sədri Musa Pünhan keçirilmiş tədbirlərdə gənclərin rolundan danışmış və onları Azərbaycanın təbliği məsələsində yaşlı nəsildən nümunə götürməyə çağırılmışdır.

Avropa İttifaqında Azərbaycan Lobbist Qrupunun rəhbəri, VVD partiyasının əyalət vəkili, "Türk Hava Yolları"nın Amsterdamdakı nümayəndəsi, Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyası işçi qrupunun rəhbəri və digərləri BAK ilə birgə fəaliyyətlərindən danışmışlar.

Qurultayda BAK-nın yeni idarə heyətinin 20 nəfərdən ibarət üzvü seçilmişdir. Sahil Qasimov BAK-nın sədri seçilmişdir.

Sonra səfir Fuad İsgəndərov Azərbaycandan gəlmiş bir qrup mədəniyyət işçisinə BAK-nın diplomlarını təqdim etmişdir.

Tanınmış bəstəkar Gövhər Həsənzadə mükafat alanlar adından BAK-nın rəhbərliyinə təşəkkürünü bildirmişdir.

BAK-nın yeni seçilmiş sədri Sahil Qasimov təşkilatın yalnız Niderland, Belçika və Lüksemburq ölkələrini deyil, öz məkanından çıxaraq digər dövlətləri də əhatə etdiyini vurğulamışdır. O, Azərbaycan həqiqətlərini, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin və Xocalı faciəsinin əsl mahiyyətini bütün dünyaya çatdırmaqda BAK-nın xüsusi rol oynadığını, bu istiqamətdə lobbicilik fəaliyyətini davam etdirəcəyini bəyan etmişdir.

Amsterdam və Rotterdamdakı Azərbaycan dili məktəblərinin kiçik yaşlı şagirdləri qurultay iştirakçılarını təbrik etmiş, ölkəmizə həsr olunmuş şeirlər səsləndirmişlər.

İncəsənət ustalarından Azərbaycanın əməkdar artistləri Elza Seyidcahan və Azərin Azərbaycan və Avropa bəstəkarlarının mahnılarını ifa etmişlər.

Qurultayda Hollandiya ictimaiyyətinin, Qazaxıstan, Ukrayna, Rumıniya, Türkiyə icmalarının nümayəndələri, diasporumuzun təmsilçiləri, Benilüks ölkələrində təhsil alan tələbələr, yerli və xarici jurnalistlər iştirak etmişlər.

Qurultayla əlaqədar "Azərbaycan Benilüks News" qəzetinin xüsusi nömrəsi çap olunmuşdur.

Azərbaycan.-2011.-20 dekabr.-№ 281.-S.7.

Azərbaycan diasporu qısa müddət ərzində böyük inkişaf yolu keçib

Prezident İlham Əliyev ötən 8 il ərzində ölkəmizin strateji inkişafı üçün bütün zəruri tədbirləri həyata keçirib

“Yeni Azərbaycan”ın Analitik Qrupu

Qloballaşan dünyada xalqlar arasında gedən sürətli inteqrasiya prosesləri, həmçinin, diaspor və lobbi təşkilatlarının beynəlxalq siyasətdə rolunun getdikcə artması Azərbaycanın da öz diasporu ilə sıx əməkdaşlığını labüd edir. Məlum olduğu kimi, müasir Azərbaycanın diaspor siyasətinin əsası Ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulub. Daha doğrusu, 1993-cü ildə Ulu öndərimizin xalqın tələbi ilə siyasi hakimiyyətə qayıdışından və dövlət başçısı seçilməsindən dərhal sonra xarici ölkələrə səfərləri zamanı soydaşlarımızla görüşləri, onları yaşadıkları ölkələrdə bir-birilərinin maraqlarını müdafiə etməyə, xalqımızın zəngin mədəniyyəti və incəsənətini, adət-ənənələrini yaşatmağa, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında iştirak etməyə çağırması Heydər Əliyevin uzaqgörənliyinin daha bir sübutudur. Beləliklə, dünyanın müxtəlif ölkələrində soydaşlarımızın birliyinə nail olan Ulu öndər Heydər Əliyev onların vahid mərkəzdən idarə olunmasının vacibliyi məsələsini gündəmə gətirdi. Xarici ölkələrdə yaradılan Azərbaycan cəmiyyətlərinin, diaspora təşkilatlarının vahid mərkəzdən idarəsi isə 2001-ci il noyabrın 9-10-da Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayının keçirilməsi ilə reallaşdırıldı. Məhz bu qurultay xaricdəki soydaşlarımızın azərbaycançılıq ideyası ətrafında sıx birləşərək təşkilatlanması baxımından tarixi əhəmiyyət kəsb etdi. I Qurultayda Ulu öndərin böyük iftixarla söylədiyi “Mən həmişə fəxr etmişəm, bu gün də fəxr edirəm ki, mən azərbaycanlıyam” kəlamı dillər əzbəri oldu.

Ulu öndərin 2002-ci il 5 iyul tarixli Fərmanı ilə Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması, həmin il dekabrın 27-də “Xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı dövlət siyasəti haqqında” Qanunun qəbul edilməsi isə dünya azərbaycanlılarının təşkilatlanması prosesini daha da gücləndirdi.

Ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən əsası qoyulan diaspor quruculuğu siyasəti uğurla davam etdirilir

Ümummilli liderimizin ideya və prinsiplərinə sadıq qalan Prezident İlham Əliyev də Ulu öndərin bu siyasətini uğurla davam etdirir. Belə ki, dövlət başçısının 2006-cı il 8 fevral tarixli Sərəncamına uyğun olaraq həmin il martın 16-da Bakıda keçirilən Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayı xaricdə yaşayan azərbaycanlıların diaspordan lobbiyə çevrilməsi istiqamətində yeni addım oldu.

Bu istiqamətdə atılan addımların davamı olaraq Prezident İlham Əliyev 2008-ci il noyabrın 19-da Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin əsasında Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması haqqında Fərman imzaladı.

Qeyd edək ki, Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayı tarixi məzmununa və ictimai əhəmiyyətinə görə, ilk qurultaydan bir çox cəhətləri ilə seçilirdi. Belə ki, ilk qurultaydan keçən dövr ərzində xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan icmaları arasında əlaqələrin yaradılması, ölkəmiz haqqında həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında diasporun rolunun artırılması, soydaşlarımızın təşkilatlanması prosesinin təkmilləşdirilməsi sahəsində bir sıra uğurlar qazanılmışdı. Beləliklə, 49 xarici ölkədən 593 nümayəndə və 388 nəfər qonağın iştirak etdiyi qurultayda bir sıra tarixi qərarlar qəbul edildi. Qurultay Dünya Azərbaycanlılarını Əlaqələndirmə Şurasının və Şuranın İdarə Heyətinin yeni tərkibini təsdiqlədi, həmçinin, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yekdilliklə Dünya Azərbaycanlılarını Əlaqələndirmə Şurasının sədri seçildi.

Dünya azərbaycanlılarının qurultayları xarici ölkələrdə yaşayan soydaşlarımızın daha sıx birləşməsi və ümummilləşmə problemlərimizin həllinə cəlb edilməsi üçün mühüm vasitədir

Dövlət başçısının qurultaydakı tarixi nitqi xaricdə yaşayan soydaşlarımızın təşkilatlanmasının və diaspor quruculuğu siyasətinin yeni mərhələsinin başlıca istiqamətlərini və bu mərhələdə qarşıda duran vəzifələri müəyyənləşdirdi. II qurultay, eyni zamanda, dünya azərbaycanlılarının Prezident İlham Əliyevin və Onun şəxsində müstəqil Azərbaycan dövlətinin ətrafında sıx birləşdiyini sübut etdi.

Qurultayda Azərbaycan və türk diasporlarının birgə fəaliyyət strategiyasının müəyyənləşdirilməsi məsələsinin geniş müzakirəyə çıxarılması və Qətnaməyə bununla əlaqədar xüsusi müddəanın daxil edilməsi türkdilli xalqlar arasında əməkdaşlığın inkişafına xidmət edən mühüm addım kimi dəyərləndirildi. Məhz bunun davamı olaraq 2007-ci il martın 9-da Bakıda keçirilən Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I Forumu bütün türkdilli xalqların həyatında mühüm hadisəyə çevrildi, Azərbaycan Prezidentinin Türk dünyasının birliyinə verdiyi önəmin parlaq təzahürü kimi tarixə düşdü.

Qurultay eyni zamanda, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində dünya azərbaycanlılarının yekdil mövqedən çıxış etdiyini göstərdi. Qəbul olunmuş qərarlarda və çıxışlarda münaqişənin həlli, işğal olunmuş ərazilərin geri qaytarılması istiqamətində Prezident İlham Əliyevin fəaliyyətinin dünya azərbaycanlıları tərəfindən birmənalı şəkildə dəstəkləndiyi bir daha vurğulandı.

Təbii ki, II qurultaydan ötən dövr ərzində xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlıların təşkilatlanması prosesi daha da sürətləndi, Azərbaycan icmalarının fəaliyyətinin koordinasiya edilməsi işinin təkmilləşdirilməsi, soydaşlarımızın hüquq və azadlıqlarının qorunması istiqamətində addımlar atıldı. Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması məqsədilə müxtəlif səpkili tədbirlər təşkil olundu, foto və rəsm sərgiləri, filmlər nümayiş etdirildi. Ayrı-ayrı ölkələrin KİV-ində müvafiq materialların dərc olunması üçün iş aparıldı, ictimai və siyasi xadimlərin ölkəmizə səfərləri təşkil olundu, habelə xarici ölkələrdə Azərbaycanın mövqeyini dəstəkləyən nüfuzlu şəxslərlə əlaqələrin qurulmasına xüsusi diqqət yetirildi.

Bir sözlə, hazırda dünyanın əksər ölkələrində ümumilikdə 410-dan çox diaspor təşkilatlarımız fəaliyyət göstərir. Azərbaycan icmaları fəaliyyət göstərdikləri ölkələrin ictimai-siyasi həyatında daha fəal iştirak etməyə

çalışır, siyasi partiya və təşkilatlarla əlaqələr qururlar. Bu tendensiya lobbi quruculuğu istiqamətində də uğurlar əldə etmək üçün zəmin yaradır. Belə ki, bu istiqamətdə bir çox ölkələrin parlamentlərində Azərbaycana dost münasibət bəsləyən şəxslərlə əlaqələrin qurulmasına nail olunub.

“Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Xartiyası”ndan irəli gələn müddəaların yerinə yetirilməsi istiqamətində fəal iş aparılıb

Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayının Qətnaməsinin 6-cı bəndinə uyğun olaraq, qurultaydan keçən dövr ərzində görülmüş işlərlə bağlı müzakirələr aparmaq, habelə qarşıda duran vəzifələri müəyyənləşdirmək məqsədilə 2008-ci il dekabr ayının 18-19-da Bakı şəhərində Dünya Azərbaycanlılarını Əlaqələndirmə Şurasının toplantısı keçirildi. Toplantıda bir sıra məsələlər, həmçinin, “Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Xartiyası” layihəsi də geniş müzakirə edildi, rəy və təkliflər nəzərə alınmaqla əsas kimi qəbul olundu. Qeyd edək ki, “Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Xartiyası” Azərbaycan xalqının və Azərbaycan dövlətinin milli maraqlarının müdafiəsində dünya azərbaycanlılarının fəal iştirakını təmin etməyi qarşıya məqsəd qoyan, xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlıların tarixi Vətəninin mənafeləri naminə vahid amal ətrafında birləşmək əzmini və iradəsini ifadə edən, bu birliyin ideoloji, sosial-fəlsəfi, siyasi və mənəvi aspektlərini müəyyənləşdirən, dünyəvi-humanitar dəyərləri, Şərq və Qərb mədəniyyətlərinin dialoqunu, türkçülük və avropaçılıq meyillərini özündə birləşdirən ideoloji konsepsiya kimi nəzərdə tutulub. Beləliklə, ötən müddət ərzində, “Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Xartiyası”ndan irəli gələn müddəaların yerinə yetirilməsi istiqamətində daha fəal iş aparılıb, Dünya Azərbaycanlılarını Əlaqələndirmə Şurasının fəaliyyəti təkmilləşdirilib, təşkilati və əlaqələndirmə funksiyalarının səmərəli həyata keçirilməsi məqsədi ilə Şuranın İcra Katibliyi təsis edilib.

Bu məqamda son illər ərzində Heydər Əliyev Fondunun Azərbaycan diasporuna verdiyi davamlı dəstəyi də xüsusi olaraq qeyd etmək yerinə düşər. Məhz Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti, Dialoq və Əməkdaşlıq uğrunda İslam Konfransı Gənclər Forumunun Mədəniyyətlərarası Dialoq üzrə Baş əlaqələndiricisi Leyla xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə dünyanın əksər ölkələrində keçirilən “Xocalıya ədalət kampaniyası”nın çox geniş miqyasda və yüksək səviyyədə həyata keçirilməsi Azərbaycan diasporunun əldə etdiyi ən böyük uğurlardandır. Bu kampaniya sayəsində dünyanın elə bir ölkəsi qalmayıb ki, orada Azərbaycan xalqına qarşı törədilmiş bu soyqırımı aktından xəbərsiz olsunlar. Bu, bir daha onu göstərir ki, effektiv diaspor fəaliyyəti yalnız diaspor təşkilatlarının doğma Vətənlə əməkdaşlığı sayəsində mümkündür.

Məhz yuxarıda qeyd olunan uğurların fonunda 2011-ci il iyul ayının 5-də Bakı şəhərində Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı keçirildi. Prezident İlham Əliyevin 2011-ci il 21 yanvar tarixli “Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin bərpasının iyirminci ildönümü haqqında” Sərəncamından irəli gələn “Tədbirlər Planı”na müvafiq olaraq baş tutan, həmçinin, dünyanın 42 ölkəsindən seçilmiş 600 nümayəndədən 579-nun, habelə dünyanın 30 ölkəsindən 211 nəfərin qonaq qismində iştirak etdiyi qurultayda dövlət başçısının proqram xarakterli geniş nitqi maraqla qarşılandı: “Bizim xaricdə yaşayan böyük ailəmiz vardır, bu, azərbaycanlılardır. Onlar öz doğma Vətəninə bağlı olan adamlardır. Bizi fərqləndirən əlamət ondan ibarətdir ki,

harada yaşamağımızdan asılı olmayaraq, öz Vətənimizə bağlıyıq. Bura bizim Vətənimizdir, hamımızın Vətənidir. Müstəqil Azərbaycan bütün azərbaycanlıların Vətənidir. Bizim bir Vətənimiz var - Azərbaycan! Bizim bir dilimiz var- Azərbaycan dili! Bizim ümumxalq ideologiyamız var -azərbaycançılıq məfkurəsi! Mən arzu edirəm ki, dünyada yaşayan bütün azərbaycanlılar həmişə bir yerdə olsunlar. Həmişə bilsinlər ki, onların arxasında güclü Azərbaycan dövləti dayanır və onlar hər zaman Azərbaycan dövlətinə arxalana bilərlər”.

Qurultayda bir sıra tarixi qərarlar qəbul edildi, həmçinin, 2001-ci ildə yaradılan Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurasının fəaliyyətinin davam etməsi və Şuranın İcra Katibliyinin yaradılması qərara alındı. Qurultay iştirakçıları Prezident İlham Əliyevi yenidən yekdilliklə Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurasına sədr seçdilər.

Lobbiçilik fəaliyyəti daha da gücləndirilib

Heç şübhəsiz, Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı tarixi məzmunu və ictimai əhəmiyyətinə görə II Qurultaydan bir çox cəhətləri ilə seçilib. Belə ki, bu gün Azərbaycan iqtisadi cəhətdən qüdrətli dövlətə çevrilib, dünya miqyaslı layihələr gerçəkləşdirir, dünyanın inkişaf etmiş ölkələri Azərbaycanı tərəfdaş və müttəfiq kimi görməkdə maraqlıdırlar. Eyni zamanda, artıq diasporumuzun da yaxşı təşkilatlandığını, azərbaycanlıların yaşadıkları ölkələrin ictimai-siyasi proseslərinə təsir göstərə bilmək imkanlarının əhəmiyyətli dərəcədə artması sayəsində onların ölkəmizin milli maraqlarını müdafiə etmək iqtidarında olduqlarını qəti şəkildə söyləyə bilərik. Yəni, xaricdə yaşayan azərbaycanlılar xarici ölkələrin dövlət orqanları, parlament və hökumət üzvləri, siyasi partiya və qeyri-hökumət təşkilatları, KİV-ləri ilə əməkdaşlıq əlaqələrini genişləndirib, azərbaycanlı icmaları yaşadıkları ölkələrdə ictimai rəyə real təsir imkanları əldə edib, digər xalqların diaspor təşkilatları ilə də sıx əməkdaşlıq əlaqələri qurmağa müvəffəq olublar. Bundan başqa, lobbiçilik fəaliyyətinin daha da gücləndirilməsi, ölkəmiz barədə həqiqətlərin daha effektiv təbliğ edilməsi məqsədilə xarici ölkələrdə Azərbaycan evlərinin yaradılmasına başlanıb.

Eyni zamanda, hər il dünyanın bir sıra ölkələrində 20 yanvar faciəsi, Xocalı soyqırımı, 31 mart- Azərbaycanlıların soyqırımı günü, Azərbaycan rayonlarının Ermənistan tərəfindən işğalının ildönümü ilə əlaqədar yüzlərlə nümayiş, konfrans, dəyirmi masa, sərgi və s. tədbirlər keçirilir. Bundan başqa, Azərbaycan dövlətinin əlamətdar günləri, xalqımızın milli bayramları münasibətilə müxtəlif tədbirlər təşkil edilir ki, həmin tədbirlərdə də Azərbaycan diasporunun üzvləri ilə yanaşı, yerli ictimaiyyətin və digər xalqların diasporlarının nümayəndələri də iştirak edirlər. Bütün bunlar isə diasporumuzun gücünün artmasının göstəricisidir. Güclü Azərbaycan diasporu isə Azərbaycanın maraqlarının həmin ölkələrdə təminatçısıdır.

Onu da qeyd edək ki, Azərbaycan diasporu deyəndə tək etnik azərbaycanlılar deyil, əslən Azərbaycandan olan və müəyyən səbəblər üzündən hazırda müvəqqəti və daimi olaraq xarici ölkələrdə yaşayan, Azərbaycanı özünə Vətən bilən bütün həmvətənlərimiz nəzərdə tutulur. Diasporumuzun milli tərkibinə görə rəngarəng olması isə onun digər millətlərin diasporları ilə əməkdaşlığına öz müsbət təsirini göstərir. Eyni zamanda, hazırda

Azərbaycan diaspor təşkilatları dünyada böyük nüfuza malik türk və yəhudi diaspor təşkilatları ilə sıx əməkdaşlıq edirlər.

Xarici ölkələrdə yaşayan gənclərimiz diaspor quruculuğu işində fəal iştirak edirlər

Məlum olduğu kimi, xaricdə yaşayan azərbaycanlı gənclərin milli-mənəvi dəyərlərimizə sədaqət göstərməsi, onların ölkəmizin maraqlarının qorunmasında fəal iştirakının təmin edilməsi Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindəndir. Təqdirəlayiq haldır ki, xarici ölkələrdə yaşayan gənclərimiz diaspor quruculuğu işində də fəal iştirak edir, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması və zəngin mədəni irsimizin təbliği işinə öz töhfələrini verirlər.

Rusiyanın Azərbaycanlı Gənclər Təşkilatı isə bu baxımdan özünün çoxşaxəli fəaliyyəti ilə əsl nümunə nümayiş etdirir. Qurumun sədri, Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə reallaşdırılan layihələr, həyata keçirilən tədbirlər Azərbaycan həqiqətlərinin bütün dünyaya çatdırılmasında mühüm rol oynayır.

Bu meyil Avropa ölkələrində də özünü yüksək səviyyədə göstərir. Belə ki, 2010-cu ilin noyabrında Almaniyanın Frankfurt şəhərində Dünya Azərbaycanlı Gənclərinin I Konqresi keçirilib. Prezident İlham Əliyevin təsdiq etdiyi Azərbaycan gəncliyi Dövlət Proqramına uyğun olaraq Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi, Gənclər və İdman Nazirliyinin keçirdiyi bu tədbir xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlı gənclərin diaspor quruculuq işinə cəlb olunması, onların ictimai-siyasi fəallığının artırılması yönündə daha bir mühüm addım olub.

Bir sözlə, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması bu gün xaricdə yaşayan azərbaycanlı gənclərin əsas vəzifələrindən birinə çevrilib. Gənc soydaşlarımız tərəfindən təsis olunmuş diaspor təşkilatları bu sahədə uğurlu layihələr həyata keçirir, müasir informasiya texnologiyalarından istifadə edərək xalqımızın məruz qaldığı terror və soyqırım aktları, Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü barədə məlumatları yaşadıkları ölkələrin ictimaiyyətinə çatdırmağa çalışırlar.

Beləliklə, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən diaspor siyasəti xaricdəki həmvətənlərimizin daha mütəşəkkil formada təşkilatlanması prosesi ilə özünün yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyub. İndi azərbaycançılıq ideyası ətrafında sıx birləşən soydaşlarımız yaşadıkları ölkələrin sosial-iqtisadi, ictimai-siyasi və mədəni həyatında daha fəal rol oynayır, Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması, zəngin mədəni irsimizin təbliği, təcavüzkar erməni dairələrinin ideoloji təxribatlarının qarşısının alınmasında da qətiyyət nümayiş etdirirlər.

Yeni Azərbaycan.-2011.-23 dekabr.-№236.-S.5.

Moskvada Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü qeyd edilib

Əlimərdan Sultanov,

Moskva

Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və Yeni il bayramı ilə əlaqədar olaraq Azərbaycanın Rusiyadakı səfirliyində tədbir keçirilib. Tədbirdə Azərbaycanın Sankt-Peterburq şəhərindəki baş konsulu Qüdsi Osmanov, Yekaterinburqdakı baş konsulu Sultan Qasimov, Ümumrusiya Azərbaycanlıları Konqresinin (ÜAK) baş katibi Mikayıl Hüseynov, ÜAK-ın 50-dək regional bölməsinin rəhbərləri, Moskva azərbaycanlılarının ictimai təşkilatlarının nümayəndələri, qonaqlar və gənclər iştirak ediblər. Tədbiri giriş sözü ilə açan Azərbaycanın Rusiyadakı səfiri Polad Bülbüloğlu bildirib ki, qeyd edilən tədbir həm də Prezident İlham Əliyevin ad günü ilə bir vaxta təsadüf edir. Bununla əlaqədar olaraq o, səfirlik və Rusiyadakı diaspor nümayəndələri adından Prezidentə təbrik və arzularını ünvanlayıb.

Azərbaycanlıların Rusiyada önəmli fəaliyyətinə toxunan diplomat bildirib ki, artıq diaspor fəaliyyətində 1991-ci ildən 2011-ci ilə qədər, 20 il ərzində mühüm uğurlar əldə olunub və bu gün Rusiyadakı Azərbaycan diasporu ölkənin mədəni, ictimai-siyasi həyatında yaxından iştirak edir. O deyib ki, bu gün diaspor sahəsində əldə olunan uğurlar azərbaycanlıların Rusiyanın ictimai-siyasi həyatına fəal qoşulması prosesində yeni imkanlar açılır. Çıxışında azərbaycanlıların Rusiyanın mədəni həyatında oynadıqları rolunu qeyd edən səfir bildirib ki, azərbaycanlı iş adamlarının dəstəyilə Moskvada yeni uşaq bağçasının tikintisi və təntənəli açılışı bir daha sübut edir ki, Rusiyadakı Azərbaycan diasporu artıq irəli gedir və ictimai, sosial proseslərdə yaxından iştirak edir. Ən yüksək standartlara cavab verən və məktəbəqədər tədrisin bir neçə dildə - rus, ingilis və Azərbaycan dillərində aparıldığı uşaq bağçasının açılışı diasporumuzun Rusiyada təhsil məsələlərinə mühüm diqqət yetirdiyinin göstəricisidir.

Azərbaycan diasporunun inkişaf yolundan danışan səfir həm də qeyd edib ki, diaspor bu gün daha sıx formalaşmışdır. O xatırladı ki, məhz ümummilli lider Heydər Əliyev tarixi fərman verərək Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü təsis edib. Ulu öndər Heydər Əliyev daim xaricdə yaşayan azərbaycanlılara tövsiyə edib ki, harada yaşamalarından asılı olmayaraq heç vaxt azərbaycanlı olduqlarını, doğma dillərini və mədəniyyətlərini unutmasınlar. O bildirib ki, bu tapşırıq bu gün də aktualdır, həmişə də belə olacaq. Çıxışında diasporada birləşən azərbaycanlıları Rusiyanın siyasi həyatında, xüsusilə də seçkilərdə fəal olmağa çağıran Polad Bülbüloğlu təəssüf etdiyini deyib ki, hələ də Dövlət Dumasında Azərbaycan əsilli deputat yoxdur: “Ümid edirik ki, növbəti seçkilərdə bizim də ən azı bir neçə deputatımız Dövlət Dumasına seçiləcək”. O, həmçinin bir neçə gün öncə Yaroslavl Azərbaycanlılarının Milli-Mədəni Muxtariyyətinin (YAMMM) oradakı bütün azərbaycanlıları birləşdirməsini, vilayətin və şəhərin hakimiyyət orqanları ilə gözəl əməkdaşlıq etməsini, həmçinin qurumun öz şəxsi vəsaiti hesabına bir binanı alaraq orada əsaslı təmir aparmasını və YAMMM-i açmasını da təqdirəlayiq hal kimi qiymətləndirib.

Qeyd edək ki, tədbirdə çıxış edən diaspor nümayəndələri də Rusiyada yaşayan azərbaycanlıların daha da sıx birləşməsinin vacibliyini vurğulayıb və bundan sonra daha aktiv fəaliyyət göstərəcəklərini bildiriblər. Sonra

tədbir iştirakçılarına Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü münasibətilə müraciəti oxunub. Sonra Moskva Dövlət Universitetinin (MDU) Asiya və Afrika Ölkələri İnstitutunun Azərbaycan dilini öyrənən rus tələbələri tərəfindən dəyi Azərbaycan bəstəkarı Üzeyir Hacıbəyovun “Arşın mal alan” operettasından səhnələr nümayiş etdirilib. Tədbirin sonunda diaspor fəaliyyətində fərqlənən şəxslər səfirliyin xüsusi diplomları və mükafatları ilə təltif edilib.

Moskvada azərbaycanlı iş adamları tərəfindən uşaq bağçası açılıb

Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, Moskva şəhərində Rusiyada çalışan azərbaycanlı sahibkarlar tərəfindən “SET Schools beynəlxalq təhsil mərkəzi” layihəsi çərçivəsində inşa edilmiş uşaq bağçasının təntənəli açılış mərasimi keçirilib. Mərasimdə səfir Polad Bülbüloğlu, Ümumrusiya Azərbaycanlıları Konqresinin baş katibi Mikayıl Hüseynov, Moskvada Azərbaycanlıların Mədəniyyət və Həmrəylik Mərkəzinin üzvləri, Heydər Əliyev Fondunun RF nümayəndəliyinin əməkdaşları, Rusiyada çalışan azərbaycanlı iş adamları, diaspor nümayəndələri, jurnalistlər iştirak ediblər. Tədbiri giriş sözü ilə açan uşaq bağçasının icraçı direktoru Yelena Kanareykina bu cür uşaq bağçasına ehtiyac duyulduğunu qeyd edib və bağçanın açılışına görə Azərbaycanın Rusiyadakı səfirliyinə və burada çalışan azərbaycanlı sahibkarlara minnətdarlığını bildirib. O, açılış mərasimində iştirakına görə Polad Bülbüloğluna da təşəkkür edib. Yelena Kanareykina həmçinin vurğulayıb ki, bağça ən müasir avadanlıqlarla təmin edilib və burada uşaqların hərtərəfli inkişafı üçün bütün şərait yaradılıb. Bağçanın 70-dən çox uşaq üçün nəzərdə tutulduğunu bildirən icraçı direktor qeyd edib ki, burada təlim Azərbaycan, rus və ingilis dillərində aparılacaq.

Tədbirdə çıxış edən Azərbaycanın Rusiyadakı səfiri Polad Bülbüloğlu bildirib ki, Azərbaycan diasporunun nümayəndələri tərəfindən yeni uşaq bağçasının açılması çox əhəmiyyətli hadisədir və bu, azərbaycanlıların imicini daha yüksək pilləyə qaldırır. Məktəbəqədər təhsil müəssisəsinin Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin ad günündə açıldığını bildirən diplomat azərbaycanlılar adından dövlət başçısına cəsarət və xoşbəxtlik arzulayıb. Ümumrusiya Azərbaycanlıları Konqresinin baş katibi Mikayıl Hüseynov da öz növbəsində bildirib ki, uşaq bağçasının açılışı əlamətdar hadisədir və bu, Rusiyada yaşayan azərbaycanlıların təhsil və humanitar layihələrin icrasına yönəlmiş töhfəsidir.

Tədbirdə bağçanın baş direktoru Elxan Bənnayev və təsisçilər də çıxış edərək bu layihənin Rusiya cəmiyyətinə və eyni zamanda azərbaycanlı iş adamları tərəfindən Rusiyanın təhsil sisteminə bir töhfə olduğunu qeyd ediblər. Tədbirdə Heydər Əliyev Fondunun RF nümayəndəliyinin əməkdaşı Ayan Həsənova tərəfindən Fondun vitse-prezidenti Leyla xanım Əliyevanın təbrik məktubu oxunub və Leyla Əliyeva tərəfindən uşaq bağçasına Yeni il hədiyyələri, oyuncaqlar və uşaq kitabları təqdim olunub.

Tədbirin sonunda uşaqlar tərəfindən musiqili səhnəciklər nümayiş etdirilib.

Palitra.-2011.-27 dekabr.-№137.-S.11.

Dünya azərbaycanlıları üçün tarixi zərurətdən doğan gün

Bu gün müstəqil dövlətimiz dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyinə nail olmaq üçün öz üzərinə düşən tarixi missiyanı böyük məsuliyyətlə yerinə yetirir

Fuad Hüseyinzadə

Dünya azərbaycanlılarının təşkilatlanması, müstəqil Azərbaycan Respublikası ilə siyasi, iqtisadi, mədəni və mənəvi əlaqələrin inkişaf etdirilməsi son dərəcə önəmli məsələlərdəndir. Azərbaycanda 31 dekabr - Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi gününün bayram kimi qeyd olunması ümumi milli diasporun formalaşmasında, Azərbaycan lobbisinin inkişafında başlıca məqamlardan biri olub.

Bu günün tarixinin ən xoş təsadüfü Azərbaycan Respublikasının yenidən müstəqillik əldə etməsi ilə eyni ilə düşməsidir. Bu, bir növ dünya azərbaycanlılarının həmrəyləşməsi üçün öz müstəqil dövlətindən güc alması demək idi. Yəni həmrəyləşməyimiz üçün müstəqil olmağa ehtiyac var idi. Sevindirici haldır ki, düz iyirmi il öncə xalqımız üçün əhəmiyyətli olan bu iki qərar reallaşdı.

Düz 20 il qabaq Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi tərəfindən Heydər Əliyevin imzası ilə “Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik və Birlik Günü” bayramının təsis edilməsi haqqında qərar təsdiqlənib. Həmin qərara diqqət etdikdə, bu günün yaranmasının nə dərəcədə zəruri olduğunu görmək mümkündür: “Sovet imperiyası tərkibinə qatıldığı 70 il ərzində Azərbaycana qarşı müstəmləkəçilik siyasəti yeridilmiş, Azərbaycan xalqı təqiblərə və kütləvi cəza tədbirlərinə məruz qalmışdır. İmperiya siyasəti dünya azərbaycanlılarını bir-birindən təcrid etmək məqsədi ilə pantürkizm məfhumunu Şərqlə dünyada təhlükəli bir ideya kimi təqdim edərək, dünyada və Sovet İttifaqında yaşayan türkdilli xalqlar arasında əlaqələrin məhdudlaşmasına, kəsilməsinə səbəb göstərmişdi. Bu siyasətin təzahürü kimi sərhəd çəpərləri Azərbaycan xalqını parçalamışdır. Bütün bunlara baxmayaraq, azərbaycanlılar milli dövlət, milli və mənəvi bütövlük, müstəqillik uğrunda mübarizəni davam etdirmişlər”.

Ötən əsrin 80-ci illərinin sonlarında isə xalqın milli özünüdərk güclənmiş, ictimai həyatın demokratikləşməsi istiqamətində xalq hərəkatı genişlənmişdi. Naxçıvanda demokratik qüvvələr milli birlik və müstəqillik ideyası ətrafında birləşərək siyasi və ictimai birliklər yaratmışdılar. 1989-cu ilin sonlarında genişlənən demokratik hərəkatın nəticəsində Cənubi və Şimali Azərbaycan arasında SSRİ-nin dövlət sərhədi boyunca çəkilən sərhəd çəpərləri elliklə söküldü: “İlk dəfə olaraq Arazın o tayında, bu tayında olan qohumların, həmvətənlərin ünsiyyət imkanları yarandı, sadələşdirilmiş keçid məntəqələri təşkil edildi. 1989-cu il dekabrın 31-i Dünya azərbaycanlılarının həmrəylik bayramına çevrildi, 1990-cı ildə isə həmin günün ildönümü Muxtar Respublikada geniş qeyd edildi”.

Qərarda qeyd olunur ki, kommunist ruhlu kütləvi informasiya vasitələri var gücü ilə sərhədlərin sökülməsini vəhşilik adlandırdı, nəyin bahasına olursa-olsun, xalqın iradəsini, inamını qırmağa cəhd göstərdi: “Lakin qonşu ölkələrin, dünyanın müxtəlif yerlərində yaşayan azərbaycanlıların, ümumən türk dünyasının bu

prosesi parçalanmış xalqların təbii birləşmə meyli kimi müdafiə etməsi, ölkədə və dünyada gedən demokratik proseslər mövqeyindən qiymətləndirməsi xalqımıza qarşı yönəldilmiş mürtəce təbliğatın qarşısını qismən aldı. 1990-cı ilin noyabr ayının 3-də Türkiyədə keçirilən Birinci Beynəlxalq Azərbaycan icmaları qurultayı isə Naxçıvan Muxtar Respublikasından başlanmış sərhəd hərəkətinin real davamı kimi milli birlik və həmrəylik yolunda atılan daha bir mühüm addım oldu. Noyabr ayının 5-də qurultayın qəbul etdiyi qərarla 31 dekabr gününün hər il geniş qeyd olunması zərurəti irəli sürüldü”.

Sözsüz ki, bu əlamətdar təqvim bilavasitə bu ideyanın təşəbbüskarı və həmin tarixi qərara imza atmış şəxs - ümummilli lider Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Bəlkə də, məhz bu amil xaricdə yaşayan soydaşlarımız tərəfindən ulu öndər Heydər Əliyevin Azərbaycanda hakimiyyətə gəldikdən sonra gördüyü işlərə diqqəti artırmış, Azərbaycan dövlətinin varlığına və gələcəyinə inam və ümidlər yaratmış, onların tarixi Vətənlə əlaqələrinin genişlənməsinə səbəb olmuşdu. Bu qərarla ulu öndər Heydər Əliyev dünya azərbaycanlılarının milli birlik və həmrəylik nümayiş etdirməsi, xaricdə azəri diasporunun təşəkkül taparaq formalaşması problemini dövlət səviyyəsinə qaldırdı.

“31 dekabr”ın xüsusi yükü və böyük qayəsi

Təsadüfi deyil ki, 1991-ci ildən başlayaraq ilk dəfə məhz ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə əvvəl Naxçıvanda, sonra isə bütün Azərbaycan miqyasında hər il 31 dekabr - Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü kimi xüsusi qeyd edilir. Bu baxımdan, “31 dekabr”ın xüsusi yükü və böyük qayəsi həm də ondan ibarətdir ki, bu əlamətdar gün Azərbaycanın dirçəlişi və inkişafı yolunda əvəzsiz xidmətlər göstərmiş ümummilli lider Heydər Əliyevin bilavasitə təşəbbüsü, yenilməz iradəsi sayəsində təsis edilmiş, ümumxalq, ümummilli bayrama çevrilib. “Bizim vəzifəmiz, Azərbaycan dövlətinin vəzifəsi ondan ibarətdir ki, bütün ölkələrdə yaşayan azərbaycanlılara mümkün olan qayğı, diqqəti göstərsin, onların həyatı ilə maraqlansın və dövlətimizlə ayrı-ayrı ölkələrdə olan Azərbaycan icmaları arasında əlaqələri daha da inkişaf etdirdirsin. Azərbaycanın xaricində yaşayan azərbaycanlılar isə gərək, indi müstəqil Azərbaycan ilə daha sıx əlaqələr qursunlar. Bunlar hamısı dünyada olan bütün azərbaycanlıların birliyinin, həmrəyliyinin təmin olunması üçün əsas şərtlərdir” - bu sözlərin müəllifi olan ulu öndər Heydər Əliyevi Azərbaycan xalqının, bütövlükdə dünyanın ən böyük şəxsiyyətlərindən biri adlandıranlar tam haqlıdırlar.

Fəxrlə deyə bilərik ki, Azərbaycan dövləti dünya azərbaycanlılarının qəlbinə əbədi həkk olunmuş ümummilli lider Heydər Əliyev ənənələrini uğurla yerinə yetirməkdədir. Milli lider Heydər Əliyev vətən və millətlə bağlı tövsiyələrinə, ilk növbədə, özü əməl edən şəxsiyyət idi. O, Azərbaycan və azərbaycançılığı tanıtdığı məsləhət görürdüsə, hamıdan əvvəl özü bu istiqamətdə iş aparırdı.

O, Azərbaycan diasporunun fəaliyyətinin genişləndirilməsinin və qüvvələndirilməsinin müstəqil dövlətçiliyimizin möhkəmləndirilməsində mühüm təsirini qeyd edərək dəfələrlə bu məsələyə toxunmuş, onları dövlətçiliyimizin möhkəmləndirilməsi işində fəal iştirak etməyə çağırırmışdır. Ulu öndərin hər il dekabr ayının 31-də Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü ilə əlaqədar Azərbaycan xalqına müraciəti, bu münasibətlə

respublikamızda və xaricdə keçirilmiş tədbirlər xalqımızın özünüdərk, mənəvi bağlılığı istiqamətində atılan mühüm addımlardan idi. “Düşünürəm ki, xaricdə yaşayan soydaşlarımız həmişə ümumbəşəri dəyərlərin və mütərəqqi milli ənənələrimizin, dilimizin, mədəniyyətimizin daşıyıcıları olacaq. Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması, tarixi Vətənlə yaşadıkları ölkələr arasında əlaqələrin möhkəmləndirilməsi işinə əhəmiyyətli dərəcədə kömək göstərəcəklər”. Bu işə ulu öndərin Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü Münasibətilə həmvətənlərinə son müraciəti idi.

“Ulu öndər çıxış yolunu məhz 50 milyonluq azərbaycanlının birləşməsində gördü”

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərində fəaliyyət göstərən “Azərbaycan” Cəmiyyətinin sədri Samir İmanov qəzetimizə bildirdi ki, milli lider Heydər Əliyevin dahiliyi onun verdiyi fərmanların və qəbul etdiyi qərarların vaxtında və zamanın tələbinə uyğun olmasıdır. Onun sözlərinə görə, Azərbaycan 1991-ci ildə öz müstəqilliyini elan edərkən dövlətimiz bugünkü kimi güclü və dünyada nüfuzlu ölkə deyildi: “Erməni təcavüzü və ölkə daxilindəki siyasi çəkişmələr dövlətimizin qüdrətini daha da zəiflədirdi. Dahi şəxsiyyət bu vəziyyətdən çıxış yolunu məhz 50 milyonluq azərbaycanlının birləşməsində gördü və gözləntilər öz bəhrəsini verdi. Tam əminliklə deyə bilərəm ki, bu gün bütün sahələrdə Azərbaycanın əldə etdiyi böyük uğurlar milli lider Heydər Əliyevin istiqamətləndirdiyi xarici və daxili siyasətin və dünya azərbaycanlılarının birgə əməyi sayəsində mümkün olmuşdur”. S. İmanov Heydər Əliyev haqda danışarkən qürur hissi keçirir və onunla fəxr etdiyini deyir. “Əminəm ki mənim kimi milyonlarla həmvətənimiz, istər Vətəndə, istərsə də yaşadıkları ölkələrdə bu hissi keçirirlər”, deyərək əlavə etdi.

Həmsöhbətimiz milli lider tərəfindən Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılmasını da bu məsələyə dövlətin rəsmən qayğısı kimi qiymətləndirir: “Hazırda dövlət rəhbərinin xalqın birlik və diaspor məsələsinə göstərdiyi qayğı və diqqət milli liderin arzularının yaşaması deməkdir. Mən burada Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin də peşəkarlıqla həyata keçirdiyi əlaqələndirici missiyasını xüsusi qeyd etmək istəyirəm. Komitə tərəfindən xaricdəki diaspor təşkilatlarına göstərilən diqqət və dəstək bu bayramı yüksək səviyyədə qeyd etməyə imkan verir”. S.İmanov bildirdi ki, BƏƏ-də yaşayan azərbaycanlılar hər il Həmrəylik Günü sevinclə qeyd edirlər.

Almaniyadakı Azərbaycanlıların Koordinasiya Mərkəzinin icraçı direktoru Samirə Patser-İsmayılovaya görə isə, Həmrəylik Günü çoxmilyonluq azəri diasporunun əziz bayramlarından biri olaraq müxtəlif ölkələrdə yaşayan azərbaycanlıların birlik rəmzidir: “Əsası milli liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş və bu gün Prezident İlham Əliyev tərəfindən davam etdirilən bu şərəfli ənənə gündən-günə daha geniş vüsət alır və Azərbaycançılıq siyasətinin həyata keçirilməsində əvəzsiz rol oynayır”. O dedi ki, qüdrətli Azərbaycana gedən yol bütün azərbaycanlıların milli birliyindən keçir.

Bu gün dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi daha da gücləndirmək və birliyini möhkəmləndirmək məqsədilə hazırda həm dövlət səviyyəsində, həm də ictimai və elmi təşkilatlar səviyyəsində xeyli iş görülmüş və görülməkdədir. Bu məqsədlə son illərdə respublikamızda keçirilən əməli tədbirlərin sayəsində xarici ölkələrdə

yaşayan soydaşlarımızın xalqımızın, millətimizin ümumi mənafeyi naminə təmasları xeyli intensivləşib. Nəticədə son bir neçə ildə bir çox xarici ölkələrdə Azərbaycan cəmiyyətləri birləşib, federasiyalar yaradılıb. Belə birliklərdən Almaniyadakı Azərbaycan Cəmiyyətləri Federasiyasını, Ukrayna Azərbaycan Konqresini, Ümumrusiya Azərbaycan Konqresini, Rusiya Azərbaycanlılarının Federal Milli-Mədəni Muxtariyyəti kimi qurumları qeyd etmək olar. Bu mütərəqqi tendensiya digər ölkələrdə də yayılmaqdadır. Eyni zamanda, hər il Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü ərəfəsində Prezident İlham Əliyevin həmvətənlərimizə və bütün soydaşlarımıza ünvanladığı müraciətdə bu yöndə işlərin indən belə daha da gücləndiriləcəyinə, yeni vüsət alacağına işarə vurulur, eyni zamanda, əsas diqqət istifadə olunmamış potensialdan maksimum yararlanmağa yönəldilir: “Bu gün Azərbaycan diasporu böyük iqtisadi, mədəni, intellektual qüvvəyə malikdir. Yaşadıqları ölkələrin ictimai-siyasi həyatına onların təsiri getdikcə daha artıq hiss olunur. Məmnunluq hissi ilə qeyd edirəm ki, Müstəqil Dövlətlər Birliyi ölkələrində, Avropada, Amerikada Azərbaycan icmaları və cəmiyyətləri əvvəlki dövrlərlə müqayisədə xeyli səmərəli fəaliyyət göstərirlər. Lakin o da xüsusi vurğulanmalıdır ki, onların geniş imkanları, istifadə olunmamış potensialı vardır və bu potensialdan milli maraqlar naminə maksimum yararlanmaq lazımdır”.

Paritet.-2011.-27-28 dekabr.-№138.-S.4.

Milli həmrəyliyin etibarlı təminatçısı

Prezident İlham Əliyev ulu öndərin milli birlik və həmrəylik siyasətini inamla davam etdirir

Arif Ələkbərov,

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının
iqtisadiyyat və hüquq elmləri şöbəsinin müdiri, iqtisad elmləri doktoru

Azərbaycan xalqı, ümumən dünyanın müxtəlif ölkələrində məskunlaşmış soydaşlarımız hər il dekabrın 31-də milli həmrəylik gününü qeyd edir. Qədim tarixə malik xalqımız bu əlamətdar bayramı uzun illərdən bəri yaranmış, qorunub saxlanılmış ənənələrinə, mədəniyyətinə, tarixi köklərinə xas olan xoş amallarla, duyğularla keçirir. Bu bayram ildən-ilə daha geniş vüsət alır, ürəklərdə Vətən eşqi, milli-mənəvi birlik, inkişaf hissləri bəsləyən hər bir soydaşımız tərəfindən güclü dəstək alır. İlk dəfə 20 il əvvəl həmrəylik və birlik arzuları ilə dillərə gətirilən və rəsmiləşdirilən bu bayram ürəklərdə uzun illərdən bəri qorunan azadlıq və birlik hisslərinin təzahürüdür.

2011-ci ilin iyun ayında keçirilmiş və mühüm nəticələrlə yadda qalmış Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayı Azərbaycanda uğurla həyata keçirilən diaspor quruculuğu siyasətinin ardıcıl və sistemli xarakter daşdığını, yeni dünya nizamının geosiyasi reallıqlarına cavab verdiyini bir daha nümayiş etdirmişdir. Ümumilikdə dünyanın 42 ölkəsindən 579 nümayəndənin, o cümlədən 30 ölkədən 211 nəfər qonağın iştirak etdiyi ali tədbir azərbaycanlıların vahid və monolit qüvvə kimi təşkilatlanması prosesinin keyfiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoyduğunu və respublikanın xarici siyasətində prioritet istiqamətlərdən birinə çevrildiyini göstərmişdir.

Qurultayın yekunları fonunda demək olar ki, ölkənin sosial-iqtisadi inkişafının hazırkı mərhələsində Azərbaycan diasporunun qarşısında duran vəzifələri düzgün müəyyənləşdirməklə xaricdə fəaliyyət göstərən təşkilatları milli məqsədlər naminə səfərbər etmək, bədnam erməni lobbisinə qarşı effektiv əks-hücumun təşkilinə nail olmaq bu gün üçün aktual məsələlərdir. "Biz müdafiədə deyil, hücumda olmalıyıq" deyən Prezident İlham Əliyev ötən illərdə məqsədyönlü şəkildə həyata keçirdiyi diaspor quruculuğu siyasəti ilə bu məqsədin reallaşdırılmasına nail olmuşdur.

Şübhəsiz, müasir dövrdə xarici siyasət və diplomatiya sahəsində mühüm uğur əldə etməyin əsas şərtlərindən biri də güclü lobbiyə, diaspora sahib olmaqdır. Əks təqdirdə, milli məsələlərin beynəlxalq müstəvidə qaldırılması mümkün deyildir. Ona görə də Azərbaycan hakimiyyəti dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyinə nail olmaq üçün üzərinə düşən tarixi missiyanı məsuliyyətlə yerinə yetirməyə, bu sahədə sistemli, ardıcıl siyasət yeritməyə çalışır. Bu sahədə dövlət siyasətinin məqsədi xaricdə yaşayan soydaşlarımızın milli özünəməxsusluğunu qorumaq və inkişaf etdirmək, Azərbaycanla əlaqələrini genişləndirmək, habelə digər hüquqlarını reallaşdırmaqdan ibarətdir.

Xatırlatmaq lazımdır ki, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin hələ 1991-ci il dekabrın 16-da ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə "Dünya Azərbaycanlılarının həmrəylik və birlik günü haqqında" qərarı

yenidən müstəqilliyini elan etmiş Azərbaycanın ilk tarixilik qazanmış fundamental sənədlərdən biri olmuşdur. Çünki 1991-ci ilin oktyabrında canı, qanı bahasına müstəqillik nemətinə qovuşmuş Azərbaycanda cəmiyyətin qütbləşərək parçalanması, milli maraq və mənafeələr ətrafında səfərbər olunmaması, birlik və həmrəylik ideyalarının özünə yer tapmaması ciddi problem kimi özünü göstərmiş, milli inkişafı əngəlləyən amilə çevrilmişdi. Bunun nəticəsi kimi də 1993-cü ilin iyun ayınadək Azərbaycanda vətəndaş sülhü və həmrəyliyi mövcud olmamış, cəmiyyətdəki siyasi konfrontasiya kəskinləşərək ağır siyasi böhrana gətirib çıxarmış, bütövlükdə ölkə parçalanmaq və müstəqil dövlətçiliyini itirmək təhlükəsi ilə üzləşmişdi.

1993-cü ilin iyununda xalqın təkidli istəyi ilə hakimiyyətə qayıdan ümummilli lider Heydər Əliyev bu mərhələdən etibarən xarici ölkələrə səfərləri zamanı - Fransada, Böyük Britaniyada, Türkiyədə, ABŞ-da, Almaniya, Ukrayna, Belarusda, Polşada, Rumıniyada, Belçikada, Norveçdə, Bolqarıstanda və digər ölkələrdə azərbaycanlılarla müntəzəm görüşlər keçirmiş, xaricdə yaşayan soydaşlarımızı daim milli ideya ətrafında birləşməyə, təşkilatlanmağa, icmalar, milli cəmiyyətlər yaratmağa səsləmişdir. 1995-1998-ci illərdə Minsk şəhərində Belarus-Azərbaycan "Qobustan" cəmiyyətinin yaradıcılarından biri və sədr müavini, habelə Belarus Respublikasının Nazirlər Kabineti nəzdindəki milli azlıqlar və dini məsələlər üzrə Koordinasiya Şurasının üzvü olmuş şəxs kimi deyə bilərəm ki, böyük öndər daim həmvətənlərimizi yaşadıkları ölkənin ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak etməyə, eyni zamanda, doğma Azərbaycanla sıx əlaqə saxlamağa, bir an da olsun Azərbaycanı təmsil etdiklərini unutmamağa çağırmışdır. Hələ ötən əsrin 80-ci illərində ulu öndərin uzaqgörən siyasəti nəticəsində Azərbaycandan kənarda - Minskə Belarusiya Kənd Təsərrüfatının Mexanikləşdirilməsi İnstitutunda təhsil almaq imkanı mənim də qismətimə düşmüşdü. Tələbək illərində, aspiranturada oxuduğum dövrdə, sonralar institutun "Gənc alimlər və mütəxəssislər" Şurasının sədri olarkən və komsomolda işləyərkən orada yaşayan azərbaycanlılarla sıx əlaqə saxlayır, birgə məclislər, ziyafətlər təşkil edir, milli bayramlarımızı bir yerdə qeyd edirdik. 1995-ci ildə Belarus-Azərbaycan "Qobustan" cəmiyyəti yaradıldı. Həmin cəmiyyətin sədr müavini olarkən diaspor məsələlərinə daha ciddi diqqət yetirməyə və fəaliyyətimizi məhz ümummilli liderin irəli sürdüyü ideyalar və prinsiplər əsasında qurmağa başladım. Ulu öndərin "Hər bir insan üçün milli mənsubiyyəti onun qürur mənbəyidir. Həmişə fəxr etmişəm və bu gün də fəxr edirəm ki, mən Azərbaycanlıyam" sözləri dünya xalqları sırasında azərbaycanlıların layiqli yerini müəyyənləşdirirdi.

1997-ci ildə Heydər Əliyev ABŞ-a rəsmi səfəri zamanı Azərbaycan diasporu qarşısında çıxışında bu istiqamətdə əsas prinsipləri müəyyən etmişdi: "Siz düşünməyin ki, Azərbaycan bizim üçün nə edib, düşünün ki, biz Azərbaycan üçün nə etmişik. Onda Azərbaycan da irəli gedər, Azərbaycan diasporu da inkişaf edər. Harada doğulmağın fərqi yoxdur, əsas odur ki, sən azərbaycanlısan, Azərbaycan dilinin, mədəniyyətinin daşıyıcısısan". Ümummilli lider çıxışlarında dəfələrlə qeyd etmişdir ki, vaxtilə xaricdə oxumağa göndərilən gənclər diaspor quruculuğu məsələlərində həmişə öndə olmalıdırlar.

Azərbaycan diasporunun təşkilatlanması prosesində ən mühüm, tələyüklü hadisələrdən biri də 2001-ci il noyabrın 9-10-da Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayının keçirilməsi olmuşdur. Ümummilli lider Heydər Əliyevin 2001-ci il mayın 23-də imzaladığı sərəncama əsasən, keçirilmiş qurultay dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan soydaşlarımızın və həmvətənlərimizin müstəqil Azərbaycan Respublikası ilə əlaqələrinin

möhkəmləndirilməsi, dünya azərbaycanlıları arasında birliyin və həmrəyliyin təmin olunması, Azərbaycan icmaları, cəmiyyət və birliklərinin fəaliyyətinin gücləndirilməsi və əlaqələndirilməsi baxımından yeni mərhələnin əsasını qoymuşdur. Qurultaydan sonra Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş sahəsində Dövlət Komitəsinin yaradılması və xüsusi qanunun qəbulu bu sahədə dövlət siyasətinin daha da təkmilləşdirilməsinə, vahid mərkəzdən idarə olunmasına imkan yaratmışdır. Qurultayın nümayəndəsi kimi deyə bilərəm ki, tədbir azərbaycanlıların konsolidasiyası prosesində keyfiyyətə yeni mərhələ açmışdır.

Ulu öndər Heydər Əliyev milli ideologiyamızın əsasını təşkil edən azərbaycançılıq ideologiyasının bünövrə prinsiplərinin "dövlətçilik" və "milli vətənpərvərlik"dən ibarət olduğunu dəfələrlə vurğulamışdır. Ümummillə lider bildirmişdir ki, bizim bütün təbliğatımız, bütün dövlət orqanları Azərbaycanda dövlətçiliyi inkişaf etdirmək üçün hər bir vətəndaşda milli vətənpərvərlik hissləri yaratmalıdır.

Diaspor quruculuğu sahəsində həyata keçirilən ardıcıl və məqsədyönlü işlər nəticəsində Amerika, Avropa, Asiya və Şimali Afrikanın ayrı-ayrı ölkələrində 100-dən çox yeni azərbaycanlı icması yaradılmış, bununla da xaricdəki soydaşlarımızı birləşdirən qurumların sayı 400-ü ötmüşdür. Hazırda bir ölkə daxilində fəaliyyət göstərən ayrı-ayrı icma və qurumların tədricən vahid mərkəzdə birləşməsi prosesi başlanmışdır. Ukrayna (1997-ci il) və Rusiyanın (2000-ci il) ardınca, 2004-cü ilin mayında 18 icma və təşkilatı birləşdirən Türkiyə Azərbaycan Dərnəkləri Federasiyasının təsis konfransı keçirilmiş, 2005-ci ilin aprelində isə Kanadada Azərbaycan Təşkilatları Federasiyası yaradılmışdır. 2004-cü ilin aprelində Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin (AAK) təsis edilməsi isə soydaşlarımızın artıq qitə miqyasında təşkilatlanmağa başladıklarını nümayiş etdirmişdir.

Ulu öndərin diaspor quruculuğu siyasətini son 8 ildə inamla davam etdirən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev də müasir dövrdə bu sahəyə xüsusi diqqət ayırmadan xarici siyasətdə hansısa ciddi uğur qazanmağın qeyri-mümkünlüyünü dəfələrlə vurğulamışdır. Cənab İlham Əliyevin 8 fevral 2006-cı il tarixli sərəncamı ilə 2006-cı il martın 16-da Bakı şəhərində Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayının keçirilməsi də diaspor quruculuğu işinə yeni nəfəs verməklə əlamətdar hadisələrdən biri kimi yadda qalmışdır. Qurultayda Azərbaycan diasporunun vəziyyəti müzakirə edilmiş, bu sahədə çalışan təşkilatların fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi işinin təkmilləşdirilməsi, ölkə həqiqətlərinin, xalqımıza qarşı törədilmiş terror və soyqırımı aktları ilə əlaqədar çoxsaylı faktların dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasının daha müasir metodlarının hazırlanması, digər xalqların diaspor təşkilatları ilə əlaqələrin gücləndirilməsi məsələləri xüsusilə önə çəkilmişdir. Yüksək mütəşəkillik və ruh yüksəkliyi ilə başa çatan qurultayın nəticəsi kimi Azərbaycan diasporunun fəaliyyət konsepsiyasının hazırlanması barədə qərarın qəbul edilməsi, dünya azərbaycanlılarına müraciətin, habelə Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü ilə bağlı xüsusi bəyanatın, işğal olunmuş ərazilərdə tarixi abidələrimizin, mədəni irsimizin dağıdılması ilə bağlı beynəlxalq təşkilatlara müraciətlərin və digər sənədlərin qəbulu istər təbliğati, istərsə də səmərəli əks-hücumun təşkili baxımından mühüm əhəmiyyətə malik olmuşdur.

Azərbaycan xalqının əvəzsiz milli sərvəti olan müstəqilliyin son 20 ildə əzmlə qorunub saxlanması, demokratik və hüquqi dövlət quruculuğu istiqamətində mühüm addımların atılması, Avratlantik məkana inteqrasiya siyasətinin ardıcıl surətdə həyata keçirilməsi, ciddi elmi əsaslara söykənən sosial-iqtisadi siyasət strategiyasının reallaşdırılması respublikamızı intensiv inkişaf yoluna çıxarmışdır. İnkişaf və tərəqqi yolunda əldə

etdiyimiz böyük nailiyyətlərdə, şübhəsiz, dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan, ürəklərində azərbaycançılıq amalı daşıyan həmvətənlərimizin də müstəsna payı var.

Dünya Azərbaycanlılarının 2011-ci il iyunun 4-də keçirilmiş III Qurultayı göstərmişdir ki, Azərbaycanın inamla irəliləyərək iqtisadi artım tempinə görə dünyanın lider dövlətinə çevrilməsi, Cənubi Qafqazda əsas söz və nüfuz sahibi kimi çıxış etməsi dünyanın müxtəlif ölkələrinə səpələnmiş həmvətənlərimizi daha da ruhlandırılmış, onların müstəqil dövlətin xoşbəxt sabahına inamını artırmışdır. Qazanılmış nailiyyətlər ölkə daxilində milli birlik və vətəndaş sülhünün möhkəm əsaslarla intişar tapmasına, dünya azərbaycanlıları arasında həmrəyliyin təmin olunmasına, onların tarixi Vətənlə əlaqələrinin genişlənməsinə səbəb olmuşdur. Bu qurultayın keçirilməsində məqsəd həm də hesabat dövründə diaspor quruculuğu istiqamətində görülmüş işləri dəyərləndirmək, habelə xaricdə yaşayan soydaşlarımızın üzləşdiyi bəzi problemləri, yaşadıkları ölkələrin daxili siyasətinə təsir imkanlarını öyrənmək, onların tarixi Vətənlə daha geniş əlaqələrinin qurulmasına xidmət edən tədbirlərin hazırlanmasını təmin etməkdən ibarət olmuşdur.

Prezident İlham Əliyev qurultaydakı dərin məzmunlu nitqində Azərbaycan diasporunun formalaşması prosesinin başa çatdığını demişdir: "Birinci növbədə qeyd etməliyəm və çox şadam ki, dünyada fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatları artıq tam formalaşmışdır. Birinci qurultaydan keçən dövrdə, yəni 10 il ərzində böyük işlər görülmüşdür, təşkilatların sayı artmışdır. Beş il əvvəl 336 diaspor təşkilatımız var idisə, hazırda onların sayı 416-ya çatmışdır. Bu, çox vacibdir. Ancaq eyni zamanda, kəmiyyət bu məsələ ilə əlaqədar bəlkə də həlledici rol oynamır. Mən çox şadam ki, diaspor təşkilatlarımız keyfiyyət baxımından da güclənir, onların fəaliyyəti daha da məqsədyönlüdür, daha da təsirlidir. Müxtəlif ölkələrdə bizim diaspor təşkilatları tərəfindən keçirilmiş aksiyalar onu göstərir ki, istənilən yerdə təşkilatlarımız öz fikrini, öz etirazını, yaxud da ki, öz dəstəyini göstərə bilirlər".

Əgər 2006-cı ildə keçirilmiş II qurultayda Azərbaycanın 46 səfirliyi və konsulluğu mövcud idisə, hazırda onların sayı 65-ə çatmışdır. Bu səfirliklərin yaradılmasında məqsəd təkcə ölkənin diplomatik münasibətlərinin genişləndirilməsi deyil, eyni zamanda, xaricdə fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatlarının əlaqələndirilməsi və təşkilatlandırılmasıdır. 2008-ci ildə Dünya Azərbaycanlılarını Əlaqələndirmə Şurasının Bakıdakı iclasında qəbul olunmuş "Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Xartiyası" diasporun fəaliyyətinin başlıca istiqamətlərini müəyyən edən konseptual sənəd kimi qiymətləndirilməlidir. Xartiya dünya azərbaycanlılarının birlik və həmrəyliyin təmin olunması, diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinin koordinasiya edilməsi baxımından mühüm əhəmiyyətə malikdir. Sənəddə Azərbaycan xalqının tarixi, etnogenezi, milli özünüdərk prosesi, özünəməxsus xüsusiyyətləri, milli-mənəvi dəyərləri və müasir inkişaf səviyyəsi təhlil edilmiş, soydaşlarımızın yaşadıkları ölkələrin cəmiyyətlərinə inteqrasiyası, habelə Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə dair həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, qondarma "erməni soyqırımı" iddialarının ifşası və digər məsələlərlə bağlı diasporun üzərinə düşən vəzifələr öz əksini tapmışdır.

Son illər Cənubi Qafqazda həyata keçirilən bütün qlobal enerji və kommunikasiya layihələrinin lokomotivi qismində çıxış edən Azərbaycan dünyada kifayət qədər tanınsa da, bu sahədə hələ çox iş görülməli, erməni lobbisinin, bütövlükdə isə antiazərbaycançı şəbəkənin ölkəmizə qarşı apardığı əks-təbliğatın qarşısı daha səmərəli vasitələrlə alınmalıdır. Dövlət başçısı cənab İlham Əliyev Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayındakı çıxışında

bu məsələyə xüsusi diqqət ayırmış, respublikamız haqqında məlumat qıtlığının tamamilə aradan qaldırılması vacibliyini qeyd etmişdir: "Diaspor təşkilatlarının fəaliyyəti, eyni zamanda, erməni lobbisinin Azərbaycan əleyhinə apardığı çirkin kampaniyaya qarşı tutarlı bir cavabdır. Sırr deyil ki, müstəqilliyimizin ilk illərində bizim nə böyük maliyyə imkanlarımız var idi, xaricdə yaşayan azərbaycanlılar da o vaxt hələ təşkilatlanmamışdılar. Ancaq hazırda bütün ölkələrdə diaspor təşkilatlarımız erməni təbliğatına qarşı Azərbaycan reallıqlarını ortaya qoyurlar. Mən bu hərəkətləri, bu siyasəti alqışlayıram və bizim diaspor təşkilatlarının üzvlərinə bu fədakar və çox gözəl missiyaya görə minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Biz çalışmalıyıq ki, Azərbaycan haqqında reallıqları bütün dünyaya bildirək".

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin xalqlar arasında dostluğun möhkəmləndirilməsi və Azərbaycan diasporunun inkişafı sahəsindəki xidmətlərinə görə təltif olunmuş bir qrup ictimai xadimə "Dostluq" ordenini və "Tərəqqi" medalını təqdim etməsi də tədbirin yaddaqalan məqamlarındandır. Bu addım ölkə diasporunun nümayəndələrinin əməyinin qiymətləndirilməsi baxımından da diqqətəlayiqdir.

Yüksək mütəşəkkillik və böyük ruh yüksəkliyi ilə başa çatan qurultayın nəticəsi kimi dünya azərbaycanlılarına müraciətin, habelə Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü ilə bağlı beynəlxalq təşkilatlara, xarici ölkə parlamentlərinə, dövlət və hökumət başçılarına müraciətin qəbulu mühüm əhəmiyyətə malikdir. 2001-ci ildə yaradılmış Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurasının fəaliyyətinin davam etdirilməsi, şuranın icra katibliyinin yaradılması barədə qərarın qəbulu, Prezident İlham Əliyevin yekdilliklə Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurasına sədr seçilməsi isə tədbirin diqqətəlayiq məqamlarından olmuşdur.

Ötən illərdə Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkədə hüquqi, siyasi, iqtisadi, struktur islahatların keçirilməsi, Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması, xalqın rifahının yaxşılaşdırılması istiqamətində əsaslı işlər görülmüşdür. Bu müddətdə təbii ki, Azərbaycan diasporu da inkişaf etmiş, təşkilatlanmış, birləşmək, "çəkici bir yerə vurmaq" istiqamətində nailiyyətlər əldə etmişdir. Bütün bunlar dünya azərbaycanlılarının birliyini, vahid məram və məqsədlər ətrafında birləşməsini zəruri milli ideyaya çevirmişdir.

Azərbaycan.-2011.-29 dekabr.-№ 289.-S.9.

Milli birliyin rəmzi

Rafael Cəbrayilov,

Milli Məclisin deputatı

Müstəqilliyinin bərpasının 20-ci ildönümü tamam olmuş Azərbaycan Respublikası ötən dövrdə milli dövlət quruculuğu sahəsində mühüm nailiyyətlər əldə etmiş, özünün hüquqi-siyasi, sosial-iqtisadi dayaqlarını möhkəmləndirmiş, demokratik inkişaf səviyyəsinə, beynəlxalq aləmdə tutduğu mövqeyə görə regionun lider dövlətinə çevrilmişdir. Qazanılmış nailiyyətlər ölkə daxilində milli birliyin təmin olunmasına, dünya azərbaycanlıları arasında həmrəyliyin güclənməsinə təkan vermiş, habelə dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan soydaşlarımızı daha da ruhlandırılmış, ölkəmizin milli maraqları ətrafında sıx birləşməsinə zəmin yaratmışdır.

Tarix sübut edir ki, hər bir xalqın taleyi ilə bağlı böyük ideyalar yalnız zamanın, dövrün reallıqlarını düzgün dəyərləndirən, gələcək barədə aydın təsəvvürlərə malik olan fenomen şəxsiyyətlərin əzmkar fəaliyyəti nəticəsində gerçəkləşir. Bu mənada, 31 dekabrın Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü kimi qeyd edilməsi də məhz ulu öndər Heydər Əliyevin tarixi xidmətləri ilə bağlıdır. Hələ 1991-ci il dekabrın 16-da ümummilliyet liderin təşəbbüsü əsasında Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisi "Dünya azərbaycanlılarının həmrəylik və birlik günü haqqında" qərar qəbul etmişdir. Bu əlamətdar bayram ilk dəfə məhz Naxçıvanda geniş qeyd olunmuş, azərbaycanlıların mənəvi birliyinin rəmzinə çevrilmişdir.

Ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəlində yaranmış tarixi şəraitdən bəhrələnərək dövlət müstəqilliyini bərpa edən müstəqil Azərbaycanın ilk illərdə üzləşdiyi vətəndaş qarşıdurması, parçalanma, siyasi səhnədən tamamilə silinmə təhlükəsindən xilas olması, respublikada vətəndaş sülhü və həmrəyliyin təmin olunması məhz ulu öndər Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Güclü xarizması, yüksək liderlik keyfiyyətləri, mütərəqqi ideyaları ilə birləşdirici şəxsiyyət olan ümummilliyet lider 1993-cü ilin iyun ayından etibarən ölkədə milli birliyi, vətəndaş sülhünü təmin etməklə yanaşı, Azərbaycan diasporunun və lobbisinin formalaşdırılması istiqamətində də ardıcıl, məqsədyönlü siyasət yürütmüşdür. Dünyanın müxtəlif dövlətlərində yaşayan azərbaycanlıların milli icma çərçivəsindən çıxaraq mütəşəkkil diaspor halında formalaşması və güclənməsi, məskunlaşdığı ölkələrdə siyasi, iqtisadi fəaliyyətlərini genişləndirməsi, yerli cəmiyyətə sıx inteqrasiyası, Azərbaycanı özünə Vətən bilən digər xalqların xaricdə yaşayan nümayəndələri ilə əlaqələrin möhkəmləndirilməsi bu siyasətin prioritet istiqamətlərini təşkil etmişdir. Dünya azərbaycanlılarının müstəqil dövlət, vahid məqsəd ətrafında sıx birləşdirilməsi ideyasının müəllifi olmuş ümummilliyet lider Heydər Əliyev xarici ölkələrə etdiyi çoxsaylı səfərlərdə diasporumuzun nümayəndələri ilə görüşlər keçirmiş, onların problem və qaygıları ilə yaxından maraqlanmışdır.

Milli həqiqətlərin dünya ölkələrinə çatdırılmasında gənclərin geniş potensialından və imkanlarından istifadə məsələsi Heydər Əliyevi daim dərindən düşündürmüşdür. Ümummilliyet lider müxtəlif ölkələrə rəsmi və işgüzar səfərləri zamanı Azərbaycan diasporunun təmsilçiləri qarşısında dərin məzmunlu nitq söyləmiş, onları

ayıq olmağa, yaşadıkları yerlərdə milli həqiqətlərimizi geniş təbliğ etməyə çağırmışdır. 1997-ci il avqustun 29-da ali məktəblərə qəbul olunmuş bir qrup gənclə görüşən Heydər Əliyev bir daha bu məsələyə xüsusi toxunaraq deyirdi: "...Siz respublikamızı xarici ölkələrdə təmsil edən insanlar, gənclər olacaqsınız. Siz sadəcə olaraq təhsil almaqla kifayətlənməməlisiniz. Azərbaycanı ləyaqətlə təmsil etməlisiniz, ölkəmizin həqiqətlərini təhsil alacağınız universitetlərdə, ali təhsil müəssisələrində yaymalısınız, təbliğ etməlisiniz".

Dünya azərbaycanlıları arasında birliyin və həmrəyliyin təmin olunması, habelə Azərbaycan icmalarının, cəmiyyətlərinin, birliklərinin fəaliyyətinin gücləndirilməsi ilə bağlı məsələlərin müzakirəsi zərurətini nəzərə alaraq ümummilli lider Heydər Əliyev 2001-ci il noyabrın 9-10-da Dünya azərbaycanlılarının I qurultayının keçirilməsi haqqında sərəncam imzalamışdır. Bu tarixi addım xaricdəki soydaşlarımızın azərbaycançılıq ideyası ətrafında birləşərək təşkilatlanması baxımından tarixi əhəmiyyət kəsb edərək, diaspor hərəkatının inkişafında yeni mərhələnin təməlini qoymuşdur. 2001-ci ilin noyabrında keçirilmiş Dünya azərbaycanlılarının I qurultayı azərbaycançılıq ideyalarının reallığa çevrilməsi, milli həmrəyliyin təmin olunması prosesinin əsasını qoymuş, Azərbaycan diasporunun formalaşması və inkişafının prinsiplial istiqamətlərini müəyyənləşdirmiş, diaspor quruculuğu işinin dövlət siyasətinin tərkib hissəsi olmasının rəsmi təsdiqi kimi tarixilik qazanmışdır. Qurultayda diaspor və lobbicilik fəaliyyəti ilə bağlı bir sıra ciddi məsələlər müzakirə edilmiş, eləcə də konkret qərarlar, fəaliyyət proqramları təsdiqlənmişdir.

Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunun daha da artırılması, müxtəlif ölkələrdə dilimizin, tariximizin, mədəniyyətimizin yüksək səviyyədə təbliği, Ermənistanın təcavüzkarlıq siyasətinin ifşası, bədnam erməni lobbisinə qarşı sistemli və ardıcıl əks-hücumun təşkili məsələləri qurultayın qarşısına qoyduğu başlıca vəzifələr kimi diqqəti cəlb etmişdir. Qurultaydan sonra ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə diaspor sahəsində vahid dövlət siyasətinin həyata keçirilməsi üçün yeni komitə yaradılmış, habelə bu sahədə fəaliyyəti tənzimləyən "Xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı dövlət siyasəti haqqında" qanun qəbul olunmuşdur. Qanun Azərbaycan diasporunun inkişafına dövlət qayğısının daha da artırılmasını; bu sahədə ciddi fəaliyyət üçün vahid strategiyanın hazırlanmasının hüquqi prinsiplərini; xaricdə yaşayan azərbaycanlıların əsas hüquq və azadlıqlarının müdafiəsində, milli xüsusiyyətlərini qoruyub saxlamasında və inkişaf etdirməsində dövlət siyasətinin məqsədlərini; Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin qorunması və möhkəmləndirilməsi, iqtisadi, sosial, mədəni inkişafı, digər dövlətlərlə qarşılıqlı faydalı münasibətlərin qurulması prosesinə xaricdə yaşayan soydaşlarımızın da fəal surətdə cəlb edilməsi yollarını müəyyənləşdirmişdir.

Ulu öndər Heydər Əliyev dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi naminə təşkilati-hüquqi tədbirlərlə yanaşı, həm də mükəmməl ideoloji-siyasi iş aparmış, soydaşlarımızın konsolidasiyası üçün azərbaycançılıq ideologiyasını önə çəkmişdir. Bu ideologiya dünya azərbaycanlılarının vahid ideya ətrafında birləşməsinə şərtləndirən tarixi-siyasi amillərin təsnifatını, xaricdə yaşayan soydaşlarımızın hüquq və azadlıqlarının qorunması sahəsində Azərbaycan dövlətinin qarşısında duran vəzifələri, onların Azərbaycan Respublikasına münasibətdə üzərinə düşən mənəvi öhdəlikləri, "azərbaycanlı" anlayışının sosial-fəlsəfi məzmununu müəyyənləşdirən konsepsiya kimi nəzərdə tutur. Azərbaycançılıq məfkurəsində etnik mənsubiyyətindən asılı olmayaraq ölkəmizdə

və xarici dövlətlərdə yaşayan bütün vətəndaşlara, soydaşlara və həmvətənlərə hərtərəfli hüquqi və mənəvi baxımdan bərabər münasibət var.

Əminliklə deyə bilərik ki, ötən 8 ildə ümummilli liderin ideya prinsiplərinə sadıq qalan, onun formalaşdırdığı mütərəqqi ənənələri daha da inkişaf etdirən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev də diaspor quruculuğu işinə xarici siyasətin ayrılmaz hissəsi kimi yanaşır. Dövlət başçısı ilk gündən bildirmişdir ki, yalnız güclü diaspora malik xalqlar xarici siyasətdə mühüm uğurlar qazanır, dünya miqyasında maraq və mənafelərini hər zaman layiqincə qoruyur, ümummilli problemlərinin həllinə nail olur, öz dilini, mədəniyyətini, incəsənətini, tarixini lazımi səviyyədə təbliğ edirlər. Cənab İlham Əliyev hələ 27 iyul 2004-cü il tarixdə ölkə diplomatlarının iştirakı ilə keçirdiyi müşavirədə diaspor sahəsində qarşıda duran vəzifələrdən söz açmış, diplomatlarımızı xaricdəki soydaşlarımızla fəal iş aparmağa çağırmışdır. Dövlət başçısının vurğuladığı kimi, xaricdəki azərbaycanlıların müxtəlif ölkələrin ictimai-siyasi həyatında daha da fəal iştirakı, seçkili orqanlarda təmsil olunması, dövlət orqanlarında müəyyən vəzifələrə irəli çəkilməsi üçün səylərin göstərilməsi qarşıda duran əsas vəzifələrdən biridir. Bu, son nəticədə Azərbaycan diasporunun nüfuzunun daha da möhkəmlənməsinə kömək edəcəkdir.

Dövlət başçısının diqqət və qaygısı ilə ötən illərdə xaricdəki soydaşlarımızın təşkilatlanması istiqamətində fəal iş aparılmışdır. Həmvətənlərimizin təşkilatlanması prosesinin daha geniş vüsət almasını, milli-mənəvi, əxlaqi dəyərlərini qorumaqla bu global prosesdən kənar qalmamasını təmin etmək məqsədi ilə 2003-cü ildə Almanyanın Maynts şəhərində Dünya azərbaycanlıları diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumu keçirilmişdir. Forumda Azərbaycan diasporunun problemləri barədə səmərəli fikir mübadiləsi aparılmış, icma və birliklərin fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi, Avropa azərbaycanlılarının vahid bir təşkilatda birləşdirilməsi ideyası gündəliyə gətirilmişdir. Bu ideyanın reallaşdırılmasının zəruriliyini nəzərə alaraq, 2004-cü ilin aprelində Berlin şəhərində Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin (AAK) təsis konfransı keçirilmişdir. AAK-ın təsis edilməsində başlıca məqsəd Avropada fəaliyyət göstərən Azərbaycan diasporunun vahid təşkilatda birləşdirilməsinə nail olmaqdır.

2004-cü ilin mayında qardaş Türkiyə Respublikasının İskəndərün şəhərində Türkiyə-Azərbaycan Dərnəkləri Federasiyasının təsis olunması da bu sahədə mühüm addımlardan olmuşdur. Türkiyədə fəaliyyət göstərən ayrı-ayrı Azərbaycan dərnəklərini, müxtəlif qurumları və onların timsalında burada yaşayan bütün həmvətənlərimizi öz ətrafında sıx birləşdirmək yeni federasiyanın əsas məqsədlərindəndir. 2005-ci ildə isə Kanadanın Toronto şəhərində Azərbaycan Təşkilatları Federasiyası təsis edilmişdir.

2005-ci ildə Rusiya Federasiyasında "Əcnəbi vətəndaşların hüquqi vəziyyəti haqqında" qanunun qəbul edilməsi ilə əlaqədar soydaşlarımız arasında hüquqi maarifləndirmə işinin aparılması üçün bir sıra təşkilati işlər görülmüş, ayrı-ayrı vilayətlərdə müvafiq hökumət strukturları ilə birgə tədbirlər həyata keçirilmişdir. Qazaxıstanda və Qırğızıstanda yaşayan soydaşlarımızın müraciətlərinə əsasən, onların şəxsiyyət vəsiqələri ilə təmin edilməsi və başqa problemlərinin həllinə nail olunmuşdur.

Prezident İlham Əliyevin 8 fevral 2006-cı il tarixli sərəncamı ilə 2006-cı il martın 16-da Bakı şəhərində Dünya azərbaycanlılarının II qurultayının keçirilməsi diaspor quruculuğu işinə yeni nəfəs verməklə, əlamətdar hadisələrdən biri kimi yadda qaldı. Qurultayda Azərbaycan diasporunun hazırkı vəziyyəti, bu sahədə çalışan

təşkilatların fəaliyyətlərinin əlaqələndirilməsi işinin təkmilləşdirilməsi, ölkə həqiqətlərinin, xalqımıza qarşı törədilmiş terror və soyqırımı aktları ilə əlaqədar çoxsaylı faktların dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasının daha müasir metodlarının hazırlanması, digər xalqların diaspor təşkilatları ilə əlaqələrin gücləndirilməsi məsələləri geniş müzakirə mövzusu olmuşdur. Yüksək mütəşəkkillik və ruh yüksəkliyi ilə başa çatan qurultayın nəticəsi kimi Azərbaycan diasporunun fəaliyyət konsepsiyasının hazırlanması barədə qərarın qəbulu, dünya azərbaycanlılarına müraciətin, habelə Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü ilə bağlı xüsusi bəyanatın, işğal olunmuş ərazilərdə tarixi abidələrimizin, mədəni irsimizin dağıdılması ilə bağlı beynəlxalq təşkilatlara müraciətlərin və digər sənədlərin qəbulu istər təbliğati, istərsə də səmərəli əks-hücumun təşkili baxımından strateji əhəmiyyətə malikdir.

Həmin qurultaydan ötən beş il həm də Azərbaycanın türk dünyasının mədəni və siyasi mərkəzlərindən birinə çevrilməsi ilə də əlamətdar olmuşdur. 2007-ci ildə Bakı şəhərində keçirilmiş Dünya Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumu, habelə Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayı bütün türkdilli xalqların həyatında mühüm hadisə olmuşdur. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə keçirilmiş bu toplantılarda qəbul olunmuş sənədlər türkdilli xalqların diaspor təşkilatları arasında səmərəli əməkdaşlıq mexanizmlərinin qurulmasının istiqamətlərini müəyyənləşdirmişdir.

2008-ci ildə Dünya Azərbaycanlılarını Əlaqələndirmə Şurasının Bakıdakı iclasında qəbul olunmuş "Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Xartiyası" diasporumuzun fəaliyyətinin başlıca istiqamətlərini müəyyən edən konseptual sənəd kimi qiymətləndirilməlidir. Xartiya dünya azərbaycanlılarının birlik və həmrəyliyin təmini, diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinin koordinasiya edilməsi baxımından mühüm əhəmiyyətə malikdir. Sənəddə Azərbaycan xalqının tarixi, etnogenezi, milli özünüdərk prosesi, özünəməxsus xüsusiyyətləri, milli-mənəvi dəyərləri və müasir inkişaf səviyyəsi təhlil edilmişdir. Eyni zamanda, soydaşlarımızın yaşadıkları ölkələrin cəmiyyətlərinə inteqrasiyası, habelə Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə dair həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, qondarma erməni soyqırımı iddialarının ifşası və digər məsələlərlə bağlı diasporun üzərinə düşən vəzifələr əksini tapmışdır.

Ümumiyyətlə, son illərdə Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə, tarixin müxtəlif mərhələlərində xalqımızın məruz qaldığı terror və soyqırımı aktlarına dair faktlara beynəlxalq aləmin diqqətinin cəlb olunması sahəsində atılan addımlar Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin tövsiyələrinə uyğun olaraq diasporumuzun hücum taktikasına keçdiyini nümayiş etdirir.

2011-ci ilin iyun ayında Bakıda keçirilmiş Dünya azərbaycanlılarının III qurultayı ölkəmizin diaspor və lobbı quruculuğu sahəsində böyük uğurlar əldə etdiyini bir daha təsdiqləmişdir. Son qurultay göstərmişdir ki, Azərbaycanın inamla irəliləyərək iqtisadi artım tempinə görə dünyanın lider dövlətinə çevrilməsi, Cənubi Qafqazda əsas söz və nüfuz sahibi kimi çıxış etməsi dünyanın müxtəlif ölkələrinə səpələnmiş həmvətənlərimizi daha da ruhlandırılmış, onların müstəqil dövlətimizin xoşbəxt sabahına inamını artırmışdır. Qazanılmış nailiyyətlər ölkə daxilində milli birlik və vətəndaş sülhünün möhkəm əsaslar üzərində inkişaf etməsinə, dünya azərbaycanlıları arasında həmrəyliyin təmin olunmasına, onların tarixi Vətənlə əlaqələrinin genişlənməsinə səbəb olmuşdur.

Qurultayda dərin məzmunlu nitq söyləyən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev demişdir: "Bizi fərqləndirən əlamət ondan ibarətdir ki, harada yaşamağımızdan asılı olmayaraq, öz vətənimizə bağlıyıq. Bura bizim vətənimizdir, hamımızın vətənidir. Müstəqil Azərbaycan bütün azərbaycanlıların vətənidir. Bizim bir vətənimiz var - Azərbaycan! Bizim bir dilimiz var - Azərbaycan dili! Bizim ümumxalq ideologiyamız var - azərbaycançılıq məfkurəsi! Mən arzu edirəm ki, dünyada yaşayan bütün azərbaycanlılar həmişə bir yerdə olsunlar. Həmişə bilsinlər ki, onların arxasında güclü Azərbaycan dövləti dayanır və onlar hər zaman Azərbaycan dövlətinə arxalana bilərlər".

Qurultayda bir daha vurğulanmışdır ki, hazırda qarşımızda duran ən vacib və tələyüklü vəzifələrdən biri dünya azərbaycanlılarının hər hansı bir ölkədə və mühitdə yaşamaq, fəaliyyət göstərmək, özünün milli-mənəvi dəyərlərini qorumaq, inkişaf etdirmək, beynəlxalq aləmdə mədəni, istedadlı, qədim tarixə və demokratik dövlətə malik xalq kimi təmsil olunmaq hüququnu təmin etməkdir. Eyni zamanda, azərbaycanlı icmalarının fəaliyyət göstərdikləri ölkələrin kütləvi informasiya vasitələri ilə əlaqələri yaxşılaşdırılmalı, yeni müstəqil qəzet, jurnal, radio, televiziya və informasiya agentliklərinin yaradılması prosesi davam etdirilməli, ölkəmizlə bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında fəal iştirak edən və Azərbaycan diasporuna ictimai münasibətlərin qurulmasında yardım göstərə biləcək alim, siyasətçi və jurnalistlərlə, soydaşlarımızın yaşadıkları ölkələrin qeyri-hökumət təşkilatlarının təmsilçiləri ilə sıx münasibətlər qurulmalı, onlarla məqsədyönlü iş aparılmalıdır.

Tam əminliklə demək olar ki, bu gün Azərbaycanda milli birliyin və həmrəyliyin qorunub saxlanması və möhkəmləndirilməsi Prezident İlham Əliyevin hər bir vətəndaşın mənafeyini əsas tutmaqla yürütdüyü məqsədyönlü siyasətinin nəticəsidir. İqtisadi, siyasi, hüquqi, mədəni və digər sahələrdə həyata keçirilən siyasət hər bir vətəndaşın dövlətə olan inamını gücləndirir, onlarda dövlətçilik təfəkkürünü, həmrəylik duyğularını gücləndirir. İnanırıq ki, Azərbaycanın iqtisadi imkanları gücləndikcə, respublikamız diaspor və lobbi quruculuğu sahəsində daha geniş imkanlar, habelə bu imkanlardan qaynaqlanan uğurlar əldə edəcəkdir.

Azərbaycan.-2011.-30 dekabr.-290.-S.8.

Azərbaycan bütün dünya azərbaycanlılarının Vətənidir

31 dekabrın Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü kimi qeyd olunması barədə qərar ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Naxçıvan MR Ali Məclisinin 16 dekabr 1991-ci ildə keçirilən sessiyasında qəbul olunmuşdur

“İki sahil”in Analitik Orupu

“Suverenliyimizi daimi yaşatmaq, dövlət müstəqilliyimizi əbədi etmək üçün harada yaşamasından asılı olmayaraq bu gün hər bir azərbaycanlıdan müqəddəs Azərbaycan qayəsi ətrafında əməl və əqidə birliyi, sarsılmaz həmrəylik tələb olunur.” Dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan azərbaycanlıların birliyi, həmrəyliyi ulu öndər Heydər Əliyevin fəaliyyətinin əsasını təşkil etmişdir. Qeyd edək ki, Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü'nün əsası 1991-ci ilin 16 dekabrında ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulub.

O illərdə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinin Sədri olan Heydər Əliyev dünya azərbaycanlılarının birliyinin vacibliyini, əhəmiyyətini nəzərə alaraq dekabrın 31-ni Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü elan etdi. Beləliklə, bütün azərbaycanlılar üçün əziz olan 31 Dekabr - Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü bayram edilir. 20 ildir ki, Azərbaycanın milli bayramları sırasına bir möhtəşəm tarix də əlavə edilmişdir.

Ulu öndər Heydər Əliyevin xalqın təkidli tələbi ilə hakimiyyətə qayıdışından sonra diaspor quruculuğu dövlət siyasətinin əsas tərkib hissəsinə çevrildi. Diasporun bir dövlətin xaricdə varlığı demək olduğunu nəzərə alsaq, müstəqillik yolunda yenidən addımlarını atan bir dövlətin beynəlxalq aləmdə özünü təsdiqləməsində bu amilin rolunu aydın görmək olar. Bu fakt inkaredilməzdir ki, müstəqilliyimizin ilk illərində Azərbaycan haqqında məlumatsızlıq bir sıra problemlərin yaranmasına, erməni yalanlarının ayaq tutub yeriməsinə səbəb olmuşdur. Ulu öndər Heydər Əliyevin xalqın təkidli tələbi ilə hakimiyyətə qayıdışından sonra fəaliyyətinin əsas istiqamətlərindən biri ölkəmizin ətrafında yaradılan informasiya blokadasının yarılması oldu. Ümummillə liderin xarici ölkələrə səfəri zamanı orda yaşayan azərbaycanlılarla görüşməyə səy göstərməsi, onların problemləri ilə yaxından tanış olması, respublikamızla əlaqələrini daha da möhkəmləndirmələri üçün tövsiyələrini verməsi diaspor quruculuğu istiqamətində atılan addımlar idi. Ulu öndər öncə soydaşlarımızın yaşadıkları ölkədə birliyinin yaradılmasının vacibliyini bəyan etdi. Həmin ölkələrdə Azərbaycan cəmiyyətlərinin, mərkəzlərinin yaradılması da bu məqsədə xidmət edirdi. Ümummillə lider buna nail olduqdan sonra dünya azərbaycanlıları arasında mənəvi, siyasi birliyin və həmrəyliyin təmin olunması, Azərbaycan icmaları, cəmiyyət və birliklərinin fəaliyyətinin gücləndirilməsi və əlaqələndirilməsi ilə bağlı məsələlərin ətraflı müzakirə edilməsini nəzərə alaraq, Dünya azərbaycanlılarının I qurultayının keçirilməsi təşəbbüsü ilə çıxış etdi. 2001-ci il mayın 23-də imzalanan sərəncama əsasən həmin ilin noyabrın 9-10-da Bakıda Dünya azərbaycanlılarının I qurultayı keçirildi. Bu addım diaspor hərəkətinin inkişafında yeni mərhələnin başlanğıcını qoydu. Dünya azərbaycanlılarının vahid mərkəzdən idarə olunmalarının yüksək səviyyədə həyata keçirilməsi üçün ulu öndər Heydər Əliyevin 2002-ci il 5 iyul tarixli

fərmanı ilə Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsi yaradıldı. Qeyd edək ki, Prezident İlham Əliyevin 19 noyabr 2008-ci il tarixli sərəncamı ilə Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin əsasında Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi yaradılıb.

Ulu öndər Heydər Əliyevin siyasi kursunu uğurla davam etdirən cənab İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə 2006-cı ilin martında Dünya azərbaycanlılarının II qurultayı, bu ilin iyulunda isə Dünya azərbaycanlılarının III qurultayı keçirildi. III qurultay dövlət başçısı İlham Əliyevin “Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin yenidən bərpa olunmasının 20-ci ildönümü haqqında” sərəncamına uyğun olaraq keçirildi. Qurultayda bu məqam xüsusi vurğulandı ki, III qurultay tarixi məzmunu və ictimai əhəmiyyətinə görə 2006-cı ildə keçirilmiş Dünya azərbaycanlılarının II qurultayından bir çox cəhətləri ilə seçilir. Bu gün Azərbaycan iqtisadi cəhətdən qüdrətli dövlətə çevrilib, dünya miqyaslı layihələr gerçəkləşdirir, dünyanın inkişaf etmiş ölkələri Azərbaycanı tərəfdaş və müttəfiq kimi görür. Azərbaycanın etibarlı tərəfdaş imici qazanması dövlətimizin yeritdiyi müstəqil xarici siyasətlə sıx bağlıdır. Azərbaycan dövləti bu imkanlardan istifadə edərək, dünyanın ayrı-ayrı ölkələrində yaşayan azərbaycanlılara daha böyük qayğı ilə yanaşır, onların birliyinin möhkəmləndirilməsi istiqamətində ciddi səylər göstərir. Bunun nəticəsidir ki, bu gün artıq Azərbaycan diasporunun yaxşı təşkilatlandığı, azərbaycanlıların yaşadıkları ölkələrin ictimai-siyasi proseslərinə təsir göstərə bilmək imkanlarının əhəmiyyətli dərəcədə artması sayəsində onların Azərbaycanın milli maraqlarını müdafiə etmək iqtidarında olduqları inamla söylənir.

Ötən müddət ərzində əldə edilən ən mühüm uğurlardan biri ayrı-ayrı ölkələrdəki diaspor təşkilatlarının fəaliyyətini əlaqələndirən strukturların yaradılmasıdır. Hazırda dünyanın müxtəlif ölkələrində 416 diaspor təşkilatımız fəaliyyət göstərir. Xarici ölkələrdə təhsil alan azərbaycanlı gənclərin təşkilatlanması prosesinin sürətlənməsi də müsbət hal kimi dəyərləndirilir. Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsində Gənclərlə iş şöbəsinin yaradılması bu məqsədə xidmət edir. Dövlət başçısı İlham Əliyev Dünya azərbaycanlılarının III qurultayında bu fikri bir daha bəyan etdi ki, hər bir Azərbaycan vətəndaşı yaşadığı dövlətdə ölkəsinin təbliğatçısıdır. Azərbaycanın bugünkü iqtisadi, siyasi, diplomatik sahədə qazandığı uğurlar barədə dünya ictimaiyyəti məlumatlandırılmalıdır. Bir məqamı da xüsusi vurğulamaq yerinə düşər ki, ölkənin tərəqqisində təhsilin, elmin rolunu önə çəkərək müasir dövrdə yeni texnologiyaların tətbiqinə, onlardan yüksək səviyyədə istifadə etməyi bacaran ixtisaslı kadrların yetişdirilməsinə böyük ehtiyacın olduğunu bildirən dövlət başçısı İlham Əliyevin sərəncamı ilə təsdiqlənən “Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsillərini davam etdirmələrinə dair Dövlət Proqramı”nın icrasında da prioritet məsələlərdən biri məhz ölkə həqiqətlərinin beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılmasıdır. Dünya azərbaycanlılarının III qurultayının nümayəndələrinin 100-dən çoxunun gənclər olması onların Azərbaycan həqiqətlərinin təbliğinə töhfələrini artırmaq istəklərini ortaya qoydu.

Dünyada güclü erməni diasporunun olduğunu nəzərə alsaq onların yalan təbliğatına qarşı türk-Azərbaycan diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyətinin gərəkliliyi ən yüksək tribunaldan bəyan edilir. Prezident İlham Əliyev hər bir çıxışında bütün türk dünyasını mövcud problemlərimizin həllində vahid mövqedən çıxış etməyə çağırır. Dövlət başçısının təşəbbüsü ilə 2007-ci ildə Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI Dostluq, Qardaşlıq və Əməkdaşlıq qurultayının, Türkiyə və Azərbaycan diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumunun Bakıda keçirilməsi, Türkdilli Ölkələrin Parlament Assambleyasının yaradılması, mərkəzi ofisinin ölkəmizdə yerləşməsi də bu birliyə doğru

atılan addımların əsas tərkib hissələrindəndir. “Gücümüz birliyimizdədir” söyləyən Prezident İlham Əliyev “Tarix tarixdir” bəyan edərək erməni yalanlarını faktlar əsasında qurultay iştirakçılarının diqqətinə çatdırdı. Ermənilər həmişə türklərə, azərbaycanlılara qarşı soyqırımı siyasəti aparmışlar. Keçmiş tarixdə də, yaxın tarixdə də belə olub və Xocalı soyqırımı bunun bariz nümunəsidir. Günahsız insanları, uşaqları, yaşlı qadınları qətlə yetirmək soyqırım deyil, bəs nədir? Ancaq əfsuslar olsun ki, dünya birliyi bunu ya görmür, ya da görmək istəmir, ermənilərin, erməni lobbisinin və dünya ermənilərinin uydurma faktları əsasında qərar qəbul edirlər. Dövlət başçısı İlham Əliyev bildirdi ki, erməni yalanlarına, eyni zamanda dünyanın ikili siyasətinə qarşı öz siyasətimizi, həqiqətimizi, təbliğatımızı, gücümüzü qoymalıyıq. Əlbəttə ki, həqiqəti çatdırmaq, təbliğ etmək, bütün dünyaya yaymaq diaspor təşkilatlarının, hər bir vətənpərvər insanın işidir.

Azərbaycan həqiqətlərinin beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılmasında Heydər Əliyev Fondunun, eyni zamanda Rusiya Azərbaycanlı Gənclər Təşkilatının xidmətləri böyükdür. Qeyd edək ki, Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti, Rusiya Azərbaycanlı Gənclər Təşkilatının sədri, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Gənclər Forumunun baş əlaqələndiricisi Leyla Əliyeva Dünya azərbaycanlılarının III qurultayında xaricdə yaşayan soydaşlarımızın təşkilatlanması və Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması istiqamətində göstərdiyi xidmətlərə görə “Tərəqqi” medalı ilə təltif olundu.

Dövlət başçısı İlham Əliyev daim bildirir ki, Azərbaycan diasporunun daha da gücləndirilməsi, xaricdə yaşayan azərbaycanlılara öz milli mənəvi dəyərlərini qoruyub saxlamaları, Azərbaycan həqiqətlərini təbliğ etmələri, yaşadıkları ölkələrin ictimai-siyasi həyatında fəal rol oynamaları üçün bundan sonra da onlara diqqət və qayğı yüksək səviyyədə olacaq. Müasir qloballaşan dünyada xalqlar arasında gedən sürətli inteqrasiya prosesləri, diaspor və lobbilə təşkilatlarının beynəlxalq siyasətdə rolunun getdikcə artması Azərbaycanın öz diasporu ilə sıx əməkdaşlığını zərurətə çevirir. Prezident İlham Əliyev Dünya azərbaycanlılarının III qurultayında proqram xarakterli çıxışı zamanı uğurlarla yanaşı, problemləri də diqqətə çatdırmışdır. Diaspor təşkilatları arasında birliyin daha da möhkəmləndirilməsi qarşıya mühüm vəzifə kimi qoyuldu: “Ən vacib amillərdən biri diaspor təşkilatlarının birliyi. ... Birlik bizi gücləndirir. Birlik olmasa, biz güclü ola bilmərik. Bu, aksiomdur.”

Azərbaycanın Şərqlə Qərbdə arasında körpü rolunu oynadığını önə çəkən dövlət başçısı bildirir ki, bu gün həmin körpünü daha da möhkəmləndirmək üçün hər kəs öz səyini artırmalıdır. Ən mühüm problemimiz olan Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində diplomatik mübarizədə qələbənin rolu inkaredilməzdir. Dünya azərbaycanlılarının III qurultayında bir daha diqqəti bu məsələyə yönəldən dövlət başçısı bildirmişdir ki, bizim diplomatiyamız müdafiə, özünümüdafiə xarakteri daşımamalı, hücum diplomatiyası olmalıdır.

Dövlət başçısı İlham Əliyev istər xarici ölkələrə səfərləri, istərsə də bu və ya digər dövlət rəsmilərinin Azərbaycana səfəri zamanı keçirdiyi görüşlərdə əsas diqqət yönəltdiyi məsələlərdən biri məhz Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi olur. Müzakirələrdə dövlət başçısı Ermənistanın Azərbaycana qarşı həyata keçirdiyi təcavüz və etnik təmizləmə siyasətini faktlarla diqqətə çatdırır. İşğalın 20 ildən artıqdır davam etdiyini xatırladan Prezident İlham Əliyev dünyanın ən nüfuzlu təşkilatlarının qəbul etdikləri qərar və

qətnamələrdə də bu faktların öz əksini tapdığını, lakin işğalçı Ermənistanın bu sənədlərə hələ də məhəl qoymadığını diqqətə çatdırır.

Dünya haqqın, ədalətin kimin tərəfində olduğunu çox yaxşı bilir. Amma təəssüflər olsun ki, ikili siyasətin mövcudluğu, bu problemdən yaxa qurtarmağın “nədənsə” mümkünsüzlüyü münaqişənin nizamlanması prosesini uzadır. Rəsmi Bakı ən yüksək tribunalardan ikili yanaşmaya son qoyub, münaqişənin həllində ədalətli mövqə nümayiş etdirməyi tələb edir.

Azərbaycan dövləti həqiqətlərimizin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında həmin ölkələrdə fəaliyyət göstərən səfirliklərimizin də üzərinə böyük məsuliyyət düşdüyünü bəyan edir. Hazırda Azərbaycanın xaricdə 65 diplomatik nümayəndəliyi fəaliyyət göstərir. Onların 40-dan çoxu son illərdə yaradılıb. Yaxın zamanlarda daha 8 ölkədə diplomatik nümayəndəliyin açılacağı bildirilir: “Dünya miqyasında elə vacib ölkə qalmayacaq ki, orada səfirliyimiz olmasın”.

Beynəlxalq təşkilatlarda Azərbaycan nümayəndəliklərinin fəaliyyətinin genişləndirilməsi də qarşıya qoyulan vəzifələrdəndir. Cənab İlham Əliyevin Prezident kimi fəaliyyətə başladığı gündən bu məsələyə xüsusi diqqət yönəldilib. Hazırda beynəlxalq təşkilatların böyük əksəriyyətində Azərbaycan nümayəndəlikləri fəaliyyət göstərir və onlar həqiqətlərimizin təbliği istiqamətində səmərəli fəaliyyət göstərirlər. Dövlət başçısı bildirir ki, Dağlıq Qarabağ problemi əsas mövzu kimi öndə dayanmalıdır. Bir sözlə, bu, hər birimizin işi olmalıdır.

Dünya azərbaycanlılarının III qurultayında dövlət başçısı bu məsələyə də diqqət yönəlmişdir ki, dünyada erməni lobbisinin təsiri altında olan siyasətçilər, mətbuat orqanları, bəzi qurumlar Azərbaycan reallıqlarını təhrif etmək üçün uydurmalar, düzgün olmayan faktlar, yalanlar, böhtanlar yayırlar. Biz bu yalan təbliğata qarşı mübarizə aparmalı, həqiqətlərimizi bütün dünyaya çatdırmalıyıq. Bəzi beynəlxalq təşkilatların hazırladığı hesabatlara diqqət yetirməklə erməni diasporunun apardığı əsassız təbliğatın nəticələrini görmək olar.

ABŞ-ın rəsmi dövlət strukturları tərəfindən maliyyələşdirilən “Freedom House” təşkilatının hesabatları, bəyanatları heç vaxt birmənalı qarşılanmamışdır. Təşkilatın, “Azərbaycan xəritəsi”ndə Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsi olan Dağlıq Qarabağın Azərbaycanla Ermənistanın müştərək ərazisi kimi təqdim edilməsi onun ermənipərəst mövqeyinə işarədir. Təşkilat həmçinin Azərbaycanı “qeyri-azad” ölkələr sırasında göstərməklə yanaşı, Ermənistanı və Dağlıq Qarabağı “qismən azad” ölkələrlə birlikdə təqdim edir. Heç bir beynəlxalq qurum, dövlət, hətta Ermənistanın özü tərəfindən tanınmayan, əhalisi yalnız hərbiçilərdən ibarət olan və separatçı rejimin idarə etdiyi bir ərazini demokratiya şkalası əsasında qiymətləndirmək olarmı? Bu, demokratiya ideyalarına, demokratik dünyaya hörmətsizlik deyilmi?

Həqiqətlərimizin dünya ictimaiyyətinə dolğun çatdırılmasında kütləvi informasiya vasitələrinin də üzərinə böyük məsuliyyət düşür. Dünya azərbaycanlılarının III qurultayında bu məsələyə də diqqət yönəldilmişdir.

Dünyanın nüfuzlu mətbu orqanlarında Azərbaycan həqiqətləri mütəmadi olaraq təhrif olunmuş şəkildə şərh edilir, Dağlıq Qarabağ Ermənistan ərazisi kimi göstərilir. Həmin ölkələrin rəsmiləri, yaxud mətbuat rəhbərləri buna müxtəlif formalarda bəraət qazandırmağa səy göstərsələr də həqiqət budur ki, ermənipərəst mövqə danılmazdır.

Hansısa bir təşkilat, dövlət Azərbaycana qarşı ədalətsiz addım atarkən diaspor təşkilatlarımız öz güclərini göstərir, kütləvi aksiyalar keçirir, etirazlarını müxtəlif formalarda ifadə edirlər. Dövlət başçısı İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi Azərbaycanın qüdrəti, azərbaycançılıq fəlsəfəsinin təntənəsi məhz budur.

Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ probleminin tezliklə həlli Azərbaycan dövləti ilə yanaşı bütün həmvətənlərimizin də qarşısında mühüm vəzifə kimi durur. Buna görə də ürəyi Vətən sevgisi ilə döyünən dünya azərbaycanlıları bu istiqamətdə öz səylərini gücləndirməli, problemin mahiyyətini xarici ölkələrin hökumət və ictimaiyyətinə, beynəlxalq təşkilatlara çatdırmaq üçün daha da məqsədyönlü fəaliyyət göstərməlidirlər. Diaspor təşkilatlarımız dünyadakı proseslərin nəbzini tutaraq öz çevikliyini artırmalı, digər xalqların diaspor mərkəzləri ilə səmərəli əməkdaşlığın yeni formalarını tapmalı, ölkəmiz əleyhinə yönəlmiş təxribatlara qarşı operativ və adekvat addımlar atmalıdırlar.

Azərbaycanın bugünkü uğurları gələcəyə daha böyük inamla irəliləməyə əsas verir. “Bu gün güclənən Azərbaycan bizim qürur mənbəyimizdir” bildirən Prezident İlham Əliyev bu əminliyi də ifadə edir ki, Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü bərpa edəcək, işğal altındakı bütün bölgələri azad olunacaq və soydaşlarımız öz doğma yurd-yuvalarına qayıdacaqlar. O gün uzaqda deyil. Azərbaycanın diplomatik mübarizədə qələbəsi, artan iqtisadi imkanları, dünya standartlarına cavab verən güclü ordusu bu əminliyi şərtləndirən əsas amillərdir.

İki sahil.-2011.-30 dekabr.-№241.-S.18.

Həmrəylik salnaməsinin XXI əsr səhifəsi

Cavanşir Feyziyev,

Milli Məclisin deputatı,

fəlsəfə doktoru

Birlik və həmrəylik mövcudluğunun ilk anından bəşər övladına xas olan və minilliklər ərzində təkamül boyu insan inkişafının bütün mərhələlərində onu müşayiət edən ictimai-mənəvi keyfiyyətdir. İbtidaidən aliyə doğru təkamülün prosesinin bütün mərhələlərində instinktiv və ya şüurlu şəkildə cəmiyyətlər birlik və həmrəylik motivasiyasında bulunmuşlar. Əlbəttə müxtəlif cəmiyyətlərdə bu motivasiyanı doğuran səbəblər və əldə olunan həmrəyliyin məramı və ömrü həmin dövrlərin tələblərindən asılı olaraq müxtəlif olmuşdur.

Müasir milli həmrəylik ideologiyamızın kökündə hələ qədim Dədə Qorqud eposunda təsvir olunmuş əcdadlarımızın tarixi təcrübəsindən süzülüb gələn və universallaşmaqda olan yurdbirliyi hissələri dayanır. "Çal qılıncını, Qazan xan, gəldim!" - deyərək dar gündə bir-birinin harayına yetişən ulu babalarımızın yurdbirliyi hissələri böyüyüb milli həmrəyliyə çevrilməyəydi, dünyanın ən mürəkkəb geosiyasi məkanlarından birində - Cənubi Qafqaz - Xəzəryanı bölgədə Azərbaycan dövlətini yaratmaq, qorumaq və beynəlxalq birliyin suveren subyektinə çevirmək mümkün olmazdı. Zaman-zaman genetik yaddaşımızdan ayılıb bu günümüzdə qovuşan birlik hissələri xalqımızı mübarizəyə qaldıraraq və həmrəylik ideallarının yenilməzliyini bir daha sübut etmişdir.

Ən yaxın keçmişimizdə hələ Sovet İttifaqının çökdüyü, milli münəqişələrin kəskinləşdiyi, ermənilərin vətən torpaqlarımıza haqsız iddia qaldırdığı, millətimizin təkləndiyi sarsıntılı günlərdə - 1989-cu il dekabrın axırlarında Azərbaycan xalqı dövlətinin tarixi ərazisinin bölünməsinə "yox!" deyərək SSRİ-nin və İranın Naxçıvandan keçən sərhədi boyunca böyük yürüşə başladı. Birlik idealının hakim kəsildiyi xalq Araz çayının hər iki sahilində tikanlı dəmir məfilləri qırıb tökdü, Azərbaycanın Şimalı və Cənubu arasındakı sərhəd dirəklərini yerindən oynatdı. İki totalitar rejimin yaratdığı vahiməyə, iki yüz il davam edən əsarət xofuna sinə gərən azərbaycanlılar həftələrlə sərhəd zolağında toplaşaraq, birlik şüarları səsləndirdilər. Arazı keçərək əl-əl tutdular, milli həmrəyliyin görkünü yaratdılar. Arazı - yurdumuzu bölən deyil, birləşdirən çay rəmzinə çevirdilər. Azərbaycanlıların milli azadlıq və imperiya rejimlərinə müqavimət hərəkatı bütün dünyada rəğbətlə qarşılandı və elə həmin 1989-cu ildə dünyanın kütləvi informasiya vasitələri məhz bu əzmkarlığına görə o taylı-bu taylı həmvətənlərimizi "dünyanın ən mübariz xalqı kimi" qələmə verdi. Bu hərəkata dəstək olaraq İstanbulda konfrans keçirildi. Konfransda dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyinə qeyd olunması ideyası aktuallaşdı. Bu möhtəşəm milli birlik aktını tarixləşdirmək missiyasını isə böyük siyasətçi Heydər Əliyev həyata keçirdi. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri Heydər Əliyev 1991-ci ilin 16 dekabrında 31 Dekabrı - Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü elan etdi.

Müasir Azərbaycan dövlətinin qurucusu Heydər Əliyev "Kitabi-Dədə Qorqud"dan başlayaraq klassik fikir abidələrimizdə xalqımızın ali mənəvi keyfiyyəti kimi bəslənilib yetişdirilən milli birliyin bu yenilməz təməli üzərində həmin birliyin çağdaş ideologiyasını - azərbaycançılıq ideologiyasını irəli sürdü və Milli Həmrəylik Sənaməmizin XXI əsr səhifəsini yazdı.

31 Dekabr - Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü planetimizin ən müxtəlif məkanlarında yaşayan həmvətənlərimizi böyük milli idealımız - Azərbaycan və azərbaycançılıq ideologiyası ətrafında birləşdirməyə qadir oldu.

Ulu öndərimizin Azərbaycan xalqı qarşısında böyük tarixi xidmətlərindən biri də bu idi: öz stixiyasında kortəbii şəkildə coşan milli azadlıq hərəkatını qanunauyğun məcrasına salaraq, böyük enerjiyə çevirmək, onu nəticə verən proseslərə, başlıcası - dövlət quruculuğuna yönəltmək.

Ona görə də Azərbaycan Respublikasının müstəqilliyinin iyirmi ili həm də məhz həmin dövrdən etibarən, dünya azərbaycanlılarının getdikcə daha yüksək səviyyədə təşkilatlanması tarixi olmuşdur. On il ərzində Heydər Əliyevin, 2003-cü ildən başlayaraq Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi altında dünya azərbaycanlılarının təşkilatlanması - dövlətimizin yürütdüyü milli siyasətin mühüm tərkib hissəsi olmuşdur. Bu müddətdə Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi yaradılmış (Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsi əsasında), Komitənin fəaliyyəti və diaspor quruculuğu genişləndirilmiş, dünyanın, demək olar ki, bütün mühüm ölkələrində Azərbaycan diasporunun koordinasiya beynəlxalq şəbəkəsi və informasiya məkanı yaradılmış, diaspor hərəkatı bir orqanizm şəklinə gətirilmiş, tariximizdə ilk dəfə olaraq Dünya Azərbaycanlılarının üç qurultayı (2001, 2006, 2011-ci illərdə) və çoxsaylı konfranslar, konqreslər, forumlar keçirilmiş, strateji istiqamətdə vacib qərarlar qəbul edilmişdir. Ümummillî lider Heydər Əliyev 2001-ci il noyabrın 9-da Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayındakı tarixi nitqində "Müstəqil Azərbaycan dövlətinin əsas ideyasının - azərbaycançılıq" olduğunu təntənəli şəkildə bəyan etmişdir (Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayı - 9-11 noyabr 2001-ci il. Bakı, 2002, s.25). Daha sonrakı iki qurultayda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin söylədiyi nitqlər diaspor hərəkatını gücləndirmək üçün proqram əhəmiyyəti daşımışdır. Görülmüş məqsədyönlü işlərin nəticəsində 31 Dekabr - Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü'nün dünyanın 70-dən çox ölkəsində təqribən 50 milyon azərbaycanlı və beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən bayram edilməsi artıq bir ənənə halını almış, ötən qurultaylararası dövrdə diaspor təşkilatlarının sayı 416-ya çatmışdır.

Azərbaycan milli siyasətinin bu istiqamətdəki əsas strategiyası - ölkədə və xaricdə yaşayan azərbaycanlıların dünyamiqyaslı həmrəyliyinə nail olmaq, bu həmrəyliyi dövlətimizin daha da qüdrətlənməsinə, onun milli maraqlarının beynəlxalq səviyyədə qorunmasına, həmvətənlərimizin mədəni-siyasi hüquqlarının müdafiəsinə, soydaşlarımızın dünyanın hər yerində öz milli xüsusiyyətlərini nəinki saxlamasına, həm də inkişaf etdirməsinə səfərbər etməkdən ibarətdir.

Beynəlxalq münasibətlər sistemində özünəməxsus inkişaf perspektivləri olan Azərbaycan bu sistemə yeni məzmun və forma verən qloballaşmanın reallıqlarını bütün dərin mahiyyəti və kompleks şərtləri ilə nəzərə alır. Çünki qloballaşma dünyada elə bir vəziyyət yaratmışdır ki, burada beynəlxalq münasibətlər sisteminin hər hansı

bir subyekti - suveren dövlət özünün daxili və xarici siyasətində diaspor faktoruna xüsusi əhəmiyyət verməlidir. Müasir dünyanın güclü diasporları beynəlxalq siyasətin müəyyən komponentlərinə və istiqamətlərinə bu və ya digər səviyyədə və məqsədlərlə təsir edə bilər, dövlətlərarası münasibətlərin inkişafında, mədəniyyət, təhsil, elm, texnologiya, idman və turizm layihələrinin həyata keçirilməsində özünəməxsus rol oynayır, lobbiciliyi inkişaf etdirir, ticarət və maliyyə sövdələşmələrini təşviq edirlər. Beynəlxalq sosial-siyasi sistemi ciddi transformasiyaya uğradan qlobal miqrasiya prosesləri, intellektual və fiziki əmək bazarının qloballaşması, keyfiyyətli "beyin axınının" dünyanın aparıcı mərkəzlərində inteqrallaşması və s. hər hansı milli dövlətin siyasi coğrafiyasına ənənəvi baxışları əhəmiyyətli dərəcədə dəyişir. İlk baxışda elə görünür ki, sanki belə vəziyyətdə milli keyfiyyətlər öz gərəyini itirir. Əslində isə itirmir. Əskinə, daha dolğun məzmun, daha məqsədəuyğun forma alır. Milli məniyyət və düşüncəyə sahib insanlar öz tarixi vətənlərindən nə qədər uzaq düşsələr də, hətta onların yeni nəsilləri başqa ölkələrdə doğulsalar da, öz köklərini unutmur, xalqının dilinə və mədəniyyətinə, dövlətinin yürütdüyü siyasətə sədaqətli olduqlarını əməlləri və münasibətləri ilə təsdiq edirlər.

Biz fəxr edə bilərik ki, Azərbaycandan kənar - başqa ölkələrdə yaşayan və çalışan azərbaycanlıların mütləq əksəriyyəti öz ata yurduna bağlı insanlardır. Azərbaycan Respublikasının suverenlik əldə etməsi, ötən iyirmi ildə böyük inkişaf yolu keçməsi, müstəqil siyasət yeritməsi, qlobal siyasi, iqtisadi və mədəni inteqrasiyanın mərkəz-dövlətlərindən birinə çevrilməsi və bütün bunların nəticəsi olaraq, dünyanın hər bir yerində yaşayan yurddaşlarımızla vətən arasında doğma münasibətlərin qurulması, onlar üçün burada hər cür əlaqələri inkişaf etdirməyə şəraitin yaradılması, vətən naminə beynəlxalq miqyasda çalışmalarına dövlətimiz tərəfindən güclü stimül verilməsi, əlbəttə ki, respublikamızda və ya başqa bir ölkədə məskunlaşmasından asılı olmayaraq, hər bir azərbaycanlıda böyük ruh yüksəkliyi və milli qürur hissi yaradır.

Azərbaycan naminə həmvətənlərimizin birləşib güclənmə zərurəti həm də müstəqil dövlətimizin qarşılaşdığı ən böyük problemdən - ermənilərin torpaqlarımızın bir hissəsini işğal etməsi, onu heç vaxt qaytarmaq istəməməsi və bununla da beynəlxalq hüququn müvafiq normalarını cinayətkarcasına pozması faktından qaynaqlanır. Məhz bu məsələdə dünya azərbaycanlılarının maraqları mütləq şəkildə birləşir və burada heç bir fikir ayrılığı yoxdur. Həmin maraqların təmin olunmasına yönəlmiş təşəbbüslərin vahid bir məqsəd ətrafında səfərbər edilməsi bu gün dünya azərbaycanlılarının fəaliyyətinin məğzini təşkil edir. Heç şübhəsiz ki, bu təşəbbüslərin əlaqələndirilməsi daha yetkin və kəsərli formada aparılmalıdır. Dərindən duyduğumuz bu zərurət səbəbindən son iyirmi ildə Azərbaycan diasporu özünün strateji məqsədlərində xeyli irəli getmiş, dünyanın ən təhlükəli diasporlarından biri olan, yalnız dar millətçilik maraqlarından çıxış edən erməni diasporuna layiqli cavab verə biləcək qədər güc toplamışdır. Bəllidir ki, Ermənistan təkbaşına Azərbaycan torpaqlarını heç cür işğal edə bilməzdi. Bu işğalı "təşkil edən" əsas təhrikçi qüvvələrdən biri məhz maliyyə və altsiyasət vasitələrini uzun zamanlar yaradaraq hazır vəziyyətə gətirən erməni diasporu olmuşdur. Deməli, hazırkı vəziyyətdə Azərbaycan Respublikasının Ermənistandan bütün parametrlər üzrə qat-qat güclənməsi Azərbaycan diasporunun da erməni diasporunu qat-qat üstələməsi faktında öz təsdiqini tapmalıdır. Bu, həm də strateji planda ona görə lazımdır ki, Azərbaycan öz torpaqlarını nəyin bahasına olursa-olsun işğaldan azad etdiyi təqdirdə beynəlxalq siyasət, hüquq və diplomatiya müstəvisində erməni arsenalını neytrallaşdırmaq və dağıtmaq mümkün olsun. Bu gün isə

diasporumuzun əsas məramı - Azərbaycan həqiqətlərini özünün gerçək dəyərində və gərəyində dünyaya təqdim etməkdən və Qarabağ məsələsinə görə qaçılmaz olan daha ciddi sınaq və mübarizələri proqramlaşdırmaqdan ibarətdir.

Azərbaycanın demokratik dünya birliyinə və iqtisadiyyatına onların hərəkətverici qüvvəsinə çevrilməklə inteqrasiyası, qlobal enerji layihələrinə ölkəmizdən start verilməsi, burada mədəniyyətlər, sivilizasiyalar və dinlərarası dialoq mühitinin yaradılması, dövlətimizin siyasi, iqtisadi və intellektual potensialının artması dünya azərbaycanlılarının daha böyük imkanlar əldə etməsinə, bu proseslərə dünyanın hər yerindən fəal şəkildə qoşulmasına maksimum şərait yaradır. Ölkəmizin dinamik inkişafı prosesində xalqımızın yaratdığı böyük milli mədəniyyətin və onun bəşər sivilizasiyası ilə bütün zamanlardakı qırılmaz bağlılığının, dünyaya açıqlıq psixologiyasının tarixi və müasir əhəmiyyətini daha dərinləndirir və qiymətləndiririk. Bəşəriyyət ailəsində özünü həmişə onun yaradıcı qüvvəsi kimi hiss edən azərbaycanlıların eklektik formada deyil, təbii şəkildə və yüksək səviyyədə millilik və ümumbəşərlik xüsusiyyətlərinə malik olması tarixən olduğu kimi bu gün də onlara imkan verir ki, dünyanın istənilən ölkəsində cəmiyyətin elitası ola bilsinlər. Müasir azərbaycanlının universal keyfiyyətləri ona dünyanın bütün qapılarını açır. Onun milli və ümumbəşəri dünyagörüşündəki bu vəhdət inkişaf edərək universallaşan Azərbaycanla qloballaşan dünya arasındakı üzvi inteqrasiyanın mühüm şərti, itirilməz dəyərdir.

Xalqımızın bu unikal keyfiyyətlərindən həmişə iftixarla söz açan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayının açılış mərasimində diaspor siyasətinin əsas prinsiplərini, məqsəd və vəzifələrini təhlil etmiş, ümumən xaricdə yaşayan həmvətənlərimizlə ölkəmiz arasındakı dərin münasibətləri daha da inkişaf etdirməyin strategiyasını müəyyən etmişdir. Dövlət başçısının "Biz neft kapitalını insan kapitalına çevirməliyik" şüarı ("Azərbaycan" qəzeti, 6 iyul, 2011) həm də diaspor quruculuğu istiqamətində mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Dünya azərbaycanlıları həmin prosesin fəal iştirakçısı olaraq, özlərinin milli intellektual potensialı ilə dövlətlərarası münasibətləri inkişaf etdirir, bu münasibətləri elə səviyyəyə qaldırmağa çalışırlar ki, həmin proseslər Azərbaycan dövlətinin milli mənafeələrinin uca tutulması üçün beynəlxalq platformanı daha da möhkəmləndirsin və sarsılmaz etsin. Dövlət başçısı çıxışında xüsusi olaraq vurğuladı ki, "səfirliklərlə diaspor təşkilatları arasındakı əməkdaşlıq daha da güclü, daha da məqsədyönlü olmalıdır". Çünki yalnız belə olduqda, hər iki istiqamətdə bir sıra problemləri aradan qaldırmaq, vətənlə xarici dövlətlər, ölkə vətəndaşları ilə xaricdə yaşayan həmvətənlərimiz arasında münasibətlərin səmərəli formalarını yaratmaq və inkişaf etdirmək mümkündür. Ölkə başçısı eyni zamanda xaricdə fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatlarımızın o ölkələrin daxili siyasətində iştirak etmələrinin vacibliyini diqqətə çatdıraraq göstərdi ki, "artıq bunun vaxtı gəlib çatıb. Həm ölkəmizin inkişafı, həm diaspor təşkilatlarımızın güclənməsi qarşımızda indi belə imkanlar açır. Soydaşlarımız - azərbaycanlılar yaşadıkları ölkələrdə dövlət, hökumət qurumlarında təmsil olunmalıdırlar. Onların sayı da bəzi hallarda buna imkan verir. Qanunvericilik orqanlarında təmsil olunmalıdırlar. Bunu etmək üçün azərbaycanlılar arasında qarşılıqlı dəstək və birlik daha da güclü olmalıdır". Beynəlxalq şəraiti, qlobal siyasətin inkişaf təmayüllərini, burada hansı proseslərin üstünləşməsinə əhəmiyyət verildiyini dəqiq bilən və düzgün qiymətləndirən ölkə rəhbərimiz belə bir mühüm istiqamətdə də həmvətənlərimizin fəaliyyətinə təkan

və ruh verir. Dövlət başçısı bəyan edir ki, "bu gün Azərbaycanın iqtisadi imkanları genişlənir. Bizim investisiyalarımız indi nəinki Azərbaycanda, eyni zamanda, xarici ölkələrə də qoyulmağa başlamışdır. Bu da bizim strateji iqtisadi və siyasi addımlarımızdan biridir. İndi Azərbaycanın həm dövlət, həm də özəl şirkətləri xarici ölkələrdə işləyirlər, kontraktları icra edirlər, investisiya qoyurlar. Azərbaycanın müvafiq dövlət strukturlarına, dövlət şirkətlərinə göstəriş verilmişdir və özəl şirkətlərə tövsiyə edilmişdir ki, çalışdığı ölkələrdə azərbaycanlıları daha da çox işlərə cəlb etsinlər. Bu proses başlanmışdır. Hesab edirəm ki, şirkətlərimiz xaricdə güclənən zaman orada yaşayan azərbaycanlılar bu işlərə daha da çox cəlb ediləcəklər. Burada söhbət təkcə azərbaycanlıları işə götürüb hansısa vəzifə verməkdən getmir. Xaricdə fəaliyyət göstərən şirkətlər Azərbaycan şirkətləri, dövlət şirkətləri tərəfindən icra edilən layihələrdə iştirak etməlidirlər". - Bu, artıq ölkə Prezidentinin öz həmvətənlərinə verdiyi yüksək siyasi zəmanətdir: Gəlin, həm Azərbaycan kapitalından istifadə edin, həm də öz kapitalınızı ölkədə və xaricdə Azərbaycan layihələrinin icrasına yatırın. Tam əminliklə demək olar ki, bu prosesin stimullaşdırılması Azərbaycan iqtisadiyyatının, eyni zamanda, dövlətlərarası iqtisadi əlaqələrin inkişafında yeni bir mərhələnin başlanması deməkdir. Çünki dövlət başçısının qeyd etdiyi kimi, təkcə keçən il ölkəmizə 16 milyard dollar sərmayə qoyulub. Xaricdə yaşayan azərbaycanlıların da kifayət qədər sərmayə imkanları var. Deməli, bu sərmayənin milli iqtisadiyyata və artıq onun xarici ölkələrdə yaranıb genişlənən bölmələrinə və istiqamətlərinə yatırılması bu kapital qoyuluşunun həcmi yetərincə artırır. Bu - yeni nəsil demokratik dünya dövlətlərinin üstünlük verdiyi faydalı prosesdir ki, Azərbaycan da onun ön sıralarında olmaq imkanındadır.

Beynəlxalq siyasi, mədəni, intellektual həyatın dinamik inkişafında dünya azərbaycanlılarının öz yeri, rolu və məsuliyyət payı vardır. Azərbaycan Respublikası inkişaf etdikcə, onun başlıca olaraq bir suveren dövlət statusunda, həm də buna dəstək kimi güclü və vətənpərvər diasporu vasitəsilə beynəlxalq siyasətə təsir imkanları artdıqca, özünün qüdrətli milli dövlətinə - Azərbaycana arxalanan dünya azərbaycanlılarının da milli, regional və qlobal səviyyədə manevr və fəaliyyət imkanları yüksəlir. İndi təkcə azərbaycanlılar deyil, onların vasitəsilə ölkəmiz haqqında dürüst məlumatla malik olan digər millətlərin nümayəndələri, dövlətlərdə və beynəlxalq təşkilatlarda müəyyən məsul vəzifələri icra edən şəxslər də Azərbaycanın milli maraqlarının müdafiəsində lazımı mövqeyi sərgiləyirlər. Bu istiqamətdə Azərbaycanın xeyirinə lobbiçilik hərəkətini fəallaşdırmaq və genişləndirmək də xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Müqayisə etsək görərik ki, son on ildə dünyanın kütləvi informasiya vasitələrində Azərbaycan haqqında informasiyanın keyfiyyəti, həcmi, intensivliyi və miqyası dəfələrlə artmışdır. Azərbaycan indi planetin aparıcı mediasında diqqət mərkəzindədir. Onun tarixi və müasir nailiyyətləri publisistik araşdırmalardan elmi tədqiqatlaradək çox geniş miqyasda öyrənilərək, beynəlxalq arenada dəyər qazanır. Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin nəşr etdiyi "Ölkəm" dərgisi, Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyevanın redaktoru olduğu, rus və ingilis dillərində dərc edilən "Baku" jurnalı, Betti Bleyrin redaktorluğu ilə 1993-cü ildən nəşr olunan "Azerbaijan International" jurnalı, xarici ölkələrdəki çoxsaylı diaspor təşkilatlarımızın veb-saytları və s. Azərbaycanı bütün dolğunluğu ilə qlobal informasiya məkanında təqdim etməyə zəmin yaradan böyük uğurlardır.

Müstəqilliyimizin iyirmi illiyini qeyd etdiyimiz, Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayını keçirdiyimiz bir zamanda dünyanın 155 dövlətinin dəstəyi ilə Azərbaycan Respublikasının Birləşmiş Millətlər Təşkilatının

Təhlükəsizlik Şurasına qeyri-daimi üzv seçilməsi qəlbi vətənlə döyünən hər bir soydaşımızın Azərbaycan dövlətinin və dövlətçiliyinin möhkəmlənməsi naminə fəaliyyət göstərməsinə güclü stimül verir. Həmvətənlərimiz beynəlxalq siyasətin ön cənabında yer alan Azərbaycan Respublikasının nailiyyətlərindən fərhlənərək, onun tərəqqisi naminə daha sıx birləşmək, güclənmək, fəaliyyətlərini ən zəruri və məqsədəyönlü istiqamətlərdə qurmaq və irəlilətmək üçün bu gün real tarixi şans əldə etmişlər. Bu imkanlardan yararlanmaqla, onlar qarşıdakı illərdə doğma vətən torpağına ayaq basanda, daha qüdrətli Azərbaycanla nəfəs-nəfəsə dayanacaq, qurur duyacaq, "Bu inkişafda, çiçəklənmədə mənim də payım var!" - deyə biləcəklər.

Xalq qəzeti.-2011.-31 dekabr.-№ 291.-S.7.

Azərbaycan diasporunun gənc fədakarları

İlham Əliyev: “Biz müdafiədən hücumla keçməliyik”

Əhməd Şahidov,

Filologiya üzrə Fəlsəfə Doktoru,

Rusiya Federasiyası Prezidenti yanında

Dövlət İdarəçiliyi Akademiyasının

“Hüquq” fakültəsinin tələbəsi

Azərbaycan gənc bir dövlətdir. Dünya dövlətləri ilə müqayisədə Vətənimiz hələ ilk addımlarını atmaqdadır. Buna baxmayaraq, Azərbaycanda gedən inkişaf prosesi dünyanın ən qabaqcıl və qocaman ölkələrini belə geridə qoymaqdadır. İstər iqtisadiyyat, istər xarici siyasət, istərsə də həyatın digər sahələrində ölkəmiz birincilər sırasındadır. Əsası Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan bu inkişaf indi də uğurla davam etdirilməkdədir. Ölkəmiz yola saldıığımız 2011-ci ildə həm daxildə, həm də xarici siyasətdə ciddi nailiyyətlər əldə etmişdir. Heç şübhəsiz ki, bu nailiyyətlər dövlətin apardığı uğurlu xarici siyasətin sayəsində mümkün olmuşdur. Bu xarici siyasətin bir hissəsi də diasporumuzla bağlıdır. Artıq bütün dünyada ciddi bir qüvvə kimi çıxış edən Azərbaycan diasporu ölkə başçısı İlham Əliyevin Türk Xalqlarının Qurultayında erməni yalanlarının qarşısının alınmasından danışarkən səsləndirdiyi “Biz müdafiədən hücumla keçməliyik” şüarından sonra daha qətiyyətli mövqe ortaya qoymağa başladı. Təbii ki, bu qətiyyətin və təşəbbüsün arxasında konkret şəxslər dayanırdı. Və məhz həmin insanların sayəsində xaricdə yaşayan azərbaycanlılar vahid mərkəz ətrafında sıx birləşərək ölkəmizin milli maraqları naminə kəskin mövqe nümayiş etdirməyə başladılar.

Özüm Rusiyada təhsil aldığımdan ilin çox hissəsini Moskvada keçirirəm. Rusiyada 3 milyona yaxın azərbaycanlının yaşadığını nəzərə alsaq, şimal qonşumuzun bizim üçün nə qədər önəm kəsb etdiyini anlayırıq. Rusiyada azərbaycanlıların sayının kütləvi şəkildə artması 90-cı illərin əvvəllərində soydaşlarımızın əməkçi miqrant kimi bu ölkəyə işləməyə gəlməsi ilə bağlıdır. Təxminən 20 il əvvəl Azərbaycandan Rusiyaya getmiş soydaşlarımız həmin vaxt Rusiya cəmiyyətinə inteqrasiya etməkdə böyük problemlər yaşayırdılar. Dili bilməmələri və digər səbəblərdən onlar sıxışdırılır, incidilirdilər. Təəssüf ki, həmin nəslin inteqrasiya problemi indi də qalmaqdadır. Onları bəzən cəmiyyət içinə buraxmır, bəzən də sürətlə yenilənən Rusiya cəmiyyətinə inteqrasiya etməkdə lazımı imkanlara sahib ola bilmirlər. Soydaşlarımız min bir əziyyətlə qazandıqları pulu övladlarının təhsilinə yatırır. Nəticə bu gün göz qabağındadır. İndi 17-20 yaşında olan gənc soydaşlarımız Rusiyanın ən prestijli ali məktəblərinin tələbələridir. Bu yerdə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin səsləndirdiyi bir fikir yadıma düşür: “Cəmiyyətin gələcək tərəqqisi bir çox cəhətdən indi gənclərimizə nəyi və necə öyrətməyimizdən asılı olacaqdır.”

Heydər Əliyev bu sözləri həm də öz nümunəsində nümayiş etdirmiş oldu. Məhz onun böyüdüb boya-başa çatdırdığı və tərbiyə verdiyi nəvəsi Leyla xanım Əliyeva indi Rusiyada Azərbaycan gənclərinin güc mərkəzinə

çevrilmişdir. Leyla Əliyevanın fəaliyyətini çoxdan izləsəm də, onunla şəxsi tanışlığım 26 Fevral 2010-cu il tarixinə təsadüf etdi. Onda mən Rusiya Federasiyası Prezidenti yanında Dövlət İdarəçiliyi Akademiyasının Hüquq fakültəsinin 2-ci kursunda təhsil alırdım. Günlərin bir günü dekanlıqdan məni çağıraraq dəvətnamə təqdim etdilər. Açıq, heç gözləməyirdim. Məni Moskvanın ən nüfuzlu “Prezident” Hotelində keçiriləcək “26 Fevral – Xocalıya Ədalət” kampaniyası çərçivəsində keçirilən tədbirə dəvət etmişdilər. Bu, artıq ardıcıl fəaliyyətin nəticəsi idi – Rusiyada təhsil alan bütün azərbaycanlı gəncləri axtarıb tapmaq, onları Azərbaycanın milli maraqları ətrafında sıx birləşdirmək və bununla da Azərbaycan diasporunun gücünü, qüdrətini bütün dünyada möhkəmlətmək.

Həmin tədbirə gələndə həm təəccübləndim, həm də böyük fəxarət hissi keçirdim. Rusiyanın demək olar ki, bütün ali təhsil müəssisələrindən azərbaycanlı gənclər həmin tədbirdə yaxından iştirak edirdilər. Zalda Rusiyanın tanınmış ictimai-siyasi xadimləri, jurnalistlər, millət vəkilləri var idi. Heydər Əliyev Fondunun Rusiya təmsilçiliyinin rəhbəri Leyla xanım Əliyevanın tədbirdəki çıxışı hamı tərəfindən alqışlarla qarşılandı. “Xocalıya Ədalət” kampaniyası çərçivəsində həyata keçirilən tədbirlərin nəinki Rusiyada, Avropanın bir çox şəhərlərində, habelə uzaq Amerika və Afrika ölkələrində də reallaşdığını bildirən Leyla xanım Azərbaycan həqiqətlərinin bundan sonra da dünya ictimaiyyətinə çatdırılacağını bildirdi.

Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla xanım Əliyevanın Azərbaycanın dünyada tanınması istiqamətindəki fəaliyyəti ölkə gənclərinin bu işə fəal qoşulmasına səbəb olmuşdur

Ümumiyyətlə, Leyla xanım Əliyevanın Rusiyadakı fəaliyyəti təkcə diaspora ilə məhdudlaşmır. Onun rəhbərlik etdiyi Rusiya Azərbaycan Gənclər Təşkilatı eyni zamanda təhsil, səhiyyə və sosial sahələrdə də çoxsaylı layihələr həyata keçirməkdədir. Statistika görə, Rusiyada 170 min azərbaycanlı gənc yaşayır. RAGT bu gənclərin fiziki və mənəvi sağlamlığına dəstək verir. Rusiyanın ən iri şəhərlərində, uzaq regionlarında əhəlinin sağlamlığının təmin olunması, gənclərin elm, təhsil yarışlarına cəlb edilməsi istiqamətində böyük layihələrə imza atılıb. Bunlardan Leyla Əliyevanın təşəbbüsü ilə Moskvada azərbaycanlı tələbələrin bilik yarışmasının keçirilməsini, “Əmin ol ki, sağlamsan, xəstəliyə yox de!” kampaniyası çərçivəsində Rusiyadakı azərbaycanlı gənclərin və Rusiya vətəndaşlarının həkim müayinəsindən keçməsinə, mütəmadi olaraq Rusiyada təhsil alan azərbaycanlı tələbələrlə görüşlərin keçirilməsi və onların problemlərinin həlli istiqamətində Leyla xanım Əliyevanın fəaliyyətini, Udmurtiyada Bazar günü məktəbinin açılışını, Sankt-Peterburqda Nizami Gəncəvi adına bağın açılışını, Rusiyadakı uşaq evlərinə mütəmadi ziyarətlər və onlara maddi yardımların edilməsini, Azərbaycanın milli və dövlət bayramlarının Rusiyada yüksək səviyyədə keçirilməsini və həmin tədbirlərdə Rusiyanın tanınmış ictimai-siyasi xadimlərinin, sənət adamlarının iştirak etməsini və bu kimi onlarla tədbirləri misal gətirmək olar.

Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla xanım Əliyeva Azərbaycan mədəniyyətinin xaricdə təbliği üzrə çox ciddi iş aparır, Azərbaycanın xaricdə həyata keçirdiyi bütün mədəni layihələrə dəstək göstərir. Leyla xanım Əliyevanın bir diaspor lideri kimi fəaliyyəti təkcə AMOR təşkilatı ilə bitmir. Belə ki, L.Əliyeva eyni zamanda tanınmış “Bakı” jurnalının baş redaktoru kimi həm Azərbaycanda, həm də Rusiyada kifayət qədər nüfuz qazana bilib. “Bakı” artıq 4 ildir rus dilində nəşr olunur. Jurnalın rus dilində hazırlanmış ilk sayı 2007-ci ilin dekabrında Moskvada təqdim olunub. Bu qısa müddət ərzində “Bakı” jurnalı böyük nüfuz qazanmış və geniş

maraq oyada bilmişdir. Jurnalda Azərbaycanın tarixi, mədəniyyəti, dünəni və bu günü haqqında maraqlı materiallar təqdim olunur”. Jurnalın bu yaxınlarda həm də ingilis dilində nəşr edilməsi Azərbaycan həqiqətlərinin yayılma coğrafiyasının bir qədər də genişlənməsindən xəbər verir. Jurnalın çap olunduğu Böyük Britaniyanın “Conde Nast” nəşriyyatının məsul redaktoru Darius Sanai demişdir ki, ingilis dilində çıxan nəşr Azərbaycanı maddi və mənəvi sərvətləri ilə dünyaya tanıdır. O, jurnalın hazırlanmasında Leyla Əliyevanın dəyərli, innovativ ideyalarla çıxış etdiyini vurğulayıb. D.Sanai qeyd etmişdir ki, ingilis dilində çıxan nömrədə Azərbaycanın zəngin incəsənəti, mədəniyyəti haqqında maraqlı materiallar verilib.

Rusiya Federasiyası həm Azərbaycanın şimal qonşusu kimi, həm də 3 milyon azərbaycanlının yaşayış yeri kimi bizim üçün çox böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bu səbəbdən də belə bir coğrafiyada diaspor siyasətinə Leyla Əliyeva kimi gənc, perspektivli bir ictimai xadimin rəhbərlik etməsi çox sevindiricidir.

Eyni zamanda bu gün bütün dünyanın Avropa dəyərlərinə inteqrasiya olunduğu bir dövrdə Azərbaycanın Avropadakı diaspor fəaliyyətinin gücləndirilməsinə də ciddi ehtiyac var idi. Bu səbəbdən Avropada Azərbaycanın tanınmasında, Dağlıq Qarabağ kimi ağırlı problemimizin Avropanın sınavı vətəndaşlarına, siyasət düşərgəsinə tanıtılmasında aparıcı rol oynayan Avropa-Azərbaycan Cəmiyyətinin fəaliyyətini xüsusilə qeyd etmək istərdim. Məhz Avropa-Azərbaycan Cəmiyyətinin Böyük Britaniyada, mən deyərdim, Avropanın tam mərkəzində Azərbaycan naminə fəaliyyəti artıq öz bəhrəsini verməkdədir. Avropa-Azərbaycan Cəmiyyətinin rəhbəri Tale Heydərov gənc olmasına baxmayaraq, müasir dünyagörüşlü şəxsiyyət kimi Avropada kifayət qədər tanınır. Tale Heydərov London iqtisadiyyat məktəbində beynəlxalq münasibətlər və tarix üzrə bakalavr, Birkbek kollecində isə təhlükəsizlik və qlobal idarəetmə üzrə magistr dərəcəsinə malikdir.

Azərbaycanın Avropadakı haqq səsi

Çıxışlarının birində “Azərbaycan diplomatiyası və diasporunun fəaliyyəti nəticəsində Britaniya parlamentində Azərbaycan lobbisi erməni lobbisindən qat-qat güclüdür” deyən Tale Heydərov Azərbaycanı xarici ölkələrdə ləyaqətlə təmsil edir. Rəhbərlik etdiyi Cəmiyyətin əsas fəaliyyət istiqaməti Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması, ölkəmizi dünyaya daha yaxından tanıtmadır. Tale Heydərovun beynəlxalq səviyyəli mərasimlərdə Dağlıq Qarabağa “erməni təcavüzü”, Amerikanın insan hüquqları və demokratiya haqqında hesabatlarında “ikili standartlar” haqqında çıxışlar etməsi və Konqresin Dağlıq Qarabağ anklavına humanitar yardımını təmin etmək söylərindən şikayətlənməsi Azərbaycanın beynəlxalq arenada daha bir ictimai uğuru kimi də qiymətləndirilə bilər.

Tale Heydərov Azərbaycanın dünyada tanıtılması istiqamətində gərgin söylərini bu gün də davam etdirir. Onun bu yaxınlarda təqdimatını etdiyi “Qafqazda erməni məsələsi” kitabı da deyilənlərin əyani təzahürü rolunda çıxış edir.

Kitabın təqdimatı zamanı verdiyi açıqlamada Tale Heydərov bildirib ki, rəhbərlik etdiyi cəmiyyətin London, Berlin, Brüssel və Bakıda ofisləri var. Təşkilatın əsas məqsədi Azərbaycanı Avropada siyasi, iqtisadi və mədəni aspektdən tanıtmadır: “Siyasi aspektdən tanıtmaya deyəndə, biz ilk növbədə Dağlıq Qarabağ münaqişəsi

ilə bağlı həqiqətləri dünyaya çatdırmağı nəzərdə tuturuq. Bizim nəşriyyatlarımız var, kitab, jurnal, qəzet nəşri ilə məşğuluq. Azərbaycan barəsində «100 suala cavab» kitabı nəşr olunub, hər ay qəzetimiz çıxır, bir sıra Avropa ölkələrinin parlament üzvlərinə paylanır. Xocalı soyqırımı haqqında nəşr etdiyimiz kitab dünyanın müxtəlif universitet və institutlarına paylanıb”.

Bizim hamımızın bir Vətəni var – Azərbaycan!

Gənc olmalarına baxmayaraq, hər iki şəxs Azərbaycan Respublikasının milli maraqları naminə, onun dövlətçilik, ərazi bütövlüyü, suverenlik prinsiplərinin qorunması istiqamətində kifayət qədər uğurlu fəaliyyət göstərmişlər. Heç şübhəsiz ki, bu cür fəaliyyət Azərbaycan xalqının və dövlətimizin diqqətindən yayınma bilməzdi. Bu ilin yay aylarında ölkə başçısı İlham Əliyevin bir sərəncamı lap yerinə düşdü. Gəncliyin ən vətənpərvər, ən fədakar və tanınmış iki siması – Leyla xanım Əliyeva və Tale Heydərov Azərbaycan diasporunun inkişafındakı xidmətlərinə görə “Tərəqqi” medalı ilə təltif olundular. Bu, Azərbaycan dövlətinin gənclərinə verdiyi dəyərin bariz nümunəsi idi.

Sonda fikrimi Ümummilli Lider Heydər Əliyevin bir cümləsi ilə tamamlamaq istərdim: “Bizim hamımızın bir Vətəni var – Azərbaycan”. Bu fikrin məntiqi davamı olaraq, demək istəyirəm ki, bizim xaricdə yaşayan böyük ailəmiz var, bu, azərbaycanlılardır. Onlar öz doğma Vətəninə bağlı olan adamlardır. Bizi fərqləndirən cəhət ondan ibarətdir ki, harada yaşamağımızdan asılı olmayaraq, öz Vətənimizə bağlıyıq. Bura bizim Vətənimizdir, hamımızın Vətənidir. Müstəqil Azərbaycan bütün azərbaycanlıların Vətənidir. Bizim bir Vətənimiz var – Azərbaycan! Bizim bir dilimiz var – Azərbaycan dili! Bizim ümumxalq ideologiyamız var – Azərbaycançılıq məfkurəsi! Mən arzu edirəm ki, dünyada yaşayan bütün azərbaycanlılar həmişə bir yerdə olsunlar. Həmişə bilsinlər ki, onların arxasında güclü Azərbaycan dövləti dayanır və onlar hər zaman Azərbaycan dövlətinə arxalana bilərlər.

Mərkəz.-2011.-31 dekabr.-№242.-S.4-5.

Millət, milli ideya, milli ideologiyanın mahiyyəti barədə

Faiq Ələkbərov,

AMEA FSHİ-nin b.e.i. fəlsəfə doktoru

Günümüzdə «milli ideologiya» və bu terminə yaxın olan anlayışlarla - etnos, millət, xalq, milli mentalitet, milli ideya və b. ilə bağlı elmi, fəlsəfi-siyasi ədəbiyyatda konkret, dəqiqləşdirilmiş kateqorial təriflərə rast gəlmək mümkün deyil. Şübhəsiz, problemin öyrənilməsi «milli ideologiya» anlayışının tam açılması və həlli yolunda başlıca amillərdən biridir. Ümumiyyətlə, Azərbaycanın ictimai-siyasi və fəlsəfi fikrində milli ideologiya probleminin məzmununu açmaq üçün, ilk növbədə aşağıdakı anlayışların izahı verilməlidir: 1. Etnos, milliyyət, millət və xalq; 2. Milli mənəvi dəyər və milli mentalitet; 3. Milli özünüdərk və milli ideya; 4. İdeologiya və milli ideologiya.

Qeyd edək ki, orta əsrlərdə **İslam Şərqi** ölkələrində «**millət**» sözü dini mənada, ümumilikdə müsəlman əhalisinə, ya da hər hansı məzhəbə, təriqətə, eləcə də dini icmaya və cəmiyyətə aid olunmuşdur. Belə ki, «Ərəb və fars sözləri lüğəti» kitabında ərəb dilindəki «millət» sözünün üç izahı var: 1. Əhali, xalq; 2. Təriqət, məzhəb; 3. Dini icma və yaxud cəmiyyət [2, s.387]. **Avropada** isə «millət» termini çağdaş anlamda 1830-cu ildən sonra işlədilməyə başlanmışdır. Bu vaxta qədər Avropa ölkələrində «millət» yalnız cəmiyyətin yuxarı təbəqəsinə - aristokratlara, kübarlara, eləcə də sonralar tacir birliklərinə və tələbələrə aid edilmişdir. Yalnız XVII-XVIII əsrlərdə «millət» və «xalq» sözü müəyyən mənada bir-birindən fərqləndirilmiş, «millət» - əhalinin şüurlu və fəal hissəsini, «xalq» - isə siyasi və sosial baxımdan passiv, ətalətli kütləni ifadə etmişdir.

XIX əsrin ortalarında meydana çıxmış marksizm təliminin banilərində - K. Marks və F. Engelsə görə, millət kapitalizmin məhsuludur və gələcəkdə-kommunizmdə öz yerini ictimailəşmiş bəşəriyyətə verəcək və beləliklə də tarix səhnəsindən silinəcəkdir. Eyni zamanda onların fikrincə, millət insanların tarixən əmələ gələn sabit birliyi olub, onun varlığı üçün ümumi bir ərazinin və dilin olması vacibdir. Marks və Engels qeyd edirdilər ki, «indiye qədər mövcud olan bütün cəmiyyətlərin tarixi siniflər tarixi olmuşdur» [7, s.37]. Marksizmə görə, əvvəlcə qaxı qohumluğuna əsaslanan qəbilələr, sonralar məhsuldar qüvvələrin inkişafı nəticəsində qəbilələrdən tayfalar və tayfa ittifaqları yaranmışdır. Sinifli cəmiyyətin yaranmasıyla «dil qohumluğuna malik tayfalardan xalqlar əmələ gəlməyə başlayır. Lakin xalq hələ millət deyildir.

Xalqlar dil və mənşə etibarilə bir-birinə yaxın olan və ərazi ümumiliyinə malik tayfaların birliyi» [1, s.6]. Marksizmin davamı kimi yaranan marksizm-leninizm cərəyanı da «millət»ə təxminən Marks və Engelsin mövqeyindən yanaşmışdır. Marksizm-leninizmə görə, millət - cəmiyyətin feodal dağınlılığının I aradan qaldırılması və kapitalist iqtisadi əlaqələri əsasında siyasi mərkəzləşmənin gücləndirilməsi dövründə yeni sosial tarixi hadisə kimi yaranmışdır. Bu təlimin əsas ideoloqlarından olan V.İ. Leninə görə, millətlərin əmələ gəlməsi uzun sürən tarixi bir proses olmuşdur ki, bu proses məhz feodalizmin dağıldığı, kapitalizmin yarandığı dövrdə baş vermişdir [6, s.159].

XX əsrdə marksizm-leninizm ideoloqlarının «etnos», «milliyyət», «millət», «xalq» və b. anlayışları ilə bağlı bəlli müddəalarına daha dolğun və tutarlı cavabı Azərbaycan ictimai-siyasi və fəlsəfi fikir tarixində ilk dəfə, Azərbaycan-türk ideoloqu Məhəmməd Əmin Rəsulzadə vermişdir. Ona görə qədimdə «ümmət» ilə «millət» arasında fərq olmayıbsa, hazırda bu fərqi görmək və bu anlayışları bir-birindən fərqləndirmək lazımdır: O, dili millətin varlığının əsas amili kimi verir: «Dil milliyyətin hamısını təşkil etməsə də, yüzdə doxsanını vücuda gətirən böyük bir amildir. Bir milliyyəti məhv edib aradan götürmək qəsdində olan siyasilərdə əsl bunun üçündür ki, təmsil (assimilyasiyon) əməliyyatı icra edərkən ən birinci fikirlərini dilə verər və ən əvvəl bir millətin dilini yaddan çıxarmağa səy edirlər» [13, s.476]. Ona görə, milliyyəti və milləti yalnız dil deyil, soykök, mədəniyyət, adət və əxlaq, tarixi ənənələr və b. amillər də ifadə edir: «Milli mədəniyyət və yaxud millət dil birliyi, adət və əxlaq birliyi, ənənə-tarixiyyə və nəhayət, etiqadati-diniyyə birliklərinin məcmuyundan mütəşəkkil bir məhsuldur» [13, 468]. Sonralar Rəsulzadə Qərb alimləri Madzi və Durkheymin fikirlərini təhlil edərək millət və milliyyət anlayışların bir qədər də dəqiqləşdirir: «Millət anlamını ifadə üçün dilimizdə iki söz vardır: Milliyyət və Millət. Bunlardan birincisi lisani, dini, irqi, qövmi, tarixi, coğrafi, iqtisadi və siyasi amillərin təsiri ilə meydana gələn etnik bir topluluğu ifadə edir. İkincisi, isə bu topluluqdan doğan ümumi bir iradəni anladır» [12, s.17].

Qeyd edək ki, M.Ə. Rəsulzadə «millət», «milliyyət», «etnos», «dil», «din» və b. anlayışların tərifini verərkən ustadı saydığı, XIX əsrin böyük Azərbaycan-türk ziyalı, filosofu **Şeyx Cəmaləddin Əfqaniyə** dəfələrlə müraciət etmişdir. O yazır ki, qohumluq və yaxınlıq dairəsi genişlənəndə ailə vəhdəti aradan qalxır, onun yerinə çoxlu ailələrin və insanların cəmindən ibarət olan qəbilə vəhdəti meydana gəlir. Əfqani də millətin varlığında dil birliyini ən vacib amil saymışdır: «Əgər dil birliyi olmasa, milli vəhdətin həqiqi mahiyyəti və həyat gücü ola bilməz» [5, s. 187]. Onun fikrincə, insanları bir-birinə bağlayan iki vacib şeydən biri dil birliyi (milli vəhdət) isə, digəri din birliyidir [5, s. 187].

Çağdaş dövrdə etnos, millət və xalq anlayışlarının izahını və şərhini verən Azərbaycan tədqiqatçılarından - akad. Ramiz Mehdiyev, prof. Ağayar Şükürov, f.e.d. Zümrüd Quluzadə, prof. Əli Abasov, prof. Əbülhəsən Abbasov, prof. Əlikram Tağıyev, f.e.d. Yadigar Türkel və b. olmuşdur. Bu müəlliflərin həmin anlayışlarla bağlı mülahizələri, demək olar ki, bir-birindən ciddi şəkildə fərqlənir. Akademik **R. Mehdiyev**in baş redaktorluğu ilə 2007-ci ildə nəşr olunan «Politologiya. İzahlı lüğət» kitabında «millət» anlayışı belə izah olunur: «Millət (lat. *natio* tayfa, xalq) - tarixən kapitalizmin meydana gəlməsi, feodal pərakəndəliyinin dəf edilməsi, təsərrüfat əlaqələrinin güclənməsi, ədəbi dil bazasında savadlılığın yayılması, milli mənlik şüurunun möhkəmlənməsi ilə səciyyələnən etnos tipi» [10, 205]. R. Mehdiyevə görə, millət vahid etnik kökdən olan toplum yox, müəyyən dövlətə öz dövləti kimi baxan insanlardır. Xalq isə hər hansı dövlətdə yaşayan əhalinin cəmidir. **A.Şükürova** görə isə, «millət» və «etnos» anlayışı barədə dəqiq tərif yoxdur. BMT-də «millət» və «xalq» anlayışlarının sinonim kimi işləndiyini qeyd edən A. Şükürovun fikrincə, bu mənada «millət» müxtəlif insan birliklərini ifadə edir: «Millət termini digər şərhələrdə də mövcuddur. Bu şərhə görə xalq və yaxud millət etnosla identikdir. Bu terminin şərhinin müxtəlif olması onunla əlaqədardır ki, bir mənada millət vətəndaş siyasi, digər halda etniki (etnomədəni, etnodil) kateqoriya kimi nəzərdən keçirilir» [15, s.24]. **Ə. Tağıyev** isə etnosa bir neçə tərif verir: etnos - bir-birinə oxşayan insanların sabit birliyidir; eyni cür düşünən insanların birliyidir; sosial kateqoriyadır; təbiətin övlətidir;

mənşə ümumiliyinə əsaslanan kollektivdir; hər şeydən əvvəl müəyyən bir kökə və nəslə malik insan birliyi [9, s.12]. «Millət» anlayışına gəlincə, Ə.Tağıyev yazır ki, etnos ittifaqının yüksək forması olmaq etibarilə millət - insanların sosial-iqtisadi və mənəvi ümumiliyi zəminində formalaşan müəyyən psixi və milli mənlik şüuru ünsürlərinə malik tarixi birlik formasıdır [9, s.18]. **Z.Quluzadə** isə yazır ki, etnos insanların ərazi, sosial-siyasi həyat, dil və mənəvi mədəniyyət birliyi əsasında formalaşan yığcam birliyi: «Etnos tarixi kateqoriyadır. Tarixin gedişində mövcud etnosların bazasında, onların differensiasiyası və inteqrasiyası prosesi nəticəsində etnoslar bir-birini əvəz etmişlər. Bu, cəmiyyətin etnogenetik inkişafının ümumi qanunauyğunluqlarından biridir» [18, s.12]. **Y. Türkelə** görə, millət - eyni şüurlu, adət-ənənəli, mədəniyyətli, ictimai psixologiyalı, ideologiyalı, həyat tərzi insanların siyasi birliyi: «Bəzi alimlərə görə, millətin mahiyyətində etnik mənsubluq əsasdır. Millət bununla da xalqdan fərqlənir. Başqalarının fikrincə isə millət olmaq üçün «milli ruh, milli idrak, etirafi-milliyət, şəxsiyyəti-milliyətə lazımdır». Tam düzgün açıqlamanın çətinliyindən onu çox vaxt «**Millət=xalq+dövlət**» formulu ilə ifadə etməyə çalışırlar» [16, s.315].

«**Milliyyət**», «**etnos**», «**millət**», **xalq** və b. anlayışlara yuxarıda verilən onlarla təriflər də göstərir ki, **bu** məsələlərlə bağlı elmi, fəlsəfi ədəbiyyatda birmənalı fikir yoxdur. Bu anlayışlar, o cümlədən «millət»lə bağlı elmi ədəbiyyatda 300-dən çox tərif mövcuddur ki, bu da hər bir xalqın özünəməxsusluğu, dini-fəlsəfi dünyagörüşü, milli ideologiyası və s. ilə bağlıdır. Fikrimizcə, «milliyyət», yaxud «etnos» dedikdə dili, soykökü, adət və əxlaqı, məişət ümumiliyi və s. bir olan tayfalar başa düşülməlidir. **Ümumiyyətlə**, etnosun sinonimi milliyyətdir və burada başlıca sırf dil, kök, adət-əxlaq və yurd birliyi. Ancaq bu mənada «milliyyət» və «etnos» siyasi-ideoloji əhəmiyyət kəsb etmir. Əgər bu baş verərsə - etnos siyasi-ideoloji mənada meydana çıxarsa, artıq «millət» anlayışı yaranır. Bu da, daha çox dövlətin yaranması ilə bağlıdır. Yəni «etnos» və «milliyyət»ə yeni məna verən dövlət olduğu üçün, burada konkret bir etnosun hakimiyyətindən söz açmaq artıq çətinləşir. Ən yaxşı halda konkret bir etnosun hakim üstünlüyündən söhbət gedə bilər, ancaq həmin dövlətin tərkibindəki bütün etnosları eyniləşdirmək, eyni bir soya, dilə, mədəniyyətə, dinə və s. malik olduğunu söyləmək isə qətiyyənlə mümkün deyil. Görünür, qədim dövrlərdə və orta əsrlərdə mövcud olmuş dövlətlərdə bu məsələlər bir o qədər vacib olmadığı üçün, indi Midiya, Atropatena, Albaniya və b. dövlətlərin etnik tərkibi və dili ilə bağlı kifayət qədər uyğunsuzluqlar meydana çıxmışdır. Etnik kimlik və dilin müəyyənlişməsində etnos və milliyyətə dar mənada, konkretlik baxımından yanaşmaq lazımdır. Etnos və milliyyətlə müqayisədə «millət» məfhumu daha geniş anlayışdır və dar çərçivə ilə məhdudlaşdırıla bilməz.

«Millət» tarixən müəyyən bir ərazidə yaşamağa məcbur olan, iqtisadi münasibətlərə malik, bir çox hallarda eyni bir dinə tapman, zaman-zaman soyca, dilcə, mənəviyyətə qohumlaşan və s. həm birsoylu, birdilli tayfaların (məsələn, türksoylu, türkdilli), həm də fərqli soylu, fərqli dilli tayfaların (türksoylu- türkdilli, irandilli, qafqazdilli və b.) siyasi-ideoloji mənada birliyi. Bu siyasi birliyin ən bariz nümunəsi dövlətin yaranmasıdır. Dövlətlərin, imperiyaların yaranması ilə, hakim və ya qeyri-hakim vəziyyətdə olmalarından asılı olmayaraq, eyni bir hakimiyyətin sərhədləri çərçivəsində yaşamağa məcbur olan (konkret Azərbaycan və İran dövlətlərinin təmsalında), bəzən soykökü baxımdan türk olmayan tayfalar türkləşərək daha çox türklüyü, azərbaycanlılığı başqa halda isə soykökü fars olmayan tayfalar farslaşaraq farslığı, iranlılığı ifadə etmişlər. Doğrudur, hansı etnosun və

etnosların (türkdilli, irandilli, qafqazdilli və b.) hakimiyyətdə olması, ümumilikdə həmin dövlətin ərazisində yaşayan, ancaq hakim etnosla bağlı olmayan tayfaların çox vaxt assimilyasiyası ilə nəticələnmişdir. Ancaq unutmamaq olmasın ki, bu proses əsrlər boyu yalnız bir istiqamətdə baş verməmiş, qarşılıqlı şəkildə olmuşdur. Beləliklə, müxtəlif dövrlərdə soykök və dil baxımından qohum və yad etnoslar bir-biri ilə qaynayıb-qarışmışdır ki, artıq «millət» anlayışı çərçivəsində farslaşmış türklərə, türkləşmiş farslara, almanlaşmış fransızlara, fransızlaşmış almanlara və b. rast gəlmək mümkündür. Bu baxımdan, tarixən, soykökü fars, kürd, ləzgi, talış və s. olmasına baxmayaraq, türkcülüyə, azərbaycançılığa xidmət edən ziyalılar, dövlət adamları, eləcə də soykökü türk olub farsçılığa, irançılığa xidmət edən tarixi şəxsiyyətlər, mütəfəkkirlər də olmuşdur. Bütün bunlara baxmayaraq əsrlər boyu «hakim millət», «əsas millət» anlayışı da öz yerini qoruyub saxlamışdır ki, bu da dövlətin özəyini təşkil edən əsas etnoslar və milliyyətlə bağlıdır. Deməli, «millət» anlayışı dövlətin yaranması ilə bağlı nə qədər siyasi-ideoloji məna daşırsa da, ona yad olan tayfalarla bu və ya başqa dərəcədə qaynayıb-qarışsa da, o, özünün başlıca, qohum etnoslarından təşkil olunmasını heç vaxt inkar etməmişdir və edəcə də bilməz. Belə ki, «millət» anlayışı dövlətçilik baxımından nə qədər siyasi-ideoloji məna daşıyıb, bir-birinə qohum və qohum olmayan etnik qrupları özündə ehtiva etsə də, bir o qədər də onun yaranmasında və dövlət kimi meydana çıxmasında başlıca rol oynayan vahid etnos(lar) və milliyyətlə bağlıdır. Bir sözlə, heç vaxt inkar oluna bilməz ki, istər ən qədim dövrlərdə, istər erkən orta əsrlər və orta əsrlərdə hər hansı bir dövlət, imperiya yaranarkən əsasən, başlıca rolu bir etnos, yaxud da bir-birinə soykökcə qohum olan bir neçə etnos oynamış, hətta dövlət də etnosun-tayfanın adı yaxud da, etnosun başçısının adı ilə (osman-Osmanlılar, səlcuq-Səlcuqlar, ərəb-Ərəb Xilafəti, türk-Türkiyə, alman - Almaniya, fransız-Fransa, ingilis-İngiltərə və b.) adlanmışdır. Ancaq zaman-zaman həmin dövldə, imperiyada başlıca etnos və ona qohum olan etnoslarla yanaşı, qohum olmayan, yad etnoslar, tayfalar da mühüm rol oynamış, hətta dövlətin, imperiyanın hökmdarları ilə qohumlaşaraq, müəyyən mənada ona şərik olmağı bacarmışlar. Ancaq bütün hallarda, hakim etnos və etnoslar, həmin dövldə, imperiyada başlıca millət sayılmışdır və bu gün də belədir, başqa cür də ola bilməz. Azərbaycanda milliyyət, etnos baxımından türklər «əsas millət», «hakim millət»dir və siyasi-ideoloji mənada «azərbaycanlı» adlanan millətin 90%-dən çoxunu təşkil edir.

Çağdaş dövrümüzdə «millət» anlayışını iki cür fərqləndirmək olar: 1. Millət- vahid əraziyə, tarixə, soykökə və dilə, mədəniyyətə, dini-fəlsəfi dünyagörüşə, adət-ənənələrə, əxlaqi dəyərlərə, həyat tərzinə, məişət həyatına, iqtisadi münasibətlərə və s. əsaslanan etnosların siyasi-ideoloji birliyidir; 2. Millət - qarışıq və sinkretik mədəniyyətə, dini-fəlsəfi dünyagörüşə, bir-birinə yaxın adət-ənənələrə, bununla yanaşı vahid əraziyə, hətta bu ərazidə qədim dövrlərdə mövcud olmuş dövlətçilik ənənələrinə eyni şəkildə iddialı, ancaq soykökcə və dilcə bir-birinə yad olan, zaman-zaman qohumlaşan etnosların birinin müəyyən, yaxud da başlıca üstünlüyü (həmin etnoslardan birinin dilinin dövldə əsas dil olması, sayca çoxluğu, dövlət atributlarında təmsilçiliyi və s.) nəticəsində meydana çıxmış siyasi-ideoloji birlikdir. Deməli, birincini «monomillət» (tək bir etnos, tək bir millət, tək bir ideologiya), ikincini isə «polimillət», yaxud da «polietnos»lu millət (çünki burada «çoxmillətlik» əsas deyil, tək bir millət, ancaq bir-birinə soykök və dil baxımından fərqli etnosların birliyi əsasdır) adlandırmaq olar. Bəllidir ki, hazırda dünyanın çağdaş siyasəti, demokratik dəyərləri, qloballaşma, milli və dini dözümlülük və s. amillər üstünlüyü «polimillətə», daha doğrusu «polietnos»lu millətə verir.

«Xalq» «etnos», «milliyyət» və «millət» anlayışları ilə müqayisədə daha geniş anlayışdır. «Xalq» anlayışı bir tərəfdən «milliyyət»dən (etnos olmaqdan) «millət»ə (siyasi-ideoloji birliyə) keçiddirsə, başqa tərəfdən «milliyyət» (etnos) və «millət»i ümumi şəkildə ifadə edən bir termdir. Yəni kök, dil, mədəniyyət, adət və əxlaq və s. baxımından bir-birinə yad və doğmalığından asılı olmayaraq onların ümumiliyi «xalq» adlana bilər. Məsələn, «Azərbaycan xalqı» dedikdə, hazırda burada yaşayan, bu ölkənin vətəndaşı olan bütün etnik qruplar, millətlər (türk, rus, gürcü, fars, talış, tat, ləzgi, avar, kürd, ukraynalı, latış, litış, belorus və b.) başa düşülür. Heç kim deyə bilməz ki, hazırda onlardan hər hansı biri Azərbaycan xalqının tərkibinə aid deyil. «Azərbaycan xalqı» termini çağdaş dövrün tələblərinə uyğun şəkildə formalaşmış, müəyyən status qazanana qədər Azərbaycanda yaşayan bütün etnik qrupların və millətlərin ümumiliyini ifadə etmək üçün, dini mənada «ümmət» - «müsəlman», «Qafqaz müsəlmanları», «islam milləti», etnik mənada «türk» - «türk dili», «türk milləti», «Qafqaz türkləri», «Azərbaycan türkləri» və s. anlayışlarından istifadə olunmuşdur.

«Millətləşmə» prosesində **milli mənəvi dəyərlər və yaxud milli mentalitet** də mühüm rol oynayır. Yəni eyni bir ərazidə yaşayan, eyni soykökə və dilə bağlı olan, iqtisadi həyat birliyinə malik müxtəlif etnoslar üçün mənəviyyət, özünəməxsusluq da vacibdir. Xüsusilə qeyd etmək lazımdır ki, millətin var olma səbəblərindən biri kimi də məhz mənəviyyət birliyi, onun mənəvi siması, mənəvi dəyərləri, eləcə də yalnız bu insanlara məxsus keyfiyyətlər (mentallıq) göstərilir. **Y.Türkel** mentalitetlə bağlı yazır ki, «milli mentalitet millətin tarix boyu yaşadığı təbii şəraitin, uğurlu, ağırlı-acılı, mədəni, iqtisadi, sosial, dini, ruhi-mənəvi həyat proseslərinin təsiri ilə formalaşmış, onun davranış və fəaliyyətində görünür» [16, s.319]. Mentalitet anlayışını geniş şəkildə tədqiq edən **Həsən Quliyevin** fikrincə, onun arxetip ünsürləri geniş zaman diapazonunda dəyişməz qalır. Bu baxımdan «mentalitetin tərəqqiyə münasibətdə xüsusi immunitetə malik olduğunu, ənənəvi ictimai təsisatlara daxil olduğunu» görmək olar. H.Quliyevin qeydinə görə, indiki keçid dövründə baş verən yeniləşmə mentalitet anlamını ortaya qoydu. Belə ki, yeniləşmə həm də mentalitetliyi - yəni keçmişin xüsusiyyətlərini qorumağı, yaxud da bu günün tələblərini mentalitetin xüsusiyyətlərinə uyğunlaşması zərurətini doğurmuşdur [19, s.120].

Milli mənəvi dəyərlər və milli mentalitet əsasən bir-birlərinə yaxın anlayışlardır. Belə ki, hər iki halda millətin keçmişə aid irsi, dini-fəlsəfi, dünyagörüşü, özünəməxsus cəhətləri və s. öz əksini tapır. Sadəcə olaraq, milli mənəvi dəyərlər daha geniş mənə daşıyır və millətin bütün tarixini, mədəniyyətini, fəlsəfəsini, ədəbiyyatını və s. özündə əks etdirir. Milli mentalitet isə daha çox insanların ictimai şüurundakı dünyagörüşün özünəməxsus, bir millətə malikliyi şəkildə ifadəsidir. Milli mənəvi dəyər(lər) dedikdə, ilk növbədə milli ideologiyanın yaranmasında mühüm rol oynamış milli sərvətlərimiz, mədəniyyətimiz, mənəviyyatımız, dilimiz, adət-ənənələrimiz, dini-fəlsəfi dünyagörüşümüz və s. başa düşülməlidir. Əslində burada başlıca, önəmli olana milli mənəviyyət, milli sərvətlər, milli özünəməxsusluq, yaxud da milli mentalitetdir. Bu mənada «milli mənəvi dəyər» anlayışındakı «dəyər» isə qiymətləndirmədən daha çox bir xalqa məxsus sərvəti, özünəməxsusluğu və s. ifadə edir.

Milli mənəvi dəyər dedikdə, Azərbaycan xalqına məxsus olan sərvətlərin, obrazların, adət-ənənələrin, mədəni irsin, dini-fəlsəfi baxışların və s. ideologiyalaşma prosesi nəticəsində bütövləşməsi, çulğalaşması və vahid xətt üzrə formalaşmasına zəmin hazırlanması nəzərdə tutulur. Burada irəli sürülən müddəə Azərbaycanda,

Azərbaycan xalqı arasında milli ideologiya təşəkkül tapana qədər hər hansı bir ideyanın və yaxud ideyaların olmaması deyil, əksinə həmin dövrə qədər mövcud olan mədəni irsin, dini-fəlsəfi təsəvvürlərin, milli xüsusiyyətlərin və s. nə cür vahid şəkilə salınması, çulğalaşması, başqa sözlə ideologiyalaşmanın təzahürlərinin hansı mənəviyyat və milli sərvətlər nəticəsində meydana çıxması ilə bağlıdır. Bir sözlə, mənəvi dəyərlər millətin varlığını ortaya qoyan əsas faktorlardan biri olan mənəviyyatla sıx bağlı olub, insanın özünü, təmsil olunduğu etnik kimlik çərçivəsində təsdiqləməsidir. Milli mənəvi dəyərlərin yaradıcısı millətin ayrı-ayrı üzvləri olsa da, həmin üzvlərin mənəvi-ideoloji, əxlaqi ideyaları sonralar bütövlükdə cəmiyyətin ümumi sərvətinə çevrilmişdir. Azərbaycan xalqı da milli dilini, milli mentalitetini, milli xarakterini, inancını, dinini, adət-ənənələrini və s. məhz milli mənəvi dəyərlər şəklində qoruyub saxlamışdır.

Milli mentalitet milli mənəvi dəyərlərdən milli özünüdərkə bir keçiddir. Belə ki, bir xalqda milli mənəvi dəyərlər o vaxt milli özünəməxsusluq səviyyəsində meydana çıxır ki, həmin xalqda milli oyanışa, milli özünüdərkə ehtiyac yaranır. Yəni millət etnik kimliyinin, dilinin, mədəniyyətinin və s. assimilyasiya olunmasını sövq-təbii hiss edərək özünümüdafiyyəyə cəhd edir. Bu zaman milli mənəvi dəyərlər milli mentalıq formasında - etnik mənşəyi, dili, mədəniyyəti, dini ideologiyası, sosial həyatı, məişət münasibətləri və s. ilə bağlı keçmişini şüurunda canlandırır, oyandırır yalnız ona aid olan milli mənəvi dəyərlərlə, milli sərvətlərlə mübarizə aparma səviyyəsinə yüksəlir. Bu isə, istər-istəməz milli özünüdərkə, milli oyanışa səbəb olur. Ümumiyyətlə, mentalıq hər bir millətin özünəməxsus psixoloji, mədəni, dini və fəlsəfi həyat tərzidir. Bu mənada hər hansı bir millət özünü başqa xalqlardan fərqləndirmədən, yalnız onun keçmişinə məxsus olan milli xüsusiyyətləri müəyyənləşdirmədən milli istiqlal uğrunda mübarizə apara bilməz.

Şübhəsiz, milli mentalitetin üst səviyyəyə qalxması ilə milli özünüdərk prosesi başlayır. Bu mənada milli mentalitetə aid olan hər bir anlayış milli özünüdərk səviyyəsinə qalxıb milli ideyaya çevrilə bilməz. Yalnız o anlayışlar, milli mentalitet səviyyəsindən milli özünüdərkə, daha sonra milli ideyaya qədər yüksələ bilər ki, onun ciddi elmi, fəlsəfi, iqtisadi, siyasi və s. əsasları olsun. Çünki milli mentalitetdən fərqli olaraq milli özünüdərk hər hansı bir etnik toplumun başqa millətlərdən fərqli özəlliklərini dərk edib, özünü bir millət kimi təsdiq etməsidir.

Bu mənada milli mənəvi dəyərlə milli mentalitet, milli mentalitetlə milli özünüdərk, eləcə də həmin anlayışların milli ideya arasında oxşar və fərqli cəhətləri bir-birindən ayırmaq lazımdır. Fikrimizcə, milli mənəvi dəyər də, milli ideya da xalqın soykökü, dili, dini və başqa vacib əlamətlərini əks etdirir. Hər bir xalq özünün milli varlığını qoruyub saxlamaq üçün bir çox sərvətlərini - dilini, dövlətçiliyini, dini-fəlsəfi dünyagörüşünü, mədəniyyətini və s. milli mənəvi dəyərlər, yaxud da milli mentalitet kimi yaddaşlarda yaşadır və nəsillərdən-nəsillərə ötürür. Ancaq elə milli mənəvi dəyərlər var ki, bu günə qədər qorunub saxlansa da, onları bu mənada milli ideya kimi qəbul etmək doğru olmazdı. Məsələn, yaşlı insanlara, ağsaqqallara hörmət, qadına - anaya münasibət, vicdanlılıq, toy və yas mərasimlərinə münasibət və s. kimi. Bütün bunlar daha çox, yuxarıda qeyd etdiyimiz milli mentalitet anlayışına aid ola bilər.

Milli özünüdərk və milli ideya məsələsinə gəlinə, bu anlayışlar da bir çox filosofların, politoloqların və b. araşdırma mövzusu olmuşdur. XVIII əsrdə Avropa alimləri başa düşürdülər ki, milli özünüdərk nəticəsində milli ideya yaranır və nəticədə «millət olma» baş verir. Milli ideya anlayışını ilk dəfə XVIII əsrdə Fransada

A.Vasyxaunt işlətməmişdir. Həmin dövrdə Fransada milli ideya dedikdə, milli təəssübkeşlik, millətçilik və s. başa düşülürdü. Ümumiyyətlə, XVIII-XIX əsrlərdə Fransada meydana çıxan milli ideya anlayışı, çağdaş anlamda «millət» anlayışının yaranması və inkişafında mühüm rol oynamışdır. Bu baxımdan tədqiqatçıların əksəriyyəti belə qənaətdədirlər ki, kapitalist münasibətlərinin yaranması ilə həm də milli ideya və onun nəticəsi olan millət təşəkkül tapmışdır.

Qeyd edək ki, **ideologiya** ideyalar, **milli ideologiya** isə milli ideyalar nəticəsində meydana çıxmışdır. Ayrı-ayrı obrazları, təsəvvürləri və s. ilk dəfə formulə edərək ideologiya adlandıran isə XVIII əsrin sonu - XIX əsrin əvvəllərində, fransız filosofu və iqtisadçısı A.Destyuq de Trasi olmuşdur. Trasi «İdeologiya elementləri» kitabında ilk dəfə «ideologiya» terminindən istifadə etmişdi. O, dünyanı qavramada və şüur hadisələrində etikanın, əxlaqın, siyasətin əsasını tapmağa, onların məntiqi və psixoloji izahını verməyə cəhd edirdi [15, s.232].

Almaniyada ideologiyanın inkişafında mühüm rol oynamış klassik alman filosofu Hegel isə ideya, ideologiya, mənəviyyat və b. məsələləri şərh etmiş, onların qarşılıqlı bağlılıqlarına toxunmuşdur. Hegelə görə, cəmiyyətdə, dövlətdə ideologiya önəmli yer tutur. Ümumiyyətlə, klassik alman filosofları ideologiyayı tarix və fəlsəfənin qovşağında mövcud olan ideyalar sistemi kimi tədqiq edirdilər.

Marks və Engels əvvəlcə ideologiyanın «iqtisadi bazisə» malik gerçəkliyin obyektiv əksi olduğunu söyləmiş, daha sonra «sinfı», «materialist» mənada izah etmişlər. Onlara görə, ideologiya maddi zəminə söykənir və «müəyyən sinif və sosial qrupların yaratdıqları obyektiv gerçəkliyin təhrif olunmuş inikası olan sosial konsepsiyalar» ideologiyadır. «Alman ideologiyası» əsərində marksist filosoflar ideologiyaya cəmiyyətdə mütərəqqi və mürtəcə ictimai qüvvələr arasında ideya-siyasi mübarizə forması kimi baxırdılar.

Onlar «hakim» və «məhkum», «mütərəqqi» və «mürtəcə» siniflərin ideoloqlarını fərqləndirirdilər [20].

Müstəqillik dövründə akad. **R.Mehdiyev** yazır ki, ideologiya baxış və ideyaların rəşional şəkildə əsaslandırılması kimi meydana çıxır. Akademikə görə, tam dünyagörüşü kimi ideologiya sosial aləmin mənzərəsi, şəxsiyyətin obrazı və onun ictimai təzahürləri, eləcə də daha çox siyasət, siyasi dəyərlər və proseslərlə bağlıdır: «İdeologiya müəyyən sosial funksiyaları yerinə yetirərək, sosial qrupların və ictimai-siyasi cərəyanların maraqlarına uyğun gələn təfəkkür və davranış tərzii tipləri, yaxud hətta sosial fəaliyyət proqramı hazırlayır» [8, s. 29]. «**Politologiya. İzahlı lüğət**» kitabında «milli ideologiya» anlayışı millətin dövlət hakimiyyətində maraqlarını və dəyərlərini ifadə və müdafiə edən ideyalar sistemi kimi, milli siyasi hərəkətlərin mənəvi əsası kimi verilir: «Milli ideologiya özlərinin sosial statuslarının yüksəlməsini milli mənsubiyyətlə bağlayan vətəndaşların siyasi tələblərini ifadə edir. Xarici şəraitdən və əhalinin milli özünüdərkindən asılı olaraq siyasi qüvvələr millətin mədəni özünəməxsusluğunun qorunmasını, millətin həyati mənafeələrinin təmin olunması naminə geosiyasi məkanı genişləndirməyi və ya öz ərazisini və milli suverenliyini xarici müdaxilələrdən qorumağı, «yerli millət» üçün imtiyazlar yaradılmasını tələb edə bilərlər» [10, s.207].

«**Politologiya**» dərslində (2008-ci il) isə yazılır ki, ideologiya bu və ya digər qrupun hakimiyyət iddialarına haqq qazandırmağa istiqamətlənmiş ideya və fikirlər məcmusu kimi ortaya çıxır [11, s. 223]. «**Fəlsəfi ensiklopedik lüğət**»də isə yazılır ki, «ideya» (yun. idea - anlayış, təsəvvür) - «məna», «əhəmiyyət» və «mahiiyyəti» ifadə edən, təfəkkür və varlıq kateqoriyaları ilə sıx bağlı olan fəlsəfi termdir [3, s.170]. Həmin

kitabda «ideologiya» anlayışı isə belə izah olunur: «İdeologiya - siyasi, hüquqi, əxlaqi, estetik, dini, fəlsəfi baxışlar və ideyalar sistemidir» [3, s.170].

Prof. **Y. Rüstəmov**a görə, ideologiya siyasi prosesdə öz yerini partiyaların rəqabətinə verir: «Belə halda, yüksək ideyanın cazibədarlığı deyil, hakimiyyətdə olan partiyanın konkret praktik məqsədlərini nə dərəcədə səmərəli həll etmə qabiliyyəti əsas yer tutur. Lakin bu o demək deyildir ki, ideologiya, ümumiyyətlə yox olur. İdeologiya siyasi, hüquqi, fəlsəfi, əxlaqi, dini, estetik ideya və görüşlər sistemi kimi qalır. Bu o deməkdir ki, ideologiyasız cəmiyyət mümkün deyil» [14, s.346-347]. A. Şükürov isə yazır ki, ideyalar mütərəqqi və mürtəcə xarakter dəyişə bilər. Milli ideya daha çox bir millətə məxsus olduğu halda, milli ideologiya geniş anlayışdır. Milli ideya millətə, ideologiya dövlətə xidmət göstərir. Milli ideya milli ideologiyaya çevrildə həm millətə, həm də dövlətə xidmət edir: «Bundan əlavə milli ideologiya bir dövlətin ərazisində yaşayan çoxsaylı bir millət (çox vaxt ona hakim millət deyirlər) deyil, bütün millət, xalq, etnik qrup və başqa milli azlıqlara xidmət edir, yəni milliyyətindən, irqindən, dinindən, dilindən asılı olmayaraq həmin dövlətin bütün vətəndaşlarının mənafeyini müdafiə edir» [15, s.234]. Akad. Ə.Daşdəmirov milli ideyanın yaranmasında milli özünüdərkini rolunu göstərir: «Milli ideya etnosun məqsədinin və özünüdərkini ən ideologiyalaşmış sahəsi kimi millətin ideya-mənəvi, ruhi həyatının spesifik fenomeni, ictimai-siyasi şəraitin etnikləşməsi amilidir» [21, s.4]. O yazır ki, ideya xüsusiyyətləri, münasibətləri sadəcə olaraq, onların mövcud varlığında əks etdirilir, həm də onlardakı inkişaf meyllərinin zəruriliyini ifadə edir. Y.Türkelə görə isə, milli ideya - milli özünüdərk məqsədilə yaradılmış milli-mənəvi dəyərlər sistemidir. Bir yandan əhalinin uzun tarixi varlıq tək keçdiyi yolu, sosial-siyasi birlik kimi özünüdərkini, o biri yandan millətin varlığını, maraqlarını, iqtisadi, siyasi, mədəni inkişaf yönünü göstərir» [16, s.316].

Ə. Abbasov hesab edir ki, «ideologiya» dedikdə, burada ilk növbədə və başlıca olaraq dövlətin ideologiyasını, «milli ideologiya»nı nəzərdə tutmaq lazımdır. Belə ki, bu ideologiya yalnız ayrı-ayrı qrup və təbəqələrin, icma və birliklərin maraqlarını deyil, dövlətin ərazisində yaşayan bütün sosial, etnik, dini qrup və birliklərin mənafeyini ifadə edir. Onu «milli dövlətçilik ideologiyası» da adlandırmaq olar» [17, s. 28]. Onun fikrincə, milli ideologiya problemi araşdırılarkən milli mənəvi dəyərlər və çağdaş dövrün tələbləri arasında uzlaşdırma olmalı, ancaq milli maraqlar burada üstün mövqe tutmalıdır. Milli ideologiya ruhun sönməsini deyil, onun alovlanması tələb edir. Yalnız bu halda milli ideologiyanın əsasını təşkil edən milli maraqların gerçəkləşməsi mümkündür. Ə.Tağıyevin fikrincə, ideologiyanın hərtərəfli öyrənilməsi üçün birinci növbədə milli etnik ideyalar öyrənilməlidir [17, s. 21]. İdeologiya siyasi münasibətlərin bir vasitəsidir, milli ideologiya da bir sıra hallarda milli siyasətin aparıcısına çevrilə bilər: «Çox zaman «milli» sözü «dövlət» mənasını verir: milli ideologiya, yaxud dövlət ideologiyası» [17, s. 24]. İdeologiyaları mənəvi və sosial hadisə kimi qiymətləndirən D.İsmayılova görə, ideologiyaları şərh edərkən, ilk növbədə ideoloji (nəzəri-idrak) və sosial meyarlar nəzərə alınmalıdır. Onun fikrincə, ideologiyaları idraki baxımdan elmi və qeyri-elmi, həqiqi və yanlış, doğru və illüziyalı növlərə ayrılır. Sosial istiqamətləri və funksiyaları baxımdan isə, ideologiya mütərəqqi və konservativ, inqilabi və təkamülçü, liberal və radikal, millətçi və beynəlmillətçi, habelə sinfi, milli və irqi, dini və dünyəvi, rəşadət və irrasional, universal və partikulyar və b. növlərə ayrılır [4, s.77-78].

Hər bir milli mənəvi dəyərin, milli mentalitetin milli ideyaya çevrilməsi məsələsində onun miqyası, əhəmiyyəti və xalqın bütün təbəqələri tərəfindən qəbul edilib-edilməməsi mühüm rol oynayır. Eyni zamanda o mənəvi dəyərlər, anlayışlar milli ideya, sonrakı mərhələdə milli ideologiyaya kimi qəbul edilə bilər ki, onların yalnız milli mənəvi mənada deyil, həm də elmi, fəlsəfi, siyasi və ideoloji baxımından da əsası olsun. Milli ideya konkret bir millətə aid anlayış kimi yaranır və həmin millətin oyanışı və inkişafı üçün istiqamətverici yol rolunu oynayır. Milli mənəvi dəyərlərdən, milli sərvətlərdən millətin tərəqqisi, milli kimliyi və ləyaqətinin müdafiəsi, milli dövlətini yaşatması və s. üçün istifadə olunarsa, onda onlar milli ideyaya çevrilə bilər.

Milli ideologiya dedikdə isə, xalqın fəlsəfi, dini, siyasi, mədəni, iqtisadi və s. görüşlərinin nəticəsində meydana çıxan, məzmun və formasına, mahiyyət və təzahürünə görə təşəkkül taparaq, siyasi-ideoloji mənada millətin formalaşmasına yardım edən təsəvvürlərin, obrazların, mənəvi dəyərlərin, özünməxsusluqların bütövlüyüdür. Müstəqillik əldə edərək azad şəkildə yaşayan bir dövlətdə «milli ideologiya» anlayışını isə iki mənada başa düşmək olar: 1. Dövlətin, hakimiyyətin maraqlarını özündə əks etdirən, siyasi-ideoloji yönlü milli ideologiya; 2. Heç bir direktiv-məmur, hakimiyyət göstərişi olmadan millətin özünün tapındığı və inandığı mənəvi-ideoloji ideyalar.

Bunun örnəyi, birinci halda vətəndaşlar istəyərdən və yaxud istəməyərdən, məcburi şəkildə bir çox mühüm məsələlərə (məs., millətin dövlətçilik, tarix, etnogenez, dil, mədəniyyət, fəlsəfə, din və s.) münasibətdə milli mənafeyi, dövlətin maraqlarını nəzərə almalı, bir sözlə hakim və vahid konsepsiyadan kənara çıxmamalıdır. Bu halda (sovet dövründə olduğu kimi) bir millətin tarixinə, etnogenezinə, dilinə, həmin xalqın formalaşmasına, fəlsəfinə və s. münasibət bütün dairələrdə, o cümlədən elm sahələrində (tarix, fəlsəfə, siyasət, ədəbiyyat, dilçilik, etnoqrafiya və s.) birmənalı olur. Şübhəsiz, burada hakimiyyətin, bir partiyanın müəyyənləşdirdiyi direktiv-məmur göstərişləri - siyasi-ideoloji ideyalar həlledici rol oynadığı üçün həmin millətin tarixi, etnogenezi, dili, onun formalaşması və s. məsələlərdə obyektiv şəkildə öz əksini tapa bilməz. Bu baxımdan müstəqil dövlətdə milli ideologiyanın yuxarıdan müəyyənləşdirilməsi, adətən birmənalı qarşılınır, bu, demokratiyaya, insan hüquq və azadlıqlarına və s. zidd olaraq verilir. Demokratik dövlətlərdə hakim qüvvələr yalnız ölkənin birbaşa mənafeyinə toxunan, onun gələcək taleyi, dövlət təhlükəsizliyi üçün təhlükəli olan və s. vacib məsələlər baxımından milli maraqların ifadəçisi kimi çıxış edərək, yerdə qalan məsələlərdə, özəlliklə elmi mübahisə doğuran məsələlərə (tarix, ədəbiyyat, etnogenez, dil, mədəniyyət, fəlsəfə, din və s.) müdaxilə etmirlər.

İkinci halda isə milli ideologiya millətin ziyalıları, alimləri və b. tərəfindən mənəvi-ideoloji ideyalar əsasında müəyyənləşdirilir. Bu halda millətin öz içindən qaynaqlanan, milli mənəvi dəyərlərinə söykənən, əsasən siyasi maraqlara əsaslanmayan və milli vicdanının öhdəsinə buraxılan mənəvi-ideoloji ideyalar həlledici rol oynayır. Bu zaman millətin maraqlarını ifadə etmək baxımından müraciət olunan vacib, o cümlədən elmi cəhətdən mübahisə doğuran məsələlərə - Azərbaycan elminin bəzi sahələrindəki tarix (qədim dövlətlərlə çağdaş dövlətin hüquqi və mənəvi bağlılığı, etnogenez, dil və xalqın formalaşması məsələləri), fəlsəfə (xalqın qədim dövr fəlsəfi dünyagörüşü ilə bugünkü dünyagörüşü arasında hansı bağlılıqların olması), ədəbiyyat (qədim dövr ədəbiyyatı ilə çağdaş ədəbiyyatın varisliyi), dilçilik (xalqın qədim dövr, orta əsr və çağdaş dövrlərdəki dil bağlılığı), mədəniyyət (xalqın qədim dövr mədəniyyəti və həmin mədəniyyətin çağdaş dövr mədəniyyəti ilə bağlılığı), din (qədim dinlərə

sahiblik və bugünkü dini-fəlsəfi dünyagörüşlərə uyğunluq) və s. problemlərə münasibətdə «vahid konsepsiya» yuxarının, hakimiyyətin göstərişləri əsasında deyil, mənəvi-ideoloji ideyalar əsasında müəyyənləşdirilir.

Fikrimizcə, bu gün Azərbaycan elmində ikinci məsələ daha aktual xarakter daşıyır və «milli ideologiya»nın qeyd etdiyimiz məzmununda başa düşülməsinə ehtiyac var. Yalnız bu halda, Azərbaycan xalqının etnogenezi, dili, bu xalqın formalaşması, «Azərbaycan» sözünün izahı, dini-fəlsəfi dünyagörüşümüz və s. məsələlərlə bağlı Azərbaycan elmində, xüsusilə humanitar və ictimai elmlərdə mövcud olan ziddiyyətlər, anlaşılmazlıqlar aradan qaldırıla bilər. Bir sözlə, Azərbaycan ziyalıları, alimləri elmin bəzi sahələrində mövcud olan problemlərin həlli üçün, həmin problemlərin Azərbaycan xalqının milli maraqları ilə birbaşa bağlılığını nəzərə almaqla, öncə mənəvi-ideoloji ideyalardan çıxış etməli və sovet dövrünün məhsulu olan, yalnız «direktiv-məmur göstərişləri» əsasında milli məsələlərə yanaşmaqdan kənar qaçmalıdırlar. Əgər bu gün ictimai və humanitar elmlər üzərində dövlət nəzarəti yoxdursa, bu o demək deyil ki, millətin maraqları müxtəlif nəşrlərdə bir-birinə zidd şəkildə öz əksini tapmalıdır. Bu mənada tədqiqatçılar ictimai və humanitar elmlər üzərində dövlət nəzarəti olmadığı bir şəraitdən sui-istifadə etməməli, mənəvi-ideoloji ideyalar əsasında tədqiqatlar aparmalı və mənəvi-ideoloji mənada vahid konsepsiyadan çıxış etməlidirlər.

Açar sözlər: millət, milli ideya, milli ideologiya, etnos, milliyət, xalq, mentalitet, milli mənəvi dəyər.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat

1. Ağamirov M. Birinci rus inqilabi illərində Azərbaycan ictimai fikrində milli məsələyə dair. Bakı, «Azərb. SSREA-nın nəşriyyatı», 1963, 120 s.
2. Ərəb və fars sözləri lüğəti. Bakı, «Azərbaycan SSR EA nəşriyyatı», 1967, 1036 s.
3. Fəlsəfə ensiklopedik lüğət. «Azərbaycan Ensiklopediyası». B., 1997, 520 s.
4. İsmayılov D. Azərbaycanın transformasiyası şəraitində ideologiyalar: konservatizm, liberalizm, sosial-demokratiya. Bakı, «Adiloğlu», 2005, 343 s.
5. Qurbanov Ş. Cəmaləddin Əfqani və türk dünyası. Bakı, «Azərnəşr», 1997, 220 s.
6. Lenin V.İ. Əsərləri. I cild (1893-1894). Bakı, ADN, 1973, 692 səh.
7. Marks K., Engels F. Kommunist Partiyasının manifesti. Bakı, 1960.
8. Mehdiyev R.Ə. XXI əsrdə milli dövlətçilik. Bakı, «XXI YNE», 2003, 248 s.
9. Müasir qlobal siyasi proseslər və milli dövlət ideyası (kitabın redaktoru və müəlliflər heyətinin rəhbəri prof. Ə. Tağıyevdir). Bakı, «Səda», 2006, 287 s.
10. Politologiya. İzahlı lüğət. Bakı, «Şərq-Qərb», 2007, 352 s.
11. Politologiya (ali məktəblər üçün dərslik). Bakı-2008, «MBM», 294 s.
12. Resulzadə M.E. Milli tesənüd. Ankara, «Kardeş matbaası», 1978, 143 s.
13. Rəsulzadə M.Ə. Əsərləri (1909-1914). II cild, Bakı, «Şirvanəşr», 2001, 528 s.
14. Rüstəmov Y.İ. Fəlsəfənin əsasları. B., «Azərbaycan Universiteti», 2004, 409 s.

- 15.Şükürov A. Etnos, millət və millətçilik. Bakı: «Təknur», 2008, 254 s.
- 16.Türkel Y. «Politologiya». Bakı, «Təknur», 2008, 478 s.
- 17.Ümummilli Lider Heydər Əlirzaoğlu Əliyevin irsi və milli ideologiyanın formalaşması məsələləri (2010-cu il mayın 5-də keçirilmiş Ümumrespublika elmi-nəzəri konfransının materialları). Bakı, «Elm və təhsil», 2010, 424 s.
- 18.История Азербайджанской философии, Т.1, Баку, Элм, 2002, 360 с.
- 19.Кулиев Г. Научная стратегия малых стран (Поиски Азербайджанской модели). Баку, «Сяда». 2007, 152 с.
- 20.Маркс К., Энгельс Ф. Сочинение. Т.3. Москва, «Наука», 1975, 410 с.
- 21.Дашдамиров А. Национальная идея и этничность (Азербайджанская идея в этнокультурном интерьере). М., ЦИМО, 1996, 54 с.

Фаик АЛЕКПЕРОВ
СУЩНОСТЬ НАЦИИ, НАЦИОНАЛЬНОЙ ИДЕИ
И НАЦИОНАЛЬНОЙ ИДЕОЛОГИИ

Резюме

В статье подробно рассматриваются вопросы сущности нации, национальной идеи и национальной идеологии. В ходе работы автор ссылается на мнение известных ученых и исследователей. Он подчеркивает, что национальная идеология формируется на основе нравственно- идеологических идей ученых и интеллигенции. Единая концепция национальной идеологии должна быть выработана с учетом национальной и государственной интересов.

Ключевые слова: нация, национальная идея, национальная идеология, этнос, национальность, народ, менталитет, нравственно-национальные ценности.

Faik ALEKPEROV

ON THE ESSENCE OF NATION, NATIONAL IDEA AND NATIONAL IDEOLOGY

Summary

In the article the issues of essence of nation, national idea and national ideology are widely considered. In the course of the work the author refers to the opinions of the famous scientists and researchers. He underlines that national ideology is being formed on the basis of morals and ideological ideas of the scientists and intelligentsia. The unite conception of national ideology should be worked out with account of national and state interests.

Keywords: nation, national idea, national ideology, ethnos, nationality, people, mentality, moral- national values.

AMEA.Elmi əsərlər.Fəlsəfə, Sosiologiya və Hüquq institutu.–2011.-№1(16).–S.44-51.

Müstəqil Azərbaycanın dövlətçilik ideologiyası - azərbaycançılıq və türk birliyi konsepsiyası

Kəmalə Nuriyeva

AMEA Şərqsünaslıq Institutunun aspirantı

Respublikanın dövlət müstəqilliyinin bərpası, ölkədə siyasi və iqtisadi sabillik, beynəlxalq əlaqələrin genişlənməsi, həyata keçirilən ardıcıl əməli tədbirlər Azərbaycan xalqının milli ideologiyasının - milli və bəşəri dəyərlərə əsaslanan müstəqil, dünyəvi dövlətçilik ideologiyasının tam formalaşması və inkişafı üçün geniş imkanlar açmışdır.

Hazırda Azərbaycan xalqının adət və ənənələrini, milli-mənəvi dəyərlərini, polietnik zənginliyini özündə yaşadan və əlaqələndirən baxışlar sistemi kimi azərbaycançılıq ideyası təşəkkül tapmışdır.

Azərbaycan tarixən çoxmillətli ölkə, milli və dini tolerantlığın bərqərar olduğu məkan kimi tanınmış və bu cəhətlər azərbaycançılıq məfkurəsinin əsasını təşkil etmişdir. Bu səbəbdən mahiyyət etibarilə "azərbaycançılıq" Azərbaycanda yaşayan müxtəlif xalqların mədəniyyətlərinin, ənənələrinin, konfessiyalarının vəhdətidir.

Azərbaycanda müxtəlif millətlərin nümayəndələri yaşayır. Azərbaycançılıq bütün bu millətlərin nümayəndələrini birləşdirən bir ideya bir məfkurədir. Azərbaycançılıq bizim keçmişimizdən gələn dəyər olaraq vahid Azərbaycanın ideya olmaqla yanaşı, ölkədəki bütün konfessiya və etnosların həmrəyliyi və birgəyaşayışının tarixi təcrübəsidir. Azərbaycançılıq Azərbaycanın müstəqilliyini qoruyan və onu gücləndirən ideoloji sistemdir.

Azərbaycançılıq ideyasında vahid polietnik Azərbaycan dövlətçiliyinin yaranmasına dair maraqların ümumiliyi, demokratiyanın, sərbəst iqtisadiyyatın, sosial həyat şəraitinin inkişafı uğrunda mübarizəsinin məqsədləri öz əksini tapmışdır [1].

Azərbaycançılıq təliminin formalaşdırılmasının özünəməxsusluğu hansı milli mənəviyyatı, dini cərəyanı və tarixi məqamı özündə birləşdirməsindən asılı olamayaraq Azərbaycan əhalisinin əksəriyyəti üçün xarakterik olan ümumi əlamətlərin sintezi ilə səciyyələnir. Azərbaycanın milli oyanışı, onunla bağlı milli ideya uğrunda mübarizə hərəkatı milli gerçəkliyimizin çox mühüm tərkib hissələrindən biridir.

1. Azərbaycançılığın XIX əsrin sonu - XX əsrin əvvəllərində bir ideya kimi formalaşması

Qədim və Orta əsrlərdə Azərbaycanda buna oxşar ideyalar - vahid ərazi hissi, maddi-məişət şəraitinin ümumiliyi, xarici dövlətlərə qarşı birlikdə mübarizə, dil və qan qohumluğu, soykökünün eyniliyi, mənəvi mədəniyyət sahəsində oxşar cəhətlər, iqtisadi-siyasi və coğrafi birlik zəminində formalaşmış müəyyən xüsusiyyətlər olmuşdu [2, s.29]. Xalqın böyük mütəfəkkirlərinin, dövlət adamlarının, ictimai xadimlərinin fəaliyyətində bu ideya uzun zaman özünü göstərmişdir.

Lakin bütün bunlar bir qayda olaraq dağınıq, systemsiz xarakter daşıyırdı. Azərbaycançılıq ideyasının ardıcıl və məqsədyönlü formalaşması prosesi elmi ədəbiyyatda XIX əsrdə təşəkkül tapan və inkişaf edən Maarifçilik hərəkatına aid edilir. M.F. Axundov, H.Zərdabi, Ə.Haqqverdiyev, C.Məmmədquluzadə, N.Nərimanov, F.Köçərli kimi məşhur ziyalılarla yanaşı Ə.Topçubaşov, Ə.Ağayev kimi maarifçi publisistlərin ictimai fikir

meydanına gəlməsi də bu dövrə təsadüf edir. Bu şəxslər milli şüurun müxtəlif ideya təmayüllərinin inkişafında yaxından iştirak edirdilər. Milli ideologiyanın - həm türkcülüyün (məhz ideologiya olaraq), həm də azərbaycançılığın konsepsiya səviyyəsində formalaşması milli mətbuatın yaranması ilə bağlıdır. 1877-ci il "Əkinçi" qəzetinin nəşrindən - 1920-ci il Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin süqutuna qədərki təqribən yarım əsr Azərbaycanda milli oyanışın və onun nəzəri təməli olan ideologiyanın formalaşma dövrü idi: "Azərbaycançılıq qayəsini tarixi-siyasi ideya kimi formalaşdırən - publisistikada "Əkinçi", bədii yaradıcılıqda C.Məmmədquluzadə və M.Ə. Sabir, elmi siyasətdə M.Ə. Rəsulzadə olmuşdur." [3, s.64].

Ümumiyyətlə, XIX əsrin sonu XX əsrin əvvəlləri Azərbaycanın bədii estetik və ictimai fikrində milli oyanış və özünüdərk, istiqlal kimi düşüncələrinin formalaşması dövrü hesab olunur. O dövrdə formalaşan milli təfəkkür türk dünyasının görkəmli nümayəndələri İ.Qaspiralı, Ə.Hüseynzadə, Ə.Ağaoğlu, Z.Göyalf kimi mütəfəkkirlərin türkcülüyə dair fikirlərindən bəhrələnirdi. Onlar ilkin mərhələ üçün adekvat obyektivliklə Azərbaycanın milli müstəqillik məsələsini ümumtürk azadlığının tərkib hissəsi kimi qarşıya qoyurdular. Azərbaycançılığın milli ideyası ideologiyaya çevrilmə prosesində tarixi inkişaf baxımından həm islamçılıq, həm də türkcülük mərhələlərini yaşamış, XX əsrin əvvəllərindən etibarən isə təcridən müstəqil ideya cərəyanına çevrilməyə başlamış və yalnız bundan sonra Azərbaycan milli dövlətçiliyini meydana gətirə bilmişdi.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin rəsmən elan edilməsi ilə azərbaycançılıq ideyası öz inkişafının keyfiyyətə yeni mərhələsinə qədəm qoydu [4,s.282]. Ə.Topçubaşov, M.Ə. Rəsulzadə, M.B. Məmmədşad, Y.V. Çəmənşəminli və digər azərbaycanlı ideoloqlar öz sələflərinin ideoloji irsini yeni tarixi-siyasi şəraitlə uyğunlaşdırmaq yönündə gərgin fəaliyyət göstərməyə başladılar. Məsələn, Mirzə Bala Məmmədşadın "Milli Azərbaycan hərəkatı" [5] adlı monoqrafiyası sırf siyasi əsər olsa da onun bütün yanaşmalarını, milli hərəkatın başlanmasını, əsasən azərbaycançılıq ideyasının yüksəlişi kontekstində götürdüyü üçün burada irəli sürülən ideyaları milli ideologiyanın mühüm komponentləri hesab etmək olar [2, s.46].

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin mövcud olduğu iki ildə milli ideologiya ən çox siyasi-publisistik fikir vasitəsilə inkişaf edirdi ki, bu da təbii idi. Dövlətçiliyin qorunub saxlanması, inkişafı, dünya miqyasında tanınması kimi real və pragmatik vəzifələr siyasi təfəkkürün ictimai-mənəvi dəyərlərlə uzlaşdırılması zərurətini meydana gətirdi. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin süqutu və Azərbaycanın SSRİ-nin tərkibinə daxil olması ilə azərbaycançılıq ideyası da arxa plana keçdisə də, lakin əsasən mühacirətdə öz varlığını saxladı. Milli hökumət qurucularının öz-özlüyündə mütərəqqi və milli məzmunu malik ideyalarının reallaşması həm daxili təşkilatçılığın zəifliyi, həm də xarici müdaxilələrin intensivliyinə görə mümkün olmadı.

2.Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra azərbaycançılıq ideyasının təkrar gündəmə gəlməsi

Milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması, xalqımızın mentalitetinin yaşaması və bütün bunların ümumbəşəri dünya dəyərləri ilə zənginləşdirilməsi kimi təməl üzərində qurulmuş bugünkü milli ideologiya artıq XIX əsrin sonu - XX əsrin əvvəllərində maarifçilər tərəfindən böyük səylə inkişaf etdirilirdi. Lakin birmənalı şəkildə qeyd olunmalıdır ki, azərbaycançılığın ümummilli ideya halına gəlməsi, bütün dünya azərbaycanlılarımız birləşdirən məfkurəyə, müstəqil Azərbaycan dövlətinin ideya əsasına çevrilməsi məhz Heydər Əliyevin tarixi xidmətidir.

Azərbaycançılığın mühüm tərkib hissələrindən biri Azərbaycan dilidir, ona adekvat dövlət münasibətinin formalaşmasıdır [6, s. 16]. Milli özünüdərk prosesində dil problemi mühüm rol oynayır. Ə.Hüseynzadə yazır ki, "millət öz dilinin qədrini bilsin və onun tərəqqi və təkamülünə çalışsın" [7].

Azərbaycançılığın tərkib hissələrindən biri də dindir. Ə.Hüseynzadə din məsələsini azərbaycançılığın əhəmiyyətli komponenti kimi milli tərəqqi ilə sıx bağlayır [8].

Azərbaycançılıq təkcə Azərbaycan Respublikasında yaşayan azərbaycanlıların, təkcə Azərbaycan dövlətinin maraqlarını deyil, həm də bütün dünyada yaşayan azərbaycanlıların milli-mənəvi maraqlarını ifadə edir. Müstəqil Azərbaycan Respublikasının inkişafında dünyanın müxtəlif ölkələrinə yayılmış azərbaycanlıların həmrəyliyi, mənəvi-ideoloji siyasi köməyi böyük rol oynayır.

Bundan əlavə, milliyətcə azərbaycanlı olmasa da, bir neçə nəsil Azərbaycanda yaşamış və Azərbaycanı özünün tarixi vətəni sayan insanlar, xristian və yəhudi olmalarına baxmayaraq, Azərbaycan Respublikasının maraqlarına xidmət etməklə və ümumi Azərbaycan mədəniyyətinə qatılmaqla azərbaycançılıq məfkurəsinin iştirakçısı olurlar [6, s.25].

Azərbaycanın yerli sakinləri olan etnik qrupların milli-siyasi vətəni ilə doğma vətəni, mədəni-mənəvi məkanları arasında heç bir fərq yoxdur. Onlar həm coğrafi məkan baxımından, həm tarixi, həm milli-siyasi, həm də mənəvi baxımdan azərbaycanlıdırlar. Azərbaycanda gəlmə olan alman, rus, gürcü vahid Azərbaycan mədəniyyətinə qatıla bilməsə də, neçə yüz illər ərzində vahid mədəni-mənəvi məkanda yaşayan yerli etnik qruplarla birgə milli mədəniyyətin formalaşmasında eyni hüquqla iştirak edirlər.

3. Azərbaycançılığın milli ideya kimi seçilməsi və «türk birliyi» konsepsiyası

Azərbaycançılıq elmdə və siyasi ədəbiyyatda artıq bir paradigma kimi irəli sürülmüş, onun yaranışı, təkamülü, hazırkı vəziyyəti, xüsusiyyətləri, türk birliyi konsepsiyasından fərqli cəhətləri və s. müəyyən tədqiqatların obyektinə olmuşdur: "Azərbaycançılıq milli özünüdərk, etnik şüur intibahının fəlsəfədə, elmdə, ideyada ifadəsidir" [9, s.313]. Azərbaycançılığın milli ideya kimi seçilməsi heç də onun türk birliyi konsepsiyasına qarşı qoyulması demək deyildir. Türk birliyi ümumi, bir qədər də romantik səciyyə daşdığı halda, azərbaycançılıq daha real və praktiki görünür bu isə, yerli xalqlar, xüsusən, azsaylı xalqlar üçün daha məqbul və cəlbədidir.

Etnik kökə dayanan türk birliyindən fərqli olaraq, azərbaycançılıq siyasi-coğrafi əsaslara dayanır və bütün respublika xalqları və vətəndaşları üçün integrativ rol oynayır. Ona görə də azərbaycançılıq dövlətçiliyin möhkəmləndirilməsi yolunda bir vasitədir. Amma digər milli ideyalardan fərqli olaraq, o hələ ideologiyaya çevrilməmişdir.

Müasir dövrdə Azərbaycanın milli ideologiyasının formalaşmasında aşağıdakıların nəzərə alınmasının böyük əhəmiyyəti vardır:

- Dövləti formalaşdıran millətin - Azərbaycan türklərinin tarixi və mədəni-siyasi irsi, başqa sözlə, türkçülük;
- Azərbaycan vətənpərvərliyi ideyası və ümumi Vətən naminə Azərbaycanda yaşayan xalqların həmrəyliyi, başqa sözlə, azərbaycançılıq [10].

Bunları bir-birinə qarşı qoymaq, birinin əhəmiyyətini artırıb, digərinin əhəmiyyətini azaltmaq tarixi taleyimizlə bağlı əvvəlcədən səhvə yol vermək deməkdir [11].

Nəticə

Azərbaycanın tarixdə ikinci dəfə müstəqillik əldə etdikdən sonra azərbaycançılıq aparıcı ideya kimi həm ölkəmizdə, həm də dünyada yaşayan soydaşlarımız üçün əsas ideyaya çevrildi. Heydər Əliyev üzünü dünyanın müxtəlif ölkələrindən gəlmiş həmyerlilərimizə tutaraq deyirdi ki, azərbaycançılıq öz milli mənsubiyyətini, milli-mənəvi dəyərlərini qoruyub saxlamaqdır.

Azərbaycançılıq hər şeydən öncə bir məfkurədir. Bu məfkurə təkcə Azərbaycan ərazisində yaşayan insanların maraqlarını deyil, həm də bütün dünyada yaşayan azərbaycanlıların məqsəd və məramlarını özündə ehtiva etməlidir. Həmin məfkurənin məzmunu Azərbaycanda ilk dəfə Heydər Əliyev tərəfindən bəyan edilmiş və dünyada yaşayan hər bir azərbaycanlıya ünvanlanmışdır. O vaxt bu məfkurə - azərbaycançılıq ideyası dövlətin strateji xətti kimi irəli sürüldü. XX əsrin əvvəlində azərbaycançılıq başlıca istiqlal ideyası oldu. İndi əsrin sonunda da "istiqlal ideologiyamızın təməlində türkcülük və islamçılıq dayanan azərbaycançılıq olmalıdır" [3, s.66].

Azərbaycanın müxtəlif ölkələrdəki icmaları, diasporları lobbichilik fəaliyyətində türkdilli xalqların müvafiq təşkilatları ilə sıx əlaqə saxlamalı, birgə çalışmanın metodlarına yiyələnmişdirlər [12, s.21]. Etiraf edək ki, Türkiyə türklərinin, tatarların, özbəklərin, qazaxların və s. da bu sahədə o qədər böyük təcrübəsi: yoxdur. Bununla belə, Türk dünyası, bütün mövcud problemlərə baxmayaraq, azərbaycanlıların öz milli ideallarını həyata keçirməsində ən etibarlı kontekst, ən münasib etnososial mühitdir [13, s.39].

Azərbaycançılıq ideyasında milli dövlət konsepsiyası və Azərbaycanda yaşayan xalqların milli-mədəni inkişafı konsepsiyası çox böyük əhəmiyyətə malikdir [14, s.191].

Azərbaycançılıq Azərbaycan dövlətçiliyi tarixinin yaxın gələcəyi ərzində milli ideologiyanın əsas; olaraq qalacaqdır [1].

Açar sözlər: azərbaycançılıq, türk birliyi, milli ideologiya.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat

1. Mehdiyev R. Azərbaycançılıq - milli ideologiyanın kamil nümunəsi /"Azərbaycan" qəzeti 09.11.2007.
2. Vəliyeva S. Milli dövlətçilik hərəkatının yüksəlişi və Xalq Cümhuriyyəti dövründə; azərbaycançılıq ideyası, Bakı, Azərbaycan, 2003.
3. Şəmsizadə N. Azərbaycançılıq, Bakı, Nurlar, 2006.
4. Сумбатзаде А.С. Азербайджанцы – этногенез формирования народа, Баку, Елм, 1990.
5. Mirzə Bala Məmmədzadə. Milli Azərbaycan hərəkatı. Bakı, 1992.
6. Xəlilov S., H.Əliyev və azərbaycançılıq məfkurəsi. Bakı, Azərbaycan universiteti, 2002.
7. Həyat, 1905 №7.
8. Həyat, 1905, №1.
9. Qarayev Y. Tarix: yaxından və uzaqdan. Bakı, Sabah, 1995.

10. Алекперли Ф., Еще раз о национальной идее / Зеркало, 15.08.2009.
11. Şəmsizadə N., Qasimov Y. Türk bədii təfəkkürü: talebiregəlik və özgünlük «Azərbaycan» qəzeti 13.08.1996.
12. Гусейнов Р.Ф. Концепция национальной политики Азербайджанской Республики, Баку, 2003.
13. Н.Əliyev və Şərq. 6 cilddə. 2002-2006. VI cild. Bakı, Çarşıoğlu, 2006.
14. Mehdiyev R. Azərbaycan: tarixi irs və müstəqillik fəlsəfəsi. Bakı, Azərbaycan Ensiklopediyası 2001.

Кямаля НУРИЕВА

ИДЕОЛОГИЯ ГОСУДАРСТВЕННОСТИ НЕЗАВИСИМОГО

АЗЕРБАЙДЖАНА - АЗЕРБАЙДЖАНОМ И КОНЦЕПЦИЯ ТЮРКСКОГО ЕДИНЕНИЯ

Резюме

После восстановления независимости Азербайджана открылись широкие возможности для формирования и развития национальной идеологии. Азербайджанизм был выбран идеологией государственности независимого Азербайджана. Статья посвящена истории возникновения и формирования азербайджанизма, его взаимоотношению с концепцией тюркского единения.

Ключевые слова: азербайджанизм, тюркское единение, национальная идеология.

Kyamala NURIYEVA

STATE SYSTEM IDEOLOGY OF INDEPENDENT

AZERBAIJAN - AZERBAIJANISM AND THE CONCEPT OF TURKIC UNITY

Summary

After restoration of Azerbaijan's independence the ample opportunities for formation and development of national ideology have opened. Azerbaijanism was chosen by statehood ideology of independent Azerbaijan. The article is devoted to history of occurrence and formation of Azerbaijanism and its interrelation with the concept of Turkic unity.

Keywords: Azerbaijanism, Turkic unity, national ideology.

AMEA. Elmi əsərlər. Fəlsəfə, Sosiologiya və Hüquq institutu. – 2011. – №1(16). – S.104-107.

Nazim İbrahimov: “Diasporumuzda ciddi keyfiyyət dəyişikliyi var”

31 dekabr bizlər üçün ikiqat bayramdır – Yeni illə yanaşı, həm də Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günüdür. Bəs başa çatan 2011-ci il dünya azərbaycanlıları üçün necə keçib? Diasporumuzda hansı dəyişikliklər olub? Bu suallara “Mərkəz” qəzetinə müsahibəsində Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov cavab verib.

- “Diaspora” sözünün mənası “səpələnmə” olsa da, indi diasporlar əksinə, eyni məqsəd uğrunda birləşməyə çalışırlar... Başa çatan il ərzində diasporumuzda bu proses necə getdi?

- Diaspor – öz doğma Vətənindən kənarında yaşayan bu və ya digər millətin, etnik qrupun nümayəndələrinə deyilir. Onlar yaşadıkları ölkələrin yerli əhəlisinə münasibətdə milli azlıq statusunda olur və bu səbəbdən yerli adət-ənənələrə, qayda-qanunlara adaptasiya olunması, öz həyatlarını qurması yolunda bir-birlərinə dəstək verirlər. Eyni zamanda, milli azlığın nümayəndələri onlar üçün yad olan etnik-mədəni mühitdə öz adət-ənənələrini, doğma dilini qoruyub saxlamaq və yaşatmaq üçün bir araya gəlirlər.

Diaspor anlayışı milli azlığın məhz bu amallar uğrunda birliyini özündə ehtiva edir. Lakin bu və ya digər milli azlığın yaşadığı ölkədə diaspor olaraq formalaşması üçün daha bir vacib şərt vardır ki, onsu onların özlərini diaspor olaraq dərk etmələri çətin olardı. Bu, milli azlıq nümayəndələrinin öz doğma vətənləri ilə bağlı olmasıdır. Beləliklə, diasporların mövcudiyatının əsas səbəbi onların özlərinin milli və mədəni özünəməxsusluğunu qoruyub saxlaması üçün mütəşəkkil şəkildə fəaliyyət göstərməsi və onların doğma Vətənlə bağlılığıdır.

Xaricdə azərbaycanlıların məskunlaşması prosesi qədim zamanlardan başlayan bir proses olsa da, Azərbaycan diasporunun quruculuğu, formalaşması və güclənməsi Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. 1993-cü ildə ulu öndərimizin prezident seçilməsindən dərhal sonra etdiyi xarici səfərlər zamanı Azərbaycan diasporunun nümayəndələri ilə görüşləri, onları yaşadıkları ölkələrdə bir-birlərinin maraqlarını müdafiə etməyə, xalqımızın zəngin mədəniyyəti və incəsənətini, adət-ənənələrini yaşatmağa, tarixi Vətənlə bağlarını daha da möhkəmləndirməyə, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında iştirak etməyə çağırması Heydər Əliyevin uzaqgörənliyinin daha bir sübutudur. Ümummilli liderimiz hələ o vaxt diasporların gələcəkdə rolunun artacağını, onların dövlət və hökumətlərin siyasətinə təsir göstərə biləcək dərəcədə güclənəcəyini görürdü. O zaman Azərbaycanın ümummilli liderinin “Azərbaycan – bütün dünya azərbaycanlılarının Vətənidir” ifadəsi və onları “azərbaycançılıq” ideyası ətrafında birləşmək çağırışı vaxtında verilmiş taleyüklü qərar idi.

Hazırda dünyada 50 milyon azərbaycanlı yaşayır və xarici ölkələrdə yaşayan soydaşlarımızı birləşdirən 421 təşkilat fəaliyyət göstərir ki, onlardan da 12 təşkilat 2011-ci ildə yaradılıb. 2011-ci il Azərbaycan diasporu üçün bir çox hadisələrlə əlamətdar olmuşdur. Cari ildə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Müstəqilliyinin bərpasının 20-ci ildönümü qeyd olunmuş, Azərbaycan təmsilçiləri nüfuzlu “Eurovision” Beynəlxalq Mahnı Müsabiqəsində qalib gəlmiş və bu qələbədə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi xarici ölkələrdə yaşayan soydaşlarımızın da payı olmuşdur. Soydaşlarımız üçün ən əlamətdar hadisələrdən biri 2011-ci

ilin 5 iyul tarixində Bakı şəhərində Dünya Azərbaycanlılarının III Qurultayının keçirilməsi olmuşdur. Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü münasibətilə soydaşlarımıza müraciətində həmin qurultayın xarici ölkələrdə yaşayan soydaşlarımızın təşkilatlanması və Vətənlə əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi yolunda yeni mərhələnin başlanğıcını qoyduğunu vurğulayan dövlət başçısı həmin toplantıda həmvətənlərimizin mütəşəkkilliyinin və təşkilati çevikliyinin artırılmasına təkan verən mühüm qərarların qəbul olunduğunu qeyd etmişdir.

Cari ildə Azərbaycan diasporunun təşkilatlanması prosesi davam etdirilmiş, Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin III Qurultayı, Benilüks Azərbaycanlıları Konqresinin III Qurultayı, İsveç Azərbaycan Federasiyasının XII Qurultayı, Dünya Azərbaycanlı Qadınların I Qurultayı keçirilmişdir.

2011-ci ildə Azərbaycan diasporunun keçirdiyi tədbirlər, Azərbaycanın milli maraqlarının qorunması istiqamətində atdığı addımlar mühüm gerçəkliyi üzə çıxarmışdır. Bu gerçəklik ondan ibarətdir ki, ötən müddət ərzində Azərbaycan diasporunda kəmiyyət dəyişiklikləri ilə yanaşı, çox mühüm keyfiyyət dəyişiklikləri baş vermişdir. Azərbaycan diasporu artıq fəaliyyət göstərdikləri ölkələrdə Azərbaycanın milli maraqlarının etibarlı müdafiəçisinə çevrilib və qarşıdan gələn illərdə onun bu rolu daha da güclənəcəkdir.

- Bu gün Azərbaycan dövləti Azərbaycan diasporuna nə verir və əksinə...

- Uğurlu diaspor fəaliyyəti titullu dövlətin, yəni Vətənin xaricdə yaşayan soydaşlarına dəstəyi olmadan mümkün deyil. Azərbaycanın ümummilli lideri Heydər Əliyev bunu yaxşı bilirdi və diaspor sahəsində dövlət siyasətini həyata keçirən Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması məhz bu məqsədə xidmət edirdi. Qloballaşan dünyada xalqlar arasında gedən sürətli inteqrasiya prosesləri, diaspor və lobbi təşkilatlarının beynəlxalq siyasətdə artan rolu, bu sahədə daha genişmiqyaslı fəaliyyət göstərmək zərurətindən irəli gələrək Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin 19 noyabr 2008-ci il tarixli sərəncamı ilə Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin əsasında Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi yaradılmışdır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin bu qərarı Azərbaycan diasporunun mövqelərinin daha da güclənməsinə səbəb olmuşdur. Təsədüfi deyil ki, məhz cənab İlham Əliyevin prezidentliyi dövründə Azərbaycan diasporu qısa müddət ərzində böyük inkişaf yolu keçərək dünyada ən dinamik inkişaf edən diasporlardan birinə çevrilmişdir.

Azərbaycan dövləti daim xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlıların yaşadıkları ölkələrin cəmiyyətlərinə inteqrasiya olunmasına, soydaşlarımızın milli adət-ənənələrini, mədəni irsini yaşatmalarına yardım göstərir. Azərbaycan Respublikasının iqtisadi gücünün artması, onun beynəlxalq aləmdə mövqelərinin möhkəmlənməsi diaspora dövlət qayğısının da artmasına imkan yaratmışdır. Azərbaycan Respublikasının dünyada yaşayan bütün azərbaycanlıların Vətəni olması ifadəsi əslində soydaşlarımızla yanaşı, dünya birliyinə ünvanlanmış mesaj kimi dəyərləndirilə bilər. Bu gün dünyanın istənilən ölkəsinin dövlət və hökumət qurumları azərbaycanlılara yönəlik siyasətlərində qüdrətli Azərbaycan dövləti faktorunu nəzərə alırlar.

Azərbaycan diasporunun qarşısında dayanan vəzifələrə gəlinə, bu, 2008-ci ildə qəbul olunmuş Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Xartiyasında yer almışdır. Azərbaycan diasporunun başlıca amalı dünyanın hansı ölkəsində yaşamasında asılı olmayaraq özünün milli mənliliyini, xalqımızın milli adət-ənənələrini, zəngin mədəni irsini qoruyub saxlaması və təbliğ etməsi, yetişən gənc nəslə azərbaycançılıq və vətənpərvərlik hisslərinin

aşılması, yaşadıkları cəmiyyətlərin ictimai-siyasi həyatında layiqli yer tutmaları, Azərbaycan xalqı və dövlətinin milli maraqlarının müdafiəsinə yönəlmiş addımların atılmasıdır. Azərbaycan diasporu bu nəcib məqsədləri uğurla həyata keçirir.

- Azərbaycan diasporunun mövcud olduğu ölkələrdəki siyasi-ictimai proseslərə təsir imkanları nə yerdədir?

- 2011-ci il ayrı-ayrı ölkələrdə yaşayan azərbaycanlıların yaşadıkları ölkələrin ictimai-siyasi həyatlarında xüsusi fəallıqları ilə seçildiyi il olmuşdur. Cari ildə Azərbaycan diasporunun fəal üzvlərindən olan Estoniya Mərkəzi Partiyasının nümayəndəsi Eldar Əfəndiyev üçüncü dəfə Estoniya Parlamentinin deputatı seçilmişdir. 2011-ci il mart ayının 13-də Rusiya Federasiyası Dağıstan Respublikasında keçirilmiş parlament seçkilərində 4 nəfər azərbaycanlı deputat mandatı qazanmışdır. Bundan başqa, Türkiyədə keçirilmiş parlament seçkilərində 3 nəfər azərbaycanlı Türkiyə Böyük Millət Məclisinə deputat seçilmişdir. 2011-ci ildə Almaniyadakı Azərbaycanlıların Koordinasiya Mərkəzi diaspor təşkilatı kimi Berlin torpağının Məsləhətçi Şurasının ictimai təşkilatlar siyahısına daxil edilmişdir. Bununla da, AAKM Almaniyada mühacirətdə yaşayan əcnəbilərin təmsilçisi kimi Məsləhətçi Şuranın seçkilərində iştirak etmək hüququ qazanmışdır. Bunlar soydaşlarımızın ictimai-siyasi fəallığının artmasına dəlalət edən faktlardan cəmi bir neçəsidir. Zaman keçdikcə soydaşlarımızın bu istiqamətdə fəallıqları və nailiyyətləri daha da artacaq və dövlətimiz onlara bu sahədə lazım olan dəstəyi bundan sonra da göstərəcəkdir.

- Hazırda dünyada iri diasporlar arasında müxtəlif tipli iş birliyinin olması müşahidə edilir... Azərbaycan diasporunun bu proseslərdə rolu necədir? Hansı diasporlarla nə dərəcədə əməkdaşlığımız var? Hansılarla münasibətlər gərgindir?

- “Azərbaycan diasporu” deyəndə etnik azərbaycanlılarla yanaşı, əslən Azərbaycandan olan, hazırda xarici ölkələrdə yaşayan və Azərbaycanı özünə Vətən bilən, milliyyətindən asılı olmayaraq bütün həmvətənlərimiz, o cümlədən rus, ukrayna, yəhudi, gürcü və digər millətlərin nümayəndələri nəzərdə tutulur. Azərbaycan diasporunun milli tərkibinə görə rəngarəng olması onun digər millətlərin diasporları ilə əməkdaşlığına öz müsbət təsirini göstərir. Azərbaycan diasporunun bir nömrəli strateji müttəfiqi türk diasporudur. Bakıda keçirilmiş Dünya Azərbaycan və Türk Diaspor Təşkilatları Rəhbərlərinin I Forumu, yenə də Bakıda təşkil olunan Türk Dövlət və Cəmiyyətlərinin XI Dostluq, Qardaşlıq və Əməkdaşlıq Qurultayı, 27 mart 2008-ci il tarixində Berlində Dünya Azərbaycan və Türk Diaspor Təşkilatları Koordinasiya Şurasının iclası Azərbaycan və Türk diasporlarının əməkdaşlığını keyfiyyətə yeni mərhələyə çıxarmışdır. Həmin tədbirlərin nəticəsi olaraq qəbul olunmuş “Azərbaycan və Türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyət strategiyası” bu gün dünyanın istənilən ölkəsində Azərbaycan və Türk diasporlarının ümumi maraqların müdafiəsi naminə birlikdə hərəkət etməsini şərtləndirmişdir. Fransa parlamentinin aşağı palatasının qondarma “erməni soyqırımı” iddialarını inkara görə cinayət məsuliyyəti müəyyən edən qanun qəbul etməsinə qarşı Azərbaycan və Türk diasporlarının birgə aksiyaları, onlarla Azərbaycan diaspor təşkilatının Fransa prezidentinə, Fransa Milli Assambleyası və Senatının sədrələrinə ünvanladıkları etiraz müraciətləri iki dost və qardaş xalqın diasporları arasında strateji müttəfiqlik

münasibətlərinin göstəricisidir. Azərbaycan diasporu, eyni zamanda, digər türkdilli xalqların, həmçinin gürcü, ukrayna, rus, yəhudi diaspor təşkilatları ilə də sıx əməkdaşlıq əlaqələrinə malikdir.

- Diasporumuzda ən çatışmayan cəhət kimi nəyi görürsünüz?

- Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi tərəfindən aparılan təhlillərin nəticəsi olaraq Azərbaycan diasporunun güclü və zəif tərəfləri araşdırılmışdır. Əldə olunan nəticələrə əsaslanaraq müvafiq tövsiyələr verilmişdir. Biz, eyni zamanda, bu və ya digər diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinin də güclü və zəif tərəflərini öyrənir, konkret tövsiyələr verərək müvafiq təşkilatların fəaliyyətlərinin təkmilləşdirilməsinə yardım göstəririk. Diaspor işi könüllülük prinsipi, vətənpərvərlik hissi üzərində aparılan işdir. Qürurverici haldır ki, Azərbaycan diasporu, xaricdə yaşayan bütün azərbaycanlılar doğma Vətənlərinə bağlıdırlar, onun təəssübünü çəkir, maraqlarının müdafiə olunması üçün əllərindən gələni edirlər. Əsas olanı da elə budur – soydaşlarımızın Vətəndən uzaqda yaşamalarına baxmayaraq doğma Azərbaycanı sevməsi.

- Diasporumuzun yaxın illərdəki inkişaf perspektivlərini necə görürsünüz? Hansı məqsədlərə nail olunmalıdır?

- Azərbaycan diasporunun qarşısında dayanan başlıca vəzifə Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasıdır. Azərbaycan diasporu fəaliyyət göstərdikləri ölkələrdə Ermənistanın işğalçı dövlət kimi qəbul edilməsinə çalışır və bir sıra ölkələrdə buna nail olub. Amma bu hələ yolun başlanğıcıdır, yaxın illərdə Azərbaycan diasporu daha mütəşəkkil qüvvəyə çevriləcək. Xarici ölkələrdə yaşadıkları hər keçən gün həmvətənlərimiz həmin ölkələrin ictimai-siyasi həyatına daha sıx inteqrasiya olunur. Azərbaycan diasporunda gənc nəsil yetişir, onlar yaşadıkları ölkələrin tam hüquqlu vətəndaşlarıdırlar və yerli əhali tərəfindən də özünü kimi qəbul edirlər. Buna görə də Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi diaspor sahəsində Azərbaycan dövlətinin siyasətini icra edən orqan kimi gənclərlə işə xüsusi diqqət ayırır. Yaxın illərdə ayrı-ayrı ölkələrdəki diaspor təşkilatlarının Konqres, assosiasiyalarda birləşməsi, eyni zamanda, Azərbaycan diaspor qurumlarının qitələr üzrə konsolidasiya olunması prosesi başa çatdırılacaq, iri transmilli Azərbaycan diaspor təşkilatları meydana çıxacaq. Sərəncamında böyük potensial və resursların cəmləşəcəyi bu təşkilatlar Azərbaycanın milli maraqlarının daha səmərəli şəkildə qorunmasına xidmət edəcəkdir.

- Ölkəyə yatırım qoyulmasında diasporumuzun rolu nə dərəcədədir?

- Azərbaycan diaspor təşkilatları ölkəmizin təbliğinə həsr olunmuş bütün tədbirlərində, o cümlədən sərgilərdə Azərbaycan iqtisadiyyatı, onun investisiya cəlbediciliyi, sərmayələrin qorunması, iş adamlarına və özəl biznes aparılması üçün respublikada münbit şəraitin yaradıldığı barədə yerli ictimaiyyətin nümayəndələrinə məlumat verir, onları Azərbaycanda investisiya qoymağa səsləyirlər. Xarici ölkələrdə yaşayan soydaşlarımız da Azərbaycan iqtisadiyyatının verdiyi imkanlardan istifadə edərək doğma Vətənlərində istər böyük, istərsə də orta və ya kiçik biznes layihələri həyata keçirilər. Bu gün ölkəmizin paytaxtı Bakı şəhərində və respublikamızın digər rayonlarında belə biznes layihələri uğurla həyata keçirilir.

